

वन्देयान्तःपाति मूपाल राय धनपतिसिंह बाहादुर का आगम संग्रह उत्तराध्ययन ४१ मा भाग सम्पूर्णतामगमत्
-नेर द्रसग्रंथमे चरसचवु के योगसे' भुलचूक होय सो परिडतजन कृपा करके उपयोग पूर्वक स्वाहाय करना ।

समेगो श्रीमुनि वुटेरायजी तत्परणरेण दासागुदास भगवानविजय साधुना संसोधितम् ।

सम्बत् १८३६ का वैशाख सुदि सप्तमी दिने सम्पूर्ण हुआ ॥

कलकत्ता ७१ न० करणश्रीयालिस प्रेठ राजकीय यन्त्रे

श्रीश्रीयचन्द्र भट्टाचार्य के द्वारा सुद्रित हुवा ।

2

2 100 100 100

2

2

श्रीजित कुगनस्रिजो सद्गुरुभ्यो नमः ॥ श्रीगौडो पाखं शिताशिवतातिर्भवतुः अहंतो ज्ञानभाजः सुरवरमहिताः सिद्धिसौधस्थसिद्धाः पञ्चाचार प्रतोषाः प्रपुण्यगणवराः पाठका आगमानां ॥ लोके लोकेशवन्द्याः सकलयतिवराः साधुधर्माभिलीनाः । पञ्चाप्येते सदाप्ताः विदधतु कुशलं विघ्ननाशं विधाय ॥१॥ श्रीयोगेश्वरसिन्धुः कविमलगुणं मन्मथारिप्रजातं श्रीपाखं विघ्नवन्नीवनदलनविधौ विस्फुरतु कान्तिधारं । सानन्दं चेन्द्रभूलादृतवचनरसं दत्तद्वर्णबोधं बद्धेह भूरिभक्त्या त्रिभुवनमहितं वाङ्मनः काययोगैः ॥२॥ उत्तराध्ययनसूत्रवृत्तयः सन्ति यद्यपि जगत्यनेकयः सुगुह्यत्सदनवीधदौपिकां दीपिकामिव तनोम्यहं पुनः ॥३॥ प्राप्तचारुविभवो गिरां गिरः श्रीगुरोश्च विशदप्रभावतः वक्ति लक्ष्मुपपदसु वल्लभः सज्जना मयि भवन्तु सादरा ॥४॥ युष्मन् श्रेयमे स्नाहणभृता चतुर्दशयतो सता श्रीपुण्डरीकमुखाणां या द्विपञ्चाशदुत्तरा ॥५॥ सूत्रं संयोगा विष्णुमुक्त्वा अनगारस्मभिवबुणौ विणयं पाठ करि

संजोगा विष्णु मुक्त्वा अगगारस्म भिवबुणौ । विणयं पाठ करिस्वामि आणुपुब्बिं सुणेह मे ॥१॥ आणा निहे स करे

श्री त्रिनाय नमः । उत्तराध्ययननी गटार्थं लिखिये के श्री महावीर देवने वारे श्री आचारांग भणीने पछे उत्तरायन भणता श्रीशयं भवाचार्य पछो दगनेकानिक भण्या पछो श्रीउत्तराध्ययनकहोयेइं तथा उत्तर कहतां प्रधान अध्ययन ते भणी उत्तराध्ययन कहिये एहने विषे छत्तीस अध्ययन के तथा प्रथम विनय अध्ययन कशो तेस्या भणी गुरु कहि के जे जिननी धर्म ते विनय मूल के विनय श्री मोक्ष हुइं उक्तं च मूलाश्री खंधप्यभवी दुस्मसा इत्यादि प्रथया विणश्री सा सणे मूल विणश्री निज्वाण साहगो विणयाश्री विष्णुमुक्त्वा कशो धम्मो कश्रीतवो विणयाश्री नाणं नाणाश्रीदंसणं चरणे हिं तो मूलो गुणे सल प्रणावाह १ इत्यादिक कारणे प्रथम विनयनी स्वरूप कहि के ॥१॥ स० संयोग वे प्रकारे पूर्वसंयोग माता पितादिक पञ्चाव संयोग गमगदिक तथा वागपरिग्रह १ गेत्त १ वल्ल २ हिरण ३ सवन्न ४ धन ५ धान ६ रुपद ७ चीपद ८ कुवीधात ९ बीजीअंत १० बीजीअंत ११ परिग्रह मिथ्यात्व १

स्वामि आणुपुक्वि सुण्हमे १ व्याख्या ओसुधर्मा स्वामो जंबु स्वामिन वक्ति जंबु स्वामिनसुद्दिश्य अन्यानपि शिष्यान् वदति ओ शिष्याः अहं आनुपूर्व्या अनुक्रमेण भिक्षोर्भिक्षया मधुकरब्रह्माहारं गृह्येत्वा शरीर धारकस्य साधोर्विनयं प्रादुःकरिष्यामि प्रगटी करिष्यामि मे मम विनयं प्रगटी करिष्यती युयं महाकाय शृणुत यतो जिनशासनस्य मूल विनयधर्म एव उक्तं च ओदयवैकालिके विणयाओणाणं नाणाओदंसणमित्यादि कथं भूतस्य भिक्षोः संयोगात् बाह्याभ्यन्तरभेदेन विविधात् विप्रमुक्तस्य विशेषेण रहितस्य तत्र बाह्यसंयोगी धनधान्यपुत्रमित्तकत्वादिति अचित्तं सचित्तादिरूपः अभ्यन्तरसंयोगी मिथ्या त्ववेदविकहास्यादि षट्क क्रोधादि चतुष्करूपः एवविध द्विविधसंयोगात् विरतस्य पुनः कौटुश्यस्य भिक्षोः अनगरस्य न विद्यते अगारं गृहं यस्य स अन गारः अगृहः तस्य नियत वास रहितस्य १ सूत्रं ॥ आणाणिहंस करे गुरुण सुववाय कारण इ'गिवागारसंपन्ने सेविणी एत्ति बुच्चई १ व्याख्या स शिष्यो विनीत इत्युच्यते स इति क' यः शिष्यः आज्ञायास्तोष्यं कर प्रणीतसिद्धान्तवाक्याः निर्देशः अपवाद कथनंतस्य कारको भवति अथवा आज्ञायाः गुरुवाक्यस्य निर्देशं प्रामाण्यं आज्ञा निर्देशस्तु करोतीति आज्ञानिर्देशकरः पुनर्यः शिष्यो गुरुणां समीपिपातः स्थितिस्तत्कारक उपपातकारकः गुरुणां

गुरुण सुववाय कारण । इ'गिया गार संपन्ने सेविणीएत्ति बुच्चई ॥२॥ आणा निर्देस करे गुरुण मगुववाय कारण

क्रोध२ मान३ माया४ लोभ५ हास्य६ रति७ अरति८ भय९ शोक१० दुर्गन्ध११ स्त्रीवेद१२ पुरुषवेद१३ नपुंसकवेद१४ विषयकथायादितेह्यथी विवध प्रकारे ज्ञानादि भावनाइं करो प्य० परिसहसहिवे करि मु० सूंकाणा के अ० घररहित हुवे अणगार भि० निरवद्य भिक्षाद्र प्रवर्त्त एहवासाधुनो वि० विनय पा० प्रगट क० करिस्यू ओ सुधर्म स्वामो ये जंबु प्रते कल्लो अ० अनुक्रमे सु० सामलि मे सुभने कहि ते धर्के १ आ० गुरुनी आग्यानी० प्रमा णनी क० करणहारहुइं गु० गुरुनि दृष्टि अने वचन तेहने विपे मु० रहिवा एहवा कार्यनी क० करणहार एतले गुरु समीपेइं सूक्ष्म अंगभमुहादिकनी

दुर्लभचर तिशतोयर्थः पुनरे गिय द्दितताकारसम्पन्नोभवति गुरुणा द्दित मानसिक चेष्टित जानाति पुनर्गुरुणा आकारं बाह्यं शरीर चेष्टितञ्च जानाति द्दित निगनतिगम्य प्रवृत्ति निवृत्ति ज्ञापक उपत् भूगिर. कम्पनादिक आकार' स्थूलमतिगम्यथलनादि सूचकी दिशवलोकनादिः यदुक्तं प्रयत्नोक्तन टिगाना विजृम्भण याटकम्य सम्भरण आसन शिथिलीकरणं प्रस्थितलिङ्गानि चैतानि १ तस्मात् यः शिष्यो गुरो रितिज्ञाकारी सम्यक् प्रकटयेत् द्दितताकारसप्रज्ञः एतादृशः शिष्यो विणयवान् उच्यते २ अथ अविनीतस्य लक्षणमाह आणाणिद्देसकरे गुरुणमशुववाय त्तागत पङ्क्तिगेण प्रसंभुदे प्रविणोमृत्ति बुद्धे ३ व्याख्या स शिष्योऽविनीत इत्युच्यते यः आज्ञाया स्तोत्रं कारवाक्यस्य गुरोर्वाक्यस्य च अनिर्देशकरः अप्रमाण कर्ता आज्ञाधिरापन्न. पुनर्गोशुरुणा अनुपपत्ताकारजो भवति गुरुणा द्दित विपये स्थिति न करोति आदेश भयात् द्दुरतिष्ठतीत्यर्थः पुनर्यः शिष्यः गुरुणा प्रत्यनीक. गुरुणा उल्लान्विपी पुनर्यः अमनुष्य तत्वस्य अवेत्ता एतादृश लक्षणोऽविनीतो भवति ३ अत्र कूलवालुकस्य दृष्टान्तः ॥ यथा एकस्य प्राचार्यस्य च गुरोऽविनीत. त प्राचार्यः शिष्यो वाचा ताडयति स चत्तकोरोपं वहति अत्यदा आचार्यस्ते न चत्तकोरोपं वन्दितु गतः तत

पङ्क्तिगीण अमंभुदे अविणोमृत्ति बुद्धे ॥३॥ जहा सुगी पूडू कन्नी निक्कसिज्जइ सव्वसो । एवं दुस्सील पङ्क्तिगीण मुहुरी

या० पपनीकनादित्तनो चेष्टा नो स० जाणपणा सहित हुइ सु० एहवो हुइ ते विनित बु० कहिये छे २ हिवे अवनितनो स्वरूप कहिये छे आ० गुरुनि आगानो स० प्रमाण नो क० करणारनो गु० गुरु थकी दूर वेसवो करे एहवो हुइ ते स० गुरुना कार्यनो क० अणकरणहार प० गुरुनो प्रत्यनीक वेसी सगिगो अ० तत्वनो यज्ञाण अ० एहवो हुइ ते अवनित बु० कहिये छे ३ हिवे तोजो गाथाइ कूलवालूनो दृष्टान्त कहि छे एक आचा येने एक प्रपनोत चेला हे गुरुनो कजो न करे गुरु तेहने गोम्व दीये गिण चेलो नमाने पुने मन माहि रोसधरे एकवार झेला सहित आचार्य दिहार

करता भव्य जीवने धर्म सभलावता एकदा प्रस्तावि पथे जाता पहाड आव्यो तिवारे अवसर देखेने चेलो आगे थयो तिहा थो ऊतरता गुरुने विनास वाने अर्थे चेलो सिलामूको गुरुजाणो पग पसाराग सिला हेंठे वहिगइ नही तो गुरु विनास पामता तिवारे गुरु चिंतव्यो एचेलो थो अकाल मरणउपज स्ये अने सयमनी विराधना थास्ये हिवडा वोलो बीये नही एहवो विचारी हेंठा उतरीया आचार्ये सर्व शिथ तेढ्या तेवात कूसिथनी कही शिथ सम भाविवा लागा पिण ते मूर्ख साहसु' बोले यतः लडु डवडा माने नही न गिणे सयण सनेह आपण छं दे चालतां घणा विगूवे तेंह १ तिवारे गुरुइ सराप दीधी रे दुरात्मा स्त्री थो विनाश पंमि ज्ये एहवो कही गुरे गच्छथी वाहिर काब्यो तिवारे चेलो कहे जाणिये छे मोच सिधालयतम पासि छे गुरु कहे तिमज गुरुनी वचन तिहां सिद्ध छे तिहां थकी ते चेलो गुरुना वचन उथापवा भणीते चेलो तापसांने आश्रम जइ रह्यो नदीने तटआताप नात्ये तेणे मार्गे साथ सङ्गती आवता जीवे तिहां आहार ल्ये वर्षाकाले नदीनी तट तपस्याना प्रभाव थो अनेथि पद्यो ते भणी लोके कूलवालुओ नाम दीधी एहवे अवसर राजगृही नगरे श्रेणिक राजा राज्य करे चेलणा राणीप्रमुख ३२ अंते उर अने अभय कुमार मंचीसर एकदा प्रस्तावे राणी सीहनी स्वप्न लाधी राजा श्रेणिकने कह्यो राजा कहे आपणे पुत्रनी प्राप्ति थासी राणी कहे तुमारी वचन प्रमाण थाज्यो स्वप्नपाठकांने पृच्छो स्वप्न पाठक कहे एचवदे स्वप्न माहि मंडलीकनी माता एक स्वप्न देखे एहवो वचन सांभलो विप्राने सीख दीधी राजा राणीने कहे आपणा कुलने विषे जसवन्त भायवन्त पुत्र इसी जय २ शब्द वधावी प्राणनाथनी वचनप्रमाण करि महिल पधारा सुखे समार्वे गर्भ वधवा लागी अनुक्रमे तीजे मासेडोहलो उपनी जे राजा श्रेणिकना काल जानी मांस खावु' हिवे एहवो मनोरथ पूरण नथाई तिवारे राणी दुखी थई पिण राजा श्रेणिक नजाणे एकदा प्रस्तावे सखीइ राणीने बोलावी पिण राणी वोलो नही राणीने चित्तासमुद्रमे वैठोदिठो तोवारे दासोइजइ राजा श्रेणिकसु वोनती करी हे देव न जाणं आजस्थो

पोषार के राणी चित्तातुर दुर्वल गरीर दीखेके एवातसांभल राजा तुरत महिल पधारा राणी चेलणाने राजा बोलावो पिण बोले नहीं तिवारे
 रात्रा श्रेणिक हाथ गृहो सकीमल वचने बोलावे हे सृगाब्दी हे प्रेमप्रिये तुम्हने कीणे दुहवो तिणे करो चित्तारूप समुद्रमे पडीके घणे आदरे बोलावो
 यको बोली हाथ जोडो कहे हे महाराज तुम यकां कुण दुहवो सके पिण सुम्हने बीपस डोहलो उपनो के ते अणपहुते चित्तातुर थद छुं ते चित्ता न
 कह्यो तिवारे राजा कहे ते सरवचित्तानीवारी कह्यो ते प्रमाण चढाविये तिवारे राणी बोली तुमारा काल जानो मांसनी इच्छा उपनी के राजा
 सांभनोमां भणो राणोनो मनोरथ प्रमाण चढावस्यु पिण मन माहि चित्तब्यो जे काल जा काढ्या कोइ जीवे नहीं ने राणीने अर्थे नावे तो स्युं जीजी
 सयप्रने एहयो मनोरथ न प्रहवे तो पुरुष पणी तेस्यो कामकी एहवो चित्तवो मनमे धारणा करतो सभामाहि आवी बैठो तिवारे एतले अभय
 कत्रार आश्या राजाने चित्तातुर देखो अभय कुमार बात पूछो तिवारे राजा कहे ताहरो लव माता चेलणा तेहने माहरेकाल जाने मांस खावानोमनो
 रथ उपनो के ते पूरातो नयो सृगसांस अणावी हृदय उपरि मेली सृगल चासो वाडी अने ते छेदो मांसना सूला करी राणीने खवाया राजा श्रेणिक
 मने मुंघपडि २ माहारा प्राण जाय के जिमर रोव पडि तिमर गर्भ हर्ष पास्यो पूर्व वैर थो संसार माहे वैर एहवा के अभय कुमार रायने
 पिण उयाररा ने साताना पोण मनोरथ पूराकरा माताई पिण चित्तब्यो एगर्भ पीताने आगलि स्युं सुखदेसी जे गर्भ थकी पिताना कालजा खवानो
 मनमा करो तो ओ गर्भ गल जाय तोखरो आछो पिण रह्यो आछो नहीं तिवारे राणीये गर्भगलवाभणीकेईखारखाधा पिणतेहने अमृतथई प्रणस्या उप
 क्रमो गरभ गले नहीं नय मास प्रतिपूर्ण हुवां जन्म थयो अगीकचन्द्र नाम दीधो वाडीना महिलमां प्रसूति भणी एजातमात्र उकरडीयेनांख्या राजा
 २ गरभ करावो तिवारे राणी ओनो मे तो न खाय दीधो राजा कहे हे प्रीये ए स्यु वात करो पुत्रने अर्थे अनेकउपाय कोजे नररूपीयो रत्न किमनाखीये

पोतानी पापनिशी गोलार राजाने देई स्वर्ग पडतो एक गोली चेलणाने दीधी ते माहिंस' आमला प्रमाण मोतीनी हार अक्षरि सरो नीकल्यो एहवे ससे श्रेणिक मंत्रेतर सहित भगवतने वंदना करो पाछा वलता चेलणाई' शीतकाले एक साधु ध्यान करतो देखी आपणे घरे आवी राते स्व आवासे मुतां एतुवी वचन कथो किम करता हुसो ते वचन सुणी श्रेणिकनागानमे सदेह उपनी ए अंतोउर खोटी एहवी वीचार करी अभय कुमारने ज्ञान वानी अट्टिग देई राजा भगवत पासे गयो भगवंत वील्या चेडानी सातिपुत्री सती छे एवचन सुणी उतावलसुपाछा वल्या वलतांनगरमे धूम्र देखी प्रभयकुमारने कथो जारे भडा एवचन अभयकुमार सुणि पिताने कथो तुमारी वचन थो हुं सुख थो कहं तुं जा तिवारे तुं दीचा लीज एवचन तुमारा मुख थो नोक थो छे तिवारे पोतानी आज्ञाई अभयकुमार दीचा लीधी हिवे कोणीक दुरदंत हुवे। लघु भाई हल्लेने विहल्लर वीजीमाता १० कानिप्रमुख कोणिज मर्जने कहो राजा श्रेणिकने काठ पिंजरे घाली राजा ११ भागे वहि वल्यो छत्रचामर पोताने अने सिचाणकहाथी अने हारहल्ल मिहल्लने येणिम आयोहती ते हिज राजा श्रेणिकने निल्य नाडी ५०० मरावे अने भात पाणीनारीध राणी चेलणा दीपहरां कलसीयो १ पाणीनी ले ज्ञा. १ चोओ मटिराये परडो ते धोड पावे अने उडदनी रोटी करो ले जायते आहार करे आपणकर्मदिक भोगवे राणी कहे ओ पुत्र जीवाडीओसुख देयो राजा कहे काई गहिनी यडे भावो पदार्थ किहां रहे एकटा प्रस्तावे कोणिज जीमवा वेठी छे पासे पूत्र वैठी छे तिणे थाली मांहि जीमतां नव नोतकरो पिण कागज सकानाणीमाने कहे माने पुत्र किसेवाल्हो छे जेमेलिगाररीस नहीकरी तिवारे समा जाणी चेलणा वाली पुत्र मातापिताने १५५ पुत्र पिण पुर्वनहताले तोमारे पूर्वलो वात चेलणा कोणिज आपरा पुत्र आगे कही ताहरी चीष्टी आंगुलीने लोही ते सारे ताहरे पितारे उदरमे गयो छे पतनी मान न जाले पिण कुल जाले तुं तो पोतानी भक्ति रूडी करे छे ए भक्त घणादिन कहावस्ये एहवा वचन सामली वैर गया स्नेह

उत्तर त आचार्यस्य वधाय तेन पृष्टिस्थितेन क्षुब्धकेन शिलामुक्ता आयान्ती आचार्येण दृष्ट्वा स्वपादौ प्रसारितौ अन्यथा स आचार्यो मृता भविष्यत् आचार्येण शपोऽस्मै क्षुब्धका यदन्तः हे दुरात्मन् त्वं स्त्रीतो विनश्यसि अथ स क्षुब्धक आचार्योयं मिथ्यावादी भवतु इति विचिन्त्य पृथग् भूतस्तापसा अग्ने गत्वा तिष्ठन्ति तत्रा सन्ननदीकूले आतापनां कुरुते मार्गसमीपे सार्थं विलोकयति यदि शुद्धं प्राप्नोति तदा आहारं गृह्णाति नीचेत्तदा तपः करोति तस्य आतापना प्रभावेण नदी अन्यत्र व्यूढाततो लोकैरस्य कूलवालक इति नामकृतं इतश्च श्रेणिकं पुत्र कोणिको राजा स्वपत्नी पद्मावती प्रेरितः सम्म्राट् हस्त विहस्र पार्श्वे जनक श्रेणिकार्पित दिव्य कुण्डल अष्टादश सरिक हार सेचनक हस्त्यादिकं वस्तुमार्गितवान् तौच संवत्सत्वा मातामह चेटक महाराज पार्श्वे वैशालिनगर्या गतौ कोणिकेन मातामहचेटक महाराज पार्श्वत्सर्वं वस्तु संहितौ तौ स्नातरो मार्गितौ शरणागत वज्र पञ्जरविरट् वहतातेन न प्रेषितौ ततो रुष्टः कोणिकः समाराधित शक्र चमर प्रभावेण स्वजीवितं रचन् अमीघवाणमपि चेटक महाराजं संग्रामे निर्जित्य विशालि नगरीं मध्ये क्षिप्तवान् सज्जित वप्राश्चतां वैशालिं नगरीं स कोणिको, रोधयतिस्म नगरी मध्यस्थित श्रीमुनि सुव्रतस्वामिस्त्रूप प्रभावात् तां नगरीं ग्रहोतु न शक्नोति ततो बहुना कालेन देव तयैवमाकाशे भणितं । समणे जह कूलवालए मागहि अङ्गणि अंरमिस्सए रायायअसीगचन्दए नगरीनी दुख कद भाजसी तेकहिवा लागी जिवारे ए स्तम्भ उपाडीनाखसी तिवारे कटक पाछो भाजसी एहवी लोकाने कह्यो कोणिकनाकटकने सङ्केत किधो अमुं कडो वेलाई एक मुकाम पाछो देज्यो इम कही नगरलोक पासं स्तंभखणववा मांडो जेहवे लोके पायानी इंटकाडिवा मांडो तेहवे संकेत वधकटक पाछो गयो तिवारे लोकामे चमत्कार उपनी सर्व स्तंभखणनाख्यो कोणिक पाछो दलवादल लेट्ट विशालालीवी कोणिकनी प्रतिज्ञा पूरो हुइ हार देवताइ सहर लीधो हाथी खाहिमाहि मुओ कूलवालुओ मरि दुरगति गयो एहएणंत जाणी गुरुनी अविनीतपणेन करणे ? इति कूलवालुवा

वेसाजिं नगरि गहिरसण् १ कोणिकेने मांवाणी शुला स कूलवालक अमणी विनीक्य मानस्व स्थितोज्ञातः राजगृहादाकारिता मागधिका गणिका
तथाः सर्वं कथित तथापि प्रतिपद्वं तं कूलवालक अमणमरुमानोपामीति कपट आविकाजाता सार्धेन तत्रागता तं वन्दित्वा भणति स्थाने
नैत्यानि माधुन वन्दित्वाऽहं भोजन कुर्वेयुमन्न शुताः ततो वन्दनार्थं मागता अनुग्रह कुरुत प्रासुकमेवणीयं भक्तं गृह्णीत इति शुला कूलवालुक अमण
स्तथा उसारकेगतं तथा च नेपाल गोटकचूर्णं संयोजिता मोदकादत्ताः तदुभजणानन्तरं तस्य अतीसारोजातः तथा औषधप्रयोगेण निवर्त्तितः प्रजा
सुनोदत्तनाडिभिस्तया तस्य चित्तं भेदित स कूलवानक अमणस्वस्था मायकोऽभूत् तथापि स्व वशीभूतः स कोणिक समीपमानीतः कोणिकेनोक्तं भीकूल
वानक अमण प्रयेयं देयाति नगरी गृह्णीत तथा क्रियतां तेनापि तद्वचः प्रतिपद्य नैमित्तिकवेषेण देयाति नगर्यभ्यन्तरे गत्वा मुनि सुवतस्वामि स्तूप
प्रभापो नगरोरनको ज्ञातः नैमित्तिकोप्यं नगरी लोकोः पृष्टः कदा नगरीरोधोप गमिष्यति स प्राह यदा एनं स्तूप यूयं अपनयत तदा नगरी
रोधापगमो भवतीति शुला तैर्लोके स्थापकृतं कूलवालक अमणेन बहिर्गत्वा सज्जितः कोणिकस्ते न तदैवस्तूप प्रभाव रहिता सा नगरी भग्ना एव
पतितः क्रन्वाक अमणः अविनीतत्वात् कूलवालक कथा ३ ॥ अथा विनितस्य दिप पूर्वं दृष्टान्तमाह ॥ जहा सुणी पूरकसी णिकसिक्कइ सखसी
एव दृग्मिन्न पडिणोए सुहरी निकमिक्कउं ४ व्याख्या एव अमुना प्रकारेण अनेन दृष्टान्तेन दुःशोलः दुष्टाचारः प्रलनीको गुरयां द्वेपी पुनर्मुखरीवा
चानः एतादृशः कृत्रिणो दुर्विनीतो निःकायते गणात् सत्ताटकात् बाह्यः क्रियते अथवा सुहरीमुख अरिर्यस्य स मुखारिरसखन्भगी प्राकतत्वात्
सुहरीतिपदः केन दृष्टान्तेन निःकायते यथा प्रतिकर्णो सटितकर्णी मुनी कुर्कटी सर्वतः सर्वस्थानकात् गृहादितः सर्वं निःकायते अत्र सुनीनिर्देशोऽ
धिक निर्यास्यत सटित कर्णीति त्रिगोणेन सर्वाङ्गं क्रमि कुलाकुल सूचित इत्यनेन दुर्विनीतत्वयाज्यं ४ अथ पुनस्तदेव दृढयति कणकण्डगात्र

प्रगद्यो तुरत उठी लोहार तेडावी तिवारे आगल थो उपरांतीद्र बात कहे अणकने मारवा भणी घण लेद्र आवे के बीजीवार आवतो सांभली राजा अणिके तालपुट नामा विषतालवेदीयो ल्यारे तुरत मरण पांथ्या कोणीक आवी बोलावे पिण बोले नही यतः प्रीतिट्टिष्टि विना सुख धन विना गंह च भायी विना विप्रा वेद विना यती गुणविना राजा च सैन्य विना शूरः शस्त्र विना स्त्रियः पति विना पूजा विना देवता एतत्सर्वं न शोभते किमपरं देहं जीवं विना १ मनस्युं अत्यन्त दुख जपना रोईवालागो घर मांहि रह्यो सुहावे नहीं रायने वियोगी चम्पामूकी पृष्ठचम्पावसावी तिहां रही सकल साधवा लागो एकदा प्रस्तावे पद्मावती राणी कोणिकने कहिवा लागी तुहि राज्यनो धणी पिणहारने हाथी राज्यनो सारतो भाई भोगवे के अने तुमे तेहने चाकरी करो राजा कहे भाई के राणी कहे हाथीमांगोतिवारे जाणस्युं जे एकही के तेखरुं तिवारे तेहने कह्यो तुं कांई जाणे तो पिण इम स्त्रीये कानभभेरीया हारहाथी मांगवानो मनकराव्या कोणिके भाई पसे हारने हाथीमांग्या तिवारे भाई कहिवा लागो हारने हाथी किम दिवरा विवे तुमे राज्य भाग्य आपोती हारहाथी आपीये इम माहोमांहि चड भड्या मांणसे सभा मांहि थो उठाड्या कोणिके कह्यो जे देश मांहि रही तो हार हाथी मोकल देख्यो एहवुं सांभली कोणिकने भय करो आपणे अतेउर लेद्र नाना पसे विशाला नगरीये पइता प्रभते खबर थई जेनासगया कोणक कहे एहवो कुण के जम्हारा वैरीने राखे एहवे खबर थई जे चेडा राजा कहे विसालाये गया तिणवैला कोणीक राजा कालिकुमार आदिदेई १० भाई ३३ हजार घोडा ३३ हजार हाथी ३३ हजार रथ ३३ कोडि पायक सहित आवी विशाला नगरी वीठी तिवारे चेडो माहाराजा १८ राजा ५७ सहस्र घोडा ५७ हजार हाथी ५७ सहस्र रथ ५७ कोडि पायकसहित साह्यो आथ्यो पिणचेडे महाराजने एहवी प्रतिज्ञादिहाडे २ एकवांणसूके तिण वाणे करी जे अग्रे सरो सेनानो हुइ तेहने जोपे १० दिहाडे कोणिकना कालि आदेदेई दसे वधव विणस्या तेहवे कोणीक चमरेन्द्र आराथ्यो इन्द्रे

देह रक्षा कीधी चमरेन्द्र इस महाशिलाकण्टक रथ सुशरणा ने विपे दीधा महायुद्ध हुआ एक कोडि अशी लाख पद्या वली सीधते गाथाइ' पिण इस कहेइ कोणिजय चेडरणी रण भिरुणवेलक्क मणुयाणं चमरेण निगहया वीयदिणे लक्खलसीया१ एग सहस्स सुरी विठदिट्ठी मणुमहा विदेहंमि दस मय्म मच्छनोण सेसाओ नरयतिरिएस २ एइवो युद्ध ययो तो पिणविशाला नगरी कोणिक ले न सक्यो श्रीमुनिमुव्रतस्वामीना स्वामनी महिमा करने तिवारे कोणिक उचाटवान ययो घणेकाले भवितव्यना वस यको आकाशवाणे थई यतः समणे जह कुलवालुए मागहियंगणिय गमिस्सए राया असोण वंदए विमाना नगरि गहिस्सए जे कुलवालुओ साधु मागधिका गणिका साथ रमे तो अशोकचद कोणिक राजा विशाला लेशी एहवी आकाशवाणी मांभनी कुलवालुनी गुवर करावो नदो तटे रछो जाणो मागधिका गणिका तेडावोनि कछो अही गणिका कुलवालुओ साधु इहां आणीयो जोइए वेज्याये कछो हां महाराज आणुइम कहो वोडो कीलो भालोकपटो आवकणि थई रथ वसीनेगइ तिहां जे वांदीकुलवालुप्रते ते गणिका कहिवा लागी प्रसने याविका जाचये नोकल्यांकां जिहां देव हुई गुरु हुइ तीहां वांदी वहिरावी जीमुखुं तुमने इहां संभल्या ते भणी अन्ह आया हिवे तुम्ह अतुग्रहे मया करो मभती भातपानी वहिरा एहवो कहौ घणे आग्रहे नेपाला भिथीत मोदक दीधो तणे साधे लीधा साधुने अतीसार हुवो घणो कष्ट पछो तिने देज्याये धीवा पखालवा रूपवेयावच्च करी लाजलीपावी ओषधे करी साजो कौधो तिवारे कहिवा लागी अहीविश्या तु काईक मांग वेस्यांये कछो मुभ साथ पावो राजा कोणिक कळे तिहां यक्की सेअवाला मांहि घाली वेज्याए कुलवालुओ कोणिक कळे त्याइ कोणिके वोलाव्यो अही कुलवालु पात्रिम विमानानगरी लेवराये तिमकरीतिवारे तिहांयकी कुलवालुओ विशालानगरी मांहिजइ निमत्तीयानी वेसकरीभमतेथके जो यो जे नगरकीम नही भाजतो ज्ञान वने जाण्यो ए मुनि सवत सामी स्त'भनी महिमाइ नगरी नथी भांजती तेहवे नगर लोके निमत्तीयो देखी पृच्छो अही निमत्तिया

उत्तर त आचार्यस्य वधाय तेन पृष्टिस्थितेन चुल्लकेन शिलासुक्ता आयान्ती आचार्येण दृष्ट्वा स्वपादौ प्रसारितौ अन्यथा स आचार्यो मृता भविष्यत् आचार्येण शपोऽस्मै चुल्लका यदत्तः हे दुरालम् त्व स्त्रीतो विनश्यसि अथ स चुल्लक आचार्योयं मिथ्यावादी भवतु इति विचिन्त्य पृथग् भूतस्वापसाः अस्मै गत्वा तिष्ठन्ति तत्रा सन्नदीक्षूले आतापनां कुरुते मार्गसमीपे सार्थं विलोकयति यदि शुद्धं प्राप्नोति तदा आहारं गृह्णाति नोचित्तदा तपः करोति तस्य आतापना प्रभावेण नदी अन्यत्र व्यूढाततोलीकैरस्य कूलबालक इति नामकृत इतश्च श्रेणिकं पुत्र कोणिको राजा स्वपत्नी पद्मावती प्रेरितः स्वभ्रातृ हस्त विहस्य पार्श्वं जनक श्रेणिकार्पित दिव्य कुण्डल अष्टादश सरिक हार सेचनक हस्त्यादिक वस्तुमार्गितवान् तौच सर्वलाला मातामह चेष्टक महाराज पार्श्वं वैशालिनगर्यां गतौ कोणिकेन मातामहचेष्टक महाराज पार्श्वत्सर्व वस्तु सहितौ तौ आतरौ मार्गितौ शरणागत वञ्च पञ्जरविरुद्धं वहततेन न प्रेषितौ ततो रुष्टः कोणिकः समाराधित शक्र चमर प्रभावेण स्वजीवितं रचन् अमोघबाणमपि चेष्टक महाराजं प्रभावात् निर्जित्य विशालि नगरं मध्ये क्षिप्तवान् सञ्जित वप्राश्चतां वैशालिं नगरं स कोणिका रोधयतिस्म नगरी मध्यस्थित श्रीमुनि सुव्रतस्वामिस्तू प प्रभावात् तां नगरं ग्रहीतुं न शक्नोति ततो बहुना कालेन देव तयैवमाकाशे भणितं । समणे जह कूलवालए मागहि अङ्गणि अंरमिस्सए रायायअसोगचन्दए नगरीनो दुख कद भाजसो तेकहिवा लागो जिवारे ए स्तम्भ उपाडीनाखस्यो तिवारे कटक पाछो भाजसो एहवो लोकाने कह्यो कोणिकनाकटकने सङ्केत किधी अमुं कडी वलाई एक मुकाम पाछो देज्यो इम कह्यो नगरलोक पासि स्तंभखणववा मांडो जेहवे लोक पायानी इंटकाटिवा मांडो तेहवे संकेत वधकटक पाछो गयो तिवारे लोकामे चमत्कार उपनो सर्व स्तंभखणनाख्यो कोणिक पाछो दलवादल लेइ विशालालीवी कोणिकनी प्रतिज्ञा पूनी करणो ? इति कुलबालुवा

धेमानि नगरि गच्छिष्यन् ? कोणिकेने मांवाणीं शुत्वा स कूलवालक यमणो विलोक्य मानस्तत्र स्थितोऽज्ञातः राजगृहादाकाङ्क्षिता मागधिका गणिका तस्याः सर्वं कथितं तयापि प्रतिपन्नं तं कूलवालक यमणमहमन्त्रानियामितीति कपट आविकाजाता सार्थेन तत्रागता तं वन्दित्वा भणति स्थाने स्थाने धन्यानि माधूयं यन्दित्वाऽहं भोजनं कुर्वेयमत्र युताः ततो वन्दनार्थं मागता अनुग्रहं कुरुत प्रासुकमेपणीयं भक्तं गृह्णीत इति शुत्वा कूलवालक यमणं स्तथा उत्तारजगतः तया च नेपानं गीटकचूर्णं संयोजिता मोदकादत्ताः तदुभक्षणानन्तरं तस्य अतीसरोजातः तया औषधप्रयोगेण निवर्त्तितः प्रजा मनोदत्तनादिभिस्तथा तस्य चित्तं भेदितं स कूलवालक यमणस्तस्या मागत्तोऽभूत् तथापि स्व वशीभूतः स कोणिक समीपमानीतः कोणिकेनोक्तं भीकूल दानक यमणं ग्रयेय वेगानि नगरी गृह्यति तथा क्रियता तेनापि तद्वचः प्रतिपद्य नैमित्तिकवेषेण वैशालि नगर्यभ्यन्तरे गत्वा मुनि सुवतस्त्वामि स्तूपं प्रभाषी नगरोरनक्तो ज्ञातः नैमित्तिकीयं नगरी लोकेः घृष्टः कदा नगरीरोधोऽप्य गमिष्यति स प्राह यदा एन स्तूपं दूयं अपनयत तदा नगरी गणपगमां भवतीति शुत्वा ते लोके स्तथाकृतं कूलवालक यमणेन बहिर्गत्वा सज्जितः कोणिकस्तेन तदैवस्तूपं प्रभाव रहिता सा नगरी भग्ना एव पतितः कनयाक यमणः अदिनीतत्वात् कूलवालक कथा ३ ॥ अथा विनितस्य देाप पूर्वं दृष्टान्तमाह ॥ जहा सुणी पूइकखी णिकसिज्जइ सब्बसो णं दुम्मिन पडिणोण सुहरो निक्कसिज्जइ ४ व्याख्या एव अमुना प्रकारेण अनेन दृष्टान्तेन दुःशेलः दृष्टाचारः प्रत्यनीका गुरुणा द्वेषी पुनर्मुखरीवा चानः एतादृशः कुण्ठो दुर्धिनोती निःकायते गणात् सत्ताटकात् वाञ्छाः क्रियते अथवा सुहरीमुख अरियस्य स सुखारिरसम्बन्धभो प्रकृतत्वात् सुहरोतिगदः केन दृष्टान्तेन निःकायते यथा प्रतिकर्णो सटितकर्णो शुनी कुर्कटी सर्वतः सर्वस्थानकात् गृहादितः सर्वं निःकायते अत्र सुनीनिर्देशोऽपि निन्दाम्रजः सटित कर्णोति विगपणेन सर्वाङ्गं क्वमि कुलाकुलं सूचित इत्यनेन दुर्विनौतलन्याज्यं ४ अथ पुनस्तदेव दृढयति कणकुण्डगञ्च

इत्ताण विष्ठ भुञ्जइ सूर्ये एव सोलच्च इत्ताण दुस्सीले रमईमिए ५ व्याख्या एव असुना प्रकारेण अनेन दृष्टान्तेन मिए इति मृगा मूर्खोऽविवेकी शील सम्यगाचारत्यक्ता दुःशीले दुष्टाचारे रमते अत्र शील शब्दो विनयाचार सूचकः केन दृष्टान्तेन तदाह यथा शूकरः कणकुण्डक तण्डुलमल्य भूतं भाजनत्यक्ता विष्ठां भुङ्क्ते तथा शीलत्यक्ता भूखः कुशील आदत्ते दुःशीलस्य विष्टोपमामूर्खस्य शूकरोपमा तण्डुलभूतभाजनस्य शीलस्योपमासूत्रं सुणिआ भाव साणस्स सूररस्स नरस्सय विनए ठविज्ज अप्पाण इच्छन्तोहियमप्पणो ६ व्याख्या आत्मनो हितं इच्छन् पुरुषः आत्मानं विनये स्थापयेत् किं वात्वा शुनः कुर्करस्स पुनः शूकरस्स नरस्स अभाव अशुभ भावं दृष्टान्तं निन्द्य उपमानं सुणिय इति श्रुत्वा पूर्वं गाथायां शुनो पूति कर्णोति स्त्रीलिंगे

निकसिज्जई ॥४॥ काण कुङ्गं चड्ढत्ताणं विष्ठं भुंजइ सूर्ये । एवं सीलं चड्ढत्ताणं दुस्सीले रमई मिए ॥५॥ सुणिआ भावं साणस्स सूररस्स नरस्सय । विणए ठविज्ज अप्पाणं इच्छंतो हिय मप्पणो ॥६॥ तम्हा विणय मेसिज्जा सीलं षडि

उपरि दृष्टात् पुरो हुवीज्जार्थे सूत्रमाह १ ज० जिमस० कूतरौ पू० कुह्या काननी एतले रुधिर लीही वहि एहवी कूतरौ णि० ते कूतरौ काढिये म० सर्वस्थानक थको एतले जिहां जाय तिहां काढिये ए० एणी परे दु० भूंडा आचारनी धणी प० प्रत्यनीक वैरी सारिखी छे सु० असवइभाषि एहवा अव नीत पणो णि० काढिये गच्छादिक थको ४ क० कणतदुलतेहनी कु० कुणसडी कुचो च० छांडीने वि० विष्ठासुं भोगवे सु० सूकर ए० एणी परे अवनीतसील भलो आचारच० छांडीने दु० भूंडा आचारने विषे प्रवत्ते मि० पशुमृगसरिखी तं अवनीत ५ सु० सांभलीने भा० दृष्टान्त सा० ज्ञाननो सू० सूररत्ते अनेन० अविनित मनुथनी दृष्टान्त सांभलीने वि० विनयने विषे ठ० स्थापे पीताना आत्माने इ० वांछतो थको हित म० आपणा आत्माने ६ अविनय

निर्दयः पुनः ददानीं शुन इति निद्रव्यलयः प्राकृतत्वात् सूत्रं तस्मात् विणयसे सिद्धासीलं प्रलभेत्तु पुन पुननियोगं नीनिकसिद्धि कङ्कुई १
व्याख्या तस्मात् कारणात् बुद्ध पुनः बुद्धानां आचार्याणां पुन इव पुनो बुद्धपुत्रः आचार्याणां ग्रियः पुननियोगो मोक्षस्तु अर्थयतीति नियोगार्थी एतादृशः
साधुर्धिनः एषयेत् विनयं कुर्यात् विनयात्तुल्य सख्यगाचार प्रलभेत्तु स विनयवान् श्रीलवान् कङ्कुई इति कस्मादपि स्थानात् न निःकाश्यते
मवेत्त्राप्याद्रियते अत्र परमार्थः विनयवान् सर्वत्र सादरी भवति ८ सूत्रं निस्सन्ते सिया मुहरी बुद्धाणं अन्ति ए सया अद्भुतताणि सिक्खिज्जाणि
रुद्राणि उ वज्र ए ८ व्याख्या अत्र विनय परिपाटि दर्शयति नितरां अतिशयेन शान्तो निशान्तः क्रोधरहितः साधुः सिया शब्देन स्यात् भवेत् साधुना
नमावताभाव्य पुनः सुगिथोऽमुहरी अत्राचालः स्यात् पुनर्बुद्धानां आचार्याणां ज्ञात तत्वानां अन्तिके समीपे अर्थयुक्तानि हेयो पादेय सूच कानि
मिहान्तमाख्यानि ग्रिनेत तु पुनर्निरर्थकानि निःप्रयोजनानि धर्मरहितानि स्त्रीलक्षणसूचकानि कोकघात्यायनादीनि वर्जयेत् ८ सूत्रं अणुसासिओ

लभेज्जओ । बुद्ध पुन नियागंठी ननिकसिद्धि कङ्कुई ॥७॥ निस्सन्ते सिया मुहरी बुद्धाणं अन्ति ए सया । अद्भुतताणि
सिक्खिज्जा निरुद्धाणि उ वज्र ए ॥८॥ अणुसासिउ न कुप्पेज्जा खंति सेवेज्ज पंडि ए खुडु हिं सहसंसग्गिं हासं कीडंच

ना दीप देजाआ त० तमणो वि० विनय करे सी० भलो आचार पा० पामे ज० जे विनय थकी बु० आचार्यने पु० पुत्रनी परिनि० मोक्षार्थी जे
विनोत ग्रिय तेने न० काठेये क० किहं गच्छादिक थकी १ नि० निरतर उपसमवन्त अभ्यन्तर कषाय पातला बाह्य प्रसन्त आकार सि० हुइ अ०
अममरीवाचालपणा रहित बु० प्राचार्यने समीपे विनित ग्रिय स० सदाइ अ० जे पदार्थ क्खंडिवां जाणीवा आदरिवा योग्य तेहनी जाणयथु तणे करी

नकुपिज्जा खन्ति' सेविज्जा पण्डिए खुद्देहि सहससग्गिं हासकोडच्च वज्जए ८ व्याख्या पुनर्विनयीसाधुः अनुशासितो गुरुभिः कठोरवचनैः स्तर्जितो पिहित मन्यमानः सन् न कुप्येत् कोप न कुर्यात् पण्डितस्तत्त्वज्ञः चान्तिं सेवेत चमां कुर्वीत पुनः सुसाधु चुद्रैः बालैः सह अथवा चुद्रैः पार्श्वस्थादिभिर्भग्न धर्मैः सहसं सर्गसङ्गतिं वर्जयेत् पुनर्हर्षस्य पुनः क्रोडाच्च वर्जयेत् ८ सूत्रं माय चण्डालियं कासी बहुअंमाय आलवे कालेण्य अहिज्जित्ता तओभा इज्जएगगो १० व्याख्या भो शिष्यत्वं चण्डालौक माकार्थीः चण्डः क्रोधस्तेन अलीक कषाय वशांश्चिथा भाषणं माकार्थीः पुनर्बहुकं बहु एव बहुकं आल जाल रूप त्व न आलयेः मानूयाः बहुभाषणात् बहवो दोषाः भवन्ति च पुनः काले प्रथम पौरुषी समये अधीत्य अध्ययनं कृत्वा ततः एककः एकाकी सन् ध्यायेत् अधोतं अध्ययनं भवान् चिन्तयेत् एका भावतो द्रव्यतच्च भावतो रागद्वेष रहितः द्रव्यतः पशु पण्डकादिरहितोपाय्यस्थितः १० सूत्रं आहच्च चण्डालिय कटु न निरु विज्जकया इवि कडङ्गडिन्तिभासिज्जा अकडंनोकडित्तिय ११ व्याख्याअहित्यकदाचित् क्रोधादिकषायवशात् अलीकंदुःखतंकला

वज्जए ॥८॥ माय चंडालियं कासी बहुयं माय आलवे कालेण्य अहिज्जित्ता तओ भाइज्ज एक्कओ ॥१०॥
आहच्च चंडालियं कटु ननिन्हवेज्ज कयाद्रवि कडं कडित्ति भासिज्जा अकडं नोकडित्तिय ॥११॥ मा गलियस्सेव

जु० सहित छे एहवी सिद्धांत सि० सिखीने नि० स्त्रोयादिकनी कथा तथा ८ निरर्थक शास्त्र ज्योतिष वैद्यक व० वर्ज्ये छे अ० सूत्रार्थ सीखवताकठन वचने पिण शिखामण्डितान० कोपन करे ख० चमा से० सेवे प० पण्डित खं० बालक तथा पासत्यादिक सं० संघाते सं० संसर्ग परिचय हा० हास्य की० क्रोडा व० वर्ज्ये ८ मा० रखे चं० क्रोधादिकने विषे अ० झूठी क० बोले व० घणु२ मारखे आ० बोले का० प्रथम पीरशी प्रमुखे सिद्धान्त भणौने

विनीतः मापुर्गुणानां अग्रतो न निरुवोत कृतस्य दुःकृतस्य अपल पन गोपन न विधियं कृत कार्यं कृतं न भाषित अयं परमार्थः
गुणानां परतः सुश्रियेणसत्यवादिना भाव्यं ११ सूत्रं मागलियस्सेवकस वयणमिच्छेपुणो पुणेकस वदहुमाइन्ने पावगंपरिवज्जे १२ व्याख्या अय विनीता
विनीतयोद्दाल्लमाह विनीतः सायुः आकीर्णइव सुविनीताब्ब इव गुरो वचनं शिष्यारूपइरणयोग्यस्य कार्यस्य प्रवृत्तिसूचकं करणयोग्यस्य कार्यस्यनिह
तिमुच्चरन्नमाइच्छेत् पुनः पुनर्न किन्तु एकवारज्ञापितसन्सर्वस्वकार्यं गुरोश्चित्तञ्चजानीतीकिं कृत्वाइवकसंज्ञानकं दृष्टाइवयथा गलिताखो दुर्विनीत सुरगः
अगयारस्यआजनकं नइच्छेत् तथा विनीतो वचनतर्जन इच्छेत् तथा सुविनीतशिष्यः आचार्यस्य आकारं इद्रितं ज्ञात्वापापापानुष्ठानं वर्जयेत् इत्यर्थः १२
सूत्रप्रणामथा यूलवया कुसीला मिउं पि चंडंपकरन्ति सीसा चित्ताणु आलहुदक्खो ववेआ पसाय एतेहु दुरासयंपि १३ व्याख्याअथ पुनर्विनीता विनीत
योरा चारमाह पूर्वार्हेन दुर्विनीत शिष्याणां आचारं वदति एतादृशाः शिष्याः सृदुमपि आचार्यं सरलेमपि गुणंचण्डं कीप सहितं कुर्वन्ति एतादृशाः

कमं वयण मिच्छेपुणो पुणो कसंव दहुं माइन्ने पावगं परिवज्जे ए ॥१२॥ अणासवा यूलवया कुसीला मिउंपि
चंडं पकरंति सीसा । चित्ताणुया लहु दुक्खो ववेया पसायए तेहु दुरासयंपि ॥१३॥ नापुडो वागरि किंचि पुडोवा

त० तिसरं पद्धि ज० धर्म ध्यावे ए० एकलो रागद्वेष रहित १० आ० कदाचित्त च० क्रोधने वसे अ० भूठी क० बोलीने न० नगोपवे गुर आगलक०
अया० पिण लाज भयादि कारणे क० क्रोधाने कोधी भा० कहीये अ० अणकीधाने इम कहे नी० मे न कीधी ११ मा० रखे ग० गलियार अविनित
प० घौडानी परं ज० राजगा रूप व० वचन आदेग मि० वांछि पु० वारवार क० ताजणी द० देखिने मा० जातवंत घोडी जिम असवारनी मनहोइ

तिम चाले जिम जातवत घोडी असवारने भावे चाले तिम विनित शीथ गुरुनी अंगचेष्टा जाणिने गुरुने भावे विचरे प० अनुष्ठानप० सर्वथा वर्जे के अ० गुरुना वचन अण्करणहार थू० अनिपुण भाषि भूंडा आचारनो घणो मि० क्रीध रहित जे गुरु होइ तेहने पिण च० क्रीधी प० करेसो० कृशिय चि० गुरुने चित्ते वर्ते ल० शीघ्र द० विलम्ब रहित कार्यनो कर्णहार एणे गुणे करि सहित प० प्रशान्त करे ते विनीत शिष्य हु० वलीदु० अती क्रीधी गुरुने पिण १३ अथ चन्द्ररुद्राचार्यनी कथा कहिये के उज्जयी नगरीये चण्डरुद्राचार्य चोमासे रक्षा अतिहीरीसालु थोडे बोल्यो घणो रीस चढावे वड़े महात्माने उपाश्रयदुकडे राख्या जेसइ इम भेला रहा तोरखे गुरुने रीसचढे रीसे जीवनाकारज विणसे जे भणो सिद्धांत माहि कह्यु के यतः कोविसंकि अमय अहिंसा माणो अरिकिहियमपमाओ मायाभयं सरण तुसच्च' लोहा दुह किहियमाहुतुडी १ तेहवे अवसर ते नगरमाहि किणहीक व्यवहारीयानो पुत्र नवपरणीतसाला सहितके वीजाई मित्र सहित नगरमध्ये क्रीडा करतां आव्या एहवे अवसरे जे वनमाहि जती रक्षाके तिहां कुमार क्रीडा करता आव्या तिहां जति घणा वैठादोठा तिहां ते आवो वैठा तेहवे भितसाले सगले ही हसी कह्यो ए तुम पास दीजा ल्ये के एहने दिचा यो तेहवे तेषे साधे कह्यो अन्ह न जाणा गुरु जाणे तो तुमे अमने गुरु दिखाडी तिवारे शिष्य गुरु देख्याया तिहां कला गुरु वैठाके तिहां आव्या हासो माहा माहि करनां गुरुवांयातिहांसालोहस्या भगवान दीया लेके हासाभिसवार एतले गुरुने रीस छपनी तल्लास पकडी पग विचे साधो चांपी छेपानी रोवे लोच कोधी अने जाख्यो रखे एहवे सालो मित्र प्रमुख हुता ते विषाद पाय्या जाख्या हसता असे कह्यो अने गुरे रीस वसे साचो कीधी अने जाख्यो रखे अमने पिणमंडीनाखे भयभीत थईने नाठा तेहने नव दीचत सुशिष्ये कह्यो भगवत तुमने इहा रहिवानो साभ नही माहरासगा तुमने दुहवणा अवहोलणा करसो ते भणो आपणो अनेथिजइ तेहवेगुरे रीसनावस थकी कर्कश वचन कह्यो रे पापिष्ट रे दुरात्मा किये कह्यो तु' दीजा लीजे एहवे

कोट्याः शनाशवाः गुरुवचने स्थिताः आश्रया वचने स्थिता इति हेमः न आश्रया अनाशवाः पुनर्ये स्थूलवचसः स्थूलं अनिपुण वचो येयान्ते स्थूल वचमः अविचार्यभाषिणः अश्रोतारहेन विनीतस्याचारं वदति चिन्तानुगाः आचार्यं चिन्तानुगामिनः पुनर्लघु शीघ्रं दृढं चातुर्यम् न उपपेताः लघु दृढोपपेताः त्वरितं चातुर्यं सहिताः एतादृगाः गिथा दुराश्रयं क्रूरमपिसक्रीधं अपि गुरुं प्रसादयेयुः प्रसन्नं कुर्युः १३ अत्र चण्ड रुद्राचार्यकथा यथा उज्ज निम्नां चण्डरुद्रसूरि समायातः सरोपण प्रकृतिः साधुभ्यः पृथक् एकान्तस्थाने आसनञ्चक्रे माभूत्कोपोत्पत्ति रितिचित्ते विचारयति इतश्च इभ्यसुतः सुगिथ्य गमा करो वल्लो चरण कमलेमस्तगलगवावीने वीनवे तेहवे गुरु कहे रे दुष्ट रात्रि गये हुं देखुं नही मुझने ह्वि किम चलाई तिवारे सुशिय्य कोन्हीमाझरे मंवे येसी गुरुने स्कंवेसारी विहार कोधी रात्रि अंधारी शीथने मार्गचालता पग उचानिचा पडे तिवारे गुरु शियने मस्तके दंड प्रहार करे तिवारे मोदी आपणे मन आपणा दोय देखे हुं पापी मे गरहा गुरुने कष्ट मांहि पाद्या एहवा दोष संपूर्ण आपणा देखतां चमा करता भावना भावता पगर मिच्छामि दुस्तु देता एकाग्रचित्ते गुरु उपरि धर्म पोह धरतां कर्मनी जय कीधी केवल ज्ञान उपनी ज्ञान धक्की सर्व मार्ग देखावा मांझो तिवारे गजगति चालवा लागी तिवारे गुरु कहिवा लागा सही मारसारकहवो निरतो चाले छे एहवी गति जाणी गुरे शियने पूछो अही शिय्य तु याट देखे छे ज्ञा भगवान् ह सर्वदेवु हुं म्छमवान्दरनी पिण विगत जाणीये छे तेहवे गुरे पूछो कांई अतिशय शिष्य कहे तुम प्रसादे गुरु कहे प्रति पातोके अप्रतिपातो गोपा कहे अ प्रतिपाति एहवे साभलो गुरे चिंतव्या एके वलो छे हमे पापी रोषमा वस थकी केवलीनी अशातना कीधी तियारे सांपा थो उतनी पगे लागी समवातां गुरुने केवल ज्ञान उपनी एहवा सुशिया जाइये आपणाने गुरुना कार्य साधि इति चन्द्ररुद्राचार्य कथा चयोदगमी गाथा उपरि जाग्यो अश्रये स्तमाह ना० अणपूछो या० नवाले कि० थोडाइ सु० पूछो पिण जि० झूठा व० नवाले को० क्रोधने फल लगाडे

कोपि नवपरिणीतः सुहृत्परिवृतस्त्रागल्य साधून् वन्दते कैचित्कश्चिन्नैर्हस्येन प्रोक्तं अमु प्रजाजयत साधुभिर्वरमित्यभिधाय गुरुदर्शितः तेषु गुरु समीपे गताः तथैव तैरुक्तं गुरुभिर्भूति मानयेति प्रोक्ते तेन नवपरिणीतेन हास्या देव स्वयंभूति रानीता गुरुभिर्बलादेव गृहीत्वा तस्मै चः कृतः सुहृदः खिन्नास्त्रदानष्टाः तस्य तु कृतलोचस्य लघु कर्म तथाऽतः परं सम प्रव्रज्य वासु इति परिणामः सम्यन्नः ततस्तेनोक्तं कलिः सत्यं भूतोऽथ अन्यत् गम्यते गुरुराह अहो शिष्य साम्प्रत रात्रिर्जाता अह रात्रौ न पश्यामि तेनस्त्रस्त्राग्ने गुरुरारोपितः उच्च नीच प्रदेशे मार्गे वहता तेन गुरोः खेद उत्पादितः विवर्त्तेन तेन गुरुणाऽस्य शिरसि दण्डप्रहारो दत्ताः असौ मनसि एवं विचारयति अहो महात्माऽयं मये दृश्यो मवस्थां प्रापितः इति सम्यग्भावयतः तस्य केवल ज्ञानमुत्पन्नं केवल ज्ञानबलेन समप्रदेश एव वहन् गुरुभिरैष उक्तः मारिः सार इति कौदृशः समो वहन्नसि तेनोक्तं युष्मत् प्रसादात्के सम वहन् गुरुभिरुक्तं किं अरे ज्ञान समुत्पन्नं तव तेनोक्तं ज्ञानमेव गुरुभिरुक्तं प्रतिपाति अप्रतिपाति तेनोक्तं अप्रतिपाति गुरु वसुधा मया केवली आया तितः इत्युक्त्वा तच्छिरसि दण्डप्रहारोऽहूत रुधिरप्रवाहं पश्यतः पुनस्तत्त्वामणं कुर्वतः केवल ज्ञानमापुरिति विनीत शिष्यैरीदृशैर्भाष्यं इति चण्डरुद्रावा न कथा नापुष्टी वागरे किञ्चि पुष्टी वा नालिय वए कोहं असच्च कुब्जिणा धारिज्जा पियमप्यियं १४ सुविनीत शिष्यः अपृष्टः सन् अलीकं न किञ्चित् अपृष्टो वदेत् अथवा अपृष्टोऽप्यपृष्टः सन् विनीतः किमपि न व्यागृणी यात् अपृष्ट अल्पमपि न ह्यादितिभावः अथ वा पृष्टः सन् अलीकं न वदेत् पुनः क्रोध असत्य कुर्यात् गुरुभिर्निर्भक्षितः कदाचित्तः क्रोधः स्यात्तदापि क्रोधं विफलं कुर्यात् अप्रियमपि गुरुवचनं प्रियमिव आत्मनोहित मिव स्व मनसिधारयेत् १४ अथ क्रोधस्य असत्यकरणे उदाहरण ॥ यथा कस्यचित् कुल पुत्रस्य भ्रातावैरिणाव्यापादितः अन्यदा कुलपुत्री जनन्या भणितः पुत्रलद भ्रातृघातुक वैरिणं घातय ततः स वैरो तेन कुलपुत्रेण शीघ्रं निजवलात् जीवग्राहं गृहीत्वा जननी समीपे आनीत भणतिश्चः अरे भ्रातृघातक

पनेन खड्गे नत्वा मङ्गलं तनापि उद्गमित प्रचण्ड दृष्ट्वा भयभीतिन भणित यत्र शरणागता न हन्यते एतद्वच श्रुत्वा कुलपुत्रेण जननी सुखमवलोकितं
जनन्या न मत्वमवलन्य उत्पन्न करुणया भणित हे पुत्र शरणागता न हन्यन्ते यतः सरणागयाण विस्मं भियाण पण्याण वसण पसाण रोगी अजुहमाण
मण्णिमानेव पप्ररन्ति? तेन कुलपुत्रेण भणितं कथं रोपं सफली करोमि जनन्या उक्तं वत्स सर्वत्र न रोषः सफली क्रियते जननी वचनात् स
तेन मृतः तयोयरणेषु पतित्वाचामयित्वा चापराधं स गतः एव क्रोधमसत्यं कुर्यात् इति कुलपुत्रस्य कथा धारिज्जाः पियमपियं एतत्पद कथा
यथा पोतभयपत्तने एकदा महद् शिवमुत्पन्नं तयो मांत्रिकास्तत्रायाता राज्ञः पुरस्तै कथित वयं' अश्विवं उपशमयिष्यामः राज्ञा भणितं। केन प्रका
रेण तेषां मध्ये एकैकोक्तं मन्त्रमिदं समैकं भूतमस्ति तदत्यन्तं रूपवद्गोपुर रथादिषु भ्रमण्यः पश्यति स च्छियते यस्तत् दृष्ट्वाऽधीमुखः स्यात् स सर्वरोगै
सुगते राज्ञा भणित अलं अनेन अति रोयणेन भूतेन अथ द्वितीये मान्विकेणोक्तं मम भूत महाकायं लम्बीदरं विस्तीर्णं कुञ्चि पञ्चशीर्षं एकपाद
विष्कतरूपं प्रदृष्ट्वा मं कुर्वन् दृष्ट्वा योहसति तस्य गिरः समधा स्फुटति यस्तु तद्भूतं धूप पुष्प सुत्यादिभिः पूजयति, स सर्वरोगैर्मुच्यते राज्ञोक्तं अनेनापि भूतेन
सूतं अथ तृतीयेन मान्विकेणोक्तं ममाध्येवं विध भूतमस्ति परं प्रिया प्रियकारिणञ्जनं दर्शना देवरोगेभ्यो मोचयति राज्ञोक्तं एवं भवतु तथा तत्रगराश्विवं
उपगन्तं ततो वृषादिजनैः स तृतीय मान्विकः एवं साधुरपि पूजानिन्दा प्रिया प्रियं सहित उक्तञ्चलाभालाभि सुखदुःखे जीविते मरणे तथा सुतिनिन्दा
विधाने च सावयः समचेतसः १ मतिनिन्दादौ न रागद्वेषान् साधुर्भवतीति इति त्रयोमात्रिकाणां कथाअप्याचं वदमे अब्बो अप्याहु खलुदुहमी अप्यादन्तो

नातिर्यं वए । कोहं असच्चं कुब्बेज्जा धारेज्जा पियमपियं ॥१४॥ अप्याचिव दमेयब्बो अप्याहु खलु दुहमी । अप्यादन्तो

नर्ही एतने क्रोधने प्रसत्य करे निःफल करे धा० खुमे पि० इष्ट अनिष्ट गुरुनी वचन सामलीने १४ कोह असच्चं कु० ए पद उपरि रागद्वेष अण करवे कुल

सुह्री हीइ अस्मिं लोए परत्यय १५ आत्माए वदमितव्यः वशीकर्तव्यः हुइति निश्चयेन खुलु यस्मात्कारणात् आत्मा दुर्दमो वर्तते आत्मानं दमन् जीवः सुखी भवति अस्मिन् लोके च पुनः परत्र परमवे च सुखी भवति १५ आत्मा दमने दृष्टान्तः यथा एकस्यां पक्ष्मां द्वौ भ्रातरौ तस्करनाय कौस्तः सार्धं न सह गच्छतां साधूनां वर्षोऽष्टतुः प्राप्तः नच तत्र कोपि साधु भक्तोस्ति तेन साधवस्तस्करनायकयोः समीपिगताः साधु दर्शनेन तौ चौरनाय कौ आनन्दितौ तान् प्रणम्य कथयतः किं प्रयोजनं भवतां साधुभिर्भणित अस्माक वर्षी सुविहृतुं न कल्पते ततो वर्षावास प्रायोग्य सुपाश्रयं प्रार्थयामः ताभ्यां च सहषं साधुना सुपाश्रयीदत्तः तत्र विखस्तास्तिष्ठन्ति साधवः चौरनायकाभ्यां भणित अस्माकं गृहेषु सम्पूर्णं भक्तादि गृहीतव्यं साधुभिर्भणितं न कल्पते एकस्मिन् गृहे पिण्ड ग्रहणं साधूनां तैः सर्वेषु उचितगृहेषु विहरिष्यामः उपाश्रय दाने नैव भवतां महापुण्य सम्बन्धीजातः उक्तञ्च जादेइ उवस्सयं सुनि वराण तव नियय जाग जुत्ताणं तेणं दिक्तावत्यत्रपाण सयणासणविगण्णो १ तव सज्जम सज्जाओ नानाभासो जणो वयारीय जासाहण मवगाहं कारी सिज्जाय रीतस्स २ पावइ सुर नररिद्धीस कुलपत्तीय भोगसामिद्धी नित्यरद्भममगारौ सिज्जादाणिणं साहणं ३ इदं साधुवचं श्रुत्वा तौ अत्यन्त परिशुद्धौ तेषां साधुना सुपद्रवं रचतः विश्रामणादि भक्तिञ्च कुरुतः सुखेन साधूनां वर्षाकालोऽतिक्रान्तः गच्छन्तिः साधुभिस्तयोद्यौरनायक योरन्य त्रत ग्रहणाऽसमर्थयोर्निशाभोजन नियमदत्तः तयो रेव सुपदिष्टं मालिति महीयलं जामिणी सुरयणी अरां समन्तेणन्ते वित्यलन्ति अफुडं राईए भूञ्ज माणाउ १ गेह पवोलि आउ हणन्ति वमणञ्च मत्थिया कुणइ जूआजलीयरत्तह कोलि आउ कुट्टरीगञ्च २ वाली सरस्स भङ्ग कंटोलगइगलं मिदारुञ्च तालु मिविन्धइ अली वज्जण मज्जमिं भुज्जन्ती ३ जीवाण कुन्हुमाईए घायणं भायणधी अणाईसु इमा इरयणि भोयण दीसे कोसाहि उत्तरइ ४ अत्तोऽस्मिन् दृढव्रतेदृढ प्रयत्नैर्भवितव्यमिति भणित्वागताः साधवः तावपि चौरनायकौ सपरिवारौ कियन्तार्गमनुगम्य निवृत्तौ सुनि सेवया कृतार्थत्वं मन्यमानौ

पुत्र दृष्टांत ज्ञाणवी किण्होक्क गामें एक कुल पुत्र छे तेहनी भाई वैरीये विण्णस्यो तिवारें तेमा वेठाने कहें हे पुत्र ताहारा भाईना विण्णसणवालाने तुं
 विण्णाम ते मातानो यचन नेइ तिनै लह्इ डे वेठे आपणे वल करो भाईनो मारणहार जीवतीपकटि माता आगलि कह्यो मीरवध बांधी खड्ड काटी वील्यो
 भ्रात यातक तुम्हते आहणु तिवारें वैरो भयभीत यकै कहें जिहं शरणगत आयाने किम ह्णिण्ये तिम आहण एहवी वैरीनो वचन सांभलीनिं वेठे माताने
 कत्रो माता महासुरनो धणियांलो आपणा वेठाने कहें हे पुत्र आपणे सरणागत आवीनिं न ह्णीये जे भणी शास्त्रने कहें के यतः सरणागताण विसं
 भियाणं पणयाणं विसणपत्ताणं रोगीअ जंगमाणसपुत्तिसाने वपहरति १ सत्पुरुषते एतेलाने परापर न करे एहवी वचन सांभली वेठे कह्यो हे मात
 उपनो कोप कोम सकन करु तिवारें मा कह्यो हे पुत्र सगले रीस सफले न करवी तिवार पक्की तेणै आपणा भाइनो मारणहार वैरीने सभांन देइ जी
 माडो वरे सूख्यो तिम योजे जीवे रीस ऊपनी हुती उपसमावे यतः उवसमेणहणकीहं उपने क्रीधं चमाइ' अस्त विफल करे इम कुलपुत्र दृष्टान्त १
 धारिजापि यमपियं ए उपरिकया लोखिये छे रुडी वात ग्रहीये माठी छंडीये यथा वीत भय पाठणे अशिवस्यो ऊपने इ'ते उदायन राजा कन्हें दिण
 संशयो आया राजयितेवो नाव्या तुल्ले कुण हो तल्ले सुं करो छो तेहवे कह्यो अमे मंचवादी छा मंचवले भूत एक हित आवे नगर मांहिन मे अशीव स्यो
 नगर मांहि समावे तिवारें पूछे तें भूत तुमारा केहवा के तिवारें ते मांहि पहिलो मचवादी कहें हे राजा माहरो भूत अतिही रूपवंत सीध छे पिण
 ते भूतने उचो दृष्टे सांल्लो जीवे ते समुख मरे तेजे भूत देखी नीची जीवे तेहनी रोग जावे निरामय थावे एहवी वचन मंचवादीनो सांभली राजाद्रं
 तिम यं दणगे अमारें खपनयो राजाद्रं वीजी मचवादी भूत वीलाव्यो ते कहिवा लागी माहरो भूत अतही कुरूप छे पिण तेहने देखीने न हसे मने
 समुख ते भूतने आवे तेनो रोग दुइ अने जे निदेते मरे राजाने पीण विसरज्यो राजे वीजी मंचवादी वीलाव्यो ते कहें हे राजन् माहरो भूत कुरूप छे

तिष्ठतः अन्यदा ताभ्यां धाटोगताभ्या बहु गोमहिषमानौत अन्तरालमार्गे तत्परिवार पुरैषिः कैश्चिन्महिषो व्यापादितस्तज्ञीजनाय सपरिवारौ तौ तवस्थितोक्तेचित्परिवारपुरुषामद्यानयनार्थं ग्राममध्येगताः महिषव्यापादकैः परस्परमिति विमृष्टं मांसाहं विषं प्रक्षिप्यमध्येगतेभ्योदीयतेतदा बहुगोमाहिषं भागे प्रागच्छति आत्माना इति विमृश्यते स्तथैव कृत भवितव्यतावशेन ग्राम मध्येगतैरपि तथैव सच्चिन्त्य मद्याहं विषं प्रक्षिप्तं तत्तागताः परस्परमिसिताः कूटचिन्ताः सर्वेपितो चौरनायकोत्तुनिः कूटौस्तः तावता सूर्योस्तं गतः तौ चौरनायकौ रात्रिभोजन नियमभङ्गभयेन न भुक्तौ अन्ये परस्पर दत्त विषसंयुक्त मद्यमास भक्षणेन मृताः कुगतिं गताः तौ भ्रातरो द्रह्लोके परलोके च सुखोनी जातौ रात्रिभोजनव्रत ग्रहणेन जिज्ञेन्द्रिय दमनात् इति चौरनायक दृष्टान्तः वरं मे अप्यादन्तो संजमेष्ठ तवेषणय माहिं परेहिं दम्भन्ती बन्धणेहि बहेहिय १६ अथ किञ्चित्तयन् आत्मानं दमयेदित्याह संजमेन च पुन स्तपसा मया आत्मादान्तः वशोक्तो वरं भव्यः अत्मा शब्देन देहः आत्मन आधार भूतत्वात् दांतः असंयम मार्गाविधिषो भव्यः संयमेन सप्तदशविधेन

सुही होद्र अस्त्रिलोए परत्यय ॥ १५॥ वरं मे अप्या दंतो संजमेण तवेणय । माहं परेहिं दम्भन्तो बंधणेहिं

पिष जे रुडो पाडुइष्टि साहमुजीवे ते स्तवना करे तथा निन्दा न करे तोही तत्काल रोग थी मुकाई समाधि थाई एहवी वचन राजा सांभली मंत्रवा दीज परितुष्टमान ह्ववी राजाइ ते मान्यो तेणे नगर मांहि थी रोग दूर कीधी सर्वलोकने प्रेमवंत हुवी तो जे साधु होइ ते चीजा भूतनी परे सुति अने निन्दा सांभली राग द्वेष न करे ते पूज्य थाइ तिम साधु पिणविस रूप थी रहित अंगविभूषा नहीं पिण सर्वजनने कर्मादि कदर्थ थी मूकावे पोति पीण सुख पामे अपरने पिण सुखकारी सार पदार्थ संग्रह करवी जिम भूतनी परे इति मन्वादी दृष्टान्त सम्पूर्णम् । अ० इंद्रोनी इंद्रोरूपपीतानी आत्मा मन द० दमवी अ० आत्म हु० हुवे निश्च दु० दोहिलो ते भणी आज दमवी अ० आत्माने द० दम्यो थकी सु० सुखी थावे अ० द्रह्ललोकने विषे प० पर

नोकने धिये १५ व० प्रधान भन्नु' मे० सुभने अ० आपणी आत्माने द० दम्बो स० सयमसतरं भेदे करी त० तपस्वा वारं भेदे करी दम्बो आत्माने म० रत्न पाइयो भूँडो अ० अ० प० अनेने द० दम्बो यको व० रामडी प्रमुख बांधणे करी लाकडीयादिकने वधे करीने गाथा १५ १६ मीउ पर कथा निम्निये जिम उपटेम मालामाहि छे तिमज जिम चोर हुते आपणा कर्मना वस थकी जिणे रसना इ'द्रीये सुखीया हुआ ते दृष्टांत कहे छे एक पशुउना गानिमा द्विंवे भाई चोर पत्नीपती तिहां रहते सदा चोरि करे नगर गाम मारे तिहां विहार करता वरसालाने धुरे साधु आब्यां तिहां कोइ साधुनो भक्त यावक न थो ते भणो महात्मा चोर पत्नीपतिने मिल्या महात्माने दर्शन पक्षिपति हरया प्रणाम करी चोरे पूछीं हे भगवन् तमे अमां लगो क्षिणकारण आब्या तमारे दर्शने घणो पुण्य थाय जे अमारी भाग्य दशा पूज्य बांधा तिवारे महात्मा वील्या जे वरसाने यतीनेहीडवु' नकल्प ते भयो वरमाना योग्य वसन्तो रहिवाने द्योती रहिये जोगवहीये तप करीये संयमनिरवाहि तेभणी गाला आपी घणो हर्ष पास्या बली कहे पूज्य आपणी घरे भात पाणी नैज्यो तुमारे नोधि अमने घणो लाभ थासी माधु कहे एकण घरे आहार लीधो न कल्प ते भणीला भाला भजाणी जसी अने तुमे उपायय दीधो तेहने घरे आहार लीयो ग्यातर घरनी आहार न लेवो उपायय दीधो तेह थो तुमने मोटी लाभ उपनी जिम सिद्धांति कह' छे यतः जीदेइमुणि पराणं उवसयं तम्वत्र इप्सल होइ तवसंयमसम्भाए पावेइ सुर नररिइय १ एहवा ऋपिना वचन पक्षीपतिवे भाइ हर्षपास्या रातिदिक्स साधुनी सेवा करे एहया ऋषीगर तपनियम करतां जमादि गुणवहता वर्षाकाल बीती तिवारे साधुव्रतलेवाने विषे पक्षीपति वेभाईने हितोपदेश दीधो जेरात्रि भोजन न करियो एहयो नियम देवा मांजो तणे दाजिण्या लाज थी नान कह्यो नियम लोधो जतिये रात्रिभोजन नादेखता दोष देखाद्या त्रिइ लोके प्रविषीय कते यतः मेधापिपिनिकाहंति यूक्ता कुर्याज्जलीदरं कुरुते मक्षिकावातं कुष्ठरोगश्च कीलिक १ कण्टकी दारखण्डश्च धितनी तिगलव्यथा व्यंजना

तन्निपतित शूलविध्यति वृद्धीक २ गतिस्त्र विगले बालेश्वर भङ्गाय जायते इत्यादयो दृष्टिदोषा सर्वेषां निशमोजने ३ रात्रि जीमता जेहना पेट माकीडी जायतो बुद्धिजाये जो बीरनी कांटो अथ वावी जीइ दारुषड कांटो जीमणमाहे आवतो गले हथा करे व्यंजन सालणा मांहे वीछुनीलोरी आवे तो तालुओ वीधे बालकेश जीमणमाहे आवतो खरभंग थाई इम अनेक रात्रि भोजन नास गला दीठा, दोषजाणवा अने जो रात्रि भोजन करे तो अवस्य राख्यो जाइये तिहां अंधारे अनेक जीवांनी विनाश हुवे एह भणी धर्मवतने सर्वथा रात्रि भोजन न करवो वस्ती शास्त्रमे कह्यो के यतः उलुक काक सार्जोर गृध्रसवरशुकरा अहिहृक्षिकगीधाद्य जायते रात्रिभोजनात् १ इम शास्त्रोक्त प्रकारे रात्रिना घणा दोष कहिने वेभाईयाने नियमने विषे दृढचित्तकीना रात्रिभोजनानी नियमलीधो साधु वीहार करी चाल्या जतीनी सेवा करी आपणपुमलु मानता के एहवे एक वारती चोर धाडि गया हुता गांस भाजी गाई भे सढोर घणां आख्या ते पाछा आवतां विचाले महिष विणसवा माद्यो तेहनी आमीष केइलेवा लाग कतला एकपुरुष तिहां रद्या कतला एकमद्य लेवाने ग्राम माहि गयां हिवे मांसने कलवणहारे एहवोचितव्यो अर्धमांसमाहे विषघाती गाम मांहेला जाणहारने दीजे एतो मरे आपणे भागे घणढोर आवे ते दुष्टबुद्धितिम भवितव्यताना वणि थी गांव मांहेले जावणहारे लोभ थी एवी पापबुद्धिकीवी आपण अईमद्य मांहे विषघातीये आपणे नेढो रव हुत आवे एहवो वीमासोवीष घाल्यो जेहवे चोर सगला एकठा मील्या एहवे सूर्य आथम्यो तिवारे ते वेभाई चोरे नायक गुरुनौ दीधो आखडी रात्रि भोजन नोनेम समारी भांजवाना भय थी अलगी जइवेठातेन जीम्या जे जीम्या ते विषना प्रयोग थी सार्थसर्वमरण पास्या ते सगला कुगति पळता तेवे भाइने गुरुनौ दीधो आखडी जपरि अतिही भाव फपनी गुरु कने नियम लीधो ते जीवता रद्या कुसले घरे आव्या सुखी थया जीव चोरे रसेंद्री दमी ते सुखीया थया तिम पोतानी इंद्रीदस्या सुखी थाई इति चोर कथाः ॥१॥ वरं मे अप्यादंतोए उपर सिचानकहाथीनीकथा

निधीने हे जीम हाथोद पोतानिद्रंदोद' जोती तिम जोतीये एक अठवी माहे हाथीयानी यूथ रहिळे ते यूथनी धणी महाविषयी नान्हा जन्म जातहाथी याने लारि रुद्रिनीने उगारे मनमाहे चितवे रखेए मोटा थाये सुभने मारि माहारा यूथनाथइ वैसे एहवा भययी नान्हा२ कलभविणसे यतः सव्वं मोयगयिगतगाभी जगडण विगडणीउय कासीर जतीसीउ पुत्ताय पीयाकण्यकेउ१ कनककेतुराजा आपणा वेठाना सर्व अगोपंगच्छे दावी अनेक प्रकार्णो वेदना कोधी नाक कान छेदायो पगहायनी आगुलो छेदी राजटणा भणी वेठाने वध्यां हुता माहरी राज्य लेसी इणे अभिप्राय जिमतेणे राजाद' राज्य वांछते जातमात्र विगत कोधा तिम तेणे हाथोद आपणा वालकने विणसे एहवे एकदा कीदं हथणीद' गर्भधखी त्यारे तिणे अदगोद' जाण्यो माहरे गर्भमे जन्महायोनी होये एवडु हाथो विणासस्ये तेभणी कोणहीक उपाये हथणी गर्भराखवा भणी पग दूखनी मीसकरी अजुये२ यूथ यो पाहनी होंडे किमारे एक दोने आवां मोने किवारे वेदोहाडे मिले इम करो तिण हथणीये हाथीयो जन्मी तेहवे तीण हथणीयेताप मायमनिर्जन त्राणीगुमयानक वंसजालमाहे हाथीयोजन्मी तेहवे तिण हथणीये तापसायमनिर्जनजाणी तीमहाधी पिण सुंड भरी हचनी मूले पांणीनामि तेभणी तेतापसासीचानिक नाम दोधो तेवय प्राप्त सवलहाथी ययी केतले काले तेणे हाथो पिताने यूथ सहित दीठो मांकने पूछी मायिसकल पुतांत कशो ते समाचारपुछो मनमांदिरोम धनो सिचानके आपणे पितानेहणिनेयूथनीधणीययी सर्वहथणीयाने आणमनावीपिणमनमाहिरोस राख्यु जीमो एणे पायसे इद्रणी केरप्रसमो तापसराख्ये तो सुभने मारस्ये एहवीविचारी तापसायमविणसस्यु तेतलाएकराख्या बैर कारीयइमीठानीपरे ठामने पिण्यामि ते तापस महाद्रुगोया थया फलफूल लेइन सके तिवारे जाख्ये ए कुपावे माडु करे ते भणी फल लेई राजा अणिक पासे आख्या राजा ने कणी के राजा न सर्वनछणीपि सिचानकनामि हाथी ते आणीनेस्तुंभे वंधी जीम अमेसुखे रहींचे राजाये आणीलांस्तुंभे वांधी तिवारे तेतापसहसिवा

लागा किमवयकरस्थो हे हस्ती राजा ताहरो वल किहा गयो ते अवीतनी फलपाभ्यो एवचनसांभली हाथीने रोस चळो आलान भांज साकलतीडता पसाने पूठे धायो तापसना आश्रम विणास्या सगलाइ तापस हत प्रहत कीधा वली राजा श्रेणिक तिमज पकडावाना उपाय कया पिणहाथी वसिनावे तेणे प्रस्तावे तेणे राज्यनी गीवजादेवो तेणे आवो हाथी समझाव्यु अही हस्ती राजा गजगतिनाचालणहार सर्वलक्षण सपूर्ण सांभली रायने स्यू माह करेछे पूर्व भरयभारो चपा एहवे नामे नगर वसु नामे विप्र ते महाधनवंत नित्य सहस्र भोजन करे अने वरस प्रतियाग करावे तेहवे जालववाएकर राख्यो जे उगरता भात पाणी लेजे अने महीने रूपीयोइसते धरती समारे ब्राह्मण जीमे तिहांग्जानमंजार आवता वारे पिण ते धनदेव आवक छे तेणे कळो पात्र दान दीधे इम लाभे छे वसु कहे ब्राह्मण ते पात्र धनदेव कहे पात्र ते साध वसु न माने ते धनदेव साधूने आपणी घरे तेढी भातपांणी पड लाध्या तेहना पुण्य थो मरौ धनदतनी जीव श्रेणिकने घरे नंदा राणीनी पुत्र नन्दखिण ह्मथी ते दानफल भोगवेछे सुपात्रनी फल थोडीई अनन्त गुण घया अने तेहने वसु घणी हो दीधी पिण अज्ञानना वस थो सिचानकहा थो थयो ते सम्वन्ध सांभली जातीस्मरण उपनी आपदाभे भली विवेक उपनी आपणपे जिहां रायनी हस्तिशाला छे तिहां आवोउभो रथो प्रभाति समे राजायें हाथी आव्यो सांभलीने वधाव्यो अनेक मङ्गलोक करी पाट हस्ती थाथो एकदा प्रस्तावे ह्मन्न विहन्न कोणिकने विरोधनासो सिचानिक लेई विगानादं गया चेडे महाराये राय्या कोणिके विसाला बीटी मनुष्य कोडी मरण पामि पिण विगालादं लेवाइं नहो नित्य सिचाकनके चढी राती वाह्न दीये कोणिकना कटक मंत्री स पडे अने ३३ सहस्र हाथी सणा मद गलित थाये कोणिक राजा अनेक उपाय कया पिण हाथी वसिनावे जे कूडे थेंठे सर्वे ज्ञान करी जाणे तिवारे ते उपाय सर्वविफल थाये कोणिकनो कटक दहिनी परे विलोयो तिवारे कोणिके कन्नी जे कीई हाथीने तेहने मारे तेहने लान सुवर्ण प्राप्ति तिवारे एकणसुभटहां भणी एकामहुं करिस्यु इम

यात्मा पञ्चेन्द्रियरूपः सा मुसार्गं नेतव्यः यथा दुर्विनीतो अश्वो वृषभोवा उन्मार्गात् चाजनके न तोदन काष्ठेन मार्गेऽपीयते तथा यमात्मा पीत्यर्थः पुनर्मेनमि एवं दित्तयेत् अहंपरैः अन्यलोकेऽर्च्यनैः शृङ्गलादिभिः च पुनर्वधिल्लुब्धं कुशचपेटा चाजनकादिभिर्दमितो मा भवेयं यदा अन्ये मन ताडना तर्जनादिभिर्दमन करिष्यन्ति तदा मन श्रेयो नास्ति यदुक्त सहकलेवर खेदम चिन्तयन् स्ववगताहि पुनस्तव दुर्लभा बहुतरञ्च सहि यमि जोरं परमगेन च तत्र गुणोक्तिर्न इत्यादि शिञ्चया आत्मावशौकर्त्तव्यः १६ अत्र सिद्धान्तक दृष्टान्तः एकस्या अष्टय्यं महत्तरं गजयूयं वसति यूयाधिपतिर्जात कलभक विनाशयति अन्यदा तत्र एका करिणी स्वर्गभिणी जाता एवं चिन्तयति यदा कथमपि गजवालको जायते तदा अनेन प्रितार्ग्यं त.ा. सा करिणी ग्राह्यमस्ति यावता यूयाधिपतिना यूय भवलीक्यते तावता द्वितीये द्वितीये दिवसे सा यूयमध्ये गत्वा मिलति कं कुंया तयाऽन्यदा अयायमपट दृष्ट सा तत्र आगता गुप्त स्थाने प्रसृता गजकलभोजातः स गजः कुमारैः सह आरामान् सिञ्चति तत स्तापमैस्त्वय्य मेचनक रति नाम तत स वयःस्थो जातः अमन्तं यूयाधिपति दृष्टानवीदित बलः समारितवान् स्वयं यूयाधिपतिर्जातः तापसा दम मपि ममूल विनाशितवान् गम्भातेऽन्या करिणी अन्यं प्रच्छन्नं मातिष्टु इतिविचारितवाय ततस्ते रुष्टा ऋधयः पुष्क फलपूर्णं हस्ताः श्रेणिक रात्रः पार्श्वगताः कश्चित्तवतैः सर्वं लक्षण संपूर्णहस्तो सेचनक नामा वने तिष्ठति ततः श्रेणिकेन स्वयं तद्वने गत्वा महता बलेन गृहीत्वा आनीय स प्राज्ञानन्तर्भे वरः सृष्टिभि स्तावगत्येतिनिर्भक्षितः गजराजकृते शोडीयं गतं प्राप्तं त्वयाऽस्मद् विनय फल इति श्रुत्वा स गजः प्रकामं रुष्टः स्तब्धं भंता तेषां पृष्ठो धावितः ते सर्वदत्त प्रहताः कृताः प्राप्नोऽव्या भानाः पुनरपि तेषामाश्रयाः पुनः श्रेणिकः तद्वज ग्रहणाय गतः पूर्वं भवसङ्गत द्रोण शस्त्रार्थोक्तं तत्पपर्य्या दमनात् ध्वय दमनं वरमिति तद्वदः श्रुत्वा स्वयभागलालानस्तम्भमाश्रितः यथाहि अस्य स्वय दमनाहुणी जातः तथा

ज्येष्ठा मयीति पङ्क्तियेयञ्च बुद्धाण वाया अदुव कम्मुणा आवी वा जइ वा रहस्से नेव कुज्जा कया इवि १७ अथ पुनर्विनय शिञ्जामाह ॥ च पुनर्बुद्धानां आचार्याणां प्रत्यनीकं शत्रुभावं वाचा वचनेन क्त्वा न कुर्यात् त्वं किं जानासि इत्यादि रूपेण निर्भर्त्सनां न कुर्यात् अथवा कर्मणा क्रियया सत्तारकी लङ्घनेन चरणादिना सङ्गद्वेनेन अविनयं न कुर्यात् तदपि आवी इति लोकसमञ्जं यदिवारहस्यं एकान्ते कदापि सुशिक्षी गुरुभिः सह ॥१७॥ न

वहेहिय ॥१६॥ पङ्क्तिगीयञ्च बुद्धाणं वाया अदुव कम्मुणा । आवीवा जइवा रहस्से नेवकुज्जा कयाइवि ॥१७॥ न

कहि बोडी लोधी हाथीने अरथे अनेक पास मांड्या कण्ठकगत्तां विषमिश्र फलवाणी त्रिणकोधा पिण ते सर्वं विफल नित्य हस्तविहस्त उपद्रव कटक माहि करे तिवारे तेणियुद्धेप्रच्छन्न खाई खणावो ते माहि अग्निभरि जपरि सिचत्रणपाथया तिणे करी कोई न जाणे एकदिननाल यंत राख्या एक दिथि सिह राख्या एक दिस्सि मनुथ इसीयार रहे एहवे सन्नद्धवच्च हुई हस्तविहस्त दीनु भाई सिचानक चढी पूर्ववैर कटकमाहि आव्या तेणे समे हाथी पूर्वदिसी रुधी जाणोपगन उपाडे तिवारे अजुस हाथी ठेले पिण हाथी न चाले तिवारे हस्त कहे अहो हाथी सिचानक अमने इण वेला तूपिण के हर्द्ये के तो कुण भली थासो एहवी संभलि हाथी चिंतव्यो ए अज्जन थका न जाणे तिवारे वचन संभाखु अप्पाचेवदमेश्रव्वो आपणो आत्मा दमीजे परने दमीये स्यू थाई अभीमाननावसथो हस्तविहस्त भाईने उतारी पोते अग्नि माहे भय्यो मरोने देवगति पामि हस्तविहस्ते अतिदुःख कौधी वयरगी महावीरखामी पासे दोळा लोधी सुख पास्या इम आपणो आत्मा दम्या गरज सर इति सिचानक कथा संपूर्णम् ॥१॥ प० प्रत्यनीक पणो वैरीपणी वु० गुरुनो वा० वचने करो गुरुने शिथ इम कहें ते सुभने विपरीत अर्थ कक्षी अ० अथवा गुरुनो संधारादिक चापे ते कार्य करी प्रत्यनीक पणो हुइ प्रगट लोक देखता ज० जी वा० अथवा र० एकान्ते गुरुनो विपरीत पणो ने० नरके क० कठिन वचने करीने सौखामणदेतापिण १७ न० गुरुने समीपे समीपंत्तिन बेसे

गच्छ भाव न कुर्यादित्यर्थः गच्छीरपि गुणायाश्चा दीपावाचं गुरोरपि इति कुमति निरासार्थं कदापि नैव शब्दस्य ग्रहणं १७ न पक्वश्चो नपुंरश्चीनेव किञ्चाण पितृश्चो न पुंस्त्रे ऊरुणाऊरुं सयणीनीपरिस्मृणे १८ अथा सनस्य विधिमाह । विनीतः साधु. पक्षतो न निषिदित् पंक्ति स भाविशात् गुरुणा सहसमानत्वं स्यात् तस्मादुनीर्वाहुनामह बाहुं कृत्वा न तिष्ठेत् पुनर्गुरुणां पुरतोऽग्रतोपि न निषेडित् वन्दना कुर्वतः पुरुषस्य गुरुणां मुखावलीकनं न स्यात् कृत्याना आचार्याणां पृष्टतापि न स्यात्तथ्यं गुरुशिष्ययोः उभयोरपि मुखादर्शनेन तथा विधरसवत्वाभावः स्यात् न च पुनर्गुरुणां ऊरुणा जड्यासह ऊरुजड्यां गृह्णेत् संवत्सरे अत्रामन्नात् अविनयः स्यात् पुनः शिष्यो गुरुणां वचन ग्रयनेययायां ग्रयानः सन् आसोनीवान प्रति शृणुयात् गुरुभिरुक्ते सति श्रयाया स्थिते नैव शिष्येण एव कुर्म इति न वक्तव्यं किन्तु गुरुणा समीपे आगत्य वचन श्रोतव्यं इत्यर्थः १८ नैव पक्षपिण्डश्च सञ्जये पाए पसारिए गति नचिद्रे गुरुणन्ति १९ पुनरामन विधिमाह शिष्यः गुरो समीपे पर्यस्थितानैव कुर्यात् जडो परिपादमीचनं न विधतीत च पुनः पक्षपिण्डं जानु जङ्गोपरि बन्ध वेष्टनान्मिकां योगपद्मायिका अथवा बाहुद्वये नैवकाय बधालिकां गुरुणां पार्श्वे न कुर्यात् वा शब्दः पुनरर्थे पुनर्गुरुणा अन्तिके

पक्वश्चो न पुरश्चो नैव किञ्चाण पिठश्चो । न जुं जे ऊरणा ऊरुं सयणे नो पडिस्मृणे ॥१८॥ नैव पलहलियं कुञ्जा

पक्वपिण्डं संजण । पाए पसारिए वावि न चिठ्ठे गुरुणन्ति ॥१९॥ आयरिएहिं वात्ति ते तुसिणीश्चो न कयाडवि ।

न० गुरुने पागलिन वेमे ने० निषेधार्थं कि० आचार्यने पि० पठे न वेसे न० संघट्टी नकरे उ० पीतानी साधले जारे ज० गुरुसाथलीने स० संधारादिकने विधि धट्टा गुरुने उत्तर न दिये १८ ने० ने गुरुने समीपे वस्त्रनी पालठीवालीने क० न वेसे प० वाहनो पालठीवालीने पिण नवेसे संयतीडं साधु

सन्मुखं वा पादौ प्रसार्य न तिष्ठेत् २० आयरिण्हि वा हितौ तुसिणोऽपि न कथा इवि पसायपेहौनियागद्वी उव चिठ्ठे गुरुं सया २० पुनः सुश्रियः
आचार्यैर्गुरुभिर्व्याहृत आहतः सन् तुष्णीकी न भवेत् अत्र कदापि शब्दीग्लानायवस्थायां अपि गुरुभिर् एमंत्रितः शक्तौ सत्यां मौनं कृत्वाश्रुतमश्रुतं न
कुर्यादित्यर्थः कथं भूतः सुश्रियः प्रसादप्रेक्ष्यो प्रसादं गुरुणा स्नेहं प्रेक्ष्यो प्रसादं प्रेक्ष्योऽपि श्रियेषु सत्सु गुरुवो मां शब्दयन्ति ततो
मम महद्भाग्यमिति मनसि चिन्तयति पुनः कथं भूतः सुश्रियः नियागद्वी मोक्षार्थी विनतस्य मोक्षकारणत्वात् सुश्रियः अनेन विधिनागुरुं सदा
उपतिष्ठेत् सेवेत २० पुनर्विनयशिक्षां वदति आलवन्ते लवन्ते वा न निसीदृज्ज कथाइवि चद्रज्ज आसणं धीरो जञ्जी जुत्तं पडिस्सुणे २१ धीरो बुद्धि
मान् यतो यत्नवान् सन् श्रियो यद्विधेयं कार्यं गुरुभिर् रूपदिष्टं तत्कार्यं प्रतिशृणुयात् अङ्गी कुर्यात् पूर्वं गुरौ आलपति सति ईषत् वदति सति अथवा
गुरो लपति सति वारं २ कथयति सति सुश्रियो न निबोदेत् गुरुणा कार्ये उक्ते सति आसनं स्वस्थानन्तक्काधीरोधैर्यवान् यत्नेन एकाग्रचित्तेन यत्
गुरुणा कार्यं उक्तं भवेत् तत्कार्यं अङ्गी कुर्यात् इत्यर्थः २१ आसणगञ्जी न पुच्छेज्जा नेवसिज्जा गञ्जी कया आगम्भ कुडुञ्जी सन्तो पुच्छिज्जा पञ्चली
उडो २२ आसने गतः स्वस्थाने स्थित एव सुश्रियो गुरुं प्रति स्वाथार्थदिक न पुच्छेत् तथा पुनः शिज्जाइतो रोगाद्यपद्रवं विना कदापि श्रयानः

पसाय पेही नियागद्वी उवचिठ्ठे गुरुं सया ॥२०॥ आलवन्ते लवन्तेवा ननिसिज्ज कयाइवि । चद्रज्ज आसणं धीरो

प० पगलांवा पसारिने पिणन वेसेवा० अथवा न० इमनरहे गुरुने १८ समीपे आ० गुरुने एकने वा० वोलब्धो थको तु० अण बोल्थो न० रहे क०
कदाचित् रोगावस्थाइ परि प० प्रसाद कीधी सुभ जपरे पे० उ० इम जाणे नि० मोक्षार्थी थको इम रहे गु० गुरुने समीपे स० सदा कालने २० आ०
गुरुने एकवार बोलायो अथवा ल० वारंवार बोलाव्यो थको न० वेसी रहे क० कदाचित् व्याख्याना दिव्याकुल थयो व० सुकीने आ० आसण धी० बुद्धि

सूत्रादिक न पृच्छेत् तर्हि किं कुर्यादित्याह गुरो समीप आगत्य उत्कुटको मुक्तासन. कारणतः पाद पुच्छनादिस्थः सन् शान्तो वा प्राञ्चलिविषाञ्जलिः
सूत्रार्थैः पृच्छेत् २२ एवं विनाय जुत्तम् सुत्त अत्यच्च तदुभयं पुच्छमाणस्स सी सस्स वा गरिज्जाजहासुयं २३ आचार्य एवं अमुना प्रकारेण
विनययुक्तस्य गिरिय्य सूत्रं अर्थश्च तत् उभयं सूत्रार्थं पृच्छमानस्य उभयं पूर्वोक्तं सूत्रार्थं व्याकुर्यात् वदेत् विनयवतः शिष्यस्याग्ने यथा श्रुतं गुरु पर
म्परातो यथाज्ञातं सूत्रार्थं गुरु कथयेत् इत्यर्थः २३ मुसं परिहरिं वए भासादोसं परिहरि मायच्च वज्जे सया २४ भिज्जुः

जओ जुत्तं पडिस्सुणे ॥२१॥ आसगगओ नपुच्छेज्जा नेवसेज्जागओ कयाइवि । आगम्मु क्खुओ संतो पुच्छेज्जा
पंजली उडो ॥२२॥ एवं विणाय जुत्तस्स सुत्तं अत्यं च तदुभयं । पुच्छमाणस्स सीसस्स वागरेज्ज जहा सुयं ॥२३॥
मुसं परिहरिं भिक्खू नय ओहारिणि वए । भासा दोसं परिहरि मायं च वज्जे सया ॥२४॥ नलवेज्ज पुडो सावज्जं

यंत ज० अ० कीइ गुरु आदिग दीये ते आदर पर यको प० करे २१ आ० पीतानि आसण वैठो न० न पूछे गुरुने सूत्रादिक काई एक ने० संधारे वैठो
न परे कदाचिद् वद्दु मुत्तिपणी आ० गुरुनेइ समीपे आवीने उ० ऊकडु धयो के पु० पूछे सूत्रादिक पं० वेहाय जीडीने २२ ए० एणी परे वि० विनययंत
गिरिने न० नत्त अने अ० अर्थ त० तेविहि पु० सूत्रार्थं पूकतां यकां सि० विनीतगिरिने वा० सूत्रार्थं कहे ज० जिम गुरु समीपे सांभल्या हुंती तिमरइ
रतो गिनीत गिरिने वचन विनय कहे के सु० नया प० वर्जे भि० साधु न० निर्य करी भाषा वा० न बोले भा० भाषाना दो० दोष प० परिहरि मा०
माया न गष्ट यत्तो कोधादिक उ० वर्जे स० मद्दाइ २४ न० बोले पु० पूछी यकी सा० सावय न० निरर्थक प्रयोजन विना न बोले पर नो मर्म न

१०१ धनपत्तिस्स वाहादरे का आ० स० उ० ४२ सा भाना

साधुर्मृषा भाषां परिहरेत् च पुनः ओहारिणि अवधारिणी निश्चयात्मिका एवं एवंति रूपां भाषां न ब्रवीत भाषादोषं सावधानुमादनादिकं परि
हरेत् च पुनर्मायां वर्जयेत् एकस्या मायायाग्रहणेन अन्येषामपि क्रीडमान लोभादीनां ग्रहण सर्वान् कषायान् परिवर्जयेत् कषायाणां वर्जनात्
मृषा भाषायाः वर्जनं स्यादेव कारणाभावे कार्यभावाः २४ नलवेज्ज पुट्टो सावज्जं न निरुद्धं न मन्मयं अप्यण्ठा परद्धा वा उभयस्सन्तरेण वा २५ पुनः
साधु पृष्टः सन् सावद्यं स पापवचन नलपेत् न भाषित निरर्थक वचनञ्च न आलपेत् न च मर्मक मर्मरूपं साधुर्न ब्रूयात् म्रियतेऽनेनेति मर्मं लोक
राजविरुद्धादिकं अथवा मर्मणि गच्छतीति मर्मगं यस्मिन् कर्मणि प्रकटीभूते सति मनुष्यस्य मरणमेव स्यात् तदपि वाक्यं आत्मायं वाऽथ वा परार्थ
वाऽथवा जन्मयार्थं अथवा अन्तरेण प्रयोजन विनापि च न वदेत् इत्यर्थः २५ स्वगत दोषत्यागं उक्त्वा उपाधि कृतदोषत्यागमाह समरेसु अगारिसु
सन्धोस्य महापद्मे एगोए गत्थिए सिद्धिंनेव चिद्धेन संलवे २६ एतेषु स्थानेषु एकः एकाकी सन् साधुरेकाकिन्या स्त्रिया सार्धं न तिष्ठेत् न च एकाकी
साधुरेकया कामिन्या सहसं लपेत् तानि कानि स्थानानि समरेषु गर्दभकुटीरेषु लोहकारशालासु वा तथाऽगारिषु शून्यग्रहेषु तथा सन्धिषु गृहद्वया
न्तरालेषु तथा महापथेषु राजमार्गेषु अत्र एकस्याग्रहण अत्यन्त दुष्टत्वं प्रतिपादनार्थं २६ जं मे बुद्धाणुसासन्ति सीएण फरुसेण वा ममलामुत्तिपे ह्माए
पयओतं पडिस्सुणे २७ अथ गुरुभिः शिष्यार्थं शिष्यमाणः शिष्यः किं कुर्यादित्याह बुद्धा गुरुवः यत् मे ममसीतेन सीतलवचनेन वाऽथवा परुषेण

ननिरुद्धं नमन्मयं । अप्यण्ठा परद्धावा उभयस्संत रेणवा ॥२५॥ समरेसु अगारिसु संधीसुअ महापद्मे । एगोएगि

बोले अ० आपणा आत्मा अर्थे वा० अथवा प० पर आत्माने अर्थे उ० अर्थं विना निरर्थक अने परनी मर्मं न बोले २५ स० लोहार प्रमुखनी
शालाने विषे अ० सूना घरेने विषे सं० वेधर विचे जे आंतरं हुइ ते संधि इवे म० राजमार्गने विषे ए० एकलो साधु ए० एकला स्त्रीसंधति ने० न

कठोरवचनेन अनुगामन्ति गिघां प्रयच्छन्ति तत् समलामुत्ति समलामाय अप्राप्तवन्नु प्राप्तये भविष्यति इति प्रेक्षया इति बुद्ध्या प्रयतः प्रयत्नवान् सन् गिघी युनवचनं प्रतिशृणुयात् अद्भो कुर्यात् न च गुरूणा कठोरवाक्यात् क्रोधं कुर्यात् २७ अणुसासणभोवायं दुःकण्डस्य चोयण हियन्तं सन्नैपन्नो वेम होए प्रमादुणे २८ पवन्ति प्रमावान् प्राज्ञः शिष्यः उपायं गुरुशिचावाक्यं तथा च पुनः दुःकण्डस्य प्रेरणं हा किमिदं दृष्टं कर्मजत इत्यादिरूपं तद्वचनं हितं इहलोक परलोक सुखदं मनुते असाहुणेऽसाधोः कुशियस्य तत् गुरुणां परुषवाक्यं वैश्यं द्वेषीत्यादकं भवति २८ इममेवायं पुनर्दोषो करोति । द्वियं विगय भया बहुाफरुसपि अणुसासण वेसत ज्ञेइ मूढाणं खतिंसीहि करं पयं २९ विगतभयाः सप्तभय रहिताः वृथाः ज्ञाततत्त्वा एतादृगाः शिष्याः आचार्यं कृत अनुयासन परुष अपि कठोरमपि हित मन्वते मूढानां मूर्खाणां कुशियाणां चान्तिं जमाकरं शोधि

त्यिए सद्धिं नेव चिह्णे न संलवे ॥२६॥ जंमे बुद्धाणु सासन्ति सीएण फरु सेणवा । समलामोत्ति पेहाए पयओत्तं पडिम्मुणे ॥२७॥ अणुसासण मोवायं दुःकण्डस्य चोयणं । द्वियं तं मन्नई पन्नोविसंहीइ असाहुणे ॥२८॥ हियंविगय

रहे ऊभी न० बोने नही २६ जं० जेम० मुम्भने गुरु अ० ज्ञानादि आचार सीखवे सी० सकीमल वचने करी वा० अथवा क० कठिन वचने करी गौख दोये चे म० माहंर लाभने अर्थे दोइं के पे० एहवी बुद्धिं करी प० आदर पर थकी प० गुरुनी शीख प्रमाण करे २७ अ० गुरुनी सीखनी० सुकुमाल कठिन भाषाये जपाये करो दु० भंडी कांइक आचग्या पक्की ची० तेहने सीखनी देवी ची० प्रेरवी हि० हितकारी त० तेगुरुनी सीख म० माने प० प्रज्ञा वंत पे० थैप हो० याइ प्र० साधु अविनीत मूर्खने सोख देतां २८ हि० हितकारी माने विजे साधु सात भय रहित हुइ वु० तत्तना जाण हुइ फ०

करं आत्मशुद्धे रूपादक पुनः पदं ज्ञानादिस्थान एतादृश गुरुणां शिखावचन द्वेषं द्वेषहेतुक भवति २८ आसणे उवचिह्ज्या अणुचे अणुएथिरे अणु
द्वाइ निरुद्धाई निसी इज्जप्प कुक्कए ३० सुश्रियः एतादृशे आसने उपतिष्ठेत् कीदृशे आसने तदाह अणुचे अणुचे गुरोरासनात् हीने
पुनः अणुचे चीत्कारादि शब्दरहिते तादृशस्य आसनस्य शृङ्गाराद्गत्वात् पुनः स्थिरे आसने समपादे तिष्ठेत् अथ स साधुरीदृशे आसने कीदृशः सन् तिष्ठे
त्तदाह अस्योत्थायी कार्ये सत्यपि अल्प मुत्तिष्ठतीत्येवं श्रीलोऽप्योत्थायी मुहुर्मुहु रासनान्न उत्तिष्ठेत् पुनः कीदृशो निरुत्थायी निमित्तं विनानोत्तिष्ठेत्
स्थिरं तिष्ठेत् इत्यर्थः पुनः पुनरुत्थान शीलस्य साधुत्वं न भवेत् पुनः स साधुकीदृशो भवेत् अल्प कुक्कची भवेत् हस्तपादशिरः प्रमुख शरीरावयवान्
अधुनानो निश्चलस्तिष्ठेत् इत्यर्थः ३० चरणे विनयरूपामेषणामाह कालेण शिक्खमे भिक्खू कालेणय पडिक्कमे अकालञ्च विवज्जित्ता कालेकालं समा

भया बुद्धा फरुसंपि अणुसासणं । विसंतं होइ मूढाणं खंतिं सोहि करं पयं ॥२९॥ आसणं उवचिह्ज्या अणुचे
अणुए थिरे । अप्पुद्धाई निरुद्धाई निसीएज्ज पकुक्कुए ॥३०॥ कालेण निक्खमे भिक्खू कालेणय पडिक्कमे । अकालेच

कठिन पिण अ० सीख देतां हितकारी माने वे० द्वेष कारणी तं० तसीख ही० इद्र मूर्खने ख० सीख क्षमा अने सोममने निर्मलकारी प० ज्ञानादि
गुरुनी स्थानक २८ हि० अ० पाट प्रमुख आसणने विषे से अ० गुरुना आसण अ० शब्द अणया ते वि० निश्चल आसणने विषे बेसे अ० प्रयीजने पिण
थोडो छठे नि० प्रयीजन विना न छठे न बेसे अ० अणहलावती थकी हाथ प्रमुख ३० हिवे विनित शिष्यने एषणासमिति कहे छे का० कालवेलाइ
भिच्चाने अर्थे नि० जाइ गोचरी भि० साधु का० कालवेलाइ करोप० गोचरो थी पाछो वले तीजीपोरसीइ० उपाअयआवे च पुमः वलि अ० आकालव० वर्ज्जनि

राय धनपत्तिं वदति का आ० स० ४० ४२ सा क्षाया

यत् ३१ आने प्रस्तावे भिन्ः साधुनिर्गमेत् भिवायं निर्गच्छेत् च पुनः काने एव प्रतिक्रमेत् आहारं गृहीत्वा स्वस्थानाय पश्चादा गच्छेत् अकालं अप्रस्तावं विनयेण वर्जयित्वा क्रियाया असमयत्यक्त्वा काले क्रिया योग्य प्रस्तावे एव कालं तत्समय योग्य क्रियासमूहं समाचरेत् कुर्यात् ३२ परिवाडीए न चिद्विज्ञा भिरूपदत्तसणखरे पडिरुवेणएसित्ता मियंकालेण भक्खए ३१ भिन्नुः साधु परिपाव्यां गृहस्थ गृहे जीमन वारादौ भोजनस्थित पुरुषाणां पंक्तौ न तिष्ठेत् तत्र भिन्नोः अप्रोतियद्वादि दीप सम्भवात् पुनर्भिन्नुः साधुः दत्ते दाने गृहस्थेन दीयमाने आहारदाने एषणाश्चरेत् आहारदोष विलोकनं कुर्यात् न तु जिज्ञासोः न स दीपाहार गृह्णीयात् तत् शुभ आहारं प्रतिरूपेण सुविहित प्राचीन सुनीनां रूपेण यथा पूर्वाचार्यस्थविरकल्पैः साधुभिः पात्रे आहारं निर्दोष गृहीत तथा गृहीत्वा तदपि आहार मितं स्तोत्रं स्वकुचि पूर्तिमात्रं गृहीतव्यं अमितभोजने बहुदोष सम्भवात् एवं विधिनाहारं अनोय कामेन नमस्कारपूर्वक प्रत्याख्यान पारण समयेन सितांतीकृत विधिना भक्षयेत् आहारं कुर्यात् इत्यर्थः ३२ पुनर्गृहस्थ गृहे

त्रिविज्ञेत्ता काले कालं समायरे ॥३१॥ परिवाडिए न चिठ्ठेज्जा भिक्खू दत्तं सण्चरे । पडिरुवेण एसित्ता मियं का
लेण भक्खए ॥३२॥ नाइदूर मणासन्ने नन्नेसिं चक्खुफासमो । एगो चिठ्ठेज्जा भत्तठा लंघित्ता तं नइक्कमे ॥३३॥ नाइ

का० क्रियाने अवसरे का० जे अतुठान जेणिवे लाइं करिवो छे स० समाचारे ३१ प० जीमवा पांत वैठी छुइ तिहांजभो न रहे ते भिन्नुने अर्थे मि० साधु प० दातारनो दोधुं ए० निर्दोष आहार लेवानो एषणाने विये च० विचरे प० साधुने वैसे प० भिन्नागवेधिने मि० मात्रादं का० प्रस्तावे सिचा स्तोत्रविध जिम छे तिम भ० जिमे ३२ ना० भिन्नाचर जभो होइ तिहां अतिदूर जमान रहे अतिदू कडो जभो न रहे न० भिचारीभी तया गृहस्थ

आहारग्रहण विधिमाह नाइ दूरमणा सन्ने नन्ने सिचक्कु फासओ एगो चिठ्ज भत्तठा लङ्घित्तानं न इक्कमे ३३ साधुगृहस्थ गृह्हेनअति दूरन्तिष्ठेत्
पेवं सप्रागत अपर भिक्षूणां निर्गमननिरोधसम्भवात् आहार दूषणस्य अदर्शनाच्च पुनस्तथा अनासन्नस्तिष्ठेत् आसन्ने न तिष्ठेत् अपर भिक्षूणां अप्रीति सम्भ
वात् पुनरत्येषां भिक्षुका पेचया गृहस्थानां चक्षुःस्पर्शतः चक्षुः स्पर्शेन तिष्ठेत् यथा अन्ये भिक्षवः गृहस्थस्य चक्षुः स्पर्शे तिष्ठन्ति तथा न तिष्ठेत्
इत्यर्थः कथं तिष्ठेत् तदाह एकान्त प्रदेशे यथा गृहस्थः एव न जानाति अय साधुरन्यभिक्षुनिगमनं इच्छति एव एकः पुरा आगत भिक्षुको परि
द्वेष रहिती भक्तार्थं आहारार्थं साधुः पूर्वमागतं भिक्षु लङ्घयित्वा न अतिक्रमेत् उल्लंघ्यन प्रविशेत् इत्यर्थः ३३ नाइ उच्चैव नीए वा नासन्ने नाइ
दूरओ फासुयं परकडं पिण्डं पडिगाहेज्ज सञ्जए ३४ पुनराहारग्रहण विधिमाह अति उच्चैः स्थाने मालादौ आहारं न गृह्णीयात् आहारस्य आहा
रदातुर्वा पतन सम्भवात् च पुन नीचैः स्थाने मालादौ आहारं न गृह्णीयात् तत्र च एषणाया असम्भवात् दायकस्य कष्टादिसम्भवाद्वा अथवाऽति
उच्चैः सरसाहारलब्धैः अहं लब्धिमान् इत्यभिमान रहितः आहारे लब्धैः अह दीनोस्मि भद्रां कोपि न ददातीति दीन बुद्धिरहितः इति भाव उच्चत्व
नीचत्व रहितः न आसन्नो न अतिनिकटवर्ती यथायोग्यस्थानेस्थितः प्रासुकं निर्दूषणं नवकीटविशुद्धं परकृतं गृहस्थेन आत्मार्थं कृत पिण्डं आहारं
सयतो जितेन्द्रियः साधुः प्रतिगृह्णीयात् ३४ अप्यपाणप्य बीयंमि पडिच्छिन्नंमि संबुडे समयं सञ्जए सुञ्जे जयं अप्परिसाडियं ३५ अथा हारकरण

उच्चैव नीएवा नासन्ने नाइदूरओ । फासुयं परकडं पिण्डं पडिगाहेज्ज संजए ॥३४॥ अप्यपाणप्यबीयंमि पडिच्छन्नंमि

नी च० दृष्टगीचरे उभो न रहे ए० रागद्वेष रहित हुइ चि० उभो रहे भ० अन्नपाणी प्रमुखने अर्थे लं० भिक्षारीने उलंघीने न० प्रवेश न करे ३३ ना०
दातारथी उंची रहीने तथा नीची उभो रहीने भिक्षा न ल्ये अतिदूर उभो रहीने भिक्षा न ल्ये का० जिव रहित

स्नानमाह संयतः साधुरेताद्वये स्थाने समक साधुभिः समञ्जस्य यतमानः सन्सुरसुर चवर कसर कुरड कुरडादि शब्दं अकुर्वाणः अपरिसाटितं सित्युपातने न रक्षितं आहारं भुञ्जीत कीदृशे स्थाने अल्पप्राणे अत्याः अविद्यमानाः प्राणायत्र तत् अल्पप्राण तस्मिन् द्वीद्रियादिजीवरहिते अवस्थित आगन्तुक प्राण रक्षिते पुनः कीदृशे स्थाने अल्पबीजे बीजग्रहणीपलक्षणेन सर्वे केन्द्रियरहिते पुनः कीदृशे प्रतिच्छन्ने सम्पातिमसत्त्व जीवरक्षार्थं सहते पार्श्वतः अटकुल्यादिना क्वादिते अन्यथारंकादि दीनयाचकादीना याचने दानाभावे निन्दाया उत्पत्तेः प्रद्वेष सम्भवात् दाने सति मुख्यवन्धसम्भवात् तन्मादिरवयवस्थाने आहारं कुर्यात् ३५ अथा हारकरणप्रस्तावे वाक्यतनमाह सुकडत्ति सुच्छिन्ने सुहडे मडे सुनिष्ठिए सुलद्धित्ति मावज्जं वज्जए सुगो ३६ सुनिरैताद्वयं सावयं सपाप वचन वर्जयेत् न ब्रवीत एताद्वयं कीद्वयं तदाह सुकृतं इदं अत्रादि पुनः सुपक्कं घृतपूरादि मच्चिन्न मिदं ग्राकादि सुद्वतं कारित्तकादिस्थं कटुकत्व सम्यक् कृतं अथवा वटकादिना मगदसीरककंसारादीनां घृत सुट्ट कृतं तथा पुनर्नृतं मुह्नादिद्वि सुट्टुद्वतं नृतं एतत् आहारं सम्यग् निटां प्राप्तं पुन रिदं आहार सुलष्टं अखण्डीज्वलतण्डुल हरित मुह्नादिनिः पत्र मेतत् प्रधानं भोजनं इत्यादिकं वचन वर्जयेत् निरवयं तु भाषित यथा क्रमात् सुकृतं धर्मध्यानादि, सुपक्कं वचनविज्ञानादि सुट्टुक्किन्नं स्नेहपायादि सुट्टुहृतं

मंयुडे समयं मंजए भुंजे जयं अण्णरि साडियं ॥३५॥ सुकडिंत्ति सुपक्वत्ति सुच्छिन्नं सुहडे मडे । सुनिष्ठिए सुलठ्ठत्ति

अपि प० परने अर्थनोपायो हुने पि० आहारने अर्थ प० ग्रहण करे स० सयतीण ३४ वे इन्द्रोष्वादिक जीव रहित अ० बीजरहित एहवा स्थानकर्ने
पि० प० ऊपर द्वांको ५२ स० त्रिहुं पासे कवाडादिके करी डांका हुवे स० आपणा आचार सरीपा आचारवत बीजा साधु सहित सं० संजती जीमे ज०
अग्रपात्रं अ० अग्रनांपती जीमे २५ भली कोषीण अत्रादिक सु० ए भलापकायाए घेवरदि सु० भली छेद्यायाक पत्तादिक सु० भली हग्वी क्षपणनी धन

मिथ्यात्वादि सुदृष्टं पण्डितमरणेन सुनिष्ठित साध्वाचारे सुलष्टं व्रतग्रहण इत्यादि निरवयं वचन ब्रूयादित्यर्थः ३६ रमण पण्डिण सासं हयं भद्रं
व वाहए वालं समइ सासन्तो गलियस्सं व वाहए ३७ अत्र गुरुरिति कर्त्तृपदं अनुक्तं अपि गृहीतव्यं गुरुः पण्डितान् विनीतयिथान् शासत् शिष्यां
ददत् पाठयन् रमते रतिमान् स्यात् प्रसन्नो भवेदित्यर्थः कइव वाहक इव अश्ववारः भद्रं सुशिक्षितं हय वाहयन् खेलयन् रमते हर्षितो भवेत् बालं
मुखं शिष्यं शासत् आचार्यः आस्यति अम प्राप्नोति कं कइव गल्यस्सं दुर्विनीत तुरगं वाहक इव अश्ववार इव यथाऽश्ववारी दुर्विनीत तुरगं वाहयन्
खेटं प्राप्नोति तथा कुशिल्यं पाठयन् गुरुर्दुःखितो भवेत् इत्यर्थः ३७ खुड्डुयामेवेडाभे अक्कोसाय बहायमे कल्लाण मणुसासन्तो पावदिद्विन्ति मन्नइ
३८ दुर्विनीत शिष्यः कल्याणं इहलोकहितं अनुशासतं शिक्षयन्तं आचार्यं पापदृष्टि रस्येति पापदृष्टिः पापदृष्टि रस्ति पापकारी वर्त्तते
मे मल्ल खुड्डकान् टक्करान् ददाति मे मल्लं च पेठान् ददाति मे मल्ल आक्रोशान् दुर्वचनानि आवयति पुनर्मे मल्लं बधान् कं बादिघटान् ददाति अपर

सावज्जं वज्जए मुणी ॥३६॥ रमण पंडिण सासं हयं भद्रं ववाहए । बालं समइ सासंतो गलियस्संव वाहए ॥३७॥

म० भलो मूयो चाडीअी सु० भलानीपना मोदकादिक सु० स्वादसु० भलाशा भनिक मोदक अखंड सा० सावय एहवी भाषा वा० वर्जे सु० साधु ३६
हिंवे निरवय भाषा वीले वीजे प्रकारे अर्थ कहे के सु० भलो पाकी बल्लचर्यणे पाल्यो सु वि० भलो स्नेह केद्यो सु ह० भलो हथुं अलगो कीधो
आपणो आत्मापणे खजन थो मडे० भले मल्लित मरणेण मूअीसुनि० भलो पाल्यो इणे साधुनो आचारसु ल० भलो साधुनो समाचारीणे आराधि एहवी
भाषा साधु वीले सा० सावय भाषा व० वर्जे सु० साधु ३६ र० रतिमाने साता माने प० गुरु सा० शीखामण देता विनित शिष्यने ह० विनीत घीडानी
परे वा० शिखाणहारनी परे गुरु शीख दीये तिवारे अवनीत जेहवी जाणे ते कहे के व० मुखने स० खेद पामे सा० सीख देता ग० गलियार अश्वना

समोद्धृतं किमपि न दृश्यते आचार्यः पापं केवलं मद्यं टकरादीन् एव ददाति इति मन्यते न तु हितकारकं आचार्यं मनुते ३८ अथ पुनर्विनीत
द्वितीयेति नमः पुत्तो मे भायनादिति साहकलाण मन्त्रे पावदिहीउ अप्पाण सासंदासिति मन्त्रे ३९ साधुः सुश्रियः कल्याणं हितकारकं गुरुं गुरु
यवनं वा कन्या गकारकं मनुते अयमभिप्रायः यदा सुश्रियं प्रति आचार्यो गुरुः अनुयास्ति तदा सुश्रियो मनसि एवं जानाति आचार्यो मे मम पुत्रस्य
इव भ्रातरि ज्ञातेः स्वजनस्य स्वस्य इव अनुयास्ति स्वकीयस्य बुद्धगमे मद्य पाठयति पापदृष्टिः कुश्रियः गुरुणा शास्यमानं आत्मानं दासमिव
मनुते अयं मा दास मिव तर्जयति इति मनसि दुःखितो भवति आचार्यं निन्दति इत्यर्थः ३९ न कोवए आयरियं अप्पाणं पिनकीवए बुद्धोवघाई

खुद्दुयामे चवेडामे अक्कोमाय वहाय मे । कलाण मणुसासंतो पाव दिड्ढित्ति मन्त्रे ३८ । पुत्तो मे भायनादिति साहु
कलाण मन्त्रे ३९ । पावदिहीउ अप्पाणं सासं दासति मन्त्रे ३९ । न कोवए आयरियं अप्पाणं पिनकीवए । बुद्धो वघाई

या० गोपासगजारनी परे ३० टाकरमारि के गुरु मे० मुझने च० पेटामारे के मे० मुझने अ० गालि दीये इके मुझने व० दंढादिके करो वधे के मे०
मुझने जिम कीटयान वंटीयान ने मारे तिम मारे क० हितकारी शीख देता पा० ए गुरु कीटवाल सरिखी पापदृष्टि के ३८ पु० पुत्रनी परे मे०
मुझने भा० भाइनी परे ना० नानीलानी परे गुरु मुझने हित करे सा० साधु विनित श्रिय हुइ ते क० हितकारी म० माने सीख पा० पापदृष्टी अविनीत
प० प्राप्ता हुइ ते मा० सीखेतां दा० दासनी परे करी माने जिम दासने शीखये तिमए गुरुने सीख दीये एहवी म० माने ३९ जिम गुरु न कोपे
तिम करे के न० न कोपवे प्रा० आचार्यने गुरुने अ० आपणी आत्माने पिण म० नकोपे पु० गुरुनी घातनी करणहार न० न हुवे न० न हुवे तो ता०

राय वनपुत्रिय वाराहिर का मा० अ० अ० ४९ ता मने

गुरो रम्ये सुशिक्षेण एवं वक्तव्यं हे स्वामिन् पुनरेव न कुर्यां यमा पराधीऽयंचन्तव्यः ४१ धम्मज्जियच्च ववहारं बुद्धेहायरियं सया समायरन्तो ववहारं गरह नाभिगच्छेई ४२ साधुस्सं व्यवहारं साध्वाचार आचरन् गहर्ही न अभि गच्छति व्यवहृत्यते अङ्गीक्रियते धर्माधिभि रिति व्यवहार स्तं व्यवहार अङ्गीकुर्वन् मुनि निर्दितां न प्राप्नोति तं क व्यवहारं यो व्यवहारः सदा सर्वदा बुद्धे ज्ञाततत्त्वैराचरितः पुनर्यच्च व्यवहारो धर्माजितः धर्मेण साधुधर्मेण उत्पादितः कथंभूतं व्यवहार विषयेण अपहरति पापं इति व्यपहार स्तं व्यपहारं अनेन प्राणातिपाताद्या अयनिवा रकः साध्वाचारो दर्शितः ४२ मणोगयं वक्कयं जाणित्ता यरियस्सतं परिगिज्ज वायाए कम्भुणा उववायए ४३ सुशिक्षः आचार्यस्य मनोगतं पुरोत्तिय ४१ धम्मज्जियंच ववहारं बुद्धेहायरियं सया । तमायरं तो ववहारं गरहं नाभिगच्छेई ४२ मणोगयं वक्क

वहिरै तैस्यो कारण छे एह वचन सांभली गुरे चिंतव्यो आवकनी वांक कांई नथी सदा दिने तेह वोज भाव छे ए सर्व कुशियथनी वाता आवक भाग्य वंत महाभक्तिवंत पिण कुशियथने अप्रतोति उपजस्ये लोक निन्दा करसी तो हिवे सुरवीर थई अणसण लीजे गुरुशियथने उघाढी न कखी गुरु अणसण साधी सुक्त पडुंता जीम तिणे कुशिये गुरुनी घातकौधी तीम वीजे शियथने न करिवी शियथमरीने दूरगति पामी कुपात्र शियथविधि जाणवी इति क्षीण जंघावलदृष्टान्त संपूर्ण हुवी ॥ १॥ अ० आचार्यानि कु० कोप्या न० जाणीने प० प्रतीत उपजे तेह वे वचने करी प० प्रश्रंत करे वि० कोपाग्नि उपशमा वे प० वे हाथ जीडीने व० इम कहै न० वलीए अपराध हुं नहीं करं तुम्हेखमी ४१ ध० दशविधि यतीधर्म क्षमादिके करी जि० उपान्वर्धो व्यापारयतीने जे अवश्यमेव करवी पडिलेहणादि बु० तत्त्वना जाण तेणे जे आ० आचार आचखी स० सदा त० ते आचार शकी व० आचार पाप कर्मनी टालणहार ग० अविनित पणानी निंदानी० न पामे ४२ मनोगत भाव तथा वचन थी गुरुनी अभिप्राय जा० जाणिने आ० आचार्य गुरुन्धे तं० ते कार्यं प० प्रमाण

मनसि स्थितं कार्यं पुनर्वाक्यं गतं कार्यं प्रयत्नं ज्ञात्वा पश्चात् तत्कार्यं वाचा परिगृह्य अङ्गीकृत्य अहं एतत्कार्यं करोमीत्युक्त्वा कर्मणा क्रियया तत्कार्यं सुत्पादयेत् गुरोर्भनमि स्थितं गुरुक्तं गुरुणा क्रियमाणं कार्यं सुशियेण त्वरितं विधेयमित्यर्थः ४३ वित्तो अचोदए निचं खिप्पं हवइ सुचोदए ज्ञोवइ सुकयं किच्चाइ कुब्बइ सया ४४ वित्तो यिनयादिगुणेन प्रसिद्धो विनीत शियोऽनोदितोऽप्रितोपि सर्वेषु कार्येषु नित्यं प्रवर्त्तते कदाचित् स्वयं कार्यं कुर्याणः आचार्येण प्रेरितं चेत्तदा क्षिप्रं भवति शीघ्रकार्यं कुरुवति कार्यं कुर्वन् आचार्यप्रेरितः शिष्यः एवं न ब्रूयात् अहं तु कार्यं करोमि व किं भयदिदं श्रेयं प्रप्न्यते यत्रोपदिष्टं सुकृतं कार्यं सदा कुर्वीत एक कार्यं वा अथवा कृत्यानि वह्निं कार्यणि कुर्वीत गुर्वादेशेषु आलस्यं न विधेयं प्रमत्तया तट्टेयं कार्यं त्वरितं विधेयमित्यर्थः ४४ नच्चा नमइ मेहावी लोएकित्तीय जायए हवइ किच्चाणंसरणं भूयाणं जगई जहा ४५ मेहावी बुविमान्

गयं जाणिताय रियम्मउ । तं परिगिज्झ वायाए कम्मणा उववायए । ४३ । वित्तो अचोदए निचं खिप्पं हवइ सुचोदए ज्ञोवइ सुकयं किच्चाइ कुब्बइमया । ४४ ॥ नच्चा नमइ मेहावी लोएकित्तीय सेजायए । हवइ किच्चाणं सरणं भू

करोने या० पचने करो कने ए कार्यं हुं करिम्म क० कायाइ नोपजावे करोने उ० ते कार्यं सपूर्णकरे ४३ विनीत शिष्य अ० अणप्रेक्ष्यो नि० सदाइ कार्यं कल्पाने पिदे प्रवर्त्तं वि० विनंनं रहितं कार्यनो करणहार ह० हुइ सु० रूडो परे गुरुनो शिखवते थके ज० जिम गुरुने कार्यं कल्लो हुइ तिम करे सु० कार्यं कोधा पक्खी गुरु प्रयासा करे एकार्यं रूडो कोधो कि० एहवा गुरुना कार्यं कु० करे स० सदाइ ४४ ए अध्ययनमाहि विनीतने जे गुण कल्लो ते न० जागोने न० विनयवंत इइ मे० वडियंत लो० लोक मांझिकीर्त्तिं स० तेहनी जा० जपजे ह० हुइ कि० रूडा अनुष्ठान करिवाने स० आधार भूत

न सिया न सिया तोत्तग वेसए ४० विनोत शिष्यः आचार्यं न कोपयेत् तथा आत्मान अपि न कोपयेत् पुनः शिष्यो बुद्धोपघातो आचार्यस्योपघातकारी न स्यात् युग प्रधानाचार्योपघाति कुशित्ववन्न स्यात् तद्वृष्टान्तः कोप्याचार्योऽष्टविध गणे सम्पत् समन्वितो बहुश्रुतः न सिया न सिया तोत्त गवेसए ४०। आचार्यं न कोपयेत् तथा आत्मान अपि न कोपयेत् पुनः शिष्यो बुद्धोपघातो आचार्यस्योपघातकारी न स्यात् युग प्रधानाचार्योपघाति कुशित्ववन्न स्यात् तद्वृष्टान्तः कोप्याचार्योऽष्टविध गणे सम्पत् समन्वितो बहुश्रुतः

न सिया निसिया तोत्त गवेसए ४०। आचार्यं न कोपयेत् तथा आत्मान अपि न कोपयेत् पुनः शिष्यो बुद्धोपघातो आचार्यस्योपघातकारी न स्यात् युग प्रधानाचार्योपघाति कुशित्ववन्न स्यात् तद्वृष्टान्तः कोप्याचार्योऽष्टविध गणे सम्पत् समन्वितो बहुश्रुतः

गुरुनी छिद्र ग० गवेषिये ४० बुद्धोव० कदापि रीस उपजे हुते घातन करिवो जिम यूग प्रधानाचार्यं नुं घात कुशित्वेनीपजाव्यो ते किम कुणएक आचार्यं बहु श्रुतमहायांत प्रकृतिना धणो केतले काले गुरनेवडपण आत्मा जंघावलिखीणया ते हुते एकण ग्रामे रह्या जे भणी सिद्धान्तमे इम कछो के यतः जिय कोहमाण माया जियलीभं कु हस हे जोधिरा बुढावासे विट्ठिया खवेति चिरसंचयं कसं १ क्रोध मानं माया लोभ अने भूख लोखा जेणे जीती छे जे धीर सत्त्ववंत छे ते शरीरने असमर्थपणी एकेठामे चो मासे रह्या हुता चिरकालनी पापखपावि तथा पञ्चसमियाति गुत्ता उज्जत्ता संजमतवचरणे वाससयंपि वसता सुणिणा आराहगभणिया पंचसमन्ति करिसमिता चिहुं गुप्तं करी गुप्ता तव संयमने विषे उद्यमवंत छे जीवनीरत्नानी कर्णहार वारिभेदे तप अने चर्णसतरो कर्णसत्तरी अने माहाव्रत तथा पडिलेहणा प्रमार्जनानादि साधु क्रियाने विषे एतलाने उद्यमवंत एहवाजे साधु हीई तेवरसनासत रहितो चेत्त आराधिक कहिया तीर्थकरदेवनी आज्ञाए चालतां तेरहे लिगार दोष नही गुरुप्रतिश्रावक आविकछो भगवन् हे ब्रह्माविहार करवे अचम हयातुमे पिण खेत्ति रही चारित आराधो तेगुरु तिहां रहिवे थक्ते तेहवो गुरुनी विनय वेया वच्चकरता केतले दीवसे गये हुते शिष्यसोभा उपार्जो तेहनी प्रसंसागुरु आवकन्ह कहि एहवे एक शिष्य गुरुने कहि अन्हें सूं वलो वेयावच्चकरी न जाणूं एणे वरसे अने वेवावच्चकरिसूं सर्व साधु कहि वेया वच्चदुःकरछे एहाथीनी पाखर हाथी ह्यो उपाडे तेहीज शिष्य धीवे यावच्च याइ अपर शिष्य अभिमान वसे कहि अन्हें करिसूं जसनी वांछाइ पिणजस ते सरज्जंलामे ते केतले

प्रकृत्यापि} गान्तः {शीघ्रजज्ञावत्तः कापि ग्रामे स्थितः तत्र कुशियाः सततं वैद्याहृत्यविधिविधानात् भग्नपरिणामैर्गुरुमरिणार्थं सदैवपधादिचिन्ता
कारकाणामपि श्रावकाणां पुर इति प्रवदन्ति गुरवो अनसनं चिकीर्षत् किं मय्यौ पधादिकं न गृह्णन्ति इत्युक्त्वा अन्तःप्राप्तं माहार आनीय गुरवे
प्रयच्छन्ति वदन्ति नित्याऽवस्थायित्वे नात्मनां गृहस्था अतिविशिष्टं ततः श्रद्धैः संलेखनास्वरूपं गुरुवः पृष्टाः शिष्याणां कूटम
प्रोत्तिं च ज्ञात्वा कृतमे वाऽनयनन्तै रिति एव माचार्योपघाती न स्यादि तिभावः। पुनः तोत्रगवेषकोपि न स्यात् यथा दुर्विनीततुरगः प्राजन
क गवेषको भवेत् तथा सुशियो द्रव्यतो तोत्रस्य प्राजनकस्य गवेषको न भवेत् द्रव्यतोत्रं भवतोत्रं व्यक्ताकारिवचनं ज्ञेयं ४०
आचार्यस्य कुदियं नद्यां पत्तिण्येण पसायणं विज्जवेज्ज पञ्चलिउडो वड्ज्जन पुणेत्ति य ४१ सुशियः आचार्यं गुरुं पत्तिण्येण प्रीतिं समुत्पादकेन वचनेन
प्रसादयेत् प्रमत्तं कुर्यात् किं कृत्वा कुपितं ज्ञात्वा गुरुं सक्रीधं ज्ञात्वा विनीत शिष्यः प्राञ्जलिपुटं सन् क्रुद्धं आचार्यं विद्यापयेत् शान्तं कुर्यात् क्रुदस्य

काले सर्व ग्रियचोमासे अलग राह्या ते अभिमानो सोय विनयवयावच्च गोचरी पाणी थडले मात्री सथारादिक वार२ मांगता मनउभयो हीये दुष्ट बुदि चिंतवी गुरुनो आउखो किमही प्रो दोखे मरती दीसे नहीं हंती वडा कलेशमां आवी पखी गुरु कदी मरखे एहवो चिंतवता हंतां तणे ग्रामे आवक विग्यासि प्रोपधादिकनो तुननाक रे के इम कहि निरसि भातपांणी सुगुरुकने ल्यावे निसं असनादिक देखीने कहि आगामका भगवन् आवक तो पत्य पाणी प्रोपध नही वहिरावे लेणहार न थाके पिणदेणहार तो थाके अने जिहां एक स्थानक घणादि न वहिरता आवकने वालहा न लागे एवच न ग्रिये गुरुने कथा त्रिवे एहवा जे विश्वासो साध आवकने घर श्री भात पांणी लेता तेन कल्ये ते किम तिवारे आवके चिंतव्या चाली गुरु समीपे जे प्रुहे ते भगवन् तुमारे कुण समय जे अणल्यो तुम करी जीन धर्म दीपे के लोकाने प्रतिबोध द्यो छे ते तमने महालीभनो कारणे ग्रिय भात पांणी न

गुरो रये सुशिक्षेण एवं वक्तव्यं हे स्वामिन् पुनरे एव न कुर्यां अमा पराधीऽयंचन्तव्यः ४१ धम्मज्जियच्च ववहारं बुद्धे हायरियं सया समायरन्तो ववहारं गरहं नाभिगच्छेई ४२ साधुस्सं व्यवहारं साध्वाचारं आचरन् गह्हीं न अभि गच्छति व्यवहृत्यते अङ्गीक्रियते धर्माधिभि रिति व्यवहार स्तं व्यवहारं अङ्गीकुर्वन् सुनि निर्दां न प्राप्नोति तं क व्यवहारं यो व्यवहारः सदा सर्वदा बुद्धे ज्ञाततत्त्वैराचरितः पुनर्यच्च व्यवहारो धर्माजितः धर्मेण साधुधर्मेण उत्पादितः कथंभूत व्यवहार विधिषेण अपहरति पापं इति व्यपहारं स्तं व्यपहारं अनेन प्राणातिपाताद्या अर्थनिवा रकः साध्वाचारो दर्शितः ४२ मणोगयं वक्कगयं जाणित्ता यरियस्सतं परिगिज्ज वायाए कम्भुणा उववायए ४३ सुशिक्षः आचार्यस्य मनोगतं

पुणोत्तिय । ४१। धम्मज्जियंच ववहारं बुद्धे हायरियं सया । तमायरं तो ववहारं गरहं नाभिगच्छेई । ४२ मणोगय वक्क

बहिरि तेस्यो कारण के एह वचन सांभली गुरे चिंतव्यो आवकनी वांक कांई नथी सदा दिने तेह वीज भाव के ए सर्व कुशियनी वाता आवक भाग्य वंत महाभक्तिवंत पिय कुशियने अप्रतोति उपजस्ये लोक निन्दा करसी तो हिवे सुरवीर यई अणसण लीजि गुरुशियने उघाड्यो न कखो गुरु अणसण साधी सुक्त पडुंता जीम तिणे कुशिये गुरुनी घातकीधो तीम वीज शियने न करिवी शियमरीने दूरगति पामी कुपाच शियविषे जाणवी इति क्षीण जंघावलट्टथान्त संपूर्ण हुवो ॥ १॥ अ० आचार्यानि कु० कोप्या न० जाणीने प० प्रतीत उपज तेह वे वचने करी प० प्रशांत करे वि० कोपाग्नि उपश्रमा वे प० वे हाथ जीडीने व० इम कहै न० वलीए अपराध हुं नहीं करुं तुम्हेखुमो ४१ ध० दशविधि यतीधर्म धर्मादिके करी ज्जि० उपार्ज्यो व्यापारयतीने जे अवश्यमेव करवी पडिलेहणादि बु० तत्त्वना जाण तेणे जे आ० आचार आचख्यो स० सदा त० ते आचार श्रको व० आचार पाप कर्मनी टालणहार ग० अविनित पणानी निंदानी० न पामे ४२ मनोगत भाव तथा वचन थी गुरुनी अभिप्राय जा० जाणिने आ० आचार्य गुरुन्मे तं० ते कार्यं प० प्रमाण

मनसि स्थित कार्यं पुनर्वाक्य गत कार्यं पूर्वं ज्ञात्वा पथात् तत्कार्यं वाचा परिगृह्य अङ्गीकृत्य अहं एतत्कार्यं करोमीत्युक्त्वा कर्मणा क्रियया तत्कार्यं मत्पादयेत् गुरोर्मनसि स्थितं गुरुक्तं गुरुणा क्रियमाणं कार्यं सुश्रित्येण त्वरितं विधिय मित्यर्थः ४३ वित्तो अचोदए निष्णं खिणं हवइ सुचोदए जङ्गोउदइ सुक्तयं किञ्चइ सुक्तयं सया ४४ वित्तो विनयादिगुणेन प्रसिद्धो विनीत शिथोऽनोदितोऽप्रे रितोपि सर्वेषु कात्रेषु नित्यं प्रवर्त्तते कदाचित् ध्यय कार्यं कुर्वाणः आचार्येण प्रेरित सौ तदा चिप्रं भवति शीघ्रकार्यकृद्भवति कार्यं कुर्वन् आचार्यप्रेरितः शिथः एवं न ब्रूयात् अहं तु कार्यं करोम्ये य किं भयद्विद्यैव प्रस्तप्यते यथोपदिष्टं सुक्तं कार्यं सदा कुर्वीत एकं कार्यं वा अथवा कृत्यानि वह्नि कार्याणि कुर्वीत गुर्यादेशेषु आलस्यं न विधियं प्रमथतया तदेव कार्यं त्वरित विधियमित्यर्थः ४४ नञ्वा नमइ मेहावी लीएकितीय जायए हवइ किञ्चाणंसरणं भूयाण जगई जह्वा ४५ मेधावी बुद्धिमान्

गयं जाणिताय रियस्मउ । तं परिगिज्झ वायाए कम्मणा उववायए । ४३। वित्ता अचोइए निच्चं खिण्णं हवइ सुचोइए जहोवइइं मुकयं किच्चाइं कुव्वइमया । ४४॥ नच्चा नमइ मेहावी लोएकित्ती सेजायए । हवइ किच्चाणं सरणं भू

करोने वा० बचने करो कहे ए कार्य हुं करिष्यु क० कायाइ नोपजावे करीने स० ते कार्य सपूर्णकरे ४३ विनीत शिष्य अ० अणप्रेक्षी नि० सदाई
कार्य कराने विधि प्रवर्त्तं छि० विलंब रहित कार्यनो कारणहार ह० हुइ सु० रूडी परे गुरुनी शिखवते थके ज० जिम गुरुने कार्य कछो हुइ तिम करे
स० कार्य कोधा पछो गुरु प्रगंसा करे एकार्य रूडी कोधी कि० एहवा गुरुना कार्य कु०करे स० सदाइ ४४ ए अध्ययनमाहि विनीतने जे गुण कह्यो ते
न० जालीने न० निनयवंत हइ मे० बुडिवंत नी० लोक माहि कीर्त्ति स० तेहनी जा० जपजे ह० हुइ कि० रूडा अनुष्ठान करिवाने स० आधार भूत

साधु नमति विनय करोति किं कृत्वा इति विनयशिक्षां ज्ञात्वा तस्य नम्रस्य लोके कीर्त्तिर्जायते पुनः स विनयवान् साधुः कल्याणां उचितकार्याणां सरणं भवति प्राश्रयो भवति केषां का यथा भूतानां तरुणां जगती पृथ्वी यथा आश्रयभूता तथा सर्वेषां साधुकार्याणां विनयी साधुराश्रयी भवतीत्यर्थः ४५ पुज्या जस्य पसीयति संबुद्धा पुण्यसंयुता पसन्ना लाभइक्षति विउलं अद्वियं सुय ४६ पूज्याः आचार्याः गुरवः यस्य शिष्यस्य प्रसीदन्ति प्रसन्ना भवन्ति ते गुरवः प्रसन्नाः सन्तस्तु शिष्यं प्रति विपुलं अर्थितं विस्तीर्णं वाञ्छितं श्रुतं श्रुतज्ञान लाभयिष्यन्ति प्रापयिष्यन्ति कथंभूताः पूज्याः संबुद्धाः सम्यग्ज्ञाततत्त्वाः पुनः कथंभूताः पूर्वसंस्तुताः पूर्वं सम्यक्प्रकारेण स्तुताः पठनकालात् पूर्वमेव संस्तुता विनयेन परिचिताः रजिताः तत्कालविनयस्य कृतिप्रतिक्रियारूपत्वेन तथाविधं प्रसादाजनकत्वात् तेन सर्वदा संस्तुताः अथवा कथंभूतं श्रुतं आर्थिकं अर्थो मोक्षः प्रयोजनं अस्थिति आर्थिकं अर्थान्मोचीत्यादकं श्रुतधर्मं प्राप

यागं जगद्भजहा १४५। पुज्या जस्य पसीयति संबुद्धा पुण्यसंयुता । पसन्ना लाभइक्षति विउलं अद्वियं सुयं १४६। स

पुज्यसत्येसुविणीय संसए मणोरुद्र चिह्नद्र कमसंपथा । तवो समायारिं समाहि संबुडे महज्जुई पंचवयाद्रंपालि

हे भू० जीवने ग० प्रथवी ज० जिम आधार भूत ४५ पु० आचार्यादिक जे विनीत शिष्यने स० तत्त्वना जाणते गुरुने पु० वायणा शिष्य लेसे तेह थी पहिला स० विनय करी सेव्या हे प० प्रसन्न थका गुरुला० पमाडे दिइं वि० विस्तीर्णं वणुं अ० मोक्ष पामवानो हेतु सु० श्रुतज्ञान ते पमाडे दीजे ४६ स० विनीत शिष्य पु० स्नाघनीक शास्त्रवंत सु० रुढी परे टाव्या हे सं० संदेह जेणे म० गुरुना मनना जिम रुचि हुइ तिम चि० प्रवर्त्त क० क्रिया दश विध समाचारी तेणे करी सं० त० तपनी स० समाधि तेणे करीने सं० रुंध्या आश्रव जेणे ते साधु म० मोटी तपनीयति तिणे करी सहित

शियन्ति ४८ स पुञ्जमल्ये सुविणोयसंस्र मणोरुदे चिदुद्र कथसपया तवी समाचारि समाहि संबुडे महजुदे पंचवयाणि पालिना ४७ स सुशियः आचा यैभ्यो न यश्नतत्रै मनीरुचि भित्तिमनसो रुचिर्नर्मल्य' यस्य स मनरुचिर्नर्मलचित्तः अथवा मनसो गुरोद्यित्तस्य रुचिर्यस्य स मनोरुचिः गुरुचित्तस्य बुद्धियुक्त इत्यर्थः पुनः कीदृशः सुशियः कर्मसपदा दयधा समाचारौकरणसपदा उपलक्षितः पुनः कीदृशः पूज्यशास्त्रः पूज्यं सर्वजनहाध्यं शास्त्रं यस्य स पूज्यमानः गुरुमुवात् अधीतं शास्त्रं विनयपूर्वकं अधीतं च पूज्यं शास्त्रं भवत्येव यदुक्तं न हि भवति निर्विगोपकमनुपासित गुरुकुलस्य विज्ञान प्रकटित पयिसभागं पश्यत त्वयं मयूरस्य १ पुनः कीदृशः सुशियः सुविनीतसंशयः सुतरां अतिशयेन विनीतो दूरीकृतः संशयोयस्य स सुविनीतसंशयः अपगतसंशयः न यरहस्य इत्यर्थः पुनः कीदृशः स तपःसमाचारो समाधिसहृतः तपसः समाचारौ तपःसमाचरो समाधिश्चित्तस्य स्वास्थ्य स्थिरत्वंतपःसमा चारौ च समाधिविध तपःसमाचारो समाधौ ताभ्यां सहती निरुद्धाश्रयः पुनः कीदृशः सुशियः महाद्युतिः महती द्युतिर्यस्य स महाद्युतिः महातपास्तेजो ज्ञेया पुलाक लथपादिसहितो भवति तादृशः सन् पंचमहाव्रतानि पालयित्वा कीदृशो भवति तदाह ४७ सदेवगंधर्वमणुष्यपूइए चद्रतु देहं मलपंकपुव्वय सिद्धे वा हयद सामए देवे आ अपरए सहदृष्टिरेमि ४८ स पूर्वोक्तलक्षणसहितो मुनिर्विनीयोशियः देवर्षादशकल्पवासिभिर्गन्धर्वैर्नन्देवगायनैस्तथा मनुयैः प्रजितो भवति ततश्च आयुःत्रये देहं त्यक्त्वा सिद्धो भवति कथम्भूतः सिद्धः शास्त्रतो जन्ममरणरहितः कथम्भूतं देहं मलपंकपूर्वकं मनुष्यशरीरं हि औदारिकं

या १४७। सदेव गंधर्व मणुष्य पूइए चद्रतु देहं मलपंकपुव्वयं । सिद्धेवाहवद्र सामए देवेवा अपरए सहिदृष्टि एति
४५ प० पञ्चमहाव्रत पालोने स० ते विनीत शिय ४७ दे० वैमानिक ज्योतिषि ग० भुवनपति व्यन्तरए ४ जातना देवाने म० मनुष्यपणे पू० पूज्यो च० मू० कीने देहगरिरम० लोहीत शुक्र पू० लोहिअने शक्रनी पहली आहार करीने जीव शरीरनी पाइ ते भणीएवे थी जे शरीर उपनो ते मू० किनिइ

॥ उत्तराध्ययने विनयाधिकारं संपूर्णम् भावितात्मा अणगार बूँटराय जी तच्छिष्य भगवान विजय साधुना संशोधितम् ॥

शुक्लरेतीजनित भवति तादृशत्वत्ता सिद्धिभाक् स्यात् अथवा देवो भवति देवः कौट्यः अल्परतः अल्प अविद्यमानं रतं क्रीडितं मोहनीयजनितं कर्म यस्य स अल्परतः अथवा अल्परजाः रजोरहितः पुनः कथम् तू तो देवः महर्दिकः महर्तो ऋद्धिर्द्विष्य स महर्दिकः ऋद्धिर्विकुर्वणातया सहितः इति परिसमाप्तौ एवं अनुना प्रकारेण वा एतद्विनय श्रुताध्ययन ब्रवीमि गणधरायुपदेशेन नतु खबुद्ध्या ब्रवीमि ४८ इति श्रीमद्युत्तराध्ययन सूत्रार्थदीपिकायां उपाध्याय श्रीलक्ष्मीकौर्त्तिगणिशिथलक्ष्मीवल्लभगणिविरचितायां प्रथमाध्ययनार्थः सम्पूर्णः १ अथ द्वितीय परीषहाध्ययनं कथ्यते अथ च विनयः परीषहजैटभिः कर्तव्यः तस्मात्सुधर्मा स्वामी जम्बूस्वामिनं प्रत्याहसूत्रं सुत्रं मे आउसन्ते णं भगवया एव मक्खाय इह खलु बावीस परीसहा समणेषं भगवया महावीरेण कासवेण पवेइया जे भिक्खू सुच्चा नच्चा जिच्चा अभिभूय भिक्खायरियाए परिक्खयन्तो पुद्दीनो विहविज्जा इत्यालापकं अस्वार्थः आउसं इति शिथस्य

बेमि १४८। पढमं विणयजम्भणं सम्मत । सुयं मे आउसं तेणं भगवया एव मक्खायं । इह खलु बावीसं परीसहा

सि० सिद्धह० हुइ सा० साखती दे० अथवा देवता हुइत अ० मोटि ऋद्धिनी धणी हुवे ४८ ति० कहुं कुं श्रीमहावीर देव कहे न सांभल्या हुं ता तिम हे जनु तुभ प्रते कहुं कुं ए सुधर्मा स्वामीनी वचन इति विनय अध्ययन प्रथमना अर्थ संपूर्ण पहिला अध्ययनने विषे विनय कारिवो कक्षो हिवे बीजा अध्ययनने विषे २२ परीसहनी स्वरूप कहे के । सु० सांभल्यो मे० मे आ० हेचिरंजीवी जंबूते० तेणे भ० भगवंत ए० एणे प्रकारे म० कक्षो इ० जिनशास नने विषे ख० निश्चे बा० बावीसपरिसह स० अमण भ० भगवंत म० श्रीमहावीर देवे का० कायपगीचौइ प० प्रकर्षे स्वयमेव केवलज्ञानेकरी साख्यात

प्रामत्तने हे प्रायुष्यन् हे गिद्य से मया श्रुतस्ते न इति तेन सहुरुणा प्रसिद्धे न भगवता ज्ञानवता एवं आख्यात एवं समन्तात्कथित इह अस्मिन् जिनशाने
हे गिद्य हे जम्बू यमणेन भगवता महावीरेण काश्यपगोत्रेण खलु निश्चयेन हाविंशति परीषदाः प्रवेदिताः प्रकर्षेण स्वयं साक्षात्कारित्वेन ज्ञाताः
तीर्थद्वाराणां स्वयं स बुद्धत्वात् आत्मागमः गणधराणां अनन्तरागमः तीर्थं करेभ्यः यादृश अर्थं गणधराः शृण्वन्ति तादृशं अनन्तरं धारयन्ति तस्माद्गण
राणां यनन्तरागमः गणधरश्रियाणां हि परम्परागमः तस्मात् श्रीमहावीरस्वामिना स्वयमेवज्ञाताः प्रशब्देन स्वयं ज्ञाताः प्रज्ञाता इत्युच्यते परि
समन्तात्कथ्यन्ते साधुभिरिति परीषदाः हाविंशतिः यान् हाविंशतिपरीषदान् भिज्जः साधुः श्रुत्वा गुरुमुखात्कर्णे धृत्वा ज्ञात्वा यथास्वरूपेण तिष्ठत्य
भिज्ञाचर्यायां परिव्रजन् साधुस्तैर्द्वाविंशतिपरिषदैः स्पृष्टः आश्रितः सत्र विहन्येत संयमरूप शरीरपातेन न स्मियते इति सुधर्मास्वामिना प्रोक्तं
सति जम्बूद्वामो गुरुं प्रति पृच्छति कयरे खलुते वावीस परीसहा समणेण भगवया महावीरेण कासवेण पवे इयाजे भिक्खु सुञ्चा नञ्चा जिञ्चा
प्रभिभूय भिक्षायरियाण परिब्वयन्ती पुट्ठो नो विह्वेज्जा हे स्वामिन् कतरे केते किंनमानः खलुः निश्चयेन खलुशब्दो वाक्यालङ्कारे वा हाविंशतिपरी

समणेण भगवया महावीरेण कासवेण पवेइया । जे भिक्खू सोञ्चा नञ्चा जिञ्चा अभिभूय भिक्खायरियाए । परि
व्वय'तो पुट्ठो नो विह्वेज्जा । कयरेखलुते वावीसं परीसहा समणेण भगवया महावीरेण कासवेण पवेइया । जे

जाग्या सांभनीने जे० जेकार्य साधु सो० परिसहवो गुरु समोपे न० जाणिने जि० परिचित करीने अ० तेषरि सहने जीतीने भि० गोचरीने विषे प०
पोंडता भिरतां प० परीसहे फरस्य तिवारे नो० संयमने विषे विनासे नही श्रियने पृष्ठे क० कुण ख० निश्चेते वा० वावीस परिसह स० यमण तपस्वीइ

भहाः यान् शुला जाला अभिभूय भिवाचर्यायां परिव्रजन् साधुयं द्वाविंशतिपरीषद्वैः सृष्टः सन् न विहन्येत तदा श्रीसुधर्मास्वामी जम्बू
स्वामिन प्रति वदति इमे खलु ते बावीस परीसहा समणेण भगवया महावीरेण पवेइया जे भिक्खू सुच्चा नच्चा जिच्चा अभिभूय भिक्खायरियाए
परिव्रजन्तो पुट्ठो नो विह्वेज्जा हे जम्बू इमे वत्तमाणा ह्मदि वर्त्तमानत्वात् प्रत्यक्षाः ये त्वया सोढास्ते द्वाविंशति परीषदाः अमणेन भगवता
महावीरेण काश्यपेन प्रवेदिता यान् परीषद्धान् शुला जाला अभिभूय भिवाचर्यायां परिव्रजन् साधुः परीषद्वैः सृष्टः सन् न विहन्येत
तंजहा तद्यथा तेषां परीषद्धानां नामान्युचन्ते दिगंक्षा परीसहै १ पिवासा परीसहै २ सीय परीसहै ३ उसिण परीसहै ४ दंसमसय प० ५ अचेल

भिक्खू सोच्चा नच्चा जिच्चा अभिभूय भिक्खायरियाए परिव्रजन्तो पुट्ठो नो विहंनिज्जा । इमे खलु ते बावीस परी
सहा समणेणं भगवया महावीरेण कासवेणं पवेइया । जे भिक्खू सोच्चानच्चाजिच्चा अभिभूय भिक्खायरियाए परिव्व
यंतो पुट्ठो नो विहंनिज्जा । दिगिंक्खा परिसहै १ पिवासा परीसहै २ सीय परीसहै ३ उसिण परीसहै ४ निसीहिद्या
दंस मसग परीसहै ५ अचेल परीसहै ६ अरइ परीसहै ७ इत्थी परीसहै ८ चरिया परीसहै ९ निसीहिद्या

भगवंत ज्ञानवंत म० महावीर देवे का० काश्यप गोतीइ प० प्रकर्पे केवलग्यान करी स्वयमेव साचात जाख्यो जे० जे साधु परिसदगुरु समीपे सो०
सांभलीने न० जाणेने परिचित करीने अ० ते परिसहाने जीपीने भि० गोचरीने विपे प० हिंडता फिरता पु० परिसहै फरखी तिवारे नो० सयमने
विषे तं० तवावी सपरीसह कहे के दि० भूय प० सर्वप्रकारे सहै ते भूयनोपरीसह १ पि० त्वधानोपरि सह २ सी० ग्रीतनोपरीसह सहै सर्वप्रकारे सहै ३ उ०

पृ० ५ पर० ७ इत्यो प० ८ चरिया प० ९ निसोहिद्या प० १० सिज्जा प० ११ अक्कोस प० १२ बह प० १३ जायणा प० १४ अलाभ प० १५ रोग
प० १६ तणफास प० १७ जंझ प० १८ सक्कार पुरक्कार प० १९ पन्ना प० २० अन्नाण प० २१ दंसण प० २२ नामानि सुगमान्यिव नवरं अयं विशेषः दिगंका
मन्देन देगोत्र भाषया क्षुधोच्यते सा एव पट्कायमर्दनपातकभयेन आहारपाकादिनिवर्तनेन शुद्धाहाराऽलाभेन वा परिसमन्तात्सङ्गते इति परीषहः
त्रिगंक्षा परोपहः एवं अपरेष्वपि व्युत्पत्तिः कार्यः परीषहानां नामान्युक्ता स्वरूपेणवक्तुं कामः सम्बन्धार्थमाह गाथा परीसहाणं पविभत्ती कासवेण पवेइया
परीसहे १० सिज्जा परीसहे ११ अक्कोस परीसहे १२ बह परीसहे १३ जायणा परीसहे १४ अलाभ परी
सहे १५ रोग परीसहे १६ तणफास परीसहे १७ जंझ परीसहे १८ सक्कार पुरक्कार परीसहे १९ पन्ना परीसहे २०

तापनो परिसह सर्वप्रकारे सहे ४ द० डांसममादिकनो कीधी पीडाने सर्वप्रकारे सहे ५ अ० ओढवानो मानोपितवस्त्र तथा अल्प वस्त्रनो धरवीति परिसह ६
प० संयमने विषे अधोरपणी छांडीवीति अरति परीसह ७ इ० स्त्रीनो अणवाक्कवीति परीसह ८ च० ग्रामादिकने विषे रहवीति चर्यापरिसह ९ नि० माषे
वेगो रहणीति निसोह्या परिसह १० सि० उपाये समेभावे रहिवीति शिया परीसह ११ अ० अशुभ वचन सांभलीने चमाकरीवीति अक्कीध परीसह १२
व० बधता वातकरता जमा करवी ते वधपरीसह १३ जा० सिडान्तोक्त विधेइ याचनालाजवी नही ते याचना परीसह १४ रो० रोगने सावद्य वैद्यपडो
गणु नकरावे ते रोग प० १५ अ० मांगी वस्तुनो अप्राप्तिवेदन करिवीति अलाभ परीसह १६ त० टणादिकनेफरसे अधिक वस्त्र न राखिते टणाना फरसनी प०
१७ अ० मेलनीपरीसह १८ स० वस्त्रादिकने आमन्त्रवे १९ पु० उठो वेठीयावे करी हर्पादि न करेइ २० प० प्रज्ञा थी उत्कर्ष पणुन करे ते प्रज्ञाप० २०

तस्मै उदा हरिस्त्रामि आणुपुब्बि सुणेहमे १ हे श्रियाः परोषहाणां प्रविभक्तिः पृथक् २ विभागः प्रविभक्तिः काश्यपेन काश्यपगोत्रीयेण श्रीमहावीरदेवेन प्रवेदिता विद्वज्जाने प्रकर्षेण ज्ञाता इत्यर्थः तां परोषहाणां प्रविभक्तिं अह आनुपूर्व्या अनुक्रमेण मे भवतां उदाहरिहृथ्यामि मे मम कथयिष्यतः तां परोषह प्रविभक्तिं यूय शृणुत १ अत सर्वेषु परोषहेषु पूर्वं क्षुधायानिर्देशः सर्वेषु परोषहेषु क्षुधाया दुःसहत्वात् यदुक्तं 'क्षुहासमावेयणा नस्त्य दिगिब्ध्या परिगण देहे प्रविभक्तिं' यूय शृणुत २ अत सर्वेषु परोषहेषु पूर्व क्षुधायानिर्देशः सर्वेषु परोषहेषु क्षुधाया दुःसहत्वात् यदुक्तं 'क्षुहासमावेयणा नस्त्य दिगिब्ध्या परिगण देहे तवस्मो भिक्षुशामवं न छिन्दे न छिन्द्याव न पण न पयाव २ कालोपव्वगसङ्गासे किसे धमणिसत्तए मायन्ते असणपाणस्स अदीणमणसोचरे ३ हाभ्यां गाथाभ्यां क्षुधापरोषहजयं वदति तपस्वी साधुर्दिगब्ध्या क्षुधा तथा परिगतव्यासे देहे सति न छिन्द्यात् तरूणां फलादिकं स्वय न चीटयेत् न च अपरेण छेदयेत् न च स्वय अन्नादिक शकादिकं न पचेत् न च परेण पाचयेत् नवकोटि शुद्धिबाधां नकुर्यात् कथञ्चूत तपस्वी शामवान् मनोबलयुक्तः पुनः कीदृशः

अन्नाण परोसहे २१ दंसण परोसहे २२ परोसहाणां पविभत्ती कासवेणं पवेइया तंमे उदाहरिस्त्रामि आणुपुब्बिं सुणे हमे ॥१॥ दिगिंक्षा परिगण देहे तवस्सी भिक्खु शामवं णच्छिंदे णच्छिंदावण न पण नपयावण ॥२॥ काली पव्वंगसंकासे

अ०तत्त्वने अजाणपण करो विखवादनकरते प०२१ द०सम्यक्क शो न डोलेत द०२२ प०परोसह वा वीसनोस्वरूप क०प्रकर्षं जूवारस्वरूपपणे का०काश्यप गोतोइ प०परिसहे प्ररूप्योच्छे त०तेमे० तुम्हे प्रति नु०कहिस्य सुधर्मास्वामी जम्बूप्रते कह्वा अ०अनुक्रमे वा वीस परोसही सु०सांभली मे०मुक्कने कहता १ दि०भूख ए०व्यापिथक्के दे०सरिरने विषे सगला परिसहमांहि भूखनोपरोसह सहितां दोहिलो जाणवी त०तपवंत भि०साधुश०संयमने विषे बलवंत छे न०फलादिक नछेदे स्वयमेव न०अनेरा पासि न छेदावे फलादिकन०अन्नादिक पचे नहि न०अनेरापासि पचावे नहीर का०कागलीनी प०जांघ अनेसाथ

कानोपवाद्भस्मागः कालोकाकज्जु तस्याः पर्याणि मये तनूनि भवन्ति अन्त्ये स्थलानि भवन्ति तदा काराणि बाहुज्जाद्यङ्गानि भवन्ति यस्य तपस्विनः
जानुर्ध्रपरादयोऽवयवाः काकज्जुगड्याद्व्युत्ते इत्यर्थे कालोपर्वसङ्काशः इति पाठस्तु आपत्वात् प्राकृतत्वात्सङ्काश
गद्व्य परनिपातः अद्भुतं तपस्वी पुनः कथम्भूतं तपस्वी धमनोऽसन्ततः धमनोभिर्नाडीभिः सन्तती व्याप्तः यस्य शरीरं
मयाभिर्याप्तं दृश्यते इत्यर्थः पुनः कोदृगस्तपस्वी अग्नपानस्य मायव्रत्ति मावजः मातुं अवपानेन स्वस्थो दरपूत्तिप्रमाणं जानाति यावता आहारेण
मन्त्रोऽनुरपूत्तिव्याप्त तावद्व्यमाण मेवा हार गृह्णीयात् नतु यस्तपस्वी रसादिलौक्या दधिकं गृह्णीतीत्यर्थः इति मातङ्गः पुनर्यस्तपस्वी अदीनं मनो

किंसे धर्मणि संतए । मायन्ने असण पाणस्स अदीण मण सोचरे ॥३॥ तच्चो पुठो पिवासाए दीगंछी लज्ज संजए ।

ननि सविदां चण प्रमुत्रमते सरोखी कि० साधुनी दुवलो गात्र हुइ ध० न साजाले व्यास एहवी दुवली हीइ तो पिणसा० आहारनी अ० अत्रादिमात्रा नी
आणऊ पा० पाणोना अ० अणपाम्ये आकुलपणा रहित ३ चित दीन नकरे एहवी यत्की संयममार्गने विपे चाले हिवे भूख परिसह ऊपरि इष्टं तलखीये
छे उजीणो नगरीइ हस्तिमित्र अठि वने एकदा तेहने आर्याना मरण थो वैराग्य उपनी तिवारे हस्तिमित्र पुत्रसहित साधु कहे दीक्षा लीधी निरतो
चारमयमपाने एक वार साधु माये विहार करतां अटवोइं पहुता तिहां हस्तिमित्रने कांडी भागी अतिही पीडा ऊपनी चालोवा असमर्थ थयो तेणे बीजे
सहायाते कणो ग्रहो साधो तुहे आधा पट्टु चो हुं दुखेपोजी हीडाइ नहीं इहांभातपांणी पचखोस तिहां साधुने खमावीपिताये अणसण कीधो चेलाने
साधु तेडो आधा चाण्या ते द्वित्रं मार्गजातां मोह भाव थो चेला पाछो वाप कहे आयो ते हिवे पिता सोधो शुभध्याने मरी देवता इअो चेली न जाणी
पितामूत्रो मुग्धपणा थको पामि भमं भूखो थो पोणतिण चेने वनफलनखाधा भूख सहिते पिता देवता मोह करी पोताना शरीर मांहिपइसीशिक्षाने

यस्य स अदीनमनाः तपसः पारणादौ आहारस्य अप्राप्तौ अपि अदीनचित्तः सन् चरेत् सयममार्गे प्रवर्त्तत अलब्धे तपसौ दृढिलब्धे देहस्य धारणा इति बुद्धिं चित्ते दधान स्तिष्ठेत् इत्यर्थः यथा हस्तिमितपुत्रौ चुधायां उत्पन्नायां द्वौ अपि सचित्ताहारवर्जकौ जातौ तथाऽन्यै रपि साधुभिर्भाव्य मिति प्रथ तत्कथा. उल्लयिन्या हस्तिमित्रश्रेष्ठो वर्त्तते तस्य हस्तिभूतनामबालकोरित अन्यदाहस्ति मित्रश्रेष्ठिनः प्रिया सृता दुःखगर्भवैराग्येन हस्तिमित्र श्रेष्ठौ हस्तिभूतदारकेण समं प्रवर्जितः अन्यदा दुर्भिक्षे साधुभिः सम विहरन्नसौ हस्तिमितसाधुभोजकटक नगरमार्गाऽव्यां कण्टकेन चिह्नपादोऽग्रे विहर्तुं मच्चमोऽव्या मेव स्थितः तमच्चमं दृष्ट्वा साधुभिर्भणितं वारकेण त्वां मार्गे वहिष्यामी मा विषादं कथाः तेन भणितं मदायुः स्तोक मेवास्ति अतोऽहमत्रैव भक्तं प्रत्याख्यामि यूय यात मदर्थं मऽत्रस्थितस्यान्यस्य कस्यापि साधोमाभूद्विनासः इत्युक्त वन्तन्तं चामयिला भक्तपानप्रत्याख्यानं कार यित्वा तत्रैव सुक्ता च अनिच्छन्तमपि चुल्लकं गृहीत्वा ते साधवश्चेतुः सुल्लकोऽर्ध मार्गात्तान्वि प्रतार्य पिलमीहात्तत्रायातः तावता गृहीताऽनशनः

बोली अरे पुत्र कांपडीयो भूखी वनफलादि आहार किम नहीं किधो हे पिताजी आ अटवी मांहि आहार किहां थी मीले अने प्राण जावेतो जावो पिए सचितफल किमवावरीये तिवारे तात कहे आवनमांहि जावो इहांना वसणहार तुमने भिच्चा देसी ते चेलो तिहां गयीं ते देवताइं वनमांहि हाथ काढो भात पाणी दीधो चेलेइं आणीवा वखो इम देवता भात पाणी नित्य आपे कैतले दिने तेणे अटवी मांहि तेहज साधु आव्या चेलानि देखी साधुं पूखी ताहरो पिता जोवे के चेले कहो पिता अणसण लोधो के जोवे के साधु कहे अन्हने देखाडि ते चेलो पीतानि देखाडे तेहवे ते देवता कायां मूको! अलगी थयो साधु कहे ओ मृतक के चेलो कहे हिवडा जीवताहता साधु कहे आहार पांणी तुं किहां थी ख्यावतो तेणे सर्वहतान्त कह्यो तिवारिमूया जाणीने ससारमांहि माया मोहवरुयो के जिम पितायि भूख सहोतो सदगति पामी तिम चेलानापिए अधवसायपल

स सती देवीभू लुप्तको मीध्यात्तं सृतं न जानाति सुप्तस्य तत्कलेवरस्य पार्श्वं एव भ्रमति लुधात्तौपि फलादिकं न गृह्णाति स देवः लुप्तकमोहिनेन निजदेहं सधिषाय प्रवदत् यत्स गच्छ भिक्षायां लुप्तकेन भणितं कुत व्रजामि तेन भणितं एष धवनि कुञ्जेषु व्रज तन्निवासिनो जना भिक्षां दास्यन्ति ततः तत्रेति भणित्वा लुप्तकस्तत्र गतः धर्मलाभ मुचचार स देवी नरनारीरूपं विधाय करं प्रसार्य दिव्यसक्त्या तस्यै भक्तपानादि ददौ तावद् यावद् दुर्धने निवृत्ते भोजककटक नगरात् पद्माद्वलिताः साधवस्तु नैव मार्गेण तत्रायताः जीर्णं शवं दृष्ट्वा ज्ञातदिव्य प्रयोगास्तं लुप्तकं गृहीत्वा विजङ्गुः यथा ताभ्यां पितृपुत्राभ्यां क्षुत्परोपहः सोढः तथा साम्प्रतिक सुनिरपि सोढव्यः अयं भिक्षार्थं अटतस्तृथाया उदयः स्यात् तदा तत्परीषद्दीपि सोढव्यः इमं मेयार्थं गाथा इत्येनाह तत्रो पुढो पिवासाए दुगच्छी लज्जसञ्ज्ञए सीओदगं न सेवेज्जा विअडस्से सणच्चरे ४ छिन्नावाएसु पथेसु आउरसु पिवासिए परिसक्कमुहे देणे तं तितित्थे परिसहं ५ ग्रामनगरादौ भिक्षार्थं भ्रमन् दुगच्छी अनाचारात् भीतः एतादृशी लज्जसंयतः लज्जायां सं सम्यक् यतते यत् कुरुते इति लज्जासयतो लज्जावान् माधुर्नहि निर्लज्जो धर्माहः तस्मात् लज्ज संयतस्तपस्वी ततः लुधापरीषद्दानन्तरं एव पिपासया

सी उदगं न सेवेज्जा वियडस्से सणं चरे ॥४॥ छिन्नावाएसु पथेसु आउरसु पिवासिए । परिसुक्क मुहादीणे तं

टाणा नडो पाणजता पिण सचित आहार न लोधी अने मननी इच्छा पिण न कीधी ते भणौ तिति चेलेर भूखसहीते चेलाने महात्मा साथे लेगया चेलाने समभाश्यां जे ताहरो पिता परलोक पडुं तो जिम पिताइ चेले भूख परीसहसह्यो तिम बीजा चारिबीयाने सहिवो भूख व्याप्यां सचित आहार न नैयो इति प्रथम परोमह दृष्टांतसपूर्ण थयो ॥१॥ तं भूखनी परिसह जा० पु० फरस्यो पिब्बो पि० लपाइ दु० अनाचारनी वर्जणहार लज्जाये करी म० माधु० मो० सचित पाणोनी न भोगवे वि० अचित पाणोनी स० एषणा इचाले प्रवर्त्ते ४ जिहां कीइ मनुष्य आवतो नथो प० पंथने विषे आ०

अत्यंत आकुल थकी शरीर सु० अति लघावत प० थूक रहित सूकाणो सु० मुख जेहनी ते साधु दीनपणा रहित हुइ तं० ते लघानी ति० खमे प० परी सह ५ अथ लघा परीसहे दृष्टांत० उजणी नगरीये धनमिल बाणीयो वसे साधु उपदेश सांभली वैराग वसे धनमित्र पुत्र सहित दिवा लीघी एकदा घणा साधां साथि विहार करतां मध्याह्न समे चलाने अतीही लघ ऊपनी तेहवे चालतां बाटे नदी आवी देखी पिताइ मोह थकि चलाने कही बच्छ पांणी पौवो पछे आलीयण लेजे एहवे कछे हुं ते चेली लेवा न बांछे तिहां थकी तिण पिताइ चित्तव्यो एचेली माहरी लाज करे छे ते भणी पितासाधु आगले थई आगे गयी तेहवे नदी माहि आवी चित्तव्यो जे पाणी भरी चित्तव्यो जे पाणी पौवु तेहवे उत्तमपणा थकी हीज विचार ऊपनीमिती पांच महाव्रत उचरीया छे मरणअथ पिण व्रतविराधवी नही तेहवे उत्तमपणा थकी लघाकान्तचारित्रीयोसिद्धान्तवचनजाणीमनमेचित्तव्यो एसचीतपांणी किम पिवाइ यतः एगस्स उदगबिदुंमि जे जीवा जिणवरेहि पणत्ता ते पारेवयमिता जंबूहीविनमायंति १ जत्य जलं तत्य वणं जत्यवणं तत्यनिच्छओ अणी ते ऊवाजसहगया तसा यथा वराचिवर हंतूणपरप्पणी अप्पाणं जेकुणं तिसप्पाणं दिद्यसाणं कएयनासेइ अप्पाणं २ इमआलीचीपाणीपाछीमूक्यो इमनिच्च लचित्तशुभधान धरती लघा परीसहसहिती काल करी चेलीदेवताथयी साधुनी दया निमित्तइ तेदेव आवी ठूकडाइ गोकुलविकुर्थां जे भसी साधु सुखी थाइ तिवारे पछी आगलि जातां साधुने आपणो स्वरूपजणावा भणी तेणे देवताइ एक महात्मानो कांबली छे हली गोकुले राख्यो आवे राजइ जेहवे महात्मा वस्त्र लेवा पाछा वल्या तिणे ठामे आवेती तिहां अटवि देखी पिण गोकुलादिकाई दीठी नहीं छगणादिक पिण दीठा नहीं तिवारे चित्तव्यो ए देवमाया कांबली लेई साधु बीजे ठामे पडुंता तिहां प्रगट देवता थई आपणो धन मिल पिता साधु ते टाली बीजा सर्व साधु बांछा धनमित्र बीखो सुभने किम न बांछी देवता कछी तुम्हे सचित्तपांणी पीवानी आशा दीघी ते भणी अबंदनीक मोह वसे सुभने डिगायी हुं तो हुं कगतिपडतो

तयथा स्पृष्टः सन् सीतोदकं अप्रासुकजल न सेवेत न पिवेत् इत्यर्थः वियडत्स प्रासुकजलस्य शस्त्रपरिणतस्य रसान्तरं वर्णान्तरस्य प्राप्तस्य वक्रगादिना शुद्धस्य
एषणाय ग्रहणाय चरेत् प्राशुकपानोय ग्रहणाय गृहस्य गृहे व्रजेत् इत्यर्थः ४ अथ ग्रामनगरादिभ्यो बहिर्वनाटव्यादिमार्गे व्रजन् साधुश्चेत् त्वयया पीडितः
स्यात् तदापि त्वपापरीपहं सहेत् ननु ततः साधुना एव ज्ञातव्यं अत्र कोपि गृहस्थो दाता न दृश्यते अहं स्वयमेव जलं गृहीत्वा पिबामि तदेव मार्गवैषम्य
मात्रं छिन्नेति एतादृशेषु पथिषु मार्गेषु पूर्वोक्त स्तपस्वी पिपासा परीपहं तितितजेत सहेत कौटुम्बेषु पथिषु छिन्नो गतः आपातो लोकानां गमनागमनं
सेधस्ते छिन्नापाताः तेषु कौटुम्बः स्वयं तपस्वी आतुरः त्वयया आकुलतनुः पुनः कौटुम्बः सुपिपासितः अत्यन्तं तृपितः पुनः
कौटुम्बः परिशुकमुबुः गतनिष्टीवनत्वेन शुकतालुजिह्वीष्ठः पुनः कौटुम्बः एतादृशीपि अदीनः अत्रोज्जयिन्यां धनमित्रकथाः यथा उज्जयिन्यां धन
मित्रो यणिन् धनयर्मनाम्ना स्वसुतेन समं प्रव्रजितः अन्यदा मार्गे चुम्बक स्तृप्योडितः नदीं दृष्ट्वा पित्राऽवादि वत्स पिव जलं पद्यादा लोचनया
दोषग्रहिर्भावितो द्रव्युक्ते जुनकोनिच्छति ततः पिता साधुः स्वयङ्गानिरासार्थं शीघ्रं नदीमुत्तीर्य गतः चुम्बो नद्या प्रविष्टः जलाञ्जलिसुत्क्षिप्य चिन्तित
यान् कश्चन पिबामि यतः एगं मे उदगविन्दुमि जे जीवा जिण्वरेहिं पन्नत्ता ते पारेवयमिप्ता जम्बूहीवे न मायन्ति १ जत्य जलं तत्य वणं जत्य वणं
तत्य निच्छप्नो प्रणीते जवाकसहगया तसाय पञ्चक्वया चैव २ हतुण परप्पाणि अप्पाणं जे कुणन्ति सप्पाण अप्पाणन्दिवसाणङ्गए य नासिद्ध अप्पाणं ३
इति सधेगेन जनमंजनिनः पद्याद्यर्त्तेन मुक्तं ततः स्तृप्या मृत्वा स देवी जातः अवधिज्ञाना दवगतपूर्वं भवदृत्तान्तेन साधूना मनुकम्पया पथि
गोफुनं कृतं तत्र तकादि गृहमिति गृहोत्वा साधवः सुखिनो जाता अग्रे चलिताः तेन देवेन स्व स्वरूपप्रापनार्थं एकस्य साधोर्विटिका गोकुले
स्थापिता विटिग्रहणार्थं पयाद्ग्राह्यत्त मुनिवचसा सर्वैरपि साधुभिर्ज्ञातं गोकुलाभावे स्तत्र दिव्यमाया ज्ञाता तत्तिष्ठभोजनविषयं मिथ्या दुःकृतं

अत्यंत आकुल थकी शरीर सु० अति लघावंत प० थूक रहित सूकाणो सु० सुख जेहनी ते साधु दीनपणा रहित हुइ तं० ते लघानी ति० खमे प० परी सह ५ अथ लघा परीसहे दृष्टांतः उजणी नगरीये धनमित्र बांणीयो वसे साधु उपदेश सांभली वैराग वस्त्रे धनमित्र पुत्र सहित दिवा लीघी एकदा घणा साधां साथि विहार करतां मध्याह्न समे चलाने अतीही लघ जपनी तेहवे चालतां वाटे नदी आवी देखी पिताइ मोह थकि चलाने कछी बच्छ पांणी पोवी पछे आलीयण लेजे एहवे कछो हुं ते चेली लेवा न बांछे तिहां थकी तिण पिताइ चिन्तव्यो एचेली माहरी लाज करे छे ते भणी पितासाधु आगले थई आगे गयो तेहवे नदी माहि आवी चिस्ते थके पाणोनी पसली भरी चिंतव्यो जे पाणी पोवुं तेहवे उत्तमपणा थकी हीज विचार जपनीभितो पांच महाव्रत उचरीया के मरणअथ पिण व्रतविराधवी नहों तेहवे उत्तमपणा थकी लघाक्रान्तचारित्रीयोसिद्धान्तवचनजाणीमनमेचितव्यो एसचीतपांणी किम पिवाइ यतः एगस्स उदगविटुंमि जे जीवा जिणवरेहि पसत्ता ते पारेवयमिन्ता जंबूहीविनमायति १ जत्य जलं तत्य वणं जत्यवणं तत्यनिच्छओ अग्गी ते ऊवाजसहगया तसा यथा वराचेवर हतूणपरप्पाणे अप्पाणं जेकुणं तिसप्पाणं अप्पाणदियसाणं कएयनासिइ अप्पाणं इमआलीचीपाणीपाछीमक्खी इमनिच्च लचित्तशुभयान धरती लघा परीसहसहिती काल करी चेलीदेवताथयी साधुनी दया निमित्तइ तदेव आवी ठूकड़ा गोकुलविकुर्वा जे भणी साधु सुखी थाइ तिवारे पछी आगलि जातां साधुने आपणो स्वरूपजणावा भणी तेणे देवताइ एका महात्मानो कांवली के हलो गोकुले राख्यो आवे राजइ जेहवे महात्मा वस्त्र लेवा पाछा वल्या तिणे ठामे आवितो तिहां अटवि देखी पिण गोकुलादिवाइ दीठो नहों कृगणादिक पिण दीठा नहों तिवारे चिंतव्यो ए देवमाया कांबली लेई साधु बीजे ठामे पडुंता तिहां प्रगट देवता थई आपणो धन मित्र पिता साधु ते टाली बीजा सर्व साधु बांछा धनमित्र बोखो सुभने किम न बांछी देवता कछी तुम्हे सचित्तपांणी पीवानी आजा दीघी ते भणी अबंदनीक मोह वसे सुभने डिगायो हुं तो हुं कगतपडतो

राव धनपतिविश्वनाथदासजी आ० सं० ७० ८२ मां भान

ग्रामीन् ते च भिक्षाभोजन मादाय दृतीयपौत्र्यां न्यवर्त्तन्त पुरात् पृथक् तेषामेकस्य चरमपौरुषो वैभाराद्रिगुहाद्वारे भ्रवगार्ढा तच्चैव सोऽस्मात् द्वितीयः पुरोयाने दृतीयस्त उद्यानसमीपे चतुर्यसु पुराभ्यर्णे तत्रयो वैभाराद्रिगुहासन्नः स महासीतव्यधितो रजन्या प्राययामि स्मृतः उद्यानस्थो द्वितीययामि स्मृतः उद्यानासन्नमृतीये यामि स्मृतः पुरासन्नसु पुरोष्मणाल्यशीतत्वेन चतुर्थे प्रहरे स्मृतः सर्वेयेते साधवो विपद्य दिवं जग्मुः शीतपरीषदः सोढव्यः शीतकाला दूनन्तरं योष्मकानस्मा गमनं स्यात् तत्परीषदोपि सोढव्यः उस्मिणपरिवावेणं परिदाहिण तज्जिए धिंसु वा परितावेणं सायंनो परिदेवए ऽ उन्हा

न मे निवारणं अल्पि कृत्तिताणं न विज्जई । अहंतु अग्निं सेवामि इदं भिक्षू न चिंतए ॥७॥ उस्मिण परिवा वेणं

न० नखो ते भणो अ० हं तु पुनः वलो अ० अग्नि से० सेवुं इ० एहवो मि० साधु न० न चितवे० अथ शीत परीसह उ रिदृष्टान्त राजगृहीनगरीइ चार वणिक वमे परम्परमिव अत्यंत प्रीति जीव एक अने काया जुदो संसारना सुख भोगवतां, रहे एकदा भद्रकाहु स्वामी समी सखा चारे मितवांदवा आख्या देशना सांभनी वैराग्य उपनी संसार असार जाणी भद्रवाह पामे चारे मीत्वा दीघा लीधी सूत्र सिधांत भणी पारगामी हुआ एकाकी पणानी प्रतिमाद्र रहितां विचार अनुक्रमे करतां वली राजगृही नगरो आख्या तेहवे २ सीतकाले तोज पोहरे भात जाणी वहिरवा गांमने पधाखा गवेषणा करो नगरी धी वाधोर जूगूआ आख्या अवेरा नीकल्या जीन कल्यो पणे साम्ही हाथी आवेतो टले नही सूय दारस्यां केही तथा वल्ली हुवे तिहां रह्यो तिवारे ते पोली वारसे काउमगने रह्यो लीजा साधुने नगर वाहिर सूर्य अस्त हवो तिहां काउसग रह्यो चीथा साधुने नगरवारणे पोली वाहिर सूर्य अस्त हुवो तिहां काउमग रह्यो हिवे वैभार गिरगुफाने वारणे रह्यो तेहने अतिहोताडपरीसहसहतां रात्रिने पहिली पोहरे कालप्राप्त हुवो वनने साधु रहणवाले विजि पोहरे कालप्राप्त हुवां ते जो नगर वाहिर तेणे जीजि प्रहरे सीधी अने चीथा साधु पोलवारणे तेणे चौथे प्रोहरे काल कीधी नगर परसरे सीतपरीसह

दत्तं तत स्तवायातेन देवेन पितर मुक्ता सर्वसाधवो वन्दिताः पित्रावन्दनकारणं दृष्टः स देवः सर्वं स्वहृत्तान्तं पितुर्जलपानानुमतिं च प्रीत्य गतो देवः स्वस्थानं एवं चुल्लकवत् लट् परीषदः सोढव्यः अथ ह्युधापिपासापीडितस्य क्लेशस्य शीतं अपि शरीरे लगति तदपि सोढव्यं तदपि गाथाहवेनाह चरन्तं विरय लूहं सीय फुसद षंगया नाइवल मुणी गच्छे सुच्चाण जिणसासणं ६ न मे निवारणं अत्थि ह्वित्ताणं न विज्जए अहं तु अग्निं सेवामि इदं भिक्खू न चिन्तए ७ एकदा महासीतकालादौ प्रतिभावहनादौ कायोत्सर्गे स्थितं तपस्विनं शीतं स्पृशेत् शरीरे लगेत् तदा स मुनिस्तपस्वी अति वेलं स्वाध्यायकरणप्रस्ताव अतिक्रम्य शीतभीतः सन् स्थानान्तरं न गच्छेत् किं कृत्वा जिन प्राप्ते हि जीवीऽन्यः देहश्चान्यः कीदृशं मुनिं ग्रामानुग्रामं चरन्त विहरन्त अथवा मुक्तिनगरानुकूले साधुमार्गे विचरन्तं पुनः कीदृशं लूहं रुचं स्निग्धभीजनतैलाभ्यङ्गादित्यागेन रुच्चाङ्गं पुनः कीदृशं विरतं अग्निप्रज्वालनात् विरतं तदा पुनः शीतपीडितो भिचुरिति न चिन्तयेत् इतीति किं मे मम ह्वित्ताणं देहचर्माच्छादनं शीत निवारणं किमपि न विद्यते नास्ति तेन अहं अग्निं सेवामि इति चिन्तनं अपि न कुर्यात् तदा अग्निसेवनन्तुदूरमेव त्यक्तं अत्र भद्रबाहुशिष्याणां कथाः ७ राजगृहे नगरे चलारी वयस्या वणिजः श्रीभद्रबाहुगुर्वन्तिके प्रव्रज्य श्रुतश्चाधीत्य एकाकि त्वं प्रतिमया विहरन्त स्तत्रैव द्युः तदा हेमन्त

तितिक्वे परीसहं ॥५॥ चरंतं विरयं लूहं सीयं फुसद एगया । ना इवेलं मुणी गच्छे सोच्चाणं जिणसासणं ॥६॥

इमं गोकुलनी सकेत जणवी देवता स्वस्थानके गयो जिम तणेचले लषा सही तिम बीजे साधुने पिण सहवी इति द्वितीय परीसह दृष्टांत कथा जाणवीर विचरता ग्रामानुग्राम वि० अग्निप्रमुखनी लु० लुखी सरौर सी० एहवा साधुने सीत फू० फरसे शीतकालने विषे ता० सज्जाय प्रमुखनी वेलाइं मु० साधु ग० ताडिमटे सी० सांभलीने जि० जिननी सा० सीख अनरी प्रते देवे ६ न० नथो माहरे शीत नीवारण घरादिकने विषे क्क० शरीर वस्त्रादिकपिण

इति सोत परीसह उपर दृष्टांत कथ्यो के छः तापे करी उन्ही भूमिका श्रीलादिके पः तापे करीने पः वाछा परस्विवो अने सेलएव अने अम्यंतर दया तेह थी उपनो दाव ज्वर तः तेंगे करी पोखी धको दिः उन्हालाने वाः अथवा गरदस्तुने विपे पः तापिकरी पोखी धको साता नोः नवांछे जे कहीइ जे शीतल घासुं दः उन्हे तापे करी अहिः अत्यन्त पोखी मः मर्यादावंत साधु सिः स्रान नोः न वांछे गाः शरीर नोः पांणीइ न सीचे नः वीजणादिके करीसयंवायरी न घाने ८ अथ उपण परीसह दृष्टांतः तगरा नगर अतिही मनीहर तिहां दत्तवाणिक तेहनी स्त्री भद्रा पुत्र अरहन्नक ते सुखे रहे एहवे समे अरहन्नक मित्राचार्य पधाया तेहने वांढया सकल लोक आयी गुरु धर्मदेसना दीधी अत्यंत ससारविषयः दुःखमोह पास सांभलीदत्त अने भद्रा पुत्र अर्हन्नक साथे द्रव्यनो कीडो खरची सीहनी परे चारित्रधर्म आदज्जो गुरु पास भणे पिणदत्तने भणवो नावे पाले पडे काना किम चणे इम जांणी पुत्रने भणवे आप पोत गोचरी पांणी करे प्रे म थकी सखरी वस्तु सुखडी मीठाइ पेड़ा घेवर सुरकी मेवाप्रमुख आणी पोखे पोत अति नीरस आहार करे किवार साधु कहै पुनि गोचरी पांगरावो तुमने तप के तिवारे कहै वेया वच्छे लाभ के इ पांगरीस एवहरवानी वात न जाणि तिवार साधु कहै आगलि दोहिलो घास्ये दत्त कहै हिवड़ा लघु के इम तेहने सरस आहार सुखीयो कीधी केतले काले दत्त नामा साधु अणसण करी काल कीधी तिवारे मोहयीरीवा लागी ते पूज्य ते पिता जो आजका न बीली हिवे मुझने कुणपुत्र कहो बीलावसे अने सखरा मधुरा आहार कुण पोखस्ये हिवे संजमनो नीर्वाह दोहिलो हुस्ये इम विनाप करतां माता आवो कहै अरे पुत्र मोह न कीजे आखासी राखी गुरु पीण वालकने गोचरी पगरावे नही तिवारे गणेश गोचरी कर्त्ता कहै माता भद्रा प्रायी कः अरे पुत्र मोहन कीजे अगवासी साखि गुरु पीणवालकने सुखमे जीयो करी राखो पिण हिवे एहनो कामविणससी साधु गोचरी पांगरन्ती ते भणो उछाने नगरो माहि गोचरी साथे गया गणीश आगल थी चाले अने अरहन्नक शरीर नो सुकथाल अने ऊपर सूर्यनो तापस वेनु उपवा

हिततोमेहावो सिर्णाणं भो विपत्यए गाय नो परिसिञ्चिज्जा न वोइज्जाय अप्पय ८ मेधावी स्थिरवुद्धिमान् साधुग्रीके उष्णकाले वा शब्दात् शरदि ऋतौ अपि सातं सुखहेतु प्रति न परिदेवेत कदा मम शरीरे शीतलत्वं स्यात् इति न प्रलाप कुर्वीत कीदृशः साधुः उष्णपरितापिन यः परिदाघस्ते न तर्जितः ग्रीष्मकाले सूर्यस्या तपेन भूमिशिलादयः परितप्ताः सन्ति तत्र साधुरातापनां कुर्वन् तप्तभूमेः शिलातो लोहकारशाला समीपत्वा द्वा परि दाघेन बहिः प्रस्वेदमलाभ्यां वक्त्रिणा वा अन्तश्च दृष्ट्या रूपेण तर्जितोऽतिपीडितः पुनरपि उक्त मर्थमेव दृढयति मेधावी साधुरुष्णाभितप्तः स्नान नैव प्रार्थयेत् न अभिलषेत् पुनर्गात्रं शरीरं नो परिसिञ्चेत् न च प्रस्वेदादिसद्भावे आत्मानं स्वदेह वीजयेत् बीजनेन शरीरस्य न वातप्रक्षेपं कुर्यात् इत्यर्थः ८ अत्र अरहन्नकथा यथा तगरानगयीं अर्हन्मित्राचार्यपाखे दत्तनामा वणिक् भद्राभार्याहन्नकपुत्रेण समं प्रव्रजितः पित्रा सर्ववैद्याहृत्यकरणेन दत्तस्ततः परिव्रज्य भव्यभिज्ञा भोजनसम्पादनेन स बालोऽत्यन्तं सुखी कृतः उपविष्ट एव भुक्ते कदापि भिक्षायै न भ्रमति तद्विचार्यं च पितुरेव भ्रमणात् अन्वदा पितरि कृते साधुभिः प्रेरितः स बाली ग्रीके मासे भिक्षार्थं प्रतः तापाभिभूतः प्रोत्तुङ्ग गृहच्छायाया मुपविशति पुनस्तत उत्तिष्ठति ग्रनैः शनैर्याति एवं कुर्वन्त मतिसकुमारन्त मर्हन्नकुमार रूपेण कन्दर्पावतार दृष्ट्वा काचिलोषित वणिक्भार्या आकार्यं गृहेस्थापितवती तथा सह स्त्री विषया आसक्तोऽभूत् अथ तन्माता साध्वी पुत्रमीहेन गृधली भूता अरे अर्हन्नकर इति निर्घोषययन्ती चतुष्पद्यादिषु भ्रमति एकदा गवाक्षस्थेन अर्हन्नकेन तादृशावस्था माता दृष्ट्वा संजातात्यन्त सर्वगः स गवाक्षादुत्तीर्यपादयो पतित्वा मातर मेवाह हे मातः सोऽहमर्हन्नक इति तद्वचः श्रवणात्

पत्यए ।

परिदाहेण तज्जिए । धिंसुवा परियावेणं सायं नो परिदेवए ॥८॥ उन्हाहि ततो मेहावी सिर्णाणं नोवि पत्यए ।
मोडो सागीतेणे कारणे मोडो सीधो ए चारे मरण पांमो देवता यथा पिण अग्नि न मेवो जिम ए चारे सीत परोसह सन्नो-तिम बीजा ने पिण सहिवो

राय धनपतिविषय बाह्येन का अ० सं० ७० ८२ मा भवत

मम्यचिन्ता माता तमेवमाह यत्स भव्यकुलजातस्य तव केयमऽवस्था स ग्राह मातयारित्रं पालयितुमह न शक्नोमि साप्राह तर्हि अनशनं कुरु मात
वयमा म तप्तगिलायां सुप्ता पादोपगमनचकार सम्यग् उष्णपरीषहं विषद्या समाधिभाग् देवलं प्राप्तवान् एवं अन्यैरपि साधुभिरुष्ण परीषहः
सोढ्यः ततो घोषकालादनन्तरं वर्षाकालः समागच्छति वर्षाकाले दंशमशकादय उत्पद्यन्ते तैश्च पीडितः सन् तत्परीषहः सोढ्यः पुष्टोय दंस
मसएहिंसमरेव महामुणी नागो सङ्ग्राममीसे वा सूरौ अभिहणे परं १० न सन्तसे न वारिज्जा मणं पि न पञ्चोराए उहवे न हणे पाणे भुञ्जन्ते

गायं नो परिसिंचिज्जा नवीएज्जाय अप्पयं ॥८॥ पुष्टोय दंस मसएहिंसमरेव महामुणी । नागो संगाम सीसिवा
सूरौ अभि हणे परं ॥१०॥ गसंतसे णवारिज्जा मणं पि नपञ्चोराए । उवेह नहणे पाणे भुंजंते संससोणियं ॥११॥

मां हि उष्णपरीषह सहो मन संवरी जिमतापने जीगे मांखण विषराद्र तिमतनविघरांणो परिणाम शुद्धयो काल करी देवताह्वञ्चो जिमतेणे अहन्नके
पहिलो चूनीति मन करवु अने जिमके हडे कामसाखी मन ठाम राखी तिम करवी इति उष्ण परिसह उपर अहन्नक दृष्टान्त सपूर्णम् अथाग्रे सूत्र
माह १ पु० फरस्यो पीयो द० डांसमसे करीने स० तेडां सममाने आपणा आत्मा स्नेहा जले खवे म० मोटो साधुजी ना० जिम हाथी सयाम था ते
यन्ते अण्णोद्द मिली दृष्ट एह वा संगामने विषे सू० जिम सूरहाथी अ० अणी इजीपि य० वेरीने १० न० डांसमसाने तासवे नही न० नवारि अंतरा
शन करे चटकी देतां स० मने करीने पिण न० न करे द्वेष उ० उदासीन पणाने भावे करीन० इणे नही पा० जीवने भु० खातां थकां मं० पो तानो
मांस पने लोहो ११ पथ दंसमसकदृष्टान्त चंपानगरीद् जितयन्तु राजानो पुत्र यमणभद्र श्रीधर्मवीष स्वरिकने प्रतिबोध पांभी दीख्यालीघो केतले

आवी तेणे तापे करी धाणीनी परमान तुं सरिर प्रसेवे तषादि पाखा इंतो आवी सानागोखेठलिछांइडीये वीसामो लोधी उधो रह्यो तेहवे व्यवहारी यानी स्त्री गोखमे भांखी वोलाव्या अही सौभाग्य आपनी घरि पवित्र करी तुमे भिजा लो इम कहिने तेंधा मोदक लेइ आवी पीण रूप देख मोह पांमी नेचना कटाक्ष लगावी हाव भाव करी काम वचन कहिवा लागी माहरे भाग्ये तुमारी आगमन थयो अने ओ धन तन मन ओ वरण श्रव्या सपे तुमारी के इ' पिण तुमने बांकु कु' अनाथ नाथ थाओ ते मधुर वचन सांभली चारित्र वर्ण थी तिहां रह्यो विचारुं ह्विडांतो रह्यो वलीगढांपणे दीजा पाली से ते उण्ण पाणीनी पीछा तिहा रह्यो षड्भक्तुना भोग भोगवे के गणेश गुरु पासे आवी कहे अर्हन्नक आव्यो त्यारे कहे नथी आव्यो साधां जो यो पिण न लाधी भद्रा माताइ वात सांभली जीतां न लाधी तेणे मोह गहिली थइ भमे मुखे अर्हन्नकर तुं किहां के इम करती विचरे वालक कहे ए अर्हन्नक ए अर्हन्नक तिहां थी दोडे वस्त्र अचेतन पणे भमता वारमे वरसे तेणे सेरीये भद्रा नौकली हजारा वालक पूछे फीरे के तिवारे वालकने सौरे भद्रा गहिली गलियां माहि दीठी मुख अर्हन्नकर तुं किहां के इम करतां एहवी शब्द गोखे सांभली विलाप करती देखीने भद्राने झोलखी ह्वि चिंतवा लागीसहीए माहरौ माता के मे अभागी माताने दुखणी कीधी अने मे नर्कनो आजखी उपाज्यो इम चिंतवी गोख थकी उतरीने माताने वोलावी इ' अर्हन्नक एहवी सांभली हीया वारिवापिने मन ठामि आव्यो पुत्र चादर ओढवा दीधी स्वस्थ चित्त थइ मन संतोष उपनी माताइ बटो पुथी हे पुत्र तुं आज लगे किहां हुतो तिवारे तेणे अर्हन्नके आपणपि गोखेउभी स्त्री भोगवोते माताने सर्वस्व रूप कल्यो तिवारे पीछे माताइ पुत्रने कल्यो हे बच्छ चारित्र नखंडए भोग मुकीएकांते चारित्र पालो तिवारे तेणे पुत्रे कल्यो मे पापीये चारित्रनपले पिण कहो तो अण सण उचरु तेहवे मावोली बच्छ इमकरि पिण पाप मत करि ए मातानो वचन सांभली हुते वैराग्य थके तप्त श्रीला उपरि पादीपगमन अणसण लेई क्षण एका

कुर्यादित्यर्थः च पुनस्तेः पोडितय न सन्त्वमेत उद्देगं न प्राप्नुयात् पुनस्तान् दंशादीन् न निवारयेत् तेषां वारणे हि आहारान्तरायः स्यात् मनः अपि न प्रदूषयेत् मनोपि कलुषं न कुर्यात् निवारणं तु दूरतएव त्यक्तं यदि तेषु मनसि अपिक्रोधिं न कुर्यात् किन्तु तेषु दंशमशकादिषु दुष्टजीवेषु मांसं शोणित पल्लवश्चिरं भुञ्जानेषु उपेक्षित उदासो न भवे वृत्तेत रागद्वेषरहितो भवेत् प्राणान् तान् दंशमशकादीन् मांसरुधिरं भुञ्जानान् न हन्यात् अथ अमणभद्रकथा ११ यथा चम्पायां जितगत्तुपस्य पुत्रः अमणभद्रो युवराजा श्रीधर्मघोषान्ते प्रव्रज्य एकाकित्वविहारेण विहरन् अन्यदा शरदि कृती अट्यां प्रतिमास्थितो दयमयकैः पीड्यमानोऽपि निखलं स्वयमनयेत भुक्तनरकवेदनास्वरूपं चिन्तयन् समाधिना मृत्वा दिवङ्गतः एवं दंशमयकपरोपपन्नः सोढव्यः अथ च दंशमयकादिभिः पीड्यमानो वस्त्राणाकरो न स्यादतो अचेलपरीषद्माह परिजुनेहिं वत्येहिं इक्वामिति अचे मए अनुया सचेनण इत्तं इदं भिक्खू न चित्तए १२ एगया अचेलए होइ सचेलए आवि एगया एअ धम्मं हिअं नच्चा नाणीनो परिदेवए १३ भिक्खु

परिजुनेहिं वत्येहिं होक्वामिति अचेलए । अटुवा सचेलएहोक्वं इदं भिक्खू न चित्तए ॥१२॥ एगया अचेलए होइ सचेलएयावि एगया । एयं धम्मं हियं नच्चा नाणीनोपरिदेवए ॥१३॥ गामाणुगामंरीयंतं अणगारंअकिंचणं । अरइ

भाषा सुमवी इति दंशमयकपरीसह दृष्टन्त अत्र अचेल परीसह छद्मो कहेछे प० सर्वप्रकारे जु० जुने व० वस्त्रे करीने इ० वास्युइं अ० वस्त्ररहित एह या दिन घणा रहितके अ० अथ वाहुं स० वस्त्र सहितहं वास्यु मूभने जूना वस्त्र देखिने कोइक वस्त्र देखे इ० एहवो दीनपणो अने उत्कर्ष पणो भि० माध न० न चितवे १२ ए० एक वार जीनकल्पोनी अवस्थाइ अ० वस्त्र रहित पिण हो० हुवे स० वस्त्ररहित हुवे ए० एकवार स्थिरकल्पोनी

छ० टीका

20

24

भाषा

मससौगिय ११ महामुनिर्महातपस्वी दंशमयकैर्जन्तुभिः सृष्टो भक्षितः सन् न सन्वसेत् त्रासं न प्राप्नुयात् बहुवचनग्रहणात् युकामत्कुण सुलसुलका
दयोपि गृह्यन्ते कीदृशी महामुनिः समएव समत्वेन युक्तः अत्र समरे रकारः प्राकृतत्वात् क इव संग्रामशीर्षे रणशिरसि नाग इव हस्तौव कीदृशी
हस्ती शूरः यथा शूरोऽभङ्गो हस्ती युधे स्थितः परं शत्रुं हन्यात् एवं महासुनि रपि क्रोधादिकं अन्तरङ्गशत्रु जयेत् दंशादिभि रूपद्वयमाणः क्रोधं न

काले विहार करतां अमणभद्र ऋषी अष्टवीदं पुहता तिहां प्रतिमाइ रह्या जे हव्वे भमरा घणा के अने मधु के ऋषि सरीरे मधु के
'ऋषीश्वरने शरीरेमधु नाटी पका लागा तिवारे भमरा डांसमसादिक आवी पीडा जपजावी पिण लिंगारमात्र मनथीन चाल्यो तिहां रह्यो
नरकनी वेदनाना दुख जपजे चिंतवे अरे जीव सिधांत मांहि एहवा २ नरकना दुख कह्या के ते संभारती कान थी यतः नरण मुजाइ
आइककड कडाइ' दुक्काइ' परम तिक्काइ' कीवकेइ नाउ' जीवंती वास कीडिवी १ नरक मांहिजे कर्कश परमतियण गाडि तीव्रवेदना खेचादि
परमाधांमोनी कोधो वेदना परसररे बेदना दुखे कुणै वर्षवीदं जो वरस नीकोड संगी वीलेती पिण वीली न सके वली नरकना दुख कहै
के कर्कश दाह परमाधामीनी कीधो वेदना अने आगमां हे पचवो लोहमय कंठक शूली वींधवो राईजे वडा खंडजुं करवी काग साग
समली ठकादि कीचूटिवी अने शाल्लली हल्लमांहि आकर्षवो खांडानीधार सरीखा पांनडा एहवा असिपतमांहिबे सारवी तिणें करीने गात छेदाइ
वली तातो तरुओ उकालि पावइ वैतरणो नदो मांहि भूलवें अने ते नारकीने कांई सुख नथो तिवारे ऋषीश्वर डांस मसाना परिसह
सहतो विचारे इणे जीवें नारकीनि वेदना सहो तथा तिर्यचादिकनी बेदना सहोतो डांसमसा भमराने करडवे ऋषि चूकि इम चित्त
विविचित्त निखल करी सह चमा शुभ भाव नाइ' कालकरिने देवलीके गया जिमथी अमणभद्र ऋषीश्वर' डांस मसादिकनो परीषह सह्योतिम अन्य

भाष्येनैषु परिकीर्णेषु सत्सु इति न चिन्तयेत् मनसि न विचारयेत् इतीति किं अहं वस्त्राभावे अचलको निर्वस्त्रो भविष्यामि न विद्यते चेत्
वस्त्रं यस्य स प्रचेनकः इति दैन्यं न कुर्यात् अथवा एतादृशं जीर्णं स्फटितवस्त्रं मां दृष्ट्वा कथिष्यमाणा दाता मद्भां वस्त्रं दास्यति तदाहं सचेलको
वस्त्रमश्नितो भविष्यामीति प्रमोदभाग् अपि न स्यात् एतावता वस्त्रस्य अप्राप्तौ वस्त्रस्य प्राप्तौ वाविषादो वाह्यो वा साधुना न विधेयः प्राप्त्याऽप्राप्त्योः
भट्टयो न भाष्य मिल्यर्थः १२ पुनः साधु र्वं चिन्तयेत् एकदा जिनकल्यावस्थायां साधु रचेलकः स्यात् इयं मपि साधो रेवा वस्था स्थविरकले पिदुर्लभ

नेतदापिधानेदस पुर आख्या देयना दीधी वैराग्य धी रुद्रसीमा भाद्रं फलु रचित प्रमुखने दीचा दीधी तेहवे सोमदेव पिता ते पिण पुत्रपसे रहे लाजना
वस धी कमठन धोतीयो उपानह आपणी लिंग सूके नहीं एकदा गुरु बालकानि सीखव्यो बीजा साधुने वादिज्यो पिता सोम देवने मति वांद ज्यो
मिले बालका तिमज कीधी तिवारे सोम कहे तुम्हे माहारा वेटा सर्व बांधा मुझने किम न बांदो स्यूं दोचा न धी लोवी बालकां कक्षो दीक्षा धारी
पासे छत्रादिक न हुवे एहवी वचन सुणी कृत्तकमडलादि सर्वमे छांड्या पिण एक कडि धोतीयो राखे तेहवे एक साधु अणसण कौधि कालगतहुओ
तिह्नां प्राचार्य कडि पटो छंडाडिवा भणौ साधुने कहे अही साधु एमृत कने कांधे करी वहे महा पुण्य तिवारे सोमदेव कक्षो हुं वही सबली गुरु
बोव्यां रहां घणा उपसर्ग थावे चेडालागे इम दृढ चित्ते सोम देवे मृतक लोधी आधरी जाता बालके संकेत धी धोतीयो काढी लोधुं बीजो धोतीयो
साधु पहिराव्यो केतलो भूमिज इते बीसरावि गुरु कहे आख्यो गुरु कक्षो ल्यावी लांबी धोतीयो सोमदेवने पहिरावी तिवारे सोमदेव कहे जे सरीर देख
तो इती ते दोढो दिवे एहज चोलपटो पळे मानीपेत वस्त्र धारी सूधो चारीच पाल्यो तेणे पहिलो अचेलक परीसरीसह न सह्यो पछे सह्यो तिम बीज
सहिवो इति अचेलक परीसह दृष्टांत अध्याये सूत्रं । वस्त्र रहित संयमने विधि अरति जपज वानी सभव ते भणी सातमी अरती परीसह कहे हे ग्रामा

अवस्था' ए० एबे धर्म वस्त्र सहितपणी अने वस्त्र रहित पणी' हि० हितकारी न० जाणीने ना० ज्ञानवंतो नो० न पामे खेदवस्त्र रहित शीतकाले ह्वं दोहिली थासूं दीनपणी न करे १३ अथ अचेल परीसह दृष्टांत दशार्णपुर नामे नगर सीमदेव नामे पुरोहित तेहने रुढ सीमा भाथ्यां तेहने एव आर्य रचित परदेस जइ १४ विद्या भणी पारगामी थाई आब्यो राजाने मिली महा पसावापामी महोच्छव सहित आपणी घरे आवी पिताने पगीला गो माता ने प्रणाम कीधी माता प्रणाम न भाले तिवारे कारण पूछी ते रुढ सीमा आविका के तिणे हते करीने कह्यो तेए हिंसादिक शास्त्र भख्या पिण अजे तांई दृष्टिवाद धर्मशास्त्र भख्यो नहीं ते सूं भख्यो तिवारे माताने कहै ए विद्या कुण भणा वसी तिवारेमाता कहै ताहरी मांमो तीसलि पुत्ताचार्य जेपा से जाईने भणी तिवारे हां भणी माताने प्रणाम करी चाल्यो वाटमे से लडीनव आवी अने एक आधी मिली माताने कहा व्यो मुम्हने से लडी साढी नव मिली के माताइ कछी साढा नव पूर्व भख्यो आर्य रचित उपाय्ये पासे आब्यो पिण विचाख्यो किम बीलसुं एहवे एक ठहर आवक उपाय्ये सांहि प्रवेश कखो तिणे रातोइ आर्य रचित ओतोसलीपुत्ताचार्य मांमाने वांया पास वेठे शिखे कछो आज नगर सांहि मोटो आडंबरी आव्या गुरु कछो ए ताहरी भांणे जी के गुरु बोल्या हे आर्य रचित किम आव्या ते कहै दृष्टिवाद भणवा माटे तिवारे कहै ए तो दीख्यालीइ' भणाइ' तेणे दीजा लीधी इयारे अंगभख्या के पूर्व विद्या सीखवाने वज्रस्वामी पासे मो कल्यो अतराले उज्जयनी वासो रही भद्रगुप्ति सूरवांदि वज्रस्वामी पास गयो छे तेहवेवज्र स्वामी रात्रि स्वप्नी दीठी जे एके शिखे दुधपीधी ते विचारी प्रभाते चींतवे के एहवे आर्यरचित आवी वंदना कीधी तिवारे पूर्वली वात पूछी सर्व कहौ भणववा मांजी नव पूर्व भख्यो दसमो पूर्व भणतां आलस थयो गुरुने कहै केतली एक भणवी के गुरु कहै विंदुमात भख्ये समुद्र थाके के गुरु थाको जांणी संथा राखी आचार्य पद दीधी एहवे पाछलि थो भाई तेडवा आब्यो तेहने प्रति बोधदे दीजा लीधी तिहां थो विहार करी माता पिता ताइ

पुत्र भार्यरन्ध्रितोऽपि शुभं गजुन चिन्तयन् गतं इक्षुवाटक ततै कस्मिन् पाश्वे स्थित्वा दृढतरयादवन्दन विधिं दृष्ट्वा उपाश्रयमध्येप्रविष्टः वन्दिता स्तोसिलि
पुत्राचार्याः ते पृष्टं स्वरूपं प्रयोजनञ्च सर्वं मथुक्ता मम दृष्टिवाद मऽध्यापयत्विति वदन्तं त सूरयः प्रोक्तुः यद्यस्मि दन्तिक प्रव्रज्यां गृह्णासि तदा
तमध्यापयामः तैर्नोक्तं एव मथ्यस्तु ततः स प्रव्रजितः कथयति भगवन्नत्र सकललीकव्याचिप्तस्य मम विद्याग्रहणं स्वस्य मेव भावितेन काव्यन्यत्र
गम्यते गुरुभि स्नया कृतं भणितोऽसौ सो पांगानि एकादशांगानि अथ पूर्वपठनार्थं तोसलिपुत्राचार्यैरसावार्थरचितः श्रीवज्ररुम्यन्तिके प्रेषितः पथि
गच्छन् अथ चा शोभद्र गुप्तधरोणां निर्यापनां कृतवान् तैर्घात्य समये प्रोक्तं पठता त्वयावज्रत्वाभिर्मण्डल्यां न स्वेयं यत स्तम्भडलीस्थाता तैर्नैव सह
भ्रियते एवं तच्छिञ्चा जुत्वा ततो गतः श्रीवज्रस्वामिपाश्वेतैश्च रात्रौ क्षीरसृतं पात्रं आगन्तु केन श्रियेण किञ्चिदूनं पोतमिति स्वप्नो दृष्टः तत
स्तेन पुत्रकं नग्नलोऽं कृत्वा अधीतानि श्रीवज्रस्वामिपाश्वे नवपूर्वाणि वज्रस्वामी तु पृथक् मण्डलो कार्त्तुं ज्ञात्वा न किञ्चित्तस्यो क्तवान् दग्मपूर्वा
धिकाराः क्वचन यावत्ते न पठिता स्तावद्दृगपुराच्चिरकालविरहार्हितं माहपितृप्रमुखकुटम्ब प्रेरितः फलुरचिती भ्राता तस्याकारणाय समा यातः
भार्यरचितेन तत्रैव प्रतिबोध्य प्रव्रजितः एकदा भार्यरचितः श्रीवज्रस्वामिनं पृच्छति भगवन्नतः पर पूर्वपाठः कियानवयिष्टोस्ति वज्रस्वाम्याह
यत्स त्वया चिदुमात्रं पठितं समुद्रोपमं दग्मं पूर्वं मस्ति ततोऽसौ यत्क परिणामः प्राह ना ह मत परं पूर्वं पाठं कर्त्तुं शक्नोमि गुरवस्तु दग्म पूर्वार्धस्य
स्वप्निमेवयुच्छेदं ज्ञात्वा मोनेन स्थिताः असौ गुरुन बुजाप्य स्वसांसारिक वन्द्यपनार्थं दृगपुर नगरे प्राप्तः गच्छतस्तस्य गुरुणा स्मरिपदं दत्तं अथा
र्यरचित स्मरिस्तत्र स्व माहभगिनी प्रमुख सर्वसासारिकवर्गो दीक्षां ग्राहितः पिता तु प्रतिबोधितीऽपि साधुलिङ्गं न गृह्णाति स्व ज्ञातीयजनानां
वज्रां च यद्वति प्राचार्या दीक्षाग्रहणाय तस्य बहु कथयन्ति ततः कथति पृथुल वस्तयुगल १ यज्ञोपवीत २ कमण्डलु ३ छत्रिका ४ उपानदिः ५

वस्त्रत्वेन पूर्ववस्त्रस्य जीर्णत्वात् नाशे जाते सति अपरवस्त्रप्राप्तभावेन निमित्तं विनापिनिर्वस्त्रः स्यात् तदा मनसि साधुना इति विचिन्तनीय इदानीं अहं जिनकल्यावस्था भजामि जिनकल्पी तुमुनि रचेलक एव तिष्ठति पुन रेकदा स्थविरकल्यावस्थायां वस्त्रस्य धारणेन सचेलकः अपि भवेत् एवं अमुना प्रकारेण वस्त्राभावे जिनकल्यावस्थाचिन्तनेन वस्त्रसङ्गावे स्थविरकल्यावस्था चिन्तनेन उभयं धर्मं ज्ञात्वा ज्ञानी साधुर्नो परिदेवित नो विलापं कुर्वीत कीदृशं धर्मं हितं हितकारक १२ अत्र पितृसीमदेव मातृभद्रसीमा भ्रातृफलुरक्षितादीनां कथाः । यथा दशपुरे नगरे सीमदेवो द्विजो स्त्रितस्य भार्या रुद्रसीमानाम्नी वर्तते तयोः पुत्रौ आर्यरक्षित फलुरक्षितौ स्तः आर्यरक्षितेन पितुर्विद्या पूर्णा गृहीता यथात् पाटलिपुरे नगरे अधिकविद्यापठनाय कस्यचि दुपाध्यायस्य पार्श्वे गतः तत्र तेन सांगीपाद्वाथल्वारी वेदाः पठिताः चतुर्दशविद्यास्थानानि गृहीतानि ततो दसपुरं नगरं प्राप्तः तृपादि सकललोकैः प्रवेसीत्स्वं कृत्वा पूजितश्च सगृहे गत्वा मातरपितरौ प्रणतः पिता अतीव हर्षवान् जातः माता तु नैव हर्षं मनाग् दर्शयति आर्यरक्षितः प्राह हे मात स्व मदध्ययनेन किं न हृष्टाः सा प्राहकि मनेन जीवघातादिनिमित्तेन बहुशास्त्राध्ययनेन किं त्वया दृष्टि वादोऽधीतः येन मम हर्षं स्यात् तत स्ते न दृष्टं दृष्टिवादं क्वास्ति मात्रोक्तं इच्छुवाटके स्थितानां तीसलिपुताचार्याणां समीपेस्ति तत स्तेन भणितं मातः कल्पे तत्र यास्यामि दृष्टिवादभणनार्थं रात्रौ सुप्तः सन्ने वञ्चितयतिदृष्टीनां वादः दृष्टिवाद इति नामाग्र्यस्य शास्त्रस्य सुन्दर मिति प्रभाते तत् भणनार्थं तत्र चलितः मार्गे प्रथमत एव दसपुरनगर प्रत्यासन्नग्रामवासी पितृमित्रं सार्धनवेद्ययष्टियुतहस्तो ब्राह्मणो मिलितः कथितश्च तेन अहं मिलनार्थं आगतोस्मि ततः स्वागतं परस्परं दृष्टं पश्चादाद्यार्यरक्षितेनोक्तं अहं क्वचिक्कार्याय गच्छन्नस्मि इदं सार्धनवेद्ययष्टिप्राप्तुतं मातुर्हस्तोऽर्पणीयंकथनीय द्वाहं पूर्वं भार्यरक्षिताय मिलितः अथ तेन तथै वक्तुतं ततो माता तुष्टा सती चिन्तयति मम पुत्रेण सुन्दरं मङ्गलं दृष्टं सार्धनवपूर्वास्थध्वयति

तुयामं एकं ग्रामं व्रजती मुनेः श्रुत्तरानि आगतं ग्रामं अनुग्रामं तत्र विचरन्सं कीदृशं अनगरं अकिञ्चनं न विद्यते किञ्चन यस्य स अकिञ्चन स्तं परिग्रहरितं पुनरुक्तं अयं दृढयति मुनिः अरतिं परियह्ये उत्पन्ने सति अरतिं पृष्टतः कृत्वा दूरे कृत्वा धर्मारामः सन् संयममार्गं चरेत् विचरेत् धर्मे आरमते रतिं करोतीति धर्मारामः पुनः कीदृशः साधुर्विरतः आश्रयात् रहितः पुनः कीदृशः उपशान्तः निःकषायः १५ पत्र पुरोहितं राज पुत्रगीः कथा । यथा अचलपुरे जितशत्रु नृपयुव रोहाचार्यपात्रं दीक्षितः अन्यदा विहरन् तगरां नगरीं गतः तावता उज्जयिन्या आर्यरोहाचार्यं गियास्तवागताः पृष्टं साधुना तेन उज्जयिन्यां स्वरूपं तै रक्तं सर्वं तत्र वरं नृपयुवा अमाल्यपुत्री साधूनुहेजयतः ततो गुहना आयुष्या स्वभ्रातृव्यवोधार्थं ग्रीष्म मुज्जयिन्यां गतः तत्र भिक्षाविलायां लोकैर्वार्यमाणो पिबाढ स्वरेण धर्मलाभ इति पठन् राज कुले प्रविष्टः राजपुत्रा अमाल्य पुत्राभ्यां सोपह्रास माकारितोऽत्रागच्छतः वन्यते ततः सगतः ताभ्यां उक्तं वेत्ति नर्चितुं तेनीक्तं वाढं परं युवां वाढ यतां तो वाढगं वादयितुं न जानीतः तत स्तेन तथा तो कुट्टितो पृथक् कृतहस्तपादादि सन्धिवन्धनी यथा अत्यन्त माराटिं कुरुतः तो तादृशा वैव मुक्ता साधु रूपायये समायातः ततो राजा सर्ववलेन तत्रायत स्तं उपलब्ध प्रसादनाय तस्य पादयोः पपात उवाच स्वामिन् सापराधावपि द्रमो मञ्जीकायो पतः पर मपराधं न कंरियतः साधुनीक्तं वदो मी प्रव्रजत स्तदा मुंचामि राज्ञोक्तं एव मयसु ततस्तो प्रथमं लोच कृत्वा प्रव्रा

अणु पवेसे तंतितिवस्ते परीसहं ॥१४॥ अरद्रं पिठुओ किच्चा विरण आय रक्खिए । धम्मारामे निरारंभे उवसंते

ग्रामप्रते रो० विचरता अ० अणगारने अ० परिग्रहे रहितने अ० सयमने विपे अधीर्य पणी अ० प्रवेसने विपे त० ते भणी अरति रूप ति० सहवी य० परीसह य० संयमने विपे अर्धयिपण पि० परही करी करीने वि० हिंस्यादि कधी निवर्त्तो एहवी वीरती अ० दुर्गतना हेतु थी आत्मा राख्यो जेणे

समश्चेत् दीक्षां ददासि तदालामि ततो लाभं दृष्ट्वा तादृशमेव तं गुरुः प्रव्रजितवान् ग्रहितस्वरण करणस्वाध्यायं अन्यदा चैत्यवन्दनार्थं गता आचार्या तत्र साधुशिक्षिता गृहस्थडिम्भका वदन्ति एनं क्वत्रिण सुक्ता सर्वान् साधुन् वन्दामहे ततः स हृषी वक्ति मम पुत्रा न प्रादय एतै वन्दिताः अहं कस्मान्न वन्दितः किं मया दीक्षा न गृहीता ते आहुः किं दीक्षितस्य कृत्तकमण्डलादीनि स्युः ततो गुरुषु आगतेषु स हृषी वक्ति पुत्र मम डिम्भका अपि हसन्ति ततो न कार्यं कृत्तेषु एवं प्रयोगेण क्रमतो धीतिकवस्त्रं सुक्ता सर्वन्याजितः बहुशस्तथा प्रयोगकरणेपि धीतिकं न मुञ्चति अन्यदा एकः साधुर्गृहीता नग्नः स्वर्गं गतः ततः आचार्यैर्हृषी धीतिकत्याजनाय साधुन् प्रत्येवमुक्त य एनं स्तसाधुं व्युत्सृष्टं स्क्वर्णे न वहति तस्य महत्पुण्यं ततः स स्थविरो वक्ति पुत्राऽत्र किं बहुनिर्जरा आचार्याः आहुः बाढन्ततः स वक्ति अहं वहामि आचार्या वदन्ति अत्रापि सर्गाजायन्ते चैटककरूपाणि लग्नन्ते यदि शक्यतेऽधिसीदुं तदा वरं यदि क्षीमो भविष्यति तदा शुभमस्माकं भविष्यति एवं स्थिरीकृत्य स तत्र नियुञ्जितः साधुसाध्वी समुदायः पृष्टौ स्थितः या वत्ते न साधुश्रव स्क्वर्णे समारोप्य वोढुमारब्ध तावत्तस्य धीतिकं गुरुशिक्षितडिम्भकै राकर्षितं स लज्जया यावत्तत्साधुश्रव स्क्वन्मा मुञ्चति तावदन्यै रुक्तं मा मुञ्च २ एकेन चीलपट्टको दवरकेन कृत्वा कटौ बद्धः स तु लज्जया तत्साधुश्रवं द्वारभूमि यावत् उद्गृह्य तत्र व्युत्सृज्य पश्चादागतो वक्ति पुत्राया महानुपसर्गो जातः आहुराचार्याः आनीयतां धीतिकं परिधायतां ततः स वक्ति अथाऽलं धीतिकेन यत् द्रष्टव्यं तत् दृष्टमेव अथ चीलपट्टएवास्तु पूर्वन्तं न अचेल परीषद्ही न सीढः पश्चात्सीढः ३ अथ अचेलकस्य शीतादिभिः अरतिः स्यात् अतस्तत्परीषद्महाहं गामाणुगामं रीअन्तं अणगारं अकिञ्चणं अरद्दं अणुष्य वेष्टे तं तितित्क्वे परीसहं २४ अरद्दं पिष्टुश्री किञ्चा विरए आयरक्खिए धम्मारामे निरारम्भे उवसन्ते मुणीचरे १५ अरतिः संयमेऽ धैर्यं यदा अनगारं अनुप्रविशेत् अरति परीषद्ही मुनिं स्पृशेत् तदा साधु स्तं परीषद्दं तितित्त्वेत सहेत किं कुर्वन्तं अनगारं ग्रामानुग्रामं रीयन्तं ग्रामं ग्रामं अनु इत्य

पण वेदकुमरने महावेदनाउपजावी आकट करे यरीर घितल करी नांख्यो अनुक्रमे राजाभीजनने अवसर मंदिरमां आवौ कुमरने तेछावें कुमर आवे तो भोजन कोजे तियारें कुमरना पास वानसेवक कहे महाराज कुमरनें महा वेदना छे राजा कहे वेदना नी उपाय करी तिवारें जिम जिम उपाय करे तिम तिम वेदना अधिक थाए वनो कुमरनासेवक कहे महाराज इहां साध आब्या हता तिणें वेदकुमरने मोहकम मारदीधी रजो हरण संघाते तिवारें राजा वचन मांभनो कहे के साध उपगारी साध उपगार काग्यो हसे एह वीनिहचे हवें कुमरनें महा वेदना मरणांत कष्ट मरण भली पणवेदना नगुमाये तिवारें साधुनें पूछ्यो स्वाभीए हनें समाधि कि मथाए तिवारें साधु कहे भेलें कुमर दीख्याले तो समाधि थाए तिवारें माता पिता कहे दीया नेतां वेदन जाए वणो भनी तिवारें कुमरनें पूछे तुम दिजा लेथी तेसरी रेसाता थाए तिणें चारित ले वाड जमाल थया तियारि माध पापणो बिद्या अपहपरी सरीरे साता थाई तिवारें तेहनें माता पिताइ' वणो महीखवे दीचा लीधी साधुनी आचार सूत्र सीद्धान्त भणायो देम नाटिया समर्थ थया अनुक्रमे गुरनी आज्ञा लेइ विहार करे रुडेवे राज्यपूत्र चारीत्र पाले अमाल्य पुत्र मनमांचितवेजे सुभने बलात् कारे दीजादीधी परं चारित्रपालो देव गते गया अस्मिन् एहवा समयनें विशे कीयांवी नगरी मां तापस श्रेष्ठ मरणपाभी पोतानें घरे शुकर थयो तियारें तंभने जाति स्मरण जपनी सर्व पोताना सुतादी कुटंब प्रमुख समस्तनें जाणे पण बीली सके नही अन्यदातस्य सुतते हनें शुकरो हणिस गकर पोता नाघरमांसर्थ उपज्यो ते सर्पने जाति स्मरण उपनी तीणते सर्पने हख्यो तिवारेंते सर्पनीयो निथकी पुत्रनें घरे पुत्र उपब्धो ते बाल कनें पिण जाति स्मरण उपनी तिवारें बालक मनमे चिंतवे आता माहरा पुत्रनी स्त्री एहने माता किमकइ' आमाहरो पुत्र तेहनें पिता किम कइ' दमजणी ते बालक बोने नही माता पिता जाख्यो आ बालक गुंगीछे इम करतां ते बाल कमीटी थयो मोन पणे रहें मननीवाल कोई जाणे

ध० तेसाधु धर्मरूपीयो आरामने विधि रतिपामि नि० आरंभ रहित उ० उपशान्त थकी साधु च० चाले सयम मार्गने विषे १५ अरति परिसह उपरि कथा अचल पुरनगर जित शत्रु राजा तेहनी पुत्र अपरा जितना मातिणरी हाचार्य पाशें दीक्षा लीधी अन्यदा विहार करतां तगरा नगरी गत ते समें अवंती थकी आर्य रोहाचार्यानी शिष्य तीहां आख्या पुछे साधु तेनें ते कहें अवंती थकी आख्या तिणें पुष्पु तिहां साधु नामस्ति करणहार के हवा ते कहें सर्वजनधरमी पण नृपपुत्र साधुनाहिषी एहवा समाचार सांभली गुर शीथने आज्ञा दीधीजे तुमे जे तुमारा भाइनें प्रतिबोधो शीघ्र जाओ तिंवारे शिष्य अवती आख्या अनुक्रमें गीचरीनीवे लागी चरियें चाल्या तिंवारे लोके वाखा रखे राजानें घरे गीचरी जाओ मत्ती तिणें कहण न माव्यी राजद्वारे जाइ गाढा साद करी धर्म लाभ उच्चरे राजपुत्र अमात्य पुत्र आवी हा सी करवा लागा आवी तुमने वांदीए तिंवारे ते पासे गया तिंवारे साधुप्रति कहें तुमे स्युंजाणीछी तिंवारे साधु कहें हमे सर्वजाणीइ तिंवारेते कहें नृत्य करी जाणी साधु कहें कही तेहवी नाचकीजे ते कहें अमे वाजाउ' ते प्रमाणे नाचसी साधु कहें तुम कहो ते प्रमाणती वारवली साधु कहें तुम वाजावस्यो तिम वाचवी अने अमे नाचुते प्रमाणे तुम वाजावस्यो तिंवारे तिणें वातमाननी वलतो साधु भणें जे जे हनी प्रतीक्षा न पूर्वें तेहनेस्यो दंड तिंवारे बेइकुमर कहें जे हनी प्रतिज्ञा न पूर्वें तेहारे जे जीते तेहने मनमाने ते करे इम करी साधुने न चावे अने बेकुमर वजावे तेवाजा प्रमाणे साथ नाच करे साध महा कलापात साधे बेइ कुमरने जीती राजी कीधा तिंवारे साध कहें अमी अमा राजाखानो, नाच करी अने प्रमाणे वाजा वजावे तिंवारे तिणें वात मानी बेइ कुमर वाजावजावे अने साथ नाच करे तिंवारे साध नाचेते प्रमाणे वाजानीमेल उत्तरे नही साधु तो वीद्यानें बले जीते साधु जीत्या तेहाखी तिंवारे बेइकुमर कहें स्वामी तुमारी जीत थइ तुमारे चीत्त मानते दंड करी तींवारे साधर जोहरण संघति मोइकमकुद्या अनुक्रमे साधु थानके आख्या

करवाने धर्म देवता देवलीक यकी आवी जलीदरनी रोग उपजाव्यो पछे ते वैद्यनी रूप करी तेहने पसे इस कहि आछीया एतो स्य, आपीय ए असाव्य रोग तदा ते जलीदरो कहि जे सांगति आपीय तिवारे वेद कहि जो माहरी साथे आवि तो साजो कर माहरी औषधनी को थली उठावजि बीजो कांई सांगतो नयो तिवारे ते वात सानो वैद्यरीग दूर कीधो तोवारे तेहने वैद्य साथे लेइ साथे कीथली दीधो ते कीथलीलेइ साथे भमे एतले देवमाया यकी जिम जिम चाने तिम तिम कीथली भारी थाए ते भार वहता अतीसार थयो महाखेद पाम्यो जाई सके नहीं अने जाइ तो पाछो जलीदर उपजि इस विमारी इस खेद पामती साथे भमे भमता एक नगर मासा धने सूत्र भणता दीठी तिहां ते वेद भारवाहकने साथे लीधे साधु पशि जाइ वांदि देयना सांभने देसना सांभनी ते भार वाहक प्रते कहि तुं दीक्षा लेतो तुम्हने छीडीइ तिवारे ते भारवाहक कहि हवे दीक्षा लेवी तिहां तेहने दीक्षा तीवरावी देवता देवलीक गयो पुठे तिणे दीक्षा छांडी तिवारे वली देवताइ जलीदरो कीधो वली वेदरूप देवता आवी तेहने कहि जो दीक्षा लेतो तुम्हने साजो कीजि अन्यथा साजो न थाए तिवारे तिणे वलीदीक्षा लेवा वात सानो तोवारे तेहनी वली दीक्षादिवरावी देवता देवलीक गयो वली तिम जतेणे दीक्षा छांडी इस एहवी रीति जोग वार दीक्षा दिवरावी वैद्यरूपे देवता तेहनी साथे भमे सुलभ बीधो करवाने धर्म इस करता विहार करे मार्गने गाम गाव्यो गाम बनती दीठी एतले ते वेद एक टण्णी भारो लेइ गाममा जाए तिवारे ते साधु कहि बलता गाममां लण लेइ कीम प्रवेश करे छे नंगा न थो धावती तिवारे वेद कहि तुमे पण क्रोध मान मायाली भमा बलीछो वारवार गृहस्थावासमा जाओ छी वारवार तुमने समझाविए छे मसार अगन समान तुम किम प्रवेश करी को इस उपदेश अपि तो दुर्लभ बोधिनि उपदेश न लागि वली तिहा थकी विहार करे मार्गे अटवी आवी तिहां देव वैद्यरूप छे ते मार्ग छांडी कांटा घणा तिणे पंथे चाले साधु कहि कोम वाट छांडि कांटी लागसे देव कहि तुम कोम गृध पंथ चारिच छाडीसं

नहो इम करतां कोइक अनौ गुर आहारने अर्थ आया तिणैत बालक देखौ शरीरनीचेष्टा जोईने साधु वतलावे तिवारे पाडोसण स्त्री बीबी जे स्वामी ए बालक जन्मनीज गुंगीछे तिवारे साधु कहै ओगुंगो न थी हवणा वातो कस्ये इम कहौ एक गाथा कहौ यत गाथा तापस कि मिण सूअ वणपण्डि वज्ज जाणि यंधम्म मरि उणारो रगजाओ जाओ पतस्स पूत्तति १ अर्थ तापस मरीसु वरययो सूवरने पूत्र माखो तिवारे सपर्य ग्रयो सपर्य हख्यो तिवारे पूत्रने घर पत्र थयो एहवो गाथानो अर्थ समझीने ते बालकने प्रतिबोध लागी तिवारे सुखे बोली श्रुआवकथयो एतला समयने विविसी अमाल्य पुत्री जोव देवी महा विदेह तीर्थ करने पूछे स्वामिमाहरो जीव शुलभ बोधी किंवा दुर्लभ बोधी तीवारे तीर्थ कर कहै त्व दुर्लभ बोधी कोसबी नगरीमा गुंगानी भाइ आइस एहवो भगवाननो वचन शृणौ ते देवता गुंगा पार्ये आवि तेहने बहु द्रव्य आ पीवात कहैहु देवता नाभवथकी चवीस ताहरी लघुभाइ भाइस बली माताने आत्मनो अकाले दोहली उपजस्ये तिवारेतु सदा फलआत्म आपजै बली सुभने धर्म उपजै प्रतिबोध लागी तिमकीजै ए बातनी सुभने वचन आप तिवारे ते देवता वचन लेई देव देव लोकि गयो एतले देवतानो आयु पूर्ण करी तिहां अवतरे अनुक्रमे माताने दोहली आत्मनो उपनी तेज वने गाता उपजै तिम आत्म आपी संतीष उपजायो अनुक्रमे जन्म थयो धणी उच्छाहेना मदीधी अनुक्रमे ते गुंगी आवक उपाश्रय जाय तिवारे लघुभ्राता ने ले जाए तीहां ते बालक साधु ने देखि घणो रुदन कर अनुक्रमे ते बालक हृष थयो तेहने उपदेश साध आपते दुर्लभ बोधि तेहने किमहो उपदेश नलागेतेता वचने बंधाणी धर्मशालामा धर्म सांभ सवालेइ जाए तेहने उपदेशन लागी एतले ते गुंगी आवक धर्म सांभली वैराग्य पणे पामी दीचालीधी रुडो चारीत्र पाली मरण पामी देवता थयो अनुक्रमे देवताइ ज्ञाने करी पूर्व भव वृत्तांत सम स्तुदीठी तिवारे देवताने वचनदीवी हतो ते सभारे तीवारे देवता दुर्लभ बोधिने सुलभ बोधि

नयोत्तरः स सरो गतो मूकपात्रे तस्य बहुद्रव्यं दत्त्वा प्रीतवान् यदाहं त्वस्मात्तुलदरे उत्पत्ये तदा तस्या आत्मदीहदो भविष्यति स दीहदः साम्प्रतं
 मर्गित सदाफलाम्बुफलैस्त्रया तदानीन्तन्याः पूर्णकार्यः पुनस्त्वया तथा विधेयं यथा तदानीं मम धर्मप्राप्तिः स्यात् एवं उक्त्वा गतो देवः अन्यदा
 देवनाकात् श्रुत्वा स देवस्तस्या गर्भे समुत्पन्नं तस्याद्यात्मदीहदं समुत्पन्नो मूकेन पूर्वोक्तीत्या पूरितः पुत्रो जातः मूकसुतं बालं लघुमपि करे कृत्वा
 देवान् साधून् वन्दायति परं स दुर्लभ बोधित्वेन तान् दृष्ट्वा रटति एवं आवासकालादपि भृशं प्रतिबोधितीति स न बुध्यति ततो मूकः प्रव्रजितो
 गतः स्वर्गं अथ देवो भूतेन मूकजीवेन सदुर्लभबोधिं बालः प्रतिबोधिक्ते जलोदरव्यथावान् कृतः वैद्यरूपं कृत्वा देवेन उक्तः अहं सर्वरोगोपशमं
 करोमि जलोदरी वक्ति मम जलोदरोपयाति' कुरु वैद्यो नोक्तं तवासाध्योऽहं रोगः तथाऽप्यऽहं प्रतीकारं करोमि यदि मम पृष्टो औषधकील्यलकं
 समुत्पाद्या ममैव सहागमिष्यसि तेनोक्तं एवं भवतु ततो वैद्येन स जलोदरी सम्बोक्तः समाधिं भागं जातः ततस्तस्योत्पाटनाय औषधकील्यल
 कक्षेन दत्तः स तत्पृष्टो भ्रमन् तं कील्यलकं सुत्पाटयति देवमायया स कील्यलकोऽति भारवान् जातस्त्वं अतिभारं वहन् साखियति परन्तु मुत्
 सञ्च पशान्तु' न गच्छति माभूत्पशान्तस्यै पुनर्जलोदरं व्यञ्जेति विमर्शं कुर्वन् वैद्यस्यैव पृष्टो कील्यलकं वहन् भ्रमति एकदा एकस्मिन् देशे
 आध्यायं कुर्वन्तः साधयो दृष्ट्वा तत्रतो गतो वैद्येनोक्तं त्वदीक्षां गृहीष्यसि यथा त्वां मुञ्चामि स भारभग्नी वक्ति गृहीष्यास्येव ततो वैद्येन अस्य दी
 वादापिता देवे च स्वस्थानभ्रते तेन दीक्षां परित्यक्त्वा देवेन पुनरपि तथैव जलोदरं कृत्वा वैद्यरूपधरेण पुनरऽसौ दीक्षां ग्रहितः पुनर्गते च देवेन
 तेन दीक्षां परित्यक्त्वा दीक्षां दापयित्वा वैद्यरूपो देवः सार्द्धं तिष्ठति स्थिरीकरणाय एकदा तृणभारं गृहीत्वा स देवः प्रज्वलद्गामे प्रविशति
 ततश्चेन साग्नोक्तं ज्वनति यमि कथं प्रविशसि देवेनोक्तं त्वमपि क्रोधमानमायालोभैः प्रज्वलते गृहवासे वारं २ वार्यमाणीपि पुनः पुनः कथं प्रवि

जितौ तत्र राजधुवो निःशङ्कतो धर्मं करोति इतरसु अमर्षं वहति अहं बलेन प्रव्राजित इति चेतस्यु द्वेग वहति परं पालयितो हायपि चारित्र्यं शुद्धं मृत्वा तौ दिवं गतौ अस्मिन्न वसरे कौशाब्ध्यां तापस श्रेष्ठौ मृत्वा स्वगृहे शूकरो जातः तत्र जातिस्मरणं प्राप्तवान् सर्वं स्व सुतादि कुटुम्बं प्रत्य भिजानाति परं वक्तुं न किञ्चित् शक्नोति अन्यदा सुतैर्यः शूकरो मारितः स्वगृहे एव सपौ जातः तत्रापि जाति स्मरणवान् तैरेव मारितः पुन पुनो जातः तत्रापि जातिस्मरण माप स एवं चिन्तयति कथमे तां पूर्वं भववधूं मातरं अहं उल्लपामि कथं चे मं पूर्वभवपुत्रं पितर मह सुल्लपामीति विचार्य मौन माश्रितः मूकव्रतभाग् जातः अन्यदा केनचित् चतुर्जातिना तद्वधं भ्रात्रा स्व शिष्यो मुखे गाथा प्रेषिता तावस किमिणा मूत्रव्यएण पडिवल् जाणि अन्यन्नं मरिजण सूअरोगजाओ पुत्तत्ति १ एतां गाथां मृत्वा प्रति बुद्धी गुरूणां सुआवकोऽभूत् एतस्मिन्न वसरे सोऽमात्य पुत्रजीव देवो महाविदेहे तीर्थङ्करसमीपे पृच्छति भगवन् किमह सुलभबोधिविदुर्लभबोधिवो इति प्रश्ने प्रीकं तीर्थङ्करेण त्वं दुर्लभबोधिः कौशां व्यामूकम्राताभावीति

सार रुपी कांटा मा पडो छो वलो ते प्रति बोधन पामे वलो तिहां थकी एक यक्षना देहरे जाए तीहां यक्ष एहवुं करे के जीवारे कोई फल ने वैद्य चढ़ावे तीवारे यक्ष जंघा मुख करी पडे पछे ते यक्ष प्रते दुर्लभ बोधि कहे रे अधम त्वं अधीमुखे कीम पडे छे तीवारे ते यक्ष कहे तुमकीम जगत् वंदनीक साधुनी मार्ग छाडे तीवारे साधु कहे तुं कुण छे तीवारे देवता गुंगानी रुप करी देखाव्यो वली पूर्वला भवनी संबंध कछो तीवारे ते कहे इहांखो परमार्थ तीवारे वे ताव्य पर्वते देव प्रतिमा जुहारवा गया तीहां कोईक सिद्धना देहरा नाखुणामां दुर्लभ बोधि अने सुलभ बोधि गुंगानी रूप स्वकुल युगल रुप थाप्यो ते देखी जाति समरण उपकी दुर्लभ बोधिमे तिंवारे ते प्रतिबोधाणो अद्धा आवी रुडी रीते चारित्र पाले शिवगत लाधी इस प्रथम अरती पछे रति इस समस्त साधु अरति परिसह जीम गुंगे कठिन पणे समकोत आदखो इति अरति परी

नरणां म्रियो बन्धनं वर्त्तते यथा मृगाणा बन्धन वा गुरादि विद्यते सगच्छते वशीभवति जीवा यस्मात् स सङ्गं बन्धनं इत्यर्थः अत्र मनुष्य ग्रहणं
तेषामेव मेयुन सञ्जाया आधिव्यात् यथा मच्चिकाणां ज्ञे सासंगो बन्धनं तथा पुरुषाणां स्त्रियो बन्धनं इत्यर्थः यस्य साधोः एताः स्त्रियः परिसमन्तात्
प्रपरिज्ञया पण्डितवुद्ध्या ज्ञाताः प्रत्याख्यानपरिज्ञया प्रत्याख्याताः अनर्थहेतुरुपजाताः अत्र प्राकृतत्वात् तृतीयास्थाने षष्ठीयेन साधुना
नियः एतादृग्यो ज्ञाता तस्य साधो ग्रामस्थं सुकृतं साध्याचारः सफलः १६ मेधावी धर्ममर्यादावान् ताभिः स्त्रीभिर्नविहन्वात् संयम जीवीत
गतेन गाम्मानं न विनागयेत् किन्तु आत्मगवेषकसन् चरेत् आत्मानं गवेषयतीति आत्मगवेषकः किं कृत्वा एवं आदाय एतन् ज्ञात्वा एतत् इति किं
नियः पद्मभूताः मुक्तिमार्गे कर्तुमभूतः मुक्तिपथ प्रवृत्तानां बन्धकत्वेन मालिन्यकारणे स्त्रियस्सन्तीति ज्ञात्वा तस्मात् स्त्रीणां सङ्गं विहाय सया संसारात्
पामा निन्दारणीयः इति बुद्धिमान् १७ अत्र स्थूलभद्रकथा यथा पाटलिपुरनगरे नवमी नन्दराजा तस्य राज्यचिन्ताकारकः शकडालगामा मन्त्री
यचते तेन स्वदुःखतः स्थूलभद्रनामा सीताविलासार्थं तत्रगराधिसिन्याः कोशावेश्याया गृहे मुक्त स्त्रत तस्या मार्गितं सुवर्णादि यद्येष्टं प्रेषयति
द्वितीयपुत्रः त्र्ययकनामा राजाद्रपार्गवर्त्ती विहितः अस्मिन्नवसरे तत्रगरवास्तव्यो वररुचिनामा भट्टो नवीनकृतै अष्टौत्तरशतकाव्यैर्नद भूपालं
प्रत्यनुं स्नोति राजा च तस्मै द्रव्यदत्तुः शकडालमन्त्रिसुखं विलीकते शकडालमन्त्री तु मिथ्यात्वद्विभीरुर्नतत्काव्यानि स्तोति शक्तिप्रशंसां विना
राजा न तस्मै किञ्चिद्दत्ते वररुचिना तु मन्त्रिभार्या स्वचनान्मृतेन तोषिता स्वभर्तारं शकडालमन्त्रिणं प्रत्याह वररुचिः काव्यानि त्वया दृपपर्यदि
व्याग्येयानि यथास्मितवत् प्ररूपणे सम्यक्तस्य भूषण मित्यादिस्ववर्तितावधौ युक्त्या तत्काव्यप्रशंसनं प्रतिपन्नं प्रभाते पर्यदि भूयतेः पुरी वररुचिप्रो
क्तानि काव्यानि मन्त्रिणा प्रशंसितानि तत् प्रशंसानन्तरमेव राजा वररुचिभद्राय दीनाराणा मष्टौत्तरशतं दत्तं ततः प्रतिदिनं विप्रो भूयतेः पुरी

गसि वैद्यरूपेन देवेनैवमुक्तोऽपि स न बुध्यति अन्यदातौ अटव्यां गतौ देवः कण्टकाकुले मार्गे चरति स प्राह कस्मादुन्मार्गेण यासि देवेनोक्तं त्वमपि विशुद्धं
निर्गमं संयममार्गं परित्यज्य आधिव्याधिरूपे कण्टकाकर्त्रीं संसारमार्गे कस्मादयासि एवं देवेनोक्तेऽपि स न बुध्यते पुनरेकस्मिन् देव कुलेतौ गतौ
तत्र यच्च ईप्सित पूजा पूज्यमानोऽपि पुनः पुनरुद्धीमुखः पतति स कथयति अहो यच्चस्य अधमत्वं यत्पूज्यमानोऽप्ययज्जोधोमुखः पतति देवेनोक्तं त्वम
प्येतादृशोऽधमः यद्व्यथमानः पूज्यमानोऽपि त्वं पुनः पुनः पतसि ततः स साधुर्वक्तिकस्व' देवेन मूकस्वरूपं दर्शितं पूर्वभवसम्बन्धश्च कथितः स वक्ति अत्र
कः प्रत्ययः ततो वैताब्ध्ये चैलवन्दापनार्थं देवेनाऽसौ प्रापितः तत्रैकस्मिन् सिद्धायतनकोणे दुर्लभवीधिदेवेन स्वबीधाय मूकविदितं स्वकुण्डलयुगले
स्थापितं अभूत् तत्तदानीं दर्शितं ततः स्वस्य जातिस्मरणं जातं तेनाऽस्य चारित्र्ये दृढताऽभूत् अस्य पूर्वं अरतिः पश्चात्तरतिः अथ संयमे अरति सन्नवि
सत्तिस्त्रीषु ईहास्यात् स च परीषहो सीढ्यः अतस्तत्परीषहमाह संगो एसमणुस्साणं जाओ लोगमि इत्यौओ जस्स एआ परिखाया सुकडन्तस्स सामखं
१६ एव मादाय मेहावी यद्धभूयाओ इत्यौओ नो ताहिं विहन्तिजा चरिज्जत्तगविसए १७ लोके अस्मिन् संसारं मनुष्याणां एता स्त्रियः संगो जातस्ति

मुणौ चरे ॥१५॥ संगो एस मणुस्साणं जाओ लोगमि इत्यौओ । जस्स एया परिन्नाया सुकडं तस्स सामखं ॥१६॥

एव मादाय मेहावी पंकभूयाओ इत्यौओ । नो ताहिं विहन्तिजा चरिज्जत्त गविसए ॥१७॥ एगएव चरे लांठे अभि

सह कथा संपूर्ण । संयमने विषे अरति जपने स्त्रीनी परीसह जपजवा नो संभव ते भणी स्त्रीनी ऽ परिसह कहै छे सं० आसक्त था वानी हेतुसबधनी
करणहारीए० एस्त्रीम० लोकनी जलोक मनुष्यादि इ० स्त्रीदेवांगनादिके ज० जे साधुने एहवी जाणपणुं हुं ईं एसर्व प्रकारे अनर्थना हेतुपणे ए० सर्व

अमलां म्रियो बन्धनं वर्तते यथा मृगाणा बन्धनं वा गुरादि विद्यते संगच्छते वशीभवति जीवो यस्मात् स सङ्गं बन्धनं इत्यर्थः अत्र मनुष्य ग्रहणं
तथास्य मैथुन मन्त्राया आधिकात् यथा मन्त्रिकाणां श्लेषासंगी बन्धनं तथा पुरुषाणां स्त्रियो बन्धनं इत्यर्थः यस्य साधोः एताः स्त्रियः परिसमन्तात्
ज्ञपरिज्ञया पण्डितबुद्ध्या ज्ञाताः प्रत्याख्यानपरिज्ञया प्रत्याख्याताः अनर्थहेतुरूपज्ञाताः अत्र प्राकृतत्वात् तृतीयास्थाने षष्ठीयेन साधुना
मित्रः एतादृशो ज्ञाता तस्य साधो ग्रामख सुकृतं साध्याचारः सफलः १६ मेधावी धर्ममर्यादावान् तामिः स्त्रीभिर्नविहन्त्यात् संयम जीवीत
पातेन आत्मानं न विनागयेत् किन्तु आत्मगवेषकसन् चरेत् आत्मानं गवेषयतीति आत्मगवेषकः किं कृत्वा एवं आदाय एतन् ज्ञात्वा एतत् इति किं
धियः पद्मभूताः मुक्तिमार्गं कर्दमभूतः मुक्तिपथ प्रवृत्तानां बन्धकलेन मालिन्यकारणं स्त्रियस्सन्तीति ज्ञात्वा तस्मात् स्त्रीणां सङ्गं विहाय सचा संसारात्
आत्मा निस्तारणीयः इति बुद्धिमान् १७ अत्र स्थूलभद्रकया यथा पाटलिपुरनगरे नवमी नन्दराजा तस्य राज्यचिन्ताकारकः शकडालगमा मन्त्री
यतीति तेन स्वद्वयुक्तः स्थूलभद्रनामा सीलाविलासार्थं तद्वगराधिवासिन्याः कोशविशया गृहे मुक्त स्तत्र तस्या मार्गितं सुवर्णादि यष्टिं प्रेषयति
द्वितीयपुत्रः त्र्योयकनामा राजाद्रपाग्वर्वर्त्ती विहितः अस्मिन्नवसरे तद्वगरवास्तव्यो वररुचिनामा भट्टो नवीनकृतै अष्टौत्तरयतकाव्यैर्नद भूपालं
प्रत्यहं स्तोति राजा च तस्मै द्रव्यदत्तः शकडालमन्त्रिसुखं विलोकिते शकडालमन्त्री तु मिथ्यात्वबुद्धिभूरेर्नतत्काव्यानि स्तोति मन्त्रिप्रयंसां विना
गता न तस्मै किञ्चिदस्ते वररुचिना तु मन्त्रिभार्या स्ववचनामृतेन तोयिता स्वभर्तारं शकडालमन्त्रिणं प्रत्याह वररुचैः काव्यानि त्वया दृपपर्वदि
यार्येयानि यथाश्रितवनं प्ररूपणे सम्यक्तस्य भूषण मिथ्यादिस्ववर्तितावधौ युक्त्या तत्काव्यप्रयंसनं प्रतिपन्नं प्रभाते पर्पदि भूपतेः पुरी वररुचिप्रो
क्तानि काव्यानि मन्त्रिणा प्रणंसितानि तत् प्रणंसानन्तरमेव राजा वररुचिभद्राय दीनाराणा मष्टौत्तरयतं दत्तं ततः प्रतिदिनं विप्रो भूपते पुरी

प्रकारे जाणिने छांडि सु० रुडो आचखो त० तणे यतीद सा० बारिख १६ ए० एणी परे पूर्वे स्त्रीनो स्वरूप कहे के एमजाणिने मे० बुद्धिवंत हुइ पं० सुक्ति गांमी पुरुषने कादम सरीखी खूता रहिवानी कारण इ० ए स्त्रीद नो० ते स्त्रीसंघाते प्रवर्तने बि० संयम जीवतव्यने हणे नहि च० आचरे धर्म अनुष्ठान अत्त० संसार थी आत्मानो गे० तारण हार हुइ १७ अथ स्त्रीपरिसह दृष्टांत गाथा १६।१७ अथ पाडल पुर नामा नगरने विषे नवमो नंद राजानो राज्य धुरंधर अमाल्य शकडाल नामा मंत्री सर तेहने बे पुत्र थूल भद्र ब्रह्म पुत्र तेली सावी लासने अर्थे ते नगरने विषे वैश्याने घरे यथेष्ट द्रव्य खेइ रहे सुख विलसे ससारना अने शिरीयो लक्षपुत्र ते राजानि सेवामां रहे एहवा समयने विषे ते नगरमां वररुचि नामा भट्ट ते नंद राजाना १०८ दिन प्रते नवा कवित वणावे राजा तेहने बहुद्रव्य अपे तिवारे शकडाल मन्त्रीसर नीरर्थक द्रव्य उडावे मन्त्री सर मिथ्यावादीने मानेन ही नवाकाव्य राजानीप्रशंसासां भली प्रशंसा न करे मन्त्रिप्रशंसा विनाराजान तेहने किञ्चित् मात्र आयुं तिवारे वररुचिमन्त्रीनीभाय्यां प्रते असृतवाणी कहे मन्त्री सर सुभ उपसर क्षया नथी राखता तिवारे स्त्री भर्तारने कही समभाव्योतिवारे मन्त्रीसर मिथ्यावादीने माने नहीं स्त्रीना वचन थी वातमानी काव्यनी प्रशंसा करौ तिवारे राजा नित्य नवा काव्य सांभले १०८ दिनार दिन प्रते अपे इम केतला इक दिवस गया बहु द्रव्य वररुचिने थयी तिवारे ते मोहवनादि कार्य करे तिवारे मन्त्री मनमां विचारे अभिथावादि मिथ्याल कर्म पापारंभ करे द्रव्य थकी तदा तिणे राजानि वाखो महाराजाए भइजी रण काव्य कहे पारका चोरना काव्य कहे के तिवारे राजा कहे किम जाणीए मन्त्री कहे महाराज माहरी सात पुत्ती के तेहने पूछी देखो तिवारे राजामानी प्रात समे सभामा राजा पर हेच बंधावी साते पुत्तीने बेसाडी ते पुत्ती केहवी बुद्धिवंत प्रथम पुत्ती १ एक वेला नवीन स्त्रीक काव्यसांभल तांते कहे बीजी बे वेला बीजी तीन वेला सांभलता कहे इम साते पुत्ती कहे एहवे सभामां वररुचि आवी नवा काव्य कृप्या तिवारे ते काव्य सांभली

प्रथम पुत्री बोलो इस अनुक्रमे साते कुमारीका बोलो तिवारे राजाने परतीत आवी इस दस वीथ दिवस धया राजा तेहने कांद्र आपे नहीं मान भंग धयो तिवारे तिणे वररुचि भट्टे जालुं जे गकडाल मन्त्रीने एहवी बुद्धिंत पुत्री छे मन्त्रीना प्रपञ्च जाणी तिणे वली कोई प्रपञ्च काखी के एक नल यगाध्या गुप्तपणे तिहां नलने मुखे पांच से दीनारनो थैलीमुकी पोते नदीमां खान करी जीहां नलनी लाकडी उपरी वैसे ध्यान स्मरण करे सुमरण पूरी आए तिवारे पग यकी नल दावे ते यकी ते हो मणी उडीमुख आगे पडे ए कौतुक लोग देखी अचरीज पामे इस ए वात न बीराजा सांभली जे वररुचिने निल गगा पंच सत दिनार आपे ते कौतुक जीवा राजा आवी कौतुक देखी अचरीज पाखी राजा तेहनी मान वधारे इस करता बीजे द्विषम मन्त्रीसर प्रायोते कौतुक देखो जालु, जे इहां कपट तिवारे राजा मन्त्रीसर वररुचि भट्ट आप आपणे स्थानक गया इसकरता चांदणी पूर्णमानी रात्र छे मन्त्रीसर तोहां आवो प्रपञ्च जीवे इस करता मन्त्रीसर बुद्धि बली तोहां नल गयो हतो ते दीठी अनुक्रमे प्रात समे मन्त्रीसरे प्रच्छन्न पुरुष वे साम्यो तोहां खान बेला वररुचो आवी ते नलने विपे खान करौ हेम मुकते गुप्त पुरुष दीठी वररुचि खान करी ध्याने बैठा ते बेला तिहां राजा आयो बैठा पुटे यकी मंत्री सर आवी गुप्त पुरुषनें तेडो गुप्त यात नो भेदलही ते पुरुषनें कह्युं जे तिहांथी दिनारले आवी तीहतिव जन बरावर पत्थर मंको आवज्याइस मंत्री मरने सोखप्रमाणे सेवक कार्य करी आवी अनुक्रमे राजा समस्त लोक कौतुक जीवा मित्या तिवारे वररुचीनी ध्यान प्ररोध थो एतनेक लदावतां पत्थर मूक्यो हतोते मुख आगे आवी पद्यो हवे वार वार पग संघति कल दाबे तिहां हीय तो आवे इस यलोवे लावइ तिवारे वररुचि खुसाणी मान भंगययी मंत्री सरे तेहनी प्रपंच राजाने बताव्यो राजा मंत्रीसर उपर धण राजी धयो सा वास दोषो अनुक्रमिते वररुचि मंत्रीसर नाछिद्र जीवे पण तेह नाछिद्रन पामे इसकरता वररुचि परिडत मंत्रीसर नोदासि संघति प्रतिवांधी तेहने

तेहने सभा थकी कटाव्यो तिवारे वररुचि घरे आवी खिसाणो थकी वीस भक्षण करी सुत पाय्यो अथ हिवे संभूत विजय आचार्य पोताना थूलभद्रादि शिष्य लेइ पाडली पुरमा चतुर्मासरहवाने आव्या अनुक्रमे आचार्य ते नगरमां चारे स्थानके आज्ञा आपीने पूछे आपणी इच्छा होवे ते कहो तिवारे एक शिष्य कहे स्वामि चार मास चारे आहारनो पञ्चक्वाण करि दृष्टि विष सर्पना बिल पर रहीस बीजो कहे कूआना भार वट्टे रहीस बीजो कहे सिंह गुफाने मुखे रहीस थूलभद्र कहे स्वामि हुं' वेश्याने घरे चीमासे रह स्युं तिवारे गुरु इच्छा प्रमाणे आग्या आपी ते गया थूलभद्र कोशानेद्वारे आव्या कोश्याई घणे हर्षे करी मोतीडे वधावी मन्दिरमां राखी थूलभद्रे प्रथम प्रतिज्ञा करी जे मुक्त थकी साढा तीन हाथ वेगली रहीने ताहरा मन माने ते हाव भाव कटाव कौजे वेश्या विचारे एक वार मंदिरमां तो आवे पछे जोस्युं, इम करता तिहां रद्या तिवार थूलभद्रने नाना प्रकारना काम जागवाना सरस आहार करावे राग रंग नाच नव नवा कौतुक करे काम बाणकटाव चलावे पण थूलभद्र स्वामि मेरु जिम अचल ते न चले ध्रुव ठामन कंडे ते छंडि समुद्र मर्यादा न मुके पण थूलभद्र अनवचन कायाइ' त्रीकरण भाव शुद्धे चारित्र पाले इम करता चार मास वितीत थया पारणे चारे गुरुभाइ समकाले गुरुने वांछा तिवारे त्रीख्य शीष्यने गुरे कह्यु आवी दुकर कारक अने थूलभद्रने लिख्य वार दुकर कारक कहे तिवारे त्रीख्य शिष्य कहे स्वामि एवढी अंतर किम जे कौश्याने घरे चित्रसालामां रहवुं सरस आहार नित्य करवुं' किवारे उपवास न कखी अने अमेतो चारे मास उपवास कौधा विषम थानके रहवी द्विणमात्र निद्रा आवे ताल चूके तो कूआमा पडे बीजो कहे सर्पने बीले रहवी इम सिंह गुफाने विषे एहवा कठिन परीसह सद्या तिवारे गुरु कहे ए परिसह सोहिला पण थूलभद्र सम वड कोइ नही जे कौश्या संघाते साढी बारे कोडि सोनइ याविलस्या तेहने घरमा रही पोताने शील राख्यो तेहने प्रतिबोधी आविका कौधी एमहा मोटा ऋषि चौरासौ चीवीसी लगे नाम रहस्ये इम करतां एक शिष्य

इति च गतकाव्यानि न वानि वक्ति सुतिप्रान्ते भूपप्रदत्तं दोनाराष्ट्रगतं गृह्णाति ततो वृद्धिमान् वररुचिनामा भट्टः शतसहस्रवित्तव्ययेन यागहीमादि
करोति मन्त्रो तु तथा वर्द्धमानं मिव्याल दृष्ट्वा तद्दाननिषेधाय राज्ञः पुर एव सुवाच राजन् अस्य ब्राह्मणस्य एतावदन दत्त्वा कथं कोयचयो विधीयते
अथ नु परजाग्रहरणात् कथितस्फुरोस्ति राज्ञोक्तं किं मसौ पुरातनकविकृतानि मत्पुरो वक्ति मन्त्रिणोक्तं एतदुक्तानि काव्यानि सप्ताऽपि मपुत्रः
पठन्ति राज्ञोक्तं प्रात रेत दुक्तानि काव्यानि तव सप्तपुत्रीपात्रे पाठनीयानि ततो मन्त्रिणा सर्वं शिचयित्वा सप्तापि पुत्रः प्रभाते भूपपर्षदि जवन्यं
तरिताः स्थापिताः ताद्य क्रमात् प्रथमा पुत्री एकवारदुतसर्वग्रन्थधारिका द्वितीया तु द्विवारदुतसर्वग्रन्थधारिका एव सर्वापि यावत् सप्तमी पुत्री सप्त
वारदुतसर्वग्रन्थधारिका एतादृगा धारणाविता सन्ति अथ तत्र समायातो वररुचिः स्वकृतकाव्यानि दृपतेः पुरी वक्तुं मारिभिसुत्यन्ते भूपतिना उक्तं

कांतं स्वामो ए रूतलोक यात के गुरु कहे एहनी होड नहो धाए इम करता वली चउमाशे आवे तव शीष्य मनोरथे कोश्याने मदिरे आव्यो कोश्याइ
जाण्यु जे दूनभद्रनी होड पर आव्या तिणे तेहने चौत्रसालिमां राख्या एक सभे वरसता पाणीभे राग आलापी वृत्त करी काम बाणें वींधी चित्तचला
यां तीणे भांगनी प्रार्थना करो तियारे कौश्या कहे धूलभद्र साठिवारे कोड सोनइ यालाव्यो ते कहे ते तो नथी तिवारे कोश्या कहे रत्नकां वल ल्यावो
श्रपि कहते किहां मोने कौश्या कहे नेपाल देगना राजाने जाचे ते आपे तिवारे मुनिवर वरसतां पाणीमा नेपाले गया राजाने जाची रत्न कांबलले
मार्गे चाने प्रभुक्रमे प्रभुमार्गे लुटाणो इम तीण वारमार्गमा लुटाणो चौथी वारला कडीनी भुगलमा वारवरसे कोश्याने मदिरे आव्यो तिवारे कोश्या ते
इने विविध प्रकारे प्रतिबंध देइ समभाथ्यो अने हवणातो भुंजा माहारी ताहरी आश्रवस्था भोग थकी वितीत थई इम समभावी गुरु पासे मोकले गुरे
पानो प्रण टियरावो इम धूलभद्र स्त्रीपरीसह जीत्या तोम बीजो जे कोइ स्त्रीपरिसह सहे ते अनंतासुखलहे इति स्त्रीपरीसह उपर कथा संपूर्ण ए० एक

अहो भट्ट एतानि काव्यानि त्वत् कृतानि परकृतानि वासोऽवक मत् कृतान्येव राज्ञोक्त भेतानि काव्यानि मन्त्रिणः सप्तपुत्रोणां मुखे समायान्ति स वक्ति यदि तावच्छान्ति तदाह मसत्यः एवं तेनेति जवन्यं तरादु यचानाक्री प्रथमा पुली भूपतेः पुरः समागत्य सर्वाणि तानि काव्यानि पपाठ एवं क्रमात् सर्वापि तानि काव्यानि पठुः तथाप्रज्ञासंज्ञावात् ततो निःकासितो राजकुलाद्वररुचिः भूयेण सभाजनेन च तिरस्कृतः सर्वत्रापमानं प्राप्तः अथ तेने त्वं कपटं प्रारब्धं संध्यायां गङ्गाजलान्तर्यत्रं कृत्वा दीनारपञ्चशतीं मुक्त्वा प्रभाते तत्र गत्वा गङ्गां स्तौति स्तुत्यन्ते लोकसमच्चं जल्पयन्नग्रभ्यि पादेनाक्रम्य हस्ते गृहीत्वा जनेभ्यो दर्शयति मत् स्तुतिरञ्जिता गङ्गा मह्य मेवं दत्ते राज्ञा तु कार्पण्यात्ममासत्कलङ्क मारीप्य तिरस्कारः कृतः इति च वदति तद्वात्तार्थवर्णाञ्जितो राज्ञा सर्वं वृत्तान्तं शकडालमन्त्रिणोऽग्रे कथयामास मन्त्रिणा तत्र चर प्रेषणेन तज्जालयन्त्वा ज्ञात्वा दीनारपञ्चशतं ग्रन्थि मानाथ्य स्वकरे धृतः प्रभाते तत्र भूपतिः स नगरलोकं स्त्रायातः वररुचिरपि गङ्गां स्तौति स्तुत्यन्ते पादाक्रमणेन हस्ताभ्यां च जले मालीडयन्नं पि न ग्रन्थि माप्नोति विखिन्नी वररुचि मन्त्रिणैव मुक्तं भो वररुचे तव कल्पे किं ग्रन्थिलेपो विस्मृतः किम्वा चित्तोऽपि दीनारग्रन्थिरन्येना पृहृतः यद्वा नन्दरान्ये परद्रव्यापहारो कोपि नास्ती त्युक्त्वा स ग्रन्थिः सर्वजनानां भूयतेर्वररुचेद्य दर्शितः चरप्रेषणवृत्तान्तश्च प्रकटितः ततो लोकैर्धिगृह्यतः खिन्नी वररुचिमुख माच्छाद्यः मन्त्रिदत्तश्च ग्रन्थि लात्वा स्वग्रहे गतः अथ मन्त्रि छिद्राणि विलोकयति परं न पश्यति मन्त्रिगृहदाया सह सै ह चकार तद्गृहवार्त्तांश्च पृच्छति सापि तत् स्नेहलुब्धा सर्वं कथयति अन्यदातस्याग्रे तथा प्रोक्तं अधुना श्रीयकविवाहः समायातोऽस्ति राजानं गृहे आकारयिष्यते तत् सत्काराय नवीनछत्रचामरसिंहासनशस्त्रादिसामग्री जायमानास्ति ततो वररुचिः छिद्रं मनसि कृत्वा नागरिकडिंभाभ्योदकं दानेन दं पाठयति । रायनन्दनविजानदं जंसकडालकरेसि नन्दरायमारुचकरि सिरियोराजठवेसि १ पठन्ति तथैव मार्गे २ तद्राजवाटिकां गच्छता

राशा नृतं मन्त्रिगृहे चरा प्रेषिताः तैस्तत्र कृत्वा दिसामग्री जायमाना दृष्ट्वा राज्ञीये कथिता राजा रुष्टः प्रभाते प्रणामार्थं गतेन मन्त्रिणा क्रोध
यद्भिः ज्ञानमान्ना कुली दृष्टः ज्ञातं च स्वकीयसकलकुटुम्बजनयकारिराजकीयस्वरूपं त्वरितमेव पश्चात् खगृहे गतः श्रीयकस्यार्थे राजकीयस्वरूप
मन्त्रान् एवं सचिवेन तस्य गिज्ञा दत्ता वस्त्र कल्पे यदाहं नृपस्य प्रणामं करोमि तदा त्वया खड्गेन मच्छिहः क्रोधः कार्यः अन्यथा सर्वं कुटुम्बञ्चय मत्सौ
कस्त्विति मुपक्षिप्ततालपुटविपण्य मम गिरःच्छेदे तव न कीपिदीप इति पैत्रवचस्तेन महता कष्टेन प्रतिपन्नं प्रभाते राज्ञीये तथैव कृतं राजपर्वदि
राज्ञाकारी जातः राज्ञोक्तं हे श्रीयक त्वया किं मिदं कृतं श्रीयकः प्राह राजन् मम पित्रा न प्रयोजनं यत्तवानिष्टं तन्ममाप्यनिष्टमेवेत्यसौ मया हतः
तुष्टो भूपतिः श्रीयक्तस्य कथयति त्वं मन्त्रिसुद्रा गृहाण तेनोक्तं मम वृत्तमाता स्थूलभद्रः कीशागृहे तिष्ठति ततः स्थूलभद्रो वृषेणाकारितस्तत्रायातः
नृपेणोक्तं मन्त्रिसुद्रा गृहाण तेनोक्तं आलीच्य गृहीये ततोऽशोकवाटिकायां गवालीचयति संसारस्यानित्यतां पितृविनाशकारिण्या मुद्रायाः शार्किक्या
इत्यगार्हतां आलीच्य लोचोऽनेन कृतः गृहीता स्वयं तपस्या राजसभायां समायातस्यास्य वृषेणोक्तं भो स्थूलभद्र आलीचितं स्थूलभद्रः प्राह
नोनितां गिरी मयेत्युक्तागतं स्थूलभद्रः क्वचिन्नगरे सम्भूतिविजयसूरः शिथो जातः अथ भ्रातृभोऽहेन सिर्रीयकः कीशागृहे आलापनाय गच्छति वदति
च कीरी तत्पतिर्मद्राता स्थूलभद्रो यतिर्जात स्वस्थतिपिता शकडालश्च द्वयं गतं स्तुत्कारणमऽसौ वररुचिर्भट्टीज्ञेयः स च त्वद्वगिन्या मुपकीशयां
रतीभिः यथैयं प्रभु मयपानरतं करोति तथा विधीयतां इत्युक्ता सिर्रीयकः खगृहे गतः अथ कीशावचनात् उपकीशा तं वररुचिं मयपानरतं चकार
प्रातः तदृशान्ता च कीगा मयपान मत्सौ कुर्वन्नस्तीति सिर्रीयकाया आचख्यौ अन्यदा राज्ञा शकडालस्मरितः अहो गुणवान् शक्नो भक्तो महामन्त्री
ममाऽभूत् प्रेङ्गीऽप्यमो यदित्यं सतस्तन्मे मनसि द्रूयते इति राज्ञोक्तं माकर्णं सिर्रीयकः प्राहः यस्मै पितेत्यं नृतः तत्र मयपानकार्यं वररुचि

रेव कारण स्त्रीकश्चिच्छणं डिम्भानन्ते नैव कृत मित्यादिवात्तच्चकार राजा प्रवच्छ वररुचिः किं मद्यपानं करोति सिरीयक प्राहृक्षो दर्शयिष्यामीत्युक्ता स्वस्थाने गतः अथ प्रभाते नृपपर्षदि उपविष्टानां सर्वेषां नराणां करेषु सङ्केतित पुरुषेण कमलानि सिरीयको दापितवान् मदनफलचूर्णमिच्छितं कमलञ्च वररुचये दापितवान् तद्गन्धमात्राद्वररुचिना पीत मद्यं तत्रैव वालं रात्रौ तस्य धिक्कारपूर्वं नागरिक विप्रहृन्द वचसा तप्ततपुपानं कारितं समृतः अथ क्रमाद्विहरन्तः स्थूलभद्रादि श्रियसहिताः श्रीसम्भूति विजयाचार्याः पाडलियुरे चतुर्मासक स्थित्यै समायाताः तत्रैकः श्रियः कृत चतुर्मासिकोपवासः सिंहगुफायां गुर्वाञ्जया स्थितः एकश्च दृष्टिविषसर्पविलेखितः एकं पुनः कूपदारुणि तथैवस्थितः स्थूलभद्रस्तु नित्याहारकारी कोश्या वेश्यागृहे गुर्वाञ्जया स्थितः कोश्या तु अस्य पुर स्नाहृशाहा वभावो विहिता यथा परमयोगीश्वरोपि द्रवति परमे तस्य मनो न मनाक् क्षुभितं प्रलुप्त सा सुशीला आविका विहिता शेषं चरित्रं तु प्रसिद्ध मेव एवं यथा स्थूलभद्रेण स्त्रीपरीषदः सोढस्तथाऽपरै रपि साधुभिः सोढव्यः अथ एकत्र स्थितस्य मुनेः स्त्रीप्रसङ्गः स्यात् अतश्चर्या कार्या इतिहेतोश्चर्यापरीषदः सोढव्यः अतः स्नाहृ एव एव चरे लाटे अभिभूय परीसहे गामे वा

भूय परीसहे । गामेवा नगरेवावि निगमेवा रायहाणीए ॥१८॥ असमाणी चरे भिक्खू नोय कुज्जा परिगगहं ।

असंसत्तो गिहत्थे हिं अणिकेओ परिव्वए ॥१९॥ सुसाणे सुन्न गारेवा रुक्ख मूलिव एगओ अबुक्खओ निसीएज्जा

ली राग द्वेष रहित च० विहार करे निर्दोष रत हुइ अ० जीतीने प० परीसहाने विषे गो० करण्ये ते गा मने विषे वा० अथवा न० नगरने विषे पिण नि० वाणी यानी वास हुइ तिहां वा० अथवा राजधानीने विषे विहार करे १८ अ० गृहस्थादिकनी नित्याइ रहित च० नवकल्पीविहार करती

नगरे यावि निगमेवा रायहाणि ए १८ असमाणी चरे भिखूनेय कुञ्जा परिगहं असंसत्तो गिहल्लोहि षण्णिकेओ परिव्व ए १८ लाढः साधुः एक एव चरेत्
 नाट्टयति यापयति आत्मानं एपणीयादारेण निर्वाहयतीति लाढः कुत्र कुत विचरेत् ग्रामे वा अथवा नगरे अपि अथवा निगमे अथवा राजधान्यां अपि
 द्रव्येण भावेन च एकाकी एव विचरेत् तत्र ग्रामः कण्टकादिवेष्टितः नगरं प्राकारादि युक्तं निगमो वणिग्जनस्थानं राजधानी राजस्थान एतेषु
 विहारं कुर्यात् परं कोट्टगः सन् भिन्नविचरेत् असमानः सन् न विद्यते समानो यस्य स असमानः गृहस्थ अन्यतीर्थलोकेश्या अधिकः सर्वोत्कृष्टः
 यज्ञो विचरे भि० माधुने० नकरे समता रूप के प० परिग्रहने विपे अ० परिचय संबन्ध अण करतो यको गि० गृहस्थ संघाति अ० घर रहित प० प्रवर्त्ते
 छे १८ अय चर्यापरीसह दृष्टांत सावत्यो नगरीदं संगम आचार्यं घणु हव पणे ग्लान यथा कोदक दिन रथा पाच से शिथ्य हुता गीचरी आहार अणला
 भताने पिचारो विहार कीधो श्रद्ध प्रणाम द्यौ नगर देवता भक्त हुओ अन्यदा दत्त नामा शिथ्य आलीयण निमित्ते आब्यो गुरु तणे उपाय्यये रहतां
 देवो चेने चित्त्यो एगुन नित्य स्थानकवासी प्रमादी इम विमासी जपाय्यये रह्ये गांस मांहि भिचा अणल हे दत्तमहात्माइ व्यवहारी यानो पुत्रगृहस्त
 देवो ते मन्त्रादि क प्रयोगे साजो कियो तिहां नो आहार लेइ जपाय्यये आब्यो गुरु कछो आपणने ए आहार न कल्ये तिवारे चेले कलुष भाव आख्यो
 ते पाहार चेने कली संध्याये प्रतिक्रमण करतां वलि गुरु बोल्या एदीष आलोवी तिवारे चेलो कहे तुमे प्रमादि छो तिवारे गुरुने गुणेरं ज्यो नगर
 देवता तणे कणु परे अनाचारो गुरुगुणवंतना ओ गुणदेखे छे पिण आपणा धावी दीष देखती अवगुण काई न जीवे इम देवता कछु गुरुना गुणावी
 गियने नुभय्यो गुरुने पाये लागि जिम सगमाचार्य परीसहसह्यु तिम वीजे ऋषीखरे पिण चर्या परिसहसहिबो इति चर्या परीसह दृष्टांत सु० समसानने
 विपे वा पत्रया सूना घरने विपे न० हव नेठे राग हेप रहित हुइ अ० कुचेष्टा रहित नि० वेसे न० चासवे नही प० अनिरा उंदरादिक प्रमुखने २० त०

राय धनपति सिंह बाहुरी को आ० सं० व० ४२ मा भाषा

पुनः कीदृशः गृहस्थैः रसंसक्तः गृहस्थैः सह असम्मिलितः पुनः कीदृशः अनिकेतः न विद्यते निकेती गृहं यस्य स अनिकेतः अनगरः एतादृशः सन् परिव्रजेत् सर्वतो विहरेत् १८ अत्र सङ्गमस्थ विरकथा कीर्त्तागुरे सङ्गमस्थविरा बहुश्रुता यथा स्थितोत्सर्गापवाद निपुणाः दुर्भिन्ने गणं देशान्तरे प्रेष स्वयं नगरं नवभागीकृत्य व्यवस्थिताः नगरदेवता च तेषां गुरैः रञ्जिताः अन्यदा तत्र गुरुवन्दनार्थं दत्तनामा शिथः समायातः तद्भक्त्यर्थं गुरवः सपात्रं तं सार्धं लात्वा भिक्षायां गतः एकस्थेभ्यस्य भद्रकप्रसूतेष्टं हे बालीव्यन्तरेण गृहीतः सदा रोदति उपायशतसहस्रकारेणपि व्यन्तरदीर्घोपशान्ति नैजाता गुरव स्तुतृगृहे गताः चण्डिकाकरणपूर्वं मारुद बालेलुक्तं आचार्यं तपस्वीजसा व्यन्तरो नष्टः तुष्टा स्तन्माह्वपिल प्रभृति स्वजनास्तेभ्यो मोद कादिक माहारं गाढाग्रहेण दत्तवन्तः ते मोदका स्तस्यैव शिथस्य गुरुभिर्दत्ताः स्वयं तु अन्तप्रान्त माहारं विहृत्य भुक्तवन्तः प्रतिक्रमणाऽवसरे तस्य शिथस्य पिण्डदीर्घमालीचयेति गुरुभिरुक्तं शिथश्चिन्तयति असौ धात्री पिण्डं सदा भुङ्क्ते ममलेवं कथयतीति चिन्तनसमये एव तद्भापनार्थं देव तयांन्धकारं विक्षुर्वितं स भृशं विभेति गुरुं प्रति वक्ति अह मज्ज दूरस्थो विभेमि गुरवः प्राहुः एहि मत्समीपे स वक्ति अस्मिन् घोरान्धकारेनाह मागन्तुं शक्नोमि गुरुभि स्थूत कृतलिप्ता स्वांगुली दर्शिता तदुद्योतेन सोऽज्ञायातः परं चिन्तयति गुरवो दीपकं रक्षयन्ति एवं चिन्तयन्नेवासौ देव तया चपेटाभि स्तर्जितः ज्ञातस्वरूपे गुरुभिस्तस्य चैत्र नवभागीकरणादिकं स्वस्वरूप प्रकाशितं यथा सङ्गमस्थविरैर्विहारकमा परपर्यायद्वयार्थपरिषद्दो आध्यासित स्तथा ग्लानत्वाऽवस्थायामपि चैत्र नवभागीकरणेनाऽपि चर्यापरीषद्दो अन्यै रथासितव्यः अथ यथा ग्रामादिसु अप्रतिबद्धे न चर्यां सङ्गते तथा शरी रादिष्वपि अप्रतिबद्धे न नैषधकी परीसद्दोपि सहनीयः अतस्तं परीषद्द माह सुसाणे सुत्रागारेवा रुक्मुले च एगञ्चो अकुञ्चो निसीद्दज्जा नय वित्ता सए परं२० तय से अत्यमाणस्त उवसग्गाभिधारण संकाभिओ न गच्छिज्जा उट्टित्ता अत्रमासणं२१ साधुः एककः एकाकी सन् श्मसाने अथवा शून्यागारे शून्य

गृहे पश्या वृत्तमूने नियोदिते उपविशेत् परं तव कोट्यः सन् अकौशुच्यः नास्ति कौकुच्यः कौकुच्यं हि भण्डधिचेष्टा उच्यते तथा रहितः सम्यक् सामुद्रायुक्तः इत्यर्थः पुनश्चापु स्तत्र निषिण्णः सन् परं अन्यं जीवं न विचासयेत् तत्रस्थं जीवं स्थानमष्टं न कुर्यादित्यर्थः २० पुन स्तदेव द्रढं यति तल्येति पुन स्तत्र अगानादो अभिजीवदो पसर्गाभवेयुः स्तदा तान् उपसर्गान् साधु रभिधारयेत् किमेते उपसर्गा वराकाः सम कारयन्ति स्वयमेवो पगाम्य ग्रास्यन्तीति मतिः कर्त्तव्या इत्यर्थः परं सकाभीतः सन् तत आसनात् आतापनास्थानात् उत्थाय अन्यत् आसनं न गच्छेत् आस्यते उपविशन्तीति स्मिन् इत्यासनं आतापनास्थानं उच्यते २१ अत्र कुरुदत्तसाधुकथा अत्र नैपेधिकीपरोसहः कोर्यः यथा ग्रामादियु अप्रतिवर्द्धेन चर्योपरोपहः सहनीयः स्तथा गरीरप्रतिवर्द्धेन नैपेधिकीपरीषहः सहनीयः अथ कथा हस्तिनागपुरे इभ्यपुत्रः कुरुदत्त नामा प्रव्रजितः विहरन् क्रमात् सज्जितपुरदूरप्रदेशे प्रतिमायां स्थितः तत्र चरमपौरुषां गोधनापहारिण श्वीराः समायाता स्तदृष्टौ त्वरितं गताः पान्नाध्यामिनः समायाता स्ते गौरमार्गस्वरूपे पृष्टे स यति न किञ्चिद् वृते ततः सञ्जातकोपैस्तैः शिरसिस्तृपालि कृत्वांगाराः क्षिप्ताः स यति र्मनागनापसृतः तां चेदना मधिसहमानः सिद्धिं गतः एव नैपेधिकीं परीषहः सोढव्यः अथनैपेधिकां आतापनादिस्थाने स्वाध्यायादिकं कृत्वा श्रज्जायां

नयविज्ञा मए परं १२०। तल्य मे अत्यमागम्य उवसग्गाभि धारए । संकाभीओ न गच्छेज्जा उट्टिता अन्न मासगं २१

तिश्री अगानादिकने विषे मे० तैसाधुने अ० रहतां थका उ० उपसर्ग उपजे ते अभि०खुमे सुम्भ निश्चलचित्तने ए स्तुं करस्ये इम जाणोनि सं ते उपसर्ग थो समतो वक्रो म० न जाये उ० तिहां थो उठोने अ० अनरे स्थानके २१ साधुने विषे निषेध परीसहनी कथा एक हस्ति नागपुरनामा नगरने विषे धनपति नामा मेठ वषे तेहनी पुत्र कुरुदत्त नामे तीणे साधुनी उपदेश सांभलीने तिवारे पछे दीक्षा लिधी अनुक्रमे विहार करता सा केतपुरनगर थकी वे गला

उपाश्रये आगच्छेत् अतस्तत्परीषद् माह उच्चावयाहिं सिज्जाहिं तवस्सी भिक्खु थामवं नाइवलं विहन्नेज्जा पावदिट्ठी विहन्नई २२ पइरिक्खुवस्सयं

उच्चा वयाहिं सेज्जाहिं तवस्सी भिक्खु थामवं । नातीवलं विहन्नेज्जा पावदिट्ठी विहन्नई ॥ २२॥ पइरिक्खु वस्सयं लहुं
कल्लाणं अटु पावगं । कि मेगराट्टं करिस्सइ एवं तत्थ हियासए ॥ २३॥ अक्कोसेज्जा परो भिक्खू न तेसिं पडिसं जले

प्रतिमा कावसग करी रहे तिहां गायचीर चोरवाने आव्या तिणे गाय अपहरी तेणे वाटे नौकल्या ते चोरनी पठे गामनि वाहिर आवी ते ऋषीश्वरने पूछी अही महाभाग्य चीर किये वाटे नौकल्या तिवारे मुनी मौन पणे रह्या तिवारे तिण मस्तके माटिनि पालवांध कर अग्नि मेलि तिणे करि मस्तक बलता महातीव्र वेदना जपनी शुभ भावे एहवी मरणंत परीसह सहती सीधो जिम कुणदत्त मुनीश्वरे निसीहीया परिसह सद्धी तिम बीजे सहवी इति निसीहीया दृष्टंत अथार्ये ग्रियापरीसह दृष्टंत ते भणी ग्रिया परीसह इग्यारमी कहे छे उ० शीतादिक निवारक उच्च उपाश्रय व० सामान्ये ते त० तपस्वीइ० भि० साधु था० सीतादिक सहिवा समर्थे ना० स्वाध्याय वेलाहर्ष विखवादादिके करी वि० उलंघे नही पा० पापदृष्टि जे साधु हुइ ते वि० स्वाध्यायादिकनी वेलाइ उलंघे २२ प० स्त्रीयादिक रहित उ० उपाश्रये ल० पामीने क० शोभनीक छे अ० अथवा पा० शोभनीक तृणामये कि० किस्सुं मुक्तने मे० मुक्तने एकरात्र क० करस्ये सुख अथवा दुख ए० इणी परे हि० समभाव हीइ सुख दुख तेजीवन २३ कीसंवी नगरीइ यज्ञदत्त ब्राह्मणना बे पुत्र सोमदेव सोमदत्त तेणे सोमभूत आचार्य कहे दीक्षा लीधी ते बिहु सिद्धांत भणी गुणी गीतार्थ थयुं कोशं बीचाली उज्जिणि आव्या संसारीयाने वंदाविवा तिहां देशरीति अजाण ते साधुने उसामण दीधु ते उसामण महात्मा ए वावरी

सह, कक्षाणं प्रदुय पावग किमगराः कर्मस्मद्भवतत्य द्वियासए१२ तपस्वी भिक्षुः उच्चाभिः शय्याभिरुपाययैः कृत्वा स्वामवान् भवेत् धैर्ययुक्तो भवेत् कीदृ
 गोभिः गज्जाभिः उच्चाय अवचाय उच्चावचा स्नाभिः उच्चाः ग्रीतादिरज्जणगुणैर्युक्ताः अवचास्तद्विपरीताः तादृशीभिः शय्यते यासुताः
 गताः उपायया उच्यन्ते तन्नीपाययेषु स्थितः साधुः अतिपेलां साधुमर्यादां न विहन्वात् हर्षविषादाभ्यां साधुमर्यादायां तिष्ठेत् सहृणयुक्तां शय्यां
 लब्ध्वा हर्षभाक् न स्यात् गुणैर्हीनां गज्जां लब्ध्वा विषादभाक् न स्यात् पापदृष्टि राचारहीनः उच्चावचाभिः शय्याभिः अतिपेलां साधुमर्यादां विह
 न्यात् हर्षविषादयुक्तः स्यात् २२ साधुः प्रतिरिक्तं पशुपण्डकस्त्रादिरहितं उपाययं लब्ध्वा तत्र एव अध्यासीत एवं विचारयेत् कीदृशं उपाययं कल्याणं
 ग्रहं सुगदायकं अथवा पापक दुःखदायकं एतादृशं उपाययं प्राप्य एवं विचिन्तयेत् एव मिति किं मे मम अनया एकरात्रि स्थितियोग्यया स्थित्या
 किं कार्यं एत रात्रं ममात्र निवासः करणीयः किं करिष्यति कल्याणं उपाययं प्राप्य इति चिन्तयेत् पुण्यवन्तो जना एतादृशेषु स्थानेषु तिष्ठन्ति अन्ये
 पापरा मृगमयमृत्तिकामयेषु नित्यं वसन्ति मम तु अस्यां स्थितौ न मम त्वं विधेयं सुखं दुःखं वा सहेत जिनकल्याणिजया एकरात्रं एका रात्रिर्यत् तत्
 एकरात्रं उपाययं वसेत जिनकल्पो हि एकरात्रं उपाययं शुभंवा अशुभंवा सेवेत स्वविरकल्पो मुनिः कतिपय अहोरात्रवासो भवेत् स्वविरकल्पः पञ्चरात्रं
 नगरे नसति २३ प्रत्र कोगांथां यन्मदत्त द्विजपुत्रयोः कथा यथा कौगांथां यन्मदत्त द्विजपुत्रौ सोमदेव २ नामानौ प्रव्रजितौ गीतार्थो जातौ
 इतं गरीरे यथा यियमिश्रित जाणो वैराग्य शका नदीने तटि काठ उपरि चटि पादपीपगमन असण लीधो तेहवे आकाल दृष्टिना योगे षुंती नदीनो
 पूर प्रायो काठ सहित वे साधु तास्या हुता पाणीनो उपसर्गं चमतां शुभधानि देवलीके गया जिम तेंगे साधु शिग्या परीसह सल्ली तिम बीज सहिवो
 इति शिग्यापरीमहे दृष्टांतजाणवो अथागे मत्र माह अ० आक्रोपवचने करो प० गृहस्थ भि० साधु न० गृहस्थ प्रते प० न करे कोप स० जे भणी सरिखो

अन्यदा तत्पितरौ उज्जयिन्यां गतौ तावऽपि साधु विहरन्तौ तत्रगतौ तत्र तदा देशरीत्या स्वगृहे क्रियमाणं विवधीषधमिश्र मयापरपर्यायं विकटं तयोः स्वजनैर्देतन्तौ तत्स्वरूप मज्जानन्तौ जलविशेषबुद्ध्या पीतवन्तौ परिणतिं च तस्मिन् ज्ञातमद्यस्वरूपौ तौ कृतपथात् तापौ तद्देशाया देवानश्च न पादपीपगमं नामक नदीतटस्थ काष्ठोपरि प्रपन्नौ ततोऽकालबुद्ध्या नदीपूरणं प्रावितौ समुद्रान्तः प्रविष्टौ तत्र जलचरीपसर्गं विषह्य दिवङ्गतौ इमौ हि नीरपरागमिऽपि श्रय्यातो न पृथग्भूतौ एवं श्रय्यापरीषहः सोढव्यः अथ श्रय्यास्थितस्य तत्रोपद्रवे जातसति रागद्वेषरहितस्य साधौर्यदा कश्चित् श्रय्यातरोवा श्रय्यातरादन्वो वा वचनैः आक्रोशे दिति हेतोः आक्रोशपरीषहीपि सोढव्यः अतस्तत्परीषहमाह आक्रोसिज्ज यरो भिक्खू न तेसं पडिसज्जलेसरिसोहोद्व बालाणं तन्हाभिक्खू न सज्जले २४ सुच्चाणं फरुसाभासा दारुणा गामकण्टगा तुसिणीओ उवेहिज्जा न ताओ मणसीकरे २५ परः अन्यः कश्चित् यदि भिज्जुं साधु आक्रोशेत् दुर्वचनैः स्तर्जयेत् तदा तस्मै न प्रतिसंज्वलेत् तस्योपरिक्रोधं न कुर्यात् इत्यर्थः यदि तस्योपरिसाधुरपिक्रोधं कुर्यात् तदा साधुरपिबालानां मूर्खाणां सदृशो भवेत् अतद्वृष्टान्तः यथा कश्चित् क्षपकी देवः तयागुणैः रावर्जितः सतत मभिवन्द्यते उच्यते च ममकार्यमावेदनीयं अन्यदा एकेन धिग्जातिना योषु,

सरिसो होद्व बालाणं तन्हा भिक्खू न संजले । २४ । सोच्चाणं फरुसा भासा दारुणा गाम कंटगा तुसिणीओ उवे हिज्जा न ताओ मणसीकरे । २५ । हओ न संजले भिक्खू मणं पि न पओसए । तितिकखं परमं नच्चा भिक्खू धम्मं वि

हो० हुद्व वा० अच्चाणि सरिखी थावे त० ते भणी भि० साधु न० ते गृहस्थ प्रते न करे कोप २४ सु० सांभलीने क० कठोर भा० भाषा बीले क० कांटा सरिखी भाषा सांभलीने तु० मो न करीने उ० ते कठोर भाषाने लेखे माही गणे नहीं न० ते कठोर भाषाना धणी ऊपरि म० द्वेष न करे २५ अथ

मारथः मथनवान् तेन ज्ञानमगरीरोसाधुर्भविपातितः ताडितश्च रात्रौ देवतावन्दितुं आयाताच्चपकसूणीस्थितः ततश्चासौ देवतयाभिहितः भगवान् किं मया परार्धं नपक्वः ग्राह त्वया तस्य दुरात्मनो धिग्जानतिर्न किञ्चित् कृतं सोऽवादीत् न मया विशेष कोपि उपलब्धः यथाय अमणोऽयं धिग्जानति रिति प्राक्रोप परिस्मृत् दृष्टांत राजगृहे नगरे अर्जुनमालो भार्या क्लृप्तौ तेहने कुल देवता मुद्गर पाणी यच्च ते वाडी दूकडीयच्चा यतन तिहां रहै नित्य फलफूले करो यत्तने पूजे एकटा तिहां छ पुरुष महादुष्टबुडिना धणी गोठिला एहवे नासे तेणे स्त्री दीठी अति रूपवत तिवारे ते अर्जुनमालीने बांधी ते यच्च देवता इए पुरुषे मीसाये आनाचार सेव्यो अर्जुन माली देखे छे अने मन मे चिंतव्योमे ए यच्च आज लागि पूज्यो ते फोक ए यच्चनी दृष्टि मुझने बांधी मोने एवढो विटवना करे छे तेभणोए यत्तने आज पछि न पूजिये एहवो चिंतवतांति यच्चमालीना शरीर अटस्थे पेसी हाय मांहि मुद्गरलेई ते छए पुरुष स्त्री सहित विणाय्या इम द्विनर प्रतेकपुरुष सातमी स्त्री विणसे जिकी यच्च भवन आगलि जावे तेहने ते यच्च विणसे इम अनेकका लग मांछे तेहवेते नगर उद्याने श्रीमहावीर समी सग्याछे ते सांभली समकितधारी सुदर्शन श्रुष्टिलोकमाता पिता वर्जतां श्रीमहावीरने वंदणा करिना जातां ते यत्रो यतन तणीयाट आवि ते सुदर्शन देखो अर्जुन माली आवीमुद्गरनी प्रहार देवे पिण लागि नही ते सुदर्शन बीहो नथी तेहना प्रभापयो यन मालीनेकाया सूत्रोनाठो तिवारे ते अणसणपारी अर्जुनमालीने पाछली सम्यन्वजणवीवुझवो श्रीमहावीर पासि गया तिहां धर्म सांभलो यो महावीर कने दीन्यालीधीछे हिवे राजगृही नगरीने पासि रहैछे तिवारे लोक कहै अरे पापी माहारा खजन विणसी हिवडा भीछु पणे पावो रक्षा भिजा मांगे तुझनेसो भिजा एहवा दुष्टवचनघात प्रहार लोकाना सही जमा करोछमास लगे छट्ट २ पारणो करो अंत गडकेवली नरे मोक्षपुहती जिम अर्जुनमालोइ आक्रोपपरिसह सञ्ज्ञा तिमबीजे ऋषिप्ररे सहिवो इति श्री आक्रोपपरीसह दृष्टांत पूरो धयो हिवे आगेते

कोपाविष्टो हापि समानौ सम्पन्नाविति एव माक्रोशताडनादिभिर्बालानां सदृशी न भवेदिति भावः तस्माद्विद्युर्न संज्वलेत् गालीं श्रुत्वा प्रति गाली न दद्यात् तदा किं कुर्यादित्याह सुच्चारणं० साधु तूष्णीको मौनी सन् उपचेत औदासीन्येन तिष्ठेत् रागद्वेषरहितो भवेत् ताः भाषा मनसि न कुर्यात् किं कृत्वा परुषाः कठोराः भाषाः श्रुत्वा कीदृशी भाषाः दारुणाः दारयन्ति संयमवैर्यं विदारयन्तीति दारुणाः पुनः कीदृशीः ग्रामकण्टकाः ग्राम इन्द्रियगणं स्तस्य कण्टका इव कण्टकाः ग्रामकण्टकाः दुःखोत्पादकाः यदुक्तं चण्डालः किं मयं द्विजाति रथवा शूद्रोऽथवा तापसः किंवा तत्त्वनि वेशपेलमतियोगीश्वरः कोपि वा इत्य स्तस्य विकल्प विकल्प जल्पमुखैः सम्भाष्यमाणोजनैः नोरुष्टी न हिचैव हृष्टहृदयो योगीश्वरो गच्छति १ पुन गालीं श्रुत्वा इति विचिन्तयेत् ददतु ददतु गाली गालीमंती भवन्तः वय मपि तदभावात् गालिदानेभ्य शक्ताः जगति विदित मेतद्दीयते विद्यमानं ददतु शशविषाणं ये महात्यागिनोपि १ इति विचार्य समत्वेन तिष्ठेत् अत्रार्जुनमालाकार्पि कथा १२५ यथा राज गृहे नगरे अर्जुननामा मालिकोऽस्ति तस्य प्रिया स्तन्द्रीनाम्नी वर्तते स स्ववाटिकामार्गस्थं पुराद्वहिर्मुहुरपाणियज्ञं निरन्तरं स्वगीचदेवत्वेनार्चित अन्वदा वाटिकागतस्य अर्जुनमालि समीपे सा भोष्यं गृहीत्वा वाटिकायां यान्तो यच्चभवनस्थैः षट्पुरुषैर्दृष्ट्वा भोगार्थं यच्चभवनान्तः प्रविशिता तदानी मेव तत्र यच्चपूजार्थं मालिकः समायातः तं वञ्चा षडपि पुरुषा स्तस्या भोगे प्रवृत्ताः स पश्यति एवं च चिन्तयति मया एषः यक्षो सुधै वार्चितः यदै तस्य पुरः इत्यं पराभूयते ततो यच्च स्तच्छरोरं अनुप्रविश्य तान् षडपि पुरुषान् स्त्रोसप्तमान् मारयतिस्म एवं प्रत्यहं मारयति ततो लोकोपि तस्मिन्मार्गे राजगृहपुरात् तावन्ननिर्गच्छति यावत् सप्तमारितानस्युः अन्यदा श्रीवीरः समवसृतः नकोपितज्ञेन वन्दनार्थं गच्छति सुदर्शनयेष्टी तु यज्ञवति तद्भव तु मयात्वऽवश्यं श्रीवीर स्तत्र गत्वा वन्दनोय एवेति विचिन्त्य तन्मार्गे चलितः तं दृष्ट्वा मालिकशरीरप्रविष्टो मुहुरपाणिर्यक्षो धावितः ततः सुदर्शनं श्रेष्ठिनार्हत्

मित्रमायुगधर्मसंरणं प्रपन्नं सागरिक मज्जनमपि गृहीतः कार्योत्तरेण स्थितं ततो धर्म प्रभावात् स यच्चस्तं आक्रमितुं न शक्नोति पद्यात् यच्चो
 मानिकगरीरं मुक्ता गतः स्वस्थोभूतो मालिकः अठिमुखा द्वीरागमनं युत्वा अठिना सह वन्दनार्थं गतः वीरवचसा प्रतिबुद्धो दीक्षां गृहीतवान् राज
 गृह्नन्नगरमध्ये एव गृहे २ भिक्षार्थं भ्रमति लोकानु खजनमारकीडय मित्वा क्रोशान् वदति स मन वचनकायशुद्ध्या तान् अक्रोशान् विषया उत्पन्न
 जेयलज्ञान गियमगात् एवमन्येरपि आक्रोशपरीपहः सोढ्यः । अथ कश्चित् आक्रोशको दुर्वचनवादी साधोर्वधमपि कुर्यात् तदा तमपि सहित
 अतस्तत्परीपह माह ह्यसौ न संजले भिक्षू मणपि न पशोसए तितिकं परमं नचा भिक्षू धम्मं विचिन्तए २६ समणं सञ्जयं दन्तं हणिज्जा कीड
 कयइ नत्थि जीवमननासुत्ति एवं पेहेज्ज सञ्जए २७ भिक्षुः साधुर्हतीयध्यादिभिस्ताडितो न सज्जलेत् न क्रोधाभातः स्यात् मनः अपि न प्रहेवयेत्
 चित्तं महेधं न कुर्यात् इत्यर्थः किं कृत्वा तितिचां चमां परमां उत्कृष्टां ज्ञात्वा दाशविध साधुधर्मे जान्ति उत्कृष्टां विचार्य भिजुर्धर्मं विचिन्तयेत् मम
 चिन्तए १२६। समणं संजयं दंतं हणिज्जा कीड कयइ । नत्थि जीवस्स नासोत्ति एवं पेहेज्ज संजए १२७। दुक्करं

भण्णो वधपरीपह ते रमोक्कते हे ह० हण्णो रीस यक्को ने० नकरे कोपभि० जे साधु म० मने पिण न० दुष्ट न करे ति० चमा प० परम उत्कृष्टो धर्म साध
 यानी कारण न० जान्णेने भि० दगविध यती धर्मं वि० चिन्तवे २६ संतपस्सीइ सं० संगमवंत इ० इंद्रीनी दमण हार इइ ह० हण्णे की० कीड
 कपनार्थक० ग्राम नगराटिकने विवे न० नधी या तो जी० माहारा जीवनी ना० विनाश सरीर नी ए० एणी परे पि० विचरे सं० साधु २७ अय वध
 परीमह दृष्टांत गत जंतिहिं पिपलिया विदुं खंदग सोसा नचेव परिकुविया विदिय परमत्थ सारा खमंति जे पंडिया हुंती १ ज० घांणीइ पीलता हुंता
 गटग सूरीना पांच से ग्रिथ तेहने क्रोध लिगार मात्र न उपनी इसी रहणीइ अनैरा साधु जे विदित जाखो परमार्थ धर्मनो सार चमा जे पंडित इइ

राय धनपतिवत्त वावदिर को आ० सं० ४० ४२ मा भाषा

ते सर्व सहे प्राणजातां पिण मार्ग थो न चले रीस नाणे यथा सावत्योने विषे जितशत्रु राजा धारिणी राणी तेहनी पुत्र स्कंद कुमार सर्वशस्त्र प्रवीण पंडित गुणे करी प्रवर्त्त पुत्री पुरंदर यथा दंडकारण्य देशनी धणी कुम्भकार राजाने परणावी एकदा कुम्भकार राजानो पालिक नामा पुरोहित सावत्योइ नगरी आया जितशत्रुनी सभाइ गुष्टि करतां पालक मन्त्री नास्ति मत थापे ते स्कन्द कुमार शस्त्रनी युक्त करि नास्तीकमत उथाया सभा समच्च ते पालकने विलखी कोधी लोके हसी तो आपणे नगरे गयी तेहवे पाछिलि सावत्यिइ स्कन्द कुमार पांचसे राजपुत्रने परिवारे श्रीमुनि सुव्रत पासे दिव्या लिधौ गणधर पदवी पाय्यो एहवे केतले दिवसे मुनि सुव्रत तीर्थकर पूछ्यो भगवन् दंडकारण्य देशे हुं विहार करी नाति बहीन के तेहने प्रतिबोध देवा भणी मन चाल्यो के तुम्हे आग्यायो तिवारे मुनि सुव्रत स्वामी कहे तिहां तुमने मरणांत उपसर्ग के तुं परिसह नही सहे अने चारसेनिनाणुं आराधिक के ते सांभली भवितव्यताना योग थी दंडकारण्य वंदविवा उद्याने जई जतखी तेहवे ते पालक पुरोहित पाछली रीसना वस थी स्कन्द परिवार सहित हणवा बांछती रात्रि तेणे उद्याने छांना हथीयार भूमिमांहि सांतिने पछे प्रभाते आवी राजानेजणाव्यो जे तुमारी साली संयम भांजी पांच से जोध सहित वनमाहिं आव्यो के तुमने विणासी राज लेसी प्रपच्च एहवी से पुच्छ्यो के जेन मानो तो तुमने पांचसे हथीयार छाना वाडी मांहि संताडा के ते देखाडु तिहां थी राजानो मन ते भंभरीने वनमांहि तेडी हथीयार देखाडा महात्मा जपरि रीस चळ्ये थके ते पांच से पालकने भोलाव्या तिणे अभव्ये नगर माहि घाणी मंडावी रीस नावस थी ऋषीश्वरां ने घाणी मांहि घालीने निरदय पणे पीलवा लागी ते साधु जमा करतां केवल पांमी मोच पोहता पछे गुरुने विनास्यो रीस सहित करी भुवनपति मांहि अग्निकुमार देवता हुश्री श्रीधी मुहपती रक्त खरडा समलीइं पुरंदरयशा आगे नाख्या भाइनी मरण जाख्यो एपापी पालक नाकाम के हिवे

धर्म एव रक्षणीयः इति विचिन्तयेत् इत्यर्थः २६ कथित् दुष्टः कुत्रचित् अनार्यदेशे अमणं साधुं हन्यात् प्राणापहारं अपि कुर्यात् तदा सयतः साधुं
रत्नं सप्रेक्षितविचारयेत् एव मिति किं जीवस्य नागो नास्ति शरीरस्य नागो विद्यते न च शरीरनाशे जीवनाशः कीदृशं साधुं संयतं जितेन्द्रियं पुनः
कीदृशं दासं क्रोधादि रक्षितं साधुना मनसि एवं चिन्तनीयं कदाचिदहं अस्मिन् शरीरनागावसरे क्रोधं करिष्यामि तदा मम धर्मरूपजीवितव्यनाशो
भविष्यति न चास्मिन् अनित्यदेहे नष्टे मम आत्मनः धर्मस्य च नागो भावीति यदुक्तं दोषो मेऽस्तीति युक्तं श्रपति श्रपतिवातं विनाशः परीक्षे दृष्ट्याः साक्षा
च्च माक्षादिति श्रपति न मां ताडयेत्ताडयेद्वा नाशून् मुष्णाति तान् वाहरति सुगतिदं नैव धर्मं ममा हो इत्यं यः कोपे हेतौ सति विषदयति स्या
द्वितयेष्टमिद्विः १ अत्र स्कन्दिकगियाणां कथा २७ यथा आवत्स्यां जितग्रनु नृपो धारिणी प्रिया तयो पुत्रः स्कन्दकः पुरन्दरयथा पुत्रौ कुम्भकारकटक
पुरे दण्डकनृपस्य दत्ता तस्य पुरीहितः पालको भियादृक् अन्यदा आवत्स्यां मुनिसुव्रतस्वामी समवसृतः तस्य देशनां श्रुत्वा स्कन्दकः आवको
जातः एकदा पालकपुरीहितो दूतत्वेन आवत्स्यां प्राप्तः राजसभायां जैनसाधूनाम वर्णवादं वदत् स्कन्देन निरुत्तरीकृत्य निर्धारितः सन् स्कन्दककु
मारीपरि रुष्टः क्रिद्राणि पश्यति अन्यदा स्कन्दककुमारः श्रीमनिसुव्रतस्वामिपार्श्वे पञ्चशतकुमारैः सह प्रव्रजितः गीतार्थो जातः स्वामिनति कुमार
प्रप्ति कुमार देवता ग्याने करो जीयोतिकीवैर समाली एक आपणी वह्निन टालि बीजी देश जेतले रायनौ आण हुति ते सर्वं वाल्या ते देसने आज
सनि दंड कारण कहोइं पुरंदर यगादिवा लेइं तप तपो देवलोका विपे गई स्कन्दकाचार्यना चारसेनिनाणुं ग्रिय घाणो पीलता कोया नथी अंत
गड फैवनी हुया जिम तेणे वध परीसह सखी तिम बीजे पिण ऋपिसरे बध परीसहसहिवा इति स्कन्दकाचार्यनी ग्रियनी कथा दु० दीहिलो वेया वच्च
उपगार रक्षित पणे भी० भामंतिने हे गिय नि० सदाइ अ० सद्धित रहित आणगारने भि० साधुने स० सर्व असनादि से० ते साधुने जा० याचो हो० हुवे

श्रित्यास्तस्यैव दत्ताः अन्यदा स स्कन्दकः स्वामिन पृच्छति हे भगवन् भगिनी वन्दापनार्थं गच्छामि स्वामिना भणितं तत्र भार्यान्तिकोपसर्गोस्ति स्कन्दकेनीकं भगवन् वयमारोधकविराधका वा स्वामिना भणितं त्वां मुक्ता सर्वेथाराधकाः स्वामिनैव मुक्तेऽपि भवितव्यतावशेन पञ्चशतश्रित्यपरि हृतः कुम्भकारकटकपुरे गतः पालकेन तमागच्छन्तं ज्ञात्वा पूर्वैरेकस्मिन् साधुस्थितियोगीयानि षट्तिंशदा युधानि भूमौ स्थापितानि स्कन्दकाचा र्यसु तत्रैव समवसृतः ततः पालकेन नृपस्याज्ये कथितं महाराज अयं स्कन्दकः पञ्चशतसाधवोऽपि च सहस्रयोधिनः परीषहभग्नास्तव राज्यं गृहीतुकामाः समायाता स्त्वां हनिष्यन्ति राज्यञ्च गृहीष्यन्ति यदि न प्रत्ययस्तदा उद्यानं विलोकय एभिरायुधानि भूमौ गोपितानि सन्ति नृपेण उद्यानं विलोकितं आयुधानि दृष्टानि क्रोधात्तेन ते साधवस्तस्यैव दत्ताः तेन सर्वेऽपि यत्नेन पीलिताः बधपरीषहस्य सम्यग् अधिसहनात् उत्पन्न केवल ज्ञानाः सिद्धाः स्कन्दकाचार्यसु सर्वेषां श्रित्याणां तथाविधमरणं दृष्ट्वात्यक्क्रोधः सर्वस्यायस्य देशस्य दाहकोऽहं स्वामिति कृतनिदानो अग्निकुमारेषूत्पन्नः अथाचार्यस्य रजोहरणं बधिरलिप्तसन् गृह्नैः पुरुषहस्तं ज्ञात्वा चक्षुष्टेनीत्यावा पुरन्दरयथा पुरः पातितं सापि महतीमधृतिश्चकार साधवो गर्वेषिता न दृष्टा प्रत्यभिज्ञातानि कम्बलाद्युपकरणानि ज्ञातश्च तथा साधवो मारिता इति ततोऽधिककृतस्तया नृपतिः अहं तव मुखं न पश्यामि प्रव्रजिष्याम्ये वेति वदन्ती तां स्कन्दकभगिनीं देवाः श्रीमुनिसुव्रतस्वामि समीपे मुक्तवन्तः स्वामिना सा दीक्षिता ततो अग्निकुमारदेवेन सनगरी देशो दग्धः ततो दण्डकारण्यं जातं अद्यापि तथैव तज्जनैर्भण्यते एभिः साधुभिर्बधपरीषहः सोऽस्तथापरैरपि सोऽढ्यः नतु स्कन्दकाचार्यवत्कर्तव्यं अथ परैरभिहतस्य औषधादिक याज्या स्यात् तस्मात् याज्यापरीषहोऽपि सोऽढ्यः अतस्तत्परीषहमाह दुःकरं खलुभीनिचं अणगारस्त भिक्षुणो सम्बन्धे जादयं होद नतिय किञ्चि अजादय २८ गीयरेण पविद्वस्त पाणीनो सुपसारण से ओ अगारवासुत्ति इइभिक्षू न चिस्तए २८ खलु इति निचयेन भोस्वागिन् अनगरस्य

भिन्नोर्नित्यं कष्टं अपरस्य च कदा किञ्चित्कष्टं उत्पद्यते भिन्नोक्तं नित्यमेवकष्टं यदुक्तं गात्रभद्रः स्वरेदेव्यं प्रसिद्धो वेपथुः साथा मरणे यानि चिह्नानि तानि चिह्नानि याचने २ इत्युक्तत्वात् भिन्नोर्नित्यं महत्कष्टं तत्किं कष्टमित्याह से इति तस्य भिन्नोः सर्वं वस्तु याचितं सञ्जवति अयाचितं गृहस्यात्

खलु भोनिष्चं अनगारस्म भिक्खुणो । सर्वसे जाद्वयं होइनत्यिकिंचि अजाद्वयं । २८ । गोयरगगपविट्ठस्स पाणीनोमुपसा
रण । सेओ अगारवासोत्ति इद्र भिक्खू न चिंतए । २९ । परेसु घासमेसेज्जा भोयणे परिनिट्ठिए लंछे पिंडे अलंछे वा

न० नत्ति किं० काद माधुने अ० अणजांचा २८ जिम गाद चरे तिम थोडुं२ आहार स्ये ते प्रधान गोचरीने विपे प० पइठो ते साधु पा० हाव मो० याचवाने
पर्ये सुखपसारी नमके तेभणो ने० ते मुक्कने त्रिय आ० गृहवास इ० एहवी भि० साधु न० न चिंतवे २८ अथ याचना परीसह दृष्टान्तमाह श्रीनि मिना
वने पश्चिमे समो सरण श्रीक्षण महाराय वांदवा आब्या श्रीनिमनायने पूछ्यो हे भगवन् माहरी मरण किम हे तिवारे कलुं ताहरी भाई कुरा कुमारने
हाये मरण इण्ये ते वचन सांभलो जरा कुमार आपणा भाइनी मरण राखिवा भणी विदेसे गयुं वली क्षण पूछे स्वामी हारिका एहवी० इत्ये तिवारे
प्रभु कह्ने मय्यो नगर दाह इण्ये अने जालगि नगर मांहि घर दीठा आंखिल तप हुस्ये तालगि नगरी नहीं विणसे पछे श्रीक्षणे जे अिहार मय
भांडा इता ते मयलाइ गिरनार पर्यंतनी भोलिन खाद्या ए भवितव्यताने योगे एक कुम्भज्जनी तेणे वने मोटा वृक्षहठे भांजता बीससो तेकुणे नजाख्यो
वनी हारिका माहे साद पडाव्यो घर२ दीठ दिन२ प्रते एके को आंखिल करवो जिम संकट टले इस वारे वरस थयोएकदा यादवाना कुमरगिरनारना
तन माहि भमवा लागो देवयोगे मयनी वडो बीसस्यो हतो अवे दारुवही एके स्थानके ती भडीइ रह्यो दीठो ते पाणी घणे जवावसुं ते कुमर विहल

थया पाछा द्वारिका आवता तप करो तो दीपायन ऋषि दीठो तिणे कुमर दीपायनने लात प्रहार करी घणुं विडंब्यो जे ए द्वारिकानी विणास करि
 खे तेहवे ऋषि चिन्तव्यो जे माहरा तपनी प्रभाव हुइ तो हुं मरीने सावाल हवै युयांन द्वारिका नगरी दाहने अर्थ होवु एहवो नियायो बांध्यो तेणे
 कुमर ऋषिवचन सांभली कणकने आवी सर्ववात कह्यो पछे ऋषिवचन अन्यथा करिवा कण आवी ऋषीने पगे लागी स्वामी जालक अर्थांनी चूका
 तुमै अपराधखमी बलती ऋषि कहै लोकनी अपवाद ऋषिनी सराप अन्यथा न थावे पछे कण पाछा आव्या ऋषि कीधे काल करी अग्नि-कुमार देवता
 हुओ ज्ञान करी पाछली बैर जाग्यो आवी अग्नि पिण नगर मांहि घर दीठ आंबल तप करे जे तपना प्रभाव थी वारे वरस नगरमांहि-जीर न चाल्यो
 हिंवे बार वरसने छेहहे नगर लोकने सम काल सरीखीज बुद्धिजपनी घणा ही वरस तप करतां हुवा आज आपणे घर न कीधी तो बीजा घणा ही
 नगर मांहि करे छे तिणे सखी जिम एकने बुद्धि जपनी तिम सहने बुद्ध उपनी तिम सघले आबिल तपन करायो एहवे तिणेद्र लाग पाम्यो
 छे नगर सघली दाह कीधी जे दीक्षा लोड्रं तो तेने मनाथ पासे मीकल्या बीजा ते नौकल्या ते वायुना आकाया हुतां अग्नि मांहिनांखे औ
 कण अने बलदेवनी पराक्रमी मोटे जगत्या छे आपण स्वजनपरिवारसहु बलता देखि दुखी हुवा ते विह्वे बंधव वनवासी नौकल्या तिणे वन जराकुमार
 रहे तिहा पडुता कण महारायने तिस लागी एहवे एक वृक्षनी छाया हठे आवी सुता बलदेव पाणो लेवा गयो एहवे जराकुमार वनमांहि क्रीडा
 करता रुगने वरासिबाण मूर्ये ते वाण औ नारायण पगने तलि ते उत्तम पद्म भलकै छे तिहां आवी लागी जराकुमार आवी देखेती ए अपराध क्षमी
 बलती कण कहै वीतरागना वचन अन्यथा नथावे तूं ताहरे ठामे जाइ हिवडा बलदेव आवे छे ते तुम्हने दूहवण करिखे जरा कुमर आपणे स्थानके
 गयो पछे औक्षण जी चिंतवे छे ए सुम्हने मारीगयो मे तो अनैक माथा छे ए जीव तो जाई इम चिंतवी आर्तध्याने काल करीने अधोगति त्रिजी नरके

गंगा तेहरे बलदेवपाणी लेई तिहा आवे तठे भाइ सुताछई तेहरे बीलावे अही बंधव पाणी पीवी मुझने पाणी आणतावार लागी सही तुम्हेतिरस्या
 यया इम विनापय की मूत्री नयी जाणतो से ह यकी क्षणने खधे उपाडी इम अनेक मनावणा करता छमास हुवा एहवे एक देवता ब्राह्मणने रूपे धई
 मृतक गायनी रूप विकुर्वी तेहने वाछडी चूँ छे एहवी स्वरूप बलदेव देखी कहिवा लगी अही विप्र एहवी विप्रकाई मूई गायने घवरावि छे बलतो
 ब्राह्मण कहे तु' मूर्ख जे मूयानें खधे जपाउतां छमास यया अने मूत्री न थी जाणतो वलोलूतनीघाणी करता बलदेव कछु अरे मूर्ख वेलूमाहि
 एत किशं नोकने देवता कछु मूत्रा क दीजोवें इम देवताइ' वूझ्यो श्री क्षणने संस्कार करीवें राय्य यकी श्रीनेम कहे चारित्रलेई विहार करे अने
 त्रिज्ञां २ भिन्नानें जाइ तिहां २ तेहना रूपमोही स्त्रीसर्वधरना कामकाज मूकी जीवे पाछे फिर सर्वकाम विसारे एकदा श्रीवलदेव मुनि भिख्यानि
 पयें याम साहिपेमतां फूवाकांठे एक स्त्री बलदेवनी रूपदेखी जीती २ घडाने भरीसे आपणा बेटाने गले रस्सी बांधी तेहवें बलदेवें छोड्यो
 तिवारें विल्यो माहरा रूपनं धिक्कार हुओ जे रूप देखतांए हवा अनर्थ जपजें एरूपपंचेद्री बालकनी पाप मुझने लागतो ते श्रीवलदेव रूप अनर्थ
 जेए जानि नियम लोवी आज पाछे याममाहि आवी भिन्ना न लेवी जे वेड माहि कीई खडवाही काष्ठवाही तथा सार्थवाही आख्याहुंतादीइतील्यु
 इम चितयी वेडजरं रजुं तिहां गांतिप्रणाम देखीने वेडना जाव हरणादिक आययें रहें एहवे मृगली एकजाती स्मरणथी ते बलभद्र मुनिनी सेवा
 करे जिज्ञां माया जतया जणि फालदेती ऋषिने जणवें भातपांणी मेलवे एकदाते वनमाहि रथकारसार्थ वाहघण हर्षपामी भिख्या देवा उठ्यो
 भाव सहित मृगभावना भावेछे जेहु' मानवीहु' ततो निस्तरत अने बलभद्र सुम्तती आहार लेतां अईकापी वृक्ष नीडालिवायनें जोगिबिहुं जपर
 पडोबिगेई मरो पांचमें ब्रह्म देवलोके देवता इआ जिम बलदेव ऋषीखर याचना परीसह सछु तिम बीजें सहिवीइति श्रीयाचमा परीसह दृष्टांत १४

अमार्गितं किञ्चित् अपि नास्ति तस्मात्तु धिक् कष्टं भिक्षुजीवितं मिति पुनस्तदेव द्रष्टव्यं गोचराग्रं प्रविष्टस्य साधोः
पाणिर्हस्तः पिण्डग्रहणार्थं न सुप्रसार्यः सुखेन न प्रसार्यः गौरिव चरति यस्मिन् स गोचरः गोचरे अग्रं प्रधानपिण्डग्रहणं गोचराग्रं तन्निमित्तं प्रविष्टस्य गृहे
प्रस्थितस्य भिक्षार्थं करप्रसारणं दुःकरं भिक्षामार्गणं दुःकरं की नित्यं सम्यग् व्युत्थानं नरः भिक्षां मार्गयति तस्मात् अगारवासी गृहवासः श्रेयान्
इति भिक्षुर्मनसि न चिन्तयेत् यथाऽरण्ये याज्यापरीषही दुःसहो न तथा श्रीमदृहकीर्णे पुरेऽतः स्त्रीणां निजरूपकृत मनर्थं दृष्ट्वा बलदेवार्षिः पुरः प्रवेशं
निवेध्य यत् एव याज्यापरीषहं सीढवान् तत्कथा २८ यथा द्वारिकानगर्यामेकदा श्रीनिमिः समवसृतः कृष्णेन द्वारिकाक्षय स्वमरणकारणं गृष्टं नेमिना
मद्यपानं विकलीभूतलक्ष्मणमारोपसर्गं समुद्रतक्रोधा दीपायनात् द्वारिकाक्षयः त्वत्करणञ्च त्वद्गजराकुमारादेवेति प्रीतं वासुदेवेन द्वारिकायां निषिद्धं
मपि मद्यपानं भवितव्यतावसेन कृष्णपुत्रैः कृतं मद्यपानं विकलीभूतैश्चतैः क्रीडार्थं नगरबहिर्गतैः स्तत्रातापनां कुर्वन् दीपायनञ्च विदृष्टः अरे त्वं
द्वारिकाक्षयकारी भविष्यसीत्युक्त्वा यष्टिसुध्यादिभि रूपसर्गितः कोपात् द्वारिकाक्षयनिदानं चकार तस्मात्तत्रा देव सृतः अम्बिकुमारेष्वत्यन्तः तेन च
द्वारिकाक्षयः कृतः कृष्णबलदेवावैव निर्गतौ अष्टव्यां लघाक्रान्तेन वासुदेवेनोक्तं नाहमतः परं चलितुं शक्नोमि पानीय मानीयमे देहि ततो बल
देवेन पानीयार्थं दूरङ्गते पादोपरिपादं कृत्वा कृष्णः सुप्तः अथ प्रागेव श्रीनिमनायवपन्न श्रवणसञ्ज्ञात भयेन जराकुमारिण यत्रवासं प्रपन्नेन तदानी
मित स्तुती भ्रमता तत्रैवायातेन मृगभ्रांत्या मुक्तवाणेन विरूपादः कृष्णः पञ्चत्व माप तथापि तत्रा यातेन बलदेवेन मे भ्राता सृतः किन्तु मदिलम्बा
गमनीय रोषा देश मौनमाश्रितो स्तोति बुध्या तच्छिवं स्वस्त्वर्थे समुत्पाटितं पूर्वसप्ततिदेवेन प्रतिबोधे कृते बलदेवेन दीप्ता गृहीता एकदा
कस्मिंश्चिदग्रमे भिक्षार्थं मायातस्य बलदेवस्य रूपं दृष्ट्वा व्यामीहप्रतया कूपकगुह्यया कयाचिन्नार्या घटभ्रांत्या स्वबालकगुह्ये एवपासितः ततो

बलदेव मुनिना प्रतिबोधिता सा बालगलात् पायं दूरीचकार ततो भिक्षार्थं ग्रामप्रवेशनिग्रमो गृहीतः वने एव दण्डकाण्डहारकैभ्यो भिक्षां गृह्णाती यदि तेभ्यो न प्राप्नोति तदा तप एव करोतीति यथा बलदेवेन तुच्छलोकैभ्योपि भिक्षा मार्गिता ततो याज्ञापरीषदः सोढ स्तथापरैरपि सोढव्यः एवं याज्ञापरीषदे बलदेवकथा श्रय याज्ञायां न लभेत् तदा अलाभपरीषद्गोपि सोढव्यः अतः अलाभपरीषद माह परेस घासमेसिजा भीयणे परि निद्रिए नद्रेपिग्रे अलदेवा नाणुतपिज्ज परिकुए ३० अज्जीवाहं नलभामि अविलाभी सुए सिया जो एवं पडिसिक्खि अलाभी तं नतज्जए ३१ साधुः पयेसु गृह्णयेपु ग्रामं कवन् एपयेत् तत्र च भोजने ओदनादौ परिनिद्रिते सम्पूर्णं सिद्धं वा लब्धे प्राप्तं सति वा अथवा अलब्धे अल्पे अनिष्टे लब्धे वा पण्डितो मुनिर्न अनुत्थयेत् लब्धिमानहं यतो मया सम्पूर्णमिष्टं वा आहारं लब्धं अनिष्टे अल्पे वा अलब्धे तथा न दूयेत इति अनुत्थोप्यहो गृह्णते ३० तदा किं कुर्यादित्याह अथैव अहं आहारं न लभामि अपि सम्भावनायां सम्भावयामि अथैव आहारं न प्राप्तं परं सुएइति स्वः प्रभाते प्रागामि

नाणुतप्येज्जपंडिए ॥ ३० ॥ अज्जीवाहं नलभामि अविलाभी सुएसिया जो एवं पडिमंचिक्खे अलाभीतं नतज्जए ॥ ३१ ॥

प्रयाये सूत्रमाह अलाभ परिसद १५ मो कहिछे प० गृहस्थना घर विखिषो० आहार म० भो० भोजननो पयेये ल० लाधे धके पिं० आहार प्र० अथ लाधे यत्ते वा० अथवा ना० हर्षविषुवादरूप पयात्तापनकरे प० पंडित ३० अ० अज नथो पामतोएहवी संभाव नाइछे लाभ सु० आगरे सि० संभवाना होइ जी० जे साधुने ए० एणीपरे य० दीन पणारहितमन एहवी अ० अलाभ परीषदतं० तैसाधुनेन० नजी मथी ते साधु ३१ न० जाली मउ० जपनीडु० दूष नानाप्रसुख वे० फीडादिकयेदनानि दु० दु० खे पीडोयको अ० अदीनपणा रहित धा० धिरकरे प० पीतानि प्रजायी तिहां हिं० रोग अइयासे २३ अनाभपरीसह दटांत पाछने भवे गांसनी पटेल इ० ती पांचसे हलवहावती एकदा त्रिपुरहरे भात पाली आव्या पूठेचां न लेई हलवोडाव्योडाव्यो पनरे

दिने लाभः स्यात् आहारस्य प्राप्तिर्भवेत् उपलक्षणत्वात् अन्ये दुरपरेद्युः अन्यतरेद्युर्वा मां वा भूयः साधु रेवं प्रति समीक्ष्यते इति चिन्तयति तं साधु
अलाभपरीषद्ही न तर्जयेत् न अभिभवेत् ३१ अत्र अलाभपरीषद्ही कथाद्वयं लौकिकं १ लोकोत्तरश्च २ तत्र प्रथमं लौकिकं कथा न कल्प्यते एकदा
कृष्ण १ बलदेवर सत्यकि ३ दारुक ४ एते चत्वारोऽप्यश्वापहता अटव्यां वटवृक्षाधो रात्रौ सुप्ताः आद्ये ग्रहरे दारुको यामिकी जातः अन्ये तयः सुप्ता
से जीवने अंतराय दीधी ते कर्मदण्डेन कुमारेने भवि पाम्यो एकदा कृष्ण महारायनी स्त्रीदण्डणा तेहनो पुत्र दण्डेन कुमार वैराग्य धी नेमिनाथ पासि
दीक्षा लीधी गोचरी करतां अंतराय कर्मे आहार पामे नहीं साधु जै साथे फिरे के ते पिण आहार न पामे बीजे साधे नेम आगलि कह्यो गोचरीइ
साथि न जावे तिवारे दण्डेन कुमार भगवंत पासि आवी अभियह लीधी परायी बहियुं मे न लेवुं आपणी लखे आहार मिले तो लेवो इम अभियह
पालतां घणी काल हुवा एकदा श्रीकृष्णनेमनाथ ने पूछी भगवन् अठारें हजार सांधां में दुक्कर क्रियानी कारण हार कुण के अने आज केवल ग्यान
कुण पामसी तिवारेने मिकछुं तुमारी पुत्र दण्डेन कुमार दुक्करकारक आज केवल ग्यान पामस्यो ए श्रीनेमनाथनी बचन सांभलिते हवें श्रीद्वारिकाइ
पाछा आवतां भिन्नाइं भमतां दण्डेन कुमार गलीमे देख्या भक्ति सहित वंदणा कीधी तेहवे कीइ एक व्यवहारी कृष्ण वांदता देखी चिंतव्यो ए मोटी
साधु के जेहने कृष्ण वासुदेव वांदि तो ए माहरे घरे आवेतो एहने आहार दुं एहवी चिंतवी साधुने बोलायो व्यवहारीये सुकृती मोदिक आप्या तेलैइ
श्रीनेम नाथ पासि आप्या गमणागमण पडिकसी पूछे भगवन माहरो अंतराय कर्मचय गयी जे मे शुद्ध मोदिक लाधा तिहां श्रीनेम कहए कृष्णनी
लखि ताहरी लखि नथी एहवी सांभलि चिन्तव्यो सुकृने परलखनी आहार न लेवी ते भणी आहार परिठवाने हेत राख मांहि चूरता कर्म
चया शुभ भावना धरे धन्य श्रीनेमि माहरोपण राखी नही तो भंग पडंतइम के बलग्या न ऊपनी के तला वर्ष केवल पालि मुक्ति पुहता जिम दण्डेन

तदानीं क्रोधपिगाचः तत्वायातः दारुकं प्रत्याह अहं मेतान् सुप्तान् साम्प्रतं भक्षयामि यदि तवैषां रक्षणी शक्ति रस्ति तद्वा युव युव दारुकं नीत्तं वाटं ततां लग्नदं यथा १ दारुकस्तु पिगाचं हन्तुं न शक्नोति तथा २ तस्य क्रोधो वर्द्धते तथा च दारुकस्य न युद्धलाभो जातः पराभूतएव दारुकः सुप्तः द्वितीये प्रहरे सत्यकि स्त्रियतः क्रोधपिगाचैव तत्रैव जितः तृतीये प्रहरे बलदेवः सोऽपि तत्रैव जितः तुर्ये प्रहरे उत्थितं क्षणं क्रोधपिगाचं स्तथैव प्रोक्तवान् अणग्राह मां जित्वा मत्तहायान् भक्षय ततो यथा क्रोध पिगाचो युध्यति तथा २ क्षणोऽहो बलवान् एष मत्त इति तुयति यथा क्षणस्तोषवान् भवति तथा २ पिगाचः क्षीयति एवं क्षणेन पिगाचः सर्वथा क्षीणः स्वस्त्वमध्यै चित्तः प्रभाते तां अगान् दृष्ट्वा क्षणेनीत्त किं मेतद्भवतां जातन्ते सर्वेऽपि रात्रिपुत्तान् प्राहः क्षणे न स्वस्त्वममथादाक्षय दर्शित एवं क्षणवदयस्तीपवान् भवति सो लाभपरीषहं जेतुं शक्नोति अथ द्वितीयं लोकोत्तरं दंढणं त्वमार कथानकं कथने कस्मिंश्चिद्भागे कोऽपि क्षणं सरोरो कुटस्वी वसति अन्येऽपि बहवस्तत्र कुटस्विनी वसन्ति वारकेण ते राजवेष्टि कुर्वन्ति राजसत्का पत्र गतहत्तानि याहयन्ति एकदा तस्य क्षणगरीरिणः पञ्चयतहलवाहन वारकः समयातः तेन च वाहिता वृषभाः भक्षयानवेलाया मध्ये कोऽधिक यायो दापित स्तदान्तरायं कर्मवर्द्धं तो मृत्वाऽसौ बहुकाल मितस्ततः ससारे परिभ्रम्य कस्मिंश्चिद्वे क्षतसुकृतवशेन द्वारिकाया क्षणवासुदेवस्य पुत्र त्वेन समुत्पन्नः दृग्गतेति तस्य नाम प्रतिष्ठितं स दृग्गणकुमारः श्रीनिमिषार्खे अन्यदा प्रव्रजितः लाभान्तरायवसान्महत्या मपि द्वारिकायां हिंङ्गमानो न किञ्चिदप्यादि लभते यदि कदाचिन्नभते तदा सर्वथाऽसारसेव ततस्तेन स्वामी वृष्टः स्वामिना तु सकलः पूर्वभववृत्तान्तं स्तस्य कथितः तेन चाऽयं मभिगृह्यो गृहीतः परलाभो मया न याज्ञः अन्यदा वासुदेवेन स्वामिन इति वृष्टं भगवन् एतावत्सु अमणसहस्रेषु को दुष्करकारकः स्वामिनाद गृह्णन्तिरेव दुष्करकारक इति उक्तं क्षणेनीत्तं स इदानीं कास्ति स्वामी प्राह त्वं नगरं प्रविशन् तं द्रव्यसि हृष्टः क्षणः श्रीनिमिजिन प्रणम्य उयित.

पुरद्वारे प्रविशन्त साधु दृष्टवान् हस्तिस्कन्धा दुत्तीर्य क्षणं स्वं वन्देतेन वन्द्यमानोऽय साधुरेकेनेभ्येन दृष्टः चिन्तितं च तेन अहो एष महात्मा क्षणेन वन्द्यते एव चिन्तयत एव तस्य गृहे दृष्टवर्षिः प्रविष्ट स्तेन मोदकैः प्रतिलाभितः ततः स्वामिसमीपे गत्वा पृच्छति मम लाभान्तराय क्षीणः स्था मिना उक्तं एष वासुदेवलाभः मम परलाभो न कल्पते इत्युक्त्वा नगरं ब्रह्मिर्गत्वा उचितस्थस्थिले मोदकान् विधिना परिष्ठापयन् शुभध्यानारोहिण क्वेवलोजातः एव मन्यैरपि अलाभपरीषदः सोढव्यः अलाभात् अनिष्टाहारलाभात् अन्याहार भोजनात् शरीरे रोगा उत्पद्यन्ते अतो रोगपरीषदोऽपि सोढव्य स्ततो रोगपरीसहमाह नञ्चा उष्यद्वयं दुक्खं वेयणाए दुहट्टिए अदीणो थावए पन्नं पुट्ठो तत्थ हियासए ३२ ति गच्छ नामि नन्देज्जा सच्चिक्खेतगवेसए एयं खुतस्स सामन्नञ्जं न कुज्जा न कारवे ३३ वेदनया दुक्खार्त्तिती मुनिः अदीन सन् प्रज्ञां स्थापयेत् बुद्धिं स्थिरां कुर्यात्

नञ्चा उष्यद्वयं दुक्खं वेयणाए दुहट्टिए अदीणो थावए पन्नं पुट्ठो तत्थ हियासए ॥३१॥ तिगिच्छं नामिनंदेज्जा संचिक्खे त्त गवेसए एयं खुतस्स सामन्नं जन्न कुज्जा नकारवे ॥३२॥ अवेलगस्स लूहस्स संजयस्स तवस्थिणे तणेसु सुयमाणस्स होज्जा गाय विराहणा ॥३३॥ आयवस्स निवाएणं अउला हवइवेयणा । एवंनञ्चा नसेवंति तंतुजंतण तज्जिया ॥३४॥

कुमार अलाभ परिसहसङ्घी तिम बीज सहिवो इति अलाभ ऊपर दृष्टान्त १५ ति० रोगटालिवाने अर्थेना० अनुमोदे नहि स० समाधि सहित अ० चारित रूप आत्मानो गवेषक ए० इणे प्रकारेखु० जेभणी त० ते रोगवंत साधुने सा० चारित्रपालिवो सहो जी जं० जेन पोति नहीकरे म० अनैरापां सेन कारवे ३२ अथ रोगपरीसह दृष्टान्त मथुरानगरीइ जितशत्रुराजा कालइसे नामे गणिकाने रूपे मोहि अंते जरमाहिंराखिते हने कालवे सनामा

किं ज्ञत्वा दुःख उत्पत्तिं उद्भूत ज्ञात्वा तत्र वेदनायां दुःखे वा रोगपरीपह अध्यासेत सहेत कीदृशो मुनिः पुष्टः मृष्टो रोगैर्व्याप्तः दुःखयतीति दुःख
रोगक्षेपेन प्रार्त्तः पीडितः क्रियते इति दुःखार्त्तितः तादृशोपि प्रज्ञां स्थापयेत् रोगार्त्तस्य हि प्रज्ञा चक्षुसास्यात् साधुस्तु रोगसद्भावेपि प्रज्ञां स्थिरां
एव विदधेति दुःखार्त्तः तदा रोगार्त्तः किं कुर्यादित्याह लोगच्छ मिति साधुरोगार्त्तश्चिकित्सां रोगप्रतीकारं न अभिनन्देत् न अनुमन्देत् त तदा चिकित्सायाः
पुत्र दुःखांते धर्म साभलो देव्या लेई मुद्गगाल नगरोई पुहती तिहां नो राजा जितगन्तु राजानो वहिनीवी तेहनी स्त्रीआपणा भाइनी हरसनी व्याधि
जाणी ते गमाइया भणो आहार माही ओपध घाली ते आहार दोधु ऋपि ओपध मिश्रित जाणो आहार परिठव्यो काया अन्य मानी अणसण लेई
प्रतिमाद रशो तिण काल वेस कुमरे गृहवास यके रात्रि सियालनो गब्दसांभलो अंगओ लगू मोकली सीयाल पकडी अणाव्यो तिणे कुमरे कौतुके
हृत्तो ते प्रजाम निर्जगदं मरोने वं तर थयुं तिणे अपणा वैरयकीकालवेस कुमरने सीयालनो वेस करिखावा लागी ते अहियासती रोग परीसहसहती
मोधो जिम तिणे कालवेग साधि रोगपरोसहसह्योतिम वोजे साधु सहिवो ते भणोहणानाफरसनो १७ मो परीसह वस्तरहित साधुने तथा अल्प वस्त्रने
न नपयतीने स० सयमवतने त० तपस्वीने त० हणने विपेइ स० सूतावेसताइ हु० हुवे गा० शरीरने विपेइ पीडा ३४ आ० तडकाने नि० पडवे
करी प्र० पनुभराणा ज० हुवे वे० वेदना ए० एणी परे न० जाणिने न भोगवे त० ते वस्त्र ज० जे हणानी त० पीडोयकीजिन कळी साधु हुवे अथ हण
म्यगे दृष्टांत मावली नगरोई । जितगन्तु राजानो पुत्र भद्र कुमार वैराग्य धकी दीक्षा लेई विहार कथी केतले अनार्य देशे पडुती तिहां राजाना
प्रीनगणू सहात्मा प्रगदीठे अण श्रीलखे पळू तुं कुण पिण ते ऋपि भाषा अजाणतो वीळ्यो नहीं तिहां हेरो करो भाळ्यो वस्त्र उरालिया तेहने डाम
सवाते वाधी मारो उपसर्ग कोधी ते सखी जिम भद्र कुमार हणस्पर्श परोसह सहां तिम बीजे सहिवो इति कथा कि० दान अण कर वे मेल करो

मग्नस्य पोडिता म्माध्वः ततजं वम्भं कम्बलादियम्भं वा न सेवन्ति न आचरन्ति किं क्त्वा एवं ज्ञात्वा एव भिति किं आतपस्य निपातिन धर्मस्य संयोगेन प्रगुना वेदना भवति तापसीतवर्षापातादिपीडास्माभिः सीदु न शक्यते अथवा आतप्यते पीड्यते शरीर मनेनेत्या तपः तस्यपापाणादि रक्षु यते तस्य मंगेनाम्भत् गरीरे मन्त्रतो वेदना भवति यदि वस्त्रादीनां प्रस्तरणं स्यात् तदाम्भत् गरीरे तृणादिभिः पीडा न स्यात् इति विचिन्त्य वस्त्र कम्बनादिकं न परिगृह्णन्ति इति जिनकल्यापिचया इदं मुक्तं वर्त्तते अत्र भद्रपिकथा यथा श्रावस्त्राजित शत्रुपुत्रो भद्रः प्रव्रजितः पित्रः राज्ये विहरन् हिरेकोयमिति म्नाल्यानृपनरैर्दुःतः पृष्टोऽप्यनुवन् क्रुद्धै स्तैः क्षुरेण तच्चिकीर्देभ्य वेष्टयित्वा मुक्तः ततः सतदेदनां अधिसेहे एवं तृणस्यर्ग परीयहः शेष माधुभिरप्यधि सञ्चः अत्र तृणादिस्पर्गात् गरीरे प्रस्विदात् रजः स्पर्गान्मलोपचयः स्यात् तदासल परीयहीपि मोढव्यः अत स्तुमाह किलिन्न गाय मेहायो । पद्मेण्य न्येणत्राविसुवापरियाविण सायन्नो परिदेवण ३६ वेदज्जनिज्जरापिही आरियं धम्ममणुत्तर जाव सरीर भेडत्ति जलं काएणधारण ३७

किलिन्नागाय मेहावो पंकेगा वा रणवा । धिमुवा परिताविणं सायंनो परिदेवण ॥३५॥ वेदज्ज निज्जरा पेही आरियं धम्म मणुत्तरं । जावसरीर भेडत्ति जलं काएण धारण ॥३६॥ अभिवायण म्भुङ्गाणं सासीदुज्जा निसंतणं

त्राय्यां गाः सन्नि मर्गादावंत मे० बुधेवान पं० परसेवा रहितमेल वा० अथवा र० रजसहितपर सेवो भेले करीने धि० उनालानि वा० प्रयवा शरदः सन्तुन तापवे करो पीउागो शको मा० साता सखनी० नवांछि ३६ व० वेदे सहे मेलनी परिसह कर्मचय वांछतो शको आ० चारित्थर्म श० प्रधान पडिआयो जाणीर जा० जानर्ग स० सरीरनी मे० विनाग दुवेता लगे एतले ज० मेलका० कायाइं करो धारे ३७ अथ मलपरीसह दृष्टांत चपा नग

राय धनपतिवह वाहीदर का आ० स० व० ४२ मा भाषा

मेधावी साधुर्धिसु ग्रीष्मकालेवा शब्दात् शरदि अपिपरितापेन गाढीषणापकेन प्रखेदात् आर्दी भूतमलेन अथवा रज सार्द्रमलेन परि शुथ काठिन्यं प्राप्ते न धूत्या वा क्षिन्नगतः सन् बाधितः शरीरः सन् सातं सुखं न परिदेवे तंमलपहारात् सुखं न वाञ्छेत् सातार्थं विलापं न कुर्यादित्यर्थः ३६ तदा किं कुर्यादित्याह वेयञ्जेति निर्जरापेक्षी कर्मचयमीषुः साधु स्तावत्कायेन जलं धारयेत् देहेन मल धारयेत् पुनर्वैज्जमल परोषहं वेदयेत् सहितं तावत्कथं यावत् शरीरस्य पातः स्यात् साधुः कौटुशः सन् आर्यं श्रुतचारित्र्यरूपं धर्मं प्रपन्नः सन् इत्यध्याहारः कौटुशं धर्मं अनुत्तरं सर्वोत्कृष्टं ३७ आह सुनन्दहृद्भेदार्थं साधुस्तत्कथा यथा चम्पायां सुनन्दो वणिक् दानवान् अन्यदा मलाविलं साधुं दृष्ट्वा मलधारिणं सुक्ताशेषं सर्वं साधुनां भव्यं इति जुगुप्सां कृतवान् मृत्वाचासौ कौशं व्यांइत्य पुनोऽभूत् स प्रस्तावि दीक्षां गृहीतवान् तदानीं तत्कर्मोदयेन देहे दुर्गन्धोऽभूत् स यति र्यत्र यति तत्र रीदं सुनन्दं श्रेष्ठि तेषां एक महात्मा चारित्र्य पात्र मलिनगात्र आवती देखीनि ते श्रेष्ठि चितवे ए जन दर्शनं महा मेलो अशुचि बीजो सर्व भलो एणिण वात जीवा सरीखी नही इम दुर्गन्धा कर्म उपाज्यो ते अंत समे कोसबी नगरीइ व्यवहारी यानी वेटी शयुं ते पाछिला भवना उदय थी शरीरे महादुर्गन्ध उपनी जिहा जावे तिहां लोक दुर्गन्धा करे एहवे एकदा साधुना मुख थी सांभल्यो जे दुःख कर्मचये काउसग कीया पामे तिणे सिद्धांत वचन प्रमाण करी अटवी मांहि जई एक स्थानिके काउसग करी सासण देवता आराध्यो ते शासन देवताइं तेहनी शरीर सुगंध कीधो काउसग पारी आपणे स्थान के आवे लोक निन्या करे कहे ए महा दीर्भागी देवताने भावे तो सिंह हुवो तिवारे तेषां चिंतव्यो देखो लोकतो केहना नहीं यतः अरंगमित्याह रंगना रङ्गमुचते लोकापवाद दुर्वार्थ कथं लोकोभिधियते १ लो कहसे तेवली देवता आराधी सहज गंध कीधो तिणे जिम कीधो तिम कीजे ऋषीखरे न कारिवो दुर्गन्धा कर्म उपार्जवो नही मलपरीसह सहि इति मलपरीसह ए श्रेष्ठियुक्त दृष्टांत अ० नमस्कारना करवा अ० उठी बैठा थईने आसणीयो

ना० सत्कारादिक अणदीधेयके तपे नही प० प्रज्ञावत साधु ३८ अथ सत्कार परीसहृष्टांत मथुरानगरीयें जयसिंह राजा तेहने इन्द्रदत्त नामा पुरोहित मिथ्यालोके तेणें गोखवठां राजमदै चारित्रिया वाटे आवतां देखी गोखथी हेठा पग करी जे हवे गुरु गोखथी हेठा नीकले तेहवे तेणें अस्तकी पगदीधी तेहवी स्वरूप साधुनी आवक दीठो तिहांसिंठएहवी प्रतिज्ञा कीवी माहरो जीवतव्य प्रमाण जोएपरोहितना पग छेद करीये तिवारे अष्टि पुरोहितना छिद्रताके पिणकांई चले नही तिहांयके ते पुरोहितनो स्वरूप गुरुने कही वलतो गुरु कहे महानुभान महात्मा पूजासत्कार निन्दा ते समगिणे सत्कार असत्कार परीसह सहै वली अष्टि कहे भगवन् मिथ्या त्वक्योजीइयें यतः साधूण चेई याणय पडिणीयंतह अवस्वायंच जिण वयणस्स अहिंयं सब्बत्थामिणवारइ १ साधुनीज्ञान नो उपद्रवकरणहार अवर्ण वादनो बीलण हार जिन वचन नी उत्थापक एहने यथा शक्ति शिष्या न देता विराध कहु'इ वलीअष्टि कहे भगवन् मिथ्या त्वीने' सीखदीधी जीइये एवचन सांभली गुरु वलीअष्टिने पूछी हिवणांए परोहितने घरस्यु हुवेंछे तिवारे अष्टि कहे एहने नवी अवास नीपनीछे तिहां राजा जीमवागु निहुंतयोछे तिहां राजा अवास भाहिं जीमवावसे तिवारे तु' राजानी हाथसाही जभोराखि कहिजे खामीए घरमांमागि सो हिवडा अवास पडिस्ये तिहांथ कुतेरे अष्टि राजा नीतरे आवास मांछि आवे पेसे तेहवे राजाने जभोराखि कही मतांपधारीएअवास पडिसीतेहवे ततकाल आवास पड्यो तिवारे राजाइ' कहु एस्यु घाटि अष्टि कही अस्सने खानी गुरे कही राज हर्ष थकी गुरुने पगे लागी वोत रागनी धर्म्म पडिवज्यो अष्टिने ते पुरोहितनी पदवीआपि अष्टिराजाने आगलि कही खामी परोहितीये चारित्रियाने माथे पग मूक्यो हतो तो एहलीकना फल देखाडिये राजापरोहितने हडिघाल्योकेतले दिने अष्टिराजा नेकहे गुरुना पग धोइ पीवितो मुकजी तिणे हां भरो समस्तलीक समच्च चरणोदकपायी प्रतिज्ञा सेठ पूरी कीनी जिम साधु महापुरुषे परीसहसही अष्टि नथी सछु तिम

एमी प्रजातैयो जाति कुन स द्रव्यनि द्रव्यादिनापरोक्षितः अत्रात स्तादृगं गृहस्थ आहारायर्थं एष यतीत्येवं शील प्रजातैपी पुनः कीदृशी भवेत्
पत्नीपुपः सरसाहारेलापव्य रक्षितः पुनः साधुः सरसाहार भक्षणसक्ता वीक्ष्यरसे पुनः अनुगृह्णीयात् सरसाहाराभिन्नां न कुर्यादित्यर्थः पुनः पञ्चवं

गुतप्येव्य पञ्चवं ॥ ३८॥ सोनूगं मए पुव्वं कम्मा नाण फलाकडा । जेणाहं नाभिजाणामि पुष्ठो केणाइ कम्हुई ॥ ३९॥
अह पक्खा उइज्झंति कम्मा नाण फला कडा । एव मसासि अप्पाणं नच्चा कम्म विवागयं ॥ ४०॥ निरुद्धगंमि विरञ्जो

न कर्त्तव्यो इति सत्कारपरीसह दृष्टात द्विवे प्रज्ञापरीसह २० मो कहेंछे से० ते प्रज्ञावंत साधु इस जाणें नू० निखेमए० से पू० पूर्वजन्मांतरेइ क० करतो
ना० ग्याननो प्रसंसादिक ग्यानपाभि जे० जेणें करतेहं नर मनुष्यपरें अ० जीवादिक पदार्थ जाणुं प० पूछी थको के० कोइ मनुष्यादिक कोइ
कथा न कने कियें ४० अ० हिंदे वली प० आगमीइ काले उ० जदे आवस्ये क० कर्म अ० अग्यान पणुं पाभि वानो फल जे पूर्वकर्म जन्मांतरे कीधा
इताइ ए० एबी परेंमै० स्वस्वपणु करे ज० आपणी आत्माने घणी प्रज्ञापा मीने शुभाशुभकर्मना विपाक ४१ अथ प्रज्ञायां दृष्टांतमाह उज्जिणीइ कालि
क्षाचार्य तैजना गिय प्रमादी इवा जाणिनें गिन्या तरने कही पांचसे तिहां गिय मूकीने गुरे सुवर्ण कूलि तटि पुहताछे तिहां आपणा गियनी
गिय सागरचंद्र बेना कहे पइता पिणते श्रीलखे नही गुर पास रही सागरचंद्र वखाण करे गुरने पूछे माहरो वखाणके हवी तुमे घणुं यती नाव
छांण सांभन्या इखे गुर कहें तुमा रोवखाण रुडो तिम २ अभिमान बाधें लोकने कहे सर्व जाणुं कुं इस गर्वधरे एहवे जे पूर्व गुरे ५०० साधु
मुं क्वाइता तिने प्रभातिवेइ गुरपीसालमाहिं जीया किहां इंदेखें नही पछे शिज्यातर आवकने पूछे तो आवक कहे तुमनेप्रमादि जाणी विहार

इति प्रज्ञावान् साधुर्न अनु तथेय अन्वेषां सत्कार दृष्टाहा मम कोपि सत् कार न करोति किमर्थं मह प्रव्रजितः इति चिन्ताप रो न भवेत् ३८ अत्र
आइ अमण्योः कथा यथा मथुरायां इन्द्र दत्तः पुरोहितोस्ति सजिन शासन प्रत्यनीकः खगवाक्षस्थः सन् अधोनिर्गच्छतो जैनयतेर्मस्तुकोपरिनिज
चरणं विततं करोति एव निरन्तरं कुर्वाणं तं दृष्ट्वा साधुर्न कोपि कुप्यति परमेकः आवकः कुपितः तत्पादच्छेद प्रतिज्ञामकरोत् अन्यानि तच्छि
द्राणि अलभ मानेन तेन आवकेण तत्स्वरूपं गुरोः पुरः कथितं गुरोणोक्तं सन्नते सत्कार पुरस्कार परीषदः साधुनेति तेन स्वप्रतिज्ञा कथिता गुरु
भिरुक्तं अस्य गृहे कि जायमान मस्ति तेनोक्तं नवीन प्रासादे राजानिमचममाणोस्ति पुरोहितेन गुरुभिरुक्तं तर्हित्वं तद्वसादेन प्रविशन्तं राजानं
करे धृत्वा प्रासादोयं पतिथतीति कथये अहं च प्रासादं विद्यया पातयिष्यामि ततस्तेन तथा कृते प्रासादः पतितः राज्ञोक्तं किमिदञ्जात श्रेष्टि
नोक्तं महाराज अनेन तव मारणाय कपटं मण्डितमभूत् ततो रुष्टेन राज्ञा स पुरोहितस्तस्य श्रेष्टिनोर्ज्युतः तेन श्रेष्टिना इन्द्रकीलकं तस्य पादं
क्षिप्त्वा प्रतिज्ञापूर्णाथं पिष्टमय पादं कृत्वाच्छिन्नवान् उक्तवांच सर्वन्तरस्वरूपं पुरोहितेनोक्त मतः परं नैवे दृशं करिष्यामीति जानुकम्भेन आवकेण
कीधी गुरु सुवर्ण भूमिकादं पटुता ते आवके महात्माने प्रतिबोधि गुरे कन्दे मोकल्याहिवे ते पांचसे कालिकाचार्यनो परिवार आवतो सांभली सागरचन्द्र
सासुही जाइ ते सागरचन्द्रे पूछु एतला साधु मां गुरु केहा तेहवे शिष्य कहे स्युं इहां नथी आव्यातेहवे सागरचन्द्र कहे एक स्वविरसाधु आव्याछे तिवारे
ते पांचसे कहे इणे सागरचन्द्रे गुरुने अवगिख्या न जाख्या इम चिंतवी सर्व शिष्य आवी पगे लागा गुरु प्रते आपरा अथगुण खुर्माविता सागा तिवारे
गुरु सागर चन्द्रेने कहुं तुं गर्व मकरी सर्वजती सर्व झटाली सर्व वसु कीई न जाणे जिम कालकाचार्ये प्रज्ञा परीसहसह्यो तिम बीजी सहिवो हिवे
अग्र्यान परीसहे २१ मो कहे छे निरर्थक वि० निवर्त्यो मे० मैथुन थी सु० रुन्वी पांचइंद्री संवर करीने जी० जीवादिक पदार्थं स० साक्षात् प्रगटना०

अमुक्तः प्रथमत्कार पुरस्कार परीपदः साधुभिः सोढः आवर्केण तु न सोढ इति अथ सत्कारे सति प्रज्ञा प्रकर्षार्थकं विफलत्वं न विधेयं सतिः प्रज्ञापरोपहेति सोढ्यः सेनूणमए पूर्व' कमानाण फलाकडा जेणहं नाभिजाणामि पुढोकेणिय कहुई ४० अह पच्छा उइज्जत्ति कमानाण फलाकडा एवममामि अप्पाण नन्ना कम्मविवागय ४१ प्रज्ञापरोपहेति द्विधा सोढ्यः प्रज्ञा प्रकर्षे सति एवं चिन्तनीयं येन कारणेन केनापि पुरीण कहुई 'सुवचित्' प्रज्ञे पृष्ठः सन् न अज्ञ पुरुष प्रज्ञोत्तर जानामि तत्प्रत्यसोत्तरं ददामि सेनूण इति तन्नू मया पूर्वं पूर्वजन्मनि ज्ञानफलानि कर्माणि कृतानि कृतानि ज्ञानं फलं येषां तानि ज्ञानफलानि अथ इदानीं ज्ञानफलानि कर्माणि कृतानि पद्यादुद्ध्यन्ति पद्यादुदय प्राप्तानि कर्मेणां विपाक ज्ञात्वाएवं प्राप्त्वा त्वं आत्मासय भो शिष्य न तु प्रज्ञा प्रकर्षे गर्वं कुर्याः इत्यर्थः प्रज्ञा प्रकर्षे अयमर्थः कार्यः अय प्रज्ञाप्रकर्ष यत्र प्रज्ञादोनवे प्रश्नं वदति येन केनचित्पुरुषेण कस्मिन्चित् सुगमपि जीवादिप्रश्ने पृष्ठः सन् अह नाभिजानामि तन्नूनं मया पूर्वं पूर्वभवे अज्ञान कृतानि धर्माचार्य गुण श्रुतानिन्दारूपाणि कर्माणि कृतानिततोहं प्रज्ञाहीनः सञ्जातोस्मि अथाज्ञानफलानि कृतानि कर्माणि अपि पद्यात् अग्रे तदनजन्मनि उद्भवन्ति उद्भवन्ति उदयं प्राप्स्यन्ति इति कर्मविपाक ज्ञात्वा एव आत्मानं आत्मासयउदय प्राप्तानां ज्ञानावरणकर्माणां विधाताय यज्ञः कार्यः इत्यात्मानं अनुगमयेत्यर्थः प्रतोहि प्रज्ञोदये त्रयो न विधेयः प्रज्ञाभावे विपादे कृतेहि आर्त्तध्यानपरत्वं न स्यात् प्रज्ञापकर्षोपरिकालिका चार्थसागरचन्द्रयोः कथा उच्यते नोतः कालिकाचार्योः प्रमादितः स्वगियान् मुक्तामुक्त्वा कूले स्वशिष्य सागरचन्द्रस्य समीपे प्राप्तासागरचन्द्रस्तु तालिकाकिनः समयातान् नोपलभ्यति कालिकाचार्योः अपि न किञ्चित्स्वधरूपोपलब्धेण दर्शयन्ति अन्यदा सागरचन्द्रेण पर्यदि सिद्धान्त व्याख्यानं प्रारब्धं चमत् कृतालोका सागर चन्द्रव्याख्यानं पर्यमन्ति कालिकाचार्याणां सागरचन्द्रेण पृष्ठ मद्ब्याख्यानं कीदृयत्वेकत्वं भव्यन्ते न च आचार्यैः समं तर्कवादः प्रारब्धः परन्तुल्य तथायत्तु न

शक्नोति भृशञ्च मत्कृतः अथ ग्रिथास्ततः श्रुत्यातरेण तिरस्कृताः वर्षा प्राप्ताः स्वयम् गवेषयं तद्यलिताः कालिकाचार्याः समायान्तीति प्रसिद्धिं कुर्वन्ताः सुवर्णं भूमौ प्राप्ताः सागरचन्द्रः कालिकाचार्याः समायान्तीति हृदस्य पुरः प्रोक्तवान् हृदप्राह मयापि श्रुतमस्ति सागरचन्द्रस्तेषां सन्धुख मायातः तस्यैः पृष्ठं किमत्र कालिकाचार्याः समायान्तास्सन्ति न वा तेनीकं एकीत्र हृदस्य मायातीस्तिनापरः कीपीति तेषुपाश्र्वयान्तः समायाताः उपलक्षिता कालिकाचार्याः प्रणतास्तैः सागरचन्द्रेण पद्यादुपलक्ष्य तेषां मिथ्या दुःकृतं दत्तं हामया श्रुतलवगवर्वाशानि श्रुतनिधयो यूयमाश्रयिता इति च कथित कालिकाचार्यैरुक्तं वस्तु श्रुतगर्वो न कार्यः यथा सागरचन्द्रेण श्रुतमदः कार्यः अथ प्रकर्षे गर्वः प्रज्ञाभावे दैन्यं चिन्तनं इत्युभयथा अज्ञानं अतस्तत्परीषदमपि सोढव्यः इति कारणादज्ञान परीषदमाह निरदुगं मिविरञ्चो मेहुणाञ्चो सुसम्बुडो जी सक्लं नाभि जाणामि धम्मं कस्मापवागं ४२ तवो वह्वाण मादाय पडिमं पडिवज्जञ्चो एवंपि विहरञ्चोमे छुडमं ननि अट्टई ४३ अहं निरर्थके अर्थीभावे सति

मेहुणाञ्चो सुसंबुडो । जोसक्लं नाभिजाणामि धम्मं कस्माण पावगं ॥४१॥ तवो वह्वाण मादाय पडिमं पडिवज्जञ्चो एवंपि विहरञ्चो मे छुडमं ननियट्टई ॥४२॥ नत्थिन्नुणं परेलोए इट्ठी वावि तवस्मिणो अदुवा वंचिञ्चो भित्ति इट्ठ भिक्खूनंचितए ॥४३॥ अभूजिणा अत्थिजिणा अदुवावि भविस्सई । मुसंते एवमाहंसु इट्ठ भिक्खू न चिंतए ॥४४॥

नथी जाणती ध० धर्मवस्तुनी स्वभाव क० मोक्षनी हेतु मा० नरकनी हेतु ४२ त० तपभद्र, महाभद्रादिक प्रतिज्ञा प० उ० सीघांत भणता प० भिच्चा निप्रतिमा प० पडिवर्जनी ए० एणी परे विचरतां मे० सुभने छ० हृदस्य पणं न० निवर्ततेनही टले नही ४३ अथ अज्ञान परीसहृष्टांत गंगापुर

ਭ० ਭਾਥਾ

२०५

မိမိ

तो अहने कहि ज्यो हिवे ते शिष्यनो गुरु उपर राग हुं तो अने गुरे कह्यो ताहरो मुझ उपरि मोह के वूं देवता थावे तिवारे मुझने आवि कही जे जे मरी हुं देवता थयुं पिणते आवी न कह्यो तिवारे आषाढ भूती आचार्य चितवे के चेला बल्लभ हुं ता क्रिया कलाप हुं ति जो देवगति पायाहता तो कहतो पिण ते देवगति न थी पाया एहवी सका उपनौ अने देवता थयो ते तो सुखमे लीन देवीने भोग राता थका नावे गतकालन जाणे हिवे गुरे चिंतव्यो जो लोकनासुख थी काइं चुकीये इसचारित्र थी भृष्ट थई गच्छ छांछी एकाएकनीकल्यातेहवे लघु शिष्यदेवतानो आसन कप्योअवधि ज्ञान करी ने देखे तो गुरु चारित्र थी पढ्याछे तो हुं जई राखुं इस चिंतवी देवताइ वाटे गुरे आवता जाणी नाटकनी रचना करी गुरु तिहां आवीनेजीवा लाग तिहां छ मासलगिजोई वली आधा चाल्यावली देवताइं संयमनी परिचाभणी वालक छह भूषण सहित विजुख्यो तेहवेगुरु विमास्यो जे गृह धर्म आदर स्युं तो धन जोई सेतो अने मुझने धन उपाववानो कारण कोई आवि नही तो एवेडिमां वालक के ते विणासी इस चितवी वालक नाम धृयवी काइ यो पूछै ते विणासी ग्रहण लेईभो लिमे घाल्या आगलि जातां अपकाइया ३ वायुकाइया ४ वनस्पतिकाइया ५ तसकाइया ६ एहवे नामे वाल कते भारी ग्रहणा लेइ भीलीमा घाली गुरु आधा चाल्या वली देवताइं सार्थवाहनो रूप करी आचार्यने वांदी आहारनो आग्रह कीधु गुरु शङ्कित थका कहै आज अन्हरिखप नही आहारनी इस तेणे सार्थवाहे भीली छोडी देखे वाल कना आभरण ते गुरुने कहै हे भगवन् अहारा पुत्रनाए ग्रहणा अन्हारा पुत्र किहां इस कहै थके गुरु भयभ्रांत थई धूजवा लागी गुरुनाम धरावी एकाम करी वीजाने तुम्हे उपदेश थी अने जो तुमे एकाम करिख्यो तो हुं न राखिख्ये इस करतां केहे वाहिर आई देवमायाइतकाल ग्रहणासहित देखि गुरुने पराभव करीवा लाग तिवारे यार सरणा कीधा तिवारे देवताइ चितव्यो गुरे सर्वनी गम्या पिण बीघवीज सम्यक्त नथी नथी विणठो तलाल आपणी रूपप्रगट करी पूछ्यो हे भगवन्

मैथुनाए काम सुखाए विरतः निवृत्त मैथुनग्रहण दुःखजलात् यतोह दुःकरं कार्यं कृतवान् योह सुसम्भृतो जितेन्द्रियोपि साक्षात् स्फुट धर्म
लक्षणमात्र कल्याणं शुभ पापक अशुभ न अभिजानाति यदि मैथुनाविहृत्तो जितेन्द्रियत्वेपि काचिदर्थं सिद्धिर्ज्ञानं सिद्धिर्भवेत् तदा ममज्ञान उत्पद्येत
ममज्ञानं नोत्पन्न तदा श्रुत्याहं मैथुनं अत्यज ह्यै यच्च इन्द्रिय जय अकरवं पुनरित्यमपि न चिन्तयेत् तपो भद्र महाभद्र सर्वतो भद्रादि उपधानं
मिश्रान्तं पठनो पचाररूपं एक भक्त निर्विकृति आचास्त्रोपवासादिक आदाय अक्षीकृत्य पुनः प्रतिमां भिक्षो रभियह विशेष क्रियां द्वादशविधां
प्रतिपद्यमानस्य मम एव विहरतः साधुमार्गे विहार कुर्वतोपि छद्मस्थ ज्ञानावरणादिक कर्म न निवर्त्तते अह तपः करोमि उपधानं वहामि
प्रतिमान धरामि साधुमार्गे विहरामि तथापि केवली न भवामीति न विचारणीयं अयं अज्ञानपरीपहः अत्र अज्ञानपरीपहः कथा गङ्गातीरं द्वौ
भ्रातरो नेराख्याक्षोत्तां गृह्णीतयन्तो तत्रैको विद्वान् जातः द्वितीयस्तु मूर्खः यो विद्वान् सोऽनेक श्रियाध्यापनादिना खिन्न एवं चिन्तयति अहो धन्योऽयं
मे भ्राताय, सुमेन तिष्ठति, निद्रादिक अवसरे कुर्वन्ति अहं तु श्रियाध्यापनादि कष्टे पतितीक्ष्णीति चिन्तयन् कार्थमिदं चकार मूर्खत्वं हि सखे
नृदेव क्व मां हि यो कदो नीकल्या कृता वाटे आवतां काइ' दीठो तिवारे गुरु कहे क्षिण एक नाटक जीयो भगवन् स चेत थई ग्यान दृष्टि जीवी तो
ते दिन पने प्राज्ञ दिननीराति जीवी तेहवे गुरु मडलो सूर्य रोद क्षिण यो उत्तरायण दीठो छ मासनी अनतर जाण्यो तिवारे देवता कहे भगवन् तुम
ते नाटक जीयता छमास जण प्राप्त हुया तो अहे देवता देवलीक नाटक प्रारंभे एक नाटक ने विषे वे सहस्र वरस जावे इम भोग रंगते मूक्या
क्षिप्त पारे इम प्रापणी अण आविवानो स्वरूप जणावी धर्म स्थिर कारदेवता देवलीकंगु आखाढ भूत आचार्य शुष चारीतपाली मुक्ति पुं हता आषाढा
चार्ये पद्धिन्' दर्शन परिसमसनी तिम अन्य साधु सहिवी इति दर्शन परीसह सः सघलाइ वावी से का० काश्यप

देवेन विसृष्टं आचार्या अथतश्चलिताः ततस्तेनैव सुरेण तेषामाचार्याणां सयम परीचार्यं षट्कायनामानः षट्दारकाः सर्वालङ्कार विभुर्विताः प्रथमं पृथ्वीकायिकः कुमारस्तेषामाचार्याणां दृष्टौ पतितः आचार्या आहुः भी बालभूषणानि ममाप्यं सनार्पयति तदनु स्मरिभि रसौ गले गृहीतः ततश्च भयभ्रान्तौ बालः ग्राह प्रभो अहं पृथिवी कायिकः कुमारः अस्यां रौद्राटव्यां त्वां शरणं श्रितः भवादृश्याणामेवं कर्तुं न युक्तं स्वामिन् मदुक्ताए का कथा श्रूयतां तथाहि एकजुलालः खानौ मृदं खनन् मृदाक्रान्तएवं भणति जेणभिक्षुं बलिन्देमि जेणपोसेसिनार्द्धो सामेमही अक्क मइजायं सरणश्रीभयं १ एतत् न्यायेन शरणागतस्यापि कथमेवं पराभवं करोमि स्मरिभिरुक्तं अति पण्डितो सिबालेल्युक्ता तदङ्गाभरणानि गृहीतानि पाले च्छिप्तानि गतः पृथिवी कायिकः स्त्रीकान्तरे गच्छद्भिराचार्यैर्द्वितीयो पकायिक नामा बालको दृष्टः सोपि तथैव उवाच तत्कथिता कथा चेयं एकः पाटलनामा तालाचारः प्रकामं वा गमौसौज्यदा गङ्गा श्रोतसि प्रविष्टः तेन चन्द्रियमाणोऽसौ तटस्थ जनेनाभाषि हे पाटल प्राञ्ज किञ्चित्सूक्तं पठसौवा दीत् जेण रोहन्तिबोआणि जेण जीवन्तिकाष्ठवा तस्मा मज्जेमरिस्सामि जायं सरणश्रीभयं १ एवमपकायिक कुमारेण कथा उक्ता तथापि तस्याभर णानि तेनचार्थेण अति पण्डितोसि कुमारेल्युक्ता गृहीतानि सोपि तथैवगतः अग्नेग्नि कायिकः कुमारस्तस्यापि तथैवोक्ति प्रत्युक्ती तत्कथिता कथाचेदं एकस्य तापसस्य अग्निना उटजी दग्धः सर्वक्ति जमहं दिवा यराश्रोय तर्पे मि महुयास्मिणा तेषमे उडओदद्वी जायं सरणश्रीभयं १ अस्मिन्नेवार्थे द्वितीयाकथा कश्चित्पथिकः पथिव्याघ्र भीत्याग्नि शरणं श्रितः तेनैव तस्यागन्दग्धं स ग्राह मएवग्धस्सभीएणं पाओ सरणीकओ तेण दडुं ममं अङ्गं जायं सरणश्रीभयं १ एवं कथाद्वयं कथयतः तस्य कुमारस्य तेनचार्थेण तथैवोक्ता आभरणानि गृहीतानि अग्रे वायु कुमारी मिलितः तस्य तथैवोक्तिः तत्कथिता कथाचेयं एको घननिचित शरीरो वायुजानि सचान्यदां वायु भग्नः एकोदण्डधारी मार्गे गच्छन् केनाप्युक्तः हंही दृढांगत्वं

कथमोद्वृजतः स पाद जिह्वा मण्डिसु मणिसु जीसु ही होइ मारुओ तेण्मे भज्जए अद्दं जाय सरणओ भयं १ एव कथां कथयतीपि तस्य कुमारस्य
 आभरणानि तेनार्चयेण गृह्येतानि अग्रे च वनस्थिति कायिकः कुमारः सोपि तथैवाख्यत् तदुक्ताकथा चेयं एकस्मिन् वृक्षे केषांश्चित् पक्षिणामा
 यामोन्ति तत्र वसन्ति तेषां अपत्यानि जातानि अन्यदा वृक्षस्य मूला दुल्लिता वल्ली समन्ता द्रिष्टयन्ती वृक्षशिखरमारुढा एकदा तामारुह्य सर्पं स्तच्छिन्नां
 प्रातः नोडस्यानि पक्षि अपत्यानि भक्षितवान् पक्षिमालपिष्टभिरुक्तं जायबुच्छु सहं बुच्छं पायवे निरुदवे मूलाओ उड्डिआ वल्ली जायं सरण उभयं १
 एव मूर्तेपि वनस्थिति कायिकस्याभरणानि तेन आचारेण गृह्येतानि अथलसकायिकः कुमारः कथामाह एकस्मिन्नगरे परचक्रागमे पुर प्रविशतश्चा
 गृह्यान् प्रमोच भोल्या जनैर्निकात्यमानान् दृष्ट्वा मध्यस्थजनाः केचिदाहुः अविभन्तरिआ भीआ पिक्कन्ती बाहिरे जणे दिसं भय हमापत्ता जाय सरण
 उभय १ तमकाविल्लो द्वितोयां कथामाह एकस्मिन्नगरे राजा स्वयञ्चौरः पुरोहिती भाण्डीवहः तयो रन्यायं दृष्ट्वा लोकाः परस्पर वदन्ति जल्वरा
 या मययोदो भट्टिओय पुरोहिओ दिसभव हनागरगजाय सरणओ भयं १ अथासौ तृतीयां कथामाह एकस्मिन् ग्रामे एकस्य ब्राह्मणस्य पुत्री यौवन
 स्याज्जोव द्यंगवोयासि तस्यां पितुर्भोगेच्छाऽभूत् पर लज्जातः कस्याप्यग्रे न कथयति दुर्वलोजातः पत्न्या दुर्वलत्व कारणं शृष्टं स स्वसुता भोगेच्छां
 प्राह तथा प्रोक्त माविषोड तवेच्छासह पूर्वोपयामोयुक्ता माता एकान्ते पुली प्राह हे वत्से अस्माक पूर्वं पुत्री यज्ञाभुञ्जन्ति पथाहरस्य दीयन्ते ततो
 यत्रः क्षणचतुर्दश्यां त्वदा वसि समा याम्यति लया तस्यापमानं न कार्यं रात्री लया उद्योती न कार्यः एव मात्वा उक्ते सा पुत्री रात्रि प्रस्तावे स्वगृहे
 सुप्ता यत्र गान्तापयामोति कीर्तुकेन दीपकः क्षतः पर सरावस पुटे रक्षितस्तेन तद्गृहान्तरद्योती न दृश्यते रात्रौ तत्र पिता यच्चरूपः प्रविष्टः
 तेनैव भक्तारत कात्यय तत्वे य सुप्तो निद्राणय अनया च कीर्तुकेन गरावस पुटं दूरीकृत्य दीपोद्योति दृष्टी जनकः ज्ञातं मातृकपटं तया चिन्तितं

ममापि रुषितं यस्मिन् यदष्टौ गुणाः निश्चिन्तो १ बहु भोजनी २ अयमना ३ नक्तं दिवासायकः ४ कार्याकार्यं विचारणान्ध बधिरो ५ मानापमाने समः ६ प्रायेणामय वर्जिती ७ दृढवपु ८ मूर्खः सुखं जीवति ९ परं नैवं चिन्तयति नानाशास्त्र सुभाषितामृतरसैः श्रीबोक्खवं कुर्वतां येषां यान्ति समः १० प्रायेणामय वर्जिती ११ दृढवपु १२ मूर्खः सुखं जीवति १३ परं नैवं चिन्तयति नानाशास्त्र सुभाषितामृतरसैः श्रीबोक्खवं कुर्वतां येषां यान्ति दिनानि पण्डितजनव्यायाम, खिन्नात्मनां तेषां जन्म च जीवितञ्च सफल तैरेव भूषितां श्रेयैः किं पशुवद्विक रहितैर्भूभारभूतनैरेः २ एवं पण्डित गुणान् अचिन्तयन् मूर्खगुणां वासतोपि चिन्तयन् ज्ञानावरणीयं कर्मबद्धादिदिवं गतः ततश्चुतो भरतच्चेत्रे अभीर पुत्रीजातः क्रमेण परिणीतः तस्य पुत्रिकाजाता सा रूपवती अन्यदा अनेकाभोराष्टत भूत शकटाः कश्चिन्नगर प्रतिगच्छति असावपि तत्सार्थं दृत भूतं शकटं गृहीत्वा चलितः मार्गे सा पुत्री शकट खेट न करोति ततस्तद्रूपव्या मोहितै राभीरपुत्रैः अपथे खेटतानि शकटानि तानि सर्वाणि भग्नानि तादृशं संसार स्वरूपं दृष्ट्वा सन्नात वैराग्यः स अभीरः तां पुत्रीं उद्वाह्य दीक्षां जग्राह उत्तराध्ययन योगीद्वहनावसरे असंख्याध्ययनीद्विशे कृते तस्य अभीरभिचीज्ञानावरणी दयो जात न तदध्ययनमायाति आचान्त्रान्येव करोति उच्चैः स्वरेण तदध्ययन निर्धोषं करोति एवञ्च कुर्वतस्तस्य द्वादशवर्षप्रान्ते अज्ञानपरीषहं सम्यग् अधि सहमानस्य केवलज्ञानं समुत्पन्नं एवं अज्ञानपरीषहे अभीर साधुकथा यस्य च ज्ञाना जीर्णं स्यात् तेनापि ज्ञानपरीषद्ही न सोढ स्तत्रार्थे स्थूलभद्रकथा स्थूलभद्र स्वामी विहरन् बालमित्रं दिज गृहेगतः तत्र तं अदृष्ट्वा तद्गार्थीं पृष्ठवान् कृते पतिर्गतः सा प्राह परदेशे धनार्जनार्थं गतोस्ति ततः स्वामी तद्गृहस्तत्र मूलस्थितं निधिं पश्यन् स्तत्राभि मुखहस्तं कृत्वा इदमीदृशं सचतादृश इति भणित्वागतः ततः कालान्तरे गृहा गतस्य विप्रस्य तद्गार्थया स्थूलभद्र स्वामिवचो ज्ञापितं तेन पण्डितेन ज्ञातं अत्रावश्यं किञ्चिदस्ति ततः खानितः स्तत्रः लब्धो निधिः एवं स्थूलभद्रेण ज्ञानपरीषद्ही न सोढः श्रेष्ठ साधुभिरपी दृश्यं न कार्यं अथ अज्ञानात् दर्शनीपरिकथित् संसयः स्यात् अतस्तत्परीषहः कथ्यते नयि नृणं परलोए इद्दी

वाधितवश्रिणो अदुवावयिओमिति इदमिच्छू न चिन्तए ४५
ननं इति सम्भावनायां परलोको नास्ति परलोके गतः कोपि नात्रागत्य वदति तस्मात्प्रत्यक्षस्य अभावान्नास्ति परलोकः वा अथवा तपस्विनः
अपि साधोरपिकाचित् ऋडि रामपरोपध्यादि प्रमुखा काचिन्नास्ति न दृश्यते अथवा किं बहुना अहं वञ्चितोस्मि ऋषिभिः स्वर्गितोस्मि इति
भिन्नचिन्तयैत् ४४ तेजिनाः केवलिनः एवं आहुः कथयन्तिस्म तत् असत्यं एव तत् किञ्चिन्नास्तोर्थं कराः केवलिनो वा अभूवन् पुनर्जिनाः सन्ति
साम्प्रतं वर्त्तमान काले महाविदेह देवादौ सन्ति अथवाऽग्रे भविष्यन्ति इति यदूचु स्तत् असत्यं प्रत्यक्षं अदृश्यमान त्वात् इति विचारे क्रियमाणे
सम्यक्त भद्रः स्यात् तस्मादिति न विचारणीयं सम्यक्त परोषहः सोढयः अत्र आचार्याषाढसूरि कया वत्सा भूत्यां आषाढभूति सूरयस्त त गच्छे
योयः कालं करोति तंतं निर्जरयामासुः अन्त्यसमये तेषामेव कथयन्ति युष्माभिः स्वर्गदेवौ भूय सम दर्शनन्देयन्ते चस्वर्गो गच्छन्ति परमाचार्याणां
दर्शनं न ददति तथाच सूरिणां परलोकयात्रा जायते एकदा एको विनयः प्रकामं स्वभक्तः समाधि मरणसमये सूरिभिरिव मुक्तः तथा स्वर्गे देवौ भूय
अयय सम दर्शनन्देयं न प्रमाथं सोपि मृत्वादेवो जातः परं विचित रचनानाद्यादि दर्शनेन व्ययत्वावात्तायातः तावता सूरिभिरिव चिन्तितं
नाल्मेव परलोकस्तत कोपि नागच्छति यदि परलोकः स्यात्तदा मच्छिष्याः कृत प्रतिज्ञा अपि कथं न दर्शनं दयुः ततो मयाययावद्वतानि पालि
तानि तपामि तप्तानि कटानि कृतानि सर्वाण्ययमुष्टानि मुधाजातानि मुधामया भोगास्त्यक्ताः वञ्चितोहमिति मिथ्यात्वं प्रतिपन्नाः गच्छं मुक्ता
एकाकि न एव स्निग्धमात्र धरानिर्गताः अत्रान्तरे तेन भक्त श्रियेण देवौ भूतेन कियद्दिनानि यावन्नाद्यादि विलोक्य गुरं प्रेम्ना अत्रायातः मिथ्यात्वं
गता गुरयो दृष्टाः तत्प्रतिबोधाय कस्यचिद्भ्रामस्य सोन्निनाद्यं विचक्रे तत्र आचार्याः परमासान् यावन्नाद्यं पश्यन्तः जुधादिकं नानु भूवन्तः नाद्यञ्च

देवेन विमृष्टं आचार्या अग्रतश्चलिताः ततस्तेनैव सुरेण तेषामाचार्याणां समयं परीक्षार्थं षट्कायनामानः षट्द्वारकाः सर्वालङ्कार विकुर्विताः प्रथमं पृथ्वीकायिकः कुमारस्त्रीषामाचार्याणां दृष्टौ पतितः आचार्या आहुः भी बालभूषणानि ममार्पय सनार्पयति तदनु स्वरिभि रसौ गले गृहीतः ततश्च भयभ्रान्तौ बालः प्राह प्रभो अहं पृथिवी कायिकः कुमारः अस्यां रौद्राटव्यां त्वां शरणं श्रितः भवादृशाणामिवं कर्तुं न युक्तं स्वामिन् मदुक्ताए का कथा श्रूयतां तथाहि एककुलालः खानौ मृदं खनन् मृदाक्रान्तएवं भणति जेणभिक्षं बलिन्देमि जेणपोसिसिनाईओ सामेमही अक्क मइजायं सरणओभयं १ एतत् न्यायेन शरणागतस्यापि कथमेवं पराभवं करोषि स्वरिभिरुक्तं अति पण्डितो सिबालेल्युक्ता तदङ्गाभरणानि गृहीतानि पाले चिन्तानि गतः पृथिवी कायिकः स्त्रीकान्तरे गच्छद्भिराचार्यैर्द्वितीयो पकायिक नामा बालको दृष्टः सोपि तथैव उवाच तत्कथिता कथा चेयं एकः पाटलनामा तालाचारः प्रकामं वा गमीसीऽन्यदा गङ्गा श्रोतसि प्रविष्टः तेन चङ्क्रियमाणोऽसौ तटस्थ जननाभाऽपि हे पाटल प्राञ्ज किञ्चित्कृतं पठसीऽवा दीत् जेण रोहन्तिवोआणि जेण जीवन्तिकाख्वा तस्मा मज्जेमरिस्सामि जायं सरणओभयं १ एवमपकायिक कुमारेण कथा उक्ता तथापि तस्याभर णानि तेनाचार्येण अति पण्डितोसि कुमारेत्युक्ता गृहीतानि सोपि तथैवगतः अग्नेऽग्नि कायिकः कुमारस्तस्यापि तथैवोक्ति प्रत्युक्ती तत्कथिता कथाचेदं एकस्य तापसस्य अग्निना उटजो दग्धः सवक्ति जमहं दिवा यराओय तर्पे मि महुयासिणा तेणमे उडओदओ जायं सरणओभयं १ अस्मि न्नेवार्थे द्वितीयाकथा कश्चित्पथिकः पथिव्याप्र भीत्याग्नि शरणं श्रितः तेनैव तस्यागन्धं स प्राह मएवग्वस्सभीएणं पाओ सरणीकओ तेण दहं ममे अङ्गं जाय सरणओभयं १ एवं कथाद्वय कथयतः तस्य कुमारस्य तेनाचार्येण तथैवोक्ता आभरणानि गृहीतानि अग्रे वायु कुमारी मिलितः तस्य तथैवोक्तिः तत्कथिता कथाचेय एको घननिचित शरीरो वायुजानि सचान्यदां वायु भग्नः एकोदण्डधारी मार्गे गच्छन् केनाप्युक्तः हंही दृढांगत्व

अयमोद्वेगज्ञातः स प्राह जिह्वा मण्डिसु मणिसु जीसु ही होइ मारुभी तेणसे भज्जए अङ्ग जाय सरणभीभय १ एवं कथां कथयतीपि तस्य कुमारस्य
 याभरणानि तेनाचार्येण गृह्येतानि अग्रे च वनस्यति कायिकः कुमारः सोपि तथैवाख्यत् तदुक्ताकथा चेयं एकस्मिन् वृक्षे केषाञ्चिद् पक्षिणामा
 वासोमन्ति तत्र वृद्धनि तेषां प्रपत्यानि जातानि अन्यदा वृक्षस्य मूला दुल्लिता वक्त्रो समन्ता द्द्वेष्टयन्ती वृक्षशिखरमारूढा एकदा तामारुह्य सर्पं स्तच्छिह्नां
 प्रागः नीदय्यानि पक्षि प्रपत्यानि भक्षितवान् पक्षिमालपिलभिरुक्तं जायबुच्छु सुहं बुच्छं पायवे निरुवद्दवे मूलाश्रो उद्विशा वक्त्रो जायं सरण उभयं १
 एय मुनेपि यनम्यति कायकथाभरणानि तेन आचार्येण गृह्येतानि अथतसकायिकः कुमारः कथामाह एकस्मिन्नगरे परचक्रागमे पुर प्रविशतश्चा
 गङ्गानान् प्रसोच भोत्या जनैर्निक्कास्यमानान् दृष्ट्वा मध्यस्थजनाः केचिदाहुः अदिभन्तरिआ भीआ पित्तन्ती बाहिर जणे दिसं भय हमाज्जा जाय सरण
 उभयं १ तसकायिको द्वितीयां कथामाह एकस्मिन्नगरे राजा स्वयञ्चौरः पुरोहिती भार्गवोवहः तयो रन्यायं दृष्ट्वा लोकाः परस्पर वदन्ति जत्यरा
 या मयजोरो भडिओय पुरोहिओ दिसभय हनागरगाजायं सरणओ भयं १ अयासौ लतीयां कथामाह एकस्मिन् ग्रामे एकस्य ब्राह्मणस्य पुत्री यौवन
 व्याज्जोय दर्गनोयासि तस्यां पितुर्मंगिच्छाभूत् परं लज्जातः कस्याप्यग्रे न कथयति दुर्वलोजातः पत्न्या दुर्वलत्वं कारणं दृष्टं स स्वसुता भोगेच्छां
 प्राह तया प्रोक्तं साविप्रीदं तवैच्छामह पूरयेयामीलुक्ता माता एकान्ते पुत्री प्राह हे वत्से अस्माकं पूर्वं पुत्री यच्चामुञ्चन्ति पद्यादरस्य दीयते ततो
 यच्चः कल्पयतुर्द्वया त्वदा वामे समा याम्यति त्वया तस्यापमानं न कार्यं रात्रौ त्वया उद्योती न कार्यः एव मात्रा उक्ते सा पुत्री रात्रि प्रस्तावे स्वगृहे
 मप्ता यच्चं मानात्पयामोति कोतुजेन दीपकः क्षतः पर सरावसं पुटे रक्षितस्तेन तद्गृहान्तरयतीती न दृश्यते रात्रौ तत्र पिता यच्चरूपः प्रविष्टः
 नैतेय भूतारत क्लान्तय तवै य सुतो निद्राण्य अनया च कोतुजेन गरावसं पुटं दूरीकृत्य दीपोद्योति दृष्टो जनकः ज्ञातं मातृकपटं तथा चिन्तितं

यद्ववति तद्ववतु मयाऽने नैव सह विलासः कार्यः इति चिन्तयित्वा जागरित्वेन तेन समं पुनर्भोगान् भुक्त्वा सासुप्ता सोपि सुप्तः द्वावपि निद्राणौ प्रभतौपि न जाग्रतः प्रातर्ब्राह्मणी तत्रागत्यती तथा सुप्तौ दृष्ट्वा इमां मागधिकां पठति अइ रुगाइएविस्वरिए चेइए अथू भगए विवायसे भित्तीइगए वि आयवे सहिमुहिए हुजणेन वुज्झई १ व्या० अचिरोद्वतकेपि च सूर्येकीर्थे प्रथमोदिने रवौ चैत्य स्तूपगते च वायसे अनेन उच्च विवस्वतील्याह भित्तिगते च आतपे अनेन उच्चतर इत्यर्थः सखि सुखितोहुर्वाक्यालङ्कारे जनो न बुध्यते ननिद्रां जहाति अनेनात्मनो दुःखित्वं प्रकटयति साहि भलं विरह दुःखिता रात्रौ न निद्रां लब्धवतीति मागधिकार्थः जननी प्रोक्तामिमां मागधिकां श्रुत्वा पुत्रि विनिद्राप्राह तुममेवह अस्वमालवे माहुविमा णीय जक्खमागयं जक्खी अनइए हतायए अन्नं माय गवे सता यय १ व्याख्या तमेव अस्व मातह इति आमन्त्रणे अलापौः उक्तवती शिञ्जा समये यथा माहुत्तिमैवविमाणयत्ति यच्चमागतं विमुक्ख मा कथाः जक्खीयत्ति अयं यच्चः ननु अयं तातकः पिता हे मातः अन्यं तातकं गवेषयेति मागधि कार्यः पुनर्माता भणति नवमासह कुच्छिधारिया जस्सापस्स पुरीसमहिं धूया एतएमि गेहिअो हरिअो सरणासरणयं १ व्याख्या नवमासान् यावत् या कुच्चौ धारिता यस्याः प्रश्रवणं पुरीषं च मर्दितं धूया एतएत्ति तथा दुहित्वा भित्ति मे मम गेहिका भर्ता हतः चौरित स्तनो हेतोः शरणं अशरणं मम जात मिति गम्यं हित कुर्वत्या मम अहित जातमिति मागधिकार्थः यथा तस्याः पुत्रा माहपितृभ्यां विनाशः कृतस्तथा माहपितृभ्यां न भवता मद्दिनाशः क्रियमाणोस्ति एवं तसकायिकेनोक्तेः पि स आचार्यो न निवर्तते अथ तसकायिकश्चतुर्थी कथामाह एकस्मिन् ग्रामे एकेन ब्राह्मणेन यज्ञार्थं सरोकारिसरः सतीपे वनमपि च तवानिकान् पशून् जुह्वत् द्विजो मृतस्तत्रैव ग्रामेऽजोजनि स चरणार्थं बहिर्याति सरोवनं च पश्यति ततो जातिस्मरणवान् जातः अन्यदा तत्सुतेन यज्ञः कर्तुमारेभे तदर्थमसर्वेवाजस्तेन सुतेन तत्रैव सरोवरे नीयमानो गाढस्वरेण पूकारं कुर्वन् केनचिन्मुनिना सातिशयज्ञानेन दृष्टो

भणितय विग्रहम्वकावीते ऋगनतद् आगेविप्ररुत्त जत्र पवत्तणते कीयन्ती काइ कूछुमुक्ख १ विग्रहन्ति देशीवचनतः तटाकिर्कत्वर्थः यति प्रणीताभिमां
 मागधिकां युत्वा अजो जातिस्मरणधरी मोनवान् जातः तत्पुच्छेण साधुः घृष्टः कथमसौ मौनीजातः साधुः प्राह अयं त्वत्पिता अथयागकरणादज एवजातः
 त पृथगेतः अत्रात्रे अभिज्ञानं किं साधुः प्राह तव गृहांगणे भूनिहितं निधिं असौ पादाग्रेण दर्शयिष्यति ततस्तथैव तेनाजिन कृतं पुत्तस्य अजस्य च धर्मे
 प्राप्तिद्वारापि देवनीक गतिर्जाता एवं तेन ब्राह्मणेन ग्ररणं मे भविष्यतीति कृत्वा तटाकसमीपे यज्ञारामो विहितः स एवास्य बधस्थानतया भवनेन
 गरणाद्र्यमुत्थितमिति गच्छपदं जात एव भवन्तीपि ग्ररणागतानामस्माकं अनर्थकारिणी जाताः एवमुक्तेपि तसर्कायिक कुमारस्याभरणानि गृहीतानि
 एवं पन्नामपि कुमारकाणां पंडितवादिनी यूयमित्युक्ता भरणान्यादायाग्रे चलितः सूरिः पुनस्तेन देवेन सम्यक्त परीचार्यं दारकं कणायलहता साध्वे का
 द्भिगता तां दृष्ट्वा स्त्रिरेव माख्यत् हे प्रवचनीड्डाहकारिके दूरतो व्रजमुख मा दर्शय कष्टया तया उक्तं राईसरिसर्वमिच्छाद् परिच्छिदाद् पाससि अप्पणी
 विनमिच्छाद् अप्पच्छिदाद् न पाससि १ तव पतद्ग्रहे किमस्तीति तया प्रत्युतोपालब्धस्तथाप्यसौ न प्रतिबुद्धः अग्रे चलिता तेन आचार्येण
 स्तन्माधारगतो राजा दृष्टः तेन राजा आचार्यो वन्दितः प्रोक्तं च हे प्रभो पात्र कन्धरप्रासुकमोदकान् गृह्णाण ततः स पात्रक्षिप्ताभरणदर्शनभीत्याऽवदत्
 प्रहमयाहारं न करिष्ये राजा च हठात् भोलिकांतः पात्रं कर्षितं आभरणानि दृष्टानि राज्ञोक्तं हे जनार्ण किं त्वया मतपुत्ता व्यापादिता इत्यादिवचन
 सार्जितः समुत्तिभयभ्रंती न किञ्चिद्वक्ति पयाम्मायाजालं सहस्र सशिथदेवः प्रकटीभूतः स्वहृत्तान्तं अचकथत् एवं चोपदिष्टवान् हे प्रभो यथा त्वया नाद्यां
 पलता पणमासान् यावत् णत्तुवा न ज्ञाता एवं देवा अपि दिव्यनाद्य पश्यन्ती न किञ्चित् स्मरन्ति नाप्यत्रागमनोत्साहं कुर्वन्ति यतः सिद्धांतियुक्तं संकत
 दिव्यमेवा विमशपमत्ता सम्मतकत्वा अणहीणमणुअकज्जा नरभवमसुहं न इंतिसुरा १ इत्यादि शिथदेववाक्यैः समप्रतिबुद्धः सिद्धान्तवचनास्थां कृत्वा

उत्तराध्ययने परिषदाधिकारं संपूर्णं भावितात्मा अगागर बूँटराय जी तच्छिष्य भगवान विजय साधुना संशोधितम् ।

पुनः सयमे लीनः पूर्वं तेन दर्शनं परीषद्दी न सीढः पश्चात्सीढः अथ कस्य कर्मण उदये कः परीषद्दीदयः स्यादित्याह दर्शनमोहनीयोदयात् दर्शनपरीषद्दः स्यात् ज्ञानावरणीयोदये प्रज्ञा परीषद्दः स्यात् तस्यैवोदये अज्ञानपरीषद्दीपि स्यात् अंतरायकर्मोदयेऽलाभ परीषद्दः स्यात् चारित्रमोहनीयकर्मोदये आक्रोश १ अरति २ स्त्री ३ नैवेदिक्या ४ अचेल ५ याज्या ६ सत्काराः ७ एते सप्तपरीषदा उत्पद्यन्ते शेषाः एकादशवेदनीय कर्मोदये उत्पद्यन्ते ४५ अथ सर्वोपसंहारागथामाह एए परीसहा सव्वे कासवेण पवेइया जे भिक्खू न विह्वेज्जा पुढो केणइकहुइत्तिवेमि ४६ एवं हाविंयतिः सर्वे परीषद्दाः काश्यपेन श्रीमहावीर्येण प्रवेदिताः प्रकर्षेण ज्ञात्वा यान् ज्ञात्वा भिक्षुः साधुः केनापि परीषद्देण स्मृष्टः सन् कुतचित् कस्मिंश्चित्प्रदेशे कस्मिंश्चित्काले वा न विह्वयेत्त सयमात् न पाल्येत ४६ इदं हि कर्मप्रवादनामाष्टमी हि पूर्वस्तस्म सप्तदश प्राभृतं तस्योद्धारलेश द्वितीयं अध्ययनं उत्तराध्ययनस्य इति श्रीमदुत्तराध्ययन सूत्रार्थदोषिकायां उपाध्याय श्रीलक्ष्मीकोटिर्गणेशिथलक्ष्मीवल्लभ गणिविरचितायां द्वितीयं अध्ययनं संपूर्णं ॥२॥ अथ द्वितीयाध्ययनेन

एए परीसहासव्वे कासवेणं पवेइया । जे भिक्खू न विह्वेज्जा पुढो केणइ कहुइइ इत्तिवेमि ॥४५॥ परीसहज्जमयणं

गोत्रीइं श्रीमहावीर देवे प० प्रख्या क्खे जे० जे धीर्यवत भि० साधु न० नहणे सयम पु० पौछो यक्को के० बावीस माहिलो एक कुंणे कइ परीसह क० कीइक स्थानकने विषे इति सुधर्मा स्वामी जव् स्वामी प्रते इम कहुं ४६ जिममे श्री महावीर कहे सांभल्यो पुतो तिम हं तुम प्रते कहुं इति परीसह अध्ययन नार्थं समाप्त २ पाखिले अध्ययनेवावीसपरीसहकक्षा ते स्थं अवीलंवी २२ परिसहसहे इमशियपूछे थके हिवेगुरु कहके चार अंगपामता

यत्तोयाययनस्य मध्यम्यमाह । किमालम्बन कृत्वा एते परोपहाः सोढव्याः इति प्रश्ने उत्तर चतुरगदुर्लभत्वालम्बने न सम्यग्यमाह चत्तारिपरमगाणि दृक्कृतोद्भवतु गो माणुसुत्तं सुद्रे सदा सजमभिय वोरिय १ एतानि चत्वारि परमगाणि परमानि उत्कृष्टानि अङ्गानि मोक्षसाधनोपायानि परमत्वं हि एतया प्राप्तिं विना मुक्तिप्रतिभवात् कथंभूतानि परमाङ्गानि जन्तो जीवस्य दुर्लभानि एतानि कानि मनुथलं मनुथजन्म पुनः श्रुतिर्दुर्लभस्य श्रवणं पुनः चरा धर्मे रुचिः पुनः सजमभि मंजमे साध्याचार पालने वीर्यं सामर्थ्यं बलस्य स्फोरणं अत्र चुल्लग पासग धन्ने जूए रयणी यसुमिण चक्केय चम्पयुगे परमाणू दम दिठंता मणु अलंभे १ दश दृष्टांतवत् मनुथलं दुर्लभं उक्तं तत्र चील्लग दृष्टान्तो यथा चील्लगं परिपाटी भोजनं तदर्थं कथा कार्पिस्थनगरे ब्रह्मराजा चननो भार्गो तयोः पुत्री ब्रह्मदत्तः एकदा मृतः पिता ब्रह्मपुत्री बाल इति कृत्वा मितद्वय प्रहिती दीर्घदृष्टनामा राजा तद्राज्यं रक्षति पुल

समस्तं ॥२॥ चत्तारि परमंगाणि दुल्लहाणी हजंतुणो । माणुसत्तं सुद्रेसदा संजमभियवीरियं । १। समावन्नाण

दुर्लभं छे ज्ञानिमम्यक् प्रकारे २२ परोसदा अहीयासे सहे ते भणो चौरंगौ नामा लीजा अध्ययन वखाणीये छे एहवा सवध कहि छे चत्तारिक० चार परमंगाणि क० परम उत्कृष्टी मोक्षसाधनोपाय दुल्लहाणी हजंतुणी क० दुर्लभ इस संसारमे जीवोक्तं माणुसत्तं क० मनुथ जन्म १ सुद्रे क० । धर्मज्ञा सुगता २ सदा क० धर्ममें रुचि । ३ संजमं मियवीरियं क० संजममे वीर्यका फोरणा ४ अथ तृतीयाध्ययने कथा संसार माहि प्राणोने मनुथनो भव दुर्लभ छे तिण अपरि दश दृष्टांत गाल्ल मांहि कह्या ते लोखीये छे गाथा चुल्लग १ पासग २ धन्ने ३ जूमे ४ रयणीय ५ सुमिण ६ चक्केय ७ पम्प ८ यगं ९ परिमाणं १० दसदि दंतामणुय भवि १ ए दश दृष्टांतनो संक्षेप थी समझिवा मात्र भावार्थ लिखीये छे विस्तरार्थ बीजा पथ चो गुरुसमीप यज्ञो सांभलवो जाणवो पहिले दृष्टांते चुल्लग कहतां भोजन तेहनी दृष्टांत ते किम जिम वारमी चक्रवर्त्ति ब्रह्मदत्त बाल पणे माता

चूनीये त्रिपय विकारि करीने परवस छती राजा दिर्घ स्त्री आसत्थइ ते ब्रह्मदत्त जाणी ते दीर्घ रायने प्रतिबोधिवा भणी दृष्टांत देखाव्या एकदा पद्म नागणीने गीणससर्प एकठा करी गीणसने प्रहार मूकी कह्युं अरे पापिणी गीणस तुम्हने पद्म नागणी केही संग वली अनेरे प्रस्तावि राजहंसी अने काग लोएकठा करी काग प्रति कह्युं २ पापीकागतीने राजहंसी नो केही सग इम कह्यो ता जाणी आहख्यो इम दीर्घ राय देखी भयम्नांत यद्म चूलणीने कस्त्री ह् ताहरा पुत्त थी विहुं तिण कारण जाइस्युं एहवो सांभली चूलणी रागी करी कह्यो हुं विणास स्यूं तुं निश्चंत रहे इम कह्यो पुत्त विणासवा भणी ला खुनो घर कराव्यो ते कूड मन्त्रीखर जाणी कांपिल पुरनगरने परसरे गंगानदीने उपकण्ठे उडज करी रह्यो तिहां हते सुरङ्गखणावी लाखाहरने आंगणे आण मूकी आपणी पुत्त ब्रह्मदत्तने पासि मुंकीं एक क्षिणमात्र एह थकी वेगलीम थाइसि ए पुरुष रतन के एहने जो खम घणी तेणे कारणे यतन स्यूं राख्यो जोइये यतः यस्मिन् कुले यः पुरुषप्रधानं स एव यत्नेन हि रक्षणीय तस्मिन् विनष्टे सकलं विनष्टे इति वचनात् एहवा सीखामगतात नो अंगीकार करी मन्त्रीखरनो वेढो रात दिन कुमरनी सेवा करे एक क्षणवेगली न थावे इम करतां कुमर परणावो तेणे घर आय्यो अर्धरात्रि आवि चुलणीइ तिहां अग्नि लगाडी लाचावर गलीर पडीवा लागी तिवारे मन्त्रीखरने पुत्रे उठी कह्युं कुमरजी जागी तिवार ब्रह्मदत्त वेढी थयुं विहुं पासे घर प्रज्वलती दीढी परं उत्तम पणा थी लिंगारे कमन मांहि भयनाख्यो एहवो साहस जाणो परीख्या निमित्ते मन्त्रीने वेढे कुमर बीलाव्यो कह्यो जी हिवे स्यूं थास्ये तिवारे कुमर कह्ये जेहवो भवितव्य के तेहनी समवाय मिलस्ये इसी कुमरनी वचन सांभली मन्त्रीखरने चिंतव्यो ए कुमर साहसनी निधान पुरुषमहाप्रधान के एहने कार्यसिद्धि स्वाधीन हुस्ये यतः उद्यमं साहसं धैर्यं वलं बुद्धिपराक्रमे षडेते यस्य विद्यन्ते तस्य देवीपि शङ्कते ॥१॥ इसी जाणी बुद्धिनी परीक्षा भणी कुमर पूछे कुमर जी जिवारे वन मांहि दावा

मन माने तिवारे कीठने किसे मरणो थावे ते दावा नल घी किम छूटे इसी सुणी ब्रह्मदत्त कुमरे कछु, कीडी विलमयेसे तों छुटे इसे वचने बुद्धिवली
 जाणो मन्त्रीजरने पुजेकछी प्रहरी कुमार आपण सरीखी विल किहां जिहां पइसीइ' तिवारे सुरङ्ग
 ऊपरि घण अंगणी देवाघी इहां नातनी प्रहार मू'को इम कछु, हुंते ब्रह्मदत्तपगनीप्रहार देई सुरंगद्वार कघाडी हिवे वेजणीसुरंग मार्ग थइ गङ्गातटने
 उपर आवीधरधनु मन्त्रीजरने भिन्यातिवारे पळे मन्त्रीश्वरे कछु, तुम्हे देगान्तर जावो इहां मतरहिज्यो इसीवचन सांभली तहत्ति करी तेवेजणीनीकल्या
 घण देग भय्या वारे वर्य तगी वणी धन उपाज्यो वणी स्त्री मिलो चतुरङ्ग दल मिल्यो तिहां देगान्तर फिरता ब्राह्मण एक'संधाते फियी साथे थके दुख
 सुनु मझा ते जीयारे वीछडवा लागी तिवारे तेह प्रति ब्रह्मदत्ते कछु, तुं ब्रह्मदत्त कांपिल्य नगर राजा हुओ सांभली वहिली आवीजे जेहवो शुभ
 थकी अपगार दुखे तेहयो करिस्यु इम कछा अनन्तर ब्राह्मण स्वस्थानकि पुहुंते हिवे ब्रह्मदत्त वणी कटक सुं परिवय्यो कांपिल्य पुरनगर आवी दीर्घ
 राजाने मारो पितानो राज्य लोधी वारे वरसी बक्रवर्त्ति'नो राज्याभियेक मांघी घणां महीच्छव थयुं वारमी चक्रवर्त्ति' राज्यपालिवा लागी चउरासी
 नाग घोडा चोरामी लागु रथ छत्रवे कोड पायक नवनिधान चवदे रत्न चीसठ सहस्र अंतजरी एकलाख अष्टाईस हजार पिंडविलासणी बहुतर
 सहस्र महानगरवत्तीस हजार देग वत्तीय सहस्र सुकटबंध राजा वत्तीस लाख वाजित सोल सहस्र पाटण सोल सहस्र देवता तीन लाख रसीईया
 कृत्रिमेकोटि गांम इत्यादिक समृद्धि गुणे करी जगमाहि प्रसिद्ध न्याये कष्ट प्रजापालिक संग्राम सूरु एहवो राजाधिराज एक छत्र पालती छ खंडमाहि
 प्रसिद्ध तिणे ब्राह्मण सांभली अत्यंत हर्ष पामी चक्रवर्त्ति'ने मिलिवा भणी कांपिल्य पुर आव्यो परं प्रतीली द्वारपोलीइ चलयी कती राजभुवनपइसवाने
 नडे तिवारे तिन्ही ब्राह्मण इम चिंतविवा लागी जेह स्यु रातिने दिवसे एकठा वे सिवी सूदवी चालिवी हुंते तेहनी आज दर्शन पुण दुर्लभ थय

एहवो विचित्र कर्मनी गति छे इम जाणो मन मांहि चिंतइ छे किण ही ऊपाय विना दर्शन चक्रवर्तिनो सुलभ नही थाये इम चितवी घणो लांबा वांस लेई तेहने अग्री पुराणा खासडानी माला करी वांशाग्रि वांधि स्तंभतणीपरीरोपीवइठी तेतले चक्रवर्ति रे बाढी नीकल्यो चक्रवर्ति ते ब्राह्मणदेखी वंशाग्रि धजा सरीषी माला देखीवोलाब्यो ए कुण छे तेतले एकने कहतां दश पनरे तेडीवा गया ब्राह्मण तेडी आंखो तेतले दृष्टिगीचर आंखो ते तले ओलख्यो चक्रवर्ति मनमांहि ओलख्यो दोहिलो वेलानी मित्र जांणी अत्यंत आदर सम्मान देई अभ्युत्थान कीधो एहवो देखी समस्त मुकटबंध राजाप्रमुख सभा लोक विस्मित लोक थयो ए दरिद्रवां भणीयानि एतलो आदर केहवो इम न जाणे ए महान्त पुरुष केहडो न देखाडि इणे कारणे अपूर्व वस्त्र पहि रावी आपणे अर्धासन पालंखीविसारी आगत स्वागत पूर्वक समाधि पूछी सहित रेवाहीई जई राजभुवनमाहि आव्याछि स्नान मंजन अलंकारमंडित करो भोजन मंडप विसारी भोजन कराब्यो कीतला एक दिन माही जाहिवार्ता विनीद गोष्टि रमल क्रीडा करतां दिवस उल्ल्या ते तले चक्रवर्तिई ब्राह्मण प्रति कछु अहो मित्र मुक्त कहेकुछले ताहरे मन रुचि आवि ते मांगि जिम ते तुम्हने देईवाचाजरण थाउ जे भणी कह्यो राज्यं यातु अियो यातु प्राणा यातु मलीमसाः कृत तेन हारित । २। पत्थर रेहा विहडे जतु मह तेण घडीय दिवसेणं । सपुरिसा नवयणं काले नगरएन विहडंति । ३। इण कारणे अपणी वाचा प्रतिपाळुं राज्यलक्ष्मी सफल करं यतः किताएलच्छीए सेसफल रयणकीस तुक्काए जाससयणें हि नभूत्ता । जानहु दिडा खलजणेंहि । १। तिवारि विप्रने एहवी मती आवी जेह भणी मनुथने कर्म ने अनुसारि बुद्धि ऊपजे सा सा संपद्यते बुद्धि सा सति सा च भावना । साहायातादृशा जे या यादृशी भवितव्यता । १। चक्रवर्तिने ब्राह्मण इसी कह्यो स्वामी माहरे स्त्री छे तेहस्यु सगत करी तुम समीपे मांशुं राजाई कह्यो जे इम ती जई पछु आवी सघति घणा मनुथ घोडला देई ते ब्राह्मण घर मोकल्यो राजानी अनुज्ञाई ते घर आव्यो घणा बन्द स्य परिवस्त्रो स्त्रीरलियाईतथई आगत

वोजाने निमित्ता भोजन दक्षिणा दीधी परजे रस सूर्यपाकरसवती जीमतां हुवो तेहने अंतसमे भागि रसनजपनी सांसुहो पक्षात्तापि पड्यो सूर्यपाक रसवती वली किह्यां लाभस्ये वली चक्रवर्तिने घरवारोकदे आविश्ये एहवी विमासी एकैके दिने घणे घरे जीमतां दक्षिणा लेतां छ खण्डपुरी करी वली चक्रवर्तिने घरे सूर्यपाक रसवती जिमवा लहे इम सभवे तिवारे शिथ कहे हे भगवन् एगढा दुर्लभ दीसे छे तिवारे श्रीगुरु कहे ए दृष्टान्त मनुष्यनाभव लहिवा जपरि छे जेहवी सूर्यपाक रसवतीनी भोजन तेहवी मनुष्य जन्म कदाचित्ब्राह्मण भोजन पावे पर मनुष्यनी भव हारव्यो पामतां दुर्लभ छे इति पहिली दृष्टांत ॥१॥ अथ द्वितीय पासक दृष्टांत । पाडलीपुर नगरि राजा नन्दराज्य पाले तेहने वारे एक ग्रामे एक ब्राह्मण वसे ते आवक वारे व्रत पाले तेहने घरे पुत्र जायी ते दांत सहित देखि माताने अचरीज जपनी तिवारे निमित्तिये पूछ्यो एख् कारण छे निमित्तिइ कह्यो ए राजा होस्ये माता पिताइ चिंतव्यो ए वाप छो जीव राज भोगवी रखे दुर्गति जावे एहवी जाणि कुचला दांत बालकना घसीने जताया वलि निमित्तिये ने कह्यो अन्ह बालकना दांत घस्या तिवारे निमित्तीइ कह्यो हिवे विवार राजा हुस्ये नाममात्र राजा सर्वमुद्रा व्यापारी एह जहुस्ये इसी सांभली महीच्छव करीने चाणक्य इसी नामदिधी ते पुत्रपाली मोटीकीधी अवसर जांणी पंडित समीप भणाच्यो सर्वकला पारंगामी ह्मओ भला ब्राह्मणनी पुत्री परणावी विशेषे ज्योतष शास्त्रने विषे निपुणपणैथयो घणो भाव भेद लहे एकदा नंदराजाने पाट नंदराज्यने विषेथापिवा भणी जन्म वेलाइ सिंहासन मांड्यो जेतले राज्यनीवेला थई ज्योतिषी तिण वेला चुका चाणक्य निरसीवेला जांणी मूलगे सिंहासनवैठोतितरे राजपुरुषे देखि कह्यु अरे सिंहासननेविषे पहिली भिल्या चर वैठी ते जठाडीवी जो आसन मांड्यो तेतले चाणक्ये आवी तिण आसन विषे पाणीपात्र मूक्यो अत्रमे पानीयपात्र स्थास्यति ते पिण आणीवीजी मांड्यो तिहां अत्रमे स्थास्यतिइ मकहते दंड

मंस्रो एतले राजपदवीनोविटवीनीवेला तिले आत्मायति करी तेलले राजपुरये ब्राह्मण अवध्य जाणी गल हथी देइवाहिरि काव्यो पछे एक ग्राम का पडोने वेमेगयो तिहां ग्रहम्यनी पुवो गुर्विणीके तेहने चन्द्रमापीवानो डोहलो जपनेके ते जाणी जपायकरी तेदो हलो पूरे इम जाण्यो ए उत्तम इत्ये तेहने पिण कलुं ए पुत्र तुळने भलांनो कारण नथी एहवी भय उपाय तिणमाग्योपदले दोधी काले मोटो इअ्री जाणी लेगयो केतले काले वणी धन जपाजोएके गांमे गया तिहांडोकरोये वालकने चीर पुरसी बालके हाथखीर मांहि घाल्यो हाथवलयो रोइवालागो तिवारे डोकरी कहें तु पिण चाणखनोपरि मूर्खदीमेके चाणीक्य सुणौ पूछे किम चाणक्य पठित मूर्ख जे देश नगर साधां विना पाडलीपुर जासी एहवी चाणके साची जाणी तिहां त्री वणुदल लेई देग गामादि साधी पाडलीपुरनो राज्य लीधी नंदजथापी चंद्रशुस राजा हवी आपणपेतिण राजाने सर्व मुद्रा व्यापारी ययो एकदा भडार धन खूटी जाणी बुद्धि करी एक मोटो भालिरि बांधी पासें मदिरानो घडो मूक्यो लोकने कहेहुं पिणपी बुंछुं राजा पौवेछे तने कांइ न पीयो इम कह्यो पांइ पीते कहे अरे लोको मासम कुण द्रव्यनो धणी होसी माहरे ती एक राज्य मुद्रा जनजं मडल अनंदसु वणनो कुंडो एहवी कहिनचि भालिरिपासें पुरुषके तेहने कहवे भालरि वजावीते वजावे एहवी सांभली एक मदमातो एक व्यवहारीयोवील्यो पर नोको कोइ ह्मन्तो नित्य बेहजार गाजं चाले तेहनी पद २ लख २ सोनईयां मूंकती जाउं तीही हाथी थाके पिण माहरो द्रव्य नथी के वजारि भानरि एयात मुंहतानिखिता जावे वली एक व्यवहारीयो वीस्यो माहरे गाय एतलीके जेहनी मांखण तावीनाखूतो गंगा जमुनाना प्रयानरीको राखुं तेभणोव जाडो भालरि इम लखकोडि द्रव्यव्यवहारी याने पासिलीधी ते पिण खूटीजाणीवली धन उपार्जिवानेका जे देवता आराध्यो देवताइं भजेय पामादीधा तेष्टयी कोइ जीपीसके नही एहयो जपाय करीने सुवर्णमय थाल दीनारे भरी आगे मूंकि लोकने इम कह्युं तुम्हारी

दाव पडे तीदीनार भग्नी थाल तुम्हने आपुंजि अन्हारी दाव पडेतो एकदीनार सेउं इणें प्रकारे करि घणालीकरमिवा आवे पर तेहने कीर्झी पीन सके दावतिणे जनीपडे तो आगली किमजीपे इम करी टकानी कीडि उपार्जी पिय किणही धन पाकी न सग्नी एकै कठीयारे पिय दीना रहारी आजन्मसु महनत करी दीनार २ करी थी ते कठीयाराने वली दुर्लभछे कदाचिकठीयाराने वली दीनार मिले तिमए मनुथनी भववृणुं दुर्लभ लहो हारथी वले लहतां दोहिलो कदाचित्तेहनी दाव वले पर मनुथनी भवहारथी दोहिली लाहे एवीजी दृष्टांत जाणवो अथ ततीयधान्य दृष्टान्त जिम कीड देवता जम्बूद्वीप मांहि जेतला धान्यनी जातिके सालि गोधूम जववरटीकगमूठ चिणा चजला कुलय उडद मसूर वालीलति उडी अलसीमेथी तुंयरि प्रसुख अनेक तेतला धान्य सर्व एकठा करी पुज करे मरुपर्वत थकी उचा पिडुला ढिगला यावते सरव एकठा करि ढिग करीने तेहमांहि एक पायली प्रमाणखस २ नादाणा घाली घणुं वलद एकठा करीने गाहावे तिम करे जिम एक धान्य जातिनी बीजी कण नदीसे पछेकीइएकडी करी गरढी जराजीणें असी वर्षनी दुर्वल क्हांत मुखमांहि एकदात नथी दीसती न सीनें वेवडी वलीछे एहवी स्त्री तिहांविसाडीहाथ तेहने जूनी सू पडो भागो आपो इम कहें डोकरीए धान्यमांहि एक पाइलीख स २ नादाणा मिलाकिते सीही २ बीणीकण काढी २ ने एपाइ लिभरी तेडीकरी स्त्री तेख सखसना कणकाढोपा इलीभरीसके तिवारे ग्रिय कहें भगवन् एदृष्टात गाढो दुप्कर दीखेछे एकदांणी खसखसनी जेतले लहे तेतले तेहनी आउखी पूरी हुये तेपाइली किम भराइ तियारे गुरु कहें ए दृष्टान्त मनुथ जन्म जपरिके तिम पाइ लीख खसने कणे भरीने तेहवी मनुच जन्म उत्तम गुणे करी भग्नी छे जिस ते पाइली भरता दोहिली छे अथवा कदार्चि भरे पर मनुथनी जन्महारली वलती लहता गाढी दोहिली ए तीजी दृष्टांत जाणिवो । ३।

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 104

वसुं सांभलीर आरि के अष्टिजे देखि दीकरा प्रमुखसा मुहा आवी सिल्या आगत खागत पूछी घरसांहि आखी दीकरा पूछा ए वडी व्यापार तुम्हे
 किहा यी सांझी तिवारे पुत्रे कभीतो ते रत्न बदले एतलाकिराणा लीपा के चम्हे जाण कुं घणीला भ हुल्ले तिवारे अष्टि कहुं ते रत्ननी डायडी
 सुम्भने देखाडी जेतले डायडी दीठी ते तले सुर्खागत प्रावी पछी जीवने धन ऊपरि एहवी मोहके इणे अवसर शीतलीपचार कीधां चेतना वाहुडी
 अष्टि वेठी थयो ए डायडी माहरी तेणेज रत्ने करी भरो तिवारे दीकरा तेडा वडी भरीन सकीइं किहां घी भरे जे विण जारा न जाणीइं किहां ना
 तेहना नाग पुण न जाणीइं जिहां गयाते पुण ठाम न जाणीइं तिहां गया ते पुण ठाम न जाणीइं एहवीदृष्टांत गाढीदीहिली तिवारे श्रीगुरु कहे कदाचि
 तेडा वडी रत्ने भराई पर जे अनुय भव लही प्रमादवसे हारवीइं ते लहतां गाढीदीहिली एतले पांचमो दृष्टांत थयो । ५ । छिवे छ्दी स्वप्नो दृष्टांत कहे
 छे एक नगरे मूल देवइसे नामे राजकुमार हुंती ते बाल पणे भणायो बहुतरि कालानी जाणहुवी अगुक्रमे योवन वय पोहतो कर्मने वसे जूवानी ब्यसन
 तेने उपनी तिण विसनने प्रमाण लोक माहि सकलहु हुत्री जे भणी कह्यो नह घटा कार पंडुरा सजण दुज्जण हुय सूना देवल सेवीये तुळपसाये
 जय २ दूण कारणे जिहां जाई तिहां विखास कीइ न करे तिवारे मूल देवे इसी चित्तयो सुम्भने इहां रहतां शोभा नहीं यत. माणिपणिदृष्ट्यजि
 विण सणुती देस भावईज माहुज्जण करपगवे दंसिज्जत भभिज्ज । १ । इसी विमासी देशांतर भणी नीकल्यो यतः दीसे विवहच्चरियं जाणिजई सयण
 दुज्ज णविशेपी अप्पाणच कारिनजे हिंड जे तेण पुहवीएर देशांतरे भभतां उज्जिण नगरी आव्यो तिहां कलावंत देवदत्ता वैश्याने आपणी गुण
 देखाडी रजवो मांही माहि राग जपनी तिहां रहिवा लागो अने एक गणिकावीजी तेहना घरनी गरढी अक्काते मनमांहि घण दूहवाइं
 इणे अवसर ते गणिकाने घरि अचलइसे नामे ब्यहारीयो आवे छे तेहने जे जोइये आदि कपूर अंतर लवण ते ब्यवहारीयो आपे तेह आगलि

दोनी पदाहती तेने कनो अही प्रजल जेणे गुफा केसरि वन्यो करिकुल केरो जाल आलसियाल तिहां करे सिंह नही ॥१॥ इण कारण
 जिहां तुं आये तिहां दन्दिनी एक मूलदेव आवे तेमाये सहित रसे खेले ए ताहरो समर्थ पणो केहो अहे देवदत्ता वारी पर गुण गहलीकती मानाद
 नचो इसी सांभली प्रचल व्यग्रारियो मनमाहि रोमावि एकादा देवदत्ताने घरि आवो केतली एकवार रही जाते इसी कक्षी दुं गांमांतरे सिधावी आवुं
 छं दिन पांच मात नागि छे इसी कही प्रचल नीकजी ते तले मूलदेव तेहने घरि आव्यो निश्रंत पणे शाखनी गोष्ठि विनोद करिवा लागोदेवदत्ताइ
 पिण कलो प्रचल व्यवहारी यो गामन्तर मिधाव्यो छे इसी जालि निर्भय छती तेहने घरे राति ने समे रह्यो जेतले प्रहर एक राति वडली ते तले केत
 नाइक मुगुद सहित हारे पाय्यो एहवी कनो कि वाडि उघाडो इस सांभली देवदत्ता ते मूल देवने कक्षी तुम्ह डोलीया हेठली केतली कवेला रह्यो जेतले
 व्यवहारी यो इहा आयो जाइ पछे नीकल ज्यो इस कनो हते पल्यंका नीचली चुकी रह्यो एहवां अवसर उलख्यो यतः तम एव हि जानाति समयं ना
 परो जनः दीपगनुदये जाये तमसादित्य तिष्ठति ? तेतले प्रचल मांति आव्यो वली अकाइ भेद सर्व जणव्यो ते जाणो पलाइ उपरि आवि बैठो
 देवदत्ताने आगली उभो रतो तेतले व्यवहारीये कान्हा अन्ते गाम भणो चाला हुंता पर शकुन एहवी यत्रोतिण पाछा वलाइ दिंदे ते शकुननी उपद्रव
 उता रिया भली कांई उपाय कोते जोअये तिवारे देवदत्ताइ कान्हा खासी उपाय जालो ते कारो तिवारे अंष्टि कक्षी एकाहांडिउकनी पाणि करो म्मान
 कोअये तज्जान ते करो गान्धो तिवारे तेने कक्षी पलाइ उपरि वैशो मान कीज स्ये खासी ए पलांका कांविणासी अंष्टि कक्षी पलाइ घणा करादी
 देखु, इस कक्षी तिहाज जेठो हांजी माथे बालवामांडी तेथिपाली मूल देव जपरि पडिवालागी पछे कलतीर पाणी पलाइ उपरि भेडवा लागो ते
 जिमर मूल देवने गरीर नागे तिमर गानो पाछो या तो जाली अंष्टि कक्षी अरे पलाइ नेठलि स्ये छे कूतरो अथवा बीजा कोइ तेने नीचली जा

जीती राज्य ले परं राज्य सरीखी मनुष्य जन्म हाराव्यो प्रमादवसते चलती लहतां दुर्लभ जाणिवो इति चौथो दृष्टांत । ४ । हिवे पांचमी रत्ननी दृष्टांत कहे के जिम किणहीक नगरि को एक व्यवहारियो धनवान वसती तेहने एक रतन टालि बीजा कीणही कि राणा नी व्यापार, मथी इम करते घणा रत्न एकठा करो एकठाबडो भरो जीहां आपणे पैठी सुवे के तिहां पलाकना पाया नीचली भूमि गत निधान करी मूकी के तिवारि रत्न सत्र लाई बडु मूला के पिण कीणहीक पुत्र कलत्र आगलि कहे नहीं जे कोई तेहने जोइये ते सहु वस्त्र आभरण गंधमालादिक आपे पिण विश्वास किणही नो न करे इम जाणे जे हुं मननीभेद कहिस्यु तो ए डिकरा सर्व रत्न आवा पाछा करी खरच स्ये नगर मांहि चौहटे सभाइ जिह्जार लोक मिल्ये तिहां २ अछेने तथा पुत्रने कहे अही तुम्हारा धननी स्यो फल कांई व्यापार न करे कोई जाणे नहीं सर्पनी मणि सरीखी तुम्हारी सम्पदा छे कोई वाणी उतर नहीं कीइ साथ चलावी नहीं किण व्यवहारी नहीं तो तुम स्याव्यवहारीयाजि मर लोक कहे तिमर तेहना पुत्र चारि के ते मन मांहि खोजे अम्हे किसुं करं अम्हने पिता धन देखाडे नहीं जे देखाडे तो अम्हे पिण व्यापार करं देशांतरजाठं वाणिज चलावुं अम्ह ने सहुकी जाणे मांडवीया जाणे राजा लागि प्रसिद्ध याजं परं किम करं अम्हने धन न देखाडे इम चिंतवतां केतलो एक काल वडलो तेतले किणहीक नगर थी सगानीकागल आव्यो तिण मांहि एहवी लिख्यो अम्हारे उच्छव के जे तुम्हे आपण डीले नाव्यातो अम्हे तुम्हारे सगा नहीं तुम्हे अम्हारे सगा नथी एहवी आकरीवचन प्रमाण जाणि सेठ विमासीवा लागीहिवे किम कीजे एक दिसवात्र एक दिशि नदी किहां जाये ते सगानी नगरवेगलीजो जईये तीघणा दिवसलागी जेन जाइयेतो सगानी स्रेह तुटे सगपिण कि मती डिये यतः नागडानव खंडेह सगपणसं धिनतोडिये भुंइ उपर भसते हि मिलिये जइ मरीये नही १ इसी जाणो ते दिशजावानी एकांत निश्चय कीधो तिहां चालिवा भणी सामग्री करीवा लागी तिवारि पुत्रे चिंतव्यो

वसु' संभलीर पावे के अछिने देखि दीकरा प्रमुखसा मुहा पावी सिल्या पागत खागत पूछी घरसांहि आयी दीकरा पूछा ए वडो व्यापार तुम्हें
 किहां घी सांडो तिवारे पुत्ते कहौती ते रत्न बदले एतलाकिराणा लीधा छे पछे जाण कुं घणोला भ इत्ये तिवारे श्रेष्ठि कह्युं ते रत्ननी डावडी
 सुम्नने देखाडी जेतले डावडी दीठी ते तले मुर्छांगत प्रावी पछो जौवन धन जपरि एहवी मोहके इणे अवसर शीतलोपचार कीधां चेतना वाहुडी
 श्रेष्ठि वेठी घयो ए डावडो माहरो तेणज रत्ने करी भरो तिवारे दीकरा तेडा वडी भरीन सकीइ' किहां थी भरे जे विण जारा न जाणीइ' किहां ना
 तेहना नाम पुण न जाणीइ जिहां गयति गयति पुण ठाम न जाणीइ तिहां गया ते पुण ठाम न जाणीइ एहवीदृष्टांत गाडीदोहिलो तिवारे श्रीगुरु कहै कदाचि
 तेडा वडी रत्ने भराइ परं जे मनुथ भव लही प्रमादवसे हारवीइ ते लहतां गाडीदोहिलो एतले पांचसो दृष्टांत थयो । ५१ हिवे छटो स्वप्नो दृष्टांत कहै
 छे एक नगरे मूल देवइसे नामे राजकुमार हुंते ते बाल पणे भणाव्यो बहुतरि कलानी जाणहुवी अगुआमे योवन वय पोहतो कर्मने वसे जूवानी लखन
 तेने उपनी तिण विसनने प्रमाण लोक माहि सकलइ हुंती जे भणी कह्यो नह घटा कार पंडुरा सजण दुब्बण इय सूना देवल सेवीये तुज्जपसाये
 ज्यू २ इण कारणे जिहां जिहा जाइ तिहा विखाल कीइ न करे तिवारे मूल देवे इसी चितव्यो मुम्नने इहां रहतां शोभा नहीं यत. माणिपण्डप्यजे
 विण सगुती देस भावईज माहुज्जाए करपणवे दंसिज्जत भनिज्ज । १। इसो विमासी देशातर भणी नीकल्यो यतः दीसे विवहच्चरियं जाणिजई सयण
 दुब्बण विविधो अप्पाणच करिजजे हिड जे तेण पुहवीएर देशांतरे भसतां उजणि नगरी पाव्यो तिहां कलावंत देवदत्ता वेश्याने आपणी गुण
 देखाडो रजवो मांही माहि राग ऊपनी तिहां रहिवा लागी अने एक गणिकावीजो तेहना घरनी गरडी अक्षाति मनमांहि घण दूहवाइ
 इणे अवसर ते गणिकाने घरि अचलइसे नामे व्यहारीयो अने छे तेहने जे जोइये आदि कपूर पतर लवण ते व्यवहारीयो अपि तेह आगलि

बोझी प्रणाद्वती तेने कर्णों यज्ञी अचल जेणे गुफा केंसरि वय्यो करि कुल केंरो काल आलसियाल तिहां करे सिद्ध नही ॥१॥ इण कारण
त्रिधां तु' आयें तियां दरिद्री एक मूलदेव आवें तेसायें अहित रमि खेलें ए ताहरी समर्थ पणो केहो अहे देवदत्ता यारी पर गुण गहलीछती मानाद
नही इमी मासली अचल व्यवहारियो मनमांहि रोमावि एकादा देवदत्ताने घरि आवी केतली एकवार रहो जातें इयो कछो हुं गामांतरे सिधावी आबु
हुं दिन पांच मात नागि स्ये इसी कहो अचल नीकल्यो ते तले मूलदेव तेहने घरि आब्यो निश्चंत पणे शास्त्रनी गोष्ठि विनोद करिवा लागोदेवदत्ताद
पिण कछो अचल व्यवहारी वो गामन्तर सिधाब्यो के इसी जाणि निर्भय छती तेहने घरि राति ने समे'रछी जेतले प्रहर एक राति उडली ते तले केत
नाइत पश्य महित तारे पाब्यो एहवो कछो कि वाडि उघाडी इस मासली देवदत्ता ते मूल देवने कछो तुळ्ळ ढोलीया हेठली केतली कविला रहो जेतले
अमहारी यो इहां पावी जाग पळे नीकल जो इस कायें हुतें पल्यंक नीचलो चुकी रहुं एहवो अवसर उलख्यो यत. तम एव हि जानाति मसय ना
परी चनः दोषगनु द्ये जाते तममानिल्य तिठति १ तेतले अवल मांहि आब्यो वली अक्राइ' भेद सर्व जणव्यो ते जाणो पलाइ उपरि आवि बैठो
देवदत्ताने आगली उमो रहो तेतने व्यवहारीये करु, अने गांम भणी चाला हुं ता पर शुक्रन एहवी ययोतिण पाछा वलाइ हिंदे ते शुकुननी उपद्रव
उता रिया भली कांई उपाय दोपो जोअये तिवार देवदत्ताइ' करु, खानी उपाय जालो ते करी तिवार अं छि कछो एकहांडिउकी पाणि करी म्रानं
कोजखे तत्काल ते करी पाण्यो तिवारें तणे कछो पलाइ उपरि वैशो तान कीज स्ये खासी ए पलाक कांविणासो अं छि कछो पलाइ घणा करावी
देस्य, इस करी निरांत तेठो चांडी मांशे घालवामांडी तेथिपाणी मूल देव उपरि पडिवालागो पळे कलतीर पाणी पलाइ उपरि रेडवा लागी ते
चिदर मूल देवने गरीर लागे तिमर पायो पाछो या तो जाली अं छि कछो अरे पलाइ हेठलि स्यु के कूतरी अथवा बीजा कींइ तेतले नीचली जा

वतां मूलदेव देखी पुरुषां कन्ह सरडावी कढाव्यो यष्टिमुष्टिप्रहार घणा कौधा परं साहसपणी मूक्यो नहीं एहवो देखी इस जाण्यो कीइ उत्तम वंसनो पुरुष उपनी छे इसी विमासी अष्टि मुदावी तेह प्रति कह्यु जिमहुं तुनेमुकुछुं तिम तुं पिण मुम्हने मूंकौ जे एहवोवचन सांभली तिहां धी नीकल्यो एहवो मान स्नान जिहां थावे तिहां किम रहिये इस विमासी देशांतर भणी निकल्यो कन्ह संवल पुण नथी तथापि चाल्यो जातां २ आगलि अटवी आवी ते मांहि पइठो एक ब्राह्मण संघाते मिल्यो ते साथे जातां वे पोहर हुया तेतले एक तलाव आव्यो तेहनो पालिविठा ब्राह्मण आपका अकेला आहार कौधी पर मूल देवने काई आय्यो नथी तिवारे तिणि चिंतव्यो ए विहाणे मुम्हने देशी इस करी पाणी पीने आघाचात्यया वीजे दीवसे पिण तिमज ब्राह्मण मूलदेवने चिणि लघन थया चोथे दिवसे अटवीइं प्राति आव्या तिण अवसरि ब्राह्मण कह्युं इहां थकी हुं अनरे मार्ग जास्युं तिवारे मूलदेवे कह्युं ताहरो स्युं नाम ब्राह्मण कह्युं माहरा वेनाम के माता पिता नो दीधुं निर्घुण शर्म तिवारे तेहने कह्युं जे मूल देव मोटी हथी सांभले तिवारे तुं वछिलो आवो जे यतः जे गुण कोधि करे किसी निहीरो तासं अवगुण कोधि गुण करे हुं वलहारी जास १ इण कारण मूलदेव उत्तम पुरुषने अवगुणी नो पुण गुण ले इस कह्यो मुम्ह थकी जेहवो उपगार थासी ते करिस्युं इस कह्यो आप पण वे ना तट नगरभणी पंथ पूछेने चालीरा विचालि एक गामी देखि मांहि पइठो तिहां सघले थरे भय्यो परं थोडा उडदनावा कुला लहीं गामथी पाछी वली तलाव भणी आवतां गामसमुख आवता मासखमणने पारणे ऋषीश्वर मील्यो ते साचाव धर्म मूर्ति विख्यात कीर्त्ति मलि मलिन गात्र पात्रदेखिही जहरखी तीण प्रदक्षिणा देईवांया इसी मनमांहि चिंतवा लागि ए महंत ऋषिश्चरएगामगाहि आहार न पामे तेभणी लोक सल रह्यो त अदाताके तिणकारण हुं वली आगलेरे गाम आहारलेस्युं आजजेमे उडद लाधाके ते ऋषीश्वरने आपस्युं इस चिंतवी कहिवा लागि ऋषीश्वर मुम्ह कन्ह उडदनावा कुलाके

ते तुल्येनोति तिवारे ऋषिग्वर सुभता जाणी आहारलीधा तेदेइने अत्यंत उभास पांभ्यो वारवार साधु पाखती प्रदक्षिणा देता एहवा वेद मुखे भग्नके ते केता धनानं सुनराण कुम्भा साहुन्ति साहु पारणए वार २ एपदाकहतो जाणी सासन देवता आकाशमडल आवी वोली अहो मूलदेव प्रागनी विहुं पदे जे मागम्ये ते आपम्यू एहवा कळा अनतर मूलदेव कळो माहरे सर्वपहुता जे एहवा ऋषिश्वरना दर्शन थयों तिवारे कळी देवता ना दर्शन निःफल न द्यावे यतः प्रभावा वासरे विद्युदभावा निगिगर्जितं अमीषं च मुनि र्वाक्यं मनीषं देवदर्शन इमताहरे पात्रदानं संतुष्ट थइ तिवारे मूलदेवकक्षु गणियच देवदत्तरज सहस्रचहलीणं? एहवो वचन शासण देवताइ प्रमाण करी आपणे ठामि पडुंती तिहांथी मूलदेव आवो धानती विचाले आहार करीने सध्याकालि वेनातटनगरने परिसरि एक धर्मशालाई तिहां आवी रात्रिवाथी रक्षीतिहां घणा पंधी आवीर एकठा हुवा पाकनी केतनी एरु रात्र छती मूलदेवचद्रमा मुखमांनि प्रवेश करतो दोठा देखीने जाग्येतले तिहां एक वीजी कापडी सूता पिण चन्द्रमानो स्वप्नो दोठो देखीने कळी अत्यंत गाढि स्वरिवीजा कापडीयां कळेजइ पुकी वालागा मही कही एहना स्युं फल थार्ये तिवारे एक कापडीया वालो अरे तुं एतत्तानि निद्रामभांजो विहायामाहि एकमेदो रोटा छत गुड सहित लहिस्ये ते मूर्ख एतलेज हर्षित हुओ अरे मेरुंछो स्वप्न दोठो जे हना एहवा फल थाप्यो इगो सांभलि मूलदेव चिंतव्यो मही वापडे भोलपणे कहीने फलनोगम्यो एहवा मूर्खपणेहुं नहो करुं इम चिंतवी तो जागती जरजु प्रभाति एकमाओ तिहां घणा फल फूल देखि मालीने सहाज्य देईने रंजव्यो जिवारे मूल देवजावा लागीते तिवारे मालीये घणा फूल अपूर्व फल प्राप्या तेंमंडे नगर मांदि स्वप्न पाठकनी घर पृथ्वी एकनेसं केते आव्यो तिहां द्वारि घणाचट मट्ट सृं परिवक्षी तेहने भणावती वेठा देखीने नमस्कार करि प्रागलि फल फूल टोई अवसर जाणी पूछो स्वप्नफल तिवारे ब्राह्मण सांभली मूल देवप्रति बोळी भोजन अनंतर कहिस्ये मूलदेवि कक्षुं जिवारे

तुम्हे आदेस देशा तिवारे संभलोख्ये इम कह्यो उठतो घणे आग्रहे भोजन भणो राख्यो भक्तिपूर्वक जीमाडी सभामंडपे बेसारी कळ्यो जे माहरी कन्या परणें तो एहने फल कहं एहवो सांभलो मूलदेव चितवा लागो अहो भाग्यनो उदयठांभजावतां सगपिण मिलो इणेंकारण हर्षपाय्यो ब्राह्मण तिणे ज दिवस परणावीने स्वप्न फलएहवो कळ्यो आज थकी सातमे दीवसएगांमनो राजा था इसि ए वचन तहति करी मांन्यो सुखे तिहां रहितां सातमे दीवसते नगरनो राजा विणठो परं तेहने पुत्र कोई नथो तेभणी राज्यना प्रवर्तक मिलो हाथी घोड शृंगारी पडं तार असवार पाखे मोकलाग ते तिहांथकी देवताने अनुभावि नगरमांहि थई वाहीर नोकलगा क्रीडा हते मूल देववाडी मांहि आवी चंपाना वृक्षनीचलिछा याइ आवीकल सढा लिंगजेंद्रें स्रं डादंडसुं उपाडी कुंभस्थले वेसाख्यो छत्र आपणि विकास पांय्यो चमर चलवाला गाहयहे खारवकीधो गाजते वाजते अनेकहं दसुपरि वखो नगरमांहि पईठो वीरसेन राजाई सोनांम दीधो राजाभिषे कह्यो राजाधिराजा राज्य पालिवालागो तेहने प्रतापे करी सोमाडा राजा आपण आवी २ मिलो विद्भुदिशि प्रतिष्ठ थयो उजणिना राजा सहित प्रतीमांडी देवदता अत्यंत सरम जांणी तिवारे तिहां तेडावी पटरांणी थांपी तिहां अचल व्यवहारीयो देशांतरे भ्रमणकरतो तिहां आव्यो साथ नगरने परसरि उतारि भेटलेई राजाने मिलवा आव्यो राजा इंते ओलख्यो परंतेणे राजा ओलख्यो नही राजाई मान सनमान देई अर्द्धदाणकरी मुक्यो अनेतसाथे दांण करिवामाडवीया मोकलगा तेहने वस्तु देखाडी तिण व्यवहारीइं लोभनेवसे गाठडि गर्भित हति तेन कही दाण चोरी पकडी मांडवीए एक गांठि उखेली जाइ मांही अनरी २ वड्ड मूल वस्तुनी जाणी चोरनीं परे वाइवांधी तोडीदीन मुख राजा आगलि आंणी उभो राख्यो राजाई कळ्यो वाणीया लोभथी वड्डे अर्द्धदाणमुंक्वो तो पिण चोरीन छांडि हिवे राजानी आंण भांगीतिनो दंड तुम्हने आव्यो तिवारे अचल गाढो वीहवा लागो थरहर धूय्येकें जाणिके धन गयानी थोडी

यात परंजीवितयना सदेन ययो एचवो देयो राजा वधन यो छुडाव्यो पहिराव्यो वस्त्र तिवारे देवदत्ताद्र कह्युं अचल मूल देव राजा आपणी वाचा यज्ञी उरण यथाडे तिवारिना वीन तुम्हे संभारी देवदत्ता नाघरसांहि तुम्हे इम कह्युं जिसहुं तुम्हने मूंजुं कुं तिम तुं मुम्हने मूकीजिए प्रस्ताव जंगिजा वंद देवदत्ताय मुनदेवइं इम सांभली पगे लागी खमाव्यो राजाइं सदाण मूकी विसव्यो ते कुशलि आपणे घरे गयो ते ब्राह्मण निष्ठण ग्रमे मूल देवराजा इयो सांभली तिहा गाविने मिलयो तेहने एक गांम देइ अष्टष्ट सेवक करी मोकल्यो इम प्रताप दिनकर सरीखी दीपती राजा तिएकापडोऽ सांभली पद्येताव्यो मे चंद्रमारा खप्परीटलामांहि आलिनी गम्यो मूल देवने इण परिफलयो जे बलीहिबे चंद्रमारा खप्प देखुं मूल देवनेपोरि सफल करुं इगी जंगलि राति चितवीर स्ये वायरो आहारलेप्र परं खप्पे चद्रमाकि मदेखे ए दृष्टांत देहिहिला तिवारे गुरु कहे कदा चिएचंद्रमानी खप्प हारव्यो बली लडे परं मनुषजन आलिनी गम्यो प्रमादवसे लहतां दुर्लभछे एतलेख दृष्टांत यथा इ हिबे ७मो चक्रनी दृष्टांत कहेहे गन्धपुर नगरमे इन्द्रराजा तेहने २२ वेटा तेहने राजाइ मन्त्रीनी पुत्री परणी तेहने पुत्र ह्मन्त्री तेहनी सुरेन्द्र दत्त नाम दीवो एकदा कोइ वचन दानि राजाद मन्त्रीनी वेटी छोडी पौहूर रहे मन्त्रीखरे आपणी वेटीनी वेटी भणायी साखकलाइ पारंगामी थयो तेहने मथुरा नगरीये राजा जित गजु तेहने वेटीनी दृष्टिकन्या तेइम कहे जे कोइ राजा राधाविध साधे तिका परणुं ते तिहां जितशत्रु राजाइ राधाविधमंडाव्यो इम एक मंडप मंडयो आठो तिहां एक नेटो स्तभ रोपीते स्तंभने अस्तंके एक काष्टनी पूतली मांडीने तेहने तिखे आठ चक्र चार चक्र सृष्टि फिरतां चार चक्र सहारि फिरता एहवे मिलियतने उपाय करी साचारख्याने तिहां देस २ ना राजकुमार तेडाव्या तिवारे इन्द्रपुरने राजा आपणा २२ वेटा सजित आथी मन्त्री पिंग वेटीने वेटी सवाते आखी सर्व राजा राधाविध साधे पिंगकीण हीथीन सथाइ तिवारे मन्त्री कछो खांमी तुम्हरो

करे जाणि सूर्यनी कोडि उगी उजवा लोकरे एहवी स्तभ करी वली तेढाही ते रत्न जूजूयां करि गाढा सूक्ष्म वांटी चूर्ण पर सूधी सरीखी करी तिण चूर्ण वंश नी नली भरी मिर पर्वतनी चूलिका उपर चढी फूंक सुं उडाईने ते पुद्गल सगले विखरे किहां ईलगार मात पिण चूर्ण पखी न दीखे तेतले वली कोई कहै ए परमाणु आवी एकठा करी पच वर्ण रत्न भेली वली तेह्रबीज स्तभ करी तिवारे स्तंभ वलती तेह्रवी धातां दोहिली तिवारे गुरु कहै कदरा चिति देवताने अनुभाव ते थाये पर परमाणु लगी देवतानी दृष्टी नथी तिण कारणे ए दृष्टात दोहिली तथापि कदाचि ए सोहिलोह्नि परं जे मनुष्य भव लही प्रभाद वसे आलि हारव्यो वलती वली लहिंता दोहिली । १० । एवं दश दृष्टांत मनुष्य भव आर्यक्षेत्र आवकनी कुलदेव गुरुनी सामग्री पांमो श्रीजिन धर्म विषे प्रभाद टालिवी ए दश दृष्टांत संक्षेपे लिख्या इति दश दृष्टांत जाणवा ।

नक्तर्त्तना उपलक्षितः कुगल पट्टं प्रोक्तञ्च मनोभीष्ट मार्गय सप्राह ब्राह्मणी पृष्टा मार्गयिष्यामि गत स्वास्थाः समीपं कथितवानेवं चक्रवर्त्ती मम
तट्टोन्मि किं मार्गयामि तथा विमृष्ट प्रवर्द्धमानः पुरुष स्वयाणामपघातकः पूर्वोपार्जित मित्राणां दाराणामग्रवेश्मनां १ इति विमृश्योक्तं किं सस्ताप
क्राप्तिना बहूपरियत्नं प्रार्थय भरतक्षेत्रे प्रतिगृहं भोजन दीनारयुगलञ्च ततो विप्र आगत्य तथैव चक्रिणं प्रार्थयामास चक्री हसित्वा उवाच भो
किमनया विदम्बनया देगग्राम भागङ्गारादि प्रार्थय सतदेव प्रार्थयति नान्यत् किमपीति चक्रिणा विचारितं जा जत्ति अस्स अत्यस्स भायणं तत्त
तत्तिप्र तोष्ट वुट्टेवि देगमेहे न दुगरे पाणियं ठाड १ इति विचिन्त प्रतिपन्नं तच्चक्रिणा प्रथमदिने स्वगृहे सङ्कुटम्बस्य तस्य भोजनं कारितं दीनार
युगलञ्च दत्तं एव स ब्राह्मणो भरतक्षेत्रे समस्तगृहेषु भोजनं गृहीत्वा पुनश्चक्रि गृहे भोजनं कर्तुं सायाति कदाचिद्विब्यानुभावात् प्रायात्यपि
परं मनुजान्पतागद्गुडः पुनर्मनुष्यावतारे ना यातुं गच्छतीति मनुष्यत्वं दुर्लभतायां चात्तग दृष्टान्तः प्रथमः १ पाशाग दृष्टान्तो यथा गोक्षेत्रे चणक
यामास्ति तत्रचणक ब्राह्मणः याड एकटा तस्य गृहे साधवः स्थिताः तदानीं सदृष्ट स्तस्य पुत्रो जातः दर्शितः साधुना साधुभिरुक्तं सदृष्टत्वेनामी
रात्रा भविष्यतीति पित्राविमृष्टं अमी राजा भूत्वा नरकं गमिष्यतीति भौत्वा तस्य दंष्ट्रा घर्पिता पुनस्तादृशः गुरुणां दर्शितः तैरुक्तं एकपुरुषान्ता
रितो रात्रा भविष्यति तस्य बालस्य चाणिक्य इति नामदत्तं अथासौ वर्द्धमानश्चतुर्दश विद्या स्थानानि पठितवान् कालान्तरेण परिणीतः अन्यदा
चाणिक्यभार्या भ्रातृविवान्ने गता तत्रापि स द्रव्य पतिकास्तद्गिन्धी बह्वः समायातास्ताश्च मादृषिष्ठ भ्रातृभिर्बहुमानिताः इयञ्च उपेक्षित प्राया
गित्वा एवमचिन्तयत् मम पत्युर्निर्दितत्वेन एते पित्रादयोपिमां नमस्यन्ते खिन्नासन्ती पश्चादा याता चाणिक्येन तस्याः खेद स्वरूपं दृष्टं तथा पिठ
गृहे मर्त्यामामगोनिकानां भगिनीनां मानं स्वापमानञ्चोक्तं चाणिक्यचिन्तयति अलियं पि जणोधण इत्तयस्स सयणत्तणं पयासेइ परमत्य. वन्धवेण

પુત્ર માહરિ પુત્રીદ' અચ્છી તે સાધસેતે રાજાદ' તે માચ્છી તેણે કુમરે તલ્કાલ રાધાવિધને સ્તમ્ભજદ્દ ફેઠિ મોટી કહા હિચઢાવી તિહાં તેલજકલંતો
 અમરાવર્ત ભમતો કરી તે તિહાં કમ્બો રહીને તેલમાહિ પ્રતિ વિવ આઠચક્ર સ્તંભ પૂતલીની રતી દૃષ્ટિ ઉપહરી સૃષ્ટિ ધનુષવાણ ચઢાવી આઠચક્ર
 વિચાલે કરીને કાઠની પૂતલીના વામો નેત્ર તેહનીકી કીવાંધી તેનિહિતિ કન્યા પરણી રાજા પ્રધાન જપરિ રાજી હ્રવા જિમ સૂરેદ્ર દત્ત કુમાર એક
 વાર રાધાવેધસાચી પરંવી જીવારે ન સાધે એહવો એદૃષ્ટાંત જાણી વાહ્ય દેખાહો હિવે અંતરંગ કહેછે જિમ એ મંહપતિ મણ સંસાર જિમ સ્તંભ ઉપરિ
 કાઠની પૂતલી તિમ મનુથ જન્મ વિષે તલ્લ બુદ્ધિ જે આઠચક્રતે આઠ કર્મ જે સૃષ્ટિ સંહારતે શુભા શુભ જાણવા જે ઠિકલર તેતેલતે કષાયાદિક પ્રમાદ
 તે માંહિ વર્તતો નિરતો દૃષ્ટી જપહરી મુષ્ટીતે શુભધ્યાન તેણે કરી આઠકર્મને વિવરે થયેહુ'તે મનુથ જન્મને વિષે તલ્લ બુદ્ધિ પામેતે પૂતલીનીકી કીવે
 ધેણુણ દેહિલો એકવાર કદાચિલહી આ લિહારવેતો વી જીવારલહતાં દુર્લભછે એસાતમો દૃષ્ટાંત થયો ૫ હિવે આઠમો કૂર્મનો દૃષ્ટાંત કહેછે
 જિમ કોઈ એક મોટો દ્રહ અગાધજલ પૂરિ ઘણે વિસ્તારછે તેહ જપરિ આઠ સેવા લના પુહ વચ્ચાછે તેહ માંહિ અનંક જલચર જીવ મચ્છ કચ્છપ
 પાટી નક્ર ચક્ર ગાહક સુસમાર પ્રમુખ જીવના ઘણા કુલ વસેછે તિહાંતે દ્રહને પાસે એક વીલની હુલ્લછે તેહને વિષે અનંક ફલ પરિપક્ષે
 તેમાહિલોએક ફલ ટુટીને દ્રહ માંહિ પહો આઠસેવાલના પુહ મેદાણા મોટોછિદ્ર થયો તેતલે એક કાક્ષી ગરદી કર્મને યોગે ભમતોર તિણ
 ઠિકાણે આચ્છી તિહાં અદૃષ્ટપૂર્વક ક્ષિદ્ર દીઠો દેખિનેદ્રસોચિ'તવીવા લાગો એસુંદીસેછે આજ લગણ દીસતો નહીં દમ જાણિ તિહાં 'મૂલકાઢી જોદ્ર
 વાલાગો દ્રણે અવસર અસાજી પૂર્ણમાનો રાત્રિછે તિહાં સેલેકલા સંપૂર્ણ ચન્દ્રમા ગ્રહગણ નચ્ત તારાએમંહિત નિર્મલો અમૃતશ્રાવી નયનાનન્દ
 કારી જગત્જન તાપહારી એહવો દીઠો દેખિને મનહાંહિ અત્યન્ત આશ્ચર્ય પૂરિ થયો ચિત્સવિવા લાગો મોઠો જે મોઠો. જે પાંચે દીઠો દ્રણ કારણ

एहयो कोरुत आपणा जुटव सवत्तानि देखाइ ती रुडी एहवी चितवो इहमाहि जई सकल परिवार प्रते कह्यो अरे आवोजि तुम्हने अष्ट पूर्वक एक भास्यं देताइ एहयो सांभलो काष्ठियानिजोड चालि इह माहि अत्यंत कोलाहल करी चौभ जपनी तेतले से बाल उपरि बल्यो छिद्रमुद्राणो काष्ठिवो उरुलो परहो भय्यो पर ते छिद्र नलहे जोइंर घाको विलखी थयो पर ते बले वीजो काष्ठिवो वोलो तुने भूला कह्यो तुम्हने चित्त भ्रम थयो कोई कह्ये मतरोया पत्तरोया एहवाज नवे एहवा कुटवना वचन सांभलो चित्तने विपे पयात्ताप करतो विचारें इ' साची छतो एणे छडी कोधी हिवे कीइ ते उपाय के जिन ए पयात्ताप मिटे जेवलि एहवी आचर्यं देखु' अने एहने एह देखाइ तो साची थाउ' एहवी जाणि वारवार तिहां आवि जीवे परं किछा यो देखे एह वायट्टात दुर्लभ कह्यो हिवे मनुष्य भव उपरि देखाडोविके जिमए इह तिमएसंसार जिम पाणि तिम जन्म मरण जिम आठ पुडो नेवान तिम आठ कर्म जिमका उवो तिम ए संसारी जीव जिम हज तिग श्रीगुरु जिम फल तिग गुरुना वचन जे छिद्र ते कर्म विवर तेण जिम चद्र प्रदर्शन जिम सकल सामग्री सहित मनुष्य जन्मनी लहिलो जिम तेणे काष्ठविहाग्यो बलवे दुर्लभ कोधी कदाचि वली ते पामे परं मनुष्य जनन प्रमादे हाथो माटो दुर्लभ के ए सहु मिली ८ दृष्टांत थया हिवे नवमी दृष्टांत भूसरनी कहे छे भूसरने समिल दृष्टांत ते किम लोका मांहि असल्या तस मुद्र छे ते माहि सर्व यो मोटो चयभू रमण सगुद्र के कोई एक भूसर थको समिल जूई करी पूर्व समुद्र मांहि भूसर घाले पश्चिम समुद्रे समिलते समीलवली तिगत्रभू गरे तिगेज छिद्र आवोवसे दोहिलो दृष्टांत ते समिल भूसर एकाठा किम मिले तिवारे गुरु कहे कदाचि कलोलनीठली वायुने पूर आवतीर कदाचि भूसरा खू' समिने परं जे मनुष्यनी भवलहि प्रमाद वसे आलिनी गम्या वली लहतां दोहिली एतले नव दृष्टांत थया ॥८॥ हिवे १० मो परम माणनी दृष्टांत कचेये के ते किम जिम कोई सोल जाति रत्न एकाठा करी तेहनी एक मोटो स्तभ अतिविग्यान सहित करे तेस्तंभ दशो दिशि उद्योत

न्यासा सक्ती जात. ब्रह्मदत्तेन तवो रनाचारोज्ञातः शूलाप्रोत पिष्टमय कुकुंटा कुकुंटादि सम्बन्ध फलदर्शनेन ताभ्या स्नानाचारभीताभ्या कच्या ब्रह्मदत्तस्य परिणायिता जतुगृहश्च कारितं तावता धनु मन्विणातयोः कपट ज्ञातं जतुगृहात् सुरङ्गा खागिता सुरङ्गाहारेऽश्वद्वय स्थापितं स्रष्टुवस्य वरधनुनाम्नस्तत् स्वरूप ज्ञापितं सुरङ्गामार्गश्च दर्शितः ब्रह्मदत्तस्य वरधनुरनुचरः कृतः अन्यदा माढ प्रेरितो ब्रह्मदत्तः कन्यासहिता जतुगृहे रुप्तः वरधनुः प्रत्यासन्न एव सुप्तः मध्यरात्रौ मात्रा ज्वालित गृह उल्लिख्य ब्रह्मदत्तः स्तस्य वरधनुना सुरङ्गामार्गो दर्शित स्ततो निर्गल्य वरधनु मित्रेण सह ब्रह्मदत्तो अश्वद्वय मारुह्य दूरदेशगतः अत्यन्त पथप्रमादश्वद्वयं मृतं पादचारेण मित्रेण सह ब्रह्मदत्तः पृथिव्यां भ्रमति एकदा दीर्घपृष्ठ प्रेषित सुभटं दृष्ट्वा वरधनुः पृथगतः कुमारलु एक एव भ्रमन् केनचिद्विप्रेण दृष्टः तेन सहाट वीमुत्तीर्णः पृथग् ब्रजन्तं विप्रं प्राह कुमारः भो यदा मम राज्यप्राप्तिः स्यात्तदा त्वया गन्तव्यमिति अथ कुमारो महाराजाजातः चक्रवर्त्ति पदवी प्राप्तः तदानीं आगतः स ब्राह्मणः उपानत् ध्वज प्रयोगेण मिलितः

करे जाणे सूर्यनी कोडि उगी उजवा लोकरे एहवी स्तभ करी वली तेढाही ते रत्न जजूया करि गाढा सूक्ष्म वाटी चूर्ण पर सूधी सरीखी करी तिण चूर्ण वंश नी नली भरो मेरु पर्वतनी चूलिका उपर चढी फूंक सुं उडाईने ते पुद्गल सगले विखरे किहां ईलगार माळ पिण चूर्ण पखो न दोखे तेतले वले कोई कहै ए परमाणु आवी एकठा करी पच वर्ण रत्न मेली वली तेहवीज स्तभ करी तिवारे संभ वलतो तेहवी धातां दोहिलो तिवारे गुरु कहै कदा चिति देवताने अनुभावे ते याये पर परमाणु लगी देवतानी दृष्टी नथी तिण कारणे ए दृष्टांत दोहिलो तथापि कदाचि ए सोहिलोह्वे परं जे मनुष्य भव लही प्रमाद वसे आलि हारव्यो वलतो वली लहिंता दोहिलो । १० । एव दश दृष्टांत मनुष्य जन्म उपरि कह्या एहवी जाणि मनुष्य भव आर्यक्षेत्र आवकनी कुलदेव गुरुनी सामग्री पांमो श्रीजिन धर्म विषे प्रमाद टालिवी ए दश दृष्टांत संवेपे लिख्या इति दश दृष्टांत जाणवा ।

विलज्जिज्जइज्जीण विहवण १ तथा कज्जविह्वणाण नेह्मा अत्य विह्वणाणगो एवलोए पड़िवनेति निव्वहणं झुणन्ति जेतंजए विरला २ इति चिन्तयित्वा
द्रव्योपार्जनार्थं नन्दराजाधिष्ठिते पाडलीपुरे गतः तत्सभायां पूर्वदिगन्त्यस्ते आसने निषणः तत्र नन्देन सम कश्चिन्नैमित्तिकस्तायातः तेनोक्तं एष
ब्राह्मणो नन्दवंशस्य क्षायामतिक्रम्य स्थितो स्तोति तद्वाक्य श्रवणाद् भृत्यै रत्थापितो द्वितीय आसने उपविष्टः प्रथमे करवतीं स्थापयति तृतीये दण्डक
चतुर्थे जपमालां पञ्चमे यज्ञोपवीतं एवंचेष्टां कुर्वन्नसौ नन्द भृत्यैः शठ इति क्लृप्तायध्यादिभिराच्छोडितो द्विपमापन्न स्तदानीमेव सुवाच कोशेन भृत्यैश्च
निबद्धमूल पुलैश्च भित्तैश्च विबुध शाख उत्पाद्या नन्दं परिवर्त्तयामि महादुम वायुरिवो ग्रवेगः २ ततोविवान्तरिता राजा भविष्यामीति ससाधु वचः
स्मरन् भाग्यवन्त पुरुष विलोकयन्ते दिव्यां भ्रमति अन्यदानन्दस्य मयूरपालकाणां शोभगतः परिव्राजक वेपथुचाणिक्यः तत्र मयूरपालक वृद्धस्य गर्भिण्याः
स्त्रियाश्चन्द्रपानदीहृदञ्जातं तथापितादीना मुक्तं पितादिभिर्गृहागतस्य चाणिक्यस्य उक्तं चाणिक्येनोक्तं अह बुद्धादोहृदमस्याः पूरयिष्यामि यद्यस्याः
पुत्रमष्टवर्षिकं केददतै स्तेति प्रतिपन्न चाणिक्येन सासच्छिद्र मण्डपे शायिता तन्मु साभिमुखोच्चैस्तर प्रष्टुं शर्करामिश्र दुग्ध भृतस्थाल प्रयोगो
विहितः तद्विन्दवः तस्यामुखे पातितास्ततस्तदीहृद पूर्त्तिं ज्ञाता कालक्रमेण पुत्रजातस्तस्य चन्द्रगुप्त इति नामदत्तं यावत् चन्द्रगुप्त स्तत्र वर्द्धते तावच्चा
णिक्योपि देशान्तरे धातुर्वादादिकं शिबयित्वा पुत्रस्तत्रगतः स चन्द्रगुप्तो दारिकैः सम राजनीत्या क्रीडां कुर्वन् दृष्टः तत्र समागत्य सवालकक्षाणि
कोन याचितः बालकेनोक्तं गाण्डहाण चाणिक्येनोक्तं गोत्वाभी त्या ताडयिष्यति तेनोक्तं वीरभीत्या वसुन्वरा चाणिक्येन ज्ञात अयं महान् उदार
चरित इति ज्ञात्वा कस्यचिद्वत्यासन्न पुरुषस्य पृष्टं अयं कस्य युतः तेन मातुर्दोहद परकं चाणिकां उपलब्ध तव पुत्रोयमित्युक्तं चाणिक्य उवाच
बालचलमया सम त्वामह राजानं करोमि चलितयाणिको न समवालः परदेश शिचितधातुर्वाद द्रव्यवलेन सेवो घर्नामेलितः गत्वा पाटलि पुलं रुद्धं

नन्दा विनिर्गन्तव्यं सन् युव' चकार भग्न्याणिकारः भिन्तो लोक. सर्वोपि द्रुतस्त्वो जगाम चन्द्रगुप्त लाला चाणिक्यो. नष्टः नन्दपुत्रपा अज्ञानुबद्धा
 स्तं विनिर्गन्तव्यं एते त्वागता. अहं तु सवाल. पादचारी अज्ञाखण्डागमे तेषा पुरः कयास्थामोति ध्यात्वा सरस्तीरस्थित रजक दृष्ट्वा चाणिक्यः
 प्राङ् भो रजकमारणाय नन्दभद्राः समायान्ति तद्वचः युत्वा रजको नष्टः चाणिक्यः स्वय रजको जातः चन्द्रगुप्तस्य सरसि प्रवेशितः एकोनन्दा
 गगारम्भवा यातः तेन दृष्टं भो रजकः चन्द्रगुप्तः क्व गत इति रजकः प्राह अस्मिन् सरसि प्रविष्टः अश्ववारिण स्व घोटकस्तस्यार्पितः खड्गमपि
 तस्यापितं पश्यं तु सरः प्रवेगाय यान्तज्जी भवति तावता ते नैव खड्गेन स चाणिक्येन विधातः पद्यात्सरसो निष्कासितचाणिक्येन चन्द्रगुप्त. अश्वम
 विनिर्गन्तव्यं पत्रि गच्छता चाणिक्येन चन्द्रगुप्तः दृष्टः भो यस्या विलाया त्वं मयाऽश्ववारस्य दर्शितः तदा तवमनसि किमभूत् चन्द्रगुप्तेनाक्तं मयैवं
 ज्ञातं समन्विताय एव ततो दर्शयन्नस्तीति चाणिक्येन ज्ञात योग्यो यमेव पद्याच्चन्द्रगुप्तः युधार्त्तो जातः ततचाणिक्येन क्वापि स्थाने मयो भुक्तस्य
 यदृकस्य जठर दिधाज्वल्य दधिपूर गृहीत भोजितचन्द्रगुप्त' ततो ग्रामे भिन्नां कुर्वन् चाणिक्यो भ्रमति एकदा कस्मिंश्चिदग्रामे चाणिक्य
 एतस्या इवाया गृहे भिचार्य गतः तत्र तथा बालकाना भोजनाय भाजने चैर्यो चिन्ता एकेन बालेन मध्ये हस्तः चिन्तः दग्ध स रोदति
 तया उक्त इ स्मृ त्वमपि चाणिक्यवन्न जाणसि चाणिक्येनोक्तं हे मातचाणिक्यः कस्मान्मूढः तयोक्तं पूर्वं पाश्चात्ति गृह्यन्ते ततो मध्ये हस्त
 पात्यते भोजने रात्र्यग्रहणे च तत् युत्वा गतचाणिक्यो हिमवत्पार्श्वे तत्र पर्वत नामा परिव्राजको राजा तेन सह मैत्री कृता चाणिक्येन तस्य
 प्रभावे उक्तं नन्दराज्यं लात्वाऽहमेव त्वया चन्द्रगुप्तेन च भुज्यते प्रतिपन्नं परिव्राजक राजीन ततः सैन्येन सह द्वावर्षि चलितो मार्गस्य ग्राम नगराणि
 स्वायत्तीकृतः एकदा मार्गे मन्देक नगरमागतं तदगृहीतुं न शक्यते परिव्राजकवेषेण चाणिक्यो नगर मध्ये प्रविष्टः तदस्तदेवदेवोमूर्त्तयः सप्रभावा

तदा. विशिष्यया मागया पीरान्निप्रसार्तं तामर्षी द्रोक्षताः ततो नगरं गृह्णीतं क्रमेण स मेन्यौ तौ पाटलीपुत्रपरिसरे गतौ रुद्रं तत्रगर नन्दो धर्महारेण निर्गम समार्गगतं ताभ्यामतं एकरथे यावन्माति तावत्पमाणं वित्तदारासुतादिक लात्वा निर्गच्छ नन्देन तथैव हत एका मन्दपुत्री रथस्त्रितानिर्गच्छन्ती पुन. पुनचन्द्रगुप्त पश्यति नन्देन भणितं याहीति सा रणादुत्तीर्य चन्द्रगुप्तरथे गत्वा यावदावहति तावत्सदृशे न व आरका भग्नाः प्रमद्वलमिति आत्वा चन्द्रगुप्तेन सा निदिष्टा चाणिक्येनोक्त इमां सा नित्यारय नवपुरुष युगानि यावत्तव वगीभावौति प्रतिपन्न तेन अथ परिव्राजकागज चन्द्रगुप्तचाणिक्या पाटलिपुत्रमध्ये प्रविष्टाः गता राजगृहे राज्यं दिष्टा विभज्य गृह्णीतं तत्रैका विपकन्यास्ति ता दृष्ट्वा परिव्राजकराजः कामविह्वलो जातः चाणिक्येन सा तस्यैव दत्ता तस्या. प्रथमं परिवचनेनैव विपत्तौ जात. यावता चन्द्रगुप्तो विपप्रतीकारं करोति तावता चाणिक्येन भ्रुकुटिः कृता कर्णे चैव श्लोक पठित जान् तुल्यार्थं तुल्यामाज्यं समज्ञं व्यवसायिनं अर्ज राज्यहरं मितं यी न हन्यात् स हन्यते १ ततश्चन्द्रगुप्तस्तत्प्रतीकाराद्गते भूतं परिव्राजकराजसु मृतः ततश्चन्द्रगुप्तं संपूर्णं राज्यं करोति परं नन्द मनुष्याद्यैरेण देशोपद्रवं कुर्वन्ति एकदा चाणिक्यथीरदमनोपावं चिन्तयन्नागराध्वङ्गितः तत्र नलदामकुविदः स्वपुत्रं मत्कोटकैरुच्चारितं दृष्ट्वा कीपात्तेषां विल ग्नित्वा प्रज्वालयन् दृष्ट्वाणिक्येन चिन्तीतं योग्योयमिति तस्यैव तत्सारत्वं दत्तं पथात् स चौरनिग्रहं करोति प्रसूत किञ्चिदुपकारादि न करोति तेन सर्वेपि चौराः प्रकटोक्षताः व्यापादिताश्च जातं निष्कण्टकं राज्यं अथ कोग्रार्थं चाणिक्य उपायं करोति एकदा पाटलिपुत्र सम्बन्धिनी अवहारिणी भोजनार्थं आकारिता. भोजनान्ते तेषां चन्द्रहाममदिग दत्ता ते विह्वलीभूता. तावता चाणिक्यः समुत्थाय नृत्यमेव पठति दीमज्जधाउरत्ताइं कचणकुडि प्रातिदंडं च राया विभ्रमे सत्यो इत्यवितामिहीलंवाएहि १ इदं श्रुत्वा परः कचिन् समुत्थाया जन्मतोपि यस्य प्रकटित तद्वदति इतः सहस्रयोजने हस्तिपददेशे टकाना लक्ष अस्ति अत्रार्थे ममापिहीलवाद्यः अपरः पठति मयमतिनाट ऊउमीस्ति ततो मम

ते तिन्ना वरुणणा नियत्युत्पन्ते भ्रत्रार्थे मयापि हील वादय अन्यः पठति तावन्त्यो मे गावः सन्ति यासा नवनीतिन महागिरिनदीप्रवाहो रुध्वते
 पयः प्राञ्च तावन्त्यो मे वडुवा' सन्ति यासां एकदिनजातैः किगोरपुच्छकैर्यैः पाटलिपुरनभोमण्डलं छादयामि अन्यः प्राह तादृगनिशालयः सन्ति
 यदोक्तेः प्रत्यहं गान्त्यो नवीना भवन्ति भ्रत्रार्थे मयापि हील वादय एवं सर्वथा वित्तमर्यादां श्रुत्वा चाणिकीन यथायोग्यं वित्तं गृहीत अथ चाणिकारः
 सुवर्णोपायं नोपायं चिन्तयन् देवमारराध तुष्टेन देवेन तस्य जयिनः पाशकादत्ताः चाणिकीन तैः पासकैः कश्चिन्नरः शिञ्चितः द्यूतार्थे प्रेरितः स गृहीत
 सुवर्णटङ्कज्यान्तः पराभ्यन्तरं भ्रमन्नेवं वक्ति अहं, यदि जयामि तदा सुवर्णटङ्कं एक गृह्णामि मां यदि अन्ये जयति तदा तस्य सुवर्णटङ्कस्यालमिदं
 ददामीति श्रुत्वा वडुवो जनास्तेन समं द्यतक्रीडां कुर्वन्ति परं हारिमेतव जना आप्नुवन्ति स तु सर्व्वत्र जयति एवं पाशक युक्तस्य तत्पुरुषस्य पराजयो
 दुर्गम स्यादा मनुयत्वप्राप्तिर्दुर्लभेति पाशकदृष्टान्तः २ धत्तेति भरतसत्त्वानि सर्वाण्यपि धान्यानि एकत्र संमीला मध्ये सर्पप प्रस्य प्रक्षेपः केनचिद्देवेना
 भिक्षीयते सर्व्व एकीकृत्य कन्यादिदतिवृद्धाया दीयते तस्या यथा सर्व्व धान्याना प्रत्येकं पृथक्करणं दुष्कर तथा मनुयत्वमपि दुर्लभं ३ जूएत्ति एको राजा
 तस्य यदोत्तर गतस्य भानं कृता सभास्ति स्तभे स्तभे च १०८ कोणाः सन्ति एकदा तस्य राज्ञः पुत्रो राजानं मारयित्वा स्वयं भीक्षुमौहति तस्याध्वसा
 यामन्विणाग्रातः कश्चित्तत्र राज्ञे राजापि पुत्रा योक्तं पुत्रयोस्माकमनुक्रमं न सहते स द्यूत खेलति यदि जयति तदा तस्य राज्यं दीयते द्यूतक्रीडनविधि
 रय तर्ज्जते कुमारस्य एकवारदायो भवति राज्ञो यथेच्छ दाया भवन्ति एवमष्टोत्तरयतस्तभानां एकैकं कोणं अष्टोत्तरयतवारं जयति तदा तस्य राज्यं
 दीयते तमर्थेनं त्वयति राज्ञा उक्तं कुमारस्य यथाऽप्य कुमारस्य एतत्करणं दुष्कर तथा मनुय त्वमपि दुर्लभं ४ ररागत्ति एकस्मिन्नगरे कस्यचिद्
 व्यरागरिणी नातारगानि सं मलोभात्र व्यापारयति अन्यदा पितरिदृगान्तरं गतेपुत्रैः कोटिध्वजं दूरदेगान्तरीय पुरुषाणा हस्तेतानि दप्तानि जाता

पुत्राः कौटिल्याः कियताकालेन पिता गृहमागतः ज्ञातवान् रत्नविक्रीणनं रोषं विधाय पुत्रान्व मूचे मम रत्नानि पश्चादापन्तु यथा तत्पश्चाद्वालनं दुष्कर तथा मनुष्यत्व मपि दुर्लभं सुविणेति प्राटलियुरात् कला कुशली मूलदेवी राजपुत्रीयूत व्यसनात् पित्रापराभूतो निर्गती गुटिका कृत वामन रूप उज्जयनी गतः तत्र तादृशा रूपैव तेन वीणाकला जनानां दर्शिता विस्मिताजनाः वीणाकलावात्तां सर्वत्र प्रसृता श्रुताच देवदत्तया वैश्यया ततस्तयास्तस्या कारणाय चेटौ प्रहिता तथा चागत्य एव मुक्तं भो वामन त्वां मत्स्वामिनी आकारयति तेनाक्तं १ याविचित्र विटकोटि निष्ठुष्टा मद्यमांस निरत निष्कष्ट कोमला वचसि चेतसि दुष्टातां भजन्ति गणिकां न बिशिष्टा वामनेन एवमुक्तेऽपि तथा चेव्या विचितैः सामवचनैर्गृहमानीतः देवदत्तया च तेन सम वीणावादी विहितः वामनेन वीणा कलादिभि देवदत्ताजिता पादयोर्निपत्य एव मूचे भो पुरुष स्वरूपं प्रकटय अनया कलया ज्ञायते त्वमौ दृग्वामनरूपवान्नासि मूलरूपन्ते पृथग् भविष्यतीति वातरूपं प्रकटय वामनेन वेश्यावचनरञ्जितेन स्वरूपं प्रकटितं सापिभृशं तद्रूपं चम कृता प्रकाम मागृह्य स्वगृहेत स्वभोगासक्तं चकार अतीवतत्पीति पात्रं बभूव अन्यदा पूर्वं तस्यां आसक्तवान् व्यवहारि पुत्रीऽचलना मागृहे समयतः अक्रया उक्तं वत्से इभ्य पुत्रं भज बुद्धेन निस्त्रं मूलदेव तथाचोक्तं मूलदेवी गुणवान् अयमचलो निर्गुणः अक्रया उक्तं उभयोः परीक्षा क्रियते ताभ्यां उभयोः पार्श्वे इक्षवः आनायिताः मूलदेवीनिस्त्रच कर्पूरयासिताः सुसंस्थता आनीता अचलेन शकटं भूत्वा इक्षव आनीताः तथायका वचसा इभ्य पुत्रेण पराभूता मूलदेवी वेत्रातटं प्रस्थितः अटव्यां गच्छतो मूलदेवस्योपवासत्रय जातं चतुर्थं दिवसेकापिग्रामे भिक्षायां राक्षामाषालब्धाः मूलदेवेन तत्रैव चरणार्थं सरसि गच्छता कश्चिन्महातपस्वी दृष्टः तदभिशुखं गत्वा निस्तारय पात्रं द्रव्यादि शुद्धानिमान् साधान् गृह्णाणेत्युक्ता तेषां स्तस्मै दत्ता तदा तस्माहस सन्तुष्टादेवी गगनमार्गेऽवदत् भो पथिकमार्गय यथेच्छं पदद्वयेन ततो मूलदेवोऽवदत् धन्वाणं सुनराण कुम्भासाइन्ति साइ

पारगए गणि पद्म देवदत्तं रत्न सहस्रस्र हृत्पीणं १ तयाचीकृतं दयमपिती सद्यः सभावयति तस्यामेव रात्रौ देव कुट्या मूलदेवेन सुप्तेन स्ववदन
प्रथितन्दः सप्रे दृष्टः तदानीं मेय तत्रैव सुप्तेन एकेन कार्पटिकेन तादृश एव स्वप्रोदृष्टः मूलदेवः स्वस्तरादुत्थितो यावत्स स्वप्नं विचारयति तावत्
मौपि स्वस्तरादुत्थाय स्वगुणेः पुरस्तं स्वप्नमाचख्यो गुरुरपि त्वमद्य दृष्ट गुडसहित मण्डक प्राप्तासीति बभाषे मूलदेवस्तत उत्थाय नगरान्तः स्वप्न
पाठक गृहे गत्वा वन विनयं कृत्वा स्वप्नपाठकाय स्व स्वप्नमाचख्यौ तेनोक्तं सप्तमदिवसे तव राज्यं भविष्यतीत्युक्ता स्वपुत्री तेन मूलदेवाय परि
यायिता अपुत्री तत्रगरस्वामो नृतः पद्मदिव्यैर्मूलदेवस्य राज्यं दत्तं देवदत्ताच्च गणिकान्तवानाथ्य मूलदेव राजा स्वराज्ञीश्वकार अन्यदा तत्र व्यापा
राय मागतां चल व्यवहारी राजा मूलदेवेनोपलक्षितः शुक्लमिषेण भृशं पराभूतः स्वर्तजी मूलदेवेन दर्शितं अचलः स्वापराधं क्षमयामास राज्ञी
ययसा मूलदेवेन मृतः अब स कार्पटिकः स्वस्वप्राप्तुसारि स्वप्नदर्शनं मूलदेव कुमारं राजानं जातं शुत्वा पुनस्तादृश स्वप्नार्थी तस्यामेव देव कुट्यां
सुप्तः परं तादृशं न प्राप एवं यथास्य कार्पटिकस्य तादृश स्वप्नप्राप्तिर्दुःप्राप्या तथा मनुष्य त्वादृशस्य जीवस्य मनुष्यत्व प्राप्तिर्दुःप्रापिती ६ चक्रेति
इष्टपुत्रं इन्द्रदत्त राजा तस्य २२ पुत्राः अन्यदा तेन राज्ञा एका मन्त्रिपुत्री उदा सा वणिक् पुत्रीति परिणीय उपेक्षिता कदापि न भुक्ता एकदा
सा इष्टुमान् कुर्वन्ती राज्ञा दृष्टा पृष्टत्त सेवकानां कक्षेयं पत्नीतैरुक्तं शुभाकं पत्नी मन्त्रिपुत्री राज्ञा तदावासे गत्वा सा भुक्ता तस्याः पुत्रीजातः
स रानमदृश एव यत उक्तं ऋतुमान् समवेयं पश्यति नारी तत्सदृशं जनयति गर्भमिति तथा स्व पितुर्मन्त्रिणी राजभोग सम्भव गर्भप्रस्तावः प्रोक्तः
मन्त्रिणा नु तद्दिनं राज्ञीज्ञापाभि ज्ञानादिकं स्व वह्निकायां लिखितं तस्याः पुत्रीजातः क्रमादृष्टद्विभ्रतः सा मन्त्रिणैव पालितः कदापि राज्ञीनेव
दर्शितः मन्त्रिणा कलाचार्यपात्रे ७२ कलाः पाठितः २२ पुत्रास्तु अविनीताः न पठन्ति अथ मधुरायां पुरिजित शत्रु पुत्री निवृत्ति नाम्नी कृत राधा वैध

वर प्रतिज्ञा स्वयं वर मण्डपे तिष्ठति तत्र २२ युत्र परि करित इन्द्रदत्त राजागतः मन्त्री अपि स्वपुत्री पुत्रं सार्धं लात्वा ते नैवसह तत्रगतः अनेक देशायात राजपुत्रेषूपविष्टेषु सत्सु इन्द्रदत्त राजा १२ स्वपुत्रा राधाविध साधनाय उत्थापितास्त्रैर्यथाक्रमं बाणावली मुक्ता परं नै केनापि राधाविधो साधितः बाणपात इव स्तौत बभूव सर्वेष्वन्ये राजपुत्राः परस्परं दत्ततालाहसिता इन्द्रदत्तस्य राज्ञो महान् खेदीजातः मन्त्रिणीकृतं राजन् कथं खेदी विधीयते मत्पुत्रीजातस्त्वपुत्री वर्त्तते सोऽवश्यं राधाविधं साधयिष्यति प्रीत्यराज्ञं पुरः सपुत्र आनीतः वह्निकालिखितं साभिज्ञानं तद्दिन वर्षा दर्शिताः तेन पुत्रेण स्व पितरं राजानं प्रणम्य राधाविध स्थानेऽधस्तैल भृतकटाहि कासं धान्त जङ्घं भ्रम चकार पुत्रिका मध्यस्थित कन्यादर्शनं पुत्रिका निवेष्टित दृष्टिरधीवर्द्धनेन जङ्घं बाहुनीर्द्धस्था पुत्रिका एके नैव बाणेन विद्धा साधितो राधाविधः कन्या च परिणीता पितुः परमोद्दयो बभूव २२ राजपुत्राणां महान्विषादः अथ यथा राधाविधचक्रं दुर्मेघं तथा मनुष्य त्वमपि दुःप्राप्यमिति ७ चक्रेति कच्छप स्तदुदाहरणं यथा एकोद्ग्रहः सहस्र योजन प्रमाणः सर्वत्र सैवालव्याप्तः कापिस्थाने एकं छिद्रं कच्छप ग्रीवा प्रमाणं एकेन कच्छपेन ग्रीवा प्रसारिता दृष्टं स चन्द्रं न चतत्रचक्रं दृष्ट्वा सखकुटम्बा करणाय मध्ये प्रविष्टः खकुटम्ब सहित स्तच्छिद्र मितस्ततो गवेषयति परं न पश्यति यथा तस्य तच्छिद्र दुःप्राप्यं तथा मनुष्य त्वमपि दुःप्राप्यमिति ८ जुगेति युगसमिला दृष्टान्तः तथाहि केनचिद्देवेन युगं समुद्रस्य पूर्वान्ते मुक्तं तच्छिद्रान्निष्कास्य समिला समुद्रस्य पश्चिमान्ते मुक्ता सासमिला सागरसलिले नेतस्ततः प्रेर्यमाणा कदाचिद्देव योगिन पुनस्तच्छिद्रं प्रविशेत् न पुनर्मनुष्य जन्म लभेतीति ९ परमाणुति केनचिद्देवेन कश्चित् स्वभ्रश्रूणीकृतः तस्य परमाण्वो नलिकायां भृताः सा नलिका तेनैव देवेन भरुमारुह्य फल्युता उज्झीता चेतस्तस्तत्परमाणवः सानेकत्र संमील्य पुन स्तत् स्वभ्रस्य कारणं यथा दुष्करं तथेदं मनुष्यत्वं भ्रष्टं सत् पुनरपि प्राप्तुं दुष्करमिति १० दृष्टान्ताः समाववाण संसारं नाप्य गोत्ता सुजाइस कस्या

पाणादिहाकद्र पुढोविष्णुं भया पया १ संसारं समापन्नाः अत्रणं गन्धोवाक्यालङ्कारि प्राप्ताः प्रजाः जन्तु समूहाः विश्व भूतो भवन्ति जगत्पूरकाः भवन्ति
हि क्रिया नानापिधा सुपुत्रक जातिषु एकैन्द्रियादिषु नाना विधानि कर्माणि कृत्वा कीदृशीषु जातिषु नानागीभासु नाना पद्म प्रकारेण गोत्र
नामया माता नाना गोत्रास्ताम् नानागीतासु बहुभिधानासु २ एगया देवलोएसु नरएसु वि एगया एगया आसुररुद्राय अहाकमेति गच्छे ३
गच्छदा एकभिन्कानि देवलोकेषु देव उत्पद्यते पुनः स एव जीव एकदा नरकेषु नारक उत्पद्यते एकदा आसुरंकायं असुर लुमारभाव प्राप्नोति
एव जीवो यथा कर्मभिर्गच्छति यन्मिन् समये जीवो यादृशानि यादृशानि दायकानि कर्माणि वध्नाति तादृशी गति जीवो ब्रजतोत्यर्थः ३ एगया

संसारं नागागीतासु जाडसु । कस्मा नागाविहा कद्र पुढोविष्णुं भयापया ॥२॥ एगया देवलोएसुनरए सुविएगया ।

एगया आसुरं कायं आहाकमेति गच्छे ॥३॥ एगया खुत्तिश्चो होद्र तश्चो चंडाल बुकुसो । तश्चोकीड पयंगीय तश्चो

समापन्नाः प्राप्ताः संसारे ए संसारेने विपे जीय आवी उपना नाना गोत्रेषु जातिषु नानाप्रकारे गोत्रे अने जातिने विपे कर्माणि नानाविधानि कृत्वा
मियधमकारना जूदर कर्म करीने धुयक् विस्मभिता जगत् पूरका प्रजा जाताः पछे जूदर लोकपूरक हुश्चा २ एकदा देवलोकेषु सौधर्मादिषु एकदा
ए जीव देवलोके जाडं नरनेषु रत्नप्रभादिषु एकदा जीव आपणी करणीये नरने जाय एकदा असुरकाय भुवनपत्यादिषु याति एकदा प्रस्तावि ए जीव
असुरलुमार माहि जाय ययाकरमभिः गच्छति जेहवां कर्म ए जीव कीधा तेहवो गते जाय ३ एकदा चत्विरी भवती इम एकदा ए जीव सरीने
साधिन पुने रत्न चगगल गद्रं वलोए जीव चगडाल हुवे बुकुससुवे वाप शूट माता ब्राह्मणी ते बुक्क स कहीये तत कीटकः पतप्त्रः गल्लभः वलो कोडो

खत्ति ओहोद् तओ चण्डाल बीकसो तओ कीडपय गोय तओ कुन्यु पिपीलिया ४ जीवः एकदा चत्रियोभवति ततोऽनन्तरं सजीवश्चाण्डालो भवति ततश्च बीकसोपि जीवा भवति यस्य शूद्रः पिता भवति माता ब्राह्मणी भवति तत्पुत्र वीकस उच्यते ततस्तत्र जातौ धर्मस्य दुर्लभ त्वात् कीटो भवति च पुनः पतङ्गो भवति ततश्च कुन्युर्भवति पिपीलिका कीटिका भवति शय्यान्तरपि जातिशुलभेदाः उक्ताः सन्ति यस्य ब्राह्मणः पिता शूद्रो माता भवति सनिषाद उच्यते यस्य ब्राह्मण पिता वैश्य माता भवति स च अश्वश्रु उच्यते यस्य च निषादः पिता अश्वश्रु च माता भवति स च वीकस इत्युच्यते ४ एव मावट्टजा शीसु पाणिणो कस्मिन्किं विसान निव्विज्जन्ति संसारसम्बद्धेषु चतुरशीति लक्षप्रकारेषु कीदृशाः प्राणिनः कर्मकिल्बिषाः कर्मभिः किल्बिषाः भवन्ति आवर्त्तेन पुनः पुनः परिभ्रमणेन स्पृष्टायोनयः आवर्त्तयोनयस्तेषु चतुरशीति लक्षप्रकारेषु कीदृशाः गजादि पदार्थेषु चत्रियाराजानइव मलिनाः अधमावाक्येषु केइ वन उद्विजन्ते सर्वार्थेषु चत्रियाइव सर्ववर्त्ते अर्थाश्च सर्वार्थस्त्रिषु धन कनकभूमिवनिता गजादि पदार्थेषु चत्रियाराजानइव

कुंशु पिपीलिया ॥४॥ वए मावट्ट जीणीसु पाणिणो कस्म किं विसा । न निव्विज्जन्ति संसारं सम्बद्धेषु सुवर्त्तितया ॥५॥ कस्म संगेहिं समूढा दुक्खयावहु वेयणा । अमाणुसामुजोणीसु विणिहमन्ति पाणिणो ।६। कस्माणां तु पहाणाए आणुपुज्वी पतङ्गो ए जीव इओ तत कुंशु पिपलिका कीटका ए जीव कुंशु कीटक इवे ४ एव आवर्त्तयोन्येषु इम ए जीव जीनिने विषे परिभ्रमणकरता प्राणिनः प्राणो कर्मकिल्बिषा अधमा प्राणि जीवडा कस्म मेला हे न उद्विग्ना भवन्ति संसारं परं जीव उद्विग्ग नथी होता संसारमाहिं करताज भगता नथी हवे काइ धर्म कोजे सर्वार्थेषु चत्रियाः जिम चत्थोराज ऋद्धि लेतो सतोष न पामे तिम ए जीव संसार फिरतो सतोष न पामे ५ कस्म संयोगे समूढा ए जीव

राव धनपतिसिद्धि महाउत्तम ० सं० व० ४२ भा० म०

तथा प्राणिनो पौल्यथः ५ कश्मसगिह ममूटा दुक्खिया बहुवे यणा अमाणु सासु जाणीसु विणिहन्ति पाणिणी ६ प्राणिणी जीवा अमानुषीषु मनुष्यजित्तोनिषु विणिहन्ति निहन्ति विगेषेण निपात्यन्ते अर्थात् एकेन्द्रिय द्वीन्द्रिय चतुरिन्द्रियेषु वारवार उत्पद्यन्ते इत्यर्थं कोट्टयाः प्राणिनः कर्मसद्वैः कर्मसंयोगैः संमूटा संव्याप्ताः पुनः कोट्टयाः दुक्खिताः पुनः कोट्टयाः बहुवेदनाः ६ कश्माणंतुपहाणाए आणु पञ्चोक्त्याइओ जीवा मोहि मणुपत्ता आय यन्ति मणुस्सयं ७ तु पुनर्जीवा शोधिं दुष्टकर्मनाशस्वरूपां लघु कर्मतां अनुप्राप्ताः सन्तो मनुष्यत्वं आददन्ते नृत्रय प्राप्नुवन्ति इत्यर्थः कया आनुपूर्व्या अनुक्रमेण गनैः गनैः कदाचित् कर्मणां मनुष्यगति विघ्नकारणां प्रकर्षेण हानि प्रहाणिसुया प्रकर्षेण होनतया ८ माणस्सं विगहं लडु सुइ धम्मस्स दुल्लहा जं सुच्चा पडिवज्जंति तवं खंति महिसयं ८ मानुषं विगहं लब्धा मानुष्य शरीरं प्राप्य तस्य धर्मं य श्रुतिर्द्वैर्वा धर्मवचनं दुःप्राप्यमित्यर्थः य धर्मं शुत्वा जीवाः तपः उपवासादिकं ज्ञान्तिं जमां अहिस्सतां सदयत्वं प्रतिपद्यन्ते अङ्गीकुर्वन्ति यस्य

कयाइओ । जीवा मोहि मणुपत्ता आययंति मणुस्सयं । ७। माणुस्सं विगहं लडु सुइ धम्मस्स दुल्लहा । जंसेच्चा पडिं

कर्म करोने मूढ ते मूर्ख इमा छे दुक्खयुक्ताः बहुवेदना सुः जीवडा दूक्खियाहुवे घणी वेदना ससार माहिं कीरतां खुमे अमानुषीषु नरकतिथं गादिणु शोनिप नरकतिथं व गतिने विपे जीवडा विगेषेण निपात्यं ते कर्मभिः प्राणिनः विगेषे करो निपातीइ घालीइ जीव आपणे कर्म ६ कर्मणां प्राधान्यात् कर्मने प्रधानपणे करोने अशुभ कर्म खोण इवा यका आनुपूर्व्या अनुक्रमेण कदाचित् अनुक्रमे कीरतां संसा रमाहि भन्ना कर्मने उदे जीवा शुदि मनुष्यां प्राप्ताः जीव निर्मल इओ मनुष्यगति माहि आवे आप्नुवन्ति स्वीकुर्वन्ति मनुष्यत्वं मनुष्यपणी पासे ८ मानुष्य देहं लब्धा मनुष्य शरीर लाधू मनुष्य इओ श्रुतिधर्मस्स दुल्लभा परं धर्मन् सांभलवो दोहिलोयं धर्म

प्राप्तिं क्रियमाणं कृतमिति तन्मिथ्या प्रत्यक्षमिदं दृश्यते क्रियमाणेऽपि संस्तारके काष्ठं नाऽनिष्पन्नत्वा कृतत्वा भावात् एषं स मनसि विचार्य सर्वान्
 न गिनाना कार्येषु साचटे भो गिन्या यद्गवान् एव साचष्टे कयमाणे कडे चलमाणे चलिए उदीरिजमाणे उदीरिए तत्सर्वं मिथ्या
 क्रियमा लेपि मन्तारके शयनरूपार्थं साधकत्वाभावेन कृतत्वा भावादिति जमालिना प्रोक्ते केचिन्निप्रत्याएनमर्थं ग्रहयति केचिन्न ग्रहयति येच
 ग्रहयति ते जमानिमेव जपमंपथ विचरन्ति वेचन ग्रहयति तएवमाहुः हे जमाले श्रीमन्महा वीरस्या यमाशयः यत्क्रियमाणं स्यात्तदेवकृतं
 भवति क्रियमाणत्वं पर्यायं वगिटकृतत्वं क्रियमाणत्वं कृतत्वं पर्यायाभ्यां पूर्वोत्तरावस्थाभ्यामि कस्मिन्ने वार्धे सम्भवति ननुतयोः पृथक् पदार्था
 नारमज्जमा भवतीति श्रीरवाक्यं सत्यताऽस्तीति प्रतिपद्यस्व कयमाणे कडे चलिज्जमाणे चलिए इत्यादि एवन्तैः शिष्यैरुक्तीपि तत्र प्रतिपद्यते
 न वाद्वादग्रहं न भुजति जमालिः तदा ते मुक्ता जमालिं श्रीमन्महावीरं प्रतिपन्नाः शनैः शनै रपरैरपि महावीरं प्रति पन्नाः सहयसाध्वी
 परिपन्ता प्रियदर्शना जमालिवाक्यं सत्यं मन्यमाना दृष्टव्यां विचरति एकदा साठङ्ग कुभा रयालाया सुत्तीर्णां क्लृप्ते तस्याः प्रति बोधनाय
 पय्यागन्तारः चिमस्तया च दक्षमानं स्व यत्नं दृष्ट्वा दग्धं मम वस्त्रमिति प्रोक्तं कुम्भकारेणोक्तं साध्वि भवन्तं उज्जमाणं उड्ड इति नोचन्ते
 तत्कथमिदं प्रोक्तं भवत्या इत्यादि कुम्भकार युक्तिभिः साप्रति दृष्टाः जमालि प्रतिवीरवाक्यं सत्यता युक्तीराख्यत्वं जमालिस्तु नैव प्रतिपद्यते तद्वा सहय
 साजी परिपुत्रतया जमानिर्मुक्तः श्रीवीरः प्रतिपन्नः एकदा श्रीवीरस्यं पानगर्थां समवसृतः जमालि स्तत्समवसरणे समागतः श्रीमन्महावीर प्रत्याह
 हे भगवन् तत्रगिन्या कुम्भस्या एव विपत्त्यति ग्रहं पुनः केवलीजातः अयतं गौतमः प्राह हे जमाले त्वं केवल्यसि तदा त्वं मत् प्रश्नद्वयव्याख्यानं कुरु केव
 निवर्ता निगानदर्शनेन क्वचित्स्वगतं प्रश्नद्वयं चेदं लोकाः शाखतो वा शाखतो वा जीवः शाखतो वा शाखत इति गौतमेन पृष्ठे जमालि मौनभागेवस्थितः

तदानो श्रीमहा वीरः प्राह हे जमाले सन्ति मम शिष्या एके केचिद् ये प्रश्नद्वय मिदं व्याख्यान्ति तथाहि हे जमाले अयं लोकः पूर्वन्नाभूत् अग्रे न भविष्यति साम्प्रतं नास्त्येति वक्तुं न शक्यते तस्मादयं लोक त्रिकालस्थायित्वेन शाश्वतः उत्सर्पिणीं विषयो भूत् सर्पिणीं विषयो भवति इत्यादि पर्यायै रशाश्वत इति जीवोपि त्रिकालविषयत्वेन शाश्वतः देवत्व मथनुत्वं पर्यायै रशाश्वत इति एव माख्यातं भगवतो वाक्यं जमालिनश्च ह्ये ततो निष्कान्तः स आत्मानं परांश्च व्यङ्ग्यमयन् बहून् वर्षान् यावत् आमख्यपर्यायं पालयित्वा बहुभिः षष्ठाष्टमादिभिरात्मानं भावयित्वा र्वा मासिक्या सलेख नयाऽनशनमाराध्यं कथमणि कडेति उत्सूत्रमनालोच्य कालमासे कालं कलालान्तक कल्पेत्रयो दशसागरापमस्थित्या किल्बिष देवत्वेनोत्पन्नः तदुत्सूत्र प्ररूपणेन चानं तं संसारं संसृजितवान् यदुक्तं भगवत्यां चत्वारि पञ्चतिरिक्ख जीणि यदेव मनुस्स भवगहणाइं संसारं अणुपरि यद्वित्ता तओ पच्छासिक्खिस्सइ बुक्खिस्सइ सव्वदुक्खाण मन्तं करिस्सइ इति प्रथम निक्कव जमालुदाहरणं १ अथ द्वितीय निक्कवादाहरणं कथ्यते राजगृहे नगरे गुण श्रिलके चैत्ये चतुर्दश पूर्वपाठीवसुनामा आचार्यं समवस्यतः तच्छिष्यस्तिथ्य गुप्तोस्ति सोऽनन्दा सर्वात्म प्रवाद पूर्वस्येद मालापकं पठति यथा एके भन्ते जीवप्यएसे जीवेत्तिवत्तव्वंसिआणीयणइ समइएवन्देजीवपएसेतिन्नि सखिज्जा असंखिज्जा वा जावए गपए सेणवि अणन्तो जीवेत्ति वत्तव्वंसि आणीयणइ समइएव' दे'जोवपएसे तिन्नि सखिज्जा असंखिज्जा वा तम्हा किसणे पडिपुन्ने लोगा गासप एस तुल्लपएसे जीवेत्ति वत्तव्वंसिआ इत्यादि अत्र स प्रतिपन्नः यदि सर्वे जीवप्रदेशा एकप्रदेशहीना जीव व्यपदेशं न लभन्ते सचै कैकः सर्वान्तिमी जीव इति वक्तव्यः स्यात्तद्भावना भावितत्वात् इति तस्यान्तदेशे जीवभ्रान्तिः ततः स आमलकपा नगर्याङ्गतः तत्र भिन्न श्रीनान्नाश्चावकेण स्वगृहेनि मन्वितः लड्डुकान्ति मप्रदेश एक सेवतिका खाद्यान्ति मप्रदेश एक एव भृतहण्डिका मध्यादेक एव कूरादिकरणं भृत घृतपात मध्यादेक एवबिन्दः एवं सर्ववस्तु सम्बन्धो एकैक प्रदेशोदत्तः पुनः आर्द्धेनालं भगवन्

युयं प्रतिष्ठाभिताः वयं कृतार्थो कृताः तेनोक्तं भी आउ कि लयादत्त आउ नोक्तं तन सिद्धान्तानुसारेण मया पूर्णं दत्तं अन्तिमे अवयवेदत्तेषूणी अवयवी दत्तः अन्तिमे प्रदेशे यथा जीवन्तया सर्वोपवयवी अन्त्यावयवे वक्तव्य इति वीर सिद्धान्तानुसारेण न किञ्चिन्मया दत्तमस्योत्थादि युक्तिभिर्मित्र श्री आउ न स प्रतिवोधितः इति श्रीद्वितीय निरुवर्तित्य गुप्तीदाहरणं एतौ द्वौ निरुवर्तौ श्रीवीर जीवन्त्ये वा भूतां स्य तृतीय निरुवर्तौदाहरणं कथ्यते श्रीवीर निर्वाणत् २१४ वर्षेषु गतेषु खे तां बिकायां पोलासीस्थाने आषाढाचार्याः स्वशिष्यान् आगाढ योगानुदाह यन्तो इदमगूने नरात्रो अकस्मात्भूताः स्वर्गं जग्मुः तत्रोपयोगे दत्ते स्वे हात् स्वदेहमधिष्ठाय शिष्याणामागाढ योगक्रियाः पूर्णाचक्रुः अनन्तरं नवीनमाचार्यं सम्याप्य मर्यादां व्यतृत्तान्त निवेद्य स्वस्थानंययुः तच्छिष्यास्तत्स्वरूपं दृष्ट्वा अव्यक्तमत प्रतिपन्नाः न ज्ञायते कोदेवः कः अमणः इति चिन्तयन्ति वदन्ति च न कोपि निश्चिन्तन्ते सर्वोपि व्यक्त्वा हारस्तेर्लुप्तः एकदा ते सर्वेपि राजगृह गताः तत्र परमत्रावकेण सूर्यवशीत्यन्नेन बलभद्र तृपेण तत्प्रतिवोधाय चौरा एते इति तत्त्वा धृता यटि मुख्यादिभिर्मरिक्ताः ते कथयन्ति भी महाराज त्व अमणीपासकः वयं अमणाः कस्मादस्माकमनर्थं कारयति राज्ञोक्तं एवं माव दन्तु युगोक्तं अव्यक्तं मतं तदनुसारेण न विघ्नोवयं यद्भवन्तः अमणा भवन्मतापेक्षयावय न अमणीपासकाः इत्यादि वाक् युक्तिभिः ते प्रतिबुद्धादिति तृतीय निश्चया व्यक्तमत साधूदाहरणं ३ अत्र चतुर्थं निरुवर्तौदाहरणं वीरात् २२० वर्षेषु गतेषु मिथिलायां लक्ष्मी गृहोद्यानिमहागिरि शिष्यः कोडिनः नामास्ति तस्यापि शिष्योऽगमित्रः अनादाऽनुप्रवाद पूर्वस्य नैपुणिक नामकं वस्तु पठन् इममालापकं पठितवान् यथा सर्वे पडुपन्नने रइया बुच्छिज्जिस्सन्ति एवं ज्ञापये माणियन्ति एतदालाप कार्यमसौ इत्य विचारितवान् सर्वे नैरयिका देवाश्रय दिव्युच्छेदं प्राप्सन्तीत्यत्र रहस्यसुक्तं तदाऽवश्यं सर्वे नैरयिकादयः ज्ञापयितवराः सन्तीति क्षणचयवाद प्ररूपयत्रसौ एकदा राजगृहेगतः तत्र शौक्तिकैः कुट्टयि तु मारेभे सप्राह यूयं आद्याः वयं साधवः कथं कुट्यते

आवका जचुः भवन्तेन वयं आद्या भवद्भिष्टास्ते विनष्टा वयन्तु नवीनाएवीत्यन्ताः ये भवन्ती यतयः पूर्वमस्माभिष्टास्ते विनष्टा यूयन्तु नवीनाएव क्षणद्वय
वादित्वाङ्गवन्तस्येति तैः आवकैः स शिञ्चित. प्रतिबुद्धः इति चतुर्थं निरुद्धादाहरणं अथ पञ्चमं निरुद्धादाहरणं वीरात् द्विशताष्टाविंशतिवर्षेषु २२८ गतेषु
उक्तका नदीतीरे एकस्मिन् खेटवनपुरे उक्तकातीताभिधानं वनमस्ति तत्र महागिरिशिष्यो धन उक्तकातीत परत तीरे तिष्ठति तस्य शिष्यो गङ्गाचार्यः पूर्व
तीरे तिष्ठति स स्वगुरुवत्त्वनार्थं परचतौरे जिगमिषुर्नद्या सुत्तरन् खल्वाटमस्तकलेन अधः शीत उपरिचातप इति क्रिया इयं युगपदेवाऽनु भवन् जुगवन्तौ
नत्यि उवञ्जीगा इति भगवच्चनमन्यथामन्यमानो निरुद्धाजातः आचार्यवर्षेभ्यः युक्तिभिर्वीर्येति न मन्यते एकदा स राजं गृहे वीरप्रभोद्यानिमणिनायकस्य
यज्ञभवने उत्तीर्णः तत्र व्याख्या नागतलोकानां पुरः क्रियाद्वयस्य युगपदऽनुभवा भवतीति स्वमतं प्ररूपयन् यज्ञेणमुद्गर मुत्पाट्यको पञ्चदर्शयित्वा तर्जितः
अरे मयाऽत्रैवसमवस्यत वीरमुखाच्छ्रुतं यत् क्रियाद्वयस्यानुभवोयुगपन्न भवति समय सूक्ष्मेन युगपदनुभवमभिमानो भ्रमएवेति त्वं विरादप्यधिक एवेति
यज्ञेणैव स प्रतिबोधितः इति पञ्चमनिरुद्धकथा ५ अथषष्ठं निरुद्धादाहरणं कथ्यते वीरात्यच्च शतचतुचत्वारिंशद्वर्षेषु गतेषु अन्तरिक्षिकायुर्यंभूत गृहं ज्ञेयं
तत्र श्रीगुप्तनामआचार्याः समवस्यताः तद्वन्दनार्थं प्रत्यासन्नग्राम रोहगुप्तः शिष्यः समागच्छन् एकं उदरवद्ध लोहपट्टं जम्बूद्विच शाखाकरञ्च परिब्राजकं दृष्ट्वा
पप्रच्छ किमिदमिति स प्राह ज्ञानिन ममादरं स्फुटति तेनात्र लोह पट्टोवद्धोस्ति जम्बू द्वीपे च मतुल्यः कोपि नास्तीति जम्बू शाखा करे बद्धास्तीति
परिव्राजकेन तदानीमेव पट्टोवाहितः नास्ति विश्वे कश्चित् यो मयासमं वादं करोतीतिरोह गुप्तेन कथितः अहंवादः करिस्थामीति वदतापट्टोवाहितः
स परिव्राजक स्तुतो राजद्वारेगतः रोहगुप्तस्तु गुरुसमीपे समायातः पट्टोवद्धोभकरणं हत्तान्तः कथितः गुरुवः जचुः वरं न कृतं स विविध विद्या बलवान्
यदित्वं स्यान्नाद युक्तिभिस्तं वादे पराजिष्यति तदासौ कुविद्याभि स्तुतोपद्रवं करिष्यति रोहगुप्तः प्राह गुरुभिस्तथा मम प्रसादः कार्यः यथा ममैवादजयः

प्रादुर्भावश्च यथा गुह्यमिदं मयूरो न कुलो प्रमुखा विद्या दत्ता रजो हरणाभि मन्त्रा दत्तश्च यदा इमाभिस्तत्तस्य पराभवा न तिष्ठति
तदा तत् कृत्रिमाभिमुगमिदं रजोहरणं भ्रामणीयं गुरुं वन्दित्वा स राज सभाया गतः तत्र मिलितौवादि प्रतिवादिताः राहगुतेनात्तं वराक्षाय
परिव्राजकः किं जानाति प्रयपनी मयान्यैवदत्तः यद्येदमसौमे प्रययतु परिव्राजकेन चिन्तित असौ पूर्णं विद्यावान् मया जे तु मयक्यस्ततोऽस्यैव
मिश्राल पनमः गृहामि नगमो म्य मिश्रालपत्र सुत्वापयित्यतीति ममैव जयो भविष्यतीति विचिन्त्य परिव्राजकेनात्तं अह राशिद्वयमप्री कुर्वे जीव
राशिगर्त्रोपरमिग्न पण्यराशिः पापराशिगिद्येत्वादि बुद्धिमत्तारोहगुमे न तदानीं जीवाजीवी नो जीवयेति रागिद्वय सुत्तं जीवान् सदाय. नजीवा
ददादय. नो पौपायन् अकिन्नाच्चिनपुञ्छान्ति यथाहि एकस्य दण्डस्य आदिमध्यं अयञ्चेति प्रकारतय एवं सर्वेत्वेत्यादि वचभिः स परिव्राजको
तिर्चोक्तिरा रोहगुप्तमभिमुखं द्विविकामुमीच रोहगुप्तम् मयूरान् अमुचत् मयूरैस्तुते सर्वे भजिताः ततः परिव्राजकः सर्पान् अनुचत् रोहगुप्तम् न हुल. न
यमिच न पुनैव निर्तागिताः सर्पाः ततः स परिव्राजक उन्दरायमुमीच रोहगुप्तम् मार्जारान् सुमीच मार्जारैस्तुते भजिताः ततः परिव्राजकं न
नृगायन् राहगुप्तेन तु व्याघ्रः व्याघ्रैर्मृगाभजिताः ततः परिव्राजकेन शूकरास्तुताः रोहगुप्तेन तु सिंहः शूकराः भजिताः एवं परिव्राजकेन येये
जीवान् तान्ममतिनधा रोहगुप्तेन मुक्तामैत्रुते विनागिताः अयात्यन्त खिन्नेन परिव्राजकेन गर्दभो मुक्ता रोहगुप्तेन सारजीहरणे नहता परिव्राजकस्यैवो
परिगिदो लतागता ततः मपरिव्राजको राजादिभिर्हीनितो राजद्वारादन्ते गृहीत्वा बहिःकृतं अय रोहगुप्तः परिव्राजक जित्वा गुरुसमीपे समागतः
सर्पं ताद सव्यं पगो गुरुणीत्तं यरं कृत पर लया साम्यतं राजसभायां गत्वा रागिद्वय स्थापना विषयं मिथ्यादु. कृत देयञ्चिन ग्रासने रागिद्वयमेव
यत्प्रापनात् रोहगुप्तेनदत्तं मया तादगाया राजसभाया गत्वा मिथ्या दृष्टुत दत्वा स्व वचनमप्रनाणौकृतं मयक्य गुरुणा उक्तं नात्रवपाकार्यं प्रथम्य

तत्र गत्वा मिथ्या दुष्कृत देहि एवं वारं २ गुरुरागमुक्तः खिन्नः प्रकामं धृष्टी भूत्वाऽवदत् राशित्रयमेवास्ति नात्रकश्चिद्दोष स्तौ गुरुशिष्ययोरिव वादो लग्नः आचार्याः राजद्वार गताः शिष्येण समं वादकं कर्तुं मारे भिरे वादं कुर्वतीस्तयोः षण्मासागताः राज्ञा उक्तं मम राजकार्यं सीदन्ति भवतां वाद समाप्तिर्नजाता ततोयां तु स्वस्वानी भवन्तः गुरुभिरुक्तं कल्पदिवसे वादनिरूप्यं करिष्यामि ततः प्रभाते राजादि जनपरिहृताः गुरवः कुत्रि काप णेसमागता तद्वनिक जगुः देहि जीवान् इति गुरुभिरुक्ते तेन कुमार कुमारी हस्तास्वायनेके जीवादर्थिताः देहि अजीवानिति गुरुभिरुक्ते तेन घट पटादयोऽर्था दर्शिता देहिनी जीवानिति गुरुभिरुक्ते कुत्रिका पण धनिकः प्राह न सन्ति लोकत्रयेनी जीवाः यत्कोकत्रये भवति तदेव कुत्रिकापणे भवति नान्यत् एव ४४०० चतुःचत्वारिंशच्छतप्रश्नकरणे न निलोठितोरोह गुप्ती निर्विषयीकृतः सगणान्निहव इति कृत्वा निष्कासितः तेन वैशेषिकमतं प्रकटो क्त घटपदार्था स्तेनैव प्ररूपिता इति षष्ठी निहवः ६ अथ सप्तम निहवः वीरात्यक्षशतचतुरशीति ५८४ वर्षेषु गतेषु दशपुरे इल्लुग्टहोद्यानि आर्यरचितसूरिः समागतः तस्य गोष्ठा माहिल १ फलुरचितः २ दुर्बलिका पुष्प ३ क्षेतिशिथ त्रय वर्तते इतश्च मथुरायां अक्रीयावादी उल्लितः तत्र प्रतिवादी कोपि नास्तीति तत्रत्य सङ्घेन आर्यरचितसूरिर्ज्ञापित तैश्च तत्र गोष्ठामाहिली वादलक्ष्मिमानिति प्रेषितः तेन तत्र गत्वा राजसभायां स पराजितः मथुराश्चादौ गोष्ठामाहिली वर्षाचतुर्मासक रचितः तावता दशपुरे श्रीआर्यरचितसूरिः स्वमरणमासन्नं ज्ञात्वा स्वपटस्थापनायामिव चिन्तयति बूढीगणहरंसदो गो अममादौ हिं धीरपुरिसेहिं जीतं ठवेइ अपत्ते जाणंती सो महापावी १ एवं चिन्तयित्वा सर्वोपि संघ आकारितः तस्याग्रे सूरिणा उक्तं अह गोष्ठा माहिल प्रति घटघटसदृशो जातः यथा घटबिन्दवस्त्राव लग्नस्त्रिष्टान्ति तथा मया यदा गोष्ठामाहिलः पाठितस्तदा मया स्वकोष्ठे बहवो विद्यांशा रचिताः फलुरचित प्रति अह तैलघटसदृशो जातः यथा तैलघटाच्चैलमपनीयते तदा तत्र

तैलविन्दुः स्तोत्रा एव तिष्ठन्ति तत्रा मया यदा फलं रञ्जितः पाठितस्तदास्य कोष्ठे मया घना विद्या जिज्ञाः स्तोत्रा एव रञ्जिताः दुर्बलिका पुष्पं प्रति
 पुष्पं निष्पाद्य पटमह्यगो ज्ञातः यत्रा निष्पावघटात् निष्पावा अपनीयन्ते तदा नैकोपि तत्र तिष्ठति तत्रा यदा मया दुर्बलिका पुष्पः पाठित स्तदास्य
 कोष्ठे मयाः विद्याः जिज्ञाः तेकापि विद्या रञ्जितास्योति आर्यरञ्जितस्त्रिभिः सहः प्राह भगवन् दुर्बलिका पुष्प एवाचार्यः क्रियते तस्यैव सर्वविद्या
 मयदेनेन योग्यत्वात् तदा सद्यश्चः बुद्ध्या आर्यरञ्जितस्त्रिभिः स्वपट्टे दुर्बलिका पुष्पस्त्रिभिः कृतः उक्तं च दुर्बलिका पुष्पस्य गुरुणा वत्त यथाहं फलं रञ्जित
 गोष्ठामाहिलानां लाननपाननविधौ प्रवृत्तस्तथा त्वयापि प्रवर्तितव्यं फलं रञ्जितादीनामपि गुरुणा उक्तं यथा भवन्तो मत्सेवाविधौ प्रवृत्ता स्तथा
 दुर्बलिकापुष्पस्यापि प्रवर्ति तव्यं अपिचाहं सेवाविधौ कृत्यकृतपि न रोपं गतः असौ तु न क्षमियतीति सम्यक् प्रवर्तितव्यं द्वयोपरि पञ्चयोरिव मुक्ता न
 गतं नत्वा यो आर्यरञ्जितस्त्रिदेवलोकां गतः गोष्ठामाहिलेन युतं गुरोर्देवलोक गमनं त्वरित तत्र समायातः जनान् पृच्छति को गणधरः स्थापितः जनै
 य पृताटादि दृष्टान्तं प्रतिपादन पूर्वं दुर्बलिका पुष्पो गणधरः कृतइति प्रोक्तं गोष्ठामाहिलः कियत्कालं स्थित्वा पञ्चादिमुक्ता दुर्बलिका
 पुष्पोपायये समागतः सर्वैरपि साधुभिरभ्याभ्युत्थानं कृत आचार्येणापिकथितः कथ पृथगुपायये स्थिताः अतैव तिष्ठन्तु स नैच्छति आचार्योपाययावृत्तित्व
 नोपायने गतः यत्र गोष्ठामाहिलः पृथक् स्थितस्मन् जनान् व्युत्थाहयति परं न कोपि तद्वच प्रतिपद्यते अन्यदा दुर्बलिका पुष्पस्त्रयोऽर्थयोरुपार्थौ कुर्वन्ति
 सर्वे माधवाः नृपान्ति साधुभिराकारितोपि गोष्ठा माहिलस्तत्र नायाति न शृणोति च यूयमेव निष्पाव घटसमीपेऽर्थयोरुपार्थौ कृत्वाचार्येपूत्यतिपु विज्जसो
 नाम शिष्योऽनुभाषते पटमे कर्मप्रवादे पूर्वं कर्मप्ररूप्यते तत्र जीवस्य कर्मणः कथं बंधः आचार्या भणति यदहं स्पृष्टं निकाचितं भेदैरात्मकर्मणोबंधः
 ततामप्रदेष्टेः मां प्रामतन्तु वदस्त्रिचक्रलाप वदकर्म भवति निकाचितन्तुतापि तव कुट्टित शुचिकलाप वदवति प्रथम हि जीवो रागद्वेष परिणामैः

कर्मवशाति पद्यात्तत्परिणामं असुबन् तत्कर्मसृष्टं करोति नैवात्यन्त संक्लिष्ट परिणामेन निकाचितं निरुपक्रमं करोति तद्वि उदयगतमेव वेद्यते इति विज्ञं सेनानामशिष्य कृत प्रणस्योत्तर दुर्बलिका पुष्याचार्यः कृत आसन्नीपायस्थेन गोष्ठामाहिलेन श्रुतं तत्रैवस्थेन तेनीक्तं इदृक्षमस्माभिः गुरोः समीपेन श्रुत यद्येवं कर्मवदं सृष्टं निकाचितं स्यात्तदानीन्तनीनस्यात्तद्विज्ञं सेनानामशिष्यो वक्ति कथं तर्हि कर्मवदं सृष्टं निकाचितं भवति स आह यथा कञ्चुकः कञ्चुकि शरीरं सृष्टति तथा कर्म आत्मप्रदेशान् सृष्टति न पुनः क्षीर नीरनग्रायेन तत्कर्म आत्मप्रदेशैस्सहबद्धं सृष्टनिकाचि तत्त्वभवनेन न क्षीर नीरव देकी भावमापद्यते तथात्वे हि कर्म व्युच्छेद एव न स्यादिति गोष्ठा माहिलवचः श्रुत्वा विज्जगृथिथः प्राह भी माष्ठामाहिल दुर्बलिका पुष्य आचार्याः पूर्वोक्तमेवादिशन्ति गोष्ठामाहिलः प्राह इमं न जानन्ति पुनर्विज्जं शिष्यः सूरीन् प्रश्नयति सूरिभिरुक्तं गोष्ठामाहिलोक्तं असत्यमेव यथाऽस्माभिरुक्तं श्रीगुरुभिरुक्तं तत्तदृष्टान्तः यथायः पिण्डेविक्रिः सर्वात्मना सम्बन्ध्यते वियुज्यते च तथात्मप्रदेशैः सह कर्मसम्बन्ध्यते वियुज्यन्ते चेत्यादि दृष्टान्तं श्रुत्वा दिभिर्बद्धसृष्टनिकाचितं कर्मस्थापना कृता परं गोष्ठा माहिलो न मन्यते अनग्रा नवमे पूर्वं प्रत्याख्यानानाधि कारं गुरवः साधूनामेव पाठयति सोद्दण जावजीवाए तिविहं तिविहं पाणा इवायं पञ्चक्वामि एयं पञ्चक्वणं वनिज्जइ इत्यादि आचार्योक्ते गोष्ठा माहिलः प्राह जावजीवाएत्ति न वक्तव्यं एवमुक्ते प्रत्याख्यानस्य सावधिकत्वेन पर लोकाशंसा भवनेन भंगसम्भवात् प्रत्याख्यानं निरवधिकं कार्यं तर्थाहि सब्बं पाणा इवायं पञ्चक्वामि अपरि माणाए तिविहं तिविहं एवं प्रत्याख्यानं कार्यं गोष्ठामाहिलेनैवमुक्ते विज्जादिशिष्याः सूरीन् प्रश्नयन्ति सूरयः प्राहुः प्रत्याख्यानस्य कालावधिकत्वमवश्यं कार्यं अनग्रा मर्यादापत्त्याऽकार्यत्वमेव स्यात् परलोकाशंसा सम्भवेन भङ्गो नैव स्यात् जीवन्नहं सावद्यं न सेविथे सृतस्य तु अवश्यंभावितो अविरतिरिति यथोक्तनिर्वाहिलेन न प्रत्याख्यानभङ्गः एवं श्रीदुर्बलिका पुष्योक्तं सर्वपर्यङ्गीकृतं अनग्रा फलान् रचितादयः स्थविरा एवमेव भणंति गोष्ठामाहिलस्तु सर्व्वेप्येते

प्रेषिताः तैः सम सहस्रमस्त्रीपि प्रेषितः मार्गगच्छन्निस्त्रैः परस्परमुक्तं भो अस्माभिः सम्यग् राज्ञी न पृष्टं का मथुरा ग्राह्याः सहस्रमस्त्रीनोक्तं द्वेऽपि मथुरे ग्राह्ये यत्र दुष्करं तत्राह यास्यामि एवमुक्त्वा स गतः पाण्डुमथुरायां गृहीता च सा बलेन उक्तं च सुरेत्यागिनि विदुषि च वसति जनः स च जनाद् गुणै भवति गुणवति धनं धनाच्छोः श्रीमत्या जायते राज्ञ्यं १ नगरीं गृहीत्वा स पश्चादायातः राज्ञा तुष्टेन भणितं भो तुष्टोहं मार्गय मनोभीष्टं ततस्ते नोक्तं मम देहि सर्वत्र स्वेच्छा भ्रमण दत्तं च राज्ञा अथासौ निरंतरं स्वेच्छया सर्वत्र भ्रमन् रात्रौ मथ्याह्ने अन्यप्रहरे वा समायाति कदाचिन्नायात्यापि स्वगृहे दिवसे यावत्स गृहे नायाति तावत्तस्य भार्या न भुङ्क्ते रात्रौ यावन्नायाति तावन्न स्वपिति अन्यदा सा प्रकामं खिन्ना श्वश्रू प्रत्याह मातस्त्वत्पुत्रोऽहं रात्रौ कदाचिदायाति कदाचिदन्त्यप्रहरे समायाति कदाचिन्नायात्यापि दिवसेपि रात्रावपि चायमकाल एव समायाति अहं निद्रात्तां ब्रुधात्तां च तिष्ठामि तदा श्वश्रा भणितं अद्य त्वया द्वारं दत्वा श्रेयं अह जाग्रती स्यास्यामि तद्विवसं रात्रौ तथैव कृतं स मध्यरात्रौ समायातः द्वारमुद्घाटयेत्युक्तवान् माता भणितं यत्रास्यां वेलायां द्वाराणि उद्घातानि भवन्ति तत्र ब्रज स रोषान्निर्गतः कृष्णाचार्योपाश्रय एवोद्घाटितो दृष्टः मध्ये प्रविष्टः वन्दित्वा भणति मां प्रजाजय आचार्या न इच्छन्ति तेन स्वयमेव लोचः कृतः ततस्तस्याचार्यैर्लिंगं दत्तं आचार्या स्तमादाय ततो विहृताः कालांतरेण तत्रैव पुनरा याताः राजा तद्वन्दनार्थमायातः गुरुननुज्ञाय सहस्रमस्त्रीः स्वगृहे आकारितः तस्य स्वगृहागतस्य रत्नकम्बलं राज्ञा दत्तं सोपि गुरुसमीपे समायातः गुरुभिस्तद्रत्नकम्बलं अनपृच्छ गृहीतं ज्ञात्वा सहस्रमस्त्री उपाश्रयाद्बहिर्गते सति रत्नकम्बलं खण्डयः कृत्वा यतीनां पादप्रोञ्चनानि कृत्वा दत्तानि स आगतस्तत्स्वरूपं ज्ञातं स कषाय एव स्थितः अन्यदा गुरुभिर्व्याख्यायां जिनकल्पिका वर्ण्यन्ते जिन कल्पिका द्विविधा पाणिपाताः पतदग्रहधराश्च स प्रावरणा अप्रावरणाश्चेत्यादि जिनकल्पिकमार्गो वर्णितः सहस्रमस्त्रेण पृष्टं किमसौ मार्गः साम्प्रतं न क्रियते गुरुभिरुक्तं स मार्गः साम्प्रतं व्युच्छिन्नोऽस्ति

ततोक्तं यथोप मार्गोऽनुदीयते तदा नाम्न्यस्य व्युच्छेदः परलोकार्थिना उप एव मार्गोऽनुदेयः सर्वथा निपरियहत्वमेव त्रैयः स्वरिभिरुक्तं धर्मीपकरणमेवेति ननु परियहत्वायाहि जन्तवो बहवः सन्ति दुष्टं ग्या मांसचक्षुषां तैभ्यः स्मृतं दयायं तु रजोहरणधारणं १ आसने शयने स्थाने निक्षेपे ग्रहणे तथा गात्र संकृचने चेष्टे तेन पूर्वं प्रमार्जनं २ तथा सम्पातिमा सत्वाः सूक्ष्माद्य व्यापिनी परे तेषां रक्षानिमित्तं च विज्ञेया मुखवस्त्रिका ३ भवन्ति जन्तवो यस्मात्स्वपनेषु कुलचित् तस्मात्तेषां परीचार्यं पात्रग्रहणमिष्यते ४ अपरञ्च सम्यक्त ज्ञानशीलानि तपश्चेतीह सिद्धये तेषामुपग्रहार्थाय स्मृतं चीवरधारणम् ५ ग्रीतघातातपेदंगे र्मगकैद्यापि खिदिताः मासम्यक्तादिषु ध्यानं न सम्यक् सम्बिधास्यति ६ तस्य त्वग्रहणे यस्मात् चुद्रप्राणिविनाशनं ज्ञानध्यानीप यातोया मग्नान् दीपस्तदेव ७ य एतान् वर्ज्येदीपान् धर्मीपकरणादृते तस्य त्वग्रहणं युक्तं यस्याज्जिन इव प्रभुः ८ जिन कल्पिकसु प्रयमसंहननएव भवति इदानीं प्रयम महननाभावाज्जिनकल्पिकमार्गोऽनुदीयते इत्यादि युक्तिभिर्गुण्यणा प्रतिबोधितीपि नासौ प्रतिबुद्धः प्रत्युतामर्षात् स्वप्नावरणं त्यक्ता एता ली य वने गतः तथ्योयाने स्थितस्य उत्तरानाम भगिनीवन्दनार्थं गता तं तथाविधं दृष्ट्वा तयापि चीवराणि त्यक्तानि अन्यदा भ्रात्रा समं सा नगर्या भिनार्थं प्रविष्टा प्रायसीपरिभ्यया एकया गणिकया दृष्टा अस्मज्जाते लोकी मा विरक्ती भवविति मत्वा तस्या उरसि ग्राटिका व्युत्सृष्टा सा नेच्छति भ्रात्रा उक्तं एषा देयताया दत्तेति भ्राट्यवचसा तया ग्राटिका परिहिता अथ श्रिवभूतिना कोडित्रः कीदृवीरयेति श्रियद्वयं प्रतिबोध्य दौचितं ततो वीटिकमतं मिया दृग्नं प्रवृत्तं सुगने आजयं मगं बहवे परिभस्मई एतत्पदद्वयो परिसप्त निजवीदाहरणानि सुदं च लब्धु सद्धं च वीरियं पुणदुम्बहं

सुदं च लब्धु सद्धं च वीरियं पुण दुम्बहं । बहवे रोयमाणावि नोयगं पडिवज्जए ॥१०॥ माणुसत्तंमि आयाओ जोधम्मं

युतिं नथां यरापि जाता जेये धर्मसाभन्धो सांभलो मद्दओ धर्मभलो वीर्यं च पुनदुल्लभ पणिवीर्यं फोरववु दीहिलु जीवजाणे के धर्मभलो पिणयाइ नही

बहवे रीयमाणवि नोऽप्यणं पडिज्जए १० च पुनः श्रुतिलब्धा च पुनः अक्षां लब्धावीर्यं पुनर्दुर्लभं चारित्र्यं पालनेबलस्मोरणं दुर्लभं बलं स्मोरणं दुर्लभं भवे
हेतुमाह यती बहवो जनारोचमानाः अपि धर्मैरुचिं कुर्वाणा अपि एतत् वीर्यं प्रतिनो प्रतिपद्यन्ते वीर्यं नो अङ्गी कुर्वते अणिकादिवत् १० माण
सत्तंमि आयाओ जो धम्मं सुच्च सहहे तवस्सीवीरियं लभु सम्बुडे निहुणेरयं ११ मनुष्यत्वे आगतः सन्यः धर्मं श्रुत्वा अदत्ते स तपस्वीवीर्यं लब्धा संवृतः
सन् निरुदाश्रयः सन् रजः कर्ममलं निर्धुनोति निश्चयेन धुनोति दूरीकरोति मुक्तिं प्राप्नोतीत्यर्थः ११ चतुरं ग्याइहैव फलमाह सोही उज्जय भूयस्स
धम्मोसुइस्स चिइई निव्वाणं परमं जायइ घयसित्तिव्वाए १२ ऋजु भूतस्स चतुरङ्गी प्राप्यमीच गमनार्थं सरलीभूतस्स शुद्धिर्भवति कषायकालुष्य
रहितः स्यात् शुद्धस्य कषाय कालुष्य रहितस्य धर्मस्तिष्ठति क्षमादि दशविधधर्मः स्थिरो भवति धरमयुक्तस्य परमं उत्कृष्टं निर्वाणं भाक्षी जायते स
जीवन्मृत्तो भवतीत्यर्थः तपस्तेजसा जाज्वल्यमानो भवति कश्चिद्वृत्तसिक्तः पावकइव घृतेन हुतोऽग्निरिव १२ विनिश्च कम्पुणीहिउं जसं सच्चिण

सोच्च सहहे । तवस्सी वीरियं लभु संवुडे निहुणेरयं ॥११॥ सोही उज्जय भूयस्स धम्मो सुइस्स चिइई । निव्वाणं
परमं जाइ घयं सित्तव्व पावए ॥१२॥ विगिं च कम्पुणो हिउं जसं संचिणु खंतिए पाठवं सरीरं हिच्चा उइं परक्कमई

बहवः अदधानापि घणां जीवने धमरुचे छे धमभलो जाणे छे न पुनः एनं धर्मप्रतिपद्यन्ते पणि धर्मअङ्गीकार करे नही १० मानुष्यत्वे समागतो मनु
ष्यत्व पणं पाम्यो मनुष्य इओ यः जीवः धर्मं श्रुत्वा सहहणा करोति धर्मसुणीने सहहणा करे तपस्वी वीर्यं लब्धा आपणो वीर्यं तपजपने विषे फोरवे संवृतो
निरुदाश्रयः कर्मरजं धुनोति ती संवृत होइ आश्रवद्वारं धे कर्मरजने फेडे दूरी करे ११ शोधि ऋजुभूतस्य मायाइ करीने रहित शुद्ध निर्मल होइ

कुर्विणः अथ तत्र देवलोकेषु कथं यावत्तिष्ठन्ति बह्विनि पूर्ववर्षशतानि यावत् तिष्ठन्ति बह्विनि इति शब्देन असंख्येयानि वर्षशतानि यावद्देव सुखानि भुञ्जन्ति पूर्ववर्ष शतायुषा मेव चरणयोग्यत्वे विशेषतो देशनौ चित्यज्ञापनार्थं मित्य सुपन्यासः बहुभिः पूर्वजघन्येन एक पत्न्योपमं भवति बहुभिर्वर्ष शतैः पूर्वं बहुभिः पूर्वशतैः सागरोपमं भवति तावत्तिष्ठन्ति देवत्व मनु भवन्ति १५ तस्य ठिच्चा जहाठाणं जक्वा आउक्खयै सुआ उवेन्ति माणुसज्जोणिं सेदसङ्गे भिजायए १६ तत्र देवलोकेषु यथास्थानं स्थित्वा यचादेवा आयुः क्षयेच्युताः सन्तो मानुष योनिं उत्पद्यन्ते प्राप्नुवन्ति तत्र दसांगाः अभि जायन्ते अत्र प्राकृतत्वात् एकवचनं दशभिरंगैः सहवर्तन्ते इति सदशांगाः अथवा स इतिते इत्यर्थे दशं अङ्गानि येषान्ते दशाङ्गा इति पृथक् पदं एक वचनेन कश्चिन्नवाङ्गादिरपीति ज्ञापनार्थङ्गानि दशाङ्गानि १५ खित्तं वल्यु हिरण्यं पसवो दासपोरसं चत्तारि कामखन्याणि तस्यसे उववज्जई १७ ते

कामाण काम रूव विउव्विणा । उट्ठं कप्पेसु चिठ्ठंति पुव्वा वाससया बह्व ॥१५॥ तस्यडिच्चा जहाठाणं जक्वा आउ क्खए चुया । उवेन्ति माणुसं जोणिसेदसं गेभि जायइ ॥१६॥ खित्तं वल्यु हिरण्यं पसवो दास पोरसं । चत्तारि काम

देवस्त्रीस्वर्गनादीनां पुराकृतदेवता सम्बन्धिया भोग्याभ्यां के पाच्छिले पुण्ये आणीढीया के खेच्छारूपकारिणः आपणी इच्छाद करी नवार रूप करी सुख भोगवे उट्ठं कल्पो परिवर्तिषु गेवियक विमानेषु उंचादेवलोके उपरि नवग्रवेवियक उपरि के पूर्वाणि वर्षशतानि च बहुनि वर्षनां सैकडा घणावर्ष आउखूं भोगवे १५ तत्र स्थिता यथास्थानं तेहस्थानकने विषे रहीने देवाः आयुक्षये च्युत्वा देवता आपणा आउखा भोगवी पूरा करी चत्था देवलोके थकी प्राप्नु वन्ती मानुषभवां योनि तिहां थकी चवीने मनुष्यनी योनि पामे मनुष्य होइ सअवशेषं पुन्यकर्म च दशाङ्गिषु जायते शेष पुण्य रद्दा के वाकी थकी के ते

देवा मत्तय उत्पद्यन्ते तत्र कुत्र यत्र चत्वार एते कामस्कन्धाः भवन्ति तत्र कुत्र यत्र क्षेत्रं सम्यक् भवति १ यत्र हिरण्यं स्वर्णं २ रूप्यं वा ३ यत्र पशवो गोश्वा दृष्यादयो दास पौरुषं चेटकचेटी पत्ति प्रमुखादिकं ४ चत्वार एते स्कन्धा वर्तन्ते कामा मनीषा श्रद्धादयस्तेषां हेतवः स्कन्धा स्तारुद्रल समूहाः प्रवेन पक्कं प्रह उक्तं १० मित्तव नाद्वं होद्र उच्चागोए यवगवं अप्पायकी महापन्ने अभिजाए जसेवले १८ मित्राणि विद्यन्ते यस्य मित्रवान् १ ज्ञानिधिरुगं यस्य स श्रान्तिवान् यजवान् २ पुनरुग्गेगीव ३ पुनर्वर्णवान् सररीरे सद्वर्ण युक्तः ४ पुनरल्पातपः अल्प श्रान्तस्त्री यस्य स पथ्यातपः ५ पुनः कोद्वगो महाप्राज्ञः सद्गती प्रजायन् समहाप्राज्ञः महाबुद्धिः ६ अभिजातो विनीतः ७ पुनर्ययस्त्री ८ पुनर्वली बलवान् ९ जगोपने इत्यभयव मत्वर्योन्ये नापः प्रह नवकं दहीक्तं १८ भुच्चा माणुस्मए भोए अप्पडिरूवे अहाउयं पुव्वं विसुज सहेस्से केवलं

स्वर्धाणि तत्त्व से उववज्जद्रे ॥१७॥ मित्तवं नायवं होद्र उच्चा गोएय वगवं अप्पायकी महापन्ने अभिजाए जसो वल्ले ॥१८॥ भोच्चा माणुस्मए भोए अप्पडिरूवे अहाउयं । पुव्वं विसुइ सदस्से केवलं वोहि वुज्झिया ॥१९॥ चउरंगं

भोग्गा निमीत दग्गा सहेत मन्थ जीवे १६ क्षेत्र गृह रूप्यं नः ग्रामा रामादिगेतुकेतु भयात्मक क्षेत्र पेतं १ गृह २ रूप्य ३ पशुदासपदातयः पुनमः तग्गुदग्गाए पशुदासमेयक पौरुषत्वचत्वारः कामस्कन्धाः सु एच्चार कामनां रंधजीहां होय तत्र सकुलेषु उत्पद्यते तीहां ते पुखात्मा जीव आवी तप्रे १० मोत्तवान् ज्ञातिमान् भवति मित्रजातिवत होवे घणा पुरपमित्त करवा वाक्कि उच्चैर्गीतः वर्णवान् देहवर्णउं चा गोत्रहोद्र ग्ररीर वर्ण भला होद्र यग्गातं नीरीगः सप्ताप्राज्ञाः रोगरक्षित हवे ५ महावृद्धीवंत होद्र अभिजातो विनीतः यगस्वी बलवान् यगवंत होद्र ६ बलवंत होद्र १० एदगवील

उत्तराध्ययने चतुरङ्गाधिकारं संपूर्णम् भावितात्मा अणुगारबूटारायजी तच्छिष्यभगवान् विजय साधुना संशोधितं ।

बोहिवुज्जिया १८ चउरङ्गं दुल्लं नच्चा सजमं पडिवज्जिया तवसा धुयकमं से सिद्धिं हवइ सासएत्तिवेमि २० युग्मं तत्त स मनुथः अप्रतिरूपः सर्वोत्तु क्कटरूपधारी सन् यथायुषं मनुथायुषं यावत् मसुथस्य भोगान् भुक्त्वा पुनर्यथावसरे केवलां निष्कलङ्गां बोधिं सम्यक्तां बुद्धा प्राप्य पुनश्चतुरङ्गीं दुर्लभां ज्ञात्वा सयमं प्रतिपद्य शास्त्रतः सिद्धी भवति कीदृशः स पुरुषः पूर्वं विशुद्ध सद्धर्मः पूर्वं पूर्वजन्मनि विशुद्धो निदानरहितः सद्धर्मो यस्य स विशुद्ध सद्धर्मः पुनः कीदृशः सः तपसा धुतकर्म्मणः तपसा दूरीकृतकर्म्मणः इति सुधर्मा जंबू स्वामिनं प्रत्याह हे जंबू अहं इति ब्रविमीति २० इति श्रीमदुत्तराध्ययन सूत्रार्थदीपिकायां उपाध्याय श्रीलक्ष्मीकौर्त्तिगणि शिष्य लक्ष्मीवल्लभगणि विरचितायां तृतीयाध्ययनस्यार्थः समाप्तः ॥३॥ अथ तृतीयाध्ययने चतुरंगी

दुल्लहं नच्चा संजमं पडिवज्जिया । तवसा धुय कम्मं सेसिद्धिं हवइ सासएत्तिवेमि ॥२०॥ चाउरंगिज्ज ससमत्तं ॥३॥ असंखयं जीविय मा पमायए जरोवणीयस्स हु नत्थि ताणं । एवं वियाणाहि जणे पमत्ते कसुवि हिंसा अजया

पामे २८ भुक्त्वा मानुथकान् भोगान् मनुथसम्बन्धिया भोग भोगवीने उपमारहितान् यथायुः जाव जीवं उपमाइ रहित एहवा मनुथना सुख जावजीव भोगवीने पूर्वजन्मनि निर्मले प्रशस्य धर्म्मपाक्कला भवांतरने विषे जे चारित्तपत्त्यां हता ते चारीत्तवलीअङ्गीकार करे सम्यक्त्वं बुद्ध्या प्राप्य केवली भाथी धर्म्मसम्यक्त्वं सहित लेई प्रति बूर्मे १८ चतुरङ्गं दुल्लभं ज्ञात्वा चार अंगधर्म्मनां दीहिलां जाणीने चारित्रं प्रतिपयन्ते चारित्र पडिवर्जे दिव्यालिइ तपसा स्मोडित कर्मभागः बारि मेदे तप करीने कर्मरजने धूणे दूरि करे सिद्धो भवति सास्त्रतः सिद्धि होइ सास्त्रतो इति समाप्तो ब्रवीमि २० इति श्रीचतुरंगी

दुर्लभोक्ता चतुर्दशायने तां प्राप्य प्रमादस्त्वान्य इत्युच्यते । इति दृष्टोयचतुर्दशायनयोः सम्बन्धः । असंख्य जीवियमापमायए जरो विणीयस्सुनन्ति ताप एयं मियाणादि जने पसत्ते कच्चविहिंसा अजयागहिति १ हे भव्या जोवित आयुः असंस्कृतं वर्तते यत्तयैतरपि प्रसतो वईयितुं लुटितस्य वा मनोरमनानं कत्तं प्रयत्नयात् जीवितं हि केनापि प्रकारेण सम्भातुं न शक्यते इत्यर्थः ततः सा प्रमादीः सा प्रमादं कृया इति निचयेन जरया उप नीतो जरोपनोतः तस्य उरुतेन सरणसमीपं प्रापितस्य पुरुषस्य त्वाणं गरणं नास्ति हे भव्य पुनरेवं विशिषेण जानीहि एवमिति किविहिंसाः विहसन गोत्राः सति गयेन पापाः क गरणं गृह्णोथन्ति तु इति वितर्कं कीदृया विहिंसाः अजिताः अजितेन्द्रियाः पुनः कीदृयाः प्रमत्ताः प्रमादिनः इन्द्रियवशं अर्चिनां प्रमादिनां पापानां जरासरणाद्यप्यद्वे कचित् गरखो नास्ति जणे पमत्ते इति प्रथमा बहुवचनस्थानि प्राकृतत्वात्सप्तम्यै कवचन १ जे पावकर्मे हिं

गतिं ॥१॥ जे पाव कर्मे हिंघणं मणूसा समाययंती अमयं गहाय पहायते पास पयट्टिए नरे वेरागुवद्वा नरयं

पययन ठव्यायं गयवधे मंपूर्णम् १ प्रमंस्कृतं जीवित माप्रमादी प्रमादं मा कार्यी ए आउखुं असंस्कृत छे लट्टो यकी संधी न जाइं ते भणी जीवप्रमाद न करे जरोपनीतस्य त्वाणं गरणं नास्ति जराजीवने आव्या पछे वडा हुआ उठी वेंसी सके नहीं तियारे सरण एहने कीइ नथी इत्येवं प्रकारं जानाहि प्रमादत लोका इस जाणीने अहीनाकी प्रमाद छांडी विहसन गीला असंयताः किं गरणं गृह्णन्ति एतले हिंसा करो छे जीव सारी को इन्द्रो आपणा यमि नथी १ जे पाप तर्मेभोः धन मनुष्याः जेमनुष्याः जेमनुष्यपापजरीधन उपाजें छे समां ददत्येवं कुमतिं गृहीत्वा सम्यक् प्रकारे प्रादरो धनएकठु करो छे ते तन्ने कोण कुमति लागी ते कुवधे करी लला ते नराः पापयुक्ताः ते मनुष्य सर्वधन छांडीने ते मनुष्य किस्सा छे पास करी वांध्या छे पास किस्सा गोपन धटायेछे घर प्रमग पामे करीज कया छे पाप कर्मानुवत्ता व्याप्ताः नरकेषु याति ते मनुष्य घणाओ पाप करीने घणा जीवसं वयर उपाजो

राय धनपतिवध जरादिरे का आ० सं० ३० ४१ मा भावे

धनं मणूसा समाययन्ती अमङ्गं गहाय ते पासपयद्विष्टे नरे वैराणुबद्धा नरयं उविति २ जे इति मनुष्याः पापकर्मभिधनं अर्जयन्ति ते मनुष्याः वैरानुबद्धाः पूर्वीपार्जितद्वेषबंधन बद्धाः नरक व्रजन्ति किं कृत्वा धनं उपार्जयंति अमृतिं गृहीत्वा न मतिः अमतिस्तां अमति कुमतिं अङ्गीकृत्य अथवा अमृतं आनन्दं आनन्दहेतु गृहीत्वा ऐहिकसुखहेतुकं धनं विचार्य किं कृत्वा नरकं व्रजन्ति पापकर्मभिरुपार्जितं धनं प्रहाय त्यक्त्वा कीदृशस्ते मनुष्याः पाशप्रवर्तिताः पाशेषु पुत्रकलत्र धनप्रमुखबन्धनेषु प्रवर्तिताः पाशप्रवर्तिताः धनं हि नरके व्रजती जीवस्य सार्थं नायाति एकाकी एवमहारम्भ महा परिग्रहवशात् नरकं यान्तीत्यर्थः जरीवणीयस्स हुनयित्वाणं अत्र कथा उज्जयिन्यां जितशत्रु नृपस्य अट्टणमक्को वर्त्तते सच प्रतिवर्षं सो पारके गत्वा सिंह गिरिराजः सभायां मत्तान् विजित्य जयपताकां लाति अन्यदा राज्ञा एवं चिन्तितं पर देशीय मट्टणमक्कोमत्सभायां जित्वा बहुद्रव्यं प्राप्नोति मदीयः कोपि मक्को न जीयते नैतद्वरं एवं हि ममैव महत्त्व चितिर्जायते इति मत्वा कच्चिबलवन्तं मत्तिनरं दृष्ट्वा स्वमत्तं चकार तस्य त्वरितमेव मत्तविद्याः समायाताः मक्को मत्त इति नाम कृतं अन्यदा अट्टणमत्तः सो पारके समायातस्तेन समं राज्ञा मक्च्छी मत्तस्य युद्धं कारित जितो मक्कोमत्तः अट्टणः परा जितः स्वनगरे गतः एवं चिन्तयति मक्कोमत्तस्य तारुण्येन बलवृद्धिः मम तु वार्धक्येन बलहानिः ततोऽन्यं स्वपक्षपातिनं मत्तं करोमि ततोसौ बलवन्तं पुरुषं विलोकयन् भृगुकच्छदेशे समागतः तत्र हरिणीग्रामे एकः कर्षकः एकेन करेण हलं वाहयन् द्वितीयेन फलहीयमुत्पाटयन् दृष्टः स भोजनाय स्वस्था नके सार्धं नीतः तस्य बहुभोजनं दृष्टं उत्सर्गसमये च सुदृढमल्यं पुरीषं दृष्ट्वा मत्तविद्या ग्राहिता फलही मत्त इति नाम कृतं अट्टणः सो पारके फल ही मत्तं गृहीत्वा गतः राज्ञा मक्कोमत्तेन समं फलहीमत्तस्य युद्धं कारितं प्रथमे दिवसे द्वयोः समतैव जाता अट्टणेन स्वीत्तारके फलहीमत्तः दृष्टः युत्वा तवाङ्गं क प्रहारा लग्नास्तेन स्वाङ्गप्रहारस्थानानि दर्शितानि अट्टणेन औषधिरसेन तानि स्थानानि तथा मर्दितानि अथासौ पुनर्नवीभूतः मक्कोमत्तस्यापि राज्ञा

पुत्रं च तया प्रदारा नमना मया तं दग्धः फलनीमनः पुनर्नवीभूतः द्यूतं मत्सीमन्मोऽभिमानात् स स्वस्थानं न दर्शयति दक्षिणं च ग्रह पुनर्नवीभूतः
 अन्तर्गतं पितरं ज्ञानादि द्वितीयद्विजने पुनः युगान्तरे इयोरपि सायमेव जात तृतीयदिवसे नत्सीमन्मो जितः फलही मन्नेन अष्टमीन स्वपरामभवः क्लृप्तः
 ततो मन्निमने नान्नाययुगचरनेन फलहीमन्मय मन्मन्त्रं चित्रं खिलोदणमन्मो गत उज्जयिनी तत्र विमुक्तयुज्यापारः स्वगृहे तिष्ठति पर जराक्रान्त इति
 न कल्पे चित्पु त्त्याय नम इति मन्त्रेणः पराभूयते अन्वदा स्वजनाऽपमान दृष्ट्वा तदनापृच्छयैव कोमास्वीं नगरी गतः तत्र वर्षमेक यावद्रमायन भञ्जित
 यात् नतोऽन्वदां ननमान् जातः उज्जयिन्यां राजपर्यट्ति मन्मन्त्रे प्रवर्त्तमाने पुनर्नवागतयौवनेन अष्टममन्नेन समागत्य राज्ञी नीरङ्गण नाम महाजनी
 चितः राज्ञा तु मन्मो यं मन्म यागलुकेनानेन मन्त्रेन जित इति कृत्वा न प्रगम्यतः लोकोपि राजप्रशंसामन्त्रेण मौनभाक् जातः अष्टमल स्वस्वरूपप्राप
 नाय मभापतिनः प्रत्यात् भो भो पञ्चिणी क्षुवन्तु अष्टमीन नीरङ्गणी जितः ततो राज्ञा उपलक्षितो मदीय एवायं अष्टममन्त्र इति कृत्वा सत्कृतः वन्दुद्रव्यं
 चाम्ने राज्ञा दत्तं चजनन तयाभूतं द्रुत्वा मन्मन्त्रमागत्य मिलितः सत्कारादि चकार अष्टमीन चिन्तितं द्रव्यलोभादेते मम साम्प्रतं सत्कारं दुर्वन्ति मया
 शिष्टं यत्नामपमानत्रियति जरापरिगतस्य मे न कृतिन् त्राणाय भविष्यति यावदहं सावधान बलीस्मि तावद्व्यव्यामीति विचार्य गुरोः समीपे अष्टमीन

उवेति । २। तेने जना मंथि मुहे गहीए स कम्मु गा किच्चइ पावकारी । एवं पया पेच्च इहंच लीए कडाण काप्पा

नमगते यांय ज्ञादः चोरः यथा चावमुक्ति गृह्येतः जिम चोर खाल पाडे माहे पेसतां धणोइ भाखो स्वकर्मना कृतं ते पापकारी आपणे कर्मे करी पाप
 ना करणचार चोरकृत्य ते कट्यो सारीइ इम ते प्रजाः ते लोकः विलोकयच्च एवं इहलोकं परलोकं अहीलोको देखो तुम्हे इणे चोरने इटाले इह
 माफने निपे ज्ञीय कट्यो इहे कृताना कर्मणा मोचं नास्ति इणे जीवे जे कर्म कीधीछि ते कर्मविणभा गव्या छुटे नही ३ ससार मापन्नः प्राप्ता परस्पर

दीक्षा गृहीता इति जरीवणी अस्मनहुत्थिताणं अत्र अदृशमल्लकथा समाप्ता तेषां जहा संधिमुहे गहीए सकसुणा किञ्चइ पावकारी एवं पथा पेच्च इहं च लीए कडाण कस्माण न सुक्ख अत्थि ३ यथास्ते न सौरः सन्धिसुखे खाल द्वारे गृहीतः स्वकर्मणा स्वकीय क्त खाल चातुर्येण क्त्वा क्त्यते शरीरे च्छिद्यते काष्ठफलके कपि शीर्षाकार उत्कीर्ण खाल संकीर्ण द्वारेण शरीरे विदार्यते इत्यर्थः कीदृशः सौरः पापकारी अत्र दृष्टान्तः क्वचिन्नगरे कस्य चिद्वावहारिणः फल क्वचित् गृहे केन विचारेण प्रकारकपि शीर्षाकृति चात्र दत्तं तत्र प्रविशन्नन्तः स्य जागरूक गृहस्वामिना बहिः स्य चौराणां चाकथमाणी विलपन्नेव सृतः एवं असुना दृष्टान्तेन प्रजालोकः प्रेत्य परलोकं च पुनः इह इहलोकं क्त्यते पीड्यते इत्यर्थः इहलोकं च धना जर्णार्थं चुत् त्वा सीता तपसहन पर्वतारोहण जलधितरण नृपसेवन संगमि प्रहार सहनादि क्लेशेन परमवे च विविध नरकक्षेत्र वेदना परमा धार्मिक विनर्मित व्यथया क्त्यते इत्यर्थः कथं हि परलोकं पीड्यते तत्र हेतुमाह क्तानां उपार्जितानां कर्मणां मोक्षो नास्ति ३ अत्र पुनश्चौरकथा क्तापि ग्रामे कोपि चौरा दुरारोहे मन्दिरे चान्नं दत्त्वा द्रव्यं लात्वा स्वगृहं गतः प्रत्येषकः किं वदन्तीति वार्त्ता श्रवणाय चान्नासन्न लोकमध्ये गतः लोकासु तत्र इत्थं वदन्ति कथमत लघीयसि चान्नं चौरः प्रविष्टो निर्गतेवितिलोक वाक्यं श्रुत्वा स्वकटौ विलोकयन् भूप नरैर्धृती व्यापादितश्च ३

एष न मोक्ख अत्थि । ३ । संसार मावण परसु अट्टा साहारणं जंच करेइ कम्म कामसु ते तस्स उवेइ कालि न बंध पुत्रं कलवादि अर्थे संसार माहे फिरतुए जीव साधारण कर्म उपाज्जे बाप बेटा स्त्री बेटी एहनें अर्थे वंचक द्रोह करेछे पापे करी धन ह्यावे सर्व कुटुंब खाइछे साधारणं यत्करोति कर्म पराइ अर्थे साधारण कर्म करेछे कर्मण ते तस्य कर्मफल विपाक समये जीवारे ते कर्म उदय आवे तिवारे न बांध वा बांधवतां प्राप्नवति ते बांधव बांधवपणुं पाले नही अलगा जाइ उभा रहे एजीव आपणी कमाइ एकलो भोगवे ४ ब्रव्येणत्वाणं न लभेत् प्रमादी

समाप्तमात्रपरमपदा सात्त्विकानां कर्तव्यं कर्मन्तं तस्मात्तत्रैव कर्तव्यं न अन्यथा अन्यथा उच्यते ४ संसारं समापन्नः समाप्तो जीवः परम्य
प्रसादो द्वये पराये परनिमित्तं पुन मित्व ज्ञानं चान्यथायर्थं यत्साधारणं उभयार्थं प्राप्तं परनिमित्तं यत्कर्म करोति ते मित् पुन कलत्रादयः
समाप्तमात्रस्य पापकर्मकारिणः पुरुषस्य तस्य पापकर्म फलवेदकाले विपाककाले चान्यथा भावं न उपयान्ति ४ अत्र अभीरीयवचका
तया तावत्तु यथा तदपि क्षिप्त्वा नृदे क्षयपित्तय करोति अन्यथा एका अभीरीयवचका तया भणितं भी रूपकद्वयस्य सैकतदेहि तेनोक्तं
अथैवमिदं प्रवृत्तं तथा अन्यतमं तेन वणिजा एकमेव रूपकस्य नतं वारद्वयन्तो लयित्वा अर्पितं सा जानाति समरूपकद्वयस्य नतं दत्तं वक्षिता च
न तद्विजाततायां मित्तरति एष रूपको नरा नृपालयः ततोहमेव उपभुञ्जामि तस्य रूपकस्य दृढखण्डादि लावा स्वगृहे विसर्जित भार्यायाः
अत्रार्पितं तत्र तद्वत्तया दृढपूरा कृता तावता तद्वहे समिद्धो जायता समायातः तस्यैव तथा दृढ पूराः परिवेषिताः समि
तेन तेन भणिताः गतः समिद्धो जायता वणिक् गृहे समायातः क्वानं कृत्वा भोजनार्थं सुपविष्टः तथा साभाविकमेव भोजनं परिवेषितं
विष्णुं यद्विदुः कथं न जता दृढपूराः तथा उक्तं कृताः प्रमागन्तुनेन स मित्रेण जायता भणिताः स चिन्तयति मया सायराको अभीरी वक्षिता
समर्थे भगवत्तया सायाय मयि न मयि जितः एवं चिन्तयन्नेवासौ गरीर चिन्तार्थं वह्निगतः तदानीं श्रीकोवर्त्तते स मध्याह्नेलाया कृत गरीरचिन्ता
तद्वत्तया दृढपूराया वणिक् गच्छत साधुं दृढवान् वणिगुवाच भी साधो वियाम्यतां साधुनीत्तं शीघ्रं मया स्वकार्ये
भगवत्यं विष्णु उक्तं भगवान् कोपि परकीये गच्छति साधुः प्राह यथा त्वं सजनायं क्लियसि अनेन एकमेव वचने सबुदः प्राह भगवन् यूयं क तिष्ठथ
साधुः भणितं उपायं स साधुना समं तद्वगतं तन्नागार्म साकर्षं भणति भगवन्नहं प्रतजिष्यामि नवरं खजनमापृच्छामि गतो निजगृहे चान्य

वान् भार्याञ्च भणति अत्रापणे व्यवहारतो मम तुच्छलाभोस्ति देशान्तर यास्यामि सार्थं वाहद्वय मत्वाया तमस्ति एकः सार्थवाही मूलद्रव्यं अर्पयति इष्टपुरं नयति न च लाभ गृह्णाति द्विती मूलद्रव्य मर्पयति सह गमनात् लाभञ्च गृह्णाति तत्केन सहगमनं युज्यते तैरुक्तं प्रथमेन सहग्राज अथ स वणिक् स्वजनैः सम वने गत्वा उवाच अय मुनिः परलोक सार्थवाहः स्वकीय मूलद्रव्येण व्यवहारङ्कारयति मीलपुरञ्च नयतीति दृष्टान्त दर्शन पूर्वकं स्वजनानां दृच्छत् स वणिक् तस्य गुरोः समीपे दीक्षां जग्राहति वित्तिं ताणं न लभे पमत्ते इम मिलोए परत्य दीवप्पण्डेव अण न्तमीहे ने आउ अन्दु मददुमेव ५ प्रमत्तः प्रमादो मनुष्यः वित्तेन द्रव्येण क्त्वा इमं मिलोए अस्मिन् लोके अथवा परलोकित्राणं स्वहातकर्मता रत्नं न लभेत न प्राप्नुयात् वेण्या गृहस्थ पुरोहित पुत्रवत् कस्मिंश्चिन्नगरे कोपि राजा इन्द्र महीतविसान्तः पुरो निर्गच्छन् निर्घोषं कारयाभास सर्वे पुरुषा नगराद्वहिरायां तुयोत्रस्थास्यति तस्य महादण्डो भविष्यति तत्र राजवत्सभः पुरोहित पुत्रो देव्यागृहे प्रविष्टो राजपुरुषधीषणां सुत्वापि ततो न निर्गतः राजपुरुषैर्गृहीतोयसी राजवत्सभत्वेन दर्पं कुर्वन्नतेभ्यः किञ्चिद्ददौ तैस्तु राजसमीपिनीतः राज्ञा तु आज्ञाभक्तत्वेनास्य सुलादण्डं कथितः पुरोहितेन तत्पित्रा सर्वस्व मह ददामीत्युक्तं तथापि राजानाय मुक्तः शूलायामारोपित एवेति दीप प्रणष्टः प्रणष्टदीपः पुरुषो भावीद्योत रहितः

वावंधवयं उवेति । ४। वित्तिणताणं नलभे पमत्ते इमस्मिलोए अदुवापरत्था । दीवप्पण्डेव अणंतमीहेनयाउयं ददु म

जीवने लक्ष्मी परिग्राहे नही प्रमादो जीवजाणे जिवारे कर्म उदय आवस्ये तिवारे लक्ष्मी देईने राखी स अस्सीन् लोके अथवा परलोके इहलोकने विषे अथवा परलोकेने विषे राखी न सके जीवने यथा सम्यक्त रूप प्रदीपे प्रनष्टे अनन्त मोहनोयकमधिकारे जिमकीइक पुरुष हाथ मांहिंदी बोले इने रसकुपिका लेवाने अर्थ पेठादीवी गये मार्ग न दीसे ज्ञान दर्शन चारित्रालकं सुक्तिमार्गं दृष्टापि अदृष्टमेव स्यात् तिम जीव मुक्तमार्गं दीठो छेपरि

कुर्वोत् कीदृशः स आशुप्राज्ञः तत्कालयोगा बुद्धियान् आशु शोघं कार्याकार्येषु प्रवृत्तिनिवृत्तिरूपा प्रज्ञा मति र्यस्य आशुप्राज्ञः यतो सुहृत्ताः कालविशेषा
 घोराः प्राणापहारित्वात् रौद्राः शरीरं अबलं बलरहितं भवति हृत्पुदायिसुहृत्तांन् ज्ञात्वा अप्रसक्तः सन् भारण्ड पक्षीवचरः एकोदराः पृथग्ग्रीवाः
 ग्रन्थोन्यफलभक्षिणः प्रसादार्त्ते विनस्यन्ति यथा भारण्डपक्षिणः १ हे साधो तथा तवापि प्रसादात् संयमजीवितस्य भ्रं'सो भविष्यति अत्र अगडदत्त
 राजपुत्र कथा उज्जयिण्यां जितशत्रु, राज्ञोऽभीघरथो नाम रथिकोस्ति तस्य यथोमती नाम भार्यास्ति तयोः पुत्रोऽगडदत्तो नाम वर्त्तते अन्यदा तस्य
 बालभावेपि पिता मृतः सो अभीक्ष्णं रुदन्ती मातरं दृष्ट्वा पृच्छति सातवर्षं किं रोदिषि सा ग्राह तव पितुः पदं विभूतिं च एषोऽभीघ प्रहारी रथिको
 भुक्ते त्वं कलास्वजुसलस्ते न तव हस्ते पितुः पदं विभूतिश्च नायतित्यहमत्यन्तं खिन्ना निरन्तरं रोदिमि बालेन भणितं सकीप्यस्ति यो मम कलाः शिञ्च
 र्यात माता ग्राह अस्ति कौशांब्यां दृढप्रहारी नामा कलाचार्यस्तत्र त्वामवश्यं कलाकुशलं कथयति अगडदत्तो गतः कौशांब्या दृष्टो दृढप्रहारी कलाचार्यः
 कथितं तेन तस्य मातुः खेदकारणं कलाचार्येण पुत्रद्वयासौ स्वपार्श्वे रक्षितः स्त्रीक कालेनैव कलासु कुशलः कृतः अन्यदा राजकुलेप्रेषितः तेन सभायां
 दर्शिताः कलाः चमत्कृतः सकलो लोकः पुनः पुनः साधुवाद अवदत् राजा तु नास्ति किञ्चिदाश्चर्यमिति वदन्न किञ्चिदधिकमुवाच उचिताचारपालना
 वेदं पुनरुवाच कुमार तुभ्यं किञ्च ददामि कुमार आह राजंस्त्वं साधुकारमपि न दत्तो किमन्येन दानेनेति अस्मिन्नेवावसरे राजा पौरैरेवं विज्ञप्तः
 राजन् भवत्यु रे अश्रुतपूर्वं चौरैरेण द्रव्यापहरणं वारं वारं क्रियमाणमस्ति एवञ्च राजलज्जा न तिष्ठति ततो नगररक्षायज्ञः क्रियतां तदैव राज्ञा तला
 रजः आज्ञप्तः सप्ताहो रात्रिमध्ये यथा चौरौ गृह्यते तथा कर्त्तव्यं तदानीं तत्रस्थोऽगडदत्तः ग्राह राजन्नहं सप्ताहोरात्रिमध्ये चौरं तव चरणमूलमुपने
 थामि राज्ञा तद्वचोद्गीकृतं एवं क्लृप्तिवति वारं उक्तं ततो हृष्टोऽगडदत्तो राजकुलान्निर्गत्य चिन्तयति दुष्टपुत्रास्तस्कराश्च प्रायः पानीयस्थाने नानाविध

चित्प्राप्तिं श्रमतोदयं तान्, ये तटाजीवननेषु यामोति चित्तयित्वा नगराद्विरेक्त एव एकस्य शीतलशयस्य सहकारपादपस्य तले मलिनान्तर
 श्रमिष्टांशोरगच्छयोग्य चित्तव्रन्ति तस्यैव सहकारस्य छायाभावात्ः एक परिव्राजकः खूलजागु र्द्विषत्रजुः कुमारैण दृष्टयिन्ति तत्र नूनमेभिर्लज्जैरयं
 श्रमिष्टांशोरगच्छयोग्य चित्तव्रन्ति तस्यैव सहकारस्य छायाभावात्ः कि निमित्त श्रमसि ततः कुमारैण भगितं भगवन्नुज्जयनीतोऽजागतः क्षीणविभवो
 क्षमाभि तेन भगित पुन तमाह भिषगुमयं दृष्टानि अगडदत्तेन भगितं तर्जयमानुष्टहीतः सन्तोहिनिष्कारणमुपकारिणः स्युः एव तयोरेभिलापं
 श्रमिष्टांशोरगच्छयोग्य चित्तव्रन्ति तस्यैव सहकारस्य छायाभावात्ः गच्छः नगरी यास इति वदन्नेव समुत्थितः सः अगडदत्तोपि सगडित स्तमनु
 श्रमिष्टांशोरगच्छयोग्य चित्तव्रन्ति तस्यैव सहकारस्य छायाभावात्ः इति हामपि प्रविष्टौ नगर तत्राति प्रेक्षणीयमतीवोन्नत कस्यापीभ्यस्य गृहं दृष्टं तत्रजातं दत्तं परिव्राजकस्तु
 श्रमिष्टांशोरगच्छयोग्य चित्तव्रन्ति तस्यैव सहकारस्य छायाभावात्ः परमस्य स्वरूपं सर्वन्तावत्पश्यामीति परिव्राजके नानेक भाण्डभृताः पेष्यएव कथिताः
 श्रमिष्टांशोरगच्छयोग्य चित्तव्रन्ति तस्यैव सहकारस्य छायाभावात्ः भारवाहिनः यानोतास्तेषा गिरसिताः स्थापिताः सर्वेपिगताः पुराद्वहिः तापसः कुमार
 श्रमिष्टांशोरगच्छयोग्य चित्तव्रन्ति तस्यैव सहकारस्य छायाभावात्ः इत्युक्ता सर्वेपिसुप्ताः निद्राणाञ्च परिव्राजकश्च कपट निद्रया सुप्तः अगडदत्तस्तु नैतादृश्याणां विम्वसः
 श्रमिष्टांशोरगच्छयोग्य चित्तव्रन्ति तस्यैव सहकारस्य छायाभावात्ः स्थितः तान् पुरुषान् निद्रावसगतान् ज्ञात्वा सपरिव्राजकः कंकपत्रा मारितवान्
 श्रमिष्टांशोरगच्छयोग्य चित्तव्रन्ति तस्यैव सहकारस्य छायाभावात्ः पतङ्गानि तस्मात्स्वावता अगडदत्तेन तदन्तिके समागत्य खुद्रप्रहारेण प्रकामं हतः पतितः प्रथिव्यां अगडदत्तं
 श्रमिष्टांशोरगच्छयोग्य चित्तव्रन्ति तस्यैव सहकारस्य छायाभावात्ः तत्र सम भगिनोवसति तस्या इमं सम स्वप्नं दर्शये
 तत्र मं त तस्मान् माते भावो भविष्यति सर्वं द्रव्यस्मानो ल्वं भविष्यति अहं तु गाढप्रहारान् मृत एवेति सत्स्वरूप कथये अगडदत्तस्ततः

खड्गमादाय तत्रगतं शब्दिता सा आयाता तेन दृष्टा अतीव रूपवती अवदत् कुतस्त्वमावात. सम्राट् गृहण्येवं खड्गं तद्दर्शनमात्रेणैवतया सर्वन्तस्य स्व भ्रातृ स्वरूपं ज्ञातं मनस्यैव शोक निगूहनं कृत अगडदत्तस्तद्गृहण्यन्तरं नीतः दत्तभासन तत्र स उपविष्टः तया विशिष्टादरेण शय्यारचिता भणितञ्च स्वामित्रत्वं विशास्यतां तयोद्युक्ते सुप्तस्तत्रागडदत्तः सा गृहहृदि निर्गता तावता अगडदत्तेन चिन्तितं अस्यापि विश्वासो नैव कार्य इति शय्यात उध्याय अन्यत्र गृहहर्कोणे स्थितः सः तया तु शय्यो परिष्ठात् पूर्वं यन्त्रचालनेनैव मुक्ता शिला पतन्त्या तया शय्या चूर्णिता सात्यन्तं हर्षवती दत्ततालं भणति हतो मया भ्रातृघातकस्ततोऽगड दत्तेन त्वरितं सा केशेषु गृहीता भणिता हा दासिकेय ते धौस्वं मा हनियन्ति सा तत्पादयोः पतितं तव चरणौ मे शरणमिति वभाण अथ तेन सा मा भय कुर्विति आखासिता स्वकरे गृहीता राजकुले नीता कथितञ्च समस्ती वृत्तान्तः राज्ञी सोऽगडदत्तः पूजितः प्रशंसितञ्च एव अप्रमत्ता इहैव कल्याणभाजी भवन्ति उक्ती द्रव्यसुप्तं पु प्रतिबुद्धजौवि दृष्टान्तः एतावदुत्तराध्ययनं ब्रह्महृत्तिगतं अगडदत्ताख्यानं लिखितं अथ कथाग्रन्यलिखितं अगडदत्ताख्यानं लिख्यते शङ्गपुरे सुन्दरदृष्टप. तस्य सुलसा प्रिया तत्सु तोऽगडदत्तः स च सप्तव्यसनानि सेवते लोकानां गृहैष्वयन्यायं करोति लोकेस्तदुपालम्भा राज्ञी दत्ताः राज्ञा स निर्वासितो गतो वाराणस्या पवनचण्डोपाध्यायगृहे स्थितः द्विसप्तति ७२ कालावान्जातः गृहीद्यानि कलाभ्यास कुर्वन् प्रत्यासन्न गृहगवाक्षस्याया प्रधानश्रेष्ठिसुतया मदनमञ्जुश्यास्तद्रूपमोहितया च तया प्रक्षिप्तं पुष्पस्तवजः सञ्जातप्रीतिस्तन्मय एवजातः अन्यदा तुरगारूढः स नगरमध्ये गच्छन्नस्ति तावता इदृशो लोक कोलाहलः श्रुतः यथा किञ्च लिखञ्च समुद्घो किञ्च जलिउडु आसणी घोरो कि पत्तिरिउसेण तडि दंडी निवडिउ किञ्च १ मठेण विपरिचत्तो मारतो सु'डिगोयंरं पत्तो सबड सुह चलंतं काणुव्व अकारणे कुदो २ तावता तेन कुमारिण अश्वं मुक्ता सहस्तीगजमदनविद्यया दांतं पञ्चात्तमारुह्य राजकुलासनं मायातो राज्ञा दृष्ट आकारितो मानपूर्वं कुमारिण त गजमालानस्तम्भे

प्रश्ना राज्ञः प्रणामः शतः राज्ञा चिन्तितं कथिग्रहापुरुषीयं यतीत्यन्तचिनीती दृश्यते यतः सालीभरेण तीयेण जलहरा फलभरेण तरुसिहरा विणएण
 यमपुत्रिमा नमन्ति नङ्कभ्रमण १ ततो विनय रञ्जितेन राज्ञा तस्य कुलादिकं पृष्टं कियान् कलाभ्यासकृत इत्यपि पृष्टं कुमारस्तुलज्जालु लेन
 न हि विविचिषी उपाध्यायेन तस्य कुलादिकं सर्वविद्या नेपुण्यं कथितं कुमार वृत्तान्तं युत्वा चमत् कृतो भूपतिः अथ तस्मिन्ने वावसरे राज्ञः पुरो नगर
 नीक, प्राभृतं मुक्ता एव मृचियान् हे देवत्वन्नगरं कुवेर सहर्षं कियद्दिनानि यावदासीत् साम्प्रतं घोरपुर तुल्यमस्ति केनापि तस्करेण निरन्तरं सुप्यते
 पतारं रणां तुरु राज्ञातला रक्षा आकारिता भृगु वचोभिस्तर्जिताः तेरुक्तं महाराज किं क्रियते कोपि प्रचण्डस्फुरोस्ति वज्रपद्ममोपिन दृश्यते
 ततः कुमारो राज्ञा हंसदिन मध्ये तन्कार कर्पणं चैव करोमि ततोऽग्नि प्रवेश करोमीति प्रतिज्ञा कृता राज्ञा तु पुरलीक प्राभृतं कुमाराय दत्तं
 कुमारस्तुलज्जालु चारुग्यानानि विचारयति वेमाणं मन्दिरसु पाणागारेसु यूयठाणेसु कुत्तरियवणेसु उज्जाननिवाण सालासु १ मठसु च देवलेसु च
 चारु पङ्कजसु च सालासु एणसु ठाणेसु पाणतकरी होइ २ एवं चौरस्थानानि पश्यतः कुमारस्य पट्टदिनागताः पञ्चाक्षतम दिने नगराद्वहि
 गताः श्रितः चिन्तयति छिन्नउमोमं अह होठवं धणचयउ सव्वहालच्छी पडिवन्न पालणेसु पुरिसाणं जंहीइतं होइ १ एवं चिन्तयन्नसो कुमार
 इतस्ततो दिगन्तोक्तन करोति तस्मिन्नवसरे एकः परिहित धातुवस्तो सुण्डित गिरः कुर्वन्नि दण्डधारी चामरहस्तः किमपि बुड् बुड् इति शब्दं
 मुनेन ज्ञाणः परित्राजक भूमायात कुमारेण दृष्ट चिन्तितश्च अथमवश्यश्चौरः यतोस्य लज्जणानी दृग्गानि सन्ति करि सुण्डाभुयदण्डी विसालं वच्छत्य
 नो पुरुमर्कमो नर जुयलोउरसयो दोह जतोय १ एवं चिन्तयतः कुमारस्य तेन कथितं अहो सत्पुरुष कम्पमायातः केन कारणेन पृथिव्यां
 भवति कुमारेण भणित उचयनो तीहमवायातः दारिद्र्य भग्नो भ्रमामि परिव्राजक उवाच पुत्रवं मा खेदं कुरु अथ तव दारिद्र्यं श्रितगि समो

हितमर्थं ददामि ततो दिवस यावत्तौ तत्रस्थितौ रात्रौ कुमार सहित चौरः कस्यचिदिभ्य गृहे गतः तत्र चात्र दत्तवान् तत्र स्वयं प्रविष्टः कुमारस्तु बहिस्थितः परिव्राजकेन द्रव्य भृताः पेटिकास्ततो बहिष्कर्षिताः ताः स्नातमुखे कुमार समीपे मुक्ता स्वयमन्यत्र क्वचिद्गत्वा दारिद्र्य भग्नाः पुरुषा अनेके आनीताः तेषां शिरसिताः पेटिका दत्वा कुमारेण समं स्वयं बहिर्गतः सतापसः कुमारं प्रत्येव सुवाच कुमार क्षणमात्रं वहे तिष्ठामः निद्रा सुखमनु भवामः परिव्राजकेनेत्युक्ते सर्वेपि पुरुषा स्तत्र सुप्ताः कपट निद्रया परिव्राजकोपि सुप्तः कुमरोपिनो तादृशाणां विश्वासः कार्यं इति कपट निद्रयैव सुप्तः तावतासपरि ब्राजक उत्थाय तान् सर्वान् कंकपत्रया मारयामास यावत् कुमार समीपे समायाति तावत् कुमार उत्थायतं खड्गे न जङ्घाद्वये जघान छिन्ने जङ्घाद्वये सतत्रैव पतितः कुमारं प्रत्येव सुवाच वत्साहं भुजङ्गनामा चौरः ममेह श्मशाने पाताल गृहमस्ति तत्र वीरपत्नी नाम्नी मम भग्न्यस्ति अटवटपादपस्य मूले गत्वा तस्याः शब्दं कुरु यथा साम्भूमि गृहद्वार मुदघाटयति ताञ्चस्व स्वामिनं करोति सङ्घितदानार्थं मत् खड्गं गृहाणेत्युक्ते कुमारस्तत् खड्गं गृहीत्वा तत्र गतः सतु तत्रैव स्ततः कुमारेण साशब्दिता आगता द्वार मुदघाटयामास कुमारेण भ्रातुः खड्गं दर्शयित्वा स्वरूपं मुक्तं तस्याः अन्तः खेदी जातः परन्तुमुखे खेदं दर्शयामास मध्ये आकारितः कुमारः पत्यङ्गे शायितः उक्तञ्च तव विलेपनाद्यर्थं चन्दनादिक महमानयामीति ततोनिर्गता कुमारेण चिन्तितं प्रायः स्त्रीणां विश्वासी न कार्यो यतः शास्त्रे इमे दोषा प्रायो भवन्ति माया अलियं सोमो मूढत्वं साहसं असौयम् निस्रन्ति यातहृच्चिय महिलाणसहावया दोसा १ एतस्यास्तु तथाविध चौर भगिन्यां विश्वासो नैव कार्यं इति विचिन्त्य कुमारः शय्यां मुक्ताऽन्यत्र गृहकोणेस्थितः सा बहिर्गत्वा यन्त्र प्रयोगेण शय्यां समीच तया शय्या चूर्णिता ततः कुमारेण सासद्यः साक्रीशं केशेषु धृता राज्ञः समीपे आनीता प्रोक्तः सर्वोपि हृत्तान्तः राज्ञातङ्गमि गृहात् समस्तं वित्तमानाय लोकेभ्यो दत्तं कुमारेण साजीवन्ती मोचिता यक्षन्नृपाग्रहात् कुमारेण नृप

गुणा नमन् संनानाग्री परिणीता नृपेण कुमारस्य सहस्रं ग्रामीदत्ताः गतं गजादत्ताः दय सहयाख्यखादत्ताः लज पादा तयो दत्ताः ततः सुखेन कुमार
 सत्यं तिष्ठति पन्था कलाभ्या स समये यया ये विसुतया सह प्रीतिर्जातास्ति तथा मदनमञ्जर्या कुमार समीपे दूती मेपिता तथा उक्तं तव गुणानुरक्ता
 तेषामप्यधोभक्तिं यान्यति कुमारं गायुक्तं यदा अहं गङ्गपुरं यास्यामि तदा त्वां गृहीत्वा यास्यामीति तस्यास्त्वया वक्तव्यं अयान्यदा तव पितामिषितानराः
 कुमारं तत्परागममेताः कुमारं तेषां वचनं माकर्ष्य पितुर्मिलनाय अग्रमुत्कंगितः श्वशुरं पृष्ट्वा कमलसेनया समं चलितः चलनसमये च मदनमञ्जरी
 आहारितामपि कुमारसमं चलिताताभ्यां प्रियाभ्यां सहसेन्यवतः कुमारः पथिचलन् बहन् भिक्षान् सन्मुखमापततो ददयत्तदा कुमार सैन्यं नतैः समं
 गृहं कृतं भक्तं कुमारमेव भिन्ने नृणित इतस्ततो गतं भिक्षपतिन् कुमार रथे समायातः उत्पन्न बुद्धिना कुमारेण स्वपत्नी रयाग्रभागे निवेयिता
 तस्याः ददौ मोचयती भिक्षपतिः कुमारं गृहतः पतिं च तस्मिन् कुमार इतः कुमारस्तुतेनैव एकेन रथेन सह गच्छन्नेव महतः सार्यस्य
 मिमितः सार्योपि मनाग्रवमार्गे चलति कियन्मार्गे गत्वा सार्यिकैः कुमार एव सुक्तं कुमारार्गे भयं वर्तते ततः प्रध्वरमार्गे विहाय
 पथेन मार्गेण गम्यते कुमारणीकं किं भयन्ते कथयन्ति अस्मिन् प्रध्वरमार्गे महत्प्रवृत्तौ समेष्यति तस्याः मध्ये महानेकद्वीरो दुर्योधननामा वर्तते
 द्वितोयस्य मार्गस्य कृपन् विपमो गजो वर्तते तृतीयो दृष्टि विपसर्पो वर्तते चतुर्थो दारुणी व्याघ्रो वर्तते एवं चत्वारि भयानि तत्र वर्तन्ते कुमारः प्राह
 पथेषां मध्ये नैतस्यापि भयं कृतं चलत सत्वरं मार्गे कुयनेनैव श्वशुरे यास्यामः ततः सर्वेपि तस्मिन्नेवा ध्वनिं चलिताः अग्रे गच्छतास्तेषां दुर्योधन
 योरस्मिदृष्टभयमिमितः सोपिपान्योहं श्वशुरे ममास्यामीति वदन् सार्येन सार्यं चलति मार्गेचैकः सन्निवेशः समायात स्तदाविद्विषना उक्तं मम उप
 वसिषायां सन्निवेशो वर्तते तेनाव गत्वा मया दृष्टादि आनीयते यदि भवतां क्वचिः स्यात् सार्यिकैरुक्तं आनीयतां ततस्तेन तदस्मर्गत्वादध्यादि आनीत

विषमिञ्चितं कृत्वा सर्वेषां पायिताः सृताः सर्वसार्थिकाः अगडदत्तेन भार्याद्वययुतेन न पीतमिति न सृतः स विदग्धोपुनः सन्निविस मध्ये गत्वा क्रि
यत्यपरिवारयुती गृहीत शस्त्रः कुमारमाणाय आयातः कुमारेण खड्गं गृहीत्वा सन्मुखं गत्वाघोरसग्राम करणेन सहतः परिवारस्तु नष्टः भूमौ पतता तन्न
चौरिण एव मुक्तं अहं दुर्योधनचौरः प्रसिद्धः त्वयाहं हती न जोविश्यामि परं मम बहुद्रव्यं वर्त्तते मम भगिनो जयश्रीनान्नि अस्मिन् वनमध्ये उस्ति तत्त्वया
गृहीतव्यं सा चपलौ कार्यौ कुमारस्तत्तगतः सा आहता समायाता दृष्टः कुमारी ज्ञातस्तया भ्रातृवृत्तान्तः तया कुमारीपि गुफामध्ये आकारितः
तत्र गच्छ मदनमञ्जरीं वारितः तां तत्रैवमुक्त्वा कुमारीश्च चलितः कियन्मार्गं यावन्नतेन कुमारेण प्रचण्ड शुण्डादण्ड प्रभग्न तर्कोटि निष्टष्ट
गिरितटः सवेगं सन्मुख मागच्छन् यम इव रौद्ररूपो गजोदृष्टः ततः कुमारी रथा दुत्तीर्य गजाभिमुखं प्रचलितः उत्तरीय वस्त्रवेष्टिकां कृत्वा
गजाग्रं मुमोच गजस्तत् प्रहारार्थं शुण्डादण्ड मधः क्षिपन् यावद्दीपन्न तस्तावता कुमार स्तद्वत्तद्वये पादौ कृत्वा तत् स्कन्धे उधिरूढः वज्र
कठिनाभ्यां स्वमुष्टिभ्यां तत् कुम्भस्थल द्वयं जघान कुमारेण प्रकाममितस्ततो भ्रामयित्वा स गजो वशीकृतः पश्चात् स गजो गौरिव शान्तीकृतो
मुक्तश्च तत्रैव पुनः कुमारी रथे निविष्टोश्च चलितः कियन्मार्गं यावन्नच्छति कुमारस्तावत् कुण्डलीकृत लाङ्गूलः स्वरवेण गिरिप्रति छन्दान्
विस्तारयन् विद्युच्चञ्चललोचनः सर्वोपमां रसनां स्वमुख कुहरान्निष्कासयन् सिंहः समायातः तेनापि समं कुमारीयुद्धं कृतवान् कुमारेण कर्कश
प्रहारैर्जर्जरितः सिंहस्तत्रैव पतितः कुमारस्ततोश्च चलितः सर्वोप्युपद्रवीपि मार्गे विद्ययैव निवर्त्तितः कुशलेन कुमारः स्त्रीद्वयसंवृत्तः शङ्खपुरे प्राप्तः
प्रवेश महीत्ववः प्रकाम पिष्टभ्यां कृतः सर्वेषां पौराणां परमानन्दः सम्यन्नः तत्र सुखेन कुमार स्तिष्ठति अन्यदा वसन्ते मदन मञ्जरीं सह कुमार
एकाक्ष्यवक्रोडा वनेगतः तत्र रात्रौ मदनमञ्जरी सप्रेण दृष्टा सृतेव सञ्जाता कुमारस्तु तन्मोहादग्नौ प्रविश्यन् गगनमार्गेण गच्छता विद्याधरेण

प्राप्तिः निशामनेन सा जीविता विद्याधरस्य स्वस्थान गतः कुमारस्तथा सम रात्रिवासायं कस्मिंश्चिदेव कुलेगतः तत्र ता मुक्ता उद्योतकरणाय ऋग्नि
मांगतुं कुमारी वद्विर्गतः तदानीं तत्र पयपुरुषा पूर्व कुमार हत दुर्योधनचौर भ्रातरः कुमारवधाय पृष्टा वा गता इतस्ततो भ्रान्ताः कुमारच्छले मल
भक्ष्यमाग ताग्नान्ति तेभ्यु तद्यदोपकी विहितः मदनमंजरीं तेषा मध्ये लघुभ्रातु रूपं विलोकित रूपाक्षितया तस्यैव प्रार्थना विहिता त्वं
मन भर्ताभय मह तव पत्नी भयामि तेनेतत् तव भर्तारि जीवतिसन्ति कथमेवं भवति सा प्राह तमह मारयिष्यामि तदानीमग्निं गृहीत्वा
कुमारस्तत्र गतः प्रागच्छत् कुमार दृष्ट्वा तया तवस्यो दीपो विध्यापितः तवाया तेन कुमारेण पृच्छं अत्रोद्योतः कथं मभूत् तया
उक्तं तव चम्यम्याग्नेरेवोद्योतः सरनेन तेन तयैवाग्नीकृतं मदनमञ्जर्या हस्ते खड्ग गृहीत्वा कुमारीऽग्निप्रज्वालनार्थं ग्रीवामधश्चकार तावता तया
कुमारवधायं पुरं प्रतीकारादिक्रान्तं तस्याधरित्रं दृष्ट्वा चौरलघुभ्रातुर्वैराग्यमुत्पन्न पद्यादस्या हस्तात्तेन खड्गं अन्यत्र पातितं पञ्चापि भ्रातर
सन्तः कुराज्जनिताः गनेः गनैर्निर्गताः कस्मिंश्चिद्वने गता स्तत्र चैत्यमेकमुत्तुगं दृष्टं तत्र सातिशयज्ञानी साधुर्दृष्टः तत्समीपे तैः पञ्चभिरपि दीक्षा
गृहीता तदाज्ञां पालयन्तः संयसे रतास्तत्रैव तिष्ठन्ति कुमारेण नैतलिमपि ज्ञात अथ कुमारस्तत्र मदनमञ्जर्या रात्रिमैकामुपित्वा प्रभाते स्वगृहे
समायातः क्रियद्विगानन्तरमगापहतएकएवागङ्गदत्त कुमारस्तस्मिन्नेव वने तत्रैव चैत्ये गतस्तत्र देवान्नमस्कृत्य साधवो वन्दिताः गुरुणदेशनाकृता
कुमारेण पृष्टं भगवन् कर्तुं पचापि भ्रातर इव साधवः कथमेषां वैराग्यमुत्पन्नं कथमेभि र्यौवनभरेपि व्रतं गृहीतं एवं कुमारेण पृष्टे गुरुः प्राह सर्वं
तदीयं वृत्तान्तं कुमारस्तत्ररितं श्रुत्वा शुवतो स्वरूपमेवं विचिन्तयति अणुरज्जंति खणेण जवईओ खणेण पुणो विरज्जंति अन्नन्नरागनिरया हलिहरागुब्ब
चनपेमा १ इति विचिन्त्य कुमारीपि वैराग्यान्नव्रजितः यथासौ अगङ्गदत्तः प्रतिबुद्धजीवी पूर्वं द्रव्या सुप्तः पद्याज्ञावा सुप्तोपि इह लीजे परलोकं च

सुखी जातः ६ चरे पयाइ' परिसंक्रमाणां जं किंचिपासं' इहमन्नमाणां लाभंतरे जीवीयबूहइत्ता पच्छा परित्राय मलायधंसी ७ साधुः संयममार्गे पदानि धर्मस्थानानि परिश्रद्धमानः चारितदूषणानि विचारयन् चरेत् संयममार्गे विहरेत् किं कुर्वीणः यत् किञ्चिदपि गृहस्थपरिचयादिकं प्रमादपदं दुश्चित्तनादिकं बन्धस्यहेतुत्वात्माशं इव मन्यमानः पुनःसाधुर्लाभंतरे जीवितं बृंहयित्वा पश्चात्परिज्ञाय मलापधंसी स्यात् कीर्थः एकस्मात्सामातृन्नन्यालाभो लाभंतरे तस्मिन्लाभंतरे सति ज्ञानदर्शनचारित्रादीनां लाभविशेषे सति जीवितं शरीरं बृंहयित्वा आहारभाटकदानेन धारयित्वा पश्चात्सामाप्रप्ते रभावं ज्ञपरिज्ञया कृत्वा इमं मम शरीरं अतः परं ज्ञानादिगुणार्जकं नास्तीति परिचिन्त्य प्रत्याख्यान परित्रया भक्तं प्रत्याख्याय अष्टकर्मलक्षणमलस्य अपध्वंसं कोनिवारकः स्यात् ७ अत्र मण्डकचौरोदाहरणं उत्तराख्यान बृहहत्तिगतं प्राकृतं संस्कृतीकृत्य लिख्यते वेत्तातटे मंडिक मामा तुन्नकचौरः परद्रव्याहरणा सक्त आसीत् स च दिवसे राजमार्गमध्यस्थः पादयोर्मगंडानीति वदन् बद्ध पट्टकपादौ मुखे मृशमाक्रन्दन् तुन्नक शिल्प सुपजीवति रात्रौ च व्यवहारि गृहे जातं दत्त्वा बहुधनं गृह्णाति नगरोद्यानान्तः स्थित भूमिगृह कूपे सर्वं लिपति तत्रचास्य भगिनी कन्या तिष्ठति यांस्रभारवाहकान सावानयति तान् सर्वानेषां स्वयंपाद शौचादि बह्वपचारपूर्वक भोजनपत्ता सुपवेश्य विषमिश्रित भोजनदानेन मारयति अपर कूपान्तरनिक्षिपति एवं काले वचरे प्यामत्तो ॥६॥ चरे पयाइ परिसंक्रमाणां जं किंचिपासं इहमन्नमाणां । लाभंतरे जीविय बूहइत्ता पच्छा परि

किञ्चित् अन्यमपि गृहसस्तवादिपाशं मन्यमानः इम जाणीने संसारनां काम काज गृहस्था न स्यु परिचयपास रूपकरी जाणे इमनरेषिषे लाभंतरे लाभविशेषे सति यावद्विशिष्टतरज्ञानाद्याप्तिः स्यात् तावत् जीवितं धारणीयं जीहांलगे शरीर थकी तप जप नीलाभ होइ तिहां लगे शरीर राखे पश्चात् शरीरं त्यक्त्वा कर्ममलं दूरिकुर्यात् पछे आपणी प्रज्ञा बुद्धिं करी सर्वपचखी अणसण लेइ पापरूप मलने फेडे ७ स्वच्छन्दतान्निरोधेन उपैति मोक्षं जीव

अथ नृपतिः तत्र नगरं भृगुं सुपितं अन्यदा तत्र नगरे मूलदेवी राजा राज्ये उपविष्टः सकथं राजा तत्र संवृत इति तदास्थानं मुञ्चते उज्जयिन्यां नगर्यां सर्वगणिता प्रधाना देवदत्ता नामा गणिकास्ति तस्या गृहेऽवली नामा व्यवहारि पुत्रः परदेशायातो भोगान् भुङ्क्ते मार्गितमर्यश्च ददाति तस्या एत गृहे परदेशायातो राजपुत्रो मूलदेवीऽतिरूप सोभाग्य स्तयैवगुणवृद्धामानितीऽचलः प्रच्छन्नमायाति भोगानपि भुङ्क्ते सातु मूलदेवेन एकमेव प्रेमवती च भूय परं प्रचल स्तत्पुत्रं न जानाति एकदा देवदत्ता जनन्या उत्तं पुत्रि किमेतेन मूलदेवेन निःस्वेन अचलमेव भज मूलदेवं त्यज देवदत्ता प्राह प्रयं पण्डितोऽतो मीन्द्रयोऽति गुणयान् जननी प्राह अथ मूलदेवस्य निःस्वेन सर्वेपि गुणगताः अचलस्य स्वस्त्वेन सर्वेऽप्यौदाय्या दिगुणाः सन्ति यस्यौदाय्यं तस्य सर्वगुणाग्रत्वं चेत्त मन्त्रे तदाम्य मूलदेवस्य अचलस्यापि च औदार्यपरीक्षां कुरु ततो देवदत्तया एकादामो मूलदेवस्य मार्गं प्रे पिता एकाच अचलस्य मार्गं एयोऽपि दामोदयं प्रलोकमेव सुवाच देवदत्ता इच्छुयठि मार्गयति तदा मूलदेवः इच्छुयठि सुगन्धादिना सस्कारं कृत्वाप्ययति तदा देवदत्ता यस्यां प्रलाप पश्य मूलदेवस्य विवेकितां तदैव अचलेन इच्छुयठिभृतं शकटं प्रे पित अथ अक्का मूलदेवस्य हेयिणी अचलस्य मार्गं गत्वा देवदत्ताया मूलदेवा मय मरुपस्य प्रानिनीत्तं तया कुरु यथाहं मूलदेवं गृह्णामि तयोक्तमवज्यं मया तद्गोगावसरो ज्ञाप्यः अचलेन तस्यादीनाराष्ट्रगतं दत्तं सा गृहे गत्वा देवदत्ताया इदमन्तरयत् अचनीज्य त्वरितकार्यं समुत्पन्ने क्वचिदग्रामे चलितोस्ति सोऽय नायास्यति तथाप्यय दिनसत्क भाटकं प्रे धितमस्ति एवमुक्तादीना गदयत तया देवदत्ताया दत्तं देवदत्तायापि मूलदेवस्तदानीमाकारितः सोऽप्यागतस्तस्याः शयनीयेसु स्वाभोगे प्रवृत्तः तस्यां विलासां तयाऽकया मूलदेव देव दत्ता संभोगगत्य अचनन्य ज्ञापित अचनीऽपि सपरिवार स्तथायातः देवदत्ता तं सपरिवारमायातं दृष्ट्वा मूलदेवं शयनीयाधिशिष्यैः इतस्ततो वस्तापि विद्याग्यामाम अचनन्य गति सपरिवार मुता तदा मरुहान्तर्गत्वा शयनीये उपविष्टं देवदत्ता तु न किञ्चिदुवाच नापि तस्य किञ्चिद्विषयनादापचारं

चकारअचलेन शयनीयाधः प्रविष्टो मूलदेवी ज्ञातः तस्या इदमूचे अद्य मयाऽतस्थेनैवाभ्यङ्गनक्षानि करिष्ये तदा देवदत्तयोक्तं शयनीयवस्त्रविनाशो भविष्यति स आख्यत् तवापूर्वं वस्त्रसहितं अपूर्वं शयनीय दास्यामीत्युक्त्वा तत्तैवाभ्यङ्गं स्नान चकार तन्मलक्षितो मूलदेवः शय्याधस्थ इतस्तत आलत् अचलेन शय्या वस्त्रमपसार्य केशेषु गृहीत्वानिक्कासितः उक्तमुच्चस्वरेणयाहिल जीवन्नेव मया मुक्तः अपराधस्तु तवेष्टयोस्त्रि यत्सांप्रतमेव त्वं मयाहन्य से परं कृपया त्वं सुचते त्वमपि कदाचिन्ममापराधे ईदृशोभूयाः एवमचलेनोक्तो लज्जितो मूलदेवः कुमार उज्जयिन्यानिर्गतोविन्ना तटमार्गे प्रस्थपितः तदा तस्य एकः पुरुषो मिलितः मूलदेवेन घृष्टं क्व ल शस्यसि तेनोक्तं वेन्ना तटेयास्यामि मूलदेवेनोक्तं अहमपि तन्नैव प्रस्थितोस्मि आवां सहैव व्रजामः तेनोक्तं एवं भवत्विति द्वावपि सहैव प्रस्थितौ तस्य पुरुषस्य शम्बलम्बर्त्तते मूलदेवस्य किमपि शम्बलं नास्ति अन्तरा अटवौ समायाता द्वावप्यटव्यां प्रविष्टौ मूलदेवचिन्तयति एष मे सम्बलविभागं करिष्यते स च भोजनसमये स्वयं भुक्ते न किञ्चिद्ददाति मूलदेवस्तु चिन्तित अद्यानेन न किञ्चिद्दत्त परं कल्पेदास्यति इत्याशयैवाग्रतो गच्छति एव दिनत्रयं यावन्मूलदेवेन न किञ्चिन्नश्च न किञ्चिद्भुक्तं चतुर्यदिने मूलदेवेन स पुरुषः घृष्टः अत्र क्वचिन्नत्यासन्नो ग्रामीस्तिन वा तेनोक्तं इत स्तिर्यक् प्रदेशनाति दूरे ग्रामो वर्त्तते परमह तत्र नायास्यामि अग्रे यास्यामीत्युक्त्वा स पुरुषोऽग्रे चलितः मूलदेव एकाक्येव तत्रगतः भिक्षा भ्रमता च मूलदेवेन राधो कुल्मापालब्धाः तान् वस्त्राञ्चले गृहीत्वा मूलदेवो ग्रामाद्वहिर्याति तावतामासोपवास पारणके यतिरेकोभिच्चाथ ग्रामान्तः प्रविशन् मूलदेवेन दृष्टः भक्त्युक्तासेनते कुल्मावा मूलदेवेन तस्मै साधवे दत्ताः साधुरपि द्रव्य जेतकालभावश्रद्धां स्तान् गृहीतवान् मूलदेवेन परमया भक्त्या भणितं धन्नाणं खुनराण कुम्भासाहुन्ति साहुपारण अथ तत् प्रदेशाधिष्ठात्रा देव्या मूलदेवस्योक्तं वत्स ए तस्या गायाया द्वितीवादे यन्मार्गयसि तद्ददामीति मूलदेवेन गाथा द्वितीयाधिमिद कृत गणि अष्टदेवदत्त दन्ति सहस्रश्च रज्जश्च देवतया भणितं एतत्तवाचिरेण भविष्यति ततो मूलदेवो वेन्नातटे गतः

देव्यं पुष्टीं सुतः तच्च कार्यं टिकापि ब्रह्मयः सुताम्हन्ति तेषां मध्ये एकेन कार्यं टिकेन स्वमुखे प्रविशंश्चो दृष्टः तादृग्य एव क्षप्त्री मूलदेवेन दृष्टः कार्यं
टिकेनगु प्रातस्तथाय गुराः पुरः मध्य उक्तः गुरुणापित्व मया दृष्ट गुड सहितं मण्डकं प्राप्य सीति वभापे मूलदेवस्तुत उत्थाय नगरास्तः स्वप्नपाठकगृहे
गत्वा घनं चिनयं कृत्वा स्वप्नपाठकाय स्वप्नमाचख्यौ तेनीक्तं सप्तमदिवसे तव राज्यं भविष्यतीति तस्मिन्मवसरे तत्रा पुत्री राजान्तः सामन्तमन्त्रिभिश्च
पद्मभिःपिक्तः भूम्नि सप्तमेदिवसे मूलदेव समीपे समायाता इषारवस्वक्रे स्वष्टौ मूलदेव मध्यारोपितवान् सामन्ताद्यैर्योग्यमिति कृत्वा राज्यं यभि
भिः सप्तमे दिवसे मूलदेव स्तत्र सहय दन्तिराज्यं प्राप्तः उज्जयनी नृपेण सार्धं प्रीतिस्वकार अनेक द्रव्य लक्षप्राप्तानि प्रेषितवान् एकदा मूलदेवेन
तत्प्राप्तं देवदत्ता मागिता तेन प्रीतिपरवगेन प्रेषिता मूलदेवेन स्वपदराज्ञी कृता तया समं यथेष्टं मूलदेवो भोगान् भुक्ते अन्यदा तत्र समुद्रमार्गो
दृश्यः समायातः माण्डपिकेः शुकचौर्या ब्रह्मो मूलदेवराज्ञः पुर आनीतः मूलदेवराजा उपलक्षितः कथितश्च त्वं मासुपलक्षयति स आहकस्त्वं
नोपलज्जति त्वं महाराजः मूलदेवेनीक्तं सोहं मूलदेव इत्युक्त्वा वन्यनान्मोचितो विसर्जितश्च एवं मूलदेवस्तत्र निवृत्तोः राज्यं करोति स मूलदेवो
नगर नोत्तम्य द्यौर पराभवं ज्ञात्वाऽन्यं नगर रजकं कृतवान् सोपि चौरं गृहीतुं न शक्तः तदा मूलदेवः स्वयं नीलपट्टं प्रावृत्य रात्रौ निर्गतः इतस्ततो
भ्रमयन् यत्र मत्तवृक्षो मण्डिकचौरोऽस्ति तत्रैवायातस्तत्पार्श्वे कपटनिद्रया सुप्तः अपरेपि दारिद्र्यभग्नाः पुरुषास्तत्र सुताम्हन्ति मण्डकेन तावता क्रन्द
भता यावत्तत्ररात्रिः समायाता तदानीं तत उत्थाय सर्वेषु त्यापितः आयां तु मया सार्धं सर्वानपि धनवतः करोमीति वदन् तैः
साधं पुराणभोग्या एकस्य धनिकस्य गृहे ज्ञातं दत्त्वा वह्नि धनानि निष्कास्य सर्वेषां तेषां यिरसि पोद्दलकादत्ताः मूलदेवस्य यिरसि एकः पोद्द
न्त्रिकादत्तः सर्वेष्ये कृत्वा घनं स्वप्नपाणिः पुष्टौ स्थितः श्मशानाक्तभूमिगृहे सर्वेपि प्रवेशिता पोद्दलकधनानि कूपान्तश्चिपेप सर्वेषामपि तेषां पाद

श्रीचं तत्रस्थया चौर भगिन्यादत्तं स्वयं पादञ्चालनञ्चक्रे मूलदेव पादञ्चालनावसरे तत्पादतलेपद्मं दृष्ट्वा कुमार्यादिना चिन्तितं कोप्ययं महान् राजति ज्ञात वतीनायं मया विनास्य इति मत्वा तथा मूलदेवस्य नेत्र संज्ञाकृता सततो मूलदेवो नष्टः पश्चात्तया चौरस्य स्व भ्रातुरुक्तं एषः पुरुषो नष्टः भ्रातापि गृहीत खड्गस्तत्पृष्ठौ षलितः मूलदेवोपि प्रत्यासन्नमायातं दृष्ट्वा क्वचित् स्थाने बज्र पाषाण शिबलिङ्गं स्तोत्ररीय वस्त्रेणाच्छाद्य स्वयमन्तरितः स्थितः कोप्या न्येन चौरिण तत्रागत्य स एवाय पुरुष इति कृत्वा शिबलिङ्गं मस्तके कङ्क लीहमय खड्गप्रहारीदत्तः तच्छिबलिङ्गं द्विधाकृतं हतो मया स पुरुषः इति ज्ञानन् स्वस्थाने गत्वा सुप्तः प्रभाते समण्डिकं तुन्नकचतुः पथान्तः समागत्य तथैवक्रं दान् कुर्वन् स्थितः राज्ञा च प्रभाते स्वपुरुषैः स आकारितः राज पुरुषेषु तत्रायातेषु तेन चिन्तितं तदानीं मया स पुरुषो न हतः किन्तु दृषदावेव खड्गप्रहारीदत्तः योनष्टः पुरुषः सोवश्य मलत्थो राजा ते नैवमे पुरुष माह्नातुं प्रेषिताः यामिता वक्तव्यं श्रयेतो नञ्छु शक्यते यद्वाच्यं तद्वद्वलिति चिन्तयन्नेवासौतैः पुरुषैः ग्रनै शनैर्ब्रजन् राजसभायामानीतः राज्ञाप्यसौ अश्रुत्यानादिना मानितः अर्द्धासने निवेशितः आश्वासितः स्वनेपथ्यं समस्तस्य नेपथ्योदत्तः समीज्यसमंभोज्यमपिकरितः अन्यदातस्य उक्तं स्वभगिनीं मम देहि तेन सा दत्ता सा परिणीता राज्ञा स्वप्ने मयातौ कृता अन्यदा राज्ञा उक्तं द्रव्यं मे विलोक्यन्ते त्वं धना स्वकीयोसि ततो मे द्रव्यं देहि तत् चिन्ता तु ममैवास्ति तेन राजमाशितं द्रव्यं दत्तं स राजपाशं सुखेन तिष्ठति अन्यदा पुनरपि राज्ञा द्रव्यं मार्गितेन दत्तं राज्ञा तस्य पुनर्महान् सत्कारः कृतः पुनरपि राज्ञा द्रव्यं मार्गितं तेनापि दत्त एवमन्तरान्तरा राज्ञा सत्कारपूर्वतस्य द्रव्यं गृहीतं भगिनी पृष्ट्वा अथास्वस्य किञ्चिद्वनं सां प्राह अयं रिक्तीकृतस्त्वया नातः परमस्य किञ्चिद्वनमस्तीति श्रुत्वा राज्ञासौ मण्डिकधीरः शूलायामारोपितः अत्रायमुपनयो यथाय मकार्यकार्यपि मण्डिकधीरो मूलदेवेन यावत्कामं तावत् रक्षितः तथा धर्मार्थिनापि संयमलाभहेतुकं जीवितं रक्षणीयं यावत्कालं संयमलाभः तावत्कालं जीवितमौषधादिभिः कृत्वा रक्षणीयं माग्ययेति हृदं

निरोधेन इवेद मोक्षं प्राप्ते उक्ता सिक्तियवगधारी पुष्पाङ्गं वासाङ्गं चरेपमत्तो तन्मासुणी खिण्य सुवेद सुखं च साधुच्छेदो निरोधेन मोक्ष उपेति
ग्राह्येण विनेय प्रयत्नं न इन्द्रस्य निरोधो निवारणं तेन गुर्वोत्रया प्रवर्त्तनेन निर्भयस्थान प्राप्नोति को यथा गिञ्चित वर्मधारी अखो यथा यथा ग्राह्य
इयार्थे गिञ्चा ज्ञाता प्रस्येति गिञ्चितः यर्थसन्नाहं धरतीति वर्मधारी सन्नाह धारकः एतादृशः सुगिञ्चितः कवचधारी चाग्नेऽखवारगिञ्चायां स्थित
अन्तो निरोधेन चेच्छागमनविनेयेन मोक्षं प्राप्नोति निर्भयं स्थानं प्राप्नोति गत्व मिहन्तुं न शक्यते हे साधो पूर्वाणि पूर्वप्रमितानि वर्पाणि यावत् अप्र
सप्तः सन् चर साधुमार्गे विहरतस्मात् अप्रमत्तविहारान्मुनिः क्षिप्रं मोक्षं उपेति च अत्र कुलपुत्रगिञ्चिताऽखधयोदाहरणं एकेन राज्ञा द्वयोः कुल
पुत्रयोः गिञ्चनार्थं ययौ दत्तो एकेन कुलपुत्रेण प्रथमोधावन वलनादि कला गिञ्चितो द्वितीयस्तु द्वितीयकुलपुत्रेण न गिञ्चितः संयामावसरे प्रथमोऽखो
यत्र ततः योतइय संयाममागरसयगात्र पार गतः सुखी यभूव द्वितीयस्तु सग्राममध्ये एव मृतः अत्रायमुपनयो यथासावगवः कुलपुत्रेण गिञ्चितः तथा
पश्चात्पि ध्यात याविहरतो गुरुगिञ्चितं गियमाप्नोति स पुत्रमेवं न लभेन्न पच्छा एसीवमा सासयवाइयाणं विसीयई सिद्धिं प्राडयंमि कालेवणीए
मरीरग्य ईए ८ यः पुरुषः पूर्वं एव अप्रमत्तत्वं न लभेत स पुरुषः पयादपि पूर्वमिव अप्रमत्तत्वं न लभेत एषा शान्ततवादिनं निरुपक्रमायुषां उपमा

गाय मलावधंमी ॥७॥ कंदं निरोहेण उवेद मोक्षं आसिजहा सिक्खियवम धारी । पुष्पाङ्गं वासाङ्गं चरेपमत्तो

प्रापन्तो एवमो मधं प्रापन्तो चतुराद कांद न करे जे योतरागे कर्त्तों छे तिम गुरुनी आप्ता लेईने करे तो मोक्ष जाय अग्यो यथा गिञ्चितः वाणधारी
विम गोष्ठा गिञ्चित भन्तो पागर पेहेरायो छे प्रमयार नाम न केडे चाले तो वेरी जीती आवे तिम साधु पणी इच्छा रुंधतो मोक्ष जाय पूर्वाणि वर्पाणि
पार्थ पापमत्तः माधु पूर्ववर्धं नगी अप्रमत्त थको विचरे तयाय साधुः गोष्ठं उपेति मोक्षं एहवी करणी करे तो साधू उतावसी मोक्ष जाय च स पूर्वमेव

शुक्तिः यादृशी जीवः पूर्वं स्यात्तादृशः पश्चादपि स्यात् इति शास्त्रतवादिनो वदन्तीत्यर्थः आयुषि सिधिले जाते सति शरीरस्य भेदेकाले उपनीते सति मरणेनिकटे समागते सति विखीदति विधिवो भवति अतः कारणात् पूर्वमपि पश्चादपि च न प्रमाद्यं ८ खिप्यं न सक्ते इ विविगमेउं तन्हा समुहाय पहाय कामे समिच्च लोगं समयया महसो अप्याणरक्खी चरमप्पमत्तो १० हे भव्य चिप्रं शीघ्रं विवेकं द्रव्यभावेन सक्कं त्यागरूपं एतुं प्राप्नु भवान् न शक्नोति न समर्थो भवति तस्मात् आत्मारक्षी सन् अप्रमत्तश्च सन् त्वं विचर किं कृत्वा समुत्थाय सम्यक् उद्यमं विधाय पुनः किं कृत्वा कामान् इन्द्रियविषयान्

तन्हा मुणिखिप्प मुवेइ मोक्खं ॥८॥ स पुव्वमेवं नलहेज्जापक्खा एसोवमा सासयवा इयाणं । विसीयई सिठिले आउ यंमि कालोवणीए सरीरस्स भेए ॥९॥ खिप्पं नसक्के इ विविगमेउं तन्हा समुहाय पहाय कामे । समेच्च लोगं समयया

न भेलत् पश्चाद्वर्गं करिथायि कोइ जीव इम जाणे हवणा खाउं पीउं पक्के मरणकाले धर्मकरो स पक्के कोण जाणें मनना परिणांम किस्सा एहीये ते भणी पेहे लांज धर्म करीइ एषा उपमा शास्त्रतवादीनां निरूप क्रमायुषां पक्के धर्मकरीश उपमा शास्त्रतवादी आउषाना धर्णेने सोमि बीजाने न शोभि विषादं गच्छति शिधिले आयुर्बले स्थिलीभूते पछिला धर्म कोधुं नहीं पक्के आजखूं पूर्ण थये जीव घणुं विषवाद पांमे दुखी थाय कालोपनीते शरीर भेदे सति मरण आव्या थका भरे मे धर्म न कीधो हवे माहरी सीगत थामे ८ प्राणी प्रायेण शीघ्रं विवेकमाप्नु न शक्नोति प्राणी मरणसमे उतावलो त्याग रूप विवेक पांली सके नहीं तस्मात् समुत्थाय त्यक्त्वा कामान् तिणे कारणे कामभोग छांडीने धर्मेने विषे उद्यम करे ज्ञात्वा लोक समतया महर्षिः लोकनुस्वरूप देखीने समता रसे करी भौलतो थकी विचरे आत्मारचकः चरेत् अप्रमत्तः सन् साधु केहवा के आत्मानो रचक के अप्रमादी थकी

प्रकर्षेण हत्वा इति प्रहाय त्यक्ता पुनः किं कृत्वा नोक्तं प्राणि समूह समया गन्तुमितीपरिसाम्यभावेन समित्य सम्यग् ज्ञात्वा १० अत्र ब्राह्मणोक्त्या एतौ ब्राह्मणः परदेजे गत्वा सूर्यगान्धपादौ भूत्वा स्वदेये समायातः तस्य प्रकामपरिहृत्यः दृष्ट्वा एकेन ब्राह्मणेन कन्या दत्ता तेन परिणीता सच लोके भृगुं दक्षिणं लभते धनवान् ज्ञातः तस्या भार्यायास्ते न बह्वनि आभरणानि दत्तानि सापि तानि स्वाङ्गे परिहितान्येव रक्षति नचांगलदाचिदप्युच्चारयति तेनेकदा तस्याः कथितं एष शुभश्रामोप्ति नित्यमाभरणपरिधानमयुक्तं कदाचियद्यत्त चौराः समायाति तदा तवाङ्गकदर्थना भवति सा प्राह यदा चौराः समायाप्यन्ति तदा त्वरितमन्त्रादाभरणान्यहमुत्तारयिष्यामि अन्यदा तस्या गृहे एव चौराः समायाताः सा तदानीं निवडमन्त्रलग्नान्याभरणानि नांगादुत्तारयितममनर्थाः तदैव स्थिता तस्यासाभरणाः पाणाद्यवयवांश्छित्वा तैर्गृहीताः साच महतीं कदर्थनां प्राप्ता नृता एवमग्रेपि प्राकृतकर्म्मविवाकज्ञानेन निवेकमेतुं गच्छतीति ममिष्य लोगं समयामहेसो अप्पाण रक्खी चरमप्यमत्तो अत्त प्रमाद परिहारा परिहारयो वणिम्महिलद्वयो रुदाहरणं एत्ता रत्तिसत्तिना प्रोपित पतिका निजवपुः शुश्रूषा परागृहव्यापारेषु प्रमत्ता दासादीनां यथाहं भोजनार्थायि अददाना तैर्मुक्ता ततो गृहागतं भर्ता मगृह्णे भृत्य विभक्तानि दृष्ट्वा सान्नो निकासिता ततो वणिजा बहुद्रव्येण अन्या परिणीता सा च न स्वदेहशुश्रूषां करोति यथाहं भृत्यान् भोजयन्ती कर्गेषु निपण्यन्ती च भर्ता गृहस्थाभिनी कृता इहैव जन्मनि प्रथम स्त्रीयत्प्रमादादीषान् प्राप्नोति अप्रमादात् द्वितीय स्त्रीवद्गुणान् वाप्नोति

मतीमी अप्पाण रक्खी चरप्यमत्तो ॥१०॥ मुहुं २ मोह गुणो जयं तं अणोगरुत्वा समणं चरं तं फासा फुसंति असमं

तिर २ गौ रजा करत १० महुं मुहुं वीरवारं गद्यादीन् जयंतः साधु केहवा के वार २ मोहनी जीते के समयमार्गे गच्छन्तु अनेकरूपस्वर्गो स्थयन्ति असमं यत्तमं यत्तमं प्रतिफलं गद्या म्यात्तवा नाना प्रकारे साधुने विचरतानि स्वर्गो अनुकूलं यथास्थात् नानाप्रकारना स्वर्गं आवीसाधुने फरसे के भंडा भला

तीत्युपनयः १० सुहं सुहं मोहगुणे जयन्तं अणेरूवा समञ्जस्वरन्तं फासा फुसन्ती असमञ्जसश्च न तेषु भिक्षू मणसापञ्चोसे ११ स्पर्शाः स्पृश्यन्ते इन्द्रियै रिति स्पर्शाः शब्दादयो विषयाः अमणं साधुं असमञ्जसं प्रतिकूलं यथास्यात्तथा स्पृशन्ति साधुं प्रति दुःखदा भवन्ति कौटुशाः स्पर्शाः अनेक रूपाः तयो विंशति विधाः साधुं किं कुर्वन्तं सुहसुं दुर्वारं २ मोहस्य गुणान् जयन्तं शब्दादि विषयान् जयन्तं भिक्षुस्त्रेषु प्रतिक्षीमेषु अगुलीमेषु वान प्रादु र्थे त प्रद्वेषं न कुर्वीत न च हर्षितीति भवेत् इत्यर्थः ११ मन्दाय फासा बहुली हृणिज्जा तहप्पगारेस मणं न कुज्जा रक्खेज्ज कोहं विणइज्ज माणं मायं न सेवेज्ज पडिज्ज लोहं १५ च पुनः साधुस्तथा प्रकारेषु विषयेषु मनो न कुर्या तथाप्रकारेषु इति कौटुशेषु स्पर्शाः कौटुशाः सन्ति तानाह स्पर्शाः मन्दावर्त्तस्ते मन्द यन्ति विवेकिनं इति मन्दाः पुनः कौटुशाः स्पर्शाः बहुलीभनीयाबहुलीभयन्ति लोभ मुत्यादयन्तीन्ति बहुलीभनीयाः पुनः साधुः क्रोधं रक्षेत् पुनर्मनं

जसंचनतेसुभिव्वमणसाप उस्से ॥११॥ मंदाय फासा बहुलो हृणिज्जा तहप्पगारेसु मणं न कुज्जा । रक्खेज्ज कोहं

नतेषु भिक्षुः मनसा प्रद्वेषं कुर्यात् ते स्पर्शं उपरि साधू द्वेष न आणे ११ मन्दयन्ति विवेकिनममतां नयन्ती मन्दाः प्रचुरः लोभनात्मा स्त्रीना स्पर्शपुरुषने मन्दपणे मूढपणे घणु लोभावेच्छे तथा प्रकारेषु स्पर्शादिषु मनो न कुर्यात् तथाप्रकार साधूस्त्री तथाहाव भावस्पर्शनने विषे मन स्फे टयेत् क्रोधं विनिवार येत् मानं साधु क्रोध न करे मान फेड़े माय न सेवयेत् लोभं स्फे टयेत् मायाने न सेवे लोभने टाले १२ ये संस्कृताः तुच्छतत्त्वज्ञाः बौद्धाद्याः ते संस्कृत भाषाना वीलणहारतुच्छपरवादी वादना करणहार ते प्रमद्वेषामुगताः परवसाः ते रागद्वेषने वसि पद्या परवस पद्या यका फरसे छे एते परवादिनो अन्यतीर्थिकाऽधर्माः तान् निन्दन् ए पर अन्यतीर्थोऽधर्मीनि निन्दतो थको अभिलिखेत् ज्ञानादीन् गुणान् यावन्मृत्तिः समाप्ती ब्रवीमि साधु संयमनागुण वांछे संयमने विषे वर्त्ते जिहं लगे शरीरभेद न पामे तिहं लगेधर्मेने विषे प्रवर्त्ते १३ इति चतुर्थं अध्ययनं असंस्कृतम् संपूर्णम् ॥ अथ अकाममरणं

महान् श्रीधीयस्य समहौषरतस्मात् अत्र प्राकृतत्वा द्विभक्ति व्यत्ययः हे जंबू तत्र देवमनुष्य सभायां एकस्मिन् काले अत्र भरतचेति एकस्य तीर्थं कस्य वियमानत्वात् एकीमहावीरः इमं प्रश्नं प्रष्टव्यार्थं रूपं प्रश्नीयं वाक्यं उदाहृतवान् कथं भूतः एकः महाप्राज्ञः महती केवलामिका प्रज्ञाज्ञप्तिर्यस्य स महाप्राज्ञः १ सन्तिमेय दुवेठाणा अक्वा या मारणंतिया अकाम मरणच्चैव स काम मरणन्तहा २ इमे प्रत्यचेहेस्थाने आख्याते जीवनि वासाश्रयौ आख्यातौ पूर्वतीर्थं करैः कथितौ कीदृशहेस्थाने मारणान्तिके मरणमेव अन्तो मरणान्तं स्तत्र भवं मारणान्तिकं तस्मिन् मरणवस्थायां जाते इत्यर्थः तदे स्थाने एकं अकाम मरणञ्च पुन रन्यत् तथा सकाम मरणं अकाम मरणं बाल मरणं स काम मरणं पण्डित मरणञ्चैव शब्दीपादपूरणार्थो मरणं सप्तदशधा आवीचीमरणं १ आवधिमरणं अन्तिम ३ बलय ४ वशावर्त्त ५ अन्तः प्रत्य ६ तद्भव ७ पण्डित ८ बाल ९ मिश्र १० छद्मस्थ ११ केवली १२ विहायस १३ गृहपृष्ठ १४ भक्तपरिज्ञा १५ इङ्गिनी १६ पादपीपगमन १७ १ बालाणं अकाम तु मरणं तु असयंभवे पण्डियाणं सकामं तु उक्कीसेणं सयंभवे १२ बालानां मूर्खाणां अकामं अकामेन अनीप्सितत्वेन स्मियते अस्मिन् इति अकाम मरणं असकृत् वारं वारं भवेत तु पुनः पण्डिता सकामं सहकामे न ईप्सितेन स्मियतेऽस्मिन् इति सकामं मरणं यस्मिन् आगते सति असन्त्यस्य तथा उत्सव भूतत्वेन सकामं इव सकामं

तथएगे महापद्मे इमंपणह मुदाहरे ॥१॥संतिमेय दुवेठाणा अक्वाया मारणंतिया अकाम मरणंचैव सकाम मरणं

महापुरुषतीर्थंकर साधु ए संसारसमुद्रतथा दुस्तरः तत्र एकी महाप्राज्ञः इदं प्रश्नं उदाहरेत् कथितवान् एक साधु ए प्रश्न कहे तो इतो १ सन्ति विद्यते मे मम हे स्थानके सन्ति हे माहरे दीयस्थानके आख्याताः मारणांतिकाः कह्या मरणने अवसरे एकं अकाममरणं निश्चये न एक स्थानके अकाममरण कहुं द्वितीयं सकाम मरणं तथा वीजूं स्थानक सकाम मरणनी कहुः २ बालानां मूर्खाणां क्विकरहिता नां अकामजे

तान् ॥२॥ वालाणां अकामंतु मरणां अमद् भवे । पंडियाणां सकामंतु उक्तीसिणं सद् भवे ॥३॥ तत्विमं पढमं ठाणं
ममन्वीरेण देमियं । काम गिठे जहा वालिभिसं कराइ कुव्वई ॥४॥ जे गिठि काम भोगेसुएगे कूडाय गच्छई । नमे

मृगजानो पापना करणहार एहवो मनुयने अकाममरण होई अमरुत् वार२ भवेत् वालने अकाममरण वारंवार होई परिइतानां सकाम तु परिइतध
ग्यो मागनने सकाममरण होइ उत्कंपण केवलीनामेकवारं भवेत् परिइतने सकाममरण एक जवार होइ३ तत्र अकाम सकाममर्गयोर्मध्ये प्रथमं अकामं
सगनं परिइनुं अकाम मरण स्थानक मराचोरिण देगितं प्ररुपोतं श्रीमहावीर देवे कलु काम लीलुपः सन् यथामूर्खः कामभीगने विपे गृह हस्त्रो धको
बागमुरे भगं पलथे क राणि शिमात्रोनि कर्माणि करोति अतिक्रूर हिसादिक कर्म करे ४ जे आसक्ताः स्त्रीसम्भोगियु विलेपनादियु जे मनुष्य कांस

तस्मै प्रवर्त्तते तं प्रति कश्चिद्वक्ति भीलं धर्मं कुरु तदा स वक्ति मया परलोको न दृष्टः इमादयरतिः कामभोग सुखं रतिः चतुर्दृष्टा प्रत्यक्षं दृश्यमाना वर्त्तते ५ हत्या गया इमे कामा कालिया जे अणागया को जाणइ परे लोए अलि वा नलि वा पुणो ६ इमे कामाः कामभोगाः हस्तागताः हस्ते आगताः हस्तागता स्वाधीना वर्त्तन्ते इत्यर्थः ये अनागताः आगामि जन्मनि भविष्यन्तीति आगामिनः कामभोग सुखास्ते कालिका कालिभवाः कालिकाः अनिश्चिताः को जानाति परलोकः परभवः अस्ति वा नास्ति वा इतिभावः ६ जणेण सद्धिं होक्खामि इइबाले पगभई कामभोगाणुराएणं केस सम्मडिक्खई ७ ततः स कामभोग रसगृहः पुमान् बालः इति प्रगल्भते इति धार्ध्यं गृह्णाति इत्युक्ता धृष्टो भवति इतीति कि अहं जनेन साद्धं भवि

दिई परेलोए चक्खु दिट्ठा इमा रई ॥५॥ हत्या गया इमे कामा कालिया जे अणागया । को जाणइ परेलोए

अलिवा नलिवा पुणो ॥६॥ जणेणसद्धिं होक्खामि इइ बाले पगभई । काम भोगाणु राएणं केसंसं पडिक्खई ॥७॥

भोगने विषे गृह हुवा के लपटाई रह्या के एके सृषा भाषा गच्छन्ति ते एकांति कूडो वीले तथा क्रूरकर्म करे न से दृष्टः परं लोकः परलोकमे दीठो नथौ चतुर्दृष्टा मारतिः एकाम भोग ए स्त्रीनां सुख प्रत्यक्ष दीसे के ५ हस्तागताः इमे कामाः एकाम भोगहस्त प्राप्त के एकाम भोग हुं भोग हुं एते कालिकाः शब्दाद्याः ये आगताः एकामभोग छोडीने धर्म करी जिम आगे सुख पामो कोण जाणे आगे कि स्युं के आगे कुणे दीठु के को जानाति पर लोकः कोण जाणे परलोक अस्ति वा नास्ति वा के किंवा नही के ६ लेकिन साद्धं भविष्यामि लंपट थकी घेठाइ करे जिम एतला लोकनी गति हुस्ये तिम माहरी पणगति हुस्ये इति मूर्खः प्रगल्भ ते अवलंबत इम करी मूर्ख धीठाई करी अवलंबे के काम भोगनुं रागे न काम भोगने रागी करी केशं स

गमि भयं तामभोग सुख भोक्ताजनी याद्वयो भविष्यति तेन सार्द्धं ग्रहमपि भविष्यामि सञ्चाल इति उक्त्वा कामभोगानुरागेण कामभोगस्यै हेन भोगं
 सम्पत्तिपन्नं क्षेत्रं हस्त परव च वाधात्मकं दुःख भजते इत्यर्थः ७ तमोऽसि दण्डसमारभतमेसु धावरसु अष्टाए अष्टाए भुङ्गाम विहं मद्दे द ततः
 कामभोगानुरागात् स धार्ययान् वसेषु च पुनः स्वावरसु दण्डं समारभते मनोदण्डं वाक्कायैः पीडां समारभते अथेन द्रव्योत्पादननिमित्तं अनर्थेन
 निःप्रयोजनेन वा भूतग्रानं भूताना एयियमे जी वाय वनमप्येकेन्द्रियदीन्द्रिय पक्षेन्द्रियादि जीवानां वर्गं विशेषणानिस्ति अत्र
 दण्डयान् हया गया एतः पशुपापी वटतनेज्जासु सुमासु तत्पत्राणि छिद्नी कुर्वन् प्रयापहतेन कुतचिदा यातेन कस्यचिद्वाज्ज पुनेण दृष्टो भलितय
 थर पयं यण जयगमि तदप्योपित्वा पातयिष्यमि तेन प्रतिपन्न राजपुत्रेण स स्नगरनीत एकदाऽऽज्जवाहनिकार्यं गच्छतो राज्ञोऽर्क्षि राजपुत्र
 प्रेरितः सपातयाना स पशाम राजपुत्रो राजाजातः पशुपालस्यैव सुवाच वर दृष्टतेनीत्तं यत्वाहं वमामि तदेव यामं देहि राजा तत्पशामन्तस्य दत्त तेन
 च तत्र गगानगगनम धारणपिना निष्यन्तेषु चतुर्विषु गडिन सार्द्धन्तुन्द चण्डानि स्नादन् गायति अष्टमदं पि सिरिञ्चा सिद्धियं न निरत्यय अष्टमदं
 गगन गगन गनतमय १ तेन हि पशुपालेन वटपत्राणि अनर्थाय क्षिदितानि प्रचीणि पुनरर्थाय उत्पादितानि उभयत्रापि प्राणिबधः कृत
 इति ८ धिमे याने मुनागारं सारने पिसुणि सडे भुञ्जमाणि मरंमस मेय मेय तिमन्नं ९ मञ्चालः हिंस्रः हिंस्रज्यौलो भवति पुनर्मपावादी भवति

तयो से दंडं समारंभद् तसेमु यावरनुय । अष्टाण्य अगद्वाए भूय नामं जिहिमइ ॥८॥ निसे वानि मुमावाइ माइछे

प्रति पत्रं मे ग पग पत्रां ६० तत मदणः आत्मा हि सा समारो ते इत्यो धोठ पर्णा आदरोने तिवार पछी ते मूरसु तमेणु स्यावरपु जोविपु
तम रगपत्रांती पिणाम कर धनाटि जार्याय निर्यक कार्यने अर्थ निर्यक त्रप करे प्राणि वृन्द विहिमेत वणा जोनुने विन्नेमे मारे ८

माइल्लः मायाकारकः कापट्यवान् पिशुनः परनिन्दकः पुनः शठी वेथावत्यथाः करणेन धूर्तः मूर्खो वा सुरामांसं च भुञ्जानोऽपि मे मम एतत् श्रेयः कानि इति मन्यते अतएव शठ इत्यर्थः ८ कायसा वयसामत्ते वित्ते गिद्धि अइत्थिस दुहञ्ची मलं सच्चिण्डं सिसुनागुल्लमद्वियं १० पुनः कीदृश सका येनमत्तः पुनः वचसामत्तः पुनः वित्ते द्रव्ये गृहः लोभी च पुनः स्त्रीषु गृहः कायेनमत्तः यतस्ततः प्रवृत्तिमान् बलवान् अहं रूपवान् अहं इति इति चिन्तयन् वचसा आत्मगुणान् कथयन् सुखरीहं इति वा चिन्तयन् उपलब्धणात् मनसा मदाध्यातो धारणादि शक्तिमान् अहं इति चिन्तयन् सदुहञ्चीति द्वेधा द्वाभ्यां रागद्वेषाभ्यां मलं सच्चिनुते मलसच्चयं कुरुते कः कां इव शिशुनागः अलसी द्वीन्द्रिय जीवविशेषः भूनागः यथा सृत्तिकां सच्चनुते स च स्निग्धतनु तया बहिः प्रदेशे शरीरे रेणुभि रवगुण्डयते अतश्च सृत्तिकां एव अश्नाति ततश्च सृत्तिकातो बहिर्निःसरव सूर्यकिरणैः शुष्यन् क्लिश्यति विनश्यति विनश्य च सृत्तिकाया एव वृद्धिं कुरुते तथा सोपिमलं कर्ममलं वर्द्धयति कर्मणा एव उत्पद्यन्ते पुनः कर्ममल वृद्धिं करोतीत्यर्थं १० तत्रोपुद्धो आयङ्गेण गिलाणी परितप्पइ पभौञ्ची परलोगस्स कम्माणुण्ये हि अप्पणो ११ ततोऽष्टकर्ममल सच्चयादनन्तरं आतङ्गेन रोगेन स्पृष्टः सन् ग्लानः ग्लानिं प्राप्तः परितप्यते परिखिद्यते परलीकात् प्रभूतः कथम्भूतः सः आत्मनः कर्मानुपेक्षी यदा रोगादिग्रस्तो भवति तदा स्वय जानाति मम कर्मणां विपाकीजातः मया पुरायानि अशुभानि कर्माणि कृतानि तस्मादहं परलीकेपि दुःखी भविष्यामि इति स्वस्वतकर्मोपेक्षी स्वस्वतकर्म विचारक

पिसुणे सठे । भुंज माणे सुरं मंसं सेय मेयंति मन्नइ ॥ ८ ॥ कायसा वयसा सत्ते वित्ते गिद्धि इत्थिसु । दुहञ्ची मलं

हिसन् मूर्खः सृषावादी हिंसा करे वाल सृषावाद बोले माइल्लत्ति मायायुक्तः परदोष भाषको मायाइ करी सहित चाड़ी खावे निन्दा करे भुंजानः सन् मद्यमांसं मद्यमांसं खातो शको श्रेय प्रसस्य इति मन्यते अथ रुडी करी माने ८ कायेन वचसा मदवान् कायाइ करी वचने करीमत्त मातो द्रव्ये

पुनर्नयः ११ सुगमं नरपठाग प्रमोनाणञ्च जागदं यानाण कूरकमाण पगाढा जलवेयणा १२ मेमया नरके स्थानानि शुतानि यागतिर्नरकादि

मंचिगड् मिमुनागोच्च सद्वियं ॥१०॥ तत्रो पुटो आयंकेणं गिलागो परितप्पई पभीओ पर लोयस्स कम्माणु प्येहि
अप्पणो ॥११॥ सुगमं नरप ठागा असीलाणंच जा गई । वालाणं कूर कम्माणं पगाढा जल्य वेयणा ॥१२॥ तल्यो
वजाइयं ठाणं जहामि तमगुसुयं । अहाकस्मेहिं गच्छंतो सो पच्छा परितप्पई ॥१३॥ जहा सागडिउजाणं समं हिच्चा

नामपा मीपु नीलपः चित्तं यने स्तोत्रिये गृह्य वको स्तोप हाभ्यां रागद्विषाभ्यां पापां वधाति रागद्विषे करो पाप बांधि अलस इव मृत्तिकां जिमसिगुनाग
सन्मो पामाठो गादं पेठ मांदि माठो गइ पछे तावडे स्काणायकामरे १० ततः स्पष्टः आतंके न रोगिन पछे रोगी आवी फरस्यो खानः सन् परितप्यते
मिगुतो त्वान कुतो पछे त्रिद पामे भीतः सन् परलीकात् परलीक यको वीहती यको आत्मानः कर्म चीनयति हामया दुष्टं कृत आपणा कर्म चितवे मे
भुं दु कोप ११ तत्र नरकेषु उपपातकं ध्यानं उत्पत्तिस्थानं ते नरकुने विषे उपजयानुं स्थानक यथा भवति तं नमया शुत अवधारितं ते मेसांभल्लुं नही
परमाणुं नही निज उपार्जित कर्मभि नरके गच्छन् आपणा उपार्ज्यां कर्म तेणे करो नरकने विषे जातुयको सप्राणी पद्यात् परितप्यते पछे मरण समे ते
प्राणी त्रिद पामे मडा भूँडे करणी करो नरके जाय १२ मे मया नरके स्थानानि शुतानि मे नरकस्थानक सांभल्या अगीलानां धील रहितानां या
मतिः ते गति गीन रहितपुरुषः बालानां मूर्खणां क्रूरकर्मणां बालक अज्ञानी मूर्ख क्रूरकर्मना कारणहार प्रगाढा दारुणा यत्र वेदना शीतो
नादिमयी बोझमयी जोहं मोत उष्णनी वेदना छे १३ यथा शाकटिकी जानन् जिम शाकटिकगाडीवान् उद्यानने विषे जीतोयको समं मझापंयं त्यथा

असोलानां गति विद्यतेयत्रस्थाङ्गती क्रूर कर्मणां बालानां मूर्खाणां आलसहितविष्वसकानां प्रगाढा वेदनास्ति १२ तस्यो ववाइयं ठाणं जहामि तमणुसुय
अह्मा कस्मिहि गच्छन्ती सोपच्छा परितप्यई १३ तत्र नरकेषु औपपातिकं स्थानं वर्त्तते उपपाते भवं औपपातिकं तत्र औपपातिके स्थाने अन्तर्मुहूर्त्तादन
न्तर छेदनभेदन ताडन तर्जनादिकं स्यात् यथा यथा तन्नरकादिस्थानं मे मया अनुश्रुतं वर्त्तते अवधारितं इति चिन्तयन् पश्चात् आयुक्षये यथा कर्मभि
र्गच्छन् स परितप्यति १३ जहा सा गडिउजाणं सखं हिच्चा महापहं विसमं मगमोइन्नी अक्खेभगंसि सोयई १४ यथा शाकटिकः समं समीचीन
महापथं राजमार्गं हिल्वात्यक्त्वा विषमं मार्गं उत्तीर्णः सन् यानं शकटं अक्खे धुरि भग्नेसति शोचते शकटं चिन्तयति शकटभङ्गस्य शोकं करोति
यतोधिगु मां अहं जानन् अपि शकटभङ्गं कष्ट मवासवान् १४ एव धम्मां विउक्कस्म अहम्मां पडिवज्जिया बाले मच्चुसुहं पत्ते अक्खे भग्नेवसोयई १५
एवं असुना प्रकारेण धर्मं व्युत्क्रम्य विशेषेण उल्लंघ्य अधर्मं प्रतिपद्य बालो मूर्खः क्लृप्तमुख मरणं सुखं प्राप्तः सन् शोचते शोकं कुरुते कइव अक्खे
भग्ने शाकटिक इव १५ तस्मिन्ने मरणं तंमि बाले सतस्सई भया अकाम मरणं मरई धुत्तेव कलिणा जिए १६ ततः स मूर्खो मरणां ते भयात् संतप्तो
संतापं प्राप्नोति अकाम मरणं म्रियते म्रियमाणः सन् शोकं विदधाति क इव धूर्त्तः द्यूतकारी कलिना द्यूतदोषेन जितः केनचित् ततोधिकेन दुष्टेन
जितः गृह्णीतद्रव्यः सन् शोचते तथा शोचते इत्यर्थः अनेन सह मया किमर्थं क्रीडा कृता अहं हारितः १६ एवं अकाममरणं बालाणं तु पर्वइयं एत्तो
महापहं । विसमं मग्ग मीइस्सो अक्खे भगंसि सोयई ॥१४॥ एवं धम्मं विउक्कस्म अहम्मां पडिवज्जिया । बाले मच्चु

समो मीटो मार्गं जाणतो थको छाडीने बिषममार्गे गंतु प्रवृत्तः विषममार्गे जावा माच्चु गाडुं लेईने चक्रमध्ये स्थिते काष्ठे भग्ने शोच्यते ते गाडीनी धुरी
भागे थके शोचे पिक्कतावे १४ एवं धम्मं व्यतिक्रम्य उल्लंघये एणे दृष्टान्ति श्री तिर्थकरनो भाष्यो धर्मं छांडीने अधर्मं प्रतिपद्यते धर्मं मार्गं छांडीने अधर्मं

स तानमरणं पंडित्याणं सुनिद्रमे १० बालानां अकाममरणं एतत् प्रवेदितं तु गच्छेत् निवर्तयार्थं मूर्खानामिव अकाममरण इत्यर्थः तौर्विकरैः कथितं तत् प्रज्ञायादनन्तरं नो मनः कथयतः पण्डितानां सकाममरणं यत् अनुष्ठाय २७ मरणं पि सपुत्राणं जहमितमणुस्त्रयं विषयसन्धमगाधाय संजयाणं बुभोमश्री १८

मृतं पत्तिं भवति भगवन् सोयद्वै ॥१५॥ तच्छो से मरणं तंमि बालि संतच्छर्द्धभया । अकाम मरणं मरद्वै धुत्ते वाकलिणा जिण ॥१६॥ एवं अकाम मरणं बालाणां तु पवेद्वयं । एत्तो सकाम मरणं पंडित्याणं सुणेहसे ॥१७॥ मरणं पि सपुत्राणां जहाने तमणस्त्रयं । विषयससा मगाधायं संजयाणं बुसीमश्री ॥१८॥ न इमंसव्वेसु भिक्खूसु न इमंसं सव्वेसु गारिसु

भागं पट्टोक्कारं करे बालो मर्गं मरणं सुखं प्राप्तः तन् सर्वं मरणं प्राप्तं दुःखं यको धुरो भग्ने इव गीचते धुरीभाष्या यकां जिम गाडो वान गीचि तिमते गीचि १५ ततः समरणमनये प्राप्तिं ते भग्ने भारो करमी जीव मरणसमे प्राप्ता हुवां यकां बाल भयात् नरकगतिं रूपात् सत्त्वम्यते बालमूर्खं मरणसमे प्राप्तं यथा यत्ता अकाम मरणेन मृत्युते मननं मूर्खं बालमरणे करीने मरे नरके जाये यथा दूतकारः कलिना दायेन जितः सन् गीचते यथा प्रमादो गीचते इत्यर्थः जिम ज्वारी दाये जिल्लो यको भुरे गीचि तिम पापी जीव गीचि १६ एतत् अकाममरणं ए अकाममरणं जागवो बालाणां मर्णाणां च एतत्पि न मरणं मूर्खेन कथ्यो इतः सकाम मरणं पंडितानां कथयियामी नृणुत द्विवे पंडितमरणं कहस्ये सासली पंडितानं मरणं आकर्णय पंडितमरणं सांगमी १७ मरणमपि पण्ययतां पण्यसहितानां ते सकाममरणपुण्यवत जीवने हुवे यथा एतत् अनुष्ठुत अवधारीत जिमते पंडितमरणं गुणसुखे सांभग्नी के तिम कः पं पिममं यनाघातं यनाकुलचित्तं विप्ररहितं के एहवा मनुष्येने मयतानां वज्यात्मनां संयती के आपणी यात्ता वस कीधी ते १८

सपुण्यानां पुण्यवतीं संयतानां यथा मे मम मरणं अनुश्रुतं अवधारितं भी भव्या स्तुत् सकाम मरणं भवद्भिर्मनसि धार्यं' कीदृशं सकाममरणं विप्रसन्नं विशेषेण कषायादि मलराहित्येन प्रसन्न निर्मलं पुनः कीदृशं अनाघातं न विद्यते अघातो यत्नवत्त्वेन अन्यजीवानां संयमजीवितव्यस्य च नाशो यस्मिन् तत् अनाघातं कीदृशानां संयतानां बुद्धीमञ्ची आर्षत्वात् वश्यवतां वश्यः आत्मा येषां ते वश्यवतः तेषां जितात्मनामित्यर्थः १८ न इमं सर्व्वेभ्यः भिक्षुसु न इमं सर्व्वेभ्यः गारिषु' नाणासीला अगरत्या विसमसीलाय भिक्षुणो १९ इदं पण्डित मरणं सर्व्वेषां भिक्षूणां साधूनां न भवति किन्तु केषांचित्साधूनां भवेत् यतः अगरस्थाः गृहस्थाः नानाशीलाः नानाचारा भवन्ति च पुनर्भिच्छवोपि विषमशीलाः विषमं विषदृशं शीलं येषां ते विषमशीलाः कीचित्स निदानतपः कारकाः कीचित् निदानरहिततपःकारिणः कीचिद्विकृशचारित्रिणः इति कथनेन तीर्थान्तरीयास्तु वेशधारिणः दूरतएव उत्सारिताः १९ सन्ति एगेहिं भिक्षूहिं गारत्या संयमुत्तरा गारत्येहिं य सर्व्वेहिं साहवो संजमुत्तरा २० एकेभ्यो भिक्षुभ्यो निह्व भग्नचारित्रादिभ्यः

नाणा सीला अगरत्या विसमसी लाय भिक्षुणो । १९। सन्ति एगेहिं भिक्षूहिं गारत्या संजमुत्तरा । गारत्येहिं य सर्व्वे हिं साहवो संजमुत्तरा । २०। चीरजिणं न गिणिणं जडी संघाडि मुं डिणं । एयाइं वि ण ताइं ति दुस्सीलं परि

नच इदं पण्डितमरण सर्व्वेषु भिक्षुषु भवन्ति एपण्डितमरण सधलाए साधुने नहीइं नच इदं सर्व्वेषु गृहस्थेषु ए पण्डितमरणसधलाइ गृहस्थने पीण नहीं अनेक विविधव्रताः गृहस्थाः नानाप्रकारे गृहस्थना आचारके विषमशीलाः अतिगहनाचारः संयमतपः विषम आचार साधूना छे १९ सन्ति एकेभ्यः कुतीर्थिक भिक्षुभ्योः सन्यासी योगी वौद्धा इत्यादिक कुतीर्थी थकी गृहस्थाः संयमे अनुत्तराः प्रधानाः एकर गृहस्थसंयमे करी प्रधान छे गृहस्थेभ्यो

पापनिवृत्तौर्धिष्ठय अगारस्थाः अपि गृहस्थाऽपि संयमुत्तराः कृत्वा संयमेन देयविरतिलक्षणेन धर्मेण उत्तराः प्रधानाः सन्ति सर्पपमेकपव्वतयोरिवां
तरमदि संप्रेष्यो द्विधिविधिव प्रत्याख्यानं धरेभ्यः अगारस्थेभ्यः साधवः यद्भवतकाथरवकाः संजमे सप्तःदयभेदेन उत्तराः प्रधानाः समीचीनाः सन्ति
पथ दृष्टान्तः एकः यावकः साधुं पृच्छति यावकानां साधूनां मिथः कियदन्तरं साधुनोक्तं मेरुसर्पपोपममन्तरं ततः आकुलीभूतः स यावकः पुनः
पृच्छति कृत्वा निनां यावकानां मिथः कियदन्तरं साधुनोक्तं मेरुसर्पपोपममन्तरं ततः स यावकः स्वस्थो जातः २० चौराजिणं न गिणिणं जडीसंवाडि
मुंदिणं एयान्तिवि न तार्यति दुस्मीलं परियाग यं २१ एतानि सर्वाणि द्रव्यलिङ्गानि परियागयं प्रव्रज्यां गतं दीक्षां प्राप्तं अर्थात् द्रव्यलिङ्गिनं दुःसी
नं न त्रायते संमारात् दुःकर्मविपाकात् वा न रवन्ति एतानि कानि सिद्धानि तानि ग्राह्यं धीराणि वल्कलचौरधारित्वं अजिनं चर्मधारित्वं
नमिणिणं नम्रत्वं जडी इति जटाधारित्वं संघाटीलं वस्त्रसंघातीत्यवतया युक्तत्वं कंधा धारित्वं मुंदिणं सुंढलं एतानि सर्वाणि द्रव्यलिङ्गानि न मोक्ष

आयं ॥२१॥ पिंडोलएव दुस्मीले नगराओ न मुच्चई भिक्खाएस गिहत्थे वा सुव्वए कम्मई दिवं ।२२। अगारि सामा

सर्वेभ्यः सप्तना गृहस्थं यको साधवः संयमेन उत्तराः उत्कृष्टाः साधु भगवंत संजमे करी उत्कृष्ट छे २० चौराणि अजिनं चर्मनिगिणिणं नम्रत्वं
वत्थं योटे चमे पक्खे पक्खया नम्रं रई जटाधारित्वं सघाडी कंधा धारित्वं मुंदिणं सुंढीतत्वं जटा राखे कंधा राखे मायुं मुंढावे एतान्यपि दुःकर्मणा
न गयन्तो नरवन्ति इतन्नां दुःकर्म कोपुं ते दुर्गति पउता जीयने राखे नही कीटयं दुराचारं दीक्षा युक्तमपि किस्सा छे ते दर्शनी दीक्षा लीधी छे पीण
कम्मार्ग पनाचारं प्रवर्त्तं २१ भिग्घामेयपि दुःगीलभिघा मागी अजोविका करे अने अनाचार सेवे पापकर्म वर्जे नहीं नरकात्र मुच्यते न कुटे ते पर
नरक प्रतीते इदे नही जोयडो तथा भिक्को वा गृहस्थो वा तथा भिक्षुकदुओ अथवा गृहस्थ दुओ ग्रीभनव्रतः सन् देवलीकं गच्छति भना व्रतपाल

दानि भवन्तीत्यर्थः २१ पिंडोलैव दुस्तीले नरगाश्री न सुचंद्र भिक्खाए वा गिहत्थे वा सुब्बए कथाई दिव २२ पिंडोलगोपि भिजुर्यादि नरकान् सुच्यते तदा दुःशीलः कषायादि युक्तसु नरकात् सुच्यते एव पिंडं परदत्तयासं अवलगते सेवते इति पिंडोलगः अत्र निश्चयमाह भिच्चादौभिजुरयवा गृहस्थो वा भवेत् तयोर्भिच्चादृगृहस्थयोः साधुश्रावकयोर्मध्ये यः सुव्रतः सुदृशोभनानि व्रतानि यस्यः ससुव्रतः सदिवं स्वर्गं क्रमति व्रजतीत्यर्थः अतद्रमककथा यथा राजगृहे कश्चित् द्रमकः उद्यानिकानिर्गतजनेभ्यो भिज्जामलभमानी रुष्टः सर्वेषां चूर्णनाय वैभार गिरिशिलाञ्चालयन् शिलां तर्निपतितः शिलातले चूर्णितवयुः सप्तमनरकद्वतः एवं भिजुरपि दुर्धानि दुःशीलत्वान्नरकमेव गच्छतीति परमार्थः २३ अगारि सामाद यद्वाइ सट्टीकाएण फासए पोसहं दुहअपीपक्खं एगराइ न हावए १३ आगारी गृहस्थः सामायकांगानि सामाय कस्य अङ्गानि सामायकांगानि निःसंक्रित निःकांचित निर्विति किंतिता मूढ इष्टि प्रसुखाणि कायेन स्थिति कीदृशः सन् यदौ यडावान् सन् पुनर्गृहस्थः उभयोः शुक्ल कण्ठपचयोः पौषधं सेवते चतुर्दशी पूर्णिमा स्यादिषु पौषधं आहार पौषधादिकं कुर्यात् एकरात्रिं अपि एकदिनं अपि न हापयेत् न हानिं कुर्यादित्यर्थः रात्रिग्रहणं दिवा व्याकुलतायां रात्रौ अपि पौषधं कुर्यात् चेत् एवं न स्यात् तदा चतुर्दशी अष्टमी उद्दिष्टा महाकल्याणक पूर्णिमाचतुर्मासकत्वस्य दिवसे पौषधं कुर्यात् सामायिकां गत्वे नैव

इयंगार्दं सट्टीकाएण फासए । पोसहं दुहअपी पक्खं एगराइं न हावए । २३। एवं सिक्खा समावासा गिहवासेवि

तुं थकी देवलीके जाइ २२ गृहस्थः सामायिकांगानि गृहस्थ सामायिकना अंग यडावान् कायेन स्थिति यडावंत श्रावक कायाइं करीने फरसे पाले सुवमने अहाँरालेः पौषधादिकं हयो पचयोः पोसह चउदस अंधारी उजालीनो करे सुउ भावे एक दिनमपि न हा यति न लज्जति एके राति पणि पोसहनी हानि न करे जी दिवसे न थार तो रात्ते करे २३ एवं यिन्ना समापन्नः सन् इणि प्रकारे यिन्ना अंगीकार

के च गृहस्थाः ये परिनिर्हताः सन्ति परिसमन्तात् निर्हताः विधूत कषाय मलाः तानि कानि स्थानानि उत्तराणि सर्वेभ्यो देवलोकेभ्यः उपरिस्थानानि पश्चादुत्तरविमानानि पुनः कीदृशानि तानि विमोहानि अज्ञानरहितानि येषु स्थानेषु उत्पन्नां देवानां मिथ्या त्वाभावात् सम्यक्त्वं भवति इत्यतो विमोहानि पुनः कीदृशानि द्युतिमन्तिदीप्सियुक्तानि प्राकृतत्वात् लिङ्ग व्यत्ययः पुनः कीदृशानि स्थानानि यच्चैर्देवैः समाकीर्णानि सहितानि

येवा देवेवावि महिद्विष्टु ॥२५॥ उत्तराद् विमोहाद् अर्द्धमंताणु पुव्वसो । सामादृशाद् जर्क्खेहिं आवासाद् जसं सिणो ॥२६॥ दीहाउया इड्डिमंता समिद्धा कामरुविणो । अहुणो ववसा संकासा भुज्जो अच्चिमालिप्पभा ॥२७॥ ताणि ठाणाणि गच्छंति सिक्खित्ता संजमं तवं । भिक्खाएवा गिहल्लेवा जेसंति परिनिव्वुडा ॥२८॥ तेसिं सोच्चा सयुज्जा

शेष कर्म रहे तो महर्षिक देवता याद २५ अतुत्तरेषु विगतमीहि अतुत्तरविमानने विषे मोहनी कर्म नयो जिहां मिथ्यात्वी नही उपजे सम्यक्ती हुवे दीप्तवंतः अनुक्रमेण सर्वदेव लोक यकी ज्योतीवंत के अनुक्रम सर्वदेव लोके समाकीर्णः व्याप्ताः देवैः विमान केह वाछे देवतांइ भया के इदृशाः आवासास्त यशस्विनः एहवा आवास के यशवंत के देवता २६ दीर्घायुषः ऋषिवंताः दीर्घ आउखाना धणी ऋषिवंतः समृद्धाः अतिदीप्ताः स्वेच्छया रूपकारिणः समृद्ध के वैक्रिय रूपनवा करी सुखभोगवे के अधुनीपपत्र शंकासाः तल्लाल जपनासरिखी सूर्यसरिखी प्रभा के जेहनी भूयो बहवः ऊर्कस्य समप्रभाः वली घणी के सूर्यनी माला सरीखी प्रभा क्रांति २७ तानि पूर्वोक्तस्थानानि गच्छन्ति एहवो देवलो कविषे एहवे स्थानके जाये जपजे अभ्यस्य सप्त दशधा संयमन्त पवार भेदे सीखीने सतरे भेदे संयमसीखीने भिच्चुकी वा गृहस्थी वा तपस्वी अथवा गृहस्थां जे केचित् उपग्रमंति जिणे आपणा आत्मा

पुनः कीदृशानि भ्राममन्तात् आह्लादपूर्वक दुःखराहित्येन उच्यते येषु तानि भ्रामासन्ति कथम्भूतास्ते भिच्चादाः गृहस्थाश्च यशःस्विनः कुत्र चिद्दी
क्षास्तरे च च गायायां उक्तानि साधु ब्राह्मणां विगेषणानि सन्ति पुनः कीदृशाः भिच्चादागृहस्थजीव देवाः दीक्षा उयाः दीर्घायुषः पल्लसागरो
पमत्तोषिनः पुनः कीदृशाः षट्त्रिंशन्तः रत्नादियुक्ताः पुनः कीदृशाः समृद्धा अत्यन्ताः प्रकटा पुनः कीदृशाः कामरूपिणः कामं स्वेच्छापूर्वं
रूपं येषान्ते कामरूपिणः यादृशं रूपं मनसि बाष्पन्ति तादृशं कुर्वन्तीत्यर्थः पुनः कीदृशाः अधुनीत्यत्र सङ्गाः येषां कान्ति ऋषी दीप्तिवर्णा
द्विक्कं दृष्ट्वा इति श्रूयते एते इदानीं उत्पन्नाः सन्ति पुनः कीदृशाभूयो अर्चिर्मालिप्रभाः कीटिस्वर्यप्रभाः अर्चिषा ज्योतिषाः भालन्ते गोभन्ते इत्येवं
गोना अर्चिर्मांनिनःसूर्याः भूयांसयतेर्गर्चि मालिनय भूयोर्चिर्मालिप्रभाः ३८ तैसि'सुच्चा स पुज्जाणं सञ्जया

गां मंजयाणां बुमीमभो । नसंतसंति मरणंते सीलवंता बहुस्रुया । २९ । तुलिया विसेस मादाय दयाधम्मस्स खंति ए ।

विष्यमीदृक्षा मेधावी तहामूएण अप्यगो । ३० । तम्भो काले अभिप्पेए सड्ढी तालिसमंति ए । विणएज्ज लोम हरिसं

वणि कोभो ॥ २८ तेषां श्रुत्वा सपूज्यानां तैसां भली पूज्यने समीपे साधूनां वश्यात्मनां सयती के वसीभूत के जेहनी आत्मानल सन्ति मरणमुप
गते मरण भाग्या यन्नां गोनयंती बहुश्रुताः शीलवतने बहुश्रुतने २९ तीलयित्वा परीक्षां कृत्वा विगेषं गृहीत्वा मेधावी पंडित आपण पुंतीलीने विषय
वसी ऋतेने भादरे दया धर्मस्य आस्यादि दयाधम्मं जमा भादरे विगीय प्रसन्नो भवेत् प्रज्ञावान् विशेष पणे प्रसन्न हुवे उपसम करे मेधावी तयाभूतनोप
गांत मोहेनात्मना गातिरूप आत्मा करो आपणे ३० ततः मरणकाले सम्प्राप्ति मरणकाल प्राप्त हुओ अज्ञावान् तादृशगुणानां पाखे अज्ञावंत मरणने

उत्तरार्थयने मरणाधिकारम् सम्पूर्णं भावितात्मा अगागार श्रीबूटे रायजी तच्छिष्य भगवान् विजय साधुना संशोधितम्

शम्भुसो मञ्जो न सन्त सन्ति मरणन्ते सोलवन्ता बहुसुया २८ सोलवन्तः साध्वाचारसहिताः बहुश्रुताः साधवो मरणान्ते मरण समीपे समा गते सति न सन्तसन्ति न भय प्राप्नुवन्ति किं कृत्वा तेषां सत्पूजानां संयतानां भावितभिचूणां उक्त स्वरूप स्थानप्राप्तिं श्रुत्वा पुनः कौटुशानां संय तानां वश्यवतां २८ तुलिया विसेसमादाय दयाधम्मस्स खन्तिण विपसी इल्लमेह्वावो तहाभूएण अप्पणा ३० मेधावी बुद्धिमान् साधुस्तथा भूतेन विषय कषाय रहितेन आत्मना विप्रसीदेत् विशेषेण प्रसन्नतां भजेत् किं कृत्वा बालपण्डित मरणे तुलिया इति तोलयित्वा परीच पुनर्विशेषं आदाय बालमरणात् पण्डितमरणात् च विशेषं विशिष्टल आदाय गृहीत्वा तथैव दया धर्मस्ययति धर्मस्य ज्ञात्वा विशेषं आदाय अन्येभ्यो धर्मेभ्यः जमया साधु धर्म्मोविशिष्ट इति ज्ञात्वा विप्रसीदेत् कषायादिभ्यो विरक्तो भवेदित्यर्थः ३० तत्रो काले अभिष्येण सङ्गी तालि समन्तिण विण्ड म्जली महारिस भेय देहस्स कंखए ३१ ततः कषायो यथमनानन्तरं काले मरण समये अभिप्रैतसति रुचितेसति अङ्गी अडावान् अन्तिके गुरुणां समीपे

भेयं देहस्स कंखए ॥३१॥ अहकालंमि संपत्ते आवायायसमुत्थयं । सकाम मरणं मरइतिगहमन्नयरं मुणित्तिदेमि । ३२।

समय गुरुने पासे यावत् अतत्त्वज्ञा पुरुषाः जे तत्त्वना अजाण पुरुष छे भेदं देहस्य कां जयेत् देहीनो भेदवाक्ये मरण वांछे ३१ अथ काले सम्प्राप्ते अथ काल आवी प्राप्त हुञ्जी अघातायसमुत्थितं देहत्याग संलेखणां करी हर्षे समाधि मरण करे देही क्खंडे पाप कर्म स काम मरणं म्रियते सकाम मरणे करो मरे चयाणां भक्तप्रत्याख्यान १ इंगना २ पादपीपगम ३ एतेषां तयाणां मध्ये एकेन मरणेन मध्ये सुनिः म्रियते णचिहुं मरण मांछि एके

तादृशं भयात्कण्टवेण नरगर्भयं न कुर्यात् देहस्य भेदं कांचित् गरीरख्यागं अभिलषेत् यादृशी हर्षाः सलेशुनावसरे तादृशी
 शृणोमस्ममस्येपि प्रियेयः नभेतय मित्वर्यः ३१ अह कानंमि सम्यक्ते आवा याय समुत्सय सकाममरणं मरइइ तिग्ममन्त्रयं मुणित्तिवेमि २२
 भय काने सरणे सम्पत्ति मति मुनिः समुच्छय यथस्सर गरीरं वाह्य गरीरश्च अथ्यत्तरं कार्मण सरीरं वाह्यं औदारिक गरीरं आवाय विनाय्य
 लयाणां मक्तमसरगानां मध्ये अन्ये तरेण एकेन सकाममरणेन म्रियते तानि त्रीणि सकाममरणानि इमानि भक्त प्रत्याख्यान १ इंगितो २
 पादपोषगमना ३ म्यानानि यत्र भक्त्यस्य त्रिविधस्य चतुर्विधस्य च आहारस्य प्रत्याख्यानं भक्त प्रत्याख्यानं १ यत्र मण्डलं कृत्वा मध्ये प्रविश्य मण्डला
 द्वापिनेतिः म्रियते तद्विद्विनी मरणं २ यत्र छिन्न वृक्षगोलावत् एकेन पार्श्वेन निपत्यते पार्श्वस्य परावर्त्तो न क्रियते तत्पादपोषगमनं ३ एतेषां
 ययाणां मध्ये अन्यतरेण मरणेन म्रियते इति सुवर्मास्वामी जम्बू अहं भगवद्ब्रह्मसा त्वां ब्रवीमि ३२ इति अकाम
 मक्तमकरणोपयं पञ्चयनं पञ्चमं इति श्रीमदुत्तराध्ययन सूत्रार्थ दीपिकायां उपाध्याय श्रीलक्ष्मीकीर्त्तिगणेशिय लक्ष्मीवत्सभ गणि विरचितायां अकाम
 मक्तममरणोपायस्य पञ्चमस्तोत्रः ॥५ पूर्वमिन् अध्ययने अकाम सकाममरणे उक्ते तत्र सकाममरणं नियमस्य भवति ततो नियमस्य आचारः षष्ठे

अकामजन्तयणं समस्तं ५ । जावंति विज्जापुरिसा सर्वे ते दुक्खसंभवा । लुप्पं तिवहुत्तोमूढा संसारं मिअणं तणे ॥१॥

मरणं करो मरे २२ अकाम मरण अध्ययन कथा ठ्वार्यं संपूर्णम् ५ ॥ हिवे छट्टो अध्ययन कहे छे ॥ यावंत अतत्त्वज्ञाः पुरुषाः जेतत्वना अजाण पुरुषछे
 मरे ते दुःखमभाभवति मयनाए दुःखना विभागी होस्ये दारिद्र्योपयुक्ताः भवन्ति अनेक वारान् ते सूखीः ते मूर्खे घणी वार दरिद्रि इवे दुःख देखे छेदन
 भेदन तया ममार पत्तर रहिते मरे अण्णानो अंत संसार माहिलीं पाइ फिरे १ आलीच पंडितः तस्मात् हे पंडित तेने कारणे तुं देखि विचार पाय

अध्ययने कथ्यते अयं पञ्चम षष्ठाध्ययनयोः सम्बन्धः जावन्ति विज्ञा पुरिसा सर्वे ते दुःख सन्भवा लुपन्ति बहुसोमूढाः संसारंमि अनन्तगे १ यावन्तोऽविद्याः पुरुषाः ते सर्वेपिमूढाः संसारे बहुसो वारम्बारं लुपन्ति अधिव्याधि वियोगादिभिः पीड्यन्ते न विद्यते विद्या सम्यक् ज्ञानं येषान्ते अविद्या अत्र नञ् कुत्सार्थं वाचकः ये कुत्सितज्ञान सहिताः मिथ्यालोपहत चेतसो वर्तन्ते ते मूर्खाः संसारे दुःखिनो भवन्ति कीदृशे संसारे अनन्तके अपारे कीदृशस्तोऽविद्याः दुःखसन्भवाः दुःखस्य सन्भवयोषु ते दुःखसन्भवाः दुःखभाजनमित्यर्थः यावन्तः अविद्या इत्यत्र प्राकृतत्वात् अकारोऽदृश्यः १ अत्र अविद्या पुरुषोदाहरणं यथा कश्चित् द्रमकोऽभाग्यात् कापि किञ्चिद् प्राप्तुवन् पुराद्वह्निरे कस्मिन् देवकुले रात्रा वृषितः तत्रैकं पुरुषं कामकुम्भप्रसादेन यथेष्टभोगान् भुञ्जानं वीच्यप्रकामं सेवितवान् तुष्टेन तेनास्य भणित भी तुभ्यं कामकुम्भं ददामि उत कामकुम्भविधायिकां विद्यां ददामि तेन विद्या साधन पुरश्चरणदि भौरुणा विद्याभि सन्वितं घटमेवमेदेह्येति भणितं विद्या पुरुषेण विद्याभि सन्वितो घट एव तस्मैदत्तः सोपि तत्प्रसादात् सुखीजातः अन्यदापीतमद्योयं पुरुषस्तं कामकुम्भं मस्तके कृत्वा दृत्यन् पातितवान् भग्नः कामकुम्भ स्ततोनासौ किञ्चिदर्थं मवाप्नोति शीचति चैवं यदि मया तदा विद्यागृहीताऽभविष्यत्तदाभिमं त्रानवं कामकुम्भ मकरिष्यं पूर्ववदेवं सुखी अभविष्यं ए वं अविद्या नराः दुःखसन्भवाः क्लिश्यन्ते १ समिक्त्व परिष्णुए तस्मा पासजार्डपहे बह्व अप्यणा सच्चमेसिज्जा मित्तं भूएसु कप्पए २ तस्मादज्ञानिनां मिथ्यात्विनां संसार भ्रमणत्वात् परिष्णुतः तत्त्वज्ञः आत्मना स्वयमेव

समिक्त्व पंडिए तस्मा पास जाड्रपहे बह्व । अप्यणा सच्च मेसिज्जा मित्तिं भूएसु कप्पए । २। माया पियान्हुसा

रूपात् एकेन्द्रियादि जाति यथा न बहुन् संसार रूप पास देखी एकेन्द्रियादिक जोनि मांहि जीव फिरे छे अज्ञानी आत्मना सत्यं संयमं विलीकयेत् ए संसारनी स्वरूप जाणीने आपणा आत्मानि १७ भेद संयम अने सत्य तेहने विषे घापे मित्र भावं भूतेषु कुर्यात् सर्वजीव थकी मैत्रीय भाव करे २

परोपदेशं विनियमनं एषयेत् सतीति संयमं अभिलषेत् पुनः पण्डितः भूतेषु पृथिव्यादिषु पट्कायेषु मैत्री, कल्पयेत् किं कृत्वा वदन्
याम् ज्ञातिपत्यान् समीच्या पागाः पारवज्य इत्येवः पुत्रकन्यादिषु सख्यास्ते एव मीहहेतु तथा एकेन्द्रियादि जातीनां पन्यानः पाणिजाति पय्यास्यान्
पागजाति पयान् दृढा यदाहि पुत्रकन्यादिषु मीहं करोति तदाहि एकेन्द्रियत्वं जीवी वधाति २ माया पियागुसामाया भज्यापुत्ताय श्रीरमा
भान्ते ममतायाय लुप्यन्तम् स कम्पणा २ पण्डितः इति विचारयेदिति अध्याहारः कर्त्तव्यः इतीति किं एते ममतायाय मम रजायै न अलं समर्थोः

भाया भज्या पुत्ताय श्रीरसा । नालंते मम तागाए लुप्यन्तम् स कम्पणा । ३। एय मड्डं स पेहाए पासि समिय
टंसणे । छिंदे नेहिं सिगेहंच न कंखे पुव्वसंयवं । ४। गवासं मणि कुंडलं पसवो दास पोसुसं । सव्व मेयं चट्ठाणं

माता पिताम्बु, पायपूत्राता माता पिता वद्व भाई इत्यादिक भार्यो पुत्रास्ते चउरसा स्वयं उत्पदिताः पुत्र ते अंगना ऊपजाव्या न समर्थोः पितादयो
भवन्ति मम रजायाय ए पुत्तादि मुक्ते कर्म धी पीडा धी नहीं राखी सके सरणे पीडामानस्य स्वकृतकर्मणा जिवारे कर्म भावी लागे तिवारे राखण
झार कोद नहीं २ एतत् पूर्वोक्तं चवुड्या विचार्य ए पूर्व कल्लो जी अर्थ विचारीने पश्येत् सम्यग् दृष्टिः भली दृष्टे करी देखे मीथाल छाँडे सम्यक्त आदरे
हिन्यात् मड्डं खे च घर छति से ह छाँडे न वांछयेत् पूर्वपरिचयं गृहस्थनी परिचय न करे ते गृहस्थवासिने रज्या यका सुख याद न करे ४ गावं
यगं भलिः प्रामरणादयः गात्र ग्रम मणिकुण्डलं अजादयः दासपौरुषं छाली दास गुलाम सेवक सर्वगवाश्वादि पूर्वोक्तं ल्यक्ता इत्यादिक सर्ववानां
इतिने छेच्छारूप धारी भविष्यसि देवता वैक्रियरूपनी धरणहार देवता थाइस ५ गृहाराम मनुयादि पुनः थावर परिग्रह घर वाग हाट प्रमुव

कथम्भूतस्य मम स्वकर्मणा पीड्यमाणस्य एते के मातापितास्तु या पुत्रबध् भ्राता सहोदरः भार्यापत्नी पुत्राः पुत्रत्वेन मानिता च पुनः औरसाः स्वयं मुत्पादिताः एते सर्वेऽपि स्वकर्म समुद्भूत दुःखात् रक्षणाय न समर्था भवन्तीत्यर्थः एयमदृष्टं सपेक्षाए पासे समीपदंशणे छिन्दे गहिं सिणिहञ्च न कं खे पुव्वसंथवं ४ शमित दर्शनः शमितं ध्वस्तं दर्शनं मिथ्या दर्शनं येन स शमितदर्शनः प्रकारेण इतं प्राप्तं दर्शनं सम्यक्त्वेन स समितदर्शनः एतादृशः संयमीएतदर्थं पूर्वोक्तं अर्थं अशरणादिकं सपेक्षाए स्वपुत्रया स्वपुत्र्यापासे इति पश्येत् हृदि अवधारयेत् च पुनर्गहिं गृहं रसलाम्पव्यं च पुनः स्नेहं पुत्रकलत्रादिषु रागं क्लियात् पुनः पूर्व संस्तवः पूर्वपरिचयः एकया ग्रामादिवासस्थं न स्मरे ४ गवासं मणिक्कुण्डलं पसवो दासपौरुसं सव्वमेयच्च इत्ताणं कामरूवी भविस्ससि ५ पुनरपि पण्डितः आत्मानं इति शिचयेत् अथवा गुरुः शिष्यं प्रत्युपदिशति हे आत्मन् अथवा हे शिष्य एतत् सव्वत्यक्का कामरूपी खेच्छाचारी भविष्यसि एतेषु ममत्वं त्यजसि तदाइह भवेतु वैक्रियलब्धि अणिमा महिमा गरिमालविमा प्राप्ति प्राकाम्य ईशत्व चित्तात्वादिमान् भविष्यसि परलोके च निरतीचार संयमपालनाइव भवे वै क्रियादि लब्धिमान् त्वं भविष्यसि तत्किं तदाह गवाश्च गावश्च अश्वश्च गवाखं पुनर्मणिक्कुण्डलं मणयश्चन्द्रकां त्याद्याः कुण्डलग्रहणेन अन्ये धामप्यलङ्काराणां ग्रहणं स्यात् सर्वे मणयः सर्वाखलङ्काराणि च इत्यर्थः पशवः अजैडक पक्षपद्याद्युत्पादक रोमधारक कुर्करादयश्च दासा गृहदासीभ्यः समुत्पन्नाः दासाश्च पौरुषाश्च दासपौरुषं एते सर्वेऽपि मरणान्न चायन्ते इत्यर्थः कामरूवी भविस्ससि ।५। थावरं जंगमं चैव धणं धणं उवक्खरं पच्चमाणास्स कम्मं हिं नालं दुक्ख्वाउ मोयणे ।६॥

जंगम परी ग्रहस्त्री प्रसुख धान्यं धनं गृहोपकरणं धनधान्यादि घरनी उपस्तर उपकरण पश्यमानस्य जीवस्य कर्मभिः आपणे कर्म करो जीवने पचाई जातां थका न समर्था भवन्ति दुःखमीचने ते सर्वे दुक्ख थकी सुंकाववा भणी सुंकाववा समर्थ न होइ ६ आत्मस्थं सुखादि संबन्धी सर्वतः सर्वं भवमिति

समागम्यं एतत् त्वत्ता मयमं परिपालयेदित्यर्थः ५ धावरं जङ्गमं चैव धणं धनं उवक्कुरं पञ्चमाणस्स कम्महिं नालं दुक्का उम्मी अणे ६ पुनरेतत्सर्वं वसु कम्मभिः पण्यमानस्य जीवस्य दुःखाभीचने पलं समयं न भवति एतत्किं स्यावरं गृह्यादिकं च पुनर्जङ्गमं पुनर्मित भूत्यादि पुनर्धन गणमादिधान्यं धीयादि पुनरुपक्करं गृहीयकरं ६ अज्जत्वं सत्त्वधोसत्त्वं दिम्पपाणे पियायए नहणे पाणिणोपाणे भववेराउ उत्तरए ७ साधुः सर्वतः सर्वप्रकारेण मय पञ्चात्मं मगदुत्तादिकं दिम्प इति दृष्टा सर्वप्रकारेण सर्वं सुखदुःखादिकं आत्मनिस्थितं ज्ञात्वा सुखदुःखयोर्वैदत्तं आत्मानं ज्ञात्वा इष्ट संयो गादिर्नितुथः समुत्पन्नं सुगुं सर्वव्यात्मनः प्रियं स्यात् इष्ट वियोगादिहेतुभ्यः समुत्पन्नं दुक्कं सर्वस्यात्मनः अप्रिय ज्ञात्वा इत्यर्थः च पुनः प्राणिनी जीवान्

पञ्चात्मं सत्त्वधो सत्त्वं दिम्प पाणे पियायए । नहणे पाणिणो पाणे मय वेराउ उत्तरए । ७। आयागं नरयं दिम्प नायइब्ज तणामवि । दोगुंछी अप्पणोपाएदिणं भुंजेज्ज भोयणं । ८। इहमेगेउ संगतिं अपञ्चक्खाय पावगं । आय

सगं दग्गपान्यादि नरकं हेतयं दृष्ट्वा ए सर्वं दुखसुख भाला यकी उपजे पळे तेह भणी धान्यादिकं परियह यकी नरकनी हेतु देतो देखीनि दिम्प ० दृष्ट्वा एते तया माग्निनः प्रियात्मकान् दृष्ट्वा सर्वं जीवने प्रापायणो प्राण वालुहो छे इमजजाणीने न हन्यात् प्राणिनां प्राणीन् इम जाणीने हणे नहीं मारे नहो गोय मागेन भवात् वैराग उपरतो निवृत्तः भवैवर इति साधु निवर्त्यो छे ७ धन धान्यादि नरकहेतुं दृष्ट्वा धन धाने करी नरगनी हेतु देखीने न गृह्णाति पदतः तणमपि तणामाव पोण अणदीधो लेवे महीं पामगङ्गापरः आत्मनः पावे काष्ठादिमये आपणा आत्मानो निंदा करे काठना पा पया पाव माहि पाव गृहिभिर्दत्तं भोजन भंजित गृहस्थं दीधो सुभक्तो आहार जीमे ८ इह जगति एकै केचित् इति मन्यन्ते ए संसारमाहि केइन

प्रियात्मनो दृष्ट्वा प्रियः आत्मा येषान्ते प्रियात्मनः सर्वे जीवावि इच्छन्तीति जीविष' न मरिञ्जिष' इति दृष्ट्वा हृदि विचार्य प्राणिनो जीवस्य प्राणान् इन्द्रियोच्छ्वास निःश्वासा युर्बलरूपान् न हन्यात् भयात् वैरात् च उपरमेत निवर्त्तत अथवा कथम्भूतः साधुः भयात् वैरात् उपरतो निवर्त्तितः इति साधुविशेषणं कर्त्तव्यं ७ आयाणं नरयन्दिस्स नायइज्जतणा मवि दीगु'च्छी अप्पणीपाए दिन्नं भुञ्जिज्जभीयणं ँ साधुसृण' अपिनाय इज्ज' इति न आददीत अदत्तं न गृह्णीत किं क्त्वा आदानं नरकं दृष्ट्वा आदीयते इत्यादानं धनधान्यादिक परि ग्रहं नरकं नरकहेतुत्वात् नरकं ज्ञात्वा इत्यर्थः पुनः साधुः पाणदिन्नं पानेदत्तं गृह्ण्येन पात्रमध्ये प्रक्षिप्तं भोजनं शुद्धाहारे भुञ्जेज्ज इति भुञ्जीत कथम्भूतः सन् अप्पणी दुग्गच्छी आत्मनो जुगुप्पीसन् आहारसमये आत्मनिन्दकः सन् अहोधिक् मम आत्मानं अयं आत्मादेही वा आहारं विना धर्म्मकारणे असमर्थः किं करोमि धर्म्मनिर्वाहार्थं मस्मै भाटकन्दीयते इति चिन्तयन् आहारं कुर्यात् न तु बलवीर्यं पुष्टाद्यर्थं आहारं विदधीयते इति चिन्तयेत् अत्र अदत्तपरिग्रहा अवश्य निरोधात् अन्येषां मय्या अवाणां निरोधीयुक्त एव ८ इहमेगि उमन्नन्ति अपक्कवाय पावगं आयरियं विदित्ताणं सव्वदुक्खा विमुच्चइ ९ इह अस्मिन् संसारे एके केचित् कापिल्लिकादयो ज्ञानवादिनः इति मन्यन्ते इतीति किं पापकं हिंसादिकं अप्रत्याख्याय पापं अनालोचापि मनुजः आचारिकं स्वकीयमतोद्भवाशुष्ठान

रियं विदित्ताणं सव्व दुक्खावि मुच्चइ ॥९॥ भगता अकरंताय बंध मोक्ख पइस्सिणो । वाया विरिय मेत्तेणं समासा

अन्यदर्शनो इमं माने के पाप अपरित्यज्य पापने अणपचखीने पापने निज माचार विदित्वा ज्ञात्वा आपणो आचार जाणने सर्वं दुःखेभ्यो मुच्यते सर्वदुःखं यकीं मूकाइ ९ इह जगत् इह विखे एके कुतीर्यादयः एवं मन्यन्ते ज्ञानमेव मुक्तिः एवं वदंति क्रियां अकुर्वतः क्रिया काइ करी नहीं भणोइजभण्या कीज ए जीव मुक्ति जाइ बन्धमोच स्थापकः बन्धमोचना कहणहार वचनवीर्यं वचनाडम्बरमार्गेण वचनाडम्बरमार्गे करीने

समुद्रं निदित्वा ज्ञात्वा सर्वदुःखात् विमुच्यते एतावता तत्त्वज्ञानात् मोक्षावाप्तिः इति वदन्ति जैनानां तु ज्ञानक्रियाभ्यां मोक्षः ज्ञानवादिनो तु ज्ञानमेवमु
 क्तवन्ति ८ भगन्ता प्रकृतिताय वन्यमोक्षा पशुत्रिणो यायावोरिय भित्तेणं समासामन्ति अप्य १० पुनस्तेष्वेव ज्ञानवादिनो वन्यमोक्ष प्रतिज्ञिनः वाचा
 नीनेमल्लिण तेष्वन वाक् शूरत्वे न आत्मानं समाम्बामयन्ति वन्यव मोक्षव वन्यमोक्षी तयोः प्रतिज्ञा आद्य ज्ञानं येयान्ते वन्यमोक्ष प्रतिज्ञिनः वन्यमोक्षज्ज्ञा
 द्ययः मनण मन्थाणा कारणं वन्यमोक्षयोः यत्रैवा लिङ्गिता कान्ता तत्रैवा लिङ्गिता सुता इत्यादि प्रतिज्ञां कुर्वाणाः ते किं कुर्वतः आत्मानं
 पानामयन्ति भगन्तो ज्ञानं अभ्यमन्तः च पुनः अकुर्वन्तः क्रियां अनाचरन्तः प्रत्याख्यानतपः पौषधं व्रतादिका क्रियां निन्दन्तः ज्ञानमेव मुक्त्यङ्गतयाङ्गी
 ह्वेता इत्यर्थः न चित्ता तापए भासा कश्चो विज्जाणु सासणं विसत्ता पावकम्मे हिं वालापिण्डिय माणिणो ११ पण्डितः मानिनः आत्मानं पण्डित
 यन्ताः ज्ञानादशरधारिणा इति न जानन्ति इति अध्याहारः इतीति किञ्चित्वाः प्रकृत संस्कृताया पटभाया अथवा अपिदेश विशेषात् नानारूपा
 भाषा या पापेभ्यो दुःखेभ्यो न त्रायन्ते न रचन्ते तर्हि विद्यानां अनुगासनं अनुगिचणं विद्यानुगासनं कुतः स्तूयते न त्रायते इत्यर्थः
 पयसा पिशानो विचित्रमन्त्रात्मिकानां रोङ्गिणी प्रज्जसिका गौरीगम्यार्योदि पीडयविद्या देव्यधिष्ठितानां अनुगासनं अनुगिचणं आराधनं कुतो नर

संति अप्पगं ॥१०॥ न चित्ता तापए भासा कश्चो विज्जाणु सासणं । विसत्ता पावकम्मे हिं वाला पंडिय

सत्सोभाय तर्हन्ति पातानं इम कश्चोने आपणो आत्माने आग्वासना दिइ १० चित्ता संस्कृतादिमयी भाषा जीवं न रचति चित्ता संस्कृतादिमयि भाषा
 जीवज्ज्ञाने न रक्त पडता गसे नही कुतो विद्यानुगासनं विद्यापठन कुतो रचति विद्यानु पठवुं जीवे पाप इती राखे किन्तु न राखे मग्ना पाप कर्म सुं
 पाप कर्मने पिये गतो दे मये मज्ज इत्था मूर्खा रागपेपकताः पण्डितमानिनः एवं आत्मानं मन्यन्ते बाल अज्ञानी आपणा अत्माने पण्डित करि माने ११

रहितः सन् विप्रेतं पट्टादयभावदिगय इमा पुत्रवि १ जन२ जलण३ वाज४ मूला५ जं६ ध६ गा७ पीरवीयाय८ वि९ ति१० च११ पंचंदिमतिरि१२
 नारया१३ देवसंचाना १४ समुच्छिन्ना १५ कम्पा १६ कम्पगाय १७ मणुयातहंतरहीवा १८ भावदिसादिस्म इजं संसारीनिययमे आहि इति १ संसारे
 प्रमादितो जोता इमापु पट्टादयभावदिगासु पुन पुनश्च मंतौत्यर्थः १३ वहिया जट्टमादाय ना वकखे कया इवि पुव्वकम्मखयडाए इमं देह समुद्धरे १४
 मायुः पूर्वकर्म चयावं इमं देहं समुद्धरेत् सम्यक् उदाहारेण धारयेत् पुनः कदापि च परोपहीपसर्गादिभिः पीडितोपि न कस्यापि साहाय्यं अवकाशेत्
 अभिन्नेत् प्रयया कदापि विपयादिभ्यो न स्पृहयेत् किं कृत्वा वहिया ससारादहिभूतं जं लोकाग्रस्थानं मोक्षं प्रादाय अभिलष्य १४
 विगिंच कम्पुणा हेउं कानवांन्वो परिखण मायं पिंडस्स पाणस्स कडं लद्धण भक्खए १५ कालकाडो अवसरजः साधुः कर्मणां हेतुं कर्मणां कारणं मिया
 त्यापिरतिक्रपाय योगादिक विगिंच विविच्य आत्मनः सकायात् पृथक्कृत्य परित्यजेत्संयममार्गे सखरेत् कालं स्त्रियायुठानस्य अवसरं काव्रतीत्येवं
 गोचः ज्ञानकांषी पुनः सः साधु पिण्डस्य आहारस्य तथा पानस्य पानीयस्य मावां परिमाणं लब्धा भजयेत् यावत्या मातया आत्मसंयमनिर्वाहः स्यात्

कंत्वे कयाद्वि पुव्व कम्म खय डाए इमं देहं समुद्धरे ॥१४॥ विगिंच कम्मणोहेउं काल कंखी परिव्वए । मायं

संसारतो अप्रमत्त एको विचरे १३ संसारात् वहिर्भूतोऽऽ इति मोचमादाय मनसि चिन्तयित्वा ससार एको उचीमीज तेहने मनमाहिं राखीने ऋद्धि
 पिययादित्तं न वांछयेत् कटाक्षित् ऋद्धिपिययादिकने बांछे नही मन माहि किवारे ए पूर्वं कर्म चयावं पूर्वकर्म जयने अवे इमं देह समुद्धरेत् पालयेत्
 पूरे कर्म चय करमाने अवे देहीने राखे धरे १४ विगंच दूरोकृत्य कर्मबंधकारणं इत्यादि कर्मनो हेतु मिया विगचे दूरि करे कालकंची सन् परिव्रजेत्
 काननेनार क्रिया करतो एको विचरे मावा पिण्डस्य भन्नादि पानस्य जाला मावा आहार पाणीनी जाणीने गृहस्थैः स्त्राये कृतं लब्धाभजयेत् गृहस्थे

राय धनपतिवृत्त जीविते का अ० सु० व० ४२ मा २

तावत्परिमाणं आहारं पानीयं च गृहीत्वा आहारं पानीयं च कुर्यात् इत्यर्थः कथंभूतं आहारं कण्डं गृहस्थेन आत्मार्थं कृतं प्राकृतत्वात् विभक्तिव्यत्ययः १५
सनिहिं च न कुब्जिजा लेवमायाइ संजए पक्खी पत्तं समादाय निरेक्खी परिव्वये १६ च पुनः संयतः साधुलेपमात्रयापि सन्निधिं न कुर्यात् लेपस्य
मात्रा लेपमात्रा तथा लेपमात्रया स सम्यक् प्रकारेण निधौयते स्थाप्यते दुर्गतौ आत्मा येन स सन्निधिघृतगुडादिसञ्चय स्तं न कुर्यात् थावता पात्रं लिप्य
ते तावन्मात्रं अपि घृतादिकं न सञ्चयेत् भिक्षुराहारं कृत्वा पत्रं समादाय पात्रं गृहीत्वा निरेपेच्चः सन् निःस्पृहः सन् परिव्रजित् साधु मार्गं प्रवर्त्तते क
इव पक्खी इव यथा पक्षी आहारं कृत्वा पत्रं तनूरुहमात्रं गृहीत्वा उड्डीयते तथा साधुरपि कुचिसंवली भवेत् १६ एसणास मिञ्ची लज्जुगामि अनिञ्च

पिंडस्स पाणस्स कण्डं लणूण भक्खए ॥१५॥ संनिहिं च न कुब्जिजा लेवमायाए संजए पक्खी पत्तं समादाय निर
विवक्खी परिव्वए ॥१६॥ एसणा समिञ्ची लज्जुगामे अणियञ्ची चरे अप्पमत्तो पमत्तेहिं पिंडवायं गवेसए ॥१७॥ एवं

आपणे अर्थेनीपजाव्यो के आहारं सूम्भतो स्त्री १५ सन्निधिं अन्नादिकं संसचयनं कुर्यात् विगयलिगारमात्रपिणं रात्रे राखेनही लेपमात्रमपि साधु सञ्चय
न कुर्यात् लेपमात्रं थोड़ी पिणसनघ राखे नहीं पचिवत् पत्रं सचयं कृत्वा जिम पंखी उडे तिवारे पांख एकठौ करीने उडे तिम यती थाई पौधे पात्रां
एकठा करीने चाले तथासुनीः निरेपेची सन् विचरेत् तिम साधु निरेपेची थकी विचरे १६ एषणासमिति विषयेसावधानः लज्जावान् साधू लज्जावंत के
ग्राम नगरादौ अनित्य वासः गाम नगरने विषे अनियत वासी थकी विचरे अप्रमत्तः सन् प्रमत्ते भ्यः गृहिभ्यः साधु प्रमाद रहित के गृहस्थ प्रमादो के
परिगृहपास थोपिंडपात्रं भिक्षां विलोकयेत् भिक्षाआहारलिङ्गं सूम्भतो १७ एवं पूर्वोक्तं स भगवान् उक्तवान् सर्वोत्कृष्टज्ञानीसर्वोधिकदर्शी उत्कृष्टज्ञाननी

उच्यते यद्यनन्तपदमते हि पिउत्राय गतेस्य १० एषया समितो निर्दोषाहारयाज्ञो ग्रामे नगरे वा अनियतो नित्यवासरहितः सन् चरेत् संश्रममाणं प्रवृत्तं क्रीड्यः माधुर्नैजन्मैजान् नञ्मासं यमन्मैन सहितः पुनः क्रीड्यः अप्रमत्तः प्रमादरहितः पुनः साधुः प्रमत्ते हिं इति प्रमत्तेभ्यो गृहस्त्रीभ्यः पित्र्यप्राप्तं भिक्षां गवेषयेत् गृह्येत प्राज्ञतत्वात् यमोऽस्याने हृतीया १० एव से उदाहृ अणुत्तरनाणी अणुत्तरदत्तो अणुत्तरनाणदंसगंधरे अरहा नायपुत्ते भ्रातृप्राप्तानि एवियाहिण तिवेसि १८ सुधर्मा स्वामी जन् स्वामिनं प्रत्याह हे जन् से इति स अर्हन् ज्ञातपुत्तो महावीर एवं उदाहृः उदाहृतवान् अर्हं नगाये इति त्रयोसि पर्वन् रत्नादिभिः पूज्यः ज्ञातः प्रसिद्धः सिद्धार्थचक्षियः तस्य पुत्री ज्ञातपुत्रः क्रीड्यो महावीरः भगवान् अष्टमहाप्रातिहायार्थायति ग्रामाग्राम्यगृहः पुनः क्रीड्यः विगालाविगना तस्याः पुत्तो वैगालिकः अथवा विगाला शिवास्तीर्थं यगः प्रभृतयो गुणाः अस्तेति वैगालिकः पुनः क्रीड्यो महावीरः विगालिण इति व्याख्यात विगेषेण व्याख्याता हादयपरिदासु समवसरणे धर्मोपदेग व्याख्याता धर्मोपदेगक उत्तर्धः पुनः क्रीड्यो महावीरः अनुत्तरज्ञानो सर्वतुल्यज्ञानधारी पुनः क्रीड्य अनुत्तरदर्शी अनुत्तरं सर्वतुल्यं पश्यतीत्येवं शीलोज्जुत्तरदर्शी पुनः क्रीड्यः अनुत्तरज्ञानदर्शन धरः ज्ञानदर्शनं ध्यानदर्शनं अनुत्तरं च ते ज्ञानदर्शने च अनुत्तरज्ञानदर्शने अनुत्तरज्ञानदर्शनधरः केवलपरज्ञानदर्शन धरः इत्यर्थः अथ परं अनुत्तरज्ञानो अनुत्तरदर्शी इति विगेषणद्वयं उक्त्वा पुनरनुत्तरज्ञानदर्शनधर इति विगेषण उक्तं तेन केवलज्ञान केवलदर्शनयोरैक धारो इत्यर्थः

मे उदाहृ अणुत्तर नाणी अणुत्तर दंभी । अणुत्तर नाण दंसण धरे अरहा नायपुत्ते भयवं वेसाणि एवियाहिण
अपी सर्वोपरि ह दर्शनो धर्मी सर्वोपरि ज्ञान दर्शनधरः सर्वोपरि ज्ञान दर्शन ना धर्मी अर्हन् अरिहंत सिद्धार्थ पुत्रः सिद्धार्थ राजानो वेदो समग
ज्ञानार्थोऽपि हः पित्र्योऽपि ज्ञान एतः ज्ञाना गिपक्षे जेहने सभामध्ये उक्त कथीतवान् इति ब्रवीम १८ इति श्रीलघुनि ग्रन्थोपाध्यायनं सगत्तं सम्पूर्णम् ६

उत्तरराध्ययने खुडियज्जयणाधिकारम् सं० भावितात्मा अणगार श्रीबूँटे रायजी तच्छिष्य भगवान विजय साधुना संशोधितं-

समयान्तरेणयुगपदुत्पत्तिः सूचिता अनयोः कथञ्चिद्देशेदृश्य सूचितः पुनरुक्तदीपेन ज्ञेयः १८ इति च्छुल्लकनिग्रथित्वाध्ययनं संपूर्णं अत्राध्ययने च्छुल्लकस्य साधोर्निर्गन्धित्व सुक्त मित्यर्थः इति श्रीमदुत्तराध्ययन सूत्रार्थ दीपिकायां उपाध्याय श्रीलक्ष्मीकीर्त्तिगणेशिष्य लक्ष्मीबल्लभगणिविरचितायां च्छुल्लक निग्रथितत्वाध्ययनस्य षष्ठस्यार्थः संपूर्णः ॥६॥ अत्र पूर्वोध्ययने साधोर्निग्रन्थत्वं उक्तं तच्चयीरसेषु अष्टधुर्भवति तस्यैवस्यात् रसगृहस्य कष्टमुत्पद्यते तेन रसगृहस्य कष्टोत्पत्ति दृष्टान्तसूचकं उरभ्रादि पञ्चदृष्टान्तमयं सप्तमं उरभ्रीयाख्यं कथ्यते प्रति षष्ठ सप्तमयोः सम्बन्धः जहाएसं समुद्दिस्स कीदृपोसिज्जएलयं ओयणं जवसन्दिज्जा पोसिज्जा विसयङ्गणे १ व्याख्या यथा कोपि कश्चिन्निर्दयः पुमान् आदेशं आदिश्यते विधिव्यापारेषु प्रैर्यते परिजनो यस्मिन् आ गतेस आदेशस्तं प्राघूर्णकं समुद्दिश्य आश्रित्य स्वकाङ्गण स्वकीय गृहाङ्गणे एलकं एडकं जरणकं पोषयेत् तस्मै एलकाय ओदनं सम्यक् धान्यं यव संमुह माषादिकं दद्यात् ततश्च पोषयेत् पुनः पोषयेदित्युक्तं तत् अत्यादरख्यापनार्थं अपिशब्दः सभावनेसंभाष्यतेएव एवंविधः कोपि गुरुकर्मा इत्यर्थः १ अत्रोदाहरणं यथा एक मूरणकं प्राघूर्णकार्थं प्रोथमाणं लाल्यमानं दृष्ट्वा एको वत्सः खिन्नः क्षीरमपिवन् गवामात्रापृष्ठः कथं न वत्सः क्षीरं पिवसि स आह

त्तिवेमि ॥१८॥ खुड्यागज्जयणं समत्तं ६॥ जहाएसं समुद्दिस्स कीदृ पोसिज्ज एलयं । ओयणं जव संदिज्जा पोसिज्जावि

यथा आदेशं प्राघूर्णकं उद्दिश्य प्राहुणां न निमीत्ते उद्दिशिने कोपि एलक मीढकं पोषयति कीदृ मीढाने पोसे पोखे ओदनं भक्तं जवमुह्नादि दद्यात् जव मूंग मीठ तेहने दीजे पुष्टिं कुर्यात् स्वकीयांगणे पुष्टि कीजे आपणा घरेने आंगणे १ ततः स उरभ्रः पुष्टः उपचित मांसः समर्था

मातर्य ऊरणः स्यः नीक्षेर्पायते नीर्होपायते पुत्रद्वय विविधैरुत्तारैरलंकृत्यते अहन्तु मन्दभाग्यः शुक्लान्यपि तृणानि न प्राप्नोमि न च निर्मलं
प्राप्नोम्यामपि न प्राप्नोति न च मां कोपिला लयति माताप्राह पुत्र अय्येतानि आतुरचिह्नानि यथा मर्तुकाम आतुरो यद्यन्मार्गयति पथमप्यभ्यवा
ततश्चरन्मण्य द्योयते अद्यात्मैमारयिष्यते तदा लंङ्घ्यसि अन्यदा तत्र प्राघूर्णकः समायातः तदर्थात् मूरणकं मार्गमाणं दृष्टाभेतः सवस्तः पुनस्तन्यपानम
कुरुन् मायानृगिटः पुत्र किं त्वभेतोसि पर्यं मयोक्तं न अरसि किं आतुरचिह्नान्ये तानीति यएव व्रीही द्यारितः प्रकामं लालितः सएव मार्यते त्वस्तु
एतान्येन तृणानि चरितवानमीति माभैपीनैव मारिष्यसे इति माता उक्तोक्तमुखेनैव स्तन्यपान मकरोत् एवं यो यथेष्ट विविधास्वाद लम्पटोऽधर्म
माचरति मनरंकार्यभातीत्यर्थः इति ऊरणकदृष्टात्तः १ तस्मिन् पुत्रे परिवृढे जायमेए महीदरे पीणिण विडले देहे आए संपरिकदए २ ततः सए
नहः कीदृगीजातः ततः स उरभः पुटः उपचितमांसः परिवृढः युवादौ समर्थः सर्वेवन्त्ये पु उरभेषु मुख्यद्वय दृश्यमाणः पुनः कीदृगः जातमेदाः पुटौ

सयं गणे ॥१॥ तस्मिन् पुटे परिवृढे जायमेए महीदरे । पीणिण विडले देहे । आएसं परिकंखए ॥२॥ जाव नएइ
आएसे तावज्जीवइ से दुही । अह पत्तम्मि आएसे सीसं छित्तूग भुंजई ॥३॥ जहा खलु से उरभे आएसाए

जालः तदा देहे उपचितः प्रोडादरः जातमेदः मातो दुश्मो मेददुइ पेठ मोटो दुश्मो पुष्टिर्विशाल देहः पुष्ट दुश्मो छे जेहनी देह प्राघूर्णं बांछति इवे घर
नो पत्तो प्राङ्गुणां ने जांछे छे प्राङ्गुणो आवे तो भलो याइ आदेसने बांछते २ यावन्नायातिप्राघूर्णकः जेतले पांङ्गुणो न आवे तावज्जीवते सदुःखयानुजिहा
ताइ न मोटो दुग्गी यको जेने पयसा पुरस इन्ने करो जीवे अथ प्राप्ति प्राघूर्णः अथ प्राङ्गुणो आव्यो वाट जीता यका मस्तक छित्वा भुंज्यते मस्तक

भूत चतुर्थधातुः पुनः कीदृशी महीदरो विशालकुक्षिः पुन कीदृशः प्रीणितः यथेक्षित भोजनादिना सन्तुष्टीकृतः एतादृशः सन् स उरभ्रः विपुले विस्तीर्णे देहेसति आदेशं प्रावुर्णकं परिकाञ्चति प्रतिच्छति इव २ जावनएइ आणसे तावजीवइ सेदुहो अहपत्तं मि आणसे सीसंच्छित्तूण भुंजई ३ सउर भ्रस्तावज्जीवति प्राणान् धारयति कीदृशः स दुक्खी दुक्खं अस्य भावी इति दुक्खीभाविनि भूतोपचारात् यद्यपि वर्त्तमानकाले तस्य सुखमस्ति तथापि दुक्ख आगामि कत्वात् दुःखी उच्यते तावत् इति किं यावत् आणशः प्रावुर्णको न एति न आगच्छति अथ आदेशे प्राप्तै सति शीघ्रं छित्त्वा स उरभ्रः आदेशेन समं स्वाभिनापि भुज्यते ३ जहासे खलु उरब्भे आए साए समीहिण एवं बाले अहम्मिदुई हई न रयाउअ ४ यथा स उरभ्रः आदेशाय

समीहिण । एवं बाले अहं मिदुई नरया उयं ॥४॥ हिंसे बाले सुसा बाई अद्वाणंसि विलोवण । अस्स दत्त हरते णे माई कम्मु हरि सटे ॥५॥ इत्थी विसय गिद्धिय सहारंभ परिगह्हे । भुंजमाणे सुरं मंसं परिवूटे परं दमे ॥६॥

केदौने खांइ मोढाने ३ यथा स निच्चये नोरभ्रः जीमते खलु निच्चय स्युं ऊरण प्रावूर्ण कायकल्पित प्राहुणानि अर्थे राखीने विणास्योः एवं मूर्खी धर्म हिनः इम मूर्खबालक अधर्मी बांछते नरकायुषं बांछे नरकनू आउखू ४ प्राण घातको मूर्खं सृष्टावादी जीवमारं भूठ बोले अच्चनि मार्गे विलोपको लूटकः वाटपाड़ि घर लूटे अन्यै रदत्तं हरति चौर अदत्तादान लिइ चोरी करे वच्चकः कस्यार्थं हरिथासी मूर्खः माया करे कहनी धन हरं स दाएहज ध्यान मन मांहि रहे ५ स्त्रीलीलुपः विषयासन्नः वली वालमूर्खं किस्सा के स्त्रीनि विषे गृह्ण हुआ छे तीव्रारभ्र परि गृह्णजुत्तः घणी आरभ्र घणी परि यह तेणे युत्त के भुजमानः सुरामांसं मांस खाइं मद्य पीइं समर्थे अन्यदमनशीलः इसी बलवन्त वीजाने दमे ६ अजस्य पक्कमांस

समोष्ठितः कल्पितः एव इति तथागतान् कार्याकार्यं विचाररहितः अधर्मिष्ठः नरकायुः इहती इव नरक गतियोग्य कर्मकरणे नरकाय कल्पित इत्यर्थः ४
द्विमेवाने मुखायाः ६ प्रयत्नर नि पिनीवण् अवदत्त हरे तेने माईकन् हरे सटे ५ इत्यौ विसयगिजेय महारम्भ परिगहै भुञ्जमानो चुर मम
पुस्तिटे परलभे ६ प्रयत्नर भोऽय तुद्धिजे चिय सोणिण आयुय नरएकान् जहाण संवण, लण ७ तिस्रभिर्गियाभिः पूर्वोक्तमेव दृढयति एता
द्वयो नरः नारकं इति नरकगतो नरकायुः श्रद्धात् नरकस्य आयुकाञ्चति नरकगति योग्यकर्मा चरणात्तर नरकगति एव वाञ्छति नरकान
कल्पित क कंश एनक पूर्वोक्त उरभ्रः आदेग इव यथा जेनचित् पापेन यशेषित भोजनेन पोषित उरभ्रः आदेग इच्छति कौट्यग, सः
द्विन्ने धिमनगीन पुनः कौट्यगः जानी अज्ञानी पुनः कौट्यग् अञ्चनि विलोपक, जिनमार्गलोपकः पुनः कौट्यग् अन्यादत्तहर, अन्ये धां नदत्त
सुगतीति पन्नादत्तहर प्रदत्तान्न मेवी इत्यर्थः पुनः कौट्यग् स्तैत्य चौर्येण कल्पितवृत्तिः पुनः कौट्यग्मायी कापव्ययुक्त, पुनः कौट्यक् कस्य
स्ये न इति पितके हरियासोति विचारो यस्य स कान्हर पुन कौट्यग शठी वक्राचार ५ पुन कौट्यगः स्त्री विपयेगृह, पुनः कौट्यगः महारम्भ
परिमृष्ट मज्जलो गम्भपरिग्रही यस्य समहारम्भपरिग्रह महारम्भो पुनर्महापरिग्रही पुनः कौट्यग सुरां मयां मासं चसुं जान पुन कौट्यग परिदृढ
उपधिया मांमते न मूल, पुन कौट्यग परदत्त परं अय्यं जीवं दमतीति परंदम परपीडाकारक आत्मार्य परजीवीपवातुक इत्यर्थः ६ पुनः कौट्यग

अथक्षार भोईय तु'दिन्न चियलोहिण् । आउयं नरण कंखे जहाए संवएलए ॥७॥ आसगं सयगं जागं वित्तं कासेय

भाषां प्रत्यासृज्यं मांसं यत् पच्यते तत् रतौ ग्राह्यं प्रोढीदरः उपचित रक्तः पेटमीयो दुग्धो लोहि पीण उपचित दुग्धो आयुष्कं नरके वाञ्छति
आतृप्तं नरकं वदति यथा पाद्विग प्राप्तं प्लवङ्गं प्रति जिम प्राहुः नमी दीवां छे इतिम जाणवी ७ आसनं शयनं यानं प्रवृत्तं चिगीपः वाजीठ

अजक कर भोजी अजस्य छागादे कर्करं अतिभ्रष्टं यच्चणकवत् भुज्यमानं कर्करायते तस्मै दोदन्तुरं पक्कं शूलाकृतं मांसन्तद्भुंक्ते इत्येवं श्रीलो अज कर्कर भोजी पुनस्तुन्दं अस्यास्तीति तुन्दिल यथेप्सित भोजनेन वद्धिं तोदर अतएव चित्तशोणित वद्धिं तरुधिर रुधिर ब्रह्मा अन्येषापि धातूनां वृद्धिश्च ह्यते ७ पूर्वे हिंसे बाले इत्यादिना आरम्भेति कथिता सुल्लभाणे सुरभ्रंसं इत्यनेन दुर्गति गमनभणनाकटोत्पत्तिः कथिताः अथ गाथाद्वयेन साक्षादिहैव कष्टं कथयति आसणं सयणं जाणं वित्तद्वामे अभुक्षिआ दुस्साहडं धणं हिच्चा बहुसच्चिणिया रसं ८ तत्रो कम्म गुरुजन्तु पञ्चुप्पन्न परायणे अयव्व आगया एसे मरणन्तं मिसोयए ९ ततस्तदनन्तरं प्रलुत्तन्न परायणं प्रलुत्तन्न परायण परलीक सुखना स्तिक वादीजनी मरणन्ते मरणस्य अन्तं सामीप्पं मरणन्ते मरणे समीपे समागते सति शीचते शोकं कुरुते इति सम्बन्धं तत इति कुतः पूर्वं किं क्त्वा इत्याह आसनं सुखासनादिकं शयनं खट्वा कृप्परादिकं हिंडीला दिक्कं यानं गहिका दिक्कं वित्तं द्रव्यं कामान् विषयान् भुंक्ता दुक्खाहृतं दुःखेनाह्वयते इति दुःखाहृतं दुक्खोत्पाद्यं धनं त्यक्त्वा पुनर्बहुप्रेचुरं रजः पातकं सच्चि णिया सच्चित्त्य समुत्थान्य एतावता बहुभिः परिग्रहै पातकं उपान्य आयुषः अन्ते स आरम्भीजीवः शीचते कथम्भूतः सजन्तुः कर्म्मगुरुः

भुंजिया दुस्साहडं धणं हिच्चा बहु संचिणिया रयं । ८ । तत्रो कम्म गुरुजंतू पञ्चुप्पन्न परायणे अयव्व आगया एसे शय्या प्रवहण गाडां प्रसुख द्रव्यं कामान् शब्दादीन् भूक्त्वा लक्ष्मीकामभोगवोने दुबैरुपार्जितं धनं त्यक्त्वा दुःखे करोने उपान्यो हतो ते धन छोडीने बहु रजः कर्ममल उपार्जयित्वा घणा पाप मलसंचिने ८ ततः कर्म्म गुरु जीवः तिवारे पक्की भारी कर्मी जन्तु प्राणो तठाकेडे वर्त्तमान कामपरायणः अना गत कालं परलीकं न जानाति वर्त्तमान कालने विषे नरकादिक थको वीहे नहीं जाणे सर्वे हांज के आगे काइ न थी इस जाणे यथा अजोमी ठकः

दिंका दृष्टान्तः तु पुनः कथिद्राजा अपथ्यं आम्नफलं भुक्त्वा राज्यं हारितवान् हारयेत् वा अत्र भोगसुखस्य तुच्छत्वोपरिकाकित्या म्र दृष्टान्त इयोदाह
रणे दर्शयते एकेन केनापिद्रुमकेण वृत्तिं कुर्वता महेपक्रमेण कार्षापण सहस्रमर्जितं सतद्वासनिकांकटौ बद्धा सार्धेन समंगृहं प्रस्थितः मार्गे भोजनार्थं
च एकं रूपकं अशीति काकिणीभिर्भित्वा दिने २ एकया काकिण्या भुङ्क्ते एवं मार्गेतेन एकोनाशीति काकिण्यो भक्षिताः एकाकाकिणी अवशिष्टास्ति
साच सद्यः सार्धे चलिते विस्मृता अग्रे गच्छत स्तस्य स्मृतपथमागता एवञ्चतेन चिन्तितं एकदिन भोजनार्थं मे रूपकभेदः कर्त्तव्यो भविष्यतीति क्वचित्
वासनिकां सङ्गीय पञ्चान्वितः ततः साकाकिणी केनचित् हता यावद्वासनिका स्थानेषु नरायाति तावद्वासनिकापि केनचित् हता ततोऽसौ वुभय
स्रष्टी गृहहृतः शीचति अथाम्म दृष्टान्तो दर्शयते कस्यचिद्राज्ञ आम्नाजीर्णेन विस्त्रुचिका अभूत् वैद्यैर्महता उपक्रमेण तामपनीयोक्तं चेदाम्नाणि पुनस्त्वे
खादसि तदा विनश्यसि ततस्तेन राज्ञा स्वदेशे आम्ना उल्लङ्घिताः अन्यदा स राजाऽश्वापहृतो दूरतर वनेगतः तत्र अम्नह्वच्छायाया सुपविष्टः
पक्वान्याम्नाणि दृष्ट्वा चलचित्ती मन्त्रिणा वार्यमाणोपि भक्षितवान् तदानीमेव मृतः एवं काकिण्याम्न सदृश मनुष्यकामा सेवनतो बाल नरेण देवका

कामाण अंति ए सहस्र गुणिया भुज्जो आउं कामाय दिव्विया । १२ । अणे गवामाण उया जासा पसुदु उड्डिई जाणि

मनुष्य एक कीडीने काजे सहस्रं हारयेत् कापि नरः सहस्र दीनार हारे मनुष्यकीडक अहितं आम्नफलं भुक्त्वा अपथ्य अहित कारी राजा इ आवानुं
फल खांधु खाइने राजा राज्यं पुनः हारयेत् राजा राजने हारे ११ एवं मनुष्यकाः कामभोगाः इम मनुष्यना काम भोग कीडी समान के देवभोगने आगे
समीपे देवताना भोगने आगे देवताना भोग सहस्र दीनार सरीखा के सहस्रगुणकारैर्भूयः सहस्रगुणे करी अधीक आयुः कामाश्च दिव्या देवसम्बन्धिया
वली मनुष्य आयुखा थी देवताना आयुखा घणा पल्योपम सागरोपम इवे देवताना भोग पिण घणा नियुत पूर्व सम्बन्धिया वर्ष तणी आउखी चौरासी

माशयस्ते इति परमार्थः ११ एवं मातृभगा कामा देवकामाग अन्ति ए सहस्रगुणिभा भुज्जो आउं कामाय दिव्या १२ पच अमुनाप्रकारेण का
 दिव्यामनन दृष्टानेन काजिग्यास मृदयाः मातृयकाः कामा देवसुखानां अन्तिके देवसुखानां समीपे ज्ञेया मनुयका माहि देवकामानां अग्रे भूयो
 पार२ ममस्स गुणिताः दिव्यका, कामाय यथा ननुयकामाना अग्रे वार२ सहस्र गुणितास्तथा आयुरपि मनुयासुर्देवायुषो रत्नारं ज्ञेयं १२ प्रणे गया
 मा ननुया चा सा पच वडठिं जाणि जीयंति दुस्से हा ऊणे वासमयाउए १३ प्रप्तावतः क्रिया सहितज्ञानयुक्तस्य या स्थिति विद्यते सा भवतां अस्माकं
 च प्रतीतान्ति तत्र व्यतीया निपनेकवर्षअयनयुतानिअनेकानि असख्येयानियर्षअयनयुतानि येषु तानि अनेकवर्षअयनयुतानि अर्थात् यानि पत्न्योपमसाग
 रानि भवति मय प्राक्तयत् अनेकवर्ष अयन युता इति पुक्तिर्न निर्देयः प्राक्ततलात् अथवा यत्र देवस्थितौ अनेकवर्ष अयन युता यानि इति ये कामाः
 भवन्ति यानि मर्षाणि प पोंप भागानि तत्रमाणापायुंयि दिव्य स्थितियिपयभूतानि दुर्मेधयो दुर्बुद्धयः पुरुषाः उने वर्षयतायुषि महावीरस्वामि वारजे
 मनुयदिव्ये जीयंते नार्थस्ते देव्योनियोग्यायुः कामसुखरक्षिताः क्रियन्ते तुच्छ मनुथसुखलब्धाः भूर्वाः देवस्थिति सुखहेना भवन्ति अतएव दुर्मेध
 मरान् न देदेदामेधा येपान्ते दुर्मेध स इति जहा यतिवित्रणिग्या मूलजित्तूण निगया एगीतत्यलहए लाभ एगी मूलेण प्राग्यो १४ एगी मूलम्मि

जीयंति दुस्से हा ऊणेवासमयाउए ॥१३॥ जहायतिशिषिगिया मूलंधितुगानिगया । एगीतत्यलहए लाभं एगीमूलेण

नाग गुण हाउ एतदे नियतांग दंड ते आंऊ चौरासो लाख गुणा कोजे एतने नियतांग होइ ते आक चौरासो लाख गुणा कोजे एतने निर्यत होइ
 पइमा नियत पपोपम सागरोपम देवने प्राउमो वत्ते छे १२ अनेक वरस सख्या रहीत अयनयुतं नाम काल विषेप. ८४ लाख वर्ष या सा पुण्यवता
 विधिः एषा भागदोपमा स्थितिः भिन्नान्त ने पिपे प्रमिब उत्कृष्टो स्थिति होइ यानि वर्षाणि युतानि हारयति दुर्बुद्धि मागस एतलो देवता नं याउनु

हारित्ता आगञ्जोतथवाणिञ्जीववहारेउवमाएसा एवं धर्म्मो विद्याणह १५ अथ द्वाभ्यां गाथाभ्यां व्यवहारीयमा साहयथा चतयोविणिजः कस्मात् चित् व्यापा
रिणः समीपात् मूलं नीवीद्रव्यं गृहीत्वा स्वकीय नगरात् अपरत्र नगरेगताः अत्र त्रिषु वणिग्जनेषु एकः लाभं लभते एको मूलेन नीवीद्रवेण सह
समागतः एकः मूलं द्रव्यं अपिहारयित्वा द्युतमद्या परस्त्री वैश्या सेवनादि क्षुब्धापारैर्गमयित्वा स्वगृहं आगतः एषा व्यवहारि उपमास्ति एषैव उपमा
धर्मेपि यूयंजानीथ इत्यर्थः १५ माणुसत्तं भवेमूलं लाभो देवगर्दभवे मूलच्छेएण जीवाणं नरगतिरिक्खत्तणं ध्रुवं १६ मनुष्यो नृत्वा मनुष्यएव भवेत् तदा

आगञ्जो १४। एगो मूलंपि हारित्ता आगञ्जो तस्य वाणिञ्जो व्यवहारे उवमा एसा एवं धर्म्मो विद्याणह ॥१५॥ माणु
सत्तं भवे मूलं लाभो देव गर्द भवे । मूल छेएण जीवाणं नरगं तिरक्खत्तणं ध्रुवं १६। दुहञ्जो गर्दं बालस्स आवर्दं

हारि वर्षशतयुः किञ्चित् जने ओक्के सोवरसे आउखाने लोधि १३ यथा तयो वणिक् जिम त्रिणवाणीया मूलराशि गृहान्निर्गताः पुंजी लेई
ने घर थकी नीकल्या वाणिज्य करवा भणी पिताइं सहस्र दीनार दीधा घर थकी एकस्तत्र वणिक् लाभं लभेत् एक लाभं यामे एकः
वणिक् मूलधनेन आगतः एक मूलगी आपणी पुंजी लेई आवे १४ एकोवणिक् व्यवसायं कुर्वन् स्वधनं हारयित्वा एक आपणी सघली
पुंजी खीइने आगतः तत्र वणिक् आव्यु तीहां वाणीञ्जो व्यवहार विषये उपमा एषा व्यवहारी उपमा कही एवं धर्म्मोपि जानीते इम धर्म्मने
विषे पणि दृष्टांत जाणवी १५ माणुसल भवेमूलं मनुष्य पण पुंजी सरीखूं लाभः देवगतिर्भवेत् देवगति तैलाभ उपाय मूलच्छेदेन जीवानां
मूल छेद कीधो पुंजी खीहीने नरकत्वं तिर्यचल ध्रुवं स्यात् मूल छेदा थो नरक तिर्यच पण पामीइ १६ द्विधा गतिः नरकगति स्तिर्यगगतिश्च

मनुष्यं मूत्राच्च गृह्यं ज्ञेयं यो मनुष्य भयात् शुल्वादेवो भवेत् तदा देवत्व नाभतुल्यं ज्ञेयं यत्पुनर्मनुष्याणां नरकस्तिर्यक् त्व प्राप्तिर्भवेत् तदा मूलच्छेदेन धर्मं निमित्तं दुर्भाग्यत्वं ज्ञेयं १६ दुष्टधर्मो गण्डयानस्य आवर्द्धं ब्रह्म मूलिन्या देवतंमाणुसत्तच्च जप्तिं लोलयांसडे १७ बालस्य मूर्धस्य द्विधा गति भवेत् जनभूतागतिः आवर्द्धं चन्द्रमूलिन्या आपदश्च मूलिकाः आपदः विषदीवध स्ताडनादि आपदश्च वधश्च आपदधौ तौ मूलं यस्याः सा आपदधमूलिका न इति यस्मात् कारणात् स बानो मूर्गोटिपत्वं मानुषत्वञ्च श्रितः कीदृशः सन् लोलया लाम्यथेन जितः पुनः धूर्तः १० तत्रोजिएसदः ज्ञेयं दृष्टिश्च दुर्गद्वारेण दुष्टदातव्य उग्रतया चिरादपि १८ ततो देवत्व मनुष्यत्व जयात् देवगति मनुष्यगति हारणात् स मूर्खः सङ्गहारं दुर्गति इत्येता भवति इत्यथाहारः तव्यवानस्य मूर्चिरादपि ब्रह्मण प्रभृतेपि आगमि निकाले उग्रतयाः उग्रजान उग्रज्जातस्याः दुर्गते सकाशाच्च सति दुर्नभा

यद् मूलिन्या । देवतं माणुसत्तच्च जं जिण लोलुया सडे १७। तत्रो जिणसद्वं होद्र दुर्विहं दुर्गद्वं गण । दुल्लहा तस्म उगागा अदापसु चिरादपि १८। एवं जीयं स पेहाण तुलिया बालंच पंडियं । मूलियंते पवेसंति माणुसं जीणि

रागदेषाहर्तितस्य मूर्धने देवगति नरक भवेति तिर्यञ्च गति ह्येवे आगच्छति वधकारि का गतिः आपदा रूपवधरूपगति तेहनी मूलच्छेदे यद्यस्मात् देवत्व माणुषत्व च यथा श्रिति जिण कारणे मूर्धं देव पणु मणुष्य पणु हाणी लोलुपः गृध्रः मायावान् लोलुपो हे म्लीने विपे गृठमाया घणो स १७ ततः जीवस्य मयं भवति मदा ततः तिणे कारणे जीवने सदा होद्र द्विधा दुर्गति गतः सन् नरकतिर्यं च नोगति माहि गयो यको बांध्यो दुर्गभः तस्य निज्जाग पयसं श्रितः देवगति मनुष्यगति तेहने नरक तिर्यञ्च गति ह्यो निसरव् होद्रिलु तिणे ते भणो देवगति नरकगति ज्ञातेने काने

भवति निःसरणं दुःकरम् वेदित्यर्थः १८ एवं जियं सपेक्षा तुलियावालञ्च पण्डितं मूलियन्ते पवसन्ति माणुसजीणिमन्ति १८ एवं अयुना प्रकारेण बालं मूर्खं जितं संप्रेक्ष्य आलोच्य च पुनः बालं मूर्खं पुनः पण्डितं तत्त्वज्ञं लिखा तोलयित्वा इतिविचारणीयं इतीति किलिमनुष्या शूलियं मौलिकं मूलं भवं मौलिकं मूलद्रव्यं प्रविशन्ति लभन्ते तेकेये मनुष्याः माणुसं योनिं इति प्राप्नुवन्ति ते मूलरक्षक व्यवहारि तुल्यान्नायाः १९ वेमायाहिं शिक्खाहिं जे नरा गिहिसुव्वया उवेन्ति माणुसं जीणिं कम्मसच्चाहु पाणिणो २० मानुषं योनिं के व्रजन्ति तदाह ये नराः विमात्ताभि विविधप्रकाराभिः शिक्खाभि

मन्ति १९। वेमायाहिं शिक्खाहिं जेनरा गिहि सुव्वया । उवेन्ति माणुसं जीणिं कम्म सच्चाहुपाणिणो ॥२०॥ जेसिं

तु विउला सिक्खा मूलियन्तेअइलिया । सीलवन्ता सवीसेसा अदीणाजन्ति देवयं ॥२१॥ एवं अदीणावं भिक्खू अगा

चिरभूतेपि घणे काले काले गये थके नौरुठु दोहिल्लुं के कोइ प्राणो परदेस गयी बांछे घरे जाउं ते मार्ग काटे पगे करी तदश्चाविमार्गं १८ एवं अमुना प्रकारेण बलं हारितं सम्भेच इणे प्रकारे बालकने हाखी देखीने तोलयित्वा मूर्खः पुनः पण्डित विचारीने मूर्खं पणो अने पण्डित पणो ते नराः मूलधन नी वीयं प्रवेश प्राप्नोति ते मनुष्य वीचारीने धर्म अगीकार करे मानुषी योनि याति ये पण्डिताः पण्डितमाणसमनुष्य नी जोनि पामे १९ विविध परिणामाभिः शिक्खाभिः विनीत पणानी भाति २ नी शिक्खाइ करी गुणव्रत अणुव्रत करी ये नरा गृहस्था अपि सुव्रताः सदाचाराः भवन्ति जे मनुष्य गृहस्थ थका पणिसुव्रत हीइ भला व्रत पाले के प्राप्नुवन्ति मानुषी योनि ते मनुष्यनी योनि पामीने कीइथाः ते सफलकर्माणः प्राणीनः किंथा ते मनुष्य के सफल भला कीधा के जे प्राणी २० येथां पुनः विपुला शिक्खा दर्शनाचारमयी जे मनुष्यने महाव्रत रूप शिक्खा के बतपाले के मूलादपि अधिकलाभंयुक्ता

रुद्धं मि आउए कस्सहेउं पुरोकाउं जोगक्खेमं नसम्बिदे २४ संनिरुद्धे संचित्ते आयुषिइमे प्रत्यक्षा मनुष्य सम्बन्धिन कामा कुशाग्रमात्रा. सन्तीत्यध्याहार
एवं सत्यपिजन. कस्सहेतुं पुरस्कृत्यकं हेतुं किङ्कारणमाश्रित्ययोगिंश्च पुन चेमं न सम्बिदेन सम्बित्ते योगं चेमच्च कथं न जानातीत्याश्चर्यं मित्यर्थ २४ इह
कामानियदस्स अत्तहे अवरज्ज्मई सुच्चाने आउयं मगं जंभुज्जी परिमस्सई २५ इहेति अत्रदृष्टांतपक्षके क्रमात् अपायबहुलत्वं १ तुच्छत्वं २ आयव्ययतो साम
हारणं समुद्र जलदृष्टान्तं च ज्ञात्वा इह नरभवे कश्चिदगुरुकर्मा जीवस्तस्य कामात् भोगसुखात् अनिबृत्तस्य आत्मार्या मोक्ष अवराध्यतिनश्यति विषयिणी
जीवस्य मोक्षो न भवतीत्यर्थं अत्र हेतुमाह जंदति यस्मात् कारणात् स गुरुकर्मा जीवो नैयायिकं मार्गं मोक्ष मार्गं श्रुत्वा वारं २ परिभ्रम्यति संसार

एवं माणुस्सयाकामादेवकामाण अंतिए ॥२३॥ कुसगमिप्ता इमेकामा सन्निरुद्धं मि आउए । कस्सहेउं पुरा
काउं जोगक्खेमं नसंविदे ॥२४॥ इह कामानियदस्स अत्तहे अवरज्ज्मई । सोच्चानेयाउयंमगं जंभुज्जी परिम

न जाणे २२ यथा कुशाग्र उदकं जिमड़ा भने अग्रिपाणी नोविंदुओ पुनः समुद्रेण समतां करोति समुद्रना पाणीनी परे एवं मानुषकाः कामभोगाः
ज्ञातव्याः इम मनुष्यना कामभोग जाणवा देव भोगना समीपे देवताना कामभोग समुद्र सरिखा के २३ कुसाग्रविंदुप्रमाणाः सन्ति एते काम भोगाः
ढामने अग्रभागे पाणीनाटीवका सरीखा मनुष्यना कामभोग के संचित्ते आयुषि थोडी आजखे थद्र कि हेतू आश्रित्य गृहीत्वा किंसु हेतु कारण
आश्रयीने आगलि करीने योग चेमं न जानीते अप्राप्तस्य प्रापणं योगप्राप्तस्य पालनं चेमः अनपामी वलुनेइ पामी जेतो योग कूहीइ पामी वलुने भलीपरि
पाली जे ते खेम कहीइ ते जाणीने नहीं २४ इह जगति कामेभ्यो अनिष्टस्य ए जीवडो कामभोग थकी निवृत्ति नहीं हुओ के आत्मार्यं स्वर्गादि

मर्त्याया पतनीयते ०५ इह काम नियदृशम् अत्तद्धे नावरज्ज् इह पूइदेह निरोह्ण भवेदेविति मे सुय २६ हे गिष्य मे मय इति युत इतीति कि इह यद्विन् नरभते कामात् निवृत्तस्य जीवस्य नवकुर्मण, आत्माया मोक्षी न नश्यति सच पुमान् पूतिदेहनिरोधेन श्रीदारिक देहत्यागेन गतन पतनविध्वंस नयमां यत्पिप्लाभाधेन देया भवेत् देयगरोरं प्राप्नुयात् २६ इदोशुई जसो वद्री आउअं सुह मणुत्तर भुज्जो जत्य मणुस्सेसु तत्य नेउववज्जई २७ स नि सिधोत्तामात् निवृत्तो जीवन्मान मनुष्येषु भूयो वारं२ उत्पद्यते तत्र कुत्र यत्र मनुष्येषु ऋडि स्वर्णरूप्यरत्नमाणिक्यादिका भवति यत्र युतिदेहस्य कांति भवति पुनर्यत्र वगो भवति पराजमादुत्पन्नधर्माविगीपरूप यग. उच्यते पुनर्यत्र वर्णा गांभीर्यादिगुणैर्वर्णनं वर्ण-ज्ञावा अथवा वर्णगण्डेन गौरत्वादि गुणी

स्मई २५॥ इह कामनियदृशम् अत्तद्धे नाव रज्ज् ई । पूइदेह निरोह्ण भवेदेविति मे सुयं २६॥ इदोशुइ जसो वगो
प्राउ' मणुत्तरं । भुज्जो जत्यमणुस्सेसु तत्यसे उववज्जई ॥२७॥ वालस्मपस्मवालत्तं अहम्सं पडिवज्जिया चिच्चाधम्सं

अपराधिनस्यति च जीवदो प्रापणा आत्मानि अपराधे ते गति न सवि युत्वा नैयायिक मोक्षमार्गं मोक्षनी देणदार शुद्धमार्गं सखो अंगोकार कौधी गत् भूयः परिभ्रष्टाः भवति अन्नोकार करोने पछि घणा जीव धर्म यकी भट्ट हीइ जाइ २५ इह मनुष्य भवे काम भोगेय्या निवृत्तस्य एणे मनुष्यभवे कामभोगयो जीवर्णानि प्राकन. अयों न विनस्यति आत्माना अर्थ देवलीकादिक विणसे नही पूतिदेह निरोधेन जदारीक देहत्यागे न श्रीदारीक अप योप मरीर इत्यर्थ गर्भोर्न भवेत् देया तितो वा इति मया गुरुमुखात् युते देयता अथवा सिद्ध होवे इस मे गुरु कन्ने सांभय्य २६ ऋडिः युतिः कांतिः गत' पत्तं 'एदिक्तांति गरोरनो यग प्रसंसनीक पर्णं प्रायः सुख प्रधान दीर्घं प्राउसु' अने प्रधान सुगु छे जीहा यत्र भूयः मनुष्येषु नरदेवेषु जे कुलने

उत्तराध्ययने एलकाञ्जयणाधिकारम् सं० भावितात्मा अणुगार श्रीबूटे रायजी तच्छिष्य भगवान विजय साधुना संशोधितं वा पुनर्यत् आयु संपूर्णं प्रचरंच भवति पुनर्यत् सुखं भवति एतेषां सर्वेषां अनुत्तरपदेन विशेषणं कर्तव्यं अनुत्तरं सर्वोत्कृष्टं देवभवापेक्षया एतद्वत्ताव्यं २७ बालस्य पक्ष बालत्वं अहम् पण्डितव्यया चिन्ता धर्मं अहम्निष्ठे नर ए उववज्ज् २८ हे शिष्यत्वं बालस्य हिताहितज्ञान रक्षितस्य बालत्वं मूर्खत्वं पश्य स अधम्निष्ठो बालो धर्मं त्यक्त्वा अधर्मं प्रतिपद्य नरके उत्पद्यते २८ धीरस्य पक्ष धीरत्वं सव्यधस्माणुवर्त्तिणो विद्या अधर्मं धम्निष्ठे देवेसु उववज्ज् २९ हे शिष्य धीरस्य पण्डितस्य धीरत्वं पश्यत्वं विचारयधिया राजते इति धीरः धियं बुद्धिं राति ददातीति धीर तस्य कीदृशस्य सर्वधर्मानुवर्त्तिनः सर्वे ये

अधम्निष्ठे नरएसु उववज्ज् २८॥ धीरस्यपक्षधीरत्वं सव्यधस्माणु वर्त्तिणो । चिन्ता अधर्मं धम्निष्ठे देवेसु उववज्ज् २९ तुलियाण बालभावं अबालं चैव पंडिए । चद्रज्ज्ण बालभावं अबालं सेवद्र मुणि त्तिवेमि ३० ॥ एलकज्जमयणं ७॥

बिषे इतलावाना हे तत्र स उत्पद्यते ते कुले मनुष्य पणो उपजे २७ मूर्खस्य पश्य मूर्खत्वं मूर्खपणुं देखो अधर्मं प्रतिपद्यति अधर्मं अङ्गीकार करे हे त्यक्त्वा धर्मं अधर्मिष्ठः धर्मने छोडोने अधर्मं अङ्गीकार करे हे नरकेसु उत्पद्यते नरकने विषे जो उपजे तीहीपणजीवने २८ धीरस्य पश्य धीरत्वं धीर मनुष्य नु धीरपणुं देखोने सर्वत्र धर्मानुवर्त्तिनः सर्वज्ञो भाष्यो धर्मं तेहना अनुवर्त्तिती करे हे त्यक्त्वा अधर्मं धम्निष्ठः सन् अधर्मं मार्गं छांडीने धर्म मार्गं प्रवर्त्थी यको देवेषु उत्पद्यते देवलोकेने विषे देवता दुद्र २९ तीलयित्वा विचार्य मूर्खस्य मूर्खत्वं मूर्खपणो देखोने पण्डितभावं च पण्डितः मुनिः पण्डितसाधु पण्डितपणो आदरी त्यक्त्वा मूर्खलचणं मूर्खपणुं छांडीने पण्डित सेवते मुनिः इति समाप्तव्रीमि प्रबाल भाव पण्डित पणो तत्वार्थं सेवे ३०

राव धनपतिविषय बालोत्तर को भा० सं० ७० ४२ भा भा

चान्यादृशी धर्मोन्मात् प्रनुवर्तितुं प्रनुवृत्तत्वे न चरितुं गोमयस्य ससर्वधर्मानुवर्त्तो तस्य चान्यादिदृशविध धर्मधारकस्य क्रीडयं धीरत्वं तदाह सध
मिन्द्रो धीरः पधमे लक्षा देशेषु उत्पद्यते २८ तुलियाण वालभावं अवालं चैवपंडिए चंद्रं जण वालभावं अवालं सेवई मुणीत्तिवेमि ३० मुनिस्त्रोथं
अरादेगफागे माधुर्यं यमुना प्रकारिण नात्तस्य ज्ञानभावं च पुन पण्डितस्य अवालं पण्डितत्वं तुलिया इति तोलयित्वा णकारी वाक्यालङ्कारे पथात्
पण्डितत्वात्तद्वत्तः पुमान् ज्ञानभावं मूर्खत्वं लक्षा अवालं पण्डितत्वं सेवयेत् अप्रीकृत्यादित्यर्थः इति अहं ब्रवीमि सुधर्मा स्वामी जंबूस्वामिनं प्रत्याह ३०
इति धीरभ्योयाम्यं सतमं अध्ययन संपूर्णं ७ इति श्रीमदुत्तराध्ययन सूत्रार्थ दीपिकायां उपाध्याय श्रीलक्ष्मीकीर्त्तिगणिशिश्य लक्ष्मीवल्लभगणिविरचितायां
सप्तमाध्ययनव्याख्येः संपूर्णं ॥ ३ ॥ प्रयाटमं अध्ययनं कथ्यते पूर्वस्मिन् अध्ययने विषयत्याग उक्तः स च निर्लोभस्यैव भवति ततोऽटनं अध्ययनं कपिलस्य
मधामने ढं टाना गर्भितं निर्लोभत्वं दृढीकरण कथ्यते पूर्वं कः कपिलः कथञ्च स मुनिर्जातः अतस्तदुत्पत्तिं रुचयेयथा कौयां व्यानगर्वीजितं शत्रु राजारान्यं
हसीति तत्र काश्यपो ब्राह्मणः स चतुर्दश विद्याभ्यानपारगः पौराणां रात्रचातीवसम्मतः तस्य राज्ञा महती वृत्तिर्दत्ता काश्यप ब्राह्मणस्य यमानाम्नी
भार्गवर्षितं तयोः कपिननामा पुत्रीप्ति तस्मिन् कपिने बाले एव सति काश्यपो ब्राह्मणः कालद्रुतः तदधिकारी राज्ञाऽन्यस्मै ब्राह्मणाय दत्तः सो यन्मा
कृत्वा षष्ठेन पित्रमाप्ति नगरान्तं व्रजति एकद्रातं तथा व्रजन्तं दृष्ट्वा यगाम्यं करोद् कपिनेन पृष्टं मातः किं रोदपीति सा प्राह बल तव पिता ईदृश्या

अधुपेयमामयसीसंमारमि दुक्खपउराण । किं नामहोज्जतंकम्मयं जेगाहं दुग्गद्वं नगच्छेज्जा १॥ विजहिस्तुपुव्वसे

इति श्रीएकता पद्मयननी टल्पो मंपूर्णम् ॥७॥ अधुपे प्रसागते ण संसार अधुवनिचो नहीं प्रगाखतो छे नीखल नहीं संसार दुक्ख प्रचुरे ए संसार अने
कदुःखी सरी भग्यो छे किं तत्राभंति संभावने भवेत् तत कर्म प्रनुष्ठान पांचमे घोर बोल्या स्वामी इस्यो कोइ प्रनुष्ठान धर्ममार्ग छे येनाहं दुर्गति न

उत्तराध्ययने एलकाज्मयणाधिकारम् सं० भावितात्मा अणगार श्रीबूँटे रायजी तच्छिष्य भगवान विजय साधुना संशोधितं

वा पुनर्यत्र आयु संपूर्णं प्रचरंच भवति पुनर्यत्र सुखं भवति एतेषां सर्वेषां अनुत्तरपदेन विशेषणं कर्तव्यं अनुत्तर सर्वोत्कृष्टं देवभवापिचया एतद्वक्तव्यं २७ बालस्य पक्ष बालत्वं अहम् पण्डित्या चिन्ता धर्मं अहम्भित्ते नर ए उववज्जई २८ हे शिष्यत्वं बालस्य हिताहितज्ञान रहितस्य बालत्वं मूर्खत्वं पश्य स अधर्म्मिष्टो बालो धर्मं त्यक्त्वा अधर्मं प्रतिपद्य नरको उत्पद्यते २८ धीरस्य पक्ष धीरत्वं सर्वधर्म्माणुवर्त्तिणो चिन्ता अधर्मं धर्म्मिष्टे देवेषु उववज्जई २९ हे शिष्य धीरस्य पण्डितस्य धीरत्वं पश्यत्वं विचारयधिया राजते इति धीर धियं बुद्धिं राति ददातीति धीर तस्य कौटुम्बस्य सर्वधर्मानुवर्त्तिन सर्वे ये

अधर्म्मिष्टे नर ए सु उववज्जई २८॥ धीरस्य पक्ष धीरत्वं सर्वधर्म्माणु वर्त्तिणो । चिन्ता अधर्मं धर्म्मिष्टे देवेषु उववज्जई २९ तुलियाण बालभावं अवालं चैव पण्डिए । चद्रजण बालभावं अवालं सेवइ मुणि चिबिसि ३० ॥ एलकज्मयणं ७॥

विषे इतलावाना छे तत्र स उत्पद्यते ते कुले मनुष्य पणो उपजे २७ मूर्खस्य पश्य मूर्खत्वं मूर्खपणुं देखो अधर्मं प्रतिपद्यते अधर्मं अङ्गीकार करे छे त्यक्त्वा धर्मं अधर्म्मिष्टः धर्मने छोडीने अधर्मं अङ्गीकार करे छे नरकेषु उत्पद्यते नरकने विषे जो उपजे तोहीपणजीवने २८ धीरस्य पश्य धीरत्वं धीर मनुष्य नुं धीरपणुं देखीने सर्वत्र धर्मानुवर्त्तिनः सर्वज्ञनो भाष्यो धर्मं तेहना अनुवर्त्तीति करे छे त्यक्त्वा अधर्मं धर्म्मिष्टः सन् अधर्मं मार्गं छांडीने धर्म मार्गं प्रवर्त्त्यों थको देवेषु उत्पद्यते देवलीकने विषे देवता हुइ २९ तीलयित्वा विचार्य मूर्खस्य मूर्खत्वं मूर्खपणो देखीने पण्डितभावं च पण्डितः मुनिः पण्डितसाधु पण्डितपणो आदरो त्यक्त्वा मूर्खलक्षणं मूर्खपणुं छांडीने पण्डित सेवते मुनिः इति समाप्तप्रवीमि अवाल भाव पण्डित पणो तत्त्वार्थ सेवे ३०

पमन्तं नोचं क्षतमान् गायन देवतया तस्य रजोहरादि लिङ्गं मर्पितं कपिनो द्रव्य भावाभ्यां यति भूत्वा राज्ञः पुरः समागतः राज्ञा भणितं त्वया
 रिपारितं स भ्रातृ चक्रा न्नाहो तद्वा लोका लोकोपवृद्धं दोमास कण्यकृज्जं कीडोएवि न निद्रियमिति विचार्योहं त्वत्कृत्याः संयमीजातः
 राश्रां कोटिमपि तयाहं ददामि तेनोक्तं सर्वोपि परिग्रही मया व्युत्पृष्टो नमे कीव्यापि कार्यमित्युक्ता स यमणस्ततोवि हृतः पणमासान् यावत् वृश्चन्
 पत्रासीत् पयाकियनीजातः इतश्च राजगृहं नगरालरान् मार्गं वलभद्र प्रमुखायौराः सन्ति एतेषां प्रतिवीधोमत्तो भविष्यतीति ज्ञात्वा स कपिल
 कियनी गतः तैर्हेट् प्रोक्तव भी यमण नृत्वं कुरु केवली प्राहवाद्कः कोपि नास्ति ततस्ते पञ्चगत चौरास्तालानि कुटयन्ति कपिल केवली गायति तद्गोत
 वृत्तमात्रं श्रुत्य प्रामास्यंमि संसारमि दुक्ता पउराए कि नाम हुञ्जतं कामयं जेगाह दुगद न गच्छिज्जा १ भोजना अस्मिन् संसारे तत्कर्मकं किं नाम
 क्षि मभायुतं तत्किं कर्मवर्त्तते तत् किं क्रियालुठान वर्त्तते येन कर्मणा अहं दुर्गतिं नगच्छेय केवलिन सयस्य दुर्गतिं गमनस्य च उभयो रभावोपि
 प्रतिवीधोपेधया इति केवली भगवान् इदं आह कयभूते संसारे अभुवे नव नव स्थानक निवास सत्तावात् अस्थिर पुनः कीदृशे संसारेऽगाम्यतेऽनित्ये
 पुनः कीदृशे संसारे दुःख प्रचुरं दुःखैः गारोरिक मानिमिकेः पुष्टैः प्रचुरे पूर्णे जन्मजरा मृत्युसंहिते १ विजहितु पुष्कसंजोगं न सिगिहं कहन्वि कुब्बिज्जा

योगं नमिगेहं कहिंवि कुब्बे वज्जा । असिगिहं सिगिहं करहिंदोसपदोसिहं मुच्चएभिक्खु २॥ ततोनागा दंसणसमग्गे

गच्छेत् ए ते धमेने पगोकार कयां यका न् दुर्गतिने त्रिपे नजाउ १ त्वज्जा पूर्वसंयोग मात्र पित्रादि तिवारं कपिल ऋपि तेहना वचन सांभलोने घरगे
 मय्य एतां जीने कयापि स्त्रे नं न कुर्यात् स्त्रे न कोइ उग उपरे न करे स्त्रे हकारेखपि पुत्रादिपु स्त्रे हना करणहार पुत्रकलत्रादिक ते उपरे मनेह न करे
 एव हाने इहानीने परलोकोऽपि दुःखैर्मुष्यते भिन्नु इमं करतुं साधु इहनीक परलोकना दुःख यो छुटे २ ततोन्तर ज्ञानदर्शनपूर्णः कपिलमुनिः कपिल

ऋद्ध्या पुरान्तर्भ्रमभृत् सृते च तव पितरित्वयि वा विदुषि सति अयं तवपैत्र्य पदं प्राप्तस्ततो रोदिमि कपिल ऊचे अहं भणामि यथा आह पुत्र अत्र तव न कीप्ये तद्गीत्या पाठयिष्यति इतस्त्वं आवस्थां व्रज तत्रत्वत् पित्रमित्र इन्द्रदत्तो ब्राह्मणस्त्वां पाठयिष्यति कपिलः आवस्थां तत्समीपङ्गतः तेन घृष्टं कस्त्वं कुत आयातः कपिलेन सर्वं स्वस्वरूप सूचे तेन मिलयुतत्वात् सविशेषं पाठ्यते परं स्वगृहे भोजनन्तस्य कारयितुं न शक्यते ततोऽनेन शालि भद्र नामा तत्रत्यो व्यवहारी प्रार्थितः यथास्य त्वया निरन्तरं भोज्यन्देयं त्वत्प्रसादान्निश्चिन्तोसौ पठति तेनापि प्रतिपन्नं कपिलः शालिभद्रगृहे प्रत्यहं भुङ्क्ते इन्द्र दत्त गुरुसमीपेऽध्यति शालिभद्रगृहे चैकादासी वृत्तते देवयोगात्तस्या मसौ रक्तोऽभूत् अन्यदा सा गर्भिणीजाता कपिलं प्रत्याह अहं तव पत्नीजाता ममीदरे त्वद्गर्भोजातः अतस्त्वयामि भरणपीषणादिकार्यं कपिलस्तद्वचन अवणाद्भृशं खिन्नः परमामधृति प्राप न च तस्यां रात्रौ निद्रां प्राप पुनस्तथा भणितं स्वामिन् खेदं माकुर्याः मदुक्तमेक सुपायं शृणु अत्र धननामा अष्टौ वर्त्तते तस्ययः प्रथमं प्रभाते गत्वा वर्द्धापयति तस्य सुवर्णं माषद्वयं ददाति ततस्त्वमद्य प्रभाते गत्वा प्रथमं वर्द्धापय यथा सुवर्णमाषद्वय प्राप्तुयाः कपिलस्तस्यावचः श्रुत्वा मध्वरात्रा बुलितस्तस्य धान्नि अपरः कश्चिन्मा प्रथमं यायादिति मत्वी तत्सक्ये न गच्छन् कपिलः पुरारक्षकैर्गृहीतः चौरधिया बद्धः प्रभाते पुरस्वामिनः पुरोनीतः पुरः स्वामिना घृष्टं कस्त्वं किमर्थमर्द्धरात्रौ निर्गतस्तेन सकलं स्वरूपं प्रकटीकृतं सत्यवादित्वात्तस्य तुष्टो राजाप्राह यत् त्वं मार्गयसि तदहं ददामि सप्राह विमृश्य मार्गयिष्यामि राजाप्राह याहि अशोकवर्निकायां विचारय स्वेष्ट कपिलस्तत्रगत इति चिन्तयितु मारब्धवान् चेदहं सुवर्णमाषद्वयं मार्गयामि तदा तस्यादास्याः शाटिकामात्रं जायते नतु आभरणानि ततः सहस्रं मार्गयामि तदापि तस्य आभरणानि न जायन्ते ततोहं लक्षं मार्गयामि तदापि ममजाल्य तुरङ्गमोत्तम गजेन्द्र प्रवर रथादि सामग्री न जायते ततः कीटिं मार्गयामीति चिन्तयन्नेव स्वयं सखिगमागतः सुवर्णमाषद्वयार्थं निर्गतस्यापि ममकोट्यापि तुष्टिर्नजातिरिति धिगिमां तृष्णमिति विचार्य

राज्यं धनं पण्यं च नानाद्वारं का. धा. म. ०. ३०. २४५ भाग

गमन्त्यं न श्योनं कृतवान् गामनं देयतया तस्य रजोहरणादि लिङ्गं मर्पितं कपिलो द्रव्य भावाभ्या यति भूत्वा राज्ञः पुरः समागत राज्ञा भणितं त्वया
 विगणितं स पाद जपान् लाहो तन्ना नीला लाहा लोन्नेपवट्टं देवाम कणयकजं कीडोणवि न निद्वियमिति विचार्योहं त्यक्तव्यः संयमोजात
 राज्ञोऽपि मण्डिमपि तन्नाहं दृष्टमि तेनोहं सर्वोपि परियहो मया व्युत्पद्यो नमे कीद्यापि कार्यमित्युक्ता स अमणस्ततोवि हृतः दणमासान् यावत् कृद्मन्य
 गरासीन् पत्तालेरनीनातः इत्य राजगृह नगरालराल मार्गे बलभद्र प्रमुखायौरा सन्ति एतेषां प्रतिबोधोभक्तो भविष्यतीति ज्ञात्वा स कपिल
 कृत्यनी गतः तेदंष्ट्रं प्रौढय भी यमण वृत्त्यं कुरु केवली प्राहवादकः कीपि नास्ति ततस्ते पञ्चगत चौरास्तालानि कुट्टयन्ति कपिल केवली गायति तद्गोत
 मरासाह पात्रे ग्रामामयमि समारमि दुत्त पडराए कि नाम इज्जतं कस्यं जेणहं दुगदं न गच्छिज्जा १ भोजना अस्मिन् संसारे तत्कर्मकं कि नाम
 किं सभाय्यते तन्नि कर्मवर्तते तत् कि क्रियानुष्ठानं वर्तते येन कर्मणा ग्रह दुर्गतिं न गच्छेयं केवलिन संयस्य दुर्गतिं गमनस्य च उभयो रभावपि
 प्रतिबोधोभक्त्या प्रति केवली भगवान् इदं प्राह कथयते संसारे अश्रुवे नव नव स्यान्क निवास सप्तावात् अस्थिर पुनः कीदृशे संसारेऽगागतेऽनित्ये
 पुन बोद्धे संसारे दु.ग प्रचुरे दुःगे गारोरिक मानसिके पुष्टेः प्रचुरे पूर्णे जन्मजरा मृत्युसंहिते १ विजहितु पुब्वसजागं न सिण्हेह कन्हमि कुब्बिज्जा

योगं अपि नोक्तं दाहिं विमुञ्च वज्जा । असिगेह सिगेह करेहिंदोसपदेसिंहं मुच्चएभिक्खू २॥ ततोनागा दंसणासमग्गे
 गच्छेत् न भूमिं अयोध्या कया वका हुं दुर्गतिने विपे नजाउं १ त्वका पूर्वसंयोग मात्र पितादि तिवारे कपिल ऋपि तेहना वचन सांभलीने वरनी
 संवत्सा शोडोने कथापि मे न कुर्यात् मे ह कीदृ प्रनु उपरे न करे स्नेहकारिष्वपि पुतादिपु स्नेहना करणहार पुतकलदादिक ते उपरे सनेह न करे
 एवं कर्त्तव्यं राजकीये परलोकेऽपि दुःखैर्मुच्यते भिन्नु इमं कारतुं साधु इहलोक परलोकादुःखं धी कृष्टे २ ततो नन्तर ज्ञानदर्शनपूर्णं कपिलमुनिः कपिल

असिनेहसिने हकरेहिं दोसपञ्चीसेहिं पमुचए भिक्खुर भिद्धु साधुः कथञ्चित् क्वचित् बाह्यान्तरेवस्तुनिस्ते ह नकुर्यात् किं क्त्वापूर्वसंजोगं विजहिच्चुविहाय कथम्भूतो भिद्धुः स्नेहकरै अस्नेह स्नेहं कुर्वन्तीति स्नेहकरास्तैः पुत्रकलत्रादि अस्नेहोवीतरागः अथवा स्नेहकरेषु अस्नेह संसमीस्थानि तृतीया पुनः स भिद्धुर्दोष प्रदीपै प्रमुच्यतेदोषाश्च प्रदीपाश्चदोषप्रदीपास्तैर्दोष प्रदीपै प्रमुक्तोभवति प्रकर्षेण रहितो भवति दोषैर्मनस्तापादिभिः प्रदीपैः प्रकष्टदोषैः परम्भै नरकदुक्खैरहितो भवति २ तञ्ची नाणदसण समग्गेहि अनिस्सेसाय सव्वजीवाणं तेसिं विमोक्खण्डाए भासई मुणिवरोविगयमोहो ३ ततः अनन्तरं मुनिवरः कपिल केवली सर्वजीवानां हितनिश्चय सायभाषते हितं पथ्यसदृशं यत्नितरां अतिशयेन अथ कल्याणं हितनिश्चय संस्तुय हितनिश्चय साय किमर्थं

हियनिस्सेसायसव्वजीवाणं तेसिं विमोक्खण्डाए भासई मुणिवरोविगयमोहो ३॥ सयं गन्थं कलहंच विण्णजहे
तहाविहं भिक्खु । सव्वेसु काम जाएसु पासमाणो नलिप्पई ताई ४॥ भोगामिस दोस विसस्से हिय निस्सेस बुद्धि

साधुकिस्थो के ज्ञानदर्शने करी ग्रहीत के सर्वजीवानां हिताय निश्चयसाय मोक्षाय ते कपिल नामा केवली सर्वजीवने हित भणी सर्वजीवने मोक्षभणी तेषां चौराणांचकर्मबन्ध नात् मोक्षनाय भाषते ते चोरने कर्मबन्ध मूकाववा भणी संभूनिः विगतमोहः भाषे कपिल केवली के विगत मोह के मोहहरहित के भाषे ते कहैके ३ सर्व ग्रन्थं बाह्याभ्यन्तरं क्रोधादिकषाय रूपं परित्यजत् बाह्य ग्रंथे द्रव्यादिक अतरंग क्रोधादिक छेडि तथाविध कर्मबन्धहेतुं भिद्धुः त्यजित् तथाविध कर्मबन्धनुं हेतुछेडि सर्वेषु कामजातेषु विषयेषु सर्वकाम जातपांचे प्रकारे विषय शब्द रूप रस गन्ध स्पर्श ए कर्मबंध हेतु प्रेक्षमाणः सन् दोषैर्नलिप्यते मुनीश्वर देखती यको दीपले पाइ नही ४ भोगा

भाष्ये तेनैव चौराणां तिमोक्षणार्थं मयन्तु ऋपिन् विमुक्त एवास्ति अथ च तेषां चौराणां मोक्षणार्थं ग्राह इत्यर्थः कथञ्चनो सुनिवरः विगतमोहः मोह
रहितः कोट्टगो सुनिवरः ज्ञानदर्शनमलयः ज्ञानदर्शनाभ्यां पूर्णं ३ सर्वं गम्यं कलहश्च विषयजहं तहाविह भिक्षुं सर्व्वेस कामजाएसु पासमाणो न लिप्ये
तां ४ तिमोक्षणे इत्याह भिद्यः साधु तयाविधं पूर्वोक्तं कर्मवन्त्यहेतुं सर्व्वयस्य आह्वान्यन्तरभेदेन द्विविध परिग्रहं विशेषेण प्रजज्ञात् परित्यजेत् च
पुनर्भिन्नुः जनरं क्राधं वक्रारात् मानमाया नोभादीन् विप्रजज्ञात् पुनः साधुः सर्व्वेषु कामजातेषु इन्द्रियविषयेषु न लिप्यते न आसक्तो भवेत् किं कुर्वन्
पगम् पिपयधिपाकं चिन्तयन् इत्यर्थः पुनः कोट्टगः साधुः तादृवायो सर्व्वजीवानां अभयदानं दायी, इत्यर्थः ४ भोगामि सदोस विसन्ने हियनिस्सिय बुद्धि
पगल्ले शल्लिय मन्दिग मूहे वज्जः मच्छियाव खल्लमि ५ एतादृगो जालोऽज्ञानी कर्मणा बध्यते कर्मणा वज्ज संसारात् निर्गन्तु न शक्नोति संसारे एवसीद
ति कम्मिन् कइय तेने ने मणि मच्चिका जन्तुरियकथम्भूतो जालोजनः मन्दः धर्मक्रियायां अलसः पुनः कोट्टगोमूढः मोहव्याकुलमनाः पुनः कोट्टगः

बुद्धये । वानिय मंदिण मूढे वज्जइ मच्छिया व खल्लमि ५॥ दुपरिच्चया इमे कामा नो सुजहा अधीर पुरिसिहिं ।

एष आसितं तदेव दोषः तत्र चित्त्रिचः निमग्नः भोगएव आसितं ते दोष माहि मग्न होइ रह्यो स्वहितं मोचः तयोः बुद्धि विमुक्तः आपने चित्तनो कर
पणार नोच तए वज्जो विमुक्कठेति जेहनी मूर्खी मन्द मूढः नीचकर्म कारक, धर्मेने विपे आलस करे नोच कर्म करे वन्त्यते वन्त्यप्राप्नोति यथा मच्चिका
ये मग्न कथं प्राप्नोतिजिम मागोस लेगुम माहि वन्थाइ तिम संसार माहि वन्थाइ ५ दुक्ख ल्याज्या एते काम भोगाः लुक्तं न शक्नुते ए काम भोग छाडतां
दोषिज्जा आथा आइ न मग्गेन लज्जन्ते कातरपुण्णे कायर पुण्णे कामभोग सुखे छांज्या न जाइ अथ पुनः सन्ति सदाचाराः साधवः हवे छे साधु भगवन्त
संसार मग्नइ तरता भणो ये शतरं संसारं तरन्ति जे शतरससार तरे यथावणिजः समुद्र तरन्ति जिमवाणिजा वाहणे करोने समुद्र तरे ६ वयं यमगा

विवषयामिषदोष विषयः विषया एव गृहिहेतुत्वात् आमिषं विषयामिषन्त देवदोष जीवस्य दूषण करणत्वात् विषयामिषदोष स्तुत विशेषेण सन्नो निमग्नः विषयामिषदोष विषयः पुन कीदृश हित निश्चये स बुद्धिपर्यस्त हितं आत्मसुखं निश्चयेसौ मोक्ष हितश्च निश्चयेसस हित निश्चयेसौ तयो विषये याबुद्धि हितनिश्चये स बुद्धिस्तस्या शकासात् विशेषेण पर्यस्त पराङ्मुख हितनिश्चये य सबुद्धि विपर्यस्त स्वर्गापवर्गसुखादुन्मष्ट इत्यर्थः ५ दुप रिचया इमे कामानोसुजहा अधोर पुरिसिंहिं अहसन्ति सुचया साह जे तरन्ति अतर वणिगा वा ६ इमे प्रसिद्धाकामाः अधोर पुरुष न सुजहा न सुखे न हातु योग्या इत्यर्थः मिष्टान्नादि भोजनवत् कीदृशा इमे कामाः अतएव दुःपरित्यजाः अथ केचित् सुव्रताः साधवः सन्ति ये अतरन्तरीतु अशक्यं संसारन्तरन्तिकेइव वणिजइव यथा वणिजाः सामुद्रिकाः व्यापारिणः अतरं महासमुद्रं प्रवहणैस्तरन्ति अत वा शब्दोहि इवार्थे ६ समणा सुएगे वयमाणा पाण बहमिया अयाणन्ता मन्दानिरय गच्छन्ति नाला पावियाहिं दिद्वीहि ७ एके केचित् कुतीर्याः मिथ्यालिनः पापिकाभिः पाप हेतुकाभिर्दृष्टिभिः बुद्धिभिः प्राणबधं अधर्मं अजानन्तः नरकं गच्छन्ति कथम्भूतास्ते सृगा अविवेकिनः पुनः कीदृवास्ते मन्दाः जडाः यथा केचित् रोगग्रस्ताभिर्दृष्टिभिः सम्यग् मार्गं अजानन्तः कस्मिन् चित् दुःख व्याप्ते मार्गे व्रजन्ति पुनस्ते केचित् कुतीर्याः किं कुर्वन्तः मुदति वयं अमणाः इति

अहसन्ति सुव्वया साह जे तरन्ति अतरं वणिगावा ६॥ समणा सु एगे वयमाणा पाणवहमिया अयाणन्ता । मंदा

सः एके केचित् परतीर्थिकाः इति वदन्ति केइकपरतीर्थी इम कहे अहं अमण साध छे प्राणवधं सृगावे अजानन्तः जीवमार धर्मनो मार्ग जाणे नहीं मूर्खाः मिथ्यात्व पीडिताः नरकं गच्छन्ति मंदमूर्ख मीथात्वे करी पीडा थका नरके जाइं विवेकहीनाः पापदृष्टिभिः मूर्ख विवेके करी हीन पापनेज विषे दृष्ट छे जेहनी ७ न हि प्राणवधं अनुजानन् अनुमीदयन् प्राणवध करे वली प्राणी बध करी अनुमीदना करे कदाचित् सर्व दुक्खेभ्यो न सुचति

रयमाणाः पटलाः यमग धर्मरहिता अपि स्वस्मिन् यमगत्वं मन्यमानाः स्वार्थः यदि प्राणवध अपि न जानन्ति तदाऽन्येषां यथावादादीनाम् ज्ञानक्षेपे
पुनरपि मभायते अयम् तास्ते मन्दमियात्वरोगग्रस्तापुन कथम् तास्ते ज्ञाना विवेकहीनाः विवेकहीनत्वं हितेषा पापशान्तिषु धर्मशान्तिषु पिलात् तथया
प्रमाणं द्वाभ्यां पानमेत इत्ययं च प्राप्नोते मरुद्भी वेज्य तस्मै गूढं तथा यस्य बुद्धिर्न लिखितं हत्वा सर्वमिदं जगत् आकाशमिव पद्मे न नासी पापेन
निर्याते । धर्मोऽपि वास्ते रक्षेयं न नृपाणं बहं प्रणुजाणि मुञ्चिज्ज कयाद्र मव्वदुक्खणं एवा यरिएहि अक्खाय जेहिं इमा साहुपवन्तो धम्मो ए तै
स्वार्थं पूज्ये पाचार्ये एते प्राग्यात इत्युक्तं तै केः ये पाचार्ये अयं साधुधर्म साध्याचारः अथवा सम्यग् धर्मं प्रजस कथित इतीति किं जीव
प्राणिष्व जीरय्य जिंसां प्रवृजानन् प्रनुमीदयन् इति निवयेन कदापि सर्वदुःखेभ्यो न मुच्येत अत्र प्राणिष्वस्य अनुमीदनाया स्वागात् करणकारणयो
रपि लाग वक्तुः प्राणवधरुग्ण कारणानुमत्तित्यागम मृपावादा दत्ता दान मैदुन परियहादो नामपि करणकारणानुमतस्वापि निषेधा

नरयंगच्छंति ज्ञानापाविद्याहिं दिद्दीहिं ॥ नहुपाणवहं अणुजाणे मुञ्चिज्जकयाद्र मव्वदुक्खणां । एवा यरिएहिं अक्खा
मिंजेहिं इमीमाह धम्मोपगमो ८॥ पाण्येनाद्र वाएज्जा सेसमीएत्ति वुच्चइ । ताई तथोमे पावयं कम्मं निज्जाइउदयं

अशानि ए मरे दृष्टा यस्मिन् मुक्तादनञ्चो एत पाचार्ये स्तोत्रेरेराग्यात एत तीर्थ करण धरे कश्चु ये अयं साधु धर्मोऽप्रजसः कथितं जे तीर्थकरे ए साधु
धर्मे एतं प्रमाणं न प्राणान् नातिपातयेत् विनागयेत् विनामन करे प्राणी जीवनं मारं नही ससाधुः समित कथ्यते ते साधुपांच समिते समितो
कलोऽत तं पनत्तरं पावकर्मः निवयेन न गच्छति ते पुरस पापने विसे न जाये यथास्वनात् उच्च प्रदेगात् उदक याति जिम उच्च प्रदेशे यो पाणी दन्तो

ज्ञेयः ८ पाण्डिना इवा इज्जा से समोदिति बुद्धे ताई तत्रोसे पावयं कम्मं निज्जाइ उदगं वथलाओ ९ यः साधुः प्राणान् जीवान् न अतिपातयेत् न विनाशयेत् स्वयं न हिंसात् च शब्दात् प्राणहिंसायाः कारणानुमत्योरपिनिषेधः उक्तः सत्ताता जीवरत्ताकारी साधुः समित उच्यते सेदिति अथ अनन्तर सर्वजीवरक्षणत् अनन्तर ततस्तस्मात् समितात् संमिति गुणयुक्तात्माधीः पापकं कर्म अशुभं कर्मनिर्याति निर्गच्छति कस्मात् कामिव स्थलात् उन्नतभूतलात् उदकं पानीय निर्गच्छति उन्नतभूतले यथा उदकं न तिष्ठति तथा समितसाधो पातकं न तिष्ठति इत्यर्थः ९ जगनिस्सिएहिं भूएहि तसनमिहि थावरेहिंच नी तेसिं मारभे दंडं मणसा वयसा कायसा चेव १० जगत् लोकस्तत्र निश्चिताः आश्रिता स्तेषु जगन्निश्चिते त्रसेषु थावरेषु च जीवेषु मनसा वचसा च पुनः कायेनतेषु दंडं न समारभेतबधं न कुर्यादित्यर्थः अतो ज्ञयित्वा आश्रयुतस्य कथा १० अवन्त्यां आश्रयुतस्यैरैहत्वा मालवकेराट् सूपकार हस्ते विक्रीत स्तेन लावकादिस्मारयेत्युक्तेऽस्मारयश्चपेटया हतस्तथाप्य मारयन् गाढ कुव्यमानं आरटन् राज्ञा शुलादृध्यामानौत उक्तश्चकिरेनजीवान् हिंसि सोऽवक् अहंश्राद्धो नहन्मि ततो राज्ञावलाये र्यमाणी जीवावन्नन् हस्यग्रे क्षिप्त्वापिनाहन् ततः प्रसन्नस्तं स्वङ्गा रत्नां चक्रे यथा समारोपिन प्राणानपिबधेकामिदेवं प्राणत्यागीयन्ते यत्वं सुद्धे सणा

व थलाओ ९॥ जग निस्सिएहिं भूएहिं तसनमिहिं थावरेहिंच । नेतेसिं मारभे दंडं मणसा वयस कायसा चेव १०॥

जाइ तिम पाप जाइ ९ जगनिःसृतेषु लोकासृतेषु पृथ्वीने आश्रयाद्धि भूतप्राणीया तसेषु थावरेषु च एक जीव तस के हल्ले के बीजा थावर चाले नहीं न तेषां दंडं कुर्यात् ते तस थावरने पीडे नहीं मनसा वचसा कायेन निसे मन वचनकायाइ करी पीडान जपडावे १० शुद्धा निर्दोषा एषणा ज्ञात्वा शुद्ध निर्दोष एषणा जाणीने तत एषणायां स्थापयेत् साधुः आत्मान तीहां साधु आपणा आत्माने काजे सुम्हती आहार लिइ संयमनिर्वाहाय शासं गवेषयेत्

चोनज्ञानं तन्मद्विज्ञानं भिन्नं प्रमाणं जायते धाम मेभिज्जा रसगिहं न सिया भिक्खाए ११ भिक्षुः साधुः शुद्धे पणो ज्ञात्वा जुडाहारग्रहणं विज्ञाय तत्र
निर्देशदशरुने भागानं व्यापयेत् पुनः साध्याचारं वदति भिजाभिजाचरो मुनिर्यात्राचरो गरीरनिर्वाहायग्रासं आहारं एषयेत् गवेपयेत् न पुन साधुर
मद्वहः स्यात् ११ पंताणि चैवमे विज्ञा मोयपिण्ड पुराण कुम्भासं अदुयकसं पुलाङ्गवा जवणद्वाय निसेवए मयू १२ साधुर्योपनाथं शरीरनिर्वाहाय
प्राप्तानि नीरसानि यत्रपानीयानि मेवेत च पुनः अन्तानि प्रत्तपानीयानि कानि इत्याह शीतं पिंडं शीतः शाल्या
दिस्तप्यपिण्डः शीतपिण्डस्तं पुनः पुराण कुम्भायं पुराणाः प्रभूतकालं यावत्सचिन्ताः पुराणाद्यते कुलमायाय पुराणकुलमायाः पुरातनराजमायास्तान् प्राकृत
तादृक्प्रचनं षड्ग पत्रया यक्षं प्रतिनिपोडितरसं तपनात्रं स्थितं वृक्षसमुदादीनां तुयं वा अथवा पुलाकं असारं वल्लवणकादिकं पुनः शरीरधारणाय
मंयुं यद्वरुणं निवेनेत वरुणवर्णव्यापि रुद्य तया प्रांतलं अत्र यापनाथं इत्युक्तं तेन अयमर्थो ज्ञेयः यदि त्वतिवातादिना तद्देह्या पनानैव स्यात्ततो न

मूर्ते मगाओ नञ्चाणं तल्य इवेज्ज भिक्खू अप्पाणं । जायए धासमेसिज्जारस गिद्धेनसिया भिक्खाए ११। पंताणि चैव
मेवेज्जा मीय पिंडं पुराण कुम्भासं । अदुयकसं पुलागं वा जवणद्वाय निसेवए मंयुं ॥१२॥ जलकवृणं च सुविणं च अंग

धामनिर्वाहा भगो पाप्मरुनो गवेपणा करे सिग्घादिषु गृह्यो न स्यात् सिग्घ आहारने विषे गृह्य लीलपी न होइ ११ प्रांतानि नीरसानि सेवेत
प्रांतगोतन तथा पाप्मरु निद्र गोतनासारं जीर्णान् कुलमायान् पुराणा गोतन उड्डवा कुलालीइ अथवा मुहमायादिवल्लवणकादि अथ सुंग उड्डदाल
विद्या पदम यापनार्थं गरीर निर्वाहा निमीत्ते लिद्धं के १२ यः साधु पुरुषः लज्जणं स्वप्न ग्राह्यं जे कोइ यतो

निषेवेत अपि स्थविरो ग्लानश्च येन आहारेण शरीरे सुखं स्यात्तदाहारं सेवेत अयमर्थो ज्ञेयः १२ जे लक्षणंच सुविणंच अंगविज्जं च जेपडं जांत न इते समणा वुच्चन्ति एवं आयरिएहिं अक्खायं १३ इइति निचयेन ते अमणा उच्यन्ते आचार्यः एवं आख्यातं तेके ये लक्षणं सामुद्रकशास्त्रीकं द्वात्रिंशद्य माणं मषातिलादिकं च पुनः स्वप्नं स्वप्नशास्त्रं गजारीहणात् भवेद्राज्यं श्रीप्राप्तिः श्रीफलागमात् पुत्राप्तिः फलिताम्रस्थसौभाग्यं मात्यदर्शनादित्यादि अंग वियां अङ्गस्फुरणफलशास्त्रं यथाशिरसः स्फुरणे राज्यं हृदयस्फुरणे सुखं बाह्वीय मित मिलाप जङ्घयोर्भोगसङ्गमः इत्यादि सर्वं मिथ्या श्रुतं साधुना न प्रयोज्य मित्यर्थः यदाह धर्मदासगणितमाश्रमण जोइसनिमित्त अक्खरं कीउअ आएसभूयकम्महिं करणाणुभोयणज्जे साइस्स तवक्खओ होइ १३ इह जोजियं अनियमित्ता पभट्ठा समाहि जोजहिं ते कामभोगरसगिइअ उवज्जंति आसुरे काए १४ ते कामभोगरसगइअ आसुरे काये उत्पद्यन्ते किं कला

विज्जं च जेपउजंति । नहुतेसमणा बुच्चंति एवं आयरिएहिं अक्खायं ॥१३॥ इहजीवियं अणियमित्तापम्भट्ठासमाहिजो गेहिं । तेकामभोगरसगिद्धा उववज्जंति आसुरेकाए ॥१४॥ तत्तोविय उव्वट्ठित्ता संसारंबहु अणुपरियट्ठति । बहुकम्म

पुरुषलक्षण स्वप्नो विचार कहे अंग विद्या अंगस्फुरणादिफलं शरीर फुरके तेहना विचार कहे नते अमणाः उच्यन्ते एतलांवाना जे करे तेहने साधु न कहीइ' एवं तीर्थकरै राख्या तं इम तीर्थकरै आचार्य कही १३ इह जन्मनि जीवतं अनियंत्रिताः नियमरहिताः इहां आपणो आत्मा तप जप करीने यन्त्रे नहीं वसि करे नहीं प्रस्रष्टाः समाधि योगीभ्यो समाधि थकी भ्रष्ट थयो ते काम रस गृहाः ते पुरुष जे कामभोग रसे गृह हुवे छे उत्पद्यन्ते आसुरे काए असुरकार्येषु ते पुरुष असुर निकायमाहि जाइ १४ ततोपि उदब्रह्म्य असुरनिकायात् ते असुर काय थो नोसरीने संसारं बहु भ्रमन्तिः संसारमाहि

इत्थं यस्मिन् संसारे लोचितं आत्मानं तपो विधानाद्विना अनियमितता इति अनियंत्रा अवगोक्ष्यते ते के ये समाधियोगेभ्यः प्रभृष्टा समाधिना स्थैर्येण गीर्वाणाः सन्तो वाक् कायानां एको भावाः समाधियोगास्तेभ्यः प्रभृष्टाः प्रकर्षेण प्रधः पतिताः पुनः कीदृगास्ते कामभोगरस गृह्याः विषयसेवन स्वादुलोला-
यागुराः कथे प्रमुरकुमारयोगो भव प्रनियता द्युक्ते न किञ्चित् प्रनुष्ठानं कृत्वा प्रमुरकुमारत्वेन उत्पद्यन्ते नितरां प्रतिशयेनय मिथ्यानियम्य न निय-
म्य प्रनियम्य उत्पद्यन्ते तपः प्रकृता इत्यर्थः १४ ततो विय उच्यते इति बहुकमलेवलित्वाणं बोद्धो होइ सुदुर्लभातेसि १५
ततोपि च ततः प्रमुरनिकायात् उच्यते निमल वदु संसारं अनुपर्यटन्ति बहुल संसारं भ्रमन्ति पुनस्तेषां संसारे भ्रमतां बोधिः सम्यक्त लब्धिसुदुर्लभा
भरति न्यसंभूतानां तेषां बहु कर्मनेपनिष्ठानां प्रचुरकर्मपद्मं स्वरटितानां १५ कस्मिन्पि जो इमं लोगं पडिपुनं दलज्जइक्कस्स तेणविसे न तु मिज्जा

नेवलिज्जाणं बोद्धो होइसुदुर्लभातेसि १५। कस्मिन्पि जो इमं लोयं पडिपुणं दलेज्ज एक्कस्स तेणाविसेन तूसेज्जा इइ
दुप्परण इमेभाया ॥१६॥ जहा लामोतहा लोभोलाभालोभो पवइइ । दोमासकयं कज्जं कीडोएवि ननिट्ठियं ॥१७॥

वर्णिमन् नरे प्रतो बहु कर्म नेपनिष्ठानां वगो जे कर्ममल तेहनो लेप तिणे करो निपाणा छे तेषां पुरुषाणां बोधि जिन धर्म प्राप्ति दुर्लभा भवन्ति
ते पुरुषपते त्रिनयने नो प्राप्ति वन्तो मय्यक्तनो प्राप्ति दोहिलि हुये १५ समस्तमपि इदं लोक सखलाइ इह लोकने विषे धनादिभिर्पूर्णं भूत्वा एकस्य
द्वाराति धनादिभिरभरोने कोइएक्क पुरुषपते दीजे तेनापि स न तोपयेत् तोपणि ते पुरुष सन्तोपाइ नहीं इत्येवं प्रयं आत्मा दुःपूरो असन्तुटः ए जीव षा
भा सन्तोपाइ न जाइ १६ यथा नाम माया लोभः जिमलाभ दोय तिम लोभ वधे हिमापक नक कार्ये कृतं दोइ मासासी नानि प्रये मांगयागयो पत्तो

इददुष्पू रए इमे आया १६ यदि शब्दस्य अध्याहारः यदि कश्चित् इन्द्रादि देव एकस्य कस्यचित्पुरुषस्य प्रतिपूरेण धनधान्यादि पदार्थैर्भूतं कृतं समस्त लोक विश्वं दद्यात् तदपि तेन धनधान्यादि परिपूरेण समस्त लोकदनेन स पुरुषो न तुथेत् इति हेतो अयं आत्मा दुःपूरक दुखेन पूर्यते इति दुःपूरः दुःपूर एव दुःपूरकः १६ जहालाही तहालोही लाहालोही पवड्डई दीमास कायंकज्जं कीडीएव न निदियं १७ पूर्वोक्तमर्थं एव दृढयति यथालाभस्तथा लोभ लाभलोभः प्रवर्द्धते द्विमाषकृतं द्विमाषार्थं द्विमाषप्रमितस्वर्णग्रहणार्थं कृतं कार्यं स्वर्णकोटिभिरपि न निदियं न निष्ठितं पूरेण न जातं इत्यर्थः माषं तु पञ्चगुं जाप्रमाणं माषद्वय प्रमितस्वर्णेन कार्यं दास्या पुष्यतांबूलवस्त्रा भूषणमूल्यादिरूपं तत्कार्यं कीटिद्रव्येणापि परिपूरेण नामूत् स्त्रीमूलाहि दृष्ट्या इति हेतोः तत्परिहारार्थं गाथा माह १७ नी रक्खसीसु गिज्झिज्जा गंडवत्थासुणेगचित्तासु जाओ पुरिसंपलोभित्ता खिलंति जहावदासेहि १८ राखसीषु नी गृह्णेत् न विश्वसेत् ज्ञानादिजीवितापहारात् राखसीत्युक्तं कथं भूतासु स्त्रीषु गंडवत्तसु गंडं गडु स्तदुपमत्वात् उच्चैः कुचौ वच्चसि यासां ता गण्डवच्चस स्तासु गण्डवत्तसु उच्च कुचस्फोटकवच्चस्तासु वैराग्योत्पादनार्थं कुचयोर्गण्डूपमानं वीभत्स्योत्पादं उपमानं पुनः कीदृशीषु स्त्रीषु अनेकचिं तासु अनेकेषु पुरुषेषु चित्तं यासां ता अनेकचित्तास्तासु अथवा अनेकेषां पुरुषाणां चित्तं यासु ता अनेकचित्ता स्तासु अथवा अनेकानि चित्तानि सङ्कल्प विकल्परूपाणि चित्तनानि यासां ता अनेक चित्ता स्तासु याः स्त्रियो राजसा पुरुषं कुलीनं मानवं प्रलोभयित्वा त्वमेव मम भर्ता त्वमेव मम जीवितं

नोरक्खसीसुगिज्झिज्जा गंडवत्थासु णेगचित्तासु । जाउपुरिसंपलोभित्ताखिलंति जहावदासेहिं । १८। नारीसु नोपगि

कोव्यापि न निष्ठित कोडा न गमे चळो पीण स्त्रीर रह्यो नहीं १७ राजसीषु स्त्रीषु न गृह्णी भवेत् स्त्री राजसी के एहने विषे गृह्ण हीवु नहीं गंडकुच रूप ग्रन्थियुक्तहृदयासु कुचरूप गंड के जेहने हिये अनेक ठाम जेहनी चित्त के या स्त्रियः पुरुषं या वाक्येन विप्रतार्य जे स्त्री पुरुषने लोभा बीने रमे

निरागत गगन मूलादि त्वचनेष्वेगोक्त्य प्रीतिमुत्पाद्य तैः पुरुषैः सह रमन्ते क्रीडन्ति कै र्यथा दसै र्यथा एव दसैः क्रीडन्ति ते कुलीनपुरुषा अपि स्त्रीभि र्जानेन्द्रिता नस्ती दान प्राया भवन्ति यथा द्रामा गम्यतां स्वीयतां इदं कार्यं क्रियतां इदं कार्यं मा क्रियतां इति वचनं युत्वा स्वाभ्यादेशकारिणो भवन्ति तथा नारीणा मगवर्तिनः पुरुषाः किं दुरा भवतोत्तर्य १८ नारीसु नोपगिज्जिक्खा इत्यौ विषयजहे अणगारे धम्मं च पेसलं नञ्चा तस्य इविज्जभिकतू पञ्चानं १९ मनगार माणु स्तोपु न गडेत्तु न गडिं कुर्यात् मनगार स्त्रिय विशेषेण प्रजझात् परित्वजेत् पुनर्भिक्षुधर्मं ब्रह्मचर्यादिरूपं पेयलं मनोज्ञं ज्ञा मा तस्य धम्मं यामानं स्यापयेत् १९ इद ए स धम्मो अक्खाण कविनेणव विसुद पन्नेण जे उकाहिंति तेहिं आराहिया दुवेलीगत्तिवेमि २० इति पञ्चना म्मांण एव धम्मः कपिनेन आख्यात कथितः कयंभूतेन कपिलेन विशुद्धप्रज्ञेन केवलज्ञानयुक्तेन ये पुरुषा कपिनकेवलिनोक्तं धर्मं करि

ज्जेज्जा इत्येविप्पजहे अणगारे । धम्मं चपेमलं नञ्चातल्यठवेज्ज भिकवू अप्पाणं ॥१९॥ इद ए स धम्मो अक्खाएकविले गंच विमुग पणो गं । तरिहंतिजेउ काहिंति तेहिं आराहिया दुवे लीगत्तिवेमि । २०। काविलीयंज्जयगं सम्मत्तं ॥२०॥

लोष्टस्त्रिय यथा दामोभिः मन्त्रगेनाने पुरुषने पक्षे दामिनोपरि आह आपणेवशिकरे १८ नारीषु नोपगृहं कुर्यात् स्त्रीने विषयगृहपणु न करवुं स्त्रियोविविध न सारैः लोष्टेन यतोस्तोने गृहो गराद्यादरे नहो धम्मं रम्यं ब्राह्मधर्मं भनीजाणीने तत्तद्धर्मं स्यापयेत्साधु आत्मानं तीहां धर्मं ते विषेसाधू आपणा आत्माने गां १९ इति एतः धम्मः पाल्यातं ए धम्मं कत्तुं कपिनेन ऋपिणा विग्रहप्रज्ञेन कपिलकेवलोद एधर्म्यपांचसे चोर आगे कत्तुं शुड उधने धणोद ते जे धर्म्य नरधो तसम्ये ते, पाराधितो हो नो नोतिनि पुण्यात्मा इदो लोक आराध्या इति समाप्ती ब्रवीमि २० इति श्रीकपिलमुनि अध्ययन टक्को सपूर्णम् ॥२॥

यन्ति ते पुरुषा ससारं तरिष्यन्ति पुनस्ते पुरुषैः द्वौ अपि लीकौ आराधितौ सफलौ कृतौ इत्यर्थः इत्यादि दीधकान् कपिलीकानि श्रुत्वा तत्र केविचौराः प्रथमेनैव दीधकेन प्रतिबुद्धाः केचित् द्वितीयेन एवं पञ्चशतचौरा अपि प्रतिबुद्धाः प्रव्राजिताश्च इति कापिलीयं अध्ययनं अष्टमं संपूर्णं ॥ इति श्रीमदुत्तराध्ययनसूत्रार्थदीपिकायां उपाध्याय श्रीलक्ष्मीकौर्त्तिर्गणेशिष्य लक्ष्मीवल्लभगणिविरचितायां कापिलिकाध्ययनस्यार्थः संपूर्णः ॥८॥ अथ नवमं अध्ययनं कथ्यते अष्टमेऽध्ययने हिनिर्लीभत्वं उक्तं निःलीभ पुरुषोहि इन्द्रादिभिः पूज्यः स्यात् नवमेऽध्ययने नमि राजर्षिरिन्द्रेण आगत्य भाव पूर्वकं वन्दितः इति अष्टमनवमाध्ययनयोः सम्बन्धः तत्र नमिसु प्रत्ये क्रतुद्वयः प्रत्ये क बुद्धाश्चत्वारः समकालसुरलीकचवनप्रत्ये क प्रतिबोध प्रब्रज्याग्रहणैकवलज्ञानीत्यन्ति सिद्धि गमनभाजो जाता स्तेषु प्रथमः करकण्डू १ द्वितीयो हिमुखः २ तृतीयो न मि राजा ३ चतुर्थो नगति ४ रिति तेषां प्रत्ये कबुद्धानां कथा न कं उच्यते तत्र प्रथमं करकण्डूकथा यथा करकण्डूकालिक्षेप्तु पञ्चालेस्तु यदुम्बहो नमीराया विदेहेस्तु गन्धारेस्तुय निगई १ श्रीवासु पूज्य जिनपतिकल्याणकपञ्चका स्ते विनष्टपापायां चम्पायां नगर्यां दधिवाहन नामा नृपोभूत् तस्य चेटकमहाराज पुत्री यद्मावती प्रियाजाता साऽन्यदा गर्भिणी बभूव गर्भादुभावेन च तस्याईदृशं दीहदस्तुत्रं अहं पुंविषधरा भर्त्रा धृता तपत्रा गजाग्रभागा रूढा आरामे सञ्चरामि लज्जया इदं दीहदं भूपतिः पुरोवक्तु मयक्ता सा क्षयाङ्गी बभूव राज्ञाऽन्यदा तस्याः क्षयाङ्ग कारणं पृष्टं अति निर्बन्धेन सा स्वदीहदङ्गयामास राजा अत्यन्तं तुष्टस्तां पट्टहस्ति स्तन्धे समारीष्य स्वयं तच्छि रसि क्त्वं धृतवान् तादृश एव राजा गजारूढ राज्ञी पञ्चाङ्गागस्थितो वने ययौ तस्मिन् समये तत्र जलदारभी बभूव तत्र सत्त्वकी प्रमुख विविध हज्ज पुष्य गन्धैर्जलसिक्त सृद्रन्धैश्च विह्वलीभूतः स करी मदीकृतः स्ववासभूमिं स्मरन् अटवीं प्रति अधावत् अश्ववारैः पदातिभिश्चासौ न स्पृष्टः तेन गजिन गर्भान्वितया कदलीकीमल शरीरयारात्रा साईं स राजा महाटव्यानीतः सम विषमोन्नत दूरासन्नानेक भावान् पश्यन् भूपतिर्वटमेकमायातं दृष्ट्वा

भार्गो प्रतीदम् वदतु हे भट्टे पुनः मयाप्य वटप्य ग्राहामे कामवलम्बे धास्त्व' अहमर्थिकां ग्राहामात्रियिथामि गजसु एव भवया तु एव मुक्ता राजा
पटगागायां नमः राज्ञीतुभयजयावटायनम्' कर्तुं मन्त्रमा हस्तिनाग्रतोनीता राजातुपटादुत्तोर्ययनैः यनैर्मिलित सैन्यः पत्नीविरहदुःखितचम्पाया
प्रसिद्धः राज्ञो दृष्टेन तेन हस्तिना मन्त्रतो मन्त्रतो मटवीं नीता लघाकुलः स हस्तो चतुर्दिक्षुपानीय पश्यन् एकं सरो दृष्ट्वा तत्प्रास्था मयतीर्यया वदधः
पतति तावत्प्राज्ञो उवाच न तस्मिन् न तस्मिन् द्रुततार गजसु योषतापितः सरोन्तर्विविद्य राज्ञीकं तारं दृष्ट्वा मृगभीतासती मनसि एव चिन्तया
मम द्रुततारं क्व रायोः कृतस्मिन्दिनं ममा सुपुत्रया दुर्कर्मणां विपाकात् सर्वमेतत् श्रयवाल वनेविचित्र स्थापदैसे त्रमादधयाया मम मृत्युर्भव
त्यति तदा मम दुर्गति रेवेति मत्वाऽप्रमत्ता सती श्राराधनां व्यधात् सुकृतानि अनुमीय सर्वजीविषु क्षमां कृत्वाचानयनं साकारं प्रपदेनमस्कारं
ध्यायन्तो तत उवाच सा एकयादिगामज्जन्तो पुरस्तादिक तापस ददगं तापसे नेयमेवं पृष्ट्वा वत्से त्वं कस्य पुत्रीकस्य प्रिया प्राकृत्यैव त्वं मया भूरि भाग्या
प्राप्ता इयं कृतयापस्या कथय वयं श्रमयाः जमिनः आः सा राज्ञी तापसं निर्विकारं निर्मलकरं ज्ञात्वा स्वहृत्तान्तं शकुलं जगौ एतस्याः राज्ञाः पितु
ये दत्त राज्ञो मित्रेण तेन तापसेन उक्तं यत्से त्वयानातः परं चित्साकार्यो श्रयभवः सर्वं विपदाभासदं सर्ववस्तूनाम नित्यता चिन्तनीया एव प्रतिबोध्य
सा राज्ञो नततापसेन म्यात्रम नीता तस्याः प्राणया गफलैकारिता श्रयच सदेय सौमित्रतां नीत्वा स तापस एवं जगाद हे पुत्रि श्रतः पर हलकृष्टा
सा श्रापरा वर्त्तते मा मुनिभिर्नोक्ष्यया ततोहं पयाह्वामि अयं मार्गो दन्तपुरस्य वर्त्तते तत्र दन्तवक्रनामा राजा यत्ते इतः सुसार्धेन त्वं पुरेगच्छे
तत्पं निगद्य स तापसः म्यात्रमं जगाम राज्ञो तु पुरान्तः साधुपात्रये जगाम साध्व्या पृष्ठे तया सकलोपि वृत्तान्तः कथितः साध्वी तस्या एव सुप
देय ददौ यन्मित्रं वनेदः प्रागारि मंसारे मयाभासएव सर्वेषां सर्वोपि भवनिम्तारो भवद्विभ्याज्य एव साध्वी वचसा वैराग्यव्रता सा तदैवदीक्षां जगान्

स्वव्रत विघ्नभिया सती सन्तमपि गर्भं न जगौ कालान्तरे तस्या उदरहृषी साध्व्या पृष्टं किं मे तत्तविति तयोक्तं मम पूर्वावस्था सम्भवो गर्भो वर्त्तते मया तु व्रतविघ्न भयान्नोक्तं ततो महत्तरा साध्वीतां साध्वीं उद्धाहभयेन एकान्ते संस्थापयामास काले सा पुत्रं प्रसूयरत्नकंबलेन सम्बीतं पितृनाम सुद्रां कितञ्च कृत्वा श्मसाने द्राग्मुमीच श्मसानपतिर्जनं गम स्वं बालकन्तथाविधं भालीका गृहीत्वा च अनपत्यायाः स्वपत्न्याः समर्थयत् सा श्रमणी गुप्त चर्यायात् व्यतिकर ज्ञात्वा महत्तराया श्रग् एव माचख्यौ मृत एव मया बाली जातस्ततो मयात्यक्तः सवालौ लोकोत्तर कान्तिर्जनं गमधाम्नि दत्ताप कर्णिक नामावहृषे सा साध्वी सततं बहिर्व्रजन्ती पुत्रस्त्रेहेन मातङ्गा सह कोमलालापैः सङ्गतिं चक्रे सवालकः प्रतिविशिक बालकैस्सह क्रीडन् महत्त जसा भृशं राजते आगर्भं बहुशकाद्य शनदोषिण तस्य बालकस्य कण्डूलतादोषो भवत् स्वयं राजचेष्टां कुर्वाणः सवालः परबालै सामन्तीकृतै देह कण्डू याकरैः कारयति ततो लोकै करकण्डूरिति नाम दत्तं सा साध्वी तद्वदनविलोकनार्थं मातङ्ग पाटके निरन्तरं याति भिच्चालब्धं मोदकादि तस्मै ददाति श्रमणत्वैष्यपत्यजा प्रीतिस्रस्या दुस्तरिति बालकोपि तस्या दृष्टायाः बहुविनयं करोति प्रीतिञ्च दधाति स बालकः शड्वर्षः पितुरादिशात् स्मशानं रचति अन्यदा तस्मिन् श्मसाने रचतिसति कोपि साधुर्लवु साधुं प्रति तत् श्मसानस्थं सुलक्षणं वंशं दर्शितवान् उक्तवांच मूलाद्य तुरङ्गुलत इमं वंशमादायः स्व समीपे स्थापयति सोऽवश्यं राज्यं प्राप्नोति इदं साधुवचस्तेन बालकेन तत्रस्थेनैकेन द्विजेन श्रुतं द्विजसुतं वंशं आ चतुरङ्गमूलं छित्वा यावद् गृह्णाति तावत्करकण्डूना तत्करात् सर्वशी गृह्णीतः स्वकरे गृह्णीतः कलहं कुर्वती द्विजस्य करकण्डूना उक्तं भत् पितृश्मसानवतीत्य वंशं नाहमन्यस्मै दास्ये स ब्राह्मणः करकण्डू बालञ्चेति दावपिपि वदन्ती नगराधिकारिभिर्भणितं अहीबालतवायं वंशः किं करिष्यति सप्राह ममायं राज्यं दास्यति तदाधिकारिणः स्मिता एव मुचु यदा तवराज्यं भवति तदा त्वयाऽस्य ब्राह्मणस्य एकोग्रामीदेयः शिशुः तद्वचः श्रद्धीकृत्य स्वगृहमगात्

स विप्रोन्मिषेः स भूयन्मन्वान इन्नु गुपाक्रमत् तं द्विजीपक्रमं ज्ञात्वा करकण्डूपिताजनद्रमाः स्व कालत पुत्रयुक्त स्नादेशं विहाय यने यत् स कुटम्बः
 मज्जनद्रमः निमित्तनक्रामन् कवनपुरश्चगाम तत्र अपुत्रे वृषे मृते सचिवैरधि वासितसुरगः करकण्डू दृष्ट्वा हेपारय कृतवान् त सनज्जगं दृष्ट्वा नगर
 मोक्षं च त्वारस्रगः भवादितान्यपि वायानि स्वय निनदुःस्वय क्वं गिरसिस्थितं ततो मालैरपि नवीनानि वस्त्राणि परिधाय सकरकण्डूस्तं
 पद्मं आनुरोद्ध यापवगरनोकेः परमप्रमोदेन स पुरान्त प्रवेष्ट्यते तावद्विप्रास्तं स्वेच्छीयमिति ज्ञत्वा नमे निरे तदा क्रुद्धः स ग्रिगुस्तं वगदण्डं रत्नमिव
 क्रेतुं जगत् अविहाय देवैर्योस्मि द्रुति द्रुष्टं दमराजान मयगणयियति तस्य मूर्ध्नि असौदण्डः पतियति इत्युक्त्वा सुरास्तच्छिरसि पुष्पहृदिज्जम्बुः भीताः
 मत्तो विप्राः तस्य मुतिकृत्वा पारस्वार मायोवांद मुचरन्ति करकण्डूरेव मुवाच अहो ब्राह्मणा एते भवद्विद्यागडाला गर्हितास्ततः सर्वेयमीवाटधान
 ग मन्त्रागण्डानाः सम्कारेर्ब्राह्मणाः कार्या मस्कारादेव ब्राह्मणो जायते न तु जाल्या कविद्वाराहणो भवतीति भवदागम वचनात् अथते ब्राह्मणा
 प्रह्लादभूतास्तत्रैवाटधानया मन्त्रा यागजाला ब्राह्मणो कृताः १ यत्पुत्रमेव न काचनपुरे प्रवेगितः सकरकण्डूरमाल्यैर् नृपपट्टेऽभिपिक्तः क्रमान्महा प्रता
 पोऽभूत् अनन्दा समं स प्रतिवादो विप्रस्त भूपं निगम्य ग्रामाभिलापुकः सन् करकण्डू वृषपर्पदिप्राप्तः करकण्डू नोपलभ्य तस्य विप्रस्योक्तं तवयदिष्टं तत्क
 वय ब्राह्मणैर्नातं मदृष्टं चम्यायां वर्तते तेन तद्विषयग्रामं एकमहमीहि अय करकण्डू वृषपतिचंपापुरनायस्य दधिवाहन भूपतेः अस्मै द्विजाय त्वद्विषय
 ग्राममेतं देहोति याज्ञां प्राहिणीत् आज्ञाहारिण करकण्डू वृषस्य दूतं विस्मितिचित्तः कुडय चम्पापति दधिवाहनः प्राह अरे स मेच्छवालः स नृगतुल्यः
 त्वत्कण्डू मिदृत्तुपे न मयानह विकथ्यते परयस्त्वभिनाय भवस्य पातकस्य तव स्वाभि न शुद्धिं मत्तुद्वितीयम्वान दास्यति एवमुक्त्वा दधिवाहनेन तिरस्कृतः
 मद्रुक्षय गत्वा करकण्डू वृषाय ययार्गमवदत् करकण्डू वृषोपि प्रकामं क्रुद्धः स्वैत्यपरिवृत चम्पापुरसमीपे समायातः दधिवाहर्नोपि पुनीदुर्गं सज्जीकृत्य

स्वयं बहिर्निस्सार उभयोः सैन्यसज्जीभूते यावता योद्धुं लग्ने तावत्साध्वी तत्रागत्य करकण्डूनृपतिं प्रति एवमूचे अहो करकण्डू नृप त्वया अनुचितं पिशा
सह युद्धं किमारब्धं करकण्डूनृपः प्राह हे महासति कथमेव दधिवाहनोक्ताकं पिता साध्वी स्वस्वरूपमखिलमूचे आर्या मातरं दधिवाहनश्च पितरं सत्वा
करकण्डू नृपो जहर्ष तथापि करकण्डू नृपोभिमानात् स्वपितरं दधिवाहनं नतुं नीत्सहते तदा साध्वरपि दधिवाहनसमीपे गता दधिवाहन भृत्यै रूप
लक्षिता दधिवाहनभूपाय राज्ञी साध्वीरूपसमागतेति वर्यापनिका दत्ता अथ दधिवाहन नृपोपि तां साध्वीं ननाम गर्भहृत्तान्तं पप्रच्छ साध्वी ऊचे
सीयं ते तनयः येन सह त्वया युद्धमारब्धं अथ दधिवाहननृपः प्रीतात्मा पादचारी करकण्डू नृपं प्रति गत्वा वत्स उत्तिष्ठेत्युक्ता तं उत्थाप्य आश्लिष्य च
शिरसि अजिह्वत् हर्षांश्चु जलसहितै स्तीर्थजलै पुत्रो यं राज्यद्वयेपि दधिवाहनेनाभिषिक्तः दधिवाहनः कर्म विनाशाय स्वयं दीक्षां गृहीतवान् करकण्डू
नृपो राज्यद्वयं पालयामास चम्पायामेव स्ववासमकरोत् तस्य गोकुलानि दृष्टानि आसन् संस्थान आकृतिवर्णविशिष्टानि गोकुलानि कीटिसंख्यानि तेन
मेलितानि सतानि निरन्तरं पश्यन् प्रकामं प्रमीदं लभते अन्येयुः स्फटिकसमान एको गोवत्स स्तेन गोकुलमध्ये दृष्टः अयं कण्ठपर्यन्तदुग्धपानैः प्रत्यहं
पोषणीय इति गोपालान् स आदिष्टवान् अन्यदा समसै पुष्टतनु बलशाली घनवर्धशब्देन अन्यहृषभान् चासयन् भूपतिना दृष्टः तथापि भूपते स्तस्मिन्
हृषे प्रीतिरेव बभूव साम्राज्यकार्यकरणव्ययी भूपतिः कतिचिद्वर्षाणि यावद्गोकुलेनायातः अन्यदा तद्दर्शनोत्कण्ठः समभूषतिस्तत्र समायातः स हृषः क इति
गोपालान् भूपतिः पप्रच्छ गोपालैर्जराजीर्णं पतित दशनो ह्रीनबलो वत्सैर्घटितदेहः क्षयाङ्गः सदृशितः तं तथाविधं दृष्ट्वा भवदशां विषमां विचारयन्
करकण्डू राजा एवं चिन्तयति यथाऽसौ हृषभः पूर्वावस्थां मनोहरां परित्यज्य इमां हृद्वावस्थां प्राप्तः तथा सर्वोपि संसारी संसारं नवां नवामवस्था माप्नोति
मोक्षे चैव एकावस्था मोक्षस्तु जिन धर्मादेव प्राप्यते अतो जिनधर्ममेव सत्यगाराधयामीति परं वैराग्य प्राप्तः करकण्डू राजा स्वयमेव प्राग्भव संस्कारी

कदलीगृहाद्वहि रागल्यमणि रथपादौ न नाम नमतीस्य स्कन्धदेशे मणिरथः खड्गश्चिप उवाच एवन्धिग् मे प्रमादतः कारा खड्गं पतितं मणिरथ अङ्गि
ताकारेण तद्दुःकर्म ज्ञात्वाऽपि स्वामिनि उपेक्षितः इतोऽवसरे इत्युक्तञ्च मणिरथः सद्यः ततोगतः पितृघात वार्त्तां निशम्य चन्द्रयशः पुत्रोघातचिकित्सकैः
परिवृतस्तत्रायात चिकित्सकै रन्त्यावस्थागतं युगबाहुं निरीक्ष धर्म एवास्थौषधमिति प्रोक्तं मदनरेखा स्वभर्तु रन्त्यावस्थां विलोक्य विधिना आराधनां
कारयामास हे दयित मे विज्रप्तिं शृणु धनाङ्गनाद्येषु मीहन्यज जैनधर्मस्त्री कुरुहितं भजस्व धर्मप्रसादा देव प्रधानं कुटम्बदेह गेहादिकं भवान्तरे
प्राप्तमसि सर्वाण्यपि पापानि सिद्ध साचिकमालोचय पुण्यानि अनुमीदय सर्वजीवान् ज्ञामय अष्टादश पापस्थानानि व्युत्सृज अनशनञ्च कुरु
शुभभावनां भावय चतुःसरणान्यात्रय परमेष्ठि मन्त्रस्मरणं कुरु मनसा सम्यक्त माययेत्येवं मदनरेखा वचनानि श्रद्धधानः पञ्च परमेष्ठि मन्त्रं स्मरन् युग
बाहुः परलीकम साधयत् मदनरेखा मनस्येवं व्यचिन्तयत् अथ स्वतन्त्रो ज्येष्ठो ममशीलं विध्वंसयिष्यति ततो निस्सरणावसरो मम सांभ्रतमेवास्तीति
निश्चित्य मदनरेखा वेगती निर्गता सद्य एकाकिन्येव व्रजन्ती उत्पथमाश्रिता कापि महत्यटव्यां प्राप्ता विभावरी विरराम जातं प्रभातन्देव गुरुनां
स्मरणञ्चकार मध्याह्ने सा प्राणयात्रां फलैरेवाऽकरोत् तस्या मेवा टव्या रात्रौ सुप्ताया स्तस्याः शील प्रभावेण न किञ्चिद्भयं बभूव सासती अर्द्धरात्रौ
पुत्रं सुषुप्ते पितृनामाङ्कित मुद्रिका तस्याङ्गुली चिक्षा रत्नकम्बलेन वेष्टयित्वा शुचिभूमौ निक्षिप्य मदनरेखा शौचायं सरसिगता तत्र स्नानं कुर्वन्ती जल
करिणा शुण्डादण्डेन गृह्येता नभसि उत्क्षिप्ता नभसि उत्क्षिप्ता नभसि विद्याधरं प्राह वन्द्यो अह मय
निशि अटव्यां पुत्रो अजीजनं स तु रत्नकम्बलवेष्टितो मया तत्रैव मुक्तीस्ति अहन्तु सरसिस्नानं कुर्वन्ती जलकरिणा उत्क्षिप्ता त्वया गृह्येता अत्रा
नीता अथ त्व ततो मत्पुत्र मिहानयमां वा तत्र नय अन्यथा बालस्य तत्र मरणपद्मवियति त्वं प्रसीदमां पुत्रेण मेलय पुत्रमिच्छा प्रदानेन त्वं मे दयां

प्रद्योतं रथाविपाल्य वद्धा च स्वपुरं निन्देद्विमुख नृपस्तं स्वावसे भव्यरीत्या रचितवान् अन्यदा चण्डप्रद्योतिन प्रकाम स्वरूपां सलावण्यां कन्यां दृष्ट्वा यामिकानामिवमुक्तं अस्य द्विमुखराज्ञः कति अपत्यानि सन्ति इयं अंगजाकस्य यामिका जसुः अस्य राज्ञी वनमालापत्नी सप्तसुतान् सुषुवे अन्यदा तथा विवन्ति मया सप्तपुत्रा जाताः लालिताश्च पुत्री तुनैकापि जातेति मन्मनोरथपूर्त्तये सामदनयच्चमारराध अन्यदा सां कल्पद्रुमकसिकां स्वप्ने ददर्श क्रमेणैमां सुषुवे यच्चोपयाचितं दत्त्वाऽस्या मदनमञ्जरीति नाम कृतं साम्प्रतं सर्वलोक चमत्कारकारी यौवनागमे इयं जातेति यामिकवचनं श्रुत्वा अप्सरो धिक तद्रूपं च दृष्ट्वा कामार्त्तं चण्डप्रद्योतश्चिन्तयति इयं चेन्नम पत्नी स्यात्तदा मम जीवितं सफलं स्यात् राज्यम् शीयि मे कल्याणाय जातः यदिदं दृष्ट्वा चेद्विमुख राजा इमां मह्य दत्ते तदा अहमस्य यावज्जीवं सेवको भवामि चण्डप्रद्योतस्येदृशः परिणाम स्यास्य यामिकैश्चाल्वा द्विमुखराज्ञे कथितः राजा ज्ञया यामिकै चण्डप्रद्योतः सभायामानीतः द्विमुखराज्ञाऽभ्युत्थानं कृत्वा चण्डप्रद्योतः स्वार्धासनं निसेवितः प्रांजलीभूय एवं बभूव मत्प्राणास्तवयगा स्सन्ति मच्छियस्त्वदायत्ता सन्ति त्व मम प्रभुरसि अहमतः परं सदैवं तव सेवकीस्मि अथ तद्भाववत्ताद्विमुखराजा चण्डप्रद्योताय तदैव निजां पुत्रीं ददौ ज्योतिर्विद्भिः समुहर्त्तं दत्ते चण्डप्रद्योत नृपो द्विमुखराजपुत्रीं परिणीतवान् करमीचावसरे च तस्मै घनं द्रव्यं दत्तमवन्तीदेशं च दत्तवान् कन्या सहितं चण्ड प्रद्योत स्वदेशे द्विमुखी विसर्जितवान् अन्यदा द्विमुखनरेन्द्रस्य पुरे लोकैरिन्द्रस्तम्भोऽद्भुतः कृतः पूजितश्च द्विमुखनृपोऽपितं भृश पूजितवान् तस्मिन्नेव व्यतीते अन्येदु स्तं इन्द्रस्तम्भं विलुप्तशोभं अमेध्यान्त पतितं द्विमुखराजा ददर्श एवं च चिन्तितवान् जनैर्यं पूजितो मणिमाला कुसुमादिभिश्च शृङ्गा रितः सोयमिन्द्रस्तम्भः साम्प्रतमी दृश्यो जातः यथाय स्तम्भः पूर्वापरावस्थाभिर्दमाप्तः तथा सर्वोपि संप्रसारोभिन्नां भिन्नामवस्थां प्राप्नोति अं वस्था मेदकारणं रागद्वेषाविव तत्प्रलयसु समताश्रयणाद्भवति समताचममता परित्यागाद्भवति संयमम्बिना न भवती त्वैराग्यमापन्नः शासन देवता

समर्पितेय सर्वविधसि सामायिक दिग्गज राजन्वय प्रतिपद्य प्रत्येक बुद्धो वभूव उत्कृष्ट वीजाचित पौरजनैः सुरेग ध्वजश्च लुप्तं पतितं परेडि भूति ल्व
भन्ति दिग्गमो विरोध १३. प्रपेदे निनराजधर्म १ इति द्वितीयप्रत्येकबुद्ध द्विमुद्य चरित्र समाप्तं ॥२॥ इदानीं हिसुख राजा प्रति बुद्धस्त
अन्तो मेयनसि राजा प्रतिपद्यः भय दृतीयप्रत्येकबुद्धिनिभि चरित्र मुच्यते मालवमण्डल मण्डन सुदर्गनपुरमस्ति तत्र मणिरथी राजा तस्य भ्राता
दुग्गमार्थमेतं तस्य भार्या सुगोला मरुपा मदन रेखा वर्त्तते सा वालावस्थात आरभ्य सम्यक्त मूल द्वादशव्रतानि जगत्त तस्याः पुत्रचन्द्र यगावर्त्तते
यन्मदा मणिरथेन मदनरेखा दृष्टा तद्रूप मोक्षितो नृप एव चिन्तयति इय मदनरेखा सम कथन्वथो च भवति प्रथम साधारणैः कृतैस्तां विगा
मयासि पगानामभिनायमपितप्याः समये कारयिष्येहं दुष्करं कार्यं बुद्धा किं न सिद्धति एवं चिन्तयित्वा राजा तस्यै ताम्बूल कुसुमवस्ता
नदामागिक प्रेषयति साविनिर्पिकाराज्येष्ठ प्रेषितत्वात् सर्वं गृह्णाति एकदा मणिरथस्नामे कान्ते स्वयं मिल्यवाच भद्रे त्वं मां भर्त्तारं विधाय
यद्येदं मृतं भूय साजगौ राजन् तव नव्वन्नु सकलवेमयि एतादृगं वचनमयुक्तं त्वं निक्कलन्न भूरि सत्वच्च पञ्चमो लोकपालोसि एवं वदंस्त्व
किं न नचमे गल्हाम्नि धिगयोगे मृत्युमाधनमरं निज कुलाचार रहितं जीवितं न श्रेयः परस्त्री लम्पटाः स्वजीवित यगव नाशयन्ति तया
एव प्रतिशोधितोपि नृपः कदायश्च न सुमोच एवच व्यचिन्तयत् यदाऽस्याः प्रीतिपात्रं मदनवन्धुर्दुग्गवाहु व्यापायते तदेयं मम वयो भवति
दन्मदा मदनरेखा घट्टे पूर्णन्दे ददगं तया युगवाह वैनिवेदितः स्वप्नः युगवाचुना कथितं तव सुलक्षणः पुत्रो भविष्यति तस्या गुरुदेव वन्द
नार्थनाशश्च मन्पथ यगवान्तर पूरयत् प्रन्वदा यगवाहृर्वसन्ते मदनरेखाया समं उद्याने रन्तुप्रतः तत्रैव रात्रौ कदलीगृहेसुप्तः परिवारः समन्तात्तद्
गृह वेदयित्वा नितः तदापमरं ज्ञात्वा मणिरथ नृपस्तत्र एकाकी समायात प्रथ युवराजा अत्र कथं सुप्तः इति यामिकान् प्रत्युवाच युगवाहुरपि

कदलीगृहाद्वहि रागल्यमणि रथपादौ न नाम नमतोस्य स्वान्देशे मणिरथः खड्गश्चिप उवाच एवम्बिग् मे प्रमादतः करात् खड्गं पतितं मणिरथ अङ्गि
ताकारेण तददुःकर्म ज्ञात्वाऽपि स्वामिनि उपेक्षितः इतोऽवसरे इत्युक्तञ्च मणिरथः सद्यः ततो गतः पितृघात वार्त्तां निशम्य चन्द्रयशाः पुत्रोघातचिकित्सकैः
परिवृतस्तत्रायात चिकित्सकै रत्यावस्थागतं युगबाहुं निरीच धर्मं एवास्वीषधमिति प्रोक्तं मदनरेखा स्वभर्तु रत्यावस्थां विलोक्य विधिना आराधनां
कारयामास हे दयित मे विज्रप्तिं शृणु धनाङ्गनाद्येषु मोहन्यज जैनधर्मं स्वी कुरुहितं भजस्व धर्मप्रसादा देव प्रधानं कुटुम्बदेह गेहादिकं भवान्तरे
प्राप्तसि सर्वाख्यपि पापानि सिद्ध साचिकमालोचय पुण्यानि अनुमोदय सर्वजीवान् क्षामय अष्टादश पापस्थानानि व्युत्सृज अनशनश्च कुरु
शुभभावनां भावय चतुःसरणान्याथय परमेष्टि मन्त्रस्मरणं कुरु मनसा सम्यक्त माययेत्येवं मदनरेखा वचनानि श्रद्धावानः पञ्च परमेष्टि मन्त्रं स्मरन् युग
बाहुः परलीकम साधयत् मदनरेखा मनस्वेवं व्यचिन्तयत् अथ स्वतन्त्रो ज्येष्ठो ममशीलं विध्वंसयिष्यति ततो निस्सरणावसरो मम सांम्रतमेवास्तीति
निश्चित्य मदनरेखा वेगतो निर्गता सद्य एकाकिन्येव व्रजन्ती उत्पथमाश्रिता क्वापि महत्यटव्यां प्राप्ता विभावरी विरराम जातं प्रभातन्देव गुरुनां
स्मरणञ्चकार मध्याह्ने सा प्राणयात्रां फलैरेवाऽकरोत् तस्या मेवा टव्या रात्रौ सुप्ताया स्तस्याः शील प्रभावेण न किञ्चिद्भयं बभूव सासतो अर्द्धरात्रौ
पुत्रं सुषुवे पितृनामादित सुद्रिका तस्याङ्गुली चिक्षा रत्नकम्बलेन वेष्टयित्वा शुचिभूमौ निक्षिप्य मदनरेखा शौचाद्यं सरसिगता तत्र स्नानं कुर्वन्ती जल
करिणा शुण्डादण्डेन गृहीता नभसि उत्क्षिप्त्वा नभ सोपि पतन्तीचतां कश्चित्तरुण विद्याधरी वेताळं निनाय सा विद्याधरं ग्राह वन्धो अह मय
निशि अटव्यां पुत्रो अजीजनं स तु रत्नकम्बलेवेष्टितो मया तत्रैव मुक्तीस्ति अहन्तु सरसिस्नानं कुर्वन्ती जलकरिणा उत्क्षिप्त्वा त्वया गृहीता अत्रा
नीता अथ त्व ततो मत्पुत्र मिहानयमां वा तत्र नय अन्यथा बालस्य तत्र मरणापङ्गवियति त्वं प्रसीदमां पुत्रेण मेलय पुत्रभिक्षा प्रदानेन त्वं मे दयां

कुरु मीपि युता विद्याधर एतस्यां मरागशपः विपन् एव मुवाच गन्धारदेजे रत्नवाहं नाम नगरमस्ति तत्र विद्याधरेन्द्रो मणिचूडो वर्तते प्रस्य प्रिया
 अमनात्तो मणिप्रभनामानं पुत्रं मां प्रसूत गोयनावस्थां गतस्य मे त्रेणिद्वयं राज्यं दत्त्वा मणिचूडः स्वयं प्रव्रज्यां जग्राह संचारण मुनि सतुज्ञानी
 भूता मां प्रतमदृष्टे रोदि जिन विस्मानि ननु ममायातोस्ति प्रह तत्र वन्दिन्नुत गच्छन्न भवं प्रन्तराले त्वां दृष्ट्वा लात्वा चाहं पुनरतागतः शतः परं
 तं मे प्रियाभ्य तपस्तेन कर्मैज्जमग्निं तव पुत्र सम्बन्धो मया प्रज्जतो विद्ययाज्ञातः अगगपद्धतो मिथिलेनवर पद्मरथास्य स्तवायातस्तम्बानं स्वरूपं
 दृष्ट्वा मृदोरता च मयालो दत्त मावायं प्रकामं सुखभागे वासित एवं तद्वचः तुला मदनरेखा प्रचित्तयत् प्रसौ स्र तन्वो युवाहृतः गौनभद्रमे करिष्यतो
 तावत्तानं मे विनमः मेयान् गावद्व्यपिता साधुनेत्रन्यते तदुपदेयात् सर्वं भविष्यतीति ध्यात्वा मदनरेखावदत् हे भद्र त्वं मां प्रथमं नन्दोर्ग्वरेनय
 यज्ञं तज्जिन विस्मानि वन्दे पयात् कृतज्ञत्वाऽह तवेप्सित करिष्यामि एवन्तयोक्ते सहर्षी मणिप्रभस्तां विमाना तर्निधाय नन्दोर्ग्वरेणैगितः तत्र
 मागगतजिन विस्मानि नन्वा मदनरेखा आक्रान्धं मन्यमाना मणिप्रभेण समं चतुर्जान धरक्षारण यमणं प्रासादमण्डपोपविष्टं मणिचूडमुनिं प्रगनाम
 भयनिस्तां मतीं मत्वा न मुतश्च नम्यं मत्वा तत्रा देगनां विस्तारयामास ययासौ विद्याधरं खदार सन्तोष व्रतं जग्राह मदनरेखाश्च स्वां भगिनीश्च
 मेने इष्टमागमा मतीं चपुवस्य कृगनीन्दन्तं प्रपच्छ मुनिराह मक्षानुभावे गोक मुक्ता सर्वं सुतञ्जान्तं शृणु जम्बूद्वीपे पुकलावतो विजयोस्ति तत्र
 मणितोरनसुरे तस्या भित्तयगा राजा स च चक्रार्थीभूत् तस्य पुण्यवतो कान्ता तयोः पुण सिंहल सिंहभिधानौ पुत्रौ अभूतान्तौ मदवी धर्मकर्मती
 तिनीजोस्तः पण्यदत्तो गन्गे स्यापयित्वा चक्रवर्ती तपस्यां जग्राहती ह्यपि भ्रातरो चतुर्योति तत्र पूयं यावद्रज्यं प्रपाततः एकदा चतौ दीक्षां
 यथोक्तान्को पांग पूनषानि यावदीक्षां पानयतः यन्ते ममाश्विना मत्वाऽन्यत कन्ये सामानिकौ देवौ जातौ ततयत्वा धातकी मण्डभरते हरि

षेण राज्ञः समुद्रदत्ता भार्यासुतौ सागर देवदत्ताभिधानौ धार्मिकौ जातौ अन्यदातौ द्वादशतीर्थं करस्य दृढसुव्रतस्य बहु व्यतिक्रान्ते तीर्थेसु गुरु समीपे दीक्षां अगृह्णीतां तृतीये दिवसेतौ द्वावपि विद्युत्पातेन मृत्वा शुक्र देवलीके महर्षिकौ देवौ अभूतां अन्येद्युस्तौ देवौ अत्रैव भरते औनिमि जिनेश्वरं इति पृष्ठवन्तौ भगवान् नौ अद्यापि कियान् संसारं स्तिष्ठति स भगवान्प्राह युवयोर्मध्ये एकोऽत्रैव भरते मिथलापुर्यां विजयसेन भूपते; पद्मरथाख्यः पुलो भावौ एकसु सुदर्शनपुरे युगबाहु पुलो मदनरेखा कुक्षिसंस्थौ नमि नामा भविष्यति तस्मिन् भवेद्वावपि युवांश्चिव पदं प्राप्स्यथ एवं नेमिजि न वचनं निशम्य निजमाधुः पूर्णं विधाय एको मिथिलापुरि पद्मरथो नृपोऽभवत् तेन पद्मरथेन अखापहृतेन तस्मिन् वने समायतेन हे महानुभावे स पुलो दृष्टो गृहीतश्च मिथिलायां नीत्वा स्वपत्नैः समर्पितः तज्जन्महोच्छ्वो महान् विहितः अत्रान्तरे तत्र नन्दीश्वर प्रासादेन्तरिक्षादेकं विमानमतारतन्मध्यादेको दिव्यविभूषाधर सुरीर्निर्गत्यमदन रेखान्त्रि प्रदक्षिणौ कृत्य प्रथमं प्रणनाम पश्चात्सु निं प्रणम्य अग्रे निविष्टः सुरः मणिरथ विद्याधरेन्द्रेण विनय विपर्यां सकारणं पृष्टः ससुर प्राह अहं पूर्वमेवयुगबाहुर्मणि रथनान्ना हृहृह्लात्रानिहतं अनयामसाराधनाऽनशनादि कृत्यानि कारितानि तत् प्रभावादहमौ दृश्योदेवोव्रह्मदेवलीके देवोजात ततो धर्माचार्यत्वादहमिमां प्रथमं प्रणत एव खेचरं प्रतिबोध्य स सुरोमदनरेखां जगौ हे सति त्वं समादिश किन्ते प्रिय कुर्वेसाप्राह ममसुक्तिरेव प्रिया नान्यत्किमपि तथापि सुताननं द्रष्टुमत्स काश्चान्त्वमिति मिथिलां पुरीनय तत्राहन्निह तात्मनापरीकहितं करि श्यामि इत्युक्तं वंतीतां देवो मिथिला पुरीनिनाय तत्र प्रथमं मदनरेखाजिन चैत्यानि नत्वा अमणी नासुपायये जगाम वन्दित्वा पुरीनिविष्टान्तां प्रव वर्त्तिना एवं प्रति बोधयामास मूढचेतसोजनाधर्मादिनाभवक्षय मिच्छन्तोपि मोह वशेन पुत्रादिषु स्नेहं कुर्वन्ति संसारे हिमाल पितृवन्मृ भगिनी दयिता वधुप्रियतम पुत्रादीनां अनन्तश्च सम्बन्धो जाताः लक्ष्मो कुटुम्ब देहादिकं सर्वं विनश्वरं धर्मएवैकः शाश्वतः इत्यादि साध्वीवाक्यैः प्रतिबुद्धा

सा मती देहेन पुत्रदर्शनार्थं प्रार्थिता एवमाह भयवृद्धि करेण प्रेम पूरेण ममाल । अतः परन्तु साध्वीचरणा एव ग्रहण मिल्युक्ता साध्वी समीपे माप्रसन्नां
 चपात्र देवतां गच्छित्वा धूम्रानि जगाम पद्मरथस्य गृहे यथायमानो वडते तथा २ तस्यान्ये राजानोऽनमतु ततः पद्मरथ राजातस्य ज्ञानस्य नमिरिति
 नाम कृतवान् इति यत्रतमास्य बालस्य कलाचार्यमेवनात् सर्वाः कलाः समायाताः सकललोक लोचनहरं योवनमप्यस्या यातं पितृ च षट्छाधिक
 महम् रात्रतया पाणिप्रपन्न कारयित पद्मरथोऽस्मै राज्यं दत्त्वा स्वयं तपस्यां गृहीत्वा कैवलज्ञान प्राप्यमोज्ञतवान् नमिराजा प्राज्यं राज्यं पान्थया
 नाम आयित गगः पायमभूत् परा पूर्वं युगवाहुं हत्वा मणिरथवृषः सिद्धमनोरथ स्वधामं जगाम तत्र तदानोमेव प्रवक्तु संपेण दृष्टं नृपं नरकं जगाम
 इतीर्थीको रन् देविकां जन्वा मन्त्रिभिर्युगमान् पुत्रवन्द्य ययराज्येऽभिपिक्तः सत्याये न राज्यं पालयति अन्यदा नमिराज्ञो धवलकान्तिर्गजो मदीक्षत
 पानान् स्वधमनून्मूय प्रपरात् इन्दिनोऽगान्मानुषा न पित्रासयन् चन्द्रयगा वृष नगरसौमिन्नि समायातः चन्द्रयगा वृषपक्षमागत दुत्वा सगन्तात्तु भट्टे
 पेट्टिगा मय गजोक्त्य च जगाह नमिराजाट भिट्टिनेस्तां वार्त्तां शुत्वा नमिरान्द्र द्योन्तिके दूत प्रेषितवान् दूतोपि तत्र गत्वा धवलकरिण मार्ययामास
 इषितचन्द्रयगा दूतत्रने धत्वा नगरमद्दिर्निष्कासयामास दूतोपिनमैः पुर गत्वा स्थापमान जगौ कुपितो नमिराजाऽतुलसैन्यैर्वैदितोऽञ्जित प्रयाणैः
 नृशैभयत्नमोपि ममायात. चन्द्रयगा भूषति. स्वमैववेदितो यावदभिसुख युजार्यचलितः तावदपग कुनैर्वारितो मन्त्रिभिरेव सूत्रे स्वाभिन् जोष्ट
 नृशैभयत्नमोपि ममायात. चन्द्रयगा भूषति. स्वमैववेदितो यावदभिसुख युजार्यचलितः तावदपग कुनैर्वारितो मन्त्रिभिरेव सूत्रे स्वाभिन् जोष्ट
 नृशैभयत्नमोपि ममायात. चन्द्रयगा भूषति. स्वमैववेदितो यावदभिसुख युजार्यचलितः तावदपग कुनैर्वारितो मन्त्रिभिरेव सूत्रे स्वाभिन् जोष्ट
 नृशैभयत्नमोपि ममायात. चन्द्रयगा भूषति. स्वमैववेदितो यावदभिसुख युजार्यचलितः तावदपग कुनैर्वारितो मन्त्रिभिरेव सूत्रे स्वाभिन् जोष्ट
 नृशैभयत्नमोपि ममायात. चन्द्रयगा भूषति. स्वमैववेदितो यावदभिसुख युजार्यचलितः तावदपग कुनैर्वारितो मन्त्रिभिरेव सूत्रे स्वाभिन् जोष्ट

निरसः सन्तानं चन्द्रगङ्गा भूपीथि पृथग्गङ्गा भूतत्वा दृग्गङ्गा भूगमानि निद्रा तुल्याकारो तृणवर्णो सौष्टव मातपितृभक्तत्वन गदा परमप्रीतिपद
यातो नोक्तेः भूमीदरो पातो चन्द्रगङ्गा भूपथ तदानीमेव न भिन्नमपिसुदर्शनपुर राज्ञं ददौ मय सयामागण मध्ये दीक्षां लब्धौ प्रमिण राजगन्धं
पात्ययमि जितौ मण्यन्ता अतो पण्यद्वान्मर्षियुधि दाघज्वरोजातः पूर्वं कर्मादौपेण तस्य पयसासिकी षोढामहती सत्यका निद्रामपि न लिंगे भक्ताः
पूरी नृपगङ्गापि कर्णश्रुत्वा भामन् नमि राज्ञो दाघज्वरगन्धये सत्यं चन्दन धर्पयस्तीनां भक्तापुरीणां बलयगन्धाः रोमसुभक्त प्राया वभूतुः तत्रता
भिर्यक्तानि समस्तान्गुसारितानि एकैकं मङ्गलाय रचितं तदानीं गन्धायवणेन नमिना कथिचिकटस्थं सेवकः पृष्टः कथमधुना कङ्कणगन्धान
यूयते तेनीलं स्वामिन् भवत् पीवाकरत्नेनान्तःपुरीभिः कङ्कणान्युसारितानि एकैक मङ्गलाय रचितमितिनै कैक कङ्कणगन्धाः श्रूयते परस्पर धर्पी
भावात् एवं तद्वचः श्रुत्वा प्रतिबुद्धो नमिरेवं चिन्तयामास यथा सयोगतः शुभा अशुभा गन्धाः जायन्ते तथा रागादिकादीषाः सयोगत एव भवन्ति
यद्यस्माद्दीगादहं मुक्तः स्यात्तदा सर्वसङ्गं विमुच्यदीक्षां गृह्णामि तस्येति ध्यायमानस्य रात्रौ सुखेन निद्रा समायाता निद्रायां स्वप्नमेव ददर्श गजमा
कथं अहं मन्दिर गिरिमारूढः प्रातः प्रतिबुद्धः नीरोगीजात स एवं व्यञ्चित यत् अमु पर्वत काप्यहमदर्श एव सूहापोह कुर्वतस्तस्य जातिस्मरण गुल्फद्वं
नमिराजा पूर्वभय ददर्श यदाह पूर्वभवे शुक्ल कल्पे सुरोऽभवत्सदाहंल्लभाभिपेक करणाय अहमस्मिन् मेरी अगमं अथ कङ्कणदृष्टास्तेन एकत्वं सुख
कारोति चिन्तयन् प्रत्येक बुद्धत्वं प्राप्य प्रव्रजितो नमिः तदाराज्यं अन्तः पुरं एकपदेत्यजन्तं नमि ब्राह्मणरूपेण शक्रः समागत्य परोक्षितवान् प्रणत
वाय शक्रपरीक्षा समये नमिराज सत्क शक्रप्रश्नं नमि राजर्षि उत्तररूप उत्तराध्ययनांतर्नवममध्ययन जातं इति नमिचरितं संपूर्णम् । अथ यदानी नमि
प्रतिबुद्ध स्तदानीमेव नगतिर्नृप प्रतिबुद्धः अथ नगतिर्नृप चरितं कथन्ते अस्मिन् भरते पंडुवर्धनं नामनगरं अस्ति । तत्र सिंहस्थो राजा वत्सते

गन्धारदेशाधिपति स्तस्य राज्ञो अन्यदा ह्यो अश्वो प्राश्रुते समायातो तयो परिचार्यं एकस्मिन् तुरङ्गे राजा अधिरूढ एकस्मिंश्चतुरङ्गे अपरो नरआरूढः तेन सममपरेश अश्ववारशतैः परिब्रूतो भूपतिर्वाद्यामिकायां गतः परीक्षां कुर्वता च राज्ञा अश्वः प्रधानगत्या विमुक्तः सोऽपि बलवता वेगेन निर्ययौ । यथा यथा राजा बलां आकर्षयति तथा स वायुवेगा जातः पुरोपवनानि अतिक्रम्य सो अश्वो राजानं लाला महाटव्यां प्रविष्ट आन्तेन अपेन तदा अस्या बलां विमुक्ता तदा राजा एव विपरीता अश्वं मन्यतेऽस्मा तस्मादुत्तीर्थ्य राजा भूमिचरो बभूव तच्च पानीयं पाययित्वा वृद्धे बबन्ध स्वप्राणवृत्तिं फले विदधे तत एक नगमारुह्य कचिप्यदेशे सुदरमेकं महावास ददर्श राजा ऊचे का त्व कोयमद्रिनिवास किमिदं रम्यं धाम सा प्राह भूपालगथमं मत्या वान् सा राजानं आगच्छन्तं दृष्ट्वा भूरिहर्षा आसनं ददौ राजा ऊचे का त्व कोयमद्रिनिवास किमिदं रम्यं धाम सा प्राह भूपालगथमं मत्या शिग्रहणं कुरु साम्राज्यं सिंहविशिष्ट लग्नमस्ति पथात्तर्ह्यन्तमहं कथयिष्यामि तथेत्युक्ते नरपतिस्तत्र तया समं पूजितं जिनविश्वप्रणम्य उवाहमाङ्गल्यं ब्रूय चकार भूपतिना परिणीता सा कन्या विविधान् भोगोपचारान् चकार विचित्राश्च भक्त्यो दर्शयामास अवरु र राजा तां प्रत्येवमाह विमलः पुष्टिरावयोः सम्बन्धो जातोऽस्ति परत्वं स्वहृत्तान्तं वद कासि त्वं कथमत्रैकाकिनो वससिस्वभर्त्ता एवमुक्ते सा स्वसम्बन्धं स्मृत्यो वक्तुं श्रुत्वा नृपतिप्रतिष्ठे नगरे जितशत्रु, नृपोऽस्ति सो अन्यदा परदेशायात चरानेवाह अहो मद्राज्ये किञ्चित् न्यूनमस्ति ते प्राहुः सर्वमस्ति तव राज्ये परं विचित्र चित्रासभा नास्ति ततो नृपति शिवकरान् आकार्यसभागृहभित्तिभागा सर्वेषां समाधितयितुं दत्ताः सर्वेऽपि चित्रकराः स्वस्वभित्तिः भागान् गाढोद्यमेन चित्रयन्ते तत्रैको ह्यधिशिवकः सकलचित्र कलाविदो स्वभित्तिभागं चित्रयितुमारब्धवान् सहायशून्यस्य तस्य निरन्तर गृह्यतः कनकमञ्जरी रूपवती पुत्री भक्तं तत्रानयति अन्यदा सा स्वगृहाद्यभक्त मानयन्ती राजमार्गे गच्छन्ति अश्ववारमेकं ददर्श स च बालस्त्री वराकादि जनसङ्घोर्णे अपि राजमार्गे त्वरितमश्ववाहयत्

सौभाग्यं तद्भूयादितस्ततो नटाः साऽपि कचित्रद्वयः स्थिता पद्यात् तवायाता भक्तपात्रहस्ता तां आगतां वीक्ष्य स हृष्ट चित्रकारः पुरपोल्लसार्थं वहिर्ज-
गाम एकत्र पाद्वार पात्र साच्छादयित्वा सा कचित्रिदिदेशे वर्णकैर्मयूरपिच्छ मालिलेख अथ तत्र राजा सम्प्राप्तः भित्तिचित्राणि पश्यन् कुमार्यालिखिते
कैःकिपिच्छे साधारण्योक्तं मग्यमानं करं चित्रेप भित्त्यास्फालनतो नखभङ्गेन विलचीभूतं तं नृप सामान्य पुरुषमेव जाणन्ती सा चित्रकरपुत्री एव माह
धनुर्यः पादस्त्रं मया नयः नृप प्राहः पूर्वं त्वया केन त्रयपादाः लब्धा साम्प्रतमहं कथं त्वया चतुर्थः पादोलब्धः सा प्राह श्रूयतां यो अथ महाराज मार्गे
त्वरितं मग्नं वाहयन् चालस्त्री प्रमुञ्जनाना त्रासमुत्पादयन् दृष्टः स मूर्ख्यं त्वे प्रथमः पादौ दृष्टः ॥१॥ द्वितीयः पाद इतो राजायः कुटम्बलीकसहितै
धिरकरेष्मसं भित्तिभागं जरातुरस्य एकस्य सम पितुर्ददौ तृतीयः पादौ मम पिता यो नित्यं भक्ते समायाते वहिर्याति चतुर्थं सुखं योऽस्मिन् भित्ति
श्रेते मन्त्रिनिने मयूरपिच्छे कर चित्रेप परमेव त्वया निविस्मृतं यदत्र सुधा दृष्टे भित्तिदेशे निराधारा मयूरपिच्छस्थितिः एव तस्या वचधातुरी
रचित्रती राजा तत्पान्निग्रहण वाञ्छकम्पन्न तस्या पितुः समीपे स्वमन्त्रिणं प्रेषयित्वा तां प्रार्थिवान् पित्रापि सा दत्ता सुमुहूर्त्तं परणीता राज्ञः प्रकामं
प्रेमपात्रं बभूव स योऽन्तःपरोपुम्या जाता विविधानि दूयानि रत्नाभरणानि च आस सादृशकदा तथा मदनभिधानाश्च दासी रहसी एव बभूवै भद्र यदा
मदनयाता भूपतिस्त्वपि तदा त्वया अह एव प्रष्टव्या स्वामिनो कथां कथयेति तयोक्तं अवश्य महन्तदानीं अह प्रश्रयिष्ये अत्ररात्रिसमये राजा तत्पृष्टह
ममायात तां भुक्ता रतयान्तो यावत् स्वपिति तावता दास्या इय पृष्टा स्वामिनो कथां कथयराज्ञोप्राह यावद्राजा निद्रा नाप्नोति तावन्मौनं कुरु पद्यात्
तदप्ये गद्येष्टं कथाकथयिष्यामि राजाऽपितां कथां श्रोतुकामः कपटनिद्रासुखाप पुनर्दास्यासाम्प्रतं कथां कथयेति पृष्टा चित्रकरपुत्री कथां कथयितु मारम्भे
मापरे वरुणश्रेष्ठो एक करप्रमाणं देवकुलं अकारयत् चतुः करप्रमाणी देवस्तत्र स्थापितः सतस्मै देव चिन्तितार्थं दायको बभुव अथ दासीप्राह एक हस्ते

देवकुले चतुःकार प्रमाणोदेवः कथं मात इति तथा पृष्टे सा राज्ञी प्राह इमं रहस्यं तव कल्ये रात्रौ कथयिष्यामि अद्यतु निद्रा समायातीति प्रोचसा राज्ञी राजशय्या पुरी भूमौ सुप्ता सादासीतां दृष्ट्वा स्वगृहे गता राजा मनस्यैवं चिन्तयामास कल्ये रात्रौ वपीदं कथानकं मया श्रोतव्यमिति निश्चित्य राजा सुप्तं सुखनिद्रा मवाप द्वितीयदिनेऽपि राजा तस्या एव गृहे रात्रौ समायातः रात्रार्धं यावत् सुखं भेजे पश्चाद्रत आन्तो राजा पूर्वं कथानकं अवणाय कपटनिद्रया सुप्तः दासीप्राह स्वामिनी कल्ये कथानकं रहस्यं वद राज्ञीप्राह एक हस्ते देवकुले चत्वारः करायस्य स चतुः करो देवो नारायणादिवा स्तत्रस्थापित इत्यर्थ एका कथा १ अथ तृतीयदिने रात्रावपि राजा तथैव कपटनिद्रया सुप्तः दासी पुनः कथा मया कथयति तामाह सा प्राह बिन्ध्या वले पर्वते कोऽपि रक्ता शोकद्रुमः प्रौढोऽस्ति तस्या घनानि पत्राणि सन्ति परव्यायाना भवत् दासीप्राह पत्रावृतस्य तस्य क्छाया कथं न जायते राज्ञीप्राह एतद्रहस्यं तव कल्ये रात्रौ कथयिष्यामि अद्याह रतयान्ता निद्रासुखं मनु भविष्यामीत्युक्त्वा सुप्ता सा दासीतु स्वगृहे गता अपर रात्रौ राजा भोगान् भुङ्क्ता तथैव तत्र सुप्तः दासीप्राह स्वामिनी कल्ये सत्कथा रहस्यं कथनीयं राज्ञीप्राह तस्य वृक्षस्य सूर्यातस्य सूर्ध्वं क्छाया नास्ति अथ एव क्छायाऽस्तीत्यर्थ इति द्वितीय कथा २ अथ पुनस्तथैव रात्रौ नृपसुप्ते दासी पृष्ट्वा राज्ञीप्राह कथा क्वचिन्निवेशे कश्चिदोद्भवन् कदापि बल्लूतत्वं ददर्श तदर्भाभमुखं श्रीवां कुर्वन् अप्राप्तशालः प्रकामं खिन्न स्तस्यैव बल्लूतत्वं पश्यन् उक्तं स्तत्रैव दासी राज्ञीं प्रपच्छ ह स्वामिनी कथमेतद् घटते स्व श्रीवया बल्लूतत्वं न प्राप्तं तदुपरिकथमसौ उत्सर्गश्चकार राज्ञीप्राह अद्य निद्रा समायातीति नैव तत्कथा रहस्यं कथयिष्यामि इत्युक्त्वा सुप्ता कल्ये दिनरात्रावपि तथैव नृपे सुप्ते दासी पृष्ट्वा राज्ञी तत्कथा तत्त्वं प्राह स उद्भूतः क्लृप्तमध्यस्थं तं बल्लूतत्वं ददर्शति परमार्थं इति तृतीयकथा ३ पुनस्तथैव नृपे सुप्ते रात्रौ दासी पृष्ट्वा सा राज्ञी कथामाचख्यौ कश्चिन्नगरे काचिकन्या मृतं रूपशोभाग्रवती अस्ति तदर्थं तन्मातृ पिहभ्यां त्रयोनरः आहूताः समायाता तदानीं

अग्निना दृष्टा सा जग्या हृता तया मन मोहदिको वरस्तद्धिताया प्रविष्टो भस्मसाद्भूय द्वितीयस्तस्मात्पिण्डदाता तन्मनो परिव्राजं चकार तृतीयम्
 सुरमाराध्याऽनृत प्राप्ताः तदभूतेन तद्धितायां सिक्ता जनया प्रथमं वरश्च सद्योज्जीवयत् कनयाप्युत्थिता तान् त्रीन्वरान् ददर्श राज्ञी दासीप्राह न सखि
 द्रुतिताभ्याः जनयाया कोपरीयुक्तः दासीप्राह अहं नवेद्यि त्वमेव ब्रूहि राज्ञीप्राह अथ निद्रासमायाति इत्युक्त्वा सुप्ता द्वितीयदिन रात्रौ दासी पृष्टा सा
 पपदत् यस्तस्याः सन्धोवकः स पिता यः सहोद्भूत स वन्धुः यो भस्मपिण्ड दत्तः स तत्पति रिति इति चतुर्थं कथाः ४ तथैव रात्रौ नृपे सुप्ते
 दासी पृष्टाः राज्ञी प्राह कथितं नृप स्वपत्न्यौ दिव्यमलङ्कार वर सुगुप्त भूमिगृहेरत्नाः लोकात् सुवर्णकारैः अजीघटत् तत्रैकः सुवर्णकारः सन्त्या
 पतितां ज्ञातवान् राज्ञीप्राह न सखी तेन अर्धरत्नालोकसहितं सुगुप्तभूमिगृहे यामिनो मुखं कथं ज्ञातं दासी प्राह नाहं वेद्मि त्वमेव ब्रूहि राज्ञी
 प्राह अथ मांग्रतं निद्रा समायातीत्युक्त्वा सुप्ता द्वितीय दिनरात्रौ दासी पृष्टाः सा प्राह स सुवर्णकारी रात्रान्योस्त्येति परमार्थः इति पञ्चमी
 कथा ॥५॥ पुनरेकदा रात्रौ सुप्ते नृपे दासी पृष्टा सा प्राह केनापि राज्ञा ह्यौ मलिन्युचौ निष्छिद्रपेठ्यां चित्तौ समुद्रमध्ये प्रवाहितौ क्वापि तट
 मापटोलनन केनचिद्वरेण गृहीता उपाया तौ दृष्ट्वा पृष्टौ भौ युवयीरथ चित्तयो कतमौ दिवसीयं तयो मध्ये एकं प्राह अथ चतुर्थी दिवसः
 राज्ञी प्राह न सखि तेन चतुर्थी दिवस कथं ज्ञातं दासीप्राहः अहं नवेद्यि त्व मेव ब्रूहि राज्ञी तु अथ साम्प्रतं निद्रा समायातीत्युक्त्वा सुप्ता
 द्वितीय दिनरात्रौ दासी पृष्टा राज्ञी प्राह स चतुर्थं दिनवक्ता पुरपसुर्यज्वरी वर्तते इति परमार्थ इति पृष्टौ कथा ॥६॥ पुनरन्यदादासी पृष्टा सा
 राज्ञी रात्रौ कथा साचख्यौ काचित् स्त्री सपत्नी हरण भयेन निजागभूषणानि पेठ्यां क्षिप्यमुद्रांच दत्वा आलोक भूमौ सुमोच अन्यदा सास्ती सखी
 निपाये गता सपत्नी च विजनं विनीक्यतां पेटौ मुद्रवाद्या अनैकाभरणत्रेणि मध्यादेकं हारं निष्पास्य स्वतनयाय ददौ तनया च स्वपति गृहे तं गुप्तञ्च

कार कियकालानन्तर सास्त्री तवायात तां पेटो दूरादवलीक्य एवं ज्ञातवती यदस्याः पेट्या मध्यान्महारीऽनयाऽपहृत इति सा सपत्नी चौर्येण दूषया
मास सपत्नी शपथान् करोतिर्हरापहार न मन्ये तदासास्त्रीतां सपत्नीं दुष्टदेवपादस्यर्शं शपथाय आकर्षितवती तदानीं भयभ्रान्ता सपत्नी तं हारन्त
नयागृहदादानीय तस्यै ददौ दासो ग्राह हे स्वामिनो तथा कथं ज्ञातो हारापहारः राज्ञी ग्राह कालं रात्रौ कथयिथामि इत्युक्त्वा सुप्ता द्वितीय दिनरात्रौ
पुनस्तथा पृष्टा राज्ञीग्राह सापेटौ स्वच्छकाचमयी अस्तीति परमार्थं इति सप्तमी कथा ॥७॥ कस्याचिद्वाञ्छ कानगा केनापि खेटेनाऽपहृता तस्य राज्ञः
चत्वार पुरुषाः सन्ति एकोनिमित्त वेदौ द्वितीयोरथ कृत् तृतीय सहस्रयोधा चतुर्थो वैद्य तत्र निमित्त वेदौ दिसं विवेद रथ कृद्दिव्यं रथं चकार खगा
मिनं तं रथमारुह्य सहस्रयो धावैद्यश्च विद्याधरपुरेगतौ सहस्रयोधी तं खेटं हतवान् हन्यमानेन तेन खेटेन कानगा शिरश्छिन्नं तदैव तेन वैद्येन औष
धेन शिरः सजोजितं राजा तु पञ्चादागतस्य एभ्यश्चतुर्थं स्तां सुतां ददौ कन्या ग्राह एषु मध्ये यो मया सह चिताप्रवेशं करिष्यति तमहं वरिष्यामि
प्रीत्य सा कन्या सुरङ्गा द्वारि रचितायां प्रविष्टाः यस्तया सह तत्र प्रविष्ट स तां कन्यां जडवान् दासौ ग्राह हे स्वामिनो चतुर्षु मध्ये को अत्र प्रविष्ट
राज्ञो ग्राह अथ रतिश्रान्ताया मे निद्रा समायातीत्युक्त्वा सुप्ता द्वितीयवासररात्रौ पुनर्दासि प्रष्टाः राज्ञी ग्राह निमित्तवेदि इयं न मरिष्यति इति मत्वा
चित्तां प्रविष्ट स्तमूढवान् इति परमार्थं इति अष्टमी कथा । ८। पुनरपि रात्रौ दासौ पृष्टा राज्ञी कथामाह जयपुर नगरे सुन्दरनामा राजास्ति असौ
अन्यदा विपरीताश्वेन एकएवाटव्यां नीतः वलां शिथिलोक्त्य अस्मात् स राजा उत्तीर्णः तमश्वं क्वचित्तरौ बद्धा स्वयमितस्ततो भ्रमन् स कस्मिंश्चित्
सरसि जलं पयो तलैकां सुरपां तापसपुत्रां ददर्श तापसपुत्रा गृहृतः स तापसाश्वमं प्राप तत्र तापसास्तस्य भृशं सत्कारं चक्रुः सा कन्या तापसेदत्ता
राज्ञा च परणीता तां नवीढां कन्यां गृह्णीत्वा तमेवाश्वमधिरुह्य पञ्चादलितः अन्तरालमार्गे क्वचित् सरपाल्यां राजा सुप्तोपि जाग्रन्नेवास्ति राज्ञा तु

निद्रा पात्र हेगरि राजसेन तदागत्य नृपस्यैवं कथितं प्रस्तासान् यावद्भुञ्जिती अहं त्वा भक्ष्य प्राप्य अथ दृष्टि भविष्यामि अन्यथा मद्वाञ्छितं देहि
 रामोक्तं नृदि म्बमाञ्छितं तेनोक्तं कचिदटादशवर्षीयो ब्राह्मणपुत्रः शिरसि पितृदत्तपदं स्वया खड्गेन हतं सद्यस्मिन्मर्षे चेद्वली दीयो तदा इ त्वां सुंचामि
 नान्यथा इति राधा प्रतिपद्यं प्रभाते राजा यन्त्रितः कुसलेन स्वपुरे गतः सैनिकाः सर्वेपि मिलिताः राज्ञा स्वमन्त्रिणी राज्ञसहचरान्तः कथितं मन्त्रिणा
 स्वर्गपुरुषे निर्माय षट्पञ्चदशवर्षं नगरे आसितः एवं चीदृषीयितं ब्राह्मणपुत्रो राज्ञसस्य जीवितदानेन नृपजिवितदानं दत्ते तस्य पित्रोरयं सुवर्णं
 पुरयो दीयते इत्यमुदगीयणा षट्दिनानि यावत्तत्र जाता सप्तमदिने एकत्र प्राज्ञो ब्राह्मणपुत्रः स्तां निर्वापयणा जुत्वा एवं मातापितरौ अवीपयत् प्राणा
 गत्यसाः सन्ति मातापितरौ चे द्रक्ष्यन् प्राज्ञैः कृत्वा प्रदीयते तदावरं तेनाहं नृप जीवितरक्षार्थं स्व जीवितं राज्ञसाय दत्त्वा सुवर्णपुरपं दापयामि एवं
 तार पारमायज्ञेण मातपित्रीरनुमतिं गृह्येत्वा राजसमीपे गतः राजा तु तत्पितुः पादौ शिरसि दापयित्वा स्वयमाकर्ण्य तं खड्गेण दृष्ट्वा भूत्वा राज्ञसस्य
 समीपं मानीत यावता राज्ञसोदृष्टं स्तावता नृपेणीकं भी ब्राह्मणपुत्र इष्टं स्मरः एवं नृपेणीकं स ब्राह्मणपुत्रः इतस्ततोर्नितं निचिपन् जहा सततदानी
 रागममृष्टः प्राङ् यदिदं तन्मार्गेयति सप्राह यदिदं तुष्टं तदा हिंसान्तज्यः जिनीदित दयाधर्मं कुरु राजसेनापि तद्वच सा दयाधर्मः प्रतिपद्यः
 रापादगोपितं दारकं प्रमंमितवन्तः अथ दासीप्राह हे राज्ञि तस्य ब्राह्मणपुत्रस्य कोहास्यहेतुः तयोक्तं साम्प्रत मे निद्रा समायातीत्युक्ता सासुप्ता
 दित्तोयदिने दासीपुष्टाः सा राज्ञीप्राह हे हने अयस्यस्य हास्य हेतु नृणां हि माता पिता नृपः शरणन्ते तयोपि मत्पार्श्वस्थाः अहं पुनः कर्तुं शरणं
 ययानोति तस्य हास्य मृत्युव इति परमार्थः इति नवमीकथाः ८ एवं साञ्चितकरसुता कथाभिर्मुहुर्मुहुर्मीहयन्ति राजानं वशी चकार राजा तुत
 य्या भवगजोत्तासां राज्ञीनां नामापि नजग्राह ततस्तस्या क्रिद्राणि पश्यन्ति सर्वाऽपि सपत्न्याः परमद्वेषं वहन्ते चितकरसुता तु निरन्तरं मध्याह्ने

रहसि एकाकिनो कपाट युगलं दत्वा गृहान्तः प्रविश्य पूर्ववस्त्राणि प्राहृत्य आत्मानं एवं न निन्द आत्मन् तवाय पूर्वेषः सास्यतं राजप्रसादादुत्तरा मवस्थां प्राप्य गर्वं माकुर्याः एव मात्मनः शिवां ददतां दृष्ट्वा सपत्न्यौ राजानं एवं विघ्नपया मासुः स्वामिन्निष्ठा छुद्रा तवाहर्निशङ्कान्धेणं कुरुते यद्यस्माकं वचनं न मन्यते तदा मध्याह्ने स्वयं तद्गृहे गत्वा तस्याः स्वरूपं विलोक्य भूपतिस्त्रासां वाक्यं निशम्य मध्याह्ने तस्याः गृहेगतः सा तु तथैव पुर्वेन पथ परिधाय आत्मन् शिवां ददती भूपतीना दृष्ट्वाः सर्वोणि तद्वचोऽपि श्रुतानि राजा तस्याः निगर्वतां ज्ञात्वा परमा प्रमोद मवापइसां पट्टराज्ञौ चकार विशेषात्मनो विनीदं इयञ्चकार अन्यदा तन्नगरीयानि विमलाचार्याः समयाताः राज्ञासह नृप स्तब्धनाय तत्रागतः नगरलोकोपि तद्वन्दनाथ गतः तदा विमलाचार्यो देशना चकार चित्रकरसुता नृपञ्च द्वावपि प्रतिबुद्धौ आवकधन्मं गृहीतवन्तौ परस्परमना वाधया त्रिवर्गं साधनं कुरुत अनेद्युस्तया दत्त पञ्च परमेष्टी श्रीनमस्कार स पिता सृती व्यन्तरीजातः कालान्तरेणाऽहन्तं धर्ममाराध्यः चित्रकरसुता राज्ञी सृता देवीत्वं प्राप ततश्चुत्वा वैताब्बे तीरणाभिधि पुरे दृढयत्नौ खेचरस्य पुत्रौ कनकमाला बभूव प्राप्तयौवनां तामिकदा वीक्ष्य कन्दर्पं तप्तौ वासव नामा कश्चित् खेचरोऽपहृत्य अत्र महा अद्वौ मुक्ता स्वचित्ते प्रमोदं बभार अत्र विद्याबलात् समग्रां सामग्रीं विधाय स वासव विद्याधरो यावद्गन्धर्वोद्वाहाय समुत्सुकोऽभवत् तावत् कनकमालाश्रजस्वर्णतेजा स्तदनुपदिक्स्तत्रायात स्तं वासवं विद्याधर मधिचिन्तवान् तौ ह्वावपि कोपाद् घोरं शुद्धं कुर्वाणौ परस्पर प्रहारात्तौ सृता कनकमाला तु रुसं भ्रातृशोकं चकार तदानीं कश्चिदेव स्तत्रागत्य कनकमाला प्रत्येवमवदत् पुत्त्रोद्भातशोकं मुञ्च चित्तं स्वस्थं कुरु इदृश एवसंसारीस्ति त्वं मम पूर्वभवेपुत्रौ अभूः तिष्ठत्वमत्रैव गिरौ अत्र स्थिताया स्तव सर्वं भव्यं भविष्यति एवं देववचनमाकर्ण्य कनकमाला चिन्तयामास को असौ देवः कथमस्याह पुत्रौ असौ मयि स्निह्यते अहमप्यस्मिन् स्निह्यामि यावदेवं कनकमाला चिन्तयति तावत्तज्जनको विद्याधरेन्द्रो दृढयत्तिना भाधा

तत् तमायातः स्वयत् स्वर्गतेजमन्विरोधन वामयविद्याधरं च मृतं दृष्ट्वा हि मन्त्रकाच्च ता पुत्री दृष्ट्वा एव विचारयामास अयमुक्तः इय सुता अयं गत्व स्वयो
 यमो दृष्ट्वा मया प्राप्ता मन्त्रोन्मं जगत्सर्वं दृष्ट्वाते एव ध्यायतस्तस्य दृष्ट्वात्किं विद्याधरस्य जातिस्मरणमुत्पन्न असौ सासनदेवीप्रदत्तवैद्यारण्यमणोरितर
 भूत् पय मय्यन्तरा. स्तथा पुत्र्या सह त श्रमणं ननाम जीवन्तो तां पुत्री वोच्य स चारण्यमण स्तं व्यन्तरं नमन्तं अपृच्छत् किमिदमिन्द्रजाल मया दृष्टं
 जलारः प्राणः तव पुत्री गत्व मियो निर्युज्य मृतौ इयंच कन्या जीवत्यपि मया तव मृता दर्शिता मुनिप्राह कथं लया मृता कृता सव्यन्तरं स्मृत्वा एवमाह
 हे मुनिना ग्रह एतत् वात्तां नृणु जिति प्रविष्टनृपतेर्जितगत्तो रियं प्राग्भवे पत्नी अभवत् चित्वाङ्गदनान् धितकृतो मसैपा पुत्री अभवत् एतया प्राग्भवे
 पत्यममये मम नमस्कारा दत्ताः तन्प्रभावादहं व्यन्तरी जातः एषा अपि मृता देवी तव सुता अत्र भवे जज्ञे तेन विद्याधरेणापहृत्य
 पत्य भवे मृता यावार्थं माया तेन मया दृष्टा एतस्या वन्द्यो चोरे च मृते यावदिमा ग्रहमाययामि तावद्भवन्तीत्र प्राप्ताः मया विमृष्ट इयमनेन जननेन
 मम माया त्विति मया एतस्याः गोप न माया विहिता यत्तव निराग त्वं मया तदानीं कृतं तत् जन्तव्यं मुनिरुचि अहो व्यन्तरया त्वया तदा माया
 कृता मा मम तव माया प्रपन्नारिणो जाता तेन मम भवतीपकृत न किमप्यपराध एवमुक्ता स मुनिर्दुर्भाग्यिण्य दत्त्वा अन्यत्र विजहार अत्र प्राग्भव
 दुरात्तां मृत्वा मा कन्या जाति स्मृति भागभूत् प्राग्जन्म जनकं व्यन्तरं प्राह तात तं पूर्वभवपति मेलय व्यन्तरं प्राह स तं प्राग्भवभक्तौ
 त्रितगत्व नृपति देवो भूय नृतः साम्प्रतं सिंहरथो नाम राजा जातोस्ति स गन्धार देशे पुडुवर्ज न नगरा दम्बापहृतोऽत्र समायास्यति
 स हि त्वामर्थेय सकनमामयरा परिणयति यावत् स इहाभ्येति तावत् त्वमतैव तिष्ठेत्तुक्ता सव्यन्तरः पुराचले ग्राह्यत जिनचिन्तानि नं तु
 गतान् नमं सर्पशृत्तान् कथयित्वा मा कन्या राजानं प्रत्याह स्वामिन् त्वमत मन्त्राग्याकर्षित. समायातः सिंहस्थ राजापि इमां पूर्वभव

कथां श्रुत्वा पूर्वभवश्वशुर त व्यन्तर अस्मरत् तेन स्मृतः सव्यन्तरस्तत्रा ग्रात् दिव्यवादित्र निर्धोषकृतवान् मध्याह्ने जिनविज्जान्यभ्यर्च्य नृपो भुंक्ते ततस्तेन व्यन्तरेण पूरिताऽशेषवार्द्धिकीऽस्ती नृपतिस्तत्र मासमेकं स्थितवान् चिरकालेन स्वराज्याऽनिष्टशङ्का राजा तां दयितां प्रतीदमाहं प्रियेप्रबली वैरी व्रजो मे राज्य सुपदोष्यति ततो अहं स्व पुरंयामि दयिताजगाद यदि राज्यं मौक्तं न शक्यते तदाव्योभगमन साधिकां प्रज्जसि विद्यां मन्मुखाद्गृहाण यतस्ते व्योमगतिर्यथा सुखं स्यात् प्रिया प्रदत्तांतां विद्यामासाद्य सिंहस्थो राजा विद्याधरोशणीर्विभूव प्राग्भव प्रेमसंपूर्णान्तां प्रियां आपृच्छ सराजास्वपुर्व्योममार्गेण समागतः । तत्रपुरे कियद्दिनानिस्थितौ सिंहस्थ नृपतिस्तं पर्वतं पुनर्गतः एवं स्व नगरान् तस्मिन्नर्गेनित्यं गतागतिं कुर्वन् नृपति सिंहस्थो लोका नगतिरितिनाम प्रसिद्धं प्राप्यः अन्यदाततनगे तन्मूर्ध्नि सव्यन्तर एवमाह अहं मत्स्वामिनिर्देशात् देशां तरंगमि यामि त्वं मत्पुत्रीं स्व नगरेनित्वा इमं नगं शून्यमाकार्षीः एवमुक्त्वासव्यन्तरः स्थानान्तर मागात् नृपस्तन्नगेमहन्नगरं व्यधात् नगतिपुरमिति तन्नामकृत वान् तत्रस्थी राजा तथा राज्ञासह भोगान् भुञ्जान सुखेनकालं निर्गमयति तत्र राज्यं पालयत स्सस्य बहुतर काली ययौ अन्यदा नगति नृपः पुरपरि सरेव सन्तोषवं द्रष्टुं जगाम मार्गेमञ्जरी युञ्जमंजुलं आस्र हृच्चमद्राचीत् ततः एकां मञ्जरीनृपति लीलया स्वकरेण जग्राह गतानुगतिकालीकाः दृश्यंते बहवो नराः स भाव मदुवर्तते यथा राजा तथा प्रजाः ॥१॥ तस्य मञ्जरी फलपत्रादिकं जगृहुः भूमिपाल क्रीडा कृत्वा तत पश्चाद्वलितास्तं आस्रहृच्च काष्ठशेषमालीक्य एवं चिन्तितवान् अयमामृहचो नेत्रप्रीति करोयो मया पूर्वं गच्छता दृष्ट सोयं काष्ठशेषो विगतशीभ साम्प्रतं दृश्यते यथा तथा सर्वाऽपि जीवः कुटम्ब धनधान्यदेहादि सौन्दर्य भ्रष्टेनैव शोभां प्राप्नोति एतच्च सर्वं विनश्यत् यावन्नचीयते तावत्संयमेयत्त कार्यः इति चिन्तयन्नगतिः प्रति बुद्धीजातः शासनदेवी प्रदत्तवेषः संयममाददे अन्यदाते करकण्डु १ द्विकुख २ नमि ३ नगति ४ राजानश्च त्वारोऽपि प्रत्येकं बुद्धा संयमिनो विहरन्ति

यनेनृणां प्रसिद्धं नगरं प्राप्ता तत्र चतुर्मुखदेव कुले क्रमतः पूर्वार्थे पु चतुर्दिग्द्वारेषु युगपत्प्रविष्टाः तेषामादरकरणार्थं चतुर्मुखो यज. समन्तात् सम्भू-
 तौऽभयत् तदानींकरकङ्कः स्व देह कउरोगोपशमनाय कर्ण धृतांशिलाकां गोपयन् द्विमुखेन स यमिना उक्तः पुरं अन्तःपुरं राज्यं देशश्च विमुच्य पुनस्त्वा-
 किं मय्यं कुर्ये करकण्डु मूर्तिर्गोवत्तं प्रतिवक्ति भवन्नभिराजर्धिणा द्विमुखप्रत्येवमुक्तं सर्व्वार्णि राजकार्याणि मुक्ता पुनस्त्वया किमिति शिञ्चा रूपकार्यं
 यत्प्रसारय यायद्व द्विमुखो मुनि नमि राजर्षिं प्रत्युत्तरं दत्ते तावन्नगति राजर्षिं रेवमुवाच यदा राज्यं परित्यज्य भवान् मुक्तवुत्सहते तदान्य
 क्रि मय्याग्यातुगार्हति अय करकण्डु मुनिस्तान् लीन् प्रत्येक मुवाच साधुषः साधुहित वदन् न दूषणं भवति कंडुपश्यम नाय कर्ण धृती
 पियलाजा सत्योऽयुक्त एव परम सहता मयाधृताऽस्तीति एवं चत्वारोऽपि परस्परं संबुद्धाः सत्यवादिनः सर्वथा संयममाराधकाः केवल
 ज्ञानमामात्र गिव जग्मः प्रत्येक ब्रह्मः चतुष्टयकथा संपूर्णं अग्रे सूत्रं कथयति चर्द्ध जगदेवलीगात्रो उववन्नो माणुसं मिलीगमि उवसन्त मोह
 णिज्जो सरर्द्ध पोगणियज्जाद्र १ जाई सरित्तु भयवं सहसम्भूतौ अणुत्तरं धम्मै पुत्तण्ह वित्तुरज्जे अभिनिक्वमई नमीराया २ द्वाभ्यां गाथाभ्यां सम्मन्व्यं
 वदति नमोगजापुत्रं राज्ये स्यापयित्वा अभिनिःकामति अभिसमन्तात् नि कामति गृहवासान्नि सरति अनगारो भवतीत्यर्थः किङ्कत्वा जाई सरि
 त्ताजतिं स्मत्वा पूर्वभवं स्मृत्वा कथम्भूतः भयवं भगवान् धैर्यं सौभाग्यमाहात्म्य यथो ज्ञानादिकयुक्तः पुनः कीदृशः अनुत्तरं सर्वोक्लृष्टे श्रीजिन धम्मै सहसं

चद्रजग देवलीगात्रो उववन्नो माणुसम्मि लोगम्मि । उवमंत मोहणिज्जो सरर्द्ध पोरणि यंजाद्र ॥१॥ जाई सरित्तु

युवा मप्रम देयलीजात् सातमा देवलीक यो चवोने उत्पन्नः मनुष्यलीके जपनी मनुष्यलीकने विषे उपश्रान्त मोहः मोहनीयकम्म उदय रहितः उप-
 यात दुग्गो हे जेहने मोहनो कम्म प्राग्जन्मजाति लतोय भव स्सरति जातिस्सरणजपनी आपणी पाळली जाति दिठो १ प्राग् जन्मस्मृत्वा भगवान् भग-

बुद्धः स्वयं सम्बुद्ध इति द्वितीयगाथाया अर्थः अथ प्रथमगाथाया अर्थं सनमि पूर्वदेवलोके देव आसीत् तेन इत्युक्तं च इज्जण देवलोगाओ देव लोकात् च्युत्वा सनमिर्भूयो मानुष्य लोके मनुष्य जन्मनि उत्पन्न सच न मि भूय उपशान्तमोहनीयं सन् पौराणिकी जातिं पूर्वजन्म देवलोकादौ स्मरति अत्र वर्तमानं निर्देशं स्तुत्वालापिचया उक्तः २ सो देवलोग सरिसे अन्ते उरवरगओ वरे भोए भुंजित्तु नमीराया बुद्धो भोगे परिच्चथइ ३ स नमी राजा बुद्धो ज्ञात तव सन् भोगान् परित्यजति किं क्त्वा भोगान् भुक्त्वा कथमूतान् भोगान् वरान् स्त्रीसमूहे प्राप्तः सन् कीदृशेन्तः पुरेदेव लोक सदृशे देवाङ्गना सदृशे इत्यर्थं भुक्तभोगस्य पुरुषस्य भोगः दुल्लज इति द्वेती भोगान् परित्यजतीत्युक्तं ३ महिलं स पुरजणवयं वलमारोहच्च परियणं सव्वं चिच्चा अभिनिक्खन्तो एगन्त महद्धिओ भयवं ४ स भगवान् महात्मवान् यशस्वीनमीराजा एकान्तं द्रव्यती वनषण्डादिक भयवंसहसंबुद्धो अणुत्तरधम्मं । पुत्तंठवित्तरज्जे अभिनिक्खमई नमीराया ॥२॥ सोदेवलोग सरिसे अन्तेउरवर गडवरे

भोए भुंजित्तु नमीराया बुद्धोभोगे परिच्चथइ ॥३॥ महिलंसपुर जणवयं वलमारोहंच परियणं सव्वं चिच्चा अभिनि

वंत जातिस्मरण उपनाथका स्वयं आत्मने सम्बुद्ध आपणपे धर्म्मने विपे प्रतिबोध पाभ्यार पुचं स्थापयित्वा राज्ये पुत्रने राज्य थापीने अभिनिःक्रमति नमी राजा दिक्षा गृहीतार स नमी देवलोके सदृशान् भोगान् ते नमीराजा देवलोकासरीखा अन्तपुरगतः वरान् भोगान् अन्तेउरीने विषे वर प्रधान भोग भुक्त्वा नमो राजा भोगभोगवोने नमी राजा ज्ञानतत्व भोगान् परित्यजति ज्ञातपद्धे प्रतिबुद्ध हुओ थको भोगने छाडि ३ मयिलानं नगरीं जनपद सहोतां मीथुला नगरं देसहीत छडे हस्स्यादी चतुरङ्गसैन्यं अन्तःपुरं परिजनं सर्वचतुर्गिणी सेना हाथी घोडा रथ पायक अन्ते वरस घलोपारीवार सर्वदेश त्यक्त्वा

तस्मिन् चैत्ये उद्याने एते उच्यमानाः खगाः विहगाः घृत्कुर्वन्ति कथञ्च ते चैत्ये मनोरमेमनीञ्चे पुनः कीदृशे हृत्तैः सीतलच्छाये पुनः कीदृशे हृत्तैः पत्रपुष्प
फलोपेतैः पत्रपुष्पफलैर्युक्तैः पुनः कीदृशे चैत्ये वह्नां खगानां बहुगुणे प्रचुरोपकारजनके इत्यर्थः एते खगाः कसति विलपति चैत्ये हृत्ते वातिन क्रिय
माणे सति इतस्ततः प्रक्षिप्यमाणे सति उद्याने देवगृहे च हृत्ते चैत्यमुदाहृतं इत्यने कार्यः कथञ्च भूते चैत्ये मनोरमे मनीञ्चे कीदृशाः एते खगाः दुःखिताः
पुनः कीदृशाः अशरणाः पुनः कीदृशाः आर्त्ताः पीडिताः अत्र यत् स्वजना क्रन्दनं उक्तं तत् खगा क्रन्दनं स्वयं हृत्तकल्पः यावत्कालं तद्बृक्षस्य स्थिति
रासीत् तावत्कालं भोगादिषु स्थिरता आसीत् ततश्च आक्रान्दादि दारुणशब्दानां अभिनिःक्रमणं हेतुत्वं असिद्धं स्वार्थहेतुकत्वान्तिषां स्वार्थसीदमानं
दृष्ट्वा एवं करोति सर्वो जन अतो भवदुक्ते हेतुकारणे असिद्धे एव एतेषां स्वजनानां मया स्वार्थभङ्गः कृतो नास्ति ममापि अत्र स्थाने एभिः स्वजनैः सह
इयती एव स्थितिः केनाप्यधिकी कर्तुं न शक्यते तस्मान्मम मिथिलातो निःसरणं दीक्षाग्रहणं सर्वथा मिथिला वास्तव्यलोकानां आक्रन्द शब्दहेतुः कारणञ्च

गुणबहुगुणसया । ८ । वाएण हीर माणंमि चेद्दयंमि मणीरमे । दुहिया असरणा अत्ता एएकं दंति भोक्खगगा । १० । एयमड्डं

निसामित्ता हेजकारण चोद्दिओ । तओ नमिरायरिसिं देविंदोदुण मव्ववी । ११ । एस मणीय वाउय एयं डज्जमड्ड

सदा घणा लोकने घणा गुणकारी के ८ वा तेन इतस्ततः चाल्यमाने वायरेकरी हलाव्या के एहवा हृत्तके उद्याने मनोरमाले चैत्यहृत्त मनोरमद सेनामे
दुःख प्राप्ताः शरणरहिताः पीडिताः दुःखिय यका असरण यका शरणकोदलु नथी पीड्या दुखी के ए आक्रन्दन्ति भो पक्षिणः ए पंखी इणे कारणि भो
ब्राह्मण आक्रन्दकरे के १० एतदर्थं श्रुत्वा ए अर्थं सांभलीने हेतुभिः कारणैश्च प्रेरितः हेतु अने कारणे प्रेम्हो ११ एषः अग्निः सवायु ए

नाम्ने नैवत्यः १० एयमष्टं निसामित्ता हेजकारण चोदशो तश्री नमिराय रिसिं देविन्दोद्गण मव्ववी ११ ततस्तदनन्तरन्देवेन्द्रा नमिराजर्पिं प्रति इदं
रत्ननागस्यचन प्रयत्नीत् किं कृत्वा एतं अयं निगम्य कोदृगो देवेन्द्र. हेतुकारणाभ्यां प्रेरितः अथवा हेतुकारणयोर्विषयेनमि राजर्पिणा प्रेरितः पूर्व हि
द्रन्द्रेण नमि राजर्पिं प्रति द्रव्युक्तं भो नमि राजर्पि एतेषां आक्रन्ददिद दारुणयद्देहेतुत्वात् तव दीचाग्रहण अयुक्तं पुनस्तेषां आक्रन्दादिशब्दरूपकार्यस्य
तत्र दीचाग्रहणं एकारणं द्रव्युक्ते सति नमिराजर्पिणा च तेषां आक्रन्दादि दारुणयद्देहेतुत्वात् तव दीचाग्रहण अयुक्तं पुनस्तेषां आक्रन्दादिशब्दरूपकार्यस्य
कारणत्वाय मित्रमेव इति राजर्पिणा रन्द्रः प्रेरितः सन् इदं वचनं नमिराजर्पिं प्रति पुनरुवाचेत्यर्थ ११ एस अग्रीय वाउय एयं उज्जन्ति मन्दिरं भयव
यन्ते उरलोपं कीसणं नायपेत्ताह १२ हे भगवन् एय प्रत्यजोग्निवायुब दृश्यते पुनरेतत् प्रत्यज मन्दिरं दह्यते तवैव्याहारः तवगृहं प्रज्वलति हे भग
वन् त्वं इति तेन कारणेन अथवाणं इति वाख्यानकारे तत् अन्तःपुरं राज्ञीवर्गं कीसणं इति कस्मात् कारणात् नीयेजसे नावलीकसे यत् यत् आत्म
नीयसु भवति तत्तत् वीचणीयं यथा आत्मीयं ज्ञानादि तथा इदं भवतः अन्तःपुरं अपि ज्वलमानं अवलीकनीय १२ एयमष्टं ०हे० तश्री नमोरायरिसी
देविन्द्र दामव्यवो १२ अयं गाथाया अर्थस्य पूर्ववत् अयमेव विग्रहः नमिराजर्पिं देवेन्द्रस्य वचनं श्रुत्वा देवेन्द्रं प्रति इदं अव्रवीत् १३ किम ब्रवी
श्रियाह सहयसामो जीयामो जसिमो नल्यिकिचणं महिलाए उज्जमाणीए न मे उज्जइ किचण १४ भो प्राज्ञ वय सुखं यथा स्यात्तथा वसामः सुख
मन्दिरं । भयवं अंतेउरं तैगं कीसागं नाव पेक्वहि ॥१२॥ एयमष्टं निसामित्ता हेज कारण चोदशो १ तश्री नमोराय

प्राग्विप्राय मक्षित इदं छे एतादृशती मन्दिरं ए तुम्हारा मन्दिर दाभे छे हे भगवन् अन्तपुर ए तुम्हारी अते उरी मन्त्रिला माहे दाभे छे कस्मान् त्वं
ययनोक्तये गात्रं किम न शो जीता १२ एतदर्थं श्रुत्वा ए अर्थ सांभलीने हेतुकारणे प्रेक्षो १३ सुखं यथा स्यात्तन्नावसामः प्राणान् धारयामः भो

अभिनिःक्रामति सति गृह्यात् कुटुम्बात्क १ धिमानमायादिभ्यो वा निःसरति सति कथयते नमो राजर्षौ राजा चासौ ऋषिश्च राजर्षिस्तस्मिन् राजर्षौ राज्यावस्थायां अपि ऋषिरिव ऋषिस्तस्मिन् राजर्षौ ५ अबुभुङ्क्षुं रायरिसि पञ्चजाठाण सुत्तमं सकौ माहणरूपेण इम वयण मव्ववी ६ नमिं राजर्षिं शक्रः ब्राह्मणरूपेण इदं वचनमव्ववीत् कथं भूत राजर्षि उत्तमं प्रब्रज्याया स्थानं प्रब्रज्यास्थानं ज्ञानदर्शनचारित्रादिगुणानां निवासं प्रति अभ्युत्थितं उद्यत गिहिसुय ७ किं इति प्रश्नेतुइति वितर्के भो इति आमंत्रणेमित्यर्थ ६ किंतु भो अज्ज महिलाए कोलाहलग सङ्गुला सुच्चंति दारुणा सहा पासाएसु गिहिसुय ७ किं इति प्रश्नेतुइति वितर्के भो इति आमंत्रणे भो राजर्षे अथ मिथिलायां प्रासादेषु देवगृहेषु भूपमन्दिरेषु च पुनस्त्रिकचतुष्क चच्चरादिषु दारुणाः हृदये उद्देगीत्यादका विलापाः क्रन्दितादयः शब्दा किं नु श्रूयन्ते इति इन्द्रो राजर्षिं नमि पृच्छति स्मेत्यर्थः कीदृशाः शब्दाः कोलाहलकशङ्कुलाः अव्यक्त शब्दव्याप्ताः ७ एयमट्टं निसामित्ता हेजकारणचो ईओ तओ नमो रायरिसि देविदं इणमव्ववी ८ ततः इन्द्रप्रश्नानन्तरं नमो राजर्षिर्देवेन्द्र इदं अव्ववीत् किं कृत्वा एतं अर्थ इत्यर्थं प्रतिपादकं शब्दं निश्चय्य श्रुत्वा कथंभूतो नमो राजर्षिः हेतुकारणाभ्यां चोदितः प्रेरितः हेतुकारणचोदितः तत हेतु पञ्चावयववाक्यरूपः कारणञ्च येन विना कार्यस्य उत्पत्तिर्न भवति पञ्च अवयवा इमे प्रतिज्ञा १ हेतु २ उदाहरण ३ उपनय ४ निगमन ५ रूपाः पञ्चवचनं प्रतिज्ञा १ साध्यसाधकं हेतुः २ तत्सादृश्य

अज्जमहिलाए कोलाहलग सङ्गुला । सुच्चंति दारुणा सहापासाएसु गिहिसुय । ७॥ एयमट्टं निसामित्ता हेजकारण

कोलाहली राजा मीथला नगरी कोलाहलै व्याप्ताः कोलाहलै करो व्याप्त के श्रूयते रौद्राः शब्दास्ते कथ एहवा रौद्रशब्द किम सभलाइ के प्रासादेषु च प्रसादनेविषे धरने विषे ७ एतदर्थं श्रुत्वा एहवुं अर्थसांभलीने पञ्चावयवमनुमानवाक्यं हेतुः अनन्यथा सिद्धनियत पूर्वभावित्वं करणत्वं तेन प्रेरितहेतु पञ्चावयवरूपप्रतिज्ञा हेतु २ उदाहरण ३ उपनय ४ निगमनानि ५ ए पञ्चावयवरूपहेतुं अने कारणे तीणे प्रेरीयो ततः प्रश्नकृतानन्तरं नमिराजर्षि ते प्रश्न कीधां

तमेन उदाहरण ३ उदाहरणेन साध्ये न च संयोजन उपनयः ४ हेतु उदाहरणोपनये साध्यस्य निश्चयोत्तराणि निगमन ५ तथैव दर्शयति तय धर्मा
भिन्नः पञ्चायगरात् गृह्यात् कुटम्बाद्वा निःसरणं दीक्षाग्रहणं अयुक्तं इति प्रतिज्ञावाक्यं कस्माद्देतोः आक्रन्द्यादि दारुणशब्दहेतुलात् इदं हेतुवाक्यं २
यत् यत् आक्रन्द्यादि दारुणशब्दहेतुकं भवति तत् धर्मार्थिन पुरुषस्य अयुक्तं किंवत् हिंसादिकर्मवत् यथा हिंसादिकर्म आक्रन्द्यादि दारुण शब्दहेतुकं
सात् निःसारित्तमं च धर्मार्थिनोपि अयुक्तं भवति इदं उदाहरणवाक्यं तस्मात् तथा तवापि धर्मार्थिनो निःसरणं अयुक्तं ४ इदं उपनयवाक्यं तस्मादाक्र
न्द्यादि दारुण रोऽगृह्यत हेतुत्वात् हिंसादि कर्मवत् सर्वथा तव गृह्यात् नगरात् कुटम्बात् निःसरणं अयुक्तमेव ५ इति निगमनवाक्यं इति पञ्चायवाक्यको
देतुश्रवणे कारण दर्शयति यत् यय पूर्व असती वस्तुनः उत्पादक तत् तस्य कारणं भवती गृह्यान्निस्सरणं दारुणशब्दकार्यस्य कारणं ज्ञेयं यदा भवत
गृह्यान्निस्सरणं पूर्व ज्ञात तदा पयान् आक्रन्द्यादि शब्दलक्षणं कार्यं जातं यदा भवती दीक्षाग्रहणं न स्यात् तदा आक्रन्द्यादिशब्दस्य कथं स्यादित्यर्थः एवं
हेतु कारणभ्यां दन्देन प्रेरितो नमि राजर्षिरय यद्वृषीत्तदये तनया गाथयाह ८ महिलाए चेद्वै ए वल्ले सीयच्छाए मणोरसे पत्तपुष्पफलोविण वहुणं
वहुणं मेमया ८ वापण होरमाणमि चैश्यमि मणोरसे दुहिआ अत्ता एण कंदंति भोखगा १० नमि राजर्षि किं अत्रुवीदित्याह मिथिलायां
नगर्यां तेचे उद्याने भो एते खगाः पणिणः क्रन्दन्ति कीलाहनं कुर्वन्ति चिति पत्तपुष्पफलादीनां उपचयः चित्वां साधुचित्तं चित्तमेव चैत्वं उद्यानं

चोद्विओ । तओ नमीरायरिसी देविदं इगमव्ववी । ८ महिलाए चेद्वै एवल्लेसीयच्छाए मणोरसे । पत्तपुष्पफलोविणवहु

पक्षो गमो रागरपि प्रते देवन्द एवं अत्रुवीत् देवन्द इन्द्र इम कहतो दुओ ८ मीथुलायां उद्याने वल्ले मीथुला नगरीने विषे चैत्तने विपे वच्चने विपे
मीतनलगायली मनोरमाय् मीतनलगाय के रमवायोग्य मीतलकरी के पत्तपुष्पफलोपेती पत्तफूल फलसहित के वहुनां खगादीना लोकाणां च वहुगुणे

तस्मिन् चैत्ये उद्याने एते उच्यमानाः खगाः विहगाः पतुर्बन्ति कथञ्च ते चैत्ये मनोरमेमनीञ्च पुनः कीदृशेष्टैः सीतलच्छाये पुनः कीदृशेष्टैः पलपुष्प फलीपैतैः पलपुष्पफलैर्युक्तैः पुनः कीदृशे चैत्ये बहूनां खगानां बहुगुणे प्रचुरोपकारजनके इत्यर्थः एते खगाः कसति विलपति चैत्ये हृत्ते वातिन क्रिय माणे सति इतस्ततः प्रक्षिप्यमाणे सति उद्याने देवगेहिचे हृत्ते चैत्यमुदाहृतं इत्यने कार्यः कथंभूते चैत्ये मनोरमे मनीञ्चे कीदृशाः एते खगा दुःखिताः पुनः कीदृशाः अश्ररणाः पुनः कीदृशाः आर्त्ताः पीडिताः अत्र यत् खजना क्रन्दनं उक्तं तत् खगा क्रन्दनं स्वयं हृत्तकल्पः यावत्कालं तद्वृत्तस्य स्थिति रासीत् तावत्कालं भोगादिषु स्थिरता आसीत् ततश्च आक्रन्द्यादि दारुणशब्दानां अभिनिःक्रमणं हेतुत्वं असिद्धं स्वार्थहेतुकत्वात्तिषां स्वार्थसीदमानं दृष्ट्वा एवं करोति सर्वो जन अतो भवदुक्ते हेतुकारणे असिद्धे एव एतेषां खजनानां मया स्वार्थभङ्गः कतो नास्ति ममापि अत्रस्थाने एभिः खजनैः सह द्रव्यतो एवस्थितिः केनाप्यधिकी कर्तुं न शक्यते तस्मात्कम मिथिलातो निःसरणं दीवाग्रहणं सर्वथा मिथिला वास्तव्यलोकानां आक्रन्द शब्दहेतुः कारणञ्च

खण्डगुणसया । ८ । वाएणहीर माणमि चेद्दयमि मणीरमे । दुहियाअसरणाअचाएएकंदंतिभोक्खग्गा । १० । एयमडं

निसामित्ता हेजकारण चोईअो । तओ नमिरायरिसिं देविंदोइण मव्ववी । ११ । एस मणीय वाउय एयं डज्झइ

सदा घणा लोकने घणा गुणकारी के ८ वा तेन इतस्ततः चाल्यमाने वायरेकरी हलाव्या के एहवा हृत्तके उद्याने मनोरमाख्ये चैत्यहृत्त मनोरमइ सेनामे दुःख प्राप्ताः शरणरहिताः पीडिताः दुखिय थका असरण थका शरणकोइनुं नथी पीड्या दुखी के ए आक्रन्दन्ति भो पक्षिणः ए पंखी इणे कारणि भो ब्राह्मण आक्रन्दकरे के १० एतदर्थं शुत्वा ए अर्थं सांभलीने हेतुभिः कारणेश्च प्रेरितः हेतु अने कारणे प्रेखी ११ एषः अग्निः सवायुः ८

नाम्नो वेल्यः १० एयमष्ट निसामित्ता हेऊकारण चोऽभी तभी नमिराय रिसिं देविन्दोइण मव्ववी ११ ततस्तदनन्तरदेवेन्द्रो नमिराजपिं प्रति इदं
पल्लमागम्यपनं पय्योत् किं कृत्वा एतं अर्थं निगम्य कोट्टयो देवेन्द्रः हेतुकारणाभ्यां प्रेरितः अथवा हेतुकारणयोर्विषयेनमि राजपिंणा प्रेरित पूर्व हि
इदं नमि राजपिं प्रति इत्युक्तं भी नमि राजपिं एतेषां आक्रन्ददि दारुणगण्डहेतुत्वात् तव दीचाग्रहण अयुक्तं पुनस्तेषां आक्रन्ददिगन्दरूपकार्यस्य
तत्र दीचाग्रहणं एवकारणं इत्युक्ते मति नमिराजपिंणा च तेषां आक्रन्ददि दारुणगण्डस्य स्वार्थ एव हेतुकारणे उक्ते तेन असिद्धीयं भवदुक्तो हेतुः
कारणयाण मिश्रमेव इति राजपिंणा इन्द्रः प्रेरितः मन् इदं वचन नमिराजपिं प्रति पुनरुवाचित्यर्थ ११ एस अगौय वाउय एयं डक्कन्ति मन्दिरं भयव
यत्ती उरनेणं कीमणं नापेक्कह १२ हे भगवन् एय प्रत्यजोग्निवायुय दृश्यते पुनरेतत् प्रत्यजं मन्दिरं दह्यते तवैवधाहारः तवगृहं प्रज्वलति हे भग
वन् गेण इति तेन कारणेन प्रयवाणं इति वाक्यालङ्कारे तत् अन्तःपुरं राजीवर्गं कीसणं इति कस्मात् कारणत् नोपेक्षसे नावलीकसे यत् यत् आत्म
मोयम् भयति तत्तत् वीचणीयं यथा आत्मीयं ज्ञानादि तथा इदं भवतः अन्तःपुरं अपि ज्वलमानं अवलीकनीयं १२ एयमहं ० हे ० तभी नमोरायरिसी
देविन्द्रं दममय्यो १२ अस्य गाथाया अर्थम् पूर्ववत् अयमेव विषयः नमिराजपिं देवेन्द्रं प्रति इदं अवबोत् १३ किम ब्रवी
दित्वाह सुखवसागो जीयामो जेम्मो नल्लिकिषणं महिलाए डक्कमाणीए न मे डक्कइ किषणं १४ भी प्राज्ञ वयं सुखं यथा स्यात्तथा वसाम-सुख

मन्दिरं । भयवं अंतोत्तरं तेषां कीसाणां नाव पेक्खहि ॥ १२ ॥ एयमहं निसामित्ता हेऊ कारण चोईओ । तओ नमोराय

प्राणिमाय मधित इदं हे एतद्व्यति मन्दिरं ए तुलारा मन्दिर दाभे छे हे भगवन् अन्तपुर ए तुम्हारी अंते उरी महिला माहे दाभे छे कस्मान् त्वं
पयमोक्तयने माहमुं तिम न नी जीता १२ एतदर्थं जुत्वा ए अर्थ मांभलीने हेतुकारणे प्रे गो १३ सुखं यथा स्यात्तभावसामः प्राणान् धारयामः भी

पितृ न पित्र्य किंचिदपि न विना १५ एतादृशस्य भिन्नीभिर्भावरस्य प्रियं प्रियञ्च किमपि न विद्यते कथञ्च तस्य भिन्नो त्यक्त पुष्पकलसस्य त्याक्तानि पुष्पकलसानि येन मल्लत पुष्पकलसस्य परित्त सतभार्यस्य पुनः कीदृशस्य निर्व्यापारस्य निर्व्यापारस्य निरारम्भस्य पञ्च विंगतिरिति गच्छितस्य १५ उद्धृतं मुनिगो भद्रं श्रृणुगारम्भ भिक्षुणी सव्यश्रीविष्णु मुकुम्भ एगन्तमणुपम्भश्री १६ रुद्रति निद्ययेन मुने साधोर्विभुभद्रं प्रपूरं त्वत्तं तन्मत्तस्य मुने यनगरस्य नियतवास रहितस्य पुनः कीदृशस्य मुने भिन्नया गृहीताहारस्य किङ्कुर्वतो मुनेः एकान्तं अनुपयतः एतन्मत्तस्य मुने इत्यन्तो नियगः एजान्तस्य नियग विचारयतः एकल भावनां भावयतः पुनः कीदृशस्य मुनेः परियहात् विप्रमुक्तस्य १६ एयमडं ० हे० तपो नमो रायरिसि देविन्द्रोऽग मव्वी १७ इति नमिराजैर्वचन शुक्ला देवेन्द्र पुनर्नमिराजपिं प्रतीद अव्रवीत् १७ पागारं कारयित्वाणं गीपुरदालगा निग उग्रनगसगगीयो तपोगच्छमिषत्तिया १८ हे जत्रिय ततः पत्रात् त्वद्गच्छसि दीचार्यं गच्छेत्तर्धः किं कृत्वापूर्वं नगरस्य रक्षां प्रार्थयं कोडं कारयित्वा पुनस्तस्य प्राकारस्य गी पुराणि कारयित्वा प्रतीलीकथनात् एव अर्गला सहित या दृढ कपाटानि कारयित्वा पुनस्तस्य प्राकारस्य अदालकानि चकारयित्वा पगलकानि चि प्राकारकोटको परिवर्त्तानि मन्दिरानि उच्यन्ते भुरजानां उपरिस्थ गृहाणि सग्रामस्थानानि कारयित्वा पुनस्तस्य प्राकारस्य उग्रनग इति स्मृतिकां कारयित्वा तत्र प्रकारे यतश्रीः कारयित्वा गतघ्नोहि यन्त्रविशेषाः याहि एकं वारं चालिताः सत्यं गतसंख्या

रुग चौईश्री । तश्री नमि रायरिसिं देविंदो इग मव्वी ॥१७॥ पागारं कारदत्तागां गीपुरदालगाणिय । उस्मूलग सय

कारणं मे गां १७ प्राकारं कारयित्वा प्रहो नमो राजश्रुपि कीटकरी नवास खरा गीपुर प्रतीलद्वा राणि अदालक युद्धस्थानानि ते नगरियुद्धस्या नक्त श्री कीट उपरं तेमो नूद करं गानि काम तन्न द्यपद्वेपण यन्त्राणि खाइही कली यन्त्राणी जंवादीक करवाने ततः गच्छ हे जत्रिय एत

कान् सुस्यटान् विनाशयति दूरमार कुहकवाण अरावादि पाषाण यन्वादीन् कारयित्वा पश्चात् व्रजित् अत्र हे चक्षिय इति सम्बोधनं उक्तन्ते न चक्षियो हि रक्षाकरणे समर्थः स्यात् चतात् प्रहारात् भयात् लायते इति चक्षियः योहि चक्षियः स्यात् स पुर रक्षां प्रति क्षम एवस्यात् इति हेतोः चक्षियेति संबोधनं प्रोक्तं १८ एयमठं ० हे० तत्रो नमीरायरिसी देविन्द इणमव्ववी १८ इति देवेन्द्रस्य वचः श्रुत्वा पुनर्नमि राजर्षिं देवेन्द्रं प्रति इदं अव्रवीत् २८ सद्यश्च नगरं किञ्चा तव सम्बर समलं खन्ती निजण पागारन्ति गुत्तं दुप्पधं संगं २० धणुं परिक्रमं किञ्चा जीवश्च इरिवं सयाधि इच्चके यणं किञ्चा सच्चणं पलिमन्यए २१ तव नारायजुत्तेणं भित्तूणं कम्मकच्चुयं मुणी विगयसङ्गामी भवाओ परिच्चई २२ तिस्रमिः गाथाभिः इन्द्रवाक्यस्य प्रत्युत्तरं ददाति भो प्राज्ञ मुनिजिन वचन प्रमाण क्लृप्ताधुर्भावात् संसारात् परिमुच्यते परिसमन्तात् मुक्त भवति मुक्ति सौख्य भाक् स्यात् कथम्भूतो मुनिर्विगत संग्रामः विगतः संग्रामो यस्मात् स विगत संग्रामः सर्वशत्रूणां विजयात् संश्रामरहितो जात इत्यर्थः समुनिः किं कृत्वा विगत संग्रामो

रघूओ तत्रो गच्छसि खत्तिया ॥१८॥ एयमठं निसामित्ता हेजकारण चोईओ । तत्रो नमी रायरिसी देविंदङ्गण मव्ववी ॥१९॥ सद्यंच एगारं किञ्चा तवसंवर समलं । खन्तीनिजणपागारं तिगुत्तं दुप्पधंसंगं ॥२०॥ धणुपरक्रमं किञ्चा

सावांना करी पछे जाइ जे १८ एतदर्थं श्रुत्वा एह्वुं अर्थं सांभलीनि हेतु कारणे प्रेरित १८ अद्या तत्त्व बुद्धिश्च नगरं कृत्वा तत्त्वनी सदृहणाए नगर करीने ततः सवरं गोपुरार्गलां तपः अने सतरे भेदे संयमए अर्गलाकी माड कीधा क्षमारूपीयोनगरने पासे गढ कीधी छे क्षमा रम्यं प्रकारे त्रिभि गुं सभिः गुप्तं चिष्टतं त्रिहु गुप्ते करी गढ विप्रो छे २० पराक्रमं मयं धनुः कृत्वा पराक्रमरूप धनुख कीधा छे इर्या रूपं जीवं प्रत्यक्षा कृत्वा इर्या रूप

आल म्पटाश्च यदा तत्त यग रचिन्त्यां समस्त गुणाधारभूतां भगवद्वचने स्वेयं बुद्धिं नगरं कृत्वा तत्र यद्वा नगरे उपयम वैराग्य विवेकादीनि
गी पुगानि भूता इति पनुक्तमपि गृह्यते तपो द्वादशविधं संयम समदयविधं प्रगला प्रधानं कपाट अपि अगला ततीर्गला कपाटं कृत्वा
पुनस्तथ यवानगरस्य भान्ति प्रानारं कृत्वा जमां वमं कृत्वा कथभूतं प्राकारं निपुणं परिपूर्णं धन धान्यपानीयादिभिर्भूतां पुनः कथभूतं प्राकारान्ति
यभिर्गुभिर्भिर्गुमं रचितं गोपुर्गदानकोत्सलक रगतिका स्यानीयादिभौ रचितं पुनः कीदृगं प्राकारं दुःप्रधर्षिकं गच्छभिर्दुरा कलनीयं पूर्वं इन्द्रेण
प्राकारादीन् कागयित्विति उक्तं तय्योत्तरमिदं ज्ञेयं यधुना प्राकारादी सयामीविधियः इत्याह मुनिर्विगत संग्रामः स्यात् विजयीस्यात् इत्यर्थः
पराक्रमं क्रियाया वनन्मोरण धनुः कृत्वा च पुनस्तस्य धनुषः सदा इयीं इयीं समितिज्जीयां प्रत्यक्षां कृत्वा च पुनस्तस्य पराक्रम धनुषो धृतिं धैर्यं
पमोभिरतिं केतनं यद्रमयं धनुर्मध्ये काष्ठ मुष्टिस्यानं कृत्वा तत् केतनत्र स्यायुना दृढं बध्यते इदमपि धैर्यकेतनं यद्रधनुर्मध्यस्थकाष्ठं

जीनंच इरियं सया । धिद्रं चकयगं किच्चा सच्चै गं पलिमंधए । २१ । तवनाराय जुत्तेगां भित्तूगंकम्म, कंचुयं । मुणीवि
गय संगामो भवाओ परिमुच्चई ॥ २२ ॥ एयमठं निसामित्ता हेऊ कारण चोईओ । तओ नमिरायरिसिं देविंदो इण

धनुष्यो म्पत्वा तातो कोधो धृति मन्तोषं मुष्टिं कृत्वा धनुर्मध्यस्थतस्तीष मूठि कीधी धनूपने मध्यभागे सत्येन बधीयात् वन्ये वेष्टयेत् सत्यवचने
तराने तेष मूठेने नपेटे वन्येने दोये २१ तपोमय लोहवाणयुक्त इ नवारि भेदे तप तेहज दुओ लोहनी वाण तीरः भित्वा त्रिदार्थं क्रमकंचुक कर्मसनाहं
इने तीर करी कर्म कनूककर्म मयाइ भेदे मुनिः विगतसंग्रामः मुनीश्वर संसारसम्बन्धी संग्राम अणकरतो यको भवात् संसारात् परिमुच्यते संसार यको

सत्येन स त्वरूपज्ञायुना पलिमन्यए इति परिवर्धनीयात् पुनस्तप एवनाराचो लोहमय बाण स्तपो नाराचयुक्तेन तपो नाराचयुक्तेन तेन पूर्वोक्तेन पराक्रम धनुषा कर्म कञ्चुकं कर्मसन्नाहं भित्वा अत्र कर्मकञ्चुक ग्रहणेन आत्मा एव उद्धतः शत्रुंक्ष एव योद्धव्यः तस्यैव कर्मकञ्चुकं कर्मसन्नाह भेद्य इत्यर्थः कर्मणस्तु कञ्चुकत्वं तद्वत् मिथ्यात्वा विरति कषायोदय भाजः आत्मनः अज्ञा नगरस्य रोधं कुर्वतः दुर्निवारत्वात् कर्मकञ्चुकभेदात् तस्यात्मनोजितत्वात् जितकाशीजात एवप्राकारं कारयित्वेत्यादि तस्य साधनता प्रीक्षा २२ एयमष्टं० हे० तत्रो नमिराय रिसिन्देविन्दो इण मव्ववी २३ एतन्नमिराजर्षिर्वचनं श्रुत्वा देवेन्द्रो नमिराजर्षिं प्रति इदम ब्रवीत् २३ पासाए कारइत्ताणं वड्ढमाण गिहा णिय बालगणो इयाओय तओ गच्छसि खत्तिया २४ हे चत्तियततः पञ्चात् त्वङ्गच्छ किं क्त्वा प्रासादान् कारयित्वा भूययोग्य मन्दराणि कारयित्वा पुन वड्ढमानगृहाणि अनेकधा वासुविद्यानिरूपितानि वड्ढमानगृहाणि कारयित्वा पुनर्वड्ढमानगृहाणि बालाग्र पोतकाञ्चकारयित्वा वलभीः कार यित्वा गृहीपरि बङ्गलारउटो प्रसुखाः कारयित्वेत्यर्थः अथवा बालाग्र पोतिकाः जलमध्य मन्दराणि कारयित्वा षड्गुं सुखदानि गृहाणि कारयित्वा पञ्चाङ्गन्तव्य मित्यर्थः ५४ एयमं० हे० तत्रो नमिरायरिसो देवेन्द्रं इणमव्ववी २५ ततो नमिराजर्षिं रिन्द्रस्य वचनं श्रुत्वा देवेन्द्रं प्रत्यब्रवीत् २५ संसयं खलुसो कुणइ जी मग्गे कुणइधरं जत्येव गन्तुमिच्छिज्जा तत्य कुब्बिज्ज सासयं २६ भो प्राज्ञ सत्पुरुष संशयं एव कुरुतेयः पुरुषोमार्गे गृहहङ्कृतेयो हि एवं जानाति मव्ववी २३। पासाए कारइत्ताणं वड्ढमाणं गिहाणिय । वालगणोदयाओय तओ गच्छसि खत्तिया २४। एयमष्टं

मुकाद २२ एतदर्थं श्रुत्वा एहवी अर्थं सांभलीनि हेतु कारणैः प्रेरित २३ प्रासादानि कारयित्वा प्रसादकरावीनि वड्ढमान गृहाणि बड्ढमानघर ऊपर घर करावीनि वस्तु विद्या पोतिका च देशभाषा इ क्रीडा स्थानानि वासुक ग्रन्थने विषे जे घर कह्यो के ततः गच्छ हे चत्तियः तिवार पछे हे चत्तिय तुं

नमः कदाचिदमनं न भविष्यति मणय मागे गृहं कुर्यात् अतः गृहकारण तु मार्गस्थानमेव ज्ञेय यत्न तु गमनस्य निगयो भवेत् समागे गृहं न कुर्यादेव
 पदनु नगगयितः मम मंगर्योनास्ति इति ज्ञातं सम्यगादि गुणदुक्तानां सुक्तिनिवासयोग्यत्वेन यत्रैव गन्तुं इच्छेत् तत्रैव स्वाययं मृग्ययं प्रयया सा
 मयं इति यागत पविनगरं गृहं कुर्यादित्यर्थः २६ एयमष्टं ० हे० तत्रो नमिराय रिमिन्दे विन्दो इणमब्बवी २७ ततः पुनदेवेन्दो नमिरालोपयचनं हुत्वा
 तमिराग्नयिं प्रतोष्टं रचनमावीत् २० आमीने लोमहारय गण्डिभेयेय तक्करे नगरस्म खिमं काऊणं तत्रो गच्छसि खुत्तिया २८ हे चक्षियत् ततस्तद

निमामिता हेज कारण चौईओ तत्रो नमी रायरिसि देविंदं इण मव्ववी ॥२५॥ संसयं लुसो कुणईजो मग्गेकुणई
 घर । जल्येय गंतुमिच्छेज्जा तल्य कुव्वेज्ज मासयं ॥२६॥ एयमष्टं निसामित्ता हेज कारण चौईओ । तत्रो नमिं राय
 गिसिं देविंदो इण मव्ववी ॥२७॥ आमीसि लोमहारिय गंठिभेय तक्करे । नगरस्म खिमं काऊणं तत्रो गच्छसि ख

त्रां २४ एतदर्थं निगम्य यत्ना एहमो अर्थं सांभलोने हेतुकारणे प्रेरिता २५ नमी राजा वदेत् हे ब्राह्मण म पुमान् संसयं कुरुते ते पुनय मन्दे हकरे
 २५ मागे गृहं कर्मेति जे मार्ग माहे घर करे यत्रैव गन्तुमिच्छेत् तेन नगरने विपेज जायो गच्छे तत्रैव कुरुते गाम्यतं गृहं सुस्तिरूपं सुस्तरूप
 गामने २६ एतदर्थं घर करे यिने घर कण करे २६ एतदर्थं निगम्य यत्ना एहवो अर्थं सांभलोने हेतुकारणे प्रेरितः २७ आसमन्तात् मुण तीति
 यामोपहात् लोमागामान् प्राप्तेन जे नोकने मू से पोरी करोने माणस मारे वाट नूट्टाडपाडे अग्निभेदकान् तस्करान् गंठी छोडा चोर प्रति नगरव्य
 धेम जता एहमा चोर निगरीने नगरने येस कपाण करोने ततः गच्छ हे चक्षियः तिवार पक्षी हे चनो तुंजाजे २८ एतदर्थं निगम्य यत्ना एहमो

नन्तरं गच्छेः किं कृत्वा नगरस्य चेम कृत्वा तत्र नगरे आमोषालो महाराः च पुनर्ग्रन्थि भेदास्तस्करा खातपातका लुण्ठका विद्यन्ते तान् नगरात् बहि
नि'कास्य सुखं कृत्वा पयास्वं दीक्षा गृहोतव्या आमोषादयोहि एते तस्कराणां भेदा संति आसमन्तात् मुञ्चन्ति चोरयन्ति इत्यामोषास्त्रान् निवार्य
लोमहरास्ते उच्यन्तेये अति निर्दयत्वेन परस्य पूर्वं प्राणान् हत्वा पथात् द्रव्यं गृह्णन्ति लोमहरा लोम्नातन्तुना पट्टसूत्र मयपाशेन प्राणान्
हरन्तीति लोमहरा पागयाहकास्त्रान् निवार्य पुनर्ग्रन्थिद्रव्य ग्रन्थिं पुर्वुरक कर्त्तिका क्षुरकादि प्रयोगेण भिन्दन्ति विदारयन्तीति ग्रन्थिभेदा
स्तान् सर्वान् तस्करान् निराकार्य नगरं तस्कररहितं कृत्वा पथात्परित्रजे रित्यर्थः २८ एयमट्टं० हे० तत्रो नमी रायरिसी देखिन्दं
द्रुणमखवी २८ तत एतद्वचनं श्रुत्वा इन्द्रं प्रति नमिराजर्षिं रिदमन्नवीत् २८ असइन्तु मणुस्सेहि मिच्छादण्डीप जुञ्जए अकारिणुल्य
वञ्चन्ति मुच्चई कारगीजणी ३० असकदारं २ मनुथै मिथ्या वृथैव अपराधरहितेषु निरपराधजिवेषु ज्ञानादहङ्कारा द्वादण्डः प्रयुज्यते यतीहि
अत्र संसारे अकारिण आमोषादि क्रूरकर्मणां अकर्त्तासि बध्यन्ते कारकाश्च आमोषादीनां क्रूरकर्मणां कर्त्तारश्च जनानुच्यन्ते अनेन तेषां तु ज्ञातु

त्तिया ॥२८॥ एयमट्टं निसामित्ता हेज कारण चोईओ । तत्रो नमी रायरिसी देविदं द्रुण मव्ववी ॥२९॥ असइन्तु
मणुस्सेहिं मिच्छादंडो पजुंजई । अकारिणोत्थ वज्जांति मुच्चई कारओ जणो ॥३०॥ एयमट्टं निसामित्ता हेजकारण

सामोषालो हे तूकारणैः प्रेरितः २८ असकृत् बारंवार मनुष्ये असंयंवार वार मनुष्ये मिथ्या दण्डः प्रयुज्यते भूठा दण्ड करे छे अकारिणो निरापराधी
बध्यन्ते जे निरपराध छे चोरी न थी करता तेहने मारेछे चौर्यकारको जनः मुच्यते कुच्यते जे मनुष्य चोरी करे ते मुकाद्र छे छूटे छे ३० एतदर्थ

समस्तान् चैव भक्तान् पश्यन् राजा प्रीतः ॥ यत् इन्द्रियाणि श्रीमत्पुत्राणां ज्ञेयानि तान्नेव ज्ञेयानि ३० एवमद्वैतं ॥ तत्रो नमिराय रिमिन्दे विन्दो
 दनमथ्यो ३१ ततः पुनर्द्वैन्दो नमिराजयि प्रति द्रष्टुं श्रव्यो ३१ जे केद्रपलिया तुङ्गं ना न मन्ति न राहिया वसेते ठावइत्ताणं
 तयो गच्छामि गच्छि या ३२ हे नगराधिप ये केचित् पार्थिया राजान स्तुथं न नमन्ति तान् भूपालान् वय्ये स्वापयित्वा ततो दे
 शयित्वा गच्छ ३२ एवमद्वैतं ॥ तत्रो नमो रायरिसो देविंद इगमव्वो ३२ ततो देविंद वचनानन्तर नमि राजर्षि देवेन्द प्रत्य
 प्रीत् ३३ जो मङ्गलं मङ्गलाणं मङ्गलमिदुज्जए जिणे एगजिज्ज प्रप्याणं एस से परमो जसो ३४ यो मनुष्यः संग्रामे सुभट सहयाणां

चोर्द्वैतो । तत्रो नमिराय रिमिंदेविंदोद्वैत मव्वी ॥३१॥ जे केद्रपलियातुभं ना गमन्ति नराहिया । वसे ते ठावइ

त्ताणं तत्रो गच्छसिगुत्तिया ॥३२॥ एवमद्वैतं निमामित्ताहेज कारणचोर्द्वैतो । तत्रो नमो रायरिसो देविंदोद्वैत मव्वी ॥३३॥

जो मङ्गलं मङ्गलाणं मङ्गलमिदुज्जए जिणे । एगं जिणेज्जप्रप्याणं एससेपरमोजसो ॥३४॥ अप्याणमेवजुज्जर्हि किंतेजुज्जे

निगम्य युता एतां पर्य मांभन्तीनेतु कारणैः प्रेरितः ३१ जेकेचित् पार्थिया-तुथं हे राजन् जे केद्र राजा तुभन्ते न नमन्ति हे नराधिप नहोमाने
 तावगे पाप्मा माद्वि नही यत्ते हे ये तान् स्वापयित्वा तेभ्यो आपणे वग करि तत गच्छ हे चत्त्रिय हे चत्त्रिय एकार्य करिने जाजे ३२ एतदर्थनिमस्य
 युता एतां पर्य मांभन्तीनेतु कारणैः प्रेरितः ३२ यः सहस्र महस्त्राणि दगलजालकां जे सुभटसंग्रामने विषे दलने विषे दुर्जयान् जयति दुर्जन ते
 एव गच्छने तेन आपने यगि करे एक भ्रातृमानं जयति एककोटि पुरुष आपणा भ्रातृमानं जीते एय तस्य परमो जन जे आपणा भ्रातृमानं जीते ते परम

सहस्र जयेत् कथम्भूते संग्रामे दुर्जये अथवा कथम्भूतं सुभटसहस्राणां सहस्रं दुर्जयं दुःखेन जयी यस्य तत् दुर्जयं यः कश्चित् एकः एतादृश सुभटः स्यात् यः सुभटानां दशलक्ष जयेत् एकः पुन एतादृशः पुरुषः स्यात् य आत्मानं प्रवृत्तन्तेन सह युध्येत् आत्मना सहयुद्धं कुर्यादित्यर्थ एष आत्मविजयः से इति तस्य आत्मजयिनः परम उल्लृष्टो जय प्रोक्तः कीर्थः योहि आत्मविजयी पुमान् भवति तस्य पुरुषस्य दशलक्ष सुभटविजयनः पुरुषात् महान् जयवादः दशलक्ष सुभटजितुः सकाशात् आत्मविजयी पुमान् बलिष्ठ इत्यर्थः ३४ अप्याण मेव जज्माहि किन्ते जुज्मेण वज्जम्भो अप्याण मेव अप्याणं जुइत्ता सुहमेहए ३५ ततश्च आत्मना सहैवं युध्यस्वते तव बाह्वेन युद्धेन बाह्य संग्रामेण किं न किमपीत्यर्थं बाह्य पार्थिवादि विजयी व्यर्थ एवेत्यर्थः आत्मना एव आत्मानं जित्वा मुनि सुखं एधते प्राप्नोतीत्यर्थः अत्र आत्माशब्देन मनः सर्वत्र सूत्रकत्वात् पुसकत्वं अतर्ति गच्छति प्राप्नोति नवीनानि २ अथवसाय स्थानां तराणीत्यात्मा मन उच्यन्ते ३५ पञ्चिन्द्रियाणि कीहं माणं मायन्त हेव लोहश्च दुर्जयश्चेव अप्याणं सब्बमप्ये जि एजियं ३६ भो प्राज्ञ आत्मा मन एव दुर्जयं तस्मिन् आत्मनिजिते सर्वं एतत् जितं एतत् किं चिन्तदाह पञ्चइन्द्रियाणि च पुनः क्लोधीमानो माया तथैव लोभश्चकारात् मिथ्यात्वा विरति कषायादिकं एतत्सर्वं अरिचक्रं आत्मनिजिते जितं इति ज्ञेयं यत्पूर्वं ये केचित्पार्थिवा ननम्मा इत्युक्तं तस्योत्तरं प्रोक्तं ३६

रावज्जम्भो । अप्याणमेव अप्याणं जुइत्ता सुहमेए ॥३५॥ पंचिन्द्रियाण कोहंमाणं मायंतहेवलोहंच । दुर्जयंचिव अप्या

जई वडो सुभट ३४ आत्मानैव सह युद्धं कुरु आपणे आत्मा सधते युद्ध करोी ते तव बाह्य युद्धेन किं तुम्हारे बाह्य युद्ध संधातिस्सु काम आत्मानैव आत्मानं आपणो आत्मा आपे ज आत्मानि जीपे जीत्वा सुखं प्राप्नोति जीतीने सुख पासि ३५ पञ्चेन्द्रियाणि क्लोधच्च पांचि इन्द्रीने क्लोध मानमाया तथैव लोभ च तिमज लोभ एवं आत्मा दुर्जयः इणे करोने आत्मा दुर्जय के जजीतवो दोहिलो के सर्वमपि आत्मानि जिते सति सर्वं जीतं एक आत्मा जीणि

प्रौतिकरं स्यात् तत् धर्मायस्यात् यथा अहिसादि तथा अमूनि यजापन भोजन दान भोगयजनादीनि धर्मायस्युरित्यर्थ ३८ एयमट्ट० हे० तत्रो नमो
रायरिसि देविन्द इणमव्ववी ३८ ततः पुनर्नमि राजर्षि देवेन्द्र प्रतीदं अत्रवीत् ३८ जी सहस्रं सहस्राणं मासे मासे गवन्दए वस्साविसज्जमी सेओ
अन्दितस्स विक्किच्चणं ४० यः गवां सहस्राणां सहस्रं अर्थादृशलत्वं गवां मासे मासे दानपात्रेभ्यो दद्यात् तस्यैवं विधस्य गवां दशसहस्रदाय कस्यापि
तस्मात् गवां दानात् साधोः संयमः आश्रयादिभ्यो विराग आयात् अतिशयेन प्रशस्यः अत्र साधोरितिपदं अध्याहार्यं कौट्टशस्य साधो किञ्चित्स्वल्पं
वस्तु अपि अददानस्य अदातुरित्यर्थः ४० एयमट्ट० हे० तत्रो नमिराय रिसिन्देविन्दो इणमव्ववी ४१ एतत् पूर्वोक्तमर्थं श्रुत्वा नमिराजर्षि
प्रतिदेवेन्द्रः पुनर ब्रवीत् ४१ घोरा समच्च इत्ताणं अन्नं पयेसि आसमं इहेव पोसहरओ भवाहि मणु आहिव ४२ अथ चतुर्णामाश्रमाणां
मध्ये प्रथम गृहस्थाश्रमं एव वर्णयति प्रवर्ज्या दाव्यं च परीक्षयति भो मनुजाधिप घोराश्रमं गृहस्थाश्रमं त्यक्त्वा अन्यं भिक्षुकाश्रमं प्रार्थयसि
घोरो हीनसत्त्वेनैरे निर्वोदमशक्यः आश्रम्यते वित्रामो गृह्यते यस्मिन् स आश्रमः आश्रमाश्चत्वारः ब्रह्मचारी १ गृही २ वाणप्रस्थ ३

संजमोसिओ अदिदस्सवि किंचणं ४०। एयमट्टं निसामित्ता हेजकारण चोईओ । तत्रो नमिरायरिसिं देविंदोइण
मव्ववी ॥४१॥ घोरासमंचट्टत्ताणंअसुंपयेसिआसमं । इहेवपोसहरओ भवाहिमणुयाहिव ॥४२॥ एयमट्टं निसामित्ता

एतदर्थं निशस्य श्रुत्वा ए अर्थं शांभलीने हेतु कारणैः प्रेरितः ४१ घोराश्रम गृहधर्मरूपं त्यक्त्वा घोर दोहिलो गृहस्थाश्रम छोडीने अन्यमाश्रमं प्रार्थयसि
अनेरो आश्रम प्रार्थ्य के इहेव पोष धरतो इहांज घरने विषे रत सावधान होइ अही 'मनुजाधिप राजन् अही नमो राजा अधिपतो ४२ एतवर्थं'

भित्तूपा. ४ तत् गृह्णितां श्रायसो हि दूरनुचरः पालयितुमगच्छ स्त परित्यज्य अन्यं अपरं होनत्रलानां कातराणां सुखेन उदरभरणसमर्थं भित्तूपा
नायकं तादृशं यत् उक्तं गृह्णायमसमी धर्मी न भूतो न भविष्यति पालयन्ति नराः गूराः क्रोधाः पापगुहमाश्रिताः १ सुदुर्ग्रहं परित्राय घोरं गार्ह
स्यमायस नृगणनन जटावेपाः कल्पिताः कुचिपूर्त्तये २ सर्वतः सुन्दरा भिजा रसाः यत्र पुत्रकु २ स्यादैक्यामिकी सेवा नृपत्वं साप्तयामिक ३ तस्मा
द्विदं कातराणां प्राश्रितं भवाद्गणानां गुराणां न योग्य इति त्वदं इहैव अतैव गृहस्थायने पौषधे रतः चातुर्दशैः पूर्णि मोदिष्टामावस्यादितिथियु
उपमासादिगती भग्नपततोपलक्षणं चैतत् प्रप्योपादान पर्वदिनेषु अवग्यं तपोनुष्ठानख्यापकं यत् यत् घोरं दुकरं तत् धर्माविना नरणं अनुद्वेयं यथा
पुनगनादि इति पस्तर्गते जितृकारणे स्वयमेव ज्ञेये ४२ एवमदृ० १० तस्यो नमीरायसिती देविदं इणमव्ववी ४३ अथ नमि राजर्षि देवेन्द्रं प्रतिगृहस्थायमा
तुभिपुत्रायमे प्रधिपन्नामं दर्शयति धर्मयापारपरो हि अधिकलाभ इष्टिर्भवेत् ४३ मासेर जस्रो वालो कुसणेणं तु भुंजए न सो सुप्रक्लायधम्मस्म कलिं
परमम मान्मि ४४ यः कथिद्वालो निर्विविकी नरः मामि २ कुगायैणैव भुक्ते ननु कराहत्यादिना भुंक्ते यदा यः कथित् यावत् भोजनादि कुगस्य दभं
व्यापे यधितिष्ठति तावदेव भुंक्ते प्रधिकं न भुंक्ते अन्त्याहारी स्यादित्यर्थः प्रयवा यो वालोज्ञानी मासेर कुगायैणैव भुंक्ते कुगायैण आहारवृत्तिं

तेज कारण चोईसो तस्रो नमी रायसिती देविदंइण मव्ववी । ४३। मासिमासेउ जो वालो जमगेणंतु भुंजए । न

निगम्य गत्वा एषो पर्व गांभनेनि हेतु कारणे प्रेरितः ४२ मामि मामि यः वाल मूर्खः मास मास एमण कोइ एक आज्ञानी मिथा दष्टो करेहि कुगा
यमाय' तापिह भुंक्ते पारसे मास यमणने जेतलीउभनी अग्रभागे आवे तंतलो खाइ स न तास्यातचारित्रधर्म भगवन्तनो भायो चारित रूपधर्म

कुर्यात् अन्नं न किमपि भुंक्ते इत्यर्थः एतादृक् कष्टानुष्ठानकारी सोऽपि स्वाचातधर्मं षोडशीं अपि कलां न अर्षति न प्राप्नोति सुष्ठु निरवध्यं आख्यात स्वाख्यातस्तस्य स्वाख्यातस्य जिनीकृतस्य समयं धर्मस्य चारितस्य यः षोडशीभागः स्तत्तुल्योऽपि अज्ञानी लाभालाभस्य अन्नः कुशाग्रभोजी न स्यादित्यर्थः तस्माद्गृहे तिष्ठतस्तपः कुर्वन्तो बालस्य यथा स्वात चारित्रं पालकस्य साधोर्महदन्तरं गृही अतीव धर्मात्मा भवति तथापि सर्वसावद्यत्यागी न भवति देश विरत एव स्यात् तस्मात् सर्वं निरवद्यत्वात् जिनीकृतात् मोक्षार्थिना निरवद्य धर्म एव आश्रयणीयः सावद्यस्तु न आश्रयणीयः आत्मघातादि वत् ४३ एयमट्ट० हे० तत्रो नमिरायरिसिं देवेन्दी इणमव्ववी ४४ तत पुनर्नमिराजर्षिं प्रति देवेन्द्र इदमब्रवीत् ४४ हिरण्यं सुवर्णं मणिमुत्तं कंसं दूषस्व वाहणं कीस वड्ढावइत्ताणं तत्रो गच्छसि खचिया ४५ अथ द्रव्यलोभ त्यागं परीक्षितुमाह हे ब्रह्मिय हिरण्यं घटित स्वर्णं सुवर्णं अर्षटितं मणयश्चन्द्र काल्थायाः इन्द्रनीलायाः वामुत्तं मुक्ताफलं कांस्यङ्कांख भाजनादि दूष्यं वस्त्रादि वाहनं रथास्त्रादि कोशं भाण्डागणं एतत् ब्रह्मिं प्राप्य बर्हयित्वा ततस्त्व

सोऽसुअक्खाय धम्मसुक्कलं अग्घट्ट सोलसिं ॥ ४४ ॥ एयमट्टं निसाग्रित्ता हेजकारण चोद्विओ । तत्रोर्नमि रायरिसिं देविं दोद्विण मव्ववी ॥ ४५ ॥ हिरण्यं सुवर्णं मणिमुत्तं कंसं दूषस्व वाहणं । कोसं वड्ढावइत्ताणं तत्रो गच्छसि खचिया ॥ ४६ ॥

तद्दने षोडशां कलां न अर्षयन्ती न प्राप्नोति सोलमी कला एने पोहचे नहीं ४४ एतदर्थं निग्रस्य श्रुत्वा एहवो अर्थं सांभलीने हेतुकारणैः प्रेरित ४५ रायं सुवर्णं इन्द्रनीलाया मुक्ताफल रूपं सोऽनु मणि इन्द्रनीलादि कास्यं वस्त्रं रथादिकं शाली चरवी वस्त्र वाहणं वहल प्रमुख भण्डारं ब्रह्मिं नीत्वा भण्डार भरीने भण्डारवधारीने ततः गच्छ हे ब्रह्मियः ४६ एतदर्थं नीग्रस्य श्रुत्वा ए अर्थं सांभलीने हेतुकारणैः

दीक्षागो मण्ड पक्वाय सागयः यः अपरिपूर्णं च्छे भवति स धर्मोनुष्ठान योग्यो न भवति यथा मन्त्रणः अपरिपूर्णं च्छेदितवान् सा कांक्षी भवति ४५
प्रथमदं ० ६० तपो नमोरायरिसो देयिन्दं इणमव्यवो ४६ एतत् वचनं शुत्वानभिराजर्पि देदेन्द्रं प्रति पुनरवुवीत् सुवण रुपस यपव्याभवेसियाहु केलास
समा यगद्वया नरस्य लुक्त्वा न तेहि किञ्चि दृच्छाद् आगाससमा अणलिया ४८ पुटवीसालो जवावेव हिरणं पसभिस्सह पडिपुनं नानमेगस इइ विज्जा
तत्तत्तत् ४८ सुगर्णस्य तु पुनः रुपय्य च प्रसंन्यका वहवः कैलाससमाः अलुभाः सुः कदाचि वहुयस्मात् कारणात्पर्वता भवेयुः तदापि लुक्त्वा लोभ
यस्त नरव्यतेः कैलास पर्वत प्रमाणेः स्वर्णरूप्य पुत्रैर्नैकिसिदित्यर्थः लोभवतः पुरपस कदापीच्छा पूर्तिर्नस्यात् इइति निशयेन इच्छा प्रावायसमा
यनित्वा पयारा ४८ पुनरिच्छाया एव प्रात्रपमाह धृयिवो समुद्रान्ता गालयः कलमाषाष्टिक्य लोहितदेव भोज्यादय स्तण्डुला यवधान्यानि च
गल्लान् पनान्यपि गोधूम मुन्नादोनि हिरण्यं सुवर्णं घटितदीनारादि द्रव्यं हिरण्यग्रहणेन अन्या अपि ताम्रकस्तूरादिधातवः पशुभिर्गवाम्बगज

एयमदं निमामित्ता इज कारण चोईत्रो । तत्रो नमी रायरिसो देविदं इण मव्ववी ॥४७॥ सुवसा रुप

साय पव्वयाभवे सियाहु केलास समाअसंखया । नरस्य लुक्त्वा न तेहि किञ्चि दृच्छाहु आगाससमा अणलिया ॥४८॥

प्रेरित ४७ यार्णरूप्य पर्वत प्रमाणा रागयो भवेयुः सोनारूपानी पर्वतप्रमाण राशिठिगलो दुओ स्यान्निश्चितं कैलासपर्वतममानाः प्रसंख्याता
इह पर्वत तस्या मंद पर्वतमरोजा असख्याता सोना रुपाना पर्वत नरस्य लुक्त्वा नतेः कैलाससमैः सुवर्णादिकिञ्चित् लोभी आयुक्तेन देजे तोही सन्तो
यन पामे इच्छा इ नितित प्राकायसमा प्रनस्ताः द्रव्य प्रसंख्याता लणां प्रनन्ती प्राकायवत् ४८ पुटवीसालयो यवाद्य ए सवल्लो एध्वो यालि जव सोना

खरीष्टादिभिः सह प्रतिपूर्णं समस्तं एव एकस्य पुरुषस्य इच्छा पूर्तयेन अलं न समर्थं भवति इदं इति एतत् विदित्वा साधुस्तपश्चरेत् तपः कुर्यात् इच्छानिरोध एव तपस्तपः विदधात् तपसा एव इच्छा पूर्तिः स्यात् तथाच सति सा काञ्चलं असिद्धं सन्तुष्टं तथा मय चाकाञ्चणीय वस्तु न एव अभावात् ४८ एयमष्टं ० हे० तत्रो नमिंरायारिसिं देविन्दो इणमव्ववी ५० अथ पुनर्नमि मुनिं प्रतिदेवेन्द्र इदं आह अक्खेरग मभ्युय ए भोए च यस्मिपत्थिवा असत्ते कामे पत्थे सि सङ्गप्पे ण विह्वलसि ५१ हे पार्थिव एतत् आश्चर्यं वर्त्तते यत्नं एवस्त्रिधीपि अङ्गुतान् रमणीयान् भोगान् त्यजसि भोगत्यागाच्च अस तोऽविद्यमानान् अप्रत्यक्षान् कामान् विषयसुखानि स्वर्गपवर्गं सौस्थानि प्रार्थयसे एतत् अपि आश्चर्यं अथवा तवात्रकोदोषः अतिलोभस्य विजृम्भितं एतत् अलब्ध प्रधान प्रधानतर भोग सुखाभिलाष रूपेण विकल्पेन विहन्यसे विवाध्यसे अदृष्ट स्वर्गपवर्गं सुखलोभेन प्रत्यक्षाणि भोगसुखानि त्यक्त्वा

पुढवी साली जवा चैव हिरस्सं पसुभिस्सह । पडियुण्णं ना लमेगस्स इदं विज्जां तवंचरे ॥४९॥ एयमष्टं निसामित्ता हेजकारण चोईअो तअो नमिं रायारिसिं देविंदो इणमव्ववी ॥५०॥ अक्खेरगमभ्युय भोगिचयसि पत्थिवा । असंतं

रूपा हाथो हिरण्यं पशुभिः अस्त्रादीनि घोड़ा प्रमुखतिणे प्रतिपूर्णं न समर्थः एकस्य एकने प्रतिपूर्णं भरीने एक मनुष्यने दीजे तो हि तेहनी दृष्ट्या पूरी न होइ इति विदित्वा तपः चरेदाखित इम जाणीने तप करे ४९ एतदर्थं निग्रस्य श्रुत्वा एहवुं अर्थसामलीने हेतुकारणैः प्रेरितः ५० आश्चर्यं वर्त्तते यत्नं त्वं अङ्गुतकान् आश्चर्यना करणहारामहा अङ्गुत भोगान् त्यजसि हे पार्थिवएहवा भोगने कोडि के असंतः अविद्यमानान् कामान् प्रार्थयसे तदाश्चर्यं कृता भोग क्वांडीने अच्छता भोगनी वांछा करे के सत्त्वे न उत्तरोत्तर अप्राप्तं भोगाभिलाष रूपेण विकल्पेण विहन्यसे संकल्पविकल्प करीने

सुखीत्यादका अपिकामाः कष्टदायकत्वात् संयम धर्मश्च सकलकष्ट हरत्वात् विवेकिभिः कामास्त्याज्याः संयमीवाह्यः इति हार्दं ५३ अथ कथं दुर्गतिं यान्तीत्याह अहोव यद्वकीर्णं माणेण' अहमागदं मायागदं पङ्क्तिमात्रो लोभाश्चो दुहश्चोभयं ५४ जीवः क्रोधेन अधो व्रजति नरके याति मानेन अधमागतिर्भवति गर्दभैर्द्रुमहिष शूकरादि गतिः स्यात् माययासुगतेः प्रतिघातः मायासुगते रगला भवति लोभात् द्विधापिभयं स्यात् ऐहिकं पारलौकिकञ्च भयं दुःखं स्यात् कामप्रार्थते हि अवश्यं भाविनः क्रोधादयस्ते चक्रोधादय ईदृशाः ततः कथन्तत् प्रार्थनाती दुर्गतिर्नस्यात् एवं वचन युक्तिं श्रुत्वा इन्द्रे नमिराजर्षिं प्रतिक्षीभयितुम शक्तं किं अकरोदित्याह ५४ अव जज्जि जणमाहण रूवं विजव्विजण इन्दत्तं वन्दइ अभित्युणन्ती इमाहि महुराहिं वगूहिं ५५ इंद्रो नमिराजर्षिं प्रति वन्दते किं कुर्वन् इमाभिः प्रत्यक्ष वक्ष्यमाणभिर्मधुराभिः वारिभिः सुवन् किं कृत्वा ब्राह्मणरूपं

दुग्गदं ॥५३॥ अहोवयद्व कीर्णं माणेणञ्चह मागदं । माया गर्दं पङ्क्तिमात्रो लोहाश्चो दुहश्चो भयं ॥५४॥ अवउज्जिम् जणमाहण रूवं विजव्विजण इंदत्तं । वंदइ अभित्युणन्ती इमादं महुराहिं वगूहिं ॥५५॥ अहो तेनिज्जिञ्चो कीहो

अधो व्रजति क्रोधेन अधोगति जाइ क्रोधे करीने मानेन अधमा गति साने करी अधमगत पामीइ मायया गतिप्रतिघातं माया भली गतनेहणे लोभात् द्विधा नय इहलौकिके परलौकिके भय लोभ यकी भयो भवने विषे भय जपजी ५४ अपीह्य त्यक्त्वा ब्राह्मणरूपं ब्राह्मणनू रूपकांडीने दूरीकरीने रूपं विकुर्व्य इन्द्रत्वं इन्द्रनू रूपविजव्वि वोक्कुर्वीने वंदिते सुतिं कुर्वन् इन्द्र नमी राजकृषिने वांदे सुत करतो यको आभिर्मधुराभिर्वाग्भिः इसीम धुरीमींठीवाणीइ करीने ५५ अहो इति आश्चर्ये त्वया निर्जितः क्रोधः अहो माहानुभावः क्रोध जीवो अहो इति आश्चर्ये ते त्वया मानः पराजितः अहो पुण्यात्मानं मान

चयोरुपपत्त्या इदं श्रुतं हि कुर्ये विधाय ५५ अहो ते निजिअो कीहो अहोभाणो पराजिअो अहो ते निजिया माया अहो लोहो वसीकअो ५६ अहो
 इगगएयं तथा क्रोअो निजितः यतो मयात्वां प्रयुक्तं अन स्रपार्थिया वयोकर्त्तव्या स्तदापि त्वं न क्रुदः इत्यर्थः अहो इत्याथये त्वया मानोपि दूरी
 भूतः यतो सन्दिरं दृष्टाते भूतः पुरं दृष्टाते इत्यादि उक्तं तथापि मयि विद्यमाने समपुरं ममान्तः पुरश्च दृष्टाते इति तव मनसि अहं कृतिर्नासीत्
 तस्माद्विर्मामस्व' यत्तमे अहो इत्याथये त्वया मायापि निर्जितानिराकृता यतस्त्व' नगरस्य रचाकारणेषु प्राकारादानकादिषु नि'कासनयोग्येषु
 आनीत नीमडार यन्निभेदक तत्कारादीनां वयोकरण हननादिषु च मनोनीऽकरोः अहो इत्याथये लोभो वयोक्षतः हिरण्य सुवर्णादिकं वर्द्धयित्वा यथा
 इत्याथ इति युगपिमां प्रति इच्छा इच्छा कागसमाः अनन्तका इत्युक्तवान् तस्माच्चत्वारोपि कपायास्त्वयाजिता इत्यर्थः ५६ अहो ते अज्जवं साह
 यअो तेसाद् महर पअो ते उत्तमापुत्तो अहो ते मुत्तिउत्तमा ५७ अहो इति विस्मये आथयकारि वा साधुसमी चीनन्ते तय आर्जवं अहोः सरलस्य
 भाव पात्रेय विनयगत्वं वर्त्तते अहो आथयकारि तव साधु सुन्दरं मार्दवं मृदोभावो मार्दवं कीमलत्वं सदयत्वं वर्त्तते अहो साधु तव धान्तिः जमा
 रत्तते पअो साधु तर मुत्तिवत्तते निर्लोभता वर्त्तते ५७ अथ पुनर्वर्द्धमान गुणद्वारेण अभिष्टीति इहंसि उत्तमीभन्ते पिच्छा होइसि उत्तमी लीगुत्त
 मयमं त्वाग निदि गच्छसि नीरपो ५८ हे मुने हे भगवन् हे पूज्यत्वं इह अस्मिन् जन्मनि उत्तमीसि सर्व पुरुषेभ्यः प्रधानीसि उत्तमगुणान्वित त्वात्

अहोते माणो पराजिअो । अहो ते निरक्षिया माया अहोते लोभोवसीकअो ॥५६॥ अहोते अज्जवं साहू अहोते साहू

चो'यो पअो इति आथयं ते त्वया निराकृता माया अहो नमि ते माया जीती अहो इति आथये ते त्वया लोभः वगीक्षतः अहो साधु ते आपणो लोभ
 यणि क्रोअो ५६ यथा इति आथये तेनेव सरलत्वं गोभनं अहो नमो ताह कं सरल पणं भलुं अहो इति आथये ते तव प्रधान मार्दवं अहो नमि भलुं

पिच्छा इति प्रेत्य परलोकेऽपि उत्तमी भविष्यति लोकास्य उत्तमोत्तमं अतिशयप्रधान स्थानं एतादृशं सिद्धिं मुक्तिस्थानं गच्छसि त्वं गमिष्यसि अत्र लोगुत्तमुत्तमं इत्यत्र सागर मातृगन्तवान् लोकोत्तमीत्तमां इति वक्तव्यं ५८ एवं अभियुगन्तो रायरिसिं उत्तमाए सद्वाए पायाहिणं करन्तो पुणो पुणो वन्दए सकी ५९ शर इ ते गोमैराजर्षि पुनः पुनर्गन्तव्ये भूयो भूयो नमस्कृत्य किं कुर्वन् प्रदक्षिणां कुर्वन् पुनः किं कुर्वन् उत्तमया प्रधानया अइया रुचाभक्त्या अभिष्टुप्नु स्तुति कुर्वन् इत्यर्थः ५९ तो वन्दिजणपाए चक्कं कुसलक्खणे मुणिवरस्स आगासे एण्णइत्थो ललिय चवल कुण्डलकिरीडी ६० तो इति ततः शक्राः चाज्ञायं अनु उत्पतितः उड्डित किं कृत्वा मुनिवरस्य राजर्षेः पादौ वन्दित्वा कीदृशौ मुनेः पादौ चक्रां कुशलचणौ राज्ञौ हि

महवं । अहीते उत्तमाखतौ अहीते मुत्ति उत्तमा ॥५७॥ इहंसि उत्तमा भंते पेच्छा होहिंसि उत्तमो लोगुत्त मुत्तमं
ठाणं सिद्धिं गच्छसि नीरञ्जो ॥५८॥ एवं अभियुगन्तो रायरिसिं उत्तमाए सद्वाए । पायाहिणं करतो पुणोगुणो

ताहरं सुकमाल पणुं अही तव प्रधाना चमा अही नमी तुभमाहि उत्तम प्रधान चमा अही ते तव सुक्तीर्नलीभ ता अछा अही नमी तुभ माहि निनीभता पणुं अछ प्रधान हे भदत्त इह जम्बलि त्वं अछः असि हे पूज्य इह भवने विषे तुं उत्तमछे पञ्चादागामि भवे भविष्यसि उत्तमः प्रधानः पर लोकने विषे पोण तुं उत्तम दुस्से तीकीत्तम स्थानं लोकने विषे जे उत्तम स्थानक तेठाम मीचं जायसि नीरजः कर्म रजो रहीत सीद्धने वीषे जाइसी कर्मरहीत थकी ५८ एवं पूर्वोक्त रीत्या अभोदृवन् इन्द्र इमस्तथ्यो थकी राजरिषि नमि अछया रुद्धाः राजच्छविने उत्तम अद्वाइं करीने किं कुर्वन् प्रदो क्षणा कुर्वन् प्रदीक्षणा देतु थकी पुनः पुन वारवारं वन्दते शक्राः वारवार इन्द्रवन्दना करे ५९ ततः वन्दित्वा पादौ ऋषीश्वरना पगवां दीने किंविशिष्टौ

जणा क्रियासहित ज्ञानयुक्त इत्यर्थं कइय भोगीभ्यो निवर्तन्ते यथा नमि राजर्षिः भोगीभ्यो निवर्तित इति अहं व्रवीमि सुधर्मास्वामी जम्बूस्वामीनं प्रतिवदति ६२ इति नमि प्रव्रज्याख्यं नवमं अध्ययनं ॥ इति श्रीमदुत्तराध्ययन सूत्रार्थदीपिकायां उपाध्याय श्रीलक्ष्मीकौत्तिर्गण शिथलक्ष्मोवल्लभ 'गणिविरचितायां नवमाध्ययनस्यार्थः सपूर्णः ॥८॥ अथ दशमं अध्ययन प्रारभ्यते । नवमेश्वर्यने चारित्रविषये निष्काम्यत्वं उक्तं तत् निष्काम्यत्वं शिथ्यातएव भवतिततो दशमेश्वर्यने ग्रिथ्यां वदति इति नवमदशमा अध्ययनीः सम्बन्धः दशममध्ययनं श्रीगीत ममुद्दिश्य श्रीवीरेणाभिहतं इति गीतमवक्तव्यता तावदुच्यते दृष्टि चम्पा नाम्नी नगरी तत्र सालनामा राजामहा शालिनामा युवराजा तयो भंगिनी यशोमती तस्याः पिठरनामा भर्तास्ति यशोमती कुक्षिसम्भूतः पिठरयुवो गगलि नामा वर्तते अन्यदा भगवान् श्री महावीरस्तत्र समनस्यतः सालराजा महाशालादि परिवृतस्तत्रागतो भगवन्तं वन्दित्वाग्रे धरणीतलोपविष्टः श्रीमहावीरकृतमिमां देशनामशृणोत् मानुष्यादिका धर्मसाधनसामग्री दुर्मभास्ति मिथ्यात्वादयो धर्मप्रतिबन्ध हेतवो बहवो वर्तन्ते महारभादीनि नरककारणानि सन्ति जन्मादि दुःखप्रचुरः ससारोस्ति कषायाः संसारपरिभ्रमणहेतवस्सन्ति कषायपरित्यागी च मोक्षप्राप्तिरिति भगवदेशनो श्रुत्वा संवेगमुपागतः सालराजाजिनेन्द्र प्रत्येवमुवाच भगवच्चरणमूलेहं तपस्यामादास्ये परं महासालं यावद्रान्ये स्थापयामि तावच्छ्रीभगवद्भिरन्यत्र विहारो न कार्यः भगवता उक्तं प्रतिबन्धं मा कार्षीरिति संबुद्धा पंडिया पवियक्वणा । विणियद्वंति भोगीसु जहासि नमी रायगिरिसित्तिविमि । ६२ । नमिज्जमथयं सख्यत्तं ॥८॥

विषे उच्यत सावधान इति ६१ एव अनुना प्रकारेण कुर्वन्ती इमं कहे स्वयं बुद्धाः पण्डिताः प्रविचक्षणाः पण्डितविचक्षण जाण साधु विशेषेण निवर्तन्ते भोगीभ्य भोग्यकी विशेषे निवर्तते यथा सनमि राजर्षि इक्षांया तिम क्खंडे इति समाप्तोव्रीमि जिम नमि राजा ६२ इति नमि प्रव्रज्याध्ययन समाप्तं ॥८॥

मानसं गच्छेत् गत्वा महागानं भ्रातरं प्रत्ये वगाह वन्थी त्व राज्यं पान्थं ग्रहं व्रतं गृह्णामि महायाल उवाच अहमपि भवात्तं विन्नोस्मि प्रल महारम्भ
जगन्नाथं न ममपि प्रपन्थाग्रहणमनोरथोस्ति तदा सालरात्रा भगिनीपुत्री गागलिः स्वरज्येभिषिक्तः सालमहासालौ द्वावपि प्रव्रजितौ भगिनीज्यम
योयानिक्ता जाता भगयांस्ततो विहार चकार सालमहासालमुनी एकादगाङ्गानि अधीती अन्यदा भगवान् राजगृहे समवसृतः तवानेकभव्यान् प्रति
योय नामो चम्पायां गतः तत्र गानमहासालो स्वाभिर्न प्रल्वचमूचतुः यदि भगवदाज्ञास्यात्तदा वयं दृष्टि चम्पायां व्रजामः यदि कश्चित्तत्र प्रतिबुध्यते
सम्यक्तं वा न भ्रष्टं तदास्माकं महान् लाभो भवन्तीति स्वानिना तदा तयो गौतमः सार्थे दत्तः गौतमस्वामी ताभ्यां सह दृष्टिचम्पायां गतः तत्र गागलि
रात्रा पिण्डमालभ्यां पिठरयगोमतोभ्यां सह वन्दितुमायातः समागतायां पर्यदि एवं देशनां चकार भी भव्य सत्वाविषयप्रसक्तामातिष्ठत अनेकदुःखदारुणे
संभारं प्रतिवन्द्यं मा कुरुत कष्टेन मनुष्यादि सामर्थ्यो प्राप्तास्ति सन्ध्या अन्नरागसहयोगी यौवनादि प्रपञ्चोस्ति चणष्टट नष्टः सकलसयोगीस्ति जलविटुचञ्चलं
त्रोचितमग्निं ततो जिनधर्मे प्रकाममुखम कुरुत तथाचिरेण ग्राह्यत पदप्राप्ति भवतां भवतीति गौतमदेशनां युत्वा गागलिः प्रतिबुद्धो भणति भगवन्नहं
भयदन्ति के प्रपञ्चां गृह्णीये नवरं मादपितरौ दृच्छामि न्वेष्टुत्वं राज्यं स्थापयामि एवमुक्तागृहे गत्वा मादपितरौ दृष्टौ ताभ्यामुक्तं यदि त्वं प्रव्रजियसि
तदा नयमपि प्रव्रजिष्यामः ततः पुनं राज्यं स्थापयित्वा गागलि राजा स्वमादपितृभ्यां सह प्रव्रजितः गौतमस्वामी तैः शिष्यैस्सह पद्याद्वलितः सार्धः साल
महागानयो गभाध्यासायेन केवलज्ञाननुत्पन्नं पुनरग्रे गच्छतां गागलि प्रमुखाणां त्रयाणामपि तथैव शुभधानेन केवलज्ञाननुत्पन्नं एव सर्वेपि ते गौतम
सहितायम्यायां गताः गौतमस्वामी भगवच्चरणौ प्रणताः सालमहासालादिकैवलिनौ भगवतः प्रदक्षिणां कृत्वा तीर्थं प्रणम्य केवलपर्यदभिमुखं चलिताः
तापदृष्टितो गौतमस्नानं प्रत्येवं भणति भो शिष्या क व्रजत वन्दततीर्थकरं तावता भगवान् प्राह गौतमकेवलिनो माशातेर्यति भगवद्वचसा गौतमः

तान् क्षामयति मनस्येवं चिन्तयन्ति अहं न सेत्यामि किं मदीया शिष्याः केवलमासादयन्ति अद्य यावन्मया केवलज्ञानं नाप्तं अस्मिन्नवसरे मिथो देवा नामेवं संलापी वर्तते अद्य भगवता व्याख्यावसरे एवमादिष्टं यो भूमिचरः खल्व्याष्टापदाद्रौचेल्यादि वन्दते स तेनैव भवे सिद्धिं यातीति श्रुत्वा गौतम स्नामिनं पृच्छति भगवन्ब्रह्म मष्टापदे चैत्यानि वन्दितुं यामीति भगवता उक्तं ब्रजाष्टापदे तत्र चैत्यानि वन्दस्व ततो हृष्टो गौतमी भगवच्चरणौ वन्दित्वा तत्र गतः पूर्वं हि तत्राष्टापदे तादृग् जनसम्बादं श्रुत्वा पञ्च पञ्चशतपरिवारास्त्रयः कोडिन्न १ दिन्न २ सेवाला ३ ख्या स्तापसागतास्सन्ति तेषु कोडिन्न स्तापसः सपरिवारः एकान्तरोपवासेन भुङ्क्ते पारणे मूलकन्दान्याहारयति सोऽष्टापदे प्रथममेखलामारुढोस्ति द्वितीयो दिन्न तापसः सपरिवारः प्रत्यहं षष्ठ षष्ठ पारणके परिशाटितानि पर्णानि भुङ्क्ते स द्वितीयमेखलामारुढोस्ति तृतीयः सेवालतापसः सपरिवारो निरन्तरमष्टमपारणके सेवालं भुङ्क्ते स तृतीयमेखलामारुढोस्ति एवं तेषु क्लिश्यमानेषु गौतमः सूर्यकिरणावलम्बेन तत्रारोढुमारब्धः ते तापसाश्चिन्तयन्ति एषः स्थूलवपुः कथमत्राधिरोढुं शक्यते वयं तपस्विनोपि अशक्ता एवं चिन्तयत्स्वेव तेषु पश्यतस्व स गौतम क्षणादष्टापदपर्वतशिखरमधिरूढः ते पुनरेवं चिन्तयन्ति यदासावतस्त्विति तदास्य शिष्या वयं भविष्यामः गौतमस्वामी प्रासादमध्ये प्राप्नो निजनिजवर्णपरिमाणोपेता क्षतुर्विंशति जिनेन्द्राणां भरतकारिताः प्रतिमा ववन्दे तासां चैवं स्तुतिं चकार जगच्चिन्तामणि जगद्गहनाह जगद्गुर जगरक्खण इत्यादि स्तुतिं कृत्वा पूर्वदिग्भागे पृथिवी शिलापट्टकेऽप्यीकवरपादपस्याध एकारालौ पर्युषितः इतश्च शक्रलोकपालो वैश्रमस्तत्र चैत्यानि वन्दितुमायातः प्रलेकं चैत्यानि वन्दित्वा अशीकतरोरधः समायातो गौतम स्वामिनोऽग्रे वन्दित्वा निषण्णः तस्याग्रे गौतम एवं धर्मं कथयति धर्मार्थकामास्त्रयः पुरुषार्थाः तत्रार्थकामसाधकत्वेन धर्म एव प्रधानः सच देवगुरु भक्तिरागीण भवति देवः पुनः सर्वज्ञः सर्वदर्शी अष्टादश दीपरहितोऽभवति गुरवः सुसाधवो भवन्ति साधव समश्रद्भिमित्राः समलोष्टकाश्चनः पञ्चसमिताः त्रिगुप्ता अममा असत्सरा जितेन्द्रिया

चित्तकृपाया विमर्शप्रद्वयधराः स्वाध्यायचानुगता दुरेण तपजरणा अन्तःप्रान्ताद्वाराः शुक्रमांस रुधिरा. कथयरीरा भवन्ति इमां गीतमक्रियमानां
 श्रेयसो यन्ता ये ग्रसणतनयेनं विमर्शद्वी जात अहो एतेषां विग्रेषपुष्टित्तिधरं गरीरं यतिवर्णने चेद्वयमिति वैद्यगणमनोवितकं ज्ञात्वा गीतमज्जना
 पुण्डरीकाध्यग्न प्ररूपितयान् तत्राच पुष्कलावती विजये पुण्डरीकिख्यां नगर्यां महापद्म राजाभवत् तस्य पद्मावती राज्ञी अभूव तस्याः कुञ्जिभूतो
 पुण्डरीकः कण्डरीक नामानौ पुत्री जातो पितर्युपरले पुण्डरीको राजा जातः कण्डरीको युधराजा जात अन्यदा तत्र स्वविरा. साधवः सनायाताः
 शिता नन्मो मनङ्गाने कण्डरीक मधितः पुण्डरीकपात्र गतो वन्दित्वा निपण स्तेषां देगनां श्रयाव पुण्डरीकः यावकधर्मः प्रपन्नवान् कण्डरीकः प्रमुन
 सान् प्रत्येकं जगाद पदं भयविक्रान्ते प्रमज्यां गृह्ये नवरं पुण्डरीकराजानं प्रतिपृच्छामोत्युक्ता पुण्डरीकं प्रति ब्रह्म प्रजामोलुतवान् पुण्डरीकोप्याह
 मा इदानीं तं प्रमज्यां गृह्याण तवाद्य राज्याभिषेकं करोमि त्वं निजिन्त मन् राज्यं पालय यथेष्टं सुखं भुञ्ज कण्डरीको नैतदप्री हुरुते पुनः २ प्रमज्या
 पदभित्तु त्वत्तं यापदसो राज्यादिनीभिन गृह्णे स्वापयितुं पुण्डरीकेण गच्छते तावत्तयमकटं पुण्डरीकोस्य दर्शयति अयं संयमः सत्यः दुर्वहदुःखचयंकरः पर
 तात्कालादसहय. गत्राप्रमुन नष्टानदो प्रयाहसम् गगमनवदः साधः भुजाभ्यां समुद्रतरणवत् कटागुह्येयः अत्र ह्यविगति परीपहा. सोढव्याः ततः उज्जु
 मानगरीरेण भाता नाय संयमः परिपालयितुं शक्यः तस्मादगृह्येव तिष्ठ राज्यसुखं व भुञ्जति पुण्डरीकेणोक्तः कण्डरीक. प्राह कापुरपाणा परलोकापरा
 भूपाणा इहोक्त पिययगगुणगायतां अयं संयमो दुःपानीस्ति अहंच विपयसुखपरामुखः परलीकसंयुक्तः शूरविरीक्षीति नाहं संयमाधिभेति वदन्तं
 कण्डरीकं पुण्डरीकराजा संयमयश्नुष्यार्थं मनुशातयान् पुण्डरीककारितमहामहः पूर्वकं कण्डरीकः संयमं गृहीतवान् क्षमेण स्थविरान्तिक्ते एकादशानि
 पपाठ पतुर्नपटाटमादि तपोसि प्रत्यहं चकार एकदा तस्य तपस्विनस्तपः पारणजे तुच्छाहारैर्दावज्वरादयो रोगाः प्रादुर्भूता स्थाप्यसौ स्थानिरेः समं

विहारं चकार एकदा ते स्थविरा कण्डरीकेण समं विहरन्तः पुण्डरीकिणां नगर्यां समायाता नलिनीवने समवसृता पुण्डरीकराजा तेषां वन्दनया तत्रायातः स्थविराणां देशनां श्रुत्वा कण्डरीकं ऋषिं वन्दते तद्वपुः सरीगं पश्यति पुनः स्थविरान्तिके समागत्य एवमवादीत् यदि स्थविराणामाज्ञा स्यात् तदाहं कण्डरीकमुनर्वपुषि प्राप्तुकौवधादिभिश्चिकित्सा कारयामि ययं मम यानशालायां तावत्कालं तिष्ठत ततस्ते स्थविराः कण्डरीकेण समं यानशालायां गत्वा स्थिता ततः स पुण्डरीक राजा कण्डरीकस्य प्राप्तुकौषधैश्चिकित्सां कारयति त्वरितमेव तस्य रोगोपशान्तिर्जाता स्थविरास्ततो विहारं चक्रुः रोगातं कादिप्रमुक्तोपि कण्डरीकमुनिर्मनोज्ञाहारादि मूर्च्छितस्ततो विहारं कर्तुं नेच्छति कण्डरीकस्य तादृशं स्वरूपमाकर्ण्य पुण्डरीकराजा तदन्तिके समागत्य एवमाह धन्यस्त्वं कृतपुण्यस्त्वं सुलब्धमनुभवंस्त्वं येन राज्यं मन्तःपुरं च परिहृत्य संयममादृतवान् एवं द्विवारं त्रिवारं वा पुण्डरीकेणीकं प्राप्तलज्ज पुण्डरीकराजानमापृच्छ कण्डरीकः स्थविरै समं ततो विजहार कियत्कालं उग्रविहारं कृत्वा पश्चात्संयमाद्विखिन्नः शनैः २ स्थविरान्तिकान्निर्गत्य पुण्डरीकिन्यां नगर्यां अशोकवनिकायां अशोकवरस्य पादपस्थाधः समा गत्य शिलापट्टमारूढ उपहतमनः संकल्पः विकल्प किञ्चिद्ध्ययन्नेव तिष्ठति ततः पुण्डरीकधात्री प्रसङ्गात्तत्रायाता तां दृष्ट्वा पुण्डरीकाय न्यवेदयत् पुण्डरीकोपि तत्रागत्य तं त्वि प्रदक्षिणी कृत्य धन्यस्त्वमित्यादि उक्तवान् कण्डरीकस्य तद्वचनं न रोचति सर्वथा संयमादुभ्रष्टं त ज्ञात्वा पुण्डरीकः पुनरेवमुवाच अहो भ्रातस्ते यदि विषयार्थस्लदं राज्यं गृहाणेत्युक्त्वा तं राज्येऽभिषिक्तवान् स्वयं तु पञ्चमीष्टिकं लोचं संयममुपात्तवान् कण्डरीक सत्कं पात्रोपकरणादिकं च गृहीतवान् स्थरिवाणामन्तिके प्रवृज्वा गृहीत्वा हारं गृहीत्वा नान्यथेत्यभिग्रहं कृत्वा स्थविराभिमुखमेकाक्येव चलितः कण्डरीकसु राजगृहान्तं गत्वा तस्मिन्नेव दिने सरससाहारं भुक्तवान् रात्रौ च तस्य तदाहारसारात् कथशरीरस्य उदरे महाव्याथा उत्पन्ना न कोपि तस्यांतिके मन्त्रसामन्तादिकश्चि

क्रियायै समायति प्रयुगापरित्यागादयोग्य इत्ययं सर्व्वरपि लोकेरुपेक्षितः आर्त्तं रौद्रध्यानीपपन्नकालं कृत्वा सप्तमनरकशुचिस्थां नारकिलेनीत्यत्र पुण्ड
 रीक्षयु ज्यनिर्गतं गत्वा पुनर्दीक्षां गृहीतवान् प्रथममष्टम तपः कृतवान् पारणके च गीतलरूचाहारेण वपुषि महावेदना समुत्पन्ना स्तुतस्तेन अनयनं
 निर्दिष्टं पतारि गरगनि कृतानि शालोचितप्रतिक्रान्तः पुण्डरीकः काल कृत्वा सर्व्वार्थसिद्धिविमाने देवलेनीत्यत्रः इमं आख्यातं वैद्यमणायै उक्त्वा एवं
 पुनस्तथाच यथा देवान्प्रियदर्शनयरीरोपि कण्डरीकः सप्तमी गतवान् सवलगरीरोपि पुण्डरीकः सर्व्वार्थसिद्ध विमाने गतास्तस्माद्दर्शनयरीरं सयमसाधनं
 मयमगरीरं तद्व्यागतक एव निवर्त्तमानास्ति किन्तु ध्यानमेव तत्साधनयस्य शुभधानं स सयमाराधक यस्यतुअपधानं ससंयमविराधकः एवं गीतमस्वामि
 ग्राह्यतं युगा वैद्यमणौ वदित्वा स्वस्थान गत गीतमः प्रभाते चैत्यानि नमस्कृत्य अष्टापदाग्रत्यवतरतिस्म तापसास्तदा एवमाहुः यूयमस्मद्गुरवो वयं
 नरिण्या भगवन् गीतमस्वामी भणति मम धर्माचार्यं स्त्रिलोकगुरुर्वर्द्धमाननामास्ति तेच भणति युस्माकमप्याचार्यो वर्त्तते गीतमः प्राह ईदृशो मम
 भर्माचार्यो वर्त्तते यथा सर्व्वं सर्व्वदुर्गो रूपसम्पदा तिरस्कृत त्रिलीकरूपः किंकरी कृतसकलसुरासरविरचितसमवशरणीपविष्टः उपरिधृतकृतवयः सुरेन्द्र
 भोजमानभामरुगलः चतुर्भिर्गदितयनिधानः यमणभगवान् श्रीमहावीरनामा वर्त्तते एवं वीतरागस्वरूपमाकर्ण्य तेषां तापसानां सम्यक्तीचय
 मन्ध्रः ततः सर्व्वेपि तापसा गीतमस्वामिना प्रवृजिताः यासने केव्या तेषां सर्व्वेषां लिङ्गाग्युपनीतानि तैः सर्व्वे शिष्यैः सह गीतमस्वामी ततश्चलितः
 क्वचिद्विद्वद्गमि गतः भिन्नायन्ता जाता गीतमनीजं यद्भवता रोचते तद्वक्तव्यं मया नीयते तैरुक्तं पायसमानेयं सर्व्वलक्षिसंपन्नो गीतमः क्वचिद्वद्वहे पतद्
 गच्छ पायनेन गृह्यतान् उपायये आगल्य सर्व्वेषां तेषां मण्डल्यामुपवेशितानां पात्रेषु क्षीरं क्षीरं परिवेषितवान् नच क्षीरं भवति महा नसिकलव्विमता
 गीतमनेन पतद्गुरोः पनुद्वेषेपात् नमतामेव सेवालतापसानामीदृशः परिणामी जातः अहो अस्माकं शुभकर्मोदयो जातः यतो अनभ्रदृष्टिसदृशः समस्त

शास्त्रार्णव पारगामी दृश्यो गुरुरस्त्राभिलम्ब्य इत्यादि भावनां भावयतां तेषां तदैव केवलज्ञानमुत्पन्नं दिश्रतापसानां तु भोजनानन्तरं चलितानां भगवत्समीपे प्राप्तानां भगवतः कृत्वादिविभूतिं च पश्यतां यथाविधं श्रुताध्यवसाय योगेन केवलज्ञानमुत्पन्नं कोडिन्न तापसानां तु स्वामिनं साक्षाद्वा तादृशाध्यवसायेनैव केवलज्ञानमुत्पन्नं गौतमस्वामी भगवच्चरणौ प्रणनाम ते तापसमुनय केवलिन स्त्रिःप्रदक्षिणीकृत्य केवलपिपर्षदि अभिमुखं चलिताः गौतमस्वामी भणति इहागच्छत भगवन्तं प्रणमत भगवान् वीरः प्राह गौतम केवलिनो माशातय ततो गौतमस्त्रेषां मिथ्या दुःकृतं ददौ ततः परं गौतमस्य महत्यर्घ्यं तज्जाता ततो भगवान् श्रीमहावीरो गौतमस्वामिनं प्रत्याह गौतमपूर्वभवपरिचितत्वेन तव मयि महान् रागोस्तीति तत् क्षयमन्तरेण तव केवलज्ञानं नो त्यज्यतेक्षीणचक्ष्मिन्नेव भवे तवावश्यं केवलज्ञानमुत्पत्स्यते प्रशस्तोपिरागः केवलप्रतिबन्धकोभवत्येव त्वं अहंच द्वावपि निर्वाणेतुल्योभविष्याम इति माधृतिं कार्षीरिति तदानीं स्वामी महावीरो दुमपत्तयमध्ययनं प्ररूपितवान् इदं चाध्ययन सूत्रतो अर्थतश्च भगवता श्रीमहावीरेणैव प्ररूपितमिति श्रीमदुत्तराध्ययनवृहहत्तौ ततो ये वन्दति उत्तराध्ययनसूत्रे वीरवाणी स्वर्शोपि नास्ति ते कुमतय एव बोधव्याः सूत्रं ॥ दुमपत्तए पंडुरए जहा निवडइ राइ गणाण अव्वए एवं मणु आणजीवियं समयं गीयममापमायए १ व्याख्या भगवान् श्रीमहावीरदेवा गौतमस्वामिनमुद्दिश्य अव्यानपि भव्यजीवान् उपदिशति हे

दुमपत्तए पंडुरए जहानिवडइ राइ गणाण अव्वए । एव मणुयाण जीवियं समयं गीयममापमायए । १। कुसम्भो जह

दुम पतक पाण्डुरं पत्रं यथा जिमवृक्षेने विषे पाकी पान निपतन्ति अहीराति समूहानामतिक्रमे जिम वृक्षेनीपान पाकी पडि धरतीइ घणादि न रात्रि जाइ तिवारे पाकी होइने धरती पडि एवं मनुष्याणां जीवितव्यं इम मनुष्यन् जीवितव्य असाश्वतुं छे समयमपि गौतममा प्रमादि ते भणी.हे गौतम समयमात्र प्रमाद मकरज्यो १ कुशाग्रं यथाश्री सत्रेह वर्षविंदुकः ढाभनिं अग्रे जिमपांणी विंदुश्री स्लोकं तिष्ठति ईषन्निपतति श्रीडोकाल रहे

गौतम एव पत्नेन दृष्टान्तेन मनुजानां मनुष्याणां जीवितं जानीहि त्वं समयं समयमात्रमपि सा प्रमादोः प्रमादमा कुर्याः अत्र समयमात्रमप्यहं अत्यन्त प्रमादनिवारणार्थं पत्नेन केन दृष्टान्तेन तत् दृष्टान्तमाह यथा रात्रिगणानां अत्यवे गमने रात्रिगणा गणा रात्रिगणाः कालपरिणामाः रात्रिद्वयसमूहा क्षेत्रा यद्यने प्रतिश्रुते पांडुरक्त द्रुमपत्रकं पत्रं इत्यात् ग्रिधिलप्रायं पर्णं निपतति तत्रैव दिनानां अत्यवे आयुर्लक्षणे वृत्ते ग्रिधिले जाते सति जीवितं गरीरं पतति क्षेत्रो आतो यस्मिन् तत् जीवितं गरीरमित्यर्थः जीवितस्य कालस्य विनायाभावात् जीवितयन्त्रे न गरीरमुच्यते १ यदाह निर्युक्तिकारः पत्न्यापि मापत्रं वनंतमिधिमं प्रतविष्टमं पत्रं वसणं पत्रं कालेपत्ते भण्डगाहं १ जहत्तुम्हे तहअम्हे तुम्हेपि अहोहिआ जहा अम्हे अष्पाहेउ पडेते पद्पपसां तिमनयाणं २ नविप्रति नविप्रहोही उक्तापो किमलयपंडुपत्ताणं उवमा खुलुए सकया भविय जगविवीहट्टाए ३ यद्या हि कियल्लयानि पापपदे न अन्विजय तं तया पत्तोपि योवनगर्वितो अनुगामनीयः अथायुपो अनित्यत्वमाह कुसणे जहमीसविटुए योवं चिट्टइ लंबसाणए एवं मणुयाण

आम विटुए योवं चिट्टइ लवसाणए । एवं मणुयाण जीवियं समयं गीयसमापमायए । २। इइ इत्तरियंमि आउए जीविण यइ पस्ववायए । विहुगाहि रयं पुरे कंडं समयं गीयसमापमायए । ३। दुल्लहे खलु माणुसे भवे चिरकालिण

पादरो पात्रे तिहार मोषो पडे एवं मनुष्याणां जीवितव्यं इमं मनुष्य नो आयुखो अस्मिच्छे समयमपि हे गौतम मा प्रमादो हे गौतम समय मात्र पीन प्रमाद मतसरणे २ प्रलूतं प्रकारेण त्वरितं मृत्युकालं भावि आयुषि योडा आयुषं का जीविते यह प्रत्यवाय उपघात सहिते आउखा मांदि घणा पिप्र कट्टे किं निनि जीवान् प्रयक्कं एव रज्जं कर्म पराकृतः पूर्वकृतं कर्म नीय यो दूरि करि समय मपि हे गौतम मा प्रमादो ३ दुर्गमो नियवेन

जीविय समय गीयममापमायए २ हे गौतमसमयमात्रमपि मा प्रमादौः तत्र हेतुमाह यथा कुशस्थायै अवस्थायनिर्दुर्लभमानः सन् स्तोकं स्तोककालं तिष्ठति वातादिना प्रेर्यमाणः सन् पतति तथा मनुष्याणां जीवितं आयुरस्थिरं ज्ञेयं एव आयुषोऽनित्यत्वं ज्ञात्वा धर्मे प्रमादो न विधेय इत्यर्थः २ इदं इत्तं रियमि आज्ञए जीवियए बहुपञ्चवायए बिहुणाहिरयं पुरे काढं समयं ३ इत्युक्तादृष्टान्ते न इत्यरे स्वल्पकालं परिमाणे मनुष्यस्य आयुषि भो गौतमपुराकृतं रजः प्राचीनकृतं पातक दुष्कर्म विमिश्रेण धुनोहि जीवात् पृथक्कुरु हे गौतम पुनर्जीवितिके अर्थात् सोपक्रमे आयुषि बहवः प्रत्यवाया उपघातहेतवो अथ वसायादयो वर्त्तन्ते यस्मिन् तत् बहुप्रत्यवायकं तस्मिन् बहुप्रत्यवायके समयं अपि मा प्रमादं कुर्याः अत्रायुः शब्दे न निरुपक्रमं आयुर्भण्यते जीवितशब्दे न सोपक्रम भण्यते एति प्राप्नोति उपक्रमहेतुभि रनपवर्त्य तथा यथा स्थित्या एव अनुभवं इति आयुः तस्मिन् आयुषि निरुपक्रमे आयुषि स्वल्पपरिमाणेऽपि दुष्कृतं दूरीकुरु यद्यपि पूर्वकोटि प्रमाणमायुर्भवति तथापि देवापि च यथा स्वल्पमेव ज्ञेयं अदृष्टत्वात् यदुक्तां धनेषु जीवितव्येषु रतिकामेषु भारत अदृष्टाः प्राणिनः सर्वे याताः यास्यन्ति याति च अत्र सोपक्रमनिरुपक्रमायु ज्ञानं केवलिन एव भवेत् ३ दुस्तहे खलु माणुसे भवे चिरकालेण विसृज्यपाणिणं गाढायविवागकम्पणो समयं ४ खलु इति निश्चयेन सर्वप्राणिनां सर्वजीवानां चिरकालेनापि मनुष्यो भवो दुर्लभो दुःप्राप्तो वर्त्तते तत्र हेतुमाह कर्मणां

विसृज्यपाणिणं । गाढाय विवाग कम्पुणो समयं गीयममापमायए । ४। पुढविवाय मद्गउ उक्कोसं जीवोउ संवसे

मानुष्यो भवः हे गौतम ए मनुष्यनीभव निश्चय करो पामवो दोहिलोबह्मकाले नापि सर्वप्राणीनां चिरकाले सर्वजीवने पाम वादोहि लाछे गाढाना शयि तुम शक्वः तथादृढाः यतो विपाकाः उदया कर्मणां गाढा तीव्र कर्मणा विपाक जीवने छे चिरकाल ना लागच्छे तेह भणौ लोडतां दोहिला समयमपि हे गौतम माप्रादौ ४ पृथ्वीकायऽधि गत प्राप्त पृथ्वीकाय माहि गयाथका जीव उतृक्छेजीव उत्कष्टः संवसति रहतेकहच्छे काल संख्यातीतं असंख्या तो

वनस्पति कायमधि गत प्राप्तः वनस्पती कायमांहि गयो यकीजीव उत्कृष्ट जीवः सम्बसति उत्कृष्ट रहे जीव नवरं कालमनं तमित्यनंतकालपेक्षया अनंतोत्सर्पिणीभव सर्पिणी प्रमाणं अनन्ती उत्सर्पिणी अवसर्पिणि काल रहे समयमपि हे गौतम मा प्रमादीः द्विन्द्रियकायमधिगतः प्राप्तः वेन्द्रियकायमांहि गया यकी जीव उत्कृष्ट जीव सम्बसति उत्कृष्टो जीव वसे रहे कालं संख्यात वर्षसहस्रात्मकं संख्याता काल रहे संख्याता वरस रहे समयमपि हे गौतम मा प्रमादी १० त्रैन्द्रियकायं अधिगतः प्राप्तो जीवः तैन्द्रियमांहि गया यकां जीवः उत्कृष्ट जीवः सम्बसति उत्कृष्टो कालजीव रहे कालसंख्यातवर्ष

नरक भवे अधिगतः ससारी जीवः उत्कृष्टं एकै कस्मिन् भवग्रहणे सम्भवेत् तस्मात् समयमात्रमपि प्रमादं माकुर्वाः देवो मृत्वादेवो न स्यात् नारको मृत्वा नारको न स्यात् एक अन्यद्वात्तरं कृत्वा पद्याख्यादित्यर्थः तस्मादेकैक भवग्रहणमित्युक्तं १५ एवं भवसंसारं संसरद्भु हासु हेहिं कस्मेहिं जीवोपमाय बहुलो समयं गी० १६ एवं असुना प्रकारेण जीवः भव संसारे भवग्रहणे शुभाशुभैः कर्मभिः प्रेर्यमाणः संसरति पर्यटति कीदृशी जीवः प्रमादबहुलः प्रमादो बहुलो यस्य स प्रमादबहुलः प्रमादवसवर्त्तित्यर्थः तस्मात् प्रमादस्य दुर्निवारत्वं ज्ञात्वा समयमात्रमपि प्रमादं माकुर्वा मनुष्य

एयमद्गच्छो उक्कोसंजीवोऽवसंवसे । एकैक भवग्रहणे समयंगोयममापमायए ॥१४॥ एवं भवसंसारिसंसरद् सुहासुहेहिं कस्मेहिं । जीवोपमाय बहुलो समयंगोयममापमायए ॥१५॥ लङ्गणवि माणुसत्तणं आयरियत्तं पुणराविदुस्सहं । बहवे दसुयामिलक्खुया समयंगोयममापमायए ॥१६॥ लङ्गणवि आयरियत्तणं अहीण पंचिदियाहु दुस्सहा । विगलंदिय

वीये १३ देवैरयक्ते चापी गतः देवता नारको मां हि गयी यको उत्कृष्ट जीवः सम्भसति उत्कृष्ट जीव वसे रहे एकैक भवग्रहणे एकएकगद् भव करे समयमपि गौतम माप्रमादो १४ एवं भवसंसारं इणे प्रकारे भवरूपसंसारमां हि नवा नवा भव करतो जीव परिचमति शुभाशुभ कर्मभिः भमतु फीरे छे आपणअसुभकर्म करोने जीवः प्रमाद बहुल जीवप्रमादे करीने बहुलके समयमपि हे गौतम मा प्रमादो १५ लब्धमपि मानुषत्वं यद्यपि मनुष्यपणं लाधु जीवे आर्यत्वं पुनरपि दुर्लभं तोपणि आर्यखेत्र पामवुं दोहीलु वहवच्चौराः स्तेच्छाः यवनदेशीज्ञवा वहवे घणा चौर स्तेच्छघणा छे आर्यकुल पांमवो दोहिहिलो छे समयमपि हे गौतम मा प्रमादो १६ लब्धमपि आर्यत्वं आर्यदेस लाधो अहीन पञ्चेन्द्रियता दुर्लभेव सपूर्णं पञ्चेन्द्रियपणो दुर्लभदोहिहिलो

न्य प्राप्तो यपि उत्तमोत्तर गृणाति दुर्लभा इत्यर्थः १६ लङ्गण विमाण सत्तणं आयरित्तं पुणरावि दुल्लह वहवेदसुयामिनकुया समयं १७ मनुष्यत्वं अपि नया आयत्वं आयदेगोत्वत्ति भावं पुनरपि दुर्लभं ययपि मनुष्यत्वं जीवः प्राप्नोति तदपि आयदेगे मनुष्यत्वं दुर्लभमित्यर्थः यत्र देयेषु धर्माधर्म पोताभोर चिचारः स यागेदिगस्तत्रोत्वत्ति दुर्लभा पुनरपि वहवो जीवादस्यवधौरा देवानां प्रान्ते पर्वतादिषु निवासकारिण स्तस्करा भयन्ति मे स्त्वा; येषां याज मन्यस्तेनापि न ज्ञायते ते स्नेच्छा उच्यन्ते पुलिन्दाना हलानेष्टा श्रवरावरटा भटा माला भिन्नाः किराताय सर्वेपि स्नेच्छजा ततः तत्र न धर्माधर्मप्राप्तं दुर्लभं तस्मात् समयमात्रमपि प्रमादं माकुर्व्या १७ लङ्गणवि आयरित्तणं अहीण पश्चिन्दिद्यसाहु दुल्लहा विगिलिन्दिय नाहुगोमदे समयं १८ ययत्वं आयदेगोत्वत्ति भावं अपि लव्याहु इति पुनरर्थे अहीन पश्चिन्दिद्यता पुनर्दुर्लभा इति बाहुल्येन वह्ननां विकलेन्द्रि नाभ्यते यिरुत्तानि रोगागपदतानि इन्द्रियाणि वेपान्ते विकलेन्द्रिया स्ते पां भावो विकलेन्द्रियता सादृश्यते वहवोहि दुर्कर्म वयात् रोगीद्रेकेण

याहुदीमदं समयंगोयमसापसायए ॥१७॥ अहीणपंचिदियत्तंपिसेलहे उत्तमधम्मसुद्धदुल्लहा । कुतित्य निसिवए

जणे समयंगोयमसापसायए ॥१८॥ लङ्गणवि उत्तमंमुयं सद्वहणा पुणरावि दुल्लहा । मिच्छतनिसिवएजणे समयंगोयम

साहुत्वेन चित्तनेन्द्रिय तादृश ते घणालोकान्दोष करो हीणदीप्ते के समयमपि हे गौतम मा प्रमादी १७ अहीन पश्चिन्दीयत्वमप्यति दुर्लभं संयत्तपि मनरे अरथित् नमिन तत्रापि उत्तम धर्म्यस्य युतिः दुर्लभा पांचिद्री परगडा पास्या परि शुशधर्मनी सुगवी दुर्लभ कुतीर्थनीसिवते लोकाः कुतीर्थना सेव नडाए गणा नीत दिग्गे के समयमपि हे गौतम मा प्रमादी १८ लव्यापि उत्तमां युतिं उत्तमधर्मसांभल्यो यथा पुनरपि दुर्लभा यत्तते धर्मसांभल्यो पीण

विगतनेत्रं यवणं रसनं स्पर्शनं करचरणवीर्याः दृश्यन्ते ते च धर्मानुष्ठानकरणे असमर्था भवन्ति तस्मात्त्वं समयमात्रमपि हे गौतम त्वं प्रमादं माकु-
र्याः १८ अहोण पञ्चिन्द्रियत्तपिसिलं हे उत्तम धम्मसुईहु दुल्लहा कुतिलिनि सेवणं जणे सम० १९ स इति सजीव पञ्चेन्द्रियत्वं अपिचित्-
लभेत तदापि हुइति निश्चयेन उत्तम धम्मं श्रुतिदुल्लभा जिन धम्मस्य अवरणं दुःप्राप्यं इत्यर्थः तत्र हेतुमाह जनो लोको कुतोर्थि निषेवकः स्यात् कुतो-
र्थिनां मिथ्यात्वनां निषेवकः कुतोर्थिनीहि सत्कारयशो लाभार्थिनो भवन्ति च प्राणिनां विषयादिसुखं सेवनीपदेशेन वल्लभत्वं उत्पाद्यजनानां नरं
जयन्ति अतस्तेषां सेवासुकरा तेषां सुखात् तु धर्मावार्त्ता कुत इत्यर्थं १९ लङ्गुणवि उत्तमं सुइं सदृहणा पुणरावि दुल्लहा मिच्छत्त निसेवणं
जणे समयं० २१ उत्तमधर्मस्य श्रुतिमपिलब्धा पुनः अद्या दुर्लभा तत्त्वं रुचिर्दुःप्राप्या यतोहि जनो लोको मिथ्यात्वं निषेवकः स्यात्

मापमायए। १९। धम्मं पिहु सदहंतया दुल्लहयाकाएणाफासया। इहकामगुणेहिं मुच्छिया समयंगोयममापमायए। २०।
परिजूरइते सरीरयं केसापंडुरया हवंतिते। सेसोयबलेयहायई समयंगोयममापमायए। २१। परिजूरइते सरीरयं

सदृहणा दोहोलौ मिथ्यात्वं निसेवते लोको मिथ्यात्वने लोकसेवे के समयमपि हे गौतम मा प्रमादो १९ धर्ममपि अदृधतः तदा धर्मनी सदृहणापण-
आवी दुल्लभा कायेन स्पर्शकाः कर्त्तारः परं कायाइ, कर्त्तां दोहिलो इह विखे लोकाः शब्दादौ मूर्च्छिताः लोकच्छेते संसारना भोगमांहि मूर्च्छाणां के-
समयमपि हे गौतम मा प्रमादो २० परिजीर्यते तव शरीरकं हे गौतम ताहरो शरीर जीर्णं हुस्ये लुद्धहुस्ये रोमां श्वेताः भविथन्ति ते तव माथा ना-
वाल धवला हुस्ये से ओत्रवलहोयते ओत्रयो कर्णयो बलं हीयते जरातः समयमपि हे गौतम मा प्रमादो २१ परिजीर्यते तव शरीरकं दिनं दिनं

मिथ्यात्वं हि तृणं कृष्टं नृजं नितरा मेवते इति मिथ्यात्व निषेधकः तस्मात् मिथ्यात्वोदयाल्लित धर्मं कचि दुर्लभा तस्मात् प्रमादं समयमात्मनस्यैव सा प्रमादो २० धर्मं पिबुमदहं तथा दुर्लभ्या कावेण फासया इह कामगुणिहिं समुच्छ्रया समयं २१ धर्मं जिनीकं धर्मं नृपता जिनीकं प्रागमं मायु प्रागधर्मं या सर्वं सत्यं इति जानतोपि जीवस्य कायेन गरीरेण कायग्रहणेन कायसम्बद्धयो र्वाकमनमो रपि यत्नं तस्मात् कायेन यत्नमा मनसा च र्मगतता दुर्लभिका दुर्लभा एव दुर्लभिका धर्मक्रियानुष्ठानकरणं दुष्करमित्यर्थः इह जगति जीवाः कामगुणेषु रिपवेण मूर्च्छिताः नानुपा भवन्ति विपयिणी हि धर्मक्रियामु श्रयोग्याः हे गौतम धर्मक्रियानुष्ठानकरणदुष्करत्वात् समयमात्मस्यैव प्रमादं मा कुर्याः २१ परिपूर्यते गरीरं केगा पशुरग्रा जयति ते मे सोयवने इहायदं समयं २२ हे गौतम ते गरीरं कं परिजोयते परिसमन्तात् सर्वप्रकारेण यथोद्धानि यथा नोपेयं अनुभवति तव पुनः केगाः पाण्डरकाः जेता भवन्ति अत्र ते तवेति कत्रनात् प्रत्यक्षानुभवेन सदेहो न कर्त्तव्यः यथा हस्तकण्ठस्य आत्म दगोपनाशनं गता तव गरीरं तथा सर्वेषामेव ज्ञेयमित्यर्थः से इति तत् श्रोत्रवलं ज्ञेयते हीन स्यात् तत् गन्धग्रहणात् यत् गन्धग्रहणं कर्त्तव्यं यत् श्रोत्र गोपेन तक्षणाभ्यासां स्यात् तत् वृत्राभ्यासां ज्ञेयते इत्यर्थः अत्र पूर्वं श्रोत्रग्रहण धर्मत्रयणकारणत्वं स्यापनार्थं यतो हि धर्मत्रयणादेव धर्मकरणमतिः

कैमाय पंडुरया ज्वंति ते सिधागवलेय हायई समयंगीयममापयायए ॥२३॥ परिजूरुते सरीरयं कैसापंडुरया हवं

यन्नागं गरीरं रसाद जीर्णं इदं छे रोमाः मे ता भवन्ति तव केग धवला होइ छे सेचनुवल चीयते आंखिनुं वलहीण पडे छे समयमपि हे गौतम मा प्रमादो २२ परिजोयते तत्र गरीरकं दिन २ ताहरो गरीर जीर्णं थाइ छे केगा जेताः भवन्ति तव केग धवला होइ छे सेनागिका वलं चीयते नासिका गोमनदो जीपडे छे समयमपि हे गौतम मा प्रमादो २३ परिजोयते तव गरीर केगा जे ताः भवन्ति तव से जिह्वावलं चीयते समयमपि हे गौतम मा

स्यादित्यर्थः तस्मात् श्रोत्रबले सति धर्मश्रवणादरः कर्तव्यः तत्र समयमात्रमपि त्वं मा प्रमादौ २२ परिजूरइते सरीरयं केसापंडुरया हवन्ति ते से च खड्गबले ० २२ गाथाया पूर्वादि स्थार्थः पूर्ववत् ज्ञेयः तत्पूर्वसत्क चक्षुर्बलं हीयते तत् हानौ च धर्मकरणं दुर्लभं ज्ञात्वा प्रमादं मा कुर्याः २२ परिजूरइते सरीरयं ० से घ्राणबलियं ० २३ तत् पूर्वसत्कं अपि घ्राणबलं नासाबलं हीयते तस्माद्वाग्नाबले सति त्वया सुरभिदुरभिगन्ध ग्रहणेन विषये रागद्वेषकरणे बलायां प्रमादौ न विधीयः २३ परिजूरइ ० सेजिम्भबले यहायई समयं ० २४ तत् जिह्वाबलं हीयते यादृशं तरुणावस्थायां भवेत् तादृशं वृद्धावस्थायां न स्यात् तस्माज्जिह्वा बले सति स्वाध्यायादिकरणे प्रमादं मा कुर्याः २४ परिजूरइते सरीरयं ० सेफा सबले यहा यए समं ० २५ तत्सर्शबलं शरीरबलं हीयते यादृशं यौवने शरीरं बलं भवेत् तादृशं जरायां न स्यात् तस्माद्वर्मानुष्ठानादौ प्रमादं मा कुर्या २५ परिजूरइते सरीरयं ० से सबबले यहायई समं ० २६ तत् तरुणावस्था सत्कसर्वबलह्वर चरणदन्तादीनां बलं हीयते तस्मात्कलयमात्रमपि त्वं मा प्रमादौ १६ अरई गण्डिबिसुइवा आयङ्गा विविहा

तिते । सेजिम्भबलिय हायई समयंगोयममापमायए ॥ २४ ॥ परिजूरइते सरीरयं केसापंडुरया हवन्तिते । सेफासबलिय हायई समयंगोयममापमायए । २५ ॥ परिजूरइते सरीरयं केसापंडुरया हवन्तिते । सेसव्वबलिय हायई समयंगोयम

प्रमादौ २४ परिजीर्यते तव शरीरं दिन २ प्रति शरीरजीर्णं थाइछे केशा खे ताः भवन्ति तव केश धवला हुस्ये से सर्व्व बलात् क्षीयते देहनी स्पर्शनी बलश्री की पडे छे समयमपि हे गौतम मा प्रमादौ २५ परिजीर्यते तव शरीरं प्रति शरीर जीर्णं थाइ छे केशाः खे ताः भवन्ति तव केश धवला हुइ छे से सर्व्वबलात् हीयते कर चरणाद्यवयवानां शरीरानो बल श्रीकु थाई छे समयमपि हे गौतम मा प्रमादौ २६ अरतिः वातादिजन्य स्थितोद्दिगं

कमलिनः पिबन् विरं मरुते मरीच्य सम० २७ हे गौतम तेतव विविधाः नानाप्रकाराः आतङ्गारोगा गरीरं स्पर्शन्ति ते के च आतङ्गाः अरति-
भारगोति विप्रियातोद्भूत चित्तोद्दिगो वात प्रकीप इत्यर्थः गण्डं रुधिर प्रकीपोद्भूत स्फोटकः विशूचिका अजीर्णोद्भूत यमनाध्यान विरचादि सद्यो मृत्यु
स्य मरु रचादयो रोगा आतङ्गारो रोगा पोडते गरीरे सति धर्मापानं दुकरन्ते गरीर रोगादिभूत सत् विपतति विगेषेण बलाप
भगात् नश्यति पुनः गरीर ते तयविध्वस्यते जीयमुक्तं सत् विगेषेण अधः पतति अत्र सर्वत मयपि ते तव इत्युक्तं गौतमे च केगपाण्डुरत्वादि इन्द्रियाणां
झानिय न गमयति तथापि तत्रियया अपरगियादि वर्गं प्रतिबोधयं उक्तं दीपाय न भवति तथा च प्रमादो न विधेयः २७ बुच्छिन्दसिणे ह मप्यणो
हमयं सारङ्गं यपाणियं मे सव्यसिणि न वज्जिण समयद्दो० २८ हे गौतम आत्मनः स्वेहंमयि विपयेरागं व्यच्छिन्धि अपनय स्वेहवन्धन त्वज्जिदित्यर्थः

मा पमायए । २६। अरङ्गं डंविमूर्द्धया आयंका विविहा फुसंति ते विवड्ड विवंसद् तेसरीरयं समयं गोयम मा पमा
यए । २७। वोच्छिन्दसिणे ह मप्यणो कुमुयं सारङ्गं यपाणियं । सेसव्वसिणेह वज्जिण समयं गोयम मा पमायए । २८।

मंङ्गं विमूर्द्धया पञ्चोर्णविगेष मानयिका आतङ्गाः सद्योवाति रोगा विविधा स्पृशन्ति तवाङ्ग आन्तकरोग नानाप्रकारना रोग आवो व्यापे निपतति
यमतः विपंसति जीयमुक्तं वाधः पतति तेप गरीरक बल द्यौ रहित करे गरीर विणायो जीव द्यौ रहित करे एहवा रोग आवो स्पर्शे सरीरे समय
मपि हे गौतम मा प्रमादो २७ निवारयः स्वेहंमय आत्मानः दूरिकरो स्वेह आत्मानो चन्द्रवीक गणिकमलं शारदीभवं जलवत् कमलपांणी नाहि
अग्रे पण्डे काटसपाणी छांतीउ धो अन्निग रंहे तिम तुं गौतमसंसार द्यौ रहित कुमेसर्व स्वेहवर्जितः सन् तिम सर्वस्वेहवर्जिते विचरे समयमपि हे गौतम

किं किञ्चिद्विषयं कप्रल पानोयमिव यथा ह्युद पानोयल्लक्षा पृथक् तिष्ठति तथा त्वमपि स्नेहन्त्यल्लक्षा पृथक् भवेत्यर्थः कीदृशं पानीयं शारदं शरदि
ज्जलौ भव शारद अत्र पानोयस्य शारदमिति विशेषणेन मनोरमत्वं स्नेहस्य दर्शितं स्नेहोहि संसारिणो जीवस्य मनोहरो लगति से शब्दीऽय शब्दाय
अथ त्व सर्वस्नेह वर्जित सन् समयमात्रमपि प्रमादं साङ्ग्याः २८ चित्वा धनञ्जयारिय पव्वईओहि सि अण्णारिय मावन्तं पुणोवि आइए समयं ० २९
हे गौतम यद्विलं अनगारितां साधुत्वं प्रव्रजितोसि प्रकर्षेण प्राप्नोसि किं क्त्वा धनञ्ज पुनर्भायीं त्यक्त्वा तदा पुनरपि वान्तन्यत्तं मापिव त्यक्तं वस्तुनि
ग्रीहणादर साङ्ग्याः सममात्रमपि सा ग्रामादौ २८ अव उज्झियसिन्न वधवं विउलंवेव धणीहसचय मातवि इय गविसए सम ० ३० हे गौतम मित्त
वान्धवं अव उज्झिय अदीह्यत्यल्लक्षा च पुनइ नो वससय धनस्य प्रोप समूहो धनो वस्तस्य सञ्चयो राशीकरणं तदपि अयोह्यल्लक्षा वित्तीय इति द्वितीय

चिच्छाधणं च भारियं पव्वइओ हि सि अण्णारियं । मावन्तं पुणोवि आइए समयं गोयम सा प्रमायए । २८ । अवउज्झिय
मित्तबन्धवं विउलंवेव धणोहसचयं । मातंवीपूयंगदिसए समयं गोयमराप्रमायए । ३० । न हुजिणे अज्जादिसइ वट्ठ

सा प्रमादौ २८ त्यक्त्वा धनं पुनं भार्या धनं अने भार्या छोडोने प्रव्रजितः अनगारतां दीचालीधी छे अण्णार ह्युओ छे सा भोगादिकं वां तं पुनरपि न
गवेषय कांमभोग सर्वतेवम्या छे ते बली अङ्गीकार मत करे सप्रयमपि हे गौतम सा प्रमादौ २८ अयोह्य त्यक्त्वा मित्ताणि च बान्धवांश्च क्त्वांश्च छे मित्त
तथा बान्धव भाई विपुल पुन एव इव्य समूह विपुलवितोर्णे जे धन संचा हता ते सर्व क्त्वांश्च छे मातन्नित्रादिकं गवेषय. एतावता मेलीने बीजीगर
बली गवेषणा करे सति समयमपि हे गौतम सा प्रमादौ ३० नहु निरुणे जिनीय दृश्यते वर्त्तमान काले वीतराग नयी दीसता बहुमती दृश्यते

मार्गो देशिती मया तवोपदिष्टः स मार्गस्त्वया विलोक्यते एव तस्मात् सम्यति इदानीं मयि जिने सति नैयायिके मार्गो मदुक्ते मार्गे समयमात्रमपि माप्रमादोः मयि विद्यमाने सति मयि विषये मोहात् भवान् जिनो न वर्तसे पश्चात्त्वं जिनो भावी तस्मादिदानीं महचने प्रामाण्यं विधेयं इत्यर्थः ३१ अवसोहिह्य कण्ठ्यापहं उत्तिन्नोसि पहं महालय गच्छसि मग्नं विसोहिह्यं सम० ३१ हे गौतम त्वं महालयं पत्न्या न सुत्तीर्णोसि प्राप्नोसि महान् सम्यक् ज्ञान दर्शनचारित्र लक्षणः आलयः आश्रयो यस्मिन् स महालयस्तं महालयं एतादृशं पत्न्यां राजमार्गं प्राप्नोसि किं कृत्वा कण्ठकपथं अथ शीथ्य कण्ठकानां बौद्ध चरकसख्यादीनां पत्न्याः कण्ठकपथ आकारः प्राज्ञातिकाः अथवा कण्डैः कुतूथिकैः आकूथो व्याप्तः कुतूथितः पत्न्याः कण्ठकापथस्तं परिहृत्य सम्यक् मुक्तिमार्गं राजमार्गमिव प्राप्नोसि हे गौतम यदि विशेषेण शोधिते निरवद्ये मार्गे गच्छसि तदा समयं अपि प्रमादं

मएदिस्समगदसिए । संपइनेयाउएपहे समयंगीयममापमायए ॥३१॥ अवसोहिह्य कण्ठ्यापहं उत्तिन्नोसिपहं महालयं गच्छसि मग्नं विसोहिह्या समयंगीयममापमायए । ३२। अबल्ले जहभारवाहए मामग्गेविसमेव गाहिद्या । पच्छापच्छाणु

मार्गदेशकः वणा मत मुक्तिमार्गना देशाङ्गहारदीर्घे स्यति मोक्षमार्गे पथि साम्प्रतद्ववणा मोक्षमार्गेने विषे प्रमाद मत करे समयमपि हे गौतम मा प्रमादो ३१ अवशीथ्यपरिहृत्य कण्ठकानां द्रव्यतस्थूलकण्ठकादीनां भावतः चरकादि कण्ठानो मार्गलाब्धो के चरकादीपायंडी तेहने पणो मार्गलाब्धो के उत्तीर्णोसि पथं महान्तं लाब्धो के मोटा मार्ग गच्छसि मार्गे त्वं विशौध्य भलो परे मार्ग सोक्कीने तुं जाइसो सुक्तेने विषे ते कारणे करीने समयमपि हे गौतम मा प्रमादो ३२ अबल्लो यथा भारवाहक निबल जिम भारवाहक मार्गविषम अवगाह्य प्रविश्य त्यक्त अङ्गीकृत भारं माथे भार लोधी के विषम

तं मा कुर्याः ३२ पवने त्रह भारवाहकः सामग्रे विसर्गे पञ्चाष्टावण समयः ३३ हे गौतम यथा कथित् भारवाहको विषमं मार्गं प्रयगाद्य रिपुर्ग्रे मार्गे स्वर्गादि भारमुत्पाद्य समे मार्गे अवलं स्यात् स च भारवाहकः पथात् गृहमा गत पथादनुतथ्यते पथात्तापयोदितः स्यात् तौर्यः ययाकविद्वारयाहकः सिरसि कतिचिद्विनानि यावत् विषमे मार्गे स्वर्गादि भारमुद्वहति तदनन्तरं कुत्रचित्पाथाणादि मद्ग्रे मार्गे भारेणाक्रान्तोऽह मिति ज्ञात्वा तं भारमुत्सृजति स च भारवाहकः पथाद् गृहमागतः सन् निर्दलनेन पथादनुतथ्यते पथात्तापयोदितः स्यात् तथा त्वमपि पिपसं मार्गं तारुण्यादि वयोविगीय महाव्रतभार सुज्ञात्वा समे मार्गे योवनीत्तारे कुत्रचित्परोपस्थादिना त्वलन् महाव्रत भारं त्यजन् प्रयत्नो भवन् प्रगाढं ज्ञेयमि प्रागतः संयमधनरहितो भूत्वा मा पथादनुतथ्ये मा पथात्तापयोदितो भूयाः इति विचिन्त्य समयमात्रमपि मा प्रमादो ३३ तिन्नोद्वमि प्रपन्नं मरु किं पुनर्चिद्वमि तीरमागम्यो अभि तुरपारं गमिष्ये ३४ हे गौतम त्व प्रणय भवसमुद्रं तीर्थे एव असि उज्जित प्रायमि किं पुनस्तोत्रं प्रागतः सन् तिष्ठसि श्रीदाम्नीन्यं भवसि हे गौतम भवार्णवस्य पारगन्तुं अभित्वरस्व पारगमने उत्तमो भव इत्यर्थः तीर तावत् समयं गीयममापमायए ॥३॥ तिन्नोद्वमि अगाधं सहं किंपुनश्च चिद्वसितीरमागम्यो । अभितुरपारं गमिष्ये समयं

भार मर्गं जानीते चोत्कर्षात् पापं दोषं तेनो योगमार्गं लाघो के दोहिलो पथात् पथात्तापं कृतव्या पथे ते भारवाहक मारग लाघ्या पक्षी पक्षतवि प्राटनी मार्गं जानीते ते पर यो गे मोमार्गं प्रादे रक्षा के तिवारे भारनाखीदीद हे गौतम मार्गं लाघिने योडामांही भारनाखी समयमपि हे गौतममा प्रमादो ३३ तीर्थे गि भारमागर मज्जंतं हे गौतम ममारसमुद्रतग्यो के किं पुनर्चिद्वसितीरमागतः हे गौतम काठे आवीवैठा काइ के अभि सन्नु खमुक्तिं गंगतमा गोत्र भय पार अर्थाग्युक्तिपदगन्तु हे गौतम तु योत्र सुक्ति जाइ समयमपि हे गौतम मा प्रमादो ३४ चपकत्रेणि सुलृता प्रारुक्षा चपकत्रेणि

मार्गो देशिती मया तवोपदिष्टः स मार्गस्त्वया विलोक्यते एव तस्मात् सम्प्रति इदानीं मयि जिने सति नैयायिके मार्गे मदुक्ते मार्गे समयमात्रमपि माप्रमादौः मयि विद्यमाने सति मयि विषये भोदात् भवान् जिनी न वर्त्तसे पश्चात्त्वं जिनी भावी तस्मादिदानीं मद्बचने प्रामाण्यं विधेयं इत्यर्थः ३१ अवसोहिह्य कण्ट्यापहं उत्तिन्नोसि पहं महालय गच्छसि मगं विसोहिह्यं सम० ३१ हे गौतम त्वं महालयं पश्या न सुत्तीर्णोसि प्राप्तोसि महान् सम्यक् ज्ञान दर्शनचारित्र लक्षणः आलयः आश्रयो यस्मिन् स महालयस्तं महालयं एतादृशं पश्यान् राजमार्गं प्राप्तोसि किं कृत्वा कण्टकपथं अथ शीथ्य कण्टकानां बौद्ध चरकसल्यादीनां पश्याः कण्टकपथ आकारः प्राकृतिकः अथवा कण्टैः कुतीर्थिकैः आकीर्णो व्याप्तः कुत्सितः पश्याः कण्टकापथस्तं परिहृत्य सम्यक् सुक्तिमार्गं राजमार्गमिव प्राप्तोसि हे गौतम यदि विशेषेण शोधिते निरवद्ये मार्गे गच्छसि तदा समयं अपि प्रमादं

मएदिस्मद्मगदेसिए । संपइनेयाउएपहे समयंगीयममापमायए ॥३१॥ अवसोहिह्य कंटयापहंउत्तिस्सोसिपहं महालयं गच्छसि मगं विसोहिह्या समयंगीयममापमायए । ३२। अबले जहभारवाहए मामग्गेविसमेव गाहिया । पच्छापच्छाणु

मार्गदेशकः घणा मत सुक्तिमार्गना देषादणहारदीसेच्छे सम्प्रति मोक्षमार्गे पथि साम्प्रतहवणा मोक्षमार्गने विषे प्रमाद मत करे समयमपि हे गौतम मा प्रमादौ ३१ अवशीथ्यपरिहृत्य कण्टकानां द्रव्यतस्थूलकण्टकादीनां भावतः चरकादि कंटानो मार्गलांघ्यो के चरकादीपायंडी तेहने पणी मार्गलांघ्यो के उत्तीर्णोसि पथं महान्तं लांघ्यो के मोटा मार्ग गच्छसि मार्गे त्वं विशीथ्य भली परे मार्ग सोभीने तुं जाइसी सुत्तने विषे ते कारणे करीने समयमपि हे गौतम मा प्रमादौ ३२ अबली यथा भारवाहक निबल जिम भारवाहक मार्गविषम अवगाह्य प्रविश्य त्यक्त अङ्गीकृत भार' माथे भार लोधी के विषम

तत्र मा प्रयाः १२ पञ्चने चह भारवाहण सामगो विसमे यगाहिया पच्छा पच्छाणतावए समय० ३३ हे गौतम यथा कथित् भारवाहको विपमं मार्गे पयगाण विपमे मार्गे मर्गादि भारमुत्पाद्य समे मार्गे मर्गादि भारमुहति तदनन्तरं कुत्रचित्पाषाणादि सापयोद्धितः प्यात् मोनः यथाकथिद्भारवाहक सिरसि कतिचिद्दिनानि यावत् विपमे मार्गे खर्णादि भारमुहति तदनन्तरं कुत्रचित्पाषाणादि मर्गे मार्गे भारिगाक्तास्तोह मिति ज्ञात्वा तं भारमुत्सृजति सच भारवाहकः पयाद् गृहमागतः सन् निर्धनेन पयादनुतथ्यते पयात्ताप योद्धितः प्यात् तया त्वमपि विपमं मार्गं तारुण्यादि न्ययोविगेप महाजतभार मुदाह्य समे मार्गे यौवनीचारे कुत्रचित्परीपहादिना त्वलन् महाव्रत भारं लभन् पत्न्या भर्तृ पयादल्ले ययमि प्रागतं संयमधनरहितो भूत्वा मा पयादनुतथ्ये मा पयात्तापपीडितो भूयाः इति विधित्व समयमात्रमपि मा प्रमादो. २२ तिजोदुमि पणमंरु किं पुणचिद्वसि तीरमागग्नी अभि तुरपारं गमित्तए सम० ३४ हे गौतम त्वं अर्णवं भवसमुद्रं तीर्णं एव असि उन्नद्धित प्रायामि किं पुनन्नेरं प्रागतः सन् तिष्ठसि औदासीन्यं भजसि हे गौतम भवार्णवस्य पारगन्तुं अभिलरस्व पारगमने उत्तालो भव इत्यर्थः तीर

तावत्तु समयं गीतममापमायए ॥३३॥ तिगोहिमि अगावंमहं किंपुण चिद्धिसित्तीरमागओ । अभितुरपारंगमिच्चए समयं भारं नाचो के पीरताले पापडो तेहनी पोणमार्गं लांघ्यो के दोहिलो पद्यात् पद्यात्तपं कृतस्या पछे ते भारवाहक मारग लांघ्या पछी पछतवे पाडनी मार्गं नांजो के उर योरो सोमार्गं आटे रणा के तिवारे भारनाखीदीइ हे गौतम मार्गं लांघीने थोडामाहीं भारनाख्यो समयमपि हे गौतममा यनादो ११ तोपेमि भयमागर महांत हे गौतम मंसारसश्रुतयो के किं पुनस्तिष्ठसित्तीरमागतः हे गौतम काठे आवीवैठा काइ के अभि सग्गु खुमुक्तिं गंतवरा गोइ भय पारं पद्योन्मत्तिपट्टगत्तु हे गौतम तुं गोत्र मुक्तिं जाइ समयमपि हे गौतम मा प्रमादो ३४ चापकञ्चेलि सुत्तता आरुह्य क्षपकञ्चेलि

सुच्यते सूत्र संजोगाविष्यमुक्त्वा अणगारस्य भिक्वुणो आयार पाउकरिस्सामि आणुपुब्बिं सुणेहमे १ हेजंनू संयोगात् विप्रसुक्तस्य अनगारस्य भिक्वोः
आचारं साधुयोग्यक्रियां बहुश्रुतपूजा रूप बहुश्रुतस्वरूपज्ञानं आनुपूर्व्या अनुक्रमेण प्रादुःकरियाणि प्रकटी करियामि मे मम कथयिष्यतः त्वं शृणु १
अथवा साधो आचारं आचारं बहुश्रुतस्य आचारं बहुश्रुतः कीदृशं स्यात् तत् प्रकटी करियामि १ प्रथमं तत् परिज्ञानार्थं अबहुश्रुतस्य लक्षणमाह ॥
जया विहोइ निव्विज्जे थडे लुडे अणिगहे अभिक्खणं उल्लवई अविणीए अबहुसुए २ यथ यी मनुयो निर्वियो भवति अपिशब्दात् सवियो वा भवति
स चेत् स्तब्धो अहङ्कारी भवति पुनर्लब्धो भवति रसादिषु लोलुपो भवति पुनर्यो अनिग्रह इन्द्रिय दमरहितो भवति पुनर्यः अभीक्ष्णं वारं२ उल्लपति उवा
बल्येन यथा तथा अविचारितं लपति वाचालो भवति स पुरुष अविनीतो विनयधर्मरहितोऽबहुश्रुत उच्यते सवियोपि अबहुश्रुतः स्यात् चेत्सविद्यत्वस्य
फलं न प्राप्नुयात् तद्विपरीतो बहुश्रुतः स्यात् अबहुश्रुतस्य कारणमाह २ अह पंचहि ठाणेहि जेसिं सिक्खा न लभई थंभाकोहापमाणं १ रोगिणालस्यए
णए ३ अथ श्रीतुः पुरुषस्य उल्लक्षणता करणी ये पञ्चभि स्थानैः प्रकारे शिष्याग्रहणा आसिवना रूपान लभ्यते न प्राप्यते तानि पञ्चस्थानानि
शृणु इत्यध्याहार स्तम्भः क्रोध प्रमाद रोग आलस्य च स्तम्भात् अहङ्कारात् शिष्यायोग्यो न भवति तथा क्रोधात् अपिशिष्यायोग्यो न भवति तथा पुनः
प्रमादेन मदविषयकषायनिद्राविकथा रूपेण उपदेशयोग्यो न स्यात् तथा रोगेण वातपित्तश्लेष्मकुष्ठशूलादिव्याधिना शिष्याग्रहणाहो न भवति तथा

लुडेअणिगहे । अभिक्खणं उवल्लवई अविणीएअबहुसुए ॥२॥ अहपंचहिंठाणेहिं जेहिंसिक्खानलसम्भई थंभाकोहापमा

स्तब्धः लुब्धः रसादिदृष्टः स्तम्भरहे लोभ करे इन्द्रो आपणा वयं न करे अहङ्कार करे अभिक्षण पुनः२ वार वारं उल्लपीति वार वारवोले लवाडी करे स
अविनीतः अबहुश्रुतः उच्यते ते साधु अविनीत अबहुश्रुत कहो जे २ अथ पञ्चभिः स्थानैः हवे पांचे धानके करी ये सिचाग्रहणं न लभ्यते सूत्र अर्थने

भाष्येन प्रयत्नमिति च मतेन प्रकृतैः सधैः प्रकारैः प्रथया एतया स्थानानां मध्ये एकैकेनापि स्थानेन शिक्षा न प्राप्यते गुरुपदिटागास्तार्थाभ्या समर्त्तुं न
 शक्यं शिक्षा नामान्यभावात् प्रयत्नतत्त्वं स्यात् ३ अथापि तन गाथाया बहुवृत्तत्वेनेत्माह अह अट्टहि ठाणेहि सिक्कासौलेत्ति पुच्छं पत्तस्सिरेमयादत्ते
 नमसः ४ प्रयत्नतत्त्वं स्यात् प्रकृतैः शिक्षासौल इत्युच्यते शिक्षा अहणासेवना रूपगास्त्वं शीलते धारयतीति शिक्षां शील-
 तादि पद्यतत्तागानीमानि प्रकृतैः प्रयत्नतत्त्वं स्यात् पुनः मदा दांतः जितेन्द्रिय पुनर्यो मम न उदाहरेत् य एतादृशी भवति स गुरुणां शिक्षायोग्यो भव-

सप्तमं तद्विनिर्माणं । ३। अतश्चद्विहागे हिं सिक्वासीलित्तिवुच्चं । अहस्मिरेसयादंते नयमममुदाहरे । ४। नासीले

पुनर् रागगालम्पणय । ३। अ० अ० १२८। नाह । तत्सकलतत्त्वमुच्यते ।
नामिया अद्वलीनुण । अक्षोहगेसञ्चरण मिज्वासीलेति बुच्चई । ५॥ अहचउदसहिंठाणिहिं वट्टमाणीउसंजए । अविगीए

मने ते पांच न्यायन कहे गर्भात् जाधात् प्रमादात् गर्व करो क्रीधि करोर प्रमादेकारि इनिन्दा करीने रीगणालस्ये न च रोग करीने ४ आलसे करीने ५ ए पाप रोने तरो पर्व सत न पांस २ प्रथ अष्टभिः स्थानैः हवेण आठे स्थानके करीने शिक्षा शीलः इति उच्यते शिक्षाने योग्य हुवे यती अहसनशीलः सदा दक्षिः इन्द्रियमदने मने नही सदा आपणोइ र दोयदमे न च मर्म उदाहरेत् कोइ नी मर्म बोले नही ४ न शीलेन नव विध शील सातिसारा पयोप नर्त सदा गोम आचार सज्जित हुवे प्रतीचार न होइ न स्यात् अति लोभुपः अति लीलपी न हुवे आक्रोधस्य तत्परतः क्रीध न करे सत्य बोले ए आलसे रोगी तरो गिना गोम कहेने मिता शीलः इति उच्यते ५ अथ चतुर्दशस्थानकैः हवे चउद स्थानकने विषे वर्त्तमान असाधु असंयती कहीइ पवित्रता. इति उच्यते १ माप पवित्रोत कडोर निर्व्याणं मोच न याति निर्व्याणं कहेइ मोच तीहां पणि नजाइ ६ पुन. पुनः क्रीपी भवति बार

तीत्यर्थं गुणिनी ग्रहणात् गुणानां ग्रहणं कर्त्तव्यं नासीले न विसीले न सिया अइलीलुए अकीहणे सच्चरई सिक्खा सीलेत्ति वुच्चई ५ पुनरेतादृशः शिञ्जा शील उच्यते एतादृश य सर्वथा अशीलो न स्यात् न विद्यते शीलं यस्य स अशीलः शीलरहित इत्यर्थः पुनर्यो विसीलो न स्यात् विसृज्यशीलो विसीलः अतीचारै कलुषितव्रती न स्यात् यः पुनरति लोलुप अति रसास्वाद लम्पटी न स्यात् अथवा अतिलोभ सहितो न स्यात् पुनर्योऽक्रोधनः क्रोधिन रहितः स्यात् पुनर्यः सत्यरतिः स्यात् स शिञ्जाशीलः स्यात् इत्यर्थं हास्य वर्जनं १ दांतत्व २ पर मर्मानुदघाटनं ३ अशील वर्जनं ४ विसीलवर्जन ५ अति लोलुपत्व निषेधन ६ क्रोधस्य अकरणं ७ सत्यभाषण ८ एतैरष्टभि प्रकारैर्बहुश्रुतत्वं स्यादिति भावः ५ अथ अबहुश्रुतत्व बहुश्रुतत्व इतीरविनीत विनीतयोः स्वरूपमाह अह चउदसहि ठणेहि वट्टमाणे उसंजए अविणीए वुच्चई सोडनिव्वाणं च न गच्छई ६ अथ चतुर्दशसु स्थानेषु वर्त्तमान संयतोऽविनीत उच्यते स चाविनीतो निर्वाणं मोक्षञ्च नगच्छति न प्राप्नोति अथवा निर्वाणं ज्ञानदर्शन चारित्र्यलक्षण रत्नत्रयं सुखकारण न प्राप्नोति अत्र चतुर्दशसु स्थानेषु इति सप्तम्यर्थे प्राकृतत्वात् ततोया बहुवचन ६ अथ तानि चतुर्दशस्थानानि तिसृभिर्गोथाभिराह अभिक्खणं कीहो हवइ पवत्थञ्चपकुब्बई मिन्निज्ज माणो वमई सुय लइणमज्जई ७ अविपाव परिकेवो अविमित्तसु कुपई सुप्पियस्साविमित्तस्स रहे भासइ पावगं ८ पइववाइ दुहिले यइ लुइ अणिगहे असम्बिमागो अचियत्ते अविणी इत्ति वुच्चई ८ अथतानि चतुर्दशस्थानानि विभजति य ईदृशो भवति स च पुमान् अविनीत इत्युच्यते ईदृशः कीदृशः

वुच्चई सोडनिव्वाणं चनगच्छई ॥६॥ अभिक्खणं कीहो हवइ पवत्थं चपकुब्बई । मित्तिज्जमाणो वमई सुयं लइणमज्जई । ७।

वार क्रोध करे प्रवृत्त्यं पुनः कुरुते दीर्घं क्रोधो स्यात् ते घणो काल क्रोध राखे मित्रीयमाणिपि वसति त्यजति मीत्राद कीजि ते मित्राईने माने नहीं श्रुतलब्धा अहङ्कारं करोति शास्त्र भणैने अहङ्कार करे ७ अपि सम्भावने पाप परिज्जेपो पाप समतिने विषे न पलाइ सूधी पाले नहीं मित्रे पु कुपति

द्रुहिली द्रोघा द्रोहकरणशोल इत्यर्थं पुनस्तब्धी अहङ्कारी अहं तपस्वी इत्यादि जलकः पुनर्लुब्धो रसयुक्ता हारादौ लोभी पुनरनिग्रहः अवशी कर्तेन्द्रियः पुनः असंविभागी सम्बिभजति आनीताहारं अन्येभ्यः साधुभ्यः प्रार्थयतीत्येवं शीलं सम्बिभागी नसम्बिभागी असम्बिभागी आहारेण स्वयमेव उदरं विभर्त्तौ ल्यङ्गः अव्यक्तै न ददाति अचियत्ते इति अप्रोतिकरः दर्शनेन वचनेन अप्रीतिं उत्पादयति एतैर्लक्षणे रविनीत उच्यते अथ चतुर्दशस्थानानां नामानि आह क्रोधः १ क्रोध स्थिरीकरणं २ मितलस्य वमनं त्यजनं ३ विद्यामदः ४ परछिद्रान्वेषणं ५ मित्राय क्रोधस्योत्पादनं ६ प्रियमित्रस्यैकान्ते दुष्टभाषणं सुखे मिष्टभाषणं ७ अविचार्यभाषणं ८ द्रोहकारित्वं ९ ग्रहङ्कारित्वं १० लोभित्वं ११ अजितेन्द्रियत्वं १२ असम्बिभागित्वं १३ अप्रीतिकरत्वं १४ चतुर्दशस्थानानि चतुर्दशहेतूनि कारणानि अविनीतत्वोत्पादकानि ज्ञेयानि ८ अहं पुनरसहिं ठाणेहि सुविणी इति वुच्चई नीयावत्ती अचवले अमाई अकूहले १० अथ पञ्चदशभिः स्थानैः सुविनीत इत्युच्यते तानि पञ्चदशस्थानानि इमानि यः एतैः पञ्चदशभिर्लक्षणै युक्ती भवति सविनीत इत्यर्थः प्रथम यः नीचावर्त्ती नीचं अनुवृत्तं गुरो श्रित्या शनात् अनुवृत्तं तत्रवर्तितुं स्थातुं वा शीलं यस्य स नीचावर्त्ती गुरोः श्रित्यातः गुरो राशनात् वा नीचे शय्यासने शेते तिष्ठति वा इत्यर्थः १ पुनर्योऽचपल न चपलः अचपलः अचपलत्वं चतुर्धा भवति गत्या अचपलः २ भाषा अचपल ३ भावे अचपल ४ गत्या अचपलः शीघ्रचारी न भवति १ स्थित्या अचपल स्तिष्ठन् अपि शरीरहस्तपादादिकं अचालयन् स्थिर स्तिष्ठति २ भाषया अचपलः

असंविभागी अविचयत्ते अविणीएत्ति वुच्चई । ६। अहपन्नरसहिंठाणेहि सुविणीएत्ति वुच्चई । नीयाविती अचवले अमाई

अप्रीतिकर सघलाइने अप्रोतनी करणहार एवम्बिधी अविनीतः कथ्यते एहवी साधु अविनीत कहीइ ८ अथ पञ्चदशस्थानके ए पुनरहस्थानके साधु सुविनीत इति कथ्यते सुविनीत कहीजे नीचवृत्तिः १ नमनशीलः गुरोने नमे चपलपणे नहीं माया रहित ३ अकूतुहल कवूहले करो रहित ४ १०

प्रसन्नदिभायो न प्यात् २ भावेन प्रवचन. नृचे प्रयत्नं अनागतं प्रसमाप्ते सत्येव तत्र गृह्णाति ४ प्रचपलम्यार्थः २ पुनर्यं प्रमायो मायाभ्यास्तीति मायो युग मिश्रणादभासो आचार्यादीनां अप्रगल्भः ३ पुनर्यः अकुतूहलः न विद्यते कुतूहलं यस्य स अकुतूहल कुहक इन्द्रजाल भगल विद्या नाटका दोषो न नयिलोक्त इत्यर्थः ४ १२० अथ चाहिंस्त्रिभूते पञ्चध्वं न कुर्वई मित्तिज्जमाणी भवई सुय लज्ज, नमज्जई ११ पुनर्योऽल्पं अधिज्ञपति अस्य गन्तोऽज्ञ भाग्यः कं प्रपि न अधिज्ञपति किमपि कठिनेर्वचने न निर्भस्तयति इत्यर्थः ५ च पुन. प्रवच्यं न करोति प्रचुरकालं क्रोध न रचति दीर्घं रोषो न प्यादित्यर्थः ६ मिलीयमाणं भजतं मित्रं कर्तार नेवते कोर्यः यः कञ्चित् स्वस्मै विद्यादानाद्युपकारं कुर्यात् तस्मै स्वयमपि प्रत्युपकारं करोति भासो न प्यात् इत्यर्थः ७ पुनः द्रुत नयत्वा न साद्यति मट न करोति ८ अष्टमं स्थान ११ नय पाव परिच्छेदो नयमिच्छेत्तु कृष्णं अप्रियस्मावि मित्तम्

अकुतूहले ॥१०॥ अप्यंचाहिंस्त्रिवती पवंधंचपकुव्वती । मित्तिज्जमाणोभयती सुयंलहुं नमज्जती ॥११॥ नयपावपरिक्खे

वी नयमिच्छेत्तुप्यती अप्रियसाविमित्तम् रहेकल्लाणभासई ॥१२॥ कलहडमरवज्जण बुद्धे अभिजाइगोहिरिमंपडि

स धमपि नागिपति कठोरपवन न गीने कटेहो ५ क्रोधवर्धनं न कुरुते क्रोध वधारे नहीं ६ मोक्षे यतामपि भज्यते ७ सर्वभूत औवादिकसु मीचाइ न नी गते मयान न नयना न मायति ८ ग्रास्यभाषीनं सदनं करे सर्वथा ११ नच पाप परीक्षीषी प्राचार्यादिकनी निन्दा न करे नच मित्रे भ्यः कुप्यति निन्द उपरं करो नही १२ प्रमियन्तापि मित्रस्य प्रसिक्तस्य उभोवाइ करे ११ एकान्ते रम्यं भापते एकान्ते भली भलो वात करे १२ कलहडमर रीयेतं तन्ना करी योत, तचनकनन न कर मुडिवान् सयमभारवाहकः ज्ञात तत्वनी जाणसुविनीतः झैमान् नजावत १४ प्रति संलीन प्रतिज्ञा

रहे कक्षाण भासई १२ च पुन- पायपरिबेगो न भनति पापेन परिचिपति तिरस्करोतोत्येव शील पापपरीक्षेयो समिति गुह्यादिषु स्वय स्खलनं कृत्वा आचार्यादिभिः शिष्यमाणः सन् आचार्यादीनां एव मर्मोद्घाटको न भवति ८ न च मितेभ्यः कुप्यति अपराधि सत्यपि मित्रोपरि क्रोधं न करोति १० पुनर्योमितस्य सम मितत्वाङ्गीकृतस्य अप्रियस्य च अपराधि सत्यपि पूर्वकृतं सुकृतमगुस्मरन् रहसि अपि कल्याणं एव भव्यं एव भाषते न च तस्य दूषणं वदतीत्यर्थः ११ कलह डमरवज्जो इ बुद्धेय अभिजाइ गौहिरिम पडिसंलीणे सुविणी इति वुच्चई १२ पुनर्य- कलह डमरं वर्जयति तत्र कलहं वाक्य शुद्धं त्यजति डमरं चपेटा सुष्टिलतादिभिर्युद्धं तयोरुभयो वर्जको यो भवति १२ पुनर्बुद्धिमान् बुद्धोऽवसरज्ञो भवति पुनर्योऽभिजातिगो भवति अभिजातिं कुलीनतां गच्छति प्राप्नोतीति अभिजातिग- गुरुकुलवास सेवक इत्यर्थः १३ पुनर्योऽङ्गीमान् ङ्गी विद्यते यस्य स ङ्गीमान् कलुषाध्यवसाये अकार्यकरणे त्वपायुक्त इत्यर्थः १४ प्रति सलीन गुरु सकाशेऽन्यत्रवाइत स्ततो न चेष्टते चेष्टां न करोति स प्रतिसंलीन उच्यते य एतादृशी भवति स विनीत उच्यते अथ पूर्वीक्त पञ्चदशस्थानानां सुविनीतत्वकारणानां नामान्याह गुरो रासनात् द्रव्यभावतो नीचासनोपवेसनं १ अचपलत्वं २ अमायित्वं ३ अकतूहलत्वं ४ कस्यापि अनिर्भसन ५ अदीर्घरौषल्वं ६ मितस्य उपकारकरणं ७ विद्या मदस्य अकरणं ८ आचार्यादीनां मर्मस्याऽनुदघाटनं ८

संलीणे सुविणीएति वुच्चई ॥१३॥ वसेगुरुकुलेनिच्चंजोगवं उवहाणवं । प्रियंकरेपियंवाई ससिक्खंलुडुमरहई ॥१४॥

वान् आपणी इन्द्रो दमे सुविनीत इति उच्यते ते शिष्य सुविनीत आज्ञाकारी कहीये १३ वसेत् गुरु कुलपासे नित्यं निरन्तरं तिष्ठन्ति सुविनीत शिष्य सदाइ गुरुपासे वसे योगवान् उपधानवान् योगवान् धर्माव्यापारविधिकर्त्ता तपो विग्रेषसूतपठनादौ जिम उपधान प्रीयंकर प्रीयवादी प्रेम करे प्रेम बोले सशिचां लब्धं अर्हती ते शिष्य शिष्यानि योग्य होवे १४ यथा शङ्खशङ्खे पयो दुग्धं चित्त जिम संख दूधे भयो द्वाभ्यां विराजते दीइ प्रकारे वाहिरि

यतिधर्मस्तथाकीर्तिं श्रुतं च एतत्पदार्थत्रय स्वतएव भासते बहु प्रचुर श्रुतं श्रुतज्ञान यस्य स बहुश्रुतः तथा एवं गुरुकुलवासिनि साधौ ब्रह्मश्रुते आश्रयविशेषात् अत्यन्तं शोभते बहुश्रुते स्थितौ धर्मः कीर्त्तियश्च मालिन्यं न प्राप्नोति अत्र कीर्त्तिगुणस्वाद्या यशः सर्वत्र प्रसिद्धत्वं इति अनयोः कीर्त्तिं यशसीर्लब्धेयं ज्ञेयं १५ जहासे कवोयाण आसन्नो कथएसिया आसिजवेण पवरे एवं हवद् बहुस्रुए १६ बहुश्रुतः साधु एवं भवति एतादृशो भवति एवं विराजते एवमिति कथं यथा कवोजानां कांबोजदेशीद्भवाना अश्वानां मध्ये यः आकीर्णः शीलादिगुणैर्व्याप्तो विसृज्यमाता पितृयोनिरजत्वेन सम्यग् आचारखामिभक्तादिशालिहीचशास्त्रीक गुणयुक्तः कोदृशः आकीर्णः कथकः लघुपाषाणभृत कुतप निपतन सजातशब्दात् न तस्यति अथवा शस्त्रादीनां प्रहारात् निर्भीक कथकः उच्यते पुनः कोदृशः सः जवेनवेगेन सम्यक्गत्या प्रवरः प्रकर्षेण वरः श्रेष्ठः यथाहि सर्वेषु कांबोजदेशीद्भवेषु अश्वेषु आकीर्णः कथको अश्वो गमनेन अत्यन्तं प्रधानो भवेत् राजादीनां वल्लभो भवेत् तथा बहुश्रुतोपि सर्वेषां ज्ञानक्रियावतां मुनीनां मध्ये परवादिनां वादचस्त सम्यक् आचारविहारेण विराजमानः स्यात् सर्वेषां वल्लभो भवेदित्यर्थं जहाइन्न समारूढे सूरदेवपरक्रमे उभञ्चो नदिघोसेण एवह १७ पुनर्यथा सूरः आइन्न समारूढः आकीर्णो जाति विशुद्धघोटक स्त्रतसमारूढ, आकीर्णं समारूढो दृढपरक्रमः स्थिरपरक्रमो बलं यस्य सः स्थिरपरक्रमः स्थिरोत्साहः केनापि अन्यसुभटेन न अभिभूयते इति अध्याहरः नच त प्रत्याश्रितोपि भृत्यादिवर्गं केनापि अभिभूयते कथंभूतं ससूर उभयतो वामदक्षिणतः अथवा पृष्ठत

कथएसिया आसिजवेणपवरे एवं हवद् बहुस्रुए । १६। जहाइण समारूढे सूरदेवपरक्रमे उभञ्चो नदिघोसेण एवहव

आकीर्णसुविनीत प्रधान घोडो ह्रीवे अश्ववेगेन प्रवरः अश्व घोडो वेगे करो प्रधान एव भवति बहुश्रुत शोभे १६ यथा आकीर्णः जाल्यतुरङ्गमाश्रित जिम असवार आकीर्ण सुविनीत घोडे चढ्यो जिम शूरो दृढपरक्रमवान् सुभटं शूर परक्रमी सत्वन्त उभ यतः वामदक्षिणपार्श्वे द्वादशतूर्यनादेन सहित

पयसां वा नांदीयेण उपनत्ति नांदी सादगव्याणि तेषां सादगव्याणां घोषा नांदीघोषस्तेनोपलब्धतः अथवा त्वं चिरं जीया इत्यादि वन्दिजनीया
 स्तितागो र्वन्त तस्य योष गच्छ स्तेनोपनत्ति यथैताश्च शूर समेत पित्रयो स्यात् एवं बहुयु तोपि साधुर्जिनप्रवचनात्वारुढः दृढपरक्राम दृढ्यत्परवादि
 न्योगात् पयसाः परमादि नये समर्थः उभयतो दिग्वज्रयो नाध्यायरूपेण नांदीघोषेणोपलब्धतः अथवा उभयत पार्श्वयोः ग्रियाध्ययनरूपेण नांदी
 र्वन्तेण उपनत्ति तः प्रयत्ना प्रपन्नोपलब्धतेन स्तोत्रं चिरजीवत्वसौ इत्याद्यागोर्वचनरूपेण नांदीघोषेणोपलब्धतः परतीर्थैः पराभवितु अयस्यो भवेत्
 तन्मयितोपि मयः केनापि पराभविष्यं न गच्छते १७ जज्ञा करेण परिनिजे कुंजरे सट्टिहायणे बलवते अण्डिहए एव १८ यथा पट्टि हायने पाट्टिवा
 विद्धः कुत्तरी चनरात् यत्तिवतः स्यात् प्रतिहंदि गजेः परिहृतः पट्टिहायन तथा कुत्तरः स्थिरमतिथ स्यात् एवं बहुयु तोपि उत्पातिष्यादि च तस्मिन्विद्धि
 त्तरभयो गतः करेणभिर्म्मिनोभिः परिकोर्णः परिहृतः पट्टिहायन तथा कुत्तरः स्थिरमतिथ स्यात् एवं बहुयु तोपि उत्पातिष्यादि च तस्मिन्विद्धि
 भिर्म्मिनोभिर्म्मिनोभिः यद्मानगान्वायं वलः केनापि प्रतिवादिना जेतुं न शक्नते १८ जज्ञासि तिक्वसिगे जायखन्धे विरायई वस हे जूहाहिर्वदं
 एव १८ गग म इति प्रपन्नमागो वृषाः यूयस्य गोवर्गस्य अक्षिपो पिराजते एवं बहुयु तोपि विषेण राजते कयन्तूतो वृषभः तीक्ष्णशृङ्गः पुनः कयं
 भूतः पागधत्तयः उत्पन्न पूरैरगभागः एतादृगो वलो वदंश्च बहुयु तोपि गोभते कयन्तूतो बहुयुत परपञ्चभेदकत्वेन तीक्ष्णे स्वसत परमत ज्ञानरूपे
 वृषभः ॥१९॥ जज्ञा करेण परिकोर्णो कुंजरे सट्टि हायणे । बलवते अप्यडिहए एवं हवद्रवहुसुए ॥१८॥ जज्ञा से

विद्धं पाने सादगव्यानां ततो मोमे एव भवति नद्रुतः इमं वद् नु तसीमे १७ यथा हस्ती हस्तनीभिः परिहृतः जिस हथणीने परिवारे परिवर्त्यो
 यतो वृषभः पृष्ठी पट्टि हायनः पट्टि पर्वणः जिस हाथो साठिर्वर्पनी वलवान् प्रप्रतिहती भवति अनिरा वेरी हाथी पराभवी सके नहीं एवं भवति बहु

शास्त्रे एव शृङ्गे यस्य स तीक्ष्णशृङ्गः पुन कथञ्चतो बहुश्रुतः जातः उत्पन्नो गणस्य कार्यरूपधुरं प्रतिघोरैरियकत्वेन पुष्टः स्वान्यो यस्य सजातस्त्वन्वः पुनः कोदृशी बहुश्रुतो यूयाधिपतिः यूथस्य चतुर्विध सङ्घस्य अधिपति रूपापति एवं बहुश्रुतो यूथाधिप ह्यभवत् आचार्यादिपदवीं प्राप्तः सन् विराजते १८ जहासे तिक्वदाढे उदग्ने दुष्पहंसए सीहे मियाणपवरे एवं० २० यथासिंहो मृगाणां अरण्यजीवानां मध्ये प्रवरः प्रधानः स्यात् एवं बहुश्रुतोपि सिंह इव अन्यतीर्थाय मृगाणां मध्ये प्रकर्षेण श्रेष्ठः स्यात् कथंभूतः सिंहः तीक्ष्णदंष्ट्र पुनः कौट्य सिंहः उदग्रः उल्कटः पुनः कथञ्चतः दुप्रहंस्यकः दुरभिभवः अन्यै जीवैर्दुष्ट्यः दु सह इत्यर्थः बहुश्रुतोपि सिंहइव कथञ्चतो बहुश्रुतः तीक्ष्णः समनयविद्या रूपा दंष्ट्रा यस्य स तीक्ष्णदंष्ट्रः अतएव उल्कटः दुर्जयः

तिक्व सिंगी जायखंधे विरायई । वसहे जूहाहिबई एवं हवइ बहुसुए ॥१६॥ जहासेतिक्व दाढे उदग्ने दुष्पहंसए सीहे मियाण पवरे एवं हवई बहुसुए ॥२०॥ जहा से वामुदेवे संख चक्क गयाधरे । अप्पडिहय बले जोहि एवं हवइ

श्रुतः इम ए हाथीनि दृष्टान्ते करौ अन्यदर्शनेये अजय हुवे बहुश्रुतसाधु १८ यथा सः तीक्ष्णः शृङ्गः जिमतीयासी गडानी धणी जातीपचितभूतः स्वान्योऽस्येति ह्यषभः उपचितखलू स्तब्धे करो विराजोत के ह्यषभः यूथाधिपतिः जिम ह्यषभ गायनायुथ मांहि सीभे एवं भवन्ति बहुश्रुतः इमवहुश्रुत हुवे १८ यथा तोक्ष दंष्ट्रः जिम तोक्ष दाढसहितः उदग्रः उल्कटो अतएव दुःप्रधर्षको अन्यै दुरभिभवनीयः अनरे जीवें पराभवीसके नहीं यथासिंहो मृगाणां प्रवरः जिम सीह मृगमाहि प्रधान एव भवति बहुश्रुतः २० यथा सवासुदेव जिमते बासुदेव संख १ चक्र २ गदाधरः संखचक्रगदाप्रमुख ए धारे अप्रति हतबलयोधः किणही जीलु न जाइ इत्यु महासुभट हुवे एवंविधः बहुश्रुतो भवन्ति २१ यथा स चतुरन्तः जिम चक्रवर्त्ति चतुरङ्गिणी सेनानी नायक

पुनः कृतम्भूतो ननुभूतः दुःप्रपञ्चः अन्य तोष्य दुर्धृष्यः कलितु मगस्य इत्यर्थः २० जहानि वासुदेवे सत्त्वचक्र गयाधरे अथ उहय वने जीहे एयं २१
यया न यमिनी ताम्रदेवः प्रप्रतिहतवनः व्यात् प्रप्रतिहतं जेनापि प्रनिवारितं बल यस्य स अप्रतिहतवनः एव ननुभूतोपि केनापि परप्रतिना प्रनि
वारितवनः व्यात् कोट्यो वासुदेवः यमुषक्त गदाधरः वासुदेवस्य हि रत्नसक्तं स्यात् चक्रं धनुह खगो मणौ गया होइत हयवगमाला सरिता सत्तद्र
माह रयणाह वासुदेवस्य १ प्रत्र तयाणां एव ग्रहणं ननुभूतेन साम्यायं सप्ताना मध्ये तयाणां एव प्राधान्य मप्यस्ति पुनः कोट्यो वासुदेव योधः
ययति यतनू प्रतिमंशरतीति योधः यदुलं युहे मूरा वासुदेवाः खमासूराः अरिहताः तपसूरा भोगसूरा चक्रवर्दी वासुदेवोहि स्वगरीरेण
युहं कृता गतू नू जगतीत्यर्थ एवं ननुभूतोपि वासुदेव वत् कोट्यो वडुयुतः सत्त्वक्त गदातुप्यानि रत्नवयाणि प्राग्दर्शनचारित्ररूपाणि धरतीति
ग्रंगप्रभगधारः पुनः कोट्यो वडुयुती योधः अन्तर गतुवातकः अत्र वडुयुतस्य वासुदेवोपमानं २१ जहानि चाउरन्ते चक्रवर्दी महट्टिया च
उह मरगजाधिरुहं पयं २२ यया स इति प्रसिद्ध चक्रवर्ती विराजते इत्यवाहारस्तथा वडुयुतीपि विराजते कोट्ययकृपती चातुरन्तः चतुर्भि हय गज
रथपदातिभिः गैनागे यन्तोडरीणां विनागयग्य सचाउरन्तः चतुरत एव चातुरत प्रासमुद्रं प्राहिमाचलं विविधविधाधर हृन्द गीत कीर्त्ति तथा एक
अथं पट्ट पट्ट मगजपानकः चातुरन्तः पुनः कोट्ययकृपती महर्दिक महती कडिर्यस्य स महर्दिक चतु पट्टि सहयान्तः पुरर्नारीणा गयारा वैक्किय
वडुमुप ॥२१॥ जहानि चाउ रंते चक्रवर्दी सन्निट्टिए । चउदस रयणा हिवर्दे एवं हवड्र वडुमुप ॥२२॥ जहा से स

पताशि नारायणी धनो चक्रवर्तिने मोटो कटि हुवे चतुर्दशरत्नाविपतिः स्यात् चजदे रत्नवनिधाननो प्रधिपति नोत्र सुगु भोगवे एव भयतो ननु
यत् २२ यया मगजपानः विमते इन्द्र सत्त्वानः जगानेवनी धनो वज्रहस्त दैत्यपुरंदरमन वज्रहायने विपे रहे दैत्यने विगसाडे गजदेवाधिपतीः

शक्तिं विधाय रममाणः वैक्रियादि ऋद्धि सहित इत्यर्थः दिव्यानुकारि लक्ष्मीयुक्तो वा पुन कौट्यश्च कृवर्त्ता चतुर्दशरत्नाधिपतिः चतुर्दशरत्नानि अमूनि सेनापति १ गृहपति २ पुरोहित ३ गज ४ हय ५ सूत्रधार ६ स्त्री ७ चक्र ८ कुल ९ चर्म १० मणि ११ काकिनो १२ खड्ग १३ दण्ड १४ एतेषां रत्नानां स्वामी एवं बहुश्रुतोपि कौट्यो बहुश्रुतः चतुर्भिः दानशैल तपो भावलक्षणेर्दक्षैरन्तश्चतसृणां गतीनां यस्य स चतुरन्त चतुरन्त एव चतुरन्तः चतुर्दशरत्नाधिपतिः चतुर्दशपूर्वरूपाणि रत्नानि तेषामधिप इत्यर्थः पुनः कौट्यो बहुश्रुतः महर्षिः काः महत्य ऋद्धयः आमर्षौषधिव प्रौढधिखेलौषध्या दद्या यस्य समहर्षिकं लब्धि ऋद्धिसहित इत्यर्थः अथवा महती ऋद्धिज्ञानसम्पत्तिर्यस्य स महर्षिकः २२ जहारे सहस्रकृते वज्रापाणी पुरन्दरे सक्के देवा हि वर्दे एवं० २३ यथा स इति प्रसिद्ध, शक्र इन्द्रो विराजते तथा बहुश्रुतोपि विराजते कौट्यः शक्र सहस्राक्षः सहस्रं अक्षीणि यस्य स सहस्राक्षः सहस्रनेत्र कौट्यः वज्रपाणिः वज्रशस्त्र हस्तः पुनः कौट्यश्च पुरन्दरः पुराणि दैत्यनगराणि दारयति विध्वंसयतीति पुरन्दरः दैत्यनगर विध्वंसकः पुनः कौट्यश्च देवाधिपतिर्देवेषु अधिपति देवाधिपतिः देवेषु अधिक कान्तिधारी अथ कौट्यो बहुश्रुत शक्रः सहस्रं अक्षीणिश्रुतज्ञानानि यस्य स सहस्राक्षः सहस्रसंख्यै रक्षिभिर्नैत्रै रिव श्रुतज्ञानभेदैः पश्यतीत्यर्थः पुनः कौट्यो बहुश्रुत शक्र वज्रपाणिः वज्र वज्राकारं पाणी यस्य स वज्रपाणिः विद्यावतः पूज्यस्य हस्तमध्ये वज्रलक्षणस्य सञ्जात् पुन कथमृती बहुश्रुतः शक्रः पुरन्दरः पुर स्वतनुं दारयति तपसा दुर्बलीकरोतीति पुरन्दर तपस्वी इत्यर्थः

हस्तकृते वज्रापाणी पुरन्दरे । सक्के देवा हिवर्दे एवं हवद्र बहुसुए ॥३॥ जहा से तिमिरविद्धं से उत्तिष्ठंते दिवायरे ।

शक्र इन्द्र देवता मां हि अधिपति हुवे एव भवति बहुश्रुत २३ यथा सः तिमिरान्धकारविध्वंसकः जिम दिवाकरः सूर्यः अन्धकार फेडि, तिम उड्डं गच्छन् दिनकरः सूर्य उचो चढतो सूर्य तिम तेजसा जलतैव ज्वालाशुलभ इम बहुश्रुतः अग्नानरूप अन्धकार टाले तपतेज करी दीपे बहुश्रुत २४ यथा स

पुनः अत्रभूतो बहुयुतः प्रकटयतामिषिपतिः त्रैविपु सर्वमाधुषु अधिपति अधिक नर्वसाधून् अधिक यया स्वात्तयापाति रचतीति देवाधिपतिः रिसोहि
 देशात् समं विविक्ताः प्रयुते देवाः अधिकं पातिरजन्ति सेवां कुर्वन्ति उपद्रवेभ्यो रचन्ति हरिके गवल साधुवत् वैयास्यल्य कुर्वन्तीति देवाधिपतिः देवै
 रसि पूज्ये इत्यर्थः २१ जहान्ति तिमिरविषम उतिठन्ते दिवायरे जलन्ते इवते एणं एवं २४ यथा स इति प्रसिद्ध उतिठन् उन्नच्छन् दिवाकरः सूर्य
 सौत्तमा जलन्त ज्ञानाभि सत्तयन्त त्व विराजते तथा बहुयुतोपि राजते कथंभूतः सूर्यः तिमिर गन्धकारं विध्वंसते इत्येवंगीत स्तिमिर विध्वंसो
 ययता तिमिरग्न विध्वंसो गन्धात् न तिमिरविध्वंसः अथ बहुयुत एव दिवाकरः कीदृक् स्यात् कथंभूतो बहुयुत सूर्य स्तिमिर गियालान्धकार
 विध्वंसतोति विमिरविषम किं कुर्वन् उतिठन् क्रियानुष्ठानादौ रप्रनादो भवन् पुनः कीदृगो बहुयुत दिवाकरः किं कुर्वन् इव तेजसा ह्लादगविध
 तप ते जना मागारम्येनमा जगन् दैरोजमान परिपादिभिर्दृष्टु प्रपि यगक्व इत्यर्थः २४ जहान्ति उडुवर्द्धवन्दे नक्खत्त परिवारिए पडिपुणे पुगमा
 सोण मर २५ यथा पूर्णमासां गगायां उडुपतिः चन्द्रोभवति जनान्नादको भवति चन्द्रेऽपि जनान्नादको भवति चन्द्रः अन्वर्थनामा भवति तथा बहुयु
 तोपि पूर्णिमासां मगातप्रप्तौ प्रतिपूर्णाः उडुपतिरिव चन्द्रो भवति भयजनाह्लादको भवति कीदृग्य उडुपति नचवैर्गं ह तारकादिभिः परिहृतः परि
 पागेवातोऽस्येति पटिवान्तिः इति या पुनः कीदृग्यः उडुपतिः प्रतिपूर्णाः पौडुगकलाभिर्युक्तः पूर्णमासः संसारी यस्या पूर्णमासो सम्यक् लब्धिरूपाया पूर्ण

जगते इव तेषां एवं तद्वद् बहुयुत १२४। जहान्ति उडुवर्द्ध चन्द्रे नक्खत्ते परिवारिए । पडिपुणे पुगमासीए एवं हवद्
 अत्रभवति, चन्द्र विगतं उडुपति यत्र गगतलो यामो चन्द्रमा नञ्च परिवारपगितः नचतनो परिवार तिणे करो परवग्गो दको प्रतिपूर्णा पूर्णमासि पूर्ण
 प्रतिमने दोने गोमे एव भवति उडुपत्त २५ यथा कामानि तानां लोकसमूहानां जिम लोकना वरमाहि कोटागारेणु धान्यान् य सुटुटस्य सूपकादिभ्यः

मास्या बहुश्रुतरूप उडुपतिर्भक्ष्य ज

पति प्रतिपूर्णः सर्वधर्म कलाभि सपूर्ण इत्यर्थः २५ जहासे सामाद्रयाणं कुडागारेसुरक्खिए नाणाधन्न पडिपुण्णे एवं० २६ यथा स इति प्रसिद्ध - सामाज कानां महागृहस्थानां कोष्ठागारी विराजते तथा बहुश्रुतोपि विराजते समायोजन समूहलुङ्घतेति सामाजिका कौटम्बिकानां कथम्भूत कोष्ठागार सुरचितः सुतरां अतिशयेन चौर मूषकादिभ्य उपद्रवभ्यो रचितः सुरचित पुन कौट्यकोष्ठागार नानाधान्य प्रतिपूर्णं चतुर्विंशतिधान्यै प्रतिपूर्णै स्तः अथ बहुश्रुत कौट्य सुरचित सुतरां अतिशयेन गच्छ संघाटस्थ सुनिर्भयत्वेन रचितः पुनर्नानाप्रकारै रङ्गो पाङ्गादिरूपैर्धान्यैः प्रतिपूर्ण इत्यर्थः २६ जहासे दुमाणपवरा जम्बू नाम सुदसणा अणाटियस्स देवस्स एवं० २७ यथा हुमाणं मध्ये जम्बूनामा सुदर्शना इत्यपरनामा हुमोद्वच्च प्रकर

बहुसुए । २५। जहासे सामाद्रयाणं कोडागारेसु रक्खिए । नाणाधन्न पडिपुण्णे एवं हवइ बहुसुए । २६। जहासे दु माण पवरा जंबूनाम सुदंसणा । अणाटियस्स देवस्स एवं हवइ बहुसुए । २७॥ जहा सा नईण पवरा सलिला सागरं

सकलशार्द्रचित्तः कोठारमाहि भलो परिचोरादिक उंदरादिक यत्नो वसु जले करी राखे नानाधान्य प्रतिपूर्णः नानाप्रकारना धान्यतेणे करी भख्या यको सोभे एव भवति बहुश्रुतसाधु २६ यथा स हुमाणं मध्ये प्रवरा जिम सधला हच्चभांहि प्रवर प्रधान सोभे जंबू नाम्नाभिधानेन सुदर्शन नामाभिधानः जंबूइ सेनामे बीजो नाम सुदर्शन अनादृतस्य अनाढोयाइसे नाने देवता तेहनुं थानक एवं भवति बहुश्रुत साधु २७ यथा शीता नदीनां मध्ये प्रवराः जिम सीता नदी सर्व नदीमांहि सुख्य सलिला समुद्रगमिनी भवति सलिला कही पक्के नदीसागर समुद्रमाहे जाइ सीता पूर्ववाहिनी सीतोदा पश्चिमवा

प्रवरो गुणैरुच्चैस्तरः श्रुतस्य माहात्म्येन अत्यन्तं स्थिरः परवादिवादवात्या अचलः अनेकलब्धतिशयसिद्धि रूपाभि रौषधीभि मिथ्यात्वान्धकारेपि वज्रस्वामि मानतुंग कुमुदचन्द्रादिवत् जैनशासन प्रभावानारूप प्रकाशकारकः २८ जहासे सयंभूरमणे उदही अक्ख ओदए नाणारयण पडिपुणे एवं ०३० यथा स इति प्रसिद्धः स्वयंभूरमण नासा चरमोदधि धिराजते तथा बहुश्रु तोपि विराजते कथंभूत स्वयंभूरमणोदधिः अचयं श्राश्वतं अविनाशि उदकं जल यस्य स अचयोदकः पुनः कथंभूत स्वयंभूरमण समुद्रः नानारत्नप्रतिपूर्णः बहुप्रकारैः असंख्यै र्माणिक्यैर्भूतः तथा बहुश्रु तोपि स्वयंभूरमण इव कथं भूत बहुश्रुतः अचयज्ञानोदक अचयज्ञान जल पुनर्बहुश्रुत स्वयंभूरमण समुद्रवत् नानाप्रकारातिशयरूपरत्नै संपूर्णः ३० समुद्रगंभीरसमादुरासया

एवं हवद् बहुश्रुए २८ जहासे सयंभु रमणे उदही अक्खओदए नाणा रयण पडिपुणे एवं हवद् बहुश्रुए ३० समुद्र गंभीरसमा दुरासया अचक्षिया केणइ दुप्पहंसया सुयस्स पुणा विउलस्स ताइणो खवित्तु कम्मं गइमुत्तमंगया ३१

प्रज्वलित नानाप्रकारनो औषधी अने रत्न तिणे तेजवत थको जाजुल्यमान दीपतो शोभि एवं भवति बहुश्रुत २८ यथा स स्वयंभु रमण समुद्र जीमते स्वयंभु रमण समुद्र जलचयरहितः अखूटपाणी छे जे समुद्रने विषे नानारत्नैः सरकतादिभि प्रतिपूर्णः स्वात् नानाप्रकारना रत्न तिणे करी भखी छे एव भवति बहुश्रुतः ३० समुद्रगांभीर्यसमा सदृशा. अनाकलनीया समुद्रनी परि गंभीर छे अनाकलनीय कीडकली सके नहीं परिषहादिनाकेनापि परामर्शं कर्तुं न समर्थाः किणी परिसह परामव करी सकोइ नहीं परिसह कीड जेहने जीती सके नहीं श्रु तेन पूर्णा विस्तरेण लायणी रत्नकाः सिद्धान्ते करीने पूर्णभया पूर्वजीवना रत्नक क्षपयित्वा कर्म सर्वकर्म क्षपावीने उत्तमां गतिं गता उत्तमगतिने विषे गया ३१ तस्मात् श्रु तं पठनीयं तिणे कारणे

विशुद्धिः चेन्न रूपसंभवा मयम् पुण निउल्लग ताङ्गो गविक्तु कम् गइसुत्तमगवा] ३१ एतादृशाः शुतस्य पूर्णाः बहुश्रुताः उत्तमां गतिं गताः
मयानं मयानं मुनिं प्राप्ताः किं कृत्वा कर्माणि चिपयित्वा शुतस्य पूर्णाः इत्यत्र तृतीयास्यानि पठो श्रुतेन श्रुतस्य विपुलस्य चिस्ती
नेन चनेकं श्रुतिद्वयं उक्तं गवादनयागनेन रुहस्यायुक्तस्य कोदृशाः बहुश्रुताः समुद्रगभीरसमाः समुद्रस्य गाभोर्येण तुल्याः समुद्रगभीरसनाः पुनः
सोदृगा दुरागः कनापि परवादिना कपटं कृत्वा न प्रात्रयणीया केनापि ठगितुं अगत्या इत्यर्थः पुन कयंभूताः अचकिताः अत्रासिताः परीधहेस्तसं
यमापिताः पुनः सोदृगाः दु प्रहयाः पन्थादिभि पराभवितुमश्या एतादृग श्रुतज्ञानधराः सोच गता गच्छन्ति गमिष्यन्ति ३१ [तन्हासु अमहिद्धिज्जा
उत्तमदुग्धमण जेणपाणं परं चेन निदिं सपाउणिज्जा नेत्तिवेमि] ३२ उत्तमार्थं गवेपको मोचार्थो पुमान् तस्मात् बहुश्रुतस्य मोचप्राप्तियोग्यत्वात् श्रुतं
मितासं श्रुतिद्वयं उत्तमजाती अथ उत्तमार्थो मोचार्थस्त गवेपते इति उत्तमार्थगवेपकः येन श्रुतेन आत्मानश्च पुनः परमपि सिद्धिं प्रापयेत् सोच
गवेपेण कोपः बहुश्रुतः मयमपि मोचं प्राप्नोति प्रत्यं अपि स्वसेवकं मोचं प्रापयतीत्यर्थः इत्यहं ब्रवीमि इति सुधर्मास्वामी जवू स्वामिनं प्रत्याह ३२ इति
बहुश्रुतपूजानं एकादशं अध्ययनं सपूर्णं ॥११॥ इति नीमदुत्तराध्ययनसुत्वार्यदीपिकायां उपाध्याय श्रीलक्ष्मीकीर्त्तिगणेशिय लक्ष्मीवल्लभगणि विरचितायां
बहुश्रुतपूजानम्यार्थः सपूर्णः ॥११॥ अथ द्वादश एकादशे बहुश्रुतेनापि तपो विधेयः इति एकादशद्वाद

तन्हासु महिद्धिज्जा उत्तमदुग्धमणं जेणपाणं परंचेव सिद्धिं संपाउणेज्जासितिवेमि ३२ बहुश्रुतज्जमयणं ससम्भत्तं ॥११॥

मितासं भगं उत्तमार्थो मोनःतन् गवेपकः उत्तम अथ मोचतेहना गवेपक जीवे के येन कृत्वा आत्मान परच जिणे सिद्धान्ते करी आपणा आत्मानि
येन परणिगदोक्तने मिदिं प्रापयति निस्तारयति इत्यर्थः मुक्तिः सम्प्राप्तः इति समाप्तो ब्रवीमि ३२ इति श्री बहुश्रुताख्यमध्ययनं संपूर्णम् ॥११॥

श्रयोः सम्बन्धः अतीवाध्ययने तपो साहस्यमाह । हरिकेशवलसाधु स्वपत्नी बभूव तत्सम्बन्धो यथा मयु-

स्थविराणामन्तिके निष्क्रान्तः कालक्रमेण गीतार्थो जातः पुञ्जीमण्डले परिजमन् हस्तिनागपुरे प्राप्तः तत्र भिन्ना मित्तं प्रविष्टः तत्रैको साग-
 णोस्ति उष्णकाले केनापि गन्तुं न शक्यते उन्मार्गस्य हुतवह इति नाम सञ्जातं तेन सुनिना सन्नगवाच्चस्थितः सोमदेवाभिधानः पुरोहितः पृष्टः किमेतेन
 मार्गेण व्रजामीति पुरोहितेन चिन्तितं यद्यसौ हुतवहमार्गे गच्छति तदा दृष्टमानमसुं पश्यती मम कौतुकमनोरथः पूर्णो भवतीति अतस्तेन स एव
 मार्गो निर्दिष्टः ईर्ष्यापयुक्तो मुनिस्तेनैव मार्गेण गन्तुं प्रवृत्तः लब्धिपात्रस्य पादप्रभावतस्त्वादृशोपि मार्गे श्रान्तो बभूव तस्मिन् मार्गे श्रनैः श्रनैश्चलन्तं मुनिं
 वीक्ष्य स पुरोहितः स्वावास यवाचादुतीयं स्वपदार्थां तं मार्गं स्पष्टवान् हिसवच्छीतलो मार्गस्तेन ज्ञातं मुनिपादमाहात्म्यं एवञ्च चिन्तितं हा मया
 पापकर्मणा पुण्यात्मनोऽस्यकोट्यो मार्गः प्रकाशितः परमस्य पादस्पर्शादेव मार्गतापोपशान्तिर्जाता ततो यद्यहमस्य शिष्योऽभूवं तदामासि तत्रायच्चित्तं
 भवतीति चिन्तयित्वा तस्यमुने पुरः स्वपापं प्रकाशितं पादौ च प्रणतो मुनिनापि तस्य सम्यग्धर्मः प्रकाशितः जातं संवेगेन तेन सोमदेवेन तस्य मुनेरिति
 केदीचा गृहीता चारित्रं विशेषात्यालयति परमहं ब्राह्मणलादुतमजातिरिति मद्गुरुते परनैवं भावयतिगुणे रुतमद्वायांतिननुजाति प्रभावतः क्षीरीदधि
 समुत्पन्नः कालकूटः किमुत्तमः १ किंच कोशियं क्लमिजं सुवर्णं सुपलादूर्वापि गीरोमत्- मंकात्तासरस शशांकसुदधे रिंदीवरं गोमयात् काष्टादग्निरहः
 फणादपि मणिर्गोपिततो रोचना जाता लोकमहार्घता निजगुणैः प्राप्ताच्च किं जगन्ना २ एवं परमार्थसमावयन् सजातिमदस्त्वः सोमदेवः कियत्कालं
 संयममाराध्य कालक्रमेण सृतो देवो जातः स्वतः चिरकालवाञ्छितसुखानि भुक्तवान् ततश्चातो गङ्गातीरे हरिकेशाधिपस्य बलकोष्ठाभिधानस्य चण्डालस्य
 भार्यायाः गौर्याः कुक्षी समुत्पन्नः साच स्वप्ने फलितं आत्मदृक् ददर्श स्वप्नपाठकानां च कथितवती तैरुक्तं तव प्रधानयुतो भविष्यतीति कालमासि दारकी

नेनाम राजा विषर

निससर्जं यद्येण चिन्तितं इयं महामुनिं तिरस्कुर्वते अतो मया शिञ्जणीयेति अधिष्ठिता तेन यज्ञेण असमञ्जसं प्रलपन्ती दासीभिरत्याज्य राजगृहं नीता राज्ञा सन्निक्ता वैद्याश्च आकारिताः तैश्चिक्लितायां कृतायामपि न तस्या कश्चिद्विशेष जातः अथ तस्या सुखे संक्रातो यच्चः स्पष्टमेवाह अनय मदायतनस्थितौ महानुभावः संयमीनिन्दितः यदीयं तस्य संयमिनः पाणिग्रहणं कुरुते तदा मयास्या वपुर्मुच्यते नान्यथेति चिन्तितं राज्ञा ऋषिपत्नौ भूत्वा अपीयं जीवत्विति विमृश्य यच्चवचनं राज्ञा प्रतिपन्नं सा स्वस्थशरीरा जाता सर्वालङ्कारभूषिता गृहीतविवाहोपकरणा महाविभूत्या यच्चायतने गता तस्य महर्षेः पादौ ग्रणम्य एवं विज्ञप्तिं चकार हे महर्षे त्वं मत्कारं करेण गृह्णाण मुनिना भणित भद्रे बुधजननिन्दतया अनया सङ्गथयालं अण्च ये साधव एकस्यां वसतौ स्त्रीभिः समं वासमपि नेच्छन्ति तेन साम्प्रतं करद्वरेण कथं गृह्णन्तिसिधिवधू बद्धरागाः साधवः कथं अशुचिपूर्णं युवतीसु रज्यन्ते अथतेन यज्ञेण तस्यामहर्षेः शरीरं प्रच्छाद्य तत्सदृशं भिन्नरूपं विज्ञुष्यं कारंकरेण जगृहे एकरात्रिं यायद्रक्षिता प्रभाते यच्चोदूरीभूत स्वाभाविकरूपी यति स्तामाह भद्रे अहं संयमीनैव स्त्रीस्पर्शं लिधाशुध्या करोमि न मया त्वत्कारं करेण गृहीत किन्तु मङ्गलैर्न यच्चेणैव त्वं विडम्बिता स च साम्प्रतं दूरे गत मत्तस्त्वं दूरे भव महर्षिण्येत्युक्त्वा सा प्रभावे सर्वमिव मन्यमाना भृशं विखिन्ना राज्ञोगृहे गता सर्वं तत् स्वरूपं राज्ञोग्रै आचख्यौ तदानीं राज्ञः पुर उपविष्टेन रुद्रदेव पुरोहितेनीकं राजन्त्रियं ऋषिपत्नौ तेन मुक्ता ब्राह्मणाय दीयते ततो राज्ञां सा तस्यैव दत्ता पुरोहितीपि तया सह विषयसुखमनुभवन् कियन्तं कालं निनाय अन्यदा तस्या यज्ञपत्नीत्वकरणार्थं यज्ञस्तेन कर्तुमारब्धः तत्र यज्ञमण्डपे देशान्तरेभ्यो अनेकभद्राः सवद्वाः समायाताः तदर्थं भोजनसामग्री तत्र प्रगुणीकृता अस्मिन्नवसरे तत्र महर्षिर्मांसीपवासपारणके गोचर्यो ऋमन् यज्ञमण्डपे समायातः इत्यादिकथानकं हरिकेशीबलस्योक्तं शेषकथानकं सूत्रादिवावर्षेयं सूत्रं [सीवागकुलसंभूयो गुणत्तरधरो मुणौ हरिणः सबली नाम आसी भिक्वु जिह्मदिशो] १ स हरिकेशबली नाम प्रसिद्धो भिक्षुरासीत्

जीवः य. माः जितेन्द्रियः पुन कीदृशः नपाक कुलसम्भूतः नपाकयागङ्गाल मस्य कुले सम्भूतः पुनः कीदृशः मुनिः मन्यते जिनात्रां इति मुनिः जिनात्रापातनः इत्यर्थः जिनात्रा इन्द्रियाणि येन स जितेन्द्रियो विषय जेता पुनः कीदृशी गुणत्रयधरः गुणत्रयं ज्ञानदर्शन चारित्राख्यं धरतीति गुणत्रय-पुनः १ इरिए सप्तभाषाए उच्चार समिद्धस्य जप्थो आयाग निको वे संजप्थो सुसमाहिप्थो] २ पुनः कथंभूती हरिकेशवली मुनिः ईर्ष्यणा भाषोच्चार स समितय मित्रिपु जप्थो इति यतो यत्तयान् ईर्ष्यां च भाषा च उच्चारय ईर्ष्यणा भाषोच्चारस्तेषां समितयः सम्यन् व्यवहारा ईर्ष्यणा भाषोच्चार समितय स्यान् ईर्ष्यां गमनागमन तप्य समितो गमनागमन व्यवहारे यत्तवान् एषणं एषणा आहारग्रहणं तत्र समितिरेषणा समितिस्तत्र यत्तवान् एवं

मोयागकुलसंभूथो गुणुतरधरो मुनी । हरिएसवलो नाम आसी भिक्खू जिद्धं दिप्थो ॥१॥ इरिएसणभासाए उच्चारि समिद्धमुय । जप्थो आयाग निक्खेवि संजुप्थो सुसमाहिप्थो ॥२॥ मणगुत्तो वयगुत्तो कायगुत्तो जिद्धं दिप्थो । भिक्ख

गुणानुवलो इति नपाककुलोद् चण्डाल तेदने कुले उपनो सर्वोत्तम गुणधरोमुनिः सर्व उत्तम जे गुण तेहनी धरणच्चार के साधु हरिकेशवली नाम के वलीस्थो नाम के आसीत् अभूत् भिक्षुः जितेन्द्रिय आसीत् हुप्थो साधु जितेन्द्रियः आपणा इन्द्रियाणां धरतीति गुणत्रयधरः गुणत्रयं ज्ञानदर्शन चारित्राख्यं धरतीति गुणत्रय-पुनः १ इरिए सप्तभाषाए उच्चार समितय मित्रिपु जप्थो इति यतो यत्तयान् ईर्ष्यां च भाषा च उच्चारय ईर्ष्यणा भाषोच्चारस्तेषां समितयः सम्यन् व्यवहारा ईर्ष्यणा भाषोच्चार समितय स्यान् ईर्ष्यां गमनागमन तप्य समितो गमनागमन व्यवहारे यत्तवान् एषणं एषणा आहारग्रहणं तत्र समितिरेषणा समितिस्तत्र यत्तवान् एवं

भाषा समितौ भाषा व्यवहारे यत्नवान् आसाए इत्यत्र एकारः आप्यत्वात् तिष्ठति उच्चार समिति मूलपुरीषादि परिष्ठापन विधौ यत्नवान् पुन कीदृशो हरिकेशबलः साधु आदाग निक्षेपे वस्त्रपालाद्युप करण ग्रहण मीचने संसम्यक् प्रकारेण यतः संयतः समयमौ पुनः कीदृशः सुतरां अतिशयेन समाधितः समाधिसहितः चित्तस्वैर्य सहित इत्यर्थः पञ्चसमिति युक्तः सुसाधुरस्तीत्यर्थः २ [मगगुत्तो कायगुत्तो जिडन्दिओ भिक्खुहावंभइज्जंमि जन्नवाड सुवट्ठिओ] ३ पुनः कीदृशो जनी गुत्तगुत्तः पुनः काय गुत्तगुत्तः पुनः जितेन्द्रिय एतादृशो हरिकेशबल साधुभिच्चार्य ब्राह्मणानां इज्या ब्राह्मणे ज्यातस्यां ब्राह्मणेज्यायां ब्राह्मण यज्ञपाटके उपस्थितः तत्र ब्राह्मण यज्ञं कुर्वन्ति तत्र यज्ञपाटके प्रासः मनो गुत्तगुत्तो गनो गुत्तः वची गुत्तगुत्तो वचीगुत्तः काय गुत्तगुत्तः कायगुत्तः इत्यत्र सर्वत्र मध्यपदलोपी समासः ३ [तंपासि जणमेज्जन्तं तवेण परिसोस्सियं पन्तोविहि उवगरणे उवहसन्ति अणारिया] ४ तं हरिकेशबलं साधु एज्जन्तं आयात पासि जण दृष्ट्वा अनार्या दुष्टाः ब्राह्मणा उपहसन्ति उपहासं कुर्वन्ति कीदृशं तं तपसा परिशेषित तपसा दुर्वलीकृतं पुन कीदृशं त प्रान्तीपथ्युपकरणं जीर्णं वस्त्रोपधिवारकं प्रान्तं जीर्णं सल्लिनत्वादिना असारं ऊपधिर्वर्षा कल्पादि सएव उपकरणं धर्मीपटं भ हेतुरस्येति प्रान्तीपथ्युपकरणस्तं प्रान्तीपथ्युपकरणं ४ जाईमय पडिवत्ता हिंसगा अज्जि इदिआ अबंभचारिणे वाला इमं वयण

डावंभद्रज्जंमि जसदाड सुवडिओ ॥३॥ तं प्राप्तिजगमेज्जत तवेण पंतोवहि उवगरणं उवहमंति

पांचि द्वीजील्यां के भिचार्य ब्राह्मणानां भिचानि अर्थ ब्राह्मणनिघरे यज्ञपाठके उपस्थित, प्राप्तः यज्ञवाडानि विपे आच्यो ३ तं हरिकेशं आगच्छन्त दृष्टा तेह रिकेशी साधुनि आवतो देखी ते साधु कौस्या के तपसा पछादिना परियोगितं छट् अष्टममासखमण आदेइने तपे करीने आपणा देही सुखार्थके प्रान्तो मध्यपकरणं जीर्णोपध्य पकरणं प्रांत फाटा बूटायस्त पहन्या के हास्यं लुब्धन्ति अनार्या ब्राह्मणा एहवायतीने हसवालागावाहण अनार्यं४ जातिभट्ट

भाषा समितौ भाषा व्यवहारे यलवान् आसाए इत्यत्र एकारः आर्षत्वात् तिष्ठति उच्चार समिति भूलपुरीषादि परिष्ठापन विधौ यलवान् पुन कीदृशी हरिकेशबलः साधु आदान निचेपे वस्त्रपालायुप करण ग्रहण मीचने संसम्पक् प्रकारेण यतः संयतः संयमी पुनः कीदृशः सुतरां अतिशयेन समाधितः समाधिसहितः चित्तस्थैर्य सहित इत्यर्थः पञ्चसमिति युक्तः सुसाधुरस्तीत्यर्थ २ [अणुगुत्तो वयगुत्तो कावगुत्तो जिह्मन्दिओ भिक्खुहावंभद्रज्जंमि जन्नवाड सुवट्ठिओ] ३ पुनः कीदृशी यनो गुप्तागुप्तः पुनर्वचन गुप्तागुप्तः पुनः काय गुप्तागुप्तः पुनः जितीन्द्रियः एतादृशी हरिकेशबल साधुभिर्लाभ्यं ब्राह्मणानां इज्या ब्राह्मणे ज्यातत्सां ब्राह्मणेज्याया ब्राह्मण यज्ञपाटके उपस्थितः तल ब्राह्मणा यज्ञं कुर्वन्ति तत्र यज्ञपाटकेः प्राप्तः यनो गुप्तागुप्तो यनोगुप्तः वचो गुप्तागुप्तो वचोगुप्तः काय गुप्तागुप्तः कायगुप्तः इत्यत सर्वत्र यध्यपदलोपी समासः ३ [तंपासि ज्ञायेज्जन्तं तवेण परिसोरियं पन्तोवहि उवगरणं उवहसन्ति अणारिया] ४ तं हरिकेशबलं साधु एज्जन्तं आयातं पासि ज्ञाण दृष्ट्वा अनार्या दुष्टा, ब्राह्मणा उपहसन्ति उपहासं कुर्वन्ति कीदृशं तं तपसा परिशोधितं तपसा दुर्बलीकृतं पुन कीदृश तं प्रान्तीपधुपकरणं जीर्णं वस्त्रोपधियारकं प्रान्तं जीर्णं शलिनत्वादिना असारं ऊपधिवर्षां कल्पादि स्पष्ट उपकरणं धर्मोपष्टंभ हेतुरत्येति प्रान्तीपधुपकरणस्तं प्रान्तीपधुपकरणं ४ जार्हमय पडिक्खा हिंसणा अजि इन्दिया अवंभचारियो बाला इमं वयण

हावंभद्रज्जंमि ज्ञायाड सुवट्ठिओ ॥३॥ तं पासिज्जणजेज्जतं तवेण परिसोरियं । पंतोवहि उवगरणं उवहसन्ति

पांचे द्वीजीत्यां हे भिचार्य ब्राह्मणानां भिचाने अर्थे ब्राह्मणनिधरे यज्ञपाठके उपस्थित. प्राप्तः यज्ञवाहाने विधे आध्या ३ तं हरिकेशं आणच्छन्त दृष्ट्वा तेह रिक्थी साधुने आवतो देखी ते साधु लीत्या हे तपसा षष्ठादिना परिशोधितं छद्म अहमभासस्वभण आदेदेईने तपे करीने आपणा देही सुखार्थके प्रान्ती पधुपकरण जीर्णोपधुपकरण प्रांत पाटा लूटावस्त पड्ख्या हे हासं कुर्वन्ति अनार्या ब्राह्मणा एहवावतीने हसवालागावाह्मण अनार्या ४ जातिभट्ट

नन्वपि ५ नं प्राप्ताया विरिच निरन्ता. एव कथं न दृश्यन् कीदृशान्ति जातिभद प्रतिरजन्ता जातिवदेन द्राष्टव्यं द्राष्टव्यं प्रवर्तते न यो भदोऽप्यकारकेन
प्रतिरजन्ता प्रवर्तता जाति नद प्रतिरजन्ता पुनः कीदृशा. हिस्त्रका जीवप्रिभाकारणीला. पुन कीदृशाप्रजितेन्द्रिया विषया सता. पुन. कीदृशा. अत्राप्रा
धरिणां भेदनाभिनाभिभा. य. १. १. नि कामनेकताया चरन्ति रजन्ते इति अत्राप्राचारिण कुशीला. इत्यर्थं ते द्राष्टव्याः किं अत्रुवन् इत्याह [कायं आगच्छ
इदित्यस्य कानि विकारानि पोषणानि दीनयेनाए पशु पिप्सायश्च संकरदूषं परिहरियकण्ठे] ६ कतर कोयं आगच्छति अतिशयेन इति कतर. एका
र. प्राप्तायात् परमयं कीदृशा दीनारपां दीनसरूपः दीनवचनं दीनतार्थं वाचकं पुन कीदृशं काल कालवर्णं पुन कीदृशं विकारालो विषयतागोपां

अथाविद्या ॥४॥ जादृन्मय पण्डितवहिसगा अजिह द्रिया । अगंभचारिणी वाताडयं वयणमव्ववी ॥५॥ कयरे आगच्छइ
दिसनन्व काले विरानानि पोषनासि । उमनेलए पंशु पिप्सायश्च सकारदूषं परिहरिय कंठे ॥६॥ कयरे तुमं ईय अदं

प्रतिरजन्ताः नं प्राप्ताया विरिच निरन्ता मदीति करी लुत्प्राणघातकः अजितेन्द्रियवलो द्राष्टव्य केहवाछे हींसाजीव वध करे छे इन्ही जेणे जीत्या नवी
अमप्राप्तोसो नृप्या. यन्तो नादन्ति विद्या छे अत्राप्राचारो कुशीलिया छे वाला म्मुव् इदं वचनं अत्रवीत् हवे ते द्राष्टव्य यतीने एहवावचन कहि छे ५
कतर तं आगच्छति नं पोषणरूप कतरकोपरं तं काये छे कुक्षित दैत्यरूप वर्णन काल दन्तुदिना विकराल. हे प्रोक्तनास. तं कालो छे मोटा
दाल ते नर भर्ता पोषणाना छे मोटा दूतनाभिकाछे हे उच्छिष्टवलाधारक पीप्साचभूत सीला वल्ल के घणी धूलभरीरेलागी छे तेह भयी पथी पिशा
चदामि छे उच्छिष्टिका यमानिद्रिया अछे उच्छिष्टानां पयां वल्ल लेइ ते गले पश्या छे जीणे जतीये ६ कतर इत्येवं दृष्ट अदर्शो द्राष्टव्य वीत्या कोण

गधर लम्बोष्ठ दन्तुरत्वादि विकारयुक्त पुनः कीदृशः पीकनाशः पीका अग्रेष्वलोचता मध्ये निम्ना चिप्टा नाशायस्य सपीकनाशः पुन कीदृग् अवम
चेलः अवमानि असारणि चेलानि वस्त्राणि यस्य स अवमचेलः मला विलत्वे न जीर्णत्वेन त्याज्यप्राय वस्त्रधारौत्यर्थः पुनः कीदृशः पांशु पिशाच भूतः
धूलावयुषिष्ठत शरीरत्वे न मलिनवस्त्रत्वे न भूततुल्य इत्यर्थः एतादृश कीयं शङ्करदूष्यं कण्ठे परिहृत्य अला गच्छति समीपे आगतं दृष्ट्वा एवं जचुरि
त्यर्थं शङ्कर उक्तरटक रौडोकावस्त्र ऊकारडो विशेष स्तत्रस्यं दूष्यं वस्त्रं शङ्करदूष्यं यद्यपितस्यसाधोर्वस्त्रं उक्तरटकनास्ति तथापि तेषां अत्यन्त
दृष्टोत्पादक त्वेनतैरुक्तां कीय उक्तरटक वस्त्रं कण्ठे परिहृत्य पिशाच सदृशो भ्रमजला गच्छति सहि हरिकेशी साधु. कुत्रापि आकीयं
उपरणं न मुञ्चति सर्वं वस्त्रोपधि उपकरणादिकं गृहीत्वैव भिजाद्यर्थं भ्रमतीतिभाव ६ [कथरेतुमं इय अदंसणिक्जे काएव आसाइहमागओसि ओम
चेलगा पंसु पिसाय भूया गच्छ खलाहि किमिहं ठिओसि] ७ पुनस्ते किमूचुरित्याहरे इति नीचामन्त्रणे अवमचेलकं सटित पटित वस्त्रधारौ धूलौधूसर
भूत कल्पस्वं कोसिकया आशया इह यज्ञपाटके आगतोसि काएव आशा इति माह्वतत्वात् मकारोपि लाचणिक. कीदृशस्व इय अदंसणिक्जे अनेन
मलिनवस्त्रादिधारणेन अदर्शनीय इति अदर्शनीयः द्रष्टुं अयोग्य तदर्थना देवास्माकं धर्मो विलीयते अत्र गाथायां उमचेलगा पंसु पिशाच भूया इति
पुनरुक्तिः अत्यन्त निर्भक्तनार्थरिभूतप्राय गच्छ इती यज्ञस्थानाद्वज खलाहिति देशीय भाषया अपसर दूरं दृष्टिमागात् किमिहस्थितोसि लया सर्वथाच
सणिक्जे । काएव आसाएइह मागओसि । उमचेलगा पंसुपिसायभूया गच्छ खलाहि किमिहं ठिओसि । ७। जकवो

रे त् आवे हे इहां अदर्शीक देखवा अयोग्य कथा वांछया इह यज्ञपाटके आगतोसि अरे पिशाच ए यज्ञ वाडि किसी इच्छाइ आच्यो हे हे उमचेलकारज
सा पिशाचवत् जात. मिलावस्त्रके धुलिलागी हे शरीरे तिणे करीने पिशाचभूतके अतीयज्ञपाटकात् व्रजस्व अपसर किंश्चिंतोसि हे खल हे दुर्जनजापर

न भ्याताञ्च भिन्नदः तैर्वाञ्चैरित्युक्ते यति स साधुश्च किमपि न श्रयादीन् तदा तद्वत्स्य यच्चस्य कृतमाह ७ [जको तर्हि तित्दुय रुक्मवासी अणुकम्प्यो
तस्य महामुदिकस्य पञ्चायरत्तानियगं मरीर इत्याह वयणाह मुदा हरित्या] ८ तच्चिन्काले तित्दुकहचवासी यच्च इमानि वक्ष्यमाणाणि यचनानि उदाहा
र्योत् यथावदित्यर्थः किं कृत्वा निजकं यरीर प्रच्छाद्य स्व शरीर प्रच्छन्नं विधाय साधुशरीरे प्रवेश कृत्वा कथभूतः स यच्च तस्य मुने. अनुकम्पकः प्रतु
रप्य कम्पते दृष्टते इत्यनुकम्पकः सार्धो सेवक इत्यर्थः तित्दुकवनमध्ये एको महान् तित्दुकहचोस्ति तस्य हचस्याधस्तस्य वैलभस्ति तत्र साधु कायोक्त
तेन तिष्ठति तस्य सार्धोर्मानुष्ठान दृष्टा शुशरागी सेवकः सजातोस्ति इतिभावः स यच्च इत्यवादीत् ८ [समणो अहं सञ्जओ वंभयारी विरओधण पयण

तर्हि तित्दुयरुक्मवासी अणुकपञ्चो तस्य महामुदिकस्य पञ्चायर्दत्ता नियगं सरीरं इमादं वयणाहं उदाहरित्या । ८।
समणो अहं संजओ वंभयारी विरओ धणपयणा परिगहाओ । परपवित्तस्यओ भिक्खकाले अन्नस्य अट्ठा इहमाग

हो जत उभो एरु कोम उभो छे ७ तत्र यज्ञपाटके यच्च. तित्दुकहचवासी तेह यज्ञपाडाने विषे एक तित्दुकनानि हच के ते हचमाहि एक यच्च रहे के
यन्नकम्पया भग्वा मशानुतेः हये ते जच्च ते साधुनी भक्तने वास्ते प्रच्छाद्य स्व तनुं अहस्यं कृत्वा आत्माह शरीरं आपणु शरीर आच्छाद्य टांकीने यतीना
शरीरमेव यक्रमोने इमानि यचनानि उदाहृतवान् इत्या यचन वोलवा लागो यतीना शरीरमाहि पिसिने यच्च ८ अहं अमण अहं संयतः अहं व्रह्मचारी
अहो भाधर्यो इं साधु इ संयती छुं व्रह्मचारी छुं निहतः धनस्सजन परिग्रहात् विरमो क्वाओ धन आपणो परिवार सर्व परिग्रहपणि क्वाओ परार्थ
निग्रहस्य भिक्षाकाले पराह अये नीपेता हे आहार पांणी भिच्चाने काले भिजावेलाह अन्नस्यार्थेह यज्ञपाटके आगतोस्ति ए यज्ञपाडाने विषे अन्नने अथ

परिगृह्यते परपचित्तस्त्रयभिरुक्तकाले अत्रैव अष्टादश मागशीसि] ८ स यच्च किम वीचत् तदाह भी ब्राह्मणा भवद्भिरुक्तं कीदृशित्वं तस्योत्तरं अहं
अमणोस्मि आभ्यति तपसि यम करोतीति अमणस्तपस्वी पुनरहं संयतः सावय व्यापारिभ्यो निवर्तितः पुनरहं ब्रह्मचारी ब्रह्मणि भोगत्यागे चरति
रमते इत्येवं शोभो ब्रह्मचारी पुनरहं धनपचन परियहात् विरतं तत्र धनं गो महिषाद्यादि चतुःपदरूपं पचनं आहारादिपाकः परियहो गणिमधरि
मनेय्य परिच्छेद्यादि द्रव्यरूपः कया आशया इहा गतोसि अस्योत्तरं भी ब्राह्मणा भिक्षाकाले भिक्षावसरे अन्नस्य अर्थाय अन्नगतोस्मि कीदृशस्य
अन्नस्य परग्रहत्तस्य परस्मै परार्थं ग्रहत्तं पक्वं परग्रहत्तं गृहस्थेन आत्मार्थं राधं ८ [वियरिज्जद खज्जद भुज्जदं य अन्नं पभूयं भवयाणमेवं जाणाहि मेज्जा
यण जीविणुत्ति सेसावसेसलहओ तवस्मी १० अत्र भवयाणं इति भवतां एतत्कमीपत रवर्ति अन्नं प्रभूतं अद्यते इति अन्नं भक्ष्यं प्रभूतं प्रचुरं विद्यते
तदेव प्रचुरत्वं दृश्यते वियरिज्ज इति वितीर्यते दीनहीना नाथिभ्य सर्वेभ्यो वितीर्यते विशेषेण दीयते पुनः खाद्यते खद्यक एतत्पूरादिकं स शब्दं भक्ष्यते
पुनर्भुज्यते तच्छुल मुहदाख्यादि स एतं आकण्ठं अभ्यवहार्यते इत्यनेन अन्नकाचित् कस्यापि भक्ष्यवस्तुनोन्मनतानदृश्यते यूयं मे इति मां याचन जीविनं
जानीत याचनेन भिक्षया जीविनं जीवितव्यं अस्येति याचन जीवीतं इति अस्मात् कारणात् तपस्वी भक्ष्यचणो मुनिरपि अन्न शेषावशेषं शेषात् अपि
ओसि ॥ ८ ॥ वियरिज्जदखज्जद भुज्जदं य अन्नं पभूयं भवयाणमेवं । जाणाहिमेजायण जिविणोत्ति सेसावसेसं लहओ

आव्यो हुं ८ दीयते खाद्यानि खाद्यते भक्षरूपादि यच्च कहे के अहो ब्राह्मणो तुम्हो अन्न जिमो को चोखा दालि रोटी प्रमुख धान्यं प्रचुर भवतां एतत्
तुम्हारा यन्न वाडा मांही ए धानवणा दीसे के जानीतया च नजीवी इति अहो ब्राह्मणो मुभने तुम्हो याचना जीवी जाणो हुं भिक्षा मांगीने आजीवीका
कर कुं शेषावसेष छदरितं अन्नप्रान्तलभेत तपस्वी अहो ब्राह्मणो अन्नसरिखो जगयो सांभरं तादुं तपस्वीने यो १० संस्कारं उत्पादितं भोजनं ब्राह्म

येयं शेषावशेष उचरितं प्राक्तप्रायमाहार लभता प्राप्नोतु इत्यपि यय जानीतकार्यं स मुनिरवादीत् अत आनं यत तव परिष्ठाप्यते भवतिरेतादृश्यो
बुद्धिः काश्चोया अथ तपस्वो आहारायं आगतोस्ति अत्रमपि शेषावशेष आहारं प्राप्नोतु इति विचार्य महां शुद्धमाहारं दीयतामिति यच्छिषोक्तो सति ते
प्राक्तप्रायः किं प्राप्नुवित्त्वा १० [उपकृतं भोयणमाहयाण अतद्वियं सिद्धमिहेगपक न उच्यं एरिसमन्नपायं दाहामुतुभं किमहं ठिओसि] ११ रे भिचो
इह अभिमतं यन्नपाटके भोजनं यत् उपकृतं दृढहिंवाधान्यक मिरच लवण जीरकादिभिः दृढोपस्कारं आकादिक पुनरिहसिद्धं चतुर्विधाहारं रात्रं
पर्वते तद् ५ भिचो आहारं एकपचं पर्वते एकः पचो ब्राह्मणो यस्य तत् एकपचं एतदाहार शुद्धेभ्यो नदेयमस्ति ब्राह्मणानां वर्तते पुनरिदं आहारं

तवर्था ॥ १० ॥ उच्यते इह भोयण माहयाणं अतद्वियं सिद्धमिहेगपकत्वं । एतच्चयं एरिसमन्नपायं दाहामुतुभं किमिहं ठि
ओसि ११ यत्नेसुधीयाद् वर्ततिकासगातहेवगिनेसुयआससाएएनाएसयाएदलाहिमन्नं आराहएपुणमिणं खुत्तं । १२ ।

एतानां ब्राह्मण करे हे ए आहार पाथो ब्राह्मणाने काजे नोपनो हे आकाधं निष्पन्न इह एक एक ब्राह्मणेभ्य एव देयं अने बली आकाने अर्थे नोपनो
एक पच छट ब्राह्मण योजा को इते देयो नही नच वय ईदृशं अन्न पान अन्ते इत्यो अन्न तुम्हने तुभ्य न दास्यामः किं इहस्वितोऽसि नहिं द्याइहा कांइ
इमो हे ११ यथा पाच छष भूभागु योजानि यपति कौटम्बिकाः कलंवी उंघा चलने विये बीजवावे तथा निम्नेषु नीच भूमिषु यपति पान्याग्रयः तिम
यन्तो नीचो भूमिकाने विदे वायेधान्तोर्धो भूमिकाने विदे वावे धाननी आस्या करे एतदुपमवाग्रयदाददध्वं महां एखे तनीहपमाकरेनेशुभर्त्तने पणियो
याराययेत् पुलां इदं निधितध्वं अर्हो ब्राह्मणो ए खेत पयित हे भलो हे तुम्हो आराधो १२ ब्राह्मणा उचुः क्षेलापि अस्माकं ज्ञातानि लोके अन्ते साधु

आकार्षिक आकार्षेभ्य आकार्षिकं ब्राह्मणैरपि आत्मनैवभोज्यं नत्वन्यस्यैचित् देयमित्यर्थः तु इति तेन हेतुनावय एतादृशं ब्राह्मणभोज्यं अन्न
पानं तुभ्य न दास्यामः इह त्वं किं स्थितोसि अस्माकं धर्मशास्त्रे उक्तमस्ति न भूद्राय यतिं दद्यात् नोच्छिष्टं न ऋविः कृतं नचास्योपदिशेद्वर्धं नचास्य
व्रतमादिशेत् १।११ तदा यत्नः पुनरवादीत् [यत्नेस्तुवीयाद् वयंति कासयातहेव निर्वेस्य आससाए एयाइ सखाएदलाडिमज्ज आराहिए पुर्वाभणं
खुत्तेत्] १२ एतया अनया उपमया अद्यया भाववनया मह्यं ददृध्वंखु इति निश्चयेन इदं मज्जजणं पुण्यं शुभं चेत् आराधयत एतया इति कया
उपमया तं उपमां आह कर्षकाः, जेजोकारका नरा आशसया विचारण्या काले वर्षाकाले स्थलेषु उच्चप्रदेशेषु तथैव निजेषु निजभूमिप्रदेशेषु
बोजानि वपन्ति कीर्धः वर्षा काले जेजोकारका बीजं वपन्त एवं चिन्तयति यदि प्रचुरा वर्षा भविष्यति तदा स्थलेषु फलावाप्तिर्भविष्यति यदि च
अल्पाः वर्षा भविष्यन्ति तदा निज प्रदेशेषु फलावाप्तिर्भविष्यति उभयत्र उच्च नीचप्रदेशेषु बीजं वपन्ति न पुनरेकत्रैव बीजं वपन्ति यदि यूयं
ब्राह्मणा निजभूमिसदृशा स्तदा अहं स्थलभूमिसदृशो गण्यः मज्जमपि दातव्यं न केवलं यूयमेव जेतप्राया किन्तु अहमपि पुण्यजेनमस्मीति भावः १२
इति श्रुत्वा ते ब्राह्मणा स्त मय्युत्सदाह [खित्ताणि अहं विइयाणि लोए जहिं पकिन्ना विरुइति पुत्ता जेमाहणा जाइ विज्जोववेया ताइं सुखित्ताइं सुपे
सत्ताइ] १३ अरे पाषण्डपाथ तानि जेत्ताणि अस्माभिर्विदितानि वर्त्तन्ते इति अथाहार जहिं इति यत्र जेतेषु प्रकीर्णानि उमानि बीजानि प्रदत्तानि

खित्ताणिअहं विदियाणिलोए जहिंपकिन्नाविरुइतिपुत्ता । जेमाहणाजाइ विज्जोववेयाताइं तुखेत्ताइं सुपेसत्ताइं । १३

ब्राह्मण कहि के जेदाननां जेत के ते अने जाण छुं यत्र जेतेंसु यमानि सति प्रादुर्भवन्ति पूर्णानि जे जेतने विपे व्योचो यकां उगे पुण्य ये ब्राह्मणाः जाति
विद्योपवेताः जे ब्राह्मण योग करी विद्या करी सहित के उत्तम जाति के षण्ठी विद्या जाणैके तानि जेतवाणि सुपेसत्तानि मनोज्ञानि इत्या ब्राह्मण अन्हारे

ज्ञानानि पूर्वानि विरहति विनोदेषु सन्नचन्ति फलदानि भवन्ति विभक्तिविह्वल्ययसु प्राकृतत्वात् ये ब्रूह्मणा जातिविद्योपपेताः स्वेतु ब्रूह्मणाः सुतरां
 यत्किञ्चन वेगलानि मनोहराणि चैत्राणि प्रेयानि तत्र जातिब्रूह्मणत्वं विद्यावेदाध्ययनं जातिव विद्याव जातिविद्ये ताभ्यां उपपेताः सहिताः जाति
 विद्योपपेताः एव भवन्तः इत्यल्लोकप्रवृत्तिषु पररूपमित्यनेन उपपत्त्यस्य प्रकारलोपः पथादादृशुणेन सिद्धिः यदुक्तं समर्थोक्तिवेदानं द्विशुषं ब्रूह्मण
 मूर्धं एव यद्युपमाधाय भवन्तं वेदपारसं २ इत्युक्तत्वात् वेदपाठनाः ब्रूह्मणाः पुण्य चैत्राणि १३ अथ यच्च आह [कोट्येव भाष्योपबहोयजसिंसं मोस अदत्तं
 च परिरुद्धं च तन्माहसाकारं विज्ञा विरहोणा तादं तु चित्ताहं सुपावयादं] १४ भी ब्रूह्मणाः येषां भवतां मध्ये क्रोधो वर्तते च पुनर्मानमाया लोभाच्च
 प्रथमो प्रकारात् मानादानां प्रहय च पुनर्वर्धो ज्योतिषसा वर्तते अदत्त अदत्तादान मध्यस्ति च मध्यत्वेनैव पुन कामा यक्तिरस्ति च पुनः परिग्रहो वर्तते
 तं यदुक्तं ब्रूह्मणाः जाति विद्याविरोधोना क्रिया कर्मविशेषेण चार्तुर्वर्त्यं व्यस्यत इति वचनात् ब्रूह्मणत्वं जातिमान् ब्रूह्मणः ब्रूह्मण ब्रूह्मणोभ्यां उत्पद्यो
 भवेति किं तु ब्रूह्मणत्वेन ब्रूह्मणक्रिया निष्ठत्वेन ब्रूह्मणस्थितेन जातिवर्नेण विधिष्टो ब्रूह्मण उच्यते तस्मात् शुक्लासु ब्रूह्मक्रियानिष्ठत्वं ब्रूह्मणस्य प्रभावात् न
 जातिरस्ति ब्रूह्मणाः ब्रूह्मणवैष्य इति नक्षत्रोल्लेखात् न शुनय्य विद्या शुक्ला विद्यायासु विरति रूपफलभावात् विद्यावान् अपि यावत् विरतिमान् सन्
 ब्रूह्मणात् भवन्महर्षिषु न यत्किं तावत् स विद्यावान् न उच्यते विद्या अपि परमार्थत स्थाप्य उच्यते यासुपस्था यय परिहार उक्तः तस्माच्च भवन्तो विद्या

क्रोशायमाषोयवरोयजसिंसं मोसं अदत्तंचपरिरुद्धाहं च । तस्माद्विज्ञाजानाह विज्ञाविज्ञाणा तादंतुखेत्ताहं सुपावयादं ॥१४॥

पुण्यना येष मनोहर कथा १२ अथ यद्यथाच क्रोधय मानय वधय वेपां क्रोधमान के जे माह्विली वध करे हे जीवभारि हे सुपावादय अदत्तस्य परि
 ग्रहय यथायाद बोधेन अदत्तादानसिद्ध परिग्रह नाखे ये ब्रूह्मणा जातिविद्या विहिनाः तेषाम्ब्रूह्मण जाति विद्याह करीने होन तानि चैत्राणि सुपापकान्धेव

वन्तः भवत्सु भवदुक्तं एव जाति विद्योप पीतत्वं ब्राह्मण लक्षणं सर्वथा नास्त्येव तस्मात् तानि स पापकानि एव खेलाणि भवन्तः न पुण्यक्षेलाणि युयं १७
अथ कदाचित्ते एवं वदेयुः वय वेदविदो वर्त्तामहे इत्याह [तुभ्ये ल्य भीभारगिराणं अद्वं नयाणाह अहिज्जवेए उच्चावयाद् मुण्णिणो चरन्ति ताद् तु खित्ता
इं सुपेसलाद्] १५ भी इत्या मन्त्ये भी ब्राह्मणा युयगिरां वेदवांणीनां भारहरा भारीद्वाहकाः यतो यूयं वेदान् अधील वेदानां अर्थं न जानीष तथार्हि
आत्मा रे ज्ञातव्यो मन्तव्यो निर्दिध्यासितव्यः पुनरयं समो मयके नागो च न हिंस्यात् सर्वभूतानीत्यादि वेदवाक्यानि अधीतानि अथ पुनर्भवहि जीव
हिंसास्त्रेव प्रवर्त्यते तस्मादत्र यागः युयक् उच्यते यत् च आत्मनां अनीदाहः सचात्र वेदे यागएव न स्यात् यदि च सएव आत्माएव भवहिर्न ज्ञातः तदा

तुभ्ये ल्यभीभारहरगिराणं अद्वं नजाणाह अहिज्जवेए । उच्चावयाद् मुण्णिणोचरन्ति ताद् तुखिताद् सुपेसलाद् १५
अजभावयाणं पडिक्कलभासीपभाससे किंतुसगासिअन्हं । अविएयंविण्णस्सओ अन्नपाणं गयणं दाहामुतुमंणियंठा । १६।

ते ब्राह्मणरूपक्षेत्र अत्यन्त पापी कथा १४ यूय अत्र लोके विप्रभारधरा गिराणां सन्ति तुम्हे भी ब्राह्मणो निःकेवल शास्त्रना भार अने ब्राह्मणना नामनो
भार वही को जे अन्हें ब्राह्मण वाणीति तुम्हे वेदनी अर्थनेति ज्ञात्वा अने वली तुम्हे वेदना भणो को उच्चनीच स्थानानि मुनि यश्चरन्ति धनवल्तने घरे अने
निर्द्वन्द्वने घरे भिक्षानि अर्थ यतो जाइ नान्येव मुनिलक्षणाणि क्षेत्राणि शोभनानि तेजसाधु रूप जे क्षेत्रके ते भला पुण्य हेतु के पुण्यक्षेत्र के १५ अथ विप्राः
आहुः अध्यापकानां पाठकानां विपरीत भाषो ब्राह्मण बोल्या अहीसाधु उपाध्याययुं भुडोबोलोको प्रकर्षेण ब्रूये कस्मात् समीपे अस्माकं अन्धारे पासे जमी
प्रको अन्हने खु कहे के अविस्मभावने एतत् दृश्यमानं अन्नपानं कथितादिभावं प्राप्नोतु अन्नर्पाणी विणसी जाइ के कीही जाइ के ती हिपणि न किञ्चिद्दा

किमर्थं' याग कुर्वीषं' प्रथमं यागोपि भयङ्गिर्न जायते कानि तर्हि चेत्वाणीत्याह हे शान्दना मुनीन् संप्रशक्तानि प्रयत्नं सुन्दराणि चैत्राणि
 आनीय ये मुनयः उच्चावधानि यद्वाणि उत्तमाधमानि कुलानि भिजायं चरन्ति अथवा उच्चावयाद् उच्चानि महानि वृत्तानि उच्चवृत्तानि
 तेषां तानि उच्चवृत्तानि प्रकारप्राप्तत्वात् महावृत्तधराणितानि चैत्राणिभ्यानिज्ञेयानि इत्यर्थः १५ तदा क्वात्वा. किं प्राहुः [अञ्जनावयाणं
 परिष्कृतगोक्षी पनाससं किंतुसगासि अन्नं अघिययं विषस्यत अयथा नयण दहासुमंनियंठा] १६ किन्तु इति प्रष्टौ निन्द्याक्रोषवाचको
 परं नित्यठा परं दरिद्रि त्वं उपाध्यायानां प्रतिकूलभाषी सन् अस्मात्पाठकानां समुच्चवादी सन् अस्माकं सकार्ये अस्माकं प्रत्यक्षं प्रभापसे प्रकर्षेण
 यथा तया भापसे अस्मद्वदं यचन ह्ये तस्मादरे एतत् अन्नपान विनश्यतु एतदाहारं सटतु पततु अपि परमेतदाहारं तुभ्यं उपाध्याय प्रतिकूलवा
 दिर्ननद्वद. १६ तदायस प्राह [समिदं हिं मज्ज सुसमाहिअस्स गुत्तोहिं गुत्तस्स जिदं दियस्स जइमेनदाहित्वइहेसाणिक्कं किमज्ज जन्नाणलभेत्य
 यदि मे मम एह अण्णिन् यन्नपाटके एपणीय गइं आहार अय अयसरे न दास्य तदा यज्जानां लाभं पुण्यप्राप्ति रूप कलं किं लप्साय अपि तु न किम
 पोन्नयं पावदान विना किमपि न फलं इत्यर्थः कथमतस्य मम तिसृभिः गुप्तिगिर्गास्य पुनः कीदृशस्य पञ्चभिः समितिभिः सु प्रयत्नं समाहितस्य शुक्ल

समिदं हिं मज्जं सुसमाहितस्य गुत्तोहिं गुत्तस्स जिदं दियस्स । जइमेणदाहित्व अहेसाणिक्कं किमज्ज जन्नाणलभेत्य

स्यात्तः तस्य अन्नपान इदं निप्रत्य तुभ्यने ए अन्नपाणी कार नही या तुपरहो जा १६ साधुरयाय सुमतिभिः सुसमाधितस्य यन्न करो के पांचे समर्त करो
 ननाधितर्गा पो। गुप्तिभिः गुप्तस्यजिगिन्द्रियाय अने हुं विहुं गुप्ति करो गुप्त कुं पांचे इंद्री मे आपणा जीत्या के यदि मे मम ययं न दास्य एपणीयं
 यय अं तुभे अन्नर्ता आहार एपणीय मुभने नही यो तदा किमल यज्जानां लाभं लप्सिधः तो ते आज एह यन्नं कल स्यं पामस्यो १७ विप्राः प्राहुः

स्य पुनः कीदृशस्य सम चित्तेन्द्रियस्य जितानि इन्द्रियाणि येन स चित्तेन्द्रियस्यस्य अत्र चतुर्थी स्थाने षष्ठी एतादृशाय पालाय मन्त्रं चैत् ययं प्राप्तकमाहारं न दास्यथ तदा भवतीं सर्वमपि ब्रथा फलस्य अभ्यावात् १७ अधोपाध्याय आह [किं इत्थं स्वत्ता उवजोदया वा अज्जावया वा सह खंडिएहिं एयंखुदंडिए फलेष हंता कंठमि चित्तूणखलिज्जतोण] १८ केचित् अत्र अस्मिन् यन्नपाठके चत्वा चित्रियाः उपज्योतिषः अग्नेः उपसमीपे अग्निमसमीपवर्तिनः पाक स्थानस्थाः वा अथवा अध्यापकाः वेदपाठका इति अध्याहारः कथभूताः पाठकाः खंडिकेः क्वातैः सहिताः ये एनं मुंडं दंडेन वंशयध्या फलेन विख्या दिना हत्वा कठं गृहीत्वा गलहस्तं दत्वा खलयेयु इतो यन्नस्थानाग्निःकासयेयु जोद्वलत्रयः इत्युक्तं तत् प्राकृतत्वात् ये इति वक्तव्यं प्राकृतत्वाच्चन व्यत्ययः १८ [अज्जावयाणं वयणं सुणिता उद्धादया तत्त बह्वं कुमाराः दण्डे हिं विते हिं कसेहिं चैव सयागया तं द्रसिताहयन्ति] १९ तत्र तस्मिन् यन्न

लाभं ॥ १७॥ केएल्यखत्ताउवजोदयावा अज्जावयावासहखंडिएहिं । एयंतुदंडेणफलेणहता कंठमिचित्तूण खलेज्ज जोणं ॥ १८॥ अज्जावयाणं वयणं सुणिता उद्धादयातत्त बह्वकुमारा । दंडेहिंवेतिहिं कसेहिंचैव समगयातंद्रसिताल

कथित् अभ्य चित्रियाः साधवा उव जोई या अग्निरत्नका द्वाहण वील्या कीई के रे अत्र चित्रिय अथवा अग्निरत्नकः अध्यापकाः सह क्वातैः उपपाध्याय इहां कीदृ के क्वात्र सहित यः एनं निर्गम्य दण्डे न फलेन हत्वा जे एह जतीने दण्डे करी फल वीजोरा प्रमुखे करी दृणोकरुठं गृहीत्वानिःकासयेत् गले भालिने एहने काढी परो १८ अध्यापकानां वचनं श्रुत्वा षपाध्यायनां वचनसंभलीने उद्धापिताः तत्र बहवः कुमाराः भारवा भणी द्वाहणना क्कीकरा षपा दीद्या दण्डैः विनैः कसेस तर्जनकेचैव निषयेन दण्डे करीने ताजणे करीने वाधे करीने समगता सत्त तं मुनिं ताहयन्ति आत्था यका ते

पाट्यं यद्वयं कुमारः तस्याः श्रद्धादाः दण्डैर्धनं यद्विभित्तं जलवयैः कसैवर्मं दवरकैस्तु कथं ताडयन्ति कोट्यास्ते कुमारः समानतां समीचीकृती
 भूय सागताः भद्रो कोट्यन्तकं भगवन्त इति रभसत. सन्त्य यद्यादि सर्वं यद्भीत्वा समानताः इत्यर्थः तं मुनिं ताडयन्ति किं कृत्वा उपाध्यायानां वचनं
 दत्त्वा १८ । रघो तद्विक्रोसति प्रथमं धनं भद्रतिनामं यं अग्निद्विधं गीतं पां सिवा साधव हयमाणं कुर्वे कुमारं परिनिष्कवेष्ट २० तत्र कौशलिकस्य
 साधुं धनं इति सुता भद्रायर्भते सा भद्रातसा भुवने ब्रान्त्य कुमारैर्हन्यमान दद्या कुडान् मारणोद्यतान् कुमारान् शून्त्युद्यतान् परिनिर्वापयति
 यथैव रघवगमयति इत्यर्थः कोट्या तं साधुं सयत सयमायस्यावा स्थित कौट्यो सा भद्रा अनिन्दिताग्नी अनिन्दितं अङ्गं यस्याः सा अनिन्दिताग्नी योभन

यति । १८ । रघो तद्विक्रोसति यस्या दद्या भद्रति नार्त्तयग्निद्विधं गी । तं पांसिवा संजय हयसमाणं कुर्वे कुमारं परिनिष्क
 वेष्ट २० दैवमभिषेगेषु शिष्टोद्दण्डिनायुरन्नासगता गजभाया । गरिददेविदभिर्वादिष्टां जेष्ठां मिवांताद्रसिवा स एसो २१

युद्धस्य यतो नं मार के १८ तत्र यज्ञे क्रोशलिकं राज्ञः मुनी तं यज्ञं माहर्तुं द्विपे को सलिकं राजानी वेटी महिलमांहे वैठीके भद्रा इति नाम्ना अनिन्दि
 ताद्रा निन्दीय गराभा भद्रा एष्टे नार्त्तं निर्दिष्टं यथोर के जेष्ठनुं तं कथयि दद्या दद्याद्यै हन्यमान तेषां भद्रादं यती मार तुं दीर्घां कुडान् कुमारान्
 धर्मिनवारक्षतं दर्शानं भोभमहितं नं नृमार तं हनं वार के २० भो कुमारः दैवाभिः योगेण देवययेन प्रेरितेन अहो कुमारो देवतानं वसि करो प्रेयो
 २०। सप्त दत्ता साभा मनस्यपि न ध्याता राजाद एष्ट यतो नं मुने दोषो पणि मने करो पणी तुभने इष्टं साधुद नवादी नरेन्द्रदेवद्वाराभिः यन्ति तेन ए
 यतो किं द्या ये राजर्षा एष्टयन्त इन्द्रे याद्या ये येन चद्विपा अष्ट वांता ललास्त्रि स एष्ट मुनिं जिष्णे कथयि मुभने छांडी ते ए कथपीश्वर के २१ एष्टः

प्रत्येकार० [देवाग्नि ऋगेषा निश्चोदयण दिना सुरना मणसा न भया नरिन्द्र देविन्द्रभि वदिएषं जेषामिवन्ताद्रसिषा सएसो] २१ सा भद्रा किमवा
 दीत् तदाह भो ब्राह्मणा एषः सृष्टिर्वर्तते येन ऋषिणा अहन्वाता अहन्त्यक्ता कथभूतेन ऋषिणा नरेन्द्र देवेन्द्रादिभिः वन्दितेन कीदृशा अहं राज्ञा
 दत्ता अस्मै अर्पिता अनेन ऋषिणा अहं राज्ञा दीयमानास्मि तदा मनसा पि न धाता न अभिलषिता कीदृशेन राज्ञा देवाभिर्भोगेन नियोजितेन
 देवस्य यज्ञस्य अभियोगी बलाकारो देवाभियोगस्तेन यज्ञ देवहठेन नियोजितेन प्रेरितेन इत्यर्थ एतादृशो यज्ञागो मुनि रस्ति तस्मात् भवद्भिर्न
 कदर्थः इति भद्रा राजकन्या ब्राह्मणान् अवादीत् २१ पुनः सा किमाह [एसो हुसो उगतवो महष्पाजिद्वन्दिश्चो सञ्जय बंभयारी जोमेतयानेच्छद्
 दिक्जभाणि पिडणासयं कोसलिएण रत्ना] २२ इदं नित्येन उपलब्धितो भया एषः उग्रतपा महाका वर्तते उग्रतपो यस्य स उग्रतपा महान् प्रशस्य
 आकायस्य स महाकायुरष स इतिकः यस्तपस्वी कौशलिकेन पिता मम जनकेन राज्ञा स्वयं आत्मना तदा दीयमानां मां न ऐच्छेत् न वाञ्छति तस्म
 कीदृश एष जितेन्द्रियः पुनः कीदृशः सयतः सप्तदशविध संयमधारी पुनः कीदृशो ब्रह्मचारी ब्रह्मचर्यावान् २२ [महायसो एस महायुभागी घोरव्यश्चो घोर
 परक्रमोय माएयंहीलह अहीलणिल्लं मासव्वेते एणभेणिएहिज्जा] २३ पुन एषः साधुर्महायथा वर्तते पुनर्महानुभागः अचिन्त्यातिशयः पुनरेष

एसोहुसोउगतवो महष्पाजिद्वन्दिश्चो सञ्जयबंभयारी । जोमेतयाणेच्छद् दिक्जभाणिपिडणा सयंकोसलिएणरत्ना २२॥

निश्चयेन स साधुः उग्रतपाः महर्षिः ते एजसाधू के उग्रतपस्वी महाका जितेन्द्रियः संजतः ब्रह्मचारी किंसा के साधु इन्द्रो जीणे जीत्या के संजम
 पाले के ब्रह्मचारी के य अपिपता दीयमानां न इच्छन्ति जिको यती सुभने देता थका ने पिता स्वय आत्मना कौशलिकेन राजान्कारी पिता कौश
 लिक राजा आपरती सुभने देता हता पर इणे यतीइ सुभने वाक्को नहीं अहिंकार कौबी नहीं २२ महायथा एष सुनिर्महानुभाव ए जती महाययनी

योरन्यो दूरं महापुत्रधरा पुत्रधर पराक्रमो रौद्र मनोबलः क्रोधादि चतुःकापायाणां जय रौद्र सावर्धं स्तम्भात् एन तपस्विन माहीलवप कवभूतं
 एन चत्तीजनीयं स्वभावनाय यद्येय लज्जनाहं नित्यं एयः मे प्रति भवतो शुभान् सर्वान् मानिर्वाजीत् मा भयसात् कार्पीत् इति यदा नृपपुत्रा
 नृप भद्रा ययः किं स्वभाषोदित्याह २३ [एवार्त्तोसं वयणारं सुभा पत्नीइ भद्रा सुभासियादं इतिस्मयेया बहि यद्वयाए जक्वा कुमारं विधिवार
 यत्नी २४ यथा परिवारसहिता ऋषे देया सत्यं कुमारान् दान्प्रवालकान् विद्येयैष विचारयन्ति किं ज्ञत्वा तस्या सोमदेवस्य यज्ञाधिपस्य पुरो
 विगत्य परत्याः भद्राया वचनानि यत्वा कीदृशानि वचनानि सुभाषितानि सृष्टुभाषितानि धाम्नेय्य यियारूपेण प्रकाशितानि २४ [ते घोररुना
 दिर स्वभा निम्ने यदुता तथित्त जगत्तानयन्ति ते भिन्नदेहे रहिर वमन्ते पासितु भद्राण माशुभुर्जो] २५ ते यथास्तदा तस्मिन्काले तान् जनान्

मराज्जसो एममभाषभानो घोरव्वच्चो घोरपरक्रमोय । माएयंहीलह अहीलणिकं मासवनेएण भेण्हिहेज्जा ॥२३॥

एयान्तीसं वयणाइं तीञ्चापर्ताएभद्राए सुभासियाइं । इसिस्ववेयावडियठयाए जक्वा कुमारविचारयन्ति । २४॥

यथा महापुत्रधरा हे घोरपुत्रो घोर पराक्रमय योजानोवती यथा नज्जाइ एवया वृत्ततो पालणहारहे घणा जे बलवत के मा एनं हीलय अहीलनीय अब
 धाम्नेय्यभन रूपा वर्या एवर्त्तो र्हात्मना मत करो ए साध अनिन्दनीय के मा सर्वानपि शुभान् तेजसा निर्हेतु रखे तुलने सवला एने तपने तेज करो
 भयस्य २६ एतानि तन्त्राः यत्नानि श्रुत्वा एवया वचनसाभलोने सोमदेव पुरोधसः पत्नी सुभद्रायाः सुभाषितानि सोमदेवपुरोहित तंहुनी स्त्री भद्रा
 तंहुना भलावधन नृपे यंयाद्वत्य निमित्ता ययपर्ताना यया वचनिमित्त सावधान पुत्रो वेयावधकरवा लागो यथाः कुमारान् विनिवारयती यच्च देवता

ब्राम्हणान् ताडयन्ति चपेटादिभिर्धनं कीदृशास्ते यत्ना धोररूपा पुनः कीदृशास्ते अन्तरिक्षे आकाशे स्थिताः पुनः कीदृशास्ते आसुराः असुरपरिणाम
शुलाः उक्ते चते असुरा इव इत्यर्थः तेषु यस्मिन् यज्ञपाटकेने दत्तितान् भग्नदेहान् दृष्ट्वा भद्राभ्युपगच्छन्ति इति भावः यज्ञपाटकेने दत्तितान् भग्नदेहान् दृष्ट्वा भद्राभ्युपगच्छन्ति इति भावः यज्ञपाटकेने दत्तितान् भग्नदेहान् दृष्ट्वा भद्राभ्युपगच्छन्ति इति भावः
व्याख्यं तान् किं कुर्वन्तो कश्चिद्वचनं भग्नान्ताः २५ [गिरिं नहिहिं खायह जायवेयं पाण्डिं हणह जी भिकवं अवमन्नह] २६ अरे वराका इति
अथाहारं ययं नखैः करजैर्गिरिं पर्वतं खनयइव इह शब्दस्य गहणं सर्वत्र कर्तव्यं पुनर्दन्तै रयो लोहं खादयमन्त्रययइव पुनर्जातवेदसं अग्निं पादै
र्हनयइव अग्निं चरणैः स्पर्शययइव येययं भिक्षुं साधुं अवमन्त्रय अस्य भिक्षो रपमानं कुरुय गिरिलोहानीनां उपमानं अनर्थं फलहेतुत्वात् उक्तं २६

तेषां रक्षवाटियञ्चतलिकत्वे असुरातहिं तंजयातालयन्ति । ते भिन्नदेहे कश्चिद्वचनं पासितुं भद्राद्वयमाहुमुज्जो । २५॥
गिरिं गहहिं खणह अयं दन्तेहिं खायह । जायवेयं पाण्डिं हणह जी भिकवू अवमन्नह ॥ २६॥ आसीविसोऽवगतवोमहेसी

ब्राम्हणानां कुमरने निवारणे के २४ ते धोर रौद्रा वारणधारिण स्थिताः आकाशे ते यत्ना धोररूद्र करीने आकाशने विषे जभा के यत्नाः तत् यज्ञपाटके
तत् काल लोकां धनं यत्न देवता ते यत्न ठामे ध्यायने मारे तोडे के तान् बालकान् भिन्नदेहात् ते बालक धरतीर् पछा के कश्चिद्वचनं वमता मोटा यकी
लोहीनाखे के दृष्ट्वा भद्रा इदं आहुः पुनः इत्यु खरूप ब्राम्हण नू देवी भद्रा बोली २५ पर्वतनखैः खनय अहो ग्राहणी तुम्हे नखे करी पर्वतखणी को
लोहं दन्तैः खादयय लोह दन्ति करोने तुम्हे खाओ को अग्निं पादै हणय अग्निपयो करीने सदैवावांसी को वे भिक्षुं ययं अवमन्त्रयत जी तुम्हे साधने
अवगणो को होली को २६ आशीविषलब्धिवन्तः उपगतपा महर्षिः भद्रा कहे के एयतो आशीविष लब्धिनो धणी के उपगतपकरे के सोटी न्यपीझर के

[यायां पिप्रां उपागतां गच्छेत्तौ धोरप्यधो धोर परक्रमेय अगणिव पक्ष दपयगसेषा जे भिक्षुयं भक्तकाले बहेह] २७ पुनर्भद्रा आह भो सुखी इत्यध्या
 शार. एवः तपस्यां आसीदधिपः प्रापदार्ते सगर्भः प्राणीधिपः सर्व उच्यते यथा सर्पः पादादिना अवमन्यमानो मारणायसात् तथा अयमपि प्रापवि
 देन मारयति पुनरय उच्यतया मरुति पुनरर्वा धोरपुत पुनर्वोर पराक्रमः ये पुनर्युयं भक्तकाले भोजनकाले भिक्षुकं पूर्वोक्तलक्षणं मुनिं वधाय यथा
 दिभिः क्लेशयय मे यय पतद्भवेत्ता. यत्नमसमूहा. अग्निं प्रकृष्टय इव आक्रमय इवकीर्णं यथा पतद्भवेताः अग्नि वधाय मविश्यमाना निद्रयन्ते तथा
 यय मरिष्यय इत्यर्थः २७ | सीसेष एव नरणं उवेह समानया सव्वजणे ण तुहे जार इच्छह जीवियवा धणं वा लोणं पियसो कुविमोह हेज्जा] २८ भो
 धाम्मकां सुधो इति यय सर्वजनेन सर्वकुटुम्बेन समानताः सन्निहितता. सन्तः एन तपस्सिन गीरेण मस्सकेन शरणं उपेतगिर मणामपूर्वं सर्वेयानाल

धोरव्वसो धोरपरक्कमेय । अगणिव पवत्तंदपयगसेषा जे भिक्षुययभक्तकाले बहेह ॥२७॥ सीसेषएयंसरणं उवेह सभा
 नयामव्वजणेणतुभं । जइ इच्छहजीवियवाधणंवा लोणं पि एसोकुविमोहहेज्जा ॥२८॥ अवहेडियपडि स उत्तमंगे

धोरपुत धोरपरक्रान्तवानपुत पाने के धोर पराक्रम के अन्तिमधो पक्षेप. यत्नमानां सेनाइव अन्तिमाहि पटो जिम पतद्भो आनी सेनावली भक्ष
 भूतं नित्त गुमनं वा नी भ म करा ये ययं भिक्षुं भोजनकाले सनया तुहे भोजननी वेलाय अयपीनरगो पीडा करो हो २७ सीरेण एन मुनिं शरणं प्रप
 यय, भयभ नसायने पयो पटो पटनो चरण करो समानता सर्वजनेन यय सधला लोक एकठा धोरने तुहे यदि वापत ययं जीवितं धनं तुहे जो
 धर्मो नोविगतय धने धनतां तुभं सरण भयो तुनिता लोकसपि एय मायु कुपितः सन् भक्षसात् करोति ए लाधु कोयो धको सधला लोकने भयकरस्ते

खल

भाषा

अथ एवास्माकं शरणं द्रव्युक्ता अभ्युपगच्छत यदि यूयं जीवितं वा अथ वाधनं इह द्रव्यं यतः एष साधुः तपस्वी कुपितः सन् लोकं समस्तं नगरादिकं दहेत् २८ [अवहेडिय पिठि स उत्तमगे पसारिया बाहु अकम्पचिठे निज्जे रियथे रुहिरं वमन्ते छड्डं मुहे निगय जीहनिन्ते] २९ [ते पासिया खण्डिय कडभूए विमणो विसिन्नो अहमाहणोसो इस्सिम्मसाए इमं भारियाओ हीलख निन्दच्च खमाहमन्ते] ३० युग्मं अयानन्तरं स वृन्हणः क्खिं प्रसादयति कोट्ठशः स वृन्हणः स भार्यं पत्नीसहितः सह भार्याया भद्रया सहवर्तते इति स भार्यः कथं कथं प्रसादयति तदाह हे भद्रन्ते हे पूक्यहीला अस्सकृत अपमानच्च पुनर्निन्दं ह्मास्माभिः भवतां निन्दाकृता तां निन्दं यूयं क्षमस्व कौटशो वृन्हणो विमनाः विदून्मना पुनः कौटशो विषिन्नः विभे

पसारियाबाहु अकम्पचिठे । निम्भरियक्केरुहिरं वमन्ते छड्डं मुहेणिययजीहयेत्ते ॥२९॥ तेषासिया खण्डियकडभूए विमणोविसिन्नो अहमाहणोसो । इस्सिंपसाएइ सभारियाओ हीलंच णिंदंचखमाहमन्ते ॥३०॥ बालेहिं मूठेहिं अया

२८ अवहेडिता अधोनामितः पृष्ठाधधिः यस्तु कान् माथा पृठादि सापेक्षा के मोहडा पुठाने कीधा के प्रसारितवाहनं अकर्मचेष्टान् व्यापाररहितान् बाहपसारी के चेष्टा काइ नथो करता हाथ पगहलावता चलावता नथी प्रसारित नेतान् रुधिरं वमन्तः आंखि पसारि के मुख यकी लोहीनाखि के छड्डं मुखान् निर्गतजिह्वा नेतान् मुख छंवा कीधा के जीभ वाहिर काटी के नेल फाटा के २९ तान् दृष्ट्वा कालान् काष्ठभूतान् ते कालने एहवे हवाल पछा देखेने मनोरहितः विषादप्राप्तः सन् स वृन्हणः ते यन्नो करावणहारपुरोहित विषाद पाप्मो मन भूंडी होइ गयो हवे स्यु पाप्मं क्खिं प्रसन्नं करोति सभार्या भार्या सहित हवे ते वृन्हण भार्यासहित क्खिने प्रसन्न करे के अवज्ञां निन्दा क्षमस्व हे भद्रंत तुम्हारी हीला कीधी के निन्दा कीधी

यपि जर्गनिघातस्य स्वमाहर्तते । महप्रसादा इमिषोहवन्ति ननुमुषी कोहपराभवन्ति ॥३१॥ पुष्टिञ्च द्वाग्रहञ्च

हं भुङ्क्ते भोगयत त्वां स्वप्नि ३ । शिष्टस्मिन् । सुदृष्टान्तैः बालके सुदृष्ट भ्रष्टानीये यत् युयं ह्रीलिताः पौष्टिता तस्य ब्रमस्व तुम्हने ह्रीत्या पौष्ट्या ते स्वप्नी
हं भुङ्क्ते भोगयत त्वां स्वप्नि ३ । शिष्टस्मिन् । सुदृष्टान्तैः बालके सुदृष्ट भ्रष्टानीये यत् युयं ह्रीलिताः पौष्टिता तस्य ब्रमस्व तुम्हने ह्रीत्या पौष्ट्या ते स्वप्नी

हृता वाढति पटिच्छद् भत्तपाण मासस्त्रयोपारण्य महपा] ३५ हे स्वाग्निन् मे मम इदं प्रत्यक्षं खंडमंडकादिकं-अथ प्रभूतं वर्त्तते प्रचुरं वर्त्तते पूर्वमपि
यालमयं क्रूरं ग्रहणं कृतं अत्र च पुनरत्रग्रहणं तत्सर्वात्र प्राधान्यं ख्यापनायं तद्भोज्यं भंज्य इति ब्राम्हणेः प्रोक्ते सति मुनिः प्राह-बाढं इत्युक्त्वा तथाप्यु
वाढ अर्द्धांगिकारे एव एव करोमि गृहीयामीलुक्त्वा साधुर्मासस्यपारण्यके भक्तपानं आहारपानीयं प्रतीच्छति अङ्गीकरोति कथञ्चात् स मुनिर्म
हात्मा महान् निर्मली निःकषाय आकायस्य स महात्मा महागुरुष- ३५ [तद्विषं गन्धोदय पुष्पवासं दिव्या तद्विं वसुहारायवुष्टा पृथयाओ दुंदुहिओसु
रद्विं आगासे अहीदायं चषुष्ट] ३६ तद्विं तस्मिन् यन्मपाटकेमुनिना आहारं गृहीते सति गन्धोदक पुष्पवर्षमभ्युदिति शेष-सुगन्धपानीय कुसुमवर्षा आसन्
इत्यर्थः च पुनस्तस्मिन् स्थाने दिव्या प्रधानादेवै कृतावसुधारा वृष्टा स्वर्णदीनाराणां वृष्टिरभूत् वसु इत्यं तस्य धारा सतत पातजनिता वसुधारा सा
वृष्टा देवै-पातिता इत्यर्थः तु पुनः आकाशे सुरै-दुन्दुभय प्रहता देवैः आकाशे वादित्राणि वादितानि च पुन-आकाशे अहीदानं २ इति षुष्टं देवै-
अर्चितं ३६ तदा च द्विजा विक्रिता-किमाहुः तत् आह [सकलं खुदी स इतवो विसर्गो नदी सई जाइ विसर्ग कोइ सो वागयुक्तं हरिएससाहुं जस
रिसा इडि महगुभागा] ३७ खुइति निश्चयेन तपोविशेषः साक्षात् दृश्यते जातिविशेषः कोपि न दृश्यते तपो माहारस्य दृश्यते जातिमाहारस्य किमपि
न दृश्यते श्रपाकपुलं चाण्डालपुलं तं हरिकेश साधु पश्यत इति शेष तं इति किं यस्य हरिकेशस्य साधोः एतादृशी सर्वजनप्रसिद्धा ऋद्धिर्वर्त्तते देव
हाराय वुष्टा । पृथयाओ दुंदुहीओ सुरेविं आगासे अहो दाणं चषुष्टं । ३६ । सकलं खुदीसइ तवोविसर्गो नदीसईजाइ

यतीने आहार लेतां यकां सुरभी पांणो फूलनी वृष्टिहुई तस्मिन् समये द्रव्य वृष्टिः कृता देवैः तेह समे देवताइ-द्रव्यनी वर्षा कीधी वादिता वाजिन्
विशेषाः देवैः देवता ए देव दुंदुभी वजाही आकाशे अहो दानमपि घोषितं आकाशने विषे अही दानमहो दान इसी घोषणा कीधी ३६ साक्षात्

साक्षात् कृपा उपपत्तयर्त्तं कीदृशो ऋद्धिर्महाशुभागा महान् अनुभावा प्रतिपद्यो यस्याः सा महाशुभागाः महा माहात्म्यसाक्षिता प्रत्यर्थः ३७ अथ
शुक्तिभान् ब्राह्मणान् उपशान्तिमिथ्यात्त्वान् दृष्ट्वा धर्मोपदेशमाह [किं माहृणा जोद्रसमारभता उदएणसोहि वह्नियाविमगाह लंमगाहा याहिरियं विसोहि
नत रुदिदं कुसमाययंति] ३८ किमिति मर्यादधिचेये भो ब्राह्मणाः वयं नृण्यत ज्योतिः अग्निं समारभन्तः अग्नीना समारभं कुर्वन्तः किं ब्राह्मणा
भयन्ति अपि तु न भयन्ति भो ब्राह्मणा उदकेन योधिं कुर्वतो दाह्यं शुद्धिं विमार्गयथ जानीथ यागं कुर्वन्तः स्नानं कुर्वन्तय ब्राह्मणा न भवन्तीत्यर्थः यां
यागं स्नानादिकां दाह्यां यिगृहिं विमार्गयथ पिचारयथ तां दाह्यां विगृहिं कुमला ज्ञाततत्त्वा सुदृष्ट सम्भगृ दृष्टं न वदन्ति यत् यस्मादौ अग्नीना तेज

विसेस कोट । सोवागपुत्ति हरिणस साहुं जसोरिमा इडिमहागुभागा ॥३७॥ किं माहृणा जोद्र समारभन्ता उदएण
सोहि वह्नियावि मगगाता । जं मगाहा वाहिरियं विसोहिं णत मुदिदं कुसला वयंति ॥३८॥ कुसंचजुवं तथाकट्टमणिं

प्रत्यक्षं दृश्यते तयो धर्मप. साक्षात् प्रत्यक्ष ए तपनो महीमा दीप्ते छे न दृश्यते जाति विनोप. कोपी जातिनोपिथेपतो कीद्र दीप्तनोनयो चण्डालपुत्र हरि
कर्मो सागुः शयशक्तनो वेटी हरिकर्मो सागु यस्य साधरोदृश्यो देवगान्धिव्य सम्भत्सातिशयमहाप्रभावाः जे हरी एहवो ऋद्धि माराप्रभावक ३७
ग्राभृणा योतिरग्निस्त समारभमाना ज्ञान कुर्वतः ब्राह्मण अग्निपूजं याग करे सात पीटी द्रक वीस पीटी ताहं अग्निरासि जलेन शुद्धिं निर्मलता दाह्यां
धिभार्गयन् भवेपयन् यथा जले करोते याहिरसो शुद्धि दाह्यो ह्यो यस्मार्गयथा दाह्या विसुद्धिं तुम्हे ब्राह्मणो याहिरलो शुद्धि वांछी ह्यो न तत् रम्य तत्वज्ञाः
भुगजाः वयंति ते स्नान पापीनो शुद्धितत्त्वना ज्ञाण भलीन कहे ३८ दर्भ पुनः यस्मस्तभं तथं काष्ठं अग्निकरो ह्यो सन्ध्यायां प्रभाते उदक स्पृशतो सन्ध्या

किं अथादीदित्याह [पुष्टिं च इति च अनागत्यश्च मण्यश्चो सो नमे अत्यिकोद जक्खाहुवेयावडियं करेति तम्हाहु एएनि हया कुमारा] ३२ भो
 ब्राम्हणाभिममपूर्वं अतीतकाले च पुनरिति इदानीं वर्तमानकाले च पुन अनागत्य अनागमिनिकालेभनः प्रवेषो ना ममनास्ति अतीते काले नासीत् इदानीं
 प्रवेषोनास्ति अग्रे पि न भविष्यतीत्यर्थं कोपि अलोपि नास्ति इत्युनर्थे येनयच्चा वैयाहयं साधु तर्कनिवारणां साधुभक्तिं कुर्वन्ति तस्मात् हुइति
 निश्चयेन एते कुमाराः यत्नैर्निहताः ३२ अथ सर्वे उपाध्यायादयस्तद्गुणा दृष्टचिताएवमाहुः [अथ च धम्मच्च विद्याणमाणा तुभ्मे नविकुप्पह भूइपत्ता
 तुभ्मे तु पाए सरणं उवेमो समानया सव्वजणेण अग्हे ३३ हे स्वाभिन ययं अपि निश्चयेन कुप्यत कोपं न कुवत कथंभूता ययं अयं सर्वशास्त्राणां तत्वं

अणागत्यं च मण्यश्चोसोणमे अत्यिकोद । जक्खाहुवेयावडियं करेति तम्हाहु एए णिहया कुमारा । ३२ । अल्यं च धम्मं च
 विद्याणमाणा तुभ्मे णविकुप्पह भूइपत्ता । तुभ्मे तु पाए सरणं उवेमो समानया सव्वजणेण अग्हे ॥ ३३ ॥ अच्चेसुतेमहा

होइ क्रोध न करे ३१ मुनिरुवाच पुरा पूर्वं इदानीं च अनागत काले येती कहेहे पेहेलां हवणां अने आगे पीए दनं प्रवेषो मय नास्ति कोपि माहुरा
 मनमाहि द्वेष कोइ नथी देवविशेषाहु निश्चयेन वे या हतिं कुर्वन्ति ब्राम्हण कहे सासी ए कुशरकिणे पक्खाच्चा यती कहेहे मान भावो यच्च देवविशेष
 तित्तुं वीनय वेया वच्चकीधुं तस्मात् ह निश्चयेन ए ते घातिता कुमाराः तिणे कारणे ए तुम्हाराकुशर देवताइं हत्या माया काष्ठभूत कीधा हे ३२ अर्थ
 पुनः धर्मं विजानतः अहो ऋषीश्वर तुम्हे अर्थ धर्म्मनी गति जाणो ह्यो यूय नैव कुप्यतः प्राणरक्षण बुद्धियुक्ता तुम्हे कोपमकरो जीवरक्षा करो ए जीव
 उपरि कृपा करो युष्माकं चरणौ शरणं कुर्म्मः वय तुम्हारा पगनी शरण करं कुं समानताः सर्वजीवने वय आइने सर्वपरीवार साये अग्हे ३३ पूजयामी

य युनः धर्मं वस्तुनी स्वभाव प्रदया धर्मं दत्तविध साञ्जाधार विज्ञानानाः अर्थधर्मज्ञाः इत्यर्थः युनः कथंभूताः यूय भूतिः सर्वजीवरक्षाः तत्र प्रप्ता येषां ते भूतिप्रप्ताः तत्प्राप्तं यद्य तस्य इति श्रुत्याक गरणं तर्पणं उपपाताः साः प्राप्ताः साः अन्ते यद्य्देन वयमिति ज्ञेयं नीदृशा यूय सर्वजनेन समानताः सर्व इदमपरिचर्यं य समागताः किल्लिताः २३ [अथै सुते महाभागानां नर्तेकिञ्चिन् अश्विर्मो भुजाहि सालिम क्रूर नाथावंजण संजुय] ३४ हे महाभाग ते तव सर्वं अपि अर्थयाम ते तव सर्वमपि ज्ञात्रयानं ते तव वय किमपि चरणधूलि अपि न अर्थयाम के वय ये त्वां अर्थयाम त्वं तु देवानां पूजार्हं ययं तव का पूजां शुक्लं पतादयो का पूजाति या तव योग्या परन्तु वयं दासभाव जुर्म इत्यर्थः सालिय इति सालिमयं सम्भग् जातिशुद्धं सालिनिष्यवं क्रूर तं शुलभोऽयं भुजाहि भुक्ष कद्रभूत क्रूर नानाव्यखनसंयुत बहुविधै व्यैक्ष्णैर्दध्यादिभिः सहितं ३४ [इमं च के अत्यिपभूयमन्नं तं भुजस अन्नं अणुमा

भागानां यत्ते किञ्चिन् अश्विर्मो । भुंजाहि सालिमं क्रूरं नाथावंजण संजुयं ॥ ३४ ॥ इमं च मे अत्यिपभूयमन्नं तं भुंजसु अन्नं अणुमापृष्टा । वाटंति पडिच्छद भक्षपाणं मासस्मज्जपात्त ए महप्ता ॥ ३५ ॥ तद्विद्य गंधोदय पुष्पवासं दिव्यातहिं वसु

ययं तव हे महाभागानां पूजां का तुलने नः किं यो अर्थते भूय दृष्ट्वाण सालिनिष्यवं क्रूर स्वामी जीएचोखानीपना छे सालनो नीपनी के ए क्रूर नाना विध विज्ञनसंग्रहं विधि विधिना सालणा सहित एवावल जिमो २४ इदं च मम प्रभूतं प्रचूरं खंडं खाद्य ए अन्तरे अन्नं पक्कवानं वषो इके तददृष्ट्वाण अथापि प्रसादं करणाय ए आहारं तुमो जीमो अन्नं जपदि क्षमा करीने ततो मुनिः वाट एवमद्य इत्युक्ता पट्टाति भरुपान तिवारे यती वषो आद्यहं देवानां भातपायां स्तिर विधरे मासोपपासस्य पारणे महात्मा मुनिः मासं खमयने पारणे माहात्मा ३५ तदा दानावसरे गन्धोदकं पुष्पाव वटि जीता

हृद्रा वाढंति पङ्क्तिच्छद्भ भक्तपाणं मासस्सओपाकरणे महत्त्वा] ३५ हे स्वामिन् मे मम इदं प्रत्यक्षं खंडमंडकादिकं भस्मं प्रभूतं वर्तते प्रचुरं वर्तते पूर्वमपि
 शालमयं क्रूरं ग्रहणं कृतं अत्र स पुनरत्यग्रहणं तत्सर्वान्नं प्राधान्यं त्यापनार्थं तद्भोज्यं भंज्य इति ब्राह्मणैः प्रोक्ते सति मुनिः प्राह वाढं इत्युक्त्वा तथासु
 वाढं शब्दोगीकारे एवं एव करोमि गृह्योथामीत्युक्त्वा साधुर्मासस्यपारणके भक्षणानं आहारपानीयं प्रतीक्यति अङ्गीकरोति कथञ्भूतं स मुनिर्म
 हाका महान् निर्मलो निःकषाय आत्मायस्य स महाका महापुरुष ३५ [तद्विद्यं गन्धोदय पुष्पवासं दिव्या तर्हिं वसुहारायवुद्धा पद्मयाओ दुंदुहिओसु
 र्हिं आगासे अहोदाणं चवुष्ठं] ३६ तर्हिं तस्मिन् यज्ञपाटकेमुनिना आहारे गृहीते सति गन्धोदक पुष्पवर्षमभूदिति शेषः सुगन्धपानीयं कुसुमवर्षा आसन्
 इत्यर्थः च पुनस्तस्मिन् स्थाने दिव्या प्रधानादेवै कृतावसुधारा वृष्टा स्वर्णदीनाराणां वृष्टिरभूत् वसु इत्यं तस्य धारा सतत पातजनिता वसुधारा सा
 वृष्टा देवै पातिता इत्यर्थः तु पुनः आकाशे सुरैः दुन्दुभयः पद्मता देवैः आकाशे वादित्राणि वादितानि च पुनः आकाशे अहोदानं २ इति वृष्टं देवै
 शब्दितं ३६ तदा च द्विजा विस्रिता किमाहुः तत् आह [सखं खुदी स इतवो विसेसो नदी सई जाइ विसेस कोइ सो वागपुत्तं हरिएससाहुं] जस्मे
 रिसा इह्मि महापुभाग] ३७ खुइति निश्चयेन तपोविशेषः साक्षात् दृश्यते जातिविशेषः कोपि न दृश्यते तपो माहारस्यं दृश्यते जातिमाहारस्यं किमपि
 न दृश्यते श्रपाकपुत्रं चांण्डालपुत्रं तं हरिकेश साधुं पश्यत इति शेषं तं इति किं यस्य हरिकेशस्य साधोः एतादृशी सर्वजनप्रसिद्धा ऋषिर्वर्तते देव

हाराय वुद्धा । पद्मयाओ दुंदुहीओ सुरेहिं आगासे अहो दाणंचवुद्ध । ३६ । सखं खुदीसइ तवोविसेसो नदीसईजाइ

यतीने आहार लेतां शकां सुरभी पाणो फूलनी वृष्टिइई तस्मिन् समये द्रव्य वृष्टिः कृता देवैः तेषु समे देवताइ द्रव्यनी वर्षा कीधी वादिता वाजिन
 विशेषाः देवैः देवता ए देव दुंदुभी वजाडी आकाशे अहो दानमपि घोषितं आकाशने विषे अहो दानमहो दानं इमी घोषणा कीधी ३६ साक्षात्

साक्षात् रक्षा उपलब्धं नैर्कोटयो अहिर्महाशुभागा महान् अनुभागा अतिशयो रक्षाः सा महाशुभागाः महा साक्षात्सहिता रत्नार्थः ३७ अथ
मुक्तिस्तान् ब्राह्मणान् उपगान्तिमिध्यात्तान् दृष्टा धर्मोपदेशमाह [किं माहया जोरसमारभता उदएणसोहि वह्नियाविमगाह जन्मनाहा दाहिरियं विसोहि
नतं मुदिदं वृत्तमावयति] ३८ किमिति मय्दोषिधेये भो ब्रान्धयाः यूयं नृण्यत व्योतिः अग्निं समारभन्तः अग्नीनां समारभं कुर्वन्तः किं ब्राह्मणा
भवन्ति अपितु न भवन्ति भो ब्राह्मणा उदकेन योषि कुर्वतो वाद्यां शुविं विमार्गयथ जानीष यागं कुर्वन्तः स्नान कुर्वन्तय ब्राह्मणा न भवन्तीत्यर्थः यां
याग ब्रान्धादिका वाद्यां यिमुविं विमार्गयथ विचारयथ ता वाद्यां विमुविं कुशला स्नाततत्त्वा सुदृष्ट सम्पन् दृष्टं न यदन्ति यत् यथादौ अग्नीनां तेज

यित्सम कोट । सोवागपुत्तं हरिएस साहुं जसोरिसा इडिमहाणुभागा ॥३७॥ किं माहया जोइ समारभता उदएण
सोहिं वह्नियावि मरगभा । जं मरगहा दाहिरियं विसोहिं णातं मुदिदं कुसला वयंति ॥३८॥ कुसंचजूवं तथाकाहुमग्निं

प्रत्यक्ष दृश्यतं तयो यिर्दोषः साक्षात् प्रत्यक्ष ए तपनी महीमा दीप्तिं द्वे न दृश्यते जाति विधेयः कोपी जातिनोविधेयतो कोइ दीप्ततीनयो वण्डात्तपुत्रः हरि
र्भयो साधुः पण्डिततो वेदो हरिर्भयो साधु यस्य साधोरोदयो देवसात्रिभ्य सम्पत्सातिशयमहाप्रभावाः जी हरी एहवो ऋषि महामाधक ३७
ब्राह्मणा योतिरतिरन्तः समारभमाना जाग कुर्वतः ब्राह्मण अग्निपूजे याग करे सात पीढी इक बीस पीढी तादं अग्निराखे जलेन शुविं निर्मलतां वाद्या
विमार्गयन् गर्वयन् यथा जले करोति दाहिरखो शुवि वांखो खो यमार्गयथा वाद्या विसुविं तुम्हे ब्राह्मणो दाहिरली शुवि वांखो खो न तत् रस्यं तत्त्वज्ञाः
भूगभाः ययति न स्नान पाप्मनो शुचितत्त्वना जाण भलीन करे ३८ दर्भं पुनः ययस्तभं लणकाठं अग्निकरो खो सन्ध्यायां प्रभाते उदक स्पृशता सन्ध्या

सायंच पायं उदयं प्रसंता । पाणाद् भूयाद् विहेडयता भुज्जीवि मंदा पकरेह पावं ॥३८॥ कहंचरे भिक्खु वयं

स्वायस्वजीवानां विराधना अथ च स्नानादी अप्कायस्य जीवानां विराधनाविशुद्धाय विधीयते तत् तत्त्वज्ञेन सम्यक् दृष्टं सम्यग् न कथितमित्यर्थः यदुक्तं स्नानं मनोमलत्यागो यागश्चेन्द्रियरोधन अर्भेददर्शनं ज्ञानं ध्यान निर्विषय मनः इति ३८. [कुसंच ज्वंतणकडमणिं सायंच पायं उदयं प्रसक्ता पाणाद् भूयाद् विहेडयता भुज्जी विमंदापकरेह पायं] ३८ भो ब्राह्मणाः मन्दा यूय भूयोपि पुनरपि शुद्धिकरणप्रस्तावेपि यापं प्रकुरुष्व पूर्वमपि संसारकार्यकरण प्रस्तावे आरभं कत्वा पाणान् भूतानि विनाश्य पातकमुपार्जितं पुनर्धर्मं करणप्रस्तावे तदेव क्रियते इत्यर्थं किं कुर्वन्तः कुशं दर्भं यूपं यज्ञस्तभं द्युषं वीर णादिनडादिकं काष्ठ शमीवृक्षस्येभ्यनं अग्निं च एतत्सर्वं प्रतिन्यस्त एतकाय सन्ध्याकाले च पुनः प्रातः प्रभाते उदकं पानीयं स्थान्तः आचमनं कुर्वन्वाः अतएव पाणान् क्षीन्द्रियचतुरिन्द्रियान् भूतान् तत्तन् पृथिव्यादीन् अपि तदाधारभूतान् विहेडयंत विधेयेषु हिंसन्त इत्यर्थः एतेषां एव प्राणभूतसत्वानां विराधनेन हिंसा भवति पुनरेतेषां भिक्खुशुद्धिकरणकालेपि विराधना विधीयते कुतोऽस्माक शुद्धिर्भवती इति न जानन्ति अतएव मन्दा भूयः यत उक्ता दृष्टिपूर्वं चरेन्नागं वस्त्रपूतं पिवेज्जलं ज्ञानपूतं स्वजेधर्मं सत्यपूतं वदेह्वच ३९ अथ प्रत्युत्पन्नशस्त्रास्ते ब्राह्मणाधर्मं पप्रच्छुः [कहं चरे भिक्खु वयं जयामोपावाद् कम्भाद् पणुत्तयामो अवल्लहिणो संजयजकषपूदया कहं सुमुहं कुसलावयति] ४० हे भिक्षो वयं कथं चरेमहि कस्यां क्रियायां प्रवर्तेमहि हे भिक्षो पुन वयं कथं ययामो यागं कुर्मं पुनर्वयं पापानि पापहेतूनि कर्माणि पणुत्तयाम प्रणुदामः प्रकर्षेण स्फोटयामः हे यच्च पूजित हे संयतेन्द्रिय कुशलाः धर्म सायंच पायं उदयं प्रसंता । पाणाद् भूयाद् विहेडयता भुज्जीवि मंदा पकरेह पावं ॥३८॥ कहंचरे भिक्खु वयं

समय प्रभात समय पाणीने फरसो को पाणान् क्षीन्द्रियादीन् भूतान् पृथ्यादीन् विहेडयत वेदियादिक जीव पृथ्यादिक एकेन्द्रि जीवते धर्मं बुद्धे करो तुम्हे भारी को पुनरपि पापसंख्य कुरुष्व भूयः आगो पाप करीने भूखं आत्माने षणु भेलो करो को ३९ अथ विप्रा प्राहुः हे भिक्षुः वयं कथं चरामो

समंश्च विद्वंसः कथं केन प्रकारेण पुनरुद्भवति चेष्टु गोभन इष्ट स्थितं गोभनयजनं वदन्ति तत् गोभनयजनं नोऽस्मान् आस्थाहि कथयेत्यर्थः ४० अथ
मृगिराह । कञ्जीवकाए असमारभता मोस अदत्त च असेवमाणा परिगह इत्यश्रो माणमाय एयं परिचाय चरति दत्ता ४१ पूर्वं वृक्षशैत्यं प्रप्यो
विश्रितः कथं यय प्रपन्नं भवति तस्मात्तर भो वृक्षणा दान्ताः जिर्णेन्द्रियाः एतत् पूर्वोक्तं पापहेतुक परिश्राय चरन्ति प्रवर्त्तन्ते साध्वो ज्ञ परिश्रया ज्ञात्वा
प्रत्याख्यान परिश्रया आरभन्ति प्रवर्त्तन्ते इति भावः दान्ताः किं कुर्याणाः पट् जीवकायान् असमारभन्ताणाः अनुपमर्दयन्तः पुनर्मुपापादं च पुनरदत्तं
असेवमाना पुन परिश्रय उपकारान्दृष्टीं सचिन्ता चित्तद्रव्य ग्रहणरक्षणक पुनरुत्तिपुनर्दान अभिमान पुनर्माय परवृत्तनात्किंका असेवमानाः मान

जयामो पावाद् कम्माद् पुणोत्तयातो । अक्खवाहिणोसजयजक्खपूद्दयाकहं सुजहं वृक्षला वयंति ॥ ४० ॥ कञ्जीवकाए
असमारभता मोस अदत्तं च असेवमाणा । परिगहं इत्युत्त माणमायं एयं परिश्राय चरेज्जदंता ॥ ४१ ॥ सुसंवडा

इदं माहव्य कथं हे हे भिक्षु यन्ने किमवातुं केहवी करणी कथं पाप कर्माणि प्रेरयानः जिणे क्रियाद् करेने पाप कर्म दूर करे अद्यापयकथयनो
यस्माकं भो सयत यथ पुज्जेत अन्नं करेत्त अहो माधु यथ पुज्जित कथं सुट्टु यज्ञ तत्वज्ञा वदन्ति भलो यज्ञ पण्डित किस्सो कहिं के ४० पट् जीवनिका
यान् यथिततायन्ति ए योयनिकायनो रक्षा करे जीव भारे नही अयापादं अदत्तश्च असेवमानाः अयापादवोले नही अदत्ता दान साधु लीये नही
परिपथं भिद्यः मानस मायाय परिग्रहलो मान माया रक्षित एतानि त्वक्षा चरन्ति दंताः द्यनेन्द्रियाः क्रोधः मानः मायाः लोभ क्वांतीने विषरे दान
रक्षित्य भिद्यं दया हे यापयां ४१ तसमन्तः पद्यभिः समन्तैः प्राणधविस्मणादिभिः पार्श्वे आयाव जिणे रुंध्या हे इह ससार जीयितमपि अनभिः सपतः

माययोः सहकारित्वेन क्रोधलोभयोरपि त्यागो ज्ञेयः एतान् सर्वान् पापहेतून् ज्ञात्वा पुनस्तथा साधनो यतनया चरन्ति अती भवद्भिरपि एव चरितव्य
मित्यर्थः ४१ अथ द्वितीयप्रश्नस्य कथं यजाम इत्यस्य उत्तरमाह [सुसंबुद्धा पंचविहसंवरेहिं इह जीवियं अणवकं समाणा वो सद्दकायामुद्रचतदेहा महा
जन्म जयई जन्म सिद्धं] ४२ भो ब्राह्मणा पञ्चभिः सम्भरैः हिंसा कथाश्रद्धा नैयुनपरिग्रह विरमणैः सुसम्भूताः सुतरां अतिशयेन संवृता आच्छादिता
भवः निरुद्ध पापागमनद्वाराः सुसंवृताः संयमिनः जन्मसिद्धं यज्ञश्रेष्ठं जयन्ति कुर्वन्तीत्यर्थः यज्ञे शु श्रेष्ठो यज्ञश्रेष्ठस्य अथवा श्रेष्ठो यज्ञः श्रेष्ठयज्ञस्तं
प्राज्ञतत्वात् यज्ञश्रेष्ठं इति ज्ञेयं कीदृशं श्रेष्ठयज्ञं महाजयं महान् जयः कर्माशीषां विनाशो यस्मिन् स महाजयस्तं कीदृशा सुसंवृताः व्युत्सृष्टदेहाः विशेषेण परीषद्गीपसर्गसहने
जन्मनि जीवित प्रस्तावादसंयमजीवितव्य अनवकांसमाणाः असंयम अनौष्ठ इत्यर्थं पुनः कीदृशाः लक्ष्मी निर्ममत्वेन परिचर्याभावेन अवनष्टिती
उत्सृष्ट कल्पितः कायो वैस्ते व्युत्सृष्टदेहा पुनः कीदृशाः शुचयो निर्मलवृता पुन कीदृशा लक्ष्मी निर्ममत्वेन यजतामिति भावः यजमानस्य कान्युप
देहो वैस्ते लक्ष्मदेहाः एतादृशाः साधवस्त्रिष्टं यज्ञं कुर्वन्ति एष एव कर्मप्रसूटनीपाय इत्युक्तं ततो भवन्तीत्येवं यजतामिति भावः यजमानस्य कान्युप
कारणानि इति पुनर्ब्राह्मणाः पृच्छन्ति स्म ४२ [किं तेजोर्दे केवतेजोदृढाणं कातेभुया किंचिद् कारिसंगं पहायते कयरासंति भिक्व कयरेण हीमेण दुष्पासि

पंचविहं संवरेहिं इह जीवियं अणवकं समाणा । वोसद्दकायामुद्रचत देहा महाजयं जयइ जन्मसिद्धं । ४२ । किं तेजोर्दे

अवाञ्छत इह ससार मां हि जीवितव्यनीवांका पणिनकरे जे हुं षणा दिन जीवु इम न वांके व्युत्सृष्टकाया निरतिचारदेहो लक्ष्मदेहा
शुभ्रवा भावात् देहो आपणो जणे वीसिरावो के अतीचारकोइ नलगाडि ईदृशं मुनयो महायज्ञं कर्माजयरूपं यज्ञं यजति कुर्वति यज्ञं श्रेष्ठं
साधु भगवंत मेष्ठ उत्तम इत्यो यज्ञ करो ४२ कः तवान्तिः किं तव ज्योतिः स्थानं कुंठब्राह्मण कहे के अस्मी साधु तुम्हारे अग्नि के अग्ने

जोहं । ४३ हे मुने ते तव किं पयोतिः कोऽग्निः किं पुनस्ते तवव्योतिः स्थानं अग्निस्थानं अग्निं कुंढं किमस्ति ते तव कापुन . तृचाष्टादिप्रथेप
कादर्थः ॥ पुन स्ते तव करोमात्रं प्रत्युत्पन्नकारण किमस्ति विद्याप्यमानोऽग्निर्गैरेन उदीप्यते सन्त्युप्यते तत्करीषां गन्धव किं विद्यते च पुनः एषाः कतराः
का अग्निधः आभिरग्निः प्रज्वा स्यते ताः काः सन्ति च पुनः आग्निर्दीर्घतोपग्रमहेतु रक्ष्ययनपवति स्वकतराकास्ति हे भिक्षोत्व कतरण इति केन होमिन
वरन विद्यिष्येति रग्निं धृष्टोपि अग्निं प्रोषयसि पट् जोवनिकायविराधनाविनाहि यद्यो न स्यात् हेभिष्योभवता पट् जोवनिकायविराधनानुपूर्वं निधिषा
वर्तो मुनिर्ते ब्राह्मणा यत्र यत्रोपकरयसामपी च पप्रच्छ ४३ अथ मुनिर्मुनिर्योयं यज्ञमाह [तवोर्जोर् जीवोर्जोर् ठाणं जोगास या सरीरं कारिसद्वं

केवर्ते जोडटाया कार्तमुया किंचते कारिसंगं । पहायते कयरासति भिक्व कयरेण होमेण हुयासि जोड् । ४३।
तयो जोड् जीवो जोड् ठाणं जोगोभूया सरीरं कारिसंगं । कस्मं पहासंजमजोग संती होमं हुयामीद्रसियं पसत्वं । ४४

४५ अग्निर्गन् स्थानक केचु हे का तव सद् कादर्वीकि हतादिमे पणपाव अग्निदीपनकारणं काठं किस्सो तुन्हार अग्निर्नाहि हतघालवानो चाटुषो हे
मिषां तवदं यत्नाति कानि सन्ति अहो साय तुन्हार इंधणकेहया हे केन होमेन हवन करोपि किसे होमे करोने अग्निने होमो हो ४३ साधोवाच
तयो अर्घोतिः जोडो अर्घोति स्थान कुण्ड तयो व्योति कहो जीव व्योति नुं स्थानक कथा मनोयोगादयं सधा हतपेपणपात्राणि शरीरं तयो रुदीपकत्वात्
करेण अर्घोयोगवधत योग सयं कहता धौघालथरापाव शरीरं तुं तव कीर्जे ते करोपि कहो जे कर्माणि इंधनरूपाणि सयनयोगरूपा सन्तिः प्राठकनं
४५६ धर सजमरुपयोग आग्निं इंदग होम करोमि अर्घोणां प्रयस्त अयपि कहे हे एहवो होमहुं कर पुं ए रियीपवरने प्रयस्त कथो हे ४६ कः तव

कम्प पश्चात् सयम जीगसन्ती होम इणामि इस्मिणं पसत्य] ४४ भो ब्राह्मणा अस्माकं तपोव्योतिः तपः अग्निरस्ति कर्मन्वनदाहकत्वात् द्वादशविधं हि तपः सकल कर्मकाष्ठानि प्रज्वालयति जीवोव्योतिः स्थानं जीवोऽग्निं कुण्डं तपसः आधारत्वात् अनोवाक्याय योगास्ते शुचोदर्थ्येऽपि याः अनोवाक्याय योगैः शुभ व्यापाराः दृतस्थानीया स्तपोऽग्निं प्रज्वालन हेतवो वर्तन्ते शरीरं करीषाणां तेनैव शरीरेण ततोऽग्निर्हीयते शरीरसाहाय्येन तपः स्यादित्यर्थः शरीरमाद्यं खलु धर्मसाधनमित्युक्ते कर्माणि एवाहन्वनानि कर्मन्वनानि तपोऽग्निं प्रज्वालयन्ति महा दुष्टकर्मकारिणीपि तपसा निर्मलाः संजाताः संयमजीवाः शान्तिः संयमस्य सप्तदशविधस्य योगः सम्बन्धः स शान्तिः सर्वजीवानां उपद्रव निवारकत्वात् अनेन होमेन अहं तपोऽग्निं जुहोमि कथञ्चूतेन होसेन ऋषीणां प्रशस्तेन मुनीनां योग्येन साधवोहि एतादृशं यज्ञं कुर्वन्ति न अपरे एतादृशं कर्तुं समर्था भवन्ति ४४ यज्ञस्वरूपं तु साधुनीकं अथ ब्राह्मणा स्नानस्वरूपं पृच्छन्ति [केते हरए केयते सन्तितित्ये कहिंसिगहाओ वरयं जहासि आयकषणे सञ्जय जकषपूद्रयादृच्छामुनाडं भवओ सगासे] ४५ हे ऋषे यज्ञपूजितत्वं नः अस्मान् आचक्ष्व्यूहि वयं भवतः सकाशात् ज्ञातुं इच्छामः हे मुने ते तवको ह्रदः कः स्नानकरणयोग्य जलाधारः किं पुनः तव शान्ति तीर्थं शान्त्यै पापशान्ति निमित्तं तीर्थं शान्तिं तीर्थं मुखस्त्रेचं यस्मिन् तीर्थे दानादि बीजगुप्तं पातकप्रमनं पुण्योपार्जकञ्च स्यात् कुरुक्षेत्रादिसदृशं

केतेहरए केयतेसंतितित्ये कहिंसिगहाओ वरयंजहासि । आद्रक्वणे संजयजकषपूद्रयादृच्छामुनाडं भवओ

ह्रदः कः तव पापोपशमनाय तीर्थं कोण तुम्हारे द्रवः कषण तुम्हारे पाप दूरकरवानुं तीर्थकषण तुम्हारे कुल स्नानः त्वं रजः कर्ममल जरहासि किहां स्नान कीहां कर्मरूपमेकटले कथयनो अस्माकं भो संयत यज्ञपूजित कहे अहने साधु यज्ञे पूजित वाच्छामि तव समीपे ज्ञातुं चांष्टुं ताहरे पास जाणवानी ४५ धर्मरूपी द्रवः ब्रह्मरूपं शान्ति तीर्थं धर्मरूपद्रव ब्रह्मज्ञान शान्ति तीर्थं निर्मलमस्त्ररहितं आत्मा जीव भस्मी लेख्या तेहने विषे यत्न स्नातः

किं तोयं धर्मं ते पुनर्यमुने तत्कथितम् स्थाने स्नातः सन् रजः कर्मफलं जहासित्वजसि त्वं निर्मलो भवसि एतत् सर्वेषां प्रधाना उत्तरमन्द इत्यर्थः ४५
 रतिं पृष्टे मुनिराह [धर्मो ह्यरण्यधर्मो सति तिले भण्यधिले अतपसमन्त्रेण जहिसित्वाधो विमलो विसृष्टो सुधीय भूयोपजहासिमदोस] ४६ भो ब्राह्मणाः
 धर्मो हि धा विरमप्योदया पिपयन्मुष्टो हृदो वर्तते कर्ममलापयारकलात् ब्रह्मचर्यं मेयुनलागाः शान्तितीर्थं तस्य तीर्थस्य सेवनात् सर्वपाप मूलं रागा
 द्वयोर्निवारितो एव यदुक्तं ब्रह्मचर्येण सत्वेन तपसा संयमेन च मातङ्गप्रिगीतः शुद्धिं न शुद्धिं स्वीर्ययामया १ कीदृशे ब्रह्मचर्यतीर्थे अनाविले निर्मले
 पुनः कोदये प्रभुधर्मं तीर्थे आत्मप्रगच्छत्येव आत्मनः प्रसन्ना निर्मलत्व कारण लेख्या यस्मिन् स आत्मप्रसन्न लेख्य स्वस्मिन् आत्मनिर्मलत्वकारणं तेन प्रस
 रत्कारिदं श्रेयसावयन्ते न संहिते इत्यर्थः यत् यस्मिन् प्रवृत्त्यर्थं तीर्थे स्नातः अहं विमलोभाव मलरहितो विसृष्टोनात कलहः सुधीर्तिभूतः रागाद्वेपादि
 रजितः सन् दोष कर्मप्रानापरणोयादिक अपटप्रकारक प्रकर्षोपजहासित्वजसि ४६ [एयसिणाणं कुसलेहि दिदं महासिणाणं दसिण पसत्वं जहिसिणहाया
 पिसला पिसुहा महारितो उममठाणं पसित्वेभि] ४७ पूर्वं उक्तं कर्मरजो विनायक स्नान तस्योत्तरमाह भो ब्राह्मणाः कुपलेभ्रत्वहैः केवलभिः एतत्

मगासि ॥४५॥ धर्मो ह्यरण्यधर्मो सति तिले भण्यधिले अतपसमन्त्रेण । जहिंसिणहाओ विमलो विसृष्टो सुसीद
 भूयोपजहासिमदोसं ॥४६॥ एय सिणाणं कुमलेहिं दिदं महासिणाणं दसिणं पसत्वं । जहिं सिन्हाया विमला

निमलान्निर्मला विमोदेष सुहः स्नान कोषं धर्मो निर्मल इदं विमोदेष करोत्यहं इहं अतिथयेन शीतोभूतो दोषं त्यजामो अतिशीतलहृन्प्रोषकोसर्वदोष प्राया
 तस्या ४६ एतत् आत्म कुमलैः कथित ए स्नानं कुमले पण्डिते कष्ट उत्तमस्नान अयोषां प्रयस्त उत्तम स्नाने ए अतिथये भलो कर्मो यत् स्नाता विमला

स्नानं दृष्ट परेभ्यश्च गीतं कथम् तं एतत् स्नानं महास्नानं सर्वेषु स्नानेषु उत्तमं पुनः कीदृशं तत् स्नानं ऋषीणां प्रशस्तं सुनीनां योग्यं येन स्नानेन स्नाताः
कृतशीचा विमलाः कर्ममलरहिताः अतएव विशुद्धाः निःकलङ्का महर्षयो सुनीधराः उत्तमं प्रधानं स्थानं अर्थान् मोक्षस्थानं प्राप्ताः इति अहं ब्रवीमि
जम्बूस्वामिनं प्रति श्री सुधर्मास्वामी प्राह इति हरिकेशीयं श्रव्यनं द्वादशं सम्पूर्णं १२ इति श्रीमदुत्तराध्याय न सूत्रार्थं दीपीकायां उपाध्याय श्रीलक्ष्मी
कोर्त्तिर्गणिशिशु लक्ष्मीवल्लभगणिविरचितायां हरिकेशीयाध्यायन स्यार्थः सम्पूर्णं १२ अथ त्रयोदशमध्याय रच्यते तपः कुर्वता पुरुषेण निदानं न कार्यं
ब्रह्माह । इति द्वादश त्रयोदशयोः सम्बन्ध चित्रसम्भूत साध्वी. सम्बन्धमाह साकेतनगरे चन्द्रावतंशकस्य राज्ञः पुत्रो मुनिचन्द्रनामा बभूव स च निवृत्त
काम भोग लब्धः सागरचन्द्रस्य मुने. समीपे प्रवर्जितः गुरुभिः समं विहरन्नन्यदा एकस्मिन् ग्रामे प्रविष्टः सार्धेन सह सर्वेपि साधवश्चलिताः सार्धं
भ्रष्टोऽसावटव्यां पतितः तत्र चत्वारो गोपास दारकास्तं हृत्पदपाक्रान्तं पश्यन्ति शुद्धै रयनादिभिः प्रतिजापति यतिना तेषां पुरोदेशनाकृताः ते गोपास
दारकाः प्रतिबुद्धास्तदन्तिके प्रव्रज्यां गृहीतवन्त तैः सर्वैः शुद्धादीनां पालिता द्वाभ्यां तु दीक्षापालितैव परं मलक्लिन्नवस्त्रादि जुगुप्सा कृता ते चत्वारोपि
देवलोकं गताः तत्र जुगुप्साकारको हीदेवलोकायु तो दशपुरे नगरे सांख्य ब्राह्मणस्य यथोक्त्या दास्याः पुललेनोत्पन्नी युग्मजातौ बभूवतुः अतिक्रान्त
वाल्मभावी तौ यौवनं प्राप्ते अन्यदा चोत्तरल्लणायं तौ भ्रष्टव्यां गतौ रातौ वटपादपाधः सुप्तौ तत्रैको दारको वटकोटराग्निर्गतो न सर्वेण दृष्टः द्वितीयः

विशुद्धा महारिसी उत्तमठाणं पतितिवेभि ॥ १७ ॥ इति हरिएसज्जयणं सम्पत्तं ॥ १८ ॥

निर्मला जेहने विषे स्नान कीधा थकी निर्मल हुआ शुद्ध हुआ थका महामुनि यः उत्तमं स्थानं प्राप्त इति ब्रवीमि मोटो साधु उत्तम स्थानकने विषे प्राप्त
हुया मुक्ति गया एहवुं कहे सुधर्मा स्वामी ४७ इति हरिकेशी श्रव्यन सम्पूर्णम् द्वादशमध्यायनप्ररूपीतः सम्पूर्णम् ॥ १२ ॥ त्रयोदशम अध्यायन प्राह १

सर्वपि सभ्यनिमित्तं भ्रमन् तनेव सर्वेषु दृष्टव्यतां प्रायपि भृत्यो कालिजरपर्वतं भृगो कुर्यात् समुत्पद्यी शुभजार्तो भृगो जार्तो कालक्रमेण तौ श्री माता सम
भ्रमन्तो। एकं न ध्यायेत् एकगरेहैव हतो भृत्यो ततो जायपि भृत्यो गङ्गातीरे एकस्या राजहस्याः कुर्यात् समुत्पद्यी जार्तो क्रमेण हस्तौ माता समं भ्रमन्तो।
एकेन भक्ष्यधन्येन भृष्टतां भारितो न ततो दाराणस्यां नगर्यां महर्षिकस्य भृष्टदिवाभिषस्य षाण्डालस्य शुक्लेन समुत्पद्यी क्रमेण जातयोस्तयोः चित्त
सम्भूतनामकृतं तौ भिन्नसम्भूतो मिथः प्रीतिपरी जार्तो इतय तस्मिन्वसरे दाराणस्या नगर्यां गङ्गनामा राजा तस्य नमुचिनामा मन्त्री अन्यदा तस्य
किञ्चित् भृष्टं ज्ञातं कुपितेन राज्ञा स्वधार्मं भृष्टदिश्व षण्डालस्य दत्तः भृष्टदिश्व षण्डालेन तस्यैवमुक्तं भो मन्त्रिन् त्वामहं रक्षामि यदि भृष्टदृष्टान्तभूर्नि
दृष्टस्ति तौ मन्त्र्यो पाठयसि कश्चित्तायिना तेन तत् प्रतिपद्य भूमिगृहस्यः सन्निव सम्भूतो पाठयति चित्तसम्भूतमाता तु मन्त्रिपरिचर्यां कुरुते मन्त्री तु
तस्याभेद व्यापारो भूत् निजपक्षो व्यभिचारि स्वरितं षाण्डालेन ज्ञात नमुचिमारणोपायकोन चिन्तित पितृरध्यवसाय स्ताभ्यां ज्ञातः उपकार प्रीतिरताभ्यां
स भृष्टि नांजितः ततो नष्टः स क्रमेण हस्तिनागपुरे सनत्कुमारवक्रिणो मन्त्री ज्ञातः इतय ताभ्यां मातङ्गदारकाभ्यां चित्त सम्भूताभ्यां रूपर्यावत्तावत्स
नृत्यगोतकजाभि र्पाचारको नगरी स्तनः प्रकाशं समकार प्रापितः अन्यदा तत्र मदनमहोक्तवोजातः सर्वेषु लोकेषु गीतनृत्ययादिवादिविनोदप्रवृत्तेषु
सकृत्तौ मातंगदार्का दाराण्योनगर्यां तः समागत्य सर्वाः स्वकलाः दर्शयितुं प्रवृत्ता तयो विंशेयकलाचमकृता लोकास्तरुणीप्रसृताः समीपे गताः
पञ्चाकाशे क्षातः समुत्पद्य तादिक न जानन्ति सर्वेपि लोकास्तत्रयतां गताः ततयतुर्वेदविद्विद्वाङ्मये नगर स्वासिन एषं विज्ञप्तं राज्ञे ताभ्यां चित्तसम्भू
ताभ्यां षण्डानाभ्यां सर्वेपि नगरीलोका एकाकार प्रापितः राज्ञा तयोर्नगरी प्रवेशो वारितः कियत्कालानन्तर पुनस्तत्र कौमुदी मर्यादयो जात स्तदानीं
क्रियत्तानीं तौ राजगासनं धिक्प्रार्थ नगरामध्ये प्रविष्टा तत्र स्वस्ववस्त्रेषु मुखमाच्छाद्य मे क्षणानि मे क्षमापयो स्तयोः सप्रकर्मोक्तेन सुखाप्रीतिं निर्गतं सर्व

स्त्रीका वदन्ति केन किं नरातुकारेणैदं कथं सखेभ्यः देतमिति पराकृत्य लोके तं यो मुह्यशीचितं उपलक्षितो तौ मागहदारको राजानुशासनभङ्गक
त्वेन जनयति सुध्यादिभिर्हन्वमानो तौ नगर्याः वह्निनिष्कासितौ प्राप्नोति वह्निश्चानि भुशं खिन्नौ एवं चिन्तयतः विगच्छन् अस्माकं रूपयौवनसौभाग्य
लाभस्य सर्वकलाकीशल्यादिशुणकलापस्य यतोऽस्माकं मातङ्गजाभ्यां सर्वं दीर्घितं लोकपराभवस्थानं वयं प्राप्ताः एवं शुश्रूषयामागतौ स्वदास्यवादीनामना
पृच्छ्यैव दक्षिणदिगभिमुखौ चलिता दूरं गताभ्यां ताभ्यां एको गिरवरो दृष्टः तत्र शृगुपातकरणार्थमधिरुद्धौ तौ शिलातलोपविष्टः तपः शोषिताङ्गं शुभ
ध्यानीपगतं आतपना गृह्णन्तेकं भ्रमणं दृश्यतुं हर्षितौ तौ तत्त्वमीपे जन्मतुः भक्तिमानपूर्वं ताभ्यां स वन्दितः साधुना धर्मलाभकथनपूर्वकं तयोः
स्वागतं पृष्टं ताभ्यां पूर्वहृत्तान्तकथनपूर्वकं स्वाभिप्रायः साधोः कथितः साधुना कथितं न युक्तमनेक शास्त्रावदातबुद्धीनां भयादभ्यानां गिरिपतनमरणं सर्व
दुःखक्षयकारणं श्रीवीतरागधर्मं गृह्णन्ति पञ्च महाव्रतरूपः श्रीवीतरागधर्मस्तयोः कथितः ततस्ताभ्यां तस्य मुनेः समीपे दीक्षा गृहीता कालक्रमेण
तौ गीतायौ जाता ततः स्वगुर्वज्ञया षष्ठाष्टमदशमद्वादशार्धमासमासत्रयणादि तपोभिः राक्षानां भावयन्तौ ग्रामानुग्रामं विहरन्तौ कालांतरेण हस्तिनाग
पुरं प्राप्नोति वह्निश्चानि स्थितौ अन्यदा मासत्रयणपारणके सम्भूतसाधुर्नगरमर्थे भिक्षार्थं प्रविष्टः गृहानुग्रहं भ्रमन् राजमार्गानुगतो गवाक्षस्थेन नमुचि
मन्त्रिणा दृष्टः प्रत्यभिज्ञातः चिन्तितं च स एष मातंगदारको मदध्यापतो मन्त्रिरत्नमशेष मजानन्त्रिस्ति कदाचिच्च लोकायै वक्ष्यते तदा मन्महत्वभ्रंशो भवि
ष्यतीति मत्वा हृतैः स मुनि यद्विमुध्यादिभिः मीरयित्वा नमुचिना नगराद्वह्निनिष्काशयतु मारुत निरपराधस्य हन्यमानस्य तस्य कीपकरालितस्य सुखा
स्वर्गतः प्रथम धूमस्तोम तेन सर्वमपि नगरमन्वकारितं । भयकौतूहलाक्रान्तानगरास्तायाताः क्रोधास्मातन्तं मुनिं दृष्ट्वा सर्वेपि प्रसादयितुं प्रवृत्ता
स नत् कुमारवक्रवर्त्यपि तत्रायात तं प्रसादयितुं प्रवृत्त एवं वभाषन् भगवन् यदस्मादश्वैरज्ञानैरपराधं तद्वधन्नि क्षमणीयं सह्यन्तु तपस्विजः प्रसाद

राय धनपतसिंह बाहादुर का आ०स०व० ४१ मा भाग

तस्य ब्रह्मदत्त इति नामकृतं देहोपचयेन कला कलापेन च ह्यभिहितः तस्य ब्रह्मराज्ञ उक्तमवशसम्भूताश्चत्वारः सुहृदस्मान्ति तद्यथा काशी विषयाधिपः
कटकः गजपुराधिपः कणेरदत्तः कीश्वर देशाधिपति दीर्घः चम्पाधिपतिः पुष्पचूल इति तैज्यन्त स्नेहेन परस्पर विरहमनिच्छन्तः समुदिताश्चैवं एकं २
धवं परिपात्या विविध क्रोडाविलासै रैकस्मिन् राज्ये तिष्ठन्ति अन्यदन्तेचलारीपि समुदिताश्चैव ब्रह्मराज्ये स्थिताः सन्ति तस्मिन्मवसरे ब्रह्मराज्ञो मन्त्र
तन्त्र श्रौषधाद्य साध्यः शिरोरोगः उत्पन्न स्तत्स्तेन कटकादि चतुर्णां मिलाणा मुत्सङ्गे ब्रह्मदत्तो मुग्धः उक्ताश्च यथैषमद्राज्यं सुखेन पालयति तथा
शुष्माभिः कर्तव्यमिति राज्यचिन्तां कारयित्वा ब्रह्मराजा कालङ्गतः मितैस्तस्य प्रेत्य कर्मकृतं मिषद्यैवं भणितं एष कुमारो यावद्राज्य भुराहो भवति
तावदस्माभि रेतद्राज्यं रक्षणीयमिति विचार्य सर्वसम्भृतं दीर्घराजानं तत्र स्थापयित्वा कटक करेण दत्त पुष्पचूलाः स्वस्वराज्ये जग्मुः स दीर्घ राजा
सकलसामग्रीकं राज्यं पालयति, भण्डागारं विलोकयति प्रविशत्यन्तः पुरं चुलिन्यासम मन्त्रयति तत इन्द्रियाणां दुर्निवारत्वेन ब्रह्मराज्ञ भैती भव
गणय्य धवनीयता श्रवमन्यु चुलिन्या समं सम्भ लम्न एवं प्रवर्धमान विषयसुख रसयो स्तयोर्गच्छन्ति दिनाः ततो ब्रह्मराज मन्त्रिणा धनुर्नाम्ना तयो
स्तरस्वरूपं ज्ञातं चिन्तितं च यएवं विषमकार्यं भाचरति स कि कुमार ब्रह्मदत्तस्य हिताय भविष्यति एवं चिन्तयित्वा तेन धनुर्नाम्ना मन्त्रिणा स्व पुत्रस्य
वरधनुनाम्नः कुमारस्य एवं भणितं यथा पुत्र यथा ब्रह्मदत्तस्य माता व्यभिचारिणी जातास्ति दीर्घं राज्ञा भुज्यमानास्ति अयं समाचार एकांते लया
ब्रह्मदत्त कुमारस्य निवेदनीयः इति न च तथा कृत ब्रह्मदत्त कुमारोपि मातुर्दुश्चरितम सहमान स्तयो ज्ञापनाय्यं काक कीकिला मिथुनं भ्रूसाप्रोतं कला
बुलनी मातुर् दीर्घं नृपयोर्दग्धित एवं प्रोक्तं ये ईदृशमनाचार करिष्यति तस्याहं निग्रहं करिष्यामीत्युक्ता कुमारो बहिर्गतः एव द्वित्रिभिर्दृष्टान्स् दिन
त्रयं यावदेवञ्चकार उवाच ततो दीर्घं नृपेण शङ्कितेन चुलिन्या एवमुक्तां कुमारेणावयोः स्वरूपं ज्ञात श्रद्धाकास्त्रं कीकिलेति दृष्टान्स् कुमारेण प्रापितः

तयोऽहं मातोय यस्मादुक्षपतितामार्घ्यं काश्चिच्चद्वा कार्यं ततो दीर्घदृष्टिनोक्तं लं पुत्र यास्ये नन किमपि स्वहितं वेति अयमवस्य मावयो रति निष्कर
स्वदवशमय मारणोय' मयि स्नाथेति तदान्ये पुत्रा बहवो भविष्यन्ति एतादृश दीर्घं नृपवत्सयाश्री कृत यतः उक्तं महिला भाल कुलहरं महिसा
संयमिदुषरिविद्युत मभिला दुगाददर महिसा जोषो अणत्वाणं १ मारद्रपिय भसार हणद्र सुभन्तहपणासय भृत्यं नियगेहिपिपीलावदणारी रागा
धरापाया २ सुलिन्या भयित कथमेव मारणोयः कथञ्च लोकापवादी न भवति दीर्घं नृपेणोक्तं साम्प्रतमस्य विवाहं कियते पद्याकर्ममावयोः चिन्तितं
भविष्यति ताभ्यां धृक्दत्तस्य कस्यचिद्राजः कन्या पाणिग्रहण कारितं तयोः प्रयनायं श्रोकस्यभ भूत सन्निविष्टं गूढं निर्गमद्वारं जतुगृह कारितं इतय
धनं मन्त्रिणा दीर्घं नृपाय एवं पियमं एव मन पुत्रोपर धनुरे तद्राज्य कार्यकरण समर्था वर्तते अहं पुनः परलोक हितद्वरोमि दीर्घं नृपेणोक्तं इह
स्थित एयत्वं दानादि धर्मं कुरुतस्यै तद्वचः प्रतिपद्य धनुमन्त्रिणा गङ्गातीरे महती प्रपाकारिता तत्र पथिक परिपूजकादीनां यथेष्टदानं दातुं
महत्तमः दानोपचारा वर्जितैः परिवृजकादिभिर्हि गव्यं त प्रभाणा सुरक्षा जतुगृहं यावत्स्थानिताः जतुगृहास्तः सुरक्षा द्वारि शिलादत्ता इतय सुलिन्या
महताहम्वरं वधूमहितः कुमारस्तत्र प्रवेष्टित ततः समग्रः परिवारो विसर्जितः वरधनुः कुमारपार्श्वे स्थितः एवं स्वपिदागदित वृत्तान्ताशुसारण
सायधानो जायधैव एतः धृक्दत्त कुमारस्तु एक शय्यायां तया वल्गासह सुप्तः गत रात्रि प्रहरयुक्तं तदा तत्रसुलिन्या स्वहस्तेन अस्मिकलुकोन्यस्तः
तेन तददृष्टं सन्न तात्तद्वशमानं दृष्ट्वा विनिद्रो धृक्दत्तः स्वमित्रं वरधनुं पप्रच्छ किमेतदिति वरधनुना सर्वं सुलिनो स्वरूप कथितं पुनः कथितं इत्यथ
कथया रात्रिपूर्वा न किन्तु काप्यनया तस्मादस्यां मोहोमना गपिन कार्यः त्वमस्यां शिलायां पादप्रहारं कुरु येनावां निर्गच्छावः वरधनूक्तं सर्वं धृक्दत्त
संन एत ततो द्वावपि निर्गत्य सुरक्षाद्विदेशं समायातो तत्र च धनुमन्त्रिणा पूर्वमेवही तुरङ्गमो पुरुषो च मुक्तोस्तः ताभ्यां तयोः सहितः कथितः तुर

झारुही तावपि कुमारी ततश्चलिती एकेन दिवसे न पश्चात्प्रयोजन मातं भूभागहती दीर्घं मार्गं खेदेन तुरङ्गमौ व्यापन्नौ तत पादचारेण गच्छन्ती
तौ कौटुम्बिकान् ग्रामभङ्गती कुमारेण वरधनुर्भणित मा द्रुधा बाधते वरधनुः कुमारं वहिरेवोपवेशे स्वयं ग्राममध्ये प्रविष्टः नापितं गृहीत्वा तलायातः
कुमारस्य मस्तकं मुख्यापितं परिधापितानि कषाय वस्त्राणि चतुरङ्गल प्रमाण पटवन्मः कुमारस्य स्त्री वस्त्रालङ्कृते हृदिबद्धः वरधनुर्नापि वेषपरावर्त्तनः
कृतः तादृश वेषधरौ द्वावपि ग्राममध्ये प्रविष्टौ तावता एको द्विजः स्व मन्दिराचिराल्य अभिमुख मागल्य तौ कुमारी प्रत्येवमाह आगच्छता
मस्यदृष्टे भुज्जतां तेनेत्युक्ते तौ द्वावपि तद् गृहे गतौ वृत्तुणैः राजरूप प्रतिपत्ति पूर्वकं भोजितौ भोजनान्ते च एकाप्रवर महिला बन्धुमती
नाम्नो कन्यां उदिश्य ब्रह्मदत्त कुमार मस्तकेज्जान् प्रविपति भणति च एषोऽस्याः कन्याया वरोस्त्विति वरधनुना भणितं किमेतस्य मूर्खस्य बटुकस्य
कृते एतावानायास क्रियते यतो गृहस्वामिना भणित श्रूयतामस्मादाया स वृत्तान्तः पूर्वं सुव्रत नैमिति केनाख्यातं यथाऽस्याः बालिकायाः पट्टा
च्छादित वस्त्रः स्थलः समितो भवदृष्टे भोजनकारी वरो भविष्यति सोयमस्या योय्योवर इति तस्मिन्नेव दिने तस्याः कन्यायाः कुमारं पाणि
ग्रहणं कारितं सुदितो गृहस्वामी कुमारसु एकरात्रौ ततस्थितः द्वितीयदिने वरधनुना कुमारस्योक्तं आवागम्यं दूरे गन्तव्यं दीर्घं राजा सन्नतेनात
स्थातुभावयोर्युक्तमिति तौ द्वावपि बन्धुमत्याः स्वरूप कथयित्वा निर्गती गच्छन्तावेकदा कस्मिंश्चिद्दूरं गन्ते गतौ लघ्वा क्रान्तं कुमारं वहिरुपवेश्य
वरधनुः सलिलमार्गेण ग्राममध्ये प्रविष्टः लवितक्षेव पश्चाद्गल्य एवं कुमारस्योक्तवान् अत इदं शो जनापवादी मया श्रुतः यदीर्घं नृपेण ब्रह्मदत्तमार्गं
सर्वत्र सैन्यैर्बन्धितोऽस्ति तत कुमारं आवागमिती नञ्यावः नष्टौ ततो द्वावपि उन्मा मार्गेण वृजन्ती महादवीं प्राप्ति तत्र कुमार वटाध उपवेश्य
वरधनुर्जलमार्गेण मितस्ततो बन्धाम दिनावसाने वरधनु दीर्घं पृष्टं तप भट्टैर्दृष्टः प्रकाशं यष्टि मुख्यादिभिर्हेन्यमानः कुमारं दर्शयेति प्रोच्य

मानस कुमारास्य पदेते प्रपितः तावता वरधनुना कुमारस्य केनाप्य लक्षिता सञ्जा कृता भट्टै रदृष्ट एव वन्द्यो नष्टः पतितश्च दुर्गमे कात्मारि सुधा
 दयाग्रभात् कुमारेस्तृतीये दिने तान्नटयो मतिक्रान्त स्तापसमेक ददर्श दृष्टे च तस्मिन् कुमारस्य जीविता सा जाता कुमारेण तापसः सृष्टः भगवन् क
 भवदाग्रमः तेन आसद्य एवाकदाग्रम इत्युक्ता कुलपतिसमीपं नीतः कुमारेण प्रणतः कुलपतिः कुलपतिना भणितं वक्ष कुत इह भवदानमनं कुमारैण
 सकर्त्तव्यं भवसान्तः कथितः कुलपतिना उक्तं अह भवज्जनकस्य सुहृन्मता तातस्त्वं निज वैवाचास प्राप्सिषि सुखेनात्र तिष्ठ इत्यभिप्राय तापसस्य आत्मा
 कुमारस्तर्क्ष सुखं तिष्ठन्नस्ति अन्यदा तत्र वर्षाकालः समायात तदानीं निश्चिन्तेन कुमारेण तत्र तापसान्तिके सकला धनुर्वेदादिकः कला अभ्यस्ताः
 अन्यदा शरकार्त्तं फलभूतकन्दनिमित्त तापसेषु गच्छन्तु ब्रह्मदत्तकुमारोपि तैः समं वने गतः वनत्रिय पश्यता तेन एको महाहस्ति दृष्टः कुमारस्तदभि
 सुखं चक्षितः कुमारः दृष्ट्वा हस्तिना गजगर्जरवः कृतः कुमारेण तस्य पुरो निजमुत्तरीयं वस्त्रं निक्षिप्तं करिणापि तत्पक्ष्णात् शृण्वादप्येन गृहीत क्षिप्तं
 च गजगर्जरं यापय् क्रोधान्नो जातः तावत् कुमारैण कृतं कृत्वा तद्वस्त्रं स्वकाराभ्या गृहीतं ततस्तेन नानाविध क्रीडया परिच्यमनीलाकरोमुक्तः स पश्चाद्
 गन्तुं प्रवृत्तः तत् दृष्ट्वा कुमारोपि क्षलितः इतश्च अग्रे गच्छन् कुमारः पूर्वापर दिग्बिभागे परिभ्रमन् गिरिनदीतटसन्निविष्ट जीर्णभवनमिस्तिमार्त्तप
 क्षितं श्रीर्षे नगरमेक ददर्श तत्राप्ये प्रविष्टयतुर्हि च दृष्टिं क्षिपन् पार्श्वपरिमुक्तस्थेऽस्रखन्नविकटवग्रकुड्मं ददर्श कुमारैण तत् खड्ग तथैव कौतुकाद्वा
 दित एकप्रधानं निपतितं यत्रकुड्मं वंशान्तरालस्थित च निपतित स्रष्टमेक स्फुरदीर्घं मनोहराकारं शिरः कमलं दृष्ट्वा सभ्रान्तेन कुमारैण स्यं
 धित्वां या धिगास्य ध्वसितस्य धिष्ये माधुचलस्थिति कुमारः स्व निनिन्द पयात्तापाक्रान्तेन तेन कुमारेण दृष्टं धूमपानलाससं कवचं समधिकमधृति
 म्वासा पुनर्जाता इतस्ततः पश्यता कुमारैण पुनः प्रवरमुद्यान दृष्टं तत्र भ्रमन् अग्र्योक्ततरपरिचिप्तमेकं सप्तभूमिकं आवास कुमारो दृष्टवान् तत्राप्ये प्रविष्टः

हुत्वा क्रमेण सप्तभूमिकामारुहः धिक्कसिताकनलदनादी प्रपरा मरिना पश्यतिष्ठ सुनाथ ना दृष्टा काचि त्विनि ततः का स्मरपयं पचयितुं
प्रदत्ता महाभावा मम व्यतिकरो भवान् पचयितुं ततस्तमेव प्रथमं चरुणां पचयितुं भूतं समालोक्य पचयितुं तदा दृष्टे भूतार भूतत्वात् पचयितुं पचयितुं
ब्रह्मराजपुत्रो ब्रह्मदत्तोऽस्मीति हुत्वा रौहिण्यपयानात्तर एवेति तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं
सा पुनरेव भणितानुब्रुवत कुरु मायदेवागच्छिता मा कुरुहि त्वं तदा भूतं पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं
तवैव पिवा दत्ता पिवा दृष्टित्वा प्रतीत्यमाग निजगच्छेद्यान रौहिण्यपयानात्तर एवेति तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं
तिष्ठामि तावत् त्वं भवति तद्विदित्यगोप्यावात भव त्वं भूतिना मन्त्रोपा दत्तां तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं
तया भणित स्वाभिन् मन्त्रोपा दत्तां तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं
नित्यमागत प्रत्यनौक निजगच्छित्वा दत्तां तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं
स उन्नतनामा पिवाधर पुण्णु ताता तव धनवत् भवति तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं
साधयितुं वंशकुटुम्बे गतान्ति तातां निजगच्छिता मन्त्रोपा दत्तां तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं
पिवाधरस्य मया साम्प्रतमेव निजगच्छित्वा तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं
सन् क्रमारः क्रियत्कालं ततः तितः स्वयं तां तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं
खण्डगीष्ठा नाथो पिवाधर ५ ताता ५ तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं तदा तया ना पचयितुं

धर्म यद्येतासा तन्मन्त्रि रागो भविष्यति तदाह भार्यापेरिस्थिता रत्ना पलाका चालयिष्यामि अन्यथा तुस्तेतामिति कुमारस्तदयथाविर्होका दूरे स्थित
 कर्मिणो कर्म तावन्निर्दिष्टा नमस्तत्ताकां दृष्टा नमो २ सत्यदेयादपक्रान्तः प्राप्नोति निर्दिष्टकुञ्जमध्वे तत्र भ्रमता कुमारेण एक सरोवरं दृष्ट तत्र स्नानं कृत्वा
 सरः पथिमतोरे प्रभाते कुमारेण दृष्टा एका वस्त्राभ्या चित्तितं च यज्ञो मे मुख्यपरिस्थितिः येनैषा कन्या मे दृगोचरसमागता तयाप्यसौ कुमारः स्नेह
 निर्भर विनोक्तितां कुमारे निर्दिष्टावलो नात्रे प्रतिगता लोकाया वेलया तदा कन्याया एका दासी प्रेषिता तया कुमाराय वस्त्रयुगलं पुष्पतावूलादिकं
 दत्तं वत्सं च या तुभ्यसि सारत्तारि दान्या दृष्टा तया सर्वमिदं प्रेषितं लावण्यलतिका नान्नी अहं तस्या दासी अस्मि तयाच समेदमादिष्टं एन सरायु
 नावं कुमार भग्न गत भ्रासमिहो गमोनिस्थिति कारय ततस्तत्र कुमार वयमगच्छत तत वृभारस्त्रया सह तदैवामात्यमन्दिरे गतः तत्र दास्या
 सन्निधयप्रमुक्तं सन्निधु न्यन्तामि पुनराय मे पितोनि प्रकाश अस्यादरः कर्तव्यः सन्निधया तथैव कृतं द्वितीयादिने कुमारो सन्निधया राज्ञ समायान् नीतः
 अन्तु निर्गतं चाभा कृत्वा तस्य भविष्यति गमन दत्तं दृष्टव हतास्तः कुमारिण सर्वेपि कथित अथ विविधभक्त्या भोजितस्य कुमारस्य एवमुक्तं राज्ञा कुमार
 तस्य भविष्यदप्राप्त्योः कथि कर्तुं न पार्यते परमिदमेवात्राकं भविष्यदिव कन्या तव प्रायतीक्ष्णता सुमुहूर्ते तयोर्विवाही जातः कुमारस्याया सम विलासन्
 द्योतन तत्र तिष्ठति अन्यथा कुमारेण तस्याः प्रियाया एष्टं किनर्धनकाकिने मध्येव दृपेण दत्ता सा उवाच आर्यपुत्र एष मदीयः पिता बलवत्तरवैरिस्तत्ता
 पितृ प्रभा विपन्नयमि समामिह अत्र तातपलया त्रैमल्यवर्णो भुवासायुपरि अहं शुवी जाता अहमतीव पितुर्वक्त्रभा दीवन्स्था अन्यदा पित्रा उक्ता
 मुपि सम भवपि राजागो विद्युताः सन्ति तेन त्वं अहं स्वितैव दीप्य वर गवेषय ततोहं ग्रामाद्विहस्तस्य सरस्तीरे समायातान् पथिकान् विलोकयन्ती
 निरता तदानीं त्वं तन्वाती भवा भाग्यात् प्राप्तयेति परमार्थः ततः श्रीकान्तया समं विषयसुखमनुभवतस्तस्य सुखेन वासरायान्ति अन्यदा स प्रक्षी

पतिः कुमारंणं समं निजसैन्यवेष्टितं स्वविरोधिं नृपं देशमङ्गाय चलितं मार्गं गच्छतस्त्रास्य कचिलरस्त्रीरे वरधनुर्मिलितः कुमारं
दृष्ट्वा स रोदितुं प्रवृत्तः कुमारंणं बहुप्रकारं वारितः स्थितः कुमारंणं दृष्टं मत्तो दूरीभूतेन त्वया किमनुभूतं वरधनुः प्राह कुमारतदानीं त्वां वटाध उप
वेश्य अहं जलार्थं गतः सर एकं दृष्टवान् ततो जलं गृहीत्वा तवान्तिके यावदहमागतुं प्रवृत्तः तावत्सन्नध्वजकवचैर्दीर्घनृपभटैः सहस्राभिलितैरहस्युप
ललितस्त्राडितश्च उक्तं चक्रवर्हदत्तइति मयोक्तं अहं न जानामि ततो दृढतरं ताडितो अहमवदं ब्रह्ममत्तो व्याधेय भञ्जितः तैरुक्तं तं देशं दर्शय तैर्मार्गं
माणोहं तवान्तिकदेशमागत्य तदानीं त्वां संज्ञामकार्षं त्वयि ततो नष्टे अहं पुनस्त्वैभ्यं ताड्यमानं स्वमुखेपरिवाजकदत्तां गुटिकां चित्रवान् तत्प्रभावदहं
निश्चेष्टो जातः ततस्ते मृतोयमिति ज्ञात्वा सर्वेपि भटागताः तेषां गमनानन्तरं चिरकालेन मया गुटिकामुखान्निष्कासिता ततः सचेतनोहं त्वां गवेष
यितुं प्रवृत्तः न मया दृष्टस्त्वं ततोहमेकं ग्रामं गतः तत्र दृष्ट एकः परिवाजकः तैनीक्तं अहं तव तातस्य स्मृतं सुभगनामा तव पिता धनुर्नष्टः मातानु
दीर्घेण गृहीता मातङ्गपाटे चित्रास्तीति श्रुत्वाहमतीव दुःखितः काम्बिल्यपुरे गतः कापालिकवेधं कृत्वा मातङ्गवत्तरं वञ्चयित्वा मातङ्गपाटकात्मातरं
निष्कासितवान् एकस्मिन् ग्रामे पिण्डगिनस्य देवशर्म ब्राह्मणस्य गृहे मातर मुक्ता लामन्त्रे पयवहमिहायातः इत्थं यावत्तो वरधनु ब्रह्मदत्तो वार्ता कुरुतः
तावदेकः पुरुषस्तानागत्य एवमुवाच यथा महाभाग भवता कचिदितस्ततो न पर्यटितव्यं तद्वेपथ्यार्थं दीर्घनिशुक्ता नृपा इहानाताः सन्तीति श्रुत्वा तौ
द्वावपि ततो वनाद्गच्छी भ्रमन्तौ कौशाब्ध्यां गतौ तत्र बहिरद्यानि क्षयो भ्रेष्ठिसुतयोः सागरदत्तबुद्धिलनाम्नोः कर्कुटशुगलं लक्ष्मणकरणपूर्वकं योषुं प्रवृत्तं
द्रष्टुं कौतुकेन तौ तत्रैव स्थितौ बुद्धिलक, कूर्टेन सागरदत्तक, कूर्टे प्रहारेण जर्जरीकृतौ भग्न सागरदत्तेन प्रेर्यमाणोपि स्वक, कूर्टे बुद्धिलक, कूर्टेन समं
पुनर्योषुं नाभिलषति हारितं लब्धं सागरदत्तेन श्रुत्वा तरे वरधनुना उक्तं भो सागरदत्त एषमुजातिरपि कर्कुटः कथं भग्नः भ्रमन्नायो विस्मयोरित यदि

कोपि कोपं न करोति तदा बुद्धिकर्कटमहं पश्यति सागरदत्तो भणति भो महाराज विलोकयनास्त्वय मम कोपि द्रव्यलोभः किं लभिमानसिद्धिमात्र
प्रयोजनमस्तीति ततोवरधनुनापिलोकिता स कुर्कुटः तत्क्षरण निवहः सूचीकलापोदष्टः बुद्धिलोपिवरधनं प्रति यनैरेव माह यदिदं सूचीकलापं न वक्ष्यसि
तदाहम वक्ष्यामि दास्यामि ततो वरधनुनाचक्रं विलोकितोयत् कुर्कुटोनात्र किञ्चिद् दृश्यते एव मुक्तापि यथा बुद्धिलोभजानाति तथा सूचीकलाप मया
ज्ञाय सागरदत्तस्य तद्व्यति करः कथितः सागरदत्तेन पुनः स्व कुर्कुटः प्रेतिवृद्धिस्त कुर्कुटेन समं शुद्धं प्रवहतेसागरगत कुर्कुटेन जितो
बुद्धिस्त कुर्कुट शरितं यत्त्रितेन तत्र तदः सागरदत्तः एवमाह आर्यपुत्र गृहीगम्यते इत्युक्ता हावपि कुमारौरये निवेश्य सागरदत्तः स्वगृहीगतः
सागरदत्तस्यर्षो परमप्रोत्था पश्यति सागर दत्तस्त्रेह नियन्त्रितो तौ भ्रतो वा ग्रहात् तदगृह एव तस्यतुः कियद्दिनानन्तरं एकोदा स स्तत्ता
यातम्येन एकान्ते वरधनु राकारितः चक्रं वरधनुकुमारायतव तदानो सूचि व्यतिकर द्रव्यं स्वमुखोक्तं बुद्धिलेन तद् द्रव्याप्यंणाय अयं हारः
मे प्रितोक्ति इत्युक्ता हारकरुष्टिकातेन वरधनवे दत्ता दासः स्वगृहीगतः वरधनुरपिहार करुष्टिकां गृहीत्वा वृद्धदत्तान्तिके गतः स्वरूपं कथयि
त्वाहारकरुष्टिकातेन वरधनवे दत्ता स्वरूपं कथयित्वाहारकरुष्टिकातोहारं निकास्यदर्शितवान् हारं पश्यतां वृद्धदत्तेनहारैकदेशस्थो वृद्धदत्त
नानाद्वितो सेतुो दृष्टः पृष्टस्त्व मिदकस्यैव लेखः वरधनुर्भणति को जानाति वृद्धदत्तनामकाः पुरुषावहवस्मान्ति ततोदूरे गत्वा वरधनुना छत्कीर्णो लेखः
तन्माधे इयद्वाधा दृष्टा पत्तिः अत्र नर विजगए जगिण सञ्जीय जगिण्य जत्ते णं तद्विवितु मच्चिह्न धणिश्रं रयणवई सुणइ माउं सूक्ष्मबुद्ध्याध्यायता वरधनुनाऽस्या
गाथाया अर्थोऽयगतः द्वितीयदिने एका परिवृजिका तलायाता सा कुमारसिरशि क सुमाचतानि प्रलिप्य कुमारत्वं शतसहस्राशुर्भवेदित्या शिषं
दर्शे वरधनुर्भेकां तेन तेन समं किञ्चिन्नान्वयित्वा सा प्रतिगता कुमारेण वरधनुर्जल्पितः अनया किमुक्तं वरधनुर्भणति अनया एवमुक्तं यत्तव

बुद्धिनेन करण्डेहार प्रेषितोस्ति तेन समं योलेखः सभागतोस्ति तत् प्रतिलेखं समर्पय मया उक्तं एष लेखो बृहदन्त राजा नामाङ्घ्रि तो वर्तन्ते ततस्त्व
मेव वदको सौ बृहदन्तः तथा उक्तं प्रयतां परस्वस्यापि त्वया न वक्तव्यं इह नगरीं श्रेष्ठि पुत्री रत्नवतीनाम्नी कन्यकास्ति सा बालभावादारभ्य अतीव
ममस्नेदानुरक्तायौवनमनु प्राप्ता अन्यदिनेसा किञ्चित्प्रायन्ती मयादृष्टा च पुलि त्वं किं ध्यायसीति साकिमपि नैववभाषणपरिजनेनोक्तं इयं बह्वन् प्रह
रान् यावत् ईदृशेव किञ्चिद्वार्त्तं ध्यान् कुर्वन्ती दृश्यते परमस्याहार्हं न ज्ञायते तत पुनरपि तस्याः दृष्टं सा किञ्चिन्नोवाच तत्सख्याप्रियं गुल्या उक्तं हे
भगवति तव पुरुषलज्जया किञ्चिद्वक्तुं शक्नोति अहं तावलज्जयामि इय गत दिने ब्रौह्मार्थं श्रुयानेगता तत्रानया स्वन्वातुर्बुद्धिलभ्येष्टिनः कुर्कुटयुद्धं कार
यतः समीपे एकोवर कमारोदृष्टः त दृष्ट्वैषा एतादृशीजाता कुमारीसख्याः प्रियंगुलतिकाया एतद्वचं श्रुत्वा मया उक्तं पुलि कथयसन्नावं पुन पुनरेवं
मयोक्ता सा कथमपि सन्नाव उक्ता ग्राह भगवति तं मम जगनीनास्ति किञ्चित्तवाक्यनीयं अन्यया प्रियंगुलतिकया कथितो यो बृहदन्त कुमारः स मे
पतिर्भवत्यति तदावर अन्यथाहं मरिष्यामि सामया भणित्वा वत्से धीराभव अहं तथा करिष्ये यथा तव समीहितं भविष्यति ततः सा किञ्चित् स्वस्या
कल्पदिने पुनरेवं मया तस्या विशेषाह्लासना करणार्थं कल्पितभेवीक्तं वत्से स बृहदन्त कुमारो मया दृष्टः तयापि ससुच्छसित रोम कूपया भणितं भग
वति तव प्रसादेन सर्वं भयं भविष्यति किन्तु तस्य विश्वास निमित्तं बुद्धि लब्धपदेशेन इमं हार रत्नकरण्डके प्रक्षिप्य बृहदन्तराज नामाङ्घ्रि त लेख सहितं
हत्वा कस्यचिद्वत्से प्रेषय ततो मया कल्पे तथा विहितं एपले खव्यतिवार सर्वोपि मया तव कथितः साभ्यतं प्रतिलेखं देहि ततो मयापितस्या
प्रतिलेखोदन्तः तन्मय्ये चेदृशी भाषा लिखितास्ति गुरुगुण वरधणुकलिञ्चो तमाणिञ्चो मुण्डवभदन्तो विरयणवर्ह रयण्यर्ह चन्दोविद्य चन्दमाजोगो १ इदं
वरधनूतमाकण्य अदृष्टाया मपि रत्नवत्यां परमप्रेमवान् कुमारो जातः तदर्शनं सङ्गमोपाय मन्वेषमाणस्य कुमारस्य गतानि कतिचिद्दिनानि अन्यदिने

समागतौ नगरव्याप्तयधुः एवम् भू प्रदत्तः यथा एतन्नगर स्थायिनी दीर्घदृष्टेण स्व किञ्चिद्वा आवा गदेषणाय प्रेषिता सन्ति नगरस्वामिना च आवा
 यध्वलोपायः कारितोऽस्ति एतद्व्यो लोकाभावाच्चिन्ता सागरदत्तेन एतद्व्यतिकरं तुल्यं द्वावपि भूमिग्रहे गोपितौ रालिः परितता कुमारं सागर
 दत्तं भणितं तदा कुमारं यथा प्रदत्तम् एतदाकारं सागरदत्तोद्वासात् नगरावहिनिर्गतः स्त्रीकां भूमिगता नेच्छन्तमपि सागरदत्तं बलाच्चिन्त्यं
 कुमारं परधनद्वानपि गन्तुं प्रवर्त्तते यदि गच्छन्ता तान्धा यत्नायतनीयान पादपालसालस्थिता प्रहरण समन्वित रथवर समीपस्था एका प्रवरमहिना
 दृष्टा तत्तत्कथा समुत्थाय सादर भणितौ किञ्चिदप्या वलाया भवन्ती समायाती प्रति तस्याः वचं तुल्यं कुमारः प्राह भद्रे कौ आवा तयोक्तं त्वं स्वामी
 धनं प्राप्तवान्यश्च परधनुः कुमारः तिष्ठता कुमार उवाच कथमेतत् तद्व्यगतं त्वया सा उवाच श्रूयता इहेन नगर्यां धनप्रवरोनाम भेदीवर्त्तते तस्य धनसङ्ख्या
 भार्या वर्त्तते तया अष्टपुत्राया नृपतिर एता पुत्री प्रयुता सचाकनेव तत्र च कोपि पुत्रो नरोचति ततो मातुरनुज्ञयाह यत्नभाराधितुं प्रवृत्ता तुष्टेन
 तर्जुन भार्या क्व वलौ तत्र भर्ता भविष्यन्नप्रयत्नो वृन्ददत्तो भविष्यति मया भणितं समया कथं ज्ञातव्यं तेनोक्तं बुद्धिस्त सागरदत्तयोः कुर्कुटशृङ्गमध्ये यो
 दृष्टकथानन्दं ज्ञानयिष्यति स परधनुमिन्न सहितो वृन्ददत्तकुमार उपलब्धः ततः पर मयाहार लेख प्रेषणादिकं यत्कृतं तत्कथं तत्र सुप्रीतमेवास्तीति
 कुमारो वायव्यमाकर्ष्य दान्तरालं कुमारं ज्ञाय सहस्य जारुहः सा कुमारं पृष्टा इतः द्वा गन्तव्यं रत्नवत्या भणित अस्तिमगधपुरे मम पितुः कनिष्ठ
 भ्राता यन्मार्गमाह नामा भेदो ज्ञातव्यतिकरो युवां मम चसमागमनं सुन्दरं ज्ञास्यति ततस्तत्र गमनं क्रियते पश्चाद्यथा युवामिच्छा तथा कार्यमिति
 रथधरो ययमा कुमारः नगधपराभिमुखः प्रयत्नं वरधनुस्तदा सारथिवैभूव ग्रामानुग्रामं गच्छन्ती तौ कौशावी द्येयाच्चिन्तौ अन्यदा गतौ गिरिशुद्धा
 ट्या तत्र कण्टककुम्भाटकाभिधानो धौ चार सेनापती तं प्रवरं रथ विप्रपितं स्त्रीरत्नं च प्रेक्ष्य तद्रत्नकं च कुमारद्वयमेव प्रेक्ष्य सन्नद्धौ सपरिवारौ प्रवृत्तौ

मायती अलावसरे कुमारैण तथा प्रहरणशक्तिर्दृशिता यथा सर्वेपि चौरसुभटाः कुमारप्रहाराजर्जराः सर्वास्तु दिष्टा जाताः कुमारस्ततो रथाकृद्धी चलिता
वरधनुना उक्तः कुमार यूय दृढशान्ता स्ततो मुहूर्त्तमालमलैव रथे निद्रासुखमनुभवत ततो रत्नवत्या सह कुमारः प्रसुप्तः गिरिनदी एकामार्गे समायाता
तावत्तुरङ्गमाः अमखिन्नानाग्रे चलन्ति तत कथञ्चित् प्रतिबद्ध कुमारः अमखिन्नान् तुरंगमान् पश्यन् रथाग्रे च वरधनुमपश्यन् जलनिमित्तं वरधनुर्गती
भविष्यतीति चिन्तितवान् इतस्ततः पश्यन् कुमारः रथाग्रभागपरिधिरावल्लिप्तं ददर्श ततो व्यापादितो वरधनुरिति ज्ञात्वा हा हा हती मे सुहृत् इति
शोकार्तः कुमारो रथोत्सङ्गात्पपात मूर्च्छांश्च प्राप्तवान् पुनरपि लब्धचैतन्य एवं विललाप हा भातः हा वरधनु मित्र त्वं क्वगतीसीति विलपन् कुमारः
कथमपि रत्नवत्या रञ्जितः कुमारः रत्नवती प्रत्येवमाह सुन्दरि न ज्ञायते वरधनु श्रुतो जीवन्नासीति ततोहं तदन्वेषणार्थं पश्चाद्भ्रजामि तथा भणितं
आर्यश्रुत अवसरो नास्ति पश्चाद्भ्रजनस्य येनाहमेकाकिनो चौरश्चापदादिभीमं चारण्यमिदं भ्रत च निकष्टवर्ती सीमावकाशोस्ति येन परित्राना कुशकङ्क
टकाः पश्यन्ति एतद्रत्नवतीवचः प्रतिपद्य रत्नवत्या सहकुमारः पथि गन्तुं प्रवृत्तः मगधदेशस्थितमेकं ग्रामं प्राप्त तत्र प्रविश्यन् कुमारः समामभ्यस्थितेन
ग्रामाधिपतिना दृष्टः दर्शनानन्तरमेव एष न सामान्यः पुरुष इति ज्ञात्वा सोपचारः प्रतिपत्वा पूजितो नीतश्च स्वगृहं दत्तस्तत्र सुखावासः तत्र सुखं
तिष्ठन् एकग्रामाधिपतिना भणितः कुमारत्वं विस्मिन्न इव लक्ष्यसि कुमारैणोक्तं मम भ्राता चौरैण सह भण्डन कुर्वन् न जानी कामप्यवस्थां प्राप्तः ततो
मया तदन्वेषणार्थं तत्र गन्तव्यं ग्रामाधिपिनोक्तं भ्रतं खेदेन यद्यस्या मटव्यां समविष्यति तदाऽवश्यमिह प्राप्स्याम इति भणित्वा प्रेक्षितानिज पुरुषा
श्रटव्यां गत्वा समायाताः कथयन्ति अस्माभिः सर्वत्र स पुरुषो गवेक्षित परं क्वचिन्न दृष्टः किन्तु प्रहारपतितो बाण एवैष दृष्टः ततः कुमारो वरधनुर्मृत
इति चिरकालं शोकं चकार एकदा रालौ तस्मिन् ग्रामे चौरधाटिः पतिता सा च बाणैः कुमारैण जर्जरीकृता नष्टा अथ दृष्टितो ग्रामाधिपतिर्ग्रामश्च

अथ सामाधिपतिमापृच्छ्य ततश्चलितः कुमारः क्रमेण राजगृहं प्राप्तः तत्र नगराद्वहिः परिव्राजकाग्रते रत्नवतीमुक्त्वा स्वयं नगराभ्यन्तरं गतः तत्रै कस्मिन्
प्रदेशे भवत्यहं दृष्टं तदन्तर्प्रविष्टे न कुमारेण हे कन्ये दृष्टे ताभ्यां कुमारं दृष्ट्वा प्रकटितातुराणाभ्या भणितं कुमारशुभादशामपि पुरपाणां रत्नजनमुक्तुष्य
भूमितुं किं शुभं कुमारयोगं सजनः कः यैर्नैवं ययं भवद्य ताभ्यामुक्तं प्रसादं कृत्वा आसनीनिवेश्य तु भवन्तः ततः उपविष्ट आसनी कुमारः ताभ्यां कुमा
रस्य सज्जनस्यानायुपधार कृत्वा उक्तं कुमारं त्र्युतामसहस्रकालः इहैव भरतयेने वैताप्य गिरिदक्षिणस्थे णिमण्डने शिवमन्दरे नगरे ज्वलनप्रिखी राजा
तस्य विद्युच्चिच्छा नाग्नौ देवा तस्या भावां हे पुल्लौ अस्मद्भ्राता उग्रसौ नाम वत्सते अन्यदा अस्मत्पितानिनिप्रिखाभिधानेन मित्रेण सप्त यावदगोप्यां
प्रविष्टस्मिदति तस्मिन्नयमरेण्डापदपर्वताभिमुखं व्रजन्त सुरासुरसमुहं पश्यति राजापि पुत्रीसहितस्त्व गन्तुं प्रवृत्तः अष्टापदे प्राप्तोजिनप्रतिमाश्च धन्विता
अपरागप्राप्य पश्चारी महान् कृतः प्रदक्षिणात्रय कृत्वा निर्गच्छता राजाशोक पादपस्थाप उपविष्ट चारणमुनियुगल दृष्ट प्रणतश्च ततोपविष्टस्य राज्ञः
पुरस्तादशुभया एव पर्यटगता कर्तुं मारया असारः ससारः शरीर भंगुरं शरदन्नापम जीवित तडिहिसिताशुकारि दीवनं किंपाकफलोपमा भोगाः
सन्धारता सप्त विषयसुखं कृन्नाप्रजलवित्तुचक्षला लक्ष्मी सुलभं दुःखं दुर्लभं सुख अनिवारितप्रसरो मल्लुः तस्मादेव स्थिते स्मृति भो भव्याः मोह
प्रसरं चिच्छन्तु जिनेन्द्रधर्मे मनो नयन्तु एव चारण्यमण्यदेवानां श्रुत्वा सुरादयो यथा गतं प्रतिगताः तदालम्बावसरेणाभिप्रिखित्वा भणितं यथा एतासा
सालिकाणां को भर्ता भविष्यति चारण्यमण्यभासुक्तं एते हे कन्ये भ्रातृवधकारिणो नाय्यौ भविष्यतः तयो रैतद्वचः श्रुत्वा राजा श्याममुखो जात अस्मि
न्नयमरं पापभासुक्तं तात साभ्यन्तरेव साधुभ्यामुक्तं संसारस्वरूप तत आवयो रत एवं विधावसानेन विषयसुखेन आवयो रैतद्वचस्तानेन प्रतिपक्षं
यावाभ्यश्च भ्रातृवधेन सदेहसुखकारिणो लक्ष्मिनि भ्रातुरेव स्नानभोजनादिचिन्ता कुर्यन्त्यौ भ्राता तिष्ठान् अन्यदाऽस्माद्भ्राता यस्मिन्नी भूमता दृष्टा

कृमारमवन्मातुलपुत्रोपुष्पवती कन्यका तद्रूपा चित्तचित्तस्थां हृत्वा आगता परं तत् दृष्टिं सोढुमन्नमो विद्यां साधितुं गतः अतः परं हृत्तान्ती युष्माकं
ज्ञानगीचरोऽस्ति तस्मिन् काले भवदन्तिकादगत्वा पुष्पवत्या आवायोर्भौलवधवहतात् काथितः ततः शोकभरेण आवां रोदितुं प्रवृत्ते मधुरवचनैः पुष्पवत्या
रक्षिते तदा आवा शङ्करौ विद्या एवं वक्तुं प्रवृत्ता अतौ भौलवधकारी ब्रह्मदत्तचक्रवर्ती भविष्यति युवां मुनिवचनं किं न दारय एतद्वचनमाकर्ण्य आवाभ्यां
जातानुरागाभ्यां मानितं परं पुष्पवत्या वालिकाया से हरस्तसभूनात्तया रक्तपताकां विहाय भूतपताका चालिता तद्दर्शनानन्तरं लम्बन्यत् कुत्रापि गतः
नानाविधग्रामाकार नगरादिषु भूमन्तीभ्यां आवाभ्यां त्वां न क्वचिद्दृष्टं ततो विखिले आवां द्रव्यागते साम्प्रतमावार्ताकिं तद्दृष्टव्यं समं तव दर्शनं जातं ततो
महाभाग पुष्पवती व्यतिकरं स्मृत्वा कुरु अस्मत् समीहितं एव श्रुत्वा कुमारिण सहर्षं मानितं नन्दर्वविवाहेन तयो पाणिग्रहणं कृतं एक रात्रौ ताभ्यां
समं उषित्वा प्रभाते कुमारस्तदोरिवमुवाच युवां पुष्पवत्या सम गच्छतं तया समं तावत् ख्यातव्यं यावन्मम राज्यलाभो भवति एवं श्रुत्वा ते गते तावत्
कुमारो न तद्वत्तद्वहं न तं परिजनं पश्यति चिन्तितवांश्च एषा विद्याधरी मायेति चिन्तयन् रत्नवती गवेषणा निमित्तं तापसाश्रमाभिमुखं गतः न च
तत्र रत्नवती दृष्टा न चान्यः कोपि पुरुषो दृष्ट ततः कं पृच्छामोति विचार्य द्रतस्ततः पश्यति तावदेको भद्राकृतिः पुरुषस्तत्रायात कुमारिण स पृष्ट
भो महाभाग एवंविध रूपनिपया एका स्त्री मयात मुक्ता कल्येज्य वा लया दृष्टा तेन भणितं पुत्र त्वं किं तस्या रत्नवत्या भर्ता कुमारो भणति एव तेन
भणितं कल्ये सा मया रुदती दृष्टा अपराङ्मकाले तस्या समीपे गतः पृष्टा च सा मया पुलिका कासि त्वं कुतः स्वनागताः किंतीशोककारणं क्वा लया
गन्तव्यं तया किञ्चिद्विधिते सामया त्वभिज्ञाता मम त्वं दौहित्री भवतीति उदित्वा मया तस्य लघुपितुः समीपे गत्वा श्रिष्टा तेनाप्युपलक्ष्य सा विशेषा
दरेण स्वमन्त्रिरे प्रवेष्टिता सर्वत त्वं गवेषितः परं न क्वचिद्दृष्टः साभ्रात सुन्दरं जातं यत् त्वं लब्ध एवमुज्जानीत कुमारस्तद्वहं उपचारं कृतं तत्र मञ्जो

यद्येन रथधर्तो पापिप्रहृष्टं शुभार. कृतवान् तथा सह प्रिययसुख मनुभवन् कियत्काल तस्यां अन्यदा वरधनुर्वर् दिवसोऽप्येति उक्ता तदुपहृष्टे शुभा
 र्देन भाग्यपादयो भोजिताः भक्षयवत्तर परधनुः कृतवान्पवेयो भोजन निमित्त मागत. एवं भणित गृहकः भी ज्ञापयन्तु तस्य भोज्यकारिणः यथा
 यदि नम भोज्य प्रयच्छत तदा तस्य परलोकवर्तिन उदरे भोज्यं सक्रमति गृहपुरुषै स्तद्वत् कुमानायभिष्टः कुमारोपि गृहगृहहिर्निर्गतः दृष्टा वरधनुः
 प्रत्यभिमतस्य गाढं क्लान्तस्था निद्रितः गृहमध्ये प्रयेयितः स्नाननञ्जन भोजनादिभिः सकृत्तस्य अनन्तर कुमारिण पुटो वरधनुः स्वहत्तात्वं जगौ यथा
 तस्यां रात्रौ त्रिशय्य नृपगतैषु युष्मासु सकृदृष्टतो धावित्वा चौरिण एकेन कुलप्राप्तिरितेन नून पादे बाणप्रहार कृत तद्देहना परदशोहं निपतितो मही
 तमे पर भूपाय भीरुत्वेन मया युष्माक न निर्वेदित रयन्तु अग्रे चलित. अहन्तु शनैः पतित हजालराले चलन् कहरता कठेन तस्मिन् प्राप्ते प्राप्तं च
 यय स्थिताः तत्र प्रामाथिपतिना सत्कृत. युष्माकं प्रवृत्ति गृह्णाज्जनय प्रगुशीभृतो भोजन प्रस्तावे समागत यय मद्यमन्नान्याभिरालिताः अथ तयो
 र्वाभ्यान्विपुक्तयो. मध्यं दिवसायान्ति अन्यदा ताभ्यां परस्परमेव विचारित यथा आवस्था कियत्कालं सुकृपुरुपा कराभ्या स्वातव्यं एव च चिन्तयतो
 मयोर्योतः कियान्कान् अन्यदा तत्र समायातो मधुमासः मदनमहीक्षवे जायमाने सर्वलोको नगराहहि. क्रीडितु मायातः वरधनु बुभारावपि कौतु
 क्षेन नगराहर्षितो निभेर क्रोडारम निमग्ने लोकैर्तर्कितएव पातित मिठोतिरबुधोरालः हस्ती तत्रायात समुच्चलित कौलाहलो भन्नः क्रीडा
 रसो नेह सनक्ताभारो निष्कर. एका च वालिका समुन्नत पयोधरा नग्नन्तो तस्य स्निहो दृष्टा पतिता सा शरणं भार्यान्तो रेतस्ततः पश्यति तस्याः
 परिजनाः पूर्ण रुधेभि भयभ्रतायाभ्यां पुराभूत्वा कुमारिण रा करोहक्रित. एषा मोचिता मोपिकरीता सुधा रोपवध विस्कारित लोचनः प्रसा
 रित गुण्यदप्य. गोत्र कुन्तारभिमुख धावितः कुमारिणापि उत्तरोय यत्वं गजाभिमुखं प्रदिशं गजेन तद्वत्सं शृण्वया गृहीत्वा गगने प्रदिशं गग

नाञ्च पुनर्भूमौ निपतितो तदग्रहणाय यावत्करी पुनर्भूम्यभिमुख परिणमतितावदुन्मुल्य कुमारस्वतस्संभारकैः स्व करतलाभ्यां तत् कुभस्थस्य
मास्फालितवान् मधुरवचनैश्च सत्तोषितः सन् करी स्व वशं नीतः समुच्छलितः साधुकारः जयति कुमार इति पतितं बद्धिजनैः कुमारिण स करी
आलान स्वभ्रम समीपं नीतो बद्धश्च नरपति स्वमनस्य सदृशं दृष्ट्वा परमं विस्मय प्राप्तः स्वमन्त्रिणं पप्रच्छकण्वः ततः कुमार स्वरूपाभिर्भवेन मन्त्रिणा
उक्तं एष ब्रम्हराजः पुलो ब्रम्हदत्तशुभार इति ततस्तुष्टेन राज्ञा नीतः कुमार स्व भुवनं सत्कृतः स्नानभोजन भोजनार्थादिभिः ततः कुमारस्याष्टौ स्व पुत्रा
दत्ताः महोत्सवपूर्वं तासां पाणिग्रहणं कुमारिण कृतं तत्र कियदिदानीं वरधनुकुमारौ सुखेन स्थितौ अन्त्यदा एका स्त्री कुमारसमीपभागवत्य भणितुं प्रवृत्ता
यथा कुमारोस्ति किंचिद्वक्तव्यं कुमारिणोक्तं वद सा उवाच अस्यामेव नगर्यां वै अमणो नाम सार्यवाहस्वस्य पुलो श्रीमती अस्ति सा मया बालभावा
दारभ्य पालिता या त्वया तदानीं हस्तिसंज्ञमाद्रुचिता तया हस्तिसंज्ञमोदरितया तदानीं जीवितदायकं त्वां सा खेहेन विलोकितावती साभ्यतं तदेक
चिन्ता तद्दूपावावयकलाकीश्वलमोहिता त्वामेव स्मरन्ती परिजनेन कथमपि स्वमन्दिरं नीता तत्रापि न मज्जन भोजनादिदेहस्थितिं करोति तदानीं
मया तस्या उक्तं कथं त्वमकाण्डे देहस्थी जाता यावन्ममापि प्रतिवचनं न ददासि हस्तिता सा एवमुवाच हे अश्व भवत्याः किमकथनीयं परं लज्जया किं
चिद्वक्तुं न शक्नोमि पुनर्मया मापहं पृष्टा सा उवाच येनाहं हस्तिसंज्ञमाद्रुचिता तेन समं यदि मम पाणिग्रहणं न स्यात् ततो मेवश्यं मरणं एवमुक्त्वा
तया अहं तव समीपे प्रेषिता अहो कुरुतां बालिकां कुमारिण तद्वचोद्गीकृतं गम्यस्वदिवसेस तस्यां पाणिग्रहणं कुमारिण कृतं वरधनुना तु सुबुद्धिनामात्य
पुलानन्दननाम्नाः पाणिग्रहणं कृतं एवं च हयोरपि विषयसुखमनुभवती स्वयोर्यता कियन्ती वासराः तयोः सर्वत्र प्रसिद्धिर्जाता तौ अन्यदा गतौ
याराणस्यां ब्रह्मदत्तं बहिः स्थापयित्वा वरधनुर्नगरस्थाभिः कटकसमीप गतः एष हर्षितः सबलवाहनः संमुखो निर्गतः कुमारं हस्तिस्वन्वे समारोप्य

नगरा प्रमर्गोक्तयो मशान् एतः स्व भवने नीतस्य कुमारस्य खानमञ्जनसौजन्यादि सामग्री कृत्वा प्रकामं सकारं कृत्वा च स्वपुत्री कनकवती भर्तृकहय
रय इत्यर्कोमसहितादृशा प्रगभ्यादियाही जातः तथा समं विषयसुखमनुभयतस्तस्य सुखेन कासो याति ततो दूतो सप्रेषणेनाकारिता. सवलबाहनाः
मुपसृज्यराजधनुमन्विकर्णरत्न भवदत्तादयो,नेके राजमन्त्रिण. समायाताः तैः सर्वे कुमारो राज्ये अभिषिक्त. तदा ब्रह्मदत्त प्रायुधस्थाने चक्रवर्तमुत्पन्नम्
वरधनुषु सेनापतिः कृत. प्रकृतं सर्वसैन्यसहितो दीर्घदृपोपरिचलितः अनर्वाच्छक्र प्रयाणैः काम्पस्यपुरे प्रागः दीर्घदृपेणापि कटकादीनां स्वकीय
करसायं दूतः प्रेषितः तैस्तुनिर्भर्त्सितो दूतः स्वस्वामिसमीपे गत ब्रह्मदत्तसैन्येन काम्पस्यपुर समन्ताद्दितं ततो दीर्घदृपेण एवं चिन्तितं क्रियत्काल
प्रकाभिर्धंसप्रविष्टैः स्वयं साहसमवलम्ब्य नगरात् स्वसैन्य परिहृती दीर्घ दृपोनिर्गत्य समुखमायात. ब्रह्मदत्त दीर्घदृपसैन्ययोर्वीरः समानः प्रवृत्तः क्रमा
ब्रह्मदत्तसैन्येन दीर्घदृपसैन्यं भग्नं अथ दीर्घ दृपः स्वयमुत्थितः ब्रह्मदत्तोपि तमायातं वीर्य प्रदीप्तकोपानलस्तदभिमुख चलित. तयो द्वयो युद्धं लभ्यं
भर्तृकैरायुधैर्निश्चितं तयोः संग्रामरसः संपूर्णो अभूव ब्रह्मदत्तेन ततश्चक्रं मुक्तं चक्रेण दीर्घदृपमस्तकं च्छिन्नं ततो जयलेख चक्रवर्त्ति इत्युच्छ्रित. कल
फल. सिङ्गन्ययं देवेर्मुक्ता पुष्पवटिः उल्लस्य उत्पन्नोय द्वादशचक्रो ततो जनपदलोके स्तुयमानो नारीहरस्तत्कृतमङ्गलः कुमारः स्वमन्दिरं प्रविष्टः पुनस्माधि
तानि पट् खण्डानि कृतय सकलसामन्तैर्ब्रह्मदत्तस्य चक्रवर्त्यभिषेक. चक्रवर्त्ति त्वं पालयन् ब्रह्मदत्तः सुखेन काल निर्गमयति अन्यदा चक्रवर्त्तिन. पुरो
नटेन नाथ कर्तुमारब्धं स्वदासो अपूर्वं कुसुमदामगण्डं हृत्ते दैकितं तच्च प्रेक्षतो गीतविनोदं शृण्वन् चक्रवर्त्तिन. एवं विमग्नी जातः एवंविधो नाथ
विधिर्मया कचित् दृष्टः कचिच्चे दृष्ट पुष्पदामगण्डमपि घ्रातएवं चित्तयत तस्य जातिस्मरणमुत्पन्नं दृष्टाः पूर्वभवास्तत्र सौधमे पद्मशुक्लविमानेऽनुभूतं नाथ
दम्यं दिव्य पुष्पाभाणादिकं स्मृतिपथ ययौ देवसखस्मारणेन मूर्च्छां गतः पतितो भूमी चक्री पार्श्वं वर्त्ति भिबोतोत्प्रेषादिना स्वस्थीकृतः ततश्चक्रवर्त्तिना

पूर्वं भवन्नाह शुद्धाधं श्लोकार्धं मिदं रचितं यथा नाश्वदासौ मृगौ दृसौ मातङ्गावमरी तथा इदं श्लोकार्धं कृत्वा चक्रिणा वरधनु सेनापते रत्नं इदं श्लोकार्धं सर्वत्र निर्धोषं एतत्पश्चिमाधं यः पूरयति तस्य राजा राज्यार्धं ददाति इदं श्लोकार्धं सर्वलोकेः शिश्रितं ते यत् तत्र निर्धोषयन्ति अत्रावसरे स पूर्वं भवसम्बन्धोभवाता चित्रजोव सुरिमताल नगरे इय्य सुश्री भूत्वा सञ्जात जातिस्मरणो गृहीतव्रत स्तत्र नगरे मनोरसा विधाने आरासे समवसृतः तत्र प्रासुके भूभागे पात्रोपकरणानि निक्षिप्य धर्मस्थानोपगतः कायोत्कर्षेण स्थितः अत्रात्सरे आरघदिकेन पञ्चमानं तत् श्लोकार्धं मुनिनाश्रुतं ज्ञानीप योगेन स्व भ्नाहस्वरूप सर्वमवगम्य मुनिना उत्तरवरणद्वयं प्ररितं एषा नौषटिकाजाति अन्योन्याभ्यां विद्युक्तयोः ततोऽसावारघदिकस्तत् श्लोकार्धं लिखित्वा प्रफुल्लास्य पङ्कजो गतो राजकुल पठितचक्रिणः पुर सपूर्णः श्लोक ततः पूर्वं भव भ्नाहस्त्रे हातिरेवेष चक्रौ मूर्च्छां गतः क्षुभिता सभा रोषवशं गतेन सेव कर्तव्येण आरघदिकचपेटाभिर्हन्तुमारब्धः हन्यमानेन तेन जने इदं पदद्वयं मया न पूरितं किन्तु वनस्थितेन मुनिनेति विलपन्नसौ मोचितो गतमूर्च्छेण चक्रिणा पूर्वभवभ्नाहमुनि समागत श्रुत्वा तद्भक्तिस्त्रे हाक्राट् चित्तो ब्रह्मदत्त चक्रो सपरिकरो निर्ययो उद्याने तं मुनिं ददर्श वंदित्वाग्रे उपविष्टः मुनिना प्यारब्धा धर्मदेशना दर्शिता भवनिर्गुणता वर्णिता कर्मबन्धहेतवः श्लाघितो मोक्षमार्गं ख्यापित शिवसौख्यातिशयः इमां देशनां श्रुत्वा पर्यस्त्रिङ्गना जाता ब्रह्मदत्तसु अभगवित एवमाह भगवन् यथा स्वसङ्गमुखेन वयमाह्लादिता स्तथा राजस्त्रीकारेण साभ्यतंमभ्यनाह्लादयन्तु पश्चादावां तपः तममेव करिष्यावः एतदेव वा तपसः फलं मुनिराह युक्तमेवेदं वचो भवता सुप्रकारोद्यतानां परं इयं मातुष्यतां दुर्लभा सततं पतनशीलमायुः श्रीशृङ्खला अन वस्थिता धर्मबुद्धि विषयाः विपाक कटव विषयासक्तानां च ध्रुवो नरकपातः दुर्लभं पुनर्भोज्यवीजं विरतिरत्नं तस्यागात्ररकपातहेतुः कतिपयदिनभावि राज्याश्रयण न विदुषा चित्तमाह्लादयति तत परित्यज्य कदाशयं प्राग्भवानुभूतः दुःखानिस्मरपिवजिनवचनामतरसं सस्वरतदुक्तमार्गेण सप्रलीकुल

मनुष्यभवेति स प्राह भगवन्, पुनत वागिगादृष्टुञ्जयञ्चाप्रानतालवष तन्मैवमादिश कुरु मत्समीहितं मुनिराह ससारसुख भुक्तं परमवे यश्च ते दुःखाय
भाषोतिस्त्वं त्वाग. कायैः पय मुनिना वार वारमुक्तोपि यदा चक्रमर्त्तो नप्रतिबुध्यते तदा मुनिना चिन्तितं आः ज्ञान पूर्वमवे सनत्कुमार चक्रिस्तीरद्वकेष
सम्पन्नतामिन्नायतिरुक्तेय स नूनमवेयुनामया निवार्यमाणेपि चक्र वर्त्तिपदयो प्राप्तिनिदान कृत तस्येदं फल एतः कारणादसौ दृष्टाध्यवसायो
श्चिन्मन्वन्नामसाध्य. इत्येवैष न मुनिजतो विजहार क्रमेण नीच गत. चक्रिणोपि प्रकारमसुखमनुभवतः कियान् कालो नीतः अन्यदा एकेन पर्वपरिचितेन
दिश्रान्तिनोक्तोर्भो राजापिराज समेदयो बांक्षा समुत्पन्नास्त्वियच्चक्रि भोजन भुक्ते चक्रिणोक्तं भी द्विजमात्रक भोजन भोक्तुं त्वमसमः यतो मा विहाय
मर्द्वाभन अरस्य न परिणतिततोद्गाष्टर्णोक्तं धिगस्त ते राज्य लक्ष्मीमाहात्म्यं वदन्नमात्रदानेयालोचयसि ततश्चक्रिणा तस्य भोजनमङ्गीकृतं स्वगृहे
निमन्ना स्वभोजन दातेन भोजितयासो भार्या सुवस्त्रपादुहिद पौत्रादि कुटुम्बान्वितः भोगनं कृत्वा स स्वगृहे गतः राजावत्यन्तातोभाद प्रसरोस्ती अन
पेयि । सादृष्ट्यप्रभयिनीत्यतिकर्ते महावेदना नष्टचित्तः प्रहृत्तोऽकार्यं आचरितुं द्विजः द्वितोये दिने मदनोन्मादी पश्चात्तो परिजनस्य निजमास्य दर्शितु
पयारदयिर्गतां नगराक द्विज एव चित्तयाभास अतिनिजवैरिणाचक्रिणाहं विडम्बित. अमर्षवहता तेन द्विजेन वने भ्रमता एकोऽजपालकोदृष्ट. स
कर्मरक्षाभिरनृत्य पञ्चयणिकापो कुर्वन् लब्धवेधोवर्त्तते द्विजे न चिन्तित महिषचित्त कार्यकरोयमिति कालोपचरितस्तेनदान सम्मानादिभिः कथितः
नेन स्थापितवायास्य रक्षसिर्तेनापि प्रतिपद्यः अन्यदा गृह्णाद्विगच्छतो ब्रह्मदत्तस्य कुलान्तरित तनुनाऽनेन असौ च वैधिनानिच्छिमगीलि कथा समकालं
उत्पादिते नोचर्षे राजातद्वत्तात्सं भवगम्य उपपद्यतेन अर्सा स शुभवान्धवो धातित चक्रिणाऽप्ये दिजा धातिताः श्रयान्त कोपेन च चक्रिणा मन्त्रिण
एव भुक्तं यदा दाम्भका ना भवोपि कर्षयित्वाभ्यालेनिच्छिप्य खाल भ्रम शुरोनिधेहि यतोहन्तानि स्वहस्तेन मर्दयित्वावेरवालनगृहमनुभवानि मन्त्रि

शातस्व चक्रिणः क्लिष्टकर्म्मोदयवसता अवगम्यशाखोटं तत्फलानिस्थालेनिश्चिप्य अपि तांनि सोपि रौद्राध्यवसायस्थानि फलानि अस्मि बुद्धामर्दयित्वा
सुखं मनु भवति एवं प्रत्यहं करोति ततः सप्तशतानि षोडशोत्तराणि वर्षाणि आयुरनुपास्य प्रवर्धमान रौद्राध्यवसायः सप्तमनरकं पृथिव्यां तयार्थं
यत्सागरोपमायुर्नारको बभूव सांप्रत सूत्रं मनुष्योयते जार्द्धपरजिञ्चो चतुर्कासिनियाणन्तु हस्त्रिण पुरंमि चूलद्वयं भदत्तो उपपन्नोप उमगुम्माञ्चो १ खलु
इति निश्चये अलङ्कारे वा जाल्या चाखालाख्यया पराजितः पराभूतः सर्वतो निर्धारितो गृहीतदिक्षु संभूतश्चित्तस्य लघुच्चाता हस्त्रिनागपुरे चक्रवर्त्ति
स्त्रोरज वन्दनात् केशपाश सस्पर्शात् चक्रवर्त्तिपद प्रार्थनारूप निदानं अकार्षीत् ततः स संभूत साधुः पद्मगुह्य विमाने नालिन गुह्य विमाने उत्पन्नः
ततश्च नालिन गुह्य विमानात् संभूत जीवो वृहदारजो भार्यां चूलणीतयोः पुत्रत्वेन वृहदत्त इति नाम्ना उत्पन्नः इति गाथार्थः १ कश्चिन्ने सन्भूञ्चो चित्तो

जार्द्धपरजिञ्चोखलुकासिनियाणन्तु हस्त्रिणपुरमि । चूलणीए बंभत्तो उववत्तो पउमगुम्माञ्चो ॥१॥ कंपिह्ने संभूञ्चो
चित्तोपुणजाञ्चोपुरिमतालंमि । सेट्टिकुलंमि विसालेधम्मं सोज्जाणपव्वइञ्चो ॥२॥ कंपिह्ने भिनयरेसमागया दोविचित्त

जाति चण्डालः निश्चयेन पराजितः जातिचण्डालनो तिष्ठे जोत्यो यको आकर्षीत् निदानं हस्त्रिनागपुरे नियाणं कीधुं हस्त्रिणा पूरनगरने विषे संभूति
नामे साधुः चूलन्या उदरे वृहदत्त चक्रवर्त्तिचूलणीनी कूत्रिमाहिन्नहदत्त चक्री उत्पन्नः नालिनीं गुह्यविमानात् नालिनीं गुह्यविमानधी चवीनेजपनी १
कश्चिन्नेपुरे नगरे संभूतिः उत्पन्नः संभूति कांपिल्यपुरे नगरे जपनी चित्तजीव गुनः पुरिमताले नगरे चित्तनो जीवपुरिमतालनगरने विषे अष्टिकुलेशवि
साले उत्पन्नः चित्तोर्षेठनी कलतीहं जपनी भोगवशा लागी तत्र धर्मशुला प्रवृजितः साधने पासे धर्मसंभली संसार असारजाणी दिक्षा लीधी २

पुनराद्यां पुनिरगतानामि तैद्विफुननि विमालो धम्मं सोऽकण पल्लवं धां २ काभिल्ले नगरं वल्हराजा तद्धार्या चुलणी पुत्र सभूत जीवो वल्हदत्तः सञ्जातः
 निवर्त्तयन्तोयः पुनः पुनिरगताननगरं विगामो विक्षीर्णो एकाकिनं श्रेष्ठिनः कुलेये छिपुत्रः सञ्जातः सच चित्त जीवस्तत् श्रेष्ठिपुत्रत्वेन समुत्पद्य अमुकमेण
 लस्ये धर्मं कृत्वा प्रपञ्चितः प्रपन्ना अयहोत २ कभिमज्जं भिवनवरं समागयादो विचित्त सभूयासह दुक्खफलविवाग कद्वन्तिते एएभेकस्स ३ अथ
 सभिमं कोनो षट्ठेतादिद्यः समुत्पद्य जाति अल्लादिजानो विहरन् कांपिल्ले नगरं समागतं गल्लैव कांपिल्ले नगरं वल्हदत्तोपि लब्ध चक्रवर्त्तिपदं स्ति
 न्ति एतदा देवोपगतं सन्दारकल्पद्वय पुण्याणा माला साधर्म्यं दृष्ट्वा समुत्पन्न जातिस्मृतिरभूत् तदा च वल्हदत्तेन आलदासो मृगो हंसो मातङ्गो अमरौ
 मया न्तिनो मोकासं मयन्त्यु गन्धन्ध गभिते क्त्वा नगरं उदघोषणा कारितायः कविदये नन शोकाडं पूरयति तस्मै वाञ्छित ददासि राव्याडं ददासि
 सन्निधेयमासत्त भवाट्ठमोपनायं समागतं चित्रजीव साधुनाइ मार्तो पट्टिका जातिरन्योन्याभ्यां विवृत्तयोरिति शोकोत्तराडं पूरितं तद्वनमध्ये अरधट
 मज्जं स कामाभिर्जन साधुमुत्तेन शुल्वा राज्ञोपे क्त राजापि शुल्वा भूच्छीं प्रापततो राज्ञा पृष्टेन ह्रुदितेन तेनोक्तं मया शोकाडं पूरितं नास्ति किंतु
 कामाभं नायोज्ज्वरिन्तिन एकेन साधुना पूरितं वल्हदत्त चक्रधरेण शोकापूरणात् ज्ञातोय साधुर्ममभवाता ततो राजा मुनिसमीपगतोऽत एव सूत्रकारे
 र्णो सभिमं नगरं भवपि चित्रगन्धत जीवो चक्रवर्त्ति मुनीन्द्रो समागतो एकन सिहितो तौच सुखदुःखफलविपाकं सुखतं दुःकृतकर्मोपभावस्वपं
 कंन्द्या सुगदुक्ख प्रपन्नविवायं कहे तिर्ते । एक भेकस्स ॥ ३ ॥ चक्रवट्टी लहिट्टीओ वंशदत्तो महायसो भायरं बहुमा

कोपि येनगरे कापान्ननगरतोमिप समागतो मिलितो दावपिचित्रसन्तुलीजीवो एकटासि मिन्था चित्रसभूतिना जीवये भाई एकठा गुप्ता सुखदुःख
 स्वर्गविपाक सुगदुःखनोचिफलतेरतो विपाक भोगवर्त्तिर्तो एकैकस्व परस्परं कथयतः तैव भाई माहोयाहि सुखदुःखभोगव्यातेहनी वात कहेके ३

स्रल

भाषा

एकैकस्य परस्परं कथयतः स्म इति अध्याहार्यं ३ चक्रवर्ती महद्भो श्री बभ्रुदत्तो महायसो भायरं बहुमणिण इमं वयणमव्वो ४ ब्रह्मदत्तस्य कृवर्तिञ्चातरे बहु
मनेन मनसारागेण इदं वचनं अवबोत् कथम्भूतः चक्रवर्तिर्महर्षिकः सस्मात् षट्षण्डराज्यं पुनः कथम्भूतो ब्रह्मदत्त महायथाः महत्प्रथो यस्य स महा
यथा भुवनत्रयं प्रसिद्धं ४ आसिजोभायरादोवि अन्नमन्नवसाणुगा अन्नमन्नहिण्डसिणो ५ भोइति आवां द्वावपि भो भ्रातरौ आस्य
पूर्वजस्य नि आवां उभो भ्रातरौ अभूव इत्यर्थं कथम्भूतो हो अन्योन्यवशातुगौ अनगोनपरस्परं वयं अनुगच्छतः इति अनगोनवशातुगौ अनगोनवशवर्तिनी
इत्यर्थः पुनः कथम्भूतो अनगोनं अनुगत्तौ परस्परं ज्ञेयं हवन्ती पुनः कोट्यो अनगोनं हितैषिणी परस्परं हितवाञ्छकौ एतादृशोऽभव इत्यर्थः अतः सुहृर्गुह्यरनगो
नमग्रहणं चित्ततुल्यता अत्यादरख्यापनार्थं ५ दासा दसन्ने आसोमिया कालिज्जरे नगे हंसासयंगतीराए चण्डाला कासिभूमिए ६ कच अभूतां तत्स्थानमाह

येणं । इमं वयणं अव्ववी ॥ ४ ॥ आसिभो भायरादोवि अन्नमन्न वसाणुगा । अन्नमन्न मणुरता अन्नमन्न हिण्ड
सिणो ॥ ५ ॥ दासा दसन्ने आसी मियाकालिजरे नगे हंसा मयंगतीराए । सोवावा कासि भूमोए ॥ ६ ॥

चक्रवर्तीमहर्षिकः चक्रवर्तिर्मोटी ऋद्धीनोषणी ब्रह्मदत्तनामा महायथाः ब्रह्मदत्तएहर्वेनासे महायथा भ्रातरं भवांतरं सहोदरं बहुमानेन कृत्वापछिला
भवना भाईने षणोमानदेइने इदं वचनं अवबोत् इत्यु वचनकहेछे ४ पूर्वभवेआवांजातो भ्रातरौ द्वावपिपाछिलेभवे आपणवेभाई हुआ चांडालकुलने विषे
अन्योन्य वशिर्वर्तिनो माहोभाहि परमज्ञेयं हवंत अन्योन्यानुगत्तौमाहोभाहि अनुगत्तपरस्परं हितवाञ्छकौमाहोभाहि हितवाञ्छे ५ दासी दसार्थं देशेउत्पन्नौ
दास हुआ दमार्थं देशनेविषे ततोपि कालिजरेनगे ऋगोजातः कालिजर्पर्वतने विषेमृगहुआ तथा ऋतगंगानदीतीरेहसाजातीमृतगंगानदीतीरे हंस

चक्रोपश्रं करोति सच्चसो अपगडा कस्माप ए पुराकडाते अज्ज परिभुज्जामो किनुचित्ते विसेतहा ८ हे साधो हे ज्ञातः यथा पुरा पूर्वजन्मनि कर्माणि कृतानि कयम्भूतानि कर्माणि सत्यश्रीचक्रकटानि सत्य भिष्याराहिलं श्रीवं आलशुद्धिकारकं धर्मसयं अनुष्ठान सत्यस्य श्रीचक्ष सत्य श्रीचेताभ्यां प्रकटानि प्रसिद्धानि एतादृशानि यानि यथा सुकर्माणि कृतानि तानि शुभकर्माणि अथ अस्मिन्जन्मनि परिसमन्तात् भुञ्जे स्त्रीरत्नभोगद्वारेण तेषां फलं विषय सुखानि अनुभवामि हे चित्र यथाह राज्यसुखं भुञ्जे तथा किं चित्तोपि भवानपितु भुंक्ते नु इति वितर्को कीदृशं चक्षीवदति यथाहं इदानीं पूर्वोपाजिं तानां सुकृतानां फलानि परिभुञ्जे तथा किं चित्तभवान् परिभुंक्ते अपितु भवान् न परिभुंक्ते एव भवतस्तु भिक्षुकत्वात् तानि सुकृतानि किं नि फलानि जातानि इति आशयः ८ अथ मुनिराह सच्चं सुचित्तं सफलं नराणं कडाणकस्माण न मोक्ख अल्लि अल्लेहिं कामेहिं उत्तमेहिं आया असं पुत्तफलोववेए १० हे राजन् नराणां सुचीर्यं सम्यकप्रकारेण कृतं सयमतपः प्रमुख सर्वं सफलं एववर्त्तते नराणां इत्युपलक्षणत्वात् सर्वेषामपि सफलं भवति यतः कर्तव्यं कर्मभ्यो मोक्षोनास्ति जीवैः कृतानि कर्माणि अवश्यं भुज्यते प्राकृतत्वात्तन्मयी स्थाने षष्ठी कृतानां कर्माणां मोक्षोनास्ति यदुक्तं कृतकर्मचयोनास्ति कल्प

ते अज्ज परिभुंजाओ किं नु चित्ते विसेतहा ॥ ८ ॥ सच्चं सुचित्तं सफलं नराणं कडाण कस्माण नमोदस्स अल्लि ।

वियोगपाशो न अथ ब्रह्मदत्ताहसत्यश्रुत्यागश्रीच निर्देभतावृहदत्तकहेहे सत्यबोल्हो कपटनकीधोइं द्रीदस्या शुभकर्माणि यानि भवत्पूर्वमेककृतानि पाहलाभवने विषे जेमेभलाकीधाहता ते अथइहभवे अहं परिभुंजाओवेदयामि । ते तपजपनाफलआजहुं भोगवहुं किमिति प्रश्ने मोक्षचित्तभवानपि तथा न परिभुंक्ते किं कारण । अहो चित्त ते शुभकर्ममाहरेउदय आयाहुं भोगवहुं ताहराशुभकर्म एकीहंगयाएसुं थयुं ८ मुनिराह सर्वमपि पुण्यं सुचीर्यं सुटु कृतनराणां सर्वजीवानां सफलं भवतियतीकहेहे पुण्यकीधांसर्वजीवने उदयआवे निष्फलजाइकदेही कर्तव्यः कर्मभ्यो मुक्तिर्नास्ती कीधाजिकर्मते

सूत

भाषा

मर्दि यतैरपि अयन्य मे पभोक्ष्यं कृत कर्म शुभाश्रम १ तस्मात् नमामि आला अर्थद्रव्यैः पुनः कानैर्विषय सुखैः पुण्यफलोत्पत्ता वर्त्तते कीदृशैः अर्थैः
 कामैः उद्यमैर्मनोधरैः अथवा कीदृशैः कामैः अर्थैः प्रार्थनैवे अर्थन्ते प्रार्थं तेजनैरिति अर्थोस्ते अर्थैः इत्यनेन चित्तजीवेन साधुना उक्तं मयापि सर्वं
 नित्यानां रुद्रार्तिं द्रव्याजिघ्रं पुण्यफलाति प्राप्ताति इति त्वया न ज्ञातव्यं अनेन किमपि सुकृतफलं न लब्धमस्ति इतिभावः १० तदेव चन्द्रकारो गायत्र्या
 स्यात् आगाहि सम्पद्य महापुभाग महर्षिश्च पुत्रफलोववेय चित्तपि जाणाहितहेवराय इड्डिजुई तस्म विषय भूया ११ पूर्वनाम्ना कृषिर्वदति हे सम्भूत
 सगरान् मया त्वं बालान् महानुभाग तया महर्षिकं तया पुण्यफलोपपत्तं जानासि तया चित्तमपि मामपि तादृश एव जानाहि महान् अनुभवा
 यथा न सप्तपुभागन् सप्तानुभागं हहमाह्वयत् तया महर्षी कृषिर्वयस्य स महर्षिः महर्षिरेव महर्षिकस्तं महर्षिकं विशाल लक्ष्मीक पुण्यफलेन उप
 पन्नं कृत्वा त्वया कृषिर्विषय पद पद धनधानादि सम्पत्ति द्यतिदीप्तिस्तस्य चित्तस्यापि अर्थान्ममपि प्रचुरावर्त्तते इति जानीहि च अर्थोत्पत्त्यादर्थे इह

अर्थमिदं काममिदं य उक्तमेहि । आया नमं पुण्यफलो ववेष्ट ॥ १० ॥ जाणाहि संभूय महापुभागं । महर्षिभ्यं पुत्र
 फलो ववेष्ट । चित्तमपि जाणाहि तदेव रायं । इड्डिजुई तस्म विषयप्रभूया ॥ ११ ॥ महत्य रूपावयणप्रभूया गा हाया

भूयो गायत्र्येनमं अर्थं द्रव्यं कामैः मय्याद्यैः युतः उत्तमैः द्रव्यैः करीकामभोगहस्तप्रधानतिलेकरिने आलाममपुण्येन फलेन उपपन्नोसहीतः आलापुण्य
 उत्पत्तिर्येषां न संशयित १० ई सभूतयथात् आलानं जानासि किदृश महापुभाग तया महर्षिकपुन्यफलोपपत्तं अहो संभूति तिजेतुं आपणा आलानं
 नार्थि । पुरप्रपत स्मिन्नत महापुभावचित्रमपि तदेव जानीहि । भो राजन् ग्रहो राजा चित्रनेपणितुं इमज्जोमनुष्यनाटोलानि कृषिः द्यतिः चित्ताख्यसमपि

द्वसम्भदायः यथा निदानसहितः सम्भूतश्चकृवन्ति रभूत् तथा चित् साधुनिर्दानरहित एकस्य श्रेष्ठिनी महर्द्धिकस्य कुले पुत्रत्वेन उत्पन्न तत्र चक्रे
वन्ति वत् ऋद्धि रासीत् प्रतिदिनं सुवर्षं दीनाराणां कीटी याचकेभ्यो ददान आसीत् निरन्तरश्च षट् ऋतु सुखदायकेषु मनोहररीचैस्त्वर प्रासादिषु भोगान्
भुञ्जान अनेक गजतुरगरथ दानादिक, ऋद्धिमान् स्वरूप कामिनीनां परिकरेण परिव्रतोद्वालिशद्विधनाटकं पश्यन् सदा सुखनिमग्नो बहुधा भोगरसयुक्तो
वन्देति कथानकज्ञेय ११, महत्पुरुषावयणभूम्ना गाढाणुगीया नरसम्भज्जो ज भिक्कुणो सीलगुणो ववेया इहज्जयंते समर्थोभिजाज १३ अथ चेत् एता
दृशो ऋद्धिस्त्वं आसीत् ऋद्धि कथत्यक्ता हि भूतः सा गाथा साधुभिर्नरसम्भज्जो नराणां मनुष्याणां सर्वो नरसंभस्तस्य मध्ये मनुष्य सम्भामध्ये अङ्गुगीता उक्ता
मया श्रुततिशेषः गीयते इति गाथा धर्माभिधायिनी सूत्रपद्धतिर्न्यास्य विरमुखात् कर्णगोचरीकृता कथम्भूता गाथा महार्थं कृपा महान् द्रव्य पर्याय
भेद सहितो निश्चय व्यवहार सहित च अर्थो यस्य तस्य महार्थं तादृश रूप यस्याः सा महार्थरूपा पुनः कीदृशा गाथा वयणभूया वचनैर्यमेदाः प्रभूता
वचन प्रभूता अल्पाक्षरावह्वर्था इत्यर्थं सा इति का गाथायां गाथा भूत्वा इत्यन्वाहारः या धर्माभिधायिनी सूत्रपद्धतिं भूत्वा भिन्नव साधवः श्रीलगुणोप
पेताः सन्त इह जिन प्रवचनेयतते सुनयः श्रील चारितं गुणोज्ञानं श्रीलञ्च गुणश्च श्रीलगुणौ ताभ्यां उपेताः श्रीलगुणोपपेताः क्रियाज्ञानसहितः सन्तो
हैश्वरे स्थिरा भवन्ति इत्यर्थं तां गाथां भूत्वा अह अपि अमण्डलपक्षि निरतो जातोस्मि न तु दुःखात् साधुसञ्जातोस्मि इति भाव १२ उच्चोदए मह
गीयाणरसंधमज्जो । जंभिक्कुणो सीलगुणो ववेया इहज्जयंते समर्थोभिजाजो ॥ १२ ॥ उच्चोदए महकक्के यवसेपवेदया आ

प्रभूतावह्वीयासीत् । ऋद्धीद्युतिकातिषण्णिवचनेपण्डितो ११ शुनि पुनराहः महार्थरूपावह्वर्थाः वचनैश्चस्तीकाः अर्थधर्णेविवचनधीडाके इह श्रीगाथा
सुनिभिः कथितः णरसंभमर्थे इसीगाथा ऋद्धीश्वरे मनुष्यनासधर्माहिं कहताहुवा दांगाथां भूत्वा भिक्कुको सुनयः सीलगुणोपपेताः जोगाथानेसांभली इस्मनीश्वर

कथं यमं पयस्वला आधरापयस्वला इति हि चित्तधराप्रभूय पसाहि पञ्चाल गुणोववेय १३ अथ ब्रह्मदत्तः पुनः साधुं निमन्त्रयति पूर्वनाम्ना सम्मोधन
नाया यदति हि चित्तं इत्तं गद प्रभूत गृहं प्रभुरयन सहितं गृह प्रसाधि प्रतिपालय गृहेस्थित्वा सुख भुञ्जे इत्यर्थः अथवा चित्तधराप्रभूय इति एक
पयस्वला गृहस्थिनाम्ना चित्तं नानाप्रकारं प्रभूत प्रभुर यम यन्निन् तत् चित्तप्रभूत यम एतादृशं यममन्दिर गृहाणेत्यर्थः पुनः कीदृशं गृहं पञ्चालदेशानां
भुजाः इन्दिर्विषयाः गच्छन् पयस्वलाभ्याः तै र्पुनः पाञ्चालगुणोपेतं च पुन रस्याः रमणीयाः मम आवसथाः प्रासादाः प्रवेदिताः प्रवर्षेण वेदिताः
प्रवेदिता भन्ताः सन्ति तान् अपिल प्रसाधि इति गेयः समवाहिं क रत्नपुरः सरदेवैरुपनीता प्रासादास्ते के प्रासादाः छत्र १ छदय २ मधु ३ कर्क ४
मधु ५ पुन पयसादाः यम चित्तो रोचते तत्रैवस्यार्वाकिं करोते न चाक्रियधारेण विधेयन्ते इति वृक्षा आहुः तस्मादत्र ईदं गृहमिति पृथक्
नन्विन् पाञ्चालानां गुणप्रदं पुन अत्युदीर्णत्वात् अनया भरतजेवस्य सारतदृष्टेस्त्येव १३ नहि हिगीएहिदवाइएहिं नारीजणाद् परिवारयन्तो भुजाहि
नारीजणाश्चिन्ते सन्तोयदं पयस्वलाह दुष्मन् १४ ओचिद हि भिजो हि साधो मम एतत् रोचते एतत् हृदये प्रतिभाति इति निश्चयेन प्रब्रज्या दुःखं

यमरायस्वला । इत्येति हि चित्तधराप्रभूय पसाहि पञ्चालगुणो ववेयं ॥१३॥ गृहे हिंगीएहिदवाइ एहिं नारीजणाद्

ना तपःसिद्धा इह प्रमथन्तेयत उद्यमं कुर्वन्ति इह प्रवचननेविधेयतर्तव्यमकरेहे तांगाथाश्रुत्वा अहमपि यमणो जाता १२ अथ चक्रीराह छद्मोदयः मधु
पक्व रथम म पुत्राधः पांच प्राधामकहे दे प्रवेदिता कथोताः पचआवासाः रस्या मनोज्ञाए पचआवास मनोज्ञमनोहरकक्षा इद गृह हे चित्तविचित्रधने
प्राणधर्मवित्त नानाप्रकारान् धनतिष्कर्तान् भयोपूषं परिपालय पचालदेशगुणवृक्तं एधरतुंपालि अंगीकारकरिको हवुंके धरपचालदेशनीजे
न प्रमिदकरं नमभ्यादे १२ पुनः चकोयाह । नाटोः वादिश्रवलीवतिसवधनाटकगीतवाजां नारीजनान् परिवारयन् । व्यापारयन् स्त्रीएगीतयां

वर्तते इति शेषः दीक्षाया सुख किमपि नास्ति तस्मात् हे साधोत्वं इमा प्रत्यक्ष दृश्यमानान् भोगान् भुज्य कथम्भूतः सन् नाटकैर्वालिशद्विधे गीतैर्वा
न्वर्वाश्लोक्तैर्वादिद्वैर्भरतशालोक्तै स्तद्वद्वादिभिस्तथा नारीजनैः परिवृतः सन् विषयसुखानि अनुभव अत्र नारीजनानामेव ग्रहणं कृतं अन्येषां
गजाश्ववल्गासन द्रव्यादीनां ग्रहणं न कृतं तत्तु तस्य स्त्रीर्लोचुपत्वात् सर्वविषयेषु स्त्रीणामेव प्राधान्यात् १४ तं पुष्पनेत्रेण कथाशुदायं नराहिवं कामगुणे
सुगिहं धनमस्मि ओतस्महिषाणुपेही चित्तोद्भूत वयणसुदाहरित्या १५ यदा तु ब्रह्मदत्तेन सम्भूतजीवेन चित्तजीवं साधुं प्रतिष्ठक्तं तदा चित्रजीवः साधु
श्चित्तद्रदं वचनं त ब्रह्मदत्तं नराधिपं चक्रिणं प्रति उदाजहार अवादीत् कथम्भूतं तं ब्रह्मदत्तं पूर्वस्मै हेन क्लानुसारां पूर्वभववान्यव मेभूणा विहित प्रीति
भावं पुन कथम्भूतं नराधिप कामगुणेषु विषयसुखेषु गृह्यं लोचुप कीदृशश्चित्त जीवसाधु धर्माश्रितः धर्म आश्रितः पुनः कीदृशश्चित्त तस्य ब्रह्मदत्तस्य
हितानुमे जीो हितवाचकः हितं अनुमेचते इत्येव प्रीतिहितानुमे जीो १५ किं उदाजहारित्याह सत्त्वं विलम्बिष्यद्गीयं सत्त्वं नष्टं विडम्बिष्य सत्त्वं आश

परिवारयंतो । भुंजाहि भोगाद् इमाद् भिक्वू मसरोयर्दं पव्वज्जाहु दुक्खं ॥ १४ ॥ तं पुष्पनेत्रेण कथाशुसारां
णराहिवं कामगुणे सुगिहं । धनमस्मि ओतस्महिषाणुपेही चित्तोद्भूतं वयण सुदाहरित्या ॥ १५ ॥ सत्त्वं विलंबिष्यं गीयं

ननाटकीषांके भोभिहु इमान् भोगान् भुज्य अहोसाधुतुं एभोगभोगविममप्रवृज्यादुःखरूपारोचते मुक्तेने दीक्षादुःखरूप लागेके १४ तं ब्रह्मदत्तं पूर्वस्मै हेन
क्लानुसारा ब्रह्मदत्तपूर्वभव स्मै हेकरोने रागधरोयतीजपरि नराधिप चक्रवर्तीनां कामगुणेषु गृह्यं नराधिपचक्रवर्तिं प्रति केहवुके राजाकामनेविषेगृह्य
ओके धर्माश्रितः तस्यराजोहितचित्तक चित्रसाधुधर्मेने विषे आश्रयके राजा जपरिहित चित्तवेके चित्तः इद वचन उदाहृतपांन् । चित्रसाधुइस्यु वचन

रत्नानि नान्यथा दृष्टान्ता १६ हे राजन् गोत सदे विवर्जित पितापत्यं सर्वं नाथ नाटक विडम्बित भूतप्रेतित पीतजयादिजनानां विवेच्य
 १७ नान्यथा चानन्यानि भारत्यानि सर्वैः काया-दु-खान्ता दुःखदायकाः गजपतहं च्छ मोन कुर्यादीनामिव वचन भरणदिपट्टाः इत्यर्थ १६
 १७ नान्यथा चानन्यानि भारत्यानि सर्वैः काया-दु-खान्ता दुःखदायकाः गजपतहं च्छ मोन कुर्यादीनामिव वचन भरणदिपट्टाः इत्यर्थ १६
 १७ नान्यथा चानन्यानि भारत्यानि सर्वैः काया-दु-खान्ता दुःखदायकाः गजपतहं च्छ मोन कुर्यादीनामिव वचन भरणदिपट्टाः इत्यर्थ १६
 १७ नान्यथा चानन्यानि भारत्यानि सर्वैः काया-दु-खान्ता दुःखदायकाः गजपतहं च्छ मोन कुर्यादीनामिव वचन भरणदिपट्टाः इत्यर्थ १६
 १७ नान्यथा चानन्यानि भारत्यानि सर्वैः काया-दु-खान्ता दुःखदायकाः गजपतहं च्छ मोन कुर्यादीनामिव वचन भरणदिपट्टाः इत्यर्थ १६

सद्यं नष्टं निन्द्यते । सर्वे व्याधराभारा सर्वे कामा दुहावहा ॥ १६ ॥ वालाभिरानेसु दुहावहेसु शतसुहंकासुगुणेषु
 नद्यं विरक्तान्नागा तनोक्तानां । कंसिच्छुणं सील गुणे रथाणं ॥ १७ ॥ नरिंद जाडे अहमाथरासोवागजाइ दुहयो

१६ नान्यथा चानन्यानि भारत्यानि सर्वैः काया-दु-खान्ता दुःखदायकाः गजपतहं च्छ मोन कुर्यादीनामिव वचन भरणदिपट्टाः इत्यर्थ १६
 १७ नान्यथा चानन्यानि भारत्यानि सर्वैः काया-दु-खान्ता दुःखदायकाः गजपतहं च्छ मोन कुर्यादीनामिव वचन भरणदिपट्टाः इत्यर्थ १६
 १७ नान्यथा चानन्यानि भारत्यानि सर्वैः काया-दु-खान्ता दुःखदायकाः गजपतहं च्छ मोन कुर्यादीनामिव वचन भरणदिपट्टाः इत्यर्थ १६
 १७ नान्यथा चानन्यानि भारत्यानि सर्वैः काया-दु-खान्ता दुःखदायकाः गजपतहं च्छ मोन कुर्यादीनामिव वचन भरणदिपट्टाः इत्यर्थ १६
 १७ नान्यथा चानन्यानि भारत्यानि सर्वैः काया-दु-खान्ता दुःखदायकाः गजपतहं च्छ मोन कुर्यादीनामिव वचन भरणदिपट्टाः इत्यर्थ १६
 १७ नान्यथा चानन्यानि भारत्यानि सर्वैः काया-दु-खान्ता दुःखदायकाः गजपतहं च्छ मोन कुर्यादीनामिव वचन भरणदिपट्टाः इत्यर्थ १६

सूत्र

भाषा

विधि ब्रह्मगुप्तस्तेषु रताः आसक्तास्तेषां १७ नरिदजाई अहमा नराण सीवा गजाई इहश्रीगयाण जहिंवयं सब्जणस्सवेसा वसीयसीवाग निवेसणेषु १८
हे नरेन्द्रनराणां मनुष्याणां मध्ये अधभानियाजाति. श्रपाकस्य चण्डालस्य जातिर्वर्त्तते सा जातिर्दयोरपि आवयोगताः प्रासापं इति वाक्यालङ्कारे
यस्यां जाती आवां सर्वजनस्यद्वेयी अभूव श्रपाक निवसनेषु चण्डालगृहेषु वसीय आवां अवसात् १८ तीसे उजाई इहपावियाए बुच्छामि सीवान
निवेसणेषु सब्जस्य लोगस्य दुर्गच्छिज्जा इहतु कम्माइं पुरे कडाइं १९ तस्यां च जाती तु पापिकायां पापिण्यायां श्रपाकनिवसनेषु चाण्डालगृहेषु बुच्छामि
इति उचिती निवासं अकार्यं कीदृशी आवां सर्वस्य लोकस्य जुगुप्सनीयो हीलनीयो इहतु अस्मिन् जन्मनि पुराकृतानि कर्माणि प्रकटीभूतानीत्यर्थः
प्राचोनजन्मनि सम्यगनुष्ठानरूपाणि कृतानि तेषां फलानि जातिकुलबलैश्वर्यरूपाणि इह प्रकटितानि तस्मात् धर्मकरणे प्रमादीनविधेय इत्यभिप्रायः १९

गयाणं । जहिं वयं सब्ज जणस्सवेस्सावसीय सोदागणि वेसणेषु ॥ १८ ॥ तीसेय जार्दयउपावियाए बुच्छामुसो
दागणि वेसणेषु । सब्जस्य लोगस्सदुर्गं छिज्जा । इहं तु कम्माइं पुरे कडाइं ॥ १९ ॥ सो दागणिसिं राय महाणुभा

हे नरिद्र हे राजा अधमा जातिः मनुष्याणां हे राजन् अधभाजाति मनुष्यमाहिं चण्डालजातिः द्वयोरपिगत्योरभूत् ते चण्डालनीजाति आपणवे जणनेइइ
यजगतीवयं सर्वजनस्य द्वेयी अप्रीतिकरौजाती ते चण्डालरीगतरं विधे आपिनिदनीकहुआ अप्रीतिनाविधे करणहारसर्वलोकानोस्थितौश्रपाकचण्डालगृहेषु
आपणचाण्डालनाथर माहिं वस्यारह्या १८ तस्यांजातीप्रासायाते चण्डालनीजातिपांभ्याथकां स्थितौचाण्डालगृहेषु चाण्डालनाथरमाहिंरक्षाथका सर्वस्यलोकस्य
जुगुप्सनीयानिनिदनीं यानिसर्वलोकनेंजुगुप्सनियनिदनीकहुआ इहजन्मनिपुराकृतानि कर्माणि शुभानि षट्दयंगतानि एजन्मने विधे पाछलि भवेजि

नोऽप्यसिंहाय नदण्डभातो महर्षिभ्यो पुनः फलोवर्धनो च इत्तु भोगाद् असासयाद् आदाणहेडं अभिनिक्खमाहिं २० । हे राजन् यस्त्वं सभूतः पुराशासीः सोऽप्यसिंहाय इति सत्त्वमिदानीं राजा धक्करो महागुभागी माहात्म्यं सहितो जातोसि कीदृशो राजा महर्षिको विद्यालक्ष्मीकः पुनः कीदृक् पुण्यं कर्त्तोपपातः पुण्यफलसहितः तस्मात् आदानहेतोः आदानस्य चारित्रधर्मस्य हेतोः आदीयते स विवेकै रित्यादानं चारित्रधर्मस्य हेतोः अभिनिक्ख माहिं अभिनिक्कन अभिसनत्तात् निःक्रान्ते गृहपायात्वं नि सरसायुधैर्वैत्यर्थः किं कृत्वा अग्राश्रतान् अनित्यान् भोगान् त्यक्त्वा पुराकृतस्य धर्मस्य फलं धर्मवया इदानीं भुञ्ज्यन्ते तदा इदानीमपि धर्मं अहीकुशयतीये ग्राह्यत सुखभाक् स्यादिति भावः २० धर्मस्य अकरणे दीपमाह इह जीविएराय असा यमि पक्कियत्त पुंसां पक्कियमाणो सेसो अरमच्चुमुहोवणीए धम्मं अकाज्जा परम्मिलीए २१ हे राजन् इह अस्मिन् मनुष्यजीविते मनुष्यायुषि गुण्यानि

नो । महर्षिभ्यो पुनः फलो वर्धनो । च इत्तु भोगाद् असासयाद् आदाणहेडं अभिनिक्खमाहिं ॥ २० ॥ इह जीविए राय असासयमि । धणियं तु पुनः आद् अकुब्बमाणो । से सोयर्दं मच्चु मुहो वणीए । धम्मं अकाज्जा परम्मिलीए ॥ २१ ॥

गृहधर्मकायादत्तात् उद्देशा व्येयके १८ अस्मिन्काले हे राजन् महागुभागीवर्त्तसे हे राजन् इहकालने विपे तुं माहागुभाववर्त्तके महर्षिकः धर्मफलप धर्माग्राह्यवर्त्तसे पुनः करोसहितके लब्धभागीयान् अग्राश्रतान् । भोगक्रीडिते अग्राश्रताकेत्याने आदानमोचं तत्तन्मित्रं दीव्यावृद्धाण आदानं आदानं कदोदमं प्राप्तं नो निमित्तदित्याले २० इह जीविते राजन् आसासवर्त्तसती एजीवितव्य हे राजन् अग्राश्रतोके अत्यर्थं गुण्यानि अजुर्वमानोजो- दधो सगोप्यतेपयात्सत्यः सुख उपनोतेमतिपके जीवडोमरण आनते क्रीडेवृत्तोजोहोद धर्मं अकृत्वा परलोके नच्छति २१ यथा इहलोके सिद्धीश्वरा गृहीत्वा

अश्रुवर्षो मनुष्यः स्रक्तागानि न करोति सतु कर्मभिर्मर्त्यमुख उपनीतः सन् धर्मं अकृत्वा परस्मिन्लोके गत शोचते पश्चात्तापं कुरुते मरणसमये एवं जानाति हामयार्मनुष्यजन्मं प्राप्य धर्मोन्नीतं कृत इति चिन्तां करोति कथमस्य ते जीविते धर्मायतुं अल्पान् अशाश्वते २१ जहिहसीहोवभिर्वायंगहाय पञ्च नरं नैदृङ्मन्तकाले^१ एतस्मादाया वपिया वभाया कालं मितश्चि सहरा भवति २२ यथा इह संसारे सिंही मृगं बृहीत्या स्वदशं नयति तस्मिन् मनुष्यस्य मरणकाले माता च पुनः पिता च पुनर्भ्राता एते सर्वे अंशधरा न भवन्ति अंशं जीवितव्य भागं धारयन्ति मृत्तुलानीयमानं नरं रज्ज्वतीति अश्वधरा^२ स्वजीवितव्यदायकान भवन्तीत्यर्थः २२ पुनर्दुःखादपि न तायन्ते इत्याह एतस्मादुक्त्वं विभयान्तिनाइओ नमिस्तवगानमुया नवंधवा इको सयं पञ्चगुहोइ दुक्त्वं कासारमेवं अणुजाइकमं २३ पुन हे राजन् मनुष्यस्य अर्थान् दुःखान् स्य नरस्य दुःखं शारीरिकं मानसिकं दुःखं ज्ञातय स्वजना न विभजंति

जहिह सीहोवभिर्वायं गहाय । मञ्च नरं यो इह मन्तकाले । एतस्मादायावपि यावभाया । कालंभि तस्मं स हरा भवति ॥ २२ ॥ एतस्मादुक्त्वं विभयं तिशाइओ । ए मितवभाया सुयाए वंधवा । एकोसयं पञ्चगुहोइ दुक्त्वं कता

यांति जिमइ^३ हांसी हृमगलाने^४ भालोने^५ लेईजाइ यथा^६ मृत् नरनयति^७ इति श्रितं प्रांतसमयेति मकाल मनुष्यनेत्रं त्यसमये लेईजाय न तस्य माता वा पिता वा वांधवा वा तेहने माता न पिता न भार्हे तस्मिन्काले सहरादु स्वसभाविनो न भवन्ति ते कालनेविषे ते सगतेहजीवनं दुक्त्वं कोईवटावेनही^८ २२ न तस्य वा दुक्त्वं ज्ञातयोपि तेहनुं दुक्त्वं ज्ञाति पणिवटावीसके नही^९ नमिन्नवर्गाः समूहाः नस्तताः नवांधवाः नमिन्नदुक्त्वं वेहेचावे न वेटानभार्हे एकोजीव प्रत्यनुभवति स्वयं दुक्त्वं वेदयति एकलोजजीवदुक्त्वं सहिं^{१०} कर्त्तारसेव अनुयाति मच्छति कर्मकारणहारने पुठे कर्मजाय ॥ २३ ॥ त्यक्तादिपदं भार्यादि

॥ सारं विभागिनी न भवन्ति विद्वद्भिः । मित्रसम्बन्धः पुनः तुला । अग्राजाः पुनर्वाच्यवा भ्रातरौपि न दुःखं विभजन्ति तदा किं नवतीत्याह एकोय जी
 विभजनाद् भवत्यस्य दुःखं प्रत्यनुभवति एकाकी न्ययमेव दुःखं असाता वेदनीभुक्ते कायं स्वजनादिर्वर्ग्ये सति एको दुःखं भुक्ते तत्राह कर्म शुभाशुभरूप
 ॥ तौ सव्यं क्षुण्णायति अनुगच्छति यः कर्मणां कर्ता स एव कर्मणां भोक्ता स्यादिति भावः यदुक्तं यथा धेनुसहस्रेषु वत्सो विदन्ति भ्रातरः तथा पुराहितं
 मन्त्रेकर्त्ता ननुगच्छति १ २ चिन्तादुपयच च तपयच चित्तं निह धनं च सत्त्वं सत्कर्मवीथौ अवसोपयाहं परं भवं सुन्दरपावग वा २ ४ अपरस्य
 भावता वत्सा एकानुभावनां यदति अथ राकाभाल द्वितीयोय जीवः स्वस्य कर्म स्वकर्म स एव आत्मनो द्वितीयं यस्य स्वस्य कर्मात्म द्वितीय स्वकर्म सहितोयं
 नयः सुन्दर मन्त्रोकादिभ्यः वा अथवा पापक नरकादिस्थान एवावध्य परं भवं अन्यलोक अवशः सन् प्रयाति किं कृत्वा द्विपदं भार्यादि च पुनश्चतुः
 पदं मन्त्रादि चित्तं इत्युक्तादिस्थान समर्थात्मिकादिधन दीनारादि नजतं स्वर्णादिधान्यं तण्डुल गोधूमादि च मन्त्रादस्त्राभरण सार रत्नादि एतत् सर्वं
 दत्तादिग्राह्यं परमये व्रजतीत्यर्थः २ ४ अथ सरणादनन्तरं पचात्तस्य पुनर्वाचादयः किं शुर्वतीत्याह तं इकं तुच्छं सरीरगंसे विर्गयदहिर्व उपाव

रक्षेयं अग्राजा इकस्मिन् ॥ २३ ॥ चिन्ता दुपयं चउपयं चखेतं गिहं धनं धनं च सत्त्वं । सत्कर्मवीथौ अवसो पया ।
 इ परं भवं सुन्दर पावगं वा ॥ २४ ॥ तं एकं तुच्छं सरीरगं से विर्दे गयं दहि्य उ पावगे गं । भज्जाय पुत्तावियथाप

धनं पश्चाद् तुरगादिभ्यः पदचतुष्पदप्राज्ञीने वितं रह्य धन धान्यं च सर्वं लब्ध्वा जीवकर्मद्वितीयः कर्मसहाय अवसोपरवशः प्रयाति गच्छति एजीवश्चापणां
 कर्मसाधने नैवेन परवशवर्को जायपरलोके परं लोके शुभाशुभ पाप अशुभं वा परलौकिकं जाहं भलां कर्मकीधाहं तोदेवतायाद्भुं डाकर्मकीधायुं डीगते जाइ

मेषं भज्जाय पुत्तो विद्यनाय श्रिय दायारमवत् मणुसङ्गमन्ति २५ से इति तस्य स्रुतस्य पुरुषस्य तत् एककं जीवरहितं अतएव लुच्छं असारं शरीरं चित्तीयतं श्रमशानाच्च प्राप्तं पावके द्रव्वा भक्षसात् कृत्वा पश्चात् तस्य भार्या च पुनः पुत्रादि च पुनर्जातयः स्वजना एते सर्वेपि अन्यं दातारं अनुसंक्रमन्ति कोऽर्थं यदा कश्चित् पुरुषो म्रियते तदा तच्छरीरं प्रज्वाल्यतस्य स्त्रीपुत्रबान्धवाः अन्यं स्व निर्वाहकर्तारं धनादिद्रव्यकं सेवन्ते सर्वेपि स्वायं साधन परायणा भवन्ति २५ उक्त्वपिज्जद् जीवियमप्यमाय वत् जराहरद् नरस्सराया पश्चालरायावयणं सुणाहि माकासि कम्माद् महालयाद् २६ हे राजन् नरस्यप्राणिनो जीवितं आयुग्रमाणं यथा स्यात्तथा कर्मभिर्नृत्यत्वे उपनीयते पुनर्जीविते सत्यपि नरस्य वर्षं शरीरसीन्यं जराहरति हृष्टावस्था रूप विनाशयति तस्मात् हे पश्चालराज हे पाश्चालदेशाधिप वचनं मम वाक्यं अणु महालयाणि महान्ति मांसमच्छणादीनि कर्माणि त्वं माकार्षीः २७ इदं वदत्यपतिराह अहंपि जानामिज हे हसाहजमे तुमं साहसिक्कसेयं भोगादमेसङ्गकरा भवन्ति जेदुज्जया अज्जो अह्मदिसिंहं २७ हे साधो इह जगति यथा वर्त्तते तथाहं अपिजानामि यत् त्वं मे मम एतत् वाक्यं सहस्रिययसि शिष्यारूपेण साधिकथयसि परं किङ्करोमि इमे प्रत्यक्षं भुज्यमाना

उच । दातार मन्नं अणुसंकमन्ति ॥ २५ ॥ उक्त्वपिज्जद् जीविय मपमायं । वन्नं जराहरद् नरस्सरायं । पंचाल रायावय

॥ २४ ॥ त एकअसारदेहरोगैर्भूतां ते एकएशरीररोगेकरीने भयो चित्ताप्राप्तं दग्धं अग्निनापकेएशरीरं च हिमाहिं वालीद् अग्निस्सुं वालीद् भार्या च पुत्रा पि ज्ञातयः स्त्रीपुत्रजाति प्रमुखद्रव्यकार्यकरदातारं अन्यजनयाति निश्चयतः तेहने चाल्पोस्त्रीबेटाज्ञातीप्रमुखवीजाजनने जाद् आश्रये वीजानी चाकरोसेवाकरे ॥ २५ ॥ उपनीयतेचयं प्राप्नोति जीवितव्यं निरतरएजीवितव्यनिरतरचयपामेके आउखुं निरंतरओकुपडिहे भो राजन् वर्षंजराहरति नरस्य अहोराजामनुयनोवर्षंरूपजराहरेके भोपश्चालराजनवचनं अणु अहोपचालदेशनाराजावचनयांभलिमाकार्पीत् कर्माणि महारोद्राणि अहोराजातुं

भोगाः ननु कदा भवन्ति वन्यनकरा भवन्ति कोट्या इमे भोगाः हे आर्य ये भोगाः अस्मादभ्युक्तैर्कर्मभिः दुर्जयाः दुःकृताः २७ हत्विणपुरं मिचिताद
इत्थं नरपदं महद्द्वय कामभोगसुनिदिष्टं नियाण ससुह कड २८ हस्तिनागपुरे भो चित्रमया निदान कृत कीदृश निदान अशुभं भोगाभिलाषत्वात्
अथ किं कृत्वा नरपति सनत्कुमार चक्रिणं दृष्ट्वा कोट्यं चक्रिणं महर्षिकं कीदृशेन मया कामभोगेषु गृहे न इन्द्रियसुखलोलुपेन २८ तस्मिन् अप
दिष्टं ताम्र इमं एयारिसफलं व्यापमार्गो विज भूमं कामभोगेषु मुचिच्छ्रो २९ तस्य निदानस्य प्राग्भवत्वात् भोगाभिलाषस्य इमं प्रत्यक्षं भुज्यमानं एता
दयं यत्प्रमाणं फलं ज्ञातं कथमनृतस्य तस्य निदानस्य अप्रतिश्रुतस्य अनालोचितस्य यस्मिन् अवसरे हस्तिनागपुरे आवां अनश्वनं कृत्वा प्रसुप्ता नदा

या सुपाहि । माकासि कस्माद् महालयाद् ॥ २६ ॥ अहंपि जाणामि जहेह साहजमे तुमं साहसि वक्त्रमेयं ।
भोगा इमे संगकराहवंति । जेटुज्याया अज्जो अभहारिसेहिं ॥ २७ ॥ हत्विण पुरं मिचिताददृष्ट्वां एवरवद् महिद्वीयं ।
कामभोगेषु निदिष्टं । णियाया एमसुहं कडं ॥ २८ ॥ तस्मिन् अप्पडिकं तस्मिन् इमं एयारिसं फलं जाणमाणे विजं भूमं ।

सहारोदगं कर्मकरे मति ॥ २६ ॥ अहमपि जानामि यथादहे जगति हे साधो अहो साधुदुःपणिमलीपट्टिं जाणुं कुयत् ममत्वं भाषयसि वाक्यं - एतत्
अहं साधु जेतुं यातुमुक्तने कर्हं हे मुक्तने उपदेसदिदेहि मे साधो भोगाः शब्दादयः इमे प्रतिवधोत्पादकाः भवन्ति अहो यती एभोगमुक्तने प्रतिवधकारणं नैवे
धर्मे माहिं यतसाय करुहे ये भोगाः उस्मादभ्युक्तैः कातरैः जे एभोगं अहमसि रियाकातर अज्ञानीने कीदृतां ॥ २७ ॥ हस्ति नागपुरे भो चक्रिणं हस्ती
नागपुरेति विधे दृष्ट्वा नरपतिसनत्कुमारचक्रिणं महर्षिकं देखिने सनत्कुमारचक्रवर्त्तिनीश्वरिणं कामभोगेषु गृहे न कामभोगानैविष्ये गृहं सुखितं गृहं

वक्रधरस्य खोरत्नस्य केयपायो मम चरणे लब्धस्तदा मया निदानं कृतः तदात्वयाह निवारितः भो आतः त्व निदानं माकार्षीः चेन्निरदानं कृतः स्यात् तदा प्रिया दु कृत दातव्यं त्वया इत्युक्तेऽपि अहं निदानात् निवृत्त इत्यर्थं जहति यस्मात् अहंजिनीक्तं धर्मं जानन् अपि कामभोगेषु सुतरां अतिशयेन दूर्ध्वतोस्मि इन्द्रियसुखेषु लुब्धोस्मिनीचेत् ज्ञानस्य एतदेवफलं ज्ञानीविषयेभ्यो विरक्तः स्यात् अहं ज्ञाने सत्यपि विषयेषु रमास्मि तन्निदानं स्वैव फलमित्यर्थः २८ नागोजहापङ्कजलावसन्नो ददुं यत् नानिमित्तं इतीरं एवं वयं कामगुणेषुनिष्ठा न भिक्षुणो मगामगुणव्याप्ता ३० हे साधो यथा नागो हस्तीपङ्कजलावसन्ना अलजले बहुपङ्के अवसन्नोऽत्यन्तं निमग्नस्तीरं दृष्ट्वाऽपि न अभिसृजति तीरस्य तटस्य अभिसृजं गतोपितटं न प्राप्नोति तीरन्तुदूरतः परन्तुस्यत् अपि दृष्ट्वा न उच्चभूमिं प्राप्नोति एव ज्ञानाप्रकारेण अनेन दृष्टान्तेन वय इति अस्मादृथाः कामगुणेषु शब्दरूप रसगन्धस्पर्शादिषु गृह्याः लोभिनो भिन्नोर्भागं साधुभागं साध्याचारं न अनुव्रजामः न प्राप्नमः तस्मात् किञ्चिर्भावो विषयिणो जानन्तोऽपि जानन्त इव जाता इत्यर्थः ३० अन्वेदकालोत्तरियन्ति रात्रौ नया विभोगा पुरिसाणनिष्ठा उच्चभोगा पुरिसञ्चयन्ति दुर्भञ्जहाखीण फलं वपक्वो ३१ अथ मुनिः ससारस्य अनित्य

कामभोगेषु सुच्छिन्नो ॥ २९ ॥ नागोजहापङ्कजलावसन्नो । ददुं यत् नानिमित्तं समेत्यतीरं । एवं वयं कामगुणेषुनिष्ठाणा
भिक्त्वुणोऽमगमगुणव्याप्ता ॥ ३० ॥ अन्वेदकालोत्तरन्ति रात्रौ नया विभोगा पुरिसाणनिष्ठा । उच्चभोगा पुरिसं

निदानं अशुभं कृतं तिवारे मे भूङ्क्षुनीयाण कोषं २८ तस्य नौदानस्य ममअनालोचितस्य ते नियाणोमे आलोयोनहीमीच्छामीदुक्खदुदीवोनही
इद एतादृशं फलं जातं एअन्हारेऽहद्वितेहनीप्रलङ्घुत्तं जानन्नपि यदह धर्मे जेहमणोवर्म्मनोमार्गइं जाणुं कुं एवर्म्मनाफल कामभोगेषु सुच्छिन्तं कांसभोग

नेन उपदेय दद्यान् न राजन् कालः अथेति अतिमयेन गच्छति कालस्य किंवाति अयुर्वातीत्यर्थः राजन्ः त्वरयन्ति उद्यमलतया प्रवर्तित हे
 राजन् पुरमाणा भोगा अपि अनिता, भोगा पुरुष उपेय निश्चया धावत्य पुरुषत्वजनित पुरुषा यद्यपि भोगान् लब्धुं न इच्छन्ति तद्यपि भोगा
 राजन् पुरुषान् त्वन्नन्ति इत्यर्थः किं प्रय यदा पक्षिणः क्षीणफल ह्वय यदा लज्जन्ति ३१ जडतसि भोगो च इत्तं असन्तो अज्जादं कज्जादं कनिरिवाय
 यतो दोषप्रधाना क्रमोत्तं विहितदेवो दृढ विवर्त्तन् ३२ हे राजन् यदिह भोगान् लब्धुं अग्रहीसि असमर्थोसि तदा हे राजन् कार्यसि शिट
 नत दोषानि च त्वानि कुत पुनर्दोषरितत प्रजानुकम्पो मन इतिमेव सर्वप्रजापालकोभव सर्वधृताः प्रजाय सर्वप्रजाः तासु अनुकम्पते इत्येवमीजः
 सर्वप्रजापतिर्न राज अर्थः कार्यकरणात् त्वं वेदन्मैक्रिय वैक्रिय शक्तियान् देवो निर्जर इतो भवादये भवियसि ३२ न तुल्यभोगोच इत्येव कुक्षी
 नर्दति । इमं जज्जार्त्ता अपल वपकस्वो ॥ ३१ ॥ जडतसिभोगे चद्वड असन्तो । अज्जादं कज्जादं करेहि रायं । धव्यो
 टिर्था नव्यपयानु कंपो । तोहोहिनि देवोद्वड विवर्त्तन् ॥ ३२ ॥ गतुज्ज भोगे च इज्जण कुक्षीनिहोसि आरंभ परिगर्हि

नर्दन्तं नृपि नृपौ नृपौ नृपौ नृपौ २८ यवानगोहमितपकशुक्लजलेमज्जं ह्यदीजोमकादवसहितपाणीमाहिस्वतो दृष्टास्वसंतीरं न प्राप्नोति द्राक्षीतीरनेदृष्टा
 यन्नेते अतिमता सदावद्वे नरो यजुनाप्रकारेणवय कामयुषेम् गृह्णादम अग्निं कांसभोगने निपे मूर्ध्निहोसि भिक्षुः मार्वा नव्रजार्थो नचिनामहेतिथे कारसे
 नर्दन्तं नृपौ नृपौ नृपौ नृपौ ३० अथ गुनिराह अथेतिचणर याति कालः सोम गच्छतिरात्रयः कालआउखीचणर घटेराचि पण्डितावजीजाइ
 निगमि भोगा पुरुषाणां निगमाः भोगपण्डितयवत्तं यमुपनिग्रास्वतानही उपेक्ष्यात्वभोगाः पुरुषंत्वजन्ति भोगापुरुषपनिपाक्षेआदीनिनासीलाइ

निज्ञोसि आरभ्य परिग्रहेषु मोहकश्चो इतिउ विप्रलावो गच्छामिराय आमन्तिओसि ३३ हे राजन् अह गच्छामि अह ब्रजामि मयात् आमन्ति
तोसि मया त्वं दृष्टोसि धातूनां अनेकार्थत्वात् हे राजन् तुष्क इति तव भोगान् त्यक्तुं बुद्धिर्नास्ति अनार्थकार्याणां भोगा एव कारणानि सन्ती अतो
भोगान् अनार्थकार्याण्यपि त्यक्तुं मतिर्नास्ति पुन आरभ्य परिग्रहेषु त्वं दृष्टोसि तुष्कोसि आरभ्य परिग्रहान् न त्यजसि इत्यर्थः एतावान् विप्रलापः
विविधवचनोपन्यासः मोक्षः कृतः निरर्थक कृत जलविलोडनवत् व्यर्थो जातः तस्मात् कारणात् अथाहं लज्जः सकाशात् अन्यत्र ब्रजामि
तवाज्ञास्ति इत्युक्ता मुनिर्गत अथ मुनौ गते सति ब्रह्मदत्तस्य किमभूत्तदाह ३३ पञ्चालरायावियवम्भदत्तो साहुस्स तस्सवयणं अफाटं अणु
त्तरं भुञ्जियकाम भोए अणुत्तरं सो नरे पविट्ठो ३४ पञ्चालदेशानां राजा पाञ्चालराजो ब्रह्मदत्तश्चक्रवर्तिरपि अनुत्तरं सकल नरकवासिभ्य उत्कृष्ट
अप्रतिष्ठान नास्ति प्रविष्टस्तोत्यत्र इत्यर्थः किं कृत्वा अनुत्तरान् सर्वोत्कृष्टान् कामभोगान् भुङ्क्ता पुनः किं कृत्वा तस्य चित्त जीवसाधोर्वचनं उपदेश
वाक्यं अकृत्वा निदानकारकस्य नरकगतिरेव तस्य गुरु कर्मत्वात् साधो रूपदेशावकाशो जात इत्यर्थः ३४ चित्तोविकामेहि विरक्तकामो उदणवारित

सु ॥ मोहं कउएत्तिउविप्रलावो । गच्छामिराय आमन्तिओसि ॥ ३३ ॥ पञ्चालरायावियवम्भदत्तो साहुस्स तस्सवयणं

यथा लीणफलं ह्यल पक्षिणस्तजन्ति जिमखीणफलहवने पंखीष्ठांहे ३१ यदि त्वं भोगास्तुक्तुं न समर्थः जीतुं भोगाच्छेदवाने समर्थं नही तदा कर्माणि
आर्याणि उत्तमानि कुरु भो राजन् तुं आर्यउत्तमकर्मकारिभूत्वं कर्मकारिधर्मस्थितः सर्वलोकेषु दयावान् धर्मेने विषेरह्यायका सर्वजीवने विषेदयाकरे अतो नर
भवत् देवोवैक्रियदेहो भविष्यसि एमनुष्यसि एमनुष्यनाभवथी देवताहोई सर्वे क्रियशीरनोधणी ३२ अथ यदा सनप्रति बुध्यते तदा मुनिराहः न तव भो
गान् त्यक्तुं बुद्धि भोगकोडवाताहरी बुद्धिनयो यधरूपमस्ति आरभपरिग्रहेषु तुं मुह्यितहुओके आरभपरिग्रहने विषे मया मोह हया कृतः एतावान्

ततश्चाला चित्तिप्रतिष्ठिते नगरे भूयश्चल्लेखावपि भ्यातरौ जातौ तत्र तयोः चलारः सुहृद्गताः तत्र भोगान् शुद्धास्थिराणाम्भक्तिके धर्मं कृत्वा सर्वेऽपि प्रव्रजिताः सुचिरकालं संयम्य मनुपाख्य भक्तं प्रत्याख्यात कालं कृत्वा सीधर्मं कल्पे पद्मशुक्लविमले षडपि सुहृदः पत्न्योपमाशुष्या देवत्वनीत्यन्ताः तत्र येते गोपजीव वज्रदिवाश्रितार ततश्चला कुरुजनपदे द्रुमुकारपुरे ज्वतीर्णा स्तब्ध प्रथम द्रुम कार राजाजात द्वितीय स्तब्धैव राज्ञः पट्टदेवी कयाला वती जाता तृतीय स्तब्धैव राज्ञो भृशनाभा पुरोहितः सव्रतः चतुर्थ स्तब्धैव पुरोहित भार्यासंहता तस्यावशिष्टं नामगोलं यथा इति नाम जातं स च भृश पुरोहितः प्रथम मन्तानलाभ मन्त्रिणवति धर्मेन्द्रदेवोपदावनं कुरुते नैमित्तिकान् प्रश्रयति तौ द्वावपि पूर्वमेव गोपदेवी वर्धयानावधिनो एवं ज्ञातवन्तौ यथा आवां एतस्य भृश पुरोहितस्य पुत्रौ भविष्यावः ततः अमयरूपं कृत्वा द्वावपि भृशपट्टे समायातौ समार्येण भृशणावन्दिनौ सुखासनस्थौ धर्मं कथयतः तयोरन्तिके सभार्येण भृशणा आवकाव्रजानि गृहीतानि पुरोहितेन कथितं भगवन् अपत्यं भविष्यति नवेति साधुभ्यामुक्तं भवतां द्वौ दारकौ भविष्यतः तौ च बालावस्थायामेव प्रव्रजिष्यतः तयोर्भवन्नां व्याघातो न कार्यः तौ प्रवच्यधनं लोकां प्रतिबोधयिष्यतः इति भणित्वातीदृशौ स्वस्थानं गतौ ततोऽचिरेणच्युत्वा पुरोहितभार्याया उदरे ज्वतीर्णा ततो सौ पुरोहितः सभार्यो नगराद्विगत्य प्रत्यन्तग्राभीस्थितः तत्रैव सा ब्राह्मणौ प्रसूता दारकौ जातौ लब्ध स द्वौतौ ताभ्यां मुनिमार्गविरक्ताकरणाधं एवं भ्रिञ्चितौ य एते मुष्टितभिरक्ताः साधवो दृश्यन्ते ते बालकाभ्यारयित्वाभां सङ्गादन्ति तत एतेषां समोपे ओभस्विर्न कदापि स्वेयम् अन्यदातस्माद्गामादेतौ प्रौढन्तौ बहिर्निर्गतो तत्र पथश्रान्तान् साधून्गणच्छतः पश्यतः ततो भयभ्रान्तौ तौ दारकौ एकस्मिन् वटपादपे आरूढौ साधवस्तु तस्यैव वटपादपस्थाधः पूर्वं गृहीताशनादिभोजनं कर्तुं प्रवृत्ताः वटारूढौ तौ कुमारी स्वाभाविक भक्षण पश्यतः ततश्चिन्तितुं प्रवृत्तौनेतेबालमासाधिनः किंतु स्वाभाविकाहारकारिणः क्वचिदेतादृशाः साधवो ऽस्माभिर्दृष्टा इति चिन्त

यत्नं स्वर्गोद्योतिं प्रारप्तामुपश्रं ततः प्रतिबुद्धो तौ साधून् धत्स्वित्वा गतौ मादपिदसमीप अथ्यवनोक्तं यावत् स्ताभ्या आनापितसौ प्रतिबोधिर्तो तद्वन
निवसुनान्नम राशो प्रतिबोधितवतो एयं पद्यपिजीवाः नटरोत प्रजल्पाः केवलं प्रानभासाय मोक्षं गताः अथ स्वतं व्याख्यायते देवानविज्ञातपुरे
नधनिर्दिष्टेषु ज्ञाप्य विज्ञातयासौ पुरं पुराणे उद्युपारनासं खाए समिद्धे चरलो अरमे १ सकर्मसे येण पुराकएणं कुले सुदनेसुचते पस्रया निव्विज्ज
कतान्नमया ज्ञापय विज्ज दन्तां सरणं पयजा २ नायाद्येसवधः केचिप् जीवाः वेपा केनापि न ज्ञायते यतोहि पूर्वस्वरुणं गपि गोपजीवाना नाम
मोलं यो पुनरं भिरस्यभूताभ्याम् श्रवणोर्मा श्रमूर्तो तौ इत्थं व्यवहारिणः सुतलेन उत्पन्नो तयोः पुनश्चत्वारामिन्न जीवा स्तोपां अपि नाप्रनेजापिन्नप्रायते
एव धट्टपि नापाः पूर्वं चनिर्दिष्टः नामानोऽभूवन् अहो पश्यत पश्यत धर्मस्स आहाकाय जीवाना भव्यकर्मपरिपावात्वं च केचिप् जीवाः पूर्वस्त्रिन् शवे द्वौ
भुव देवन् पापसाधर्म्यं देयलोने नल्लिनी गुणविमाने एकल निवासं क्त्वा स्वकर्मशेषेण स्वत्यकर्मणः पुण्यप्रकृति लल्लयस्स शेषेण ते पडपिजीवाः

देवा भविताय पुरे भवंमी किडं चुया एराविजाणवासी पुरे पुराणे उद्युपारणासे खाए समिद्धे सुरलोय रक्खे । १। स
कत्ता केसेण पुराकएणं कुलेसुदनेसुचतेपसूया । निव्विज्ज संसार भया जहाय जिणिंदसवणं सरणं पवथा ॥ २ ॥ पुम

देवो नानिना पूर्वमेव पादया भयते त्रिपे देयता खेदेने केचिप् सूत्वा एकपदमशुलविमानवासिनी एइकजीव पद्मशुल विमानयो च वीने
भयते विरतनाम सुद्वारनामनगर पुराणोद्धे जूनेद्धे प्रसिद्धे रिद्धि युतो सुरलोकइयरम्यवलीनगरकेहपुद्धे सर्वन प्रसिद्धद्धे ऋद्धसहीतद्धे देवलोकांनी
परिपश्यन्तेभरद्धे २ त्वकर्मशेषेनपुराकृतेन आपयाकृतकर्मतेहने अनुसारि कुले उत्तसे उत्कटघिज्जालियजाति रूपे प्रसूताषट्जीवाः उत्सक्तकुलने विपेक्क

इयुकारनाश्चि पुरे पुराणे पुरातने नगरे पुनः ख्याति सर्वत्र प्रसिद्धे पुनः समृद्धे धनधान्य पूर्णे पुनः सुरलोकावत् रम्ये उद्भवे उत्कटे चचियादिके प्रसूता
उत्पन्नाः कथं भूतेन स्वकर्मप्रेषेण पुरातनेन पूर्वजन्मोपार्जितेन ते जीवा इयुकारपुरे समुत्पद्य तत्र संसारमयात् निर्वेद्य निर्वेदं प्राप्य चतुर्गति भ्रमण
भयादुद्भवेनम् आसाद्य तदा जहाय इति भोगान् त्यक्त्वा जिनेन्द्रमार्गं जिनेन्द्रेणोक्तोमार्गो जिनेन्द्रमार्गं स्वं ज्ञान दर्शन चारित्ररूपं मोक्षस्य मार्गं शरणं
जन्म जरा मृत्यु भयापहं स्थान प्रपन्नाः प्राप्ताः इति गाथाद्वयार्थः २ पुनस्तन्मागम्य कुमारदेवी पुरोहिन्नोत्सृजसायपत्नीं विसाल कितीयत हि सुयारी
रायत्य देवी कमला वर्द्धय ३ तेषां षष्ठां अपि पृथक् भेदं दर्शयति सूत्रकारः तेषां षष्ठां मध्ये द्वौ जीवौ गोपौ पुं स्वं आगम्य पुरुष वेद त्वं प्राप्य कुमारौ
जातौ भृगु ब्राह्मणस्य पुत्रौ समुत्पन्नौ अत्र कुमारत्वेन एवं उक्तौ यौ हि अपरिणीतौ एव दीक्षां जगृहत्वं तृतीयो जीवः पुरोहितो भृगुनामा ब्राह्मणा
श्चासीत् तद्वार्या यथानाथौ चतुर्थो जीवः तथा विद्यालाविस्तीर्णाकीर्तिर्यस्य स विद्याल कीर्तिः एतादृशः इयुकार नामा राजा पंचमो जीवः च पुनः
इह राज्ञ भवे एव तस्यैव राज्ञो देवी राज्ञौ कमलावती जाता इति षष्ठो जीवः स स्व आयुक्षयेषुत्वा केचिदप्रतः केचित्त्यश्चात्पूर्वं
सवधेन एकत्र नगरे मिलिताः इत्यर्थः ३ जार्द जरा मच्चभयाभिभूया वहि विहारामिनिविद्वचिन्ता संसारचक्रस्य विमोक्षणदृष्ट्वा ते कामगुणे

तन्मागम्य कुमार देवी पुरोहिन्नो तस्म जसायपत्नी विसाल कितीय तहो सुयारी रायत्यदेवी कमलावर्द्धय ॥ ३ ॥

जीवदेवलोकायकी चवीने आवीने उपनाससारमयात् निविन्नाभीताजहायभोगान् त्यक्त्वा संसारनामययकी बौहनासर्वभोगकांडीनेजिनेन्द्र मार्गे शरणं
प्रपन्नाश्चाश्रिताः तोषं करनोभायोमार्गतेहन् शरणकीधूं २ पुरुषत्वं प्राप्य कुमारौ द्वौ द्विजपुत्रौ वै ब्राह्मणनावेटा भृगुनामा तृतीय पुरोहितः चतुर्थ
तस्य पुरोहितः तस्य जसानाको पत्नी विस्तीर्णं कीर्तिस्तथाइयुकारो नाम राजा पंचमोऽभृकारराजा तस्य च कमलावती देवी एतेषट्जीवास्तत्पन्नाः ३

पितृणां ४ तौ एव कुमारौ कामगुण्यभ्यः शब्दरूप रसगन्धस्पर्शभ्यो विरक्तौ जातौ किं कृत्वा ददृशु रति दृष्ट्वा साधून् विलोक्य श्रयवा शब्दादिविषयान्
नाशयामि प्रियभूतान् दृष्ट्वा किमर्थं ससारचक्रस्य विमोक्षार्थं ससारस्य चातुर्गतिकस्य यत् चक्रं योनि कुलभेदात्मभूहयक्रयद भ्रमणं वातस्य विमोक्ष
कार्यं निवारणार्थं कदाचिन् तौ कुमारौ जाति जराशूल भयाभिभूतो जन्मजरामरणभयेन पीडितौ पुन कोटयो तौ कुमारौ वहिर्विहारानि निविष्टचित्तौ ४ प्रियपुत्तगादुत्तिवि
धितौ बर्हिः समाराद्विहारः स्थान वहिर्विहारो मोक्षस्त्वस्मिन् अभिनिविष्टं ब्रह्मादर चित्तं ययो स्तौ वहिर्विहारानि निविष्टचित्तौ ४ प्रियपुत्तगादुत्तिवि
धिशृण्वन् सक्रमसोलम्ब पुरोहित्यम् सरित् पुरोहित्यतलजादं तद्वा सुचिन्नं तव सज्जमं च ५ ब्राह्मणस्य भृशनाम्नः पुरोहितस्य राक्षः पूज्यस्य द्वौ
प्रियपुत्रकौ ननु यन्नभययो यौ आस्तां ताभ्या द्वाभ्या पुरोहितस्य वक्ष्यम पुत्राभ्यां तया तेन प्रकारेण तपो द्वादशविधिक्ष पुन सयमं सप्तदशविधं सुवीर्यं

लार्हजरा मच्च भयाभि भया वहिर्विहारानि निविष्टचित्ता । संसार चक्रस्य विमोक्षयद्वा ददृशु रते काम गुणविरक्ता ॥४॥
प्रिय पुत्तगा दानि विमोक्षयन् स कर्मसोलम्ब पुरोहित्यम् । सरित्पुरोहित्य तल जादं तद्वा सुचिन्नं तवसंजमंच ॥५॥

यद्य हि जपुर्भा अथ जरा मरणभोर्ताद्वे ब्राह्मणनावंटा जन्मजरामरणयो वीहना कुमारौ वहिर्विहारो मोक्षेदस्त्वचित्तौ ते ब्राह्मणनावेदामोक्षने विषे
प्रित्तदोषोससार चक्रस्य मोक्षार्थं त्यागार्थं ससार चक्रयको आपणा आत्मानिभुंकाववाने श्रये साधून् दृष्ट्वा तौ कामगुण्यभ्यो विरक्तौ साधून् देखीने ब्राह्मण
नान्दामासमोगवको विरक्तदृष्ट्वा ४ दयो अभिष्टौ पुर्वौ प्रियपुत्रकौ क्षावपि ब्राह्मणस्य भृशनामापुरोहित यत्वेदवा ब्रह्माक्षेः स्वकर्मशीलस्य पुरोहितस्य यजन
यान्नान्दिनत्परसः पूरयित आपणापटकर्मतेहनेविषे सावधानके यज्ञतर्पणं करीस्य लाचिरंतनां तत्र जाति ते ब्राह्मणनावेदानी जाति स्मरण छपदुं

सुतरां अतिप्रयेन निदानादि प्रत्यरहितेन आचरित सचित किं कृत्वा तत्र तस्मिन् ग्रामे एव पुरातनीं जातिं स्मृत्वा जाति स्मरणं प्राप्य कीदृशस्य पुरोहितस्य ख कर्मयोगस्य स्वकीय ब्राह्मणस्य यजनादिकं षट् विधं कर्मस्वकर्म तदेवमीलं आचारो यस्य स स्वकर्ममीलस्य राज्ञा श्रान्ति पुष्यादिज्ञार क्षस्य ५ ते काल भोगेषु असज्जभाषामाणस्म एषुं जे आविदिव्या मुख्याभिकांखी अभिजाय सङ्गा तातं उवागम् इम उदाह ६ तौ द्वौ पुरोहित कुमारी तातं स्वजनक उपनाम्य तातसमोपे आगम्य इदं अग्ने वक्ष्यमाणं वचनं उदाजङ्गुः वाक्यं अचतुरित्यर्थं कीदृशौ तौ कुमारी यानुषकेषु काग्रभोगेषु असज्जभाषादिति असज्जौ अनादरौ अपितु पुनर्यदिव्याः कालभोगास्ते अपि असज्जौ एतावतामनुष्यदेव सर्वधिकार्यसुखेषु त्यक्तौ द्यौः पुनः कीदृशौ तौ योक्षाभिक ज्ञिणी सकल कर्म लयाभिलाषिणी इत्यर्थः पुनः 'कीदृशौ तौ अभिजात अक्षौ उत्पन्नतत्त्वचौ इत्यर्थं ६ किं जायु रित्याह असासयं ददु इमविहार बहु अंतराय नयदीह आउं तम्हागिहंसिं नरइं लभाओ आग्रंतयामीचरिस्मासुमीणं ७ भीतात आवां गृहेरतिं सुखं न लभायहे

ते काल भोगेषु असज्जभाषामाणस्म एषुं जेयाविदिव्या । मोक्ख्याभिकांखी अभिजाय सङ्गा तातं उवागम् इम उदाह ॥ ६ ॥ असासयं ददु, इमं विहारं बहु अंतरायं गय दीह माउ । तम्हा गिहंसि नरइं लभाओ चामं तया

तथा सुचरितं तपः सज्जमवपाखिलाभवने विधे जेतपजपकोधाहताते सर्वसांमखा ५ तौ द्वौ कामभोगेषु अरजंतौ विरहौतेजवाकांमभोगने विधे अरजतायका क्षानुयसववोषु च दिव्येषु च मनुष्यसर्वधियाभोगदेवसर्वभोग योक्षाभिलाषिणी उत्पन्नतत्त्वदुष्प्रभोचनेकाहेहे तलनीचचि उपनीच धितर प्रतिआगये द वचनं कथीत वती ते ब्राह्मणनाबेटापिताने पास आवी इम कहवालागा ६ असासतं ददु इदं विहारं माउय लयाएगनुष्यनी

तस्मात् कारणात् आर्थाभयं न आप्रवयावदेत्यां पृच्छावहे आर्था द्वौ अपि मोन चरित्यावः मुनेर्भावां मौन साधुधर्मं श्रीकारित्यावद्व्यर्थः आर्थां नृहे
रि ननभावहे तत् किं ऊवा इम विहार इम मनुयत्वावस्थानं आयाग्नतं अनित्य दृष्टा कीदृश विहारं बहु अंतरायं वहवः अतराया यकिन् स
पतराया च पुनस्तत्र विहारमनुय भवेदोषं पन्योपमसागरोपमादिक नास्ति मनुयाणा हि स्वल्पमेवायुर्बहवोतरायाः सति तस्माद्दृष्टि आवयोः
नर्दया मोर्तलरतो यथैः ० अहतायगत्यनुणोपतिष्ठितवक्षयावायकर वयासी इमं वय वेयविदोवयति जहानहीदं असुयाण लोगो ८ अय पुलाभ्यां
एव नृहेमति तदाग्नानर तात कर्तमोर्जनकोभृपु पुरोहितस्तत्रावसरं तत्र आर्मेवतेसि इति तयोः तपसो व्याघातकरं द्रद वचनं अवादीत् कयं
भृगुतयोमुन्यैः असपयो नृयतस्तु ब्राह्मणपूर्वो अमृदोतवैर्षा भावतस्तु हृतसयमौतौस्त्रस्माद्भावमुन्योरिल्लयः किं अवादीदित्याह हे पुर्तौ वेदविदः
भृगुभ्याः इदं वचनं नृदन्ति यथा येन कारणेन अमुतानां जनानां लोको गतिर्नास्ति न विद्यते सुतो येषां ते असुतास्तेषां अमुतानां अमुताणां यतो हि
पुनं धिना यमोक्षा पदानाद्यभावात् क्षुधया स्मिन्माणवेनानां गतिव पितृणां स्यात् यदाह भगवान् अमुतस्य गतिर्नास्ति स्वर्गो
माच्चरित्स्मान्मिनोणं ॥ ७ ॥ अहं तादृशो तल्यमुणीणोतिसितवस्सुवाधाय करं वयासी इमं वयं वेय विदो वयंति

अभादीप्रभासता अभापोषहश्चो अतरायानचर्दीर्भाधुर्वलपमनुयने जमारे अतरायवणो आउखुं योडु तक्तात् कारणात् नृहेरतिनलभावहेतिथेका
नृन् पयो तात अणे घरमहिदति सतोपपाभ्या न होब्जो इतएव आभलयाव पृच्छामः चरित्यावो मौनं शुनिन्नत इत्ये कारणे तुह्मने दूल्हां आदिग्रयां
नाहृदिग्रयान्नस्या आदिग्रयो ७ अय तातः पिताः तत्र तस्मिन् समये भाव मुनि रूपयोः हवे पिताते भाव चारित्तियाने तपसः व्याघातकरवचोअवादीत्
तपनं अतरायनो वचनं कद शानागा भा पुना इदं वचनं वेदविदो वदतो हे वेदाश्चो वेदनाजाणइमकहेके यथा अमुतानां अमुताणां परलोकोन भवति

नैवच नैवच तस्मात् पुत्र सुखं दृष्ट्वा पश्चादर्थं समाचरे ८ अहिज्ज्वेए परिविस्स विप्पे पुत्ते परिदृप्पगिहंसिजाया भोच्चाणभोगेसहइत्थियाहिं
अरस्सयाहोहमुणीपसत्था ९ हे पुत्री शुवां आरस्सकी भूत्वा तदनन्तरं प्रशस्ती सुनीभूयास्स परं किं क्त्वा पूर्वं वेदान् चतुरोऽधीत्यपठित्वा पुनर्विप्राज्
परिवेय्य ब्राह्मणान् भोजयित्वा पुनः पुत्रान् परिष्टाप्यकला मुनिपुणान् कृत्वा गृहभारयोग्यान् पुत्रान् गृहं भलाप्य पुनः स्त्रीभिः सह भोगान् भुंक्ता इति
भृगु पुरोहितेन उक्तं ९ सोयगिणा आययुण्येय्येण मोहानिलाप ज्ञाणाहि एणं सन्ततभावं परितप्यमाणं लालप्यमाणं बह्वहाबहुं स् १० पुरोहित्य
तं कमसोणुणं तं निमलित्य तं च क्षएथेण जहकम कामगुणेषु चैव कुमार गतेपसमिक्ख वक्क ११ युग्मं द्वाभ्यां गाथाभ्यां तौ पुत्री भृगु पुरोहितं
स्वजनकं आह तुः कुमारौ तं पुरोहितं स्वजनकं वाक्य ऊच तुरित्यथाहार किं कृत्वा पसमिक्ख प्रकर्षेण अज्ञानाच्छ्रुदितमतिं समीच्य दृष्ट्वा इति
द्वितीयगाथया सवधः किं कुर्वं तं तं पुरोहितं क्रमसः अनुक्रमेणऽनुनय त स्वाभि प्रायेणशने २ तौ पुत्रौ प्रतिज्ञापयं तं पुनः किं कुर्वन्तं धनेन सुतौ

जहाया होई असुयाया लोको ॥ ८ ॥ अहिज्ज वेए परिविस्स विप्पे पुत्ते परिदृप्प गिहंसि जाया । भोच्चाया भोगे सह
इत्थियाहिं आरस्सया होह मुणी पसत्था ॥ ९ ॥ सोयगिणा आयय गुणिं थयेणं मोहा निलापज्जलणा हिएणं ।

वेदाह्यावनापरलोकेन हृद वेदानाजाणइमकहेके ८ पुनः भृगुराह वेदान्पठित्वावेदमणेनें परिवेय्यभोजयित्वाविप्रान् ब्राह्मणजिमाहीने पुत्रान् स्थापयित्वा
गृहेजोती पुत्रधरनेविधेयापीने शुक्ला भोगान् स्त्रीभिः सहस्त्री संघाते भोगभोगवीने आरण्यगौमुनीप्रशस्ती भवतः पक्षे भलासुनिश्चरश्चोवे ९ दृष्टविद्योगात्
शोकादि ज्ञानिना आत्मगुणा रागादयः इहइधनें शोकरूप अतिहउं आत्मागुणरागादिर्को इंधणइआमीहरूपवचनात् अधिकप्रज्वलितेन मोहरूप

प्रति दिनस्य त च पुनर्यथा क्रम जानगुणे भोगिर्मन्त्रय त यथा क्रम इति यथावसर पूर्व इत्युक्तं वेदान् अभीष्ट बाधणान् भोजयित्वा भोगान् भुक्त्वा
इति प्रसर दशमं इत्यर्थः इति द्वितीयार्थाय अथ पूर्वार्थाय अर्थः सोयमीति पुनः कीदृशं पुरोहितं शोकाविना सन्तप्रभावं शोक वदित्वा
पुनर्मित्यर्थस्तथाप्य परितपमान समन्तात्प्रसाज्जायमान पुनः कीदृशं पुरोहितं बहुधा बहु प्रकारेण वेदादि वाचो शुभ्या बहुवारं २ यथा स्वात्तथा
स्वात्तमान मोक्षयात् शीन दीप्त पर्वसि प्रतिशयेन भावमाण कीदृशेन शोकाविना आत्मगुण्यनेन न आत्मनः स्वस्यशोकाग्नेरेव सहचारित्वेन
तदुत्कारित्वात् शोकाग्नेरेवोपपत्तत्वात् गुणा रागादयः आत्मगुणास्ते एव इत्यनं उद्दीपनं यस्य स आत्मगुण्यनस्तेन पुनः कीदृशेन मोहाविना
प्रज्ञानविद्येन मोहाविनात् प्रज्ञान पदनात् अधिक प्रवृत्तन इत्येति मोहाविनाधिक प्रवृत्तनस्तेन अज्ञान पवनाधिक जाव्वल्यमानेन प्राकृतत्वात्
अधिकतमस्य परिनिपातः ११ अथ तौ कुमारौ उत्तरं पदतः देवा अहीयानहवन्ति ताणं भक्तादियानिन्तितमन्त्रस्य जायाय पुत्तानहवन्तिताणं कोना

भक्तत भाव परितपमानां लालप सागां बहुहा बहुच ॥ १० ॥ पुरोहितं तं कस्मसोगुणं तं तयं तंच सुए धयेयं

अथ कर्म कायगुणैस्तु केवकुमारयाते पश्चमिवत्त चक्ष ॥ ११ ॥ देवा अहीयाणामवन्तिताणं । भक्तादियाचिन्ति तमंत

मन्त्रादिप्रकरणं अस्मिन् गोदीप्यो दे अस्मिन् हस्तं तनमार्थप्रतः करण सतप्रभायः परितपमान दक्षमान मनमाहितपेक्षे अतः करणेन विषेदाभावे निरंतर
मन्त्रप्रभावं पदार्थाभावं प्रकारं मोहना कर्मलोभोपकोषणी विद्यापटावलाटविद्याप करतोष्ठतो करेके १० तं पुरोहितं पितरं क्रमशोअनु
क्रमेण पुन त च पुनर्य त स्वाभिर्भावा प्रजापय तं ते पुरोहित आपणा अभिप्राये करोने पुत्रने प्रेरके निमंत्रयति श्रुती धर्मे कृत्वा पुरोहित

मते अणुमन्त्रिज्जापय १२ पूर्वोक्तस्य वेदान् अधोयप्रवर्जितव्य इत्ये तस्योत्तरं भी तात वेदा अधीता ख्याण शरण न भवन्ति वेदा मरणात् वेदपाठिन न
 लायन्ते यदुक्तं वेदविद्भिरेव श्रित्यमध्ययन नाम वृत्तं ब्राह्मणवचण वृत्तस्य ब्राह्मणं प्राहुर्नैतरान् वेदजीवकान् १ पुनर्भी तात द्विजाः ब्राह्मणाभुक्षाः
 भोजिताः तम तमे इति तमस्तपसि नरक भूमि भागे दीद्रे रौरवकादिकेनयन्ति प्रापयन्तिषं इति वाक्यालंकारे तमसोपि यत्तमस्तपस्तस्मिन् तमस्तम
 सिते हि ब्राह्मणभासाभोजिता कुसार्ग पशुवधासवासेवनादौ अतस्तस्मिन्जीनादानं नरक हेतुकं च पुनः पुलाः जाताउल्लक्षा ख्याणं शरणं न भवन्ति किं
 नरकपातावरचयतीत्यर्थः उक्तं च वेदाजुगैरेव यदि पुलाः वेत्स्वर्गो दानधर्मो निरर्थकः धन धान्य वयं ह्यत्वारिक्तं कुर्यान्मन्दिरं १ बहु पुत्रा दुर्लभोधा
 स्त्राज्य वृद्धास्त्रयैव च तेषां च प्रथम स्वर्गं पद्यात्मीको गमिष्यति २ तदा भी तात तव तद्वचन की नाम पुरुषोऽनुमन्येत स विवेकः पुमान् कः सम्यक्
 क्त्वा जानीते इत्यर्थः इत्यनेन वेदाध्ययन ब्राह्मणानां भोजनं पुलाणां नृहेत्यापनं एतत् त्वस्य उत्तरं दत्त्वा भीयान् भुक्ता इत्यस्योत्तरन्दतः १२ खण
 निस्तप्तुक्त्वा बहुकालदुक्त्वा पयामदुक्त्वा अनिकामस्तुक्त्वा ससार मोक्ष स्तविपक्व भूया खाणी अणुस्थान उकास भोगा १३ हि तात काम भोगा अनर्थाणां

मेयं ज्ञायाय पुताणहवतितायं कोणामते अणुमन्त्रे ज्ञा एयं ॥१२॥ खणमिस्त सोक्त्वा बहुकाल दुक्त्वा पयाम दुक्त्वा

वेदाने धने करोने निमन्त्रे हे यथा क्रम पुनरपौ वानगुणैः निमन्त्रयति वली अनुक्रमे कामगुणे करी निमन्त्रे हे ती कुमारौ प्रससीत्य दृष्टा वाक्यं जल्पती
 ते कुमार विचारीने देखीने पीतानिकहेहे ११ कुमारौ आहवुः अहो तात वेदा पठिताः न भवति त्रायं रक्षकाः अहो पिता वेदभण्डायका लाण रक्षक
 नह्वे भुक्ताः द्विजाः विप्रा प्रापयन्ति तमसोपि तसो नरक गतिं गमयती ब्राह्मण जीमाडांयकां जीव नरकेजाइ जाताश्चपुत्रा शरणं न भवन्तिः
 पुत्रजायायका शरण न आवे नरके पडता राखे नहो तदा अहो तातकोमलासलेण ते तव भाषितं न मन्यते अहो तात ए तुम्हारी कही नमन्यते कुण

अथि इमं च नथि इमं च मे किञ्च इमं अकिञ्च तं एव मेव लालप्यमाणं हराहरन्ति तिकाहं पमाये १५ पुन पूर्वोक्त मेव द्रढयति हराः कालास्ते मनुष्य हरन्ति हरन्ति प्राणिनां आयुरिति हराः दिवसरजन्यादयः कालाः तं किं कुर्वन्तं एव मेव लालप्यमानं व्यक्तं वचनं वदन्तं एव मिति किं इदं च मे मम अस्ति इदं प्रत्यक्षं धात्वादिकं मम गृहे वर्तते पुनरिदं च रजतस्वर्णं भस्मादिकं मे मम नास्ति च पुनरिदं मम क्त्वत् षट् ऋतु सुखं गृहादिकं करणीयं वर्तते इदं च मे मम अक्त्वत् वाणिज्यादि अकरणीयं अस्मिन् वाणिज्ये लाभो नास्ति तस्मान्नक्त्वत् अक्त्वत् इत्यर्थ इति हेतो भी तात कथं प्रमादीत कथं प्रमादं कुर्यात् प्रमादः कर्त्तुं कथं उचित इत्यर्थः १५ धर्णं पशूयंसह इत्यौ याहिं सयणातहा काम शुणायगामा तवं कएतप्य इजस्स लीगो त सव्वसाहोणमिहेव तुज्झं १६ अथ पुनः पुरोहितस्तौ लोभे यितु माह भौ पुत्रौ यस्य क्वते यदर्थं लोकोजनः तपस्तप्यते तत्सर्वं इह

अहो यराओ परितप्पमाणे अन्नप्पमत्ते धणमेसमाणे पप्पोत्ति मच्चुं पुरिसोजरंच ॥१४॥ इमंचमे अथि इमंचवणथि इमंचमेकिञ्च इमं अकिञ्च तं एवमेवं लालप्यमाणं हराहरन्ति तिकाहं पमाए ॥१५ धर्णं पशूयंसह इति याहिं सयणात

सुखसक्ता उरह परइममे फिरे अपूस्सं अमोलोषयको ननि ठत्थाके काम अहोरातं च परितप्पमानः रातिदीनने विवे तपतुषको आर्त्तं धाने रुद्धधाने परितपतो अन्नार्थं प्रमत्त प्रमादवान् धन गवेषयन् प्रमादीयकोपरको धनगवेषतु फिरे स्तीकमानमिले अहंकारकरतो पुरुषा मृत्युं जरां च प्राप्नुवति पुरुष जरामृत्युपामे १४ इदं मे अस्ति इदं च मे नास्ति एव्हारे वसुक्के एव्हारे वसु नहीक्के इदं च मे कर्मकर्त्तव्यं ए अहारे क्तव्यकरुं के इदं च मे अक्त्वत् एव्हारे क्तव्यनयोकरुं त पुरुषं एवमेव पृथिवलालप्यमानं वदते ते पुरुषमे इमकहंतानि कालघटिका हरतो परलोकं न यति कालनीषहीआउखानिहरि

कामाक्ष्यं यदेतत्पुत्रं इति यद्यर्थः स्वाधानं वर्तते तव किं किं इत्याह धनं प्रभूतं प्रचुरं वर्तन्ते धनार्थं हि लोको वहु दुःखं भुंक्ते तन्नं प्रभूतं स्त्रीभिः
 रक्षितमस्मिन्नन्नादिभिर्यत् स्वाधेना एवस्य तथा स्वजना ज्ञातयोपि वर्तन्ते यस्य हि कुटुम्बं प्रचुरं भवति सकेनापि धर्मिं तु न प्रकथते इत्यर्थः पुनः
 प्रधानां भूयानां प्रचुराः कामगुणा रूप रसगन्धस्पर्शादयः इन्द्रिय विषया वर्तन्ते तस्मात्किमर्थं तपस्यापनीयं १६ धर्मेण किं धर्मधुराहिणारोसवर्णेणवा
 कामं गुणं धिर्धनं समस्तार्थविषयानुगुणोदधारो वहिं विहारो अभिगमभिर्यत् १७ अथ पुनर्त्तौ वदतः भो तात धर्मधुराधिकारिदृशविषयति धर्मं धूर्वहना
 धिधरि अर्थां यमार्थां भविष्याव कीदृशो यमार्थो गुणो धर्मादर्थो ज्ञानदर्शनधारिण रूप गुण समूहधारिणो किं क्त्वा वहिर्विकारं अधिनाम्य द्रव्यतो
 धर्माध्यायनगारादिभ्य एकान्तं आश्रित्य भावतो वहिं क्वचित् अप्रतिबहत्वं आश्रित्य तस्मादावयोर्धनेन किं अथ वा स्वजनेन किं पुनः कामं गुणेः
 इन्द्रिय सुखे किं धनरत्नजनविषयदिन परलोक सुखायसुरित्वं यदुक्तं वेदिपि न प्रजयाधनधान्येन लागेनैकेनास्तत्त्वमानं भूरित्यादि १७ अथ भृश
 रत्नोदभेन निराकरण परलोक निराकरणाय च आत्मनोभाषमाह जहाय अग्नी अरणीउ असन्तो स्त्रीरेषयन्तिस्त महातिस्तेस एनेवजाया सरीरं सिसृता
 भृशं च नानाद नाधविदे १८ हे जाया हे पूर्वा सत्ताजोवा एवमेव अयुना दृष्टान्तेन प्ररीरे असन्तः पूर्वं प्रविद्यमाना एवम मर्षिते उत्पद्यन्ते शुधि

हाकामगुणापकामा । तवक्वए तपार्द्धं जस्यजोगो तं सव्वसाहीणमिहिवतुज्झं ॥ १६ धर्मेण किं धम्म धुराहिणारे सयणे

धर्मेण नैव नाय प्रसादकरो १५ अथ पिताहधनं प्रभूतं प्रचुरं सह स्त्रीभि हिने पिता कर्तृके पुत्रं धनं धर्मेणैव स्त्री पिणधरीके स्वजनाः पित्रव्यादयः
 तथा कामगुणा प्रजटादयः आर्द्धधर्मातरायादि प्रभुध्वषणादके तप क्रियानुष्ठानं यस्य हर्तेयदर्थं लोकं तप्यते जेहने अर्थे लोकं तप जपं करेके तत् सर्वं
 धर्मेणैव सत्त्वं प्राप्तार्द्धं धनमभिनियुयर्थः वर्तते ते सर्वसमाप्तना सुखं तुम्हारे इत्यत्र प्राप्तके हे पुत्रो १६ पुत्रो प्राह धर्मधुराधिकारि पुत्रं कर्तृके धर्मेणैव अधि

अथ जीवायुकाशानां समुदाय सयोगात् चैतन्यरूपो जीव उत्पद्यते इत्यर्थः वदरी क्विप्ति गुडमधूक पुष्पपानीयादि द्रव्याणां मेलापान् मदप्रक्तिरिव पूर्वं असत् उत्पद्यते तथा भूतानां सयोगात् चेतना उत्पद्यते पुनः सजीवो न पश्यति न अवतिष्ठते शरीरेनाशे तन्नाश शरीरेरसति पञ्चभूतमेलापि सति स भवेत् पञ्चभूतानां पृथग्भावे तस्यापि नाशएव एवमिति केन प्रकारेण जीवा पूर्वं अविद्यमानाः उत्पद्यन्ते तद्विधान्तमाह यथा एव च शब्देति एवार्थे अग्नि अरणीञ्चो अरणीतः अग्निमयनकाष्ठतः पूर्वं अदृश्यमाणोपि सयोगात् उपरित नारणि काष्ठेन अधोवशाकार्दि, काष्ठसंयोगात् अग्निः उत्पद्यते नत्वे काकिनि अरणि काष्ठे पूर्वं अग्निर्दृष्टः एव चौरिष्ठत चौरमपि पूर्वमुष्णी कल्पपश्चात् तन्मध्ये तन्नाम स्तोकां प्रक्षिप्य चतुर्यामंस्थानी कल्पपश्चान्मन्यानेन विलोद्यते तदा तत पूर्वश्रसदेवष्टतं उत्पद्यते एवं महातिलेषु उत्तमतिलेषु यज्यादिमयन सयोगात् तिलेभ्यस्तैल पूर्वं प्रत्यक्षं अविद्यमानमपि उत्पद्यते अरणि काष्ठादधः काष्ठसयोगाभावे चैतन्यरूपजीवाभाव इत्यर्थः १८ अथ एतस्य उत्पत्त्योत्तरन्ती आह तु नोद्दिद्यगिज्ज अमुत भावा अमुत भावाविय होद्दिनिञ्चो

यावा कामगुणे हिंचेव समया भविस्त्वाभो गुणोहधारी । वहिं विहारा अभिगन्मभिव्यत्वं ॥ १७ जहाय अवगी अरणी अ संतोखीरेषयंतिल्ल महातिलेषु एमेवजाया सरीरसिसत्ता संमुच्छ्रया सदृशावचिद्धे ॥ १८ नोद्दिद्यगिज्ज अमुतभावा

कारे धनतुं किं स्वकामं स्वजनेन किं अथवा कामगुणे किंचेव पुनरेव स्वजन संघाते किं साकामभोगस्युं के मुकस्युं निश्चेकरीने अमण भविष्यावः गुणोवधारिणो यतीहुस्यां गुणना समूह तेहना धरणहार आमादि विहारकरणी अभिगन्म आहृत्य अगोक्षतभिजां आमादिकने विषे विहारकरस्या भिजा मांगवी अगीकारकरीने १७ अथ पिता आह आत्मेव पूर्वं नास्ति इत्याह यथा अग्निं वह्निः अरणि काष्ठात् अविद्यमानोपि उत्पद्यते जिम अरणीना

अमुक्तभावविषय होइणिञो अज्जल्लहेउं गिययस्सवधो । ससारहेउं चवयंति वधं ॥१९॥ जहावयं धम्ममयाणमाणापावं

काटनं विषयं यस्मिन् उपजे एतं समुच्चिंतं महा तिलेतेल उत्पद्यते दूधने विषे धी उपजे तिलने विषेतेलउपजे रे पुलौ एवमेव शरीरे सत्ताजीवाः समुच्चिंतं ६ पुत्रयो इय शरीरने विषे जीव स मुच्छीद रक्षाके स मुच्चिंतः शरीरनाथे तन्नाथः स्यात् न अवतिष्ठति आत शरीर मां हिंसं मुच्छिं एशरीर नानासवो तेहने नाय काटनेविषे यस्मिन् उपजे १८ अथपुत्रौ प्राहतुः न भवंति दं द्विये प्राह्यः आका अमूर्त्तत्वात् ए आका इंद्रियेकरि नदीसे अमूर्त्तप्रपायको अमूर्त्तिभावादपि स्यात् नित्यः मूर्त्ति नहीके अरूपीके इंद्रीअप्राह्यके पर नित्यशासतीके अध्यात्मं मिथ्यादितद्वे तु स्तकारणानां नित्यतो नित्यतो अस्स धधः कर्म सम्येपः आत्मसंबधीया आत्मनिविषे रह्यो जे मिथ्या त्वादि तेहने हेते नित्ये करिकर्मनी बंधयाये तथाहि अरूपी जीवीपि रुपिअर्मादिभाजन तदा ससारघतुर्गति भ्रमणरूप. तदेतुं तत् कारण वदंति कर्मवधः १९ यथा वय धर्मसम्पत्तरूप अजानंत अर्हे धर्मरूपसम्पत्ता

सूत्र

भाषा

अथ अमणस्य कारणं बन्धं वदन्ति यावत् प्ररोरेण बद्धं स्तावदयं जीवो भवः अमणः करोतीत्यर्थं यदुक्ता वेदांतपि कर्मबद्धो भवेज्जीवः कर्मभुक्तो भवेत् शिव इति १८ जहावयं धम्ममयाणमाणा पावं पुराकम्ममकासिमोहा उरुभमाणा परिरक्खयंता तन्ने व भुज्जीविसमाय रामो २० हे तात यथा पुरा पूर्व मोहात् तलस्य अज्ञानात् आवाप्तये वयं पापं पापहेतुकं कर्म अकारणं आवां किं कुर्व्याणो धर्मं सम्यक्तादितत्त्वं अज्ञानानो पुनः कथं भूतो अवस्थमानो गृह्णातिः प्ररुणं अप्राप्यमानो पुनरावां कथं भूतो परिरुह्यमाणो साधं दर्शनाद्वार्यमाणो पुरा ईदृशो आवां अज्ञात तत्त्वो पापकर्म परायणो अभूव तत्पापं कर्मभूयः पुनर्नैव समाचराव न कुर्वं इत्यर्थः २० अभाहयमिलोगमि सव्वओ परिवारिए अमोहाहिपडन्तीहिं गिहिं स नरइल्लभे २१ भो तात सस्मिन् लोके जगति आवां गृहे गृहवासे रतिं न लभावहे कथं भूते लोके अमोघाभि अवश्यं भेदिकाभिः शस्त्र धाराकाराभिः पतन्तीभिः आगच्छन्तीभिः अभाहते पोडिते पतन्तीभिः शस्त्र धाराभिः कदर्शिते पुनः कथं भूते लोके सर्वतः सर्वसुदिह्य परिवारिते परिवेष्टिते वा गुरादो पतितं मृगवत् दुःखितो

पुराकम्म मकासि मोहा । उरुभमाणा परिरक्खयंता तन्ने व भुज्जीविसमायरामो ॥२०॥ अभाहयंमि लोयंमि सव्वओ परिवारिए अमोहाहिं पडन्ती हिं गिहंसि नरइल्लभे ॥२१॥ केण अभाहओ लोओकेणवा परिवारिओ कावाअमोहा

अज्ञाणतायका पुरापूर्वं पापकर्मकृतवतो मोहात् अज्ञानात् पाकिज्याभवनिविधे अहं पापकर्मकोधा ज्ञानपयायको सेवकैः रुध्यमानाः स्तथारत्नमाणाः सेवकैरुंधोजतायकाराखितायका तत् पापकर्म भूयोपिन समाचरामः ते पापकर्म अहं वली नहीं कर्त्तं २० अभ्याह ते पीडिते कर्मभिः लोके किये कोने सर्वलोक पोडाखे सर्वतश्च परिवारिते वेष्टीते सबलेइ वोटीके अवध्य शस्त्रादिभिः पतन्तीभिः अतितीखानही लनहीए सस्सपडेके गृहेषु रति

सु २१ तदा पुरोहितोऽप्युच्यते केण अभ्यासो लोभो केणवा परिवारिभ्यो कावाभ्यमोहावृत्ता जायाचिन्ता परोहु मे २१ हे सुर्वा केन लोकः अभ्याहतः
वा अभ्यासा केनाय लोकः परिवर्तितः वा भयवा का अभ्योषा अभ्ययं भेदिका शस्त्र धारा उक्ता हे सुर्वा अह इति चिन्ता परो भवामि २१ तदा पुरो
मयेकं प्रधाना उत्तर पदत. मनुष्याभ्यमाहमो लोभो जराए परिवारिभ्यो अभ्योहारयणी वृत्ता एवलाय विद्याणह २२ हे तात त्वं एव अभुना प्रकारेण
अगम् जानोमि एव मिति कयं तदाह लोकोय सगरूपो सलु ना व्याधिन अभ्याहतः पीडित. स च नल्यु हि सर्वस्य जन्तो दृष्टेभावति जराया हवलेन
परिदृष्टितः जीवते जरोरि अनयेति जरापलित भाव मिह जरानोष्यते बलवोर्य पराक्रमणा हानि र्वजरा तथा सर्वं जगत् परिवर्तितमस्ति तथा एव
नल्यु कर्मजल्लु वातयति न केवलरान्धय एव भयन्ति अथ रात्रि ग्रहण भयोत्पादनायं स्त्री लिङ्ग शब्दस्य अभ्योषा इत्यस्योपमायं ज्ञेय २२ जाजा वच
नरयलो नसापश्चिनियसई अथप कुणमाणस्य अफलाजलितरार्द्रो २३ हे तात यावारजन्यस्तत्तव्यवादि वसायव्युत् क्रामन्ति ब्रजन्ति ताम्भार जन्योन
प्रति निवर्तन्ते पुनर्बाधुधनयायानि अधर्मं कुर्वन्त पुरुषस्य रात्रयो दिवसाय अफलानिरयंकाः यान्ति तस्मादभ्याचरणेन सफलता विधेया इत्यर्थः २३

वृत्तान्ताया चित्तापरोहुमे ॥२२ मनुष्याभ्यमाहमो लोभोजराए परिवारिभ्यो अभ्योहारयणी वृत्ताएवंताय विद्याणह ॥२३

समाधि न संभामं चरन् धिय अन्ते रतिसमाधिनहोपामाद्या २१ पिता आह जन पाडातोलाक कि एत्ताककिणपोहोके केनवा परिवारितो वेष्टित
कर्म अधर्मे सवर्जयोद्वेष्टि शत्रोषाः शस्त्रतुल्यकाप्रोक्षाकुंष सफल शस्त्रयेणि कहो हे जाती अह चित्तापरोभवामि हे पुत्रहं चित्तातुरहोडं हुं २२
नल्युना पोदितोर्वाकः सरवेनोक्त पोलाहे जरायपरिवर्तितः जराइं बोध्याहे अभ्योषा रजस्य प्रोक्षाः सफल मास्त्रनी श्रेणितेराधिकशरी भो तात एयं
जानात दिवसभञ्जारं ते पणियाउरु घटावेहे २३ या यागच्छति रजनो जे जे रात्र जाइहे न मापडोनीवर्तते ते पाक्कीलेव से नहो अधर्मं कुर्वन्तः

तदेव पुनरप्याह तु' जाजा वव इत्यणो नसापडि नियत्तर्द्धं धर्मं तु कृणमाणश्च सफलाजितिरार्द्धो २४ पूर्वार्द्धस्यार्थस्तथैव हे तात धर्मं कुर्वाणस्य पुत्रस्य रात्रयोदिवसाश्च सफलायान्ति धर्माचरणं विनान्तिः फला इत्यर्थं प्राकृतत्वात् वचनव्यत्ययः नृजन्मन फलं धर्माचरणं धर्माचरणं हि व्रतं विना नस्यात् अतश्चावां व्रतं नृहीषाव नृजन्मनि रात्रि दिवसान् स फलान् करिष्यावदिति भावः २४ तद्वचनात्तत्र बोधो भूयुरोद्धितः पुत्री प्रत्याह एगश्चो सखसित्ताणं दुहश्चो समत सञ्जया पञ्चाजायागमिस्सामोभिक्षमाणा कुले कुले २५ हे पुत्री इयञ्च इयञ्च हये आवां युवाञ्च सर्वेपि सम्यक् सयुताः सन्तः एकतएकान् नृहवासे सम्यक् सखेन उषित्वानृहस्या भ्रमं संसेव्य पथाहृद्वावस्यायां गमिष्यामः प्रामनगरारण्यादिषु मास कल्पादि क्रमेण प्रव्रजिष्यामः इत्यर्थं किं कुर्वाणाः कुले कुले नृहे नृहे अञ्जातेडं ह्वत्या गोचर्ययाभिक्षमाणा भिक्षां नृहन्तीभिक्षवोभि विष्याम इत्यर्थः २५ तदा तौ पुत्री जनकं प्रत्याह तु' जस्सत्थिमच्चुणासकञ्च जस्सवत्थि पलायण जोजाणइनमरिस्सामिसोह् कहे सुएसिया २६ हे तात इह इति निश्चयेन स एवं पुरुषः इति

जाजावच्चद्वयणी न सापडि नियत्तर्द्धं अहमं कृणमाणाश्च सफलाजंति रार्द्धो ॥ २४ ॥ जाजावच्चद्वयणी नसापडिनियत्तर्द्धं । धर्मं च कृणमाणाश्च सफला जंतिरार्द्धो ॥ २५ ॥ एगश्चो संवसित्ताणं दुहश्चो समत संजुआ । पञ्चा

जीवस्य अधर्मं करता जीवने निःफलायांतिरात्रय निःफला जायके रात्रि २४ या या रात्रिर्गच्छति सा रात्रि सफलं जाति सफलाजार्द्धके २५ अथ पिताआह एकान् नृहवासे स्थित्वा एकठा घरमाहे रहके पितारो पुत्री च सम्यक्तादि व्रतसंहिताः पिता वेटा सम्यक्तादिवृत्तलेईने घरे रह्या पश्चात् भो जाती गमिष्यामि पहे आपणजास्या कुले २ नृहे २ भिक्षा मलभमाना घरि २ भीखमांगतायका २६ यस्य नरस्य मृत्युना सहसस्य मैत्री अस्ति

आर्त्ता इति प्रायेयति सुप्रति स आर्त्तादिने प्रभाते इदं स्नात् अद्यनजात तर्हि किं कथेस्यादित्यर्थः इति सचितयति स इति क वस्य पुरषस्य
अन्यमाशङ्कान्नैव नाष्ट सत्य मित्यन्वयं अस्ति य एव जानाति न्यत्तु ममसखावर्त्तते च गच्छः पुनरर्थं पुनर्यस्य पुरुषस्य मूर्त्त्योः पलायन अस्ति यः पुरुष
एव आर्त्तादिन न्यत्तु मे मम किं करिष्यति यदा न्यत्तु रायास्यति तदाह प्रपलाय कुत्रचिदन्वयस्यास्यमि अह न्यत्तु गोचरो न भविष्यामि पुनये एव जानाति
अह न मरिष्यामि अह चिरज्जीवो अस्मि २६ अज्जे व धम्मा पडिवज्जयामो जहि पवन्नान पुणध्वामो अण्णायं नेवय अत्थि किञ्चो सत्तास्सनेवे
विषयस्स राग २७ भा तात अद्येजल धर्मे वय प्रतिपद्यामहे आर्पत्वात् किं क्त्वा रागां येह स्वजनादिषु मे भविष्य इत्तु इति विनीयस्सोडयित्वा कीदृशं
धर्मे ने इति नो अस्माकं यदा क्षमं यदा तत्त्वख्यात्तयो योग्यस्त यतो हि साधु धर्मे स्नेहः सर्वथा निवार्य तत्त्ववचिय कार्या तथा हेतुनी हि ताहे

जाया गमिष्यामो भिक्खुमाया कुले कुले ॥२६॥ जस्सत्थि मच्चुणासकखं जस्सवत्थि पलायणं जोजाणइन मरिष्यामि ।
सोद्धवाक्खे सुएसिया ॥२७॥ अज्जे वधम्मं पडिवज्जयामो जहिंपन्नान न पुणस्सवामो । अण्णायं नेवय अत्थि किंचि

अह पुनपते यमस्य मोक्षारुहे यस्य अस्ति मरणात् पलायनं जेहने मरणधीनासवानो शक्तिहे यो जानाति न मरिष्यामि जेजाणैहं नही मरुस्स
काश्चति याडति इदं कथे करिष्यामि ते दाहे एहं काते कामकरीस २६ भो तात अद्यैवधम्मं प्रतिपद्यामः अहो तात अहमे आजइजधम्मं अगीकार
करस्या य प्रपत्ता पुनर्नैवधम्मः जे धर्मे अगीकारकीयांयकांवल्लो ससारमांहिनहीआवा विपय सोख्यादिनैव अस्ति किंचित् अप्राप्तं ए विपय सुखनोअ
प्राप्तिकायं नयो जीव संसारमांहिकौरतां घणामोगल्लाहे अस्मा अस्मिलापमप्यक्कं नो अस्माक अमारी यदाहे रागकोडवानां २७ हे पुत्रो प्रक्षीणपुत्रस्य

धर्मो निःफलः यत्तदोर्निर्त्याभि सम्बन्धात् तं कं धर्मं जहिं इति यस्मिन् धर्मो प्रपन्नाः सन्तीन पुनर्भवान्ः पुनः ससारीन उत्पत्त्याम यत् भवता पुरा
उक्तं भोगान् भुंक्ता पश्चात् प्रव्रजिष्यामस्त्योत्तरं शृणुः हे तात अनगतं अप्राप्तवस्तु विषयादि सुखं किञ्चित् न चै वास्य जीवस्यास्ति सर्वेषां भावानां
अनन्तश्च प्राप्तत्वात् २७ इति स्व पुत्रयो रूप देशं श्रुत्वा भृगुः प्रतिबद्धः सन् बाह्वणीं प्रत्याह पहीण पुत्तस्स हु नत्थि वासो वासद्विभिक्षया रियाद्रका
लो साहाहिं रुक्खोलहए समाहि छिन्नाहि साहाहिं तमेव खाणुं २८ हे वाग्निष्टि वग्निष्ट मुनिगोत्रोत्पन्ने ब्राह्मणि प्रिये प्रहीण पुत्तस्य पुत्राभ्यां त्यक्तस्य हु
इति निश्चयेन मम वासो गृहेवसनं नास्ति ममेति पदं अध्याहार्यं हे प्रिये भिक्षाचर्याया अयं कालोऽयं अवसरोऽस्ति इति शेषः उक्तं अर्थं अर्थान्तरन्यासेन
दृढयति ब्रह्म साखाभिरेव समाधिं स्वारथ्यं शोभां बालभते छिन्नाभि शाखाभिस्तमेव ब्रह्मं जना स्थाणुं कोलं वदन्ति शाखाहीनस्य ब्रह्मस्य स्थाणुत्वं
स्यात् तथा ममापि पुत्राभ्यां विद्युक्तस्य गृहवासस्थितस्य समाधिर्नास्ति इत्यर्थः २८ पञ्चाविक्रणो व्वजहेवपक्खीभिच्चविहीणुव्वरणेनिरुदी विवन्नसारीवणि
उव्वपोएपहोण पुत्तोमितद्वा अहपि २९ च शब्दो दृष्टान्त समुच्चये हे प्रिये इह अस्मिन् लोके पञ्चाभ्यां विहीनः पक्षी यादृशः स्यात् पक्षहीनो हि पक्षी

सहाखमंने विण्णदत्तुरागं ॥२८॥ पहीण पुत्तस्स हु नत्थिवासो । वासिद्धे भिक्षवाय रियाद्रकालो साहाहिं रुक्खोलहए

नास्ति गृहेवास पुत्रे करो परिचौण्ह आने घरमाहिं रह्यो न जाइ शुभक यकी हे वासिष्टगोत्रोद्भवे भिक्षाचर्या व्रतस्य कालोवर्त्यते हे वासिष्टगोत्रना
शरणहार तुम्हारी भिक्षाचरोनो गोचरोनो कालअवसरवर्त्तके धनउपार्जवानोवेलाके शाखाभिह्वं लभते समाधि सुखं ब्रह्मने शाखाप्रतिशाखाहीइ
तो सोमं सुखपामे छिन्नाभि शाखाभि ब्रह्म कोलकंजानीहि ते ब्रह्मशाखाकेयाथकांखीलोकहीये २८ पुन पक्षविहीनो यथा पक्षीपांखविह्वं णोजिम
पंखो भ्रत्यविहीन सगामे नरेद्रवत् सेवकविनाजिम राजा सगाममाहि न सोमं २९ यथावि पक्षसारीगत द्रव्यो वणिक् प्रवहणजिम प्रवहणभाजि द्रव्य

साकाननार्तिजननाय अग्रतः येन तेनापि हिस्त्रेण पराभूयते पुनः रणे सप्रभा भूयैः सेवकैर्विहीनो नरेन्द्रो वृषतिरिवरुभिः पराभूयते पुनर्दीरको
 व्यापारादय यथा प्रोक्तं प्रपश्ये भूयै सति अथाहारः विषयसारः विषाद करोति इति श्रेयः तया अह भयि प्रहोण पुनः प्रवृजित
 पूर्वो विधातवान् भवामोनि नय १६ इति पुरोहित प्ररूपितं वचनं श्रुत्वा वासिष्ठी आह सुसन्मिया काम गुणाद नैते सन्मिडिद्या अगारसप्य भूया
 भूया नृताकामगुणैरगम पञ्चरागमिष्ठाभुपहोणमग ३० हे स्वामिन् ते तव इमे प्रत्यक्षं दृश्यमाणाः कामगुणा पञ्चेन्द्रियसुखदाः पदार्थाः सहस्र सरस
 मिष्टाश्च पुष्प चन्दन नाटकगीतताल वेणु वीणादयः सुसन्मताः सन्ति सम्यक् सस्कृताः सक्तीकृताः सन्ति पुनः कामगुणाः सन्मिडिताः पुष्टीकृताः
 सन्ति न तु यत्तत्ततः पतितताः सन्ति किन्तु एकत्र रागीकृता एव तिष्ठन्ति पुनः कोटिशाः कामगुणाः अग्रारस प्रभूताः अग्रारः प्रधानारसोयेभ्यस्ते अग्रार
 रशाः शृंगार रसोत्पादकारवर्धः यदुक्तं रतिमान्पालहारैः प्रियजन गन्धर्वकामसेवाभिः उपवन गमन विहारैः शृङ्गाररसः समुहवति इत्युक्तेः
 अग्रारसायनं नमनाय अग्रारस प्रभूताः पञ्चरास्यवर्धः अग्रवाग्रारसेन शृङ्गाररसेन प्रचुरास्तान् काम गुणान् प्रकाम यथेच्छं भुञ्जीवहि पञ्चाङ्ग भोग

समाहि द्विनाहिं साहाहि तमेवखाणुं ॥२८॥ पंखा विह्वणोव्वजहेह पक्खीभिच्च विहीणोव्वरणे नरिदो विवन्नसारो
 वणिउच्चपोएपहोण पुत्तो मितहा अहंपि ॥३०॥ सुसन्मिया कामगुणा इमेते संपिडिद्या अग रसप्यभूआ । भुंजा

गणयते साय वाचियो प्रद्योण पुर्वा अग्नि तया अहमपि तिमङ्गं पुररहितपक्षे सोमे ३० अय दाहणी आह सुष्टु समृताः मिलिताः इमे भोगाः ते तव
 प्राप्ताः कर्तुं अहो दाहणी ए कामभोग सर्वताहरेके एकत्रोभूताः प्रधाना मधूररसाः एकठाभोत्या प्रधानभूत स मिष्टताहरेके तत् तस्मात् कारणात्

सुखी भूत्वा हृदये प्रधान मार्गं प्रवक्ष्यामि भोए । ३० भुत्तारसाभोइ जहातिथेवओ न जीवियट्ठापजहामि भोए । लाभं अलाभं चसु
द्वसु दुक्खं सविकलमाणी चरिस्सामि भोए ॥ ३१ अथ भूगु ब्रह्मणीं प्रत्याह भोइ इति हे भवति हे ब्रह्मणिरसाः अङ्गारादयो भोगाश्च भुक्ताः सन्तीति इति
नोऽस्मान् जहति त्वजन्ति वयो यौवनं अपित्वजति हे ब्रह्मणि भोगान् जीवितव्याथं न प्रजहामि किं तु लाभं च पुनरलाभश्च पुनः सुखश्च पुनर्दुक्खं
सविकलमाणः समतयाईत्तमाणः समभावेन पश्यन् अहं मीनं चरिस्सामि मुनिः कर्ममीनं मुनयो हि लाभालाभे सुखे दुखे जीवति मरणे तथा शत्रौमित्रे
द्वेषस्त्रेणै साधवः समचेतस १ यस्मिन् साधुधर्मे रसेषु जीवितव्येषु निःसुहृत्वं तन्मुनिवत् अंगीकरिस्सामि ३१ माह तुमंसीयरियाण संभरे जुजोवहंसी
पडिस्सत्तागामी भुंजाहि भोगाइमए समाणं दुक्खं खुभिक्खायरिया विहारो ३३ अथ पुनर्ब्रह्मणीप्राह हे पुरोहितवत् भयासमं भोगान् भुंक्खह इत्यलं

मुता कामगुणेपकामं पक्खा गमिस्सामोपहाण मत्तं ॥ ३१॥ भुत्तारसा भोइ जहाइयेवउं न जीवियट्ठा पहायामि
भोए । लाभं अलाभं च सुहं च दुक्खं सविकलमाणी चरिस्सामि भोए ॥ ३२॥ साह तुमंसीयरियाण संभरे जुजोवहंसी

कामभोगान् प्रकामं सेवामहे तिणेकारणिं कंमभोग आपणभोगवोइ अतिसेवये पयात् गमिस्सामि आअयिस्सामि । प्रधानमार्गं मुक्तिमार्गं पक्खे आपण
आदरस्या प्रधानमार्गं मुक्तिमार्गं मोक्षमार्गं ३१ रसाः विषया भुक्ता हे भद्रं प्रियेनोऽस्मान् वयो यौवनं रूपं त्वजति हे ब्रह्मणी भोग भोगव्यां हतां
यौवनवयजाइरहेनही मानजायहे ऽवस्था न जोजितायं त्वजामि भोगान् असंयमजोवितार्थं न पर भवभोगवांक्खाए कामभोग पेटभराने अर्थे इह
लोकोर्धे नही कोडता लाभं अलाभ पुन सुखं दुक्खं लाभ अलाभ सुख दुख इत्यन् पणान् चरिस्सामी मुनिभावं भोगवतीयकोजीव परिस्सामि

कारणं यद्यपि हे प्रसिद्धं त्वं पुन सौंदर्याणां कृष्टादराणां भ्रातृणां स्वजनं सम्बन्धिनः नटहे स्थितानां मासार्थः कार्यः त्वं मुनिर्भूत्वापद्यादु स्थितं कन्
प्रत्यन्यासः यत्नः न्प्रतिष्ठापितः तस्मात्प्रयासात् त्वं विप्रव श्रुतं भूषणो नटहेतिट इत्यर्थः खुदिति निश्चयेन भिन्नाचर्या विहारो दुःखं दुःखहे त्वं वाक्कि
भिन्नाचर्यः यमहेनानन्दः नटव वानं क्प्रतिष्ठापितः भावः त्वं क इव सौंदर्यान् क्प्रतिष्ठापितः जोषोहंस इव ह्रस्वो हंसो यथा प्रति त्रैलोक्यामी सद्यः त
लम् प्रयादभरन् तत्तत्तत्तत् सत्तः पद्यादनु त्रैलोक्यं जलं तरणं स्मरसि मनसिस्त्रिन्वः सन् इति जानाति मया किमर्थं कन्तु ख जलं प्रवाहतरणमारब्धं
मनःमदनं सागलं सद्यः तरणमेव नम त्वेव तत्त्वान्वसपिमा भूत्वात्यर्थः ३३ अथ श्रुतं पुरोहितं आह जहायभोर्दत्तं श्रुतं श्रुतिनिर्वायिणं रि सुपलाह
भूर्मा एते पद्मया पदहन्ति नोप तेहि कदं नाण गमिन्मनिर्दो ३४ भोर्द इति हे भवति हे वान्कणि भुजङ्गः सर्पस्तुजा शरीरादुत्पन्नां निर्मोचनी
निर्मोचकं कदं क हित्वा मुक्तः सन् प्रयाति एवं एते जातो पुनर्भोगान् प्रजहीतः तौ भोगव्यागिनी पुनौ प्रति अहं एकाकीमन् कथं न श्रुतमिच्छानि
पुनश्चाप्य विहीनस्य एककिन्तो नम कोट्यो नटवत्तः धन्यो यो पुनौ तत्त्वान्वसपिमा भुजङ्गमवत् वृजतः इत्यर्थः ३४ किन्चित्तु

पडिमोक्तगामी भुंजाहि भोगाहं मए समाणं दुक्त्वस्तु भिक्त्वायारिया विहारो ॥३३॥ जहायभोर्दं तणुयं भुयंगो

कदं साधना निष्ठाकरासि सद्यतादत्ता २२ अथ वृद्धाणोऽपि मा प्रति निषेधेन सौंदर्यान् स्वजनानि स्मरसि वृद्धाणां कहेहे रडेह दिव्यालेहने
भजनं नमस्करं पितृत्वमेकं दिव्यालोभो यथा जोषोहंस विपरीत जलगामी जिमजीषं वृद्धो राजहस उपराठे पाणीमाहिं मर्त्यायको कीर्तिमत्तु
शोभा स भुंज नोगान् नयात्मं शुभं स पाति भोगभोगवि दीचानीवातरहवाये दुक्त्वस्तु निश्चयेन भिन्नाचर्या विहार ए भिन्नाचर्यं वृत्तदेहि लक्ष्म
पाण्यं नया जाद २२ अथ वृद्धाणोऽपि यथा हे भद्र सरीरोत्पन्ना भुजंगसर्पः जिमसर्पः आपणायरीरयो जपनीभो इति आनन्द ए नीमोचनी

सुखी भूत्वा हृदये प्रधान मार्गं प्रवत्यारूपं मोक्षमार्गं गमिष्याव ३० भुत्तारसाभोद जहातिषेवओ न जीवियद्वापजहाति भोए लाभं अलाभं चसु
दृष्टं दुक्खं सविक्रमाणा चरिस्सामि भोणं ३१ अथ भूय ब्रह्मणीं प्रत्याह भोद इति हे भवति हे ब्रह्मणिरसाः अद्वारादयो भोगाश्च भुक्ताः सन्तीतिइति
नोऽस्मान् जहातित्यजति वयो यौवनं अपित्यजति हे ब्रह्मणि भोगान् जीवितव्याथं न प्रजहामि किं तु लाभं च पुनरलाभश्च पुनः सुखश्च पुनर्दुक्खं
संविक्रमाणः समतयार्द्रजमाणः समभावेन पश्यन् अहं मीनं चरिष्यामि मुनेः कर्ममीनं मुनयो हि लाभालाभे सुखे दुखे जीविते मरणे तथा शत्रौमित्रे
दृष्टेस्त्रैणै साधवः समचेतसः १ यस्मिन् साधुधर्मे रसेषु जीवितव्येषु निःस्पृहत्वं तन्मुनित्वं अंगीकरिष्यामि ३१ माहृतुमंसोयरियाण संभरे जुन्नोवहंसो
पडिस्तुत्तगामो भुजाहि भोगादमए समाणं दुक्खं खुमिक्खायरिया विहारो ३३ अथ पुनर्ब्रह्मणीप्राह हे पुरोहितत्वं मयासमं भोगान् भुंज्स्व हत्तलं

मुता कामयुणेपकामं पक्खा गमिस्सामोपहाण मग्गं ॥३१॥ भुत्तारसा भोद जहाद्वणेवउं न जीवियद्वा पडयामि
भोए । लाभं अलाभं च सुहं च दुक्खं संचिक्रमाणा चरिस्सामि भोणं ॥३२॥ साह् तुमंसोयरियाण संभरे जुन्नोवहंसो

कामभोगान् प्रकामं सेवामहे तिणेकारणिंए कामभोग आपणभोगवोद अतिसेवये पश्चात् गमिष्यामि आश्रयिष्यामः प्रधानमार्गं मुक्तिमार्गं पक्के, आपण
आदरसां प्रधानमार्गं मुक्तिमार्गं मोक्षमार्गं ३१ रसाः विषया भुक्ता हे भद्रं प्रियेनोऽस्मान्वयो यौवनं रूपं त्यजति हे ब्राह्मणी भोग भोगव्यां हतां
यौवनवयजादरहेनही मानजायके ऽवस्था न जीवितायं त्यजामि भोगान् असंयमजीवितायं न पर भवभोगवांक्षाए कामभोग पेटभराने अर्थे इह
लोकार्थे नही छोडता लाभं अलाभ पुनः सुखं दुक्खं लाभ अलाभ सुख दुख इत्यन् पश्यन् प्राणान् चरिष्यामी मुनिभावं भोगवतीयकोजीव परिख्या

पडिसोत्तगार्मा भुंजाहि भोगाडं मए समाणं दुक्खखु भिक्खायरिया विहारो ॥३३॥ जहायभोडं तणुयं भुयंगो

कदु साधना निदाकरासि सहतादता ३२ अथ वृद्धार्थाश्वाह मा इति निर्पथेव सोदर्यान् खजनानि कारसि वृद्धाणी कहेहे ररुतु दिव्वालेहने
 यभनने समर्पये पिहतावेमेकादिद्व्यजोषो यथा जोर्णिहंस विपरीत जलगामीजिद्वीषं वूटो राजहंसउपरठे पाणीमाहि पछाधको सोधेतिमतु
 रोषो स भुंदा भोगान् मयासमं युक्त संपाते भोगभोगवि दीक्षानीवातरहवायो दुक्खरुपानिषदेन भिच्चाचर्यया विहारए भिद्याचर्यनुं वूतदेदिजले
 पाण्यं भया आह ३२ अथ वृद्धाज्याह यथा हे भद्र सरोरोत्पन्ना भुजगसर्प जिमसर्प आपणायरीरयो ऊपनीभोइति आसतये नौमोधनो

जाल अवल वरोइया मच्छाजहा काम गुणैपहायधोरैयसौला त वसाउयाराधोराहुभिक्षायरियश्चरन्ति ३५ हे वृद्धणि धीराः धैर्यवन्तोजनाइ
निश्चयेन भिक्षा चर्या भिक्षा वृत्तिं साधुधर्मश्चरन्ति कीदृशा धीरा तपसा उदाराः अथ वा कीदृशी भिक्षाचर्या तपसा उदरान्तपसा उदारां तपसा
प्रधानां प्राकृतत्वादिभक्ति लिङ्गव्याख्यः पुनः कीदृशाधीरा धैर्यशीलाः धैर्याणां धुरन्धराणां इव शीलं उद्बोढमारोहाहनसामर्थ्यं दीषान्ते धैर्यशीलाः
किं क्त्वा धीराभिक्षा चर्याश्चरन्ति काम गुणान् प्रहाय प्रकर्षेण हिंसा के किं यथा यथा शब्द इवार्थे के किं इव रोहिताः मत्स्याः रोहितजातीयामीनः
अवल जीर्णं जालं इव यथा बालिष्ठमत्स्याजीर्णं जालच्छिन्नानिर्भय स्थाने चरन्ति तथा धीराः कामगुणान् पास सदृशान् त्यक्त्वाभिक्षाचर्या आद्रियन्ते
अह मपि इत्य एव चरिषामि इति भावः ३५ इति श्वश्रु वचनं श्रुत्वा ब्राह्मणी आह न हि व ब्राह्मसम इक्रमन्ता तयाणि जालानिदक्षितुं हंसा पक्षन्ति

निश्चोयणिं हिञ्चपक्षेद्भुते । एमेव जाया पयहंतिभोएनोहं कहं नाणु यभिसुभेको ॥३४॥
वरोहिद्या मच्छाजहा कामगुणैपहाय धोरैय सीलातवसा उदारा धीराहुभिक्षायरिञ्चं चरन्ति ॥३५॥ नहि व कुंचा

कञ्चुलिकां त्यक्त्वागच्छति निरपेक्ष सन् जोनकांचलीकांडीने सर्पनासे एतोएव जातो गुनौ भोगांस्त्यजत एताहरा पुत्रभोगकांडीने दिवालीपक्षे ततः
अहं कर्धनागुगमिषामो एको द्वितीयः तोहं वेटाने साधिं किमनजाउं पठिरहीने एकलोत्सुंकरं ३४ जालं क्त्वा अवलं दुर्बलं रोहितो
मत्स्यः रोहितनामा मच्छपक्षे करीजालपक्षे दीनांश्चि जालकिस्याखे निवलखे यथा रोहितोमच्छः जालं किनन्ति तथा कामगुणान् त्यक्त्वाजिम मच्छजाल
कोडी नासतिमगुल कामभोगकोडी नासेखे एत्वाशीलान् आचारगुणान् तपसा उदरान् लेईने शीलनागुण तपनागुण अमे हेइदृशा धीरा जीवान्

पुनश्च पश्यन्मभ्यं तं हिं कश्चि नान्यगमिष्यमेका ३६ पुर्या हो अपि पतिर्भृशुः पुरोहितः एते त्रयोपि मघां प्रति मान्दलवित्तामकस्यन्दि स्नेह जाल
भोगाभिषद् आन्दिन्नापन्नन्ति परित्यान्ति परिक्रमन्तात् यान्ति स्वयमाध्वनि चरन्ति इत्यर्थः एतेके इव क्रीडाः क्रीड पक्षिणोहंसाः हंस पक्षिणो नाते
इय यथा क्रोशपक्षिणो इय पक्षिणश्च तलानि विस्तीर्णानिजालानि दलवित्ताभिन्नाससप्रामन्तः नाना प्रदेशात् वल्लयन्तो नभसि परित्यान्ति गगने परि
दास्ति स्नेह्ययाविसरन्ति अथ हि स्थिपय सुख जालोपमं निवयनेपलालाधुवर्त्तनम् कस्य उत्तमजीवानां क्रोश विहङ्गह स विहङ्गमोपमानं यदा एते
द्वयोपि जालवद्धा प्रजन्ति तदा अह एकाकिनोतान् कथं न श्रु नमियासि अपि तु श्रु नमियास्येव ३६ पुरोहित्य तं स सुय सदारं सुधाभिनिवृद्धम
परायमोप सुटन्मसारं विजुलत्तमन्त रायं अभिक्त्वं समुवायदेवो ३६ अथ यदा स तुर्णा प्रवज्याया मनोभूत् तदा किं अभूत् इत्याह राजानं तं इषु
कारिण देशोकमन्ता अभोष्यं पार २ समुवाच सम्पक् प्रकारेण जित्वा पुर्यकासुवाच किं कृत्वा पुरोहितं भृशं स सुतं पुत्र सहित सदारं स पत्नीकं

मनद्वकमन्ता तयाणि जालाणि दलितुहंसा । पलेति पुताय पश्यन्तज्जमंतेहं कहंनाना गमिस्सुमेको ॥३६॥ पुरोहि वतं
समुयं सदारं सोवार्थिनिवृद्धतपहयमोप कुडंवसार विजुलत्तमंतरायं अभिक्त्वं समुवायदेवो ॥३७॥ वंतासौ

निषासर्था चंतिर या धांपुरुष निष्ठाचर्याचिचरे दीप्त्यानिहं रभतो आहारलोह ३५ अथ वृषाणो पशुया आहः यथा नभसि आकाये क्रोचपक्षिणः
अम आकायनिधिं आनयन्ता यथा तानि रचितानि जालानि दलितानां सा नान्ति क्रोच पश्ययाने हंसाने जालमाध्याके ते जालतोडिने आकाय
उभयाभ्यां तया परित्यासि नान्ति पुर्या पतिव ममतिवप माहगने वेदाजमरत्तास्योग जालकोडिनेजाइके तान् प्रति अहं एका कथंनानुगमि

भोगान् प्रहाय प्रकर्षेणत्वक्ता पुनर्भिपुलं विस्तीर्णं उत्तमं तं कुटस्वसारं प्रहायत्वक्ता कुटस्व स्वननं वर्गं सारं धनधान्यादिकं उभयमपित्वक्ता अभिनिः
क्रम्य गृहान्निर्गत्य प्रव्रजित इति श्रुत्वा तस्य पुरोहितस्य धनादिकं गृह्णन् राजानं राज्ञी प्राह इत्यर्थं ३७ वन्तासी पुरिसोरायं नसोहोदपसंसिञ्चो
माहणेण परिञ्चतं धणं आयाओमिच्छसि ३८ राज्ञी किं उवाचेत्याह हे राजन् योवान्तायोसपुरुषः प्रशसनीयो न भवेत् स्नाय्यो न भवेत् हे राजन्
ब्राह्मणे न परित्यक्तं धनं त्वं आदातुं इच्छसि ब्राह्मणेन त्यक्तं धनं वान्ताहारं सदृशं गृह्येत्वा त्वं स्नाय्यो न भविष्यसीत्यर्थं वां तं वदनादुक्तं आहारं
अश्नातोत्येवंशीलोवान्तायो वान्ताहारमोक्ताइत्यर्थं ३८ सव्यं जगज्जइ तुहं सव्यं वा विधेयं भवे सव्यं पिते अपज्जत्तेवताणायतं तव ३९ हे राजन्
यदि सर्वं जगत्समस्तोपि भूलोकस्तव भवेत् भवायतः स्यात् वाय वा सर्वमपि धनं रजतस्वर्णरत्नादिकं अपि तद् भवेत् तत्सर्वं जगत् पुनः सर्वं अपि
धनन्ते तव अपर्याप्तमभवेत् तव इच्छा पूरणाय असमर्थं स्यात् यत इच्छाया अनन्तत्वात् पुनस्तत्सर्वं जगत् तत्सर्वं धनं ज्ञाणाय क्षरणं भया द्रव्यणायन

पुरिसोरायं नसोहोदप संसिञ्चो । माहणेण परिञ्चतं धणं आयाओ मिच्छसि । ३८ । सव्यंजगं जइतुहंसव्यंवाविधणं
भवे । सव्यं पिते अपज्जत्तं नेवताणायतंतव ॥ ३९ ॥ भरिहिस्सिरायं जयातयावायणोरमे काययुणे पहाय एकोहु धम्मो

यामि तेसाधेइहं परिणजइसिएकलीरहीनेसुं करं ३६ तं पुरोहितं सुतकलत्रसहितं ते पुरोहितने वेटावायडिसाधि श्रुत्वा गृह्यात् निर्गत्यभोगांस्त्वक्ता
सुणोनेदीख्यालिइरुक्के भोगकांडीने धनधान्यादिगृह्णन् स्वीकुर्वतं धनधान्यं अगीकरता राजाने अभीच्छां पुनः सम्यग् उच्यते कप्तत्वावती देवीहीने राजाने
वारवारं कप्तत्वावती देवी कहे ३७ भोराजन् वप्पनभोजी पुरुषः अहो राजा कप्पो आहारजे पुरुषकरं स न भवति प्रशसनीय. ते पुरुष प्रशस वा योन्य

अथ

भाषा

धन भवेत् यदि जगत् धनस्य रक्षा पूर्णाय अथ च मरणा द्रव्यणाय असमर्थं तदा किं ब्राह्मण परित्यक्त धन ग्रहणेनेत्यर्थः ३८ मरिचिसिरायं जया
 तथा यागजोरसं कामगुरुपद्वय एवो पु धनान्तर देवताणं न विज्झरे अथमिहै ह्यकिञ्चि ३० हे राजन् यदा तदा यस्मिन् तस्मिन् काले मनोरमान् मनो
 रदान् कामगुणान् प्रसाद्य प्रज्झेभ्यस्त्याजस्मिन् प्रियमाणस्य पुरुषस्य च धनादि सार्धे न भवति हे नरदेवसु इति निश्चयेन एकोधर्म एव चाणं
 यस्या विद्यते इह जगति इह कल्यां वा ज्ञेयस्य अन्यत् किञ्चित् चाणं न विद्यते ४० नाह रमे पयिषिणि पंजरे वासं ताण दिव्या
 चरिज्जग्मि मोंणं अकिञ्चिणा उज्जकटा निरामिसा परिणहारमनि अत्त दोसा ४१ अह इहेति अध्याहारः हे राजन् अहं नरमे
 रतिं न नाप्नोति वा यद्य् इत्यादि पयिषी पंजरे इव यथा पयिषी पंजरे रतिं न प्राप्नोति अह सन्तानच्छिन्नासती गौनं सुनीनां आचारं चरिष्यामि
 करिष्यामि इत्यत्रः सन्तानं ज्ञेय सन्ततिर्यथासास्त्रिन् सन्ताना पुनः कथं भूता सती अहं अकिञ्चना स चित्ताचित्तविविध परिग्रहरहिता पुनरहं
 कथं भूतासती चञ्जुमायारहितं कृत तपो धनं यथासा चञ्जु कृता पुन कथं भूतासती निरामिप्रासती निःक्रान्ता आमिप्रात् विषयादिपदार्थात् इति
 नरदेवताणं । न विज्झरे अत्तमिहैह किञ्चि ॥४०॥ नाहं रमेपयिष्यणि पंजरेवा संताणकिन्ना चरिष्यामिमोणं । अकिं

निरामिषाविषयारयः पदार्था हि विषय जीवानां यद्विहेतुत्वादात्मिणोपमाएतस्मादहं निर्विषयासती शुन कथं भूतासती अहं परिग्रहारम्ब निहत्तदीषा परिग्रहश्च आरम्भश्च परिग्रहाररूपी तौ निहत्तौ दोषौ यस्या सा परिग्रहारम्ब निहत्तदीषा ४१ दवनिगणा जहारन्ने ङ्जम्भाणे सुजं तु सु अन्नेसत्तापम्भो यन्ति राग दोसवसङ्गया ४१ अपरं यथा अस्थे जीवेषु दह्यमानेषु सत्त्वं अन्ये अदग्धाः सत्त्वाः प्रभोदं ते हर्षिताः भवन्ति मर्त्तास एवं जानन्ति एतेज्वलन्ति तदाज्वल तु वय अदग्धास्ति श्वासः कथं भूतास्ते रागद्वेषयस्तः ४१ एव मेव वयं मूढा काम भोगेस सुच्छिद्या ङ्जम्भाणं माणं न बुज्जामोरगदोसग्निणा जगं ४२ एवं असुनैव दृष्टान्ति न वयं मूढाः अविवेकिन काम भोगेषु मूर्च्छिता सन्त रागद्वेषानिनाजगत् दह्यमाणं न बुज्जामहेनजानीमहे वयमिति बहुवचनात् बहवोऽस्मा दृष्टाजीवा इति ज्ञापनार्थं ४२ भोगे भुञ्जामिन्ताय लङ् भूय विहारिणो आभोयमाणा

चणाडज्जु कडा निरासिसापरिणहारंभ नियत्तदोसा १४१॥ दवनिगणा जहारन्ने ङ्जम्भाणेसु जंतुसु । अन्नेसत्ताप मोयन्ति रागदोस वसंगया ॥४२॥ एवमेव वयंमूढा कामभोगेसु सुच्छिद्या ङ्जम्भाणा नबुज्जामो । रागदोसग्निगणा

धर्मवोना जीवने राखणहार सरणकोनयी ४० नाहरमेपच्चिणीइव भवपजरे जिम्भ पच्चिपांजरा माहिं संतीष न पामेतिमहुंए भवपांजराभांहिरति नहीपासुकुं संतति च्छिन्ना स्नेहरहिता चरिथामि मीनंहुं स्नेहेकरीरहित मौनव्रतआदरोदियाग्रहस्तावास लेईसे द्रव्यती हिरण्यादिरहिताः कषायादिरहिताः विषयादिमुक्ताः द्रव्यरहित कषायरहित विषयरहित परिग्रहारंभदोषरहिता परिग्रह अने आरंभदोषतिणिकरीरहितके ४१ दवानिना यथाऽरथे दावानल अग्नि अटवोने वीपिलागोणको दह्यमानेषु जंतुसु दाभतापका जीवनेदेखीने अन्ये प्राणिनः प्रभोदयति तुष्यंति वीजाजीव अस्थ

गच्छन्ति दिद्याकामप्रसादय ४४ चत्वारिंशो वा इत्यध्याहारः के जीवा भोगान् भुङ्क्ता पुनश्चरन्काले वा तालका अर्धाक्षाधर्वा भूत्वा आनन्दमाना
सम्प्राप्त्यर्थेयापुनर्नान् भवन्तु। चत्वारिंशन्ति विचरन्ति वाञ्छित स्थानं व्रजन्ति ते जीवाः के इव कामप्रसाद्विजो इवकामं स्वेच्छया क्रमो विचरन्
देवा ते काम क्रमाः स्वेच्छापरिण। यप्रति ब्रह्मविहारत्वेन यत्र २ सत्यमनिर्वाहत्वात् २ यान्तीत्याशयः पुन कथं भूतास्ते जीवाः लघु भूतविहारिणः
अप्रभोभुक्तद्रुतद्रुपनाः सन्तोषिपरन्तोत्वेन शोला लघु भूतविहारिणः अथ वा लघुधार्मी भूतस्य लघु भूतो वायुस्तद्वत् विहरन्तीत्येवं शोला लघु भूत
विहारिणः पायुरिथा प्रतिबद्ध विहारिण ४४ इमे यवजा फन्दन्ति ममरुतज्जसागया वयस्य सत्ताकामेभ्य भविष्मामो जहादमे ४५ हे आर्य इमे च
प्रत्यया गच्छ यत्परसमान्यस्मर्गत्रयः पदार्था वहाः नियन्त्रिताः सहटी कृताः ममरुस्ते पुनस्त वहस्ते आगता अपि फन्दन्ति अस्मिन्ति धर्मं तया गत्वरु

जगं ॥४३॥ भोगोभोगावभिन्नाय लघुभूय विहारिणो । अतोयसाया गच्छन्ति दिद्याकाम कामादव ॥४४॥ इमेय वया
फंदन्ति ममरुतज्जसागया वयंच सत्ताकामेभ्य भविष्मामो जहादमे ॥४५॥ सासिसं कुललंदिष्ट वज्रमसायं निरासिसं

नान्दने दिवोर्न सुतोवाहं रागहे पयश्चरताः रागहे पनेवसि पद्यावका ४२ एवमेव वय भूटाः इम अन्ते मूर्धं कामभोगेषु मूर्च्छिताः कामभोगेने धिमे
नृणांयाम्याहे दृष्टवान न बुद्धामोनेदद यानः दाभतायकानधीनायता रागहे पादिना जगद्विद्यं रागहे पने यधिपद्यावका न जाना ४२ पूर्व
भोगान् भुङ्क्ता सत धात्वा पश्यन्ता भोग भोगयपधे छाडीने अगतिवह विहारिणोयतयः हनुयाह आधकायाद्युपीपरिं अप्रतिबद्धयको विहारकरु आनोद
मानाः यदयुक्ता गच्छन्ति इत्ये नहिमवभागाद द्विका पञ्चिग इव न्नेच्छाद्वारिणः जिह्यपखी आपणीइच्छाद्वजे ४४ इमेप्रत्यक्षाः गच्छादयः पयाः राग

दृश्यन्ते/सुरचिता, अपि यात्नीत्यर्थं एतादृशेषु गत्वरेषु कामेषु अज्ञावयं भक्ता सज्जातालिप्सा जाताः तस्मात् एतेषु गत्वरेषु कः स्नेहः हे स्वामिन् आवां यथा इमे पुरोहितादयः चत्वारोजातास्तथा भविष्याम ४५ सामिस कुललं दिक्षु वज्रभाणं निरामिसं आमिस सव्यभुज्जिताविहरामिनिरामिसा ४६ हे राजन् अह सर्वं आमिषं अभिषङ्गहेतुं धन धान्यादिकं उज्जितात्यक्ता निरामिषाल्लसङ्गासती अप्रति बद्धविहार तथा विहरिरयामि किं कृत्वा सामिषं आमिष सहित कुललं गृहं अपरं पक्षिणं वा परैरिति अन्यैर्बध्यमानं पीड्यमानं दृष्ट्वा सामिषः पक्षी हि आमिषाहारिपक्षिभि पीड्यते अथ वा सामिषं सस्य हं भोजनात्यर्थं लुब्धं कुललं पक्षिणं परैर्बध्यमानं पीड्यमानं दृष्ट्वा यतो हि पक्षिणो यदा गृह्यन्ते तदा तान् भक्ष्यं दर्शयित्वापाया दिना वध्यन्ते आमिषाहारी शकुनिसु आमिषदर्शने नैव लोभयित्वामीनवत् वध्यते सह आमिषेण आमिषरसास्वादलोभेन वर्तते इति सामिषस्त्वं सामिषं ४६ गिद्धोवसे उन्नचाणं कासे ससारवद्दिणे उरगोत्सुवनपासिच्च सङ्गसाणो तस्य चरे ४७ हे राजन् त्वमपि विषयेभ्यः शङ्कमान सन् तस्य स्वत्वं यतन याचरे इति चरस्व विषयेभ्यो भीति पदे २ विषया इत्यर्थः किं कृत्वा गृह्योपमान् पूर्वोक्तसामिष कुललोपमान् विषय लोभुपान् जनान्

आमिसं सव्यभुज्जिता विहरिख्यामो निरामिसा ॥४६॥ गिद्धो वसेउ नञ्चाणं कासे संसारवद्दिणे । उरगो सुवन्न पासेव्व

द्वेषरचिता फंदंति स्थिरा न भवंति एकामभोग भली परिं राख्यायका धीरनहोइ मम हस्ते समालताऽपि माह राहायनेविषे आख्यायकार्हे वयं पुनः कांमयोगेषु आसक्ताः अह्ने कांमभोगनेविषे आसक्ताह्मआहुं भविष्यामः ईदृशाः यथा पुरोहितादयः जिमणपुरोहितादिकह्वेके तिमहोस्यां अह्ने पिण ४५ सामिषं मांसयुक्तं कुललं पक्षिण दृष्ट्वा मांससहीत पंखीनेदेखीने पीड्यमानं निरामिषेण जे मांसरहित पंखीके ते मांससहीत पंखीने पीडे मांसखोसीलीइ एवं आमिष धनधान्यादि सर्व्वत्यक्ता इम आमिषसरिखुं धनधान्य कोडीने विहरिण्यामि निरामिषा विषयरहिता निरामिषहुआ

ज्ञात्वा तु पुनः कामान् संसारवर्कान् ज्ञात्वा विषयलोचुषाः कामैः पीडिताः संसारे भ्रमन्तीति ज्ञात्वा त्वं कश्चयंकमानः सन् सुपर्णपाक्षे गुरुड
समीपं उरगादथ सर्वेदय यथा गरुडपाक्षे सर्पः यतैः २ शंकमानः सन् चरति यथा गरुडो न जानाति तथाऽविज्वासी सन् तनु यथा स्यात्तदा चल्नति
इथा त्वमपि गरुडोपमानां विषयानां विमत्सं भाङ्गुर्याः प्लव्हि विषयानां गुरुडोपमानं संयमरूप जीवितपहारकलात् नरस्यहि भोगलोचुपत्वात्
उरगोपमानं यत उरगो भोगेव उष्यते विषयासु दृश्यमानासु त्तरा गरुडाकारा भोगिनांहि विषयेभ्य एव मृत्युः स्यात् तस्माद्विषयेभ्यः शंकनीयमित्यर्थः ४७
नागोऽप्यपंधत् हि ता अप्यणोवसहि वए एयं पत्यं महारायं उमुयारित्तिमेसुय ४८ हि राजन् नागइव हस्तीव वत्ननं क्खिला आत्मनी वसतिं स्वकीय
अनं विध्याटयीयाति तथा त्वमपि वत्तवत्वात् नागो विषय गृह्लां क्खिला आत्मनः स्थानं मुक्किं वजे धौरगुरुधाः गजतुल्याः विषयाः गृह्ला तुल्याः
मुह्निधियाटयो इय ज्ञात्वा गजस्य स्थानमुक्तां हे इपुकारि महाराज मया साधुमुखात् इति पयं हितं श्रुतमस्ति नाहं स्ववृथा द्वयोमि इत्यर्थः ४० चइ
आदिउत्तं रज्जं कामभोगेयदृश्ये निव्विसयानिरामिसानि वेहानि परिगहा ४८ समं धम्मं वियाणिता चिच्चाकामगुणेवरे तवं पणिज्जहक्खयायं धोरं धोर
संकमाणो तयुं चरे ॥४७॥ नागोऽप्यपंधत् क्खिता अप्यणो वसहिंवए । एयं पत्यं महाराय उमुयारित्तिमेसुय ॥४८॥

यथा विह्वरस्य ४६ गृहोपमानं ज्ञात्वाः गृहपुत्रिणा सरिखा पुरुषजाणीने कामान् संसारवर्कान् एकामभोग संसार नावधारण हारणे उरगा सर्पः
गरुडपाक्षेभ्य भक्तः सन् समं गरुडने समीपे भयवकी संकमानं तनुभयति तथाचरे भो राजन् शंकमानं यरोर दुवे गुरुदयी विह्वतो चाले दुन्दुली ४७
यथा नागो उरगो पंधनं चिच्चात्वा जिम स्याथो पंधन तोलीने आलनायसहिं स्थानं गच्छति आपणे स्थानकिंजाइ एतत्पयं भो महाराज अहो महाराज
एषप्यहे भो इपुकारि मया इति श्रुत भो इपुकार महाराजामे इमसंभक्त्युं ४८ इति श्रुत्वा राजा प्रतिबुद्धः राजा राणीधं राजपक्षिंश्चो तथा कामभोगान्

परक्रमा ५० एवंते कामसोबुद्धा सर्वेधम्म परायणा जन्मममुभविग्गा दुक्खस्सं त गवेसिणी ५१ तिसुभि कुलकं एव असुना प्रकारेणते सर्वेपि क्रमसोऽनु क्रमेण षडपि जीवा बुद्धा प्रति बोधं प्राप्ताः किं क्त्वा विपुलं विस्तीर्णं राज्यं त्यक्त्वा च पुनर्दुःस्यजान् कामभोगान् त्यक्त्वा कथं भूतास्ते सर्वे निर्विषया विषयाभिलाषरहिताः पुनः कथं भूताः निरामिषा स्वजनादि सङ्गरहिताः पुनः कीदृशाः निपरिग्रहा बाह्याभ्यन्तर परिग्रहरहिताः ४८ पुनस्तेजीवाः किं क्त्वा प्रतिबोधं प्राप्ता स्म्यं सम्यक् प्रकारेण धर्मं साधु धर्मं विज्ञाय पुनर्वरान् दुर्लभान् प्रधानान् कामगुणान् त्यक्त्वा कामस्य मदनस्य गुणकारित्वात् काम द्विक्करत्वात् गुणाः कामगुणास्तान् कामगुणान् अक् चन्दनवनितादीन् कामोद्दीपनीषधादीन् त्यक्त्वा अत्र पुनः कामगुण ग्रहणं तेषां अतिशयख्याप नार्थं पुनः किं क्त्वा घोरं अधीर पुरुषैर्दुर्नुचरं यथा ख्यातं तीर्थं करोहिष्टन्तपो द्वादशविधं प्रवृद्धा भावतोद्गीकृत्य पुनः कथं भूताः ते सर्वे घोर पराक्रमा घोरं पराक्रमं धर्मानुष्ठान विधिवेषां ते घोर पराक्रमा पुनः कीदृशा ते सर्वे धर्म परायणा धर्मध्याने तत्परा इत्यर्थः पुनः कीदृशास्ते जन्म मृत्यु भयो

चद्वता विडलं रज्जं कायभोगेय दुच्चए । निव्वसया निरामिस्सा निद्वेहानिपरिगहा । ४८ ॥ समं धम्मं विद्या
णिता चिच्चाकामगुणे वरे तवंपनिग्गम हक्खायं घोरं घोर परक्रमा ॥५०॥ एवंते कामसो बुद्धा सर्वेधम्म परायणा

दुस्यजन् वलो क्खोडतां दीहिता इत्था कामभोग क्खोच्चा निर्विषयाः निरामिषाविषयलक्षणा रहित वीषयरहित बुद्धाः नोद्देहानि परिग्रहाः स्नेहरहीत परिग्रहे रहित इत्या ४८ सम्यक् धर्मज्ञात्वा साधुधर्मजाणीनि त्यक्त्वा कामगुणान् धरान्वरप्रधान कामभोग त्यजीनितपो यद्वहीत्यायथाख्यातं तीर्थं करभाषित तीर्थं करनो भाष्योतपः गीकारकरीने घोरं रौद्रः घोरपराक्रमी संती चक्रतु घोरपराक्रमीं करीने ५० एवं असुना प्रकारेण ते षडपि जीवाः क्रमेण बुद्धाः

दिनाः अश्वमेध भोति भोताः पुनस्ते सर्वे किं कर्तुं निश्चयः दुःखस्यान्तं मोक्ष गवेषणः मोक्षाभिलाषिणः इत्यर्थः ५१ सास्ये
 विगतमोक्षाय पुन्वि भावय भाषिया अचिरंयेय कालेण दुःखस्यान्तमुवागया ५१ पुनस्ते पटपि जीवा अचिरंयेय एवस्तीक कालेन दुःखस्य संसारस्य
 अर्थं अयमान अर्वात् मोक्ष उपगताः मोक्षं प्राप्ता कोटशास्त्रविगत मोक्षानां वीतरागाणां शासने तीर्थं पूर्वं पूर्वस्मिन् भवे भावनया सम्यक् क्रिया
 भ्याम् रूपया द्वादश विधमनः परिणति रूपया भावितारजिताकान् ५१ अथ तेषां सर्वेषां पक्षां अपि जीवानां नामान्याह राया सह देवीए माहण्योव
 पुरोहिदा माहण्योदारया वैद्य सत्वे तं परिनिवृद्धे चित्तमि ५१ राजा इय कारोदिव्या पठ राजा कमलया सह ब्राह्मणो अयुनामा पुरोहिता राज्ञः पुत्र्यः
 पुनर्माप्रणा पुरोहितस्य पत्नी यगा च पुनर्दारिका ब्राह्मण ब्राह्मण्यो शुर्व एते सर्वेपि परिनिवृत्ताः मोक्षं प्राप्ता इति अहं ब्रवीमि इति सुधर्मास्त्वामीजं

जन्ममस्य, भर्गो विव्रता दृक्त्वस्यंत गविसिचो ॥ ५१ ॥ सास्ये विगयमोहायं पुष्पं भावय भाषिया । अचिरंयेवकालेण
 दृक्त्वस्यंत सुवागया ५२ ॥ राया सह देवीएमाहण्योय पुरोहिचो । माहण्यो दारगाचेव सव्वे ते परिनिवृद्धित्तिवमि ५३ ॥

इति प्रकाशं ५२ राजोपमर्तोयोधपास्या सर्वेपि धर्मपरायणा जाताः तेसगत्ताह धर्मेने विधे तत्परहृत्ता जन्मस्यु भयोद्विना जन्ममरणनामययौचमनाके
 दुःकास्यान्तर्विधियो मोक्षाभिलाषीण दृक्त्वतो अंतकरवावाक्ये मोक्षवाक्ये ५१ शासने विगतमोक्षानां अर्हतां जिनशासननिविधेगत मोहदुःखाके
 पूर्व अयभावनायाभाषिता पूर्वजन्मजातिसारण ज्ञानजपनीतिणे करीने आत्माभाषितहर्ष संवेगजपनां स्तोकेनैवकालेन षोडाशकालमाहिं दुःखस्यां तं
 नास्ति उपगता प्राप्ताः दुःखानां अंतर्कोषो मुक्तो पुंरता ५२ राजादिव्या सह राजा राणो ब्राह्मण्यः पुरोहीत वांभय पुरोहीत ब्राह्मण्यो दारको वा

ब्रह्ममिन प्राह ५३ इति इषु कारीय अध्ययन चतुर्दश सम्पूर्णं ॥ १४ ॥ इति श्रीमदुत्तराध्यायन सूत्रार्थ दीपिकायां उपाध्याय श्रीलक्ष्मी कीर्तिगणि
श्रिथ लक्ष्मी कीर्तिगणि श्रिथ लक्ष्मीवल्लभगणि विरचितायां इषुकारी यस्याध्ययनस्यार्थः संपूर्णं ॥ १४ ॥ अथ पंचदशं प्रारभ्यते ॥ चतुर्दशोऽध्ययने निर्निर्दा
नस्य गुणः प्रोक्तः स च निर्निर्दान गुणो हि मुख्यं ह्यस्याभिधीरेव भवति अतोभिधीर्लक्षणमाह भोणश्चरिस्मामि समे च धम्म सहिए उज्जुक्के नियाणकिन्ने
सन्धवं जहे क्क अकामकामो अन्नायएसो परिव्वएजेसमिक्खू १ य एतादृशस्सन् परिब्रजेत् अनियतां अप्रतिबद्धं यथा स्यात्तथा विहरेत् विहारं कुर्यात्
सन्निहुरच्यते स इति कः यः पूर्वं मनसि एवं जानाति अहं मौनं नुनीनां कर्ममौनं साधु धर्मं चरिस्मामि आमण्यं अङ्गीकरिस्मामि किं कत्वा धर्मं
दृशविधं पच्च महाव्रत दीक्षां समेत्यप्राप्य पुनर्योदीक्षां गृहीत्वा संस्तवं पूर्वपक्षाकंस्तवं परिचयं कुटम्बं स्नेहं जह्यात् त्यजेत् परं कीदृशः सन् सहिए
इति सहितः स्वविरैर्बहुं श्रुतैः साधुभिः सहितः साधुहि एकाकीनतिष्ठेत् इक्कस्सकश्चो धम्मोदल्लुक्कत्वात् अथ वा कथं भूतः सन् सहितः सन् स्वसहितं
यस्य स सहितः आत्माहिताभिजाधो पुनः कीदृशः उज्जुक्के ऋजु सरलङ्घनं मायारहिततपो येन स ऋजु कृतः अश्रठानुष्ठानकारीदित्यर्थः पुनः कीदृशः
नियाणकिन्ने छिन्ननिदानं निदानशल्परहित इत्यर्थः पुनः कीदृशः अकामकामः न विद्यते कामस्य कामोऽभिलाषो यस्य स अकामकामः कामाभिजाध
उभयारिज्जं समत्तं ॥ १४ ॥ भोणं चरिस्मामि समे च धम्मं सहिए उज्जु कडे नियाण किन्ने । संधवं जहे क्क अकामकामे

वाह्यणी आदोर्के जीव ब्राह्मणनावेटवेरे सर्वे ते षडपिपरीनिहंता मोक्षप्राप्ताः सर्वोपेक्ष्य जीवमोक्षप्राप्त्यां ५३ इति श्रीचवदभा अध्ययननेविषेराजा
इषुकारनो अध्ययनटव्यार्थसंपूर्णम् ॥ १४ ॥ अहं मौनं सेविस्मामि अहं मौनं अंगीकार कर्त्तुं इति चिंतयित्वा समिंचारित धर्मं प्राप्यचारित अंगी
कारकरीने अन्यः साधुभिः सहितः रिजुस्सभाव निदान रहितः अनेरा साधुसघाते सरलरूपादयकोनीयार्थे करीरहितनीयाणीनकरे स्वजने सह

रहितः पुनः क्रीडायाः प्रथाएषो अत्रातिथो यत् कुले तस्य सार्धोस्तर्पणनियमादि गुणेन ज्ञातस्तत्र एव यत् यासादिकं नद्विहोत वाच्यते इत्येवं शीलः
प्रथातिथो य एष प्रिय सभिस्तु रित्युच्यते अनेन सिद्धतया निः क्रम्यसिद्ध तया विहरण भिक्षु त्वनिवन्धनं प्रोक्तं साधुना चतुर्भङ्गी यथा सिद्धत्वाए निवृत्तमन्ति
सिद्धत्वाए प्रियरन्ति सियालत्ताएनिवृत्तमन्ति सियालत्ताए विहरन्ति सिद्धत्वाए निवृत्तमन्ति सियालत्ताए विहरन्ति सिद्धत्वाए निवृत्तमन्ति सिद्धत्वाए
प्रियरन्ति एव चतुर्भङ्गी उक्ता तत्र सर्वोत्तमासिद्धतयानि कृमणं सिद्धतया पालनं तत्र यथास्यात्तथा पुन राह १ रागी वरय चरे ज्जलाटे विरएवेय
प्रियाय रभिज र पद्वे अभिभूयसम्बद्धो जेकधिविनमुच्छिष्ट ए सभिवत् १ पुनः सभिद्ध रित्युच्यते स इति कः योरानी परत यथा स्यात्तथा रागरहित यथा
स्यात्तथा चरेत् परं क्रीडायाः सन् विरतः असयम मार्गा नि हस्तः पुनः क्रीडायाः सन् वेदविदात्मरचितः पुनः क्रीडायाः पद्वे प्राज्ञः द्वयो पादेय वृद्धिमान् पुनर्यः
प्रिय ज्ञान वेदप्रिय सिद्धान्तज्ञान तेन आत्मरचितो दुर्गति पतनात् येन स वेदविदात्मरचितः पुनः क्रीडायाः पद्वे प्राज्ञः द्वयो पादेय वृद्धिमान् पुनर्यः कस्मिंश्चित्ताचिन्तवस्तु
प्रभि भूय परीयज्ञानं जित्वा तित्थतीति अथाहारः पुन क्रीडायाः सर्वदर्शी सर्वं प्राणि गण आत्मवत्पश्यतीति सर्वदर्शी पुनर्यः कस्मिंश्चित्ताचिन्तवस्तु
नि न स्मृतिः अर्नोत्पः इत्यर्थः १ अक्रो स वह विदित्तुवीरे सुणी चरेलाटे निवृत्तमायुत्ते अविगमणे असम्पहिद्धे जेकसिणं अहिद्यासए सभिवत् ३ पुनः

अन्नायएसी परिव्वए स भिवत् ॥ १ रागीवरयं चरे ज्जलाटे विरए वेय वियाय रक्खए । पन्ने अभिभूय सम्बद्धं सी

परिषय न करोतो कामाभिलापरहित सगासुं परीचय न करे कांसाभीलाष रहितथको अज्ञातकुलं पश्यन् अनित्यतं विहरि प्राधुः अज्ञात कुलने
दिये दिचरे अनित्यविहारिथको १ रागरहितं यथा स्यादेवं विहरेत् लाटः प्रधानः रागरहितं थको विचरे क्रीयाकरे विरतः संजयान्वितं आगमवेत्ता
प्रातरज्जक ससारथो विरजययाके सिद्धान्तनाजाणं आपणा आत्माने भलीरीतेराखेके प्राज्ञाः आत्मानं पराजित्य सर्वदर्शी पण्डित आत्माने जीते सर्ववस्तुने

सभिस्तुरित्युच्यते स इति कः य आक्रोशवधं वधश्च अनयोः स माहारः आक्रोशवधं वाक् तर्जनादन विदिता स कर्म फलं ज्ञात्वा धीरस्तदा क्रोशवधा दि सह न शीलो मुनि वागुप्ति युक्तः सन् चरेत् साधु वर्त्म निविहरेत् पुनः कीदृशः सन् लाढ साध्वनुष्ठानेतत्परः पुनः कीदृशः नित्यं आत्माशुभः शुभः असंयमस्थानेभ्योरचित आत्मायेनस गुप्तात्मा प्राकृतत्वा द्विपर्ययः पुनः कीदृशः अव्यग्रमनाः अनाकुलचित्तः पुनः कीदृशः असं प्रहृष्टः आक्रोशादिषु न प्रहर्षवान् कश्चिच्छ्लाघाचिद् कस्मै चिद् दुर्बचनेनिर्भक्षयति तदा हर्षितो न भवतीत्यर्थः पुनर्यः कृतस्त्वं समस्तं आक्रोशवधं अध्यास्ते सहते सम वृत्तिर्भवति स साधुरित्यर्थः ३ य त सयथासथा भद्रतासी जन्हुं विविह च्चदं समसत्तं अव्यग्रमणे असं पहिङ्गे जिकसिषां अहिंयासएसभिक्खू ४ पुनर्यः प्रान्तं असारं अप्रधानं सयनं आसनं उपलब्धत्वात् भोजनाकादिनादिकां भजित्वासेवयित्वा पुनः शीतोष्णञ्च पुनर्विविधम् समग्रकं रुधिरपानकरं जन्तु गणं सकलं प्राप्य अव्यग्रमनाभवेत् स्थिरचित्तोभवेत् पुनर्यः सम्यक् शयना स्नानभोजनाच्छादनलाभात् शीतायुष इव रहितस्थानलाभात् तथादंशमशकादिरहित स्थानलाभात् असंप्रहृष्टो भवति हर्षितो न भवति सम दुःख सुखो भवति एतादृशः सन् एतत् सर्वं अध्यास्तेसभिस्तुरित्युच्यते ४ नो सर्वाक्रियमिच्छेद्देनं पूयं नोवियवं दृषां कश्चोपसंसेसञ्जए सुच्च एतवस्वीसहिण् आयगवेसएसभिक्खू ५ सभिस्तुर्भवेत् स इति कः य सकृत् सकारं आत्मनः सन्मुखं जनानां

जेकहिं विनमुच्छिण्ण स भिक्खू २॥ अक्रोसवहंविदितुधीरे मुणीचरे लाटे निच्चमाय गुत्ते अवयगमणे असंपहिङ्गे

जाणे जीवा जीवादिबलुनिमूर्च्छानकरोति साधुः सचित्त अचित्त वतुउपरि मूर्च्छानकरेते साधकहीद २ आक्रोशवधं कर्मफलं प्रतिवधं ज्ञात्वा आक्रोशे निर्भक्षे मारे क्रोह तो न करे क्रोध कर्मवधत्वं हेतुके द्रमजाणी धीर क्रोधकाडे स मुनिः चरेत् प्रधानो नित्य असंयमस्थानेभ्यः शुभः मुनी विचरे वीहार करे प्रधानधकोजे असंयमनास्थानकर्तेहृषकी शुभ अलगच्छे उद्दिग्गमनाः संसारचित्तरहितताः स्नान आपणोठामिराखे संसारनीः चिंता माहि पयो नही

सागमन मधुलानादिकं प्रियार कुर्वतोऽनुमर्तन स प्रेम्ण इत्यादिक नोदच्छति पुनर्यः पूजा यस्त्रपात्राहारादि भिरर्चा न दृच्छति अपि च पुनर्वन्द्य
नक इादयामर्थं पूजकं नमन तदपि नवांकितं कृतश्चित्पुरुषात् प्रयसां अपिनो दृच्छति स संयतः सभ्यक् यतने साध्वनुष्ठाने यत्नं कुरुते इति संयतः
पुनः कोट्या सुव्रतं योगन व्रतधारकः पुनर्यः सहितः सर्वजोविषु हितान्वेषो भवता ज्ञानदर्शनाभ्यां सहितः पुनर्यः आत्मानं कर्ममलापहारेण शुद्ध
मधुमयतोऽनं आकाशवपकः पुनर्यः तपस्वी ५ जे शुद्धजगद् जीविय मोहं वाकसिष्णानि अच्छेदं नरनारिपञ्जहेस यातवस्मी नयको जहलं छवेई स भिक्खू ६
यः पुनर्या हेतुं अर्थातितां क येन हेतुना येन कर्तनं जिवितं संयम जिवितव्यं जहति पुनर्येन कला मोह वा मोहनीयं कर्मकपायनो कथाय रूपं

जं कसिसण अहिद्यासण स भिक्खू ॥ ३ ॥ पंत सयणासण भइतासी उनहं विविहं च दंसमसग अवगमणे असयहिइ
जं कसिसण अहिद्यासण स भिक्खू ॥ ४ ॥ नोसकिय भिच्छेईन पूयं नोविय वंदणां काओपसंसं । ससंजए सुव्वए तवस्मी

अथकार न करे यः कथनं पूजं आक्रोग्यवधादिसहेत् साधुः जेसवलां आक्रोग्य वचनताडनादि सर्वसहे ते साधु कहिइ ३ प्रातं सर्वथा अधमंयय नाशनं
संनिवाधार् ४ भूहासपरानर्हाइस्याययन आसनसेवेलिइ प्रीतोष्णं विविधं दंसमसगसहेतः प्रीतोष्णडांसमसाखटमल आयीलागांधकांसहे अनाकुल
प्रियः अममधर्म अनाकुल चित्तव्यकोरहित प्रीति हर्षने दुख न करे य कृतं समस्तं सहते सभिष्टु जे सवतुं सहितेसाधकहीजे ४ नी सत्का
सभिष्टु गिनपुजा सत्कारप्रणियांछे नही पूजाप्रणियांछे नही नापि वंदनं कुर्वतः प्रससावांछति यदनाकरता यदहस्यानि प्रससान वांछे स संयतः सुव्रतः
तपस्वी ते सयत शुव्रत तपस्वी कर्षाई सयमसहित आकाशवपकः स भिष्टुः संयमसहित आत्मानो गवेपकते साधकहीइ ५ येन हेतुना पयते जीवं

सूत्रो भूटो गार्गा ज्वरो हत इत्यादि पुनर्वसन वसनादिकरणोपाय अथ वा वसन फलं ज्वरादौ वसनं भेष्ट तथा विरेचनं विरे च गुण कथनं तदौषध प्रयोगविचिन्तन धर्मो मनः स्थित्यादि सम्बन्धी भूत चासनादिकः नेत्र शब्दे न नेत्र संस्कारकं गुटी चूर्णादिकं स्नानं अपत्यार्थं मज्जीषधीभिः ससृजतजले मूलादि स्नानं अथ वा रोगशुक्त स्नानं वा पुनः आतुरे इति आतुरस्य रोगादि पीडितस्य ह्य मातः इत्यादि स्मरणं आत्मनश्चिकित्सितं रोग प्रतीकार चिन्तनं परित्यजेत् एतत्सर्वं परिज्ञाय आत्मनः परस्य वा उभ यथा परिव्रजेत् साधु मार्गं यायादित्यर्थः ८ खतियगण उन्नराय पुत्ताभाहणभोदय विविहायसिपिणो नो ते सिवय इस्स लीय पूइयं तं परिक्काय परिक्कए सभिक्खू ९ सभिञ्जुरिलुच्चते स इति कः यस्तेषां गाथा पूर्वोक्तानां श्लोक कीर्त्ति यथा एते भव्या पूजा इति एते पूजा योग्याः एतेषां पूजा कर्त्तव्याः एतेषां कीर्त्तिकरणे एतेषां पूजाया उपदेशे च न कश्चिक्काभ स्यात् साधुना एतेषां कीर्त्तिं पूजेन कर्त्तव्ये इत्यर्थः एतेके के देवतितियाः राजान तथा गणाः मन्त्रादीनां समूहाः पुनरग्राः कोट्यपाला राज पुत्ताः राजकुमाराः ब्राह्मणाः प्रसिद्धा भोगिनो भोग वयोवृद्धाः अथ वा भोगिनो विषयभोक्ताः च पुनर्विविधानानां प्रकाराः स्थितियश्चित्रकर सूत्रधार स्वर्णकारलोहकारादयो ये वर्तन्ते

सरणतिगिच्छियं च । तं परिक्काय परिक्कए स भिक्खू ॥ ८ खतिय गणउन्नरायपुत्तमाहण भोदय विविहाय सिपिणो

मलमूलिका विविध वैद्यचित्ता मतहरिणे गमेषि प्रमुख भूल जडो बूटो भातो नीवेद्यपणानी चिंताकरे औषधकाटा प्रमुख वसन विरेचनध्वजप्रयोगं स्नानं औषधदेहने वसनकरावे वीरचादीए गुदाइधूआदिई रोगमुक्तिने अर्थे स्नानकरावे आतुरे रोगादौ माटपीलादिस्मरणं आत्मनः चिगिच्छां रोग आव्या यकां भावापसंभारे एतलां पीताने रोग आयायकां न करे अने बीजाने पणि औषधनकरे एतानि परित्यक्त्वा परिव्रजेत्सभिञ्जु. एतलां वांजाब्बां डि न करेते साधुक्कहोइ ८ खत्रियादि समूहं उय राजपुत्ताः खतियना समूह कोटपाल राजपुत्ताः राजानना वेटा ब्राह्मणभोगिनियय ब्राह्मण नृपासालादय

विज्ञायंती विज्ञाहिं न जीवद् स भिक्खु ॥ ७ मंतं मूलं विविहं विज्जचिंतं वमण धूमनेत सिणाणं आउरे .

नभर्ममपू कथं जे न सुप्रसा दतादीनाहिं दनपडजातिराग वस्त्रादिहेदवानालक्षणा भूमिकपडोइतारातुटे उल्कापातह्वेआकाशनीवातकहे स्वप्नलक्षणा दंड भयत वातुविनामादनक्षत्रपु पनविचारवचिसनक्षत्रपुपदानां वास्तुकविद्याधरप्रसाददेहरातेहनालक्षणापसुलक्षणाधरलक्षणाभगस्तुरणं सं गालादिग्रन्थस्य सम्यक् सम्यक्कारणो विचारयिष्यन्तनवचनसम्पन्नो विचारयः एताभि विद्याभिः न जीवति स भिक्खुः जीवोऽएतली विद्याकरो आजीविकानकरे ते सम्यक्कारी ७

सरस्वतीविष्णुश्च । तं परिज्ञाय परिव्रज्य स भिक्खु ॥ ८ खतिय गण्डगारायपुत्तमाहण भोदय विविहाय सिप्रिणो

भयमुत्तिना विविध भयविता मलहरिण मसिपि प्रमुख मूल जडो बटो भातोनीवेद्यपणानी चिंताकरे श्रीपथकाटाप्रमुखवसनविरचनधस्त्रप्रयोगं खान
 मायदेहेनवसनकनारवे वीरसादीए गुट्टाध्वमादिदे रोगमुक्तिने अर्थे खानकरावे आतुरे रोगादीमाद्यपीलादिस्तरणआकनःचिगिगारांरोग आख्या दका
 माभापस नार एतन्ना पीताने रोग आख्यावका न करे अने वोजाने पणिश्रीपथनकरे एतानि परिव्रज्या परिव्रजेत्सभिद्धः एतन्ना वानायां नि न करेत्
 नारायणो ८ अधिधादि समूहं उप राजपुत्राः खतियना समूह कोटपाल राजपुत्रा राजानना वेटा ब्राह्मणभोगिनियय द्राधश द्रुपामाल्यन्त

ना। परिज्ञाय उभ दद्या आत्मा साधु. साधुमार्गे परिव्रजेत् ८ निहिणोर्जे पव्वइएण दिट्ठा अपव्वइएणवसयुया हविक्का तेसि इरलोइय फलट्ठा
जोसववे भकरम अभिभू १० दय्यो. गृहस्यैः ससु लोका फलार्थं ससुव परिचयं न करोति प्राणतत्वात् तेसि इति तृतीयास्थाने पट्टी ते गृहस्यैः कैः
दे गृहस्यः परिव्रजितं न गृह्येत दीक्षेण दृष्टा चण्ड्यः पुनरर्थे पुनरप्रव्रजितेन अगृहीतदीक्षेण गृहस्था अर्थास्ति तेन ससुताः कृत परिचया तेः सह आलाप
मन्नाय इह लोका रत्तार्थायन कुर्वात् स साधुरित्यर्थः १० जहिचि आहारपाणाणां विविहं खाइ मसाइमं परिसिहइं जीतन्तिविहेणनाणु कम्मो मणवयए
भावसुसमत्तुं कम्मिहू ११ सभिज्जुर्नभवति सकः य परंसि इति परंश्य गृहस्येभ्यः आहार अन्नादिकं पानकं दुग्धादिकं पुनर्विविधं नाना प्रकारं
भूतिनैवर्गैरादिकं न भूतं इति तेन अग्रजपान खादिमखादिमादिना चतुर्विधेन त्रिविधेन मनोवाकाय योगेन न अनुकम्पते ग्लानवालादीन्

नोर्तेसि वयइ सिलोना पूय तं परिज्ञाय परिव्वए स भिक्खू ॥८॥ निहिणोर्जे पव्वइएण दिट्ठा अपव्वइएण दिट्ठा अपव्वइएण दिट्ठा अपव्वइएण दिट्ठा
इवंञ्जा तेसिंइहजोइय फलट्ठा जो संयवं न करेइ स भिक्खू १०॥ सयणा सणपाण भोयणं विविहं खाइमसाइमं

योभोर्तोपभाभिन. बाह्यण राजाभेदेता आददेइने प्रधानादिकं नोव क्षत्रियादीना वदति एतेभ्यः ते क्षत्रियादिकानि प्रशंसा न करे एभलापूजनीकत्वे
उभयशानानाजो न भ्याः करं नरो ते भोसुसाधूकरोइ ८ ये गृहस्थाः प्रव्रजितेन दृष्टाः जे केइगृहस्थयतीइ दिख्यालेइने दीठाके परीचयइओके गृहस्था
पत्न्यादासुवन्निर्भोतमभयता अथवा गृहस्थावस्थानापरा परीचीतके तेषां इहलोक फलार्थं तेहसु इहलोकानेउधे य. ससुतवं परिचय न कुर्वात् स भिक्षु.
न भविष्यनकमे न साधु १० गयनाग्रनपानभोजनापाटो वाजोठपाटोया आहारपाणी विविध खादिभन्नादीम परंश्य. नानाप्रकारना खादि

न उप कुरुते कीर्धः य अशनपातखादिमखादिमाहारं लब्धा बाललक्षानां साधूनां तिनाहारेण सन्निभागां न करोति स साधुर्नभवतीत्यथ असांश्च भागीनह तस्समीक्यं इत्युक्तेः पुन साधुः कीदृग् भवति मनो वाक्काय योगेन सुतरां संभृत पिहितता श्रवहारः ११ सयणा स्यापाणभोयणं विविहं खाद ससादमं परेसिं अदए पडिसेहि एनियठे जितत्थनपचस्सई सन्निक्खू १३ पुनर्यः शयनासनपान भोजनं पुनर्विविधं खादिमखादिमं परेण गृहस्थेन अदत्ते अथ वा गृहे साध्वी प्रतिषिद्धे सति तस्मिन् गृहस्थे प्रवेष्टं न करोति न प्रवेष्टि कीर्धः यदा कश्चिन्माधुः कस्यचिद्गृहस्थस्य गृहीगतस्तस्य च गृहस्थस्य गृहे प्रभूतं शयनं शय्याश्च अशनं मीदकादिकं पानं खर्जूरद्राक्षादि पानीयं शर्करादि जलं प्राशकं तण्डुल प्रचालन जलं वा भोजनं तण्डुलदा व्यादि पुनर्विविध नाना प्रकारं खादिमं खर्जूरनालकेरणरिमादिकं स्वादिमं लवङ्गएलाजाती फलतजादिकं वर्त्तन्ते परं स गृहस्थ साधवेन प्रददाति अथ पुनर्निवारयति रन्निचो अन्ननागन्तव्यं इति तद्वाक्यं श्रुत्वा इति न जानातिविश्रानं गृहस्थं दुष्टं यः प्रभूते वसुनिसतिमह्नां न ददाति

परेसिं अदए पडिसेहि ए नियठे जितत्थनपचो सई स भिक्खू ॥११॥ जं किंचि आहारपाणं विविहं खाद ससादमं परे सिं लहुं जोतंतिविहेणानाणु कंपेमण वयक्काय सुसंवडिेस भिक्खू ॥१२॥ आयामगं चैव जवोदगं च सीयंसो वीरं च

मखादिम गृहस्थनीं यांनीपनांके आदिभ्यः प्रतिषिद्धी निग्रयः यतीजार्हं जभारस्था गृहस्थ मोल्याजा परहो तुभ्मने नहीयां निग्रयं य तत्र नप्रद्वे ख्येत् सन्निहः इमसांभलीयती रीसनकरे कोपनकरे गृहस्थ उपरे ११ यत्किंचित् आहारपाणं च जेकेई आहारपानीं विविधं खादिमखादिमं लब्ध्वा गृहस्थेभ्यः नानाभांतिनाखादिम गृहस्थनाधरथकीयतीइ लोधाके लब्धा गृहस्थेनः यः तेन आकारेण विविधेन नाशुकंपेत् न निन्दयेत् मनोवाक्कायेससवृतः सः

अथ च मा निरारयति इति हे प न विधत्ते स साधुभिस्तुरित्युच्यते १३ आद्यामगञ्जिव जर्बोदण्ड सीय च सोवीरचजर्बोदगञ्ज नो ह्यीयएपिडनीर
सन्नुपलत भुम्भार परित्यप सभिस्तु १४ यः प्रात्तानि कुलानि परिव्रजेत् प्रात्तानि दुर्वलानि भित्तवित्ताभ्या दुर्वलानि एतादृशानि कुलानि आद्या
रार्थं पवित्रं भूत् सर्वदाधनिनां एव कुलेषु यो न याति सर्वदादानयोद्धानामेव कुलेषु न याति ततो हि नियतपिं छसेवनात् साधोर्धर्मज्ञानिः
भ्याम् तु पुनर्यः प्राद्यामकं धान्यस्य भव आषण्ड पुनर्योदत्तं यव भक्तं पुन शीतं चिरकालीनं पुनः सौवीर काश्चिकं पुनर्योदक यव प्रक्षालनजलं
इत्यादिकं पुनर्योदामस्यिडं सर्वधारसर्वजितं एतादृशं आहारं पानीयं गृहस्थानां गृहज्ञात्वं यो नहीलयेत् न निन्देत् कदम्बमिदं कुलितपानीय
भक्षणं इत्यादि यत्नं न भूते स साधुभिस्तुरित्युच्यते १४ सदाविविहाभवन्ति लोए दिव्यामाणुस्त्रया तद्वातिरिच्छाभीमाभयभेरवाडरालाजि रुक्मान
विभिन्ने भक्तिः १५ य एतादृशान् शब्दान् श्रुत्वा न धिहिक्कहे न व्ययते धर्मध्यानान्न चलते सभिस्तुरित्युच्यते एतादृशान् कीदृशान् ये शब्दा लोके दिव्या
दिभिर्यदिभ्याः देवैर्भयाय कृताः पुनर्ये शब्दाः मानुषकाः मनुष्यै कृताः मानुषकाः तया ये शब्दादिति तिरश्चीनोस्तेरस्यास्तिर्यग्भ्यो भवस्तिरश्चीनाः

जोडोटां च नोर्शलए पिडं नोरसंतु पंतं कुलाद् परिष्वए स भिक्व ॥ १३ ॥ सदा विविहाभवन्तिलोए दिव्यामाणुस्त्रया

निर्यः भर्ता भुंदां आहारपाश्यायके मनवचनकायाद् करीते निंदे नही ते साधुकहीजे १२ उष्ण पय श्वयभण निधयेन उषामणि निधयपणि यव
धान्यादन्न या जवया ननुं ओदनकहीये आहार शीतलं भक्तं काजिकंच नहीलयेत् पिंडनीरसधां ननुं उषामणजवनुं धीश्रणसीतलपणी कांजीनुं
पानोनीरससाधुं हो नं नही निंदे नही द्रिद्र गृह्याणि परिव्रजेत् स भिक्षुः निरसधरने विधेगोचरीकरे ते साधु कहीद् १३ शब्दा विविधाः भवन्ति लोके
शब्दभोक्तं विधेभातर नाहे देवकृताः मनुष्यकृताः तयातिर्यग्कृता देवता सप्तधिया मनुष्य सप्तधिया तिर्यंच संवंधिया रौद्रा अत्यंतभयकराः उदाराः रौद्रं

भवन्ति तान् अज्ञानबोधेन प्राप्नोति कौटशाः शब्दाः भय भैरवाः भयेन भैरवाः भय भैरवा अत्यन्तसाध्वसोत्पादका पुन कौटशाः उदाराः महान्तो भवन्ति १५ वायु विविहससेचलोए सहिए खेयाणु गए यकोवियपापने अभि भूय सव्वदंसी उवसन्ते अविहेडएसभिक्खू १६ यः पुनर्लोके विविध वादं समेल्य अविहेठको भवेत् कस्य चिद्विधको न भवेत् कस्य चित्यत्पतातं न कुर्यात् लोके हि बह्वनिदर्शनानि सन्ति ते परस्परं वादं कुर्वन्ति अन्योन्यं मत दूषयन्ति भुङ्गाजटाधारिभिर्नन्ता वस्त्र धारिभिर्गृहस्थावनवासिभि इत्यादि स्वस्व माताभिषय वचन रूपं वादं क्त्वा कस्यापि बाधां न कुर्यात् इत्यर्थः कौटशोयः सहितः ज्ञान दर्शनचारित्र सहितः पुन कौटशः खेदानुगत खेदयतिमन्द्रीकरोति कर्म अर्नेनेति खेद संयमस्तेन अनुगत खेदानुगतः समदशविवध सयमरतः पुनः कौटश कोविदात्मा कोविदीलब्ध शास्त्र परमार्थ आत्मायस्येति कोविदात्मा पुनः कौटशः प्राज्ञ प्रकर्षेण अन्येभ्य आधिक्येन जानातीति प्राज्ञः सारबुद्धिमान् पुनः कौटश अभि भूय सर्वदर्शी अभि भूय परीषहान् जित्वा रागद्वेषौ निवार्य सर्वजन्तुगणं आत्मसदृशं पश्यतीत्येवं

तहातिरिक्खा । भीमाभयभैरवा उरालाजे सोच्चा न विहिज्जइसभिक्खू ॥१४॥ वायं विविहं समेच्चलोएसहिएखेयाणु गए कोवियपा । पन्ने अ भिभूय सव्वदंसी उवसतेअ विहेडए स भिक्खू ॥१५॥ असिप्पजीवीअ गिहेअमिपते जि

वीहाक्षणा भयनाकरणहार उदर प्रधा न यस्तान् भूत्वा न विभेति स भिन्नुः जतीयाने सांभलीने धरमध्यां नधी न चले न वीहे ते साधु कहीजे १४ वादं विविध समेल्य ज्ञात्वा वादव्याकरणाना तर्काना वादमत घणाहे लोकने विषे भांति भांतिनाहे गुणै सहितः संयमवार्ताविचक्षणः आत्मा सर्वांगभवेत्ता गुणैकरिसहित सयमनो पालणहार सर्वशास्त्रनो जाण चारित सहीत तत्त्वनांजाण प्राज्ञ बुद्धिमान् परीषहान् जित्वा सर्वदर्शी सर्व आत्मवत् पश्यति उप

नाना चद्रुमा पुनः कोट्य उपायात् कथयस्थित. स्यात् समिचुरित्वत्वं १६ अस्मिन् जीर्वा अग्निहे अस्मिन्ने जिह् दिष्ट सव्यश्री पिप्पसुके अण्डः
नाऽनन्तरं चद्रुमा पुनः चिन्नागिह एतच्चरं स भिक्वृत्तिर्वेमि १६ स भिक्वृत्तिर्वेत् स इतिकः योऽहं द्रव्यभावभेदेन द्विविधं लक्ष्णा एका, एकाको रागोऽपि
रहितः समप्रदाना वा धरतोलेक चरः स्यात् कथमन्तः सः अग्निस्त्वजीवो गित्येन विज्ञानेन जीविते आजीविकां कारंतीति प्रित्यजीवी न शित्यजीवी
चद्रुमाश्च नोक्षे भिक्वृत्तिरगादिप्रित्येन आजीवोका न करोतीत्यर्थः पुन कोट्यः अण्डः न विद्यते नृह यस्य स अण्डः स्त्रीपरिचयस्थितः अथवा नृहस्यैः
रुध्रं परिचयस्थितं, पुन कोट्य अस्मिन् प्रवृत्तिरहितं पुन कोट्यो जितेन्द्रिय पुनः कीट्यः सर्वतो विप्रसृक्तः बाह्याभ्यतर संयोगाद्विप्रसृक्तो
भवेद्विचरस्थितं पुन कोट्य अण्डत्वायः सत्कथायो इत्यर्थं पुन कोट्यः लक्ष्यभक्तो लघूनि निःसाराणि वक्ष्यन्तिः पावक कुलालमापादि
प्राप्तुमाहाराणि तानि त्र्योकाणि भक्तिनुंशोल यस्य स लघुलभ भक्तो नोत्सस्तीकाहारकारोत्यर्थः अथवा लघुप्राप्तकंच तत् अलक्ष्य लघुलभं तदाहारं
भक्तिं योऽन यद्य स लघुभक्तो अथ वा लघुः क्षीणकर्मास चासौ अल्पभक्तो च लघुलभ भक्तो इत्यहं वक्षीमि इति योऽसुधर्मास्त्राभोज वस्त्राभिनं प्राह
१६ इति भिक्वृत्तिरगाधयन संपूर्ण १५ इति योऽमदुत्तराधयन सूत्रार्थ-दीपिकाया उपाध्याय श्रीलक्ष्मी कीर्तिगणि शिष्य लक्ष्मीवक्ष्यभगणि विरचित्वायां
इतिट्ट सव्यश्रीविप्रसृक्ते अणुक्षसाहंलङ्घ अप्रभक्तस्यो । चिन्नागिहं एतच्चरे स भिक्वृत्तिर्वेमि ॥ १६ ॥ भिक्वृत्तिर्वेमि

शालः प्रसारयितुः न तुत्रापि विरोधकारकः स भिक्षु १५ अल्पे चित्तादिभिर्नजीवति चैवामकरौवेचो आजीविकानकरे अणुगार, आभिलः जिते त्रियः सर्वतोन्मिन्न नृत्त इन्द्रजोत्वादि वाग्नाभ्यतर जेगण्डिते दृष्टीमंकाणां के स्वल्पकपायः लघु अल्पजीवी घोडो कपाय घोडो जीमये त्यागायह रागहे पं रहितः अभयं स भिक्षुः पराजोने रागहे परयित चित्तंते साधु कर्त्तोजे १६ इति भिक्षु अध्ययनं सपूर्णम् १५ अतमया हे आशुपन्न हे चिरंजीवी गिययमे

भिन्नु लक्षणाध्ययनं पञ्चदशं सपूर्णं १५ अथ षोडशं अध्ययनं प्रारभ्यते ॥ पञ्चदशोऽध्ययने हि भिन्नु गुणा उक्ताः ते भिन्नु गुणा हि ब्रह्मचर्यशुक्तस्य साधोर्भ
वन्ति अत षोडशे अध्ययने ब्रह्मचर्यस्य समाधिस्थानानि उच्यन्ते सूतं सुअंमे आउसन्तेणं भगवया एव भवत्वायं इह खलुधरेहिं भगवन्ते हिं दसवम्भचेर
समाहिदृष्टाणपन्नताजोभिक्व सुच्चानिससम्भसम्भवहुले सम्भर बहुले समाहि बहुले गुत्ते गुत्तिन्दिए गुत्तवं भयारी सया अप्रमत्ते विहरिज्जा श्रीसुधर्मा
स्वामी स्वप्रियं जंनुस्वामिनं प्राह हे आयुषन् मे मया श्रुतं तेषं इति तेन भगवताज्ञानवतातीर्थ करेण आस्थातं श्रीमहावीरेण स्वामिना उक्तं आसन्नत्वा
त्तस्यैवग्रहणं पुनरिह ओजिनशासनेस्थविरैर्गणधरैर्भगवद्भिर्माहात्म्यवद्भिस्तीर्थकरोक्ताधरारण्यशक्तिमद्भिर्दृश ब्रह्मचर्यसमाधिस्थानान्युक्तानि ब्रह्मचर्यस्यैर्यस्य
कारणान्युक्तानि कीर्थाः मम एषावुद्विर्नास्ति किन्तु तीर्थकरैः पुनर्गणधरैर्गोतमादिभि स्वपेजया वृद्धैरेवमुक्तं तथैवमयोच्यते यानिब्रह्मचर्यसमाधिस्थाना
निभिन्नुः श्रुत्वा शब्दतः अवयवे हत्वानिग्रह्य अर्थतो मनसि अवधार्यसंयम बहुलः सन् बहुलः प्रधान प्रधानतर स्थानप्राप्त्या उत्तमः संयमो यस्य स बहुल
संयमः वर्द्धमान परिणामचारित सन् विहरेत् पुनर्यानि ब्रह्मचर्य समाधिस्थानानि श्रुत्वा भिन्नुगुप्ती मनोवाक्काय गुप्तिगुक्तः सन् अतएव गुप्तं नवगुप्ति

सप्ततं १५॥ सुअंमेआउसंतेणं भगवया एवमक्त्वायं इहखलुधरेहिं भगवंतेहिंदसवम्भचेर समाहिदृष्टाणपन्नताजोभिक्व
सोच्चानिससम्भ संजम बहुले संवरवहुले समाहिबहुले गुत्तेगुत्तिन्दिए गुत्तवंभयारी सया अप्रमत्ते विहरिज्जा कयरे

सांभल्यो भगवता एवं अस्थातं कथोतं भगवते श्रीमहावीरे इमक्त्वा इह प्रवचने निश्चयेनस्थविरैः भगवद्भिः इहजिन शायनने विषेस्थविर
भगवंते ते दसवम्भसेवन समाधिस्थानानि कथितानि दशवृद्धाचर्याना समाधिस्थानकप्रख्या ऋषिस्वरैकज्ञा १ यानि भिन्नुः श्रुत्वा ये साधु भगवंत

सखर बहुल गुप्त गुप्तेन्द्रियो गुप्त ब्रह्मचारी सदा अप्रमत्त सन् विहरेत् इति जम्बूखाश्रितः प्रश्नवाक्यं अलारुधर्मास्त्रासी प्राह इमे खलु तेषुरेहि भयदन्ते हिं दसवक्ष्ये रसमाहिदृष्टाणा पन्नता जेभिक्व सुत्तानि सस्यसयमबहुले सखर बहुले सभाहि बहुले गुप्ते गुप्तिं दिए गुत्तवभयारी सया अप्रमत्ते विहरेज्जा हे जम्बू इत्यानि प्रत्यक्षं वक्ष्यमाणानि खलुनिश्चयेन तानिस्थविरैर्भगवद्भिर्दशवक्ष्ये सभाधिस्य जानानि शब्दतः अलानि प्रप्य अर्थतोह्यवधार्यभिर्जुः साधुः सयम बहुलः सभाधि बहुलो गुप्तगुप्तेन्द्रियो गुप्त ब्रह्मचारी सर्वदा अप्रमत्तः अप्रतिबद्धविहारीसन् विचरेत् तानि सभाधि स्थानानि निरूपयति तं जहा विविताद् सयणासणा इंसे विज्जा सेनिगन्धेनो इत्यो पशुपडगसंसत्ता इस यणासणा इंसेविताहवइ सेनिगन्धे तद्यथा तानि यथा सन्ति तथा निरूपयामि हे जम्बूसनिग्रन्थो भवेत् स इति क यो विवक्तानि स्तो पशु नपुंसकपडगादिभि विरहितानि शयनानि पटिकासंस्कारकादीनि अर्थात् शयना

भिक्वसु सोच्चानिसक्क संजमबहुले संवरबहुले सभाहिबहुले गुत्तेगुत्तिं दिए गुत्तवभयारी सया अप्रमत्ते विहरिज्जातं जहा विविताद् सयणासणा इंसेविज्जा सेनिगंधेनोइत्योपशुपंडग संसत्ता इंसयणासणा इंसेविता हवइ तं

स्थानानि श्रुत्वा अर्थतो निसक्क संजम बहूले साधूचारिति या जेस्थानकनेसांभली संयमपाले आश्रवेकरीरहित घणी समाधिसहित गुप्तेन्द्रियः इंद्री गुप्तकीर्णं नवगुप्ति सेवनात् नववृक्षचर्यनी वाडिपाले सदा अप्रमत्तो विहरेत् सदासर्वदा अप्रमत्तयकोविचरे तं जहा ४ विविक्तानि शयनासनानि प्रलकापादप्रोक्तानि शेषवते विविक्त कहतां एतलेवनेरहित उपाश्रयादिक सेवेतनि ग्रंथ साधू दाहीये स्तिपसूपंडके करीअना कीर्ण अख्यासरहीत नोस्त्रोपशुक्तोवच्यासानि शयनासनानि नहीस्त्रोतिरयंचनपुंसकेकरी शयनासन व्यासङ्गआके शयनासनानि सेव्यसानस्य शयनासन सेवताथका

द्विना न्यायानि संभूतं कार्येन अनुभवेत् अथ अन्यथापि यः स्त्री पशु पटकादि रक्षितस्थानानि सेवेत सतिग्रन्थं भवेत् इत्यर्थः अथ व्यतिरेकेण अर्थनाह
 व्यतिरेकः तस्मिन् यत्र भूतं शोभत्य. व्यतिरेकः अस्ति यस्य भवेत् व्यतिरेकः व्यतिरेकं दर्शयति नो इत्यो पशुपटकास सत्तादं सयणासणादं सेविताहमद्वेनि
 मन्त्रे हे नमोभिनयन्तां नो भवेत् रुकः यः स्त्री पशुपटकादिभिः सेविताना शयनासनानां सेविता उपभोक्ता भवेत् इति वचनं नुत्वा शिष्य, प्राप्ता त
 स्मिन् प्रायश्चित्तात् हे स्त्रीमन् तत् पूर्वोक्तं कथं केनोत्पत्ति प्रकाशेति चे दिवं यदि मन्त्रे इति शिष्येण प्रष्टव्ये सति आचार्य आह निगन्तस्मिन् इति
 पशुपटकासत्तादं भयनासनाद भवेत्मापशुपटकासत्तादं वाक्यं वाच्येति शिष्याया सनुपज्जिज्ञा भवेत्वालभेज्जलभाय वापा उणिज्जादौहका
 निवारासायक रक्षिणा केवलिनपशुसाधो धनानांभेजेका तन्नाखलुनो इति पशुपटकासत्तादं सयणासणादं सेविताहमद्वे निगन्ते १ हे शिष्यस्त्वन्
 निवर्तने स्त्री पशुपटकादिभिः स समाश्रितशयनासनानि सेव्य मानस्य नियन्त्रस्य तन्मन्त्रवर्धधारिणोपि साधोर्वह चरेत्पशु उल्लयते इत्ता स्त्री सेवेवानसे वे
 या यद्यथा अन्यथा सपि भगवत्पशुनादि सहितं स्थानं स्थितं वृत्तचारिण साधुं दृष्ट्वा श्लाघ्यव्यते किं भयं एतादृशो विरहानां सयना रुतानां सेवे
 मन्त्राणां भवेत् नमा आत्मनः ज्योतिर्मित्यन्तापहत चित्ततवामिष्यावो दयादेव स्त्री सेवने मेधने नवलस्य सक्त जीवाना वधीजिनेः गोहः

कार्त्तिके च आश्विनाह निगन्त यत्कामवन्तु इति पशुपटका ससत्तादं सयणा सयणादं सेवमाणस्त्वन् भयारीस्य वं भवेत्से

निवेदयेत्तन्मन्त्रं आचार्य व्यासमहिषे त ययनाशनादियेवपशुनादिवे नही ते निगन्त साधुद्वे ५ आचार्याः आहः शुक्रकहेन्द्रे नियग्रस्य नियग्र साधुने
 निवेदयेत्तन्मन्त्रं आचार्य व्यासमहिषे त ययनाशनादियेवपशुनादिवे नही ते निगन्त साधुद्वे ५ आचार्याः आहः शुक्रकहेन्द्रे नियग्रस्य नियग्र साधुने
 ययनाशनादियेवपशुनादिवे नही ते निगन्त साधुद्वे ५ आचार्याः आहः शुक्रकहेन्द्रे नियग्रस्य नियग्र साधुने

तत्कालं वा इत्यादि रूपः संप्रय उत्पद्यते पुनर्न भवचारिण कोद्यालो पशुपण्डकादिभि र्भेद्युनेच्छा उत्पद्यते पुनर्न भवचारिणः साधोर्न भवचर्यो विचिकित्स
उत्पद्यते मया बृहचर्यपालने एतावत्सहकष्टं विधीयते तस्य बृहचर्यकष्टस्य फल भविष्यति नवा तस्मादरमे तेषां सेवनं एतेषां सेवने नतु सांप्रतं मम सुख
जायते एतादृशीमिति समुत्पद्येत वा अथ वा भेदधारित्रस्य विदारणं विनाशं लभेत् वा अथ वा उत्सादं कामेन पारवश्यं प्राप्नुयात् वा अथ वा तादृशे
स्थितिं संहितानि स्थानानि सेव्य मानस्य साधोर्दीर्घकालिकं प्रचरकाल भाविस्थितिं सेवनाभिलाषोत्कर्षत आहारादौ अर्वाचिर्निद्राराहिल्यादि दीर्घे
रोगोदावज्वरादि. आन्तकः शीघ्रं प्राती भूलादिः रोगश्च आतङ्गश्च अन्ययोः समाहारो रोगातकंशरीरे भवेत् यतो हि कामाधिक्यात् कामिनांशरीरे
दशकाम भावाजायन्ते यदुक्तं प्रथमे जायते चित्तादितोये द्रष्टुमिच्छति ततोये दीर्घनिः श्वास चतुर्थे ज्वरमादिशेत् पञ्चमे दह्यते नात्रं षष्ठे भक्तां नरो
चते सप्तमे च भवेत्कम उत्सादश्चाष्टमे तथा नवमे प्राण मन्दे हो द्यते जीवितत्वजेत् कामिनं मदनीहिगा दशसञ्जायते ह्यमी इति स्त्री दर्शनादशभावा

कावा कंखावा विततिगिच्छावा सधुपाज्जिज्जा भयंवालाभिज्जा उत्सायंवा पाउणिज्जा दीहकालीयंवारोगायकं हविज्जा
केवलपशुताओ धम्माओमसिज्जा तस्माद्युनोदत्थिपमुपंडग संसत्ताइं सयणासणाइं सेवित्ता भवइ सेनिगंधे ॥ १ ॥

विनाशलभितेफलप्रति सदेहजपजे होयके न होइ भेदचारित्तो नासपामी उत्सादं कामग्रहं वा अथवा प्राप्नुयात् उत्साद उपजे प्रभूतकालिभावी
दीर्घकालताइं दावज्वरादिशूलकादिरोगातकोभवेत् दावज्वरादीक रोग जपजे केवली प्रज्ञात् धर्मात् अस्थिते केवलीनो भाष्यो धर्माधी अष्टह्वे
तस्मात् न पशु क्लीब व्याप्तानि तस्मात् तिणे कारणे नियंथ स्त्री पशु नपुंसक शयनासनादि सेवनात् शयनासन सेवेनही स नियंथी

चारिणोपि ब्रह्मचर्यं शङ्का एनां सेवामि न सेवामि वा इत्यादि रूपा वाऽथवा आकांक्षाऽप्येतानां पदानां पूर्ववदेयम् अर्थो ज्ञेयः नवर तस्या द्वाते तस्मात्
शङ्कादि दोष प्रादुर्भावात् खलु निश्चयेन निग्रम्य स्त्रीणां एवाग्रे स्त्रीणामेव वा केवलां कथां न कथयेत् २ इति द्वितीयं ब्रह्मचर्यं समाधिस्थानं एषाद्वितीया
या टिका अथ तृतीया भाह नोनिगम्यो इत्योहिं सद्धिं सनिसिज्जागए विहरिताहवइसेनिगम्ये तं कहमिति चेत् आयरियाहनिगम्यस्स खलु इत्योहिं
सद्धिं सद्धिं सिज्जागयस्स विहरमाणस्स वम्भयारिस्स वम्भचेरेसङ्गा वा तस्या खलुनो निगम्ये इत्योहिं सद्धिं सिज्जागए विहरेज्जा ३ सनिगम्यो भवेत् यः

गायंकहविज्जा केवलपन्नत्ताओ धम्माओभंसिज्जा तस्याखलुनोनिगम्यं ये इत्योणं कहं कहिज्जा ॥२॥ नोनिगम्यं योइत्योहिंस
द्धिंसंनिसिज्जागए विहरिता हवइसेनिगम्यं ये तं कहमिति चे आयरियाहनिगम्यं यस्स खलुइत्योहिंसद्धिसंनि सिज्जागयस्स

प्रकार उपजे भेदं वा लभेत् चारिवथी अष्टहुवे जन्मादं वा प्रापयेत् हन्माद अथवापाने दीर्घकालिकं रोगातंकवा भवेत् घणकाल स्यादं तेहने
प्ररीरे रोगहवे केवलि प्रज्जस धर्मात् अत्यते केवली भाषीत धर्म्यथीचूके तस्मात् कारणात् खलु निश्चयेन न स्त्री पशु नपुंसक संसक्तानि शयनासनानि
तिणिकारणे स्त्री पशु नपुंसकसहित शयनासन सेवेनही स साधुर्भवति ते साधुकहीइ ननिग्रंथ साधु स्त्रीणां कथां कथयति ते माटे साधुस्त्रीनी कथा
कहे नही ७ न साधू स्त्रीणां सार्द्धं निषद्यगत विचरेत् नही ननिग्रंथ साधू स्त्रीजाति संघाते वाजोठ प्रमुख आसने एकठा विचरणहार स्त्रीवेसो
जठपछो घडी २ काचीनकल्ये स निग्रंथः एहवो ते साधू तत् कथमितिचेत् केन कारणेन तल आचार्यकहे निग्रंथस्य साधो साधुने खलु निश्चयेन
स्त्रीणां सार्द्धं आसनाद्यपविष्टस्य साधोः निग्रंथा साधू स्त्रीजाति सार्थे आसन प्रमुखतीहविठानरहे विहारं कुर्वतः विहरे तेहने ब्रह्मचर्यवतः ब्रह्मचर्यं

स्वोक्तिं साहं निषिद्यानिषेधादिति अस्या इति निषद्यापट्टिकापोठ फलक च तु अकायाशनान्निषद्यापठ स्थित सन्निविहतां श्रवसागान भवेत् कोर्वा द'
 कर्मिणः सः उक्तं अन्तर्भावेन उपविशेत् सनिषन्दो भवेत् अत्रायं सप्रदायः यत्वा सने पुरा स्तो उपविष्टा भवति तत आसनान् स्त्रिया उल्लिताया सत्या
 मन्त्रोऽन्तरं तम् आसनं सार्धादप्यभिगतयोयं भवति तं कहं मिति चे आयरियाह अन्यो पदयोः पूर्ववत् निगन्त्यस् खलु इत्यो हि नि
 सत्तस्य सन्निविहतां साहं निषद्यापठस्य प्राप्तस्य विहरमाणस्य तत्र स्थितस्य बृहच्चरिणो बृहच्चर्ये गङ्गादयो दीपा उत्पद्यन्ते तस्मात्कारणात् खलु
 निषन्देन निषन्दः श्यामि सप्त एकवासनेगत प्राप्ताः सन्तो विहरत् नोपविशेत् इ इति दृतीयं बृहच्चर्यस्थानं एषा दृतीया वा टिका इ नोनिगन्त्ये
 न्त्वात् इ इति सप्तोदरात् नर्गोरनाह आलो दृत्तानिक्तात्ताहदर वेतिगन्त्ये त कहमिति चे आयरियाहनिगन्त्यस् खलु इत्योष इन्द्रियाहं मणो
 र्वाहं नगान्तरं श्यामो एसापण्य निक्तायमाणस्य वन्मयारिस्मयन्त्येरे सद्वावाकखावाविति किञ्चवा समुपज्जिज्जा भेयं वालभेज्जा उन्माय वा पाड

विभरमाथल्लवभयारिस्मयभवेत्संकावाकांवावा विततिगिच्छवा समुपज्जिज्जाभेयंवालभिज्जा उन्मायंवापाडगिज्जा
 द्वाहकालियंवा रंगायकांरुविज्जाकोवलिपन्नताश्चो धम्याश्चो भंसिज्जा तद्वाखलुनोनिगंघेइत्योहिंसविंसनिमिज्जागए

यतनंयपि बुद्धये बुद्धयेनियं अका वाद्य काष्ठा ऊपजे बुद्धयेने विषे स देह उपजे पातु केनपातुं एहवीस का उपजे भेद वा लभेत् उन्माद भा
 उन्माद उन्माद रं वाप्यात् दीर्घकालिक संवधि रोग ऊपजे रोगातक रोग ऊपजे भवेत् दीर्घकाल केवली प्रज्ञप्त धर्मात् अस्यते केवली कथित धर्मधर्मा
 धर्मे भं तस्मान् निषन्देन निषयः स्तोपा कया कययत् स्तोसाहं एकासतेनिषीदति साधुः स्तो साहं नविहरति स साधूनि ग्रंथोभवति ते साधुनिग्रंथ

स्थिजा दीहकालिय वारोगायं कंह विज्जाकेवलि पस्सताओ धम्माओभं सिज्जा तम्हाखल्लोनिगन्थे इत्थीणं इन्द्रियाद्मणोहराद्मणोरमाद्मं आलोइज्जा निज्जाइज्जा ४ सनिग्रन्थो भवति, स इति कः य स्त्रीणां मनोहराणि मन हरति दृष्टमात्राणि चित्तं आलिपन्तीति मनोहराणि पुनर्मनोरमाणि मन रमस्यशुचित्वमानानि आह्लादयन्तीति मनोरमानि इदृशाणि इन्द्रियाणि नयन वदन जघन वलःस्थलनाभि कणादीनि प्रति आलोकायिता समन्ता दृष्टानिधातानितराभ्यातानि ध्याता दर्शनादनन्तरं अतिशयेन चित्तयितायो न भवेत् सनिग्रन्थो भवति इत्युक्ते शिष्यः पृच्छति तत्कथमिति चेत् आचार्य आह हे शिष्यानिग्रथस्य खलु निश्चयेन निग्रंथः स्त्रीणां मनोहराणि इन्द्रियाणि न आलोकायितानसमन्ताद् दृष्टा अथ वा न ईषदपि दृष्टान च तानि इन्द्रियाणि निधातानितराश्चित्तयितान भवेत् स्त्री इन्द्रियाणा रागीन दृष्टानितराभ्याता साधुर्नयवेदित्यर्थः ४ इदं चतुर्थं ब्रह्मचर्यं समा

विहरिज्जा। ३। नोनिग्वंथेइत्थीणं इन्द्रियाद्मणोहराद्मं मणोरमाद्मं आलोइतानिज्जाइताभवतिसिनिग्वंथेतंकह्वितिचे
आयरिआहनिग्वंथस्यखलुइत्थीणं इन्द्रियाद्मं मणोहराद्मं मणोरमाद्मं आलोइतानिज्जाइमाणास्सवमयारिस्सवमचरेसंका

जाणवो न निग्रंथः स्त्रीणां इन्द्रियाणि मनोरमाणि दृष्टा मनसिहर्षं न यति निग्रंथ साधुस्त्रीनां मनोहर आशि प्रमुख इन्द्रोदेस्त्रीने मनहर्षन ऊपजे जीवेएतत्ते एकांद्मंसं द्रके एहं आलोकोनोईने नितराभ्यांनवान् नभवति षण्णंरूपादिकोचितवणहार न होइ स निग्रंथः साधुः तत् कथमितिचेत् ते किमआचार्य आह आचार्यकहे निग्रथस्यसाधुनेनिश्चे स्त्रीणास्त्रोना चक्षुरादीनोइन्द्रियाणी मनोहराणीभलां मनोरमाणिमनमे सुखदाईआलोकायमानस्य दृष्टिमांहीजरहताने नितराभ्यायमानस्यषण्णं रूपादिकायां न करतानेब्रह्मव्रतधारिण ब्रह्मचारीसाधुनेब्रह्मचर्यं ब्रह्मचर्यनेविविषयकाकांक्षावांक्षा ब्रह्मचर्यनेविविषे

विज्याय ४ एषा स्वर्गाया टिका अथ पञ्चमी प्राश् नो निना दे इत्येषं कुडन्तर सिवा दूस्तरसि वा भित्तिन्तरंसिवा कर्दयसहं वा रुद्रयसहं वागीय रुद्रयान्त्यसदंवाकन्दिय सहया पिलपियसहंवा सुणिताहवरं सेनिगंधितं कव भित्ति चे आयरियाहनिगंधयसखलु इत्येषं कुडन्तरसिवा दूस्तरं सिवाभित्तिन्तरं सिवा कूटय सहंवा रुद्रय सहंवा दसियसहं वाधषि य सहं वा सुणमाणस वंभयारिस्वन्नचरे सह्या वा कथा वा विति प्रिच्छा या समुपजिज्ञा भय वालभिज्जा उन्माय वामाउणिज्जा दीहकालियं रोगाय कं हविज्जा केवलपणत्ताभी धम्माभीभं सिज्जा तन्हा खलुनोनिगंधे इत्योप कुडन्तरं सिवा दूस्तरं सिवाभित्तिन्तरंसिवा कूटयसहंवा रुद्रय सहंवा वाधषिय सहंवा विलपिय सहंवा सुदमानि विहरन्त्या ४ सुनिगंधो भवेत् स इति कः य कुथान्तरे कुडं पापाणरचितं तेन अन्तरं व्यवधान कुथान्तरं तस्मिन् कुथान्तरैस्त्रित्वा

वाकंवावावितिगिच्छावा समुपजिज्ञाभे यवालिभिज्जाउन्मायवापाउणिज्जादीहकालियवा रोगायकं हविज्जाकेवलि
पन्नत्ताभी धम्माभीभं सिज्जा तन्हा खलुनिगंधेनोद्वलीयं इन्द्रियाद् मणोहराद् मणोरमाद् आलोद्वतानिज्जा
एज्जा ॥४॥ नोद्वलीय कुटं तरसिवादूस्तरंसिवा भित्तिगंधंसिवा कूटय सहंवा रुद्रय सहंवागीयसहंवाहसियसहंवा

भद्रं समुपपद्यते ते धर्मेन विधे सदेहकपजे भेद वालभेतुधर्मेनोभेदपडे दीर्घकालकषणकालेजपनो रोगातंकंभवेत् रोगादिक जपजे केर्वाल प्रज्ञातात् केव
भोक्कियता धर्मयपी भद्रोप तस्मात् निखयेन ननिगंधं स्त्रोणां चक्षुरादीनि इन्द्रियाणि मनोरमानि मनोहराणि आलोक्यजोर्दने नितराध्यानवान् न
भवेति वा माय ८ साधं न स्त्रोणा प्लोजातिना कुप्यतरिषुभीतिते आंतररहि नही पापाणमद्र भीत दुष्यांतरिषु वा परियरने आंतरे रहि नही भित्तितरिषु

सूत्र

भाषा

इत्यथाहारः दूष्यान्तरेवा वल्ल रचितमित्यन्तरे परिच्छेदाया अन्तरेस्थित्वामित्यन्तरे मृत्तिकापक्वेष्टिकाणांभित्ति व्यवधाने स्थित्वा वा इत्योण इति स्त्रीणां कूर्यसहं सभोग समये भोक्तुर्भन प्रसक्तये कीकिलादिविहग शब्दानुरूपं कूजित शब्दं पुनः स्त्रीणां रुदित शब्दं भोग समये प्रेसकलहजनिनतं रोदन शब्दं वा अथ वा पुन र्गीत शब्दं वा पञ्चमरागादि हुङ्गार रूपं गीत शब्दं वा अथ वा पुनः स्त्रीणां हसित शब्दं कह कहादिकहा स्त्रीत्यादिकाऽहाइदंत नि कासनोद्भव शब्दं स्तनित शब्दं वा भोग समये दूरतर घनगर्जितानुकारि शब्दं वा क्रन्दित शब्दं वा प्रोषित भर्तुं काणां विरहिणीनां भर्तृवियोग दुःखात् जातं वा अथवा विलपित शब्दं भर्तृगुणान् स्मारं २ प्रलापरूप शब्दं प्रतिपद्यः श्रोता न भवति स निग्रथीभवति इति श्रुत्वाश्रयः पृच्छति तत्कथ केन कारणेन यदेव श्रुयते इति श्रुत्वा आचार्य आह हे शिष्य खलु निश्चयेन कुद्यान्तरादिषु पूर्वोक्त स्थाने स्थित्वा स्त्रीणां पूर्वोक्तान् कूजितादिशब्दान् श्रुत्वातो निग्रथस्य बृहत्कारिणीऽपि बृहत्चर्ये शङ्खावाकांचावा इत्यादि ये दीपा उत्पद्यन्ते तस्मात्कारणात् खलु निश्चयेन

यथियसहंवाकादियसहंवा विलवियसहंवासुणिता हवद्दसीनिगंधे तं कहमितिचे आयरियाह निगंधंशस्व खलुइत्योणं हुङ्गतंरसिवा जावविलवियसहंवासुणमाणस्व वंभयारिस्त्ववंभचेरेसंकावा कंखावा वितितिगिच्छावा समुपपिज्जिज्जाभियं

वा भोतिने श्रान्तरे रहेइनहो इटमइभोत कुजित शब्देवा शोगने अवसरे बोलवो रुदितशब्देवा भोगने अवसरे रुदन शब्द गीतशब्द हसितशब्दंवाहसवानोशब्द स्थानितशब्दंवा गार्जारवसब्दने करनी क्रंदितशब्दं वा विरहिणी नोआ क्रंदशब्द कादियसहं वा विलपित शब्देवा विलविय सहं वा गुणसभारोऽर विलाप करे रोवेते शब्दइह वां सांभलणहारनहोई ननिग्रंधः ते साधुः कहीये तत्कथमितिचेत् ते किम आचार्याः आह आचार्य

मैथुन सेवनं पुनस्ताभिरवसप्त पूर्वक्रीडित गृहस्थावस्थायां पुरो द्युतादिक्रीडन कृत तस्य अनुसर्त्तामुहृषित्तयितो नो भवेत् स साधुर्भवेत् इत्युक्तेः
श्रियः प्राह तत्कशमितिचेत् तदाचार्याह हे श्रिय खनु निश्चयेन स्त्रीभिः सह पूर्वकृतं रतं मैथुनं पूर्वकृत द्युतादिक्रीडितम् अनुस्मरत वारं २ चिन्तयतो
नियंयस्य साधोर्वृहचारिणो बृहचर्ये शत्रादयो दीपां छत्तयन्तो तस्मात् खनु निश्चयेन नियंयः स्त्रीभिः सहपूर्वरतं पूर्वक्रीडितं प्रति अनुसर्त्तान् भवेत्
स साधुर्भवेत् इति श्रष्टं बृहचर्ये समाधिस्यानम् इति षष्ठीवाटिका अथ सप्तमीं प्राह नो निगंधे पणियम् आहारं आहरेत्माहवहरेनिगंधे तं कहमितिचे

नगंधेतकहमितिचेआयरिआह निगंधस्य खलुइत्यौणं पुष्परयं पुष्पक्रीलियं अणुसरमाणस्त्वबंभयारिस्त्व वंभचरेहेसंका
वा कंखावा विततिगिच्छावा समुपज्जिज्जाभेयंवालभिज्जा उन्मायंवा पाउणिज्जा दीहकालियंवा रोगायकंहविज्जा
केवलपन्नताओधक्काओ भंसिज्जा तक्हाखलुनोनिगंधे इत्यौणपुष्परयंपुष्पक्रीलियअणुसरज्जा ॥६॥ नोपणीयंआहारं
आहरित्ता भवइ सिनिगंधेतं कहमिति चेआयरि आह निगंधस्य खलुपणीयं पाणभेयणं आहारिमाणस्त्वबंभयारिस्त्व

निश्चयेन स्त्रीणां पूर्वरतं पूर्वं भोग भोगव्या पूर्वक्रीलितं पूर्वइपासा रामति करी तत् अनुस्मरण मानस्यते संभारता साधुने बृहवृत्तधारकस्य दृह
वृत्ते प्रकाकरे कांक्षा वा विततिकिच्छा वास मुत्पद्यते भेद वा लभेत् भेदपाप्मे छम्मादं वा प्राप्नुयात् दीर्घकालकं रोगातकं भवेत् केवलं प्रसप्त धर्मात्
अस्यते तस्मात् नियंय न निश्चयेन स्त्रीणां पूर्वरतं पूर्वक्रीलितं अनुस्मरन् भवति स नियंय ६ नहि प्रणीतं हतोपचितं आहारं आस्नाति स साधुः नहि

वापरियाह निगंधप्रपत्तु पणाय पाणभोयणं आहारमापणस्यवभयारिष्यवभचरे संका वा० तन्नाखलुनोनिगंधे पणायं आहरेज्जा ७ सनिगंध्यो भवेत्
यः प्रणीतहृत्तदृतादि विंदुकं उपपन्नपलत्वादत्यदपि सरस अत्यन्तधातु हृदिकरं कामोदोपकमाहारं प्रति आहर्मान् भवेत् यः सरसाहारं कृत् न
भवेत् सनिगंध्यः तदा गिण्यः पृच्छति तत्कथमिति चेत् तदा आचार्य आह हं गिण्य निगंधस्य साधोः खलु निगंधेन प्रणीतं सरसं आहारं भुञ्जानस्य
प्रत्यक्षारिजो बृहस्पत्येयमादयो दोषा उत्पद्यन्ते तस्मात् इत्यादि दीप प्रादुर्भावात् निगंधः प्रणीताहारकारी न भवेत् ७ इति सधमं बृहस्पत्यं समाधि
र्यानं इति भग्नमां पा टिका अद्याष्टमीं प्राह नो निगंधे अरमायाए पाणभोयणं आहरेत्ताहवदसे निगंधे तं कष्टमिति चेन्नायरियाह निगंधस्य
खलु अरमायाए पाणभोयणं आहरेत्ताहस्यवभयारिष्यवभचरे सदावा० तन्ना खलु नोनिगंधे अरमायाएपाण भोयणेभुञ्जिज्जाट सनिगंधो भवेत् योऽति

य भचरे सकावाकवावाविति निष्कावा समुपज्जिज्जा भेयवालभिज्जा उभायवापाउणिज्जा दीह कालियं वा रोगा
यंकरविज्जा केवलित पन्नताओ धम्माओ मसिज्जातन्हा खलुनो निगंधे पणायं आहार माहरेज्जा ॥७॥ नो अइमा

नापंधं यध्पुहतने भरतं पद्वो आहार तेहनाकरणहारहवे नहो स निगंध तत्कथमितिचेत् आचार्यो आहः निगंधस्य हतोपचिताहारं भुंजमानस्य
साधुने निगंधे प्रणीतभूयता चूरिमा प्रमुपनो आहारकरताने बृहस्पत्येयं शंकावा कांक्षावा विचिकित्सावा समुत्पद्यते भेदंवा लभेत् उक्तादंवा
भाह्वायाए दीर्घकाश्चिकंमा रोगातकं भवति केवली प्रप्रमात् धर्माय् भंस्थते तस्मात् निगंधेन नहि भवति निगंधः हतोपचितं आहारस्य कर्ता स
निगंधः ते साधु कर्त्तव्यं नहि साधु प्रतिमावाया भक्तपानं पृच्छतिः स साधु निगंधसाधुः शुक्पने ३२ कवलाक्कीने २८ नपुंसकने २४

मातया द्वाविंशत्कवलाः पुरुषाणां आहारस्य माता ततोधिकारं पानकं द्राक्षासर्करादेर्जल आहार्तान भवेत् यतो हि आगमे पुरुषस्य द्वाविंशत्कवला आहारमाताः स्त्रियस्तु अष्टाविंशति कवलयैः आहार माता नपुंसकस्य चतुर्विंशतिकवलैराहारस्य माता उक्तास्ति बृहदारण्यको हि अधिकाहारपानीयं न करणोयं इति श्रुत्वाग्निष्य पृच्छति तत्कथमिति चेत्तदा आचार्यप्राह निगंधस्य खलु अतिमात्रं आहारपानीयमाहन्तुर्माताधिकं आहारकर्तुं बृहदारिणो बृहचर्येयद्वादयो दोषा उत्पद्यन्ते तस्मात् शङ्कादि दोषाणां प्रादुर्भावात् खलु निश्चयेन निग्रंधो अतिमातयापानीय भोजनं वा नभुञ्जेत् न इत्यष्टमं बृहचर्यं समाधिस्थानं न इत्यष्टमो वा टिका अथनवभुञ्ज्यते नोनिगंधो विभूसाणु वार्दं हवद् सेनिगंधितं कद्द मिति चेत्आयरियाह निगंधे खलु विभूसावति एवि भूसि य सरिरे इत्यो जणस्तु अहि लसणिज्जो हवद् तथीणं तस्मद्दलीजणेणं अहि लसिज्जमाणस्तुवभंचरे संकावा० तन्मा खलु नो

याए पाण भोज्यं आहारिता भवद् से निगंधे तं कद्दमिति चे आयरि आह निगंधस्तु अद्दमायाए पाण भोज्यं आहारिमाणस्तु वंभयारिस्तु वंभंचरे संकावा कांखावा वितिगिच्छावा समुपपिज्जिजा भेयंवालाभिज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जादीहकालियं वा रोगायकंहविज्जा कीवलपन्नताओ धम्माओ भंसिज्जा तन्मा खलुनोनिगंधे अद्द

एप्रमाणो अधिकप्राणो भोजन आहारणहार न होइ ते साधुः तत् कथमितिचेत् आचार्यः आहः निग्रंधस्य निश्चयेन अतिमात्रयापान भोजन कुर्वतः साधोः मानयको अधिकप्राणोने आहारजिमे जीमत्ताने बृहचर्यं शंकावा कांखावा विचिकिच्छावा समुत्पद्यते भेदंवा लभेत् उन्मादंवा प्राप्नुयात् दीर्घ कालिकं वा रोगातंकं भवेत् केवली प्रज्ञावात् धर्मात् भस्सते तस्मात् निश्चयेन नहीं निग्रंध साधु अतिमात्राये घणोपांणो भोजन न भोगवे न जीमे

नित्य विभक्तियर्थस्य भवेच्चा ८ सनिर्देशो भवेत् यो विभूपात्रपातो नो भवेत् विभूपा सरोरशोभा अनुपपत्तियुक्तं अनुपपत्तिरु विधा तुं यौलं प्रस्यति
निविभूपात्रपत्ती विभूपात्रपत्ती वा शरीर शोभाकरणोपकरणेषु स्नान दन्तधावनादिभिः सस्नानकर्त्ता न भवेत्कसाधुर्वृत्तचारी रीत इत्वा तदा
मित्र याद तत्कथनिति चेन्नदा आचार्य आह खलु निवर्त्तननियं धं साधुर्विद्वेषानुवर्त्तिकः शरीरशोभाकारो विभूपात्रपातशरीरः स्नानाद्यलङ्घ्यत ततः पुमान्
यो भनन्त्य विभक्तियर्थेयः कालावधानोक्तोयो भवेत् ततोऽपि ततः पद्यान्तोजनेन अपि लपणी यस्य वृत्तचारिणो वृत्तचर्येणकादयो दीपा उत्पद्यन्ते

सादाण पाणभयत्वं भुजिज्ञा ॥८॥ नो विभूसाणुवादं भवद् सेनिनगंधि त कहमितिचे आयरिआहनिनगंधस्य खलु
द्विभूसावसिण्ण द्विभू मितय सरीरे इत्यिजगत्त आसिजमणिज्जेहवद्गतयोगं तस्य इत्यिजगत्तं अभिलसिक्जसाणस्यवं भ
यारिन्ना वंभच रे संका वा दावा वा वितिगिच्छावा समुपपजिजज्जा भेयंवालभितज्जा उत्सायं वा पाउणिजज्जा दीह

य निव्यं यं न साधु करण्ये ८ विभूपात्रुं पत्ती शरीर यस्मादिकनीविभूजानोकारणहार पुवेनही ते निव्यं य साधुर्तिकमद्रमजो स्थिप पृष्ठे ती ते स्थिरवने
आधार्येभ हेन नयो तिम्र य निचे कर्त्तने स्थिरपानो करणहार विभूपात्र अलङ्कत शरीरयको स्त्रोजनेने अभिलपनीय प्रार्थनीयपुवे तिवार पृष्ठे तेष
निव्यं यं न साधु नो अभिलपनीयता प्रार्थनीयतायकानि वृत्तचारीने वृत्तचर्यना सेवनहारने वृत्तचार विपे वृत्तचर्यनेविपे संकापापतो रुदेह कखा स्त्री
प्रभुभनोदादा पददन्तपत्ते विंया नही ते विचिकित्ता अतिसेकरी उपजे वा अद्रवा गेदचारित्रजो विनासपाप्मे वा अद्रवा दस्माद कामनो विकार
पाम भा अद्रवा दीर्घस्नान दन्तोक्तानरुप एषयो रोगदाधव्वरादिक आतकस्त्रादिक रोगपुवे केवली नाप्रपन्न भाषा ज्ञानदर्शन चारिच रपथीदया

तस्मात् शकादि दोषाणां प्रादुर्भावात् खलु निश्चयेन निग्रयो विभूषानुवर्त्तिको न भवेत् ८ इति नवमं बृहच्चर्यं समाधिस्थानं ॥ ८ इति नवमीवा टीका॥
अथ दशमी कथ्यते नो नि ङाथे सहैरुवस्मा गन्धफासाणुवार्द्ध भवेज्जा हवइसेनिगंधेतं कहमितिचेभारियाह निगंधस्य खलुसहैरुवरस गन्धफासाणुवार्द्ध न
यस्य वभचेरे संका० तस्मा खलुनोनिगंधे सहैरुव रसगन्धफासाणु वार्द्ध भवेज्जा १० स निग्रयो भवेत् स इति कः यः शब्दरूप रसगन्धस्यार्थानुपाती न
भवेत् शब्दरूप रसस्य गन्धस्य शब्दरूप रसगन्धस्यार्थानुपाती शब्दो भग्ननादिः रूपं स्त्री संबंधि
लावण्यं रसो मधुरादिः गन्धश्चन्दनागरकसूरिकादिः स्पर्शः कीमल लवक् सौख्यदः एषां भोक्ता साधुर्नस्यात् इत्युक्ते शिष्यः पुच्छति तत्कथमिति चेदा
चार्य आह निग्रयस्य खलुनिश्चयेन शब्दरूप रसगन्धस्यार्थानुपातिनो ब्रह्मचारिणी बृहच्चर्यं शंकादयोदोषा उत्पद्यन्ते तस्मात् शंकादिदोषाणां प्रादुर्भावात्
खलुनिश्चयेन निग्रयः शब्दरूपरसगन्धस्यार्थानुपाती विषयाचेवौनभवेत् १० एतदशमं बृहच्चर्यं समाधिस्थानानां संग्रह

कालीयं वा रोगायकं हर्विज्जा केवलिपन्नताञ्चो धम्माञ्चो भं सिक्का १ तस्मा खलुनोनिगंधे विभूसाणुवार्द्धसिंया ॥ ८ ॥
नो सहैरुवरसगंधफासाणु वार्द्धभवद् सेनिगंधे तं कहमितिचे आयरिआह निगंधस्य खलुसहैरुव रसगंधफासाणु

धर्मधकी भ्रष्टथावे चूके तेहभणी खलु निश्चये निग्रयं साधु विभूषावान् नभवति शोभानो करणहार नह्वे साधुगार ८ नही साधुः शब्दरूप रसगंध
स्पर्शानुपाती ग्राहको भवति नही साधूमागणा धवनकटाक्ष मधुरादि सुगंध कीमलादिक नो आश्रयणहारहोइ ते निग्रयं साधु तत्कथमितिचेत्
आचार्याः आहः निग्रयस्य निश्चयेन शब्दरूप रसगंधस्यार्थानुपातिन ग्राहकस्य निग्रयं साधुने निश्चे मासणां वचनकटाक्ष मधुरादि सुगंध कीमला

भोगान् यथाकृपान् प्राह त जहा ज विविधित्तमप्याह्वं रहियथी जर्णय वमर्षेरस्वरकड्डा आलयतु निसेवए १ साधुर्वृहचारो त आलय त उपायय
निनेव । उपदपूर्व त क य आलयो विपक्ष एकांतभूतः तत्रत्यवास्तव्य स्त्रीजनेन च ग्राहत् पशुपंडकोरपि रहितः पंडकयद्वे न नपुंसक उच्यते कालाकाय
विभागतत साध्याजन याज्ञानचारियल 'विविक्तल' ज्ञेय यदुक्तं अड्ढनी पवित्रएमोत्तुं वयणाकालमेवय सेसकालमिहनीओनीयाउ अकाल
सागोपो १ तन्मात् य आलयज्यादिभिरसेवितस्तं आलय वृहचारो साधुय निपेवते इत्यर्थः पुनर्यद्यालय अनाकीर्णो गृहस्थानां गृहात्स्वर्गा
निमर्ग वृहचर्येव रथार्थं योहि भ वृहचर्यं रचितुमिच्छति स एतादृशं उपाययंनिपेवते अत्र लिङ्गव्यत्ययः प्राकृतत्वात् १ मणपद्माय जण्णिं काम

वाहयस्य भयारिरम वंभचेरे संका वा कांछा वा विततिगिच्छा वा समुप्यजिजजा भेयंवालभिजजा उन्मायं वापाउ
णिजजा दृहकालीयं वा रोगायकं हविजजा केवलपन्नताओ धम्माओ भंसिजजा तम्हा खलुनोनिगंधे सहसस्खव
गंधकासागा वाह्विविजजा दसमे वंभचेरे समाहिठायो भवइ भवति इत्यसिलोगा तं जहा जं विवित्तमणाइन्नं

दिकर्मा आययपहार वृहचारोने वृहचर्यं प्रकावा कलावा विचिकिच्छा अथवा समुत्पद्यते भेदवालभेत् उन्माद वाप्राप्त्यात् अथवा उन्मादकं पाने
दोर्देकालिकरोगा तं कं था भवेत् चिरकालस्यायो रोगहुवे केवलो कथित धर्मात्पश्टोभवति धर्मथी चूके तस्मात् निश्चयेन नही निर्गुंध सद
अप रसगधसर्गानुपातो भवति स निर्गुंध एतानि द्वाग्नवृहचर्यं समाधिस्थानान्युक्तानि भवन्ति एदश्ववृहचर्यं समाधिस्थानक कक्षां एणे अधिकारो स्त्रीक
करेहे १० यः विविक्तो रहस्यमत. अनाकीर्णः ये विविक्त एकांतनिरव्यंजन स्त्रीजनेन रहितं स्त्रीजने कीरि रहित वृहचर्येस्य रजार्थं वृहचर्यनीरजानि

तस्मात् शंकादि दोषाणां प्रादुर्भावात् खलु निश्चयेन निग्रयो विवक्षानुवर्तिर्को न भवेत् ८ इति नवमं बृहत्चर्यं समाधिस्थानं ॥ ८ इति नवमीवा टीका॥
अथ दशमी कथ्यते नो नि ग्राये सहस्रवत्स गन्धपासाणुवाद् भवेज्जा श्वद्वेतिगंधेतं कहमितिचेत्पारियाह निगंधस्य खलुसहस्रवरस गन्धपासाणुवाद्
यस्य बंधवेरे संका० तन्हा खलुनोनिगंधे सहस्रव रसगन्धपासाणु वाद् भवेज्जा १० स निग्रंधो भवेत् स इति कः यः श्वद्वेरूप रसगन्धस्यार्थानुपाती न
भवेत् शद्वश् रूपश्च रसश्च गन्धश्च शद्वरूप रसगन्धस्यार्थानुपाती तान् अनुपतति अनुयातीति शब्दरूप रसगन्धस्यार्थानुपाती शब्दो भक्षनादिः रूप स्त्री संबंधि
लावण्यं रसो मधुरादिः गन्धश्चन्दनागरकसूरिकादिः स्पर्शः कीमलः तक् सौख्यदः एषां भोक्ता साधुर्नस्यात् इत्युक्ते शिष्यः पृच्छति तत्कथमिति चेदा
चार्य आह निग्रंधस्य खलुनिश्चयेन शब्दरूप रसगन्धस्यार्थानुपातिनो ब्रह्मचारिणो ब्रह्मचर्यं शंकादयोदोषा उत्पद्यन्ते तस्मात् शंकादिदोषाणां प्रादुर्भावात्
खलुनिश्चयेन निग्रंधः शब्दरूपरसगन्धस्यार्थानुपाती विषयाचेवैनभवेत् १० एतदशमं बृहत्चर्यं समाधिस्थानं ॥ १० अथात्र सर्वेषां दशानां समाधिस्थानानां संग्रह

कालीयं वा रोगायकं हविज्जा केवलपन्नताञ्चो धम्मञ्चो भं सिक्का । तन्हा खलुनोनिगंधे विभूसाणुवाद्भिसिया ॥ ८ ॥
नो सहस्रवरसगंधपासाणु वाद्भभवद् सेनिगंधे तं कहमितिचेत्पारियाह निगंधस्य खलुसहस्रव रसगंधपासाणु

धर्मयकी भ्रष्टयावे चूके तैहभणी खलु निश्चये निग्रंध साधु विवक्षानुवर्ति नभवति प्रोभानो करणहार नह्वे साधुगार ८ नही साधुः शब्दरूप रसगंध
स्यार्थानुपाती ग्राहकी भवति नही साधुसामणा वचनकटाक्ष मधुरादि सुगंध कीमलादिक नो आश्रयणहारहोद ते निग्रंध साधु तत्कथमितिचेत्
आचार्याः आहुः निग्रंधस्य निश्चयेन शब्दरूप रसगंधस्यार्थानुपातिन ग्राहकस्य निग्रंध साधुने निश्चे मामणां वचनकटाक्ष मधुरादि सुगंध कीमला

पञ्चान्न पञ्चान्नान् साधु त जज्ञा ज प्रियविज्जमयादव रहिययी जर्णएव वभवेरअरवज्जहा आलवतु निषेवए १ साधुर्वरुचारी त आलयं त उपायव
निर्देवर्गयुपदुपान् त क य अन्त्यो विवक्त एकात्मतः तत्रत्ववास्तव्य स्त्रोजनेन च यददात् पशुपञ्चैरपि रहितः पठकयट्टे न नपुंसक उच्यते कालाकाल
विभागागत सन्ध्याजन आर्जो जनवाधियल 'विचिकित्वं ज्ञेय यदुक्तं अट्टमो पक्षिणएमानुं वयणाकालमेवय सेसकालमिदल्लीश्रोतेयात् अकाल
आरोयो १ तन्नात् य आलवज्यादिभिरवेवितन्त आलव युक्तचारो साधुय निषेवते इत्यर्थः पुनर्यथालय अनाकीर्णो गृहस्थानां गृहार्थवर्षा
विगमं युक्तव्यस्य रणार्थं रोहि च युक्तवर्षे रघितुमिच्छति स एतादृशं उपाययंनिषेवते अत्र लिप्तव्यत्ययः प्राकृतत्वात् १ मणपक्षाव जण्णिं काम

वाहुयसावभयारिरु वंभवेर संका वा काखा वा विततिगिच्छा वा समुपजिज्जजा भेयवालभिज्जजा उन्मायं वापाउ
पिज्जजा द्वाहकार्णीयं वा रोगायकं हविज्जजा केवलपन्नताओ धम्माओ भंसिज्जजा तन्हा खलुनोनिगंधे सदरसरुव
गंधफान्नाणु वाहुहविज्जजा दससे वंभवेर समाहिठार्थो भवइ भवति इत्यसिलोगा तं जहा जं विवित्तमणाइज्जं

दिकानो आद्रयगश्वार पुनश्चरोने युक्तव्ये अकाया कजाया विचिकिच्छा अथवा समुत्पद्यते भेदवालभेत् उन्माद वाप्राप्तुयात् अथवा उन्मादकं पार्से
दीर्घकान्तिकरोना तं कं वा भवेत् चिरकालस्यायो रोगगृहे केवलो कथित धर्मात्पट्टोभवति धर्मयो चूके तस्मात् निदयेन नही निर्गंध सवद
क्षय रम्यगंधयान्निपातो भवति स निर्गंध एतानि द्रव्यद्रव्यं समाधिसनान्युक्तानि भवति एदम्वृक्षवर्षं समाधिसनानक कक्षां एणे अधिकारे श्लोक
कोहेह १० य. विविधो नृपसमत् अनाकीर्णः ये विविक्त एकातनिरव्यं जन स्त्रोजनेन रहितं स्त्रोजने कारि रहित वृक्षवर्षस्य रक्षायं वृक्षवर्षनीरक्षाने

रागविवदुषा वंभचेररओ भिक्खूथी कहंतु विवज्जए २ अथद्वितीय बृहचर्य रतोभिबु स्त्री कथां विवर्जयेत् स्त्रीणां कथा स्त्री कथा तां लजेत कीदृशीं कथां सनः प्रह्लाद जननीं अन्तः करणस्य हर्षोत्पादिकां पुन कीदृशीं कामराग विवर्दनी विषय रागस्य अतिशयेन हृदिकर्त्री २ सप्तच्च संघबंधी हिं सङ्गहृष्ट अभिक्खण वंभचेररओ भिक्खू निच्चसोपरिवज्जए ३ ब्रह्मचयरतो भिक्षुर्नित्यशोनिरन्तरं सर्वदा स्त्रीभिः समं सख्यं अर्थात् एकासनिस्थित्वापरिचयं च पुन अमोच्यां वारं २ सकथां स्त्री जातिभिः सहस्थित्वा बह्वीं वार्तां परिवर्जयेत् सर्वथात्यजेत् ३ अङ्गपञ्चसंठाणं चारुक्कविद्येहिदयं वनः चेररओत्थीण

रहिदयं इत्थीजणेणय वंभचे रस्सरक्खट्ठाआलयंतु निसेवए ॥१॥ मया पलहायजणथी कामराग विवदुषी वंभचे ररओ भिक्खूत्थी कहंतु विवज्जए ॥२॥ समच्च सयवंत्थीहि संकाहंचअभिक्खण वंभचेर रओभिक्खू निच्चसो परिवज्जए ॥३॥ अनापञ्चंग सठाणं चारुक्कविद्येहिदय वंभचे र रओत्थीणं चक्खुगिअमं विवज्जए ॥४॥ कुर्दयंरुर्दयगीयं हसियंथणिय

अर्थ एवविषयः उपाश्रयः सेवएत् एहवे उपाश्रय सेवे १ मनः प्रह्लादजननी मनने हर्षनी जपजावणारीकामरागविवर्दनीं कामरागनीवधारण हारीएहवी बृहचर्यरत सन् भिक्षुशोलावृतपालणहार साधुस्त्रीकथांतु विवर्जयेत् स्त्रिनीकथा न करे वर्जो २ स्त्रिभिः समं संख्यः परचय स्त्रीसंघाते षणी परिचय सकथां च अमोच्यां वारं २ स्त्रीसंघाते वारं २ वार्तां न करे ब्रह्मचर्य रतः सन् भिक्षु ब्रह्मचर्यनेविषेरत साधु नित्यं स परिचय वर्जयेत् नित्य ते परिचय वर्जो ३ अंगानि शिरः प्रभृतीनि प्रत्यंगानि कुच कटाक्षादीनि अंग शिरआदि देहने प्रत्यंग कुच कटाक्षादिक मनोहर उन्नत उक्तापः प्रेषितः चारु मीठोबोलवु नजरभरोजोवु बृहचर्यरतः स्त्रीणां बृहचर्यने विषेरत साधुस्त्रीने चक्षुर्ग्राह्यं विवर्जयेत् स्त्रीनां मीठांवचन आंखिना कटाक्षदिष्टे नहीं नैल

भक्त माहारं तथा पान द्राव्या खञ्जर सर्करादिभिश्चितं पानौय नित्यशः परिवर्जयेत् सर्वदापरित्यजेत् सदा सेवनाद्वाह्यं स्यात् तथा ब्रह्म रतीभिस्तृयं
हारं पानौयं च क्षिप्रं शीघ्रं सदैव विवर्धनं कामोद्दीपकं भवति तदपि नित्यं परिवर्जयेत् ८ धम्मलब्धं भियं काले जन्तव्यं पणिहाणवं नाइ मत्तन्तुभुं
जिज्जा वम्मचेररओ सया ९ ब्रह्मचर्यरतः साधुब्रह्मचारी सदा अति भालं भालां उत्तिरिक्तं अतिमानं मानाधिकं आहारं नैव भुञ्जीत परं कीदृशं
आहारं धर्मेण लब्धं न तु विप्रतार्ययद्दहीतं तदपि आहारं भितं मानोपेतं तदपि काले नृही तुं तदपि आहार यात्रार्थं संयमनिर्वाहार्थं न तु दल
वोर्यादिद्वयार्थं नृहीतं तदाहारं कदाचित् सरसं अपि लब्धं तदा सदैव नभुञ्जीत कीदृशो ब्रह्म चारी साधुः पणिधानवान् पणिधानं चित्तस्थस्यैयं तदि
द्यते यस्य स पणिधानवान् चित्तस्वास्थ युक्त इत्यर्थं ९ विभूष परिक्लिज्जा शरीर परिमण्डणं वंमचेररओ भिक्खू सिङ्गारणं न धारण १० ब्रह्मचर्यरती

चित्ते कयाद्वि ॥६॥ पण्यियंभत्तपाणंतु खिप्पंमय विवड्ढणं । वंमचे र रओभिक्खू निच्चसो परिवज्जाए ॥७॥ धम्मलब्धं
भियंकाले जन्तव्यं पणिहाणवं । नाइमत्तंतुभुं जेज्जा वंमचे ररओ सया ॥८॥ विभूषं परिवज्जेज्जा शरीर परिमंडणं वंम

स्त्रीसुंरामतिकोषो तासज्जपजायो ब्रह्मचर्यरती भिक्तु नास्मरति कदाचित् न संभारिकवारिए ६ प्रणितं रस संसक्त भक्तपानं क्षिप्रं सदैव विवर्धनं
ज्जावजुंभदनुं जपजावणहार तत्काल ब्रह्मचर्यरतीभिक्तु शील वृत्तनोपालणहार नित्यं शदा परिवर्जयेत् एसरस आहारकरवो क्खंडि ७ धर्माधि
लब्धं भितं काले धर्माधि पाप्मोते पणिधोहं गोचरीवेलाइ यात्रार्थं संयमनिर्वाहार्थं चित्त स्वस्थोपेतं संयमना निर्वाहने अर्थे स्वस्थचित्त न अतिमाना
युनं भूंजीत षणो पेटमरीने खाइनही ब्रह्मचर्यरत सदा ब्रह्मचर्यने विषे सदारक्खे ८ शरीर सत्कार रूपं परिवर्जयेत् शरीरसोभावज्जं शरीरस्य

निम्नः गगारण परिममलत्वं मष्टनं नखं गगारोना सस्कारकरा अष्टाराधं परिवर्जयेत् शुनर्धं नृध्वयधारो विभूपा सम्यक् शब्दादिविहित गरीर मोभा
परितर्जयेत् १० सद्धि रत्नेय मन्त्रेय रसे फासेतन्त्रिय पञ्चविहेकामगुणे निचसोपरिवज्जए ११ द्रव्यचारीनिलयः सर्वदा शब्दं कर्णं सुखदं रूपं नेत्र प्रीति
करं सुनर्मन्त्रनासा सुनन्द तया रत्नं नयरादिकं तथैव स्वर्गं लब्धं प्रीतिकरं एवं पञ्च विधकाम गुणान् परिवर्जयेत् ११ अथ यत् पूर्वं उक्तं प्रंकाकां चादि
नृपञ्च स्वर्गं तन्मये एवम् दृष्टान्तेन द्रव्यति आलप्रोयो जगद्द्रव्योकाहायमणोरमा सध्वो चिवनारीणं तासि इन्द्रियदर्शिसं १ कर्णं चक्षुः श्रोत्रं
दर्शनं भूषाभित्ताजियपण्येय भक्तपाण्डव चरन्नाय पाणभोयणं गन्तभूषणमिदं कामभोगायदुज्जयानरसतनवोसिस्स विसन्तालवडं जहा इति तिसृभिर्गा
यभिः पुर्यालो व जगत्तये सत्ताभिर्भं गकारणाल्याह आलववैपकस्य नरस्य स्त्रीजनस्य च एतत्सर्वं द्रव्यं धातकरन्याज्यं इत्यर्थः आत्मानं द्रव्यचर्यं जोहित
च रत्नं भिन्नत्वसिं गारत्वं न धारए ॥८॥ सद्धि कवेय गंधिय रसेफासि तहेवय । पञ्चविहेकामगुणे निचसो परिवज्जए ॥१०॥

खान्जल्यो जगद्द्रव्यो कश्चाय मणोरमा संयवो चिवनारीणं तासिद्वन्द्विय दारिसणं ॥११॥ कुर्णं रूढं गीयं हसियं भुक्ता

परिममलना नाराधनं मदनं नय केय मृदं प्रमुख एहनो गोभाधर्जो द्रव्यचर्य रत्नोभिस्तु शीलवृत्तधारी साधु अंगाराधं न धारयेत् न गारने अर्थे धरे
नध ८ गगद्गगद्द्रव्य गंधने पिपे रसमयं तयाच निमज्ज पञ्चविधान् कामगुणान् पात्रे प्रकारे कामगुण प्रति नित्यं सः परिवर्जयेत् सदा बल्लो
भूषणं १० खान्तयः कोजनाकोर्यः जं छपाययस्त्रोसुं भयोक्ते स्त्री कथा च मनोरमावली स्त्रीनी कथा मनोहर कश्चिद्विद्वे स्तं स्वयः परिवर्जयो नारीभिः
मह भूषणोपरिपथ पणोदि नासा भूषणा इन्द्रियदर्शनं अने स्त्रीना ज चक्षुःश्रोत्रादिविद्वेषा ११ कुस्त्रोणा कृजितं कदितं गीतं स्त्रीना कृजितरोषं गीत

गवेषयतीति आत्मगवेषकस्तस्य वक्ष्यते ब्रह्मचर्यस्य किं भिन्नं तालपुटं विषयमिव यथा शब्द इत्यर्थे यथा तालपुटं विषयं तालुकं स्पर्शनमात्रा देववरितं जोजितं हन्ति तथा एतदपि त्वरितं ब्रह्मचर्यजोजितमपहरतीत्यर्थः तत् किं किं इत्याह स्त्री जनाकीर्णं आलयोगृहं उपाश्रयः १ पुनर्मनोरमाः मनोहरा स्त्री कथा १ च पुननारोणा सस्त्वः स्त्रीभिः सह एकासने उपविश्यनं परिचयकरणं पुनस्तासां स्त्रीणां रागेण इन्द्रियाणां नयनवदनस्तादादीनां दर्शनं १ पुन स्त्रीणां कूजितं तथा रुदितं पुनर्गीतं तथा हसितं पुनः स्त्रीभिः सहयुक्ता सनानि पुनस्तथा प्रणीतरसमन्ता पानसेवनं पुनरतिमालपानभोजनं १ पुनर्गानं भूषणार्थं शोभाकरणं पुनर्दुर्ज्या कासभोगा अधीरपुरुषैर्युक्तमशक्याः एतत्सर्वं ब्रह्मचर्यधारिणापरिहरणीयं १ दुष्कृपा

सिंयाणिय प्रणीयंभत पाणंच अद्भमायं पाणभोयणं ॥१२॥ गतमस्यमिदं च कामभोगाय दुष्कया नरस्यतगवेसिस्त्र
विसं तालउडंजहा ॥१३॥ दुष्कए कामभोगेय निचसो परिवज्जए । संकाठाणणि सव्वाणि वज्जेज्जा परिहाणवं ॥१४॥

हसितं पूर्वशुक्लानिभोगानि अशनानि हसवुं पाकिंलाजे भोगभोगव्या प्रणीतमन्तपानंच सरस आहारपाणी अतिमालायः पानभोजनमात्राशकौ अधिक आहारपाणो १२ गाल विभूषणं इष्टं च शरीरनीं शोभा भलीकरे तथा दुर्ज्या कामभोगा एतलावांता वृहचारो करे ती तेहने कामभोग जोजितं दीहिला जोजित जाइ नरस्य आत्मगवेषिणः जे पुरुष आपणा आत्मनोगवेषीके जाणेके आत्माने संसारशक्रीकाटु एतानि पूर्वोक्तानीं तालपुट विषयसदृशानि एजेपुठे कक्षां वीलते आत्मगवेषेने तालपुटसरीपाके १३ दुर्ज्यान् कामभोगान् एकामभोग दुर्ज्येयके नित्य सत्कार कामभोगं परि वर्जयेत् नित्य सदा कामभोगवर्जो तथा शंकास्थानानि सर्वाणि च वलीजे शकानां स्थानकते सर्ववर्जो वर्जयेत् प्रणिधानवान् ब्रह्मवान् परिहरे एकाग्र

एते सर्वेपि तं ब्रह्मचारिणं नमस्कृत्वान्ति तं कथो ब्रह्मचारी पुरुषः स्त्री जनो वा दुष्कारं कर्तुं मग्नय धर्मं करोति शीलधर्मं पालयति १६ एस धर्मो ध्रुवेणितएससएजिणदेसिए सिद्धासिज्जन्ति चाणेणं सिज्जास्यन्ति तहावरेत्तिवेमि १७ एष धर्मः अस्मिन्नध्ययने उक्तः ब्रह्मचर्यलक्षणो ध्रुवोस्ति परतीर्थं भिरनिषेधोस्ति तस्मात् प्रमाण प्रतिष्ठितः पुनर्नित्य त्रिकालेप्यविनश्यत् अत एव शाश्वत त्रिकाले फल दायकत्वात् पुनर्जिनेस्तीर्थकरैर्देयितः प्रकाशितः इति विशेषणैः अस्य शीलधर्मस्य प्रामाण्यं प्रकाशितं अनेन शीलधर्मेण बहवो जीवाः सिद्धा अतीतकाले सिद्धिं प्राप्ता च पुन ते न धर्मेण क्त्वा इदानीं सिध्यन्ति तथा तेन प्रकारेण शील धर्मेण सेव्यन्ति सिद्धिं प्राप्स्यन्ति अत्राध्ययने सुहृमुं हृद्वृहचर्यसमाधिस्थानानि प्रकाशितानि सुहृमुं हृद्वृषणानि उक्तानि तत् अत्रशीले अत्यन्तपालनादत् प्रकाशनायन तु पुनरुक्ति दोषो ज्ञेयः इति अहं ब्रवीमि इति सुधर्म्या स्वामीजंबूस्वामिनं प्राह १७ इति ब्रह्मचर्यं समाधिस्थानानां अध्ययनं षोडश संपूर्णं १६ इति श्रीमदुत्तराध्यायन सूत्रार्थ दीपिकायां छपाध्याय श्रीलक्ष्मी कीर्तिगणि श्रिय लक्ष्मी

सिज्जिम्भस्युत्तितहावरेत्तिवे म्मि ॥ १७ ॥ वंभवे रज्ज्मयणं सोडुसं समत्तं ॥ १६ ॥ जेकेइउपव्वइए नियंठे धम्मं सुणिता

करेके १६ एष धर्मो ध्रुवो नित्यः एधर्मनीधे शास्वतीके शास्वतः जीनं तीर्थं करेण देसित. सास्वती धर्मं तीर्थं करे कहुं पूर्वं सीधाः अध्वनापि सिद्धांति अनेन ब्रह्मचर्यं कृपेण धर्मेण पूर्वं सीधाहवणांपणिसीमेके एसीलधर्मधी तथा अपरे प्राणिनः आगामी काले सिद्धिं गमिष्यती दीजापणि प्राणी आगत्याभवनेविषे सीमस्ते १७ इति ब्रह्मचर्यं समाधिस्थानं समाप्त. ॥ १६ ॥ सोलमा अध्ययनने विषेसीलशुणवण्णं संपूर्णं अथ हिर्वे पाप अज्ञप्तामाख्यातः अध्ययन सप्तदश मोप्रोच्यते १७ य कश्चिद्विनयोपपन्न निग्रयः यतीद्र धर्मं सांभली दीजालीधी धर्मश्चुत्वा विनयान्वितः सन् धर्म

यत्र न यदि विरचितो वा द्रव्यं च यं समविभक्तान मोक्षं संपूर्ण ॥१६॥ अथ समदशं अध्ययन प्रारभ्यते ॥ मोक्षये अध्ययने द्रव्यं च यं शुभयः प्रकाशितान्ता
गुणयश्च पापस्थानं वर्जनादेव भवति तन्मात्मापस्थानं सेवनात्माप यमयो भवति ततः पाप यमस्य ज्ञानार्थं समदशं अध्ययनं प्रकाशयति इति मोक्षय
मपदशयोः समन्तः तर्कज्ञो पत्न्य इति यदेवं सुणिताविषयवचने सुदृक्कह लहि उच्योहि लाभं विहरेज्ज पच्छाय जहासुहंतु १ यं कथितं प्रवर्जितो
वर्जितो नो भो नित्यं यं साधु पूर्व धर्मं युतवारिच रूपधर्मं युताविनय ज्ञानदर्शनं सेवनरूपं उपपन्नं प्राप्तं सन् पुनर्यः साधुः सुतरां श्रुतिश्रुतेन
दर्शनं युद्धं भो विनित्यं यो तोयं करस्य धर्मं सम्यक्तं लब्धा पद्यायया सुखं यदेच्छं निद्राविकाया प्रमादवत्तेन विचरेत् सिद्धतेन धर्मं अद्भीकृत्य
यमः न भवति एव धिचरेत् स य प्रनादेगुरुणा हि गित्यत्वं अधोव इत्युक्तः सन् किं यक्ति तदाह १ सिज्जादटापाडरणंमि अतिव उप्पज्जईसुत्तुतहेवपाओ
आनामिन्न यत्तु आउसुत्ति किं नाम कायमि सुएणमन्ते १ हे गुरोश्चिज्जा उपाययो वसतिहंटावर्पा शीतातपपीडानि दृक्करास्ति प्रावरणं वस्त्रं शीता
यपद्रवश्च यदोराच्छादकं नै नम अस्ति यत्तैते हे गुरो शुन भोक्तुं भोजनं तथैव पातुं पातयोन्यं उत्पद्यतेमिलति हे आशुक्कन् हे भगवन् यद्वर्त
मानं नोपादियसु यत्तैते तदपि अह जानामि इति हेतोः हे भगवन् युते न सिद्धान्ताध्ययने न किं करिष्यामि अतः हे भगवन् इत्यामन्त्यं स्वेपे
यत्तैते योयः यं भगवन्तोऽधोयन्ते तेषा अपि न अतोन्द्रियज्ञानं तत् किं गलतालयोगीत्यध्यवसितोयं भवति स पाप यमस्य उच्यते इति इहापि सन्त्यध्यते

विज्जादटा पाडरणमिअतिव उप्पज्जई मोत्तुं

सोत्तानं मानय धर्मं भगोकारकरोनं पात्तपात्तानो सुदुर्भम दोहिल लब्धा लाभोने बोधिलाम सम्यक्कलेहेने अगीकार करीने विहरेत् पद्यात् यथा
सरां विपय ए तया सुभं १ यथायसति. दटा वर्पाकालादी अस्ती उपायय दटके वर्पाकालयोन्य वस्त्रपणिसाहरेके उत्पद्यते भोक्तुं तथैव पातुं

सिंहान्नलोक्रान्त्यादेन २ जेकेई पव्वई एनिदासोलोपगामसो भुत्तापि चामुवई पापसमणेत्तिवुच्चई ३ स पाप अमण इलुच्चते पापदासो अमणस पापअमणः पापिष्ट साधुरित्यर्थः स प्रति कः यः कश्चित् प्रवृजितो गृहीतदीक्षः सन् प्रधात् प्रकामशोऽलं त बुद्धादधिकारं वादिक भुक्ता पीत्वा दुग्धतक्रादिक आरभ्य निद्राशोलो भुत्वा सुखं प्रतिक्रमणादि क्रियानुष्ठानं श्रद्धाला एवस्वपिति स सम्यक् साधुर्नर्भवेदित्यर्थ ३ आयरिय उवज्झा एहिं सुय विणयसु गाहए ते चैवहि सई वालो पावसमणेत्ति वुच्चई ४ स पाप अमण इलुच्चते स इति क यस्तानेव आचार्यान् गण ह्वान् उपाध्यायान् पाठकान् खिंसई इति निन्दते कि जानन्त्येते अज्ञाः अहं यादृश आचारं स्वगणार्थं जानामितादृशं एते आचार्या उपाध्यायान जानन्तीत्युक्ता निन्दति तान् कान् दैः आचार्यै रपाध्यायैश्च मृतं शास्त्र विनयश्च ग्राहिनः श्रियितस्तान् प्रति निन्दति इति न जानाति एतैरेवाह श्रियितः एतादृशः क्लृप्तः पाप अमण अमणाभासः

तहिवपाडं जाणामिजंवइइ आउसोत्ति किं नामकाहामिसुएणमंते ॥ २ ॥ जेकेई पव्वईएनिदासील्लोपगामसो । भोत्तवापिच्चामुहंसुवई पावसमणेत्ति वुच्चई । ३॥ आयरिय उवज्झाएहिसुयं विणयंच गाहिए तेचं वखिंसई वालो पाव

भात पांशोन्नोक्ताल्लोमके तत् जानामि जीवादिद्यत्त्वर्तते हे आयुषान् इहं जाणुं जे वर्त्तके जीवा जीवादि पदार्थ उपदेश किं नाम करिणामि मृते नाधोत्तेन हे भगवन् हे पुत्र्य सिद्धातमणोने कियुक्करं २ य कश्चित्प्रवृजितो जे कोई दीक्षालेई निद्राशील प्रकामो बद्धशः निद्राने विषे तत्पर वषी हइ भुक्ताछाईने पोत्तातक्रादिकं सुखं स्वपतिकादि कासिपीने सुखेसइ पापअमण इलुच्चते ते पापअमणकहीइ ३ आचार्योपाध्यायै अर्थतः आचार्य उपाध्याय पासे मृतं विनय वाग्रियत मृत सिद्धांतमस्या विनयादिशोल्या तेषां आचार्यादीना निदति मूर्खः पकेते मृतेने मूर्खनिदे स पापअमणः

अनिग्रह अवशीकर्तन्द्रिय पुनर्योऽसं विभागी शुक्लानादीनां उचिताहारानि नान प्रति सखिभजति पुनर्योऽचिद्यत इति शुर्वादिषु अप्रतीति कर्ता स पाप अमण इत्युच्यते १२ विवायश्च उदेरेई रेइ अहम्मे अत्तपन्नहा वगहे कलहेरत्ते पावसमणेत्ति बुच्चई १३ य पुनरेतादृशो भवति स पाप अमण इत्युच्यते सः कः यो विवादं वाकलह उदीरयति उपशान्त मपि पुनरुज्जालयति पुनर्यः अधर्म असदा चाररतः पुनर्यआल प्रज्ञहा आसां स दोष रूपतया हितं प्रज्ञां हन्तीति आस प्रज्ञहा तल बुद्धिहन्ता पुनर्योव्यङ्ग्यो भवति विशेषेण उद्गृहीदृष्टादि प्रहारजनितयुद्धं व्यङ्ग्यहस्तस्मिन् रतः तथा पुनः कलहेवाग्बुद्धेरतः १३ अधिरासणे कुक्कुर्देए जल्य तल्यनिसोयई आसणमि अणा उत्ते पाव समणेत्ति बुच्चई १४ पुनर्य अस्थिरासनो भवति अस्थिरं आसनं यस्य स अस्थिरासनः आसनेस्थिरं न तिष्ठतीत्यर्थः पुनर्यको कुच्यक कौ कुचं भण्डचेष्टादि हास्य मुख विकारादिकं तत्करोतीति कौ कुच्यक भण्डचेष्टाकारी पुनर्यो यत्र तल निषीदति स चित्त पृथिव्या अप्राप्तक भूमीतिष्ठति पुन आसने अनायुक्तः आसने असावधानः स पाप अमण इत्युच्यते १४ स सरम्भगाओ सुयई सिज्जं न पडिहेहई सन्धारए अणाउत्ते पावसमणेत्ति बुच्चई १५ पुनः सः पाप अमण उच्यते सः कः यः सरजस्कपाद स्वपिति सस्सारकरजोपगुं ठितचरणः अप्रमृज्यैव भेते पुनर्य शिज्जां न प्रतिलेखयति शयां वसतिं उपाय्यं न सम्यक् प्रतिलेखयति न प्रसार्जयति पुनर्यः

रत्ते पावसमणेत्ति बुच्चई १२॥ अधिरासणे कुक्कुर्देए जल्यतल्यनिसोयई । आसणं मिअणाउत्ते पावसमणेत्ति बुच्चई १३ ।

स उच्यते ११ विवादं कलह च उदीरयति विवादने उदेरेइ कलहने उदेरे अधर्मिष्ठः आत्मानो बुद्धिहतिनासयति अधर्मिष्ठ पापी आपयी बुद्धिने हणे विग्रहे दंदिप्रहार कलहो वचनानि विवादे रक्तः विग्रह विषवाद कलहकरे चोटलगाडि कलहरक्त पाप अमण स उच्यते १२ अधिरासनं आसणपीरनहीं सुखादिचेष्टा कारक सुखादिकरी चेष्टाकरे यच्च तल निषीदति जोहां तीहां वैसे आसणे पीठादी अनायुक्तः असावधान आसनपीठा

सधारा ६ धनार्थक. सन्तारकर्मैत तदा धौकदी अमपित्ता अविधिना असावधानत्वे नयेते सः पाप अमण. उच्यते १५ दुवदहर्हाविगद्वेधो आहारैर अभि
भय ७ सरर यत्तयोक्तमे पाप समर्थेति पुनर्द १६ यो दुग्धदधिनीविजती अभीष्टा वार २ आहारयति पुनर्यः तप. कर्मणि अरत तप. कर्मणि अरति
धर्मे स पाप यमप इय चार्त १६ अत्यन्तं मिय सरमि आहारय अभिवृण्ण चोईओपद्विचोएई पाव समर्थेति बुच्चई १७ पुनर्य. सयोऽस्तमि ते चति
अनोक्त मर्तन्दिनं आहारयति आहार करोति पुनर्यचोदित गेरित. सन् प्रतिचोदयति केनचित् गीतार्थेन ग्रिहितः सन् तं पुनः प्रतिप्रिययति
म पाप यमग उच्यते १७ आयरित्परिव्याई परमासुड सेवई गाण गणियदुक्काए पाव समर्थेतिबुच्चई १८ पुनर्य. आचार्यपरित्यागी आचार्यान् परित्य
जतांति आचार्यपरित्यागी आचार्याहि सरसाहारं अपरैभ्यो नानादिभ्योददति अस्मभ्यं वदन्ति तपः कुर्वे तु इत्यादि गुरुणा दूषण दत्ता पृथक् भवति

ननरनवपाया सुवद सेज्ज नपडिलेहई । संयारए अणाउते पावसमर्थेति बुच्चई १४॥ दुवदहर्ही विगद्वेओ आहारैर
अधिगहणं । अरएय तवोक्तमे पावसमर्थेति बुच्चई १५ ॥ अत्यं तंमियसरमि आहारैर अभिवक्वणं चोइओ पडिचो

दोयार्त्तपिपे असावधान अणपडलेद्राविसे स पाप अमणः इति उच्यते १३ स चित्त रजोयुक्त पादौ स्वपति सचित्तरजसु भया पयोसोपं सिज्जा वसति
न प्रमार्जयति उपाय्यपट्टिनेहेनही पूंजेनही सस्तारके अनायुक्तः अथ असावधानसधायं सधारानेविपे असावधानरुहापडिलेहेनही उपयोगराखेनही
न पाप यमण कर्त्तव्ये १४ दुग्ध दधिप्रमुखाः चिज्जतयं दूध दहि इत्यादिकविगे आहारयति अभीष्टां वारं २ आहार करे वारंवार तप. कर्मणि
सरतः तपनेपिपे रति नही तप न करे ते पापयमण उच्यते १५ अस्त गच्छतिसरे अय मतांताइ आहारयति अभीष्टां वारंवार जिमे वारवार

बुद्धे ७ पुनर्यः संस्कारकम्बलादिकं फलकं पट्टिकादिकं पीठं सिंहासनादिकं निषद्यां निषीद्यते उपविश्यते इति निषद्यातां निषद्यां स्नाध्यातापतना
दिक्रियायोग्यां भूमि पादकम्बलं पाद पुच्छनं इत्याद्युपकरणं अप्रमृज्यरजोहरणादिना प्रमार्जनं अकृत्वा जीवयतनां अकृत्वा आरोहतेसपाप अमण
उच्यते ७ द्रवद्वय चरई पमत्तेय अभिक्वणं उल्लङ्घयेय चण्डेय पावसमणेति बुद्धे ८ पुनर्यः आहाराद्यर्थं यदा व्रजति तदा द्रवद्रव्येति घाते युधिर्वी
कुट्टयन् शीघ्रं २ व्रजति ईर्यासमिति न साधयति पुनरभीक्ष्णं वारं २ प्रमत्तः प्रमादो सर्वाभि स मिति भिर्हीनस्यात् अप्रमत्तो न भवति पुनर्य उल्लङ्घनः
उल्लङ्घयति अज्ञानिनां अथवा बालानां हास्याविनयकटुणां भावयन् स्वकीयं आचारं अति क्रामयतीति उल्लङ्घनः पुनर्यचंडः क्रीडीभातचित्तः स्नात्
स पाप अमण उच्यते ८ पडिले हिइ पमत्ते अवउज्झइ पायकम्बलं पडिलेहणा अणा उत्ते पावसमणेति बुद्धे ८ पुनः पाप अमण स उच्यते स इति कः

पायकम्बलं । अप्रमज्जियमारुहई पावसमणेति बुद्धे ७ ॥ द्रवद्रव्य चरईपमत्तेय अभिक्वणं । उल्लङ्घयेयचंडेय पाव
समणेति बुद्धे ८ ॥ पडिलेहिइ पमत्ते अवउज्झइ पायकम्बलं । पडिलेहणा अणा उत्ते पावसमणेति बुद्धे ८ ॥ पडि

स स्तारक काष्ठमयं पट्टक सयारो पठित्त वाजोठ स्नाध्याय भूमि पादपुच्छनं सज्जायनी भूमीका शुक्लं अप्रमृज्य आरोहति अणपुंजीवेसे पापअमण
स उच्यते ७ द्रुतं द्रुतं भिलादौ चरति क्तावलो २ भिलाभणीजाइ प्रमत्तो भवति वारं वार प्रमत्तहइ वार वार वच्छ वालकादीनां लंघकं क्षुद्रवा
हडावालक लांघीने जाइ चंडसट्टसयकोरहे पापअमणः स उच्यते ८ प्रतिलेखयति प्रमत्तः सन् प्रमत्तयको पडिलेहणको मुंचति पादप्रोक्कनं कम्बलादि
भावेतोहां पूक्कणां कांवलामूक्के प्रतिलेखनया अनुपयुक्तेः पडिलेहस्य असावधानसुते मनिकरी स पाप अमणेति उच्यते ८ प्रतिलेखयति प्रमत्तः सन्

दां धर्ममादादिकं निर्जोषकरणममत्तं सन् प्रति लेखयति मनो विनामति लेखयतीदं पुनर्ये पादकं च ल पाद पुच्छेन भव वा पातकमूलं अपोक्तंति यत्र तत्र अपमर्णाजितं अप्रति लेखितं सत्ये निक्षिपति अथ पात्रकमूल ग्रहणेन सर्वोपधि ग्रहणं कर्तव्यं पुनर्ये प्रतिलेखनाऽनुक्तं प्रति लेखनाया स्वर्काय सर्वोपधि प्रतिनिवृत्ताया अनायुक्तं आत्मस्य भाक् प्रत्येक्षानुपयुक्त इत्यर्थः एतादृश पाप अमर्णो भवेत् १० पटिलेहेइ पमत्ते चेकिच्छिदुनिसामिधाय त्वा धर्म भयर्देनिधं पात्रसमर्थेति धृष्टदे ११ स पाप अमर्ण इति उच्यते स कः य साधुर्वाल्किस्त्रि वसु उपाध्यायादिक प्रतिलेखयति तदा किच्छिन्नमस्य प्रतिनिवृत्तयति कथं यदा प्रतिनिवृत्तायमर्कविहर्ताऽप्येति तदा तदार्ता अथ व्ययचित्तः सन् प्रतिलेखयतीत्यर्थः पुनर्यो गुरुन् नित्यं परि भवति संतापयंत स पाप अमर्णो भवति ११ बहुतादृशपुहरोषहे लजे अणिगहे असंविभागी अचिद्यते पाव समर्थेतिवुच्छेइ १२ पुनर्यो त्रुमायो प्रवरनायायुक्तो भवति पुनर्ये प्रमुचुर प्रकर्षेण वाचालो भवति पुनर्यस्त्योहंकारी भवति पुनर्योऽनिग्रहः न विद्यते नियमो यस्य स

लेहेइ पमत्तेसकिंचिदु निसामिधाय । गुरुं परिभवेइ निच्चं पाव समर्थेति वुच्छेइ १० ॥ बहुमानं पमुहरी यदेतुदे अनिगहे । असंविभागी अचिद्यते पावसमर्थेति वुच्छेइ ११ ॥ त्रिवायचउदेइइ अहंसे अत्तपन्नहा । तुगगहे कालहे

पममध्यां पाउनेरे स साय किधिग विक्वादिक् निग्रम्य शुलाकार विक्वादिस्संभलीते गुरुभिः शिष्यत सन् गुरोः पराभयं करोति स पापन्नभयः इति उच्यते १० अथमायायान् प्रकर्षेण वा चाल धर्मी मायाकरोइ वाचाल धर्णोबोले स्वयः अहंकार लुब्धो लोभयान् इन्द्रिय नियमं यरहित अहंकार नो इति नोयान्तो सविभागारहितः गुर्यादिचपि अप्रतिमानं संविभागनकरे आहार लोभागनकरे नही गुरु कपति अप्रोति स्वेहकर्म पाप अमर्णः

अग्निप्रह अवप्रोक्तोत्त्रिय पुनर्योऽसं विभागी शुक्लानादीनां उचिताहारानि नान प्रति सविभजति पुनर्योऽविचयत इति शुर्वादिषु अप्रतीति कर्ता स पाप प्रमण इत्युच्यते १२ विवायश्च उदेरे ई रेद अहर्मे अत्तपन्नहा वगर्हे कलहेरत्ते पावसमणेति वुच्चई १३ य पुनरेतादृशा भवति स पाप अमण इत्युच्यते सः कः यो विवादं वाकलह उदीरयति उपभान्त मपि पुनरज्ज्वालयति पुनर्यः अधर्म असदा चाररतः पुनर्यआत्म प्रज्ञहा आमां स दीर्घरूपतया हिता प्रज्ञां हन्तीति आस प्रज्ञहा तल बुद्धिहन्ता पुनर्योऽयन् ह्यो भवति विप्रेषण उद्गृहीदृष्टादि प्रहारजनितयुद्धं व्यङ्गहस्तस्मिन् रतः तथा पुनः कलहेयान्गुद्धै रतः १३ अग्निरासणे कुक्कुर्दृष्ट जल्य तल्यनिसोयई आसणमि अणा उर्ते पाव समणेति वुच्चई १४ पुनर्य अग्निरासनी भवति अग्निरास नं यस्य स अग्निरासनः आसनेस्थिरं न तिष्ठतीत्यर्थः पुनर्यको कुचक को कुच्यं भण्डचेष्टादि हास्य मुख विकारादिकं तत्करोतीति को कुचिक भण्डचेष्टाकारी पुनर्यो यत्र तल निषीदति स चित्त दृष्टिष्यां अप्राप्तक भूमीतिष्ठति पुन आसने अनायुक्तः आसने असावधानः स पाप अमण इत्युच्यते १४ स सरस्वनाओ सुयई सिज्जं न पडिलेहई सन्यारए अणाउत्ते पावसमणेति वुच्चई १५ पुनः सः पाप अमण उच्यते सः कः यः सरजस्वपाद स्वपिति सस्वारकोरजोपयु ठितचरणः अप्रमद्व्यै व शेते पुनर्य श्रिज्यां न प्रतिलेखयति श्रयां वसतिं उपाश्रयं न सस्यक् प्रतिलेखयति न प्रसार्जयति पुनर्यः

रत्ते पावसमणेति वुच्चई १२॥ अग्निरासणे कुक्कुर्दृष्ट जल्यतल्यनिसोयई । आसणं मिअणाउत्ते पावसमणेति वुच्चई १३ ।

स उच्यते ११ विवादं कलहं च उदीरयति विवादने उदेरे अधर्मिष्ठः आत्मानो बुद्धिहतिनासयति अधर्मिष्ठ पापी आपणो बुद्धिने ह्यो विप्रहे दंदिप्रहार कलहो वचनदि विवादे रक्तः विप्रह विप्रवाद कलहकरे चोटलगाडे कलहरक्त पाप अमण स उच्यते १२ अग्निरासनः आसणपीरनहीं सुखादिचेष्टा कारक सुखादिकरी चेष्टाकरे यश्च तल निषीदति जोहां तीहां दीसे आसणे पीठादी अनायुक्तः असावधान आसनपीठा

सन्तारहे धनार्थक सन्तारहेर्गे तदा पातनो अभिहित्वा अविधिना असावधानत्वे नयेत् सः पाप अमणः उच्यते १५ दुष्टदर्शीविगर्धो आहारोऽत्र अभि
हारं चरन् यात्रोक्तमे पाप समर्थेति पुनर्द्वे १६ यो दुष्यद्विधनोविकर्ता अभोष्णं वारं२ आहारयति पुनर्यः तपः कर्मणि अरत तप कर्मणि अरतिं
धत्ते स पाप अमण इत्युच्यते १८ अत्यन्त मिय चरन्नि आहारय अभिक्रमण चोर्ध्वोपदिचोएई पाप समर्थेति बुद्धेई १७ पुनर्यः स्वर्गोऽस्त्यभिर्ते सति
अभोक्ष्य प्रार्तिन्त आहारयति आहार करोति पुनर्योदित प्रेरितः सन् प्रतिचोदयति केनचित् गीतार्थेन ग्रहितं सन् त पुनः प्रतिप्रियदति
स धाम प्रमत्त उच्यते १९ आचारिय परिज्याई परपासष्ट तेवई गणं गणियदुष्क्राए पाप समर्थेतिबुद्धेई १८ पुनर्य आचार्यपरित्यागी आचार्यान् परित्य
जतेति आचार्यपरित्यागी आचार्याणि सरमाहारं अपरिभ्योन्नानादिभ्योददति अन्नभ्य वदन्ति तपः कुर्वं तु इत्यादि शुरुणा दृषण दत्ता एवक् भवति

नन्तरत्तुपाप्मा सुबद्धं सेज्जं नपडिजेहई । संयारए अणाउत्ते पावसमर्थेति बुद्धेई १४॥ दुब्रह्मही विगर्धो आहारोऽत्र
अभिमत्तणं । अरपय तत्रोक्तम्मे पावसमर्थेति बुद्धेई १५ ॥ अत्थं तंभियसूरमि आहारोऽत्र अभिक्खणं चोद्वो पडिचो

यस्यैवैषं यसावधान अणपडनेजावेभं स पाप अमणः इति उच्यते १३ स चित्त रजोयुक्त पादौ स्वपति सचिततरजस्य भया पर्येसोयं सिक्का वसति
न यसाभेयमि उपायवपडितेर्नश्री पुं नोनही सत्तारके अनायुक्तं अथ असावधानसथार्थं संयारानेविपे असावधानकटापडिजेहैनही उपयोगराखेनही
तं पाप अमण कथये १४ दुष्यद्विधप्रमुत्ताः चित्ततय दूष दधि इत्यादिकविर्गे आहारयति अभोष्णं वारं२ आहार करे वारं३वार तपः कर्मणि
अरतं अपर्नधिर्ते रतिं नर्हो तप न कर ते पापअमण उच्यते १५ अस्त गच्छतिसूर्ये अथ सताताइ आहारयति अभोष्णं वारवार जिर्मे वारवार

पुनर्यः परपापघ्नान् सेवते इति परपापघ्नसेवक परिपु पापघ्ने पु सहीशय्यादि सुखं दृष्टान् सेवते पुनर्योगाणं गणिको भवति गणात् गाणं षण्मासभ्यन्तर
एव सक्रामतोति गाणं गणिकोऽत एवदुर्भूतो दुराचारतयानित्तीयः इत्यर्थः स पाप श्रमण उच्यते १८ सयज्ञेहं परिञ्ज पुरगेहं सिवावर्णिनिमित्ते ण
यव वहरई पावसमणेत्तिवचई १९ यः पुन स्वयं स्वकीयं गृहं दीक्षां गृहीत्वा पूर्वं एकत्वक्का परस्य अन्वस्य गृहस्थस्य गृहेपरगृहे व्याप्रियते आहारार्थी
सन् तत् कार्याणि कुरुते पुनर्योगिनिमित्ते न श्रमाश्रम कथनेन व्यवहरति द्रव्यं अर्जयति अथ वा गृहस्थादिनिमित्तं व्यवहरति क्रय विक्रयादिकं कुरुते
स पाप श्रमण इत्युच्यते १९ सन्नाह पिण्डजेमेहं निच्छई सामुदायिणं गिह्निनिसिज्ज वाहेइ पावसमणेत्ति वुच्चई १० यः पुनः स्वज्ञाति पिण्ड स्वकीय
वन्धुभिर्देत्त आहारं भुंक्ते रागपिण्डं भुंक्ते इत्यर्थः पुनर्यः सामुदायिकं समुदायेभवं सामुदायिकं गृहात् गृहात् गृहीतं भैक्षं न इच्छति नवाच्छति

एइ पावसमणेत्ति वुच्चई १६ ॥ आयरिय परिज्जाई परपासंड सेवए । गाणं गणिए दुभ्भए पावसमणेत्ति वुच्चई १७॥
सयं गेहं परिञ्ज पुरगेहं सिवावडे । निमित्तेणय ववहरई पावसमणेत्ति वुच्चई १८ ॥ सन्नाह पिण्डजेमेइ निच्छई

शुचिभिः शिष्यतस्तानेव प्रतिश्रियति शुरुग्रीव्यादिधाधका साहमी शुरुनेसीखदे ते पापश्रमण कहोइ १६ आचार्यं परित्यागी आचार्येन कीडिने पर दर्शन
प्राप्ये रत सेवाकारकः परदर्शननी सेवाकरे परदर्शननीनां शास्त्रमणे षण्मासमध्ये नव नव गच्छं संक्रामतिद्विमासमाहि नवानवागच्छमाहिपेसे स पाप
श्रमणः इति उच्यते १७ स्वकीय गृह परित्यज्य आपणुं घरछांडीने परगृहे पिण्डार्थी सन् व्याप्यतेकलं करोति पराए घरे कामकरे आहारनिमीत्ते
निमित्त द्रव्यार्जनार्थं करोति द्रव्योपार्जनं अर्थे निमित्तप्रकासे स पापश्रमण इत्युच्यते १८ स्वज्ञातपिण्डं जीमयति आपणी जातिनावरयकी अहारलीइ

पुनरपि नृदि निदया नृदिना नृदिना पक्षकादिक वाहयति आरोहति मञ्चमञ्चिकापीठिकादिषु तिष्ठतीत्यर्थः स पाप अमप
 नृदिना २० यद्यदि पक्षकैर्लोकाभिमुखे नृवधरे मुनिपदरागहिद्धिने अयसिर्लोपे विसमेवगरहिण नसेदहं नेव पर मिर्लोपे २१ एतादृशो
 नृवधरे मुनिपदपक्षे त नृव अयिन् लोके न तदा परमि परकिन् लोकोपि न स गृहस्थोपि न भवति साधुरपि न भवति उभयतोपि
 नृवधरे न कोट्या पक्षनृगोल सङ्गतः पक्षवर्ते कुर्मालाय पक्ष कुर्मालागृहत् असन्तुतोऽजितेन्द्रियः अत प्राक्तनत्वादकार लोपः अथवा
 पक्ष नृगोले संततः सङ्गतः यादृशजिनमर्ते पक्ष कुर्मालासन्तुत्यवर्तो इत्यर्थः ओत्तन्नोपायतो होइ कुर्मालोतरेवसंसन्तोऽअह हन्दी
 निग्रहा अयदिनाजिग्रहमयनिग्र १ पाप नृमलोप्यव दनीय एव पुनः कोटयो जुनि प्रवराणां प्रधान जुनीनां मध्ये अधः स्थितः स पाप अमप एतस्मिन्

नमृद्राजियं । निहिनिसेक्कं चवाहिइ पावसमणेति वुच्चइ १८ ॥ एयारिसेपं चजुसील संवुडे लवंधरे मुणिपव

रागहिद्धिने अयसिर्लोपे विसमेवगरहिण नसेदहंनेव परत्यलोपे २० ॥ जेवज्जए एएसयाओ दोसे समुच्चए होइ

नागजिग्रह निद्यां न धांइति तेष्वरनी भिक्षा न धांइ वया वरनी नृहनिपद्यां तुलिकादिका सेवते नृहस्थानापल्लंकाऽपीर्षपीठि प्रमुखसेवे उपरिवेहे
 स पापअमप इतिः इत्यर्थं १८ एतादृशः पक्षनृगोलः पार्श्वस्यादयः वेपभातधारिकाः एषां च हुसिलियापासत्यादिक वैसमात तेहना धरणहार उत्तन्नो
 पापनृगोले मुनीनां ४ समतोऽ अयाहदो पक्षां स मुनिर्वधरा मुनिवरणां अधस्तादर्थो मुनिवरमाहि अधम भंडा अस्मीन् लोके विषयेनिद्याएवस्यात्
 नृवधरे नृदि निदया नृदिना पक्षकादिक वाहयति आरोहति मञ्चमञ्चिकापीठिकादिषु तिष्ठतीत्यर्थः स पाप अमप एतस्मिन्

लोके विषमिव गार्हितः विषमिव नित्यः विषवत् त्याज्य इत्यर्थः २१ जीवन् ए एएस सया ओदी से सेसुख्य ए होइ शुणीणमज्जे अयं सिलोए ॥ अमियं वपूइ ए आराहए लोगमिणं तद्वापरित्तिवेमि २१ यः एए इति एतान् दीषान् सर्वदा वर्जयेत् स सुव्रतः सुशुव्रतानि यस्य स सुव्रतः महीज्वल व्रतधारी सर्व सुनीनां मध्ये एतस्मिन् लोके अमृतं इव पूजितो भवेत् सर्वसुनीनां आदरणीयः स्यात् पुनः सुव्रत साधुः अस्मिन् लोके तथा परत परभवेपि आराधकः स्यात् २१ इति पाप श्रमणीयं १७ इति श्रीमदुत्तराध्यायन सूत्रार्थं दीपिकायां उपाध्याय श्रीलक्ष्मी, कीर्तिगणि शिष्य लक्ष्मी वक्षभगणि विरचितायां पाप श्रमणीयाख्यं सप्तदशमध्यायनं सम्पूर्णं ॥ १७ ॥ अथाष्टदशं अध्यायनं आरभ्यते ॥ सप्तदशेऽध्यायने पाप स्थानकनिवारणं उक्तं तत्पापस्थानं निवारणं संयमतो भवति स च संयमो हि भोगजयात् ऋद्वेख्या गात्र भवति स च भोगत्यागः स यतराजर्षिदृष्टान्तेन अष्टादशाध्ययनेन दृढयति इति सप्तदशाष्टा दशयो सम्बन्ध कश्चिन्नेनयरेरायाउदिस्वबलवाहणे नामेण सञ्जएनामभिगच्छं उवनिगए १ कामिन्त्ये नगरे राजा अभूत् क्रीडश्वः स राजा नाक्का संयतः इति नाम प्रसिद्धः पुन क्रीडश्वः उदीर्य बलवाहनः उदीर्य उदयं प्राप्त बलं येषां तानि उदीर्य बलानि उदीर्य बलानि वाहनानि यस्य स

शुणीणमज्जे अयं सिलोए अमयं वपूइ ए आराहए दुहश्चो लोगमिणं त्तिवेमि ॥ २१ पावसमणिज्जं समसत्तां ॥ १७ कं पिस्सेनयरे राया उदिस्व बलवाहणे । नामेण संजएनामं भिगवं उवनिगए १ ॥ हयाणीए गयाणीए रहाणीए तहेवय । पाय

कोइवर्जे स सुव्रत सदाचारी भवति सुनीनां मध्ये तिको साधु सुनीश्वरा मांहेसदाचारह्वे तथास्मिन्लोके अमृतमिवय पूजितः इहलोकनेविषे अमृतनी परिपूजोइ इमलोक परलोकच आराहयति आराहइ इणे प्रकारे इहलोकसाधेइति ब्रवीमिति म२१ इति सतरमः इति सतरमध्यायनं टवार्थस्य संपूर्णं १७ कापिस्वपुरेनगरे राजाकापिलपुररम्यमनोहरके उदयप्राप्त बलचतुरगसेनासहित उदयप्राप्तश्वोके चतुरगिणीसेनासहित नाक्कासयतराजासयतीइत्येनामे

उदीर्घं वसवाधनं यद्य वा वल चतुरङ्गं गजाग्रव्यसभट रूप बाहन सिधिकावश्ररि प्रमुखं बलं च बाहनं च बलवाहने उदीर्घे उदय प्राप्ते बलवारने यस्य स उदीर्घं यत्नं पाधनं स संयतो राज्ञा स्वयया उपनिर्गतः नगरात् आसितकृतगतः स्वयया आसितक उच्यते १ इयाणीए गयाणीए रक्षाणी एत द्वे प्रय पाय रक्षाणीए भक्त्या स्वयया परिवारिए २ पुनः कीदृशः संयतो नृपः स्वयानां अनीकां तेन स्वयानीकेन घोटकटकेन तथा पुनर्गजानीकेन कुष्ठ रकटकेन तीक्ष्ण स्वयानीकेन पुनर्गजता प्रचुरेण पादात्तनीकेन संयतः परिवारितः सर्वं परिवारसहितः २ युग्मं मियं धुभिक्ताहयगश्रोकां पिपुज्जाणकेसरि भाप भर्त्ता निपतल्य दंष्ट्ररसमुच्चिए ३ स संयतो नृपो हयगतीञ्ज्वारकृत्स्न कापिन्योद्यानेकेशरिनाभि पूर्वं स्वगान् चित्वाप्रे रयित्वा अश्वेन वासविता तान् नृगान् ध्वजति कोदृशः स यतीरमनृच्चितः रसस्तेषा मास्वादात् भवस्तत्रलोलुपः कीदृशान् नृगान् भीतान् पुनः कीदृशान् नृगानिं प्रामान् ३ अह

भार्याए सयया स्ववशो परिवारिए २ ॥ मिएष्कुमिता हयगशो कापिपुज्जाणकेसरीभीएसंतिमिए तत्त्ववहेइरसमुष्किए ३ ॥ अश्वकेभरं मिउज्जाणे अगगारे तवोधणे सज्जगयज्जगाणसजुते धम्मज्जगाणंज्जिक्कायायइ ४ । अएकीव मंडवं

राजाहं नृगया भार्युटके निर्गत आहंलने निमित्ते नीतयो १ हववल हाथीउत्सकटक गजवल हाथी कटक रयत्रल रयतधेवचः तिमवर्त्ता पादातनीकेन पायक धणा मरुतामर्गतः परिवारितः घटान् सवन्निपरिवारि वीर्योद्यको २ नृगान् चोभयित्वा अज्वारुटः स्वगान् चोभयित्वा उपजावे चलायने घोटचय्योद्यको कापिन्योद्याने केसरनाभि कापिभ्यनगरने पाशं केसरीनाम उद्यान यन पडके भीतान् संतस्त्रान् स्वगान् तत्रउद्यानेतेसंयती राजाहं बिहाया अगत् रथा परश्वर्दादेहे इत्या नृगाने गारिहं रमने विप्रे नृद्धितं युधोद्यको ३ अथ केयरिनाभि उद्याने हवे केसरीनाम उद्यानने विप्रे अगगार साधू भगयंत

केसरंमिउज्जाणे अणगारेतवोधणे सज्जायज्जाणसंजुते धम्मज्जाणंजिक्कायार्हं ४ अथ भुगान् तासमारणोत्पादनानन्तर केसरि उद्यानि अनगार धर्मं ध्यानं आजाविनयादिक्कं ध्यायति धर्मं ध्यानं चिन्तयति कथंभूतो नगरस्तपोधन तपएवधनं यस्य स तपोधनः पुनः कौट्यः स्वाध्यायध्यानसंयुक्तः ४ अप्रोव मंडवंभीक्कायर्हंज्जविद्यासवे तस्सागएमिएपासं बहेइखे नराहिंवे ५ अप्रोवमण्डपस्सिस्सिन् अप्रोवमण्डपेमण्डपोहिं नगवक्कीद्राचादिभिर्विष्टिते स्थाने इत्थं तस्मिन् निक्कुज्जे लताविष्टिते सोनगार अप्रोवमण्डपेस्थितो ध्यानं ध्यायति धर्मं ध्यानं चिन्तयति कौट्यः सोनगारः क्षपिताश्रवः क्षपिता निरुद्धा आश्रवायेन स क्षपिताश्रवः निरुद्धपापागदनद्वारः अत्र पूर्वगाथा यामपि ध्यानं ध्यायति

भीक्कायइज्जं विद्यासवे । तस्सागएमिए पासंदहेइसे नराहिंवे ५ । अह आसवओ राया खिप्प मागम्मसो तहिं ।
इए मिएउपासिता अणगारं तत्थपासइ ६ । अहराया तत्थसंभंतो अणगारो मणाहओ मएउमंदपुन्ने णं रसग्गि

तपोधन तप तेजधनके जेहने स्वाध्याय ध्यानसंयुक्तः सज्जायध्यानतिणे करो संहित धर्मध्यान ध्यावेके ४ अनेक वच्चयुक्ते मंडपे अनेक वच्च एकठा क्कआके तीहांध्यायाइ साधु वेठाके ध्यायतो धर्मध्यान धर्मध्यानध्याइके साधुकेहवाके क्षपिताश्रव आश्रव सर्वरं ध्याके तस्य पार्श्वे मृगाः आगता ते मंडपने पासे मृग आधोके बोहतेदिहिंके सनराधिपः वाधितुं मारयितुं लभन् ते संयतराजा मृगने मारवा लागो ५ अथानंतरं अश्वारुढो राजाहवे राजा बोडे वच्चोपको क्षिप्रं भीष्मं आगत्य तस्मिन् मंडपसमीपे उतावलो मंडपसमीप आवीने हतान् मृगान् दृष्ट्वा माखो मृगपक्षोके ते राजादेखीने अणगार तत्र पश्यति वलीतीहां मंडपनेविषे यतीवेठादीठा ६ अथ राजा तत्र संभ्रांतः भीतः देखीने राजा सभ्रातश्चभीवीहन्तो चिंतियति अनगारो मुनिः

इत्यर्थं पुनरपि यत् उक्तं तत् प्रयत्नादरत्नापनार्थं स नराधिपः सयतो भूपः तस्य धर्मस्थानं परायणस्य सार्धोः पार्श्वे आगतं तृणं हन्ति स्म ५ अपर
 धामभ्यो राधा निभ्यनामभं सौतर्हि इत्यमिष्टपासिता अणगारं तस्य पार्श्वे ६ अध्यानन्तरं अस्त्रातो अस्त्राटं स सयतो राजा तत्र तन्निन
 कृतं धर्मस्थितं नोषं अनात्तात् तस्य दद्यात् तत्र अनगारं सार्धं पश्यति ६ अरराया तस्य सम्मन्तो अणगारे मयाहश्चो नएश्चो तन्त्रं मुखे णं रसविहारे
 विनयात् ७ प्रयत्नात् तत्र तन्निन नाने स सयतो राजा सम्मन्तो नृनि दर्शनाक्षीत इत्यर्थः मनसि एव चित्तवृत्तिस्तु मया मन्दं मुखे न न्युन भावेन
 सन्तारः साधुत्वात् अथैन अहर्तो भूत् नोर्जेनटलित इत्यर्थः मया पापिन अय साधुमार्गित एवा भूत् इत्यर्थः कीदृशेन मया रसं नृने न मांसा
 भादन्तोर्जेन पुनः पोटनेन मया धेनुगा पातुनेन जीवन्त न योत्तेन ७ आसविसज्जइत्ताणं अणगारस्य सोनिवो विण एणं वल्ह ए पाए भगवं इत्यने
 रार्थं ८ म भूय अगमत्तव्यं विनयेन पार्श्वे पदं किं छात्वा अन्नं विसर्ज्य ८ इति वाक्यालंकारे षोडशकालका पुनः स नृपः इति वक्ति धे भगवन् इत्य इति
 यत् भूय यो धे पदाय यन्नस्य अपराधमिति पदं अध्याहार्यं ८ अहर्मोण सो भयवंप्रणगानेक्कायमस्मि ए रायाणं न पडि मन्ते इ तन्नोराया भयर्श्चो ८

धे नृधेनुगा ८॥ आस विसज्जइत्ताणं यणगारस्य सोनिवो । विणएणंवट्टए पाए भयवं इत्यनेखुत्ते ८ ॥ अहर्मोणोयासोम

मनाक् स्याकनत्तय इत राजासननाहिं चित्तवृद्धे नृमिष्टमगमाया महीपणि धोडे मयासंदं पुन्येनमेसंदं पुन्येन धणीइं रसयट्टे नृवातर्केन रस
 मनाक् विनयेन भूयं अावर्नमात्ते ७ अण विसर्ज्यं लला धोडावको उत्तरीने अनगारस्य समीपे स नृप आगत्य ते सयतराजायती दीपासे आवीने
 विनयेन पार्श्वे मयार्तिं विनयकर्ता नाजायतीनापनवादे हे भगवन् मेमम अपराधं जेम स भगवन् माह रो अपराधं रमो ८ अध्यानंतरं मौनिन युक्तं

अथ राज्ञा मुनेश्चरण वन्दना कृता ततो नन्तरं स भगवान् ज्ञानाति श्रय शुक्लो नगार साधुभोजनेन ध्यानं आश्रित सन् पिण्डस्य पदस्य रूपस्य रूपातीता दिक् ध्यायन् अथ वा धर्मस्थानं आश्रित सन् राजानं संयत भूपं प्रति न निमन्त्रयति न जल्पयति ततस्तस्मात्कारणात् मुनेरभाषणात् राजा भय द्रुतो भयभ्रान्तो भूत् इति वक्ति च ८ सक्त्वञ्चो अहमस्मीति भयवं वाहराहिमे कुड्डे तेण्य अणगारे डहेज्जनरकोडिए १० किं वक्ति तदाह राजामनसि एवं जानातिस्व अयं साधुभीनीं चांजाला किञ्चिद्विरूपं त्वरितं मा कुर्यात् तस्मात् स्वकीयं नृपत्वं स्व नाम सहितं अवादीत् इति भावः हे भगवन् अहं संयतो राजास्मि इति हेतो हे भगवन् मेव्याहरमाज्जलय हे स्वाभिन् भवादृशः साधु क्रुद्धः सन् तेजसा तेजो लेश्यादिनानरकोटिन्द्रहेत् तस्मात् स्वाभिना क्रोधो न विधेय १० अभयं पत्थि वा तुज्झं अभयदाया भवाहिय अणिच्चेजीवलोगं मिकिं हि साएपसज्जसि ११ तदा मुनि राह हे पार्थिव हे राजन्

यवं अणगारेज्झाणसस्सिए । रायाणं नपडिमंतेद्वतथोरया भयदुए ८ ॥ संजञ्चो अहमस्मीति भयवं वाहराहिमे ।
कुड्डे तेण्य अणगारे डहेज्ज नरकोडिओ १० ॥ अभयं पत्थिवातुज्झं अभयदाया भवाहिय । अणिच्चे जीवलोगं मि

सन् स भगवान् हवेते साधुभोजनकरीवेठाके अणगारो ध्यानमाश्रित स्थितः साधुध्यानध्यायके ध्यानमाहिं वर्तेके राजानं नप्रतिग्रहयति तिष्ठेकारणे राजानि वोलाव्यो नहीं ततो राजा भयद्रुतभयभीतोजात तिवारेराजा भयभ्रान्तं हुञ्चो ८ संयतोनामा अहमस्मि संयतनामे राजाहुंहुं अनेरोनथी हे भगवन् आलापयमांवाहरशुभने वोलावो शुभस्यवातकरो कुपितः सन्तेजसा अणगारकोप्योथको यतीतेजे करीनेदहेश्चर कोटीः मनुष्यनीकोडिने बाले १० ऋषि तवाचः अभयदानभोपार्थिव तुभ्यं भो राजा तुभ्जने अभयदानके अभयदाता भवभवानपिजिममेतुभ्जने अभयदानदीधुतिमतुं सर्वजीवने अभयदानदे अनित्ये

शुभं भवत्येवमथ मा भवतु तत्सपि एवमथ दाता भवादि इति भव च इति पाद पूरणे जीवाना अभयदानं देहि जीवाना हि सा माकुरु इत्यर्थः हे राजन्
स्मिन्ने अयन्तोरे सशारे किं इति किमर्थं हि सायां प्रसज्जसि प्रकर्षेण सज्जो भवति जीवलोकस्य अनित्यत्वे त्वमपि अनित्योसि किमर्थं प्राणि वधं करोपि
इत्यर्थः ११ अथा मध्य परिश्रम्य गन्तव्यमवसकृतं अणिचो जीवलोगमि किं रज्जं निपसज्जसी १२ हे राजन् यदा सर्वं भ्रन्तः पुरादिकं क्रोधानार
भङ्गतासादिदृक् परित्यज्यते तय परलोकं गन्तव्यं वर्त्तते कथं भूतस्य ते अवग्रस्य परवयस्य मरण समये जीवोजानाति न भिद्यते परं किं करोति जीवः
परप्रायः मन् ईश्वरपविना एव एवो भ्रियते यदुक्तं सर्वे जीवावि इच्छन्ति जीविभ्योनमरिज्जश्रो तेन हे नृप तव सर्वं परित्यज्यमत्तं व्यभिस्त तदा अनित्ये
अयन्तोरे अयन्तोरे संभारं किं राज्ये प्रसज्जसि प्रसज्ज करोपि नृपो भवति १२ जीवियं चैव स्ववच्च विज्ज सम्पायस्वस्वत् जलतं मुक्कसीरायं पिच्चलं ना

किं हि माए पसज्जसी ११ ॥ जयासज्जं परिचज्ज गंतव्यं भवसस्यते । अणिचो जीवलोगंमि किं रज्जंमि पसज्जसी १२
जीवियं चैव कवच विज्जुसंपादयचवलं जलतं मुक्कसीरायं पेच्चलं नावलुक्कसे १३ ॥ दाराणिय मुयाचैव मिताय तह

अयन्तोरे अयन्तोरे अयन्तोरे मनुष्य पणं कथं हि मयासज्जो भवसि काहि साने विपे आसक्तयाइके ११ हे राजन् यस्मात् सर्वपरित्यज्यजिणे कारणे
समर्थं दादीति गंतव्यं भवस्य परलोकं जावुंके अनित्ये जीवलोकैएअनित्य जीवलोक मनुष्य पणुं किं राज्ये प्रसज्जसि अहो राजास्युं
राज्यं प्रिये आसक्तयश्चोदे १२ हे राजन् जीवितव्य रूपव अहो राजाएभावस्वज्जे रूप विद्युक्तं पात वच्चं चलवर्त्तते वीजलीनोभवकारते सरिणुं चंचलके
इत्यर्थः १३ अयन्ते हे राजन् हे राजा एव जीवितव्यते विपे नृं मोहयानेके सुकर्माइके परलोकार्यं त्वं न जानासि परलोकार्यं तु कांइ समभत नयो १३

ववुज्जसि १३ हे राजन् जोवितं आयुः च पुनः रूप शरीरस्य सौन्दर्यं विद्युत्सम्पातचञ्चलं वर्तते विद्युतः सम्पातस्थलम् तद्वत् चञ्चलं वर्तते हे राजन् यत् यस्मिन् आयुषि रूपे चत्वं सुहृदो मोहं प्राप्नोषि मेत्यर्थं परलोकार्थं नावबध्यसे न जानासि १३ दाराणि य सुया चैव भिन्नायतद्वन्म वा जीवं तमणु जोवन्ति मय नाणुव्यवन्ति य १४ हे राजन् दाराः स्त्रिय च पुनः सुताः आलजाः पुनर्भिन्नाणि तथा बान्धवाः ज्ञातयो भ्रातृ प्रभुश्चा एते सर्वेपि जीवन्त मनुष्यं अनुजीवन्ति जीवतो धनवतः पुरुषस्य पृष्ठे उदरपूर्तिं कुर्वन्ति तस्य द्रव्यं भुज्जन्ति इत्यर्थं परं तं पुरुषं मृतं न अनुव्रजन्ति मृतस्य तस्य पुरुषस्य पृष्ठे केपिन व्रजन्तीत्यर्थं तदा अन्यद्गृहादिकां किं पुन सहयास्यतीति अतः कृतघ्नेषु आदरो न विधेयः तस्मात्परिकरेकोरागः कर्तव्यः १४ नौहरन्ति भुय पुन्तापि यत् परमदुःखयापि यरोवितहा पुत्तो बन्धूरायातवं चरे १५ हे राजन् पुला मृतं पितरं नौहरन्ति गृहान्विः कासयन्ति कीदृशाः

बंधवा । जीवंत मणुजीवंति मयं नाणुव्यवन्ति य १४ ॥ नौहरन्ति मयंपुत्ता पियरं परमदुःखयथा । पियरोवि तहा पुत्ते बंधूरायं तवंचरे १५ ॥ तओतेणज्जिएद्वेदारेय परिरिक्खए कीलंतव्वे नरारायं हट्टुट्ट मलंकिआ १६ ॥ तेणा

स्त्रीयः स्त्री सुता पुनः पुत्रतिमः मौलाणि तथा बांधवाः मित्र तथा भाई तदुपार्जितं विताद्युप भोगं अनुगच्छन्ति जीविते जीवतांशकां पुठे लागे सेवाकरे मृतानागच्छन्ति साहं पणिसूयापक्खी साधे कीदृ नजाइ १४ निष्काशयन्ति भृतं पुलाः पिताशरे तिवारे पुल कहि वेगोकाढी पितरं परमदुःखता पिताने परमदुःखयका पितरोऽपि तथापुलान् निष्कासयति पितापणि पुत्रने काढी मूशाने बांधवा बंधून् भी राजन् तस्मात्तपश्चर भाइ भाईने काढे तिणि कारणे राजा तप कारि १५ ततो मरणानंतरं तेनार्जितेन द्रव्येण तिवारे पक्खी पुल ते तात नो उपायो द्रव्य दारेषु च परिरिच्छतेषु अने स्त्रीभली परिराखी

पुलाः परम दृक्चिताः प्रत्यक्तं योकादिताः पितरोपि जनका अपि तथा तेन प्रकारेण पुत्रान् यतान् निःकाशयन्ति एवं नाश्वराः नाश्वरान् यतान्
निःकाशयन्ति तस्मात् एव प्राप्ता हे राजन् तपयरेत् तपः कुरु इत्यर्थः १५ तथोर्तेष्विज्जिण्णदब्बे दारिय परिरिक्खए कीलं तस्मै नरारायं षडं तुड मसं किप्पा
१६ ततो निःसद्वानन्तरं ते तेव पिदायविंशधनेन च पुनर्दारिण्ण स्वीण्ण हे राजन् अन्ये नराः क्रीडन्ति स्वामिनिमृते सति तस्य धने तस्य स्वीण्ण च अपरं
सद्वानः षट् तुडं यदाप्यासयापिप्पिताः सन्तुटाः सन्तः अलङ्घिताः सलङ्कारुक्काः सन्तय क्रोडां कुर्वन्ति कथं भूते धने परिरिप्पिते समस्त प्रकारेण चौराणि
प्रमुण्णियं. रधिपं यावत् न जोयति तावत् धनस्य स्त्रीणाञ्च रत्ना कुरुते मृते सति अन्ये भुञ्जन्ति धनं स्त्री प्रमुखाः पदार्थास्तत्रैव तिष्ठन्ति न च साधे
सनादानि कायं : परायोजनः दुःखेन द्रव्यं उत्पाद्य यत्नेन रक्षति दारान् अपि जीवितव्यं भिवरत्तति अलङ्कारैर्नैवैरं जयति तस्मिन् मृते सति ते नैव
विभो न शैथिल्यदारेण अन्ये षट्पाः यतोरं पुत्रकादिमन्तः तुष्टा आन्तर प्रीतिभाजोलङ्घिता विभूयिताः सन्तो रमन्ते यतः ईदृशी भव स्थितिरस्ति ततो हे
राजन् तपयरेत् तपः कुर्यादिति स वंधः १६ तेष्वा विजं कयं कथं सुह वाज इवा दुहं कमुणातेण सक्कुत्तो गच्छई उपर भवं १७ तेनापि मरणोष्मत्तेन
जायन् यत् शुभ कर्म भव यादृशं कर्म कृतं भवेत् सुखं दुःखं वा उपार्जितं स्यात् तेन शुभाशुभ लक्षणैः कर्मणा संयुक्तः सन् स जीवः पर भवं गच्छति
यथायता जोयस्य साधं अन्यत् किं नपि नायाति स्वोपार्जितं शुभाशुभं कर्म साधे समगच्छति १७ सोज्जण तस्स सोधम्मं अणगारस्स
विजं कयं कथं सुमुवाज्जवाटुहं । कम्मणातेण संजुत्तो गच्छईओ परं भवं १७ ॥ सोज्जण तस्स सोधम्मं अणगारस्स

इति श्री राजन् अन्ये नराः आहति भुंजति ते द्रव्यं अने स्मो ते हने वीजा शुभप भोगे वे रष्टाः तुष्टा अलंकता. हर्षितहृद्राधका सतीष पाने भलालगष्टा
धरणापरं १६ तेनापि यत्कृत कर्मजोष जीवे न कर्मकोषाणि शुभं अथवा अशुभं भवुं अथवा भुंहुं कर्मतेनेव संयुक्तः तेजकर्मो साधे गच्छति परं भवं

सख्येयनिर्व्वेयं समावन्नो नराहि वो १८ स संयतो राजा महयादिति महासख्येयं निर्व्वेदं समापन्नः सख्येयस्य निर्व्वेदस्य सख्येयनिर्व्वेदं सख्येयोभीचाभि
लायः निर्व्वेदं संसारानुद्विग्नता स राजा उभयं प्राप्तः इत्यर्थः किं कृत्वा तस्य अनगारस्य साधोः अन्तिके समीपे धर्मं शुल्वा १८ सक्त्वोच्चैः रज्जं
निक्वन्तो जिणसासणे गृहभालिस्सभगवन्नो अणगारस्य अन्ति १९ संयतो राजा गर्दभालि नाम्नोऽनगारस्य अन्तिके समीपे जिनशासनदीतराग धर्म
निःक्रान्तः समागतः संसारानुद्विग्नता जैनी दीक्षाभाषितः किं कृत्वा राज्यल्यक्षा १९ चिच्चारज्जं पव्वइओ खन्तिओ परिभासई जहातेदीसई
रुव पसन्नं ते महामणो २० अत्र ह्यत्र संप्रदायो अयमस्ति स संयतराजपिर्गर्दभालिनामाचार्यस्य शिष्यो जातः पश्चाद्दीक्षार्थो जातः समस्त साध्याचारवि

ध्याति १ । महया संवेग निर्व्वेयं समावन्नो नराहि वो १८ ॥ संजओ चइओरज्जं निक्वन्तो जिणसासणे । गृहभालिस्स
भगवन्नो अणगारस्य ध्याति १९ ॥ चिच्चारज्जं पव्वइए खन्ति १ परिभासई । जहाते दीसईरुवं पसन्नं ते तहामणो २०

जोवः ते जोवः परलोकने वीषे जाइ १७ शुल्वा तस्य साधो वचनं गर्हभिष्म आचार्यना वचनं सांभलीने अणगारस्य समीपे त्वयीपासे धर्मं सांभलीने महतां
संवेगेन निर्व्वेदं भवोद्विग्नता मोक्षेच्छा षणोसंवेग ऊपनो संसारथी ऊभगो रूपं समापन्नः संप्राप्तः नराधिपः मोक्षनीं इच्छाहई राजाने १८ संयतो
राजा राज्यल्यक्षा संयती राजा राज्यकोडीने निःक्रान्तः चारित्र्यप्रपन्न जिनशासने चारिललीधो जिनशासनदीविषे गर्हभालि भगवंतः गर्हभालि भगवंतने
अनगारस्य समीपे साधू समीपे १९ ल्यक्षादेशादिकां प्रवज्जं च गृहीत्वा किंचित्पूजयित्वा तत्र चित्रियः सुरभवात् मनुष्य भवे समागत्य सच पूर्व भवस्सुल्वा
प्रव्रजितः स ऋषिः संयतस्य मिलित तत्सवरूपमाहः यथा न च दृश्यते रूपं विकाररहितं चित्रिय राजऋषि संयतीने पूर्वे के जेहवु ताहवु रूपदीप्ते के

धारद्वयो गुरारद्वयेभ एकका। विररन् एकस्मिन् प्रामे एकदा समानतोक्ति तत्र प्रामे चाधिराजार्थेनोक्ततः स चाधिर साधु संयत मुनि प्रतिभापते
 वदति पर स चाधिर मुनिः कीदृशोक्ति सति पूर्वजनमनि वैमानिक आसीत् ततस्तुला एकस्मिन् चाधिर जुष्टे समुत्पन्नः तत्र कृतचित्तया धियनिमित्त
 द्योनादुत्पद्य जाति मूर्तिसाक्षः समुत्पद्य वैराग्यो राव्यत्वज्ञा प्रवर्जितः सच्चिद्विराजर्धिर निर्दिष्टनामाद्यधिर जाति विप्रिष्टत्वात् अधिर मुनिर्जाति
 कृति ज्ञानपान् न संयतं मुनि इत्या परिभाषते संयतस्य ज्ञानपरिष्ठा कर्तुं संयत मुनि सिलधराहारः किं परि भाषते तदाह हे राधो यथा येन
 प्रज्ञात्न ते तत्र रूप चाप्राकारं दृश्यते तथा तेन प्रकारेण तत्र मनः प्रसन्नं विकार रहित वर्तते अन्तः कालुष्ये हि एव प्रसन्नताऽऽस्तनवात् २० पुनः किं
 परिभाषते इत्याह किं नाम किं गुप्ते कश्चिदा एव माहर्णे कर्हं पण्डितरसी वृद्धे कर्हं विष्णीयसि वृद्धसि २१ हे साधो तत्र किं नाम तत्र किं गोत्रं
 पुनश्च अज्ञात इति अन्ते अर्थाय या तत्र माहन्तः प्रवर्जितोसि हे साधो त्वं वृद्धान् कथं प्रति चरसि त्वं आचार्यान् केन प्रकारेण सेवसे पुनः हे साधो त्वं
 कथं विनीत इत्युच्यते अथ वा पृच्छामि २१ सञ्जयो नाम नामेवं तदा गुप्ते ण गीयसो गद्भालो ममा यरिया विज्जाचरण पारया २२ अथ अहिय
 सार्धं प्रज्ञानं तत्र संयतं कायु कमाध हे साधो अथ संयत इति नाम्ना अभिधानेन नान प्रसिद्धोक्ति तथा पुनरहं गोत्रे ण गीतसोसि रुम प्राचार्या
 किं नाम किं गुप्ते कथं दृष्टा एवमाहर्णे । कर्हं पण्डित रसो वृद्धे कर्हं विष्णीयसि वृद्धसि २१ ॥ संजयो नाम नामेवं तदा

तदा ते विकाररहित मनः वर्तते तेहवोताहरो विकाररहित मनवर्तते २० किनामा किं गोत्रः ताहव नामस्युक्ते तारगोत्रस्युक्ते कस्मै अर्थादना
 २२ यो मुनिः जातः तुं क्रिये अर्थे जतीहर्षाद्विकथं केन प्रकारेण प्रतिचरसी वृद्धे आचार्यादिकनी सेवाकिमकर कथं विनीतः इत्युच्यते कीर्णप्रकारि दीनीत
 कर्हं २१ अयतं प्राप्तिः अरनाभ्याः संयतः संयतो कर्हं संयतोमाहरोनाम तथागोत्रेण गोत्रम गीतमगोत्र गद्भालिनामानो मम आचार्या

गुरुवोगर्द्भालिनाम कौटुशा मम गुरुव. विद्याचरण पारगा विद्या च चरणं च विद्याचरणे तयो पारगाः विद्याचरण पारगाः विद्याः श्रुतज्ञानं चरणं चारितं तयोः पारगाभिनः अयं आशयः अहंतेर्गर्द्भालि नामाचार्यं जीवधाताविवर्तितं स्तुतिफलं उक्तञ्च ततस्तदर्थं माह नोस्मि यथा तदुपदेशं गुरुन् प्रतिचरामि तदुपदेशं सेवनाञ्च विनीतोस्मि इतिभावः अथ तद्गुण बहुमानतोऽप्यपि क्षत्रियमुनिराह २२ किरियं अकिरियं २ विनयं ३ अन्नाणञ्च ४ महासुणी एएहिं चउहिंठाणेहिं मेयन्ने किंप भासइ २३ हे संयत महासुने एतैश्चतुर्भिः स्थानैर्भिष्यात्वाधार भूतैर्हेतुभिः कृत्वा मेयन्नाः किं प्रभाषंते मेयं जीवादिवसुजानंतीति मेयन्ना पदार्थज्ञाः कृतीर्थ्यावादिन. कृत्स्नत प्रजस्यन्ते एतावता एतेचतुर्भि हेतुभिर्भिष्यात्विनः सर्वेचि षष्ठ्यन्तर त्रिष्यतमेदाः पाषण्डिनी यथावस्थित तत्वं अज्ञानाना यथा तथा प्रज्ञापिन सन्तितेवया ज्ञातव्याः तानिकानि चत्वारिस्थानानि क्रिया

गोत्ते ण गोयमो गहभाली ममायरियाविक्का चरण पारगा २२ ॥ किरियं २ अकिरियं २ विणयं ३ अन्नाणञ्च महा सुणी एएहिं चउहिंठाणे हिंमेयन्ने किं प्रभासई २३ ॥ इदमपाठकरे बुद्धे नायए परिनिवुए । विक्काचरण संपन्ने सच्चेसच्च

गर्द्भालिनामे आचार्यं माहरो गुरुके विद्याचारितपारगाभिनः विद्याश्चने चारितपारगाभीके २२ अथ अप्रष्टोपि क्षत्रीयाह क्रियावादी १ अक्रियावादी २ विनयवादी ३ अज्ञानवादी ४ गुनः महासुने एतैः चतुर्भिस्थानैः तत्त्ववेत्ता एचिहुं स्थानके जे सुक्कि कहे ते भूठं कृपावाद वीले कृत्स्नतः भाष्य ते मिथ्याभाषिणेत्यर्थः २३ इति प्रादुरकार्णीत् प्रकटीकृत ज्ञात तत्त्व. सन् तत्त्वनेजाणे श्रीमहावीरे इमकह्यो ज्ञातकः मोक्षं गत. ज्ञातकुसुनी जपनीमोक्षगयो तथा विद्याचरणाभ्यां संपन्नः सहित विद्या अनेचारित तिणेकरीसहित ज्ञानके सत्यवोले सत्य पराक्रमः सांचीके जेहने पराक्रम २ ४

आपादिसमाख्या १ पद्यात् प्रक्रियाजोवादिपदार्थानां प्रक्रियानास्तिलरूपाः २ विनयं सर्वेभ्यो नमस्कारकरणं ३ अज्ञानं सर्वेषां पदार्थानां भ्रमं ४
एतत्तु एकान्तपार्थिवत्वेन सिध्दाल्लिनीश्वेया कुलितभाष्यप्रतिपां विचारस्य असहत्वात् यतोहि सर्वथा सर्वेषु सत्तायाः सत्वात् सर्वत्रजीवः स्यात् अजी
वेषि त्राय दुर्दिः न्यात् १ पुनर्नास्तित्वे भाष्यतो नास्तित्वे यस्य प्रमाणवाधितत्वात् च जीवाजीवयो रभयोरपि सादृश्यं नास्तित्वं स्यात् २ सर्वेषु विनये
क्रियमानं निर्गुहं विनयस्य अशुभफलत्वात् विनयोपिस्थाने एव कृतः फलदः तस्मात् एकान्तं विनयोपि न येष्टः ३ अज्ञानं हि सुल्लिखाधने कारणं
भाष्यं श्रुते श्रुतेन व्ययकारणत्वात् रियोपादेय पदार्थयोरपि ज्ञानेनैव साधत्वात् ज्ञानं विनाहितंश्वपि न जानाति तस्मात् अज्ञानमपि न येष्टं ४
तस्मात् क्रियावादिनः १ प्रक्रियावादिनः २ विनयवादिनः ३ अज्ञानवादिनः ४ सर्वेभ्यो एकान्तवादिनो सिध्दाल्लिनः कुतीर्थिनः कुलितभाष्योश्वेयाः
एतेषां पापनिवृत्तौ सर्वेभेदाः १६ १ द्विपष्ठान्तरवित्यतो प्रमितताभवन्ति तत्र क्रियावादिनां १८० अक्रियावादिनां ८४ विनयवादिनां ३२ अज्ञानवा
दिनां ६० कुलितभाषित इति नचै तत् आभिप्रायेण किंतु भगवद्वचसा एतेषां कुलितभाषित्वं तदाह १३ इदमाह करोवुहे नायए परिनिवृत्तुए विज्जा
वरणं सपदे सधे सध परिनिवृत्ते २४ इत्येतं क्रियावादिनः कुलित प्रमाणन्ते इत्येव रूप वचनं बुद्धोज्ञाततलोज्ञापकः श्रीमहावीरः प्राहु २ करोत् प्रकटी
शकार कंठियोभातक परिनिवृत्तः कथाया भावात् परिसमन्तात्सीतो भूतः पुनः कीदृशोज्ञातक विद्याचरणसंपन्नः विद्याश्रवदेन चायकोभमज्ञानं
परस्य यथाभ्यात पारिष ताभ्यां सपधः सहितः पुनः कीदृशः सत्यवचनवादी पुनः कीदृशः सत्यपराक्रमः सत्यवीर्यसहितः २४ तेषां फलमाह पठंति

परकर्म २८ ॥ पठंति नरणघोरे जेनरा पावकारिणो दिव्वंच गयं गच्छंति चरिसा धम्ममारियं २५ ॥ माया जुद्धय

एतत्तु नरं घोरं पठे पारनरकं विधे ये नराः पापकारिण जे मनुष्य पापनाकरणाहारके दिव्यं प्रधानमतिं गच्छति देवता सर्वधनी गतिने विधे

नरएधोरे जनरा पावकारिणो दिव्यं च गङ्गाच्छन्ति चरित्ता धम्ममारिय २५ पुनः क्षलिय मुनिर्वदति हे महासुने ये पापकारिणोनरा. पापं असत्पुरुषं कुर्वन्तीति इत्येवं श्रीलाः पापकारिणो ये नरा भवन्ति ते नरा धोरे भीषणे नरकेपतन्ति च पुनधर्मं सत्पुरुषणारूपश्चरित्ता आराध्य दिव्यं दिवः सत्त्वन्तिनी उत्तमांगतिं गच्छन्ति कथभूतं धर्मं आरियं आर्यं वीतरागीकृतं इत्यर्थं अतः पापं असत्पुरुषवचनं ज्ञेयं धर्मं सत्पुरुषवचनं ज्ञेयं एवं ज्ञात्वा भोसयत भवता सत्पुरुषरूपणपरैरेव भाव्यमित्यर्थः २५ कथमपि पापकारिण इत्याह माया वुड्ढयेयंतु मुसाभासा निरालिया संजममाणोवि अहं वसामि इति यामित्यर्थः २६ एतत्पुन्यादिभिरपि विजय अज्ञानवादिनां मायोक्तं मायया कपटेन उक्तं मायोक्तं आयोक्तं ज्ञेयं एते सर्वेपि कपटेन कृपाभाषन्ते इत्यर्थः एतेषां क्रियावादिनां तस्मात्कारणात् मुषाभाषां असत्याभाषा निरर्थका सत्यार्थं रहिता अपि निश्चयेन तेनैवकारणेन हे साधो सयच्छन् पापात् निवर्त्तितः सन् तेषां पाषण्डिनां असत्पुरुषणातो निवर्त्तितः सन् अहं वसामि निरवद्योपाश्रयादौ तिष्ठामि अज्ञाहं पाषण्डिनां वाक्यरूपपापात् निवृत्तः तिष्ठामि इत्युक्तं तत् तस्य स्थितोकारणार्थं यथाहं असत्पुरुषणात् निवृत्तस्तथा त्वयापि निवर्त्तितव्यमित्यर्थः यत साधु स्वयंसाधुमार्गोऽस्ति तः अपरं अपि साधुमार्गोऽस्ति त्वयापि च पुन हे साधो अहं इति यासि इति ईर्याया गच्छामि गौचर्यादौ भ्रमामि २६ सर्वे ते वेदयामंज्जं मिच्छादिदो अणारिया मेयंतु मुसा भासा निरालिया । संजममाणोवि अहं वसामि इति यामित्यर्थः २६ ॥ सर्वे ते वेदया मज्जं मिच्छादिदो

जाये क्त्वा आर्यधर्म उत्तम प्रधान धर्मं करीने २५ वचन मेतत् क्रिया वादिनां एवमन क्रियावादीनुं मिथ्यावादीबोले कृपा भाषा निरर्थका. प्रयो जना. एभ्रुटीभाषा निरर्थक तेभ्यो निवर्त्तमानोहते क्रियावादीष्वकी अलंगोरहोहत्तु भुटयकीनि वर्तेहं त्येकतो वसामि उपाश्रये इति यासि विवचयामि उपाश्रयमाहिरहं कुं विवचं कुं २६ ते सर्वे क्रियावादीनो ममविदिताः यथा अमीं क्षत्रिय साधु कहे संयतीने एक्रियावादी सर्वमे जाण्याके मिथ्या

प्रियमसि पात्रोप भव्यं ज्ञानमिदं प्रपद्य १० हे साधो ते सर्वेपि क्रिया प्रक्रिया विनया ज्ञानवादिनः चलारोपि पापार्थिन्मो मया विदिताज्ञाना. एतद्वत्ता
 संवि सिद्धा दृष्टयो मिथ्यादर्शन युक्ता. पुन रते चलारोपि अनार्या. अनार्यकर्म कर्तारः सम्यग् मार्गं विलुप्त्यका मया एतेया दृशाः सन्ति तद्विद्या ज्ञाना.
 पुनर्भुजं परमार्थं प्रियमसि भव्यक, प्रकारेण प्रपद्य आत्मानं स्वस्य परस्य च जानामि आत्मापर लोकात् आगतः ततोह पर लोकं आत्मानं च सम्यक्
 जानामि ते नोविद्योतिपि सम्यक्, शातान्तेन कुतोविद्योतिं सद् न करोमि कथं जानामीत्याह अहमासि महापाणिर्ज्ज्ञं वरिस सञ्जीवमो जासापालो
 नरापालो दिव्यवदिर स सञ्जीवमा १८ हे मुने अहं महापाणि विमाने पञ्चमे ब्रह्म लोके देव आसं कथं भूतः अहं द्युति मान् द्युति विद्यते यस्य सद्युति
 मान् तेनस्यां पुनः कथं भूतोह पर्ययतोपम वर्धयत जीविन. पुरुषस्यो पमायस्या सौवर्धं यतोपमः कोयं यथा इह वर्धयतजीवी इदानी परिपूर्णाद्यु

अपात्रिया । विज्जामाणे परलोपे । समं जाणामि अप्पयं ॥ २० ॥ अहं मासि महापाणे जुद्धमं वरिस सञ्जीवमे ।

जा सा पालो महापालो दिव्वा वरिस सञ्जीवमा ॥ २८ ॥ सेचुए वंमलोयाओ माणुक्कं भव मागओ । अप्पणोय

इदं भगवोः शिष्यालो अनार्यते पुरं परलोके नयो जाणे जीवसहजोद पंदाहोयहे विद्यामाने परलोके परलोक विद्यमानहे सम्यक् आत्मानं
 ज्ञामामि सा भगवन्मिन्नोपरिज्ञाणं पु २० अहं वभूव ब्रह्म देवलोकेहं ब्रह्म देवलोकनेविद्येह्यो द्युतिमान् वर्धयतोपमे महाकांतिनोधयो वर्धसोनी
 प्रपद्य या साधव्योपमाः पर्योपम सागरोपमादि महापालो सागरोपमः देवसवधिनो वर्धयतोपमा देवता संवधिनी सोवरसनी रुपमा २८ च्चतो
 मन्नाकाण भद्र देवर्नाकयो ध योने मानुष्यं भवमागत. मनुष्यने भविष्याव्यो आत्मानस परेयां आपणो अने बीजानो आपुर्जानामि यथा भवन्ति तथा

रच्यते तथाहं तत्र विमाने परिपूर्णयुरभूव तत्र च या पालिमहापालिषसादिव्या स्थिति मे अभूत् इति शेषः पालि शब्दस्य कौर्थः पालिरिव पालि जीवित जल धारणात् पालि शब्दे न भव स्थितिः कथ्यते सा चेह पक्षोपम प्रमाणा महापाली सागरोपम प्रमाणास्थितिः कथ्यते दिवि भवादिव्यादेव भव सख स्थितो स्थितिरित्यर्थः कथ्यतापालिमहापालिष वर्षसतोपमा वर्ष भूतै केयोद्धारहेतु भिरुपमीयते या सा वर्षशतोपमा द्विविधापिदिव्या भवस्थिति स्तनास्ति परं मे महापालोदिव्या भवस्थिति रासोदिति आन्नायः दशसागरायुरहमासमित्यर्थ १८ सेचुञ्चो बभालोगाञ्चो माणुस्सं भवमागञ्चो अप्पणोयपरे सिद्ध आडं जाणे जहातहा १९ से इति सोहं इत्यथाहारः सोहं ब्रह्मलोकात्पञ्च मदेवलोकात् जुगतः सन् मानुष्यं भवं नरसम्बन्धि जन्मसमागतः आकनः च पुनः परेषां च यथा तथा आयुर्जीवितं वर्त्तते तथा जानामि यस्य मानवस्य येन प्रकारेण आयुरस्ति तस्य तेन प्रकारेण सर्वं जानामि परं विपरीतं न जानामि सत्यं जानामि १९ नाणासइं च कन्दन्तु परिवर्ज्ज्जसक्कए अणट्ठाजिय सव्वट्ठा इइ विज्जामणु सच्चरे ३० हे सुने संयतः साधुनानाशचि क्रिया वाद्यादि मत विषयमभिलाषं परिवर्जयेत् च पुनः कन्दः स्वमति कल्पिताभि प्रायं नानाविधं परिवर्जयेत् च पुनर्ये अनर्थाः अनर्थ हे तवोये सर्वाध्याः अशेष हिं सादयो गम्य त्वात्तान् परिवर्जयेदिति सम्बन्धः इत्येवं रूपां विद्यां सम्यग्ज्ञान रूपां अनुलब्धौ कृत्य सच्चरे स्वं संयमा ध्वनिययायाः अहं मपि इति विद्यां ज्ञानं ज्ञात्वा अङ्गीकृत्य संयम मार्गोया मीति लयापि तथैव संचरितव्य मिति इहार्हम् ३०

परिसिंच आडं जाणे जहा तहा ॥ २९ ॥ नाणासइं च कंदंच परिवर्ज्ज्ज संजए । अणट्ठा जिय सव्वत्था । इइ

जिमआउखुं क्कतिम जाणुहुं २९ च्चतिय मुनिरुवाच पुनः नानासखं च परतीर्थिकानां अभिलाष अभिप्रायं परिवर्जयेत् स्वेच्छापणुं साधुबर्ज्जं अनर्थ हेतुत्वात् ये च हिंसादय अनर्थानां कारणके इत्येव रूपाविद्याः परित्यज्य अनुचरेत् साधुः ते सर्वकांडीने तपकबंहुं अहोसंयतसाधु ३० निर्वर्त्ते कं

पट्टिमासि पसिणाप परमन्तेहि वा पुणो अहो उट्ठिओ अहोरायम् इर विज्जातयचरे ३१ पुन. स्वाचारं वणि हि गुणे अहं पसिणापम्
इति मात्तत्तात् पिसिण्णययः मन्नेभ्य पमायम् सूचकाद्वादि पृच्छाभ्य प्रति क्रमासि पराद्भुत्तोभवासि वा अपवा पुनः परमन्तेभ्य
मन्तमासि पतिनिपथे परप्य गृहभ्यस्य मत्याणि कार्यालोचनानि तेभ्य परमन्तेभ्यः एभ्य सर्वेभ्यः पराद्भुत्तोभवासि अहो इति आसये
मन्तोरायम् उट्ठित मन्ने मल्लुयतः कथितेव महात्मा एवस्मिन् स्यात् इति विद्वान् इति जानन् तपचरः नतु प्रथमत्वादिकश्चरे ३१
अथ मन्पुण्डरीकात्ते सभमुहेष वैयसा तांरपावकरं बुहे तं नाणं जिणसासणे ३२ अथ सयतमुनिना पृष्टं त्वं आयु कथं जानासि तदा पुनः
पसिण्णमिन्तार हे संयत तं मां कान्ते इति कालविययम् आयुर्विषयं ज्ञानं पृच्छसि कौटम्य स्वं सभक् भुहे न निर्मलेन चित्तेन उपलब्धितः तां इति

विज्जा मण्णं संचरे ॥ ३० पडिक्कमासि पसिणाणं परमन्तेहि वा पुणो । अहो उट्ठिए अहो रायं इदं विज्जा तवं
चरे ३१ ॥ जंच मे पुच्छसी काले । सत्तमं मुहेण वैयसा । तादं पाड करे बुहे । तं नाणं जिणसासणे ॥ ३२ ॥

प्रथमं भिक्षुं भद्रवका निवर्त्तया दारणे प्रथ कटं नरो गतेभ्यः गृहकार्यालोचनेभ्यः गृहस्थाना आलोचतेह्यकी निवर्त्तापुं अहो इति विप्रये
उट्ठितः गृहस्थो सापधानममोदकों अहोरात्रं इति विद्या तपचरित् रात्रिदिन विद्यानेतपसनाचरं कुं करं ३१ भो सयत यस्मां पृच्छसि
पसिण्णमण्णं पसिण्णकरं सत्तमं मुहेण वैयसा । तादं पाड करे बुहे । तं नाणं जिणसासणे ३२ अथ सयतमुनिना पृष्टं त्वं आयु कथं जानासि तदा पुनः
पसिण्णमिन्तार हे संयत तं मां कान्ते इति कालविययम् आयुर्विषयं ज्ञानं पृच्छसि कौटम्य स्वं सभक् भुहे न निर्मलेन चित्तेन उपलब्धितः तां इति

सूत्रत्वात् तत् ज्ञानं बुद्धः श्रोमहावीर, अथवा बुद्ध श्रुत ज्ञानवान् प्रादुराकरोत् पुनस्तच्चज्ञानं शीजिनं प्राप्तनेजानीहि न अपरस्मिन् कृत्वापि दर्शनेर्जास्त
ततोऽहं तत्र स्थितं तत् प्रसादात् बुद्धोऽस्मि इति भावः ३२ किरियच्चरोपधीरो अकिरिय परिवज्जए दिट्ठीए दिट्ठिं सम्यक् धम्मस्सरसु दुच्चरम् ३३ धीर
अवीर्य क्रिया जीवस्य विद्यमानं तां जीवसत्तां रोचयति स्वयं स्वस्मै अभिलषयति तथा परस्मै अपि अभिलषयतीत्यर्थः अथवा क्रियां सम्यक् अनुष्ठान
रूपं प्रतिक्रमणं प्रभिलेखनारूपां मोक्षमार्गं साधनभूतां ज्ञानसहितां क्रियां रोचयति पुनः अक्रियां जीवस्य नास्ति त्वं जीवे जीवस्य ह्यविद्यमानतां
परिवर्जयेत् अथवा अक्रियां मिथ्यात्वभिः कल्पितां कष्टक्रियाम् अज्ञानक्रियां परित्यजेत् पुनर्धीरः पुमान् दृष्ट्वा सम्यक् दर्शनात्मिकाया दृष्टिः सम्यग्नी
भवति दृष्टिः सम्यग् ज्ञानात्मिका बुद्धिस्तया सम्यक्त्वः सहितो दृष्टिसम्यक्त्वः सम्यक् दर्शनेन सम्यक् ज्ञानं सहितं इत्यर्थः तस्मात्त्वमपि सम्यग्दर्शनं ज्ञानं
सहितः सन् सुदुश्चरं कर्तुं भयम् धर्मचारित धर्मस्वरं अहोक्तरं ३३ एवं पुनपय सोच्चा अत्यधम्मोवसोहिदं भरहो विभारहं वासं चिच्चा कामाद्
पव्वइए ३४ अथ चालियमुनिः संयतमुनिं प्रति महापुरुषाणां धर्ममार्गं प्रवर्तितानां दृष्टां तेन दृढीकरोति हे मुने भरतोपि भरतनामा चक्रार्पि भारतं
भारतं चेत्तं षट्षड्विं लब्ध्वा पुनः कामान् कामभोगान् लब्ध्वा प्रवर्जितो दीक्षां प्रपन्नः इत्यर्थः किं क्खाम एतत् पूर्वोक्तं पुण्यपदं श्रुत्वा पुण्यं तत्पदं
पुण्यपदं पुण्यं पवितं अर्थात् निःकलङ्कं निर्दोषणम् अथवा पुण्यं पुण्यहेतुभूतम् एतादृशं पदं पद्यते ज्ञायते अर्थोऽनेनिति पदं सूत्रं जिनीकमानगमं
किरियंच रोयए धीरे । अकिरियं परिवज्जए । दिट्ठीए दिट्ठिं संपन्ने । धम्मं चरसु दुच्चरं ॥ ३३ ॥ एवं पुन पयं

क्रिया ऊपरि कचिकरे कचकरे अक्रियां परिवर्जयेत् मुंही क्रियानिर्वर्जं दृष्ट्वा सम्यक् दर्शनेन संपन्नं सहितः सम्यक् दर्शनं सम्यक् तत्त्विकरी सहित
धर्मं चारित धर्मं सेवेस दुष्करं दुष्करं जी चारितधर्मं ते सेवेकरि ३३ अथ मयतेन चित्रियेन पृष्टः कथं त्वं अथ पूर्वं मुनीनां दृष्टान्तानि कथयती

किं वासादि नानान्यधि यत् न निर्वेदः शब्दश्च नाना तत् त्वत्पवित्रयाहृत्य अथवा पूर्णं पदं पूर्णपदं सम्पूर्णं ज्ञानं पदमप्येन ज्ञानमप्युच्यते
 कोटिनं पुनरप्यनन्तं अर्थं धर्मोपगामितम् अर्थं ते प्राप्तं इति अर्थं स्वर्गापवर्गं प्राप्तिकारणमृतः अर्थं धर्मस्य अर्थधर्मो ताभ्याम् उपदर्शयितम् अर्थं धर्मोप
 गोमितम् पतगहनं जिनीकं चित्तानन्तं अर्थं धर्मसहितं कृता यदि भरतश्च धरस्सम्पूर्णं भरतकेन पदस्य रुक्माज्जल्लक्षा दीक्षा उपाह तदा त्वया
 धर्मिन् जिनीकाने धनितयं महाजनो येनगतः स पन्था इत्युक्तात् स वल नृपेण कथमप्युच्यते भरतो मुख्य स्तेनायं मार्गः समाहितं एतत् अथात
 भरत धर्मिन् स वा चर्यायां नगर्यां चोत्पद्यते पुत्रः पूर्वभवत्तु मुनिजनं देवाह्वयितं च विभोगः प्रथमचर्या भरतनामास्ति तस्य नवनिधानानां
 अन्तर्गतानां द्वाविंशत् सशस्त्र नरपतीनां द्विकानि सहस्र पुरवराणां पण्य वति कौटियामाणां चतुरशीति सहस्रहयगयराणां पट्टरुभरतस्य ऐश्वर्यं
 कथं नः अग्रे पत्न्यानुसारं च साधर्मिकवामनं कथं नः स्वयं कारिताष्टापदयिरः स हितं चतुर्मुखं योजनायामजिनायतनमप्यस्यापितनिज २ यपु प्रमाथो
 देवः अर्थधर्मोपगामितं धर्मिन् गतिं जिनं प्रतिभावददार्शनं समाचरतः श्रीभरतः चाकिण् एषुपूर्ववत् द्वाष्टि कान्तिरुदितः अर्वात्तदेहः
 चर्याल्लक्षणदिग्गताः समस्त धर्मा एतदर्थं सुवर्तन्त तत्र सट्टिरं प्रेष्यमाणस्य अङ्गुलीयं कम्पतितं तत्र तेन न ज्ञातं आदर्शभित्तो स्व देहं पदं तातिन
 धर्मिन्प्रकाशकरादन्तो अर्थभसाना दृष्टा ततो द्वितीयां गुर्वातोपि मुद्रिकापुनोता साधु शोभमानादृष्टा ततः क्रमाकर्वाद्वाभरणानि उत्तारितानि
 साध्या । अथ धर्मो वनोदितं । भरहोवि भारहं वासं । चित्रा कासाद् पक्वदण्ड ॥ ३४ ॥ सगरैवि सागरं तं ।

पुनरप्यनन्तः ३॥ पुनरनन्तं पदं साधर्म्यं आधर्म्यं नास्ति इति एते ज्ञातवाह कीदृशं पदं अर्थधर्मोभ्यां उपदर्शयित अर्थं अने धर्मतिष्ठकरी सति तदे
 भरतोपि धर्मधर्मो भारतपदं भरत धर्मधर्मो भरतकेने एतेने त्वया कामाय दीक्षां प्रपद्यः वलो कामभोग एतेने दीक्षालोपो ३४

तदा स्वप्ररोरं अतीवाशोभमाना निरीक्ष्य स वेगापानवच्चक्री एव चितित तुं प्रहृतः अहो आगन्तुकद्रव्ये रवेदं प्ररोर शोभते न स्वभावसुन्दरं अपि च
एतच्छरीर सङ्गेन सुन्दरमपि वस्तु विनश्यति उक्तं च मण्डनं अस्य पापं विविहं खाद मसा इमं सरीरसङ्गमावचं सत्त्वं पि असुद्धं भवे १ वरं वलं वरं
पुष्पं वरं गन्धं विलेवणं विण्मस ए सरीरेण वरं सयणमासणं २ निहाणं सत्त्वरीगाणं कयवधायिरं इमं पञ्चासुहृभञ्जयं अथकपरिक्रमणं ३ तत एतच्छरी
रकृते सर्वधान युक्तं अनेकपाप कर्मकरणेन मनुष्य जन्माहारणं यत उक्तं लोहायनावज्जलधौभिन्नति सूत्राय वैडूर्यमणिं दृष्टाति स चन्दनं शोषति भस्म
राशेर्योमातुषलं नयतीन्द्रियार्थं १ इत्यादिकं चिंतयतः तस्य भरतस्य प्राप्तभावचारित्रस्य प्रवर्द्धमानशुभाश्व वसायस्य क्षपक श्रेणि प्रपन्नस्य केवल ज्ञान
सुलभं शक्नुस्तत्समायातः कथयति च द्रव्यालिङ्गं प्रपद्यस्व देन दोषा उत्सवं करोमि ततो भरतकेवलि नास्वमस्तु केपञ्चमौष्टिको लोच कृतः शासन
देवतया चर जोहरणोपकरणानि दत्तानि दशसहस्रराजभिः समं प्रव्रजितो भरतः शेष चक्रिणस्तु सहस्र परिवारेण प्रव्रजिता ततः शक्नु ए वन्दिती सौ
ग्रामाकारनगरिपुञ्जमन् अव्य सत्त्वान् प्रतिबोधयन् एकपूर्वज्ञत्वं यावत् केवल पर्यायं पालयित्वा परिनिहृतं तत्पदे च शक्नु ए आदित्ययशान्दपोगभिषिक्तः
इति भरत दृष्टान्तः ३४ पुनस्तदेव महापुरुषं दृष्टातेन द्रव्ययति सगरोविसागरं तं भरहवासन्नराहिवो इस्मरियं केवल हिच्चा दयाइ परिनिवृत्तो ३५
हे मुने सगरोपि सगरना मानराधिपोपि दययासंयमेन परिनिहृत कर्मभ्योमुक्त आत् नराधिप शब्देन अपि शब्दात् द्वितीयश्चक्रवर्त्यधिकारात् अन
क्तोपि चक्रोऽव गृह्यते किं कृत्वा भरत वर्षं भरतचेतं अर्थात् भरतचेत्त राज्यन्यक्षा पुन केवलं परिपूर्णं एकाच्छल रूपं ऐश्वर्यं हित्वात्यक्षा कीदृशं भरत
वर्षं सागरां तं समुद्रान्त सहितं बुक्कहिमवत् पर्वतं यावत् विस्तीर्णं भरतचेत्त राज्यामित्यर्थः अत्र सगर चक्र वर्त्तिदृष्टान्तः तथाहि अयोध्यायां नगरी
इत्ताककुलोद्भवो जितशतं नृपोस्ति तस्य भार्याविजयानाक्षी अस्ति सुमित्रनामा जित शत्रु सहोदरोयुवराजावर्त्तते तस्य यशोमती नाक्षी भार्यास्ति

अथ राधापिञ्जलाभारायतुर्दश नद्यास्त्रय सूचितः पुनः प्रसृतः तस्य नाम अजित इति दत्तं स च द्वितीयस्तीर्थकार इति सुमितशुभराजपदमा
द्योभन्याभारनामाद्वितीयप्रकर्षो प्रसृतः तौ ह्यपि यौवनं प्रार्प्ता पिबन्त्या कन्याः परिणयितौ कियताकालेन जितं यत्, राधा निजेराज्ये अजित
पुनारः स्थापितः सगरो युधराज्ये स्थापितः सहोदर विजय सहितेन जितयत्, तृपेणदीक्षा गृहीता अजितराधा च कियत्काले राज्यं परिपाल्यतीर्थ
प्रयत्नं गमये सगरज्ये सगरं स्थापयित्वा दीक्षा गृहीता सगरसु उत्पन्नं चतुर्दशरत्नः साधितं पट् पण्डितभरतक्षेत्रो राज्यं पालयति तस्य पुत्राः पटि
गमर स राजाकाशना, एकदास्त्रि वदरात् सर्वेषां तेषां मध्ये व्येष्टो जङ्गु कुमारो वर्तते अन्यदा जङ्गु कुमारिण कथं चिक्कागरः सन्तोषितः स उवाच
जङ्गु, कुमार यत्तद्वर्तते तन्मार्गं जङ्गु, कथाच तात ममाश्रयमभिलाषः यत्ता तानुज्ञातोहं चतुर्दशरत्नसहितोऽखिल भ्रातृपरिवृतः पृथ्वी परिभ्रमांमि
हगरभक्तिणा तस्य प्रतिपदं प्रगन्तुमुक्षते सगरच क्रिणः समीपात्सनिर्गतं सबलं याहनः अनेकजनपदेषु भ्रमन् प्रार्प्ताऽष्टापदं पर्वते सैन्यमधस्ताच्चिवेय
समस्तपदपर्यन्तमारुहः दृष्टवास्तव भरतनन्दकारितं मणि कनक मय चतुर्विंशति जिन प्रतिमाधितं स्तूपगतसङ्गतं जिनायतनं तत्र जिन प्रतिमा
समभवत् पटुः कुमारपदं विपणं पटं केन सहतवता इदमतीव रमणीयं जिन भवनं कारितं मलिणा कथितं भवत् पूर्वजेन श्रीभरत चक्रिणेति श्रुत्वा
भरतं दामनं नराहिबो इत्यारिय केवलं हिंसा दयाए परिनिवृञ्चो ॥३५॥ च दत्ता भारह वास चक्रवर्ती महिद्विञ्चो पव्व
भगवोपि सधुद्रपर्यन्तं नगरं समवर्तिपणि समुद्रपर्यन्तं भरतवर्षं भरतक्षेत्रे नराधिप राजा ऐश्वर्यं संपूर्णं त्वत्का सर्वऐश्वर्यं कृष्टिं क्वाडीने
दत्ता सन्तर्पतिनृपतो मुक्तिं गते दयाकहता सज्जम तिर्ण करीने मुक्तिं पोहता ३५ इजोगाथातुं समास च त्वत्का भारत वर्षं भरतक्षेत्रं क्वाडीने
चक्रवर्तिं सधुद्रोक्तः सधुद्रवर्तिं नारायणितो यतो प्रवज्या अभ्युपगतः दीक्षास्तीर्थी मधवा नामा महायथा मधवा एहवेनामे महायगनीधणी ३६

जह्नु, कुमारोऽवदत् अन्धः कथिददृष्टापद सदृशः पर्वतोऽस्ति यत्ने दृश्यमन्य चैत्यं कारयामः चत स्रष्टु, दिक्षु पुरुषास्त्रहवंपथाय प्रेषितास्तु सर्वत्र परिरक्ष्य
समायाताः जह्नु स्वामिन् ईदृशः पर्वतं कापि नास्ति जह्नु नामणितं यद्येव वयं कुर्मः एतस्यैव रत्नां यतीवक्षेचं काल क्रमेण लब्धाः सर्वे नराः भवि
ष्यन्ति अभिनवकारणात् पूर्वज्ञान परिपालन भेयः तच्चदण्डरत्नं गृहीत्वा समन्तोऽपदपार्श्वेषु जह्नु प्रमुखा सर्वेऽपि कुमाराः खातुं लग्नाः तच्च दण्ड
रत्नं योजन सहस्रं भित्वा प्राप्तं नागवनेषु तेन तानि भिन्नानि दृष्ट्वा नाग कुमाराः प्रणण्डवेपयन्तो गता नागरा लज्जलन प्रभसमीपे कथितः स्व भवन
विदारणः हृत्तान्तः सोऽपि सभ्रान्त उल्लितोऽवधिनाना ज्ञात्वा क्रोधोदरः समागतः सगरस्तु समीपं भणितवांश्च भीभो किं भवद्भिर्दण्डरत्नेन पृथ्नीविदार्य
अस्मद्भवनीपद्रव कृतः अविचार्य भवद्भिरितकृतं यत उक्तां अप्यवहाए नृणं होइ बल उत्तण्ण भुवणं मिणियपक्खु बलेणहिंय पड्ढेइपयद्दोपईवंमि १
ततो नागराजोपशमननिमित्तं जह्नु नामणितं भी नागराज कुरुप्रसादं उपसंहर क्रोधं सभार क्षमस्वास्मदपराधमेकं नह्य साभिर्भवता मुपद्रवनिमित्तं
एतत्कृतं किं तु अष्टापदचैत्यरत्नाय मेधा परिखा कृता न पुनरेव करिष्याव तत उपशान्तकोपोऽज्ज्वलन प्रभः स्वस्थानं गतः जह्नु, कुमारिण भ्रातृणां पुर
एव भणितं एषा परिखादुर्लभापि जल विरहितानसोभते तत इमा नीरिणपूरयामः दण्डरत्नेन गङ्गां भित्वा जह्नु नाजलमानीतं भृता परिखातकालं
नागभवनेषु प्राप्तं जल प्रवाह सन्वस्त नागनागिनी प्रकरं इतस्ततः प्रणश्यन्त प्रेक्ष्य प्रदत्तावधि ज्ञानोपयोगः कोपानलज्वालाभाला कुलीज्ज्वलन प्रभ
एव भविन्त यत् अहो एतेषां जह्नु, कुमारदीनां महापापानां भया एकवारमपराधं क्षान्तः पुनरधिकतरं उपद्रव कृतः ततो दर्शयाम्ये पाभविनय
फलं इति ध्यात्वाज्ज्वलन प्रभेण तद्वधार्थं नयन विधा महा फणिनः प्रेषितास्तुः परिखाजलान्तर्निर्गलनयनेस्ते कुमाराः प्रलीकिताः भस्मराशीभूताः
सर्वेऽपि सागरस्तुताः तथा भूतां क्षान् वीक्ष्यसैन्ये हाहारवोजातः मंघ्रिणाउहं एतेतु तीर्थरत्नां कुर्वतोऽवश्य भावितया इमा भवस्थां प्राप्ताः सहतावेव

मन्त्रवचनाति किं शोभने प्रतस्त्वेतिमित प्रयाणः कियते गम्यते मधारात्र चकि सभोपं सर्वसैन्येन न मन्त्रि वचनमनुीष्टतं ततस्त्वेतिप्रयाण करपिन
अमाल् प्राणं स्य पुरस्सोपे ततः सामन्तामालादिभि रवं विचारित सन्नस्त पुत्र वन्दोदन्त. कष्टं चकिणो वक्तुं पार्यते ते सर्वेदम्भा वयं चाक्षतां गाः
समायाताः पतदपि प्रकामन्त्रपाकरं ततः सर्वेपि वयं प्रविशामोऽन्तो एव विचारयता तेपा पुरः समायातः एकोहिजं ते नेदरक्त भी दीराः किन्नेदना
हन्ताभूताः सुप्रतिपिपादं यतः ससारन किञ्चिपुष्टं दुःखं प्रत्यन्तमन्नतमस्ति भणितश्च काल मि अणार्द्रं जीवाणं विदिरुक्कम्भवसुग्राहं तं नलिय रुचि
हान असमार्जन सम्भवद् १ अहं सगरचकिणः पुत्रवधव्यति करं कवयिष्यामि सामन्तादिभिस्तद्वच. प्रति पन्न ततः स हि जीवितं नालकं करे क्षाला
दृष्टोऽस्मैति वदन् सगर चकि गृहस्थानंगतः च किणातस्य विलापयद् भुत चकिणासहिज आकारितः केन दृष्टोऽस्मैति चकिणायुष्ठ स प्राहः देव एक
पुरमेष्टुत समय गदृष्टोस्त एतद् येनाह विन्पामीति करणासागरत्वामेन जीवय अस्मिन्नवसरे तत्र मन्त्रि सामन्ता. प्रापिताः प्रागाः चकिण प्रणम्य
उपविष्टाः तदानो चकिणा राजवैद्यमाकार्यं गृहं एन निर्विपं कुरु वैद्येन तु चकि सुतमारणं भुतवताष्टक्त राजन् चकिन् कुले कोपिनस्त तत्
कुन्मद्रभ्यग्यानयसि तदेनमह जीवयानि द्विजेन गृहे २ प्रत्र पृदकं भस्त्रमार्तिं गृहं गनुया स्तमात्पि लब्धादुर्द्विहल प्रमुख हुटभ्यगारणान्याचल्यः
द्विजपकि सन्नोपे समानत्य उवाच नास्ति वैद्योपदिष्टतादय भस्त्रोपलब्धि सर्व गृहे हुटभ्यगनुयमरण सन्नावात् यद्यैव तत् कि स्त पुत्रं शोचसि
सं साधारणनिदं सरणं उक्तं च किं अयिकोइ भवणे जस्त्र जायाइनेव पायाइं नित्यकम्भ परिणर्द्रं जस्त्र मरणाइं ससारं १ ततो ब्राह्मण मारुद
शोकं नृप क्षाक्षितं कार्यं चिन्तय यावत्त्रमपि एवं चल्सिस्तेन न कवली कियसे विप्रेण भणितं देवाह मपि जानाम्येव परं पुत्रमन्तरेणसा प्रीतिमे
कल्पय तन्नाइ सतोवदु. मित. त्वं तु दःखिताज्जायवत्सलोऽपतिहत प्रतापयसि ततो के दिहि पुत्र जीवितदानेन मनुष्यभिष्ठा च किणाभरणं भद्र

इदं ममव्य प्रतीकार उक्तं च सीयन्ति सव्य सत्ताइं एत्यनकश्चन्तिमन्ति तं लाइं अदिदृषद्वराभीविहिमकिं पौर सङ्गुणइ १ ततः परिचल्यश्रीकं
 कुक्क परलोकहितं मूर्खैर्यद्वहते नष्टे भृते करोति श्रीकं विप्रैण भणितं महाराज सत्यमेतत् न कार्योऽल जनकेनश्रीकः ततस्त्व भपि भा कुर्याः श्रीकमस
 भावनीय भवत' श्रीक कारणं जातं सञ्जातिन चकिंणा पृष्टं भो विप्र कीदृशं मम श्रीक कारण जातं विप्रैण भणितं देव तव षष्टि सहस्रः पुत्राः काल
 ज्ञताः इदं शुक्वाः चक्रौवज्व प्रहाराहतइवनष्ट चेतनः सिंहासनाच्च पतितो भूर्ध्वित सेवकै रुपचरितश्च भूर्ध्वावशानिव श्रीकातुरमनामुल्लालकण्ठे नकरोद
 एवं विलापान् चकार हा पुला हा हृदयदयिता हा बन्धु वक्षभाः हा शुभस्वभावाः हा विनीता हा सकलगुणनिधय कथंमामनायं शुक्लायूयगताः शुष्मत्
 विरहात्तस्य ममदर्चानददतः हानिर्दयपापविधे एकपदेचैव सर्वान् बालकान् संहरतस्त्वव किं पूर्णं जातं हा निदुरहृदयत्वं असह्य सुतमरणादु च सन्तप्तं
 किं न शतखण्डं भवसि एव विलापामश्चक्रौ तेन विप्रेण भणितः महाराजत्वं मम साप्रत्येवं उपदिष्टवान् स्वयंच कथं श्रीकं गच्छसीति उक्तञ्च परवसयं
 मिसहैण ससाया सायदं वाहइलोओणिण्य बन्धु जणविणासो सव्यस्सविच लइधीरत्तं १ एक पुत्रस्यापि मरयं दु संहं कि पुन षष्टिसहस्र पुलाणां तथापि
 सत्पुरुषाव्यसनं सहन्ति द्रुपिथ्ये वच्चनिपात सहति नापरइति अवलभ्य सुधीरत्वं अलमल विलपितेन यत उक्तं सीयं तार्यपिनीतायं कन्मवन्धोउ केवली
 तो परिहृया नसीयन्ति जाणन्ता भवकवय १ एवमादि वचनविन्यासैर्विप्रेण स्वस्थीकृतो राजा भणित्तास्यतेनैव सासनमन्त्रिणः वदतु यथावृत्त षष्टिसहस्र
 पुत्र मरणव्यतिकरं तैरुक्तः सकर्लोपितइतिकार प्रधानपुरुषैः सर्वैरपि राजाधीरतांनोत उचित कृत्यं कृतवान् अतान्तरैऽष्टापदासन्नवासिनीजना प्रणत
 शिरस्साश्चकिंण पवं कथयन्ति यथा देवयो शुभादीयसुतरष्टापदरत्नार्थं गङ्गाप्रवाह आनीत स आसन्न भ्रासनगराण्युपद्रवान् प्रसरतीति त भवान् निवा
 रयतुदेवः अन्यस्य कस्यापि लज्जिवारणशक्तिर्नास्तीति चकिंणा स्व पौत्रो भगीरथोर्भणित. वत्स नागराज मनुज्राप्य दण्डरत्नेन गङ्गाप्रवाहं नय

समुद्र ततो भगोरधि रथापद समायगतः पटनमक्तं न नागराजा आराधितः समगतो भवति किते सम्पादयामि प्रणामपूर्वं भगीरथिनाभ
दितम् तस्य प्रसादिनासुं गङ्गाप्रवाहं छदधि नयामि अथापदासन्न लोकाणां महानुपद्रवोस्त्रोति नागराजो न भवितुं विगतभयस्त्वं कुबस्व समीहितं
नित्यरथिभ्यान् भगतिनयामि नानान् इति भणित्वा नागराजः स्वस्थानगतः भगीरथिनापि कृतानागानां वलि कुसुमादिभिः पूजाततः प्रभृति
भोजनानामभिकरोति भगीरथिदृष्टेन गङ्गाप्रवाहमाकर्षणं भजय वदन्स्वयं यैलप्रवाहान् प्राप्तः पूर्वसमुद्रन्त आध तास्तिता गङ्गा तदनगाना
ध्वनि पुत्राधिगता वल गङ्गासागरं प्रवाहिता तल गङ्गासागरतोयं जात गङ्गा जङ्गुनानीतेति जाह्नवी भगीरथिनीतेति भगी रथी भगीरथिस्तदा
सिन्धुनीर्गते, पुनितोगतोऽयोध्या पूजितवकिष्णानुटेन स्थापित स्वराज्ये सगर चक्रवर्तिना श्रीभजितनाथ समीपे दीक्षा गृहीता क्रुतेष
सर्वेषु वृत्ता सगरः सिद्ध भव्यदा भगीरथिना राजा कथिदतिशयज्ञानी पृष्टः भगवन् किं कारणं तत् जङ्गुप्रमुखाः पटिसह्या आतरः सम
ध्वनि सरसं प्राप्तः आग्निनाभमणित महाराज एकदा महान् समथैलवदनाथं समेत पर्वते प्रस्थितः अरस्यमुह्यं ध्व मलितं ग्राम प्राप्तः तद्विवासिना सर्वेय
पनार्थं भर्त्तन भवन्तं मुपहर्तो दुर्वचनेन वस्तात्र धनहरणादिना च तत् प्रलय तदग्रामवासिलोकोर शुभं कर्म वदं तदानीमेकेन प्रकृति भद्रकेष वृ भकारे
पोक्तं ना उपद्रवत् वस तीर्थयात्रागत जनं इतरस्यापि निरपराधस्य परिक्रियनं महापापस्य हेतुर्भवति कि पुनरेतस्य धार्मिकजनस्य ततोयत्येतस्य संघस्य
स्वागत प्रतिपत्ति कृतं न गङ्गातदा उपद्रवन्तु रक्षत इति भणित्वा कुभकारेण निवारित सग्रामजन संघस्तत्रगतः अन्यदा तदग्राम निवासिना एकेन
नरस्य राजसमिधं सं धीयं कृतं ततो राजनिपुक्तैः पुरुषैः सग्रामो द्वारपिधान पूर्वक ज्वालितः तदा स कुभकार साधु प्रसिध्या ततो निष्कासितोऽन्यथिन्
सामेगत तस्य पटि सहस्र जनादधाः जल्पवाविराट विपद्येति सग्रामोकोद्रविते नताः की द्रव्यएकल पुञ्जीभूताः स्थिताः सन्ति तत्रैकः करी समायतः

तच्चरणेनताः सर्वा अपि मर्हिताः ततो मृतास्तेनानाविधासुख दुःख प्रवरासुयोनिषु सुचिरं परिभ्रम्य अनन्तर भवे किञ्चित् शुभकर्म उपार्ज्यसगर चकि
सुतत्वे नीत्यन्ना षष्टि सहस्र प्रमाणा अपि ते तत्कर्म श्रेष्वप्येन तादृशं मरणं व्यसनं प्राप्ता सोपि कुम्भकारस्तदा स्वायु लयेमृत्वा एकस्मिन् सन्निवेशेन
समृद्धौ वणिग्जात तत्र कृतसु कृत सज्जातो मृत्वा नर पतिस्तत्र शुभानु बन्धेन शुभकर्मोदयेन प्रतिपन्नो मुनि धर्मं शुद्धं च परिपाल्य ततो मृत्वा
सुरलोकां गत ततश्च गतस्त्वं जङ्घु सुतोजातः इदं भागीरथः शुत्वा सम्ये गमुपागतस्त्वं अतिशयज्ञानिन नत्वागत स्वभवनं इदं च भगीरथि पुच्छासम्बिधा
नक प्रसङ्गत उक्तं इति सगर दृष्टान्तः २ ॥ ३५ च इत्ता भारह वासश्चक्रवर्दीमहर्षिः पव्वज्जमभ्यु वगश्चो मधवं नाम महायसो ३६ पुनर्मधवानामा तृतीय
चक्रवर्ती प्रवज्यां दीक्षां अभ्युपगतः चारित्रं प्राप्तः कोदृशो मधवामहर्षिः कः चतुर्दश रत्न नवनिधान धारको वै क्रियार्हिधारीवा पुनः कोदृशो महायथाः
विस्तीर्णकीर्तिः अत्र मधवाख्यस्य चक्रिण दृष्टांतः इहैव भरतक्षेत्रे श्रावण्यां नगर्यां समुद्रविजयस्य राज्ञो भद्रादिव्याः कुक्षौ चतुर्दश महास्त्रं सूचिती
मधवानामासमुत्पन्नः स च यौवन स्थोजन केन वितोर्ष्य राज्य कर्मण प्रसाधितभरतक्षेत्रे स्तृतीयश्च क्रवर्तीजातः सुचिरं राज्य मनुभवतस्तस्य अन्यदा
भव विरक्तताजाता स एवं भावयितुं प्रवृत्त येन प्रतिबन्ध हे तवोरमणीयाः पदार्थास्ते स्थिराः उक्तं च हिंय इत्थिया उदाररा मुञ्चाविणी यामणोरमा
भोगा विडला लच्छेदेहो निरामश्चो दीहजीवित्तं १ भव पण्डि बन्धनि भित्तं एगा इवत्थुं नवरसव्यंपि कद्रवय दिणावसाये सुमिणी भोगुव्वनहि किञ्चि १
ततोह धर्मकर्मणि उद्यम करोमि धर्म एव भवान्तरानुगामी एवमादिक परिभाष्य पुन निहितराज्यो मधवा चक्रौ परिव्रजतः काल कर्मण विविध
तपश्चरणेन काल कृत्वा सनत् कुमारो कल्येगतः इति मधवा दृष्टांत ३६ सयं कुमारोमणुस्मिन्दो चक्रवर्दी मर्हादृष्ट पुक्तं रज्जो ठविजणं सोविरायातवं
चरे ३७ अत्र सनत् कुमार दृष्टांत अस्य च भरतक्षेत्रे कुरुजङ्गलजनपदे हस्तिनाग पुरं नाम नगरं तत्राश्वसेनोनाम राजा तस्य भार्या सहदेवौ नाक्षी

तयोः पुत्रधनुर्द्वयं च प्रकीर्तयत्तु यद्वर्तमानं कुमारा नाम तस्य स्मृतिकालिन्दी तनयेन महेन्द्रसिन्हेन परममिव दीपसमं कलाचार्यसमोपि सर्वकलाभ्यासां धाम्ना ननत् कुमारां योयनमनुप्राप्तं अन्वदायसतमार्त्तनकराजपुत्रनगरलोकसहितः सनत् कुमारः कीर्त्तार्थमुद्यानेगतः तथापि क्रीडाकर्तुं नान् कुमाराः आगताः ससैन्यवहेत्यनित सनत् कुमारोपि जलविक्रमोत्साहमिधानं तुरङ्गमारुढः समकालसर्वं कुमारेर्नुष्ठासतीति विपरीतशिक्षितं नुमाननेन तथा गतिः कृत्वा यथा अपरकुमारस्याः प्राक् पतिताः कुमारान्वस्तु अदृश्यो भूतः ज्ञातव्यतां राजा स परिकरस्तत् पृष्ट्वा स्थितः अग्निशयनमपश्यत् प्राशुर्वीतुं लभः तेन तुरङ्गपदमार्गो भग्नः महेन्द्रसिन्हा राजाज्ञा मार्गयित्वा उकार्षेयैव कुमारमार्गयाय लभः प्रविष्टो भाषता भार्यायां तत्र ससैन्यस्य वर्धनकमालिनीनां एकस्मिन् दिवसेगतः स्तोकं भूमिभारां तावत् तावदेकां महत्करोवरं दृष्टवान् तत्र कमलपरिमलशोभाभावात् श्रुतव्याय नपुत्र्योतिषेणुरयं वाक्यमहेन्द्रसिन्हाज्ये गच्छति तावत्तत्पणोपममध्यस्थित सनत् कुमारदृष्टवान् विस्मितमनसमहेन्द्रसिन्हादितिकं न तथाप्यर्थमन्वेषो दृष्टार्त्तं किं वा सत्य एवायं सनत् कुमारः दावरेव चित्तयन् महेन्द्रसिन्हादिति तावत्पठितं मिदं बन्दिना जय २ आरुहेण न हयदन्तयुद्धं कृतं भूषणं नानागन्तुं भग्नयति दृश्यमानमहमणं कुमारजयलक्ष्मणं १ ततो महेन्द्रसिन्हा सनत्कुमारोद्यमिति निश्चितवान् अथ प्रकाशमन्वेषितवन्तः सनत् कुमारश्च दूरदाशक्यन् दृष्टः सनत् कुमारोपपत्त्यायाभिमुखमाययो महेन्द्रसिन्हाः सनत् कुमारपादयोः पतितः सनत् कुमारश्च समु

श्रीमद्भगवत्सुखवचनाम महायसो ॥ ३६ ॥ सगुणमार मगुणसिद्धौ चक्षवद्द्री महिहिद्भिश्चो पुत्तं रज्ज्ठवे ऊणं सो विराया

संज्ञा, नामां चतुर्णां चतुर्ध्वं सनुष्यमादि इन्द्र चक्रवर्तिः महर्षिकः चक्रवर्ति महाकृतोवत पुत्रं राज्ञे स्वापयित्वा पुत्रे राज्ञेदेहने सोपि राजा राजानां तेष्वध्वं तितं राजाऽपश्चात्ततो २७ त्वया भारतं वर्षं त्वज्जितं भरतश्चैव चक्रवर्ति महर्षिकः चक्रवर्ति महाकृतश्चिनो धृषो श्राति

स्थापती गण्डमालिङ्गितश्च हावपि प्रमुदितमनस्त्विविधाधरदत्तासने उपविष्टौ विद्याधर लोकश्च तयो पार्श्वे उपविष्टः अधानंदजल पूरितनयने न सनत्
कुमारं भणितं मित्र कथमेकाक्ये वत्वं अस्यामटव्याभागतः कथं चावस्थितोहं त्वया ज्ञातः किञ्च करोति मद्भिरहे समर्पितामाता च कथितः सर्वो
हृत्तात्तो महेन्द्रसिंहेन ततो महेन्द्रसिंहो वरविलासिनीभिर्भोजितः स्थापितश्च भोजनं द्वाभ्यां सममेव कृतं भोजनावसारे च महेन्द्रसिंहेन सनत् कुमारः
पृष्टः कुमारतदात्वं तुरङ्गमेवापहृतः क्वातः क्वास्थितश्च कुतएतादृशी ऋद्धिस्त्वया प्राप्ता सनत्कुमारीय विनितं न युक्तं निजचरित्र कथनं निज मुखे
नेति संक्षिप्ता स्वयं परिणीता खेचरेन्द्र पुत्रीविपुलमतीनाम्नी स्व प्रिया साङ्गुमार हृत्तान्तं स्व विद्यावलेन कथयितुं प्रवृत्ता तदानीं कुमारो भवदादिषु
पश्यत्कुमारस्तु रङ्गमेवापहृतो महादभ्यां प्रविष्टः द्वितीयदिनेऽपि तथैव भावतोष्यस्य मध्याह्न समयोजातः क्षुधापि पासाकुलितेन आत्मेन अश्वेन
निकासिताजिह्वा कुमारस्तत उत्तीर्णः सोऽयस्तदानीं मेव मृत कुमारस्ततः पादाभ्यामेव चलित लघाकृतिश्च सर्वत्र जलं गवेषयन्नपि न प्राप ततो
दीर्घाश्वमेण सुकुमारलेन चाल्यन्तमाकुली भूतो दूरदेशस्थितं समच्छदं ह्रत्वं पश्यन् तदभि मुखं भावन् कियत् कालानन्तरं तत्र प्राप्त च्छायायामुप
विष्टः पतितश्च लोचने आभयित्वा कुमारः अत्रावसरे कुमार पुण्यानुभावेन वन वासिनाय क्षेणजलमानीतं शिथिरशीतलजलेन सर्वाङ्गं सिक्तः आश्वा
सितश्च लब्धचेतनेन च कुमारेण जलं पीतं पृष्टश्च कस्त्वं कुतो वा नीतं जल मिदं तेन भणितं अहो यक्षोत्तनिवासी सलिलं वेदं मानसरोवरादानीतं
कुमारेणोक्तं यदि भान्तदृश्यसि तदा तत् मानसरोवरे प्रचालयामि तदामब्रपुस्तापोपनयति तच्छ्रुत्वायक्षेण करतल संयुटे गृहीत्वानीतोमानसरोवरं
तत् व्यसनापतितोयमिति ह्रत्वा क्रुद्धेन वैताव्य वासिनासितयक्षेण समं कुमारस्य शुद्धं जातं तथाहि यक्षेण प्रथमं मोटितकः प्रचण्डः पवनोमुक्तः
तेन नभस्तलस्थ इ लघूयान्ध कारितं ततो विमुक्तादृष्टहासाव्वलनज्वालापिङ्गलकेशापिशाचासुक्ताः कुमारस्त्वैर्मनाक् न भीतिं गत ततो नयनज्वाला

भू, निद्रपथमिर्भाषाणां: कुमारोयधे ण वध: जोष्यैरक्लृप्त्यनानिचतान् त्रौटयतिष्क कुमार. तत. करास्फालन पूर्व मुष्टिमुदयस्य यद्य: समायात.
तायतानुष्टि प्रहाराण कुमारस्तु क्लृप्तकृतवान् पुनर्येष. स्वस्यो भूत्वा शुक्रनस्तरण कुमारं घन प्रहारेणहतवान् तत् प्रहारार्तः कुमारश्चिन्तय भूल्लुप्त
इय भूमौ निपतितः ततो यधे षट्पन्नत् चिच्छिगिरपर. कुमारस्यो परिचिन्तः तेन दृढपोद्धितां गोनियेतनोजातः अथ कि यत्कालानन्तरं लब्ध संज्ञ.
कुमारस्येन मनं यादृशुदं चकार कुमारं करनुहराहतो यद्यः प्रषष्टयाताहत स्रुत इय तथा भूमौ निपतित. यथा स्रुत इव दृश्यते परं देवत्वात्सन
भूतं आराष्टि कुर्वाणः स यत्तन्नाया नष्टो यया पुनर्नष्टः कौतुकादभस्यागतविद्याधरैः पुण्य दृष्टिर्भूक्ताः उक्तां च जितोयच. कुमारेणेति ततोमानस
सरभि यधेष्टं द्यात्वा उन्नीर्णं कुमारी यावत् न्तोक्ता भूमिभागं गतः तावत्तत्र वनमध्य गता षटो विद्याधर पुत्रीर्दृष्टवान् तापिरप्यसौ किञ्चदृष्ट्या
विचोक्तितः कुमारं च चिन्तितं एताः कुतः समायाताः सति दृष्ट्याभ्यासां स्वरूपमिति दृष्टं कुमारेण तासां समीपे गत्वा मधुरवाण्या कुतोभवत्य आगता
किन्नये भूतत् शुन्यमरस्य मनस्तत् ताभिर्भाषितं महाभाग इतोनाति दूरे प्रियसह माभिधानात्काकं पुरो अस्ति त्वमपि तदैवागच्छेति भणितिः किन्नरी
दृष्टिगतमार्गज्ञाया नगरं प्रागाः किञ्चुकिपुत्र्यै राजभुवनन्तीतः दृष्टव तत्रगरस्त्राभिनाभाववेगराज्ञा अभ्युत्थानादिनासत् कृतव उक्तां राज्ञा महाभाग त्वं
पश्यासा ममाटकव्यानां यतोभव पूर्व हि आवाया तेन अर्चिर्भालिनाम्ना मुनिनाएव मादिष्टं योसिताच्च यच्च जेष्यति स एतासां भर्त्ताभविष्यति ततएव
भिला. परिपश्येति त्वंप्र्योक्ते कुमारं तथेति प्रतिपद्य राज्ञा महामहः पूर्वकं विवाह कृतः कङ्कणं कुमारकरैवृक्षः सुसयताभिः सार्धं रतिभुयने कुमारः
पञ्चदशोपरि निद्रायगर्भवाधानं भूमीपञ्चति किमेतदिति चिन्तितवांध करद्वयं कङ्कण पश्यति ततः खिन्नमनाः कुमारस्ततो गंतुं प्रहृष्टः अरस्यमप्ये च
निरिपरमिषर मयभ्राथ प्रतिदितं दिव्यभुवनं दृष्टं कुमारेण चिन्तितं इदमप्यालप्याल प्रायश्चयिष्यतीति तदासन्नेयावहन्तुं प्रहृष्टः कुमार स्तावत्

तद्भवान्तः कर्णस्वरैण रुदन्त्या एकस्यानार्याः शब्दं श्रुतवान् प्रविष्ट स्तद्भवान्तः समभूमिमारुहः रुदन्त्या तत्र एकया कन्ययाभिणीतं कुबजानपद
नभस्तल कृणाङ्ग सनत्कुमार त्व भवान्तरेपि मम भर्ता भूया इति वारं २ भणती पुनर्गाढं रोदितुं प्रवृत्ता ततो रुदन्यैवतयासनं दत्तं तत्रोपविश्य
कुमार स्तां पृष्ठवान् सनत्कुमारैण सहतवकः सखन्वः येन त्वं तमेवं स्मारयसि सा प्राह मम स मनोरथ माह्विण भर्ता कथमिति कुमारैणोक्ते सा प्राह
अह हि शक्नोति पुरस्ताभि सुस्थनामनरेन्द्र भार्या चन्द्रयशा पुलो अस्मि अन्यदाहं यौवनं प्राप्ता पित्रा चमत्कृतैर्जेक राजकुमार चित्रपटरूपाणि दूतैरानीय
दर्शितानि एकमपि चित्रपटरूप मम न रुचते एकदा सनत्कुमार चित्रपटरूपं दूतै रानीय से दर्शितं तदत्यन्तं भेरुचि मेहितावाहं तद्रूपमेव
ध्यायन्ती स्मरहे तिष्ठासि तावद्दहमेकेन विद्याधरेण पिष्टपृष्टादपहता तानीता स्वय विकुर्वितेस्मिन्नावसेमां मुक्ता स कश्चित् गतीस्ति या वत्सा कन्या
एव वदत्यस्ति तावत् अशनिवेग सुत वज्र वेगेण विद्याधरेण तत्रागत्य सनत्कुमार उन्निजसो गगनमण्डले सा च कन्या हाहारवं कुर्वाणा मूर्च्छापरा
धोना निपतिता पृथिवी पीठे तावदाकाशमार्गादागत्य सनत्कुमारैण स विद्याधरो मुष्टिप्रहारेण व्यापादितः सनत्कुमारैण तस्या वृत्तान्तः कथितः
परिणीता च सा सुनन्दाभिधाना कन्या सास्य स्त्रौरत्वं भविष्यति स्त्रोकावेलायां तत्र वज्रवेग विद्याधरभगिनी सन्ध्यावली समागता भ्रातरं व्यापादितं
दृष्ट्वा कोप सुपानता पुनरपौढं नैमिक्तिकवचः स्मृतिपथमागतं यथा तव भ्रातृवधकस्तुव भर्ता भविष्यतीति मत्वा कुमारस्यैवं विज्ञप्तिं चकार अहमिहत्वां
विवाहार्थमायातास्मीति सनत्कुमारैण सा तलैव परिणीता अत्राल्यरे सनत्कुमारसमीपे द्वौविद्याधर नृपौ समायातौ ताभ्यां प्रणामपूर्वं कुमारस्यैवं भणितं
देव अशनिवेग विद्याधरो विद्याबलमज्ञात पुल भरणवृत्तान्तस्त्वया समयोद्भूमायाति तदन्तश्चद्र वेगभानुवेगाभ्यां आवा हरिचंद्र सेनाभिधानो निजशुलो मे
धितोरहसि संनाहश्च मे धितः आवा अक्षलितरौभवको वार्ध संप्राप्ताः तदनन्तरं तत् समागती चन्द्रवेगभानुवेगौ सनत्कुमारस्यसाहचर्याय सन्ध्यावत्या प्रज्ञप्ती

विद्यादत्ता धन्वरा भाग्यं संहित. तन्मन्त्रमार. सप्रासाभिमुखं चालितः तावता शनिवेगः सैन्यहत समायातस्तेन सम प्रथमचन्द्रवेग भाग्यवेगी
 यदं मध्यमे शिरःफलं पृष्ठं कृत्वा तर्थापल भग्नं तत स्वयमुत्थितः सनत्कुमारस्तेन अशनिवेगेन समधीर युद्धमारब्धं प्रथम महोरगास्तं कुमारस्या
 निभुवन्मुक्तं तच्च कुमारेण सुदितैवनिहितं पुनस्तेन शान्तेय शस्तं मुक्तं तत्कुमारेण वरणास्त्रेण निहतं पुनस्तेन वायव्यास्तं मुक्तं कुमारेण प्रैसा
 भेय प्रतिधत्त ततो यद्वहोत धनुर्वाणात् मुञ्चन् कुमारस्त निर्जोवमिव चकार पुनयद्वहोत करवालः स सनत्कुमारेण द्धिन्न दक्षिणकर. कृत. ततो द्वितीय
 करं भाग्ययुद्धं निश्चतस्तस्याभिमुखं भावा तस्य कुमारेण शिरश्चिन्न तदानी अशनिवेग विद्याधर लक्ष्मीरनेक विद्याधरैः सहिता सनत्कुमारेण
 भवन्ना। ततोऽग्निर्येन विद्याधर परिहृतं सनत्कुमारो नभोमार्गाद्विद्याधर रथेन समुतीर्य तदावासे पुनरायातः दृष्टस्त्वद्दृष्टिर्पिताभ्या उक्तं ताभ्या
 भार्यपुत्र नारायतं अत्र च समस्त विद्याधरैः सनत्कुमारस्य राज्याभिषेकः कृत सुखेनात् विद्याधर राजसेवितः सनत्कुमारस्तिष्ठति अनादा चंद्र
 वेगेन प्रियभः यदा सनत्कुमार देव समपूर्वं अर्चिर्मालि मुनिना एवमादिष्टं यदेदं तव कन्या शतभानुवेगस्य चाष्ट कन्यायः परिणयेयति सोऽवश्यं
 सनत्कुमारनाभा सत्पुत्र्यर्क्षो भविष्यति सङ्गतोमासमध्ये मानसरोवरे समेष्यति तव व्यसनापतित सर्गससनानं अस्तिताक्षोद्यः पूर्वभवेरौद्ररूपति
 स पूर्व भयंरौ कथयति सनत्कुमारेण पृष्टे चंद्रवेगोमुनिमुखद्वत तत्पूर्वं भवहतात् प्राह अस्ति काञ्चनपुरं नाम नगरं तत विष्णुमदशोनाम राजा
 तस्य धन्वराजानात्, पुर्यायर्क्षो तव नागदत्ता सार्धवाहोस्ति तस्य रुक्मलावल्या सौभाग्य योवनशुक्लैः सुरसुन्दरीभ्यां धिका विष्णुसिरीनाम भार्यास्ति
 शानादा विष्णुमदशो नाभा उटा मदनानुरेण तेन स्वात् पुरेजिघा ततो नागदत्तस्तच्चिन्तया उन्मत्ती भूतएव विलपतिहा चन्द्रानने कानता दर्शनेमे
 देहाभि विष्णुपत्न कान नयति विष्णुमदशो राजानुमुक्त सकल राजकार्योऽगणितजनापवादस्वया विष्णुश्रियासह अव्यन्तरति पृष्ठक. कालं नयति पक्ष

शतान्त पुरोणा नामानि गृह्णाति अनदाताभिः कार्मणादियोगेन विश्वश्रीर्थापादिता ततो राजा तस्या मरणेनात्यन्तं शोकार्त्तोऽश्रुत जलभ्रमयना
नागदत्तएवोपगतो भूतो विश्वश्रीकलेवर वरुण साकृतं न ददाति ततो मन्त्रिभिर्नृपः कथमपि वक्षयित्वाऽरुखे तत्कलेवरं त्यक्तं राजा च तत् कलेवर
मपश्यन् परिहृतान्नपान भोजन स्थितः मन्त्रिभिर्विचारित एष तत्कलेवर दर्शनं संतरेण मरिष्यतीति अरुखे नीत्वा राज्ञः स्वत्कलेवरं दर्शितं राज्ञा
तदानो तत्कलेवर गलत्पूतिनिवहं निर्यतृकमिजाल वायस कथितं नयनयुगल चण्ड खगतुण्डखण्डितं दुरभिगन्धं प्रेक्ष्य एवमात्मानं निन्दितुमारब्धं
रेजोवयस्य कृते त्वया कुलसीलजाति यशो लज्जाः परित्यक्ता तस्ये दृश्यो अवस्थाजाता ततो वैराग्यमार्गं प्राप्नो राजाराज्यं राष्ट्रं पुरं स्वजनवर्गश्च परिहृत्य
सुव्रताचार्य समीपे निष्क्रान्तः ततश्चतुर्थं घटाष्टमादि विचित्रतपः कर्मभिरात्मानं भावयन् प्रान्ते संलेखनां कृत्वा सनत् कुमारदेव कीर्तिगतः ततश्चातो
रत्नपुरे अष्टि सुतोजिन धर्मोजातः स च जिनवचन भावितमनः सम्यक्तमूलं द्वादशविधं आवक धर्मं पालयन् जिनेन्द्र पूजारतः कालं गमयति इतश्च
सनागदत्तः प्रिया विरह दुःखितो भ्रान्त चित्त आर्त्तस्थान परिचिष्य शरीरो भूत्वा बहुतिर्यग्योनिषु भ्रान्त्वा ततः सिंहः पुरेनगरैर्जिन शर्मनामाद्विजो
जातः कालेन त्रिदण्डि व्रत गृहीत्वा द्विभासन्नपण्यरतो रत्न पुरमागतः तत्र हरिवाहनो नाम राजा तापस भक्तस्तेन तपस्वी आगतः श्रुतः पारणकदिने
राज्ञानि मन्त्रित स गृह्यमागतः श्रान्तारे सजिन धर्मनामा आवकस्तदागतः तं दृष्ट्वा पूर्वभवजात वैराग्यभावेन रोषारुण लोचने न मुनिनाएव मुक्तराज्ञः
यदा त्वं मां भोजयसि तदास्य अष्टिण गृह्णीष्यालं विन्यस्य मां भोजय अन्यथा नाहं भोक्ष्ये राज्ञा उक्त मसौ अष्टिमहान् वर्त्तते ततोऽपरस्य शुक्रपस्य
गृह्णी त्वं भोजन कुरु स प्राह एतस्य गृष्टा वैव भोजनं करिष्ये ना परस्येति राज्ञा तापसानुरागेण तत् प्रतिपन्नं राज्ञो वचनात् श्रेष्ठिना गृष्टी स्थालमारो
पितं तापसेन तत् गृष्टी दाह पूर्वकभोजनं कृतं अष्टिना पूर्वभव दुष्कर्म फलं समोपस्थिति मिति मन्यमानेन तत्सम्यक् सोढ मिति स्थालीदार्षेन तत्

पृथोक्तं भागं ततः समापसक्त्या भुक्ता स्व स्थानगतः श्रेष्ठापि स्व गृहे गत्वा स्व कुटुम्बवर्गं प्रतिबोध्यजैनदीक्षां जग्राह ततो नगराभिरगतो गिरि
 शिखरागतो न शनमश्वधार पर्वटिगभि मुखं मासार्धं यावत्कार्योत्कर्षोप स्थितः एवं शेषास्वपि दिष्टु ततः पृष्टिष्वते काक शिखादिभिर्भक्षितः सम्यग्
 तत्वादां सङ्गानो वृत्तासां धर्म्यं कथ्ये श्रेष्ठो जातः सतापसोपि तस्यैव वाहन ऐरावणो जातः ततश्चुर्गतीज्य ऐरावणो नरतिर्यक्ष भ्रांत्वाऽस्मिताघो जातः
 गङ्गां पि ततश्च, द्वाष्टीक्षानामा पुरं सनत् कुमारो च कौजात एव अस्मिताक्षयक्षस्य भवता सह वैरकारणमिति मुनि नोक्तो मयातवात्सरया स निमिक्तं
 भानधरा भिर्भर्त्त्रयित्वा प्रियसङ्गस पुरनिवेश्य पूर्वं तव भानुवर्गेन कन्यापरिणयिता मुक्तो मयैव कारणेन त्वं तद्वन्दने एवं करिष्याम इति विचार्य तदा
 श्रित्याश्रयः कृतः ततः यिज्ञापयामि देवमन्य स्व मेकन्यायतपाणि ग्रहण ता अपि तत्र भयम्बुख कमलं पश्यति एवं भवत्विति कुमारयोक्तो स
 भन्देवमाः नोत्तरा सभं स्व नगरं गतः तत्र कुमारैश्च कन्या गतं परिणीतं पुनरदागतस्य दशोत्तरैश्च कन्यायतेन सह भोगान् भुङ्क्ते कुमारः अथ पुनरेव
 भुङ्क्ते, देवाः न दद्याद्य गन्तव्यं यदाप्राप्तिर्यथोजितः साभूतमदायातस्य कुमारस्य पुरः प्रेषणं कुर्वता यस्माकं कुमार पत्नीनां भवद्दर्थनं जातमिति
 अस्माकं वरिष्ठः यदश्रया उल्लितः कुमारः महेंद्रसिंहेन सम यियाधरपरिव्रतो वै ताव्यं गतं श्रवसर लब्ध्वा महेंद्रसिंहेन विजयं कुमारतव जननी जनकौ
 महेंद्रसिंहो रत्नेन धान गमयतः ततस्तदर्थेन प्रसादः क्रियता इति महेंद्रसिंह वचनानन्तरमेव महतागमनस्थित विद्याधर विमानहयगजादि
 बाह्यनाम्न विद्याधर हन्तसं गर्भेन शम्भिनारायपुरं संप्राप्तः कुमारः आनन्दित्वा च जननी जनक नागरजनाः ततो महत्त्वा वि भूल्याश्च सेन राजा सनत्
 च, मातः च गृहे अभिषिक्तः नर्देन्द्र सिंहयजेनापतिः कृतः जननी जनकाभ्यां स्वविराणामन्तिके प्रवज्यां गृहीत्वा स्वकार्यमनुष्ठितं सनत् कुमारोपि
 भवत् सान्निध्यं धनधारो गच्छ मनपानयति छत्रयानि चतुर्दशरत्नानि नवनिधयश्च कृता च तेषां पूजा तदनन्तरं चक्र रत्नदर्शित मार्गोमानधवरदां

मप्रभाससिन्धु, खण्ड प्रतापादि क्रमेण भरतक्षेत्रं साधितवान् कुमारः ह्यस्तिनागपुरे चक्रवर्त्तिं पदवीं पालयन् यद्येष्टं सुखानि भुङ्क्ते शक्रेणावधिज्ञानं
प्रयोगात् पूर्वमेव स्वपदाधि रूढं ज्ञात्वा महताहर्षेण वै अमणोऽनुज्ञप्तः सन्तु कुमारस्य राजाभिषेकं कुरु इमं च द्वारं दत्तमालां ह्वयं भुङ्कुटं
चामरयुगलं कुरुण्डलयुगं दृष्ट्य युगं सिंहासनञ्च पादपीठञ्च प्राप्तं कुरुशक्रेण तव हृत्तान्तः पृष्टोस्तीर्त इयाः वै अमणोऽपि शक्र दत्तं गृहीत्वा राज
पुरनगरे समागत्य तत् प्राप्तं चक्रिणः पुरोयुक्तवान् शक्र वचनं चोक्तवानिति पुन शक्रेण तिलोत्तमारभ्य देवानां तत्र तदभिषेकं करणाय प्रेषिते चक्रि
णोनुज्ञागृहीत्वा विक्रुर्वितयोजन प्रमाण मणिपीठौ परिरचितमणिमण्डपान् स्थापि ते मणिं सिंहासने कुमारं निवेश्य कनक कलशाहतचीरोदजल
धाराभिर्द्वलगतानि गायन्तो देवोदेवाभ्यधिवन् रभाति लोत्तमादेव्यो तदानीं नृत्यं कुरुत महामहोत्सवेन कुमारमभिषिच्य वै अमणादयः स्व लोकां
जग्मुः चक्रापि भोगान् भुङ्क्ते कालं गमयति अन्त्यदा रुधर्मं सभायां सौधर्मेन्द्र सिंहासने कृतेक देव देवीसहितः स्मृतीस्ति अत्रातरे एकस्मान् कल्प
देव सौधर्मेन्द्र पार्श्वे आगतः तस्य देह प्रभया समास्थित देव देह प्रभाभर सर्वतोन्मथः आदित्योदये चन्द्र ग्रहादय इवनिः प्रभ्रा सर्वे सुराजाता तस्मिन्
पुनः स्वस्थाने गते देवैः सौ धर्मेन्द्रः पृष्टः स्वस्मिन् केन कारणेन अस्य देवस्ये दृष्टीप्रभाजातास्ति शक्रः ग्राहः अनेन पूर्वमेव आचाक्य वर्षमानतपोखण्डं
कृतं तत् प्रभावादस्य देहे प्रभा इदृशी जातास्ति देवैः पुनरिन्द्रः पृष्ट अत्रापि काश्चिद्दृष्टी दृष्टीप्रमानास्ति नवा इद्रेण भणितं यथा ह्यस्ति नागपुरे
कुरुग्रेस्ति सन्तु कमारनामा चक्रो तस्य रूपं सर्वदेवेभ्योऽधिकमस्ति इदं शक्र वचो अह्वानी विजय वै जयन्तो देवो ब्राह्मण रूपो आगती प्रतीहार्
रेण मुक्त द्वारो गृह्णातः प्रविष्टौ राजसमीप गतौ दृष्टव्यतैलाभ्यङ्गं कर्तुं राजातीवविस्मृतौ देवौ शक्रवर्णितरूपाधिक रूपन्तौ पश्यन्तौ राज्ञा पृष्टौ
किमर्थं भवन्तौ अत्रायातौ तौ भणतः देव भवद्रूपं लिभुवने वर्यते तदर्थं नार्थं कौतुकेन आवां अत्रायातौ ततोति रूपगर्वितेन राज्ञा तौ उत्तौ भो भो

विभङ्गश्च किं नष्टप दृष्टं स्याक कान्न प्रतीक्षेया यावदहरमारगतं समामुपश्रित्वापि एवमस्त्विति प्रोच्यनिर्गता द्विर्ज्ञा चक्रार्पणं यौघं मञ्जनं कृत्वा सर्वो
 गोपात्र भृंगारं दधत् कुन्ताया मिथ्यासने उपर्यधट. अकारिर्भो द्विर्ज्ञा ताभ्या तदा चार्क रूपं दृष्ट्वा विषयाभ्या भूषितं यद्द्विर्ज्ञा कुरुष्याणं रूपं लावण्य
 योयनानिधय दृष्टं नटानि तयोर्दिजेयोर्तत्त्वच नृत्वा चक्रिणा भूषितं भोकिमेव भवन्ती विषयौ मम यरीर निवृत्तः ताभ्यां भूषितं महाराज देवानां
 रूपं योयनं तंर्यापि प्रयत्नयथादारभ्यपरसास्येपायुः समय यावदवस्थितानि भवन्ति यावत्कीव नदीयान्ति भवता यरीरं तु आश्रयं दृश्यते यत्तद्रूपलाव
 र्यादिदकं सामयतमेव दृष्टं नटं नाश्रमभूषितं कथमेवं भयङ्गां ज्ञातं ताभ्या यन्मुप्रयक्तादिकं सर्वोपि वृत्तान्त. कथितः चक्रिणा तु कैदूरादि विभूषितं
 बाधयुग्मं यत्तत्ताभ्यारादि विभूषितं मपि न यच्चः स्वतं विवर्णमुपलब्ध चिन्तितं अहो अनिलता संसारस्य असारतायरीरस्य एतावन्मात्रेणापि
 चिन्तितं मन्वरोरस्य योयनं तंजाति नटानि अयुक्ते रक्तिन् भवे प्रतिवन्द्यं यरीरसोहोऽज्ञान रूपं योवनाभिमानो मूर्खत्वं भोगासेवन उन्मादः परित्यहो
 दृष्टं इव गता पतङ्गये ध्रुवोऽत्र परलोकास्ति सयम यद्द्विर्ज्ञासोति विचार्य चक्रिणा पुनः स्वराज्ये अभिषिक्तः स्वयं सयमग्रहणाय उद्यतो जातः तदानीं
 देवदेवता भूषितं अत्र एनिय धीर तु न चरित्व निय यक्तं पुत्र पुरिसस्य भरह महानरवदणो तिहु अणविकनार्याकित्स १ इत्याद्युष्मा देवो गतो
 ध्रुवोऽपि नटानां यौघं सर्वं परित्यज्य परित्यज्य चिरता चार्यसर्वापि प्रव्रजितः तत खीरल प्रमुखापि सर्वरत्नानिप्रेषायस्मयः सर्वोपि नरेन्द्राः सर्वसैन्य
 नौधनवर्धनप्रयय परासान् यायक्तमार्गाधूनजनाः तेन संयमिनासिहावलोकननायेन दृष्ट्वापि न विलोकिता । पष्ट भूमेन भिन्नानिभिसं गोचर
 भूषितया ययनं शेष यन्नातकृन्त्य यद्दृश्येन दत्तं तद्भुक्तं प्रितीय दिवसे च पष्टं एव कृतं पारणके प्रान्तनीर साहारकरणात्तस्यैतं रोगा प्रादुर्भूताः
 कर्ण २ ५५१ १ भासायामाः ४ सारभङ्ग. ५ अचिद्वरुं ६ सदरव्यथा ७ एता मम व्याधयः समग्रत वर्षाणि यावदध्यासिता उपगतपः कुर्वन्तस्वस्य

आमर्षीषधी १ खेतीषधी १ विप्रीषधी ३ जम्नीषधी ४ स षधी ५ प्रत्ययो लब्धय सम्पन्नाः तथाप्यसौ स्व शरीर प्रतीकारं न करोति पुनः शक्रैकैकदा एवं प्रशंसितः अहो पश्यतु देवाः सनत्कुमारस्य धीरत्वं व्याधिकदर्थितोप्ययं न स्वयमु प्रतीकारं कारयति एतदिन्द्रवचन ममदधानौ तावेदेवौ वैद्यरूपेण तस्य मुने समायातौ भणितवन्तौ च भगवन् तव वपुष्यावां प्रतीकारं कुर्वः सनत्कुमार स्वादानीं तूष्णीं कएवस्थितः पुनस्त्वाभ्यां भणित तथैव मुनिर्मौनभाक् जातः पुनः पुनस्त्वथैव तौ भणतः तदा मुनिना भणितं भवन्तौ किं शरीर व्याधिस्फोटकौ किंवा कर्मव्याधिस्फोटकौ ताभ्यां भणितं आवां शरीर व्याधिस्फोटकौ तदानीं सनत्कुमारमुनिना स्वमुखयत्कृतेन धर्मिता स्वाह्मूली कनकवर्णादर्थिता भणितश्च अहं स्वयमेव शरीरव्याधिं फोटयामि यदिमे सहनशक्तिर्नस्यात्तदिति युवां यदि ससार व्याधिस्फोटनसमर्थो तदातस्फोटयथः तौ देवौ विस्मित मनस्कोप्रकाटितस्वरूपौ एव सूचतु भगवन् त्वमेव संसारव्याधिरफोटन समर्थोसि आवाभ्यांतु शक्रवचनममदधानाभ्यामिहागत्वं परीक्षितो यादृशः शक्रैव वरिणं तस्मादृश एवत्वमसीत्युक्त्वा प्रणम्य च स्वस्थानं गतौ भगवान् सनत्कुमारसु कुमारत्वे पश्चात्तद्वर्ष सहस्राणि चक्रवर्तिन्ये वर्षलब्धं आमस्यै च वर्षलब्धं मेकं परिपाल्य संभूतं शैलशिखिरहृतः तत्र शिलातले आलोचना विधानपूर्वं मासिकेन भक्तेन कालं कृत्वा सनत्कुमार कल्पे देवलोत्पन्नः ततश्च गतौ महाविदेहे वासे सेक्यति इति सनत्कुमार दृष्टान्तः ३७ चद्रता भारहवासं चक्रवर्ती महद्भिश्चो सन्ती सन्ती करेलीए पत्नीगद्द मणुत्तरं ३८ पुनः शान्तिः शान्तिनाथ प्रस्तावात्यस्वमश्चक्री अनुत्तरां गतिं प्राप्तः भोज्यप्राप्तः कथम्भूतः शान्तिः लोके शान्तिकरः शान्तिं करोतीति शान्तिकरः इति विशेषणैः

तवं चरे ॥ ३७॥ चद्रता भारहवासं चक्रवर्ती महद्भिश्चो संतीसंति करेलीए पत्नी गद्द मणुत्तर ॥ ३८ ॥ द्रक्त्वा गरायवसं

करोलोकं शान्तिनामाचक्रवर्त्ति शान्तिनी करणहार प्राप्तः गतिं अनुत्तरां अनुत्तर प्रधान मुक्ति गतिं तीर्हं प्राप्तुवो ३८ द्रक्त्वा कुवंसने

तत्तत्प्रतिपादितं भेदम्. सर्वधिकरः शान्तिनार्योर्मोक्ष जगाम इत्यर्थः किंछत्वा भारतयास लक्षा भरतस्य इदं भारतं भरतखेत्तु सर्वान्ध्यासं इति
 राज्यमात्रं कोट्यगं शान्तिपक्षपक्षौ महर्षिकः इत्यनेन शान्तेयपक्षपक्षौ तीर्थं करत्वं च प्रतिपादितं ३८ अथ शान्तिनाथदृष्टान्तः इहैव जम्बूद्वीपे भरत
 खेत्तुं येताथा पर्यंतं रघुनूपुरं भक्तवानन्ताम नगरं अस्ति तत्र राजा भित्ततेजसः परिव्रजति तस्य सुतारानाम् भगिनीं वर्जते सा च पोतनाधिपतिना
 अधिपत्यराभा परित्योता चनराटास्मिन् तेलराजा पोतनपुरे श्रीविजयसुतारा दर्शनाधंगतः प्रेक्षते च प्रमुदितं चक्षितं पलाकं सर्वमपिपुरं विप्रियतय
 राज्ञन् तत्तत्प्रतिपादितं तेलराजा गगनतलां हस्तौर्षः गतय राजभवनं अभ्युत्थानादिं सत्कृतः श्रीविजयेन कृतमुचितं करणीयं मुपविष्टः
 सिंहासनेऽग्रात् तेलराजा पप्रच्छ नगरोत्सवकारणं यतः श्रीविजय एवमाह यथा इतोष्टे दिवसे मदनिके एको नैमिषकः समायातः मदशुभात् सिंहा
 सने उपविष्टः धृतराजस्य किमागमनं प्रयोजनं ततस्तेन भणितं महाराज मया निमित्तयवलोकितां यथा पोतनाधिपतेरुपरिहती दिवसाच्छतसे दिवसे
 न्याय्यराजस्य विद्युत्पतिपति इदं कर्षकटुकवचः श्रुत्वा मन्त्रिणभणितं तदानीं तयोपरि किं पतिपति तन्नोक्तं माकुप्यत यथासंयोगसम्बन्धं निमित्तं
 भवता कथितं तथा च ममकोपि भावदोषोऽस्ति ममोपरि तस्मिन् दिवसे हिरण्यद्विष्टः पतिपति मया भणितं त्वयै तन्निमित्तं कपठितं तेन भणितं मया
 विपुष्टं पापुष्टेयं भ्रातृ पञ्चलवन्तदेवर्षाद्या समदोषिणा समं मयापि प्रव्रज्या गृहीता ततानेकशास्त्राध्ययनं कुर्वता मयाष्टाहं निमित्तं मयाधीतं ततोह
 माधोयनं पूर्वद्वयं कनगा भ्रातृभिरुपयोजितः कर्मपरिणतिपथेन सा मया परिणीता तेन मया सर्वज्ञं प्रणीतं निमित्तं साशुसारिणं प्रसोक्तं यथा
 शान्तिदिवसे पोतनाधिपतेरुपरिपुष्ट्यापातो भविष्यति एष तेन नैमिषिनोक्तं एकेन मन्त्रिणा भणितं यथा महाराज समुद्रमध्ये पाहनात्सर्ववद्विः सप्तम
 दिनं पानं य. रा. य. रा. तत्र विगमयरा भवति अन्धेन मन्त्रिणा भणितं दैवयोगोनाथा कर्तुं न तीर्थं यत उक्तं श्रीरिक्कहरन्तो सागरतो विक्रमोत्त

भिन्न कुलसेलो नहु अन्नजन्म निमिअ सुहासुहो कन्म परिणामी १ अपरेण मन्त्रिणाभणितं पीतनाधिपतिर्वधीनेन समार्दितो न पुनः श्रीविजयरामः
ततः सप्तमदिवसान् यावदपरः कोपि पीतनाधिपतिर्वधीयते सर्वैरप्युक्तमयमुपायः साधुमयीक्तं मज्जीवित रक्षाकृतेऽपरजीववध कथं क्रियते सर्वैरुक्तं
तर्हि यत्न प्रतिमायाराज्याभिषेकः क्रियते एवं मन्त्र यित्वा सर्वेपि यत्न प्रतिमापीतन पुरेराज्येऽभिषिक्ता सप्तदिवसान् यावत् मया पौषधगारिणत्वा
पौषधा एव कृता सप्तमदिवसमध्याह्न समये गगन मार्गेऽकस्मान् मेघ समुत्पन्नः स्फुरितारविद्युक्कृता इतस्ततः परिभ्रम्य यत्न प्रतिमाविनाशिता अष्टमे
दिवसेचाहं पौषध शालातीनिर्गल्लेभेण स्व भुवने स मायात त नैमित्तिकं कनकरत्नादिभि पूजितवान् पुनरहं नागरिकैः पीतनराज्ये अभिषिक्तः
तदिदमस्मिन्नगरे विविध महोत्सव कारणमिति श्रीविजयेनोक्तेऽस्मिन् तेज प्राह अविस्मयादनिमित्तं सोमनोरज्यो पाय इत्युक्तास्मिन् तेजराजा स्वस्थानं
गतवान् अनादा श्रीविजयरामा सुतारया समं वनेरन्तुं गतः सुतारया तत्र कनक मृगो दृष्टः श्रीविजयस्योक्तं स्वामिन्ममैतं मृगं आनीयदिहि मम
क्रीडार्थं भविष्यति ततः श्रीविजयरामा तद्गृहणार्थं स्वयमेव प्रधावितो नष्टो मृगस्त्वत् पुष्टिं राजानत्यजति क्रियन्ती भुवं गत्वा उत्पतितो मृगः तावता
सुतारा कुर्कुटं सर्वेण दृष्टा पूज्यकार अह कुर्कुटसर्वेण दृष्टाहाप्रियमंलायस्वेति श्रुत्वा श्रीविजयस्त्वरितं पश्चादायात तावतासुतारापृच्छत्सुपायता
राजा च शोकपरवशस्तया सम चितायां प्रविष्टः उद्दीप्तोज्ज्वलनः तावतास्त्रोक वैलायां समागतो हौ विद्याधरौ तत्र एकेन सलिलमभिमन्त्र्य चित्तासिक्ता
वैतालिनी विद्यानष्टा स्वस्थवान् राजाजात वभ्राण च किमिदमिति विद्याधराभ्यां भणितं आवां अस्मिन्तेजस्य स्वकीयौ जिन वन्दननिमित्तं आकाश
मार्गोन्ममन्तौ अशनिघोष विद्याधरेणा पृह्यमाणाया सुतारायाः आक्रन्द शब्दं श्रुतवन्तौ तत्रोचनार्थं आवाभ्यां युद्धमारब्धं ततः सुतारया च प्रोक्तं
अलं युद्धे नयथा महाराज श्रीविजयो वैतालिनी विद्यामोहिनी जीवितं परित्यजति तथा तदुद्याने गत्वा श्रीध्रं कुरुततत आवां इहा यातौ दृष्टस्त्वं वैता

स्मिन्ना सम धितारप अभिमत्याजलेन सिक्ताधिता नटासादुदयतालिलनी स्वस्वावस्वस्वमुत्थित इति अपहृता सुताराज्ञात्वाविपक्षः श्रीविजयोराजा भित्तयताभ्या राजान् रौद्र साकुरु स पाप कयास्वसि इत्यादि वचनैः श्रीविजय राजानमाभ्यास्यती विद्या धरी अभित तेज समीपं गती ततोऽभिन्न नञ्च धित चित्राधर रचित धिमानैः स श्रीविजयोपि अभित तेज समीपं गत अभित तेज श्रीविजयाभ्या स सैन्याभ्यां गत्वा तन्नगरं वेष्टितं अभिनि धीप्राप्तिकं द्रुतं मे धित भयो रागन्ननं दृत्वाऽगनि घोषो नटः सत्यन्नकेवलस्य अवलस्य समीपेगत अभित तेज श्रीविजयावपि तत् पुष्पां तत्ता याती सर्वपि गतसत्साराधने द्युश्चिन्ति एतेन अभित तेज चित्राधरेण सुतारापितन्नानोता लब्धा वसरेणायानि घोषेण भणित न मया दृष्टभावंन सुताराऽपहृता किं तु धियां भाधधितना गच्छता मया इय दृष्टा पूर्वमे हेन इमां त्यक्तुं न प्रक्रोमोति वैतालित्या विद्यया श्रीविजयं मोहित्वासुतारां गृहीत्वा स्व नगरं गत नाभ्याः ग्रीलभदमवार्धं तद्यापि ममाद्वार्ये योपराधः सदां तच्च इत्याकख्यं अभित तेजेन भणित भगवन् किं पुन कारण एतस्य अस्या स्ने हो भूत सतीऽध्वन्न देवना कवचयति मगधदेगेऽध्वनयाने वरणी जटी नाम विप्रस्तस्य कपिलानाम चेटी तस्या पुन कपिलो नाम तेन कथं त्रयण मार्गे ष विद्याग्निधिता गतस्य देशान्तररक्त पुरं नाम नगरं तत्र कस्य सिद्धपाध्यायस्य सठेगतः उपाध्यायेन गृष्टः कस्वं कुत आगतः कपिले नोक्तं अवलप्राप्ति परराजद्विप्रसुतः कपिल नामा अभिद्वार्यो अनायातस्वसमोपमिति उपाध्यायेन स बहुमान स्व गृहे रचित विद्यामध्याप्य स्वपुत्रीतस्य दत्तासत्यभाम्ना नामा अभ्यर्था धर्मा कार्त्त स कपिलो रादां स्वपद्मलिङ्गकथाया कृत्वा वर्पल्वेव भेषे स्व गृहद्वारे समायातः सत्यभामा च अयंस्तिमित वक्तो भविष्यतीति धिक्कदन्तो अपरापि धन्वाणि यर्थात्ता गृहद्वारं सम्मुखमायाता कपिलेन तस्या उक्तं अस्ति मन प्रभावो येन वस्त्राणि नक्षिप्यन्ति तावताविद्युत्पुकाये नया भननो दष्ट भान धाय नम एव समायातो यन्वाणि कक्षायां च निहित वा नित्यवश्यं मयं ह्येन कुल इति सा कपिले मन्दस्नेहाजाला अनारा

पारायत प्रक्षिपः एकस्मिन्पान्ने खदेहा हुत्कीर्यमांसोपनिहित राजा यथा २ तत्र मांसं प्रक्षिपति तथा २ अन्यथाप्यपि पारायतो सुरतना देयना
यना भवति राजा पुन २ खदेहनास ननादक्षिपति त एषा राजलोकः सनसो पाशरत्नं भवार पारायतपाने गुरावरत्नं च सनानपानं राजा
स्वभासदः एतादृश ज्ञातुपय सल दद्या विभिन्नोदिव स्वरय प्रवटीक्य प्रपानं तुला य सलाननतयान् यनाया वृत्तुय सलनापयो पितृपुत्रो
जैमदृगणपर सनीपे जात वैराग्यो सरत्तायुध सुतं वल्लिराप्ये निषिद्य प्रवृत्तिर्तो ममया पर्यायस भविष्य स्यादप्योपनयन निषिधना भान्ते एता शानपि
जनो परितनये केयके एकस्मिन्पानागरोपमस्तिरयो अर देमा जातो अरनिन्दोस्य सनभूय ततयुतां दैव्य अन्त्येति भर्मिन्दो सुप्रसायतो धि. मे पुष्ट
रोकिष्टा नगयो सनरदोराजा तस्यै गददयो पद्मायतो ननोरसतो य तयोयम जातो वद्वपुयो केसरय अररायुधो ददरस्यो न सदिददो ततो एत
ताभ्या कलाप्ररयं तो दाराज्ये व्यापयित्वा सनरय. सय दामा स्येतासा भेदन भान्तायाज तोदकराज्यात. तदोनेपयय ददरददोः पुन भवन्त्यादतो
जिन धनदञ्जताभूत् अधिगत जोषावोपादिभायो तो सुभाययो जातो सनरापापितृरायं पस्य सनोय दामास अन्त्येतिभूय सान्ते निषिध प्रवृत्तिर्तो
तत्तायौत सन्नायन नैषरयेन दिग्गति न्यानयोः सनार्जितं तोयद्वरनाम गोधं ददरयेन गदं सारिय आरायित. दामासि सनरनाधिपिना सान्ते एतादृ
त्तरापयतिनेपु देयेषु दत्तयो तत्र सर्वायेनिद्व विमानंजनयनं सुगमगुभूय नैषरय सु नारत्तायुधला सैष अरन्त्येति भर्मिन्दो सुप्रसायतो धि. मे पुष्ट
रायोधिपरादेयाः कुक्षो भाद्रपद ज्ञातसमनां सुतुदय सनसहित प्रवर्तेनासद पुनयेद ५ सनयोदयानिदं सनसहित जात सतुपदि सनोयैपि अभासिद्विधः
कतः उचितसमये नारीस्विकाकिन् भगवति सनदेयेषु गान्ति.जोर्गति आन्तिरिभितानकत नो.पिद्विधो भर्तृयोयो सदैव जायु कन्तेजातः दोषानं भातः
विवक्षितः प्रवरराजकन्या क्रमेण सान्ते स्थापितः पितापानिधं ददरानं गान्तिश्च यस्मिं पदयंतकनादानो एतादृशो अतदं नारयानि आश्रित अवरय ५३८

धरणि जडोविप्रस्तवकपिल समीपे समायात स। च पित्र पुत्रयोर्विरुद्धमाचारं दृष्ट्वा परमार्थं पृष्टीधरणि जड विप्र तेन यथार्थं कथितं तच्छ्रुत्वा
द्विगतासत्यभामाकामभोगेभ्योनिविष्टा प्रव्रज्याग्रहणनिमित्तं पृष्टः कपिलः नमुं चलेषः कपिलः तदा इयं गतातर्कवांसि श्रीषेणराज्ञः समीपं बभाण च
भोरजन् मां कपिल समीपाद्योचय येनाह दीक्षां गृह्णामि राज्ञा कपिलस्तोक्तं कपिलो न मन्यते राज्ञा पुनस्तस्या उक्तं तावत् त्वं मम गृहेतिष्टयावत्
कपिलं बोधयामीति अनन्तरा स राजा स्व पुत्रौ गणिकाभिन्नं शुष्यमानौ दृष्ट्वा वैराग्येण विषं भक्षितवान् ततः सिंहनिन्दिताभि निन्दितानाभ्यां
श्रीषेण नृपस्य भार्ये कपिलस्य भार्या सत्यभामा च विष प्रयोगेण कालहताः चत्वारोप्यमीजीवादेव कुरुषु युगलत्वेनोत्पन्नाः ततः सौधर्मे कल्पे गताः
ततश्च राज्ञा श्रीषेण जीवोऽभित तेजो जात अभिनिन्दिता जीव श्रीविजयो जात सत्यभामा जीवः सुताराजाता स कपिल जीवस्त्रिर्यन् भवेषु चिरकालं
भ्रान्त्वा क्वचित्तथा विषमगुष्ठानं कृत्वाऽश्विनि घोषः समुत्पन्न सुतारश्च सत्यभामा ब्राह्मणौ जीवं दृष्ट्वा पूर्वस्मे हेनापहृत्यगतः पुनरप्यभित तेजिन पृष्टं
भगवन्नह किं भविको न वा अचल केवलितनाकथित त्वं भविक इतश्च नवमे भवतीर्यं करो भविष्यसि एषोपि श्रीविजयस्तव गण धरो भविष्यति तत
एवमाकल्यभित तेज श्रीविजय नृपौ अचलकेवलित वन्दित्वागतौ स्व स्वस्थानं अन्यथाभित तेज श्रीविजयाभ्यां उद्यानगताभ्यां चारुण अमराभ्यां
अवधिव्रानेन ज्ञात्वा उक्तं यथा षड्विंशति दिनानि भवतोर्द्वयोरप्यायुः ततस्ताभ्यां भिरौगत्वा कृतौ अष्टाद्वि कामहोत्सवः स्व स्वराज्ये च गत्वा स्व स्व
पुत्रौ अभिषिच्य अभिनिन्दितानाभ्यां सुनि समीपे पादपीपनमन अनशनं विहितं विधिनाकालं कृत्वा प्राणते कल्पे विंशति सागरोपमायुर्देवत्वे
नोत्पन्नौ ततश्चागतौ इहैव जन्मद्वीपे पूर्वं विदेहेरमणौ विजये शीतायामहा नद्यादक्षिण कूलैस्तुभगायां नगर्यां प्रेमसागरस्य राज्ञो वसुध्वरा अनङ्ग
सुन्दर्योर्महानर्घं क्रमेण कुमारत्वे नोत्पन्नौ अभि र तेज जीवोऽपरजितनामाश्रीविजयजीवोऽनन्त वीर्यनामाजातः तत्रापि प्रतिशत्रुदमितारं व्यापाय

अथ धनदेयत्वं धानुर्देयं न मापद्यो तयोर्धपिता प्रवज्याविधानेन सत्वाऽसुर कुमारेचमरेन्द्रत्वे नीत्यमः अनन्त वीर्यसु काल काला विषलारिप्रसङ्ग न्यवर्ध
युनीरकः प्रथम इत्येवमासुत्यय धनरस्य पुत्रस्यैवेन तत्र गत्वावेदोपगमं चकार सोपि सन्निवन् सभ्यक् सहते अपराजितो यस्यदेवोन्नाद्यविरहदुःखितो
निश्चितं पुत्र रा धे नमस्तदाप्यपर सभापे निष्कृन्तः शुद्धा प्रवज्या परिपाल्य अश्वु तेन्द्र लेनीत्यमः अनन्त वीर्यसु नरकादुहल्य येताप्यो विद्याधरलेनीत्यमः
अश्वु तेन्द्रेण स प्रति धीधितो सोप्रनया मृदंत्वाऽश्वु तक्त्येन्द्रः सामानि कर्त्तुं नीत्यमः अपराजितोऽश्वु तेन्द्रस्ततस्य प्रत्वा इहैव जन्महीपे श्रीतामहानदी
धितिः कुर्वन् मद्रनायकां पित्रयेरत्न मन्त्रय पुर्यां क्षेम करोराजा तस्य भार्यारत्न माला तयोः पुत्रोवज्रभिधानीजातः इतस्य श्रीविजयजीवो देवायुरनुपास्य
नरस्यैव पुत्रदेवोत्पद्यः सन्मद्याशुध इति तस्य नाम प्रतिष्ठित अन्यदार्पापधयालायास्त्रितो वज्रायुधो देवेन्द्रेण प्रशंसितः यथायं वज्रायुधो धर्माभालयितुं न
मत्स्यं देवर्त्तनं य तत एको देवस्त्राहायमन्त्रधानः परापतरूपं विकृत्यभयभ्रान्तो वज्रायुधमाश्रितः वज्रायुध तव मरण समासु इति मनुष्यभायया छवाव
धस्यापि न तस्य मरणं दम स्थितभक्तदन्तिके पारापतः तदनन्तर ततैवगतो लावकः तेनापि भणितं यथा महासत्त्व एयमया लुभाक्कान्तेन प्राप्तः ततो मुखेन
क्षन्त्या नास्ति भगभोवितनिर्नि ततस्तद्वचनमाकर्ष्य वज्रायुधेन भणितं नयुक्त मरणगत समर्प्यं तवापिन शुक्लमेतत् यतः हंतुष्यपरप्रापे अप्पायंजोकरेह
संभारं सत्पात्तादधसापं कणक्तानेन अप्पायं यथा जीयितं तव प्रिय सर्वे प्रामपि जीवानां तथैवास्ति भयभ्रान्तं दीनं व्यापादयितुं तव न शुक्लं धर्मं कुर्व
याप शुभं नययं प्रतिभगवति राजन्यरु भुञ्जितः नमो मनसि धर्मं स्त्रिष्टिति तत पुनरपि भणितं राज्ञा भो महासत्त्व यदि बुभुक्षितस्त्वं ततो नरासवमांस
दद्यान् नययः प्रतिभगवति सयव्यापादित जीधमास दुर्लभितो ह न च रोचते मत्स्यं परव्यापादितमांसं राज्ञा भणितं यावन्मात्रं पारापतस्तुलति तावन्मात्रं
दद्यान् गोष्ठ्यवत् यदि त भवेत् हा दुर्गोर्धमास ददासि तदाह मुखामि तद्राजा प्रतिपन्न ततस्तुष्टो लावकः राज्ञा चतुला आनायिता एकस्मिन्पाश्वे

पारापत प्रजिप्तः एकस्मिन्पार्श्वे स्वदेहा द्रुत्कीर्णमांसारोपोविहित राजा यथा २ तल मांसं प्रजिपति तथा २ अन्यत्रपार्श्वे पारापतो गुरुतरा देवमा
यमा भवति राजा पुनः २ स्वदेहमांसं अनारविपति तं दृष्ट्वा राजलोकं समस्ती हाहारवं चकार पारापतपार्श्वे गुरुभारमवेक्ष्य स्वमांसपार्श्वे राजा
स्वयमारुढः एतादृशं वज्रायुधस्य सत्वं दृष्ट्वा विस्मितोदेव स्वरूपं प्रकटीकृत्य प्रकामं सुत्वा च स्वस्थानगतवान् अनारदा वज्रायुधं सहज्यायुधौ पिष्टयुजौ
क्षेमद्वरगायधरं समीपे जात वैराग्यौ सहस्त्रायुधं सुतं ब्रह्मराज्ये भिक्षिष्य प्रव्रजितौ प्रव्रज्या पर्यायश्च परिपालापदपोपगमन विधिना कालं कृत्वा द्वावपि
जनौ परितनयौ वेयके एकस्मिन्प्रसागरोपमस्थितकौ अहं देवौ जातौ अहमिन्द्रसौख्यं मनुभूय ततश्चातौ इहैव जन्मद्वीपे पूर्वविदेहे पुष्कलावती विजये गुरु
रौकिण्यां नगर्यां घनरथोराजा तस्यैव महादेव्यौ पद्मावती मनोरमती च तयोर्गर्भे जातौ वज्रायुधौ मेघरथं सहस्त्रायुधौ दृढरथश्चेति हृष्टिहृती ततो कृत
ताभ्यां कलाग्रहणं तौ द्वौराज्ये स्थापयित्वा घनरथं स्वयं दीक्षां गृहीत्वा केवलं ज्ञानमुत्पाद्य तीर्थं करोजातः तयोर्मेघरथं दृढरथयोः पूर्वं भवभ्यासतो
जिन धर्मदत्तताऽभूत् अधिगत जीवाजीवादिभावौ तौ सुप्तावकौ जातौ अनारदापितुस्तीर्थं करस्य समीपे द्वावपि जनौ निजयुतं राज्ये भिक्षिष्य प्रव्रजितौ
तलाधीत सूत्रार्थेन मेघरथेन विंशति स्थानकैः समर्जितं तीर्थं दृढरथेन शुद्धं चारितं आराधितं द्वावपि सत्तेजनाविधिना कालं कृत्वाऽनु
त्तरोपपातिकेषु देवेषु उत्पन्नौ तत्र सर्वार्थसिद्धि विमानोऽनर्गलं सुखमनुभूय मेघरथं कुमारस्ततश्च गत्वा इहैव जन्मद्वीपे भरतेलेले हस्तिनागपुरे विश्वसेनस्य
राज्ञोऽचिरादेव्याः कुक्षौ भाद्रपद कृष्णसप्तमी चतुर्दश स्वप्नसूचितं युतलेनोत्पन्नं पुनज्येष्ठ कृष्णत्रयोदशीदिने जन्मसंजातं चतुषष्टिं सुरेन्द्रेरपि जन्माभिषेकः
कृतः उचितसमये गर्भस्वेवास्मिन् भगवति सर्वदेशेषु शान्तिर्जातिरिति शान्तिरिति नामकृतं माहपिष्टभ्यां क्रमेणासौ सर्वकलाकुशलो जातः दीवनं प्राप्तः
विवाहितः प्रवरराजकनयाः क्रमेण राज्ये स्थापितः पिताचारितं गृहीतं शान्तिश्चक्रवर्ति पदवीसमायाता उत्पन्नानि चतुर्दशरत्नानि सार्धितं भरतं अरुणं

समये च नि क्रम्य षोडशवर्षाणि चोद्यविहारेण विहृत्य केवल ज्ञान भागं जात देवाश्च समवसरणमकार्षुः प्रवृत्तिता. केवल पर्यायेणवनकालं विहृत्य संसेतगिरि शिखरेमोज्ज्वलगमत् तस्य भगवतः कुमारत्वे तयोर्विंशति वर्षं सहस्राणि माण्डलिकत्वे च तयोर्विंशति वर्षं सहस्राणि चक्रित्वे तयो विंशति वर्षसहस्राणि आमस्ये च तयोर्विंशति वर्षसहस्राणि साध्वीनि च समप्रतानिवर्षाणि अभवन् सर्व्यायुर्हि नवति वर्षसहस्राणि साध्वंसमप्रतानि चास्य वभूव इति श्रीकुन्नुनाथ दृष्टान्त सागरन्तं च इत्ताणं भरहं नरवरी सरो अरोय अरयं पत्तो पत्तो गदमणुत्तरं ४० च पुनः अरो अरनामानरवरेष्वरः सममचक्रीसागरान्तं समुद्रान्तं भरतक्षेत्रं षट् षण्डराज्यत्यक्ता अरजस्वं प्राप्तः सन् अनुत्तराङ्गतिं सिद्धिगति प्राप्तः मोक्षं गत इत्यर्थः चक्री भूत्वातीर्थं करपदं भुक्ता मोक्षं गत इत्यर्थः अत्र अरनाथ दृष्टान्त अरनाथस्तत्तराध्ययन हत्तिदं योपि नास्ति तथापि ग्रन्थांतरास्मिष्यते प्राग् विदेह विभूषणे महत्त्वा वतीविजयेरत्नसञ्चयांशुरी अस्ति तत महीपालनामा भूपालोस्ति प्राज्यं राज्यं भुंक्ते अन्यदा गुरुमुखाद्धर्मं श्रुत्वा स वैराग्य मागतः स तृणमिव राज्यन्यक्तादीक्षां लली शुर्वतिके एकादशाङ्गानि अधीत्यगीतार्थी बभूव बहुवत्सरकोटोः स समयमसाराध्य विमुक्त विंशति स्थानकै अहंन्नामकर्म बबंध ततो मृत्वा सर्वार्थसिद्धिविजानि देवो बभूव ततश्चाल्वा इह भरतक्षेत्रे ष्वस्ति नागपुरेसुदर्शननामा नृपो बभूव तस्य राज्ञो देवीनाम्नो बभूव तस्याः कुक्षौ सोऽवततार तदानीं रेवतो नक्षत्रं बभूव तया चतुर्दश स्वप्नादृष्टाः तत पूर्णेषु मासेषु रेवतो नक्षत्रे तस्य जन्म बभूव जन्मोत्सवस्तदाषट् पञ्चाशत् दिक्, कुमारिकाभि चतुः षष्टिसुरेन्द्रैर्निर्मितः ततः सुदर्शन राजापि स्व पुत्रस्य जन्मोत्सवं विशेषाश्चकार अस्मिन् गर्भगते माला प्रौढारत्न मयोऽरस्त्रम्ने दृष्टः ततोपितास्याऽरइति नाम कृतं देव परिहृतः स वयसा गुणैश्चवर्द्धतेसा एकविंशति सह श्रवर्षेषु अरकुमारस्य पिता राज्यं दत्तं एकविंशति वर्षसहस्राणि यावद्राज्यं भुक्त्वत. तस्या शस्त्र कीधे चक्र रत्नं समुत्पन्नं ततो भरतं साध्य

यन्मिदं सङ्ग्रहं यर्थाणि यावन्मन्त्रसिं त्वं वसुधै तनः स्वानीस्त्रयं वुधोपि लोकात्तिक देव बोधितो वार्थिकं दान दत्ता यतुःपटि श्वरश्च विवितो
 भूयन्त्यानिविद्यानाम्भः सङ्ग्रहास्त्रयं सङ्ग्रह राजभिः समं प्रवर्जितः ततयतुज्ञानां यर्था चीणि वर्थाणि छात्रस्ये विद्वत्पुनः सङ्ग्रहास्त्रयणे
 भाभिः तत्तु भूयन्त्यानिविद्यानाम्भः सङ्ग्रहास्त्रयं सङ्ग्रह राजभिः समं प्रवर्जितः ततयतुज्ञानां यर्था चीणि वर्थाणि छात्रस्ये विद्वत्पुनः सङ्ग्रहास्त्रयणे
 सङ्ग्रहास्त्रयतां यर्था च प्रवर्जितः तदानीं कु भ भूयः प्रवर्ज्य प्रयमोगाय धर्माजातः अरनायस्य यटि सङ्ग्रहाः साधवीजाताः साध्वः स्वामिनस्त्रावत्
 प्रभाता यस आभाः यावत्कायतुरगोति नङ्ग्रहाधि कलचत्रयमाना वभूवुः समेतर्था लयिखरेमासिकाऽनयनेन भगवावि वतः देवैर्निर्वाणोऽप्युभय कृतः
 इत्येव यर्था ट्टानाः च इत्ताभारह वाससङ्ग्रहटीमहद्विधो य इत्ता उत्तमे भोए महापञ्चमोतवस्वर ४१ हे मुने महापञ्चोपि अष्टम चक्री महर्षिकः
 तर्थाभरत पि कृता भारत यावत्तत्त्वका पुनकत्तमान् प्रधानान् भोगानुल्लका ४१ अत्र महापञ्च चक्र वर्त्तिट्टाटित द्रवैव जम्बूद्वीपे भारते वर्पे कुवर्दे
 र्थाभात पुर्नाना नगरं तत्र यैकस्य भयग प्रसूतः पद्मोत्तरो नाम राजा तस्य जालानाम महादेवो तस्याः सिंहस्त्रप स्त्रिचिती विष्णु कुमार नामा
 पद्मः, पुष्पा द्विगायधतुर्देय सङ्ग्रहधितो महापञ्चनामा हावपि दृष्टिं गती महा पद्मो युवराजा कृतः इतय उक्तायिन्त्यां नगर्यां श्रीधर्मनामराजा तस्य
 न विधिनानां न्या अन्यदा तत्र यैर्भुनितु व्रतखामि शिष्य सुवतीनाम सूरि समवसत तद्वन्द्यायं लोकः स्ववि भूत्यानिर्गतः प्रासादोपरिस्थितेन
 अरश्चपत्तो प्रभोगाद सगुप्तरं ४०॥ चङ्कता भारहवासं चक्रवर्टी महिद्विधो । चङ्कताउत्तमेभोए महापञ्चमो तवंचरे ४१

यन्मिदं अरनायं नृदिगयो मारां गतिं यतुत्तरा मुक्तिं गति पात्र्यो ४० त्वका भारतवर्षे भरतस्त्रेव व्रीहीनि चक्रवर्ती महर्षिकः चक्रवर्ती महापञ्च
 दिनां यथा त्वका उक्तान् भोगान् उत्तमभोग व्रीहीनि महापञ्चस्तपचरेत् महापञ्चनामा राजा इत्तपयादयो ४१ एगच्छतां साधयित्वा एककृत

राज्ञादृष्ट पृष्टाश्च सेवकाः अकालयातया क्षाय लोको गच्छति ततो नमुचिभं त्रिणाभणितं देव अत उद्या - नमणा समागता तेषां यो भक्तो लोकोः
स तद्वन्दनार्थं गच्छति राज्ञाभणितं वयमपि यास्यामः नमुचिना उक्तं तर्हि त्वया तत्र मध्यस्थेन भाव्यं यथाहं वादं कृत्वा तान्नि रत्तरी करोमि राजा
नमुचि सहितस्तत्रागतः नमुचिनाभणितं भो अमणा यदि यूयं धर्मं तत्र जानीथ तर्हि वदथ सर्वेऽपि मुनयः - जुद्रोयमिति कृत्वा भौने न स्थिताः ततो
नमुचिभ्यं नृष्टः स्मरिं प्रतिभणति एष वयस्रः किं जानाति ततः स्मरिभिर्भणितं भणाम किमपि यदि ते सुखं खर्जूर्ति इदं वचः श्रुत्वा अनेकशस्त्रा
विवचने न जुल्लकमिष्येण भणित भगवन् अहं भैवेनं निराकरिष्यामि इत्युक्त्वा जुल्लकेन सवादिनिरत्तरीकृत साधूनामुपरिद्वेषं गतं राज्ञौ च चरदृष्ट्या
एकाक्ये व मुनि वधार्थमागतो देवतयास्स्थितः प्रभाते तदाश्चर्यं दृष्ट्वा राज्ञालोकेन च भृशान्तिरस्कृतो विलक्ष्यो भूतो गतो हस्तिनागपुरं महापद्म युव
राजस्य मन्त्रीजातः इतश्च पर्वतवासो सिंहबलीनाम राजा स च कीदृशाधिपति रिति महापद्म देश विनाश्यकीदृ प्रविशति ततोऽरुहे न महापद्मेन नमुचि
मंती पृष्टः सिंहबलराजग्रहणे किञ्चिदुपायं जानासि नमुचिनीत्वं सुष्टुजानामि ततो महापद्म प्रेरित सैन्यद्रुतो गतोनियुष्टोपायेन दुर्गं भङ्गा सिंहबली
वद् अज्ञानीतश्च महापद्मान्तिके महापद्मे नीत्वं नमुचेयत्तवेष्टं तन्मार्गं नमुचिनीत्वं सांप्रतं वरः कोऽर्थेऽस्तु अवसरमार्गादियथासि एव यौवराज्यं पालयती
महापद्मस्य कियान् कालीगतः अन्यदा महापद्ममात्रा जाला देव्याजिनरथः कारितो अपरस्त्रात्रा च मिथ्यात्ववासितयाजिन धर्मप्रत्यनीकया लक्ष्मीनाम्नरा
वद्भारथ कारितो भणितश्च पद्मोत्तरो नाम राजा यथा एष ब्रम्हरथः प्रथम नगर मध्ये परिभ्रमतु जिनरथः पश्चात्परिभ्रमतु इदं च श्रुत्वा जाला देव्या
प्रतिज्ञा कृता यदि जिनरथः प्रथम न भ्रमिष्यति तदा परजन्मनि समाहारः ततो राज्ञा द्वावपि रथौ निरुद्धौ महापद्मे न स्वजननगाः परमात्म
धृतिं दृष्ट्वा नगराच्चिर्गतः केनापि न ज्ञातः परदेशे गच्छन् महाटप्यां प्रविष्टः तत्र च परिभ्रमन् तापसालयेगत तापसैर्देत सत्मानस्तत्रातिष्ठति इतश्च

पादा नभयाः जलमेतया राजा परप्रसूति स च कालनरेन्द्रेण प्रति रुहः ततो महान् सयामो वभूवजनमेजको नटः तस्यान्तः पुरमपीतस्ततो
 नटजनेभ्यस्तथा राज्ञो नायपतो नाम भार्या सामदनावलो पुत्रा समं नटा आगताततापसा अमं समाख्यासिता कुलपतिना तलैवस्थिता कुमार
 मदनायत्नः परस्परमनुरागोच्चातः कुलपतिनातन्मात्रं च तयोः परस्परमनुरागोच्चातः कुलपतिनागवल्यामात्रा च भयिता मदनावलो यथा पुलित्वं
 भिः नभ्यस्त्रिभुवनैश्चिभिः कथयन् यथा चक्रवर्तिनस्त्वं प्रथमपत्नी भयियति ततः कथयत तदनुराग करोपि कुमारस्य विसर्जनाय सुक्तं
 कुमारमर्त्तगोत्रं तदानीं त्वरितमेव ततो निर्गतः कुमारः एव मनोरथं चकार यथाह मेतस्याः सङ्गमेन भरताधिपो भूत्वा यामाकरनगरादिषु
 सर्व्वान्भयनान्निवारयिष्यामीति भ्रमन् कुमारोऽप्य प्राप्तः सिधुनदन नाम नगरं तत्रोद्यानि कामहोक्त्वावेनगराभिर्गतानरानार्थं विविध क्रीडाभिः
 भेदिना अयिष्यथमरं राज्ञः यद् दृष्टो भालानस्तथ उन्मूल्य गृहं दृष्टभित्तिभङ्गं कुर्वन् नगराद्विह्रियुवती जनमध्ये समायातः ताद्यतं तथा विधं दृष्ट्वा
 तस्य प्रधाधितुं असमर्थाः तदैवस्थिताः यावदस्तांतासामुपरिश्रुष्टापात करोति तावतादूरदेशस्थितं महापद्मेन करुणा पूर्णद्वयेनहकिती सौ करो
 तापि धेनो न धनित कुमारस्य भुजा तदानीं ताः सर्वा अपिभयति हाहाऽस्य द्रव्यार्थं महत्तोय करिणाहंस्यते एवं तासु प्रलपन्तीषु पश्यन्तीषु चतयोः
 कर्तृभार्या पूर्वाः सयामो वभूव सर्वोपि नागरजनस्तथा यातः सामन्त श्रव्यसहितो महसेनराजापि तत्रायातः भयित च नरेन्द्रेण कुमार अनेनसमं
 कथासु समन्वय कृतान्ता इव यदो सांतययिनासकरिष्यतीति नहापद्य उवाच राजन् पित्रस्तीभव पश्यममकलामिलुक्ताक्षणेन तं भक्तकरिणं स्वकलयावधौ
 हनमान् स्यादृष्य तं भयभजन नारापद्यः स्वस्त्यनेनीतवान् साधुकारिण त लोका पूजितवान् यथा एष कोपि महायुरव्य प्रधान कुलसमुद्भवोस्ति अन्यथा
 कर्त्ता एष एव विमानं चाप्य भयति ततो राजा स्वगृहे नीत्वा कुमारस्य विविधोपचारकरण पूर्व्वकं कल्याणतं दत्तं तेन समं विषयमुखं मनुभवतस्तस्य

महापद्म कुमारस्य दिवसास्त्रात सुखेन यान्ति तथापि तां मदनवलि हृदयान्नविस्मारयति अन्यदारजन्तां शय्यातो सौ वेगवत्याविद्याधर्याऽपहृतः निद्रा
लयेसातेन दृष्टा मुष्टिं दर्शयित्वा साकुमारेणभूषिता किं लभेवं मामपहरसि तथा भूषितं कुमारं शृणु वैताक्ये सरोदयनामनगरमस्ति तत्रेन्द्रधनुर्नाम
विद्याधराधिपतिरस्ति तस्य भार्या श्रीकात्तावर्तते तस्या पुत्रीजयचन्द्रानाम्नी वर्तते सा च पुरुषद्वेषिणीच्छति कथमपि वरं ततो नरपत्याश्रयामयासर्वत्र
वरनरेन्द्रान् विलोक्य पट्टिकायां लिखिताः सर्वेपि तस्यादर्शितानकोपि रुचितः अनादामयातस्य स्वरूपं दर्शितं तदर्थं नानन्तरमेव सा कामावस्थायारुहीता
भूषितं च तथा यद्येष भर्तान भविष्यति तदा वश्यं मयामर्तं व्यं अन्य पुरुषस्य मम यावज्जीव निवृत्तिरेव एष तस्या व्यति करोमया तन्माह पित्रो ज्ञापितः
ताभ्यां लदानयनाय अहं प्रयुक्ता अविश्वसन्त्यास्तस्याविश्वासाधर्मं मया इयप्रतिज्ञा कृता यद्यहं तं लरितं नानयामि तदा ज्वाला कुलेज्वलने प्रविशामि ततः
कुक्षारयदितव प्रसादेन मम मरणं न सम्भवति यथा च मे प्रतिज्ञा निर्वाही भवति तथा प्रसादं कुरु ततस्तदा श्रया तथा महापद्मः सूर्योदये तत्र नीतः
पतिर्मिलितः तेन च सुमुहूर्ते तस्याः पाणिग्रहणं कारितः पूजिता च वेगवती इतश्च जयचन्द्रायामातुल आतरो गङ्गाधरमहोषरनामानौ विद्याधरौ
खेचराधिपतिप्रचण्डौ इमव्यतिकरं ज्ञात्वा अनेक भट सहितौ महापद्मे नमसं संयामार्थमागतौ महा पद्मोपि तयोरागमनं श्रुत्वा सरोदयपुराद्वहिर्विद्याधर
भट परिहृतो निर्गतः सलग्नस्तयो सग्राम तदानीं महापद्मेन सन्तुनाः कुक्षाराः अश्रवाः सुभटाः परबल सक्ताः सर्वेपि बाणैर्विधाः भयं स्वस्वत्वं दृष्ट्वा
गङ्गाधरमहो धरौ स्वयमुत्थितौ महापद्मेन उभा वपि हतौ ततो लब्धं जयः समहापद्मः उत्पन्न स्त्री वर्जं सर्वरत्नः प्राप्तमनवनिधिर्द्वारिंशकश्च अभयश्च
श्वरसेवितपादपद्म परिणीत एको न चतुः षष्टि सहस्रान्तः पुरो हयगजरथपदातिकोश सम्पन्नो नवम चक्रवर्ती जातस्तदापि षट् षण्डभरतराज्यं
समदनावल्यारहित नोरसं मन्यते अनादातस्मिन्ना अभयपदे गतस्य तस्य महापद्म चक्रिणः तापसैर्महान् सत्कारः कृतः जनमेजयेनापि राज्ञामदनावली

तस्य राजानं परितो लोकाः नमस्ततो महाराम, चक्रवर्तिं कृषिं समेतो हस्तिनागपुरं प्राप्तः प्रथमं जननीजनकपदान् ताभ्यामधिकं हन प्रेषित
 चतुर्नक्षत्रं यमपद्यते सुनि सुमन्त्रानिजिष्या नागक्षेत्रे ततो निर्गतः स परिवारः पश्चात्तरराजात्वं ह्वात्वा पुरोनिधयः शुरुणा च तत् पुरो
 नो निर्देशं जननीं देवनाक्रता तां जुष्या देवान्यमापद्यो राजा शुरुं प्रत्येयमुवाच भगवन्नहं राज्यं स्वस्यं ह्वात्वा भवदन्तिके प्रव्रजिष्यामि शुरुणाभिहितं
 मर्दिन्यभ्य दुर्निरितं शुरुं प्रत्यभ्य जनार् प्रविष्टो राजा आकाशितामन्त्रिण प्रथानपरिजनाविष्णु कुमारश्च सर्वेषां मपि राज्ञा एवमुक्तं भो भो नृपता
 नो धर्मः कृपायाभावात् नृतापकात् प्रक्षितः यक्ष्माभ्यः नाशुष्टितवान् ततः सांप्रत विष्णु कुमारं निजराज्ये भिषिच्य प्रव्रज्या नृकांसि ततो विष्णु कुमा
 रं विप्रम नातं भवामि किं पाकोपनेर्भर्तुः, एत तव मार्गमेवानुसरिष्यामि ततो विष्णु कुमारस्य दीक्षानिययं ज्ञात्वा पश्चात्तरराजा मरापश आकारितो
 भवि, नमः पुनः कर्मेण वाच्यं प्रतिपद्यन् विष्णु कुमारो ह च प्रव्रज्या प्रतिपद्यावः अथ विनोतनं महापद्मेन च भणितं तात निजराज्याभिधेकं विष्णु कुमारस्वैव
 भूः स्वः पुनः कर्मेण वाच्यं प्रतिपद्यन् विष्णु कुमारो ह च प्रव्रज्या प्रतिपद्यावः अथ विनोतनं महापद्मेन च भणितं तात निजराज्याभिधेकं विष्णु कुमारस्वैव
 नरापश ह्यो राज्याभिधेकः विष्णु कुमारश्च हित पश्चात्तरराजा सुव्रतस्वरिस्त्रीपि प्रव्रजितः ततो महापद्मो विख्यात आसनयकवर्जितातः स्वमाह अथ
 ताः कर्माणि नो राधयिरया तथैव क्तः मरापश चक्रिणात् जननीसत्की जिनरघो नगरो मध्ये आभितः जिनप्रवचनस्य कृता उवतिः तत्प्रपद्यति बहुलोको
 धर्मो लोभमिति न जाननं प्रतिपद्यः तेन मक्षपश चक्रिणा सर्वस्मिन् अपि भरतक्षेत्रे ग्रामाकर नगरोद्यानादिषु कारितानि जिनायतनानि क कोटिलक्ष
 प्रमाणानि धर्मो नराधिनरपि पालित नि क्तः आगच्छः शुद्धाध्यसायेन कर्मजालं क्षपयित्वा समुत्पन्न केवलज्ञानः संप्राप्तः सिद्धिं भवति विष्णु कुमारस्तु नि
 र्दिष्टं यत्तत्प्राप्तवान् निरगतस्य परमान ज्ञानदयै नचादित् परिणामस्य आकाशगमनादि वैकुण्ठलब्धयः उत्पन्नाः स कदाचिन्मै स्वकं गच्छेति गच्छति दृज्जति

कदाचिन्नदनवत् इति रूपवान् भवति एव नानाविधलब्धिपातः संजात इत्यथे सुव्रताचार्या बहुश्रियपरिव्रता वर्षा रात्रिस्थित्यर्थं हस्तिनागपुरोद्याने समायाता ज्ञाताश्च तेन विरुद्धेन न मुचिना अवसरं ज्ञात्वा राज्ञा विज्ञप्तं यथा पूर्वप्रतिपन्नं मम वरं देहि चक्रिणा उक्तं यथेष्टं भार्गव नमुचिना भणितं राजन्नहं वेद भणितेन विधिनायज्ञं कर्तुं मिच्छामि अतो राज्यं मे देहि चक्रिणानमुचिः स्वराज्ये भिक्षुः स्वयमंतपुरे प्रवेश्य स्थित नमुचिर्यज्ञपाटकमा नस्य यागनिमित्तं दीक्षितो बभूव राज्ये भिक्षुस्तस्य तस्य वर्द्धापनार्थं जैनयतीन् वर्जयित्वा सर्वेऽपि लिङ्गिनो लोकाश्च समायाताः नमुचिना सर्वलोका समञ्जं उक्तं सर्वेऽपि लोका मम वर्द्धापनार्थं समायाता जैनयतयः कीपिनायाता एवंच्छ्रुत्वा प्रकाश्य सुव्रताचार्या आकारिताः आगता नमुचिना भणिताः भो जैनाचार्या यदा ब्राह्मणो वा क्षत्रियो वा राज्यं प्राप्नोति स तदा पापखण्डकैरगत्य दृश्यः इयं लोकास्थितिः यतो राजरक्षितानि तपोधनानि भवन्ति ययं पुन स्तब्धाः सर्वे पापखण्ड दूषका निर्भर्यादामां निन्दयः अतो मदीयं राज्यं मुक्ताऽनान्न यथासुखं व्रजतयोद्युष्माकं मध्ये कीपिनगरे भ्रमन् द्रक्ष्यते समेव भ्यो भविष्यति सुव्रताचार्यैरुक्तं राजन्नस्माकं राजवर्द्धापनाचारो नास्ति तेन वयं त्ववर्द्धापनं कृते नायाता नच वयं किञ्चिन्निरंदासः कितु समभावा स्तिष्ठामः तत नरुष्टामः प्रतिभणति यदि अमणं समादिनोपरि अहं द्रक्षिष्ये तमहमवश्यं मारयिष्यामि नात्र सन्देह एतन्नमुचिवाक्यं श्रुत्वाचार्या स्व स्थानमायाताः सर्वेऽपि साधवः दृष्टाः किमत कर्तव्यं तत एकेन साधुना भणितं यथा सदासेवित तपोविशेषो विष्णुकुमारनामा महाशुनिः सांप्रतं मेरु पर्वतचूलास्थो वर्तते स च महापद्मचक्रिणो ज्ञातास्ति ततस्तद्वचनादय मुपश्रमिष्यति आचार्यैरुक्तं तदाकारणार्थं यो विद्यालब्धि संपन्नः स तत्रव्रजतु तत एकेन साधुना उक्तं अहं मेरुचूलां यावद्वननिगन्तुं शक्नोमि पुन प्रत्यागतुं न शक्नोमि गुरुणा भणितं विष्णुकुमार एवत्यामिहानिष्यति तथेति प्रतिपद्य स मुनिराकाशे उत्पतितः क्षणमात्रेण मेरुचूलायां प्रासः तमायातं दृष्ट्वा विष्णुकुमारेण चिन्तितं किञ्चिद्गुरुक संघकार्यं समुत्पन्नं यदयं मुनिर्वर्षाकाल

नन्वे. प्रयातः ततः समुन्निविशु कुमारः प्रगल्भः प्रगमनः प्रयाजनं कथितवान् विष्णुकुमारस्तु मुनिः यद्वैलासोऽकेलया आकाशमार्गेण गजपुरे प्राप्तः
 वसिष्ठोऽपि न युगपदः गुणधर्मयथा साधुनभिरतो विष्णुकुमारः मुनिर्नमुचिः पर्यदितातः सर्वे सामन्तादिभिर्वदितः नमुचिरु तथैव सिंहासने तस्मिन् नमनाक्
 विनयः प्रसारः विष्णुना धर्मकथनं पूर्वं नमुचिरय भणितं वर्षाकालं यावद्भूतयोऽल तितृप्ति नमुचिना भणितं किमत्र पुनः पुनर्यथन प्रयासेन पश्चद्विषसान्
 दामनस्येनदोष निवृत्त्य विष्णुना भणितं तपः कथानं मुनयः स्मिदन्तु ततः सजातामर्पेण नमुचिनां रवः भणितं सर्वपापशोधने भवद्विर्नमद्राज्ये स्वेयः मद्राज्यं
 र्वर्षात्ततः तद्विद्वान् कथयं ततः समुत्पन्नकोपानजेन विष्णुनाभणितं तद्यापि त्रयाणां पदानं स्थानं देहि ततो भणितं नमुचिनादस्त विषपट्टीस्थानं
 धर्मयत्नः प्रयाः पश्चिद्विधमि तस्य गिरिदेवः कश्चिदभिः ततः स विष्णुकुमारः कृतः नानाविधरूपो हृदि गच्छन् क्रमेण योजनलक्षः प्रमाणरूपोजातः
 भगवन्ना दूरं गच्छन् आशाकरनगरः सागरमार्गाणां भूमिः प्रकम्पयन् प्रिखरिणां प्रिखराणि पातयति कतिभुवने योभः कुर्वन् स मुनिः यन्नेष्टज्ञातः तस्य
 कोपप्रमाणान्तरे गोकुप्ता गायनदेवः प्रे प्रितः तार्थेयः गायन्ति प्रसपरसक्ता यथा धम्मवणदावभोदुग्धगमणहेडः कोर्वोताप्रोवसमंकरेसु भयवन्ति एवमादीनि
 गालान्तितावारचारं गाययन्ति प्राः समुनिः नमुचिः सिंहासनात्पातितवान् दत्तवान् पूर्वापरः समुद्रपादः सर्वजनं भाषयति कः प्रातः हत्तातो मन्नापक्षधक्री तत्रा
 यान्तरं भगवन्नामवेन सुराचुरं च गान्तिनितितं विधयोपचारैः कपयामित तत्प्रसूति विष्णुकुमारान् विविक्कम इति स्यातः उपयान्तकोपः समुनिगान्तिचितः
 प्रसिद्धायाः शङ्कः यत्तदन्ते प्रार्थारण गच्छन् भुक्तगणसद्विः प्रचेष्टः श्रविणायोभालोयपट्टिपत्तो मुवाजविक्कराविडलाः निक्कलद्धं गामन्यमनुयात्य समुत्पन्नकैवलः
 स विष्णुः भारः ईशदः गतः सारापरा धनकवच्यं पि क्रमेण दौक्षाः यदोला मुगतिभागभूत् इति महापक्ष दृष्टातः एगकसं पसाहिस्ताः सदि मायनिस्त्रयो
 धर्मयन्तो भगवन्ना पत्तोनाप्रमाणान् ४० पुनर्हः मुने हरिपयोः अनुधेन्दो हरिपणनामा नवमयक्री अनुत्तरा गति सिद्धिगतिं प्राप्तः किं कला मद्रौष्ट्योः

एककृता प्रसाध्य प्रपात्य कोट्यो हरिषेणो माणनिस्तरणः अहङ्कारि शत्रुमानदलनः ४२ अत्र हरिषेण दृष्टान्तः कामिभ्यन्नगरे महाहरि राज्ञो मेरा
देशा कुक्षौ चतुर्दश स्वप्न सूचितो हरिषेणनामा चक्रवर्ती समुत्पन्नः क्रमेण यौवनं प्राप्ताः पित्रारान्ये स्थापितः उत्पन्नानि चतुर्दशरत्नानि प्रसाधितश्च
भरतं कृत पट्टाभिषेको हरिषेण उदारान् भोगान् भुञ्जन्कालं गमयति अन्यदा लघुकर्म तथा भववासादिरत्नः एवं चिन्तितुं प्रवृत्तः पूर्वकृत सुकृत
कर्मवशेनमयात्रे दृशोरिच्छिः प्राप्ताः पुनरपि परलोकं हितं करोमि उक्तञ्च मासैरष्टभिरङ्गावा पूर्वेषु वयसा यथा तत्कर्तव्यं मनुष्येण यथानि सुखमेधते १
एवमादि परिभाष्य पुत्रं राज्यं निवेष्ट्य निष्क्रान्त उत्पन्नकैवल्यश्च सिद्धिं गत पञ्चदशवर्षेण उच्चत्वं दशवर्षसहस्रायुश्च संजातमिति हरिषेण
चक्रौ दृष्टान्तं अत्रिभ्यो राय सहस्रे हिंसुपरिच्चाईदमश्चरे जयनामो जिणकषायं पत्तोगइ मणुत्तरं ४३ जयनामा एकादशवर्षकौ जिनाख्यातं
जिनीत्तं धर्मं चरित्वा च शत्रुत्तराङ्गतिं प्राप्ताः कीदृशो जयनामा राज सहस्रैरन्वितः नृपसहस्रेण परिहृतीर्जनीर्दीक्षां अचरत् पुनः कीदृशो जयनामासु
परित्यागी सम्यक् परित्यागी ४३ अत्र जयनामचक्रवर्तिदृष्टान्तः राजगृहे नगरैवप्रगायाराज्ञाः कुक्षौ चतुर्दश स्वप्नसूचितो जयनामा पुत्रीजातः
क्रमेण संसाधित भरतश्चक्रौजातं राज्यं श्रिय मनुभवन् भोगेभ्यो विरक्तो जातः एवं चिन्तितवान् सुचिरमपि उषित्वास्यात् प्रियैर्विप्रयोगः सुचिरमपि चरित्वा

एगच्छत्तं प्रसाहिंतामहिमायानिस्सूरिणो हरिसेणो मणुस्सिंदोपत्तोगइमणुत्तरं ४२॥ अत्रिभ्योरायसहस्रेहिंसुपरिच्चाईदमं

पृथो भोगवोने महिं अरिमानंदलनः पृथ्वीने विखिबेरीनोमानतेहनी दलणहार हरिषेणो मनुष्येद्रः हरिषेण मनुष्यमाहि द्रंन्द्रप्राप्त गतिं अनुत्तरां
उत्तमां उक्ताप्रोहतापधानगतनाहिं ४२ अन्वित राजसहस्रैर्युतः हजारराजविद्यां साधे सुष्टुपरंत्यागी दानशीलः सयमंचकार राज कोटिर्नोदिवालीधी

नाम्निर्भोग्यं निति चित्तरूपि विचित्रत्वायैवकोटि धर्मैः एव संवेग सुपागतां निष्कृन्तोऽनुक्रमेण सिद्धः द्वादशधनुर्दहमानो वर्षसहस्राशुच एषा

५०६ ५०७ ५०८ ५०९ ५१०

५०६ ५०७ ५०८ ५०९ ५१०

५०६ ५०७ ५०८ ५०९ ५१०

५०६ ५०७ ५०८ ५०९ ५१०

५०६ ५०७ ५०८ ५०९ ५१०

५०६ ५०७ ५०८ ५०९ ५१०

५०६ ५०७ ५०८ ५०९ ५१०

५०६ ५०७ ५०८ ५०९ ५१०

५०६ ५०७ ५०८ ५०९ ५१०

५०६ ५०७ ५०८ ५०९ ५१०

५०६ ५०७ ५०८ ५०९ ५१०

५०६ ५०७ ५०८ ५०९ ५१०

५०६ ५०७ ५०८ ५०९ ५१०

५०६ ५०७ ५०८ ५०९ ५१०

वत्स्याः पतिर्द्वारे समायातः तथा उक्तां तलारचस्य श्रीमभुत्तिष्ठ प्रविशामिन् तिलगृहोदरे परंदूरे नगन्तव्यं कोणे सर्पस्तिष्ठति त्वया तल प्रदेशेन गन्तव्यं प्रविष्टस्तलारचस्तिष्ठ गृहोदरे पतिस्तलायातः क्षीरेयीपात्रं दृष्ट्वा तेन पृष्ठं किमेतत् तथा उक्तां बुभुक्षितास्तीति जेमामि स उवाच त्वं तिष्ठ अहं पय आन्तवाहिशेषतो बुभुक्षितो स्मीति प्रथम जेमामि तथा उक्तां अद्याष्टमीवर्तते कथमस्नातो जेमसि ते नोक्तां त्वं स्नानास्तीति तवस्नाने न मम स्नान जातमिति प्रोच्य स भीक्तामुपविष्टः इतश्चतलारचक नट पूतकार श्रवणे सर्पार्थयति पृक्करोतीति भीतस्तलारचतिलोदरार्जिर्गती नष्टस्तीयमीवावसर इति क्त्वा स्त्री वेष धरोनरोपि नष्टः पत्यापृष्टासास्त्री किमेतत् तथा उक्तां मया त्वं साभ्यतमेव वारितः यद्यष्टस्यामद्यत्नमस्नातोमाभोजनं कुरुत्वया चास्ना नेनाद्यभोजनं कर्तुं भारव्यं अतस्त्वयातद्गृहे सदावसन्तो इमौ पार्वती महेश्वरी नंश्चगती मद्हर उवाच ह्यदुष्ट कृतं मया तं पश्चात्तापं कुर्वन् पुनस्तां उवाच कीप्यस्युपायः यदेतौ पुनरायातः सा उवाच यदिन्यायेनचित्तं उपाज्यं पूजां कुर्यास्तत पुनरेतौ तव गृहे समायास्ततः ततो गतीमदीहरोदिशान्तरे दशार्णदेशे इक्षुवाटक कर्मणि लग्नः दशगद्यानक सुवर्णं लब्धं तथाप्यल्पमिति क्त्वा न तुष्टिं प्राप इतस्ततो भ्रमन् एकदाटव्यां प्रविष्टः पिप्पलतरुमूले विश्रान्त गृह्णाति अत्रांतरे अश्वापहृतो दशार्णभद्रस्तलायातस्तं दृष्ट्वा राजापृष्ठं कस्त्वं किमर्थमलायातः स उवाच यथा स्थितं हन्ताक्तं राजाचिंतितं असौस्त्रियाविप्रतारितः परदेशे भ्रमन्वस्ति तलस्तस्य स्त्री चरितं उक्तास्त्रगृहेनीत्वा भोजनादिविहितं राजाचिंतितं अहो असत्यदेवपीश्वरादौ कीदृशी भक्तिर्वर्तते मया सत्यदेवपि श्रीमहावीरविद्यमानपि तादृशं भक्तिं प्रपन्नं न विहितमिति राजायावच्चिंतयति तावदेक प्रलिहार पुरुषेण राज्ञोऽग्रे एव मुक्तां भगवान् श्रीमहावीर समायातः राजापरितुष्टश्चिन्तयति यदिनामैष मद्हर पुत्रो विशिष्टविवेकरहितोपि निजदेव पूजा सम्पादनार्थमेव परिक्रि स्यते ततोस्माभिरीदृशैः सारासारविवेचन विचक्षणैः समग्रसामग्र्यान्निभुवनचिन्तामणि कल्पस्य श्रीमहावीरस्य विशेषेण पूजाकार्येति ततः कल्पेष्टं

साधु धर्मं पर्युपस्थितः चारित्र्ययोग्यानुष्ठानं प्रत्युत्पत्तो भूदित्यर्थः पुनः समुनिः साक्षात् ब्राह्मण रूपेण शक्येण प्रेरितः सन् ज्ञानचर्यायां परिचितः सन् आत्मानं नमो इति नयेस्थापयति क्रीडादिकप्रयत्नरहितो भवतीत्यर्थः ४५ अथ ब्राह्म्यां गाथाभ्यां चतुर्थ्यां प्रत्येकबुद्धानां एकसमये सिद्धानां नामान्नाह करकण्डकलिनेषु पञ्चालेषु यदुष्महो नमोरायाविदेहेषु गन्धारेसुयनिगर्द ४५ एवं नरिन्दवसहा निक्खत्ताजिणसामणे पुत्ते रज्जे ठवेज्जणं सामन्नेपज्जु

सक्केण चोद्धओ ४४॥ नमीनमेइ अप्पाणं सक्कं सर्कं ण चोद्धओ । चद्धज्जणगेहंवद्ध देहीसामन्ने पज्जुवट्ठिओ ४५ ॥ वार कण्डुकलिनेसु पंचालिसु यदुष्महे । नमीराया विदेहेसुगंधारेसु यनगर्द ४६॥ एवं नरिन्द वसहा निक्खत्ताजिणसामणे पुत्तं रज्जे ठविज्जणं सामन्ने पज्जुवट्ठिया ॥ ४७ ॥ सोवीर राय वसहो चद्धज्जणं मुणीचरे । उदायणो पव्वद्धओ

राजर्षि आत्मान नयति नमिराजाइ आपणो आत्मानि नमो साक्षात् शक्येण प्रेरितः प्रत्यक्षइंद्र प्रेत्यो लब्धा गृहवैदेही घरकण्डीने विदेहदेश क्वांओ आमस्ये पर्युपस्थित चारित्र्यने विखे ज्जणो ४५ करकण्डू कलिंणीषू करकण्डू राजाइ कलिगदेश क्वांओ पंचालिषु पंचालदेशेषु दुसुखो ब्रभूव पंचालदेशने विखे दुसुहइओनमोराजा विदेहेषु विदेहदेशेषु नमोराजाइ विदेहदेशनो राज्यक्वांओ गंधारेषु नगर्द राजाराज्य क्वांओ ४६ एवं नरेन्द्र हवभमः एतलाए राजा हवभम समानधोरो त्रिष्फला जिनशामने जिनशामनने विखे दीचालीधी पुत्तं राज्ये स्थापयित्वा पुत्तने राज्य देईने आमस्ये पर्युपस्थिताः चारित्र्यलोइ सावधान धर्मने विखे उच्चत हुआ ४७ सोवीरराज राजा हवभमः सोवीरदेशनो राजा हवभमसमान लब्धा मुनि चरेत् लज्जीने मुनीध्वर हुआ उदायनराजा राज्यं लब्धाः प्रव्रजित उदाई राजाइ राज्यं क्वांओ दीचालीधी प्राप्नोमतिं अनुत्तरां प्राप्त हुआ छत्तमगति ४८ तथैव

कुमारनन्दो भणितके भवंत्यौ कृतः समायाते ते आहतु आवां ह्यासा प्रहासा देव्यौ तद्रूप मोहितः कुमारनन्दौ सुवर्णकारस्तेदेव्यौ भोगार्थं प्रार्थितवान् ताभ्यां भणितं यद्यस्मन्नभोगकार्यं तदा पञ्चशैलद्वीपं समागच्छेः एवं भणिते देव्यौ क्षत्पतिते गते स्वस्थानं रात्रः सुवर्णदत्त्वापटहं वादयतिस्म कुमारनन्दि सुवर्णकारं यः पञ्चशैलद्वीपं नयति तस्य स धनकोटिं ददाति एकेन स्वविरेण तत्पटहः पृष्ट. कुमारनन्दिना तस्य कोटि धनं दत्त स्वविरोपि तद्वनं पुत्राणां दत्त्वा कुमारनन्दिना सहयान पातमारुढः समुद्रमर्धे प्रविष्टः यावद्दूरेगत स्तावदेकं वट दृष्टवान्स्वविर उवाच तस्य वटस्याध इदंवाहनं निर्गमिष्यति तत्र जलावर्तोस्तीतिवाहनं भंक्ष्यति त्वं तु एतद्वटशाखामाश्रये वटेन पञ्चशैलद्वीपात् भारण्ड पश्चिमस्स मायास्त्विति संख्यायां तच्चरणेषु स्वंवयुः स्वस्त्रेण दृढं बन्ध्याः ते च प्रभाते द्रुत उड्डीना पञ्चशैलं यास्त्विति त्वमपितैः समं पञ्चशैलं गच्छेः स्वविरेण एव सुखमाने तद्वाहनं वटाधीगतं कुमारनन्दिना वटशाखावलम्बनं कृतं भनञ्च तद्वाहनं कुमारनन्दौ तु भारण्डपश्चि चरणावलम्बेन पञ्चशैले गतः ह्यासा प्रहासाभ्यां दृष्टः उक्तञ्च तव एतेन शरीरेण नावाभ्यां भोगो विधीयते स्व नगरे गत्वां शुष्टत आरभ्य मस्तकं यावत्कालनेन स्व शरीरं दृष्टवथा पञ्चशैलाधीशो भूत्वाऽस्मद्भोगेहां पूर्णौ कुरु तेनोक्तं तत्वाहं कथं यामि ताभ्यां कारतले समुत्पाप्य स नगरोद्याने सुक्तः ततोलीकस्त्रं पृच्छति किं लया तत्राश्रयं दृष्टं स भणति दृष्टं श्रुतं अगुभूतं पञ्चशैल द्वीपं मया यत् प्रशस्तो ह्यासा प्रहासाभिधे देव्योस्तः अत कुमारनन्दिना तत्र स्वांशुकेऽभिन्माषयित्वा मस्तक यावत् स्व शरीर ज्वालयितुं भारव्यः तदा मित्रेणायं वारित. भोमिल तवेदं कापुरपजनो चितं चेष्टितं न शुक्तं महाशुभाव दुर्लभं मनुष्य जन्म माहारयः तुच्छमिदं भोगसुखमस्ति किं च यद्यपि त्व भोगार्थी तथापि स धर्मानुष्ठानमेव कुरु यत् उक्तं धणश्री धणश्चिदयाणं कामलीषञ्च सव्य कामकरो सगपवगसंगमहेतु जिणदेसिश्चो धम्मी १ इत्यादि श्रित्यावादैर्मितेण सवार्थमाणीपि दंजिनी मरणेन समुत्तः पञ्चशैलाधिपतिर्जातः तस्मिन्तस्य

रात्रयस्य भयान्तरं दीपताः पक्षा भोगकार्ये अनारत्यं क्रियन्ति जानन्तीष्वयं किमत्र गार्हस्थ्ये स्थिताः स एति स यावकः प्रवर्जितः क्रमेण कार्यं कृत्वा
 सद्युग देवनां देवनां देवः अयमिनास स्व हस्तान् जानाति स अत्यदा नन्दीप्रर यातायं सर्वे देवेन्द्राय स्थिताः स यावकदेवोपि अद्युतेन्द्रे स समं
 धर्मात् तदा पश्यमानाधिपतं कृत्वा विद्युक्कालिनाभो देवस्य गले पटहीलनः उत्तारिनीप्तरति हासा प्रहासाभ्यां उत्तं प्रयं पद्य शैलीपवासिनी
 स्थितिं यत् नन्दीप्ररदीपयावार्थं खलिताना देवं नृणां पुरः पटहं वादयन् विद्युक्कालि देवस्ततयाति ततस्त्वं खेदं भाकुशगललनं वृत्तं पटहं वादयन्
 नृणां गायत्रीभ्यां प्राप्याभ्यां सह नन्दीप्ररदीपे याहि ततः स तथा कुर्वन् नन्दीप्ररदीपीयेन खलितः यावकदेवस्तं स खेदं पटहं वादयन् दृष्ट्वा सप
 योऽं नोपनाष्टतवान् भवति स भोक्तृमां जानासि स भवतिकः प्रकादिदेवान् न जानाति ततस्तं यावकदेवः तस्य स्व प्राग्भवस्वरूपं दर्शयति कसर्वं पूर्व
 एषान्ना भवत्यति ततः भयं गतापयः सदेवो भवति तदानीमह किं करोमि यावकदेवो भवति यीवर्मान स्वाभिन्तः प्रतिमां कुरु यथा तव
 सद्युक्तं शुक्तिरं भवति यतः उत्तं लोकार्थं रजिष पङ्क्तिमं जिषाण जियरागदीस मोहाण सो पावेद अन्नमवे सुहजणसं धम्मवरयणं १ अन्त्यस्य दारिद्र्यं
 दोषस्य भुज्जार भुज्जारो र कुमार कुमरसो अन्नमाणरोयसोभा भवति जिष विवकारिणं २ ततः स विद्युक्काली महार्हमयच्छिखराहो योयं चन्दन
 दारभ्ये दयित्वा यावर्मानगामि प्रतिमां नियर्चितवान् ताश्चमंजुपायां चिप्तवान् तस्मिन्मयसरेयसासान् यावदितस्ततो भवमत्वाहनं यायुभिरास्कास्य
 नान् धिर्नां कथं नान् तदयान्ता चासीं त कृत्वा तं उपशामितवान् सां यादिकाणा प्रतां मंजुपादसत्त्वान् भणितवांश्च देवाधिदेव प्रतिमायावार्हि यतश्चयं
 धिर्माय द्वाभ्यां जालि तदेव देवाधिदेवतायै वय सुदयाटिप्यति भवमाहनेस्यां स्थिताया न कोप्युपद्रवो भविष्यति ततस्तां लात्वा सां यादिकावोतभय
 धर्मान माता न भोदायन राजा तापसयलक्षस्य सामजुपादत्ता कथितश्च सुरवचनं मिलितश्च तत्र वाक्त्राणादिको भूरिलोक भवति स गोपित्याय

सम. इत्युक्ते मज्झानोदघाटिता तल केचिदभयानि अल देवाधिदेवस्यतुमुंखो ब्रह्मास्ति अन्ये केचिददन्ति अल चतुसुंखोविष्णु रैवास्ति केचिद्वरति
अत्र महेश्वरो देवाधिदेवोस्ति अस्मिन्नवसरे तत्रोदायन राजपट्टराज्ञी चेरकराजा पुत्री प्रभावती नाम्नी अमणोपासिका तत्रायाता तया तस्या मंजुषायाः
पजां कृत्वा एवं भयति गयराग दोसमोहो सव्वन् अट्टपाळहेरसंजुतो देवाहिदेव गुरुओ अइरामे दंसणदेव १ एवं उक्त्वा तया मंजुषायां हस्तेन परशु
प्रहारोदत्त उदघाटिता सामंजुषा तस्यां दृष्ट्वातीव सुन्दरा स्नान पुष्पमालालंकृता श्रीवर्धमानस्वामि प्रतिभाजात जिनशासनोन्नतिः अतीवानन्दिता
प्रभावती एवंवभाष सव्वन्नु सव्वदंसण अपुष भवभवि य जिणमणायंदजय चिन्तामणिजय गुरुजय २ जिणवीर अक्कलह्वो १ तत्र प्रभावत्या अन्त पुरं
मध्ये चैत्यगृहंकारितं तत्रेयं प्रतिमास्थापिता तां चतुरिकाल सा पविता पूजयति अन्यदा प्रभावतीराज्ञी तथानिमायाः पुरीवत्यति राजा च वीणां
वादयति तदानीं स राजा तस्यां मस्तकं न पश्यति राज्ञोऽतिर्जाता हस्तादीणां पतितान् सा भयति मया सुचिरं आवकधर्मं न काचिन्मम सरणा
राज्ञा अति निर्वधे उक्तवान् यत्तव मस्तकमपश्यन्नहं व्याकुलीभूतो हस्तादीणां पतितवान् सा भयति मया सुचिरं आवकधर्मं न काचिन्मम सरणा
ज्ञोतिरस्ति अन्यदा तत् प्रतिमा पूजनार्थं ज्ञाता सा राज्ञी स्वचेटीं प्रतिवस्त्रास्थानयेत्युवाच तया च रक्तानि वस्त्रास्थानी तानि राज्ञी क्रुद्धाप्राह जिनगृहे
प्रविशंत्या मम रक्तानि वस्त्राणि ददासीत्युक्त्वा चेटीं आदर्शेण हतवती मर्मणि तथहार लग्नात् सा मृता प्रभावत्या चिन्तितं हामया निरपराधल स
जीव वधकरणाद्भूतं भयनं अन्तःपरं किमे जीवतव्येन ततस्तया राज्ञाराराज उक्तं अहं भक्तं प्रत्याख्यामि राज्ञानेवेति प्रतिपादितं तया पुनस्तथैवोच्यते
तदा राज्ञा उक्तं यदिदं देवी भूत्वा मां प्रतिबोधयसि तदा त्वं भक्तं प्रत्याख्याहि राज्ञा तद्वर्चयोगी कृतं भक्तं प्रत्याख्याय समाधिना मृता देवलोकंगता
देवोभूत् तांच प्रतिमां कुत्रा देवदत्तादासी त्रिकालं पूजयति प्रभावती देवसु उदायनं राजानं प्रतिबोधयति न च सतं बुध्यते राजा तु तापसभक्तीतः

नन्द राजपुत्र मरु न ह्य मः नन्दः नानि मृजोत्तमगतो राशे दक्षयान् राज्ञा तानि आस्तादतानि पृष्ट्य तापसाः क एतानि पक्षानि तापसा भर्षित
 एतेन मरुभ्यः पञ्चमदाश्रयमिति तथैतानि पक्षानि सन्ति राजा तेन समं एकाग्रयेव ततृगतः तापसैस्समाचारैः सहन्तु भारथः राजा ततो नष्टः तस्मिन्नेव
 सर्वे जेन नापन् दृश्यं तथाममं गच्छन्मर्यादितः भय नाकुर्वीत राज्ञासित तापसा निवृत्ताः साधुभिश्च तस्यैवं धर्म उत्तः धर्मोचेवेत्य सत्ताणं सरणं
 भयमायं देव धनं नृपं देव धर्महृत्तिय पस्तिन्नप १ दस अङ्ग दोसरहिभ्यो देवो धर्मो विनिवृणदय सहिभ्यो सुगुरयवभयारी आरभ परिगहावरश्रोत्र
 प्रत्यादिश्रोपदेनेन स राजा प्रतिवोधिगतः प्रतिपन्नो जिनधर्मं प्रभावतीदेव आत्मानं दर्शयित्वा राजानं च स्थिरीकृत्वा स्वस्थनिगतः एवं उदायन राजा
 थापको जाताः प्रतय गन्धारदेग वामतथाः सत्यनामा थापक सर्वतृ जिनजन्म भूम्यादितीर्थानिवन्दमानो वैताल्यं यावहत ततृ ग्राह्यत प्रतिमा इन्द
 नार्थ उपवासतृय क्षतवान् तपगुष्टया तदधिष्टाद देव्यास्तस्य ग्राह्यतजिन प्रतिमादर्शिताः तेन च वन्दिताः अथ तथा देव्यारतस्यै जावकायकामित
 गुटिकादत्ता ततः स निवृत्तो वीतभयपत्तने जीवितवाभि प्रतिमां वन्दितु भायातः गोशीर्षं चन्द्रमयीं तां ध्वन्दे दैवात्तस्यातीसारो रोग उत्पन्नः कुञ्जया
 दास्या प्रतिचरितः स निरुग्जातः तुष्टेन तेन तस्यै कामगुणिता गुटिकादत्ता कथितव्य तासां चिन्तितार्थं साधक प्रभाव अन्यदासादासी अहं सुवर्ण
 यर्णां सुवर्णा भवामोति चिन्तयित्वा एकां गुटिकां भक्षितवती सुवर्णवर्णां सुवर्णा च जाता ततरतस्या सुवर्णगुलिकेति नाम जातं अनगदा सा चिन्तयति
 भंगसुख मनुभवामि एष उदायन राजा ममपिता अपरेमत्तु ल्याः केपि राजानो न सन्तीति चण्डप्रद्योतमेव मनसि कृत्वा द्वितीयां गुटिकां भक्षितवती
 तदानीं तस्य चण्डप्रद्योतस्य स्वप्ने देवतया कथित वीत भयपत्तने उदायनराज्ञो दासी सुवर्णगुलिकानाम्नी सुवर्णा वर्णाऽतीव रूपवती त्वय्योभ्यास्ति
 चण्डप्रद्योतन सुवर्णगुलिकायाः समीपे द्रुतः प्रेषित द्रुतेन एकान्ते तस्या एवकथितं चण्डप्रद्योतस्वामी हते तथा भणितं अतृ चण्डप्रद्योतः प्रथम भायातुतं

पश्यामि पश्चाद्यथा कथ्यतेन सहायास्यामि दूतंन गत्वा तस्या वचनं चण्डपूद्योतस्योक्तं सोपि अनिलगिरि हस्तिनमधि रह्यरात्रौ तन्मायातः पृष्ठस्याया रुचितश्च सा भणति यदीमां प्रतिगां साहं नयसि तदाह मायाभि नानायेति ततस्तेन तत्स्थान स्थापनयोभ्यानाया प्रतिमा तदानीं नास्तीति तस्यां रात्रौ तत्र उषित्वा स्व नगरे पश्चाद्गतः तत्र तादृशीं जिन प्रतिमां कारयित्वा पुन रन्नायात स्वां प्रतिमां तत्रस्थापयित्वा भूल पतिमां दास्यीं च गृह्णीत्वा उज्जयिनीगतः तलानलगिरिणा मूत्र पुरीषे कृते तद्वन्धेन वीत भयपत्तन सक्ता हस्तिनो निर्मदजाता उदायनरात्रा तत्कारणं गोषितं अनल गिरि हस्तिन पदं दृष्टं उदायने न चिन्तितं स किमर्थं मत्नायात गृहमागुषेरक्तं सुवर्णशुलिकान दृश्यते राजा उक्तं चेटी चण्डप्रद्योतेन गृह्णीता प्रतिमां विलोकयतैरक्तं प्रतिमादृश्यते परं पुष्पाणि न्नानि दृश्यन्ते राज्ञा गत्वा स्वयं प्रतिमाविलोकित्वा शुष्कन्नान दर्शनेन राज्ञा ज्ञातं तेयं सा प्रतिमा किं लवनीयति विषन्नेन राज्ञा दूतश्चण्ड पूद्योतीतिके प्रेषितः मम दास्या नास्तिकायं प्रतिमां लरितं प्रेषयेति दूतेन चण्डप्रद्योतस्योक्तं चण्डपूद्योतः प्रतिमां नार्पयति तदा सैन्येन समं ज्येष्ठमास एवोदयनश्चलितः यावन्मरुदेशे तत्सैन्यमायातं तावज्जला प्राप्तया तत्सैन्यं तृपामान्तं व्याकुर्वी बभूव तदानीं राज्ञा पुभावती देवचिन्तितं तेन समागत्यतीणि शुष्कराणि कर्तानितेषु जललाभात् सर्वं सैन्यं सुखं जातं क्रमेण उदायन राजा उज्जयिनीगतः कथितवांश्च भी चण्डपूद्योत तत्र ममचसाक्षात् युद्धं भवतु लोकेन भारतेन अश्वस्येन रथस्येन वा त्वया मया च युद्धमंगी कुरुचण्ड पूद्योतेनोक्तं रथस्ये नैव त्वया मया चयोद्धव्यं पुभाति चण्डपूद्योतः कपटं कृतवान् स्वय अनलगिरि हस्तिन मारुह्य संयाभागणे समायातः उदायनस्तु स्वप्रतिज्ज्ञानि र्वही रथारूढः संयाभागणे समायातः तदानीं मुदायनेन चण्डपूद्योतस्य उक्तं त्वमसत्य प्रतिज्ञोजातः कपटं च कृतवानसि तथापि तत्र मत्तो मीक्षो नास्तीति भणता उदायनेन रथो मण्डल्यां क्षिप्तः चण्ड पूद्योतेन तत् पृष्टी अनलगिरि हस्तीविगेन क्षिप्त स च हस्तीययपाद

भृगुचिन्तितं तत उदायन. परैरिद्व्येतं वावत् हस्तोभूर्मानिपतितः तत् स्क्रथादुत्तरन् प्रद्योतोवहः तस्य ललाटे मम दासीपतिरित्यप्तराचि सिद्धितानि
तत उदायनराजाभ्यष्ट प्रद्योतदेवेभ्यधिकारिणः स्थापिताः स्वयं तु अष्ट प्रद्योतं काट पञ्चरेचिद्या सार्वं च नीत्वा स्वदेयं प्रति वलितः साप्रतिमा तु
ततो न उभिपदतानि तद्वैय सासुक्ता अत्रिष्टिच प्रयाणै यलितस्य अन्तरावर्पा काशः समायातस्तेन रुदोदयभिराजभिर्बहून्तो प्राकार कृत्वा मध्ये सरचिंतः
इतेन तत तिव्रति यत्स्वयभुंक्ते सत् पण्डप्रद्योतस्यापि भोजयति एकदापयुं पण्यदि नमायातंतदा उदायनेन उपवासः कृतः सूपकारैः अष्टप्रद्योतः पृथग्
भोजनार्थं पृथग्मेतैरुक्तं तदापयुं पण्यदिने उदायनराजा उपोषितो स्तोति यन्नवतो रोचते तत्पथ्यते अष्टप्रद्योते नोक्तं ममाप्यद्योपवासोक्ति न ज्ञातं मया
यापयुं पण्यदिन सूपकारैरपष्ट प्रद्योतस्य उक्तं उदायनराजः तेनापि वलितं जानाम्यहं यथायं धूर्तसाधभिर्भोक्ति तथाप्यकिन् न हरे मम पर्युं पण्यत
पृथगित अष्ट प्रद्योतोमुखः धामितय तदधराच्छादननिमित्तं रत पटस्तस्य मूर्ध्नि बहः स्वं विपययतस्तदन्तः ततः प्रभृति पट्टवहा राजानोजाताः
भूतदधवाय धूर्तमप्यायन् यथा राले व्यतिक्रान्ते उदायनराजाततः प्रसित. व्यापारायं योवचिन् वगैरुक्तायातः सततैव स्थितः दमभीराजभिर्वाचितत्वा
रगपुर नाम नगर प्रसिद्धं ज्ञातं अन्यदा स उदायनराजा पोषधशालाया पोषधकः पोषध प्रतिपालयन् विहरति पूर्वरातु समये च तस्यैतादयोभि
प्राय भगुपयसः पन्थानि तानि ग्रामाकरनगराणि यत् अमष भगवान् श्रीमहावीरो विहरति धन्यासोराजेभर प्रभुत योये अमषान्भगवतः श्रीमहावीर
स्वार्तिः कैवल्य प्रयाणं धर्मं अयस्मि पक्षाण वलिकं समशियाया वलिकं द्वादशविधं आयकधर्मेषु प्रति पयस्मि तथा मुष्ठीभूत्वा आगारात् अमगारितो
मर्थानि ततो यदि अमष भगवान् श्रीमहावीर. पूर्वोत्पूर्याचरन् यदीहनाच्छेत् ततोह अपि भगवतोक्तिके प्रवज्जामि उदायनस्यायमप्यवसायो
भगवतोप्रातः प्रातश्चभ्यातः प्रतिनिष्कृभ्यर्पोत भय पवनस्य भुगवतोद्यानि भगवान् समवस्यतः तत् पर्यन्तिलिता उदायनोपि तत्प्रायातो भगवद्वक्तिके

अहं प्रव्रजिष्यामि परं राज्यं कस्मै चिद्ददामीत्युक्त्वा भगवन्तं वन्दित्वा स्व गृहाभि मुखं चलितः भगवतापि प्रतिबंधमाकार्षीरित्युक्तं ततो हस्ति
रत्नमारुह्य उदायन राजा स्वगृहे समायात तत उदायनस्यैतादृशीध्वसायः समुत्पन्नः यद्यहं स्व पुत्रं अभीचिक्नुमारं राज्येस्थापयित्वा प्रव्रजामि तदायं
राज्ये जनपदे मानुषकेषु कामभोगेषु स्मृर्हितोऽजायनन्तं संसारकन्तारं अभिगच्छति ततः श्रेयः खलु मम निजकं कसिक्नुमारं राज्येस्थापयितुं एवं सम्भूज्य
शोभनेतिथि करणमुहूर्त्ते कौटुम्बिक पुरुषानकार्य एव मवादीत् त्विप्रमेवकेषिक्नुमारस्य राज्याभिवेक सामर्थ्योऽपस्थापयत तैः कृतायां सर्वसामग्र्यांकेषि
कुमारो राज्ये भिषिक्तः ततस्तत्केषि कुमारो राजाजात उदायन राजा च केषि कुमार राजानं पृष्ट्वा तत् कृतनिष्क्रमणाभिवेक श्रीमहावीरांतिके
प्रव्रजित बह्वनिपष्टमदशममासाह मासचपणादीनि तपः कर्माणि कुर्व्वाणो विहरति अन्यदा तस्य उदायनराजर्षेः अन्तप्रान्ताहारकरणेन
ग्रहान् व्याधिरुत्पन्नः वैद्यैरुक्तं दध्यौषधं कुरु स च उदायनराजर्षिर्भगवदाज्ञया एकाक्येव विहरति अन्यदा विहरन् वीतभयेगतः तत्र तस्य भागनेयः
केषिक्नुमारराजामात्यैर्भणित स्वाभिन्नेप उदायन राजर्षिः परीषद्वादि पराभूतः प्रव्रज्यां मोक्षकामः एकाक्येव इहायात तत्र राज्यं भार्गवियर्थित स
प्राह दास्यामि तैरुक्तनेप राजाधर्मैः पुनः स प्राह तर्हि किं करिष्यति ते प्राहुर्विपमियमस्य दीयते राज्ञोक्तं ततस्त्रैकस्याः पशुपाल्या गृहे विपमिश्रितं दधि
कारितं तेषां शिष्ययातया तस्य तद्वत्तं उदायन भक्त याचदेवतयाऽपहृतं उक्तं च तस्य देवतया महर्षैतव विषं दत्तं दध्यं तस्तेन दध्यौषधं परिहरः
तद्वाक्यादधि परिहृत रोगोवर्द्धितुं मारुष्य पुनस्तेन दध्यौषधं कर्तुं मारुष्यं पुनरपि तदन्तर्विषं देवतयाऽपहृतं एवं वारचयं जातां अन्यदा देवता प्रपन्ना
जाता तैश्च विषं दत्तं तत उदायनराजर्षिं बह्वनि वर्षाणि आमस्य पर्यायं पालयित्वा मासक्यासं लेखनया केवलज्ञानमुत्पाद्य सिस्रस्तस्य प्रयातरः कुम्भ
कारस्तदानीं क्वचिद्भूमान्तरकार्याधि गतो भूत् कुपितया च देवतया वीतभयस्योपरिपांशु हृष्टिर्भूक्ता सकलमपि पुरमाच्छादितं अद्यापि तद्वैवाप्सि

221

[illegible][illegible]

三

मासोदिति काशिराज दृष्टात् तद्वैव विजयोराया अण्डाकिति पञ्चएरज्जं तु गुण समिद्धं पयहित्त् महायसो ५० हे तुने तथैव विजयो नाथा द्वितीयो बलदेवोराजा प्रव्रजितोदीक्षां प्रपन्नः किं कृत्वा राज्यं तु पयहित्त् इति परिहृत्य कोदृशं राज्यं गुण समृद्धं गुणैः समाह्वैः पूर्णं स्वामी १ अमाल्यर सुहृत् ३ कोश ४ राश्र ५ दुर्ग ६ बलानि ७ च राज्यां गानि अथ वा गुणैर् इन्द्रियकामगुणैः पूर्णं कीदृशीविजयः अण्डा अनार्तः आर्त्तध्यानरहितः पुनः कोदृशः कीर्तिः कीर्त्याउपलब्धितः अथ वा अण्डाकितौ इति अनष्टाकीर्तिः आसमन्तात् नष्टा अकीर्तिर्यस्य स अनष्टाकीर्तिं अयशोरहित ५० अत्र विजयराज कथा द्वारावल्यां ब्रह्मराजस्य पुत्रः सुभद्राकुचि सम्भूतो विजयो नाम द्वितीयो बलदेवोऽस्त् स च स्व लघु भालद्विसमर्पितवर्षशत सहस्रा युधिं पृष्ट वासुदेवमरणानन्तरं आमण्यमङ्गीकृत्य उत्पादितकेवल ज्ञानः पञ्चमसर्पति वर्षं सतसहस्राणि सर्वार्थुरति बाह्य मुक्तिं गतः समर्पति धनं धिवानयोर्दं दं हमानमिति विजयराजकथा तद्वैव वृणान्तव किञ्चा अव्यक्त्विते शचे अस्मा महव्वलो रायारिसी आदायसिरसासिरिं ५१ तथैव महाबलनामाराजर्षिं स्तुतोये भवेमोक्षं जगामेति शेषः किं कृत्वा अव्याक्षिप्तेन चेतसास्थिरैण चित्तेन उष्यं प्रधानं तप कृत्वा पुनः किं कृत्वा सिरसामस्तकेन श्रियं चारिव लक्ष्मो आदाय गृह्णीत्वा अत्र महाबलराज्ञः कथा अत्रैव मरतक्षेत्रे हस्तिनागपुरं नगरमस्ति तत्र बलनाम राजा तस्य प्रभावतो नाकौ राक्षो अन्यदा साराज्ञो पवरशयनो योपगतर्दधन्निद्रां गच्छन्ती प्रशाङ्गशङ्खं धवलं सिंहं स्वप्ने दृष्ट्वा प्रतिबुद्धा ततः सातृष्टा यत्र बलस्य राज्ञः शयनीयं तत्रोपागच्छति

तद्वैव विजयो राया अण्डा किति पञ्चए । रज्जं तु गुण समिद्धं पयहित्त् महायसो । ५० । तद्वैवृणं तवं किञ्चा

वन तेहनेलुणत्तं कुश्रो अष्टकम्पं दूरिकथा ४८ तथैव विजयोनामराजा तिमजविजयनामे राजा सर्वथापिगत कुकीर्तिः प्रव्रजितः सर्वथा करीने गर्दहे भूँडो कीर्तिं जेहनी एहवे राजा इदिचालोधो राज्यं गुणसमृद्धं गुणे करीने भयो राज्यं लक्ष्मो महायशो तेहनी धरणहार ५० तथैव

त ताम्रं वनपराधः कथयति ततः स वसोगाजातं स्वप्नं श्रुत्वा हृष्टः तुष्ट एव मषादीन् हे देवित्वया कस्याण कृतं स्वप्नो दृष्टः पर्यं स्नाभो भोगस्नाभो राज्य
 भाभस भविष्यति एव भुक्तं तथ नवभुमासु मासं समदिनान्यधिकेपुनतेषु कुलप्रदीपः कुलालिकं सर्वस्वस्य सम्भूयोदितको भविष्यतीति ततः कामभा
 यतो एतदर्थं श्रुत्वा हृष्टा तुष्टा यत्नस्य राशाम्नाहवनं स्वीकरोति राजानुश्रया य स्वयनीये समगच्छति तत् प्रभृति स सासुखेनगर्भसुहृति प्रयस्तदोद्द
 मादुत्प्रेय सुभालपाणि पादं सर्वस्यजोषेत देयकुमारोपमन्दारकं प्रस्तुतवती ततः प्रभावत्याः दिव्या प्रतिधारिकावलं राजानं विजयजयाभ्यां पुत्र
 जन्मनापहर्षिणि ततो वनराजा एतमर्थं श्रुत्वा हृष्ट तुष्टो धाराहतकदम्बं पुष्पमिव समुत्स्वसितरोमकूपस्ता सामग्नं प्रतिधारिकाणां मुकुटवर्जं सर्वं स्व
 दरोराजन्दारं ददौ मधकमपनादिकं प्रतिदानं च यथेष्टं विसर्जयान् ततः स्वलो राजा कौटुम्बिकं पुरषानाकारयति आगतायतान् एवमवादीत्
 भो नृपानपिषया धिप्रमं नृपिस्ति नानापुरेन गारवारकयोधनं मानोन्मानं प्रवर्धनं शुकुरत पर्यापनं चपोपयत एवं राजाश्रयाते तथैव कृतवतः प्राप्ते च बादशे
 दिवसं तस्य दारकस्य मशाम्न इति नाम चक्र तुः ततो महाबलः पञ्चधातो परिहृतोयहमे गृहीतकलाकलापय यौवनं मनुप्राप्तः असदस्य रूपसायस्यशुषो
 दम्बानां घटानां राशयमकन्थानां एकस्मिन्नेव दिवसेपाणि ग्रहणमकरोत् ततस्तस्य महाबलं कुमारस्य मालापितरावतिथयेन महदृष्टं प्रसादोपयोभितं
 नाम भवन् कारयत, पताहमं प्रतिदानं ददत्तु अष्टौ हिरण्यं कोटयः अष्टौ मुकुटानि अष्टौ कुण्डलयुगलानि अष्टौ हाराः अष्टौ गोसाहस्रिकं अष्टौ ग्रामाः

अथर्वक्रतुर्तेण चैश्वभा । मरुव्वलो रायरिसौ आदाय सिरसा सिरि ॥ ५१ ॥ कहं धीरे अहेजहि उक्तापुव्व महि

एतथः ५१ ताम्रं वनपराधं कथयति ततः स वसोगाजातं स्वप्नं श्रुत्वा हृष्टः तुष्ट एव मषादीन् हे देवित्वया कस्याण कृतं स्वप्नो दृष्टः पर्यं स्नाभो भोगस्नाभो राज्य
 भाभस भविष्यति एव भुक्तं तथ नवभुमासु मासं समदिनान्यधिकेपुनतेषु कुलप्रदीपः कुलालिकं सर्वस्वस्य सम्भूयोदितको भविष्यतीति ततः कामभा
 यतो एतदर्थं श्रुत्वा हृष्टा तुष्टा यत्नस्य राशाम्नाहवनं स्वीकरोति राजानुश्रया य स्वयनीये समगच्छति तत् प्रभृति स सासुखेनगर्भसुहृति प्रयस्तदोद्द
 मादुत्प्रेय सुभालपाणि पादं सर्वस्यजोषेत देयकुमारोपमन्दारकं प्रस्तुतवती ततः प्रभावत्याः दिव्या प्रतिधारिकावलं राजानं विजयजयाभ्यां पुत्र
 जन्मनापहर्षिणि ततो वनराजा एतमर्थं श्रुत्वा हृष्ट तुष्टो धाराहतकदम्बं पुष्पमिव समुत्स्वसितरोमकूपस्ता सामग्नं प्रतिधारिकाणां मुकुटवर्जं सर्वं स्व
 दरोराजन्दारं ददौ मधकमपनादिकं प्रतिदानं च यथेष्टं विसर्जयान् ततः स्वलो राजा कौटुम्बिकं पुरषानाकारयति आगतायतान् एवमवादीत्
 भो नृपानपिषया धिप्रमं नृपिस्ति नानापुरेन गारवारकयोधनं मानोन्मानं प्रवर्धनं शुकुरत पर्यापनं चपोपयत एवं राजाश्रयाते तथैव कृतवतः प्राप्ते च बादशे
 दिवसं तस्य दारकस्य मशाम्न इति नाम चक्र तुः ततो महाबलः पञ्चधातो परिहृतोयहमे गृहीतकलाकलापय यौवनं मनुप्राप्तः असदस्य रूपसायस्यशुषो
 दम्बानां घटानां राशयमकन्थानां एकस्मिन्नेव दिवसेपाणि ग्रहणमकरोत् ततस्तस्य महाबलं कुमारस्य मालापितरावतिथयेन महदृष्टं प्रसादोपयोभितं
 नाम भवन् कारयत, पताहमं प्रतिदानं ददत्तु अष्टौ हिरण्यं कोटयः अष्टौ मुकुटानि अष्टौ कुण्डलयुगलानि अष्टौ हाराः अष्टौ गोसाहस्रिकं अष्टौ ग्रामाः

अष्टौदासा अष्टौमदहस्तिन अष्टौ सोवर्णं स्थालानि एकमन्यदपि सार स्वापतेयं मातृप्रिदध्यां तस्य प्रदत्तं ततः समहाबलः प्रासादवरगतः उदारभोगान् भुञ्जानो विचरति तस्मिंश्चकाले विमलस्वामिनः प्रपौलाधर्मं धीर्षो नाम अणगारः पञ्चभिरनगारयते परितुतो ग्रामानुग्रामं विहरन् हस्तिनागपुरमागतः तस्यान्तिके नागरिकपरिषत्समागता महाबलोपि धर्मं श्रुत्वा तलायातः श्रुत्वा च धर्मं वैराग्यमापन्नो महाबल कुमारो हृष्टतुष्टः त्रिवारं नत्वा एवमवा दीत् हे भगवन् अहंधादिनि यन्मं प्रवचनं यथा भवद्भिन्नं सत्यमेवेति संयममार्गं महमद्गीकारियासि नवरं मातापितरौ आहृच्छामि गुरवः प्रोचुं प्रतिवन्मं माकार्थो ततः समहाबलो धर्मं धोषमनगारं वन्दिताहृष्टतुष्टोरथमागह्य हस्तिनागपुरमध्ये यत्र स्वष्टं तत्रोपगतः रथात् प्रत्यवतरति यत्नमातापितरौ तत्रोपागत्य एवमवादीत् अहो मातापितरौ मया धर्मधोषस्य अनगारस्य अन्तिके धर्मः श्रुतः स च धर्मो मेऽभिप्रेतः ततो महाबल कुमारं मातापितरौ एव भवदत्तां मुच्यते धन्यः कृतार्थं ततः समहाबल एवमवादीत् अहो मातापितरौ इच्छाम्यहं भवदाज्ञया प्रव्रजितुं संसारं भया दहमुद्विग्नोऽस्मीति ततः सापूभवती अनिष्टासकामाम श्रुतपूर्वमिमां शुलवाचां श्रुत्वा रोमकूपगलत्स्वेदाकीर्णं गालाशोकभरावतपिताङ्गानि स्तेजस्का दीनवदनाकरतलमर्दितकमलमालो वल्लानां विकीर्णमहस्तातुं टिलाधरणी पीठे निपतिता मूर्च्छिता च परित्यज्य कार्मिं काञ्चनकलयात् क्षिप्तधाराभि रभिपिच्यमाना सभाश्रयिता सती रुदमाना एवमवादीत् त्वमस्माकं एक एव शुलोऽस्ति इष्ट कान्तोरत्न भूतो निधि भूतो जीवितभूत उच्चर पुष्पवद्, लभोस्ततो नैवं वयमिच्छामस्त्ववच्छणमात्रं मापि विप्रयोगं ततः शुलवं तावद्, हेतिष्ठः यावद्वयं जीवामः अस्मासु कालगतेषु परिवर्धितं कुलसन्तानस्त्वं पथात्परिव्रजेः ततः समहाबल एव मवादीत् हे मातर्यत्वं वदसितस्त्वं मोहविलसितं परं मनुष्यभवे जाति जरा मरण शोकाभिभूतोऽधुं वे सन्ध्याश्चरा गसदशेस्त्रप्रदर्शनोपमे विष्वं सन स्वभावे मम प्रीतिर्नास्ति को जानाति हे मातः कः पूर्वकः पश्चाद्वागभिप्येति अतोहं शीघ्रमेव प्रव्रजिष्यामि ततः

क्षीवानां कातराणाञ्च दृढलोका प्रतिबन्धानां परलोक पराङ्मुखानां दुरनुचरीस्त्रि न पुनर्वीरस्य निश्चितमर्तः पुरुषस्य किमप्यत्र दुष्करमस्तीति मां अनु
जानोत प्रब्रज्या ग्रहणार्थं अथ माहपितृभ्यां तं गृहेरचयितुम शक्ताभ्यां आवाङ्मयैव प्रब्रज्यानुमतिर्दत्ता ततो बलिराजा कौटुम्बिक पुरुषैः हस्तिनाग
पुरं बाह्याभ्यन्तरे समार्जितोपलिसं कारयतितं महाबलं कुमारं मातापितरौ सिंहासने समारोपयत सीवर्णिक कलसानामष्टशतेन यावद्भूमि याना
मष्टशतेन सर्वधामहान् निष्क्रमणाभिषेकोस्य कृतः पितावभाण पुत्रमणतव किं ददामि कस्य वसुनः सांप्रतं तवार्थः ततः स महाबल उवाच दृष्ट्या
मितात कुत्रिकापणात् एकेन लब्धेन पतद्गृहं एकेन लब्धेण रजोहरणं एकेन लब्धेण काश्यपाकारणमिति ततोबलराजा कौटुम्बिक पुरुषै स्त्रीण्यपि
वस्तूनि प्रत्येकं एकैकलब्धेण आनापितवान् ततः स काश्यपोवसुभूतिनामा बलेन राज्ञाभ्यनुज्ञातोऽष्टगुणोपतिकेन पिनद्व मुखश्चतुरंगुल वर्ज्जकेशान् महा
बल मस्तुकेचकर्त्त प्रभावतीतान् केशान् हंसलक्षण पटशाटके प्रतिचिपति तच्चवस्त्रं स्वीर्कस्थाने नश्यति ततः स महाबलीगोशीर्ष चन्दनानुलिप्तः सर्वा
लङ्कार विभूषितः पुरुष सहस्रवाह्यां शिविकामारुढ एकयावरतरुस्थाहता तपतीद्वाभ्यां वरतरुणीभ्यां चाख्यमान वरचामरी माहपितृभ्यां अनेक भद्र
कोटि परिहृतः प्रब्रज्या ग्रहणार्थं चलित तदानीन्त नगरलोका एव प्रशंसन्ति धन्योयं कृतार्थोयं सुलब्ध जन्मायं महाबलकुमारोयः संसारभयोद्दिग्नं
सर्वं सांसारिकविलासमपह्राय प्रथमवयः स्यएवं परिव्रजति एवं लौकैः प्रशंस्यमाण प्रलोक्यमानोऽनुलोभिर्दृश्यमानः पुष्कफलेषु विकीर्यमाणेषु याचके
भ्यश्च स्वय दानं ददत् हस्तिनागपुरं मध्यं मध्यं निर्गच्छन् धर्मघोषा नगारातिके समायात शिविकातः प्रत्यवतीर्णः ततो महाबलं कुमारं पुरतः कृत्वा
मातापितरौ धर्मघोषम नगारं वन्दित्वा एव भवदत्तां भगनैषमहाबल कुमारः संसारभयोद्दिग्नः कामभोगविरहो भवदन्तिके प्रव्रजितु मिच्छति तत
द्दमां शिष्य भिक्षां वय दद्याः स्त्रीकुर्वन्तु भवन्त धर्मघोषा नगारएव मुवाच यथा सुखं देवानुप्रिया माप्रतिबन्धं कुरुत ततः स महाबलश्चष्ट तृष्टी धर्म

सोपमनगर मन्दित्वा उत्तरपूर्वादिगंतरान्नेपकस्य अलकारदर्शं सुप्ताख्यति अश्रुषि सुखन्ती प्रभावती देयी उत्तरीयवस्त्रे तमसकारवर्गं प्रविपति
 अक्षयन गुप्तात् प्रत्यत्र नमदम् पुत्र अक्षयं धिरोपादृष्टित्वं वर्तितव्यं अवर्धनं प्रमाद्यं ततः स मरुतलः पञ्चमीष्टिकं लोचं करोति धर्मघोषा नगरा
 न्तिरे मन्तगन्ध एव मधर्दात् भगवत्तय लोक अदोत प्रदीर्घा जराभरणप्रसूयास्तीति स्वयनेवमां प्रजाजयतः ततः स धर्मघोष स्वरिस्तं स्वयमेव प्रजाप
 यमावर्तेन निधायत् ततो नृशत्रुर्जो नगरजातः पञ्चसमिति विद्युत्तुक्तः क्रमेण चतुर्दशपूर्वधरयाभूत् वरुभिरतुर्थं पष्टाष्टमादिभिर्विष्विस्तपः कर्म
 भिराक्षान भाषन् धादगधर्षिषि नामस्य पर्याय मनुपालयन् अन्ते मासिक्यासं लेखनया आलोचित प्रतिक्कान्तः समाधिप्राप्तः कालमासे काल क्त्वा
 प्रह्वयश्च दशमगरोपमस्थितिको देवो बभूव ततयुगतय त्रिष्टि कुलेवाणिज यामे सुवत्वे नोत्पद्यः तत्र सुदर्शन इति कृतनामोन्मुक्त बालभाषः यमस्य भग
 वता आत्मभार्यारत्यान्तिके प्रवर्जित क्रमेण सिद्यतेति महावलकया कहधोरं अहेजहि उन्मातुष्व महिंश्चरे एष विसे समादाय स्त्रादृष्ट परकमा ५२
 हे नक्षत्रान्ते एतं भर्तादयः सृता धैर्यवत्ता पुनर्दृष्टपराक्रमाय संवर्मे स्थिरवीर्यभाजो बभूवुरितिशेषः किं कृत्वा विशेषं सिध्या दर्शिन्योजिनमतस्य विशेष
 यदृष्टान्ता मनस्याध्यायः तस्मात् हे नक्षत्रान्ते धीर साधु अहेतुभिः क्रियाः १ अज्ञिया २ विनय ३ अज्ञान प्रमुखैः कुक्कितहेतुभिर्विपरीतभाष्यैकमत
 इव मत्स्यानां यमज्ञां दृष्टिव्या कवयंरत् अपितु स्तेष्व्या यया तथा मलपनपरायण सन् न चरेत् तस्मात् लयापिधीरेण सता तत्रैव नियतं विधेयं

चरं । एष विसेभ मादाय सृता दृष्ट परकमा ॥ ५२ ॥ अच्यंत नियाण खमा सच्चा मे भासिया वर्द्ध । अतरिसु तरिं

इति न गच्छेत् उन्मत्तना परिं दृष्ट्वा इतिचरे एतं भर्ताद्या विशेषमादाय भर्तादिकराजवीनो विशेषलैर्हने भूराः दृष्ट पराक्रमाः स्वरवीर दृष्ट तुं परा
 क्रमाचरे ६० मयाग निदान कर्म मलनोपनयमाः अत्यंतनियाणाकर्मैर्ह रूपजेमलते दूरिकोधाकेनियाणारहितके सत्य मया भाषितावाधः अहो

ब्रह्म

अध्याय

इतिहादं ५२ अच्चं तजियाण खमा सच्चाभिभासियावई अर्तार सुतरतंगे तरिस्सन्ति अणागया ५३ हे सुने मेमया सत्यावई इति सत्यावाक् भाषिता प्राकृतत्वात्ततोयायां षष्ठी जिगशासन एव आश्रयणीय इत्येवं रूपावाणी मयोक्ता अनया वाखा अङ्गीकृतया वहवोजना अतरन् संसारसमुद्रं तरन्ति स्म एके अनयावाखा इदानीं अपितरन्ति अनागता अपि अग्ने भाविता भव्या अपि अनयावाखा भवो दधिंतरिप्यन्ति कीदृशास्ते भूतभविष्यत् वर्त्तमान जनाः अत्यन्तनिदानं चक्ष्मा अत्यन्तं निदानं कर्ममलशोधनं तत्र चक्ष्माः कर्ममलं प्रक्षालनं सावधानाः नितरां दीयते शोध्यते पवित्रौ क्रियते आत्माने निति निदानदैप् शोधने इत्यस्यरूप ५३ कहंधोरि अहेजहि अत्ताणं परिआवसे सव्वसंगविणिमक्के सिद्धे ह वइनीरएत्तिविमि ५४ वीरः साधु अहेतुभिः क्रियावाद्यादि कुमतिनां वाचोयुक्त्य सग्ररूपणा लक्षणेर्निष्कालस्यकारणे आत्मानं स्वकीयमात्मानं कथं पर्यां वासयेत् कुत्सितहेतूनां आवासं आत्मानं कथं कुर्यात् अपि तु न कुर्यात् इत्यर्थं किञ्चित् स्थितस्य फलस्यादित्याह सर्वसंगेर्द्रव्य भावनेदेन संयोगैः संयोगेभ्योवा विधेषेण निर्मुक्तः सर्वसंग विनिर्मुक्तः तत्र द्रव्यसंगो धनधान्यादिरूप भावसंग क्रियावादि मिथ्यापूरुषणारूपः ताभ्यां उभाभ्यां सगाभ्यां विनिर्मुक्तः सर्वसंग विनिर्मुक्तः सन्साधुः सिद्धो भवति कर्ममलापहारिण नीरजा निर्मलः स्यात् उज्ज्वलो भवेत् इत्यादि उपदेशं दत्वा क्षत्रिय शुनिर्महीतले विजहार सयतशुनिरपि चारितं पपाब्जभोज प्राप

तगे तस्मिन्ति ज्ञानाया ॥ ५३ ॥ कंहं धीरे ज्ञहेजहिं ज्ञताणं परिधावसे । सव्वसंग विणिमुक्के सिद्धे हवद्दीरण

स्रवतो एते भाषावाणो साधोक्कहोक्के इभा आराध्यतीर्णा एकोतरति इदानी एहवाणोने आराधोक्केएकजीवतद्याह्मे तरिष्यति अनयागत वाले
ससार समुद्र एकतोहवणांतरेह्मे आगतकालेतरस्येध ३ कथं धीर अहे तुभिः परिक्कलित हेतुभि किमचतुर आत्मानं पयं वासयेत् वास कुर्यात् कल्पित
वार्त करीने कल्पितधर्मे करो आपणा आलाले वासेनही सर्वसंग विनिर्मुक्तः सन् सर्वसंग रहितहोईने सिद्धोभवति नीरज इति ब्रवीमिस्सिद्धहोई भुक्ते

इति बुधमानाता अमृतानि न प्राप्ता ये ज्ञातुं, अथ त्रयमिदं इति परिसमाप्ता ५४ इति श्रीमद्भुत्तराख्येन सूत्रार्थे दीपिकायां उपाध्याय श्रीलक्ष्मीकीर्त्ति
संनिधिषु अमृतमर्गादि निश्चिततायां संयतोवाख्येन अष्टादश अर्थातो व्याख्यातं १८ अथैकीनविशतितम कथ्यते अष्टादशेऽख्यते भोगर्हिना त्वारा
इह, भोगर्हिना त्वारा नाधत्त व्यात् तत्त्वात् त्वं हि अप्रति कर्म तथा स्यात् तत एकीनविंशति तमे अख्यतेतिः प्रतिकर्मतां भृगा पुत्र दृष्टानेन कथयति
इतीदं त्वरेरर्थं कात्तत् तत् नोदिष्य नया कलभदोति मिधातत्तनगमाहिमी १ सुप्रोवेनाभि नगरे वलभद्र इति नामा राजा भूत् कौट्ये सुप्रोवे नगरे
इति इति पुनः भेदो काननोद्यानयोर्भिरे तद कानन इहत् सुवाणा आन्म राजादनादितरूपा धनं उद्यानं नानाविध पादपलतादीनां धनं
इत्येवमेव नानाभ्युपेय उद्यान उच्यते तत कानन च उद्यान च काननोद्यानयोर्भिरे गोभितं काननोद्यानयोर्भितं तस्मिन् तस्य वलभद्र भूपस्य

निर्वर्तिन ५५ ॥ संजड्जं ज्ञायणससत्तं ॥ १८ ॥ मुर्गीवे नयरे रम्मे काणगुज्जाण सोहिण्ण । राया वलभदोति
सिद्धा तत्तामनाहिर्मा १९ ॥ तैसिं पुत्ते वलसिरीमियापुत्ते ति विस्सुए । अम्मापिज्जणदद्रए जुवरायादमीसरे ॥ २ ॥

राजः कर्मभिलषितः ३४ इति स जति राजा वलिन अठारनु ए अच्यवन संपूर्णम् सुग्रीवे नगरे मनोहरे सुग्रीवद्वरे नामे नगरके रम्य मनोहरके
राजानो नाम नोभिः शुभं प्रभावदं यने यागनाजो पचतिणे करिने सहितके राजा वलभद्र इति नाम्नातेनगरिने विखे वलभद्र राजाके चया
काली नन्दराजः अयमपि या नृगायवतोद्वरे नानि तेहने पटनगणेहि १ तेषा पुर्वो वलथीनाम तेहने पुव वलथीद्वरे नामेके लोके नृगा पुवेति विख्यातः
नामने भिः शिष्य प्रसिद्ध इत्यो अयमपि लो. गाव लनकयो मातापिताने दयिता वलभनेन वाल्हेके पितायेदीनी सुवराजायतीश्वरी दमिर्तेन्द्रियः सुव

मृगानांकी अग्र महिषी अभूत् महिषी पट्ट राज्ञी अग्रा प्रधाना स चासौ महिषी च अग्र महिषी १ तसिं पुत्तेर्बलसिरी मिया पुत्तेति विस्म, ए अस्मापि
जणदइए जुवरायादभीसर २ तसिं पुत्ते इति तयोर्बल भद्र मृगाराज्ञी पुत्रो बल श्रीनामा आसीत् बल श्रीतिमातापि लभ्यां कृत नामा सबल
श्रीलोक विश्रुतो लोक प्रसिद्धो मृगा पुत्र इत्यभूत् मृगाया महाराज्ञाः पुत्रोमृगा पुत्रः लोकस्त्वं मृगापुत्र मिल्युचुरित्यर्थः कीदृशी मृगा पुत्रः अस्मापि
जण इति मातापित्रोर्दयतो वक्त्रभः पुनः कीदृशः युवराज युवाचा सीराजा च युवराज कुमार पदधारकः पितरि जीवति सति राज्य योग्यः कुमारो
युवराज उच्यते पुनः कीदृशः दम्भोवियते देवां तेदमिनस्तेषां ईश्वरोदभीश्वरः उपसमवतां साधूनां ऐश्वर्यधारी अत्र कुमारवस्थायां एव दम्भीश्वर इति
विशेषण उक्तं तत्तुभाविति भूतोपचारात् अथवाऽत्र द्रव्यनिक्षेपो ज्ञेयः द्रव्यजिनाजिनजीवा इति वचनात् १ नन्द्येसो उपासाए कीलए सह इति हिं
देवोदी शुन्दगीचेव निच्चं मुइयमाणसो २ मणि रयण कुट्टिमतले पासाएलोयणद्विओ आलोए इनगरस्स च उकति य चच्चरे ४ उभाभ्यां गाथाभ्यां संबंधः
स मृगापुत्रः कुमारो नन्दने विशिष्ट बासु भास्वोक्त सभ्यन् लक्षणेपेते पासादेराजमन्दरे स्त्रीभिः सह क्रीडते कइवदीशुन्दकदेव इव नयस्त्रिंशक सुरइव
इन्द्रस्य पूज्यस्थानीया देवा स्थायस्त्रिंशकादीशुन्दकाऽप्युच्यन्ते पुनः कीदृशः स नित्यं मुदितमानसः निरन्तर कष्टचित्तः एतादृशोमृगा पुत्रः पासादा
लोकनेस्थितः सन् नगरस्य चतुष्कान्तिक चच्चरान् आलोकते पासादस्य आलोकने गवाल्लेस्थितः स नगरस्य चतुष्कादिस्थितानि पश्यति

नदणे सोउपासाए कीलए सहइत्यिहिं । देवोदीशुंदगीचेव निच्चंमुइय माणसो । ३॥ मणिरयण कुट्टिमतले पासाया

राजाके इंद्रीजिणे जीतीके दम्भो कहिये योगी तेहनी खामीके २ सभ्यणापुत्र वासे आनंदोत्पादके भवने क्रीडते ते मृगापुत्रने श्रृपंनो कषजावणद्वारो
महल क्रीडते सहस्त्रीभिः स्त्री सहितते महलभांहि क्रीडाकरके देवोदीशुंदकइय दीगंदक देवतानीपरि नित्यं मुदितमानस नित्यं सदा हर्षित यको

यादृशं प्रासादाशोकं नमिष्यथ कुटिमलत्वं मणयथ रत्नानि च तैः शुद्धित जटितं तलं यस्य तत् मणिरत्न कुटिमलत्वं तस्मिन् ४ अहृतस्य अरुणं
तं प्राशदं मणः सन्धय तस्य नियमसूत्रनधरं मोक्षदं गुण आगार ५ अद्यान्तरं समृद्धा पुत्र-कुमारस्तत्र तस्मिन् चतुष्कनिक अरुणदौ अरुणत्वं अति
ममत्ता धिधरत्वं अमणं पश्यति कोदश यमण सयतं जीवयतनं कुर्वन्तं सयतं इति विशेषेण नवीतराग देवमर्गानुसारिणं ननु शान्त्यादि मुनि
पुनः कोदश तपान्निधम मंदमधर तपं बाधायत्नरभेदेन दादयधिवं नियमोद्व्यस्तैवकाल भावेन अभिग्रह ग्रहणं सयमः सप्तादयधिवः तपस्यनियमस्य
मयमम तपान्निधममयमानान् धरन्तंति तपोनियम सयनधरत्वं पुन कीदृशं शीलव्यं शीलैः अष्टादश स्रस्त वक्ष्यचर्य भेदैः आख्यं पूर्णं पुनः कीदृशं

न्याय्यं ठिथो । आनिद्राए नगरस्य चउक तियचच्चरे । १४॥ अहृतस्य अरुणत्वं पासद समण संजयं । तव नियम संजम
धरमोजडं गुण आगार । १५॥ तं देहदंमिया पुत्ते दिट्ठीए अणमिसाद्रए । कहिमन्नेरि संरुवदिद पुवं मएपुरा ॥६॥ साहु

भोना न्याय्यं भूगापुत्र २ स भूगापुत्र मणिवध्वपेठे मणोरत्ने करीजदोतके आगणो जेह्नो प्रासादावलोकने गवाचि स्थितः प्रासादनोगो खुटोभरसि
यदालं आनां कवता नगरस्य नगरने देहे देहे चउकनिक चउकराणि चउकनिक चाचरहाट प्रमुख ४ अथ तलतिकादिपु आगच्छं पंडितेने भूगापुत्र चउक
हाटने विरुत आधर्मा पश्यति भमस्य सयत देहे एकजतीने तपो सयम धरयतीकिसाके तपनियम संयम तेहना धरणहार शीलशुक्लं गुणानां आगारं
भोना भरीभं भूगापुत्रा आगारद्वे २ त अद्वि भूगापुत्रः पश्यति तेहने भूगापुत्र देहे देह्याभेपोनेपरहितया भेपोने प रहित दृष्टिं करीने कथं एवं मन्ये
हरम ५ धिधरत्वं पश्यति मरुप दृष्टं पुनं पागजमनि दीटहत्वं पाक्षिते भवे ६ साधोः दर्शने तस्य भूगापुत्रस्य साधने दर्शने करीने भूगापुत्रने योभने

सूत्र

भाषा

गुणाकर गुणानां ज्ञानदर्शनचारित गुणां आकर खनि ग्रहश्च ५ त देहर्दमिया पुत्तेदिद्वीए अणिमिसाग्रकहि मनेरिसरुवं दिद्व पुब्बं मए पुरा ६
 मया पुवस्सं मुनिं अनिभेषया दृष्ट्या देहर्दं पश्यति दृष्ट्वा च एव विचारयति कचिव एतादृशं रूपं मया दृष्ट पूर्वं अहं एवं मन्ये जानामि मुनिं दृष्ट्वा
 प्रमुदितमनाः अभूत् पूर्वपरिचितमिव मुनि मेने इत्यर्थः ६ साहस्रदरिसणेतस्स अज्जवसाणंमिसोहणे मोहं गयस्स सत्तस्सजार्दं सरणं समुपपन्नं ७ तस्य
 मृगापुत्रस्य कुमारस्य तस्य साधोर्दर्शनेजाति स्सरणं समुत्पन्नं प्राणं भवस्सरणज्ञानं सज्जातं तस्य कथं भूतस्य सतः शोभने अथ्ववसाये समीचीने मनसः
 परिणामेजायोपग्रमभावे मोहं मूर्च्छां तस्य प्राप्तस्य सतः मोहं काय मया दृष्ट इति चिन्ता सत्तदमूर्च्छाकं कोप्यः पुरासाधोर्दर्शनं जातं दर्शनात्सम्यग्-
 मन परिणामोभूत् तदाच मूर्च्छा उत्पन्ना तस्यां मूर्च्छया जाति स्मृतिरभूदिति भावः ७ देवलोगचुत्थो सन्तो माणुस्सम्वमगओ सन्निनाण समुपपन्ने
 जार्दसरणं पुराणयं ८ किं तत् जाति स्सरणं तदाह अहं देवलोकात् व्युतः सन् मानुष्यं भव आगत इति संज्ञिज्जाने समुत्पन्ने सति पुराणकं

स्रदरिसणेतस्स अज्जवसाणं मिसोहणे । मोहंगयस्स संतस्सजार्दं सरणं समुपपन्नं । ७॥ देवलोग चुत्थोसंतो माणुस्संभव
 मागओ सन्निनाणसमुपपन्ने जार्दसरणं पुराणयं । ८॥ जार्दसरणेसमुपपन्नेमियापुत्तेमहद्दिए सरर्दपोराणियं जादं सामन्नं

अथवभावे भलेऽथ्ववसाहं करीने अंतंकरण परिणामो परिए गमने विखे करीने मूर्च्छां आवी जातिस्सरणं उत्पन्नं जातिस्सरणज्ञानं अपनुं ७ देवलो
 कात् व्युतः सन् देवलोकाद्गती चर्याधको मनुष्य भवे समागतः मनुष्यने भवे आवी सम्यग्ज्ञाने समुत्पन्नी सम्यग् भलोजातिस्सरणं अपनी जातिस्सरति
 पौराणिको पावलीं आपणीं जातिस्कारी सांभली ८ जातिस्सरणं समुत्पन्नेः जातिस्सरणं अपने धके मृगापुत्र महाभ्रष्टो भवणी

सन्निभो भवति नरस्य अभूदिति शेषः सन्निभोऽर्थं जपद्येन्द्रियस्य ज्ञानं सन्निभज्ञानं तस्मिन् सन्निभज्ञाने न जाई सरणे ससुषुप्ते निषा पुत्ते महद्विषय सरई
 रसविशेष जाई मानमन्त्र पुराजय ८ नृगापुत्रो मरुर्दिको राज्ञ्य लक्ष्मी युक्तः पौराणिको प्राचीनां जाति स्मरति किं स्मरति मया आमन्त्र्यं चारित्रं
 पुराकृतं पुं चानितमन्त्रं कर्मणि जातिस्मरणे ज्ञानसमुत्पत्ते सति सञ्जाते सति ८ इत्यत्र पाठांतरमस्ति गाथायाः पुनरस्मिन्नात् विषयस्य स्मरज्जन्तो
 नृगापुत्रः स इत्यत्र अस्यापि उर उद्यागम्य इमं वदण मन्ववी १० नृगापुत्रः अस्यापि उर मातापितर उद्यागल्यसमीपमागत्य इदं वचनं श्रवणीत् किं कुर्वन्
 इत्यर्थेन स्मरन्त्यं विधयेभ्यो विरहो भवन् च पुनः स्यात्ति सद्यमेवजन् साधुमार्गो प्रीतिं कुर्वन् इत्यर्थः ८ सुयाणि मे पक्षमहज्वयाणि नरएस दुक्त्वञ्चातिरिक्त्व
 नृगापुत्रोऽभिभवन्मानो नारदयानो अणजाणहपव्यइस्मासि अर्भो १० हे पितरौ मे मया पद्य महावतानि प्राण् जन्मनि श्रुतानि नरकेषु पुनस्तिर्यग्
 येभिन्ना दूरां श्रुतमन्त्रं ततोऽन्तिर्विचक्रानोऽपि निहस्तविषयाभिलाषोऽपि अहं महार्णवात् संसार समुद्रात् प्रव्रजिष्यामि निस्तुरियामि द्यूय अतीमा
 अन् मानाग स्यात् २० अथाताम एमीणा भत्तायिमकलोयमा पक्षाकद्वयविवागा अण वन्त्य दुक्तावहा ११ हे पितरौ मया पूर्व भोगाभुक्ता

च पुराकथं ॥ विमपृच्छिश्चरज्जंतोरज्जंतोसंजममिदयश्मापियरंडवानास्मदभंवयणमन्ववी १०॥ सुयाणिमेपंचमहज्वयाणि

अस्मिन् भोगाणि का जाति पादित्वा जाति जन्म कामरासात्मन्यं चारित्रं पुनः पूर्वजन्मकृतं वली पाथील्ये भवे जे चारीत्र पाथुं हतुं ते सांभयुं ८ स
 मान, निहंजंभ्रमणः कुर्वन् न दूयाार निधयने मिये पसाण्मुख दको विषययो मनउतल्यो रज्यमानं सद्यमे सद्यमने विखेरा चतुषको मातापितो समीपे
 स्यात्तं नानाविधाने नमोपि साधने इदं वचनमात्रयोत् एहवो वचन कहवालागो १० स्मृतानि मयापंचमहाव्रतानि पंचमहाव्रत मुक्तेन सांभयां नर

कोटया भोगा विषप्रलोपमाः विषप्रलै रूपप्रतीयते इति विष प्रलोपमाः पूर्वं भोगसमये मधुरा पर पश्चात्कटु कविपाकाः कटु कविपाको येषां ते कटु कविपाका प्रान्ते दुःखदाइत्यर्थं अथ पुन कीटयाः अनुबन्ध दुःखावहा अनुबन्धं निरन्तरं दुःखस्य आवहादायकाः अविच्छिन्न दुःखदायिनः ११ इमं सरीरं अणिच्चं असुइ असुइ सम्भव असासयं वासमिणं दुःख केसाण भायणं १२ हे पितरौ इमं शरीरं अनित्यं अथाश्वतं अशुचि अपवित्रं च वर्तेते पुनरिदं शरीरं अशुचि सम्भव अशुचेः शुक्रेत सम्भूत पुनरिदं शरीरं अथाश्वतावासं अथाश्वतः अनित्यः आवासो जीवस्य निवासो यस्मिन् तत् अथाश्वतावास पुनरिदं शरीरं दुःख क्लेशानां भाजनं दुःखानि जन्मजरामृत्यु प्रमुखाणि क्लेशाः धनहानि स्वजन वियोगादयस्तेषां भाजनं स्थानं

नरएसुदुःखं च तिरिक्खजोणिस्स निव्विन्नकामोमि महन्नवाओ अणुज्जाणहपव्वइस्सामि अस्सो ११॥ अन्नमतायमएभोगा भुत्ता विसप्रलोपमा । पक्खाकडुयविवागा अणुबन्ध दुहावहा १२॥ इमं सरीरं अणिच्चं असुइ असुइसंभवं असासया

केपु दुःखं वलीनरकना दुःखसांभयां तिर्यग्योनिषु च अनेतिर्यं चनीयोनिना दुःख सांभयां निस्तरणाभिलाषोऽस्मिन् महार्णवात् संसार सागरात् एषं सारसमुद्र यो नीकलणहारकुं हे मात हेतात अनुजानीत प्रवजीयामी हे मातापोताहं दीचालेइस मुक्कने आजादीजे ११ हे मात हे माहरा तातमए भोगा हे माता पितामे भोगया भुक्ताः विषप्रलसदृशाः किस्साके विषप्रलसरीखाके पश्चात् कटु क विपाका कटु रसाभोगवतां मीठालागे पक्के घणुं कडआहोये रसतेहनी कडओ अनुबन्ध परिणामे दुःखकारण जिवारे परिणमे तिवारे दुःखदीहं १२ इमं शरीरं अनित्यं एशरीर अनित्यके अपवित्तं

अथवा दन्तं च तथापि ५० गारागास्तेषां भाजनं १५ असासए सरोरंमिरदनेवलभामिह पष्ठापुराचय इत्ये फेणुव्युयसन्निभे १४ हे पितरौ अहं
असासएनं असासएति नलभामि अहं आसां न प्राप्तामि पुनः कोट्यो सरोरं पद्याद्भोग भोगानन्तरं पुरा पूर्वं भोगभोगात् अर्वाक् एवत्यक्षये पुनः
प्राप्त्यो गारां केन धृदधृदसन्निभे पानी प्रस्फोटक सदृशे १४ माणु सत्ते असारंमि वाहीरोगाय आलए जराभरणधत्तमि खणं पितरसामिहं १५
हे पितरौ असासएनं अहं अहं असासमि न नरमामि न हर्षं भजामि कोट्यो मनुष्यत्वे व्याधिरोगाणा आलये व्याधयः कुष्ट मूलादयो रोगावातपित्त
भे असासएदयस्तेषां यदं पुनः कोट्यो मनुष्यत्वे जराभरणधत्तमि १५ जन्मदुक्खं जरादुक्खं रोगाय मरणाणिय अहो दुक्खोहं संसारो जलको सन्नि
वासमिण दुक्खकेसाणभायणं १३॥ असासएसरोरंमिरदं नोवलभामिहं । पष्ठापुराचयइत्येवो फेणुव्युय संनिभे १४॥

माणुसर्भे असारंमिवाही रोगाय आलए जराभरणधत्तमि खणंपि नरमामिहं १५॥ जन्मदुक्खंजरादुक्खं रोगाय मर

दुक्खमोहितं ससर्भं यत्तं किञ्च अर्पयिष्ये एकयोगिणत नुं उपनूये असासएतावासं जीवस्य एजीवतव्यनो असास एतासके दुक्खकेसाण भाजनं दुक्खमने
हे मणुसर्भे मां न भवते १३ असासएनं गारां पयसीर असासएनं हे चित्तस्वस्यं न प्राप्तामि वीतने विखे सासतो संतोष नपांसुंहुं पयात् भुज्जभोगी
नपाणनलोपं पदंहेमापेटे पयसीरने अयय्य कोटसुं फेणुव्युदसन्निभं एजीवतव्य पाणीनापरपोटा सरीरूहे १४ माणुसत्वे असारं एमणुय पणं असा
सरे असासएगानी यदं एमणुयव्याधि रोगानु धरहे जराभरणधत्तमि जरांने मरणाणिय करीयसत्ते अहं जणमात्तमपिनरमेसुखं न समेहं अणमात्तमपि
साणलोपं मासमं १५ असासएनं जरांनुदुक्खं जन्मजरांनुदुक्खं रोगाणि मरणाणिय रोगानो दुक्खं मरणांनुदुक्खं अहो इति विक्खयोदुःखहेतु संसाराः एसंसार

जन्तुणो १६ हे पितरौह इति निश्चयेन संसारो दुःखं दुःखं हेतुवर्त्तते अहो इति आश्चर्यं यत् संसारीजीवाः क्लिश्यन्ति क्लेशं प्राप्नुवन्ति संसारि किं किं दुःखं तदाह जन्मदुःखं जरादुःखं पुन संसारि रोगास्त्रापथोतथिरोत्तिं प्रमुखाः पुनर्मरणानि च एतानि सर्वाणि दुःखानि यत् सन्ति तस्मात् अयं संसारो दुःखं हेतु रिव यत् भव भ्रमणे जीवा क्लिश्यन्ति क्लेशार्ता भवन्ति १६ खित्तं वल्लुं हिरण्यं पुत्तं दारं च बन्धवा च इत्याणं इमं देहं गन्तव्यं म वसस्समे १६ हे पितरौ मे मम अवश्य परवश्यस्य सतीः परभवे गन्तव्यं किं कत्वा चेन्नं ग्रामवाटिकादिकान्यक्षा पुनर्वासु गृहं हिरण्यं रूप्यं स्वर्णं शुलदारं पुत्रकलत्रं च पुन बान्धवान् स्वजातीन् भ्रातृपि लब्धान् इमान् सर्वान् त्यक्त्वा इमं देहं सरीरं अप्रित्यक्षा १७ जहा किं पाकफलाणं परिणामो न सुन्दरो एवं भुत्ताणभोगाण परिणामो न सुन्दरो १७ हे पितरौ यथा किं पाकफलानां विषहृत्तफलानां परिणामो भक्षणात्तरं परिणति समयः सुन्दरो न भवति एव भुक्तानां भोगानां अपि परिणामः सुन्दरो नास्ति यादृशं विषफलानां भक्षणं तादृशभोगानांभोगः किं पाकफलानिहि दर्श

णाणिय । अहो दुक्खोह संसारो जल्लकीसंति जंतुणो १६ ॥ खित्तं वल्लुं हिरन्नं च पुत्तदारं च बंधवा । चङ्गत्ताणं इमं देहं गंतव्वं भवसस्समे १७ ॥ जहा किंपाणफलाणं परिणामो न सुंदरो एवंभुत्ताण भोगाणं परिणामो न सुंदरो १८ ॥

सर्वदुक्खहेतुके यत् संसारि क्लिश्यति जीवाः एह संसारने विखे जीव क्लेशपामेके १६ लेचवसुगृहादि सुवर्णं खित्तं रसीसुं पुत्तान् स्त्रियः भ्रातादयः पुत्र स्त्रीभार्द्र तक्षाइददेहं एदेहोक्खोड्डीने गंतव्यं अवस्यमेव अवस्य परलोकमे जाय १७ यथा किंपाकफलानां जिमकिंपाकफलानो विपाको नस्यात् सुंदरः जोमकोपाकफलानुं विपाक परिणमेते भल्ला नहीं एवं भूक्तानां भोगानांभ्रमभोग भोगव्यानो विपाको नस्यात् सुंदरः परिणाम सुंदर भल्लो नहुं इं १८

सूत्र

भाषा

पुनः सुखीभवति कीदृशः स अल्पकर्मा अल्पानि कर्माणि यस्य स अल्प कर्माणिषु कर्मा पुनः कीदृशः स अवेदनः न विद्यते वेदना यस्य स अवेदनः अल्पवेदनी वेदनारहितो वा अल्प पाप कर्मा अल्पासातावेदन इत्यर्थः २१ जहागेहिपलितंमि तस्मगेहस्रजोपह्रसारभण्डाणिनीण्ड असारं उव उज्झर्द २२ हे पितरौ यथा गृहे अग्निना प्रदीप्ते प्रज्वलिते सति तस्य गृहस्य यः प्रभुः स्वामीतदासारभण्डानि सारप्रदार्थान् आजीविका हेतून् गृह्यात् नीण्ड नि कासयति असारं भाण्डं अपोक्कति अपोहति त्वजतीत्यर्थः २३ एवं लोए पलितंमि जराए मरणेणय अप्पाणन्तार इस्सामि तुभं हिं अणु मत्तिओ २४ एवं अनेन दृष्टंतिन लोके जरया मरणेन च प्रदीप्ते प्रज्वलिते सति अहं आत्मानं तारयिष्यामि कीदृशीहं युष्माभिरनुमतः भवद्भिः दत्ताज्ज स्सक्कात् मद्द्वं आज्ञादातव्या अहं भवदाज्ञया आत्मन उद्धारं करिष्यामीति भावः २४ तं विन्तस्मापि यरो सामवं पुत्त दुच्चरं गुणाणं तु सहस्साइं

सिसुही होइ कुहातगहाए वज्जिओ २१॥ एवं धम्मं पिकाज्जणं जोगच्छइ परंभवं । गच्छंतीसि सुहीहोइ अप्पकम्मं अवे यणा २२ जहागेहि पलितंमि तस्मगेहस्र जोपह्रसारभण्डाइं नीण्ड । असारं अवउज्झर्द २३। एवंलोए पलितंमि

जाय गच्छन् स सुखी भवति जाइती सुखीहोइ लुभालीषा विवर्जितः भूखलीषाइं करीरहित २१ एवंधम्मंमपिक्कत्वाइमधम्मं करीने यो गच्छति परंभवं जेजाइं परलीकने विखे गच्छन् सुखी भवति जातोयको जीवसुखीहुवे अल्पकर्मा अल्पवेदना थोडा कर्म थोडीवेदना २२ यथा गृहे प्रज्वलिते जिम कीईने घरे अग्निलागीहुवे तस्य गृहस्य स्वामी तेहना घरनी स्वामी सारभण्डानि निष्कासयति सारप्रधानभण्डावसुकादितिम असारं सर्वत्वजति असार सर्ववसुकांहे २३ एवं लोके प्रदीप्ते इमलीकने विखे अग्निलागीके जरायामरणानिच जराअने मरणरूप आगिलागीके आत्मानं भांडसुख्यं तारयिष्यामी

धाराधारा निगुणो २५ अथ मातापितरौ तं मृगा पुत्रं प्रतिवृत्तः हे पुत्र आत्मस्य दुश्चर साधुधर्मो दुष्करोस्ति हे पुत्रधारित्रस्य उपकारश्चरकाणां गुणानां अत्रास्ति निधोधारितव्यानि नूनं गुणयोत्तर गुणाय भिक्षुणाधारयोयाः २५ समयया सव्यभूएसु सत्तुमिस्ते सुवाजगे पाण्डर भार विरर्दं नाय नोवाद् दुष्कर २६ पुनरे पुत्र सर्वभूतेषु सत्तता कर्त्तव्या अथ वाजगे रति जगति शत्रुमित्रे पु समयता कर्त्तव्या पुनर्या यज्जीवं प्राप्स्यति पातविरति दुश्चरं रति दुष्कर २७ निधकात्तपसत्ते षं मुसावायविवक्त्राय भासि यत्वं हियं सव्यं निचाजत्ते ष दुष्करं २७ पुनर्निलकासं सर्वदा अप्रमादित्वेन

जनाय मरगेणय । अथाणं तारद्वस्मानि तुभ्ये हिं अणुमंनिधो २८। तं विंत्तस्मापियरो सामन्नं पुत्तदुच्चरं गुणाणं तु सत्तसाद् धर्तयव्वाद् भिक्खुणो ॥ २५ ॥ समयया सव्यभूएसु सत्तुमिस्ते सुवाजगे पाणायवाय विरर्दं जावज्जीवाए दुश्चर २६॥ निधकात्तपसत्ते षं मुसावायविवक्त्राय भासियव्वं हियंसव्वं निचाजत्ते ष दुष्करं २७ ॥ दंतसोहणमादस्य

आयभासापानं सात्ता पानितं दुष्काव्याप्रवृत्तात तुभ्यारोभ्रादिसत्तेहने तुभ्ये तुभ्यारो भ्रादिस्यो २८ त नृणापुत्रं प्रतिवृत्तंमातापितरौ रवेमातापिता नृणां पुत्रमर्त्तद्वयधर्ते भासिध रं पुत्रं दुष्करं हे पुत्र धारित्वोहितो हे पुत्रचारित्र उपकारकाणां गुणानां तु सत्तसापिगुणना हजार मूलगुणाचोसर गुणाय विंत्तं भासिधित्तं निधकात्तं सापुने धरणादि २५ तुल्यता सर्वभूतेषु सर्वजीव ऊपरं समताभाव राखे शत्रुमित्रे पु रागद्वेषाकरणतः शत्रुमीव ऊपरं सरिखा भाव रंत्तं कसला भाव सार्त्तं ततो नोके प्राणतिपात विरतिनिधे कारणे प्राणतिपातनी विरती करे यावज्जीवं तु दुष्कर जावज्जीवतांद् दोहीक्षिर ६ नोत्तं भासिधं सव्यभूएसु सत्तुमिस्ते सुवाजगे पाणायवाय विरर्दं जावज्जीवाए दुष्करं २७ पुनर्निलकासं सर्वदा अप्रमादित्वेन

सूत्र

भाषा

सुधा वादस्यविवर्जनं सुधा वाद विवर्जनं कर्तव्यं पुनर्हितं हितकारकं सत्यं वक्तव्यं पुनर्नित्या युक्तेन स्यात्तत्त्वं तदपि दुष्करमस्ति आयुक्तः क्रियासु सावधानत्वं नित्यं आयुक्तो नित्यायुक्तस्थेन स्यात्तत्त्वं अत्र भाव प्रधान निर्देशोभन्तव्यः नित्यं आयुक्तत्वेन स्यात्तत्त्वं तदपि दुष्करमित्यर्थः २७ दन्तसोदण मादस्य अदन्तस्य विवर्जणं अणवज्जे सणिज्जस्य गेहणा अविदुक्करं २८ हे पुत्र पुन साधुधर्मं दन्तशोधन प्रमुखस्यापि अदन्तस्य वस्तु नोपि विवर्जनं शिलाकामात्र मपि वस्तु अदन्तं न गृहीतव्यं अनवद्यं च तत् एषणीयं च अनवद्येषणीयं तस्य अनवद्येषणीयस्य पिण्डादिर्ग्रहणं अपि दुष्करं अनवद्यं निर्दूषणं अचित्तं प्राप्तुकं एषणीयं द्विचलारिशदोप रहितं पिण्डं गृहीतव्यं तदपि दुष्करमित्यर्थः २८ विरदं अवभञ्चेरस्य काम भोगरसतृणा उग्रां महव्ययं वभं धारियव्यं सुदुक्करं २९ हे पुत्र अव्रह्म चर्यस्यैषुनस्य विरति कर्तव्या सापि दुष्करा हे पुत्र काम भोग रसज्ञेन पुरुषेण उग्रं धीरं वभं ब्रह्मचर्यं महाव्रतं धर्तव्यं तदपि दुष्करं लब्ध भोगसुखा स्वादस्य भोगेभ्योनिवृत्तिरत्यं तं दुष्करा इत्यर्थः २९ धण धन्नपेसवर्गो सु परिगह विवर्जणं

अदन्तस्य विवर्जणं अणवज्जे सणिज्जस्य गिगहणा अविदुक्करं २८ ॥ विरदं अवभञ्चेरस्य कामभोग रसतृणा । उग्रां महव्ययं वंभं धारियव्यं सुदुक्करं २९ ॥ धणधन्नपेसवर्गो सु परिगह विवर्जणा । सव्वारंभ परिञ्चाओ निक्कमत्तं सुदु

अति दुष्करं २७ दन्तशोधनादे दण्णादेः दन्तशोधन शलीप्रमुख अदन्तस्य विवर्जनं अदन्तादानपणि वर्ज्यं लोदन्ही अनवद्यस्य एषनीयस्य निरवद्य स्रभक्तो ग्रहणमपि अतिदुष्करं आहारपाणी लेणी दोहिला २८ विरति ब्रह्मचर्यस्य शीलव्रतनीं विरतीकरे कामभोगस्य रसज्ञेन कामभोगनाजाण उग्रं महाव्रतं ब्रह्मचर्यं उग्रमहाकाठिनशीलव्रत जाज्जीव शीलपालतांदोहिलो धारवो २९ धन्यधान्य प्रेयवर्गेषु धनद्रव्य धान्यपशूनासमूह परिग्रहविवर्जनं परिग्रह

ल्यादिनानिर्भक्षनं भयोत्पादनं पुनर्वधवन्त्यपरीषद्वाः सहनीया तल वधोयध्यादिभिर्हननं वन्धनं रज्जादिनादमनं वधश्च वन्धश्च बध्वन्धौ तयोः परीषद्वाः सोढव्याः पुनर्भिक्षाचर्यायाः दुक्खं गृहस्य गृहेयाचनाकर्त्तव्या तत्करणेपि दुक्खमस्ति तलापि याचनायां कृतायां अपि अलाभता अप्राप्तिर्भवेत् तदापि दुक्खं न कर्त्तव्यं एतदपि दुष्करं ३३ कावोयाजा इमावित्ती केसलोओयदाशुणो दुक्खं वन्धवयं धोरं धारेडं अमहप्पणा ३४ हे पुत्र साधु धर्मो पुनः कापोतीया हत्तिर्वर्त्तते इति शेषः कपोतानां पक्षिणां या इय हत्तिः साकापोताया यथा हि पक्षिणो नित्यं शङ्किताः सन्तः स्वभक्ष ग्रहणे प्रवर्त्तन्ते भक्ष्यं कृत्वा च पुनः सार्थं किमपि न गृह्णन्ति कुचि सन्धला भवन्ति तथा साधवोपि दीवेभ्यः शङ्कमानाः आहारं ग्रहणे प्रवर्त्तन्ते आहारं

दंसमसग वियणा । अक्रोसा दुक्खसेज्जाय तथाप्पासा जल्लमेवय ३२ ॥ तालणा तज्जणा चेववहवंधं परीसद्वा । दुक्खं भिक्खायरिया जायणाय अलाभया ३३ । कावोया जाइमावित्ती केसलोउ अदाशुणो । दुक्खं वंधंभव्वयं धोरं धारेडं

लघा तीस सौत ताड उष्ण गौरमी दंशमशकादि वेदना ङांसमच्छर आवौलागे तेहनी वेदना अक्रोशः कोइ गालिदिइं दुक्खथिय्या उपासरा दुक्खदाई भुंढा लणस्यर्थं परीरमलः एवं दुक्खं सोढव्यं लणनोस्यर्थः मलत्वं राखवुं एदुक्खसहवुं ३२ ताडना कराभ्यां हाथस्युं भारेअंशुआदिनात्कर्त्तनंअंशुलोइकरौ तजो वधस्ताडनं वधमारवुं वधोरज्जादिना वांधं वुं गाडूआ साधे दुक्खं भिक्षाचर्या भीक्षाभांगवी तेही जटुर्लभ साधुने याचनां अलाभता इत्यादि सुदुष्कार अलाभपरिसहदोहिलो ३३ कपोतानां पक्षिणां इयं हत्तिः कपोतपक्षीनी परिसम्भत्तु आहारलोइं हत्तिआजीविका करे केसलोओ दाशुणो रौद्रः माथे लोचकरवो महादोहिलो दुष्करं ब्रह्मव्रत धीरं दोहिलो पालवो रौद्र ब्रह्मचर्य धारयतः पुनः महाकाने साधुने दोहिलो ३४ सुखोचितः सुखयोग्यः त्वं

इति ५ किमपि साधं कथय न कुर्वन्ति पुनः साधना केय तेषोपि दारुणो भयदोष्टि पुनर्महाकमा साधना वक्रव्रतं धत्तुं दुःखं इति दुष्करं यद्वत्
प्रत मर्यादना मर्यापुत्र्येन प्रियतं तद्वत् व्रत धत्तुं दुष्करमिति भावः कोट्यं व्रतव्रत धीरं अन्येषां अल्प सत्वानां भयदायकं ३४ सुहोदयो तुमं पुत्ता
सुतानां सुप्रसिद्धा नृपयोपमं तुमं पुत्ता सामन्तमणुपालित्या ३५ हे पुत्रत्वं सुखो चित्तोसि हे पुत्र पुनस्त्वं सुकुमालोसि अथ चारित्र्यं यद्वत्
मनुष्योसि परं तं आत्मन् चानुधमं अनुपालयितुं प्रभुः समर्थो न भवति ३५ जावज्जीव मविसामो गुणाणं तुमहभरो गुरुयो लोह भारक
नोपनामोद दुष्महा ३६ हे पुत्रयो गुणानां चारित्र्यं नृत्वं तत्तं गुणानां गहाभारः सलोहभार इव गुरुगीरिदोदुर्बहो भवति कोट्यो गुणानां महाभार
दावज्जीव अविद्यामोक्षियामरहितं अर्थोपि गुरुभारो यदा बोद्धुं नययति तदा ऋषितृदयेष्विमुष्यविद्यामो नययति एवं चारित्र्यं गुणभारः कदापि नमो

अमाहपाणा ३८ ॥ सुहोदयो तुमं पुत्ता सुकुमालोय सुमज्जिथो । नहुसी पद्गतुमं पुत्ता सामन्न मणुपालित्या ३५ ॥ जाव
ज्जीव मविसामो गुणाणं तु महभरो । गुरुयो लोहभारव्व जोपुत्ताहोद दुव्वहो ३६ ॥ आगासे गंगसोडव्व पडिस्सो

हे पुत्र तुं पुत्रं दास्ये सुखोषिये सुकुमालव सुमज्जितं सुकुमालके स्वाने करीने समायोके न भविष्यत्त्वं समर्थः हे पुत्र रे वेटा तुं समर्थं नही
इमं आसदा भारितुं पालयितुं न समर्थः इत्यर्थः चारित्र्यं तुम्यकी नही पले ३५ जावज्जीवं अविद्यामः जावज्जीवताइं वीसामोलेषो नही गुणानां
भूतं मनुष्यो मयाभार भारितो अगुणतेहतो नहाभार चलावणो गुरुकः महाभारीलोहभारवकेहनी परं लोहभारनीपरं जिम लोहनीभार अपावतां
अभिरुजो नित्त भारितुं दोषिनं हे पुत्र भवति दुर्बलः पालतां दोहिलोके ३६ आकायो गंगाप्रवाहेव आकाशनी गंगा तेहनी प्रभाव प्रतियोतेवदुस्तरः

दुक्करं मन्दिरिगरी तद्धानि द्रुय निस्सङ्गं दुक्करं समणत्तणं ४२ हे पुत्र यथा मन्दरीगिरिर्मैरपव्वं तसु लयातोलितुं दुक्करः तथा नि श्रुतं निश्चलं निःशङ्कं प्रह्वारहितं यथा स्वात्तथा शरीरपिचारहितं अमणत्वं साधुत्वं शरीरेण धर्तुं दुःकरं ४२ जहा भुयाहि तरिडं दुक्करं रयसायरो तद्धानि अणु वसन्ते णं दुक्करं दससागरो ४३ हे पुत्र यथा रत्नाकरः समुद्रो भुजाभ्यांतरितुं दुष्कारस्तथा अनुपशान्तेन मनुष्येण दमसागरस्तरितुं दुष्करः उप शान्तीजितकषाय नउपशान्ती अनुपशान्तस्तेन सकषायेण पुरुषेण दम इन्द्रियदर्शार्थात् चारितं दमएव दुस्तरत्वात् सागर इव दमसागरस्तरितुं दुःप्रकः इत्यर्थः ४३ भुञ्जमाणस्सएभोए पच्चलक्खणए तुमं भुत्तभोगीतओजाया पच्छा धम्मं चरिस्ससि ४४ हे पुत्र मानुषकान् मनुष्यस्य इमे मानुष्ये कास्तान् मानुषिकान् मनुष्य सखन्निनः पच्च लच्छणान् पच्चविधान् भोगान् त्वं भुंक्ष्व त्वं अनुभव हि जात हि पुत्र ततः पश्चात् भुक्तभोगी

दुक्करं समणत्तणं ४२ ॥ जहाभुयाहि तरिडं दुक्करं रयसायरो । तद्धानि अणुवसन्तेणं दुक्करं दमसायरो ४३ ॥ भुंजमा णुस्सएभोए पंचलक्खणएतुमं । भुत्तभोगी तओजायापच्छाधम्मं चरिस्ससि ४४ ॥ सोवितस्मापियरोएवमेयं जहाफुडं । इह

शरीरादि निरापेक्ष नीरापेक्षो दुःकरं अमणत्वं तिमनिरीह पणो निश्चलपणे निःशंकपणे चारितपालतां दीहिलोके ४२ यथा भुजाभ्यांतरितुं जीम वाहि करीने तरतां दीहिलो दुःकरं रत्नाकरः समुद्र. रत्नाकरस्वयंभु रमणनामे समुद्र तथाऽनुप शान्तचित्तेन जिहनुं चित्तविषय प्रकी रहीत नथी ययुं चित्तठाभिनयो दुःकरं आमण्यं तेहने चारित् दीहिलोके ४३ भुंक्ष्वमानुषकान् भोगान् भोगवि मनुष्यता भोग पंचलच्छणान् प्रव्यादीन् पंचलच्छण शब्द रूप रसगंधस्पर्श भुक्तभोगी सन् हे पुत्रः भोग भोगवीने हे पूत्र पश्चाद्वर्त्म चरिष्यसि भोग भोगवीने पक्षे धर्म आदर जि ४४ अथ पुत्र हेतुतः सञ्चते हे

五

iii

॥१॥ निर्भिषन्ना नरा नदिव बिंवि विदुकरं ५५ ॥ सारीर भाणसाचे व वेयणाओ अणतसो । मणसोटाणि असदं दुक्ख

[illegible]

राय धनपतिसिंह वाहादुर का आ० सं० ३०४१ सा भाग

चनीयः यावज्जीव धारणीयः ३६ आगासे गङ्ग सोऽब्ज पडिसो लब्धदुत्तरो बाहाहिंसागरोचेव तरियज्जो गुणो दही ३७ हे शुल आकाशे गङ्गायाः श्रीतो वत् दुस्तरं इति योज्यम् यथा हि माचलात् पतद्गङ्गा प्रवाहस्तरि तुमशक्यस्तथा संयमोधारितु मशक्यः प्रतीपजल प्रवाह इव दुस्तरो बाहुभ्यां सागर स्तरितव्यस्तथा गुणोदधिगुणानां ज्ञानादोनां उदधिगुणोदधिः अथवा गुणज्ञानादय एव उदधिः गुणोदधिस्यारित्र समुद्रस्तरणीय ३७ बालुया कवले चेव निरस्त्राए उस्त्रज्जमे असिधारगमणं चेव दुस्कर चरित्रं तवो ३८ हे शुल बालुकाकवलो यथा निस्त्रादस्तथा संयमः असिधारा गमनं असिधारायां गमनं खड्गधारायां चलनं यथा दुस्करं तथा तपयस्त्रितुं दुस्करं वर्तते ३८ अहीवेगन्तदिष्टीए चरिते पुत्तदुच्चरे जवालोहमया

उब्बदुत्तरो । बाहाहिंसागरोचेव तरियज्जो गुणोदही ३७ ॥ बालुया कवलेचेव निरस्त्राए उस्त्रज्जमे । असिधारगमणं चेव दुस्करं चरित्रं तवो ३८ ॥ अहीवेगं तदिष्टीए चरिते पुत्तदुच्चरे । जवालोहमयाचेव चावेयव्वा सुदुस्करं ३८ ॥ जहा

साहसुं तरवुं दोहिजुं भुजाभ्या सागरं जिम बाहिं करी समुद्रतरवो मुसकिल तरितव्यो गुणोदधिः दुस्तरो वर्तते तिमए गुण समुद्र चारितुं हे पुत्त तरता दोहिलोके ३७ यथा बालुकायाः कवला जीम वेल्नको लीया निरास्त्राद एवं संजमो निरास्त्राद हुवे तिमएचारितुं निस्त्रादके खड्गधाराया गमणमिवः खड्गनीधारा जपरिचालवुं दुःकर चरितं तु तव दुस्करवर्ततेति चारित्र अनेतपकारवो दुस्कर के ३८ अहीरिव सप्यं वत् एकादध्या एकाग्रचित्त सप्यं नीं परिर एकाग्रचित्त यको चारितुं हे शुल दुःकरं चारितुं नि विखे चालणं दुःकर यवा लोहमयाः जिम लोहमइयव चर्वितव्या अति दुस्करं चावता दोहिलातिमएचारीत् दोहिलाके पालतां ३८ यथा दिमाजिन

इदं चोक्तं नास्ति दुस्तरं १८६ हे पुत्र साधु अहिरिच एकान्त दृष्टि. एकोन्तोनिचयो यस्या. सा एकान्ता एकान्ता चार्त्ता दृष्टिश्च एकान्त दृष्टि. यथा सर्व
मद्वयम्. मन्त्रो नास्तीति नान्योक्तोक्तं तदा साधुमर्तो साधुचरत् मोक्षमर्तो दृष्टिं विधाय चरत् कौटिल्ये चारित्र्यं दुष्कारं चरितुं मन्त्रो यथा
नैव साधु अहिरिच नास्ति दुष्कृतान्ता चारित्र्यं नपि चरितुं दुष्करं ३८ जहा अनिमित्तादिता पाठं होइस दुष्करं तरदुष्करं करिंजं तावत्
कर्म, भाग ४० हे पुत्र यथा अस्मि गिनार्त्तामासती जलन्ती पातुपानं कर्त्तुं. सतरा दुष्करा तथा तावत्तुं दौवने अमणत्वं चारित्र्यं कर्त्तुं दुस्तर
दोषान्ता, ता हि अस्मिन्ता नि दुर्दमानि इत्यर्थः ४० जहा दुक्ख भर्त्तुं जे होइ वायसत्तु ललो तरा दुक्ख करिंजं जेकीवेय समणत्तणं ४१ हे पुत्र
यथा चोक्तं नास्ति साधुनामन्त्रि पुरितुं वृत्तलो वञ्चमय भाजनं दुष्करं तदा कौर्वन होन सत्तेन आमात्तणं कर्त्तुं दुष्करं ४१ जहा तुलाएतोलेओ

अभिर्गमनादिना पाउ रोड मुट्करं । तहट्करं करेउं जेतागणे समयात्ताणं ४० ॥ जहादुवसंभरेउं जेहोइवायश्म
कुप्रयो ताहादुवसं करेउं जेकोवणं समयात्ताणं ४१ ॥ जहा तुलाएलोलेउं टुकरं मंदिरोगिरी । तहानिहुय निशंकं

[illegible]

५०

५१

५२

भाषा

कोप निप्रधानमन्त्राजित्य किंचिद्विदुष्वरं ४५ ॥ सारीर माणसाचे व वेदशाश्वो अणतसो । मणसोटाणि असद्वं दुक्ख

अथ भिक्षुना गतारुणं हे मातापोताद्यो एव मेतत् यथारुणं शुवाभ्यानुक्त हे मातापोताद्यो तुम्हे कल्लं वेसाच परतु इहलोकं निःपिपासितस्य निस्पृह
अथ भिक्षुना गतारुणं इहलोकं कर्मा कर्मा नद्यो नाभ्यो किमपि दुःकर तेह सुखपणे काइं दोहिजुं नहो ४५ शरीरसंबंधिन्यः मानस संबंधिनो
ततो नान्यथा शीला उदना अतत प्रकाश वेदना अततप्रकारे मणं मया सोटाभीमा मणभीम रौद्रवेदना सही असहत् वार वार दुक्खभयानि च महा

जन्मानि च पुनर्मरणानि सीढानि अनुभूतानि चत्वारो देवमनुष्य नरकरूपाः भवा अन्ताश्रयवा यस्य स चतुरन्तः चतुरन्त ए चातुरन्त इति व्युत्पत्ति अर्थार्थं सारस्वत्किन् चातुरन्ते संसारे कीदृशे चातुरन्ते जरामरणकान्तारे जरामरणाभ्यां अति गहनं तया कान्तारं वनं जरामरणकान्तारं तस्मिन् जरामरणकान्तारे ४७ जहा इहं अगणी उष्णही इत्तो अणन्त गुणो तर्हि नरएसुवेयणाउष्णहा अस्मायावेदयाभए ४८ हि पितरौ येषु नरकेष्वहं उत्पन्नस्तेषु नरकेषु मया उष्णाप्रपथनेन्द्रिय दु खदा असाता वेदनाविदिताभुक्ता कीदृशा उष्णा यथा इह मनुष्य लोके अग्निः उष्णोवर्त्तते इतोऽनेः स्पर्शान् तत्र नरकेषु अनन्तगुणोनि स्पर्शः तत्र च वादराजने रभावात् पृथिव्या एव तथा विधः स्पर्शइति गम्यते ४८ जहा इह इमं सीय इतोऽणन्त गुणो तर्हि नरएसु वेयणासीया अस्मायावे दयाभए ४८ यथा इह मनुष्य लोके इदं प्रत्यक्षं सीतं वर्त्तते इतः सीतात् तत्र नरकेषु

भयाणि य ४६ ॥ जरामरणकतारे चाडरंते भयागरे । मएसोटाणि भीमाणि जन्माणि मरणाणि य ४७ ॥ जहाइहं अगणीउष्णहा इतोऽणन्त गुणोतर्हि । नरएसुवेयणाउष्णहा अस्माया वेदयाभए ४८ ॥ जहाइहं इमंसीयं इतोऽणन्तगुणोतर्हि

वीहामणा महारौद्र दुक्खअने भयसह्याके ४६ जरामरण कान्तारे जरामरणरूप अटवीने विषे चतुर्गतिरूपे भयाकरे चारगतिरूप संसारने विषे मया सोटाणि भीमाणिमंसह्यां रौद्रवीहामणां जन्मानि मरणाणि च जन्ममरणानामे दुक्खसह्यां ४७ यथा इह मनुष्यलोके अग्निः उष्णो दृश्यते जीममनुष्य लोकेने विषे अग्निउष्णके अस्मात् अनंतगुणस्त्राएअग्निवक्त्रो अनंतगुणीं तीर्हां नरकेषु वेदना उष्णा नरकनेविषे वेदना उष्णके अथातारूपा विदिता मया अथातारूपमेवेदं ४८ यथा इदं अत्र शीत जिम मनुष्यलोकेने विषे अस्मात् अनंतगुणस्त्राएयक्त्रो अनंतगुणं के तीर्हां नरकेषु वेदना सीतला नरकने

वज्रवाजुके ५० रसतीकटुकुभीसु उड्डु बद्धो अबन्धवो करवतकरवयार्द्रि हि छिन्न पुब्बो अणन्तसो ५१ हे पितरौ पुनरहं कन्दुकं भीषु लोहमयपाचन
भाण्डविशेषेषु, ऊर्द्धं ब्रह्मशाखादौ बद्ध सन् परमाधार्मिकदेवैरिति बुद्ध्या मायं अबद्धः कुतचित् न क्षायास्थिति तस्मादधो देशेकुभीवर्तते उपरि ह्यत्र
शाखायां अहं बद्ध करपदैः क्रकचैश्च अनन्तग्री बहुवारं छिन्नपूर्वोहिधाक्षतः यथा काष्ठं बध्नाकरपदैः क्रकचैः क्षियते तथाहं छिन्नः लघूनि काष्ठविदारणो
पकरणानि क्रकचानि ब्रह्मन्ति च तानि करपत्रकान्युच्यन्ते कीदृशीहं रसन् विलपन् प्रकृतिं कुर्वन् पुनः कीदृशीहं अबान्धवः न विद्यते बान्धवो हितकारी
यस्य स अबान्धव ५१ अद्वैतिवचकं टकाइने तुङ्गे सिं बलिपायवे खिवियं पासबद्धेयं कष्टो कष्टा इ दुःकरं ५३ हे पितरौ अतितीक्ष्णकंटकाकीर्णं तुङ्गे
उच्चैः शम्बल पादपे क्काटकाट्टी कर्षापकर्षणैः परमाधार्मिक कृतैः क्षेपितं पूर्वोपार्जितं कर्म अनुभूतं मयायानि कर्माण्युपार्जितानि तानि भुक्तानीति

दुकुंभीसु उड्डुबद्धो अबंधवो । करवतकरवयार्द्रिहिं छिन्नपुब्बो अणन्तसो ५२ ॥ अद्वैतिवच कंटकाइने तुंगेसिं बल
पायये । खिवियं पासबद्धेयं कष्टोक्काट्टाहिं दुःकरं ५३ ॥ महाजन्तेषु उच्छुवा आरसंती सुभेरवं । पीलिअोमि सकम्मो हिं

कटाहमाहिं ऊर्द्धं वध अबंधवो उंचोबांधीयको अबंधवसाई रहितकर पत्र लघुकर पत्रादिभि बली बडीलह्मडीकरवते करीने छिन्नपूर्व- अनंतशः
अनंतोवारहेद्योहे ५२ अतितीक्ष्ण कंटकाकीर्ण अतितीक्ष्ण कंटकातिणिकरी सहित उच्चैः शास्त्रालीहक्षे षणो उच्चो सास्त्रालीइं सहनामि ह्यक्षिपितं
पाशबद्धोहं पासबांधीने सुभन्ते टैयो इतस्तत आकर्षेण दुष्करं उरह्मं परह्मं पंचाणुदोहिलोषयो ५३ महायन्त्रेषु इत्युवत् महायतविषे सेलडीनीपर
प्लकार कुर्वन् भैरव महंवीहामणो आरडतुथको पीहितोस्मि स्वकर्मभि आपणे कर्म करीपीडाह्मे पापकर्म अनंतश पापकर्मसाहं अनंतोवार ५४ पूर्व

कृजन् अथत्तां शब्दं कुर्वन् पुनः कीदृशोह विभुरन् इतस्तस्तु फलन् ५५ असीहिं अयसिवन्नाहिं भस्मीहिं पिदृशे हि य छिन्नोभिन्नोविभन्नोयउववन्नो पावकशृणा ५६ हे पितरौ पुनरहं पापकर्मणाउदीर्णः प्रेरितः सन् नरकेषु असिभिः खड्गैः पुनर्भक्षीभिः कुन्तै स्त्रिशूलैर्वा च पुनः पिदृशैः प्रहरण विभेयैः छिन्नोद्विधाकृत भिन्नोविदारितः च पुनर्विभिन्नो विभेयेण शूलखण्डौ कृत कथ भूतैरसिभि अतसी कुसुमवर्णै श्यामवर्णैरित्यर्थः ५६ अवसो लोहरहे जुप्ते जलन्ते समिलानुप चोई ओतोत्तजुत्तेहिं रीक्षोवाजहपाडिओ ५७ हे पितरौ पुनरहं नरकेलोहरथे अवशः परवशः सन् परमाधार्मिक देवैर्ज्वलति अग्निनाजाज्वल्यमाने समिलायुगे युक्तोयोलितः समिलायुगरं भवेपणीयकौलिकायुगसु जूसरः उभयोरपि वङ्गिना प्रदीप्तत्वं कथितं तत्राग्निनाज्वलमानेरथेहं योत्रितस्तोलयो क्रौर्नोदितः प्रेरितः तोलाणि प्राजनकानि शुराणिकादीनि योत्राणि नासाप्रेतवद्वरज्जुबन्धनानि ते प्रेरित

गसो ५५ ॥ असीहिं अयसिवन्नाहिं भस्मीहिं पदृसिहिय । छिन्नोभिन्नो विभिन्नोय उववन्नो पावकशृणा ५६ ॥ अवसो लोहरहेजुतो जलंते समिलानुप । चोइओतोत्तजुत्तेहिं रीक्षोवा जहपाडिओ ५७ ॥ हुआसणो जलंतंमि वियासु

चालतुं यको ५५ खड्गैः अलसी पुष्पावणैः खड्गे अलसीने वर्णे नोलांकमके भस्मै पदृशै प्रहरण विभेयै भस्मी पट्टीएदोइहथियार विभेयके छिन्न भिन्नः विभेयेण छिन्नः छेद्यो रीयो विभेयेछेद्योहथियार करीने उल्लन्नोऽवतारितो नरके पापकर्मणा नरकमांहिं आणोषाल्यो आपणै कर्म ५६ अवशः परवशः लोहरथे र्योजितः परवशयको लोहने रथे जोतस्यो ज्वलिते समिलानुक्ते समीलावलती उन्हीके प्रेरितः योत्रयुक्तेः पराणे करीचूंकल्योके प्रेर्योके रीक्ष जीववत् अह पीडितः रीक्षजीवनी परिहुं पीडो ५७ हुतायने ज्वलति सती बलती आगमांहि चिताया मदिषवत् चेहेमांहिमेसानोपरिं द्रवपक अवशः

पुनरहं संश्रमादति मययय दयपातित यदिमुष्पादिनाहत्वापातित वा शब्दः पादपुरेण यथा शब्दः इत्यर्थः ५७ इत्यास्ये जलं तं मिचियासुमहि
संविमरदृष्टावर्गः प्रयत्नां प्रावक्तव्ये हिं पापियो ५८ हे पितरौ पापकर्मभिरहं प्राप्तो वेष्टितः सन् ज्वलति हुताग्ने जाल्ममानोऽनौदग्धः भस्मसा
भूतः पुनरहं पक्व इत्यादिपदं भटिर्लोकतः कीदृयोहं इत्ययं परमयः अहं कश्चिन्नानौदग्धः पक्वचित्तासु अग्निमुमहिय द्रव यथात्र पापाः पदकं
दध्या अग्नौ प्रज्वाभयन्ति भटिभ्यः कुर्वन्ति तस्मा तत्राहं परमाधार्मिकदेवैर्विक्रियारचितानौदग्धः पक्वः ५८ जलासङ्घासः स तुष्टे हिं लोहं तुष्टे हिं
दधो हिं प्रियन्तां प्रियन्तोहं ददन्ति हिपन्तसो ५९ हे पितरौ अहं अणन्तसो बहुवारं दहन्त्यहं दहपचिभिर्नृपचिभिर्बलात् विलुप्तयु न्यितः
क्षिप्तोऽहं भूतोपिभयः नालाने दान्धकाले यदिपु वृणित इत्यर्थः कथं भूतैर्दं केनैर्धैः सन्दंयतुष्टैः सन्दंभाकारं तुष्टं येषां ते सन्दंयतुष्टास्तैः
सन्दंभाकारैः पुनः कीदृयैः लोहं तुष्टं लोहवल्कलोर मुखे किं कुर्वन् विलपन् विलापं कुर्वन् ५८ तण्डुहाकिलन्तो धावन्तो पक्षोवेयरणिं नदं जल

महिर्साविव दृष्टोपक्रोयभवसोपावक्तव्ये हिं पापियो ५८ ॥ जलासङ्घासः तुं डेहिं लोहं तुं डेहि पक्वहिं विलुप्तो विल
पत्तोऽहं भूतोपिभयं तसो ५९ ॥ तपहा किलन्तो धावन्तो पक्षोवेयरणिं नदं । जलं पाहिंति चिंततो खुरधारहिं विवा

परमयः दध्यासङ्घासो परमययको पापकर्मभो नरकागतिः प्रापित पापकर्मैर्नरकि माहिं घाल्यो ५८ जलाकारेण संघासकः समान वंशुष्टैः संघासो
यमान इत्यना धावति लोहं तुष्टं पचिभिः लोहसरोषो जेषनी चांचले इसे पंचोए विलुप्तो विदारितः विलपन्तं विदायो विलापकरत्वं टंक
सुतैः पचिभिः सनन्तं दध्यासङ्घासः पचन्तोऽनार ५८ इत्येकिलत धावन् दध्यासं पोषोयको दीडतुयको प्राप्तिवेतरणी नदी वेरणी नदीहिं गयो

सूत्र

भाषा

प्राह तित्थितं तो खुरधाराहि विवाद्वा ५८ हे पितरौ पुनरहं लघाकान्तसृधाभि व्याप्तौ धावन् वेतरणी प्राप्तः सन् जलं पिबामोतिचित्तयन् चुरधा राभिर्ध्यापादित कोर्धं यावद्दहं लघा क्रान्तोमनसिपानीयपिबामीति चिन्तयामि तावदेतरणी नद्या जग्मिहि चुरधारा प्रायं जलच्छेदकमस्तीति भाव ५८ उष्णहासि ततो सम्पत्तो असिपत्तं महावण असिपत्तेहिं पण्डतेहिं किन्न पुब्बो अणं तसो ६० हे पितरौ पुनरहं उष्णाभितप्त आतपपीडितः क्वायार्थी असि पत्तं महावनं प्राप्तः असिपत्तं खड्गवत् पत्तं येषां ते असि पत्राः खड्गपत्रं लज्जास्तेषां महावनं असि पत्रं महावनं गतः सन् असिपत्तैः पतद्भिन्ननन्तशोणेकवारं किन्न पूर्वोद्धिधाकृतः ६० सुगरेहिं सुसंटीहिं सुसलेहिद्यगयासम्भगगतेहिं पत्तं दुक्खमणन्तसो ६१ हे पितरौ अहं सुद्धरै लोहिमयैरुक्तेः च पुनर्मुसंटीभिः प्रसन्न विशेषेलेपेटाभिधानैप्रसन्नैर्वा तथा शूलैः स्त्रिशूलैश्च पुनर्मुसंटीभिः

इदं ६० ॥ उष्णभिततो संपत्तो असिपत्तं महावणं । असिपत्तेहिं पण्डतेहिं किन्नपुब्बो अणंतसो ६१ ॥ सुगरेहिं सुसंटीहिं सुसलेहिं सुसलेहिद्य । गया संभगगतेहिं पत्तं दुक्खं अणंतसो ६२ ॥ सुरेहिं तिकखधारेहिं कुरियाहिं

जलपास्यामि इति चित्तयन् पाणीपोसुं इत्युचिं तवतु गयोचुरधाराभिः जलोर्मिभिः विपादितः कुरौ सरीखीद पाणीरौधारि पाब्बो ६० उष्णाभितप्तः सप्राप्तः तावडे करोने पीडयोपको आब्बो असिपमानं प्रदृश्यैः पत्तैः खड्गसरिखां जेहना पांनके इत्येवन्तखंडे आब्बो खड्गसदृश्यैः पत्रैः पतद्भिः ऊपरि खड्ग सरिखा पांनपडवालागा किन्न पूर्व अनतप्राच्छेदो मेयो अनंतोवार ६१ सुद्धरप्रहारै तथा मुसंटीः प्रसन्नविशेषैः मीनरना प्रहार तथा मुसंटीहथीयार विशेषे तेहना प्रहार तिशूलैः सुप्रलैः तिशूल मृप्रलः गदाभिः भयनगालै गदाइं करोने अगोपांग भागार्क प्राप्तः दुक्खं अहं अनंतप्राः अनतीवारमे दुक्ख

अवसो अहं छविश्रोफालिश्रोगहिश्रो मारिश्रोय अणन्तसो ६४ हे पितरौ पुनरहङ्गलै मत्स्यानांपाशैः मकरजालैर्मत्स्यजालैर्मत्स्य इव विद्यमानोऽभूवं पुन
यद्वीतोर्मकररूपधारिभिः परमाधारिर्कैर्वालात् उपादत्तः पुनरुक्लिश्रो इति छविखितक्षीरितः पुनस्पाटितः काष्ठवद्विदारितः पुनरनन्तश्रोमारितः
गर्हभ इव कुट्टितः ६४ वोदं स एहिंजालेहिं लेपा हिंसं उणोविव गहिश्रोलगोय बद्धोय मारिश्रोय अणन्तसो ६५ हे पितरौ पुनरहं शकुनिरिव पक्षी
विदशकैः पक्षिवन्धन विशेषैर्बलाद् दृहीतः वीतंशोऽस्य पक्षिणां इति हैमः पुनरहं जालेयद्वीहीतः पुनर्लेपाभिभरीषलेपन क्रियाभिर्बलैः श्लिष्टः पुनरहं बद्धोद
वरकादिनाचरणयोवादीनियन्त्रितः पुनर्भारितः प्राणैर्विहीतः कृतः ६५ कुहाडपरसुमार्द हिंवद्वी हिन्त्, मोद्वकुट्टिश्रोफालिश्रोकिन्नो तल्लिश्रोय अणन्तसो ६६

गहिश्रोमारिश्रोयअणन्तसो ६५ ॥ वीदंसएहिंजालेहिंलेपाहिंसउणोविव । गहिश्रोलगोअबद्धोयमारिश्रोयअणन्तसो ६६ ॥
कुहाड परसुमार्दहिं वद्वीहिं दुमोविव । कुट्टिश्रो फालिश्रो किन्नो तल्लिश्रोय अणन्तसो ६७ ॥ चवेड मुट्टिमार्दहिं

फाक्षी यद्वीहीत यद्वपक्षिभिः मारितश्च अनन्तशः मायो अनतीवार ६५ वीदंसकैः शिचानकैः वीदंसकसींचाणो कहीद तथाजालैः पक्षिवधन दुग्धादिश्लेष
द्रव्यैः लेपो लेपद्रव्यैः वटनदूधलाकडीदं लगाडीने पंखीने जालेकेसीं चाणा प्रमुखनीपरे शकुनिद्वयद्वीहीतः वज्रलेपलगाडी पंखी यांनीं परिंमुंने
मायो मारितो अनन्तशः चेपलगाडी बांधो मायो अनन्तीवार ६६ कुठारपरशु आयुधार्थैः कुहाडो फरसी आदिदेई हथियार सूत्रधारिण अहं
दुमेव सूत्रखंडीकृतः सूत्रधारिहं वंखनीं परे कुहाडास्य नान्दोकेयोकुट्टितः द्विधाकृत केदितः कूयोहीधाकीधो के छोलगूरहितः अनन्तवार कृत चामडी
कतारो अनतीवारत्वचा ६७ चपेट मुष्पादिभिः कृत्वा चपेटा भूठी आदि देईने यथा कुमारैः चतियगुलैः अज कगलस्ताद्यते जिमराजानावेटा कालीने

इं पितरौ पुनरहं पुनरहं. पर्यायः काट सकरणयाधन प्रहरणे वार्धिकिमि. काटतहभिरुंम इव कुटिलः स्फाटितः छिन्नय यथा काटयन्तिर्ष
चत्ररैः पर्यायिनि प्रहरते. कुट्यते स्फाट्यते कृत्यते तथाह परमाधार्मिकैर्वारं २ पीडितः ६६ च वेड मुष्टिमारं हि कुमारै हिं अयपिच तादृशो
कुष्टिर्षो मिथ्या भुक्तिभोग मग्नान्तो ६७ हे पितरौ पुनरहं परमाधार्मिकैर्वारं येटाभिर्हस्ततले पुनर्मुष्ट्यादिभिर्बह्वक्षैः आदि शस्त्राक्षताजासुक्ष्मरा
द्वारैर्यार्धितः कुटिल भिन्न भेद प्रापितः कुष्टिर्षः कैः क्रमिय कुमारैः लोहकारैः अय इव लोह इव यथा लोहकारेण लोहः कुट्यते भेद्यते सूक्ष्मे
दन्तैर्भक्षयते ६८ तस्मात्त वल्लोहाहं तस्मात्तयार्धं सोसगायिच पादंभ्यो कलकलन्ताहं आरसन्तो सुमेरव ६८ हे पितरौ पुनरहं परमाधार्मिकै
स्तानि तस्मात्तयोधार्धानि यैः क्रियायिष्यपुक्रानिकर्तोरकानि च अह पायितः कीट्यानि ताम्नादीनि कलकलन्तानि कलकलशब्दं कुर्वन्ति अत्यन्तं
अशुद्धिगानि अत्यन्तं गण्डं कुर्वन्ति कीटयोहं सुमेरव अतिभीषणं शब्दं रसन् विलपन् ६८ तुह पिपादं मंसादं रुण्डादं सोसगायिच खाविर्भोमिसमं

सुमारैर्हं अयंपिच । ताडिभ्यो कुट्टिभ्योभिन्नोचुमिभ्योयथातसो ६८ ॥ तत्तादृ तं वल्लोहादृतजयादृसीसगायिच ।

प्राविभ्या कलकलतादं आरसंतोसुमेरव ६९ ॥ तुह पिपादं मंसादं खडादं सोसगायिच । खाविर्भोमि समसाद

सर्प तया शार्दित. पुटितोभिव्रतिम तादृगो कुट्योभयो चूर्णितव अनंतग चूर्णकोयो अनंतोवार ६८ तस्मानि अतिवर्णोक्तानि ताम्बलोहादि अति
यत्प्रायोभार्हं तस्मै अर्नन्तोऽभ्युक्तानां यद्योरसोसकानि सोसो यानं कारितः कलकलितानि कलकलात् करता पायां आक्रान्तं अह भैरवं आक्रान्तं
करतानं मध्याध्यानयो ६९ तथापि प्रियाणि मासानि तुभ्यते नासप्रियहत् खंडीकृतानि शूलाकृतानि नाना नानानुकरत शूलाकरीखत भव

सा इ अग्निवत्सादृशोऽसौ ६८ हे पितरौ पुन परमाधार्मिकैरिति स्मारयित्वा स्वमांसानि अहं खावितं स्वमांसानि भोजितः कौटुम्भानि भोजितः कौटुम्भानि स्वमांसानि खण्डानि खण्डरूपाणि पुनः कौटुम्भानि सोक्तकानि भरित्री कृतानि स्वमासान्येव भटिली कृत्य शूलाकृत्य च खादितानि पुन कोटुम्भानि अग्निवत्साणि जाज्वल्यमानानि तान्यपि एकवारं न खादितानि किं तु अनेकवारं खादितानि इति किं स्मारयित्वा रेनारक्तवप्राग्भवे मांसानि प्रियाण्यासन् जीवानां हि ह्य मांसानि खण्डानि सोक्तकानि अवस इदानीं त्वं स्वमांसमेव अद्विद्वलुक्ता पूर्वकर्मस्मारयित्वा परमाधार्मिकैः स्वमांसानि खादितस्वमांसैरेव भोजित इत्यर्थः ७० तुहं प्रिया सुरासौहृन्नेरञ्जोयमह्मणिय पाईओमिजलन्तीओ वसाओ क्हिराणिय ७१ हे पितरौ पुनरह परमाधार्मिकैर्वसाः अस्थिरतरसान् च पुनः कधिराणि पायितोस्मि किं कृत्वा इति स्मारयित्वा इत्यध्याहारः इतीति किं रेनारक्तवप्राग्भवे सुराचन्द्रहासाभिधं मद्यसौधुस्तालद्वज्ज दुग्धोद्भवा भेरईपिष्टोद्भवा शाटिलोत्पन्नावरसा पुनर्मधूनि पुष्पोद्भवानि मद्यानि प्रियाण्यासन् इति निर्भलना पर्वकं पायित इत्यर्थः ७१ निच्चओएणत्थेण दुहिएण वहिएणय परमादुहसम्बद्धा वैयाणवेइयामए ७१ हे पितरौ मया परमा उत्कृष्टावक्तुमशक्या

अग्निवत्सादृशोऽसौ ७० ॥ तुहंप्रिया सुरासौहृन्नेरञ्जोयमह्मणिय । पाईओमिजलन्तीओ वसाओ क्हिराणिय ७१ ॥

यितोस्मि स्वमांसानि इमकहीइने माहुरोज मांसं मुभक्ते तीहीनेखवाडो अग्निवत्साणिनि कृत्वा अनेकशः अग्निवत्साणि करीने अनेकवार ७० तव प्रिया सुरासौध तुभक्ते सुरासौध वालहाहता भेरकाः मद्यभेदाः मधुश्च मद्यभेदवर्गानां मदिप्रपमुख पीयितोस्मि ज्वलितानि वर्षा कृतानि पायतुवलठलतुं वसा कधिराणि वा तुभक्ते मद्यवालही हतुं इमकहीने लोहीं मुजेपाइ ७१ नित्यं भीतेन तस्मिन् सदा वीहतु तस्मात्को दुक्खितेन दुखीओयको व्याधि तेन

वेद्यया ७५ हे पितः मया वेदना सर्वं भवेत्, स्वावरतसमवेष्टु अमातावेदिता सीतोष्णचूत्थिपासादिका अनुभूता हे पितः निमेषां तरमात्रं अपि यत् सातावेदनासुखानुभवनं नास्ति तदादीक्षायां किं दुःखं कथं अहं भवन्निः सुखोचित इत्युक्तं मया तु सर्वत्र भवे दुःख एव अनुभूतं ७५ तं विं तन्मापि यरोक्तं ये पुत्तपव्वया नवरं पुणसामये दुक्ख निप्पडि कम्माणा ७६ अथ पितरौ कथा पुत्रं ब्रूतः हे पुत्र क्वन्दसी स्वकीयेच्छया प्रव्रजदीक्षां गृह्याण कस्त्वा निषेधयति नवरं शब्देन अय विप्रेषोस्ति पुन आमण्ये चारिते एतत् दुक्खं वर्त्तते यन्निप्रतिकर्मतास्ति रोगोत्पत्तौ प्रतीकारो न विधेयः निर्गताप्रतिकर्मतानिः प्रतिकर्मताचिकित्सानकर्त्तव्या न चिन्तनीयापि सावयवैद्यकं नकारयितव्यं ७६ सोविन्तन्मापि यरं एव भेयं जहाफुडं पडि

शुणिथाणएसु दुक्खवेद्यया ७४॥ सव्वभवेसु अस्मायावेद्यया वेद्दयामए । नमिसंतरमिसत्तंपि जंसाया नत्थिवेद्यया ७५॥
तंविन्तन्मापियरोक्कंदेणं पुत्तपव्वया । नवरं पुणसामन्ने दुक्खं निप्पडिक्कम्माया ७६ ॥ सोविन्तन्मापियरो एवभेयं जहा

दृश्यतेवेदनाः हे तात वेदनादीसेहेइत अनंतशुणिताः सतिएहहंती अनंतशुणी नरकेषु दुःखवेदनाः नरकनिविष्टे दुक्खनीवेदनाके ७४ सर्वभवेसु अथाता सर्वभवनिविष्टे अथाता दुक्खरूपा वेदना मयाभि वेईमेषोब्बेपं यावत्सेषोब्बेपताइं माताइखं नास्स साता इखन्ही हेरनाइरनाके अनु भावे करीने ७५ तं क्खमापुत्तं प्रतिब्रूत मातापितरौहवे मातापिता क्खमापुत्तने कहेक्खे क्खदेन स्वाभिप्रायेण हे पुत्र दीक्षां गृह्याण हे पुत्र आपणीइक्खाइ दीक्षालिओ केवलं पुनः चारितेषु दुःख हेवेटादिक्षाभाहिं चिकित्साकारावणीनही एवातदीहिलोके निःप्रतिकर्मताचिकित्साकरणास्ति हेपुत्र धारे दुःख उपजसेजदेक्खसहायकरसे ७६ कुमारं ब्रूते मातापितरौ कुमारमातापीतानेकहेक्खे एवं एतत् यथास्सुटं सखं एवाततुम्हे कहोतेसांची चिकित्सां क करि

यत्तु च । एतद् अस्ति विषयविज्ञानं ७७) ततोऽनन्तर मातापितरौ प्रति सन्तानपुत्रः कुमारो भूते हे पितरौ एतत् भवद्वां उक्तं एवं यथा स्फुटं प्रकृतय
नन्दन्तु स यस्मिन्त्यर्थः हे पितरौ अरह्ये नृगाणां पक्षिणाञ्च कः प्रति कर्मणां कुरुते यदा हि नृगाव्याधि पीडितावने भवन्ति पक्षिणो वा वर्तेरोगपीडिता
नर्हन्ति तदा को वेद्यः आगत्य रोगचिकित्सा कुरुते न कोपि कुरुते इत्यर्थः ७७ (एगभूयो अरण्ये वाजशार्ङ्गचरन्मिश्रो एवं धम्मं चरिस्मानि सञ्चमेण तत्र
तत्र ७८) हे पितरौ यथा नृगो अरण्ये भ्रष्टव्यां वा रतित पद पूर्णे एकाकीभूतः एकाकीसन् चरति स्वेच्छया भ्रमति एव अनेन प्रकारेण नृगस्य दृष्ट्वा
नेन च नृगवर्धनं प्राप्तयश्चिधेन तपभा दादयश्चिधेन धर्मं शीवोतिरागं क्त्वा चरिस्मानि अद्वीकिरिस्मानि ७८ (जयामि यस्य ध्यायद्वा महारण्यं मिजायद्
धम्मं नृगं एगभूयस्मि कोणभाविचिगिच्छ ७८) यदा महारह्ये महारह्यं नृगस्य भ्रान्तकोरोगोजायते तदातं नृगं हन्तमूलं सन्तिष्टं तं को वेद्यश्चिकि
कुर्य । परिक्वाम कोकुगर्हं अरन्ते मियपक्विणं ७७ ॥ एगभूयो अरण्ये वा जहाओ चरईमिगो । एवंधम्मं चरिस्मानि
नजंसेण तवेणय ७८ ॥ जयामिगस्म आयंकोमहारनं मिजायद्वा । अक्खंतं नक्खमूलंमिकोणंताहि तिगिच्छद्वा ७८ ॥

यस्मिन् विषयक्या काय करणे अरह्ये नृगपक्षिणां जजादि मां हि नृगलापंखो यान्ति चिकित्सा ७७ एकभूतः एकत्वं प्राप्ताः अरह्ये एकलो होइ अर
नर्हन्ति यदा अरह्ये यथा अरति नृगः पक्षे नृगरह्योहोइ रोगवक्त्रो मूकाइ पक्षे चरपाणी पीइ एवं धम्मं चरिस्मानि इमहं धम्मं करोमी सयमेन तपसा
नृगस्यभान्ति नृगवर्धनं ७८ यदा नृगस्य भ्रान्तकरोनः आयाति जिम नृगलाने रोगभावे महारह्ये उत्पद्यते महा भ्रष्टव्येने विव्हे रोग उपजे नृगं
तिष्टं तं नृगस्य नृगं पक्षे अरह्ये पात्रे आइ उभारह्ये वेसे कः तंतदा चिकित्सति तीहां नृगलानेकोण चिकित्सा करे ७८ तत्रकः नृगस्यः ओपधं ददाति कोण

सूत्र

भाषा

क्षते परिचर्यां कुरुते सेवां कुरुतेण इति वाक्यालकारे ७८ (कोवासे ओसहन्दे इ कोवासे भूच्छईसुहं कोवासे भक्तपाणस्व आहारितापणामए ८०)
 हे पितरौ तस्य रोगग्रस्तस्य मृगस्य क औषधन्ददाति वा अथवा तस्य मृगस्य कक्षागल्य सुखं पुच्छति भो मृगतव समाधिर्वर्त्तते इति कः पुच्छति वाऽथवा
 तस्य मृगस्य भक्तपातं आहारपानीयं आहृत्य आनायददाति ८० (जयायसेसुही होइ तथा गच्छइगीयरं भक्तपाणस्व अष्टाए वक्षराणि सराणिय ८१)
 हे पितरौ यदा च समृगः सुखी भवति स्वभावेनरोगमुक्तो भवति तदा गोचरं गच्छति भक्ष्य स्थाने ब्रजति तत्र च भक्तपानस्यार्थं वक्षराणि हरित
 स्थलानि च पुन सरांसि जलस्थानानिबिलोकयतीत्यथाहारः ८१ (खाइता पाणिय पाडं वक्षरेहिं सरहिं वा मिगचारियं चरित्ताणं गच्छईमि
 गचारिय ८२) हे पितरौ सनोरोनो मृगो मृग चर्यया मृग भोजन पानविधिना चरित्वा वक्षरेभ्योहरित प्रदेशेभ्यः खादित्थलानि जभक्ष्यं भुक्त्वा तथा सरिभ्य

कोवासे ओसहन्देइकोवासेपुच्छइ सुहं । कोसेभत्तं चपाणंवाआहारितु प्रणामए ८० ॥ जयायसे सुहीहोइ तथागच्छइ
 गोयरं । भक्तपाणस्व अष्टाए वक्षराणि सराणिय ८१ ॥ खाइतापाणियंपाडं वक्षरेहिं सरहिंवा । मिगचारियं चारि

तोहां मृगलानि औषधदीइ कः मृगस्य पुच्छति सुखं कोणते मृगलानि साता पूछे क वातस्य मृगस्य भक्तपानवाकोणते मृगलानि खावाने भातपाणी
 दीइ आहृत्य आनीय प्रणामयेत् अर्पयेत् कोणते मृगलानि दणपाणीं आणीदेइ के ८० यदा च स मृग सुखी भवति जीवारे मृगबीरोगजाइ सुखीहोइ
 तदा गच्छति गोचरणं भ्रमणं तिचारिते मृगजाइ चरवा भणी भक्तपानस्य अर्थाय भातपाणोने अर्थे वक्षराणि चारिभुवः नीलां दणां खाइं सरोवर
 पाणीपीवे ८१ भक्षयित्वा पानीयं पीत्वा दणाखाई पाणीपीने वक्षरैः सरोजलेवाबलि खाई पांणीपीने अथ मृगचर्यासेभ्यः मृगचर्या चरीने गच्छति

ग्राह्यान् पानाद पाना भूयां नृगधर्मा गन्धति इतस्तत् इत् प्रवनामिका गतिं प्राप्नोतीत्यर्थः ८२ (एव समुत्तिष्ठो भिक्षुः गवमेव अर्पणमा
नित्यं चरितुं धीर्याप्य इह पद्मनद्विष ८३) एव अनुना प्रकांरत् नृगवत् समुत्तिष्ठः सयमप्रियानुष्ठान प्रति उद्यतो भिक्षुर्नृगधर्मा चरित्वानीधत्वा
उत्तिष्ठति प्रति प्रवर्तते प्रवर्तति तथा विधत्तोगोत्पत्तौ अपि चिकित्सायाभि मुखो न भवति पुनः कीदृशः साधु एवं एव नृनीव प्रकारेणैव नृगवत्
धर्मः न धर्मः स्यान्निश्चितः अनित्यतत्त्वान विद्यारो यथा नृगोवनखपु नर्वाते २ स्वाने विहरति तथा नाना स्थान विहारीत्यर्थः तदाहं भूग धर्म्या
आनन्दस्य धर्माय नान पानादिभिरेषण तया इतस्ततो अन्तेन भक्त पानं दृष्टोत्वा संयमात्मान धत्वा पद्यात् उत्तरी दिशं मुक्तिं तथा दिशं प्रतिप्रकमि
धर्माय सर्वं चरित्वा न विद्यानीति भावः ८३ (जहामि ए एगप्रणोगचारी अर्पणवासे धुवगोयरेय एव मुष्णीगोयस्त्रिष्विहोनीहीलएनीविचक्षिंस एका ८४)

भानां नष्टुर्ध्वं निगचारियं ८२ ॥ एव समुत्तिष्ठो भिक्षु एवमेव अर्पणगो । मिगचारियं चरित्वा गण्डहृपकमर्द्धदिसं ८३ ॥

अर्पणगो एगप्रणोगचारी अर्पणवासे धुवगोयरेय । एवं मुष्णीगोयस्त्रिष्विहोनीहीलए नोविचक्षिंस एका ८४ ॥

नृगवत् धर्मं नर्वाचरितुं धीरं ८२ एव नृगवत् समुत्तिष्ठो भिक्षुः इमं नृगनी परिं साधु एवमेव नृगवत् एकलायको सुख दुःखसहत् धर्मो अनित्य
धर्मः नृगधर्मा धर्मः न अनित्यतथाक नृगचारी चरेते कोदाह स्थिति वास नही जाहृदिस मुक्तिं गच्छति उर्ध्वदिशे इमधको इमकारत् मुक्तिं जाहृ ८२ यथा
भूमे धर्मो धर्मः स्यान्निश्चितः अनित्यतत्त्वान विद्यारो यथा नृगोवनखपु नर्वाते २ स्वाने विहरति तथा नाना स्थान विहारीत्यर्थः तदाहं भूग धर्म्या
आनन्दस्य धर्माय नान पानादिभिरेषण तया इतस्ततो अन्तेन भक्त पानं दृष्टोत्वा संयमात्मान धत्वा पद्यात् उत्तरी दिशं मुक्तिं तथा दिशं प्रतिप्रकमि
धर्माय सर्वं चरित्वा न विद्यानीति भावः ८३ (जहामि ए एगप्रणोगचारी अर्पणवासे धुवगोयरेय एव मुष्णीगोयस्त्रिष्विहोनीहीलएनीविचक्षिंस एका ८४)

यथाभूतः एकोऽसहायी सन् अनेकचारी भवति अनेकत्र भक्त पानाचरणशीलो नानाविधभक्तपानग्रहणतत्परः स्यात् पुनर्यथा भूगोऽनेकवासः स्यात् पुनर्यथा भूगोध्रुवगोचरो भवेत् ध्रुवः सदा गोचरो यस्य स ध्रुवगोचरः निश्चयेन भ्रमणादेव लब्धाहारः स्यात् एवं अनुना प्रकारेण भूगो दृष्टान्तेन युनिः साधुगोचर्याभिजाटनं प्रविष्टः सन् नोहीलयेत् अनिष्टनीरसं लब्धा इदं कुलितं विरस इत्यादि वाक्यैर्नानन्दयेत् तथा अपि निश्चयेन पुनर्नोषिं सयेत् आहारेपानीयेवा अलब्धे सति कमपि गृहस्थ ग्रामं नगरं आत्मानं वाननिदेत् ८४ (भिगचारियं चरिस्वामि एवं पुत्तो जहासुहं अभ्यापि क्विं अणु व्वाओ जहाति उवहिंतओ ८५) यदा भूगा पुत्रेण पितरौ प्रति इत्युक्तां हे पितरौ अहं भूगचर्यां चरिष्यामि यथा भवदग्रे भूगचर्यां लक्षातां अङ्गीकरिष्यामि साधुमार्गं गृहीष्यामि यदा भूगामृतेण एवं उक्तं तदा मातापितरौ ब्रूतः हे पुत्रयद्वयं तदा यथा सुखं यथा तव सुखं स्यात् यथा भवति अभि रचितं सुखं इति यथा सुखं तथा कर्तव्यं अस्माकं आज्ञास्ति ततो मातापितृभ्यां अनुज्ञातो भूगा पुत्रः कुमारः उपधिं परिगृहं सचित्ताचित्त रूपं परित्यजति ८५ (भिगचारियं चरिस्वामि सव्वदुखविमोक्खणिं तुभेहिं समणुवाओ गच्छुत्तजहासुहं ८६) सर्वपरिग्रहन्त्यक्ता पुनर्भूगा पुत्रो वदति हे पितरौ अहं भवद्भ्यां अनुज्ञातः सन् भूगचर्यां अङ्गीकरिष्यामि कौटुम्भीं भूगचर्यां सर्वदुःख विमोक्षणीं सर्वं विपत्ति विमोचितां तदा भूगा पुत्रं प्रतिपितरौ वदतः हे पुत्र यथा सुखं गच्छदीक्षां गृहाण ८६ (एवंसी अस्मापियरो अणुमाणिताणवहुविहं भमत्तं छिन्दएताहे महानातोव्व

भिगचारियं चरिस्वामि एवंपुत्ता जहासुहं । अस्मापिर्द्वहिं अणुन्नाओ जहाइ उवहिंतओ ८५ ॥ भिगचारियं चरि

भूगचर्याइ चरोसिविचरोस मातापितरौ जल्पितः हे पुत्र यथासुखं तथाकुरु मातापीता बोध्या पुत्र जीम सुखहेवे तीमकरो मातृपितृभ्यां अनुज्ञात मातापिताइ आज्ञादीधायिकां त्यजति उपधिं परिग्रहं परिग्रहकोडे ८५ तत अनंतरं भूगचर्यां चरिष्यामि तिवारपक्खी भूगचारी चरोसी सर्वदुःख

५५३ ८० । एष समुत्ता प्रकरणेन अनुगापुत्र मातापितरनुभां लात्वा ताहि इति तदा तस्मिन् काले बहुविधं समत्वं क्षिन्वति इदं धनं नम इदं
५५४ तम इदं इदं नम इति बहुलवर्तित्वार्थः कः किमिव महानागो महासर्पः कंसुकं द्रव्यं यथा महासर्पो निर्भोक्स्त्वर्जति तथा मृगापुत्रः
५५५ नम एवमेव तस्मिन्मासः ८० (इदो वित्तं च मित्तिय पुत्तदारं चनायधो रणुयस्वपडेलगनिवणित्ताणनिगमो ८८) मृगापुत्रः एतत्सर्वं निहूयत्यक्रा
५५६ निर्गतं भुजाराणं यदुपनिःसृतं किं कित्तमिति ताह ऋद्धिर्हयस्य धनधान्यादिः च पुनर्निष्ठाणि सहजसहवर्धितं सहपांशुं क्रीडितानि सुहृदः पुनः
५५७ पुनरिति स्वप्नमापुनर्दाता विधायः पुनर्भातयः स्वजनाः चक्षिणाः एतत्सर्वं परित्यज्य प्रव्रजितः किमिव पटेलम् रणुमिव नूतनवस्त्रेभ्यः रजद्रव्यं यथा
५५८ रणुपुत्रोऽननुभवेयं कृतं रजोनिहूनीति तथा मृगा पुत्रोपीत्यर्थः ८८ (पञ्चमहव्ययजुत्तो पञ्चसमिधोति शुक्लशुक्लोय सभिन्नरवाहरिण तयो कम्भं

यागिममव्यदुपस्य विमोक्त्वाणं तुभ्ये हिमयुज्जाओ गच्छपुत्त जहासुहं ८६॥ एवंतो अन्मापियरो अणुमाणिताण बहुविहं
समत्तं भिन्दइताहि महानागोव्वकंचुयं ८७ ॥ इदोवित्तंचमित्तेय पुत्तदारंचनायधो । रणुयंवपडेलगं निहूणिताण

विमोक्त्वाणं समुद्रगायां मृकप्रयमार्णां शुभाभ्यां मनुज्जातं तुभ्यरो आशालेहने मातापितरो जल्यतो गच्छ पुत्र यथा सुखं जा पुत्र जीम सुखहीर
५५९ ८६ एष मृगापुत्रः मातापितरो न मृगापुत्र मातापिताहं अनुजातः बहुविधं आशालेधायकां घणा प्रकारे समत्वं क्षिन्वति तदा समता
५६० क्रोडितोऽपि यथा महानागस्य कंसुकं त्यजति सांप जिम कंचली क्रोडितोऽपि ८७ ऋद्धिं वित्तं धनं मित्राणि ऋद्धिवित्तधनमित्तं पुत्रः दाराणि
५६१ पुनः पुनराप्येतां यथा आतापोऽपि यथा रजमिव पटेलो नतं जीम यस्मिन् विप्रे रजलागी हुवे आटकी दूरिकीजे निहूय प्रव्रज्यां यदहीतवान् तिम

निर्दिष्टं यो नृपः । नृपः भूमा भूमा । कीदृशो जातः पञ्चमश्च व्रतयुक्तो जातः पुनः पञ्चसमिति सहितः ईर्याभाप्यपणादाननिक्षेपणीक्षार प्रश्रवणरुलजक्ष सङ्घाण
परिहृयन्निष्कान्तिनिक्षिप्तः पुनर्निक्षिप्तः गुणि सङ्घितः पुनः साध्यन्तर वाप्यतपकर्मणि उद्यतः प्रायश्चित्तं विष्णुश्चो वेदा वच्चं तद्वैवसि
नक्षत्रो भूमा । उद्यन्तो विषय अभिन्नतरतोत्तर्जोत्तर १ अथमणभूणोदरिया चित्तोसहेवणं रसञ्चाभ्यो कायकिलेसोसंलीणयाय वज्जोतवोहोइ २ वादप्र
निक्षिप्तः कर्मणि सावधानो जातः नृपः (निमग्नो निरुत्कारो निष्कङ्को चतनारयो सद्योय सव्वभूएस तसेसुधा वरसुय ६०) पुनः कीदृशो भूमा पुनः
निर्दिष्टः भूमा पात्यादिपु सप्तत्वभावरहितः पुन कीदृशो निरुहकारः अहकाररहितः पुन कीदृशो निष्कङ्को वाप्याभ्यन्तर संयोगरहितः पुनः कीदृशस्य
सप्तारय गारवजय रहितः ऋद्धिगारय रसगारवसा तागारव इत्यादि गर्वदयरहित पुनः कीदृश सर्वभूतेषु समः रागद्वेष परिहारात् समस्त प्राणिपुत्र

निरुत्कारो निरुत्तर्जो चतनारयो । सद्योय सव्वभूएसु तसेसु धावरसुय ६० । लाभालाभे सुहेदुक्खे जीविण मरणेतहा
निरुत्तर्जो नृपः । पञ्चमहच्चयजुत्तो पञ्चमसिद्धो तिगुत्तिगुत्तोय । सधितं तर वाहिरएतवोक्कमं मि उज्जुत्तो नृपः । निमग्नो

नृपाधुदे राज्यमरुति ह्योहोर्न दीजालोधी नृपः भूमापुत्रो पञ्चमहाव्रत सहित पञ्चसमिति समित चिगुप्त गुप्त पांचि
रत्नोर्न सन्नोर्न निरुत्तर्जो गुप्ते गुप्ते अभ्यन्तरं प्रायश्चित्ता दी अभितरए प्रायश्चित्त लीजे तपः कर्मणि उद्यमपरो जातः अभ्यन्तर तप वाद्य तप
नृपः विषे रत्नमरुत्तो नृपः स भूमापुत्रः समतारहितः नीरुहकार रहीत गृहस्थ सग रहतः लक्षः गारव गृहस्थने संगे रहित गौरवकोट्योपे रिधी
गौरवस्थगारव सातागारव सन्नो जातः सर्वभूतेषु सर्वजीवने विषे समताभाव इत्यर्थो तसेषु धावरसुयचञ्चसजीवने विषे ६० लाभालाभे

तु नानादयः, यः सप्तम्यन्वये २, नद्वय ८० (लभान्त्विति) इत्थं ज्ञेयमर्थे तद्वास्तव्यमिति न्यायसमासः तद्वास्तव्यमात्रम् ८१) तथा पुनर्मुक्तपुत्रः
 नानां स्थावरास्मानां च नक्त पात्रादीनां प्राप्तिं तथा अन्तर्गते अप्रामां तथा सुखितया दुःखे तथा पुनर्जीविते मरणे समः समानवृत्तिः तथा पुनर्निन्द्यास्तथा
 प्रत्यक्षानुभूतिषु तदा नानां आदरं अन्तर्गते अन्तर्गतं मानस्य अप्रामां च मानापमानां तयोर्मानीपमानयोः समः सदृशः केनापि आदरे पट्टतो सति
 नानां प्रपन्नो न भवति नानां अप्रामां प्रपत्ते सति मनसिद्धिर्न भवति ८२ (गार्वेयकसायस दृष्टसम्यग्भूयनियतोहाससोपाधौ अनियायो
 ८३ १ ८४ पुनः सन्तुगा पुनः कोट्यो जात गार वेयोनित्तः पुनः कापयेभ्यः क्रोधादिभ्यो नित्तः च पुनः दृष्टयस्य भवेभ्यो नित्तः दृष्टवय
 सन्तुगास्तथापानां सम्यग्भाषादौ दृष्टं दृष्टं तन्मात्रित्तः पुनः शस्त्रवयात् नित्तः मायाशब्दं निदानशब्दं मिथ्यादर्शनशब्दं एतत् शब्दवय ततो
 निदानात् तया पुनः सम्यग्भूयोनित्तः नानां इह लोक भवं १ परलोक भव २ आदान भव ३ श्रकसाह्वय ४ मरणभवं ५ अययोभय ६
 शान्तिरित्यादि ७ यः पण समभयानि भव सर्वत्र प्राकृतवत् पञ्चम्या सममी पुनः कोट्यो मृगापुनः शास्त्र शोकाभ्या नित्तः पुनः कोट्यः अनिदानो

सर्वानिन्द्रा प्रसन्नास्तु तद्वास्तव्यावसायश्च ८१ । गार्वेयुः कसायसु दंडसम्यग्भूय । नियतो हाससोपाधौ अनियायो

दुर्भेदं नानाभेदं अन्तर्गते विषये सुखदुःखनिधये जीवितमरणे तथा जिवितव्यनिधये मरणनिधये तिम जारहे समो जातः निदा प्रयसाया सरियो निदा
 प्रसन्नानि विषये तदा मानापमानयोः मान प्रते अप्रमान तेहने विषये सरिया प्रणामहे ८१ स मुनिः गारव त्रयः चतुः कपायाः तीन गारव चार कपाय
 त्रयः दृष्टा, दृष्ट, शान्तिः समभयानि विषये दंड विषये साजसात भव ते रहितहे नित्तः शास्त्र शोकात् शासो शोकादुद्वेगको रहितहे अनिदानो वधन
 विषयो चाप, निदानं नित्तं वधनरहितं वृथो ८२ अनोभितः इहलोकाधौ इहलोकाधी परलोकाधी परलोकाधी पणि

निदानरहितः पुनः कथम्भूतः अवन्तन- रागद्वेष बन्धनरहितः ८१ (अणिस्मिन्नो इह लोए परलोए अणिस्मिन्नो वासीचन्दणकपोय असणेअणसणे तहा ८३) पुनः कीदृशः अनाश्रित निश्चारहितः कस्यापि साहाय्यं नवाञ्छति तथा पुनरिह लोके राज्यादि भोगे तथा परलोके देवलोकादि सुखे अनाश्रित निश्चान्नवाञ्छते पुन समृगा पुत्रीवासी चन्दनकल्य यदा कश्चित् वास्यापशुं नाशरीरं क्षिन्ति कश्चिच्चन्दनेन शरीरं अर्चयति तदा तयोऽप्यपरि सभानकल्यः सदृशाचार तथा पुनः अशने आहारकरणे तथा अनशने आहार अकरणे सदृशः ८३ (अप्प सल्लोहिं दारोहिं सव्वन्नोपिहिदयासवे अज्झप्प ज्जाणजोगोहिं पसत्थदमसासणे ८४) पुनर्मुग्गा पुत्तोऽप्यस्तिभ्यो द्वारेभ्यः कर्मापार्जतो पायेभ्योहिंसादिभ्यो निवृत्त इति शेषः पुनः कीदृशो अप्रशस्त द्वारेभ्योनिवर्तनादेव सर्वतः पिहितान्भवः पिहितानिरुद्धा आश्रवा- पापगमनद्वाराणि येन स पिहितान्भवः पुन कीदृशः अध्यात्मध्यानयोगैः प्रशस्तदम

अवंपयो ८२ । अणिस्मिन्नो इह लोए परलोए अणिस्मिन्नो । वासीचंदण कपोय असणे अणसणे तहा ८३ । अप्पस ल्लोहिं दारोहिं सव्वन्नो पिहिदयासवो । अज्झप्पज्जाणजोगोहिं पसत्थ दमसासणे ८४ । एवं नाणेण चरणेण दंसणेण

वांछानयो वासीचन्दनौ वसोलककेदने चंदनलेपो सदृशः कोद वसोलासुं क्केदे अथवा कोदं चंदनसुं विलेपन करेतेवे सरिषा अशने भोजने^{११} अनशने उपवासे तथा सदृशः जिमेतोसरिषु उपवासकरतुं सरिषू ८३ अप्रशस्तेः हिंसादिभिर्द्वारैः अप्रशस्तेजभाठां, द्वारतेणे करीरहितकं सर्वत पिहितान्भवः निरुद्धाकर्मानमः सर्वआश्रवद्व्यांके अध्यात्मध्यानयोगेन अध्यात्ममनठाभिराखवुं शुभध्यानराखवुं प्रशस्तदमयुक्तः सर्वज्ञ जिनशासने निश्चलप्रशस्त भलो उपग्रमच्चमातिकरीने सहित जिनशासनने विषे निश्चलके ८४ एवं अनेन प्रकारेण ज्ञाने चारिते दर्शनेन तपसा च इष्टिजप्रकारे ज्ञानने विषे

मासम अधिदागमि ध्यानवाशा. अध्यात्मध्यानयोगनास्तः अध्यात्मध्यानयोगमनसि शुभध्यापारं. प्रत्यक्षेदमशासने चत्थ स प्रत्यक्षेदमशासनः दस
 उपसम. मासमं सत्यं सिस्रालः यथा शुभ ध्यानयोगे. उपसम चतुर्जानि शुभं वर्त्तेते इत्यर्थः ८४ (एव नागेषु चरणीषु द सप्यतयेषु भावणादिय सुपा
 धिमतम नादिन, अध्याय ८५) (वधुवाधियनावाणि सामकमणुपालिया मासिएण उभतेणं सिद्धिपत्तो अणुत्तर ८५) हुत्तं उभाभा नायारना वदति
 म धुत्तं मापुत्तं निनिमासि केन भल्लेन सिद्धिं प्राप्तिं भोजगतः मासेभवं मासिकेन भल्लेन मासेपनासेनेत्यर्थः कथं भूतांसिद्धिं अनुत्तरां प्रधाना
 मन्तनात्तं उन्नुट् स्थानमिचयं जगज्जरा नुत्तु उपद्रवेभ्यो रहितत्वात् किं कृत्वा एव अमुनाप्रकारेण ज्ञानेन सतिश्रुतादिकेन पुनश्चरतेन यथा
 स्थानं पुनर्दयेनेन शुभसम्यक् शुभद्वारापेण पुनस्तपसा दादगविनेन च पुनर्भावनाभिर्महात्रत सवधिनीभिः पचविद्यतिसंख्याभिर्भावनाभिः अथवा
 ध्यानवादिभिर्मात्रप्रकाराभिः प्राप्तान सत्यकप्रकारेण भावयित्वा निर्गलं कृत्वा कवं भूताभिर्भावनाभिः शुभाभिर्निदानादिदोषमलरहिततासि. पुन किं
 कथा भर्त्ति वर्त्ति याना यति धर्मं अमुपाच्य आराज्य ८५ (एव करेति सशुद्धा पडिया पवियववणा विणयद ति भोगेसु क्रियापत्ते उहामिसी ८६)
 यथा. सत्यप्राततथाः पृथक्. पडित्ता हे योपादेय बुद्धिशुद्धाः अतएव प्रकर्षेण विचक्षणा. अवसरज्ञाः एव कुर्वन्ति भोगेभ्यो विशेषण नियत्तने करव
 सत्तं न राधा मृगापथ्येनिरय यथा मृगापुचयिं भोगेभ्यो विविहत्त तथान्यैरपि चतुरभोगेभ्यो विनिवर्त्तितव्यसितिभावः अत्र निशेतिनकारः प्राकृतत्वा
 त्मेयत्वे । भावणादिय सुदादिं सस्य भावितु अध्याय ८५ ॥ बहुधाणि उवासाणि सासन्नमणुपालिया । मासिएण उभ

मासमं धियं दशानं धियं तपत्तेयत्वे भावनाभिर्निर्भलाभिः शुद्ध भावनाभावने सत्यगभावयति आत्मानं सत्यगप्रकारे आपणा आत्मानं भाधानं ८५
 मा नगापु व र्त्तिन वम वि ते मृगापुत्र ध्यावरसतार चारित्रं अनुपाच्य चारित्र अनुक्रमे पालोने मासिकेन भल्लेन एकमाससुं अथसगकारीने सिद्धिं

दलाच्चणिक ८६ (मह्यभावस्तु महाजसस्तु मिथाएपुत्तस्तु तिस्रस्रभासियं तवपहाणचरियच उत्तमं गद्वपहाणसु तिलीयदिस्सुय ८७) (विथाणिथा दुक्ख विवट्ठण धणं ममत्तवन्धसु महाभया वह सुहा वह धम्मा धुर आणत्तरं धारेहनिष्वाण गुणावहं तिर्विम ८८) पुनर्गाथा युग्मेन संबंधः भोभव्याः अनुत्तरां सर्वोक्तृष्टा धर्मधुरं धर्मस्थस्य भार धारयध्वं कायं भूता धर्मधुर सुखावहा सुखप्राप्ति हेतु भूतां पुनः कीदृशं धर्मधुरं निर्वाण गुणावहां निर्वाणस्य गुणाः निर्वाणगुणाः मोक्षगुणा अनन्तज्ञान अनन्तदर्शन अनन्तसुख अनन्त आधुरनन्तवीर्यं कृपास्तेषां अवहार पूरकानिर्वाण गुणा वहातां निर्वाण गुणावहां किं काला धर्मधुरन्यारयध्वं धनं दुःखं विवर्द्धनं विज्ञाय च पुनर्भमत्वं बन्ध इव संसारस्य बन्धनं विज्ञाय कीदृशं धनं मम त्वं च महाभयावहं महाभयदायकं चौरानि नृपादिभ्यः कष्टप्रद पुनः किं काला च पुनर्मृगायाराज्याः सुखस्य मृगासुखस्य उत्तमं प्रधानं चरितं चरितं चारित्रं वृत्तान्त

तेषां सिद्धिपत्तो अणुत्तरं ८६ ॥ एवंकरेति स बुद्धा पंडित्यापविद्यक्वणा । विषयद्वतिभोगे मुमियापुत्ते जहासि सी ८७ ॥
महापभावस्तु महाजसस्तु मिथाएपुत्तस्तु तिस्रस्रभासियं । तवपहाणं चरियं च उत्तमं गद्वपहाणं च तिलीयविस्सुयं ८८ ॥

प्राप्तः अणुत्तरां सर्वोत्तमा सिद्धिं गतिमुक्ते पुहुता ८६ एव कुर्वंति ज्ञाततत्वाः तत्त्वनाजाणपडितइ मकरे पंडिताः प्रविचक्षणा पंडित चिचक्षणा इह ते विनिवर्त्तं ते भोगिभ्यः निवर्त्तं भोग्यकी संसारभोग्यकी निवर्त्त्यो मृगापुत्तो यथा ऋषिः जिम मृगासुख ऋषिभोग्यकी निवर्त्त्योति मनिवर्त्तवुं ८७ महाप्रभावस्य महाप्रभावके जेहनी महायथ सः महायथके जेहनी मृगासुखस्य निश्चयभाषितं मृगापुत्तनुं भाषुं सांभलीने तप प्रधानं तप उत्तमचरित करोने पुन उत्तमं प्रधान तप करीने गतिप्रधानं मुक्तिप्रधान उत्तममुक्ति गति तिलीकोविख्यातं मुक्तिरहेवीके तिलीकनेविषे प्रसिद्धके ८८ विशेषेण

सूत

भाषा

पूर्वस्मिन् अथ्यने साधूनां निःप्रति कर्मता उक्ता रोगादौ उत्पन्नेषति चिकित्सान कर्तव्या न कारयितव्या नानु मन्तव्या इत्युक्तं अथ विशति अभ्ययने
सामि प्रति कर्मता महा निग्रम्यस्य हिता अतोऽनाथत्वपरिभावनया इत्युच्यते (सिंहाणं नमो किंचा सज्जयाणं च भावञ्चो अथ धम्म गंदं तच्चं अणु सद्धिं
सुण्हि मे १) भो शिष्याः मे मम अनुशिष्टिं शिष्यां यूयं अणुत किं क्वाप्सिद्वान् पञ्चदश प्रकारान् नमस्कुल्य च पुनर्भाविती भक्तिता संयतान् साधून्
आचार्योपाध्यादि सर्वसाधून् नमस्कृत्य कीदृशोऽनुशिष्टं अर्थ धर्मगतं अर्थते प्राप्यते धर्माकर्षिं पुरुषैरिति अर्थः स चासौ धर्मस्य अर्थधर्मस्त्वस्य गति
ज्ञानं यस्यांसा अर्थधर्मगतित्वां इत्यवत् यो दु प्राप्यो धर्मस्त्वस्य धर्मस्य प्राप्तिकारिकां यया मम शिष्या दुर्लभ धर्मस्य प्राप्तिं स्वादिति भावः पुनः
कीदृशोऽनुशिष्टिं तस्यां सत्यां अथ वा तत्वं तत् रूपं वा १ (पशुयस्यणोराया सेणिओमगहाहिबो विहारजत्तं निज्जाओ मंडिदुक्खि सिवे इए २)
श्रेणिकोनाम राजा एकदामसिद्धत कुञ्जिनाभि चैले उद्याने विहारयात्रया उद्यान क्रीडयानिर्यातं नगरात् क्रीडार्थमसिद्धत कुञ्जिवने गत इत्यर्थः कीदृशः
श्रेणिकोराजामगधाधिपः मगधानां देशानां अधिपोमगधाधिपः पुनः कीदृशः प्रभूतरत्न प्रचुरप्रधानगजाद्वयसि प्रसुहपदार्थधारो २ (नाणादुमलया

हमे १ ॥ पशुयस्यणोराया सेणिओ मगहाहिबो । विहारजत्तं निज्जाओ मंडिदुक्खि सिवे इए २ ॥ नाणादुमलया

तवरूपके जेतव अनुसर्गिष्ट अणुतशिष्या कथयतः ममशिष्य तुह्ये सांभलोहं कइहुं १ प्रभूतरत्न राजा घणाइं रत्नके जेहने इस्यो राजा श्रेणिको
मगधाधिपः श्रेणिक मगधदेशनी धणोके याताया क्रीडार्थं नीर्यातः ते श्रेणिक राजा क्रीडाने अर्थे नीकल्यो मंडि दुक्खिनाभि चैलेवने मंडि दुक्खि
इसेनामे वनखड्गेविषी २ नानादुमलताकोणं वनखंडकिस्युंके भाति २ नारख अनैवेलितितिणं करीसहितके नाना प्रकारेण पब्लि निवेधितं
भाति भांतितना जे पंखो तिणे करी वनखंड सेव्योके भांत भांतनां जे फूल तिणे करीने वनखंड छायांके उद्यानं नंदनोपमं वलीति वनखड्

३१ नानाविधं, ३१ नानाविधं नागाकुसुमसमं उज्ज्वलं नन्द्योवसं ३) अथ मण्डितकुचिनाम उद्यान कीदृशं यत्तर्तु तदाह कीदृशं तदनं नानाकुसुमलता
 नाना विविधं प्रभावोभिधायोम पुन कीदृशं नाना पञ्चनिपुणित विविधविह्वरैरतिशयेन आश्रित पुन कीदृशं नाना हुसुमसल्लजं ननु
 पुनं नाना पुनं अथ येन तत् उद्यान नाम निजजनाना क्रीडास्थानं नगर सनोपस्य वन उद्यानं उच्यते पुन कीदृशं नन्द्योपस्य नन्द्यं देववनं तदुपस्य ३
 नानाविधं नानाविधं सल्लजं सल्लजं निजजनाना क्रीडास्थानं नगर सनोपस्य वन उद्यानं उच्यते पुन कीदृशं नन्द्योपस्य नन्द्यं देववनं तदुपस्य ३
 नानाविधं नानाविधं सल्लजं सल्लजं निजजनाना क्रीडास्थानं नगर सनोपस्य वन उद्यानं उच्यते पुन कीदृशं नन्द्योपस्य नन्द्यं देववनं तदुपस्य ३
 नानाविधं नानाविधं सल्लजं सल्लजं निजजनाना क्रीडास्थानं नगर सनोपस्य वन उद्यानं उच्यते पुन कीदृशं नन्द्योपस्य नन्द्यं देववनं तदुपस्य ३

अथ नानाविधं निजनिज । नानाकुसुम संयुक्तं उज्ज्वलं नन्द्योवसं ३ ॥ तद्वत्सी पासर्द्धसाहुंसजयं सुसजयिष्य ।
 निजमम नन्द्यमलं निजसुसजयं सुसजयिष्य ४ ॥ तद्वत्सी पासर्द्धसाहुंसजयं सुसजयिष्य ।

निजमम नन्द्यमलं निजसुसजयं सुसजयिष्य ४ ॥ तद्वत्सी पासर्द्धसाहुंसजयं सुसजयिष्य ।
 निजमम नन्द्यमलं निजसुसजयं सुसजयिष्य ४ ॥ तद्वत्सी पासर्द्धसाहुंसजयं सुसजयिष्य ।
 निजमम नन्द्यमलं निजसुसजयं सुसजयिष्य ४ ॥ तद्वत्सी पासर्द्धसाहुंसजयं सुसजयिष्य ।
 निजमम नन्द्यमलं निजसुसजयं सुसजयिष्य ४ ॥ तद्वत्सी पासर्द्धसाहुंसजयं सुसजयिष्य ।

साधो अत्यन्तपरमोऽधिकोक्तृष्टोऽतुलो निरूपमोरूपविश्रयो रूपाश्चर्यमासीत् किं क्त्वा तस्य साधोरूपं दृष्ट्वा तु शब्दोलङ्कारे ५ (अहो वन्नो अहोरूपं अहो अजस्रसोमया अहोखत्ती अहोभुत्तो अहोभोग असङ्गया ६) तदारजा मनसि चिंतयति अहो इत्याश्चर्ये आश्चर्यकारो अस्य शरीरस्य वर्णोऽगौर लादि अहो आश्चर्यकृत् अस्यासाधो रूपं लावण्य सहितं अहो आश्चर्यकारिणी अस्य आर्यस्य सौम्यताचन्द्रवत् नेत्र प्रियता आश्चर्यकारिणी अस्य क्षान्ति क्षमा अहो आश्चर्यकारिणी चास्य मुक्तिर्लोभता अहो आश्चर्यकारिणी तस्य भोगे असङ्गताभोग असङ्गताविषये निसृङ्गता ६ (तस्मापाए उवन्दिता काजण्यप ग्राहिणं नाइ दूरमणा सन्ने पञ्चलो पडिपुच्छई ७) तस्य साधोः पादौ वन्दितापुनः प्रदक्षिणां क्त्वा राजानाति दूरं नात्यासन्नः न अतिदूर वर्तो न अतिनिन्दवर्त्तिसन् प्राञ्जलि पुटी बद्धाञ्जलिः पृच्छति प्रण करोति ७ (तत्पणोसि अज्जोपव्वईओ भोग कालजिसज्जया उवट्ठिओसि सामन्ने

विस्वओ ५ ॥ अहोवन्नो अहोरूपं अहोअजस्रसोमया । अहोखंती अहोभुत्तो अहोभोगे असंगया ६ ॥ तस्मापाए उवन्दिता काजण्यप ग्राहिणं नाइदूरमणासन्ने पंजली परिपुच्छई ७ ॥ तत्पणोसि अज्जोपव्वइओ लोभकालं निसंजया

वादिरूप कोणदेहो नो वर्णके गौरकोणरूपके अहो आश्चर्ये आर्यस्य साधोः सोमता एहनी प्रधानसौम्यके सरलपणो अहो आश्चर्ये क्षान्ति क्षमासुक्ति निर्भीमता एहनी क्षमादेखी एहनी निर्लोभतादेखी अहो भोगेषु निस्संगता संगमुक्तादेखी भोगनोसङ्गदणिकिमकीक्षी ६ तस्य पादौ वंदित्वा राजा इते हयती नापगवांया क्त्वा च प्रदक्षिणां निप्रदक्षणादेईने नाति दूरनाति आसन्ने षणो अत्यगो नषणोऽङ्गुलीवसीने अंजलीकृत्वा पृच्छति हायजोड्डीने पूछेके ७ हे आर्य त्वं तत्पणं प्रव्रजितोसि हे साधु ते तत्पणपणो दीक्षालीधीके भोगकाले अहो संयत एभोग सयोगनो काल दीक्षानो कालनधी उपस्थितो

पुनर्नृणां सुखार्थं ८ । तदा ये निज किं पृच्छन्ति हे पार्थ हे चाधोत्वं तत्पार्थसि द्रुवासि हे सद्यत हे साधो तत्काज्ञेयकाले भोगसमये प्रवर्जितो
 मन्मथोऽयं तदाह हि भोगस्य समर्थोक्ति न तु दीक्षायाः सद्यतः हे सद्यततारुणे भोगयोपयकालेत्वं ग्रामस्थे दीक्षाया उपस्थितोसि आदरसहितोसि
 यः सद्यं मन्मथमिति न त्वत् अर्थोक्ति तत्रदीक्षायाः कारणं कक्षाविनितात् दीक्षात्वया गृहीता तत्कारणं त्वन्नुत्तात् त्रीतु निश्चयभीत्यर्थः ८
 यत्तत्तन्नि नृणां नारायणं नारायणं नमस्तस्मिन् नरे अथ कस्यचं सुहिं वा विकिक्रियाणि समीपम् ८) इदानीं स साधुर्वदति हे महाराज अहं अनाद्योनि
 नविद्यते नानाध्यातयेनविधाता त्वस्य स अनाद्यो निःस्वामि कोहि मम नाद्यो न विद्यते इत्यर्थः पुनः अहं कश्चित्कल्पेन अतुल्यमनः क्षपाचितक
 हृदं निधयमानं अभिप्रेते मनः समुद्राज्ञानं केनापि दद्यात्तुनामिदं यथासन्नतोहं न अनेन अर्थेन तारुणेऽपि प्रवर्जित इति भावः ८ (तत्प्रेषयसिभिराया

उन्मिद्यन्ति नामन्ने एवमदं सुणामिता ८ ॥ अणाहेयिमहारायनाहोमज्ज नविज्जर्हे । अणुक्कणं सुहिं वाविकिंवी
 नाभिसत्तमम् ८ । तद्योप हसिधाराया सेणिया मगहाहिवा । एवंतेद्विज्जितस्स कहंनानो नविज्जर्हे १० । होमि

अस्मिन्लोकि अस्मिन् पार्थये नृणां ध्याने विषयं त्वत्तत्तत्तत्तत् एतन्मर्थं अर्थोक्ति तवपार्थ एवमदं तुल्यारिपार्थो सातलवायापुं ८ सुनिराह अनाद्योक्ति
 मन्मथोऽयं अर्थो नृणां नारायणं नाद्यो मम न विद्यते माहरे मायेनायकोदन्तयो अनुकंपा कारकं सुहृदं मित्रं नापि दद्यानोकरूपार
 निरवस्थितोऽयं होहन्त्या त्वया पांतिताति अपार्थये ८ ततः स प्रहसितो राजातिवारे राजाहस्यो ये पि को सगर्वाधिप ये पीक मगधदेसना
 योऽपि १० अनेन अस्मिन्लोके पश्यते पृथिवी पृथिवीमर्षा कथं नाद्यो न विद्यते नाय किमनरी तुमारे १० अर्थात् नाद्यो अदंतानां पूजानां अर्थो पृथिवी

सेषिओ भगहाहिबो एवन्ते इडिमन्तस्स कहं नाहो न विज्झई १०) ततस्सदनतरथे णिकोभगधाधिपो राजा प्रहसितः हे भगहाभायवत तव ऋद्धिमत्त-
ऋद्धियुक्तस्य कथं नाथो न विष्यते १० (होमिनाहो भय ताणं भोगेभुञ्जाहि सज्जयामित्तनाई हिं परिवुडो माणुस्सं खलु दुल्लहं ११) हे पूज्या अहं
भय ताणं इति भद्रन्तानां पूज्यानां युष्माक नाथोभवामि यदा भवतां कोपि श्लामी नास्ति तदा अहं भवतां श्लामी भवामि यदा अनाथत्वात्
युष्माभिर्दोक्षा ऋद्धोता तदाहं नाथोस्मि इति भावः हे सयत हे साधो भोगान् भुंक्ष कौट्यः सन् मित्रज्ञातिभिः परिव्रत सन् हे साधो खलु इति
निश्चयेन मानुष्यं दुर्लभं वर्त्तते तस्मात्प्रत्यक्षं दुर्लभं प्राप्यभोगान् भुञ्जता सफलौ कुरु ११ अथ मुनिर्वदति (अप्यणाहि अणाहोसि सेषियामगहाहिवा
अप्यणा अणाहोसन्तो कहं नाहो भविस्ससि १२) हे राजन् श्रेणिकभगधदेशाधिपत्वं आत्मनापि अनाथोसि, आत्मना अनाथस्य सतस्तु बापि अनाथ
तदाहं अपरस्य कथं नाथो भविष्यसि १२ (एव वृत्तोनरिन्दोसो सुसम्भन्तो सुविम्हिओ वयण अस्सुय पुब्बं साहणाविह्वयं नीओ १३) स नरेन्द्रः साधुना

नाहो भयंताणं भोगेभुं जा हिंसंजया । मित्रनार्दं परिवुडो माणुस्संखलुदुल्लहं ११ । अप्यणा विअणाहोसि सेषिया
भगहाहिवा अप्यणाहोसंतो कस्स नाहो भविस्ससि । १२ । एजं वृत्तो नरिंदोसो सुसंभन्तो सुविम्हओ वयणं अस्सुयपुब्बं

तुम्हारीनाथकुं भोगान् भुंक्ष हे सयत हे साधु तुं भोगभोगवि मित्रज्ञाती परिव्रतः सन् मित्रज्ञाति तेहसुं परिव्रत्योयको मानुष्यं भवं दुर्लभं
वर्त्तते मनुष्यनुभव दोहिणुंके ११ हे राजन् त्व आत्मनापि अनाथो असि हे श्रेणिक तुं आपेज अनाथके हे श्रेणिक भगधाधिप हे भगधदेशना
श्लामी आत्मना अनाथ. सन् आपे तुं अनाथयको कथं नाथोभविष्यसि कीमनाथहोईस १२ एवं मुनिर्नोक्ते श्रेणिक नरेन्द्र. इस मुनिदं कहायका

१३ ॥ अस्तुहर्त्ता भगुभामे पुरश्चतुर्त्तमे । भुंजामि माणुसिभोए आणाइस्सरिवचने ॥१४ एरि
 सेमायवयंमि सव्वकाम ससप्पिए । कह आणाहि भवईसाहुमते सुसवए १५ ॥ नतुमं जाणे अणाहस्सात्तवं पोत्तच्च

१३ ॥ अस्तुहर्त्ता भगुभामे पुरश्चतुर्त्तमे । भुंजामि माणुसिभोए आणाइस्सरिवचने ॥१४ एरि
 सेमायवयंमि सव्वकाम ससप्पिए । कह आणाहि भवईसाहुमते सुसवए १५ ॥ नतुमं जाणे अणाहस्सात्तवं पोत्तच्च

अथ राजा स्वसंपत् प्रकर्षं वर्णयति अज्ञाघोटकाः बहवो मम सन्ति पुनर्हस्तिनोपि प्रचुराः सन्ति तथा पुनः मनुष्याः सुभटाः सेवका बहवो विद्यन्ते तथा मम पुर नगरमप्यस्ति च पुनर्मे मम अन्तःपुरं राज्ञीवन्दं वर्तते पुनरहं मानुषान् भोगान् मनुष्यसम्बन्धिनो विषयान् सुनन्ति च पुन. आज्ञेष्टव्यं वर्तते आज्ञा अप्रतिहत शासन स्वरूपं प्रभुत्वं वर्तन्ते यतो मम राज्ये कोपि मदीयां आज्ञां कोपि न खण्डयति इत्यर्थः १५ तदा सुनिराह (नतुमञ्ज्ञाणे अणाहस्र अत्वं पोत्यं च वपत्यिवाजहा अणाहो हवई सणाहोवानराहि वा १६) हे पार्थिव हे राजन् त्वं अणाहस्र अनाथस्य अर्थं अभिधेयं च शब्दं पुनरर्थं च पुनः अनाथस्य प्रीत्यां न प्रजानासि प्रकर्षेण उत्थानं मूलोत्पत्तिं प्रीत्यातांप्रीत्यां केनाभिप्रायेणायं अनाथ शब्दः प्रीतिः इत्येवं रूपां न जानासि हे राजन् यथा अनाथो अथ वासनाथो भवसि तथा न जानासि कथं अनाथो भवति कथं स नाथो भवति १६ (सुणेहमे महाराय अक्खचित्तेण चियसा जहा अणाहो हवई जहा सेय पवत्तियं १७) हे महाराजमे मम कथयतः सतं त्वं अत्या

पत्थिवा । जहा अणाहो हवई सणाहोवानराहिवा १६ ॥ सुणेहमे महारायं अक्खचित्तेण चे यसा । जहा अणाहो भवई जहामेय पवत्तियं १७ ॥ कोसंवीनामनयरी पुराण पुरमेयणी तत्थ आसीपियामज्जम पमूयधणसंचओ १८ ॥

भो पार्थिव प्रीत्यं प्रकटोत्थानरूपं राजा अनाथ शब्दनोत्थानरूपं नही जाणके यथा अनाथोभवति जिम अनाथहुवे स नाथो वाहे नराधिपः जिम सनाथहुवे हे राजन् १६ मम कथयती शृणु हे महाराजन् हे महाराजा सुभने कहताने तुक्के सांभलो अक्खासिसेन चेतसा एकाग्रचित्ते करीने यथा अनाथोभवति जिम अनाथहुवे यथा मे मया तवाग्रे कथितं जिम तुम्ह आगे कहंछुं १७ कोषं वीनामपुरीएहभरतचैते कोषं वीनांसे नगरीके

पठसवध मभाराय अटनानं अविबेयणा ।

ॐ स्वाहा विज्जोदाहो सच्चानिनु पत्तिवा १८ ॥ सत्यं जहा परमतिक्त्त

UNITED STATES DEPARTMENT OF AGRICULTURE

गाढं अवगाहयेत् एव मे ममऽस्थि वेदनाऽभूत् २० (तियमे अन्तरिच्छ च उत्तमङ्गं च पीडर्ह इन्द्रासणि समाधोरा वेयणा परमदाशणा २१) हे राजन् सा परमदाशणा वेदनासे मम मज्जिकां कटिपटविभागञ्च पुन अन्तरिस्थां अन्तर्मध्ये इच्छां अन्तरिच्छातां अन्तरिच्छां भोजनपा नरमणाभिलाषरूपी च पुनरुत्तमाङ्गं मस्तकां पीडयति कोटयो वेदना इन्द्रासनि समाधोरा इन्द्रस्य अग्निवज्रं तत्समा अतिदाहोत्पादकत्वात् तुल्याधोरा भयदा २१ (उज्जिग्रामे आयुरिया विज्जामन्तरिच्छगा अधोया सत्य कुसलासन्त भूलविसारया २२) हे राजन् तदेत्यध्याहारः आचार्या वैद्यानां शस्त्राभ्यासकारकाः मे उपस्थिताश्चिकित्सां कर्तुं लब्धा कोटया आचार्याविद्यामन्त्र चिकित्शकाः विद्यया मन्त्रेण च चिकित्सन्ति चिकित्सां कुर्वन्तीति विद्यामन्त्र चिकित्शका प्रतिक्रियाकर्तारः पुनः कीटया आचार्याः अधीता सत्यक् पठिताः अधोया इति पाठे न विद्यते अन्योद्वितीयो देव्यस्ते अद्वितीयाः अराधाश्रया पुनः कीटयास्ते शास्त्र कुशला शास्त्रेषु विचक्षणाः पुन. कीटयास्ते मन्त्र मूल विधारदाः सन्वाणि देवाधिष्ठितानि मूलाजिजटिकारूपाणि तत्र

सरीर विवरंतरे आवीलज्ज अरीकुडो एवंमे अत्थिवेयणा २० ॥ तियमे अंतरिच्छंचउत्तमंगंचपीडर्ह । इन्द्रासणिसमा धोरा वेयणा परमदाशणा २१ ॥ उज्जिग्रामे आयुरिया विज्जामंत त्तिगिच्छगा । अधीया सत्यकुसला संतमूल विसा

गाढा जोरसुंवेरौकोथो थको मारे एवं मम चचुवेदना अभूत् इसो वेदना माहरी आंखिमांहि रुई २० तिकंकटिभागं मम अंतरिच्छं हृदयंच अपरं उत्तमंगं पोष्यते कटि हिग्रो माथो गावड दुखोओ इन्द्राशनि वज्रवत् इन्द्रना वज्जनो परिधोर दुःखकारिणी इन्द्रना वज्रसरीखी सहाधोर वेदना परम दाशण जाता मुक्कने वेदना उपनीतीव २१ उपस्थिताः मम आचार्या माहरे निमन्ते वेद्यतेषां विद्या मन्त्राभ्यां व्याधि चिकित्सां विद्या मन्त्र तेहनाजाण

विद्यमानः, अन्य नान्यकानां नृणां वा २२) तैर्निमित्तमिच्छ कुल्यन्ति चाउपपायं जहाहियं नय दुःखापिनोयन्ति एसामञ्जलं अणाहया २३) तं वैद्याचार्या मम
निमित्तं नोभाषन्ति नि दा उपायं हितं नरेत्तया कुर्वन्ति कीदृशं वैकिल्यं चातुं पादं यत्वारः प्रदां प्रकारायस्व तत् चतुःपदं तस्य भावः चातुपादं
आर्षिर्नित्यं नरेत्तया २४) तैर्निमित्तं प्रतिशान्ता ४ रूपं अथवा वसनं विनिवृत्तं नर्दनं स्वेदनं ४ रूपं अथ वा अञ्जनं दन्तनं लेपनं नर्दनं ४
रूपं अर्चनं नृकनारं प्रदाय तं च कुर्यात्तिष्ठाने प्राकृतत्वात् कुल्यन्तीत्युक्तं तं वैद्यानां दुःखात् न विमोचय तिन्य प्राकृतत्वात् भूतोर्ध्वं वर्तमानार्थं
न नरेत्तया मम अन्तर्गतमर्थं २५) प्रियार्थं तालं सारपि दिङ्माहि मम कारणं नय दुःखापिनोयन्ति एसामञ्जलं अणाहया २६) तै रराजन् मम
विना मम सारं चरन्ति सारपि सारपि तत्त्वमसपि वैद्योभ्योऽन्तात् तथापि वैद्यानादुःखात् नविमोचयन्ति अपा मम अन्ताय
रथा नर । तैर्निमित्तमिच्छ कुल्यन्ति चाउपपायं जहाहियं । नयदुःखा विमोयन्ति एसामञ्जलं अणाहया २३ ॥ प्रियार्थं
समसारापि देङ्माहि ममकारणा । नयदुःखा विमोयन्ति एसामञ्जलं अणाहया २४ ॥ मायाभि सहारायं पुत

५६॥॥। आहारः सन्निधौ नातामग्नौ प दक्षिता' नानाप्रकारना प्राप्यतेहना जाण मत्रमूलविभारदाः संवमूल जजीवूटी तंहेने विश्वेशाहादि ३२ तैवेद्या.
नसर्वाभिः भोजनोपरिभाः विधिकका कुर्याति तंदद्य दुग्धेने चिकिका करे अल्प दिष्टं पेठमाहि चतुप्रकार आतुर १ वैद्य २ भेषज्य ३ प्रतिवार ४ स्थारिवैद्य
विश्वेतर भा माति : ना धंधधधिदरनंत मेद्या दुःखाधिसोचयति ते वैद्य मुभ ने दुःखयकी सूकायो सर्वे नही एपा सम अनाथला एनुक्ते अनाथ
भाः ३३ दि ता नाम भर्मभारनद्विषि र्धााराजा पितामाहरो सर्वसारयन्त दयात् मम कार्यायकार निमित्ते देई वेद्य भणो संतवादीयिति नच दुस्साक्षिमो

ताज्ञेयादिति शेष २४ (मायाविशेषमहाराय पुत्रसौ यदुहद्विधा नयदुक्त्वाविमोयन्ति एसासज्ज अणाहया २५) हे महाराजमे मम मातापि दुखानां न विमोचयतिस्व कथं भूतामाता पुत्रशोक दुक्त्वस्थिता पुत्रस्य यः शोकः पीडाप्रादुर्भावः साता अभावः स एव दुःखं तल स्थिता पुत्रशोकदुक्त्व स्थिता एषा मम अनाथताज्ञेया २५ (भायरासे महाराय सगाजिह कण्डिगानयदुक्त्वाविमोयन्ति एसासज्ज अणाहया २६) हे महाराज मे मम आतरोपि स्वका आत्मीयाज्येष्ठकनिष्ठका ह्यद्या लववक्षमां न च दुखाद्विमोचयन्तिस्व एषा मम अनाथताज्ञेया २६ (भयणीओ मे महाराय सगाजिह कण्डिगानयदुक्त्वाविमोयन्ति एसासज्ज अणाहया २७) हे महाराजमे मम भगिन्योपि स्वकाएकमातृजाज्येष्ठाकनिष्ठाश्च मां दुखानविमोचयंतिस्व एषा मम

सोम दुहद्विधा । नयदुक्त्वा विमोयन्ति एसासज्ज अणाहया २५ ॥ भायरासे महारायं सगाजिह कण्डिगाना । नयदुक्त्वा विमोयन्ति एसासज्ज अणाहया २६ । भयणीओ मे महारायं सगाजिह कण्डिगाना । नयदुक्त्वाविमोयन्ति एस

चयन्ति परंदुःखद्वंती मूंकाइ सके नही एषा मम अनाथताएमुभने अनाथपणुं २४ माता मे मम महाराजा पुत्रशोक दुःखस्थिता पुत्रना जे शोक पीडा प्रादुर्भाव शाताभाव तीहिदुःखमे रहीयकीअर्थान्मुभने दुखीयोदिखीवीलापकरे तथापी दु खं नउक्कीलन्तिः तोपीण दूखजाइं नहीएषा मम अनाथताएहमा हरो अनाथपणु के २५ आतरः मे मम महाराजा भाई माहारा हे महाराजा स्वकाः ज्येष्ठा-ह्यद्या कनिष्ठा लघुः सगावडा लहुडाके न च दुखाद्विमोचयति परते दुखयकी मूंकावी सके नही एषा मम अनाथताएमाहरे अनाथपणु के २६ भगनी मम महाराजन् वहि निम्हारी हे महाराज स्वका ज्येष्ठा ह्यद्या कलिष्ठालवव सगीवडीलो हुडीके न च दुखाद्विमोचयति परते दुखयकी मूंकावी सके नही एषा मम अनाथताएमुभने अनाथ

नैव एतत्सर्वं भोगाद्भन उपभुक्ते न भवति मम दुःखात्सर्वणि अपि भोगज्ञानित्यक्तानि २८ पुनर्हमराज सावाला मम पार्श्वत् नैकव्यात् नचिफिटति न अपयाति इत्यर्थः परं दुःखात् मानमोचयति एषा मम अनाथताज्ञेया ३० (तत्रोह एवमाहिंसु दुःखमाह पुणो पुणो वियथा अणु भवे उ जे संसारमि अणत्तए ३१) ततोऽनन्तरं प्रतीकारेण विफलेषु जातेषु अहं एवं अवादिषं एव मिति किं बुद्धति निश्चयेनया वेदना अणुभावितुं दुःखमाः भोक्तुमसमर्थास्त्वावेदना संसारं पुनः पुनः भुज्जितेषु वियते दुःखं अनयतिवेदना दुःखेनल्लभ्यते सङ्गति इति दुःखमाहुः सङ्गा कोट्ये संसारे अनन्तके अपरि ३१ (स इ चजइ सुच्चिज्जा वेयणा विउल्लाउसे खलोदन्तो निरारभो पक्कइए अणगारिय ३१) अहं किं अवादिषं तदाह यदि सङ्गदपि एकावार अपि अहं वेदनाया विमुच्यते तदाहं चांता भूत्वा पुनर्दीप्तो जित्तिन्दियो भूत्वा निरारभ सन् अनगारत्वं साहुल्यं प्रद्वजामि दीक्षां गृह्णामोतिभाव कथञ्चलाया वेदनाया विपुलायाः विस्तीर्ण्या ३२ (एवञ्च चिन्तइत्ताणं पसुत्तोमि नराहिवा परियत्तति राइए वेयणाजि खयं नया ३३) एव पूर्वोक्तं चिन्तनं चिन्तयित्वा हे नराधिप यावदहं सुप्तोस्मि तावत्तस्यां एवरात्रौ प्रवर्तमानाया क्कतिझासत्तामि मम वेदनाच्चदङ्गता वेदना संसारमि अणत्तए ३१ ॥ सङ्गं च जइसुच्चेज्जा वेयणा विउल्लाइओ । खतोदन्तो निरारभो पक्कइए अणगारिय ३२ ।

दुःखत् विमोचयति परं दुःखयो मु कावो सकोनही एषा मम अनाथता एवमारो अनाथपणुं जाणुं ३० ततो अहं अनन्तरं दक्खमाणं उक्तवान् तिवार पण्णोहं एहं कइवालागो दुःखं पुनः कथयत् एदुःखनो वटावण्हार संसारमाहिंसु कीइंदीसत्तु नथो वेदना अनुरुता वेदितासया एक्कलोहं वेदनाभोगवुं संसारे अतरहिते संसारमाहिं फिस्ते मे वेदनाभोगवो ३१ सङ्गदपि यदिमुच्यते एकावार जो मुकावो वेदनात् विपुलात् इत एवेदनाह तीतोहं चानवान् दमिनेद्विय आरंभरहितं चमाकरी सङ्गित इंद्रीदमीन आरंभरहीतयको प्रपद्यते अनगारता तोपड्विज्जुं आदत्तं अणगार ते साक्षपयो ३२

३४) ततो वैदना उपमाने रत्नत्वर कल्पे
 दर्शयन्तं नो मर्त प्रमानमनये वाचयान् स्वधर्तान् प्राश्रय्य अह अनगारत्वं साधुत्वं प्रवर्जितं साधुधर्मं अर्गीकृतवान् शूद्रगोह धान् पुनर्दीकं
 पुनश्च निरारभ्य ३४ तर्थाभिप्रायोऽपि अप्यर्थाय परस्मैय सत्येतिवैयर्थ्यात् तस्मात् वाचराशय ३५) हे राजन् ततोदीक्षा यदृष्टानन्तरं आत्मनय
 पुनः पुनश्च नाथो योग्यजनकरत्वेन आत्मोजात आत्मनोभिनाथ शूद्रप्रपणत्वात् अपरस्मैव हितचिन्तनात् एव निययेन सर्वेषां भूतानाश्च पुनः स्वाय
 तन्ता नात्मनो ३५ यद्यथाकर्मा नाथस्य च सर्वेषां नाथस्तदेव दृढयति (अप्यानर्हेयस्त्री अप्यामं ह्युदयामालो अप्याकाम दुर्वाधेण अप्याति नन्दयं
 तन्व च चित्तदृष्टाणाम् प्रमुक्तोऽपि नराहिना । परियत्ततोऽह राट्प वैयथा मेखयंगया ३३ ॥ तत्रोक्त्वा प्रभायस्मि आपुच्छि
 मालि ब्रधवं । रत्तोद्गतो निरारभो पव्यदृशो अणगारियं ३४ ॥ तत्रोह नाहोजाओ अप्यणोय परस्मैय । सर्वेसिंचेव

३५) तर्थाभिप्रायोऽपि अप्यर्थाय परस्मैय सत्येतिवैयर्थ्यात् तस्मात् वाचराशय ३५) हे राजन् ततोदीक्षा यदृष्टानन्तरं आत्मनय
 पुनः पुनश्च नाथो योग्यजनकरत्वेन आत्मोजात आत्मनोभिनाथ शूद्रप्रपणत्वात् अपरस्मैव हितचिन्तनात् एव निययेन सर्वेषां भूतानाश्च पुनः स्वाय
 तन्ता नात्मनो ३५ यद्यथाकर्मा नाथस्य च सर्वेषां नाथस्तदेव दृढयति (अप्यानर्हेयस्त्री अप्यामं ह्युदयामालो अप्याकाम दुर्वाधेण अप्याति नन्दयं
 तन्व च चित्तदृष्टाणाम् प्रमुक्तोऽपि नराहिना । परियत्ततोऽह राट्प वैयथा मेखयंगया ३३ ॥ तत्रोक्त्वा प्रभायस्मि आपुच्छि
 मालि ब्रधवं । रत्तोद्गतो निरारभो पव्यदृशो अणगारियं ३४ ॥ तत्रोह नाहोजाओ अप्यणोय परस्मैय । सर्वेसिंचेव

वयं) ३६ हे राजन् दोषायां गृहीताया अहनायो भूय पूर्व अनाथभासं तत्कथ उच्यते अथ आत्माजीवो वेतरणीनदी प्रवर्त्तते पुनर्भम आत्माएव कूट
शास्त्रलीह्वयो नरकस्थो वर्त्तते पुनरयमात्मैव काम दुष्पाधेनुवर्त्तते कामं दोग्रिषपर्यतीति कामदुष्पाजीवः शुभक्रियां करोति सा शुभक्रिया सुखदेत्यर्थः
मे मम आत्मान दनवनं देवानां सुखदायक वनमस्ति ३६ (अप्याकित्ता विकित्ताय सुहाण्य दुहाण्य अप्यामित्त ममित्तस्य दुपट्टिय सुपट्टिओ ३७) हे
राजन् आत्माजीवः सएवकर्त्ता च पुनः आत्माएव विकिरता विवेपकः केषांतदाह सुखानाञ्च पुनर्दुखानां अर्थात् सुखा सुखयोः कर्त्ताविकिरभावनाश्च
आत्मैवच पुनः आत्माभित्तं उपकारकत्वं सुहृद्वर्त्तते तथा आत्माएव अमित्तं शत्रु रहितकारी वर्त्तते हे राजन् अयं आत्मा दुष्टाचारि प्रस्थितः प्रवर्त्तितो
वेतरण्यादि नरकभूमिदर्शको वर्त्तते अयमेवात्मा सष्ट आचारे प्रस्थितः प्रवर्त्तितं कामधेन्यादि नन्दनवनादिवत् हर्षदी वर्त्तते ३७ (इमाहुअसोवि अणाह

भूयाणं तत्साणं थावराण्य २५। अप्यानर्हे वेयरणी अप्यामे कूडसामली । अप्याकाम दुष्पाधिणू अप्यामेन दण्वणं ३६
अप्याकत्ता विकत्ताय दुहाण्य सुहाण्य । अप्यामित्त ममित्तं च दुपट्टिय सुपट्टिओ ३७ ॥ इमाहु अन्नोविअणाहया

ए आत्माज वेतरणीनदी समानके आत्मैक कूट शास्त्रलीतवः एआत्माजकूट सास्त्रलीह्वये आत्मैवकामतार्थकते काम दुष्पाधेनुं एआत्माज
कामधेनु सरिखोके आत्मा मे मम नन्दनवनं मेववनं ए आत्मासाहरो नन्दनवन सरिखोके ३६ आत्मैव कर्त्ताऽपि अकर्त्ता एआत्माकर्त्ता अने अकर्त्तापिण
भुक्ता दुखाना सुखानां च दुःख अने सुखना आत्मैवमित्तं अमित्तं च एज आत्मा मित्तएज आत्मावेरी दुपस्थितोस प्रस्थितस्य भूडे मारगचलायो आत्मा
वेयरणीहोइ भले मारगे चलायो भित्तहोइ ३७ इय वल्लभाण अनाथता भो नृपएवल्लभाण अनाथता अहीराजाः तां अनाथतां एकचित्तो सावधान तथा

नानि पा तर्कगविर्भोनिष्ट भूमुणे हि नियन्त धर्मं लक्षिणापर्या जहा सीयन्ति एतेवहुकायरानरा ३८) हे रूप हे राजन् पुरति निचये इय धनायता
 धनार्थि धनप्राप्तता यथा तं ता धनायता एकचित्तः पुनर्निश्चित धन्यकार्येभ्यो निर्द्वैतः सन् धर्मात् निचलः सन् अणु यथा नियन्त धर्मं सधायि एके
 नेनैव धनप्राप्ततायाः अथ यथा धनायताशनसत्ता, प्रथमाः सीदन्ति साध्याचारप्रियिला भवन्ति ३८ [जोपब्ध इत्याय सहलयाद सन्मन्मोफासयरे
 धनाया धर्मात्तायायसं सुगिहिन भूतदो छिन्दर वन्यणं च ३८] हे राजन् योननुय प्रथम्यदीक्षा गृहीत्वा महाव्रतानि प्रमादात् सम्यक् धिधिनान
 धर्मात् न केवलं हे जति सा प्रमादयवर्त्तो वन्य कर्म धन्यं रागाहे पलक्षपं ससारकारण भूततोभूलात् न छिनत्ति भूततोनीत्यटयति सर्वथा
 रागहेमो न निषारनालब्ध ३८ [प्रादन्ता जल्यनल्लिकार् इत्या एभासा एतहे सणाए आयाणनिकेव दुगच्छणाए नधीरजायं धनुजादमगं ४०]

निजा तर्कक चित्तोनिष्ठो भूमुणे हि । नियद्वधर्मं लभियाण बीजहा सीदन्ति एते बहुकायरानरा ३८ । जोपब्धइत्याय
 सध्ववादं सन्मोनाफानर्पमाया । अणिगगहप्राय रसेमुनिहे नभूलयो छिन्दर वंधयंसे ३८ । आउतयाजस्यनल्लि

इत्यर्थं नम धययनं एकाधधित कराने साधधान दुर साधलिङ्गं कहं वतिधर्मं लब्धापि यथा यथा जतीनो धर्मप्राप्तीने दीक्षादिने सीदति प्रमादयंत
 धर्मं धर्मात्तायायसं सुगिहिन भूतदो छिन्दर वन्यणं च ३८ यः प्रथम्या गृहीत्वा पंचमहाव्रतानि पालयति ते कोदं दीक्षानेने पचमहा
 धर्मः एते धर्माः न केवलं प्रमादात् कटापरिफर्त्ते नही प्रमादने जिने नियधो संवयो आकानयो एहयो मधुसादिरसने चिरे गृजलात्तया
 धर्मात् न केवलं हे जति सा प्रमादयवर्त्तो वन्य कर्म धन्यं रागाहे पलक्षपं ससारकारण भूततोभूलात् न छिनत्ति भूततोनीत्यटयति सर्वथा

हे राजन् स साधुधीरया त मार्गं न अनुयाति धीरैर्महा पुरुषैस्तीर्थकरैरणधरैश्च यातं प्राप्तं अर्थान्मोक्ष मार्गं न प्राप्नोति सकः यस्य साधीः ईर्ष्यायां गमनागमनसंयिती तथा भाषायां तथा एषणायां आहार ग्रहण समिती पुनरादाननिक्षेपण समिती वस्तूनां ग्रहणभोचनविधी तथा दुगच्छया ए इति उच्चारप्रभवण श्लेष जल्लसिद्धाणादीनां परिष्ठापनसमिती आशुक्ताकाचिन्नास्ति ४० [चिरंमि सेमुष्टरुई भविता अधिरव्व एतवनिधमिहिं भट्टे चिरंमि अप्पाणि किलेसइत्ता नपारपहोइइ सम्मराए ४१] स पूर्वोक्त पञ्चसमिति रूढितोमुत्वाभासधिरं मुष्टरुचिर्भूत्वा आत्मानं अपि चिरंक्लेपेपातयित्वा इदंति निश्चयेन सम्मराए ससारपारगो न भवति कीदृश स अस्थिरव्रतः अस्थिराणि व्रतानि यस्य स अस्थिरव्रत पुन कीदृशः सतपीनियम भ्रष्टः

काई इरियाए भासाए तहेसणाए । आयाण निक्खेव दुगंक्कणाए नवीरजायं अणुजाईमगं ४० । चिरंमिसेमुं डरुई भविता अधिरव्वए तव नियमेहिं भट्टे । चिरंमि अप्पाणिकिले सदत्ता नपारए होइ हुसंपराए ४१॥ पोखेवमुट्टी जहसे

यसमतिने विखे भाषायां भाषा समतिने विखे तथाएषणायां एषणा समतिने विखेः आदान निक्षेपयोः जुगुप्सायायं आदानवस्तुं लेवुं निक्षेपवस्तुं मुंक्वुं एहने पारिष्ठापना सुमिती पारिठावनीया सुमतिने विखे सावधान नही स साधुं वीरजाति धीर पुरुषैः सेवित मार्गेनअनुगच्छति न प्राप्नोति एहवीयतीधीर पुरुषनोसेव्यो जे मार्गतेहने पांभी सक्के नही मुक्के नजाइ ४० चिरकालमपि स साधुः सुं डरुचिर्भूत्वा चिरकालताइं सुं उपणानी रुचि हुई दीक्षापाली अस्थिरव्रत तपीनियमाभ्यांभ्रष्टः अस्थिरव्रत तपीनियमधी भ्रष्टह्मश्चो चिरकालं यावत् आत्मानं किले सयित्वा घणाकालताई आपणा आत्मानि क्लेश उपजावोनें पारगामो न भवति निश्चतं ससारस्य ससारनो पारगामो नहीइ मुक्कि नजाइ ४१ सुन्यामुष्टि यथा असारपीलीयुं ठि

अमार् अर्थतिष्ठ कृष्णकार्थवाराटामर्गा वैकलियप्रगासे । असहभय होइ हुजाणसु ४२ ॥ कुर्त्तलजिणं इह

न कर्त्तव्यं तस्मिन्करोति तदा पुनर्नियतं अभिप्रधादिकञ्चनकरोति केवल द्रव्यमुष्टोभवति स संसारस्यपारतेनप्राप्नोतीत्यर्थः ४१ [पश्चिमेरुटीजरसे असारो
 स्वर्गानां प्रकृत्याप्येवा गच्छन्ती वैकलियपन्नाय अमरये एष्टोइहु जाणएसु ४२] स पूर्वोक्तं सुखरुचि असारो भवति अन्त करये धर्मोभावात्
 विनोर्त्तिस्त्विहो भवति सक प्रय पोन्नोतिद्विरय यथा रिहोनुद्विरसारो मध्ये सुपिर एवतथा समुच्छरुचि कूटकार्थीपण इव असत्त्वनाथकमिव अद्विकृतः
 अर्थो नवनिर्गत अर्थव्यक्तः अनादरगोचर निर्गुणत्वात् उपेक्षणीयः स्यादित्यर्थः उक्तमर्थं मर्यातरत्वासेन द्रवयति इवस्मात्कारणात् वाटानां
 क्लेशमयः आश्रयसु रति भ्रातृकेषु नापिपराचकनरपु वैदूर्यप्रकाशो अन्तर्धी भवति बहुभूयो न भवति वैदूर्यमपिबत् प्रकाशोयन्त्य स वैदूर्यमणि
 भवता वैदूर्यमणि मरुगं नना नरतो अर्थायक्य समसर्वं नशार्थ एव महार्थकः नमहार्थकोऽमहार्थकः अत्रहु मत्स इत्यर्थं यथा मणि सेपु वैदूर्यमणि
 वैदूर्यमिव स्यात्तथा कान्तमपि वैदूर्यमोनेन स्यात् एव धर्मोनेनोमुनिः साधुगुणेषु यथा सहर्माचारयुक्तः साधुवन्दनीयः स्यात्तथा सत्पुण्ड रुद्विद्वन्द्वनीयो
 नमोर्त्तिरित भाष ४२ । कुर्त्तलजिणं इह धारयन्ता इतिअत्र जीविय वृत्तस्य असञ्जए सञ्जवलप्यमाणे विणिवायमाणच्छरसे चिरपि ४२] से इति स
 साधुधाराधरार्थं इह अमार्त्तवध विरक्तान्तं यावत् विनयात् आगच्छति पोदां प्राप्नोति कि क्खत्ता कुञ्जोललिङ्गं पार्मस्यदेवता चिद्धं धारयित्वा पुन
 उभयकां धामाविषयार्थं वर्धाप्यन्न रज्ज्वरगन्तुमपेत्तिकादिकं इहयित्वा हवि प्रापयित्वा विगेषे निघात विनिघात विविधपीडां स कि दुर्गकः

असयतः सन् अहं सयतइति लालप्यमान असाधुरपि साधुरहमिति वृत्त्याः ४३ (विसन्तुपीय जहकालकूटं हृणादसत्त्वं जहकुण्ठाहीय एमेव धर्मोविसञ्चो विवत्रोहृणाद्वेयाल इवाविवत्रो ४४) हे राजन् यथा कालकूटो महाविषः पीतः सन् हृणाद् इति हन्ति पुनर्यथा कुण्ठहीतं विषपीतं हत्वाण्ठहीतं शस्त्रं हन्ति एव एव अनेनैव दृष्टान्तेन विषयैरिन्द्रिय सुखैरुपपन्नोविषयोप पन्नो विषयसुखाभिलाष युक्तो धर्मोपिहन्ति पुनः सविषयो धर्मोऽविपन्नवेत्ताल इवहन्ति मन्त्रादिभिरकौलितः स्फुरद्वलो मन्त्रयन्त्रैरनिवारितबलोवेत्तालोमहापिशाचो मारयति तथा विषय सहितो धर्मोपि मारयतीत्यर्थः ४४ (जिलक्वणं सुविणं पडं जमाणे निमित्तकोजहलसम्पगाढे कुहेडविज्जासवदारजीवीनगच्छई सरणन्तमिकाले ४५) य साधुर्लक्षणं प्रयुञ्जानः साधुद्रोक्तं

धारइत्ता इसिञ्जयं जीवियवूहइत्ता असंजए संजयलप्यमाणे विणिहायमाणक्खइसे चिरंपि ४३॥ विसंतुपीयं जहकाल कूडं हृणाद् सत्त्वं जहकुण्ठाहीयं । एसीवधम्मो विसञ्चोवसणो हृणाद् वेयालद्ववा विवञ्चो ४४ । जे लक्खणं सुविणं

पार्श्वस्थादि विषये इह जगति गृहोत्था जसन्ना पासत्थादिकानो विषआदरीने ऋषिष्वजं रजोहरणादिकं रजोहरणमाल विषधारी होईने जती भेखधा रीनेआजीव काकरे असयतः सन् आत्मानं सयतं कथयत् असंयतीक्वे लोकनेकहेकेहं संयती साधूक्त्वं विनिर्घातं विविधनरकं आगच्छति प्राप्नोति ससाधुः चिरकालमपि यथा नरकने विषे जाय चिरकालसीमारहे ४३ विषपीतं यथा कालकूटं मारयति जिम कालकूट विषपीयुं यक्कुं मारे. मारयति शस्त्रं यथा कुण्ठहीतं भुंङ्गीजणस्सेभाळुं यक्कुं जिम शस्त्रमारेः तथा एकएव धर्मः विषयोपपन्नः सन् विषययुक्तः सन्मारयति यतीहोय शब्दादिविषयसेवे तोमारे मारयतिवेत्तालोवकीदृशो वेत्तालः अविपन्नोमंत्वादपि अकौलित वेत्तालनी परिमारे जिम मंत्वादिके अणखीळो ४४ यः साधुः लक्षणं साधुद्र

[illegible]

मधुं नमार्पं निमित्तं का ज्ञान सपगाट । कुहेडविका सवदारजीवी नगच्छई सरणं तंमिकाले ४५ ॥ तमंतमेणेवउसे
४४ सर्गो मयादर्शा विपरिया समुवेड । संधावई नरयंतिरिकखजोणी मोणं विराहिण, असाहुरुवे ४६ ॥ उद्देसियं

कर्माः स्वस्वगतान् भूयमानान् च यथाप्युक्तं गतौ रता तत्पापकरो मप्रभुं विचार कर्हेहे निमित्त कौतूहले सप्तगाढः भूकपादि निमित्त कुतूहल लोकनेदरेणोदे
मन्त्रसाधनार्थेनागारिदम्बं द्यावाभूमौ कुहेतक विद्यादृष्टिष्वंधादिरूपा एवं विभाव्यते जीवति दृष्टिष्वंधादि साध्यवहारसर्वोन्ने लीये न प्राप्नोति शरणं
निष्क्रम्य स्वर्भावनमस्तित्त्वं शरणं न भवतीत्यर्थः अधार वदयकर्मप्रार्थनित्वात् शरणराख्यपात्रो कोर्ह नक्षो ४५ अतिसिण्यात् युक्तेन स इत्यव्यतिः सिण्या
सर्वं प्रभवत्येवं हि आधार धारित्वं होहिर्नधानि सदाहुःश्रीं सन् विपर्यासं प्राप्नोति सदा दुःखोद्भवे विपर्यासपार्मे विपरीतितपकुं हुवे सततं गच्छति

दृष्टाविपरिदासवेद सन्धावर्द्ध नरगतिरिक्खजोणिं भोण विराहिन्तु असाहुक्खे ४६) तु पुनः स द्रव्यमुण्डो साधुरूपो भौन विराध्य साधुधर्मं दूषयित्वा नरकतिर्यग् योनि सन्धावति सततं गच्छति पुनः अशोलः कुशोलोविपर्यासं उपेति तलेषु वै परीत्यं प्राप्नोति मिथ्यात्वमूढो भवतीति भावः कीदृशः सः तमस्तमसैव सदा दुःखो अतिशयेन तमस्तमस्येन तमस्तमसैव अज्ञानमहान्यकारिणैव संयमविराधनाजनि तदुक्खसहित ४६ (उद्देशियं कीयगडं नियाग नमुच्चर्द्ध किं चिअणे सनिज्जं अगोविवासव्वभक्खी भविता इओ चुओ गच्छइकडुपाव ४७) पुनर्यः साधुपाश उद्देशिकं दर्शयितः उद्देशिकं आहार पुनः साधुनिमित्तं क्रीत मौल्येन गृहीत पुनराहत साधुसमुखं आनीतं साधुस्थानि एव गृहस्थेन आनीतं तत् आहतं पुनर्यदाहारं नित्यकं नित्यपिण्ड गृहस्थ गृहेनियतपिण्डं एतादृशं स दीपं आहारं अनेषणीयं साधुनाग्राह्यं न मुञ्चति जह्वालापब्धेन किमपि नित्यजाति सर्वमेव गृह्णाति स अग्निरिव सर्वभक्षीभूयहरित शुष्क प्रज्वालकोवैश्वानर इव भूत्वा प्राप्तकाहारं भुङ्क्ता इत सुतीमनुष्यभवात् च्युतः कुगति व्रजति किं क्वा पाप क्वा संयमविराधनां विधाय ४७ (न त अरोकं ठक्केताकरे इज्जंसेकरे अप्पणियादुरप्पासेणाहि ईमच्चुमुहं तु पत्ते पक्खाण तावेण दया विहणो ४८) हे राजन् आक्षीया दुरात्मतास्त्रकोयादुष्टाचार प्रवृत्तिर्यं अनर्थं करोति तं अनर्थकं ठक्केताकण्ठक्केदकोप्यरिर्नकं रीति प्राणपहार

कीयगडं नियागं नमुच्चर्द्ध किंचिअणे सणिज्जं । अगोविवासव्व भक्खीभविता ईओ चुओ गच्छइ कडुपावं ४७ । नतं

नरकतियं चनोगतिमाहिं जाइं चारित विराध्य असाधुरूपं चारित विराधीने असाधुरूपधको ४६ उद्देशिकं पिण्डं उद्देशिकपिण्डं क्त क्तं मौलिलेर्द्ध देवु नित्यपण्डं नित्यपिण्डः नमुं चति किंचित् अनेषनोय मपो रूज्जं नही अस्सक्तु आहार अग्निरिव सर्वभक्षी भूत्वा अग्नितिपरिं सर्वभक्षीहुवं ततो मनुय भवात् चानोभ्यष्ट दुर्गतिं गच्छति ए मनुष्य भवथो कुट्टोने दूरगतिने विखे जायकडुवा फलपामे ४७ त तल दुःख शन्नरपि कंठक्केता करोति कठनो

कार्यवर्तिन्यपि दूराकन। दृष्टा दृष्टाचार मध्यसः प्राक्का आकन एव घातकत्वं इति चाहं स च दृष्टाचार पदेन आकाशत्वं मुख्यं प्राप्तं कर्तुं गार्ह इति
श्रुत्यर्थस्य नामं निर्दिशेत्तुः कर्मप्रवाहवृत्तयेन ह्यभ्यासादुद कर्मकृत इति पद्यात्तापिनमरणसमये जायतेति कीदृशः स दूराकादयापि हि नः ४८ (निरुद्धिया न
नमः। धर्मनिर्दिष्टा। उक्तान् प्रधानः श्रुतौ नीर्जायमाना उत्तमार्थः तद्धिन् उत्तमार्थे श्रुतौ पर्यन्तं समयाराधन रूपेजिना श्रावने वैपरीत्यं
प्राप्तिर्निर्दिष्टा। सन्दराकत्वज्ञान प्राप्तिरिति तस्य नम तद्विद्वच्चिन्तिर्वस्त्रादि क्रीडावाच्यानिः फलाभिप्रायानोहि कष्टं निःफलं यतो हि अन्यस्य

श्रुतौ कठिणता श्रुतौ जंसेकरे अप्यपि या दुरापया सेनाहर्दं मच्चुमुहंतु पते पच्छागातावेण दयाविह्वलो ४८। निरुद्धिया
निष्पकं दृष्टं तस्य जित्तमसु विवज्जाममेदं । इमे विसेनति परिचिन्ते दृष्टो विसेजिन्मद्वतल्य जोगी ४८ । एसेवहा

हेतुश्चार्थं धर्मार्थं न धर्मार्थं यत् सतस्य भावैव दूराकता दृष्टाचारता करोति ते दूराक्ये आलाभं छाचारने विसेषे प्राप्यायकादीर्धं ते दूराक्ये
यत् श्रुतं धर्मं न धर्मं सप्रमादो भवति यदा यत्तुमुहंतु प्राप्तिः ते प्रमादो जीवमरणे मोहं च देवावी प्राप्तश्चो पद्यात्तापिनदया संयमस्तेन विसेजिन, रक्षित
मना यत् विद्वत्तार्थं सप्रमा न धर्मार्थं दया न पाली ४८ निरुद्धिया निःफला यामन्ये नमनरविः तस्यते पुरपनेचारिद्वने विसेषे क्रीकट नीरुद्धक य
धर्मार्थं अभ्यासं सयमावे विपरीतं विपरीतं गच्छति सततं विधि संयमने विसे विपरीतपणे चाले इमेसे तस्य इहलोको परलोकोपि नास्ति तेह
पुरपने इहलोकपरनाकनया धियापि सतस्यार्थकः कथ्यते निःफलं भवति ते पुरपने परलोक इहलोक दोहं निःफलशोऽहः ४८ एतेनैव श्रुतौ यदा नृमोल

पुरुषस्य तु किञ्चित् फल स्यादेव परं तु मिथ्यात्वनिवृत्त्यर्थं लिङ्गिनः अयं लोकोनास्ति लोचादिनसत्त्वादिकष्टसेवनात् इह लोकं सुखमपि नास्ति पुनस्तस्य द्रव्यलिङ्गिनः संयमविराधनात् परलोकं सुखमपि नास्ति कुगति गमनात् दुःखं स्यात् तत्र उभय लोकाभावे सति स धर्मश्चेद्विधापि ऐहिकपारलौकिकं सुखाभावेन उभय लोकं सुखयुक्तान् नरान् अवलोक्य उभयलोकं सुखान् भूयः प्राप्तिं चिन्तयामि अहं इति लोयते जीर्णो भवति मनसि दृश्यते इत्यर्थः ४८ (एमेव हा छन्द कुसील रूवे मगं विराहितु जिणुत्तमाणं कुररी इव भोगरसाणं गिहानिरुसोयापरि तावमेव ५०) एवं एव अनुना प्रकारेण महाव्रतविराधनादि प्रकारेणैव यथाच्छन्दः कुशील रूप स्वकीय रुचिताचारः कुक्षितसीलश्च भावः साधुर्जितो तमानां तीर्थं कराणां मार्गं विराध्यपरितापं पश्चात्तापं एति प्राप्नोति का इव भोगरसानुगृह्यकुररी इव पक्षिणीव भोगानां जिह्वासाददायकानां मांसानां रसेऽनुगृह्य कालोपभोगरसानु गृह्य पुनः कीदृशा कुररी निरुसोयापि शोकोयस्या सानिरर्थशोका यथा हिर्मा सरस गृह्यापक्षिणी अन्ये भ्यो महाबलेभ्यः पक्षिभ्यो विपत्तिं प्राप्यपक्षिणी शोचते तद्विपत्तेः प्रतीकारं अनवलोकयन्ती पश्चात्तापं प्राप्नोति तथा संयमविराधको विषयाभिलाषो इन्द्रिय सुखार्थी साधुर्लोकह्वयानर्थं प्राप्नोति ततोऽस्य स्वपरितापा समर्थत्वेन अनायासत्वं इति भावः ५० अथ यत् कालं तदाह (सुखाण्यमेहाविमुभासियं इमं अणु सासणं नाणुणोववेयं मगं कुसीलाणजहाय सव्वं महा नियं ठाणवपण्हिणं ५१) हे मेधाविन हे परिहृत हे राजन् इदं सुभाषितं सुष्टुभाषितं

छन्दकुसीलरूवे मगं विराहितु जिणुत्तमाणं कुररी विवाभोग रसाणुगिह्या निरुसोयापरि तावमेव ५० ॥ सोच्चाण

वर्त्ती इमज्जमहाछन्द कुशीलिओ होणाचारवत्तं मार्गं विरोधजिनोत्तमानां तीर्थकृतां मार्गतीर्थं करनो भायो तेहने विराधीने भांजीने टीटीही कुररीव पक्षीणी इव भोगरसानुगृह्यः सन् पक्षिणीनी परिभोग रसने विखे गृह्य, ह्यओ निरर्थकं शोकं पश्चात्तापं प्राप्नोति ते निरर्थक शोकसंताप पाप्मे ५० अत्रा

५०५
५०६
५०७

५०८

५०९

न्यायिनः ५०५ भाष्येन उच्यते यत्तत्र चतुर्था सधं कुत्रोक्तानां मार्गं जहाय इति त्वक्षा महाविद्यमाना नया साधूना पयिमानेष्वेतेषु ब्रह्मेण कीदृशं चतु
मार्गं नानागुणोपपन्नं भवन्त्य गुणा. ज्ञानगुणा तैरप्येते ज्ञान गुणोपपत्ते ५१ (चरित्तमाचारगुणवि एतश्चो अणुत्तरं सज्जमपालियायं निरासक
इव विधातुं कथं उच्यते) धिउत्तमानं भुव ५१) ततस्तत्क्राकारणात् महाविद्यमानार्गमात् निरासकं मुनिर्महाव्रतपालकः साधुर्विपुलं अन्नकसिमाना
स्वात्मना । अन्तराले उक्तं सर्वोत्कृष्टं पुन भुव नियतं गारात एतादृशं मोक्षस्नानं उपैति प्राप्नोति कीदृशः साधुः चारित्ताचारगुणान्वितं चरित्तस्य
स्वात्मनो धर्माचारधारित्यं मेव नं गुणा ज्ञानयोलादयः चरित्ताचारगुणाय चारित्ताचार गुणास्तेरन्वितचारित्ताचारगुणान्वित. अलङ्कारः प्राकृतत्वात्

तेषां विविधमभिप्रेयं इह स चतुर्मासया नाणगुणो ववेयं । मगं कुसीलाण जहायसत्त्वं महाविपं ठाण वएपहेणं ५१ ॥
चरित्तमाधार गुणधारणतयो अणुत्तरं सज्जमपालियायं । निरासकसकविविधायकसं उवेइठाणं विउत्तमं भुवं ५२ ॥

हे नन्दविपं नन्दं उच्यते यत्तत्र चतुर्था सधं कुत्रोक्तानां मार्गं जहाय इति त्वक्षा महाविद्यमाना नया साधूना पयिमानेष्वेतेषु ब्रह्मेण कीदृशं चतु
मार्गं नानागुणोपपन्नं भवन्त्य गुणा. ज्ञानगुणा तैरप्येते ज्ञान गुणोपपत्ते ५१ (चरित्तमाचारगुणवि एतश्चो अणुत्तरं सज्जमपालियायं निरासक
इव विधातुं कथं उच्यते) धिउत्तमानं भुव ५१) ततस्तत्क्राकारणात् महाविद्यमानार्गमात् निरासकं मुनिर्महाव्रतपालकः साधुर्विपुलं अन्नकसिमाना
स्वात्मना । अन्तराले उक्तं सर्वोत्कृष्टं पुन भुव नियतं गारात एतादृशं मोक्षस्नानं उपैति प्राप्नोति कीदृशः साधुः चारित्ताचारगुणान्वितं चरित्तस्य
स्वात्मनो धर्माचारधारित्यं मेव नं गुणा ज्ञानयोलादयः चरित्ताचारगुणाय चारित्ताचार गुणास्तेरन्वितचारित्ताचारगुणान्वित. अलङ्कारः प्राकृतत्वात्

सूत्र

भाषा

किं कृत्वा साधुर्भोचं प्राप्नोति अनुत्तर प्रधानं भगवदाज्ञाशुद्धं संयमसप्तदशविधं पालयित्वा पुन किं कृत्वा कर्माणि अष्टावपि संचिपय्यच्चय नीत्वा एतावता चारित्राचारज्ञानादि शुण्यकृतः अतएव निरुद्धा अवः प्रधानसयमं प्रपाल्य सर्वकर्माणि संचयं नीत्वा भोचं प्राप्नोतीत्यर्थः ५१ अथोप सहारमाह (एवंगदन्ते विमहातवो ह्ये महाभुणो महापद्मे महायसे महानियं ठिज्जमिणं महासुयसे कहए महयावित्थरेण ५३] एव अभुना प्रकारेण अेणि केन राज्ञा पृष्टः सन् समहा भुनिर्महासाधु महताविस्त्ररेण ब्रह्मताव्याख्यानं न महानियग्रन्थीय महा भूतं अकथयत् महान्तश्च ते नियन्त्याश्च महानियग्रन्थास्तेभ्योहितं महानियग्रन्थोयं महाभुनोनाहितं इत्यर्थः कीदृशः स उग्रः कर्मशतृहन्ते बलिष्ठः पुनः कीदृशः सदान्तीजितेन्द्रियः पुनः कीदृशो महतातपोधनः महत् तत् तपश्च महतातपः महतातपोधनं यस्य समहातपोधनः पुन कीदृशो महाप्रतिज्ञा व्रते दृढ प्रतिज्ञाधारकः पुनः कीदृशो महायशः महाकीर्तिः ५३ [तुट्ठोयसे णिओराया इणमुदाहु कयजली अणाहत्तं जहाभूय सुट्ठु मे उवदंसियं ५४] अेणिको राजा तुष्टो ब्रूवति निश्चयेन इदं उदाह इदं अवादीव

एवुगगदंते विमहातवो ह्ये महाभुणो महापद्मे महायसे । महानियं ठिज्जमिणं महासुयं से कहि एमहयावित्थरेणं ५३ ॥

तुट्ठोयसे णिओ राया इणमुदाहु कयंजली । अणाहत्तं जहाभूयं सुट्ठु मे उवदंसियं ५४ ॥ तुज्झं सुलब्धं खुमणुस्सुजस्सं

दभ्यां किं तपज जेहने धनके महाभुनि भोटो जती महाप्राज्ञ माहापडित महायशः भोटो यशनी धणी महानियग्रन्थोयसिदं माहाश्रुत माहानियग्रन्थो एके महाश्रुतके स साधु कथयति महती विस्त्ररेण ते अनाथो साधुअेणिक राजा आगेइ सविस्तरपणे कहे ५३ एवं श्रुत्वा तुष्ट्ये णिको राजा एधर्मेनो मार्गं साभलीने राजा खुसीधयो इदं कथयामास अजलिक्त्वा क्षाथजोडीने इमं कहवालागा अनाथल यथाभूतं सुष्टमम उपदशितं तया कथित इत्यर्थः

कथयः प्रेक्ष्यः कलाञ्जलिं दशाञ्जलिः इदं इति किं हे मुने यथा भूतं यथा वसितं अनाद्यत्वं मे मम सदृशपदर्थितं त्वया मे मम अनाद्यत्वं सन्ध्या-
 दर्शनं निर्मितं भा. ५.४ [तत्राह पुनश्च यमुष्मन्मन्त्रं लभामुल्लेखाय तुभे महर्षी तुभे सणाहायसबन्धवाय जन्मे ठियाभक्तौ जिणुत्तमांशं ५.५] किं
 येनैकधा प्रेक्ष्यं मानुषं जन्मपुरुषेति निवर्तयेन सुलब्धं स फलं तदीयं मानुषं जन्म हे महर्षे तवै वलाभा. रूपवर्णं विद्यादीनां लाभः तुलाभा-
 यत्वाधनानि प्राणयः सुप्राप्तयः हे महर्षे यूय एव सनाथाः आत्मनोनायत्वात् नाय सहिताः च पुनर्वयमेव सबन्धवाः ज्ञाति कुटुम्बसहिताः
 यत् यन्मन्त्रादन्तर्गतं वेदं इति भयन्तोजिनीजगानां तैर्विकराणां मार्गस्थिता ५.५ [तसिणाहो अणाहाणं सबन्धवाणं सज्जयाछानेमिति महाभाग
 इत्यर्थं यत्तुस्मादिय ५.६] हे सत्यतत्वं अनाद्यानां सर्वभूतानां तत्सनांधावरणां जीवानां नायोसि हे महाभाग हे महाभाग्य युक्तं इति त्वा अहं

गीमासुल्लेखाय तुभे महर्षी । तुभे मन्त्राहाय सर्वधवाय जन्मे ठिया मन्त्रजिणुत्तमांशं ५.५ ॥ तंसिणाहो अणाहाणं सबन्ध-
 वाणं सज्जया छानेमिति महाभाग इच्छामि अणुसासिडं ५.६ ॥ पुच्छिजणमपतुज्जमं ज्माणविन्दो उज्जो कम्पो । निमं

हे महागो अनाद्यपत्नो यथाभूतं तुभे मन्त्रं प्राणिनि कणं भलं देखायो ५.४ हे साधो युष्माकं सुलब्धं जन्म हे साधु तुम्हो मनुष्यजन्म भले पात्र्यो लाभः
 धन्यार्थमवस्था. सुन्ध्या त्वया भो मन्त्रं पदान्मभाषितं धर्मेणो लाभ भलोद्भूतो यूय सनाथाय सर्वधवाय तुम्हे सनाथको तुम्हे बांधवग्रहितछो यूय
 सिताभासि जिनीजगानां तैर्विकराणां तुम्हे तौर्विकरनो भाव्यो धर्मं तेहने विद्धे रक्षाको ५.५ तमसिनाथो अनाद्यानांतु अनाद्यनोक्ते सर्वभूतानां प्राणीनां
 सर्वभूत. सर्वभूत प्राणी तैर्वीनाथाः यस्मादसि ते भो माहाभाग हे माहाभाग तुम्हने खभावकुं ए माहरो अपराध खमक्यो वांछां मिशियतुं मुम्हने

क्षमाभि मया पूर्वं यस्तवापराधः कृत सच्च तव्य इत्यर्थः अथ भवतोऽनुशास्यितुं त्वत्तः शिचयितुं आत्मानं इच्छामि मदीय आत्मातवाज्ञावर्ती भवतु इति इच्छामित्यर्थः ५६ (पुच्छि क्षणमपतुष्कं जगणविषयोयजोक्त्रो निमन्ति योय भोगो हि तं सच्चं मरिसेहमे ५७) हे ग्रहर्षे मया तुष्कं पृष्ट्वा प्रश्नं कृत्वा यस्तव ध्यान विषय कृतः च पुन भोगैः कृत्वा निमन्तिती भो स्वामिन् भोगान् भुंक्ष्व इत्यादि तव प्रार्थनाकृता तं सर्वं मे ममाऽपराधं क्षं तु अहंसि सर्वं ममापराधं क्षमस्वेत्यर्थः ५७ (एवम्य णित्ताणसरायसीहो अणगारसीहं परमाद्र भत्तोए स ओरोहो स परियणो सबन्धवो धम्माणुरत्तो विमल्लेण चेतसा ५८) स राजहसिहोराजसिंहः ओ णिकोराजा एवं अमुनाप्रकारेण त अनगारसिंहं मुनिसिंहं परमया उत्कृष्टया भक्त्यास्तुत्वाविमल्लेन निर्मल्लेन चेतसा धर्माऽनुरत्तोऽभूत् इति शेष कौट्यः ओ णिक सावरोधः अन्त पुरेणसहित पुनः कौट्यः स परिजनः सहपरिजनेर्वर्त्तते इति स परिजनोऽप्यत्यादिवर्गसहितः पुनः कौट्यः सवान्ववः सहवान्ववैर्ज्वाल प्रमुखैर्वर्त्तते इति सवान्ववः पुरापिबनवाटिकायां सर्वान्तः पुरपरिजनवान्ववः कृत्य सहित एव कौट्या कर्त्तुं आगात् ततो मुनेर्वाक्य श्रवणात् सर्वपरिकरयुक्तो धर्मानुरत्तो भूदित्यर्थः ५८ (उक्कसियरोमक्खवो काजणय पयाहिणं अभिबन्दि

तियाय भोएहिं तंसच्चं मरिसेहिमे ५७ ॥ एवं पुणित्ताण सरायसीहो अणगारसीहं परमाद्रभत्तिए । सउरोहो सप

सौख्यो धर्म भेलोक्करो ५६ पुच्छांच कृत्वा मया तवमद्रं तु मने पूक्षीने ध्यानस्य विषयोक्तत ध्यानजो विषयकीर्षो निमन्तिताश्च भोगैः कृत्वा अने भोगानो निमन्त्रणा कोषो तत्सर्वं मे ममत्वमस्वते सवलो माहरो अपराधक्षमो ५७ एवं स्तुत्वा स राजसिंघः ओ णिकः इमं स्तुतिकरीने ओ णिक राजवोमाहिंसीहः अनगार सिंघं मुनीश्वरं परमया भक्ता साधुमाहिंसिंघसमानं मुनिवरने परमभक्तिकरी वांही स्तुतिकरीने सांतःपुर सपरिजनः सवा

अर्थात् अस्मात् इतराणि ना भूत्वा नराधिप त्रेषिकोऽतियातो गृह्यतः किं कृत्वा सिरसामभ्यन्तरेण अभिवन्द्य मुनि नमस्कृत्य पुनः किं कृत्वा प्रदिश्यात्
इति चर्चा । एवं चर्चाभूतेनराधिप जलसिरोमकूप उत्सृजितरोमकूपः सार्धोदर्थनाद्याय त्रयणाहुसितरोमकूपः भूत्वा (इत्यरो विगुणसमिद्धोति
मुन्युपानेन नराधिराज निवृत्त इव विष्णुमुनो विहरद्वयसङ्गं विगवमोहान्तिवेभि ६०] अथ इतरापि त्रेषिकापेक्षया अपरोपि मुनि रपि वस्तुभा
वर्धमानो विहरणेन निजगार करोति कोट्याः सन् विमोहः सन् मोहरहित सन् अर्थात् केवलोसन् कोट्यो मुनिगुणैः समृद्धः समविद्यति साधुगुणसहितः
पुनः कोट्या ध्यायति गुण गुणिभय सहितः पुन कोट्या विदग्धविरत त्रिदण्डेभ्यो मनो वाकायानां असुभवापारेभ्यो विरता पुन कोट्यो विहर
एव विमग्नः यथायथाविशेषि प्रतिबन्धरहितोति परिग्रह इत्यर्थः इति सुवर्मास्वामी जवस्वामिनं प्रति वदति अहं इति ब्रवोमि ६० इति महा

रिचको मवधवो धमसागुरतो विमलेण चयसा ५८॥ उक्तासिय रोमकूवो काज्जणय पयाहिणं । अग्निवदि जणसिरसा
 यइयाथां नराग्निओ ५९ ॥ इंदरोवि गुणममिओतिगुत्तिगुत्तोतिदंडविरओय विहंगाइव विष्णुमुक्को विहरइव मुहं

अथ यत्तत्पुनरभिहित परिचयार्थमभिहित आदिकथित धर्मानुरक्तः विमलैः शब्दैः न चेतसा धर्मने विवरे रक्तहृत्मानि निर्मलं सुखचित्तं दृष्ट्वां भूत्वा रलितं रोमकूप-
रहितं भास्वत् रोगक्षयं शंभुना रोगराय उदयं यथाष्टे कलायां प्रदक्षणादयः वलीतीनं प्रदक्षणादिभिरने अभिषंयानमस्त्य सिरसा मस्तकं नमाधौने नम-
स्कार करोने यद्वगतां नरार्थिषः श्रेष्ठिक राजा आपणैः धरंगयो भूत्वा इतरो मुनि अनाथी कदिपिण गुण समृद्धः सगुना गुण तिष्ठे संहितः विद्युत्
शमः अर्गोपाधाय धायविहभः दिव्यगर्भं गुणोद्धे मनपवनकाया भलो रात्र्याष्टे विहगद्वयं विप्रमुक्तः ममालभावरहितः पद्योनीपदिं ममताभाव रहितः

नियं प्रोय अध्ययन विशतितम सपूर्ण । इति श्रीमदुत्तराध्यायन सूत्रार्थदीपिकायां उपाध्याय श्रीलक्ष्मीकीर्तिगणिप्रिय लक्ष्मीवक्रभर्गाण दिरचितताया
महानियं प्रोयाह्यं विशतितमं अध्ययन समाप्तम् २० अथैक विशं काप्यते पूर्वस्मिन् अध्ययने अनयात्वं उक्तं तत् अनयात्वं विविक्ता चर्यया विशचार्यते
अतोस्मिन् अध्ययने विविक्ताचर्या उच्यते सूत्रं (चंपाए पालिए नामंसावए आसिवाणिए महावीरस्स भगवओ सीसोसी उमहपण्यो १) चंपाए इति चंपायां
नगर्यां पालित इति इति नाम्नाभावको देशविरतिधारी वणिक् आसीत् कौट्यः स वणिक् भगवतो महावीरस्य महात्मनो महापुरुषस्य तीर्थंकरस्य
प्रिय अध्यधाधारक सोऽह इति स पुनः पालितोनाम आहः कौट्यो वर्तते तदाह नि(गम्ये पावयणे सावए सेविकोविए पोएण ववहरन्ते पिहुं डं नगर
मागए २) सपालितनामा भावको महात्मानै ग्रन्थे प्रावचने श्रीवितरगस्य सिद्धान्ते कोविदीभूत् सपालितः एकदा पोतेनव्यहरत् प्रवहणेन वाणिज्यं
विगयमोहोत्तिविमिदं ॥ महानियंठिज्जंसस्सत्तं ॥ २० ॥ चंपाए पालिए नामंसावए आसिवाणिए । महावीरस्स भगवओ
सीसोसोओ महपण्यो १ ॥ निगमंये पावयणेसावए सेविकोविदे । पोएण ववहरन्ते पिहुं डंनगरमागए २ ॥ पिहुं डं

विचरित वसुधाकोवलप्राप्तः विगतमोह इति ब्रवीमीमु दृष्ट्वीने विखे विचरे मोह रहितपको ६० इति श्रीवीससुं अनयाथी ऋषिनु अध्ययनपुरुषयुं
चंपायां नगर्यां पालकोनाम चंपानगरीने विखे पालकनामि भावक आसीत् वणिक् भावकके वांणीओ श्रीमहावीरस्य भगवतः श्रीमहावीर भगवतनी
प्रियो महात्मा प्रियके मोटो आत्माके जेहनी १ नियंये प्रावचने जैनप्रास्ते जैनधर्मने विखे जैनप्रास्तेनिविखे सः भावकः ते भावकविशेषेणको विदः
चतुरः ते भावक पंडितके प्रवहणेन व्यवहारं कुर्वन् प्रवहणनी व्यापारकरतृथको वाहणपुरे पिहुं डंनगरमागतः पिहुं डंनासे नगरने आव्योके २ पिहुं डं

नृन्मृषाश्च नाना नगर आगतः सप्तनगरात्. प्रसङ्गमात्रं व्यापारार्थं पितृहृन्नगर समायात. प्रतिभावः २ (पितृ हे यषहरस्स स पाणिभोदिए
 धर्मात्तमं मत पः'मिञ्च नयत्रेसपत्तिर ३] अथ तत्र पितृ हनगरं कश्चिद्वर्षिकपालित गुणरजितः सन् तस्य पालितस्यगुणैः कन्तुष्टः सन् पालिताय
 भूयस् इति पुत्रां ददाति स च पालितत्वा परिणोयकतिचिद्निानि तत्रस्थित्वा तां वर्षिकपुत्री स सत्वां स गर्भां प्रतिगृह्य स्वकंदेय प्रति प्रसितः
 विदुः शाण्ड्य भ्या प्रतिधलितः २ [अथ पालितस्य वर्यां समुह मियपसर्वं अहदारए तहि जाए समुहपासांतिनामए ४] अथ अनन्तर पालितस्य गृहीणो
 गभर्ते दारक प्रसूतेभ्य अथ तस्मिन् दारके पुत्रे जाते सति समुद्रपालइति नामत सवाल आसोदितिशेषः ४ [स्त्रेमेण आगएचम्भं कावए वाणिए वर
 मयइहं भगतास दारएभंसुहाए ५] तस्मिन् पालितेनाभिन्न वर्णिजि चम्पाया नगरीं स्त्रेमेण सुखेन गृहं आगते सति समुद्रपालो बालकः कंदर्ब ते कीदृश

यथाश्रित्या वाणिज्यो देहधर । त ससत्तं पद्मगिज्जसदेसं अहपल्लिए ३ । अहपालियक्क धरणी समुद्वत्तिपन्नवर्द्धे ।

अहदारण तर्हिजाण समुद्रपालोत्तिनामण ४। खेमेण आगण चंपंसावण वाणिण वरं । संवहुई धरेतक दारणत्ते मुहो

नागर-स्वयंभार-सुभेत्त-स्वाद्य-पिपु-लनगरने-विधे-व्यापारकरंहे-कथित-वणिक्-श्रुती-ददाति-ते-पालितने-नगरनोवासी-कोई-वाणीश्रो-वेदोपरणवे-ता-समुदा-नगरर्था-प्रतिपद्यतेपालित-त्रायक-गर्भसहित-आपणो-स्त्री-लेईने-स्वदेयांप्रति-अथ-चलित-आपणार्थेयमणीवाल्या-३-अथ-पालितस्य-गृहिणीहिदे-पानितना-श्रो-समुद्रे-प्रयुता-समुद्रनेपिपे-प्रसवश्रु-आ-अथ-तत्र-समये-दारकीजातहवे-ते-समयने-विधे-पूर्वह-श्रो-तस्य-समुद्रपालेति-नानकृत-समुद्रपालते-पानक-ना-नाग-कोपु-४-सुभेत्त-अमातः-अथा-कुशलछेमे-अपानगरो-आयो-सा-पालिकः-त्रायको-आगती-गृह-ते-त्रायकवरे-आयो-सर्वदेते-तस्य-गृहे-

सबालक सुखोचित सुखयोग्यः ५ [बावतरी कलाश्रोय सिक्खिए नीडकोविए जोब्बएणय संपत्ते सुखे प्रियदसणे ६] च पुनः स समुद्रपालो दास
सति कला शिञ्जितः सन् नोतिकोविदोभूत् लोकनीति चतुरोभूत् च पुनर्यौवनेन सम्पन्नः सज्जात इति गम्यं कथम्भूतः स प्रियदर्शनः पुनः कथम्भूतः
समुद्रपालः सुरूप सुन्दररूपः ६ [तस्मै रुक्ववईयज्जं पिया आणेइरुक्खिणीं पासाए कीलए रम्ये देवोदीशु दुगो जहा ७] अथ तस्य समुद्रपालस्य पिता
पालको रूपवतीं भार्यां रूपिणीति नाम्ना आनयति परिणयति स्म ततो रम्ये रमणीके प्रासादे ब्रीडा करोति को यथा दीशुं दुकीदेवो यथा इन्द्राणां
पूज्यस्थानीयो देवः सुखानिभुंते तथा सुखंभुंते इत्यर्थः ७ [अह अन्नया कयार्ह पासाया लीयणेदिञ्चो बज्जमंडणसीभाग बज्जपस्सइ वज्जमं ८] अथान
तर समुद्रपालोऽन्यदा कदाचित् प्रसादस्य भवत गृहस्य आलोकने प्रासादावलोकने मन्दिरगवाक्षे स्थितो बध्यं चौरं पश्यति वधाय अर्हो बध्यस्तं

इए ५॥ बावतरी कलाश्रोय सिक्खिए नीडकोविए । जोब्बएणयसंपत्ते सुखे प्रियदंसणे ६। तस्मैरुक्ववइ मज्जांपिशा
आणेइ रुक्खिणीं । पासाए कीलए रम्योदेवो दुशुंदगो जहा ७ ॥ अह अन्नया कयार्ह पासाया लीयणेदिञ्चो । वज्जम

तेह सेठनेवरे ते दारकस्यः सुखोचितः ते बालक सुखोचितके ५ दासमतोकलाश्रिष्यतः बालकने बहुतरिकलासीखी शिञ्जितः नीतिशास्त्रकोविदः निपुण
नोतिशास्त्रे नोतिशास्त्रनोजाण चतुर यौवनेन संप्राप्तः अनुक्रमे यौवनपांथ्यो सुरूप प्रियदर्शनं माहारूपवंत प्रियकारो दर्शनके जेहनुं ६ तस्य पुत्रस्य
निमित्त रूपवती भार्यां ते पुत्रने निमित्ते रूपवती स्त्री पिता आनयति रूपिणी इति नाम्ना पिता आणे रूपणी इसे नामे प्रसादे क्रीडति रम्ये मनो
हरे रमणीक वरने विखे क्रीडाकरेके यथा दीशुंदको देवः जिम दीगदक देवता रमेतिमरमेके ७ अथ अन्यदा कदाचित् एकदा प्रस्तावने विखे

नष्टि वयं यत् सप्तमयोगापां वयस्य चौरस्य यानि मष्टनानिरक्तं चन्दन निम्नपत्र कण्वोर पुष्य स्वगादीनिवध्य मष्टनानितैः प्रोभायस्वार्ता
 मल्ल नष्टमयोगाकर्म पुनः कोटिग नाष्टगं धर्मिभय वाष्टां धर्मिभूतखलं तद्वच्चति प्राप्नोतीति वाष्टगस्तं राजपुरुषैर्बहिनिः सारगन्तं अथवा वध्यगं
 इति वयं नाष्टन उपधारात् वध्य भूमि कथ्यते तद वय भूतो गच्छन्तः [त पाप्मि जागसवेगं समुद्रपालो इत्यमव्ववी अहो असुहाय कमाणं निज्जाणं
 पाप्मो इति १०] अष्टप्राप्ति. कथं पाप सत् इदं अष्टवर्त्त किं कृत्वा त चौरं वध्यं दृष्टा इदं इति किं अहो इत्याद्यर्थे अशुभाना कर्मणां इदं पापकं
 निदां च अशुभ पापं इत्यर्थे ८ [मन्दो सीतहि भवव परमसंवेगमागम्यो आपुच्छमापियर पव्य इए अफगारिश्च १०] स समुद्रपालो भववान् नराकर

समुद्रमोगापां वज्रं पासद वज्रगां ८ । त पासिजग संवेगं समुद्रपालोदग मव्ववी । अहो असुहायकमाणिनिज्जाणां
 पापगां इमं ८ । समुद्रोमो तहिं भगव परमसंवेगमागम्यो आपुच्छमापियरे पव्वइए अफगारियं १० ॥ जहि तु संगं च

प्रायादस्य यानि नष्टाश्चेत्स्विता प्रासादने अरुंखे धंटा नगरनो सोभतेतिरे वध्यमडनं निवपत्तादि तत्सचितं प्रोभायुक्तं कोष्टक पुरुष नीवना पव्वनी
 नामापहरा यो नारायणं तद्वैर्माभाकोधो ८ वयव्य योग्य पश्यति वध्यभूमोने विखे वध्ययोग्य पुरुषने दिखे ८ तं दृष्टा सर्वगजातं तं देखी समुद्रपा
 भनं भवेग अपनी समुद्रपाल इदं अष्टवर्त्त समुद्रपालरुम कहवालागो अष्टो इति आद्यर्थे अशुभकर्मनो विपाकफल परिणामपाप कर्मणि अयं एपाप
 यर्त्तनो धर्मिपाप ८ न भववान् तद्वज्रपुं तं भगवत तिहा प्रतिवर्त्त परम सर्वेग आगत परमसंवेग रूपनो आपृष्ट्य मातापितरौ मातापिताने पुंने
 नर्त्तनः समुद्रपालो आपृणाप दिव्यान्नायो माधुश्चो १० दृष्ट्वा स्वजन प्रतिस्वधि च महालोभ कारक स्वजनसंवर्धनो प्रतिवर्त्तार्थायां के जनो कारक

सूत्र

भाषा

वान् सबुद्धः प्रतिबुद्ध सन् परम स'वेगं' आगत' परमवैराग्य' प्राप्त मातापितरं' आपृच्छ्य अनगारत्वं प्रवर्जित प्रकर्षेण अद्भौक्षतवान् १० [जहिंत्तु सङ्गन्य महाकिलेसं' महत्तमोह कसिणं' भयावह परिणाय धम्मं' च भिरीय इज्जा वयाणि सीलाणि परीसहेय ११] ससुद्धपालो भगवान् आत्मने परिणाय धम्मं' प्रवज्याधर्मं' अभिरोचयेत् च पुनः व्रतानि अहिंसा सूदृतास्त्रेय व्रज्जा किञ्चनललचणानिपच्च तथा सीलानि उत्तरगुणरूपाणि शुद्धाचार गोचरोकरणसमतिरूपाणि तान्यपि आत्मने अभिरोचयेत् अर्थात् प्रवज्यां जग्राहइत्यर्थः किं कृत्वा सङ्गं' स्रजनादि सम्बन्धन्यक्काथ पद पूरणे कथम्भूतं सगं महाकिलेसं' महान् क्रोथो यस्मात्समहाक्रोथस्त पुन कथम्भूतं सङ्गं' महादोहो यस्मिन् समहामोहस्तं' महामोहं' प्रचुराज्ञानसहितं पुन कथम्भूतं कसिणं' कृष्णलेथ्योयाहेतुं' तस्मात् कृष्ण पुन कथम्भूतं भयानकं' भयदायकं' इत्यर्थः ११ [अहिंसं सञ्चस्व अतेण गच्छ तत्तोयवन्धं' अपरिणहस्व पडि

महाकिलेसं' महं' तमोहं कसिणं' भयावह । परिणाय धम्मं' च भिरीयइज्जा वयाइ'सीलाइ' परीसहेय ११ ॥
अहिंसं सञ्चं च अतेणगं' च ततो अवन्धं' अपरिणहं च । पडिवज्जिय पंचमहव्वयाइ' चरिज्ज धम्मं' जिणदेसियं विज्ज १२ ॥

जाणेने दीजालेइ आत्माने समभ्भावे महामोह कृष्णलेथ्या हेतूत्वेन विवेकिनो भयानक एकुटंबनीसंग कृष्णलेथ्यानीहे तुक्के विवेकी जीवने भयनं हेतुक्के प्रवज्याधर्मं अभिरोचयेत् चारित्ररूपं धर्मजीनदेसितं इम जाणेने चारित्त अपरि रक्किकरे व्रतानि श्रीलानि पालिनीयानी परीषहानि सङ्गानि पांचव्रतशील आचार पालवा वावीसपरिसङ्ग सहे ११ अहिंसा दया सत्य आचौर्यं व्रतस्य जीव दयापालवी सासुं'बोल्बुं'अदत्तादान नलेवुं' ततस्य ब्रह्मचर्यं शीलव्रतं पाले अपरिग्रहं च परिग्रहनराखे एव प्रतिपद्य अंगीकृत्य पंचमहाव्रतानि इम पंचमहाव्रत अंगीकारकरीने चरेत् सेवेत् जिनभाषित

अथ कथाधर मन्त्रधारा धरिज्य धर्मं जिगदिसियं धिक्त १२] तानि पक्ष प्रताना नामान्याह अहिंसाहिंसनी जीवानां यथोहिंसा न हिंसाहिंसा
धर्मोऽप्यु दया प्रथमं १ च पुनः सत्य २ च पुन अस्त्वै न्यकं स्तेनस्य धीरस्येद कर्मस्त्वै न्यं नस्त्वै न्यं अस्त्वै न्यं अस्त्वै न्यकं ३ ततोऽनन्तरं
अजगत् ४ च पुनः अथरिपक्ष सर्वधार्ताभ्यानां स समुद्रपालः पक्षमहाव्रतानि इमानि प्रतिपद्यजिनदेशित धर्मं चरत् सेवित मशान्नतानिष्टधीत्वा
एकधननिष्ठेत् ५ इति भाष्यः कथम्भूत सः चिज्ज इति विद्वान् वेत्ति हेयोपादेय विधीन् इति विद्वान् १२ [सच्चिद्भि भूहिदयाणु कंपीखनिष्ठमे सच्चय
धधयारो सायज्जजोगं परिषज्जयन्ते चरिज्जभिक्खू सुसमाहि इन्द्रिय १३] भिक्खू इति भिक्षुः समुद्रपालितसाधुः सुसमाहि तिन्द्रिय सन् चरिज्जइति
विषयसंज्ञा कथम्भूतः स स सर्वेषु भूतेषु दयानुकम्पो सर्वेषु प्राणिषु दययाहितीपदेश रूपया अनुकम्पनशील दयापालनपरः सदयानुकम्पी पुनः कथम्भूतः
धान्तिधम्म धान्त्यातत्वानोचनयाचमते दृष्टानां दुर्वचनाताडनादिकं इति चातिशयः पुनः कथम्भूतः संयतः साध्याचारपालकः पुनः कथम्भूत
प्रधधारो ब्रह्मणि परमात्म स्वरूपेचरतीति ब्रह्मचारी ब्रह्मचर्यधारको वा पुनः स किं कुर्वन् विवरतेषा सावययोगं वर्ज्यन् स पापयोगं परित्यजन् १३

सर्वेहिं भूहिदयाणुकपी खंतिखमे सजयवंभयारी सावक्कजोगं परिवक्कयंतो । चरिज्ज भिक्खूसु समाहिद्वंदिष्ट १३

धर्मं विद्वान् पंडित सेवे पाले तीर्थं कारनीभायो धर्मपंडितसाधू १२ सर्वभूतेषु दया चिंतकः सर्वजीव ऊपरि दया चिंतवेहे क्षमायान् क्षमाकरे सयतः
सयमसहितः ब्रह्मचर्यधारी शीलव्रतधारी सा वययोगान् परिवर्जयेत् सावययोग जिह्वी पापलागे ते सर्ववर्जं चरेत् भिक्षुः सुसमाधितेन्द्रियः विहरेत्
चादरेषे साधुमनोपरि आपणा इंद्रीदभ्याहे एहवोधको देशनिविधे विचरे १३ काले प्रस्तावे कालं अध्ययनादिक्रियां कुर्वन् प्रस्तावनेविधे क्रियापडोलिहण

[कालेण कालं विहरिज्जरट्टे वलावलं जाणिय अप्पणोऊ सौ होव्व सद्देण न सन्तसिज्जावय योगसुच्चान असम्भमाह १४] पुनः सः साधु कालेन प्रस्तावेन प्रथमपौरुषादि समयेन कालं अवसर योग्यं कार्यं ध्यानानुष्ठानतपस्यादिकं कुर्वन् विचरेत् किं क्त्वा आत्मनः वलावलं ज्ञात्वा परीषह्यादि सह न सामर्थ्यं विचार्य यथा २ संयमयोगज्ञानिर्नस्यात्तथेति भावः पुनः स साधुर्वर्गयोगं श्रुत्वा दुक्खोत्पादकं वचनं श्रुत्वा खलानां असत्यं वचनं कर्णं विधाय असम्भवचनं न आह न ब्रूयात् आर्षत्वात् आहुरिति १४ [उर्वेहमाणो उपरिव्व इज्जापि इमपिय सव्वतितिकखइज्जान सव्वसव्वत्थमिरो यइज्जा नयाविपूयं गरहव्व सव्वए १५] तु पुन स साधु उपेक्ष्यमाण असम्भ वचनं अवगणयन् परिव्रजेत् मनसि वचसि दुर्वचनं अधारयन् ग्रामानुग्रामेषु अतिशयेन विचरेत् प्रिय च पुनः अप्रियं सर्वलितित्थेत् लोकानां सम्भगं वचनं दुष्टं वचनं सहेत् पुनः स समुद्र पालित साधुः सर्वं वस्तु सर्वत्र नरो

कालेण कालं विहरिज्जरट्टे वलावलं जाणिय अप्पणोय । सौहोव्व सद्देण नसंतसेज्जा वइजोग सोच्चाण असम्भ माह १४ ॥ उर्वेहमाणोउपरिव्वएज्जा प्रियमपियं सव्व तितिकखएज्जा । न सव्व सव्वत्थमिरोयइज्जा नयाविपूयंग

प्रमुखकरे राइदेये वलावलं ज्ञात्वा आत्मनः आपणीवल अवलपणोजांणेने सिंहे इव शब्देन भयकारकेन न सन्नयेत् जिम सीहनाशब्द भुंजाशब्द सांभलोने चमकेनही तिमसाहसीक शुरुषभयकारीशब्द सांभलीने वीहेनही वाग्योगं कठिनवचनादिश्रुत्वा न असत्यकठोरवचनं जल्पति यती कठोरवचन सांभलीने गालिप्रमुख कोईने निदेनही १४ दुर्वचनादि अगणयन् कोई दुर्वचनवोले तो मनमाहिं आणेनहीखमे प्रियमपियं च सर्वं चमेत् भलुं भुंछ, सर्वखमेनैव सर्ववस्तु सर्वतन अभिरोचयेत् सर्वल सवलीवस्तु ऊपरि रुचिनकरि जीह तेह वस्तु ऊपरि मन नषाले नचापि पूजागर्ह विगणयेत् सयतः यतीनीं

अथैष आनन्देन धर्मिन्नेत्येव च पुनः स स यतः स साधु पूजा अपि निवर्त्तयेन्नगर्ही' निन्दां अपि नरोचयेत् यतो हि स समुद्रपालित साधुः स दृष्टा दृष्ट
प्रभाधर धर्मिन्नाम मेमान्भू पञ्चस्रुति रुपा वाली किं निजोरप्यन्यथा भाव स्याज्जीनेत्यनित्य सात्मनोऽनुयासनमसी चको इत्याह १५ [अपि
न न दानद्व सातयेति' तेनापयो रूपगतं धर्मिन्तु भवमेखातत्यञ्जितिभोमादिष्वामणुष्मा अदुवातिरिच्य १६] इहास्मिन् जगति मानवेषु मनुष्येषु
दर्शकानेन न दत्ति धन्यः धर्मिन्नायावतेने यान् अनेकान् धर्मिन्नायान् भावतस्तत्र हत्याभिचुरपि सम्पूकरोति श्रतो तत्र दीक्षाया भवमेखा प्रचर
मयो दानद्वः मोक्षोपेक्षा दिव्या दिव्यमन्त्रान्धिनोऽप्यथा मनुया मनुष्य सम्पन्निनन्तिर्य चातिर्यग् योनि सम्पन्निनः हत्वयन्ते [परीसरा दुर्विषहा
धर्मो मोक्षो न भव्या नष्टकाया नरा मेतन्मयतेन यन्निज्जभिन्तु सगामसोर्ष इव नागराया १७] दुर्विषहा दुःखेन सोढु मया परीषहा धर्मोर्केवल्ययन्ते

रक्ष्य संज्ञा १५ ॥ अग्रेगच्छता इहमाणवेहि जेभावउसपकरे इ भिक्खू । मयभेरावा तत्त्वउवेति भीमा दिव्वा मणुसा
 भट्टातिरिक्का १६ ॥ परीसहा दुव्विसमा अग्रेगोसैयंतिजत्वा वहुकायरानरा । सेतलपत्तेन वहिल्ल भिक्खू संगाम

धर्मं धृत्वा कर निदा कर पदं उपरि सर्तिर्जा भावरागे १५ अनेकच्छदा अभिप्रायादहजगति सभवति इहलसारमाहि १ मनुष्याननया २ अभिप्राये
निरिधर्माहरे यान् प्रदान् भाषतो प्रगोष्ठरति स भिन्नः साधु यतो भगवंततो धर्म अनीकार कर भावसपजे भलेभावे वर्त्ते भयभैरवाः भयकारका तत्र
आयश्चरि भान्नाः दोषा लोधादलोभ भयनाकटराद सहासोद आयप्राप्तहवे उपसर्ग देवसवधिनः मानुषा तिर्यग् सवधिन देवता सवधी तिर्य
सर्वधर्मा १६ धरिपक्षाः दुःसखाः अनेक भवंत परिसरसहता दोधनादस्ता अनेक प्राप्तश्चा आवोलाना सीदतोचस्यतिवेभ्यः वरुकातरा, मनुष्याः उपरि

इति सस्वन्धः यत्रयेषु उपसर्गेषु उत्पन्नेषु बहुकृतातरानरा अनेकेकातराः सीदन्ति संयमात् अथौ भवन्ति स साधुस्त्व पत्नीषर्हे प्राप्ते उदय आगतभिन्नान् व्यथेतनसत्वाच्चलेत् क इव नागराज इव गजराज इव यथा गजराजः स ग्रामसोर्षे न विपरीतमुखो भवति १७ [सीधसिणादं समसायफासा आतं क। विविहाप्सन्ति देहं अकुक्कुओतल्य हिंयासएजा रया इंखेविक्क पुरेकडाइ १८] श्रीतीष्णदशमसकटण स्वर्था एतेपरीषडा साधोर्देहविविधा आन्तकारो गपरोषडाः स्युशन्ति तदा स साधुः अकुक्कुजइति कुक्षितं कूजति सन् आक्रन्दतीति कुक्कुजो न कुक्कुजो अकुक्कुजः आक्रन्दं अकुर्वन् तन्नतान् परीषडान् अधिसहेतसाधुः पुराकृतानिरजांसिपापानिचपयेत् चय नयेत् १८ [पहायरागञ्च तहेवदेसं मोहञ्च भिक्खु सततं वियक्खणीभेरुव्वपाणण अकम्पमाणी

सीसिद्धव नागराया १७ । सीओसिणा दंसमसाय फासा आतंका विविहा पुसंति देहं । अकुक्कुओ तल्यहिंया सए
ज्जारयाइं खिविक्कपुरे कडाइं १८ ॥ पहाय रागं चतहेव देसं मोहं च भिक्खु सतयं वियक्खणी । मेरुव्वपाएण अकंप

हयो घणाकायर मनुष्यानासे कडाभाजे सः यतितेषु उत्पन्नेषु न चलेत् भिन्नुः पण्डितः परिसहप्राप्तह्रस्वका जिकीचले नहि ते साधु कहीये यथा संग्राम मस्तके नाग राजहस्तो जिम स ग्रामनेविखे ह्याधीने तीरलागे तरवारिलागे बरखीगीलीलागे पिणनासे नही तिम साधुपण्णिशीदावेनासे नही १७ श्रीतीश्र दंशमशकाश्च स्वर्था सोत चष्ण डासमसाना स्वर्धंहेवे आतका रोगा नानापकारास्त्वशंति देहं रोगभाति २ ना आवी देहने फरसे अच्छितकूजितेन तलहा देव इत्यादि शब्दरहिता अध्याशोतरीग अध्यायकाहा देवहामाय इस्या वचन कहे नही मन हडकरे रजांसि कर्ममलानि स्वपयेत् पुराकृतानि रजकरममन् पुराकृत तेहने खपाये १८ तिज्जारानग तथाहे ष रागहे षखीडीने मोहच भिन्नुः सतत निरंतरं विद्वान् पण्डित साधु सदा मोहने छाडे मेरु

स्रव

भाषा

प्रहीनसंस्त्व लक्षसङ्ग पुनः कौटशः विरतः पाप क्रियासो निवृत्तः पुनः कौटशः आत्महितः आत्मानां सर्वजीवानां हितोहितवाञ्छकः पुन कौटशः प्रधानवान् प्रधानः संयमः सविद्यते यस्य स प्रधानवान् संयमयुक्तः पुनः स साधुः किं करोति परमार्थं पदेषु तिष्ठति परमार्थस्य मोक्षस्य पदानि स्थानानि मोक्षदायकत्वात् कारणानि परमार्थपदानि ज्ञानदर्शनचारित्र्याणि तेषु तिष्ठति प्राकृतत्वात् सप्तमीस्थाने दृतीया पुन कौटश स किन्नशोक इह संयम पदाना आनन्त्यात् तदभिधायि पदानां पुनः पुनर्वचनेपि न पौनरुक्त्यं पुनः कौटशः सः अममोममत्वरहितः पुनः कौटश अकिञ्चनो द्रव्यादि परिग्रहरहित २१ (विवित्तलयणाइ भएज्जताई निरोवलेवाइ असंघडाइ इसोहिचिक्काइ महायसेहि काएण फासिज्जपरीसहाइ २२) पुनः समुद्रपालितः साधुः कोट्टमस्सायौलायतेरत्ततिकाय षट्कं इति त्वाथौ षट्काय रत्ताकारकोमुनिरित्यर्थं सविविक्तलयनानि स्त्री पशु पण्डकादिरहितानि धर्मस्थाना

परमद्वप एहिं चिद्धई किंमसोए अममे अकिंचणे २१ ॥ विवित्त लयणाइ भएज्जताई निरोवलेवाइ असं
घडाइ इसोहि चिक्काइ महायसेहिं काएण फासिज्ज परीसहाइ २२ ॥ सन्नाण नाणोवगए महेसी अणु

अस्ति रतिसहतेमुक्त परिचय अस्ति रतिसहे कोईस्य परिचय न करे विरतः आत्महित प्रधानसयम मुक्त सर्ववसुधी विरतके आपणा आत्माने हितकरेके धान सयमसहितः परमार्थपदे मोक्षमार्गे तिष्ठति मोक्षमार्गो विविखेरहे किन्नशोक इतिहास्य शोक अममः अकिंचनः शोकादूरिकीधु निर्ममत्व अर्काचनके ममत्व २१ विविक्ते एकांते लयने उपाश्रयेमजते सेवतेविविक्तनिर्व्यंजन एकांतउपाश्रय सेवेतिहां निर्लेप अलिप्तधकीरहेके कौटशानीस्थानानि निरुपलेपानि लेप रहितानि असर्वद्वितानि जीवादिभिः लक्षानि उपाश्रय जीवजंतु करो रहितके ऋषिभिः सेवितानि महायशोभिः महायश नाधर्णी जे साधु तिणे

निरुद्धं च, इत्येति विधिजननानि निरुद्धेति चेत्तानि द्रव्य भावतत्वेपरहितानि द्रव्यतोहि साधु निमित्तेन न तत्तानि निरुद्धस्येन स्वार्थं तत्तानां लब्धं
निरुद्धं, इति चेत्तानि अद्वैत्यानि इमानि नानानि इति रागद्वेषादहितानि पुनः कीदृशानि असत्त्वस्याह असत्त्वतानि आत्मादिबोद्धे रज्यामानि
असत्त्वतो न निरुद्धं चेत्तानि पुनः कीदृशानि महाययोगिनः अर्थिभिर्योगिनि अज्ञोद्धता निरुद्धता नील्यर्थः पुनः समुद्रपान्तिता साधु कायेन परीयमानं
धर्माभावेन न निरुद्धं चेत्तानि परंपरान् सहेतु २२ (सनातनायोगेण महेतो अणुत्तरं चरितं धर्म सत्य अणुत्तरनाथधरं लक्ष्मी उभासहं स्वरि एव
निरुद्धं २२) अणुत्तरानि न निरुद्धं न निरुद्धं प्रधान धर्म सत्यं दययिध धर्मं चरित्वा आराध्य अवभासते योग्यते कीदृश सज्ञान ज्ञानोपगतः ज्ञानेन
ज्ञानेन निरुद्धं सत्यं, क्रिया कलाप वेदनं ज्ञानज्ञानं तेन उपगतः सत्यं ज्ञान क्रिया सहितः सक इव अन्तरिक्षे आकाशे सूर्य इव यथा आकाशे सूर्यो
ज्ञानेन निरुद्धं सत्यं अभिराजते इत्यर्थः २२ (द्विषिहं लविज्जण पुष्पाव निरुद्धं सत्यं विष्णुमुक्तो तस्मात्तमुहं च महाभवाहं समुहं पाले अणुत्तरानं

निरुद्धं धर्मसंघट्ट अणुत्तरनाथधरं लक्ष्मी । उभासहं सूरि एव तल्लिखे २३ ॥ द्विषिहं क्ववेज्जणय पुष्पाव निरुद्धं

अणुत्तरं धर्मसंघट्टं तद्वत् कार्येन कृत्वा परिपुष्टान् सहेतुं कायाहं करो परिस्तरने सहेतु २२ स समुद्रपाल दुर्गिः सुतं ज्ञानस्त ज्ञानेनोपनेन ते
अणुत्तरान् धर्मो न निरुद्धं धर्म सत्यं, सर्वोत्तम ज्ञानज्ञाः निरुद्धोचार चरिषं चरित्वा ज्ञात्वा दित्यति धर्मसमूहं प्रधानज्ञान तेर नो धरण्यारदतो
निरुद्धं ज्ञानोपगतं, धर्मं यमयोगि केषलभाजनदपनु समुद्रपाल साधुने यमस्यो यमनो धर्मो उभासते प्रकाशते सूर्यं यथा अतल्लिखे आकाशे सूर्येन इव
निरुद्धं ज्ञान आचार्यं धर्मसंघट्टं सत्यं पालः २३ द्विषिधं उपयिता पुष्पाव पाय पुष्पा पापवेज्जणयार्थेन निरुद्धं शुभ प्रकृतित्वात् सत्यं निरुद्धं

गद्गं ग इतिवेमि २४) समुद्रपालः साधुः अपुनरागम गति गतः न विद्यते पुनरागमो यस्यः सा अपुनरागमा अपुनरागमाचासौ गतिश्च अपुनरा
गमग गिति गति यत्र गतीगतानां जीवाना पुनः संसारे आगमो न भवति योचं गतइत्यर्थः किं कृत्वाभोचं गतइत्यर्थं द्विविधं घातिकां
भजोपग्राहिकं गुण्य पापं शुभाशुभ प्रकृति रूपं क्षपयित्वा सपूर्णं भुक्त्वा पुन किं कृत्वा महाभवीष समुद्रं तरित्वा उक्तं ध्यमहान्तश्च ते भवाश्च महा
भवास्त्रिषां श्रोत्र समुद्रो यत्र समहाभवी षस्तं एतादृशं समुद्रं अर्थात् ससारसमुद्रं त्रिलोक्य सिद्धो बभूव इत्यर्थः परं कीदृशः स समुद्रपालितः साधुः
सर्वतो बाह्याभ्यन्तरपरिग्रहात् विप्रसुक्तः अथवा सरोर सङ्गात् अपि विप्रसुक्तः पुनः कीदृशः सतिरङ्गनः निर्गतं अङ्गनं चलन यस्मात्सतिरङ्गनं सयमे
निश्चलः अर्गेण यथालात् साधुमार्गे निश्चलचित्तइत्यर्थः इत्यहं ब्रवोमि हे जन्मू श्रीवोरवाक्यात् तवामे इति अमुनाप्रकारेण अहसमुद्रपालित साधु सम्बन्ध
ब्रवोमि २४ इति श्रीमदुत्तराख्यन सूत्रार्थटीपिकायां उपाध्याय श्रीलक्ष्मी कीर्तिगणि शिष्यलक्ष्मीवल्लभगणि विरचितायां एकविंशत्यध्यायनार्थः संपूर्णः २१ ॥
अथ द्वाविंशतितमं अध्यायनं प्रारभ्यते ॥ पूर्वस्मिन् अध्यायने विविक्तचर्यां धृतिमताकार्यां तत्र च कदाचित् मनः परिणामाधर्माद्भ्रष्टा भवन्ति
तदारयनेमिन्नवरणे धृति राधेया तत् दृष्टान्तमाह तत्र श्रीनेमिनायिन कस्मिन् भवेतीर्थं करणामकर्मनिबद्धमिति श्रिय कौतुकोपनी
दाय श्रीनेमि चरितं लेखतोलिख्यते एकस्मिन् सन्निवेशे प्राप्ताधिपति सुतो धननामा कुल पुत्र दृष्टिताधनवृत्तनाम भार्या अन्यदा भार्यासहित
सख्यश्चो विप्रसुक्ते । तरितासमुद्रच महाभवीहंसमुद्रपाले अपुण्यगमंगद्गपत्तिवेति ॥ २४ ॥ समुद्रपालियजन्मायणं समस्तं ॥ २१

सर्वतः विप्रसुक्ता रागरहित संयमनेविखे गयाहे पापगुण्यना अङ्कुरा निश्चल सर्ववसुधि विप्र सुक्तः लक्षयित्वा समुद्रशपं महाभवीष संसारसमुद्रं
सरिखो संसारसमुद्र तरोने समुद्रपाल मुक्तिं गतं प्राप्तः इति ब्रवोमो समुद्रपाल मुक्तिगया जिह्वांशो कीरो संसारमाहिं अवतरवुं नयो ॥ २४ ॥

कुन्नुपांशान्कामेभ्यः सन्ने प्रयोजनयोगेनगतांरूपं तत्रैक पथपरिभ्रष्ट दृष्ट्वाधापरित्यजतिरैक निर्मालित नोचन श्रुमन्तलगतं यत्
 इयमग्रेरपथां मुनिपर ददर्शत च दृष्ट्वा स कुस्य पुत्र एवं चिंतितवान् अहो एष महातपस्वीऽदृष्ट्योषिषमावस्थामापन्नः ततस्त जलेन धित्वा
 येज्ञावनेन धोषितवाक्मुनिः आन्यनामयः नोतः स्वयामं प्रतिजागरितय योषिषपथाहारादिभिः मुनि नापि दत्त उपदेशः यथा इह दुःख प्रचुरे
 सगरे परर्नाक्रुषितं अस्वस्थं जनेन कर्तव्यं ततो भवद्भिरपि परमांसमयाक्वेडकादिनियमं कुरुत यदि पालयितुं शक्तास्तदा बहुदोषान्तेतानि बहुलां
 पथद्विषयमदुःश्रुय नंसन्दमानमसु इवोभच्छ रजवपरितुलितयाक्वगमामैजयय कुगदं मूलं १ तथा शुष्मोदकलहनिहा परिहर दवहाचरीना भव हेतु
 मन्म दोषाद मूत्र धिरिसिस्त्रिमद धन्यनासकर २ अपि च मज्जे दुहृन्निम सन्निम उपपज्जति असंखा तत्त्वणातत्यजन्तुयो ३ तथा सत्तोवयायजयथा इहेवत
 धनयदति त्रियगद मूलं दुःखमारुणस्य हेतु पारडा वैरवुष्टिकरा ४ इदं च शुला सविमलाभ्यां ताभ्या भणित भगवन् देहि अस्ताकं नटहस्तावस्थोषित
 धमे यति तातु सम्यग् मूलवददग वतरूपो धर्मस्तयोर्दिताः उक्तां च सोधमोजत्यदया दसद्व दोसानजस्रसोदेवो सोऽगुरुजोपाणी आरम्भ परिणहो
 धिरभो १ यायकधर्मं प्रपयन्तो दम्पतो तुष्टी यतिनातयो पुन र्वेवं प्रिया प्रदत्ता यथा तत्यवसेज्जासद्भोजर्द हिंसहजत्यहोद सयोगो तत्यवचैद्वय भवणं
 भवेऽप्यज्जसाधुभो १ देव गुरुणितिसंक्कां करेज्जातहपरमवन्दणं विहिंशा तह पुष्प वत्थनादे हिं पूयणं सत्त्वकालम्भि २ अन्यच्च अशुब्धताण महणं
 पथ लुपणं तुपया समचयय कुज्जासद्वजहससि तव सक्काया इजोगवा १ अन्यच्च भीमणसमए सवणे विवोहणेपसवणेपसवणे पञ्चनमोकारं हलु समरेज्जा
 सत्त्वकामे सु १ एव च तयोः प्रियां दत्त्वा साधरन्वत विजहार तीदम्पती स्वयदे गती साधूपदिष्टं धर्मावुष्टानं कुरुतः कालक्रमेणताभ्यां यतिधर्मैः
 प्रतिपद्य कालं क्वापयनः सोधर्मं देवलोके देवलो नोत्पन्नः सास्त्रो तुतस्यैव मिलत्वे नोत्पन्ना तत्र सुखसुख मनुभयधनदेवजीवो वेताको सूरतेजराज्ञः पुत्रद्विभ

गतविद्याधरराजा जात. धनवत्यपि कस्य चिद्राज्ञ कन्याजाता परिणीताचित गतिर्नैव तत्र कुनि धर्मं कृत्वा नाहिन्दे धर्मो साभाषित इवरायनमिहो
जाओ ततो नु जणधपो अवरराजिओ नामरायाजाओ साविधिर्मरं तत्पर्वीकाक समसधर्मं गदाइं धावर्पातो भारत्य कस्ये मिध देधेजार्तो ततयु गतो
धनदेवजोव, अखराजाजातः धनवती जीवस्तस्यैव कालाजाता तत्र यंखराजा प्रतिपथ गुनिधर्मो विगति स्तानयै निवर्तते ई करतान मोक्षः
कालं कृत्वा उपराजितविमानि समुत्पन्नः तत्कालापि धर्मं प्रभावेण तदैवोपया धनर्जोपन्नतयु गता मोर्दपुरं नगरं दशदगाराया नन्धिभेद समुद्रपिजदस्य
राजोभार्यायाः शिवादेव्याः कुर्चोवतुर्दशमहास्रप्रः सूक्ष्मं कार्त्तिकं कृष्णपदगो मुखे नोत्पथ, अधिततमदे व्यापय मुखपदभ्यां प्रसूता निपादिना जातो
दारक दिग्गुमारिका विहित जातकर्मो नत्तरं सुरासुर्मेरुमस्तके जगानिधेकं कृतं सति रागापि धर्मापन कारितं अधिधर्मकर्मकदाचित् रत्ने
शिवदेव्या अरटरत्न मयोर्निमिदं ई अतो रिदने निरिति यस्य नाम कृत यव कुमारोत्पत्तिर्दिको जात अद्यान्तरं वज्जेनकं सेनिपातिने जीधयमावर्दे
नयादवानामुपरि कुर्वोजराकिन्पुराजा तत्र कथा सर्वेपि यादयाः परिम कष्ट दायकता. तत्र धं गयाराधित धे यमरे न कृता सर्वकायनमयो धादया
योजनयामानवयोजनविस्तरादिरिकानाओ नगरो तत्र सुखेनयादधाकिदनि प्रतेष निरुतजरासन्धौ रामकेसरी अरतालेषासिनी, जार्तो अरिदने
मिर्भगवान् योवन मनुप्राप्त विषयसुख पराङ्मुखोपि मिधैः मेरुमाषोत्तानाधिधकोटा करोति अन्वदा समान वदकै र्त्तकराज यु सारं नयद्रोडन्
गतो नारायणस्यायुश्चाला तत्र दृष्टान्तनैकानि देवाधिष्टानि यद्युधानि तत्र इत्य कालावर्त्तं धनु. कौतुकेन नटङ्गन् नेमिराद्युधपानेन मन्त्रितः
कुमार किमनेनायस्य त्रुष्टानेन न रि नारायण मत्तरं पाल्य कोपिनर इदं धनुरासोपयितुं गच्छः ततरेष्वनित्यनिगिना तदनुकोस्यैवारीपितं पात्रया
लितोजोवाप्तया यद्दे न मेदिनो कम्पिता विस्मितामर्षेयायुधयालिकानराश्रतस्तदनुभूषानो निगनागदो नटरीतः पुरितस्तप्यन् न नयै जगदधिहितं

बहुदोषालयानां तुच्छ सुखनिबन्धनानां अस्थिर सङ्गमानां रमणीनां सङ्गमेन न भवति नरत्वं सफलं अपि च एकान्त शुद्धाया निष्कलङ्कायाः निरुपम सुखायाः शास्त्रत सङ्गमायाः सिद्धिबद्धाएव सङ्गमेन नरत्वं सफलं भवति यतः मायुसत्ताइ सामग्री तुच्छभोगाणकारणा रयणश्च कीडिशाम्रचहारिं तिअ वृहाजणा १ अह सिद्धि बधू निमित्तमेवयतिथे नेमेरय मभिप्रायस्ताभिः कृष्णाय निवेदितः कृष्णेनचनेमिः स्वयं भणितः ऋषभादय स्त्रीर्थं करा दाएसग्रहं कृत्वा सन्तान परम्परा वर्धयित्वा स्वेष्टलोक मनोरथान् पूरयित्वा पश्चिमवयसि निष्क्रान्ताः शिवं प्राप्ताश्च त्वमपि तत्पुत्र्य स्तत्रैव शोचोयास्य सोति दशारचक्र सन्तोषाय किं न पाणिग्रहणं करोषीति कृष्णः प्रकामं विवाहाग्रहङ्कृतवानिति नेमिसु मौनमालम्बग्रस्थितः कृष्णेन चिन्तितं अनि शिह मनुमतमिति न्यायादङ्गीकृतएव नेमिना विवाह इति दशारचक्राय उक्तवान् सक्तातर्हर्षेण दशारचक्रमेव भणितः कृष्णः त्वमेव नेम्यगुरुरूपां ज्ञान्यां गवेषय ततः कृष्णेन गवेषयता उग्रसेन पुली राजोमतो कन्या नेमिगुल्यरूपा सा पुनर्वनवती जीवोपराजित विमानात् चत्वातलोत्पन्नास्तीति द्रयमेव नेम्यगुरूपेति तदर्थं कृष्णेन उग्रसेन प्रार्थितः तेनापि मनोरथातीतो जीव मनुग्रह इति भणित्वा कन्यादत्ता तत कारितं शुलहयेपि वर्द्धापनं गृह्णीत विवाह लग्नं कारितं समस्त जातिवर्गस्य भोजनाच्छादनादिसत्कारः प्राप्ते च लग्नदिवसे दिव्य रमणीभिः स्नापितोऽलङ्कृतो विभूषितो मत्त वारण मारुटः समन्तान्मिलितः दशारचक्र बलदेव वासुदेवादि यादव परिक्करितः पृष्टो वादितानेक कीटिप्रमाण वादिव शिरोहृतात पलक्षामरैर्वीज्यमानः पृष्टो गौयमान मङ्गलः सर्वतो भागधैः कृत जय जयारवः सुर नर सर्वे न सर्वतो वीक्ष्यमाणः सुरीभिर्नारीभिश्च प्रार्थयानो नेमिभुमारः प्राप्नो न्हता विस्तरेण उग्रसेन नृप द्वारपुरोरचित विवाहमण्डपासन्नदेशं राजोमलपि सर्वालङ्कार विभूता गवाक्षस्थानेभिः दृष्टा आनन्दपरवशा जाता एतदपि तदानी नवेत्ति काहं किमत्रास्ति कीयं कालः कीदृशी चेष्टेति अत्रान्तरे करुणारवंशुला जानता नेमिना पृष्टः सारथिः कीयं परमोरूपां प्राणिना एषः

अथान्तरं नमः कथितम् अस्मिन् तस्य विचारः गौरवाय अर्नेलजन भोजनाय भोजिता अमी हिन्नादयो जीवा व्यापादयिष्यन्ति साश्रुतमाश्रुतं कुर्वन्तीति
मन्त्रेण सारं रयसिनी निवस्येनाहं विचारं करिष्ये यत्र एतावतां प्राणिना वधस्तेन विवाहेन मे समाप्तं संचार परिश्रमश्चेत्तुर्वाय विचारः नेमि
वधनात् सर्वेषु प्राणिनां मुक्ताः गता स्वस्थानं सुतेन विरक्तचित्तं पयाश्चलमानं नेमिनामालोक्य अकाण्ड वक्त्रप्रहार ताडित्व विप्रलां राज्ञीमती
परदातेन निर्धत्ता नृधित्ता सत्यभूषेण सखीजनेन शीतलजलसिक्ता तालहनेन वीजितालम् चेतनाएषं दिललाप अहो मया अत्यन्त दुर्लभे भुवननाये
अनुरागं भूयन्तः आत्मा ननुकृत धिग् मम सुकुमालोत्पत्ति धिक् मम रूपयोवनश्च धिग् मम कलाकुशलता येनाहं नेमिना प्रतिपद्यापि मुक्ता हे नाय
मं आविष्ट निर्गच्छति अहानि मे नुटन्ति हृदयं मे स्फुटति विरहानि ज्वाला कुलितोयं मनाकाहारी मेचार सदृशो जलचन्दन चन्द्रिकादयः पदार्था
धिभाविन सदृशा. आस्मिन् तस्य धिरुं मम जायन्ते खानिकां त्व किं त्वजसि किं मम विरहं त्वया श्रुतं दृष्टं वा जन्मान्तरकृतं भूमाशुभकर्मवोदितं
प्राणिर्वैकृपाय सभाभिन्नस्य दृष्टिं दद्याः प्रेमदरायां मयि त्व सर्वथा निरपेक्षोमाभू अववा सिद्धिबधूकाण्डतस्य तवहृदय चरसन्दर्शेपि न हरन्ति
ममस्य कोपा तद्वद्वैकगणना पय मध्यागोकभसादितं विलपन्ती राज्ञीमती सखीजनेन भणित्वा अलङ्घनीयो भवितव्यता परिणामं ततो धीरत्वावल
यधमं । ३ अथमस्य विलपितेन मत्त प्रभानाराजपुत्रो भवन्तीति भणित्वा संस्थापिता द्वितीयदिने तया सखीनां पुरएव मुक्तं अयनये ह्यः स्वप्नोदृष्टः
यथा नद्वारद्वये एकादित्य पुत्रयो देवदानव परिहृतः मिहाननमारुद तस्याभ्यर्चनेक जन्तवसमायाता. अहमपि ततो व गता स चतुर. शरीरमानसः
पुःसुपानाभ्यानि पादपुष्पानि तेष्वथो ददन्मया प्राधितः भगवन्तमायेतानि फलानि देहितेनतानि दत्तानि तदनन्तर प्रतिबुद्धाहं यखीभिर्भणितं
हे धियमधि नर कटकोपि यशोयं गोप्रप्रस्थाम सन्तरोभविष्यति इतय नेमिनाथ समुद्रविजय शिवादेव्यादि विविधैरुपायैः पाणिग्रहणार्थं प्रायं

मानोपि नैवत भयमङ्गीचकार अस्मिन्नवसरे लोकात्मिका स्तत्रागल्यएव भूचिरे भगवान् सर्वं जगज्जीवहितं तत्तीर्थं प्रवर्तयेति भणित्वा जननी जनका दीनामन्तिके गत्वा एव भूचतुः भवत् कुलोत्पन्न श्रीनेमिः प्रव्रजि शूरस्त्रीतिकोभवतां विषादं नीयिरपि भाल पिप्पौपुर क्ताञ्जलिरेव सुवाच इच्छामि युष्मदनुज्ञातो प्रव्रजितुं इदञ्च श्रुत्वा शोकसषट् निरुद्धदया धरणीतले निपतिता चूर्णितेभुजवलयाश्रिवादिवो मिलित दशारचक्रं जलाभिषेकादिना लब्धं संज्ञा भणितुमारब्धा पुत्रकथमस्माकं मनोरथ मूलादुच्छिं दसि कथंवात्वं सत्पुरुषोपि प्रार्थना भंगं करोषि दशारचक्रस्यापि मन सन्ताप किं करोषि कथञ्चिवयमुग्रसेन राज्ञो मुख दर्शयिष्यामः कथञ्च त्वदेकचित्ता सावराकौराजीमती भविष्यति ततोऽस्मदुपरोधेन तस्याः पण्डितग्रहणं कुरु ततः पश्चात् प्रव्रज्यां गृह्णीया भणित भगवतामातर्मेनः सन्ताप माकुरु सर्वभावानामनित्यत्वं भावयविषयानां विपाकदारुणत्वं श्रद्धासि जनकत्वं च अस्ति दौवर्त धनादीनां चञ्चलत्वं सन्ध्यासमयाभ्यस्तुल्यतां विलासानामवेहि अकण्ड प्रहारत्वं मृत्योर्जन्मजरामरण रोगादि दुक्खं प्रचुरत्वं ससारस्या लोचय ततो मातर्माभनुजानोहि भव प्रदीपादिर्गच्छन्तं अत्रांतरे दशारचक्रेण निर्मणित कुमार सांप्रतित्वया परित्यक्तस्य यादवलोकास्य न कश्चित् क्षाणमिति ततः किंचित्कालं प्रतोऽस्य स्व तदुपरोधशैतलया बाष्पा भगवता सवत्सरमेकं यावत् स्थितिरङ्गीकृता दत्तञ्च तस्मिन्नेव सस्रत्सरिक दानं प्रतिपूर्णे च सस्रत्सरे माह पोलादीनामा पृच्छ्यन्नायं शुद्धपथ्या स देव मनुष्यपर्षदा परिहृती नगर्यानिर्गल्यसहस्राभ्यवणे उद्यानेलीणि वर्षशतानि गृहस्थावासेस्थित्वा षष्ठमर्त्तेन पुरुष सहस्रेण समं निष्कृन्तः तपस्सयभरतीविहरति इतश्च भगवतो भ्रातारथनेमिः प्रीति पर एकांते राजीमति मेवमाह सुभ्य मा कुरुविषादं सीमायानिधि कं कोन प्रार्थयति भगवान् पुनर्नेमिनाथो वीतरागत्वान्नकरोति विषयानुबन्धं तत प्रतिपद्य स्वमां सर्वकालं मह त्वदाज्ञाकारी भविष्यामि तया भणित यद्यहं नैमिनाथेन परित्यक्ता तथापि अहं तं न परित्यजामि यतोहं भगवत एव शिष्यणो भविष्यामि ततस्त्वमेनं प्रार्थनानुबन्धन्य ज तत सकतिचिह्निना

一、
 二、
 三、
 四、
 五、
 六、
 七、
 八、
 九、
 十、

[illegible]

समाधिः किं तु भूरितराजस्मिन् विषयसेवनं लब्धं प्रसरस्य मनसः प्रकाममिच्छावत्ते उक्तं च पुत्रादिव्याभोगा सुरेसुल्लस्यमाण एषु नय सञ्ज्ञा
यातिती अतिततरं कस्मैविजि अस्स १ इत्यादि वाक्यैस्तयाद्युभासितः स सम्बुद्धः सम्यग्गहं प्रतिबोधितस्तथेति भणन् आत्मानं निन्दयित्वा राजीमतीं
च श्चं सुत्वागतः साधु सभामध्ये सा च साध्वी सभामध्ये गतेति अरिष्टनेमिर्भगवान् मरकत समवर्णं दशधनुस्फुल्लतदेहं शृङ्खलाब्धनः चतुः पञ्चाश
दिनसप्तशतवर्षाणि केवलं पर्यायेण विहृत्य अनेकमभ्यान् प्रतिबोध्य च वर्षं सहस्रायुः परिपाल्यरेवतगिरौ आषाढ शुद्धाष्टम्यां सिद्धिं प्राप्नोति [सौरिय पुरं मिनयरे आसिराया महद्भिष्ट वसु देवतिनामेणं रायलक्षणा सञ्ज्ञ, ए१]
राजीमत्यावपि सिद्धिं जगमत् इत्यरिष्टनेमिचरितं सूत्रं अग्रे लिख्यते [सौरिय पुरं मिनयरे आसिराया महद्भिष्ट वसु देवतिनामेणं रायलक्षणा सञ्ज्ञ, ए१]
सौर्यपुरेनास्मिन्नगरेवसु देव इति नाम्ना राजा आसीत् यद्यपि सौर्यपुरे समुद्र विजय प्रमुखादशदशार्हाः दशभ्रातरौ विद्यन्ते तेषु दशसुल्लभुर्भ्रातावसु
देवोस्ति तथापि वासुदेव पुत्रो विष्णु रभूत् तेन वसुदेवस्यैव वर्णनं कृतं कीदृशो वसुदेवो महद्भिष्टकः कृत चाभिरादि विभूतयुक्तः पुनः कीदृशो राजलक्षणा
संयुतः हस्तपादयोस्तलेषु राज्ञो लक्षणाणि चक्र स्तस्मिन् कृशवज्रध्वज कन चाभिरादिभिः सहितः अथ वा औदार्यधैर्यगाम्भीर्यादि सहितः १ [तस्मभज्जा
दुवे आसिरोगिणी देवदेव तद्वा तासिंदोण्हं पि दोषुत्ता इद्वारामकेसवा] २ तस्य वसुदेवस्य हे भार्ये आस्तां रोगिणी तथा देवकी यद्यपि वसुदेवस्य

सौरियपुरंमि नयरे आसिराया महद्भिष्ट । वसुदेवेतिनामेणं रायलक्षणा संजुष्ट १ ॥ तस्मभज्जा दुवेआसि रोगिणी

सौर्यपुर नामा नगरे सौर्यपुर नगरनेविषे आसीत् राजा महद्भिष्टक महामुनिर्धर्मो राजाहृष्टो वसुदेवइसेनामे राजाहृष्टो राजा
लक्षणासंयुतः राजा राजलक्षणातिथेकरीसहितके १ तस्य राज्ञे हे भार्ये अभूतां ते राजाने वेभार्याहरे रोगिणी देवकीतिनाम्नाः एक रोगिणीवीजी देवकी तयो

रा सामासं सञ्च दाता प्राप्तान् तदाप्यत्र तभयोरेव कार्यार्थं रोहिणी देवयोरेव ग्रहणं कृतं तयो रोहिणी देवयोर्द्वयोर्धां पुलो अभूता तौ पूर्वो कौ
 रामेययोर्काटयो तौ चतुर्दश मातापित्रोरधि कवक्षर्मा ३ (सौरिय पुरास्मिन्यरे आसिरायामहद्भिः समुद्रविजये नामं रावलकण सञ्जुए ३) सौर्यपुरे
 नगरे समुद्रविजयो राजा महर्षिकं आसीत् कोट्य समुद्रविजयो राजा राज लक्षण सयुतः अत्र पुनः सौर्यपुराभिधानं समुद्र विजयवसु देवयो
 र्द्वयोरधिपतिर्द्वयोर्नाथः ३ [तस्य भञ्जासिवानाम तीसे पुसे महायसे भयव अरिदुर्नेमिति लोगनाहिदमीसर ४] तस्य समुद्रविजयस्य राज्ञः शिवानाभ्या
 भार्या आसीत् तस्या श्रिया देव्याः पुलो भगवान् ऐश्वर्यधारी अरिदुर्नेमिरासीत् चतुर्दश स्वप्नदर्शनानन्तर एक अरिदुर्लभं मयं रथं चक्र ददर्श तेन
 अरिदुर्नेमिरिति नाम प्रदत्तं कथमनोरिदुर्नेमिमहाययाः महाकीर्तिः पुनः कोट्योरिदुर्नेमिः लोकनाथः चतुर्दश रज्जुप्रमाणलोक प्रभुः पुनः

देवदत्तहा । तासिंदुर्गिहंपिदोपुत्ता इद्वाराम केसवा २ ॥ सौरियपुरंमिनयरे आसिराया महद्भिः । समुद्रविजएनामं
 रायलवत्तणसंजुए ३ ॥ तस्मभञ्जा सिवानामंतीसे पुत्ते महायसे । भगवं अरिदुर्नेमेति लोगनाहि दमीसरे ४ ॥ सौरि

धर्मापि धां पूर्वो तेस्त्रीयं धने वेटाह्मया इष्टा वक्ष्मर्मा राम केयवी वक्ष्मभ क्खणी रोहिणीनो वेटा वलभद्र देवकीनो क्खण ह्वो २ सौरिपुरनामा
 नगरं सौरिपुरनामा नगरने विपे आसीत् राजा महर्षिकं समुद्र विजयनामा राजा समुद्रविजयः राजलक्षणसयुक्तः ३ तस्य भार्या शिवानाभ्या
 तेहनी भार्या श्रियादेवी एहवेनामे तस्याः पुलो महाययः तेहनी पुल माहाययनोषणी भगवान् अरिदुर्नेमि भगवत अरिदुर्नेमि लोक नाथः
 दमिनर्माधे देवदत्तः प्रेष्टलोकनोनाथहेदमीमाहिं प्रेष्टके ४ स च अरिदुर्नेमिनामे ते अरिदुर्नेमिनामे लज्जणीन स्वरेण च संयुतः वतीस

कोटिशोऽरिष्टनेमिर्दंनोऽवर कुभारलेपियेन कन्दर्पोजितः तस्मात् दमिना जितेन्द्रियाणा ईश्वरो दम्भीश्वरः ४ (सोरिष्ट नेमिनाभोज लक्षणास्स
रसजुश्रो अट्टसहस्रलक्षणधरो गोयमो कालगच्छवो ५) अथारिष्टनेमैर्वर्णनमाह । स अरिष्टनेमिनामा भगवान् अट्टसहस्र लक्षण धरो वर्तते
अष्टभिरधिक सहस्र अट्टसहस्रं लक्षणाना अट्टसहस्रं लक्षणाष्टसहस्रं तद्वरतीति लक्षणाष्टसहस्रधर अट्टसहस्रं लक्षणानि धरतीति वा अष्ट सहस्र
लक्षणधरः पुन कीटशः लक्षणस्वरसंयुत लक्षणै सहितः स्वरोलक्षणस्वरः स्तेन संयुत स्वरस्यलक्षणानि भाधुर्यलावण्याऽप्याहत गार्भीर्यादीनितैः
संयुत तीर्थकरस्यहि अष्टाधिकसहस्रलक्षणानि शरीरे भवन्ति स्वस्तिक वृषभसिंह श्चीवच्छ शखचक्र गजाश्व वृक्षादि प्रमुखार्णि लक्षणानि हस्तपादादौ
भवन्ति पुनः कीटशो रिष्टनेमिः गौतमो गौतमगोतीय पुनः कीटशः कालकच्छविः श्यामकान्ति ५ [वज्ररि सह सङ्ख्यणी समचोरं सोऽक्रसोयरो तस्य
राद्यमर्दं कथ भज्जञ्जायद् केसवो ६] पुन कीटशो वज्रं कीलिका ऋषभः पट्टोनाराच उभय पार्श्वयोर्मर्कटवन्धः एभिः संहननं शरीररचना यस्य स
वज्रर्धभनाराच स हनन पुनः कीटशो सम चतुरस्रः प्रथम संस्थानवान् यः पश्चादनेस्थितः सन् चतुर्षु पार्श्वेषु षट्श शरीर प्रमाणोभवति स सम चतुरस्र
स स्थानवान् उच्यते तीर्थं करोहि समचतुरस्र संस्थानधारीस्यात् पुनः कीटशो भषोदरः भषस्य मक्यस्य उदरमिव उदरं यस्य स भषोदरः अथ तस्या

दुर्नेमिनाभोज लक्षणास्स रसंजुश्रो अट्टसहस्रलक्षणधरो गोयमो कालगच्छवो ५ ॥ वज्ररिसहसंघयणी समचतुरस्रो

लक्षण अनेश्वर तिणे संयुक्त अष्टोत्तरसहस्र लक्षणधर एकहजार आठलक्षणो धरणहारः गौतमगोत्रः स्यात्प्रकातिः गौतमगोत्रनोषणी स्यात् शरीर
कातिः ५ वज्रऋषभ संघयन वज्रऋषभनाराच संघयणोषणी सम चतुर स स स्थानः सम चोरं स संस्थान भषोदर मक्योदर मक्यसरीषुं पेटके

कुमारार्थं कनयाया याचनानन्तरं तस्या राजभत्या जनकोमहर्षिं कां वासुदेव कृष्णं आह हे वासुदेवकुमारोऽरिष्ट नेमिरिहाऽस्मद् हे आगच्छतु जाइति येन कारणेन से इति तस्मै अरिष्ट नेमिः कुमारयातां राजमतीं कनयां अहं ददामि आसन्नकोषुक नेमिनिकादिष्टलभे विवाहविधिना उपटीकयामि ८ [सर्वोसहीहिं नृविश्वो कयकोऽह अमङ्गलो दिव्यजुयलं परिहिञ्चो आभरणेहिं विभूषिञ्चो ९] अथारिष्ट नेमिकुमार. कोटिकापित लने सर्वाभिरौषधीभिर्जया विजया शल्यविशल्या ऋद्धिहृद्यादिभिः स्नापित. पुन कृत कौतुक मङ्गल. पुनः कौटुभः परिष्टतदिव्ययुगलः परिहितं दिव्यं विवाह प्रस्तावात् देवदूष युगलं येन स परिहित दिव्ययुगलः प्राकृतत्वात् शब्दविपर्ययः पुनः कौटुभः आभरणैः कुण्डलमुकटहारदिभिर्विभूषितोलङ्घत ९ [मत्तश्च गन्धहस्तियश्च वासुदेवस्व जेदुगं आरुढोसोहर्द अहियं सिरे चूडामणी जहा १०] च पुनररिष्ट नेमिकुमारो वासुदेवस्य ज्येष्ठकं मत्तं गन्धहस्तियं

महं ८ ॥ सर्वोसहीहिं नृविश्वो कयकोऽह मङ्गलो । दिव्यजुयल परिहिञ्चो आभरणेहिं विभूषिञ्चो ९ ॥ मत्तं च गंध हस्तियं च वासुदेवस्व जेदुगं । आरुढो सोहर्द अहियं सिरे चूडामणी जहा १० ॥ अह उरिष्टेण कृतेण चामराहि यसो

धरेश्चावे यथा से तस्याहं कनयां ददामि जिम तेहने कनयाय ८ एवमुक्ते सति सर्वौषधीभिः भगवान् स्नापित भगवतने सर्वौषधीदं स्नानकरावीषं कृतकौतुक मङ्गलः मंगलीकना कारणकोषांके दिव्यमुत्तम वस्त्र युगलं परिहितं दिव्य भला वस्त्र पहराव्या आभरणैर्विभूषितः आभरणे करो विभूषित अलकखोके ९ मत्तं च गंधहस्तियं मातो गंधहस्ती वासुदेवस्य ज्येष्ठं उल्लूखं वासुदेवनी दण्डोपदहस्तीः आरुढ अधिकां शोभतेते हाथी उपरि वक्ष्यो अधिकशोभवालागा मस्तके चूडामणिर्यथा शोभते मस्तकनेविषे जिम मुकुटशोभे तिमशोभे १० अथ उरिष्टेन कृतेण माये कृतधरोके चामरैश्च

च स निरुद्धे सुदुक्खिए १३] [जीवियन्तानु स पत्ते मसुद्धा भक्खियव्वए पासित्तासे महापप्पे सारहि इणमव्वदी १४] युवमं अथ अनन्तरं स नेमिक्कुमार सारधिं इदं अत्रोत् किं कल्ला सत्तव विवाह मण्डपासन्नैरित्यर्थं अधिगच्छन् भयदुतान् भयव्याकुलान् प्राणान् जीवान् स्वत्तरान् सुगम्यकर्मकारितत्तर लावकादोन् मासार्धं भक्षितव्यान् पासित्ताइति विचार्य दृष्ट्वा कथंभूतान् प्राणान् वाटकैर्भिस्तिभि कण्टकवाटिकाभिर्वा निरुद्धान् अतिशयेन यत्क्षितान् पुनः पञ्जरैर्लोह वंशमृजलाकादि विविभिर्भैरैः पक्षिनियन्त्रण स्थानैः सन्निरुद्धान् अतएव सुदुःखितान् पुनः कौटुम्भान् जीवितान् तं संप्राप्तान् ते प्राणिन

दिव्वेणं गणणंप्पुरसे १२॥ एयारिसीए इड्डीए जुतीए उत्तिमाइय । नियगाओ भवणाओ निज्जाओ वरिहपुं गदी १३ ॥
अहसीतत्थ निज्जंतो दिस्सिपाणे भयदुए । वाडेहिं पंजरेहिंच संनिरुद्धे सुदुक्खिए १४ ॥ जीवियं तंतुसंपत्ते संसुद्धा
भक्खियव्वए । पासित्तासे महापप्पे सारहिं इणमव्वदी १५ ॥ कस्सुद्धाइमेपाणाएएसव्वे सुहेसियो । वाडेहिं पंज

द्युत्याकांत्या उत्तमया काति आभरणेति सहित निजकात् भवनात् आपणा वरयकी निर्यातो ब्रह्मिणु गवः प्रधानो नेमि- नेमिनाथ बाहिरिनीसखी यादवने पूज्यनीक जादवकुल १३ अथ स स्वामी तत्र निर्गच्छन् अथ स्वामी जाइके नेमिनाथचात्या दृष्ट्वाः प्राणान् जीवान् भयभीतान् आपो जाता जीवदीठा एकठा बाध्याके भयभ्वांतके वाटकेषु पंजरेषु चवाहानिविधे पजरानि विधे सनिरुद्धान् वधान् दुःखितान् संधांवांध्या दुःखी १४ च पुनः जीवि तां संप्राप्तान् जीव अत प्राप्त ह्यत्राके आपणाजीव अंयप्रांतहस्ये इमकहिके पसु- मांसार्धं दिनान्तरमक्षितव्यान् मांसने अर्थे मारीखासे दृष्ट्वासः महाप्रायः नेमनाथ स्वामोएप्रकार देखोने सारधिं प्रतिदति अवधीत् सारधीपति इमकहिके १५ कस्यार्धइसे प्राणिनः केहने अर्थेएजीवडाः एते जीवाः सुखिधिषाः

कीदृशः सः महाप्राज्ञ महाबुद्धिमान् शुनः कीदृशः सजीवेहित जीवविषयेहित्पक्षः शुनः कीदृशः सानुक्रोशः सह अनुक्रोशेन वर्तते इति सानुक्रोशः सद्यः अथवा जीवेहि निश्चयेन सानुक्रोशः सकृण तु शब्द पदपूर्णे कीदृशं सारथेर्वचन बहु प्राणि विनाशनं बहु जीवानां विधातकारकां १८ [जिद्रमज्जकारणाए ण्हम्मन्ति सुवह्जं जियानमेएयं तु निस्सेय परिलोए भविससई १९] तदानीमि कुमार किंचित्तयतीत्याह यदि सद्य विवाहादिकारणेन एतस्य बहवः प्रचुराः जीवाः ह्यनियन्ते मारयिष्यन्ति तदा एतत् हिंसाख्यं कर्मपरलोके पर भवेति श्रेयः सहस्राण्यकारि न भविष्यन्ते परलोकभीरवस्य अत्यन्तं अभ्यस्ततया एवं अभिधान अन्यथा भगवत्तत्त्वमदेहत्वात् अतिशयज्ञत्वाच्च कृत एवं विधाचिन्ता इति भावः १९ [सो ह्युल्लाणजुयलं सुत्तनञ्च महायसो आभरणाणिय सव्वाणि सारहि सपणामए २०] सन्निमि कुमारो महायथा नेमिनाथस्याभिप्रायान् सर्वेषु जीवेषु बन्धनेभ्योमुक्तेषु सत्सु

मज्झ कारणाए हक्कितिसु बहुजीयानमे ए यंतु निस्सेसं परलोके भविस्सइ १९ । सोहुं डलाण जुयलं तुत्तयंच महायसो । आभरणाणिय सव्वाणि सारहिस्सपणामए २० ॥ मण परिणामेय कएद्वेवाय जहेइयं सलोइया । सवि

विणाशन् चित्तयति स महाप्राज्ञः नेमिकुमार महापंडित चित्तववालागा स्वकलरणी जीतेन्द्रियः जीवेषु हितः करुणासहित सर्वजीवनेहितचित्तवेके १८ यदि मम कारणात् एतलाजीवन्हारेकाजे ह्यनियन्तेसु बहुजीवमारखेए धणाजीव नच मम एतत् निश्चयेयसं कल्याणं एमुभक्ते विवाह कल्याणकारी नही परलोके हितायन भविष्यति परलोकेने विषे हितकारी नहीहीई १९ स नेमि. कुं डलानां युगलंते नेमिकुमार कानना हुं डलशुगल काटि खत्रं च महायथा कडनोकणदेरो आभरणाणि सर्वाणि समस्नानि सर्व आभरण सारथे प्रणामयेत् ददाति जतारीने सारथीने दिइ २० दीक्षार्थं मनो परि

तर्जितं चारुधर्माणि चारुधं प्रजानयति दद्याति कानि तान्याभरणानि कुण्डलानां युगलं पुनः सत्तकं कटीद्वयकं चकाराण् प्राभरणं गृह्ये न दारादीनि
 तन्मात्रं पादं नृधर्मातिमान्दृष्टौ २० [मण परिधामेयकप देवायजह्यो इय समीहया सविष्टुण्यसपरिसानिद्वयमयं तज्जकाड जे २१] तन्निन् नैमि
 न्नान्नमन परित्यागं विस्मयति प्रायेदंभा प्रतिश्रुतंमति लोकात्किं क देव वचनात् साम्बल्लरिकदाने दत्ते सति देवाद्यतुर्निधा यद्योक्ति यथा योग्यं सर्व
 द्वांसंभारार्थं तद्व्यापारः किं कर्तुं तस्य भगवतोर्नैमि कुमारस्यनिःक्रमणं महीक्षवं दीक्षामहिमानं कर्तुं जे यत् पट पुरि कौहया देवाः स परिषदः
 मन्त्रिण्यभिः परिषद्व्यर्थं नृते इति स परिषदः परिषत्सहिताह्वयः २१ [दिवमनुष्मपरिवुडो सिधियारयणन्तर्भा समारदो निष्कृन्मिव वारगाभ्यो रैवय
 निष्ठितो भवत् २२] ततोऽनन्तरंनैमि वृक्षार्थं भगवान् ज्ञानवान् दीक्षावसरजो द्यैर्मनुष्ये परिहृतो देवमनुष्य परिहृतः सिद्धिकारत्वं वृक्षरत्नं ज्ञानमक
 ममाह २३ दक्षिणा भूगतोति नृस्य निःसृज्यंयत्तं वैवताचलेस्थितः २२ [उज्जाणि मपत्तो उदन्नो उत्तमाहसीयाभ्यो सारयोण परिवुटो पत्त निवजमज्यो

टी० सपरिभा निवत्समण तत्सकाडं जे २१ ॥ देव मणुस्म परिवुडो सिधियारयणन्तर्भा समारदो । निवत्समिव वारगाभ्यो

रैवय दक्षिणाभ्यो भवत् २२ । उज्जाणं मपत्तो उदन्नो उत्तमाभ्योसीयाभ्यो । साहस्योय परिवुडो अभिनिवत्समज्ज

२३ उज्जाणः दक्षिणोभाभगा मन्त्रभापुं देवा यथोपितः समये समवर्तीर्षा आगताः देवता सन्वज्जाणोभावा सर्ववर्गसपरिषद कर्तुं संहितं परिधार
 संहितं धर्मिष्योभय कर्तुं नै पादपूरय दीक्षानो नृहोष्यय करवाभर्षा आवाह्ये २१ देव मनुष्यः परिहृतं दक्षितः देवमनुष्येन परिहारं परवरादका
 निवत्समण्यमिति अन्तर्यामिपिका ततः अन्तरः अन्तो निवत्का उपरि वैठाद्यका निर्गत्य दारिकापुरेति दारिकाननसीदीर्गोयरीने रैवतके पर्वतेस्त्रिदीर्
 गमभापुं दीर्गान्द पर्वतेन विष्य भृगा भगवन्तं २३ उज्जानं मपत्ताः सन् उद्यानने विषे पशु तावकां भवतीर्षाः उत्तमायाः शिविकायाः उत्तमजे शिविका

चित्ताहिं २३] तत्र देवताचले उद्याने सहस्रात्मनान्निवने सप्राप्तः पुनरुत्तमायाः प्रधानायाः श्रिविकाया उत्तीर्णः सहस्रेण परिहृतः प्रधान शुभस्य सहस्रेण सजुतः सन् अथ चित्तायां चित्तानन्वने निःक्रामति दीक्षां गृह्णाति पञ्च महाव्रतोच्चारणं करोति २३ [अहं सोऽसुखान्ध्यान्ध्या तु रियं मउय कुं चिए सय मेन लं वई कैसे पञ्चमुद्गीहिं समाहिण २४] अथ पञ्चमहाव्रतोच्चारणानतरं सन्निनायः स्वयं एव आत्मना एवत्वरित केशान् पञ्च सुध्या छात्वा लुञ्चते कीदृशः सन् समाहितं ज्ञानदर्शनं चारित्र्यरूपसमाधिं शुक्लः सन् कीदृशान् केशान् सुगन्धान्ध्यान् स्त्रभावनतः सुरभिगन्धान् पुन कीदृशान् कटुक कुञ्चितान् कटुवचने कुञ्चिताश्च कटुक कुञ्चितास्त्वान् सक्तुमालान् कुटिलान् २४ [वासुदेवोयणं भण्ड लुत्तके सञ्चि दन्दिदं द्रव्यमणोरहे तु रिय

चित्ताहिं २३॥ अहंसे सुगन्धगन्धिण तु रियं मउय कुं चिए । सयमेव लुं वई कैसे पंचमुद्गीहिं समाहिञ्चो २४ ॥ वासु देवोयणं भण्ड लुत्तकेसजिह्वं द्रियं द्रव्यमणोरहेतु रियं । पावेसूतं दमिस्करा २५ ॥ नाणेणं दंसणेणं च चरित्तेणं

ते हृषी नीचा जतयाऽपसहस्रेण परिहृतनिमिः हजार राजवोसंघातेऽथानंतरं चारित्र्यप्रपद्यते चित्तानन्वते चारित्र्यलोधी हजारजणसाधे २३ अथा नंतरं स भगवान् केशान् लुं चति कीदृशान् केशान् सुगन्धगन्धान् माथानाबालनोलोचकीधूं श्रीधं कटु सक्तुमालान् वक्रान् उतावला सक्तुमाला वक्रा धोटलीया बालकेसः स्वयमेव लुं चति केशान् आपणे हाथे लोचकरे पञ्चमुद्गीहिं समाहितः पंचमुद्गीं करी समाधीमां हिं २४ वासुदेवः ससुद्रविजयः निमि प्रति भणति वारुदेव ससुद्रविजय निमनाथने कहेके लुं चति केशं जिह्वेद्रियं लोचकीधीके जितेद्रियेके द्रष्टव्यं मनोरथं सुक्लिरूप श्रीधं तुम्हे जि को मनोरथ कीधीके सुक्लिनोतावलो प्राप्त हि दमिस्करपाणि हे दमीस्कर जितेद्रिय २५ लं ज्ञानेन दर्शनेन च लं ज्ञान करीदर्शन करी चारित्र्येण चारित्र्ये

पारयान् दशोभार २५] तदा वासुदेवः कण्ठप्रकाशात् समुद्रविजयादि नृपगणपित नेमिनाथ जिनेन्द्रिय पुनर्लुप्तकेय कललोधं इति वचन भवति
 दशोभार इति धर्मात् नारदो चरदमिता जिनेन्द्रियाया इत्यरोहमोक्षरत्नलोधनं हे दमोक्षरयतोक्षरईप्सित वाच्यत मनोरथं त्वरितं प्राप्नुहि १५
 भास्वत् दशरेण धर्मसंघं तर्ह्ययपुनो एमुत्तोप धर्माणा भवाहिय २६] पुनरायोर्ध्वन माह पुनर्हेस्वामिन् त्वं ज्ञानेन दम्येनेन तदैव चारिषे च
 पुन. आ वासवमया ध पुनर्नृणां नि संभवेन वर्धमानो भव २६ [एव ते रामकेसवा दसाराय वदज्ञाया अरिहनेमि धन्विता अश्रया वारगागरि २७]
 न धनुना प्रकाशय रामकेसयो च पुनर्देयापि दयार्हा च पुनर्वह्वो भव्ये जनाध्वारोवर्णाः अरिहनेमिं स्वानिन धन्वितास्तुवा नत्वा च दारिका पुरी
 धर्मिभवा परिहृ २८] सोऽग्य रायकथा पञ्चज साजिणप्रव नोहासायनिराणन्दा सोऽणय समुत्तया २८] साराजवरकल्या दधनेन रुपपुत्री

तदेवय । मूर्तीष मुर्तीष वदसाथो भवाहिय २६ । एवंते रामकेसवा दसाराय वदज्ञाया । अरिहनेमिं धन्विता अद्
 यथा चारगापुरि २७ ॥ सोऽग्य रायकथा पञ्चज्जंसा जिणस्रधो । निहासाय निराणन्दा सोऽणय समुत्तया २८ ॥

राजानं नृपमर्षिनामधेय २१ । अजया घनाकर्षणे निर्लोभ. निर्लोभतापणं वर्धमानोभवद्वर्तकानेकरोनेतुं वर्धमानधोहिबधिः २६ एवर्तो ह्यवर्तो
 राजानं धर्ममद । नो दयादर्दये दयार्धे वदज्ञना. योजा धर्मात्तकः अरिह नेमिं वदीला नेमिनाथने दमकहि यार्दाने इति गता धारिकापुरी
 दमोक्षरयतोक्षर ईप्सित वाच्यत मनोरथं त्वरितं प्राप्नुहि १५
 भास्वत् दशरेण धर्मसंघं तर्ह्ययपुनो एमुत्तोप धर्माणा भवाहिय २६] पुनरायोर्ध्वन माह पुनर्हेस्वामिन् त्वं ज्ञानेन दम्येनेन तदैव चारिषे च
 पुन. आ वासवमया ध पुनर्नृणां नि संभवेन वर्धमानो भव २६ [एव ते रामकेसवा दसाराय वदज्ञाया अरिहनेमि धन्विता अश्रया वारगागरि २७]
 न धनुना प्रकाशय रामकेसयो च पुनर्देयापि दयार्हा च पुनर्वह्वो भव्ये जनाध्वारोवर्णाः अरिहनेमिं स्वानिन धन्वितास्तुवा नत्वा च दारिका पुरी
 धर्मिभवा परिहृ २८] सोऽग्य रायकथा पञ्चज साजिणप्रव नोहासायनिराणन्दा सोऽणय समुत्तया २८] साराजवरकल्या दधनेन रुपपुत्री

कसति वर्धति वर्धति मेधे अन्यकारेसति मेधान्वकारेण दृग् प्रचारिनिरुद्धे सति कीदृशी सा अन्तरा अर्धमार्गे वासेणेति वर्धाभिरक्षा आर्द्राक्षिक् सव
चौवरा ३३ (चौवराइं विसारित्ती जहाजाइति पासिया रहनेमीभगचित्तो पच्छादिद्वोयतीइवि ३४) रथनेमिभर्गन चित्तोभूत् सयभात् चालतयनाः
अभूत् किं क्त्वा चौवराणि सार्द्राणि सरौरादुत्तार्यविस्तारयन्ती यथा जाता इत्येवं रूपां निर्वस्त्रां तां राजीमतीं दृष्ट्वा तथा राजीमत्या अपि सरथनेमिश्च
क्षचित्तः पश्चात्तदृष्टः पूर्वं अन्यकारेसति न दृष्ट अन्यथा यदि पूर्वं दृष्टो भविष्यत् तदा एकाकिनौ तत्र न प्राविष्यत् इति भाव ३४ [भीयायसा तहिं
दृहुं एगन्ते सञ्चय तयं बाहाहि काउ सङ्गोफं चैवमाणोनिसीयद ३५] साराजीमती तदा एकान्ते गुफायां रथनेमिं सयतं साधुं दृष्ट्वा भीताकदाचि
दय मम शीलभङ्गं कुर्यादिति विचार्य शीलभङ्गभयात् वैपमानाकम्पमाना सतीनिषीदति तदाश्लेष परिहारार्थं भूसौ उपविशति किं क्त्वा बाहुभ्यां

जायति पासिया । रहनेमीभगचित्तोपच्छादिद्वोयती इवि ३४ । भीयाय सातहिंदृहुं एगंतेसं जयंतयं । बाहाहिं
काउ संगोफचं वमाणो निसीयद ३५। अहसोविरायपुत्तो समुद्रविजयंगओ । भी यंपवेदयं दृहुं इमंवक्क मुदाहरे ३६ ।

वस्त्रभीनांसूकवाधाख्याहे यथा जाता अनाच्छादितोपांगा दृष्टा यथा जाता उषाहीदीठो रथ नेमीभर्गचित्तोभूत् देखीने रथनेमि भग्नचित्त इओ
पश्चादृष्टस्त्रया राजमत्यापि पक्षेतिरु राजमतीइं पणिरथ नेमिनेदीठो ३४ भीता सा राजीमती तत्र गुफायां दृष्ट्वा राजीमती विह्वे गुफामांहिं एकांत
जन रहितं रथनेमी एकांत गुफामांहिं रहनेमीदीठो बाहुस्यां सा गोपनं क्त्वा बाहसु अंगटांकीने सीलस्यां तेहने भयकरीने वैपमाना कंपमाना
निषीदती बौहती धूजतीवेसे ३५ अथ सरथनेमिः राजपुल रथनेमि राजानोवेटो समुद्रविजयंगजः समुद्रविजयनो अंगजः भीता कंपमाना दृष्ट्वा

राजमतोऽपि न समवस्तुता अवष्टब्धायासा भूत् इत्यर्थः किं कृत्वा जिनस्य निमिनायस्य प्रपन्ना दीक्षा नन्ता कथं भूताया नास्तीति निर्गतो
ह्यस्याः सानिर्ह्यसा ह्यस्यरहिता पुनः कीदृश्यासानिरानन्दा आनन्दरहिता २८ (सार्धमर्थं विचिन्तेर्धं विनश्यत्तल दीपित्य व्यापकैषं परिहृता नैव
पव्य इउ मस २९) साराजीमतो मनसि विचिन्तयति मम जीवित धियाशु या अथ नन दीक्षितार्थेन परिहृता अतोऽस्य प्रपञ्चितुं दीक्षा लक्षितं
शेय न तु गृहेस्यातु नैव इतिभाव २९ (अहसा भवरसन्निभे कुंचप्रणय पसारिए सयनेव तु चरेत्ते धिभूता मन्त्रे वा ३०) नयं प्रपन्नत्वा सारा
जीमतीखयमेव केयान् लुञ्चति कथं भूता साधतिमतो धैर्ययुक्ता पुन कथं भूता ध्ववसिता निवन्ता धर्मं वर्तुं स्थिरा केन भूता धैर्यान् तु सप्रणयपराधिए
कूर्चप्रनक प्रसाधितान् कूर्चोनाड केयोन्मोपको वशयिक्ताकारचितः केयसरकार करणोपकरणद्विग्रेषः धर्मको राजन्यकाष्ठस्यः कथं भूता धैर्ये प्रनप्रस
कूर्चप्रनको ताभ्या प्रसाधिता सन्पृताः कूर्चप्रनकप्रसाधितास्तान् पुनः कीदृश्यान् भवरसन्निभान् धर्ममन्त्रेनाभान् ३० (वास्तुदेवोयस्य भगवत्तुल्यैव नि

रायमर्द्धं विचिन्तेर्धं धिरलु ममजीवियं । जाहंतेषां परिचयता सेवपव्यदुल लस २८ ॥ यद्वसता भवरसन्निभेष्टुं च प्रपन्न
प्रसाहिए । सयमेव तु चर्द्धकेसे धिद्वसता ववन्मिया ३० ॥ वास्तुदेवोयस्य भगवत्तुल्यैव निवन्ता धैर्यान् तु सप्रणयपराधिए

मति चित्तमाहिं इय चितवै धिक् मम जीवि तं धिक्कार पदभारो जीवतव्यते या अह नैमनाधिन परिचयता निर्धे र्निजिनाधे तुमं भवन्ती नैव प्रपन्न
जितुं मम नैव लुञ्चो दीक्षानि २९ राजमतो केयान् भवरसदृशान् कथ्यान् कुचैर्विश्रमय तेन प्रसाधितान् लपयितान् स्वयमेव तु वर्तत धैर्यान् सारा
माये लोचकारे इतिमती व्यवस्थिता धितिवतउच्यमवतल्लभ ३० वास्तुदेवः इदं भगिनः वास्तुदेवः प्रपन्नत्वा जितेन्द्रिया धैर्यान् अभ्यादे य दीवसि

इन्द्रिय सभारसामरंधोरंतरमने लहुं महुं ३१) च पुनस्तदा यासुदेव योऽक्षयस्कां राजीमतीकन्या भयति आर्षोर्वाद् पठति हे कन्ये हे राजीमति
 वार रोडं संभारसमुद्रं लु २ तस्मिन् २ तरसभारसमुद्रस्य पारं कुल लघुं लघु इति संभवे आदरे दिवंचन कीदृश्या राजीमती लुप्तकेया कलन्तीचां पुनः
 काटयो निर्भेन्द्रिय साधो इत्यर्थः ३१ (सापव्यवसासन्तो पव्यावेसोतहिबहु सवय परियणवेव सीलवन्ता बहुभुया ३२) सा राजीमती प्रवजिता सती
 मध्येतदांसासती तत्र धारिकाया महन् च्चजनान् सस्रातीय श्रीजनान् च पुनः परिजनान् अन्यान् लीजनान् प्राप्ताजयत् स्वसाथे अपरान् अपिपारान्
 मभान्यामासंत्यधे कोटयो सा ग्रीनवती पुनः कीदृशी बहु वृता प्रचुरकत ज्ञानाभ्यासा ३२ (गिरि रेव इय जन्ती वामेयोऽक्षाओ अन्तरादासन्ते अन्धया
 रभिश्च अन्तीनयणप्रसाठिया ३२) सारार्तामती एकदास्यामिवन्तार्थं रेवतिकं गिरिगिरिनारपर्वतं वात्ती लयनस्य गिरि गुह्यामहस्य अन्तर्मेव्ये स्थिता

द्वोरतरकसो लहुं २ ३१ । सापव्यवसासती पव्यावेसी तहिबहुं । सयण परियणंचेव सीलवता बहुभुया ३२ ॥
 गिरिरव्ययजंती वासेयोऽक्षाओ अंतरा । वासंते अंधकारंभि अंतो लयणस्य साठिया ३३ ॥ चोवराडं विसारती जरा

कोषादे सभारसभारंधोरं सभारसमुद्रं घोरकट प्रति सभारसमुद्रप्रति तरहे कनेप उलवय योष २ हे कन्या उत्तरि उलंघि उतावली ३१ एषा
 रावभती प्रप्रभतामती राभमती दाल्यावतीवकी अदीक्षत् हारकाइं वहुजनं वषाजणाने दीख्यादेइने स्वजन परिजनं भवे स्वजते परोजने गाल
 र मभरता राभमती किमोहे सीलवतके वहुवृत्तके ३२ पर्यंतरवतका चलांयाती अनदा प्रक्तापि गिरिनारि जाइहे अतरा वलादी अहंपथे जाता
 विरे वधमानी राभनि भवे अंधकार अंधपरसति अकारोऽह्वोके गह्वामध्ये सा स्थिता राजेमती गुह्यामाहिं जाइ उभीरही ३३ वलाको दितारयती

क्वासति वर्षति वर्षति मेवे अन्वकारसति मेधान्वकारेण दृग् प्रचारिनिश्चेति कीदृशी सा अन्तरा अर्धमार्गे वासेणेति वर्षाभिरक्षा आर्द्राक्लिन्न सर्व
 चीवररा ३३ (चीवरराद् विसारिन्ती जहाजादिति पासिया रहनेमीभगचित्तो पक्कादिद्वीयतीइति ३४) रथनेमिर्भग्न चित्तोभूत् संयमात् चालतमनाः
 अभूत् किं कृत्वा चीवराणि सार्द्राणि सरीरादुत्तार्यविस्तरयन्ती यथा जाता इत्थेवं रूपां निर्वस्त्रा तां राजीयतीं दृष्ट्वा तया राजीमत्वा अपि सरथनेमिश्च
 लचित्तः पश्चात्तदृष्टः पूर्वं अन्वकारसति न दृष्ट अन्वथा यदि पूर्वं दृष्टो भविष्यत् तदा एकाकिनो तत्र न प्राविष्यत् इति भावः ३४ [भीयायसा तर्हि
 ददु' एगन्ते सञ्जयं तयं बाहाहि काठ सङ्गोफं चेवमाणोनिसीयद् ३५] साराजीमती तदा एकान्ते गुफायां रथनेमिं सयतं साधुं दृष्ट्वा भीताकदाचि
 दय मम शीलभङ्गं कुर्यादिति विचार्य शीलभङ्गमयात् वेपमानाकम्पमाना सतीनिषीदति तदाश्वेष परिहाराय भूमौ उपविशति किं कृत्वा बाहुभ्यां

जायति पासिया । रहनेमीभगचित्तोपक्कादिद्वीयती इति ३४ । भीयाय सातर्हिददु' एगंतेसं जयंतयं । बाहाहिं
 काठ संगोफं चेवमाणो निसीयद् ३५ । अहसोविरायपुत्तो समुद्रविजयंगञ्जो । भी यंपवेदयं ददु' इमं वक्क मुदाहरे ३६ ।

वस्त्रभीनांस्रकववावाल्याके यथा जाता अनाच्छादितोपांगा दृष्ट्वा यथा जाता उष्वाहीदीठो रथ नेमीर्भग्नचित्तोभूत् देखीने रथनेमि भग्नचित्त इओ
 पश्चादृष्टस्वया राजमत्वापि पक्वतित्वा राजमतीदं पाणिरथ नेमिनेदीठो ३४ भीता सा राजेमती तत्र गुफायां दृष्ट्वा राजेमती विक्के गुफामांहिं एकांत
 जन रहितं रथनेमीं एकांत गुफामांहिं रहनेमीदीठो बाहुस्यां सा गोपनं कृत्वा बाहुसुं अंगटाकीने सीलस्यां तेहने भयकारीने वेपमाना कंपमाना
 निषीदती वीहती धुजतीवेसे ३५ अथ सरथनेमिः राजपुलः रथनेमि राजानोवेटी समुद्रविजयंगजः समुद्रविजयंगजः भीता कंपमाना दृष्ट्वा

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १ ॥

पृ० २१५
अ० ३३
६०५

भय

गीता

राधा भूगोष्ठा कटोप परस्परवापुः सङ्गुष्मनं कानोपरिजगत्पथम् एता ३५ । अहकोविराय पुत्तो समुद्रविक्रयं गर्भो भीय पथेभ्य दृष्टं इम वक्र
नृणां ॥ ३६ । अयानन्तर कोपि राजपुत्रो समुद्रविक्रयाद्भजो रयनेमिर्भोतां प्रवेपिता कम्पमानां राजीमती साक्षी दृष्टा इद वाक्यं सुदाहरत् ३६
रयनेमा परं भट सुदयेवात्मनोपि नम भया रि सुतणू न तपोलाभविस्म ३७) कि वाक्यं उवाचेत्याह हे भद्र हे कस्यापि अह रयनेमिरयि मां
कथं यन्मपि नाजोगाधि हे सुदये सुन्दराकारे चारभायिणि हे मधुरवचने हे सुतनुयोभन शरीरे कोमलगात्रि त्व मां भजस्वभट्टत्वे न अहो सु कर्त तव
पादद्वयं न भविष्यति नया सह यिषय सुखं भुष्ट ३७ (एहिता भुञ्जिमी मां ए माणक्यद् सुदुष्टं भुज्ज्मोएतस्यो पक्ष्या जिष्णुमग्नारिक्तासो ३८)
हे राजानन्ति पण्डि मम नमोप आगच्छ तावत् आवा विषयं भुञ्जीवहि हे प्रिये ख इति निश्चयेन मानुष्यं मनुष्य जन्मदुर्लभ वर्तते ततोऽनतर आवा

रयनेमा अहमेव सुदये चात्मभानिगी । मम भयाहि सुतणूतपोला भविस्मद् ३७ । एहिता भुंजिमीमोए माणुसंखु
सुदुष्टम् । भुज्ज्मोगी तथोपक्का जिष्णुमग्नं चरिक्तासो ३८ ॥ दृष्ट्वा रहनेमिंतं भगज्जोय परादयं । राद्रमर्दं असंभंता

राजभक्तान् इत्यादि आपता देवार्न इद वाच्य उक्तवान् इत्यु वचन कहयालायुं ३६ रयनेमि. अहं भद्रे त्वा मांजानाहि हे भद्रे हं रयनेमिपु हे
अहं हे भगवन्निधि । हे मन्द्रे हे नाटायोन्नेहमम भजस्व सुदुत्तुं सुभक्ते भजि सेविक्तापं पणि शरीरभलूँहे मुक्कयकी भयमतमाने न तव पीडा
भविष्यति नूनंकार पाहा नर्ही इाह ३७ आगच्छ पूर्व आवा भु जावहे भोगान् आवितुं प्रहेला आपणभोग भोगयोने मानुष्यं निश्चयेन दुर्लभं यतीते
निश्चयेन नूनंभयो भवतीर्जानोने भगवोरय पुनः पक्ष्या भोगभोगयोनेपदे यार्धिकेजनमार्गं चरिक्तामिः दृष्टावस्याहं जितमार्गं आदरस्य ३८ दृष्टा च रय

तव्य विग्न इत्यर्थं यस्य असयमजीवितव्य कारणात् वा त वदनाविद्यतमाहार पुनरापातुं भोक्तुं इच्छसि दीक्षां गृहीत्वा भोगान्त्वक्का पुनर्भोगान् भोक्तुं इच्छसि अतः कारणात् ते तव अस्मात् असंयम जीवितव्यात् पण्डितमरणेन मरणं अथ. कल्याणकारणं भवेत् न पुनस्तवभोगाभिलाष. अथ स्फुरदिति भावः ४३ [अहं च भोगरायस्य तं च सिअन्वगवण्हणो माकुले गन्धणा होमो सस्समेनिहओवर ४४] राजीमती वदति हे रघुनेमे अहं भोगराजस्य उग्रसेन भूपस्य पुत्री अस्मि च पुनस्त्वं अन्धक हृष्यः समुद्रविजयस्य पुत्रीसि तस्मात् आवां गन्धनो गन्धन कुलोत्पन्नौ सर्पाभूव न भवाव यतो हि गन्धनं कुलोत्पन्नं सर्पेषां तं विषं पद्याहृह्णाति तद्वत् आवाभ्यां वां ताः भोगाः पुनर्नवाच्छनीयाः यतो हि सर्पाः द्विविधाः अगन्धन कुलोद्भवाः गन्धनकुलोद्भवाश्च यदाहि कस्य चित्यरुषस्य सर्पोलगतं तदा मन्त्र वादिनीऽग्निं ज्वालयित्वा मन्त्रेण सर्पांन् आकर्षन्ति तत्र च गन्धन कुलोद्भवाः स्वविषं पद्याहृह्णाति अगन्धन कुलोद्भवास्तु अग्नी ज्वलन्ति न पुनर्वातं विषं पद्याहृह्णाति तस्मात् आवां अगन्धन कुलोत्पन्नं सर्पस्तुल्यौ भवाव इति भावः तस्मात्त्वं इदानीं संयमेचारित्रे निरुद्यतीति श्रुतं सन् चरसाहुमार्गे विचर इत्यर्थः ४४ [जइतं काहिंसि भावं जाजादिच्छसि नारीओ वाया

इच्छसि आवेउं सेयते मरणं भवे ४३ । अहं च भोगरायस्य तंचसि अंधगवण्हणो । माकुलेगंधणाहोमो संजमं निहुउ

व्यने अर्थे पापसेवुं वांछेके त्वं वातं इच्छसि भोक्तुं तुं वभ्यो आहार खावो वांछेके तव मरण अथः भवेत् तुभन्ते मरण भलोके ४३ अहं पुन भोग राज्यस्य उग्रसेनस्य सुतासिहुं उग्रसेननी वेटीकुं लमसि पुनः अध विष्णोसुत तुं के अंध विष्णुनो वेटीमां आवां गंधनकुले भवाम आपणगधन कुलना सर्पं सरिखामतहुवा सयम निरुद्यतः स्थिरः सन् चरतिणि कारणिं तु निश्चलहोय संयमपालधारे विचार ४४ जदि त्वं किरियसि भावं जो तुं भावकरी

विवाधस्योर्ध्वं पृथग्भविष्यति ४५] इ मुने यदिह भव भोगाभिलाष कस्यसि या या नारीदृश्यसि अर्थात् या या सुरपां नारीदृष्ट्वा भोगाभिलाषं कस्यसि तदा त्वं अथिराणा अस्मिन्चित्तो भविष्यसि कश्च ताविदोहठ इव हठोवनमपति विशेष. गोवाल. यथा पानीयो परिश्रमालो यातेन प्रेरितो अथिराभवति शयालवपि अतिरूपवर्तो कामिनी दृष्ट्वा कामाभिलाषीसन् अस्थिरचित्तो भविष्यति ४५ (गोवालो भयङ्गालो वा जहानद्व्यनिकरो एषं दृष्टिभ्रान्तं प्रियमानप्रभविकसि ४६) हे मुने तवात्वं अपि ग्रामस्थस्य साधुधर्मस्य अनीश्वरो भविष्यसि भोगाभिलाष करणे न संयमफलस्य भोगोक्ता भविष्यसि क इय गोपान इय या अयथा भयङ्गाल इव गा. पालवतीतिगोपालो गोरक्षकः उदर पुरणार्थं परकीयगोचारकः पुनर्भाष्यानि परकीय भयङ्गान्तरनिभाट्यादिना पातवतीति भाष्यपालकः गोपालो गवा स्वामीन भवति तद्रक्षणत्वात् उदर पूर्तिनात् फल भाक् स्यात् नतुगवां स्वामित्व

धर ४६ ॥ जडतकाश्रितिसमावं जाजादिष्यसि नारीभो । वायाविदोव्वहडो अडिअपा भविस्यसि ४५ । गोवालो भंड
वालोवा जभा तद्व्यणिक्करो । एव अणिस्यरोतंपि सामन्नस्य भविस्यसि ४६ । कोहंमाणं निगिण्हता मायं लोभं च

समन्तापराध याचतश्चमि नारीं अं अं रूपवत स्त्रीने देखुने तदायात विदोहठैव हृष्टैव जिम वायर करीने केवालभरुं परहं फीर जोहवीना अस्थिरा भविष्यति ते एषनापरिणं पिण अन्तराया होयिस ४५ यथा गोपालः जिम गोवालिवा अने क्रियाणानां पालकर सुवालो यथा दन्तर अनीनां भवति जिम ते दन्तनां यणी न रीरं केवल रखवालोहोइ वीलसवानो रखवालो नहीयाइ एयं अनियजरस्त्वमपि इम अनोप्पर पठाइरुं पसि यामवत्त भवितव्य. भविष्यति जिम चारिद अन्तर चारिच रहितयार्सा ४६ क्रोधं मानं च जिला क्रोधमान वसिकरो जीताः माया च्छायाद

भुक्तभोगीभूत्वापश्चाज्जिनमार्गं जिनीक्त धर्मं चारित धर्मं मोक्षमार्गं चरित्वाः पूर्वं हि यदा भोग सुखं भुज्यते ततोदीक्षा ऋहति तदा भुक्त भोगत्वे न पुन भोगसुखेपु मनोनस्थात् तस्मात् पूर्वं अधुनायथेच्छं भोगसुखं शीक्तव्य इति भावः ३८ (दृष्टुणरहर्नेमिं तं भग्नजोय परादयं राइ यई असभन्ता अप्पाणं सखरेतहिं ३९) तदा राजीमती असंन्वांतासतीनिर्भयासती तया ज्ञातं अहं बलाकारेणपि शीलं भक्ष्यामि इति निश्चित्य अल्लस्कारुती आत्मानं शरीरं वस्त्रै संवृणोति आच्छादयति शुक्रामध्यं एवस्थितासती इति शेषः किं क्लारायनेमिं भग्नयोगं दृष्ट्वा भग्नो नष्टो योगः संयमोक्ताहो यल्य स भग्नयोगस्तं स्त्री परीषहेण पराभूतं रथनेमिं ज्ञात्वा ३९ (अह सारायवरकन्ना सुद्वियानियमव्वए जार्द कुलच्चसीलच्च रक्खमाणीउ तयंवए ४०) अथानतरं भग्नयोगस्य रथनेमेदर्शनादनन्तरं साराजवरकन्या राजीमती साध्वी तदा वदति कीदृशीसानियमव्वते सुस्थितानियमे शीच सन्तोषस्त्राध्यायतपो लज्जणोस्थिरा तथा व्रते पञ्चमहा व्रतलज्जणोस्थिरा पुनः सा किं कुर्व्याणाजाति कुले प्रतिसंरक्षमाणा च पुनः शीलं प्रति संरक्षमाणा तल भातुर्वंशोजाति पितुर्वंशः कुलमुच्यते तयोक्मयोदपि नेर्मल्यं विदधती इत्यर्थः ४० (जइसि रुवेणवेसमणो ललिएणं नलक्खरो तहावितेन इच्छामि जइसि सक्खं पुर

अप्पाणं संवरे तहिं २९ । अहसाराय वरकन्ना सुद्विया नियमव्वए । जार्दकुलंच सीलंच रक्खमाणी तयवए ४० ॥

नेमि राजीमतो रथनेमिने भग्नयोगः सयमे वक्ताहरहितं स्त्रीपरिषहेजितं सयमनेविषे वक्ताहरहित राजीमती असन्धांता राजीमती असंन्धांतायकी आत्मानंचीवरे आच्छादयति आपणु सर्वशरीर लूगडासुटाकीने ३९ अथ स राजीमती प्रधान राजकन्याहिंवे राजभूती प्रधान कन्याः सुस्थिता सति नियमे व्रते आपणाव्रतने विषे दृढके जातिकुलं च शीलं च जाति कुल शील रक्षमाणातं जल्यतिराखीतीयकी तेहने कहेके ४० ययसि त्वं रूपेण

अतो न १) भोरयनेमयदित्य' रूपेण वै श्रमणो धनदीप्तिरिति पुनर्ललितेन मनोहरलाघवः पिलासेन नलक्ष्मवरदेवविभोषोप्तिः पुनर्यदि हे रयनेमोत्वं
 यावत् प्रत्यर्थं पुरस्सोप्ति इन्द्रायतारोप्ति तयापि अहं त्वं न इच्छामि भोगार्थं नाभि लयामि ४१ (पञ्चदंजलिय जीर्णं धूमकेतुदुरासत्वं नैच्छन्ति
 धनस्यभ्यासं तर्लेकाया अगन्त्यते ४२) हे रयनेमं अगन्त्यते कुलेजाता उत्पन्ना अर्थात् अगन्त्यन्त कुलोत्पन्नाः सर्पावान्तं धिय भोक्तुं पुन पयाद्द्रष्टुं न
 इच्छन्ति न पाद्वस्ति स्वल्पा धूमकेतोरयनेभ्योऽप्योत्तिर्वासा प्रसन्नेत्युः प्रति प्रसन्नेत्युः प्राकृतित्वात् बहुयत्नेन एकवचनं अगन्त्यन्तजातीयः सर्पाश्रमिन्
 भगवन् प्रीत्यर्थः नरा उभोर्णं धियं पयाद्द्रष्टुं हन्ति कौटिल्य धूमकेतोर्व्योतिः दुरासदं दुःसहं इत्यर्थः ४२ (धिरत्युर्नजसोकार्मीजोतर्जोविषयकारणा
 यत्नं इच्छसि श्रायन्तं यत्नेभ्यः भयं ४२) हे यययाः कामिन् हे अकोत्तिं वाञ्छकः अथवा हे यययः हे अकोत्ते' हे कामिन् लंघिगः प्रसुतयर्जोवि

वाङ्मिसन्त्येण वेसमणो जलिणण नल्लुक्करो । तह्मावि तेनइच्छमि जइसिसक्कं पुरदरो ४१ ॥ पञ्चदंजलियंजोइ
 धूमकेतु दुरासयं । नैच्छतिवतयंभुत्तं कुलेजाया अगंधयो ४२ । धिरत्युते जसोकार्मीजोतर्जोविषय कारणा । वतं

धनदीप्तिं यथापि तु रूपं करो धनदसरिजोहे ललितेन विलासेन नल क्ष्मरो देवविभोषोप्तिजो तुं विलासे करो नल क्ष्मर सरिजोहे तथापि त्वं न
 नैच्छसितोपिच्छ इ उभेनं योऽनुं नर्था यदि त्वं साक्षात् पुरदरं जो तुं साक्षात् इन्द्रतो पिच्छ तुभेनं न वाङ् ४१ प्रसन्नेदंति ज्वलतं योति अग्निं चलतो
 भगवत्साक्षिप रने धूमकेतु दुरासदं धूमकाटोपिच्छहे दुःसहं पश्यो अग्निमसहे परं वान्तं भोक्तुं न इच्छति पणिवस्यं चिरान्तवान्धोहे अगधनं दुःते
 भगवत्सा नयो अगंधनं यन्ने उपनासर्प ४२ धिरत्यु पुरुषत्वं तथहे यययाः कामिधिकारताहरा पुरुषाकारने यदि त्वं लोपित कारणात् जो तुं लोपित

तस्य धिग् इत्यर्थं यत्न असंयमजीवितस्य कारणात् वा त वदनादिभूतमाहार पुनरापातुं भोक्तुं इच्छसि दीक्षां गृहीत्वा भोगान्त्वक्षा पुनर्भोगान् भोक्तुं इच्छसि अतः कारणात् ते तव अस्मात् असंयम जीवितव्यात् पण्डितभरणेन भरणं अथ कल्याणकारणं भवेत् न पुनस्तवभोगाभिज्ञाष अथ स्तरद्विति भावः ४३ [अहं च भोगरायस्य तं च सिअन्वगवण्डिणो माकुले गन्धना हीनो सस्त्रमेनिहुओचर ४४] राजीमती वदति हि रथनेमे अहं भोगराजस्य उग्रसेन भूपस्य पुत्री अस्मि च पुनस्त्वं अन्धक हृषीः समुद्रविजयस्य पुत्रीसि तस्मात् आवां गन्धनो गन्धन कुलोत्पद्नी सप्योमाभव न भवाव यतो हि गन्धनं कुलोत्पन्नं सप्योवां तं विषं पद्याहृल्लिति तद्वत् आवाभ्यां वां ताः भोगाः पुनर्नवाष्वनीयाः यतो हि सप्याः द्विविधाः अगन्धन कुलोद्भवाः गन्धनकुलोद्भवाश्च यदाहि कास्य चित्पुत्रस्य सप्योलगति तदा मन्त्र वादिनीजनिं ज्वालयित्वा मन्त्रेण सप्यान् आकर्षन्ति तत्र च गन्धन कुलोद्भवाः स्वविषं पद्याहृल्लिति अगन्धन कुलोद्भवास्तु अग्नौ ज्वलन्ति न पुनर्वात विषं पद्याहृल्लिति तस्मात् आवां अगन्धन कुलोत्पन्नं सप्यं तुल्यौ भवाव इति भावः तस्मात्त्वं इदानीं संयमेचारिणेन सतीनिश्चल सन् चरसाधुमार्गे विचरइत्यर्थः ४४ [जइतं काहिंसि भावं जानादिच्छसि नारीओ वाया

इच्छसि आवेउं सेयते मरणं भवे ४३ । अहं च भोगरायस्य तंचसि अंधगवण्डिणो । माकुलेगंधनाहीनो संजसं निहुउ

व्यने अर्थे पापसेवुं वाहेहे त्वं वात इच्छसि भोक्तुं तुं वन्धो आहार खावो वाहेहे तव भरणं अथः भवेत् तुभने भरणं भलीहे ४३ अहं पुन भोग रायस्य उग्रसेनस्य सुतासिहुं उग्रसेननी वेटीकुं त्वमसि पुनः अंध विष्णोस्त त्वं हे अंध विष्णुनो वेटीमां आवां गधनकुले भवाम आपणगधन कुलना सप्यं सरिछामतहुवा सयम निभूतः स्थिरः सन् चरतिणि कारणिं तु निश्चलहीय संयमपालवारे विचार ४४ जदि त्वं करिष्यसि भाव जो तुं भावकरी

विद्योपपन्नो अस्ति यथाभविष्मसि ४२। हे मुने यदिदं भव भोगभिलाषं करिष्यसि या यां नारीदृष्ट्वा भोगाभिलाषं
करिष्यसि तथा त्वं अस्मिन्नास्मा अस्मिन्चित्तो भविष्यसि कश्च ताविद्वोहठ इव हठोपनस्यति विशेषः गोवालः यथा पानीयो पस्तिवालो वातेन प्रेरितो
ऽस्ति तान्यति तथात्वमपि अतिरूपवर्तो कानिर्नो दृष्टा कामाभिलाषोऽन अस्ति रचितो भविष्यसि ४५ (गोवालो अख्खालो वा जहातद्वनिष्करो एवं
अस्मिन्मरीत पिशामयमभविष्मसि ४६) हे मुने तथात्वं अपि यामस्यस्य साधुधर्मस्य अर्नोपरो भविष्यसि भोगाभिलाषं वारणे न संयमफलस्य अभोऽस्मा
भविष्यसि भ इव गोपाम इव या अयया अयपाल इव गाः पालयतीतिगोपालोऽरत्नकः उदर पुरणार्थं परकीयगोवारकः शुनर्भाष्यानि परकीय
कयागकयश्च निभाटकादिना पानयतीति भाखपालकः गोपालोगवा सामीन भवति तद्वत्तणात् उदर पृत्तिनात् फल भाक् स्यात् नतुगवां स्वामित्व

चर ४४ ॥ जडतकार्षित्सिमावं जाजादिष्मसि नारीभो । वायाविद्वोव्वहडो अडिअपा भविष्मसि ४५ । गोवालो भंड
वालोवा जरा तद्व्यणिष्मरो । एवं अणिष्मरोतपि सामन्नस्म भविष्मसि ४६ । कोहंमाणं निगिणिहता मायं लोभेच

समन्ताभाम वायादृष्टिभि नारा भं अ रूपयत कानि देखेने तदायात विद्वोहठैव हस्तेव जिम वायरे करिने केवालपरइ परहं फीरे जोहवीना अस्ति
राभा भविष्यसि ते अभापास्ति पिक अस्तिराका होयिस ४५ यथा गोपाल भाटपालः जिम गोवालिया अने क्रियापानी पालकर खपालो यथा
उज्जय चनाभोभवति जिम ते उज्जयो धयी न होरंकेवल रखपालोहोइ वीससवानो रखपालोनेहोयाइ एवं अनियरस्त्वमपि इम अनोभर अठाकुरतुं
यपि भानवः अरिहस्य भविष्यसि तिस चारिय अठाकर चारिय रहितथामो ४६ कोषं मानं च जिला क्रोधमान वसिकरो जीताः माया चयायाद

फलभाक् तथा पुनर्भाष्यपालः क्रयाणकाधिपेन क्रयाणकरत्तार्थं रक्षितः पुरुषः क्रयाणकानां ईश्वरत्वफलभाक् न भवति उदरपूर्तिमान् फल भागेव भवति ईश्वर फलभाक् तु अपर एव तथात्व मपि आप्तस्थवेषधारकत्वेन द्रव्य धर्मपालकत्वात् उदर पूर्ति फलभाक् वर्तते न तु भाव धर्मफलस्य मोक्षस्य ईश्वरोभविष्यसि इति भावः ४६ [कोहं माणं निगिणिहता मायं लोभं च सव्वसो इन्द्रियाद् वसेकाउं अप्पाणं उवसंहरे ४७] [तीसेसोवयणं सुच्चा सक्कयाएसु भासियं अहुसेण जहानागो धम्मो सम्मण्डिवाईओ ४८] शुभं सरथनेमिः इन्द्रियाणि वशीकृत्य आत्मानं उपसंहरति स्थिर करोति विषयेभ्योनिवारयति किं कृत्वा क्रोधं मानं मायां च पुन सर्वधालोभं निगृह्य अत्यन्तं जिह्वा एवं रथनेमिः आत्मानं धर्मे दृढश्चकार एतदेवोक्तं दृष्टान्तेन दृढयति तस्याः राजीमत्याः सक्कत्याः साच्चा सुभाषितेन सरथनेमिः पूर्वं धर्माङ्गुष्टो धर्मो सम्भूति पतितः धर्ममार्गेस्थपित्तः केनकइव अङ्गुशेन नागइव यथा अङ्गुशेन नागोहस्तीमार्गाङ्गुष्टो मार्गेस्थाप्यते तथा रथनेमि रपि ४८ (मणुगुत्तो वय गुत्तो काय गुत्तो जिइ दिओ सासन्नं

सव्वसो । इन्द्रियाद् वसेकाज्ज अप्पाणं उवसंहरे ॥ ४७ ॥ तीसेसो वयणं सोच्चा संजयाए सुभासियं । अङ्कुसेण जहा नागो धम्मो संपण्डिवाइओ ४८ ॥ मणुगुत्तो वदगुत्तो कायगुत्तो जियंदिओ । सामन्नं निच्चलं प्राप्सो जावज्जीवं

सर्वथाः माया लोभं च सर्वतः इन्द्रियाणी वशीकृत्वा पांचइन्द्री वसिकरीने आत्मानं उपसंहरेत् संचरेत् आपणो आत्माने भोगधी सवरो ४७ तस्या राज्य मत्वा वचनं रथनेमि श्रुत्वा ते राजमति नुं वचन सांभलीने संयत्ता सुभाषितं संयती साध्वीनां वचन सांभलीने अङ्गुशेन यथा नागोहस्ति जिम अङ्गुशे करो ह्याधी पाक्षोफोरे धर्मेण प्रतिपादितः तिम राजेमतीइ रथनेमिने पाक्षो धर्मेने विखे आणो ४८ अथ रथनेमि मनोगुप्तः वचनगुप्तः मन

निश्चयान् १ [८. १०० दृष्टव्य ४८] यदा चागुमाने स्थितो ज्ञाता कादृशाभुदित्याह मनसायुक्तो मनगुप्तः शुभसन्तः तथाप्यव सायुर्मा धर्मायुक्तः शुभवाक्
 भवायुक्तः च दिनेयुक्तः कायगुर्मा गुप्तकायः इति गुप्तित्वसहितः, पुनः कीदृशो जितेन्द्रियः यथोक्ततेन्द्रियः एतादृशो रयने निर्वाणवर्त्तीयं दृष्टवतः सन् व्यासरा
 धर्मिषु धर्मं निश्चयं यदा व्यासवाभ्युपगच्छति सत्यक् क्रियानुष्ठानेन पालयति ४८ [उक्तं तत्र चरित्ताण जायादृष्टिर्विज्वली सत्यं कर्म खविताण सिद्धिं पत्ता
 ४९ ॥ १०० धर्मोक्तं तं धीं धर्मि राज्ञोभते रयनेभो धर्मात्मनो जाते किं कृत्वा उग्र अन्यै कर्तुं प्रयत्नं तप्यरित्वा तप कृत्वा अनुक्रमेण च सर्वोक्ति
 कर्मसि धर्मि उक्तं यत्पुनरा सत्यं दृष्टं सिद्धिं मोक्षमिति प्राप्तं ५० [एव कर्तव्यं संज्ञा पट्टियापविद्यवत्तया विषियदृति भोगेसु जहासे पुरि

दृष्टव्यं ५० ॥ उक्तं तत्र चरित्ताण जाया दोम्निवि केवली । सत्यं कर्म खविताण सिद्धिं पत्ता अगुत्तर ५० ॥ एव
 कारित्ताणपट्टियापट्टिवत्तया । विग्रहद्वयं तं भोगेसु जहासे पुरिजोषभेति चेत् ५१ ॥ रक्तोक्तं जहासे सत्यं ॥ ५२ ॥

मथन कृत्वा गुप्त काया गुप्तायान् जितेन्द्रिय कायागुप्त जोत्याह इन्द्रियः चारित्र्यं निजलं सेवितवान् चारित्र्यं स्वपालपालागो जायज्जोषं दृष्टवत सन्
 भाव रयने उक्तं सत्यं मनोभते मनोभते ४८ उग्रतपो अन्यनादि कृत्वा उग्रतप करीने जाते हार्वाप केवलिनो द्वाहे राजसमी रहनेमी केवलीयया सर्व
 कर्म अर्थाय भाव धर्मोक्तं योम सुल कर्म सुपायेने सिद्धं प्राप्तं सर्व उक्तमा सुक्रियोयता सिद्धं हृष्टा प्रधान ५० एवं कुर्वति भ्रात तत्ता तत्तना
 भाव भाव इत ५१ पट्टिया पट्टिवत्तयाः पट्टित शास्त्रना जाण विचक्षण विनिवर्त्तति भोगेसु भोग यकी निवर्त्तते उक्तं यदा सरह
 नान धर्मोक्तं इति धर्मोक्तिं जित्वा रयनेमी भोगार्थो नियत्यो तीमनीवर्त्तते ५१ इति हार्वापट्टियातमं रहनेमीवत्तया अष्टायनं संपूर्णं ॥ ५२ ॥

सद्वसनमाधारं पद्मनाभोऽपि ईर्ष्यापरमजोऽभातः परतोऽकायवादं भौतत्वाच्च तयोः प्रतीकारं चकार. प्रभाते च राजातिर्कं गत्वा सर्वं तयोः स्वरूपं यथा
 स्थितं चाख्यायमानं राजा च तृप्तिर्नेन समर्पिदृष्टः स पुरुषः तैर्दृढमाष्कालनं पूर्वं गजारोपितं शरावमालं खरारुदं. कनठं सर्वतोऽनगरं श्यामितः
 भ्यान्गताया गतिं आधत्तमिति नजानां पुरोनिर्घोषं हत्वा स नगरान्द्रिकासितः ततः सज्जालागर्धो कनठोऽपि समुत्पन्नं गुरुवैराग्योऽप्युद्यतं परित्राजक
 निर्वोदृताः सन् दुर्गुन्मत्तः तत्प्रसादं शत्रुना नरभूतिः स जालपद्यात्तापः स्वापराधजानशराय तस्यान्तिकं गत्वा पादयोः पपातः कनठोऽपि तदानीं
 सप्रुदयः दुर्गैरेतैर्न नक्तुर्निर्दुर्धर्षितः नजानिग्राया पार्तितवान् ततो मन्त्रभक्तिसत्त्वाः पाणिप्रहारिणश्चरन् कालं धत्वा विंध्याचले बहुयुद्धाधिपतिः
 करो मन्त्रमदः. मन्त्रं नरभिक्षुना कर्त्तुं शक्तकानि जाला पुरप्रसादोपरिस्थितं क्रीडन् शरद्वधसु स्निग्धं प्रच्छादितं नभस्तलं मनोहरं ददर्श पुन
 रसमृत्पादं रजःशुभा विनीतं तदन्वयं दृष्ट्वा तत्पटङ्गेण सर्वेषां शत्रवानां क्षणभयुरता भावयन् तगुत्तत्वावधिप्रदानं परिजपेन श्रियमाप्तोऽपिदत्तं निज
 पुत्रं नागः सर्पः सायकः श्वस्यशः स राजनि विररन् काननदत्तं कार्यं नान्नैव सुप्तं समेत शिरान्वैलं दत्तं नाथं प्रीक्षितं सागरदत्तं सादेवाहेन मुष्टं. भगवान् क
 र्त्तुमर्हसि चर्तित्वा शूलं कार्ययाधोऽप्या नार्दयामहे नोक्तं कोटयो भयता धर्मः सुनिना कथितो दयादानं विनयशूलः स विस्तरस्तस्य धर्मं तं द्रुत्वा स सार्धं
 सायः श्वस्यशोऽप्या तं नोभयं भगनादर्थी प्राप्तः यद्य संनरन्वृतिनोयः करोजातोयितं तव महाशयोधरं दृष्ट्वा तत्तोरेसार्धं उत्तीर्णं श्रुत्वा तं तत्किञ्चिदसरासि
 नुष्टं श्रुत्वा धरिणः स करो मन्त्राशान्दयनागतं जलं स विज्ञास पीत्वा पालमारुदः सर्वत्र चर्तुर्विधिपन् सार्धं दृष्ट्वा तद्विनाशनाथं लरितं धावितं
 तं स लोकावतन्त्रं दृष्ट्वा सार्धं जनाहतस्ततः प्रणटा सुनिन्नु श्रवधितना श्रुत्वा स्वस्थानेस्थितः कायोऽसौष तेन करिणा सर्वं सार्धं प्रदृशं भ्रमता दृष्टं
 तं स मन्त्रमिति शरदि न रं स धावितः श्रानवधं प्रत्येगत्वा तं पश्यन् उपप्राक्तं कोपो निवृत्तः स्थितः तथा रूपं तं दृष्ट्वा तत् प्रतिबोधनाथं पारितकायो

लर्गो मुनिरेव मूत्रे भोमरभूतिके नल स्मरसि मा अरविन्दरपतिं आत्मनः पूर्वभवं वा एतन्मुनि वच श्रुत्वा स करीसञ्ज्ञातजाति स्मरश्चः पतितो मुनि
चलनेषु मुनि नापि स विशेष देशनाकरण पूर्व स आवक कृतः ततः प्रणय्य स करी स्वस्थानं गतः अत्रांतरे उपशान्तं त करिणं दृष्ट्वा साक्षर्यः
सार्धजन पुनस्तत्र भिलितः प्रणय्य मुनि चरण युगल प्रतिपन्नवान् दयामूलं आवकधर्मं ततः कृत कृत्यः सर्वोपि सार्धोमुनिश्च स्वस्वाचारनिरती
विजहारः इतश्च स कमठ परित्राजकोमरभूतविनाशने नापि अनिहत्तवैरागुबन्धोनिजायुःक्षये मृत्वा ससुत्पन्नः कुर्कुटसर्पः बन्धावने परिभ्रमता
तेन दृष्टः स हस्ती पङ्कनिमग्नः पूर्ववैरोक्तासेन कुम्भस्थलेनदृष्टः तद्विषयेदनामनुभवन्नपि आवकत्वात् चभावान् मृत्वा ससुत्पन्न सहस्रारकल्पे देव-
कुर्कुटसर्पोपि तस्मिन् समये मृत्वा समदश्च सागरोपमायु पञ्चमनरकपृथिव्यां नारक सञ्ज्ञातः इतश्च सहस्त्रि देवश्रुतः इहैवजन्म द्वीपे पूर्वविदेहेकच्छ
विजये वैताव्य पर्वते तिलकनगर्यां विद्युद्गति विद्याधरस्य भार्याया कनकतिलकायाः किरण वीर्योनाम पुत्रीजातः सच तल क्रमागतः राज्यमनु
पाल्यसुश्रुसमीपे प्रव्रजितः एकलविहारी चारण अमणोजात अथदा आकाशविहारिण समतः मुष्करद्वीपे तल कनकगिरि सन्निवेशेकायोक्तर्येण
स्थित किञ्चित्तप कर्तुमारब्धः इतश्च स कुर्कुटसर्पजीवो नारका दुहृत्यः तस्यैवकनकगिरि समीप सञ्ज्ञातोमहोरगः तेन स मुनि दृष्टोदृष्टश्च विधिना
काल क्वालाच्युतकल्पे जन्मभावर्तविमाने देवोजातः सोपि महोरगः क्रमेण कालं क्वाला पुनरपि समदश्चसागरायुः पञ्चम पृथिवी नारकोजातः
किरण वेगदेवोपि तत स्वात्मा इहैवजन्म द्वीपे उपरविदेहे सुगन्धविजये शुभङ्गरानगर्यां वज्रवीर्यराज्ञोत्तिमतायाभार्यावक्त्रनाभनाभापुलः ससुत्पन्नः
सोपि तल क्रमागतं राज्यमनुपाल्यदत्तचक्रायुधनामस्य पुल राज्ञः क्षेम करजिन समीपे प्रव्रजित तल विविधतपो विधानेन बहुलब्धि सम्पन्नोगतः
सुकच्छविजय तत्राप्रतिबद्ध विहारिण विहरन् सम्भाषीज्वलनगिरि समीपं दिनेस्त्रिदिने तत्रैव कायोक्तर्येणस्थितः प्रभाति ततश्चलितोदव्यां प्रविष्टः

एतच्च नमोऽस्तेनानाम्। एतच्च प्रथितं तद्व्यतिथिं तं सुखारम्भान्वातस्यैव जलनमिह। समापि भागादव्या जातोऽर्थेनैव स्यात्। तन्नास्तेऽकर्मिणो न
 निर्यस्त्यादृष्टं प्रथमं न गान्। ततः पूर्वमेव वैरव्यतीत्यगजुनेवमिति कृत्वा वार्त्तनं विधत्ते। तेन विधुर्लक्षितमेतन्नो विधित्वात्त्वयश्चनार्थोऽनिर्धम
 यैवैतन्मर्त्यताद्वोनात् दिव्योऽगतः सोऽपि साक्षात्तमनेवान्त्र विप्रश्च नद्यासुनि दृष्टाऽर्होऽहं अथा धनुर्वैरवति मन्वन्तानोऽनिकाश्चित क्षुरकसोऽकालेन
 एतन्म सप्तमं दत्तं नोऽस्तेन समुत्पन्नं व्यपनान्नेदिवस्तथागतं भूहेऽप्यज्ज्वहोपि रूपाविर्देहे पुराणपुरिलिखन्नाहुनास्तः सुदर्शनादेव्याः कनक प्रभोनास
 पूर्वोऽज्ञात मधुनोऽहं भवन्मर्त्योऽज्ञातं प्रत्यक्षा गतादो पत्तिस्त्वितेन आक्रान्ति निर्गच्छन् देवमजातो दृष्टः तदर्धनादेव विज्ञातं जगदाधतैर्यैकरागम,
 एतच्च निर्गतस्याप्यन्यथाऽर्थं यं नत्वा च तयोपविष्टस्य तस्य पुरतो भगवतादेवनाज्ञाता ता च नृल्लहृदयमवतीर्विन्दित्वा स्व नगर्वाः प्रदिष्ट अन्यदाकनक
 प्रभानात्मा भवन्तोऽता तौर्दे करदेवता भावयन् जातजातिहरण पूर्वमेवान् दृष्टा भव विरलचित्तः प्रव्रजित इतश्च स क्रमेण विररय सौखीर्यनादव्या
 सारपर्यन्तं सूर्याभिमग्नधायाऽमर्त्योऽनिरातः ततश्च स साप्तालवन चरन्ततो नरका दुहुल्यस्तस्यान्वेवाटव्या क्षीरपर्वतगुहाया सिर्होऽज्ञातः स च भवमन्
 क्रयस्त्वपि कप्रभा सुनिश्चयापे ततः नमः क्तेना पर्वे वैरग तेन निनाशितं समुनिः रात्राधितान्काल कृत्वा निवहतीर्थं करनाम कर्मा प्राणतकल्पी
 नद्याप्रभाविमर्त्येन जप्योऽभिनयति सगारोपमायुर्देम सोऽपि सिर्हो वपुल ससारं न्वात्वा जनेवमाद्राज्ञापीजातः तत्रापि पापोदययमेनजातमातस्य पिष्ट
 नाय भवात् प्रभुरय मकर्त्तपि तज्जनयगः धय गतः स च दयापरेण लोकेन जोषितः संप्राप्त योवनोऽपि कुरुषो दुर्भगोदुःकेन वृत्तिं कुर्वन् वैराग्य
 भूषणलोचने भवन्मन्त्र कन्नागारस्तापसोऽज्ञातः करोति बहु प्रकार अज्ञान तपोविशेषं इतश्च स कनक प्रभ सक्वचित्दैव प्राणतकल्पात् चैव क्षण
 यथार्थाः स्यान्ता इति पश्यन्मर्त्योऽपि भारते धेन्वेकाग्रोऽग्निवेशाराणस्या नगर्वाः अग्रसेनस्य राज्ञो वामादेव्या कुक्षौमध्यरात्रि समयेविश्याखानक्षत्रे वयोविंशति

तमतीर्थं करत्वेन समुत्पन्नं तस्यामेव रात्रौ सावामादेवो चतुर्दश स्वप्नान् ददर्शनिवेद्यामास च राज्ञः तेनापि राज्ञा अतीवानदमुद्वहताभिरितं
प्रिये सर्ववच्चणं सम्पूर्णं स्मरः सर्वकलाकुशलस्तव पुत्रो भविष्यति तद्वच्च जुत्वा सुष्टुतरं परितुष्टासा प्रभाते च राज्ञा स्वप्नपाठकानां ह्यतान् यथार्था
नाचख्यौ तेषु पूर्णं स्वप्नाध्यायं सविस्तरमाख्याय चतुर्दश स्वप्नानां फलमेवाहुः तीर्थकारमाता चक्रवर्तिमाता वा एताश्चतुर्दशस्वप्नान् पश्यति ततोऽस्याः
कुत्रोतीर्थं करश्चक्री वासमुत्पन्नोऽस्तीति स्वप्नानुसारेण पूर्णेषु मासेषु शुभविलायां भगवान् जातः षट् पञ्चाशद्विकं कुमारोभिर्ज्ज्वलन्महोत्सवः पूर्वं कृतः
ततः स्वासनकम्पादिज्ञात भगवज्जन्माभिषेक शकौर्मैरुसिरसि जन्माभिषेक कृत प्रभाते चाश्वमेधोपिनगरान्तर्द्दशाहिकोत्सवं कृतवान् अस्मिन् गर्भस्थिते
भगवति जनन्या पार्श्वेगच्छन् सर्पोरान्नौ दृष्ट स्ततोऽस्य पार्श्वेऽदिति नाम कृत ततः कल्पतरुवज्जनानन्दक स भगवान् हृदि प्राप अष्टवार्दिकश्च
भगवान् सर्वकलाकुशलो बभूव अथ भगवान् सर्वमनोहर यौवनं प्रापपित्रा च तदानीं प्रभावतीं कन्या परिणयितः भगवान् तथा सप्तं विषयसुखं
बभूजे अन्यदा भगवता प्रासादो परिगवाच्चजालस्थेन दिगावलोकनं कुर्वता दृष्टीनगरं लोकं प्रवरं कुसुमहस्तो बहिर्गच्छन् पृष्टं च भगवता कस्य
चित्पाद्वर्त्तिनं भो किमद्यकश्चित्पर्वोत्सवोऽस्ति तेनैषजनः पुष्पहस्तो बहिर्गच्छन्नस्ति तेन पुष्पेणोक्तं अद्यकोपि पर्वोत्सवोऽस्ति किं तु कमठीनाम
महातपस्वी पुरीर्बाहः समागतोऽस्ति तद्वन्दनार्थं प्रस्थितोयज्जनः ततस्तद्वचनमाकर्ण्य जातकीतुक विशेषो भगवान् तत्र गतः पञ्चाग्निं तप कुर्वीष्टः
कमठं पृष्टवान् विज्ञानवताभगवताज्ञात एकस्मिन्नग्निं कुण्डे प्रक्षिप्तातीवमहत् काष्टमर्धे प्रज्वलन् सप्तः उत्पन्न परमकरुणेन भगवताभिरितं
अहो अकष्टमज्ञानं यदीदृशेपि तपसि क्रियमाणेदया न ज्ञायते ततः कमठेन भणितं राजपुत्राः कुञ्जरं तुरङ्गाश्रमं मेव जानन्ति
धर्मन्तु मुनयएव विदन्तीति ततो भगवता एकस्य स्वपुरुषस्य एवमादिष्टम् अरे इदमग्निमर्धे प्रक्षिप्तं काष्टं कुठारेण द्विधाकुर्वतेन पुष्पेण

तत्पाटं विधाकृतं तद दटो दष्टमान. सधः तस्य भगवता स्व वर्द्धनेन पयपरमेष्टि नभस्कारा प्रदायिताः नागोपि तमभाषाम् द्वा
 समुपयो नागार्जुके धरर्जुनात् नागराजा लोकैष अहो भगवतो ज्ञानशक्तिरिति भयस्त्रिहान् सत्कारः कृतः ततोपिलक्षो भूतः कमठ
 परश्चाज्जो गाढसपान तप कृत्वा मेघकुमार निकायमध्ये समुत्पन्नो मेघजालो नाम भुवनवासी देव अन्यदा सुखेन तिष्ठन्तो भगवतो
 वसभसमय. तस्मात्ततः तदुपायनाथम् उद्यानपानेन सहकार मज्जरी भगवत समर्पिता भगवता भणितं भोकिमेतत् स आह भगवन् बहुविध क्रीडा
 निभाषो यमभसमय. प्रातः ततो मित्रप्रे रितः त्रीणार्जुनारो वसन्तक्रीडा निमित्तं बहुजन परिवार समन्वितो यानारुढो गतो नन्दन वनं तत्र याना
 प्रभुभार्यनिधर्मा नन्दनयन प्रासाद नध्यस्थित कनकमयमिश्रासने अतिरमणीयं नन्दनवनं सर्वतः पश्यन् भित्तिस्थं परमं रम्य चित्रं दृष्ट्वा अहो किमत्र
 स्थित आनमिति सम्यग् निरुपयता भगवता दृष्टम् अस्ति नमि चरितं ततचिन्तितुं प्रवृत्त धन्यः सोऽस्ति नमिर्वो विरसावसानं विषयसुखमाक
 न्य निम्नराजरागा निरुपमरूपस्वायस्या जनकवितोषीं राजकन्यासु लक्षा भग्नमदनमण्डल प्रचार. कुमारएव निष्क्रान्तः ततोहमपि करोमि सर्वं सप्त
 पाल्यागम् अनाभार नोजान्तिकादेना रत्नलाभ्य भगवन्त प्रतिबोधयन्ति स्म ततो मार्गणस्य यथोप्युतं साम्प्रसरिक दानं दत्त्वा भगवान् भाव्यपिता
 स्वभूषया गद्यासहः पूयम् आचन पयोद्यानेऽशोकपादपस्याध र्पायशुद्धेकादशीदिने पूर्वाह्नसमये पञ्चमौष्टिकं लोचं कृत्वा अपानकेन अष्टम भक्तेन एकं
 देव द्रवनादाय दिभिः पुरुषशतं तम निष्क्रीतं अथ त्रीपाक्षी भगवान् विहरन्नेकादशपादपाधः कायोत्तरेणस्थितः इतश्च सकमठजीवो मेघमालो
 यधुनापिना भाला आकनो व्यतिकरं कृत्वा च पूर्वमेव वैरकारणं समुत्पन्नः तीव्रामर्षः समानत स्तत्र प्रारब्धा स्तेनानेक सिन्हादिकृपैरनेके उपसर्गा
 गद्यपि भगवान् त्रीपाक्षीरुध्यो धर्मयानान्नचलितं तादृशं तं ज्ञात्वा कमठए वक्षितयामास अह मेन जलेन ज्वावयित्वा मारयामीति ध्यात्वा भगवदु

परिष्ठास्यहामेव दृष्टिश्चकार जलेन भगवदङ्गं नासिकां यावद्दामम् अतान्तरे कम्पितासनेन धरणेन्द्रेण अर्वाधनाज्ञात भगवद्वातिकरेणसमानालय स्वामि
शोर्धोपरि कण्ठि कण्ठाटोपं कृत्वा कण्ठि शरीरेण भगवच्छरीरं गालय जलोपसर्गं च निवार्य भगवत्पुरो वेष्टु वीणा गीत निनादैः प्रवरं प्रेक्ष्य कर्तुं भारव्
वान् कमठा सुरस्तादशम् अक्षोभ्यं भगवन्तं धरणेन्द्रहात महिमानश्च दृष्ट्वा समुपशान्त दर्पो भगवच्चरणौ प्रणम्यगतो निजस्थाने धरणेन्द्रीपि भगवन्तं
निरुपसर्गं ज्ञात्वा सुखा च स्वस्थानं गतवान् पार्श्वस्वामिनो निष्कृमणदिवसाच्चतुरशीति तसेदिवसे चैत्र क्वाण्डव्याम् अष्टमभक्तेन पूर्वाह्नसमयेऽभीक
तरोरधः शिलापट्टे सुख निषस्य शुभस्थानेन क्षीणवाति कर्म चतुष्कस्य सकललोका वर्भासि केवल ज्ञानं समुत्पन्नं चलितासनेः शक्नो स्तत्रागत्य केवल
ज्ञानोक्तवो महान् कृत पार्श्वोर्हन् सप्तफणा लाञ्छनो वामदक्षिणपार्श्वयोर्वैरोद्या धरणेन्द्राभ्या पयुं पास्यमान प्रियङ्गुवर्णं देहो नवहस्त शरीरो भव्यसत्वान्
प्रतिबोधयन् चतुस्त्रिशदतिशयसंभेत दृष्टिवीमण्डले विहरति पार्श्वं भगवतो दशगणगणधरा अभवन् आर्वादित्र प्रमुखाः षोडशसहस्र साधवोऽभवन्
पुष्पचूला प्रमुखा अष्टतिश्रसहस्रार्थिकाऽभवन् सुनन्दप्रमुखाः अमणोपासकाः एकलजं चतुःषष्टिसहस्राश्च अभवन् सुनन्दाप्रमुखा अमणोपासिका लज्जलयं
सप्तविंशतिसहस्राश्चाऽभवन् सार्धं त्रीणि शतानि चतुर्दशपूर्वाणाम् अभवन् अवधिज्ञानिनां चतुर्दशशतानि केवल ज्ञानिनां दशशतानि वैक्रियलब्धिमता
एकादशशतानि विपुलमतीनां सार्धं त्रीणिशतानि वादिना षट्शतानि अन्तेवासिनां दशशतानि सिद्धिं गतानि आर्यिकाणां विंशतिशतानि सिद्धानि
अनुत्तरोपपातिकानां द्वादशशतानि अभवन् श्रीपार्श्वनाथस्य एषापरिवार सम्प्रदा अभूत् ततः पार्श्वो भगवान् देशीनानि सप्ततिवर्षाणि केवल पर्यायेण
विहृत्य एकं वर्षशतं सर्वार्थं परिपाल्यसंभेत शिखरे ऊर्ध्वस्थितएवाध कृतपाणि निर्वाणमगमत् तत्कालेवरं सस्कारोक्तवः शक्रादिभि स्तत्रैव विहित इति
पार्श्वनाथ चरित्रम् ॥ अथ सूत्रं [जिणे पासित्तनामेण अरहालोगपूद्दए संबुद्धपायसब्बन् धम्मतिथयरेजिणे १] पार्श्व इति नामार्हन् अभूत् तीर्थं

क्रीडन्तु कदाचनः स भिन्न पराधर्मापसर्गश्रिता रागादिपर्वतावा पुनः कोदयः स पार्श्वं जिनोलांक पूजितः लोकमेव निजगता अर्चितं पुन कथम्भूतं
स भवन्त्या मधुनाका तत्ताय घोषयुक्ताका पुनः कोदयः स पार्श्वः सर्वज्ञः पुनः कोदयः पार्श्वः धर्मतोर्विकरः धर्मैव भवा सुधितरुर्गुत्तामोर्ध धर्म
तोर्वं करोतीति धर्मतोर्वं करः पुनः कोदयः जयतिष्म सर्वकर्माणीति जिन इतोय जिन विर्यपणे श्रीपार्श्वस्य भुक्तिं गगानं चर्चितं तदाहि श्रीमहा
भार प्रवचं तोर्वं करोति विहरति श्रीपार्श्वं नायसु भुक्तिं जगामेतिभावः १ [तत्त्वलोगपद्वक्ता आरितोने महायसे केशीकुमार सत्ये विज्जाचरण
पारंगः २] तस्य कोक प्रदोषस्य श्रीपार्श्वं नाय तीर्थकरस्य केशीकुमारः शिष्यः पार्श्वोत् कुमारोहि अपरिणीत तदा कुमारत्वे न एव नमस्य स्वयद्वात
धरिषः कुमार नमस्य केशिकुमार नमस्यः कथम्भूतः सः महाययाः महावर्माः पुनः कोदयो विद्याचरणपारंगः ज्ञानचारिन्द्रोः पारंगामी २ [ओहि

जिणं पामिसिन्ति नामेण अरहालोग पुरैए । संवुद्धपाय सव्वसू धम्मसितिययेजिणे १ ॥ तस्मै लोगपद्वक्ता आसिन्मीसे
महायसे । केशीकुमार समणेविज्जाचरणपारगे २ ॥ ओहिणाण सुएवुद्धे सिखसंघ समाउत्ते । गामाणुगासं दीयंते ।

जिन परासह उपसर्गानो जीपणहार पार्श्वं एहवे नामे अरिहत कर्मरूप वयरीयानो हरणहार भव्यलोके पूजणहार भलोपरि तलनोजाणणहारके
पार्श्वानंवल्लोसर्धं धर्मैर्तोर्धनो करणहार जिण वोतराग केवलो १ तस्य लोकप्रदीपस्य तेह पार्श्वं नाय लोकप्रदीपनीयाणीत् शिष्या महाययाः एकप्रिययके
महायजानोपरणहार केशीकुमारनमस्यः केशीकुमार नमस्यके ज्ञान चारित पारंगामी ज्ञानदर्शनचारित्र तेहनी पारंगामी २ अर्धधियानइताभ्यां ज्ञात
श्रीपार्श्वः स्वयं धि ज्ञानश्रुत ज्ञान करो सर्वज्ञाणे सोयस्य समाकुल वषाश्रियके जेहने ग्रामानुग्राम विहरन् ग्रामानुग्रामि विहार करता आवक्या

नाथसुए बुद्धे सीससहस्रमाकुले नामाणुनामं रीयते सावत्थिं नगरिमागए ३] स केशीकुमार अमए आवस्थां नगर्याम् आगतः किं कुर्वन् ग्रामानुयासं रोयन्ते इति ग्रामानुग्रामं विवरन् कौटिश्यः श्रीहिनाणसुए बुद्धे इति अवधिज्ञान श्रुताभ्यां बुद्धोऽवगत तत्रः मति श्रुतावधिज्ञानसहित पुन कौटिश्यः शिष्य सवसमाकुलः शिष्यवर्गसहित ३ (तिंदुयनाम उज्जाणं तस्मीनयरमण्डले फासुए सिज्जसंथारे तत्थवास सुवागए ४) स केशीकुमार अमएस्तत्र आवस्थां नगर्यांतस्याः आवस्था नगरमण्डलेषुर परिसरेतिंदुक्कं नाम उद्यानं वर्त्तते ततोद्याने प्राप्तके प्रदेशे जीवरहिते शय्यासंस्तारे वास उपागतः शय्यावस्तीत स्तस्यां संस्तार सय्यासंस्तारस्तस्मिन् समवसूत इत्यर्थ ४ [अहत्तेणव कालेण धम्मतित्थयरेजिणे भगव वद्धमाणेति सव्वलोगभिन्विस्सुए ५] अथ शब्दी वक्तव्यांतरोपन्यासे तस्मिन्एवकाले धर्म तीर्थं करोजिनी भगवान् श्रीवर्द्धमान इति सर्वलोके विश्रुतोऽभूत् ५ (तस्स लोगपद्दवस्स आसिसीसे महायसे भयवं

सावत्थिं नगरिमागए ३ ॥ तिंदुयं नामउज्जाणं तस्मीनयर मंडले । फासुएसिज्जसंथारे तत्थवास सुवागए ४ ॥

अह तेषेवकालेण धम्मतित्थयरेजिणे । भगवं वद्धमाणे ति सव्व लोगभिन् विस्सुए ५ ॥ तस्स लोगपद्दवस्स आसिसिस्से

नगर्यां समानताः सावत्थीनगरैर्नेविस्से आध्या ३ तिंदुक्कं नाम उद्यानं ते नगरैर्ने विस्से तिंदुकनामी वनके तत्र आवस्थां नगर परिसरे सावत्थीनगरैर्ने पास प्राप्तकेष्विज्यासंस्तारे फासुसय्या संथारोलेईने तत्र वासं उपागते वनमार्गिहरह्या धर्मध्यानमाहिं घत्ते के ४ अथ तस्मिन् काले हवे एहवा अवसरने विस्से धर्म तीर्थं करो जिनी वर्त्तते धर्मतीर्थं कर जिनके भगवान् वद्धमानोतिनामा श्रीवर्द्धमान स्वामी सव्व लोके विख्यातः सर्वलोकां विस्से विख्यात वंत ५ तस्य लोक प्रदीपस्य ते लोक प्रदीपनी महावीरनी आशीत् शिष्यो महायथाः ह्वओ महायथनी धणी शिष्य भगवान् गीतमनाक्ता भगवंत गीतम

गोयन्तान् विधाधरत्नपारंगे १) तस्य श्रोतृर्मान्धात्मिनो लोके प्रदीपस्य तीर्थकरस्य गौतमनामा शिष्याभूत् कथंभूतो गौतमोमहायथाः महाकीर्तिः
 पुनः कोट्यो गौतमः विद्याधररापारंग. ज्ञानचारित्रधारी पुन कीटयो गौतमो भगवान् चतुर्ज्ञानीमति श्रुत्यर्वाध मन पर्याय ज्ञानशुक् ६ (वारसं
 ग विज्ञाने सोससंघ समाजने गानाणुगाम रोश्रुतेसोविषावद्विभागए ७) स गौतमोपि ग्रामानुग्राम विहरन् आवस्या नगर्वां आगतः कीटयो गौतमो
 रा गौगधित् एनादग्रामानि दृष्टिभारमहितानि तेन गौतमेन सपूर्णानि ज्ञातानीत्यर्थः पुनः कीटयो गौतमो बुद्धो ज्ञाततत्त्व. पुन कीटय शिष्यसंघ
 समान् ७ [कोट्यनाम उज्जाण तन्मोनगरमहले फासुए सिज्जसयारे तत्त्ववास मुवागए ८] तस्याः आवस्या नगर्वा मरुडले परिसरे कोटु कं नाम
 उगान वर्त्तते तद प्राशुर्केयिज्जासन्नारि वास अवस्थानं उपगत प्राप्तः ८ [केसोकुमारसमणो गोयमोय महायसे उभर्योवित्त्यविहरिंसु अन्नैषास

महायसे भगवगोयनेनाम विज्जाचरण पारगे ६॥ वारसंगविज्जुद्धे सिस्ससंघस माडले । गानाणुगामं रीयतेसेविसा
 वल्लिभागए ७ ॥ कोट्यगं नामउज्जाणं तन्मोनगर मंडले । फासुएसिज्जसंघारे तत्त्ववास मुवागए ८ ॥ केसोकुमार

इत्येनामं विद्या दार्दिरे पु पारगामो विद्याश्रने चारित्र तेह्नो पारगामो ६ द्वादश्यागधीत् चतुर्ज्ञानीत्यार अगर्नोर्जांण चानाथी शिष्यसंघ समाकुला घषा
 शिष्यने परिधारे परधर्म्या ग्रामानुग्रामं विहरन् ग्रामानुग्रामने विद्धे विहार करता सोपि गौतम. आवस्यां समागतः ते गौतम स्वासीपणिसावलीनगरौ
 धाला ७ कोट्य नाम उद्यानं कोट्यफरसेनाने उद्यानहे तस्य नगरस्य परिसरे ते नगरने समीपे प्राशुकेयज्जामस्सारक फासिसिज्जा सयारोर्लेईने तत्र
 सोशं काम वपगतः ते उद्यानमाहिं छतला ८ केयोकुमार अमणः केयोकुमार साधू गौतमोपि महायथा गौतम महाजशनाधणी उभावापि तत्र

समाहिता ८) केमोक्तमार अमणश्च पुनर्गीतम एतौ उभौ अपि व्यवहारी आगता कीदृशी तौ उभौ महायशसौ पुनः कीदृशी अलोनीमनीवाक्राय शुषिष्वाश्रितौ पुनः कीदृशी सुसमाहितौ सम्यक् समाधि युक्तौ ८ (उभञ्चो सीससङ्घाणं सञ्जयाणं तवस्मिणं तत्त्वचिन्तासमुपन्ना गुणवन्ताणताइणं १०) तत्र तस्यां आवस्थां उभयोः केमिगीतमयोः शिष्य सङ्घाना संयतानां तपस्विनां साधूना गुणवतां ज्ञानदर्शनं चारितं वतांलायिणा षडजीवरक्षाकारिणा परस्परालोकनात् चिन्तासमुत्पन्ना विचारः समुत्पन्नाः १० (किरिसोवाइमो धम्मो इमो धम्मोवकिरिसो आयारधम्मपणिहो इमावासावकिरिसो ११) अयं अस्सत्तब्बन्धीधम्मः कीदृशः वा इति विकल्पेव शब्दोपि वार्यो वा अथवा अयं धर्मो दृश्यमाणगणभूत् शिष्य सम्यन्तो कीदृशः पुनरयं आचारधर्मं प्रणिधिः अस्माकं कीदृशः पुनरतेषां वा आचारधर्मं प्रणिधि कीदृशः प्राकृतत्वात् लिङ्गव्यत्यय आचारो वेधधारणादिको वाह्यः क्रियाकलापः स एव धर्मस्तस्य

समणे गोयमेय महायसि । उभञ्चोवितत्त्वविहरिंसु अल्लोणानुसमाहिता ८ ॥ उभञ्चो सिस्ससंघाणं संजयाण तव स्मिणं । तत्त्वचिन्ता समुपन्ना गुणवंताणताइणं १० ॥ किरिसोवाइमो धम्मो इमो धम्मो वकिरिसो । आयार धम्म

आवस्थां विहरन्ती केमौ गौतमवे जणा विचरेहे मनोवाक्राय गुप्ताः सुष्टु समाधिवन्ता मनवचन काया गुप्तके समाधीवतके ८ द्वयोः शिष्यद्वन्द्वानां संयतानां वैजणानां शिष्यने संयतानां सजतीके तपस्विनां तपस्वीके तत्र आवस्थां चिन्तासमुत्पन्नाति सावलीनिवरेण यतीने चिन्ता जपनी गुणवता चारितने गुणे सहित चायिणा सर्वजीवना राखणहारने १० कीदृक् स्वरूपः अयं धर्मः केमौ, शिष्यसंबंधीएकोद्वो धर्मके एषः कीदृक् स्वरूपो धर्मः गौतमगण भृच्छिद्याणां अने गौतमस्वामीना शिष्यनो एसोउ धर्म आचार धर्मवेधधारणादि तस्य आचार वेपनी धरवो मांहीमाहिं अंतरोदीसेके इमा अवस्था सा

४० टीका
पृ० ३०
१८६

पद्य

भाषा

प्रथमं यत्प्रस्थापनं आधाराधर्मं प्रणिधि पद्यक २ कथं सर्वग्रीष्मस्य धर्मस्तत्तावनानां च भेदेन भातुं इच्छामः एति भाव ११ (चाउज्जामोयजोधिधर्मो
योऽसोपद्य शिथिलो देसिप्रोदकनापेण पासिणय महासुणी १२) (अचेलगोयजो धर्मो जोऽसो कलपतरो एककज्जपवन्नाणं विवेसो दित्तु कारणं १३)
युक्तं यथायं चातुर्यामोधर्मः पार्तो न महासुनिनातीर्थकरेण दर्शितः चलारयं यमाय चतुर्यानां लययातुर्याय चातुर्यातिर्को अहि सा १ उल २ चोर्ध
त्वाय ३ परित्यजत्वाय ४ लक्षणाधर्मः प्रकाशितः यच्च पुनरयं धर्मो वर्धमानेन पद्यशिल्पकं पद्यशिक्षितो वा पद्यभिर्महावर्तः शिथिलः पद्यशिथिलः
प्रकाशितः पद्यसुशिक्षासुभवः पद्यशिथिलकः पद्यमहावर्ताय अहि सा १ उल २ चोर्धालाय ३ नैद्यनपरिहारः ४ परित्यजत्वागलक्षणीधर्मः प्रकाशितः १३

पणिरुहं इमावामावकैरिती ११ ॥ चाउज्जामोयजो धर्मो जोर्धमो पंचसक्खिओ । देसिओ वद्धमाणे ण पासिणय महा
सुणी १२ ॥ अचेलगोय जो धर्मो जो इमो संतफतरो । एग कज्ज पवन्नाणं विसेसे किंतु कारणं १३ ॥ अहरे तत्थ

य ययस्या कोटयो धिसंघादिनो एमाहोमाहिफेरदोसेके ११ चातुर्यामो चतुर्महावर्त धर्मोयः दिशितः चारि महावर्तरूप धर्मं यः पचमहावर्तरूप
दिशितः सिद्धितः धर्मं पंचमहावर्त रूप धर्मं कथो दिशितः सिद्धितः श्रीवर्धमानेन श्रीवर्धमानस्यामी पचमहावर्तरूप धर्मदिश्याप्यो श्रीपार्धनादेन श्रीपार्धना
नाथे चारि महावर्तरूप धर्मं दिश्याप्यो १२ अचेलको मानोपेत वल्लयो धर्मवोरिण उल्लः सानीपेत वल्ल श्रीलहावीर कथ्या यः अस्ततरो बहुमूल्य प्रधान
ययः योपार्धनां चोक्ता बहुमूल्यपदार्पणानां ययल्लेवां योपार्धनाथे कथ्या एककार्ये प्रहसानां एकाकार्येणैविविधे प्रवर्त्त्योके विशेषः उल्लरूपः तत्र किं कारणं
एकपच महावर्तयोर्धे चार महावर्त एवे वचनफेरतेस्य कारण १३ अथ तत्र शिथिलानां हवे गीतम केपीकुमार आपणा शिथिलो अभिप्रायजाणीने जाला

पुनर्वर्द्धमानेन अचेलकोधर्मः प्रकाशितः अचेल मानोपेत धवल जीर्णप्राय अल्पमूल्यं वस्त्रं धारणीय इति वर्द्धमानस्वामिना प्रोक्तं असत इव चेलं यत् स अचेलः अचेल एव अचेलक यत् वस्त्रं सदपि असत् इव तत्प्रायमिदमर्थः पुनर्योधर्मः पार्श्वेन स्वामिनासान्तरितः सह अन्तरेण उत्तरेण प्रधान बहुमूल्येन नानावर्णैः न प्रलब्धेन वस्त्रेण च वर्त्ततेयः स सान्तरितः स चेलको धर्मः प्रकाशित एककार्यं मुक्तिं रूपेकार्यं प्रवृत्तयोः श्रीवीरपार्श्वयोर्विशेषे किन्तु कारणं कीदृशः कारणभेदेहि कार्यभेदसम्भवः कार्यं तु उभयोरिकमेवकारणञ्च पृथक् २ कथमिति भावः किं मिति प्रश्ने तु इति वितर्को १३ (अहते तत्प्रसीसाणं विनाय पवित्रक्रिय समागमे कथमर्द्ध उभयोः केसि गोयमा १४) अध्यानंतरं तयोः कथयोस्तत्र आवस्थां आगमनान्तरं केयिगीतमौ तौ उभौ समागमे कृतमती अभूतां किं कृत्वा शिष्याणां चचुष्मकानां प्रवितर्कितं विज्ञाय विकल्पं ज्ञात्वा १४ (गोयमो पण्डितवत्सिस्स सहस्रमाजले जिह्वं कुलमविक्रवन्तो तिट्ठय वणमागञ्चो १५) गौतमस्तिवृत्कं वनं आगतः केयिकुमारोऽपि तं वने आगतः कीदृशो गौतम प्रतिक्रियञ्च प्रतिरूपोपयोजित विनयस्तु जानातीति प्रतिक्रियञ्च पुनः कीदृशः शिष्य सहस्रमाकुल शिष्य हृन्सहित गौतम किं कुर्वाणः ज्येष्ठं कुलं अपेक्षमाणा

सिस्साणं विज्ञाय पवित्र क्रियं । समागमे कथ मर्द्ध उभयो केसि गोयमा १४ ॥ गोयमो पण्डितवत्सु सिस्सा संघ समा

प्रथम प्रकट विकल्पीतं जाएसमननुं चितव्यं जे एहने विकल्प ऊपनोभेद उपनो समागमे मिलने कृत मती मिलवानो मतिकीधो उभयोः केयि गौतमयोः वेजणे केयीइं अने गौतमे १४ गौतमः प्रतिक्रियञ्च गौतमके अवसरनो जाणहे शिष्यसघ समकुलः सर्वशिष्य पीतालासाय लेईने ज्येष्ठ कुलं पार्श्वसंतानां अपेक्षमाणोगणयन् बहुकुल श्रीपार्श्वनायनुं जाणहे तिट्ठं कवने आगत श्रीगौतम केयीकुमार पासे तिट्ठकवनने विखे

नेटं दृढं प्रथम भवनात्पार्श्वनायक्यं कुल मन्तान विचारयत् । इत्यर्थ १५ [केसिकुमारसमर्थे गीयमन्दिक्कमागयं पठि रत्न पठिवत्तिं सम्प्रश्न पठि
वन्द १६] अगोक्षुभार वनगो गीतमं आगम आगतं दृष्टा सम्यक् प्रतिरूपा आगताना योग्यां प्रतिपत्तिं सेवा सम्पूतिपद्यते सम्यक् करोतीत्यर्थ १६
[प्रभान्भक्तसुत तत्त पद्यमं कुम्भतणालिय गीयमसन्निभिज्जाए खिपं सम्प्रणाम १७] तत्र तित् कुद्याने एव केसिकुमार श्रमणो गीतमस्य निपद्यार्थ
गीतमस्य उपव्यगनार्थ भासकं निर्वीज चतुर्विधं पलालं पञ्चमानि कुम्भतणानि चकारात् अन्त्यान्त्यपि साधुयोग्यानि दृष्टानि सम्प्रणामए सम्प्र्यदति
पञ्चमत्तं हि कुम्भतणाना पलालमेतेन चतुर्विधं पलालं यथा तत्तपयणं पन्नत्त जिणेहिं कम्भट्टगण्ड मङ्गणेहिं साली १ वीही २ कीद्व ३ राल्लग ४
रम्भेत्ता ५ पद्यइति वक्ष्यतात् चत्वारिपलालानि साधु प्रस्तरणयोग्यानि पञ्चमं हि दर्भादि प्रासकं दृष्ट वत्तीते तत् केसिकुमारसमर्थेन गीतमस्य
प्रस्तापार्थं प्रदर्शयति भावः १७ [केसिकुमारसमर्थो गीयमेव महायमे उभयो निसत्रासोहन्ति चत्सरससम्प्रभा १८] तदा केसिकुमार चमणय

उत्ते । जेदं कुल मविकरन्तो तिदुयं वय मागओ १५ ॥ केसीकुमार समणे गीयमं दिस्स मागयं । पडिरुवं पडिवत्तिं
मन्हां सपडिच्चज्जई १६ ॥ पलाल फामुयं तत्त पंचमं कुस तणालिय । गीयमस्स निसिज्जाए खिपं सं पणामए १७ ॥

शाला १५ वं गोक्षुभारसमणं केसिकुमार साधु गीतमं दृष्टा आगतं समीपे गीतमस्सामी दृष्टिगोचरदृष्ट्या आधतादिठा प्रतिरूपा उचित भविह तीते
पार्श्व परयायोग्य सम्यक् प्रतिपद्यते सम्यक् प्रकारेण सम्यक् प्रकारिकरी १६ पलालं प्रासकं निर्वीजं तत्र फास्पराल सूक्ततुतीहां पंचमानि पलाल
मन्तेन गीतमस्य पद्यपलान्तमस्ति १ वरटी २ कीद्व ३ कागणी ४ छाम ५ एपाचपलाल गीतमस्य निपद्याते गीतमने वसवानीमत्ते गोष्ठं उपवेशनायं

पुनर्गौतमो महायथा एतौ उभौ तत्र तिन्दु कोद्यानेनिषखौ उपविष्टौ शोभते विराजते कथम्भूतौ तौ चन्द्रदित्य सभ प्रभौ १८ [समागया बह्व तस्य पासण्डाकोजगामिया गिह्रियाणं अणेगाओ साहस्सीओसमागया १८] तत्र तस्मिन् तिन्दु कोद्यानेबहव. पाषण्डा अन्यदर्शिनः परिप्राजकादयः समागताः कोट्टयास्तेपाषण्डा कौतुकात् सृगा. आश्चर्यात् सृगा इव अन्यानिनः तु पुनः अनेकलोकानां सहस्रं समागत अनेका प्रचुरालोकानां सहस्वीति आर्षत्वात् समागता तत्र संप्राप्ता १८ [देवदाणव गन्धव्याजकवरक स किन्नरा अदिस्साणच्च भूयाणं आसीतस्य समागमो २०] ते तत्र तस्मिन् प्रदक्षे देवदानव

केसीकुमार समणे गोयमेय महायसे । उभओ निसम्मा सोहंति चंद सूर सजप्पभा ॥ १८ ॥ समागया बह्व तस्य पासंडा कोजगा मिया । गिह्रियाण अणेगाओ साहस्सीओ समागया ॥ १८ ॥ देव दाणव गंधव्वा जक्ख रक्खस किन्नरा । अदिस्साणंच भूयाणं आसी तस्य समागमो २० ॥ पुच्छामि ते सहाभाग केसी गोयस भव्ववी । तओ केसिं

अप्ययतो शोभं शोभपणे दिई केसीकुमार १७ केसीकुमारअमणः केसीकुमार साधु गौतमः महायथा गौतमस्वामी महायशनो धणी उभावपि तत्र आवस्थानिषणौस्थितौ शोभतः तैवेगणधरतीहां वेठासोभीके चन्द्रसूर्य समप्रभौ चंद्रमा अने सूर्यसरिषीकांतिके जीविह्वनी १८ समागताः मिलिता बहव धणातीहां मील्याके पाषण्डा कौतुकाश्रिता. पाषंडी धणाए तीहां कौतुकदेखवा मील्याके न्हस्रस्थानां अनेकानि अनेक न्हस्रस्थाना हजारधावी मील्याके सहस्त्राणि मिलिताः आगता सहस्त्रवध आल्याके १८ देवदानवगंधर्वाः देवता दांणव गंधर्वा जल राक्षसा किन्नराः यक्ष राक्षस किन्नर अदृश्यरूपाणां भूतानं अदृश्यरूपधरता भूतव्यं तर आश्वत् तत्र समागता मिलिताः आकाशने विखे अदृश्यपणे कौतुक देखवामणीआवी जभारहाके २० पुच्छामित्वां

गतयो यधराषस किचराः समानता इति शेषः च पुनस्तत्र भट्टस्थानाभूतानां कैलीकिलव्यन्तराणां समानतः सङ्गम आसीत् २० (पुच्छमि ते मध्याभागे
 इत्येवमेवमव्ययी तयो केसि वृत्तान्तु गीयमो इणमव्ययी २१) तयोर्जल्पमाह तदा केशीगीतमं अन्नवीत् किं अन्नवीदित्याह हे महाभागत त्वं आह
 पुच्छमि यदा केयिकुमारं ह्यलुप्तं तदा केयिकुमार शमय वृत्तं गीतम इदं अन्नवीत् २१ [पुच्छमन्ते जहिष्कन्ते केसिं गीयममव्ययीतमो केसो
 अणुघ्राण गीयमइणमव्ययी २२] गीतमो वदति हे भद्रन्त हे पूज्यते तव यथेच्छ यत् तव चेतसि अवभासते तत् त्वं पुच्छ मम प्रश्नं कुरुइति केयिकुमारं
 प्रति गीतमोऽप्ययं गीतमं इति प्राकृतत्वात् प्रथमास्थाने द्वितीया ततो गीतमवाक्यादनन्तरं केयिकुमारो गीतमेव अणुघ्रातः सन् गीतमेव दध्नाहः
 सन् गीतमेव प्रति इदं यथ्यमायं यचनं प्रययोत् १ [चातक्यामीयजो धर्मो जोइमो पञ्चसिखिओ देसिओ वधमाणेणं पासेणय महासुणी २६] [एवमव्ययी

वृत्तंतु गीयमो इण मव्ययी २१ ॥ पुच्छ भर्ते जहिष्कन्ते केसी गीयम मव्ययी । तओ केसी अणुघ्राण गीयमो इण
 मव्ययी २२ ॥ चाउ क्कामीय जो धर्मो जो इमो पंचसिखिओ । देसिओ वधमाणेणं पासेणय महासुणी ॥ २३ ॥

नयभागे शुभर्ते अर्धा मध्याभागे पूछू छू केशी गीतमं अन्नवीत् केशीकुमार गीतमने कहेछे ततः केशीवृत्तं पुनः केशी इमं कक्षाधी गीतमीमवेदिदं
 यथ्यमाय यचनं इये गीतमने पूछेछे यथ्यमाय यचनं कहेछे २१ पुच्छ हे भगवन् यथा रुचिपणे केशीकुमार गीतम इति ब्रवीत् केशीप्रति गीतमा तहं
 ततः केशीवृत्तं गीतमं गीतमेव आश्वादीधांयकां गीतमं अन्नवीदिदं यथ्यमाय यचनं द्विवे केशीकुमार गीतमने पुछे २२ चतुर्विंशति
 धिंसादिदोय यथं चार वतस्य एयमं यः एयः पचप्रिचित्तो मैयन्ते रमणादि पंच महाव्रतरूपः दर्शितं वर्द्धमानेन वर्द्धमानत्वादीदं पचमदपुन

पवन्नाण विसेसे किं तु कारण धम्मे दुविहेमहावीकह विपपञ्चओनत् २४] हे गौतमपाश्वे न सुनिना तीर्थकरेण यथातुर्यामथातुर्वीत कोय अस्माक
धम्मो उद्दिष्ट पुनर्याय धम्मो वदं भानेन पञ्चसिद्धिकः पञ्चव्रतात्मकोद्दिष्टः कथित १३ एककार्यमोक्षसाधन रूपे कार्ये प्रपन्नयोः औपाश्व महावीरयोर्वि
शेषेभेदे किं कारणं हे मेधाविन् द्विविधे धर्मो तव कथं विप्रत्ययो न भवति यती द्वौ अपि तीर्थं करीडावपि मोक्षकार्यं साधने प्रवृत्तौ कथमनयोर्भेद इति
हेतोस्तवमनसि कथं विप्रत्ययो न भवति सन्देहो न भवति २४ (तत्रोक्तसिं बुवन्तन्तु गीयमोक्षमव्ववी पयासमिक्खए धम्मं तत्तं तत्तविणिच्छय २५)
ततोऽनन्तरं केसिकुमार अमणं बुवन्त कथय त गौतम इदं अव्ववीत् हे केसिकुमार अमण प्रज्ञाबुद्धिर्हं तत्त्वं धर्मस्य परमार्थं पश्यति धम्मं तत्त्वं
बुद्ध्या एव विलोक्यते येषां धम्मं सुधीवेत्ति इति वचनात् कीदृश धर्मात्तत्त्वं तत्त्वं विनिश्चयं तत्त्वानां जीवादीनां विशेषेण निश्चयो यस्मिन् तत् तत्त्वविनि

एवमकञ्च पवन्नाणं विसेसे किंतुकारणं । धम्मो दुविहेमहावीकहं विपपञ्चओणत् २४ ॥ तत्रोक्तसिं बुवन्तं गीयमोक्षं
मव्ववी । पन्नासमिक्खए धम्मं तत्तत्तत्त विणिच्छयं २५ । पुरिमा उज्जुज्झाओ वक्कज्झाय पच्छिमा । सज्जिमा उज्जु

उपदेशा पाश्वे न पाश्वेनाथेन महाभुनिना औपाश्वेनाथे चार महाव्रतरूपधर्मकहो २३ एक कार्यं प्रपन्नानं एकज कार्यं करवाभणौ उद्यत ह्यत्राके
दुयक् विषेवे किं पुनः कारणं जज्जुआविष जज्जुवा आचार किम कीधा साधो धर्मादिभेद हे मेधाविन् साधुनो धर्मवेदेहीसे ते किम कथं नस्यात् विप्रय
सदेह स्तव अहो गौतमस्वामी ताहरा मनमाहो किम सदेह आवतुं नथो २४ ततः केसि ब्रूवत केसो इम कक्षांथका पुनः गौतमः इदं वचनं अव्ववीत्
गौतम इम कहेके प्रज्ञाबुद्धिः समीक्यते धर्मं बुद्धिधर्माने देखे पिकाणे तत्त्वं परमार्थं जीवतत्त्वं निश्चितं जीवादि तत्त्वानो निश्चय बुद्धिं करीजाणे २५

यत् केचन धर्मतत्त्वस्य अथवा नादीनां निघटो न भवति किं तु प्रज्ञावशात् एव धर्मतत्त्वस्य निघटः स्यादिति भावः २५ (पुरिमावज्जुलछाओ वक्कसल्लाय पण्हिना सफिक्कमादङ्ग, पद्माओ तेषां धम्मोदुहाकश्चो २६) हे केशिकुमार अमण पुरिमा. पूर्व प्रथमतीर्थं क्लृप्ताध्वं. आदीनरस्य मुनयक्कजुलसा क्लृजवस तेजल्लाय वज्जुनत्ता वभूवुं इति गोप शिजायइणत्तयरा. क्लृजवः दुःप्रति पात्यतया जलामूर्खी. तु शब्दो यस्मादर्थे पश्चिमाः पश्चिमतीर्थं क्लृप्ताध्वो महापातस्य मुनयो वक्कजल्लः वक्काच तेजल्लायवक्कजल्लः वक्काः प्रतिबोध समये वक्कजानाः जल्लः कदाग्रहपरा तादृशा वभूवुं. तु पुनर्मध्यमाः मध्यम तीर्थं क्लृप्ताध्वं मुनया धर्मावशति तीर्थक्लृप्ताध्वं. क्लृजुमाज्ञाः वभूवु क्लृजुवय प्राज्ञाय क्लृजु प्राज्ञाः क्लृजवः शिजायइण तत्पराः पुनः प्राज्ञाः प्रकट बुद्धयः तेन कारणेन हे मुने धर्मो दिधाकत २६ [पुरिमाणं दुव्विसोक्कोचरिमाणं दुरणं पालओचिव कप्पोमज्झिमणाणं तु सुविसोक्को सुपालओ २७] पुरिमाणं इति प्रथमतीर्थं क्लृप्ताध्वना क्लृप्ता. साध्याचारोदुर्विगोप्यः दुश्चेन निर्मलोकरणीयः क्लृजल्लः कल्पनीया कल्पनीयज्ञानविकल्पाः पुनरुरमाणा धरनतीर्थक्लृप्ताध्वना दुरनुपालकं दुश्चेन अनुपालयते इति दुरनुपालक महावीरस्य साधवो वक्क जल्ल वक्कल्लहिक्कल्ल बहुलत्वात् साध्याचारं जानन्तीपि

पद्माओ तेषां धम्मो दुरा कए २६ ॥ पुरिमाणं दुव्विसुज्झोड चरिमाणं दुरणं पालओ । कप्पो मज्झिमणाणं तु सुवि

प्रथम तीर्थं क्लृप्ताध्वना वक्का धर्मोदुर्विगोप्यो सरलमूर्खं वक्कजल्लाय चरनतीर्थंकर समये महावीर नावारानावक्कजल्ल मध्यतीर्थं मुनयः क्लृजुप्राज्ञा क्लृप्ताध्वना क्लृप्ताध्वना करनत्ता रानाजोव सत्तन्ने पडोत तेन हेतुना धर्मोदुर्विगोप्यता तिणे कारणे धर्मोदुर्विगोप्यता २६ प्रथम तीर्थं क्लृप्ताध्वना मार्गा दुर्विगोप्यता क्लृप्ताध्वना साधुने धर्मोदुर्विगोप्यता दोहिलो आचार मध्यवर्त्ति यतिनातु वावोसतीर्थं करना वीरयतीनातु दुरनुपालकः दुःपाल्यः मार्गाध्वना राना साधुना धर्मोदुर्विगोप्यता दोहिलो पण्हिपालता दोहिलो आचार मध्यवर्त्ति यतिनातु वावोसतीर्थं करनावा राना साधुने सुविश्रद्धः

कर्तुं मयक्ताः तु पुनर्मध्यमगानां द्वाविंशति तीर्थं कक्षाधूनां अजितनाथादारभ्य पार्श्वनाथपर्यन्त तीर्थं करमुनीनां कल्प. साध्याचार सुविशीष्य सुपाल
कश्च साध्याचारसुखेन निर्मलीकर्तव्यः पुन सुखेनपाल्य द्वाविंशति तीर्थं कक्षाधवो हि ऋजु प्राज्ञास्तोकेनोक्तेन बहुज्ञा तस्माच्चातुर्वर्तिको धर्मोऽर्ह्यष्टः
मैथुन हि परिग्रहे एवगण्यते आदोषरस्य साधूनां यदि पञ्चमहावृत्तानि प्राप्ताति पातविरति मैथुनविरति परिग्रहविरति रूपाणि
पृथक् २ कथ्यते तदा ते ऋजुजडा. पञ्च महावृत्तानि पालयन्ति नोचेते वृत्तभङ्गं कुर्वन्ति ते तुयावन्मात्रं आचारं शृण्वन्ति तावन्मात्रं एव कुर्वन्ति
अधिकं स्व बुद्ध्या किं नपि नविदन्ति महावीरस्य साधवोपि चेत्यं च महावृत्तानि शृण्वन्ति तदैव पालयन्ति तेषु वक्राजडाधवेत् चत्वारिवृत्तानि
शृण्वन्ति तदा च लार्थैर्नपालयन्ति नतु पञ्चम पालयन्ति वक्र जडादिकदाग्रहग्रस्ता अतीवहठधारिण द्वाविंशति तीर्थं कक्षाधवः ऋजव. प्राज्ञाश्चत्वारि
श्रुत्वास्तु बुद्धित्वात् पञ्चापि वृत्तानि पालयन्ति तस्माच्चत्वारि वृत्तानि प्रोक्तानि तस्माच्चर्माद्विषयाकृतः चातुर्वर्तिक. पञ्चवृत्तात्मकश्च स्वस्वारक
पुरुषाणां अभिप्रायं विज्ञायतीर्थं कर्तव्यं उपदिष्टवति भावः २७ (साहू गोयमपन्नाते छिन्नो मे संसञ्चो इमे) अन्नेविसं सञ्चो मज्जं तं मे कहसु गोयमा २८)
इति श्रुत्वा कोशिकुमारः अमणोवदति हे गौतम ते तव साधुप्रज्ञास्ति सम्यक् बुद्धिरस्ति मे मम अयं संशयस्त्वया छिन्नोदूरीकृतः अन्योपि मम संशयोस्ति त
मिति तस्योत्तरं हे गौतमत्वं कथय स्व इदं वक्ष्यते हि श्रियापेक्ष ननु तस्य केयिमुनेर्ज्ञानत्रयवतः एवं विधः शस्य सम्यक् २८ (अचेलगोयजोषञ्चो
मुज्झो सुपालञ्चो २७ ॥ साहू गोयमपन्नाते छिन्नो मे संसञ्चो इमे) । अन्नेविसं सञ्चो मज्जं तं मे कहसु गोयमा २८ ॥

सुखेनपाल्य. सीहिला समभ्ने सीहिलापाले २७ प्रोभना हे गौतम तव प्रज्ञाबुद्धिः अहो गौतम भलीतादरी बुद्धि किं न मम संशय अयं एव्हारो
संशय छेदाणो अन्यो अपि संसयो ममास्ति अने रोपणि संशय मुक्तेनके तद्विषय ममार्थः हे गौतम कथयते पणि संशयव्हारो भोजिकहे २८ वर्धमानेन

भो इमां यन्त्ररत्नरो देविभ्यो यद्वर्णय पासेणय महायसा २८) (एककज्जपवन्नाणं विसेसे किन्तु कारणं लिङ्गे दुविहिमेहाधीकहं विप्रप्रधानत ३०)
महं भागेन धर्मादिशतितमतीर्थकरेणयो धर्मोऽधेसक प्रमाणपितर्जीयं प्रायो धवलवस्त्र धारणाकक साध्याचारोदित. च पुन पाश्चै न महायसा
माश्रयविशयतितमतीर्थकरेण योयं धर्मं सान्तरत्तरः पञ्चवर्णं बहुमूल्य प्रमाणरहित वस्त्र धरणाकक साध्याचारः प्रदर्शितः हे मेधाविन् एवकार्य
प्रतिपन्नयो. योयोरपानर्गयो विशेषेभित् किं कारणं को हेतुः हे गौतमद्विविधे लिङ्गे द्विप्रकारके साधुवेषेभे तव कथं विप्रत्ययो न उत्पद्यते कथं
सन्देशो न जायते उर्धो अपि तीर्थकरो मीक्षकार्य साधकौ कथं ताभ्यां वेषभेदः प्रकाशितः इति कथं तव अय सशयो न भवति ३० [केसिं एवं
बुधलाणं तु गोयमोदणमव्यवो विनायेण समानस्य धम्य साहज्यमिच्छ्यं ३१) तु पुनर्गौतमः एव सुवाणं कथिकुमारं सुनिं इदं अन्नवीत् हे केथिसुने

अचेलगोय जो धम्मो जो इमो सतत्तरो । देसिओ वत्तमाणेणं पासेणय महायसा २८ ॥ एगकज्ज पवन्नाणं विसेसि
किंतु कारणं । लिङ्गे दुविहि मेहावी कहं विप्रप्रधो न ते ३० ॥ केसिं एवं बुवंताणंतु गोयमो दण मव्ववी । विन्ना

अयं धर्मः अचेलकोदियत. वर्धमानस्वामीइ' सानोपितधोला वस्त्रलेवा कथा यः एषः धर्मं श्रीपार्श्वनाथेन विविध वस्त्रधारको दियतः भाति भातिनां
धवलैवाकथा वर्धमानेन अचेलको धर्मः दियतः कथितः पार्श्वनाथेन महायसा विविध वस्त्रधारको धर्मः दियतः २८ एक कार्यापन्नयोः द्वयो. एक
कार्यं भूयो उद्यत इध्मावेकजणा पृथक् पृथक् विशेष किं पुन कारणं ए जूदा २ भेदकीधातिक्रम लिङ्गे द्विविधे मेधाविन् एलिङ्गवि भेदकीधूते क्रिम कथं
विप्रत्ययानासि तव तुम्हारा मनसाहिं सदेह किमनयो आवतु ३० केथिं एवं वचनं बुवंतं वली केथी इम कथायका गौतम. इदं वचनं अन्नवीत्

तार्थक्यैर्विज्ञानेन विप्रिष्टज्ञानेन केवलज्ञानेन समानस्य यत् यत् यस्य छचित तत्तथैव ज्ञात्वा धर्मोपसाधन धर्मोपकरण वर्षाकल्पादि इदं ऋजु प्राज्ञ
योयं इदं वक्र जडयोयं इति ईप्सितं अतुमत इष्टं कथितमिति यावत् यतोहि श्रियाणां रत्नवर्णादि वस्त्रानुज्ञाने वक्रजडत्वेन रत्ननादिषु
प्रवृत्ति दुर्निवारा एव स्यात् पार्श्वनाथ श्रियास्तु ऋजुप्राज्ञत्वेन शरीराच्छादन भावेण प्रयोजन जानन्ति न च ते किञ्चित्कदाग्रहं कुर्वन्ति ३१
[पञ्चयत्यश्च लोगस्य नाणाविहविगम्यणं जत्तलं गहणत्वं च लोगोलिङ्गप्रज्जोयणं ३१] हे केप्रिमुने नानाविधिं विकल्पनं नाना प्रकारोपकरण परिकल्पनं
अनेकप्रकारोपकरण चतुर्दशोपकरणधारणं वर्षा कल्पादिकश्च यत् पुनर्लोकै लिङ्गस्य प्रयोजन साधुवेषस्य प्रवर्तनं यत्तीर्थकरैरुक्तं तत् लोकस्य प्रत्ययाय
लोकस्य गृहस्यस्य प्रत्ययाय यतोहि साधुवेषं तुञ्चनाद्याचार च दृष्ट्वा अमीवर्तित इति प्रतीतिरुत्पद्यते अन्यथा विडम्बकाः पाषण्डिनोपि पूजायर्थं
वयं व्रतित इति ब्रवीरन् ततश्च व्रतितु अप्रतीतिः स्यात् अतो नानाविधविकल्पन लिङ्गप्रयोजन च पुनर्यात्रार्थं संयमनिर्वाहार्थं यतोहि वर्षाकल्पादिकं
विनाहृष्यादिना संयमनिर्वाहोनस्यात् तेन वर्षा कल्पादिकं वर्षन्तुं योय आचारोपकरण धारणश्च दर्शित पुनर्गृहण गृहणं ज्ञानं तदर्थं इति
ग्रहणार्थं ज्ञानायइत्यर्थः यदि कदाचित् चित्तविप्रबोध्यति स्यात् परीषहोत्पत्तौ समये अरतिरुत्पद्यते तदा साधुवेषधारी मनसि एतादृशं ज्ञानं हुयार्त्
येण ससागस्य धम्मा साहण भिक्खियं ३१ ॥ पञ्चयत्यं च लोयत्सु नाणाविह विगम्यणं । जत्तलं गहणत्वं च लोगे लिंग

हवे गौतम इमं कहेहे विज्ञानेन केवलेन समानस्य यद्यसोचतति केवलज्ञानकरो जाणेन धम्मोपगरणं इष्टं लोकानं अनुमित धर्मोपगरण साधुने
योयं हितकारो तेहना आजादोषो जेवारो ३१ प्रत्ययायं लोकस्य लोकने प्रतीतिभणो नानाप्रकारोपकरणं परिकल्पित कथितं नानाप्रकारे
षणाभेदउपगरणनाकहा समयम निर्वाहार्थं ज्ञानग्रहणार्थं संयमनीर्वाहोत्पत्तौ ज्ञानग्रहणने अर्थे लोके वेषधारण प्रवर्तनं लोकनेविषे वेषप्रवर्त्यो ३२ पार्श्व

सुगोयमा ३४] अस्याः अर्थस्तु पूर्ववत् न वरं प्रसङ्गतः श्रियाणां व्युत्पत्त्यर्थं जानन्नपि अपरमपि वस्तु तत्र गौतमस्य सुति द्वारेण पृच्छन्नन्योपि शंसयो
त्याथाह ३४ [अपेगाणं सहस्राण मज्जे चिट्ठसि गोयमातेयते अभिगच्छन्ति कहन्ते निज्जियातुमे ३५] केशीवदति हे गौतम अनेकेषां शतुसस्वन्धिनानां
सहस्राणा मध्ये त्वं तिष्ठसि ते च अनेक सहस्र सत्याः शत्रवस्ते इति त्वां अभिलचीकृत्य गच्छन्ति सन्मुखं धावति तेषां वस्त्वया कथं निर्जिताः ३५
अथ गौतम उत्तर वदति [एगेजिए जियापच्च पच्चजियेजियादस दसहाउजिणिताणं सव्वसत्तु जिणामिहं ३६] हे कोशिसुने एवास्मिन् शलैजिते पञ्चशत
वोजिताः पच्चसु जितेषु दशशत्रवोजिताः शैववैरिणोवशीकृताः दशप्रकारान् शत्रून् जित्वा सर्वशत्रून् जयात यद्यपि चतुर्णां कषायाणां अवान्तरभेदेन
पण्डप्रसख्याभावति नो कषायानां नवानां मौजनात् पच्चविंशति भेदाभवन्ति तथापि सहस्र संख्यानमवन्ति परन्तु तेषां दुर्जयत्वात् सहस्र संख्या प्रोक्ता ३६

मज्जे चिट्ठसि गोयमा । तेय ते अस्मि गच्छन्ति कहन्ते निज्जिया तुमे ३५ ॥ एगे जिए जिया पंच पंचे जिए जिया
दस । दसहाओ जिणिताणं सव्व सत्तु जिणामिहं ३६ ॥ सत्तुय इद्व के वुत्ते क्सेसी गोयम मव्ववी । तओ क्सेसिं

हे गौतमः माहिं तुं रहिक्के हे गौतम. त्वा शत्रवः अभिगच्छन्ति धावन्ति वैरी हे गौतम तुम्हने जीवताने साहसो आविक्के कथं निर्जिताः त्वया ते शत्रवः
किमते वैरो तुम्हे जीत्या ३५ एकस्मीन् सतीजितजिताः पंच एक वैरी जीत्या पंचसु जितेषु दशप्रकारा. शत्रवजिताः पाचजीत्या दशधा
दशप्रकारान् शत्रून् जित्वा दशवैरी जीतीने तदा सर्वानपि शत्रून् जयाभ्यहं सर्वं वैरीने जीतुंक्के ३६ शत्रव इति केउक्का अहो गौतम वैरीकोण
कक्षा केशी गौतम अववोत्त केशी गौतमने कहिक्के तत. केषिं सुवत केशीकुमारनुं वचन सांभलीने गौतमः इदं वल्लभाणं वचनं अववोत्त गौतमस्वामी

अहं प्रमादप्रवृत्तिः । सत्यं इदं केनैव केसरीगोयमभव्ययो तत्रार्कसि युवन्तं तु गोयमोदप्रमव्ववी ३७] हे गौतम शत्रवः केवलाः केयिकुमारोमुनि गौतम
 इदं प्रमुषेण ततोन्मत्तं केयिसुनि एव युवन्तं गौतमइदं प्रववोत् ३७ [एगप्पा अजिएसत्तु कसायाइन्द्रियाण्यतेजिएत्तु जहानाय पिहरामि
 अहं भूयो ३८] हे मुनि एकप्राक्प्रापितं तस्य अभेदोपचारात् आत्मनसोरेकीभावे मनसः प्रवृत्तिः स्यात् तस्मात् एकप्राक्प्रा अजितः शत्रुदुर्जयोरिषुः
 अनेकदुर्गत्तं पुलात् एव सर्वद्विते उत्तरोत्तरभेदात् एकस्मिन् आत्मनिजिते चत्वार कपायास्तेषां मीलनात् पञ्चपञ्चसु आत्मकपायेषु जितेषु इन्द्रियाणि
 पञ्चजितानि तदादृश्यान्वोजिताः आत्मा १ कपायाश्चत्वार एव पञ्च पुनः पञ्चेन्द्रियाणि एव दृश्यैव आत्मकपायानोकपाया इन्द्रियाणि एते सर्वेश्वरवो
 ऽजिताः शक्तितान् सर्वान् शत्रून् यथाव्यायं वीतरागोक्तं वचसाजित्वा अहं विहरामि तेषां मध्ये तित्ठन्मपि अप्रति बह्विहारेण विचरामि अत्र पूर्वं हि
 पञ्चकान् अनेकपां सहस्राणां अरीणां मध्ये तित्ठसि इत्युक्तं उत्तरसमये तु कपायाणां अवान्तरभेदेन षोडशसख्याभवन्ति नोकपाणां नवानां
 भीलनाथ पञ्चविंशति भेदा भवन्ति तथा आलोन्द्रियाणामपि सहस्रं सख्या न भवति परं तु एतेषां दुर्जयत्वात् सहस्रं सख्या उक्तेति भावः ३८
 [साहुगोयमपन्नात् किञ्चोर्भसं सञ्चो इमो अत्रोविस सञ्चोमज्झं त मेकाहस गोयमा ३९] अस्यार्थस्तु पूर्ववत् ३९ (दोसन्ति बह्वेलोए पासवणा सरौद्विणी
 युवतंतु गोयमोदप्रमव्ववी ३७ ॥ एगप्पा अजिए सत्तु कसाया इन्द्रियाण्य । तेजिएत्तु जहानायं विहरामि अहं

कहिहे ३७ एक आत्माजीतः शत्रुः अहो केचो एआत्माआपणो वैरी जीणे जीत्यो तस्मिन् जिताः क्रोधाद्या कपायाः इन्द्रियाणि एआत्माजीत्ये चार
 कपाय पाचइन्द्रिजीला तान् शत्रून् विजिर्जीत्य यथोक्तं नीत्याते वैरीने जीतीने तित्ठन् विहरामी सुखेविचरकुं सुखेइहं छुं ३८ हे गौतमतपप्रसा प्रोभना

मुक्तपासोलङ्घु ओ कह तं विहरसोमुणो ४०] पुनः केशोवदति हे गौतममुने लोके ससारिवहवः प्ररोरिणः पाशवद्धाः दृश्यन्ते त्वं मुक्तपाशः सन् लघू भूतः सन् कथयिचरसिहेमुनी ४०) (तिपासे ४१) तान् पाशान्सर्वान्छित्वापुनः उपायेनबुद्धानिहल्यमुक्तपाशोलघूभूतोहंविहरामि ४१ [पासादह ४२] इति गौतमवाक्यादनन्तरं केषिप्रमणो गौतम अनुवीत् हेगौतमपाशाः केउक्ताबन्धनानिकानि उक्तानि तत इतिप्रच्छन्तं केषीकुमारमुनिं गौतमइदं उत्तरं अनुवीत् ४२ [रागहोसादश्रोतिव्वानिहपासामयङ्गरातिछिन्दितुजहानाय विहरामि जहकमं ४३] हे केषिमुने जीवानां रागद्वेषादयस्सीदूनाः कठोराः हेतुं अशक्याः

मुणी ३८ ॥ साहुगोयमपन्नाते छिन्नेने संसओ इमे । अन्नेवि संसओ मज्झं तंमेकहसुगोयमा ३८ ॥ दीसंति बहवेलोए पास वद्धा सरीरिणो । मुक्तपासो लहुध्मुओ कहंतं विहरसी मुणी ४० ॥ तिपासे सव्वसो छित्ता निहंण उवायओ । मुक्तपासो लहुध्मुओ विहरामि अहंमुणी ४१ ॥ पासाय इदकेवुत्ते केषीगोयम सव्ववी । तओकिसिं बुवं

हे गौतमताहरो प्रज्ञा बुद्धि भली छिन्नः मम शशयः अय एकारो संदेहभांज्यो अन्योपि संशयो ममास्ति बीजोपणि संदेहमाहरेके तद्विषयं ममार्थं हे गौतम कथयतेभारो संदेहभांजितेअर्थकहो ३८ दृश्यन्ते बहवोलोके लोकाने विखे घणादीसेके पाशवद्धाः प्ररोरिणः पासवधणेकरो वांध्याके प्राणीया मुक्तपाशो लघुभूतः सन् ते पास तोडोकरीहलूओ ह्मओयको कथ त्वं विहरामि मुनी किम त्वं विचरेके अहो भूनीधर ४० तान् पाशान् सर्वान् छित्वा ते सव्वला पाशनेकेदीने पुनः उपायेन बुद्धानिहल्य उपायेकरो केदीने मुक्तपाशो लघुभूतः पासामी भूंकाणोहलूओह्मओ विचरामि हे मुनेइं विचरं कुं अहो मुनीधरसाधू ४१ पाशाः इति केउक्ताः पाशवधनके हांकहा केषी गौतमं अनुवीत् केषी गौतमने कहके ततः केषि एवं भुवत केषीये इम कह्या

सं ५५५। नाहपाया. उक्ता काह्यास्ते स्वेहपाया. भयदराः भयं कुर्वन्तीति भयहरा. रागहेया आदा येपा ते रागहेयादय. रागहेय मोहयव जीवाना
 नयदाः तान् स्वेहपायान् यथा न्याय वीतरागोक्तोपदेशेन छित्त्वा यथा क्रमं साध्याचारानुक्रमेण अहं विहरामि साधुमार्गे विचरामि ४३ । साहुगोयमपन्नते
 छिन्नोभयस्य नो ह्यनो अदोपिममयो नञ्ज तमेक हसुगोयमा ४४] अन्तोहि यय सभूया लया चिद्वहयोयमा फलेद्र विसमवजीषं
 सात्र सदाहपाया ४४] हे मोतममालतासायमी. लया कथं केन प्रकारेण उहृता उत्पाटिता साकायालता अन्तहृदयसम्भूतास्तोतिष्ठति अन्तर्हृदयं

रातु गोयना द्रव्यमन्वर्धा ४२ । रागहेयासादयो तिव्वानेहपासा भयंकरा । तैच्छिदितु जहानाय विहरामि जहक्रमं ४३।
 साहु गोयमपन्नते छिन्नोभे संसञ्चोदभो । अन्तोवि संसञ्चो मज्झं तंनेकाहसुगोयमा ४४ । अन्तोहियय संभूया लया
 चिद्वह गोयमा । फलेद्र विसमवजीषं साधो उद्वरिया कहं ४५ । तंलयं सव्वसोकिताउद्वरिता समूलियं । विहरामि

यका गोतम इदं मयानाणं अयुयोत् रातम कहेहे ४२ रागहेयाः दयः तीव्राः रागहेयपर्यं महातीव्र मुल कलत्रादि स्वेहपाया भयकरा. शुभ स्त्री भार्य
 यदुहय स्वेहपायतान्छित्त्वा यथा ज्ञात ते पासमे छेदीने विचरामि यति मार्गं यथाक्रमं विहरंहुं विहारकरंहुं यतीने मार्गे ४३ श्रीभन हे गोतम
 तय ॥ अन्तोहि. हे गोतम ताहरो बुद्धि भली छिन्नः मम ससयः अय एमाहरो सदेह तुहे टालो अन्योपि संशयः ममास्ति बीजोपि संसयभरैके
 तद्वयव मन्नादी हे गोतम अत्रय तेहना पणि अर्थ शुभर्त्न कहो ४४ अतः हृदयमध्ये सम्भूताहियामार्हि जपनी लतातिष्ठति हे गोतमः एकवेलही रहैके
 अहो मोतम. यन्तो. फलेद्रि कोट्यानि विप सदृशानि ते वेलिने विख सरोखाफल लागेके सा लयाउहता कथं तैवलितुहे किम जपाडीनांखी ४५

मन उच्यते एतावतामनसि उहता पुनर्यावन्तो विषमस्याणि फलानि फलानि विषयद्वयाणि विषमस्याणि विषफलानि. उत्पादयति पर्यन्तदारणतया विषोपमानि फलानि यस्यालतायाभवन्ति ४५ [तं लय सव्वसोहिता उहरित्तासमूलिय विहरामि जहानायं मुक्कोमि विषमकल्याण ४६] गीतमीवदति हे मुने तां लतां सर्वतः सर्वप्रारिणहिता खण्डीकाल पुन समूलिकां मूलसहिता उहृत्य उत्पाद्ययथान्यायं साधुमार्गे विहरामि ततोहं विषमकल्याण विषोपमप्रलाहारात् मुक्कोमि ४६ [लयाय इदं कावुत्ता केसोगीयममव्ववी तञ्चोकेसिं वुवन्तं तु गोयमोदण मव्ववी ४७] हे गीतमलताइति काउक्ता इति पृष्ठे सति इति वृत्तं केसिमुनि गीतमइदं अव्ववीत् ४७ [भवतण्हालया वुत्ता भीमाभीमफलोदया तमुच्चित्तु जहानायं विहरामि महासुणी ४८]

जहानायं सुक्कोमि विषमकल्याणं ४६ । लयाय इदं कावुत्ता केसोगीयम मव्ववी । तञ्चोकेसिं वुवन्तं तु गोयमोदण मव्ववी ४७ । भवतण्हालया वुत्ता भीमाभीम फलोदया । तमुच्चित्तु जहानायं विहरामि महासुणी ४८ । साहुगोय

तां लता सर्वतः हिता गीतम कहैके तैर्वलिमे मूलधी छेदीनांखी उहत्वा उत्पाद्य समूलिकांखणीने मूलधी काटी विहरामि यथा ज्ञातं जाणीने विचरं कुं मुक्कोमि विषमकल्याणत् विरूप जे फल ते फलवाधी रह्यी सूकाणीं ४६ लता इति का उक्ता अहो गीतम तैर्वलि किसी कही केशी गीतम. मव्ववीत् केशी गीतमने कहैके तत. केसिं एवं वुवन्तं केसोइ. इम कल्याणका गीतमः इदं वल्यमाणं अव्ववीत् गीतम इम कहैके ४७ हे मुनि भवदण्या कर्माणां विपाको लता उक्ता एदण्या वलिकही रौद्रा. रौद्र फलयुक्ता ते भवदण्या रौद्रके फलपरिण तहना रौद्रके ता उच्छित्वा यथा ज्ञातं यथोक्त विधि करीने तैर्वलि छेदीने विहरामि महासुने हे महासुने हवेहं सुखे समाधि विचरं कुं ४८ योगिन हे गीतम तव प्रज्ञावुद्धिः अहो गीतम भलीलाहरी

हे हिमश्रुतं भवंस सारं दृष्ट्यालोभं प्रकृतिर्लतावर्त्ता उक्ता कीदृशी सार्थीभाषयदयिनी पुनः कीदृशी भीम फलोदयार्थोदुष्यकारणानी फलानां
दृष्टयन्तेषां उदयोपिपाकोपस्थाः सार्थीनफलोदया दुष्प्रदायककर्मफलहेतु भूता लोभं भूतानि पापानीत्युक्त्वात् तां दृष्ट्याधर्मायथा न्याय उद्धृत्य अथ
पिष्टार करोमि ४८ [साधुगोप्य ४८] अर्थस्तु पूर्ववत् ४८ [संपञ्जलियाधोरा अग्नीचिह्नं गोयमा जेडहन्ति सरीरत्या कह विज्जगविधातु मे ५०]
हे गोतमा सुभृक्षजिताजाल्यमानार्थाराभीपया अभयः संसारीतिटन्ति ये अभयः ५१रस्थान् अर्थात् प्राणिनो जीवान् दहन्ति ज्वालयाग्निं तेष्वभय
स्यथा कथं विध्यापेताः कथं गर्मिताश्चल्य ५० [महामेहप्य सूयाश्रो निज्जगवारिजलुत्तमं सिञ्चामि सययन्ते उ सिञ्चानेवदहन्तिमे ५१] हे केशिमुने
नर्थाभय प्रसृतान् महानिध समुत्पन्नात् अर्थात्प्रहानदी प्रवाहात् वारिपानीय नदहीलातान् अग्नीन् सततं निरन्तरं सिञ्चामि ते अग्नयोजलेनसिञ्चाः

मपन्नात् छिन्नासं ससद्यो इमो । अग्नेयि संसद्यो सज्जं तमेकहसुगोयमा ४८ ॥ संपञ्जलियाधोरा अग्निचिह्नं गो
यमा । जेडहन्ति सरीरत्या कहंविज्जग विधातुमे ५० । महामेहप्यसूयाश्रोनिज्जग वारिजलुत्तमं । सिञ्चामि सययन्तेउ

दुष्टि दृष्ट्य, मन संसद्य अयं हेयोएकसरो स देह अत्योपि संश्रयः ममास्ति वलीदीजोहारे स देहके तद्विषय ममार्थं हे गौतम कथयत तेहनोपणि
सुभर्त्तं अयं कर्षा ४८ संपञ्जलिता रौद्रा वलीरहीके महारौद्रके अभय स्थिति हे गौतमः अग्नि अही गौतमरहेके ये अभयः दहति प्ररीरं जे
अग्नि सरीरने दहंके कथ विध्यापितावया, ते अग्नि ते किम वृत्तावी ५० महामेह प्रसृता मेघोलनाः मोटा मेघधी जपनी जे नदी नद्वित्वा श्रीतसं
अग्नीभनं ते नदीधर्मी पाणिजेदने सिञ्चामि सततं तेषां ते अग्निने सीसुंछुं निरंतर सिञ्चा न दहंतिमे ते अग्निने सीसुंछुं सुभने नहीबाली ५१ अभयः

सन्तोमा नैव दहति कथयतं तत् वारिजलुत्तमं जलेषु उत्तम सर्वेषु जलेषु निर्वादकस्यैव उत्तमत्वात् ५१ (अग्नीइ इकेबुत्ते केसीगोयम मव्ववी तओ केसिबुवत्त तु गोयमो इण मव्ववी ५२) तदा केयि अमणो गौतमं इद अन्नवीत् हे गौतमते अन्नयइति केवक्काः इति उक्तावन्तं केयिहुभारमुनिं गौतम इद अन्नवीत् ५२ (कसाया अग्निणोवुत्ता सुवसीलतवोजलं सुवधारामिहयासन्ताभिन्नाहुनडहन्तिमे ५३) हे केयिमुने कपाया अन्नय उक्ताः अतं शील तपयजल वत्तं ते तन्न नुतच्च अतमथोपदेश महाभेधस्तीर्थं करः महाभ्योतयानमः ते कपायान्नयः अतधाराभिहताः अतस्य आगमवाक्यस्य उपलक्षणत्वात् शीलतपसोपि धाराइव धारास्ताभिरभिहिताविध्यापिता अतधाराभिहता सन्तोभिन्नाः विध्यापिताहु निश्चयेनमे इति मां न दहन्ति मां न ज्वलयन्ति ५३ (साहुगोयमपयाने किन्नोभेस सओ इओ अन्नोविसं सओमज्झं तं केकहसि गोयमा ५४) अर्थसु पूर्ववत् ५४ (अइसाहसिओभीमो

सित्तानोवडहन्तिमे ५१ ॥ अग्नीय इहकेबुत्ते केसोगोयम मव्ववी । तओकेसि बुवंतं तु गोयमो इणमव्ववी ५२ ॥

कसाया अग्निणोवुत्तासुयमील तवोजलं । सुवधारामिहयासंताभिन्नाहु नडहन्तिमे ५३ । साहुगोयममनाने किन्नोभे

इति केवक्का ते अग्नि कौणकही केसो गौतमं अन्नवीत् केयो मुनि गौतमने कहेके केयि एवं ब्रुवंतं केयो इमएव्यायका गौतमं इदं वल्लमाणं अन्नवीत् गौतम इम कहेके ५२ कपाया अन्नयः उक्ताः चार कपाय अग्नि कही श्रुतशील तपोजलं श्रुत अने शीलरूपिआ पाणी श्रुतधाराभिहताः साहता संतः श्रुतधारारइ सीचोयकी तदभिधातेन न दहन्ति मय तेहपणीसुं सोचोयकी अग्निनयी वालतुं ५३ सोयना हे गौतम तव प्रज्ञावुद्धिं हे गौतम भलोताहरो बुद्धिके किन्नः मम ससयः अय एकारो सदेह तुहे केयो अन्नोपि न ययो ममास्ति बीजोपणिव्हारे सदेहके तद्विषय ममार्थं हे

सन्तोमां नेव दहन्ति कथमृतं तत् वरिजलुत्तमं जलेषु उत्तम सर्वेषु जलेषु मेघोदकास्थैव उत्तमत्वात् ५१ (अग्नीइ इकेबुते केसीगोयम मव्ववी तओ
केसिबुवन्तं तु गोयमो इण मव्ववी ५२) तदा केमि अमणो गौतमं इदं अब्रवीत् हे गौतमते अन्नयइति केउक्ताः इति उक्तावन्तं केमिबुमारमुनिं गौतम
इदं अब्रवीत् ५२ (कसाया अगिणोवुत्ता सुयसीलतवीजलं सुयधाराभिहयासन्ताभिन्नाहुनडहन्तिमे ५३) हे केमिमुने कषाया अन्नय उक्ताः अतं
शौल तपश्चजलं वत्तं ते तत्र श्रुतञ्च अतमभ्योपदेश. महाभेषस्तीर्थं करः महाभ्योतश्चागमः ते कषायान्नयः अतधाराभिहताः अतस्य आगमवाक्यस्य
उपलक्षणत्वात् शौलतपसोपि धाराइव धारास्ताभिरभिहिताविध्यापिता अतधाराभिहता सन्तोभिन्नाः विध्यापिताहु निश्चयेनमे इति मा न दहन्ति
मा न ज्वलयन्ति ५३ (साहुगोयमपत्ताते छिन्नोभेस सओ इओ अब्रोविसं सओमज्जं तं मेकहसि गोयमा ५४) अर्थसु पूर्ववत् ५४ (अइसाहसिओभीमी

सित्तानिावडहंतिमे ५१ ॥ अण्णिय इइकेबुते केसोगोयम मव्ववी । तओकेसि बुवंतं तु गोयमो इणमव्ववी ५२ ॥
कसाया अगिणोवुत्तासुयसील तवीजलं । सुयधाराभिहयासंताभिन्नाहु नडहंतिमे ५३ । साहुगोयमन्नाने छिन्नोभे

इति के उक्ता ते अभिन् कोणकही केसी गौतमं अब्रवीत् केमी मुनि गौतमने कहेके केमि एवं ब्रुवंतं केमी इमपूव्यायका गौतमं इदं वच्चमाणं
अब्रवीत् गौतम इम कहेके ५२ कषाया अन्नय उक्ताः श्रार कषाय अभिन् कही श्रुतशील तपोजलं श्रुत अने शौलरूपिआ पाणी श्रुतधाराभिहताः
साडिता संतः श्रुतधाराइ सीचीयकी तदभिधातेन न दहंति मम तेहपाणीसुं सोचीयकी अभिन्नधी वालतुं ५३ सोमना हे गौतम तव प्रज्ञावुडि
हे गौतम भलीताहरो बुडिहे छिन्नः मम ससयः अय एहारी संदेह तुहे केयो अन्योपि संययो ममास्ति वीजोपणिहारे संदेहके तद्विषयं ममार्थं हे

दुःखोपरिधावर्हं क्रियोगोपममाफुटो कहं तथनहोरसो ५५) हे गौतम अतिसाहसिकोदुष्टाश्वः परिधावति यस्मिन् दुष्टाश्वे हे गौतमस्य साहसिकोसि
 तं न दुष्टाश्वे न कथं न क्षियते कथं उक्तार्गं न नीयसे सहसा अविचार्य प्रवर्तते इति साहसिकः अविचारिताध्वगामी पुनः कोदशो दुष्टाश्वोभीमोभया
 म् ५५ (पशयन्तं निगिराहामि सुयरक्षो समाहिजानसे गच्छ इ उमगा मगाश्च पडिवज्जर्ह ५६) अथ गौतमो वदति हे कश्चिमुने तन्दुष्टाश्वं प्रधावन्तं
 अन्त्यां प्रयत्नं यत् निगिराहामि वयोकरोमि कीदृशं तदुष्टाश्वं अतस्मिन् समाहितं सिद्धान्तवलायावहं ततः समेभमं दुष्टाश्वः उक्तार्गं न गच्छति
 संसर्गो दन्ता । अन्तोवि संसर्गो मज्जं तमेकहसुगोयसा ५४ ॥ अयं साहसिञ्चोभीमो दुष्टश्चो परिधावर्ह । जंसिगोयम
 आरुटो कहं तेषां नहीरसो ५५ ॥ पहावंतं निगिराहामि सुयरक्षो समाहिजं । नमे गच्छ इ उक्तार्गं मगां च पडि
 वज्जर्ह ५६ न अस्मिं य इदं केवुरो केसीगोयम मव्ववी ॥ तथोकोसिं बुवंतं तु गोयमोदृशं मव्ववी ५७ ॥ मणोसाहसिञ्चो
 गोतम कथयः तेषां पकि अयं भुक्ते कहा ५४ अथ साहसोकोरुद्रः एमहा साहसो क रौद्र दम्भतां दोहिलो दुष्टाश्वपरिधावति दुष्टं घोडो उक्तार्गं विखे
 दोहिले अस्मिन् हे गौतमं समाहृतं ते घोडा उपरि चयावका कथते नोक्तार्गं न नीयसे ते घोडा उपरि ते घोडो तुक्ते उक्तार्गो किमनयो लेदजातुं ५५
 प्रधावत उक्तार्गं निगिराहामि ते घोडो जिघासि उक्तार्गं दोहिले अस्मिन् यत्नादिश्रुतं रस्मिना सप्ताधिवान् तिवारं ज्ञानरूपिणो रासतिणिस्तुं भालुं के
 यम् न गच्छेत् उक्तार्गं तेर भणी भुक्ते उक्तार्गं नही लेदजादके मार्गं च प्रतिपद्यते भला मार्गं विखे प्रवर्तके ५६ अश्व इति कः उक्त अहो गौतम
 नं योदोयोपज्जयो केगो गोतमं अद्वयोत् केयो गोतमने कहेके ततः कोसिं व वतं तु पुनः केयोदृ पृष्ठांयका गौतम इदं वच्यमाणं अद्वयोत् गौतमसामो

स दुष्टाश्चोभार्गश्च प्रतिपद्यते अङ्गीकरोति ५६ (अस्यैय इदमेवुत्ते केसीगोयममव्ववी तओकेसि वुवन्तां तु गोयमोइणमव्ववी ५७) केयीपुच्छति हे गौतम अथइति क उक्तः ततइति वुवन्तां केयिमुनि गौतम इदं अन्नवीत् ५७ (मणोसाहसिओ भीमो दुइस्सोपरिधावई तं सन्मं निगिण्हामि धम्मसिक्खाय कथगं ५८) हे केयिमुने मनोदुष्टाश्चः साहसिकः परिधावतिः इतस्ततः परिश्रमाति तं मनोदुष्टाश्चं धर्म्मशिखायैधर्म्माभ्यासनिमित्तं कथकमिवजात्याश्च मिव निरुहामि वशीकरोमि यथा जात्याश्चोवशीक्रियते तंमनोदुष्टाश्चं वशीकरोमि ५८ (साहुगो० ५८) अर्थस्तु पूर्ववत् (कुपहाबहवोलोएजहिंनासन्ति जन्तवो अद्याएकहवदन्तो तं न नासिसिगोयमा ६०) हे गौतमलोकेवहवः कुपथाः कुमार्गा सन्ति ये कुमार्गैर्जन्तवो नश्यति दुर्गतिवने ब्रजन्तेविली

भीमो दुइस्सो परिधावई । तं सन्मं निगिण्हामि धम्मसिक्खाए कंथगं ५८ ॥ साहुगोयमपन्नातिक्किन्नोमे संसओ इमो ।
अन्नेवि संसओ मज्झं तंमे कहसुगोयमा ५८ ॥ कुपहा बहवेलोए जहिनासंति जंतवो । अद्याए कहवट्ठो तं न ना

इम कहिहे ५७ मन साहसिको रौद्रः एमनसाहसौक रौद्रके आपणे वस किओके दुष्टाश्चपरिधावति एदुष्टवोडो चरहोपरहो दोडिहे तं अश्वं सम्यक् रुहामि ते वोडो भलेप्रकारे भाल्लोके वसिकखोके धर्म्मशिखायै धर्म्माभ्यासमि निमित्तं धर्म्मनि शिखादिईने धर्मेनो अभ्यासकराव्यो भलो वोडोके कथं वोडानीपरे ५८ शोभना हे गौतम तव प्रज्ञाताहरी भलीबुद्धिके छिन्नो मम संशय अय एमाहरो संहैयमांज्यो अन्तोपि संसयः ममास्ति वीजो पणि एकन्हारे संहैयके तद्विषयं समर्थं हे गौतम कथय हे गौतम ते पणि अर्थं मुभने कहो ५८ असन्मार्गाःसंति बहवेलोके कुपथ भूंजामारगलोक माहिं घणाके ये कुपथे सन्मार्गा नश्यंतिजतव तेह कूपथे करीने जीवडा भलामारगसाह सुंनजोवे घणा जतुनो नासकरे सन्मार्गो कथं वर्तमानवत्तसे

यन्मै न उभयार्गोन्म स्यन्ते इत्यर्थः हे गौतमस्य अन्वनिवर्त्तमानः सन्कषं नस्यसिनाथ नप्राप्नोषि सत्यथात् त्व अथसे ६० (जियमगोणगच्छन्ति जिय उभयभा
पट्टिया ते मन्नेमइयान्मन्नोणपक्षादिह सुणो ६१) हे केयिमुनेये भव्य जनामार्गेण वोतरागोपदेशेन गच्छन्ति च पुनर्देभयाः उभयार्गप्रस्थिताः
भागपट्टपट्टेगादिपरोत प्रक्षलितास्ते सर्वे मया विदिताः भव्याभव्ययोः सम्मार्गाऽसम्मार्गायोज्ञानं मम जात इति भावः तोइति तस्मात्कारणात् अहं
न नज्जादि अपयपरिज्ञानात् नाय न प्राप्नोमि ६१ (मग्गेयइ इकेवुत्ते केसोगोयममव्ववी तथो केसि वुवन्तं तु गोयमोइणमव्ववी ६२] अस्यार्थः
पुंयपत्तु [कुप्पवयण पासण्डी सव्वेउभयगपट्टिया सम्मगं तु जिणक्खणं एसमग्गेहि उत्तमे ६२] हे केयिमुने कुसितानि प्रवचनानि कुप्रवचनानि कुदर्शनानि
हेय पापिण्डनः पुप्रवचनं पापिण्डन एकान्तवादिनस्ते सर्वे उभयार्गप्रस्थिता उभयार्गगमिनः सन्ति सम्मार्गं तु पुनर्जिनाख्यातं विद्यते एय जिनीक्कः

नसिगोयमा ६० ॥ जेयमग्गेण गच्छंति जेयउभयग पट्टिया । तेसव्वे वेइयामज्जांती न नस्सा भिहंमुणी ६१ ॥ मग्गेय
इइकेवुत्ते केसोगोयम मव्ववी । तथो केसिं वुवन्तं तु गोयमो इणमव्ववी ६२ ॥ कुप्पवयण पासण्डी सव्वे उभयग पट्टिया ।

पू० भक्त्यमार्गनिषिद्धे किम वक्तव्यं तस्मिन्नन्वनि नस्यास हे गौतम ते मार्गानि विधि हे गौतम किम त्वं नथी पट्टतुं ६० ये च मार्गेण गच्छंति जे मार्गानि
दिदु चाउत्ते ये च उन्नमार्गेण प्रस्थिताः जे वली उन्नमार्गानि विधि जाइके ते सर्वे विदितास ति मम ते सर्वमे जाख्याके ततोहन्नस्यामि महाभुने तेह
अर्थान् उन्नमार्गे नथोजाउत्तुं भारगिचाउत्तुं ६१ मार्ग इति कः उक्कः मार्ग कोणकहो केथी गौतमं अन्नवीत् केथी गौतमने कहिके ततः केथिं वुवन्तं
नं केथो पृष्यायका गौतमः इदं वक्ष्यमाण अन्नवीत् गौतम इम कहिके ६२ कपिलादिमतानुवर्त्तिनः पार्श्विण कपिलादि मार्गानां सेवणहार सर्वे उन्न

सर्वमार्गेषु उत्तम. सर्वमार्गैश्च. प्रधानोदयाविनयमूलत्वात् इत्यर्थः ६३ (साहजोगोयमप० ६४) अर्थस्तु पूर्ववत् ६४ (महाउदगवेगीणं बुद्धमाणाण्यपाणिणं सरणं गर्हपयश्चाय दीव क भवसोमुत्थी ६५) केशीगीतम प्रतिपच्छति हे गीतमसुने महाउदगवेगेन महाजलप्रवाहेण वह्न्यानानां प्लवतां प्राणिनां लक्षोपह्व मन्वसेदिति २३ क्रीद्वय द्वीपं शरणं रत्नचलमं पुन क्रीद्वयं गतिं आपारभूषि पुनः क्रीद्वयं प्रतिष्ठांस्त्रिरावस्थान हेतुं द्वीपं निवासस्थानं जलमध्यवर्त्ति ६५ [अथि एगी महादीवो वारिसज्जो महालओ महाउदगवेगस्स गर्हे तथ न विज्जर्हे ६६] हे केशिसुने वारिमध्यपानीयान्तरालयो

समस्तानां तु जिणल्लयायं एमसवणोहि उत्तमे ६३ ॥ साहज गोयम पन्नाते छिन्नेमि संसओद्दमो । अनेवि संसओ मज्झं तमेकहसु गोयमा ६४ ॥ महाउदगवेगीणं बुद्धमाणाण्यपाणिणं । शरणं गर्हे पद्दयाय दीवंकम्मन्नसी मुत्थी ६५ ॥ अथि एगी महादीवो वारिसज्जो महालओ । महाउदग वेगस्स गर्हेतथ नविज्जर्हे ६६ ॥ द्वीवेय इद्वकेवुत्ते कीसीगोयम

मार्गप्रस्थिता ते सदलाए उन्नमानं पञ्चाके सनमार्गं तु पुनः ख्यातं जिनीत्तं भलो मार्गं उत्तममार्गं तीर्थं करनी भाष्यो एषः मार्गः यस्मात् उत्तमः एमार्गं उत्तममार्गं उत्तमं सुज्जिनोदाता ६३ शौभना हे गीतम तव प्रज्ञाबुद्धि. हे गीतम ताहरि बुद्धि भलीके छिन्न. मम संशय. अय एम्हारोसदेहकेद्यो अन्योपि सशयो ममास्ति वीजोपणि सदेहके सुम्भने तद्विषयं ममार्थं हे गीतम कथय तेहनी अर्थं सुम्भनेकहो ६४ महोदक वेगेन महापाणीने वेगे करीने नुद्धन् मानाना प्राणिनां बुद्धताजीवडाने तन्निवारणं प्रस्थित्य अवस्थान हेतु आधारं तेहने कोणसरण कोणगति द्वोपकं मन्वसे हे सुने दृढयानकएहवो द्वोपतुं कुणमानेके हे गीतम ६५ अस्ति एकोमहाद्वीपके एकमोटोदीप समुद्रमध्ये प्रोढोदकस्य पाणीमाहिं महाविस्तीर्णं के वातै क्षुभितस्य गतिः

प्रधानाः पञ्चाशत्पाणिर्दिशताः आदी यस्मिन् स धोप तत्र तस्मिन् द्वीपे महाउदकमेगस्य गतिर्न विद्यते पातालकलयवातेः क्षुभितस्य जलधेगस्य गमनं नास्ति अपरत्र ईर्ष्यप्रसवकाते समुद्रजलस्य गतिरस्ति पर द्वीपस्यति तत्र नास्ति ६६ [दीवेयर इकेवुत्ते कसौगोयममव्वो तथोवोसिं वुवन्तं तु गोंयवोपमव्वो ६७] केर्यागोतमव्वुत्ति हे गौततद्वीपं इति किं मुक्तं इत्युक्तवन्तं केमि यमणं प्रतिगौतम इदं अव्वोत् ६८ [जरामरणवेगं वृद्धताया रपायित्त धरोदावाप एताय गारे सरण मुत्तम ६८] हे केमिमुने जरामरण जलप्रवाहेण द्रुतता च वृहतां प्राणिना संसारसमुद्रे श्रुत धर्मयारित्व धर्मरूप धोप यन्तं रपिण मुत्तं हेतुवेगं ज्ञोति भाव कोट्य सधर्मः प्रतिष्ठानिवलं स्थान पुन कोट्यो धर्मः गतिर्विवेकिना आश्रयणीयः स धर्मो

मव्वो । तथोवोसिं वुवन्तं तु गौयमोदण मव्वदी ६७ ॥ जरामरण वेगेणं वुद्धतायाण पाणिणं । धम्मोदीवो पद्दहाय गत्तसरणं मुत्तम ६८ ॥ साहुगोयमपणातेकिन्नेमो संसओ इमो । अन्नेवि संसओ सज्जतं मे कहसु गोयमा ६९ ॥ अन्न

धर्मानां धर्मपापानां जायतां तत्र धोपेन विद्यते तेह द्वीपने चिखे पाणी जावानी ६५ द्वीपः इति कः उक्तः द्वीप कुणकह्यो केमो गौतमं अव्वोत् केमो गोतमनं च हेतु ततः केमिं वुवन्तं तु वेमोप पृथापका गौतमः इदं यत्तमाणं अव्वोत् गौतज्जकहेहे ६७ जरामरणएव वेग प्रवाहः उदक जरामरण एवोयाधोपिधर्मा तु गन् मोनाना प्राणिना वृजताः जीवानं प्राणोने श्रुत धर्मोद्वीपो मुक्किहेतुत्वात् गतिः धर्मरूपीओ द्वीप आधारहे अवस्थानं च अरण्य एव धर्म गत्ताहे ६८ गोभना रं गौतम तपप्रभावोः अहो गौतम ताहरी वुडो भलो किन्नः यम यसयः अय एक्कारो मदहहवे दूरिकीवो अन्योपि संप्रयो ननाहि पा गोना एक्कनारं स देरहे तस्मिण्यं ममादी हे गौतम कथय तेहनो अर्थपणितुं काही ६९ समुद्रे महीषे वृहज्जलप्रवाहे मोटा समुद्रने विखे

उत्तमं प्रधानं स्थानं शरणमस्ति इति भावः ६८ [साङ्ख्यो० ६८] अर्थस्तु पूर्ववत् [अन्नवसिमहोदिसिनावाभि परिधावई जंसिगीयममाखटो कह पारं गमिस्ससि ७०] हे गौतम महोदधे अर्थवे महाप्रवाहे समुद्रे नावादिति नौपरिधावति इतस्ततः परिभ्रमति दस्ता नीकायां लं आखटः सन् कथं पारं गमिथसि कथं पारं प्राप्स्यसि ७० [जाओ अस्माविणीनावां ७१] हे केथिसुने यानी आआविणीच्छिद्र सहितानि आश्रयति आगच्छति पानीयं यस्यां साआआविणी सानौपारस्य गामिनीनास्ति यानिआविणीनिच्छिद्रानौ सा तु पारस्यगामिनी ७१ अथ केथोष्टच्छति [नावाइइ काबुत्ता केसोगियम मच्चवो तओ केसि बृवन्तं तु गीयमो इणमच्चवो ७२] [सरोरमाहुनाविति जीवोबुच्चइ नाविओ संसारो अन्नवोबुत्तो जलरन्ति महिसिणी ७३] नौ इति का उक्ता केथो गौतमं अन्नवोत् ततः केथिं हुवन्तं गौतमः इदं अन्नवोत् ७२ हे केथिसुने शरीरं नीवर्त्तते जीवोना

वंसि महोदंसि नावावि परिधावई । जंसिगीयममाखटो कहंपारं गमिस्ससि ७० ॥ जाओ अस्माविणीनावा नसा पारस्सगामिणी । जानिस्सा विणीनावा साउपारस्सगामिणी ७१ ॥ नावाय इइकाबुत्ता केसीगीयम मच्चवो । तओ

षणापाणीनो प्रवाहहे प्रवहणाविशेषः समंता गच्छति ते माहिं एकनावदोहेके यां नावां गौतम समाखट तेइ नाव ऊपरि च्छोयको हे गौतमः त्वं कथं महोदधेवस्य पारं गमिथसो त्वं किम हे गौतम समुद्रनो पारपमेहे ७० यानी आविणी जलप्रवेशान्वितासधिभि जे नगवा आविणी होइ सधिं पाणीआवेनद्रवमाहिं न सास्यात् पारस्यगामिनी ते नावपारपोहीचेनहीं बूडे या निरआविणी जलआव रहिता जे नावा माहिंपांणीनावे सानी पार गामिनी वर्त्तते ते नावापार पोहुवे तीर यंसि ७१ नौः इति काउक्ताः ते नावा कोणकहो केथो गौतमं अन्नवोत् केथो गौतमप्रति कहिहे ततः केथि

दिक् नोर्धटक उच्यते ससारोर्ध्वः समुद्रः उक्तः यं ससारं समुद्रं महर्धयस्तरन्ति एतावता महर्धयः सजीवन्तपोनुष्ठान क्रियावन्त नौयाहकं नाधियां
छाया चक्षुर्यति भवमयदये भवार्थये स्वयरीरं धर्माधारकत्वेन नावं छायापारं प्राप्नुवन्ति मोक्षं वृजन्तीति भावः ७३ [साङ्ख्यगोयम० ७४] अर्थस्तु
प्राप्तवत् ७४ [अन्यकार्त्तसंधारं विद्वन्तिपाणिण्यावहु कोकरिस्मद्उज्जोय सव्वलोगं मिपाणिण ७६] अथ पुनः कोशियमणो गीतम पृच्छति हे गीतम
अन्यकार्त्तमसि प्रकाशमार्त्तवद्वयः प्राणिनस्तिष्ठन्ति अन्यकारतमः शब्दयोर्ययथे क एव अर्थस्तथाप्यत्र अन्यकार शब्दस्तमसोविशेषणत्वेन प्रतिपादितं

केसिं वुवंततु गोयमो द्वाणमच्चवो ७२ ॥ सरीरमाहुनाविति जीवो वुच्चद् नाविचो । संसारो अन्नवोवुत्तो जंतरंति महे
सिणो ७३ । साङ्ख्यगोयमपन्नंति छिन्नोमे संसञ्चो द्मो । अन्नोवि संसञ्चो मज्ज्मं तमेकहसुगोयमा ७४ ॥ अधयारे तमे
चोरे चिह्नंति पाणिणो वद्द । को करिस्मद् उज्जोयं सव्वलोगंमि पाणिणं ७५ ॥ उज्जोयो विमलोभाणू सव्वलोगा पभं

मधुम केयोदं पृष्ठापका गीतमः इदं वक्ष्यमाणं अवृणीत हवे गीतम पूछानो उत्तरदीद्वि ७२ शरीरमाहुः नौ वृवति एशरीर नाव कश्चो जीवः उच्यते
नायिकः एगोवनपुष्पो करोदं संसार अर्थः समुद्र उक्तः ससारसमुद्र कश्चो यः संसारोच्चितरति महर्धयः ते ससारसमुद्र मोटा ऋषीश्चरतरि ७३
शोभना हे गीतम तव प्रभावादिः हे गीतम ताहरो वुद्धि भलीहि छिन्नः मम सप्रयः अयं एस्मारो सप्रयच्छेद्यो अन्योपि सप्रयः ममस्ति वीजोपाणिम्हारि
सदृश्वे तादृश्यं ममार्थं हे गीतमः कयव तेहनो अर्थं गीतमकश्चो ७४ अंधकार कारणशीले तमोरीद अंधकार कालो महारीद तन्न तिष्ठंति प्राणिनो
मधुमः तोषां प्राणो जीव पथा रवेहि कं करिच्यति उद्योतं तेहने उद्योत अज्ज्माणुं कोणकरस्ये सर्वलोके प्राणिनां सर्वलोकने दिखे जीवने ७५ उक्ततः

कोटिश्रेतमसि अन्यकारे अन्य करोति लोकलियन्कार तस्मिन् अन्यकारे पुनः कोटिश्रेतमसि धीरे रौद्रेभयोत्पादके हे गौतम एतादृशे सर्वस्मिन् लोके सर्वेषां प्राणिनां सर्वजीवानां कः पदार्थः उद्योत करिष्यते प्रकाशं करिष्यति ७५ [उगग्रोविमलोभाणु सव्वलोगपमद्गरो सोकरिस्सइ उज्जोयं सव्व लोयमिपपाणिणं ७६] गौतम प्राह हे केशिपुने सर्वलोक प्रसाकरोविमलोभानुरुहतः रुभानु सर्वस्मिन् लोके सर्वेषां प्राणिनां उद्योत करिष्यति सर्वस्मिन् लोके प्रसा करोतीति सर्वलोक प्रसाकारः सर्वलोकालोकाकाशको निर्भलोवादलादिना अनाच्छादितभानुरेव सर्वेषां प्राणिनां सर्वलोद्योतं करोति नान्यः कोपि तेजस्रो पदार्थ इति भाव ७६ [भाणूयइ इकेवुत्ते केसीगोयममव्ववी तन्नी केसीवुवन्तं तु गोयमोइणमव्ववी ७७] तदा केशिपुनि गौतमं पृच्छति हे गौतम भानुरिति कः उक्तः केशिपुनि गौतम इत्यव्ववीत् ततः केशिपुनि इति श्रुतं गौतम इदं अव्ववीत् ७७ [उगग्रोखीण संसारो सव्वन्नजिण

दरो । सोकरिस्सइ उज्जोयं सव्वलोभं मिपपाणिणं ७६ ॥ भाणूय इइकेवुत्ते केसीगोयम मव्ववी । तन्नोकेसिं वुवंतं तु गोयमो इणमव्ववी ७७ ॥ उगग्रो खीणसंसारो सव्वणु जिणकवरो । सोकरिस्सइ उज्जोयं सव्वलोगं मि पाणिणं ७८।

निर्भलः सूर्यः निर्भलसूर्यं जगद्योको सर्वलोक प्रभाकारः सर्वलोकने विखे प्रभानोकरणहार स करिष्यति उद्योतं ते करस्ये उद्योत सर्वलोके प्राणिनां लोकाने विखे सर्वप्राणिने ७६ भानु इति सूर्येण उक्तः सूर्यं कोणकशोकेषो गौतमं अव्ववीत् केषी गौतमने कहेहे ततः केषींज वतंतु केषी इम कल्यायका गौतमः इदं वल्लभाणं अव्ववीत् हने गौतम कहेहे ७७ उहत्त खीण संसारः जगद्योको खीण संसार कीयोहे जिणे एहवो सर्वज्ञः जिन भास्करः सर्वज्ञ रूपी सूर्य सः करिष्यति उद्योतं ते उद्योतकरहे सर्वलोके प्राणिनां सर्वलोकने विखे सर्वजीवने ७८ प्रोभना हे गौतम तव प्रज्ञाबुद्धि भली ताहरो बुद्धि

महर्षि माकटिफद उज्ज्वलं सद्य लोभांसि पाणिष ७८] हे केप्रियमुने लोणः ससारोभव अमणं यस्य सच्चोण ससारः सद्योक्त ससारः सर्वज्ञं सर्व
यन्मार्गं भाजिर्नोनागद्विषयोर्ध्विर्जलासभारुतः सूर्यं सर्वस्मिन् लोको चतुर्दशरज्जालोको सर्वेषां प्राणिना उद्योतं कारिष्यति प्रकाश कारिष्यति ७८
[माह गोपसप्रयातं विप्रोक्तं सद्यो हनो अयोविद्यसप्रोक्तं त मेकह सुगोयमा ७८] अर्थस्तु प्राग्वत् (सारीरमाणसे दुक्ते वज्रमाणपाणिष) खेम
सिध भूतावाहं ठाणं किं मयस्मासुयो ८०] अथ पुनः केप्रियमणो गौतम पृच्छति हे गौतममुनेः शारीरिकैः शरीरात् उत्पन्नैस्तथा मानसैः मनस
उत्पन्नैर्देहेभ्यः जनानां पोषमानानां प्राणिना त्वं क्षेम व्याख्यादिरहितं शिव जरोपद्रवरहितं अनावाधं अथ जनाभावात्स्वभावेन पीडारहितं
एतद्विरा स्यात् किमन्यम् मायदेतिशेषः ८० [अत्रि एगत्य वण्ठाणं लोगगं मिदुरारहं जलनल्लिजरामधूवाहिणो वेयथा तद्वा ८१] हे केप्रियमुने
नोकाप नोकास्य धतुर्दशरज्जालकस्य अथं लोकायन्तस्मिन् लोकाग्रे एकं धं वविद्यल स्यात् अस्ति कथम्भूतं तत्स्थानं दुरारहं दुःखेन आरुह्यते यस्मिन्

साहृगोयमपन्नातं छिन्नामे संसञ्चोदयो । अन्नोवि संसञ्चोदज्जं तंरकहसु गोयमा ७८ ॥ सारीरमाणसे दुक्ते वज्र
माणाया पाणिषां । खेमसिचं अणावाहं ठाणं किं मन्नसिमुणी ८० ॥ अत्रि एगं धुवं ठाणं लोगगंसि दुरारहं । जल

हे गोतम विप्रः नम संश्रयं अथ एतारो सदेरभोजवो अन्त्योपि संश्रयः ममास्तिः वोजोपणि स देहकारेके तद्विषयं समर्थं हे गौतम कथय त्वहं नो
अयं भुक्ते करो ८२ शरीर मानसयो दुक्ते शरीर अनेमनस दुक्त्ववधमानाना व्याकुलक्रियमाणाना प्राणिना तिणे करीने पीडता प्रार्थने व्याधि
रहितं अनाभरणापद्रवरहितं अनावाधं व्याधिरहितं स्थानं किमन्यसे मुनेस्थानकहे मुनीश्वर ते तुम्हे के हवुं मानोक्ता ८० अस्ति एकं निचल स्थानं

कुर्वाण कोट्य तत् स्थान दुराहं दुःसुत तपः स यमवर्गेन आरुह्यते आसाद्यते इति दुराहं दुःप्राप्य इति द्वितीयगाथासम्बन्धः अथ प्रथमगाथा
शार्दः पुनः कोट्य तत्स्थानं यत्स्थानं एभिर्नामिष्यते कानितानिनामानिनिर्वाण इति अवाध इति सिद्धिरिति लोकाय एव स पुनः क्षेम शिवं
दमि नामानि एतादृशे. सार्धैरभिधानैर्यत्स्थानं उच्यते तेषां नाम्ना अर्थो यथा निर्वाण सन्तापस्य अभावात् गीती भवन्ति जीवायस्मिन् इति
निर्वाणं नविद्यते वाच्यार्थिफन् तत् अवाधनिर्वाणं सिध्यन्ति सत्सत्कार्याणि भ्रमणभावात् यस्या इति सिद्धि लोकास्य अयं अग्निभूमिलोकाय एव
क्षेम ईशव्य गगनतत्त्वस्य कारकत्वात् क्षेमं गिव उपद्रवभावात् पुनर्यत् स्थानं प्रतिमहर्षयोनावाध यथास्यात्तथा चरन्ति वृजन्ति सुखेन मुनयः
प्राप्यन्ति सुनयोधि चक्रवर्त्यधिकसुखभाजः सत्त्वोमोचं लभन्ते इति भावः ८४ [साहुगोयमपन्नाते किर्वासेसं सञ्जोइसो नमोते संसयातीत सत्त्वसुत
भर्तेदहा ८५] अथ केविक्रमरोमुनि गीतमं स्तोति हे गीतम ते तव प्रज्ञासाध्वीवर्त्तते मे मम अय संययन्किन्नः सन्दिहो दूरीकृतः हे स प्रयातीत

नामयवास निगमा मि दुराहं ॥ जंसंपत्तानसोयति भवोहंत करामुणी ८४ ॥ साहुगोयमपन्नाते किन्नोर्मे संसञ्जो
इमो । नमो ते संसया तीय सत्त्वसुत महोदही ८५ ॥ एवंतु संसए किन्ने केसी घोर परक्रमे । अभिवदिता सिरसा

भद्रता दीर्घदे या संप्राप्तान गोप्यते ऊर्ध्वने विद्धि गयंथका श्रीचनधी भवौषातकरा मुनयः भद्रतो कृतं तेहनाकरणहार मुनीन्द्र ८४ गोभना हि
गोभना सय प्रभापुष्टिः हे गीतन ताहरो बुद्धि भर्ताहे पित्र मम प्रसय अयं एकारो स देहदेहो तुभ्य नमः स सयातीत तुभ्ने नमस्तु रहो स देह
रहित सर्व सय भर्तादे. हे सर्वभावातना पारगामी ८५ एवं पुनः संययः किन्नः द्वादशने प्रन्ने न गीतमे केसीनो स देहटालो हे श्री कर्म

हे सर्वसूत्र गृहोदधेः सकलसिद्धान्त समुद्रतुल्यं नमोनमस्कारोस्तु ८५ (एवं तु संसृष्टिने केसोधीरपरक्रमे अभिवन्तितासिरसा गीयमं तु महायसं ८६)
(पञ्चमहव्ययं धर्मं पण्डिवज्जड भावञ्चो पुरिमस्य पच्छिमंमिमगे तस्य सुहावहे ८७) शुभं केशीकुमार अमणो भावत अज्ञातः पुरिमस्सर्दित प्रथमतैर्यं
कृतोमार्गोपस्थिते पश्चिमातीर्थकारस्य मार्गो अर्थात् आदीश्वर महावीरयो मार्गो तत्र तिन्दुके उद्याने पञ्चमहावृत्तरूपं धर्मं प्रतिपद्यते अङ्गीकरोति किं
कृत्वा गीतमं सिरसासक्तो न अभिवन्द्य नमस्कृत्य कर्त्तव्यं एवं अनुना प्रकारेण गीतमेव संशयोच्छिन्ने सति कीदृशं गीतमं महायशसं कीदृशः
केशीमुनिः क्षीरपराक्रमः दौद्रुक्पराकारयुक्तः पूर्वं केशिकुमार अमणेन चत्वारिवृत्तानि गृहीतान्यासन् तदा गीतमवाक्यात्तच्च महावृत्तान्यङ्गी
कृतानीति भावः ८७ (केसोगीयमञ्चो निच्चं तच्चि आसिसमागमो सुयसील समुकरिसो महत्त्वविणिच्छञ्चो ८८) तत्र तस्यां नगर्यां केशिगीतमयो

गीयमंतु महायसं ८६ ॥ पंच महव्यय धर्मं पण्डिवज्जड भावञ्चो । पुरिमस्य पच्छिमंमी दग्गे तस्य सुहावहे ८७ ॥
केसो गीयमञ्चो निच्चं तच्चि आसिस समागमे । सुय सील समुकरिसो महत्त्व विणिच्छञ्चो ८८ ॥ तोसिया पुरिसा

शत्रून् प्रतिशूर. केशी नगर कर्मलोडवे सूत्रके नभिवदित्वा मस्तकेन मस्तके करी वादीने गीतमं पुनर्महायश संगीतमस्त्वामीने ८६ पंचमहावृत्त धर्मः
केशीकुमारं पंचमहावृत्त गीतस्थिते दी अंगीकारक्रीडा प्रतिपद्यते भावतः भावे करी पण्डिवर्जं तत्त्वज्ञानात् अर्हतीमार्गः पश्चिमार्हन्मार्गः तीर्हं भले
भावे श्रीवीरधर्म अंगीकृत्यं तत्र मुधावह कल्याण प्रापके श्रीमहावीरनी धर्म कल्याणनी करणहारकेते पण्डिवर्जो ८७ केशी गीतमयोः नित्यं केशी गीत
मनो सदा तस्यां आसोत् समागमः तेनगरीने विखे भिला पहञ्चो ज्ञानचरण भुत श्रीतले समुत्कर्षः प्रकर्षकः ज्ञानदर्शन चारीलशील तिणे करी सहीतके

नित्यं नतान्न भ्रातृणां तयोः पुनः श्रुतयोस्तु समुत्कर्षः श्रुतज्ञानचारितयोः समुत्कर्षः श्रुतिययोर्भूत् पुनस्तयोस्तमयोर्महान् अर्थविनिश्चयो भूत् यिष्ठा
पुनस्तयोस्तमो निर्धेयोभूत् ८८ (तौस्त्रियापरिसासव्या सम्भवां समुवद्विया सत्युयातेपसीय तु भगव केसीगीयनेत्तिर्वेजि ८८) तदा सर्वपरिपत्
तोप्रियायाभियता सत्यम् तौर्ग सर्वार्थरिपत् समुपस्थितासामभानाजाता तौ भगवन्तौ ज्ञानवन्तौ केसिगीतमोपरिपरिपदासंस्तुतौ प्रसीदतां प्रसन्नौ
भगवन्भगवन्तितमेव इत्यर्थं नृणांस्मि स्मि सुधर्म्यान्मो जन्मूस्वामिनं प्राह ८८ इति केसिगीतमाध्ययनं सम्पूर्णं ॥ इति श्रीमदुत्तराध्ययन सूत्रार्थ
शांषिकाया उपध्याय दोनश्चोकोतिर्गणि प्रिय लक्ष्मीयन्नभगणिविरचिताया केसिगीतमीय अध्ययनं तयोर्विश्रुतितस सम्पूर्णं ॥ १३ ॥ अथ चतु
र्थि गतिं तगाध्ययनार्थो ध्यास्यायते ॥ पूर्वस्मिन् अध्ययने परंपा चित्ताविष्णुति केसिगीतमवत् दूरीकर्तव्या तदूरीकरण सम्यक् दान् योगेनस्वात्
धाक्योगोहि षट्प्रथमनाटस्वरूप अतोऽप्रथमनाटस्वरूप चतुर्विंशतितमेऽध्ययने कथ्यते सूत्रं [अष्टपवयवमायाश्चो समिद्धं गुत्तोतहेवय पञ्चेवय
यभिर्द्वयो तयो गुत्तोयो आहिया १] एता षट्ठा प्रवचनमातर आहिता आख्याता प्रवचनेसिद्धा ते मातर चारितस्त जनन्य प्रवचनमातरः साध्याचार

सञ्चा सत्तागं समुवद्विया । सयुया ते पसीयतु भगवं केसी गीयनेत्तिर्वेजि ८८ ॥ केसीगीयमिज्जं ज्ञायय समत्तं २३ ॥

अष्ट पवयव मायाश्चो समिद्धं गुत्तो तहेवय । पंचेवय समिद्धश्चो तयो गुत्तोश्चो आहिया १ ॥ इति भाषा

भगवार्थविनिश्चयार्थो हे ८८ तौप्रियापर्यंत सर्वः पर्यदा सर्वसंतोषाश्चो सम्भवांच समुपस्थिता सन्भवांच विखे ह्वा संस्तुतौ तौप्रसीदता तेस्त्वया
धका प्रसन्न २३ भगवान् भगो गीतम इति पूर्वोक्तो सर्वशास्त्र नाजाण केयो गणधर गीतम प्रसन्न हुवा ८८ इति श्रीकेशी गीतमयुं अध्ययन वैवोसस्तु
संपद्ये २३ गीतमयुं मातर जैनसासनने विखे समतयः समतिः गणयः तदैव वचन गुत्तीमज वचन गुत्तपणुं पचसमतयः पचसमति तिस्र गुत्तय

जनत् परिपालनात् जनन्यस्तोषिकरैः कथिताः ता अष्टप्रवचनमातरः काः समितयः कतिशुभयश्च कतितयो समिति शुभो स ख्यां वदति पञ्चैव
एवनिश्चयेन पदपूर्णे पञ्चसमितयस्त्रिस्तो शुभयः उभयोर्मौलने अष्टप्रवचनमातर उक्ताः १ (इरियाभासे सणादाणे उच्चारैसमिर्द्द इय मण गुत्तीवयगुत्ती
काय गुत्तोय अद्दमा २) एताः पञ्चसमितयः प्रथमं ईर्यासमितिः ईरणं ईर्यां स मिमिति शब्दस्य प्रत्येकं ऽभि सन्वन्धः ईर्यायां गमनागमने संसन्धक-
प्रकारेण इति आत्मचेष्टा ईर्या समितिः सार्धं हस्तत्रयावलोकनं चतुर्हस्तावलोकनं वाचचुषा कला यत्ने नचंक्रमणं ईर्यासमितिः द्वितीया भाषा
समितिः विचार्यभाषणं भाषासमितिः तृतीया एषणासमिति शुद्धस्य आहारस्य ग्रहणं एषणासमिति चतुर्थी आदान समितिः वस्त्र पात्र प्रमुखोप-
करणानां आदानं ग्रहणं मुचनं आदाननिचेपसमितिः पञ्चमी उच्चार प्रञ्चवणपरिष्ठापनसमिति एताः पञ्च समितय तिस्रोशुभयोगोपनं शुभिर्मेनसो
ऽशुभव्यापारान्निवर्त्तनं मनोगुप्ति प्रथमा अथद्वितीया वचनस्य अशुभव्यापारात् गोपनं वचन गुप्तिः तृतीया काय गुप्ति का यस्य अशुभकर्मणोगोपनं
निवर्त्तनं कायगुप्तिः एवं पञ्चसमितीनां तिस्रणां शुभानां च मौलनात् अष्टौ प्रवचनमातरौ ज्ञेयाः २ [एयाओ अद्दसमिर्द्दओ समामेण वियाहिदया
दुवालसङ्गजिणकथायं भायं जल्य पवयणं ३] एतासु समासेन सञ्चयेण अष्टौ समितयो व्याख्याताः विस्तरत्वेनचे हण्यते तर्हि पञ्च समितय उच्यन्ते

दाणे उच्चारै समिर्द्दइअ । मण गुत्ती वय गुत्ती कायगुत्तीय अद्दमा २ ॥ एयाओ अद्द समिर्द्दओ समामेण विया

अख्याता तीन गुप्ती कह्यो १ ईर्यासुमति १ भाषासुमति २ एषणासुमति ३ आदान निचेपणा समिती ४ उच्चारसमिति ५ तलसमिति शब्दः प्रत्येकं
योग्यः मनोगुप्ति १ वचनगुप्ति २ कायगुप्ति ३ एता अष्टौ प्रवचनमातरः ए आठ प्रवचनमातर एताः अष्टौसमितयः एआठसमिति सञ्चये व्याख्याता

निष्पन्नाभय उच्यते सनासेन संक्षेपेण चेदुच्यते तर्हि अष्टौ अपि समितय उच्यन्ते तस्मात् एतासां अष्टाना अपि स मिति संज्ञादुच्यन्ते यस्तु पूर्व
 यदाता समिति संज्ञाति स्या गुप्तिसंज्ञा तत्कवच्चिदैदस्यापनार्थं यत्रयास अष्टास माद्यु द्वादशाह जिनाख्यात प्रवचन श्रुतं चारिष्वामाय
 र्वात मात सम्प्रपत्तिन संस्थित यतोहि सर्वा एता अष्टौ अपि चारित्र रूपाः चारित्र हि ज्ञानदर्शनं विनान भवति ज्ञानदर्शनं चारित्रेभ्योति
 रित्यं द्वादशानं न भवन्ति तस्मात् द्वादशाहो अष्टासमाद्यु स्थिता तेन एतासान्प्रवचन जननी संज्ञा ३ प्रथमं ईर्या समिति स्वरूप माह
 (आनन्दमध्यपार कानिषर मनोषर जयणा ४ चरकारणपरिशुद्धं सञ्जएद्विर्यरिष ४] संयत साधुस्मिष्टतुर्भिः कारणैः परिशुद्धयानिर्दोषया ईर्या
 निर्दोषयागत्यासंयतगभ्येत् प्राकृतत्वात् दलीयास्यने प्रथमा तानि चत्वारिकारणानि कानि आलव्यते निश्चल क्रियते मनोयेन इत्यालम्बनं तेन
 प्रालम्बनेन १ पुनर्हितय कारणं कालः ईर्याया समय स्नेन कालेन पुनस्तृतीयः कारण मार्गः पस्यास्तेन विहारयोग्य मार्गेण पुनचतुर्थं कारणं

द्विधा । द्रुवालसंगं जिगकत्वायं मायं जल्यद्यो पवयथं ३ ॥ आलंबयोगेण कालेण नवगेण जयणादय । चउ कारण
 परितुष्टं संजए इरिय रिण ४ ॥ तत्या लंबयं नाथं दंसणं चरणं तहा । कालिय द्विवसे दुत्ते मवगे उप्पह वज्जिए ५ ॥

संयते करोते कथा द्वादशा गजिनख्यात पार अगतोयकरनाभ्याया यलाटप्रवचमाद्यु सर्वं गवचन अतर्भूत सर्वसीजाल एअटप्रवचन माता माहिं
 सतर्भूतमर्था ३ आलंबनेन प्रालंबने करोते कालेन कालकरोते मार्गेण मार्गे करोते यतनयाजयणाद् करोते चतुःकारण परिरुद्धं एच्चार कारण
 करोते शुद्ध-सयत-ईर्यागति गभ्येत् यतोईर्या समतिने सोधे ४ तत आलनं ज्ञान तीहां आलवन ज्ञाननुं करे दर्शन दर्शनचारित्वं तथा तिस

यत्ना यतन यत्ना जीवदया यतनया एव चतुर्थिः कारणैः शुद्धयागत्यासाधुनागन्तव्यमिति भावः ४ पूर्व चतुर्थीं कारणानां नामानुक्ताविस्तरेण वर्णयति
[तस्य आलम्बणं नाणं दसणञ्चरणं तद्वा कालेयदिवसेव ते मनो वप्यहवज्जिए ५] तत्र चतुर्थं कारणेषु आलम्बनं यत् आलं व्यगमनं अनुज्ञायते तत्
आलम्बनं यतोहि आलम्बनं विनातिरर्थकं गुरुभिर्गमनं अनुज्ञातं नास्ति तत् आलम्बनं सूत्रं अर्थं तदुभय सूत्रार्थज्ञानं सिद्धान्तं पठनं पाठनं
ततोदर्शनं सत्यज्ञं तत्त्वचिरूपं तस्य द्रव्यं ग्राह्यं वा तदपि कारणं पञ्चाञ्चरणं चारितं अत्र चारितं शब्देन सामादिकादिकं सामादयं सम इय
सम्भावयो समाससंख्येवो अण्वज्जं च परिणामसंख्यायेय ते अष्ट इत्याद्यपि कारणं यतोहि ज्ञानार्थं दर्शनार्थं चारित्रार्थं एवं द्वयोरर्थं एव पृथक् २
एवं त्रयाणामप्यर्थं एव अष्टादशभेदाभवन्ति च पुन कालः ईर्यायाः समयोदिवस एव उक्तो न तु रात्रि ईर्यायाः समयोस्ति रात्रौ हि विहारं
कुर्वत साधोर्योर्गार्थार्थं स्थादित्यर्थः मार्गो उत्पद्यवर्जनं उक्तार्गस्त्याग उत्तार्गं चलमानस्य आत्मनः समयस्य विराधनास्यात् ५ [द्व्यञ्चोऽखितञ्चो
चैव कालञ्चो भावञ्चो तद्वा जयणा च उच्चिहःवृत्ता त मेकितयञ्चोसु ६] तीर्थं करैर्गणधरैश्चतुर्विधायत्ना उक्तातां चतुर्विधां
यत्नां मे मन कययतस्त्वं शुभं भोगिय तदेव चातुर्विधत्वमाह द्रव्यतो यत्ना च पुनः क्षेत्रीयत्ना कालतोयत्ना तथा भावतोयत्ना ६ अथ द्रव्यतः कथं

द्रव्यो विवक्ष्यो चैव कालञ्चो भावञ्चो तद्वा । जयणा चचच्चिहःवृत्ता तं मे कितयञ्चो सु ६ ॥ द्व्यञ्चो चकवुसा

चारित्र काल ईवसः उक्तं कालोदिवस कहेद् मार्ग उत्पद्यवर्जितः मार्ग उवट वर्जोऽखादप्रमुख ५ द्रव्यतः द्रव्यधक्कितसु पूंजीलिवो चेततः चेतधक्की कालत
कालधक्की भावतत्तय, भावधक्की तिम यतना चतुर्विधा उक्ता जयणाचिहःप्रकारे कहेतां ममकीर्तयतः शुभतेसुभक्ते कहेतां यकातुमे सांभलो ६

यदागामाह [द्वयं वा चरन्वापिरे अगमितं च खित्तमो कालप्रोजावरीएज्जा उवउत्तेय भावश्चो ७] द्रव्यतोद्रव्यमाश्रित्य एव यतना यदा चक्षुषा जोषादि
द्रव्य मित्राकदेव भवत चेमाश्रित्य युगमात्रं चतुर्हस्तप्रमाणं क्षेत्रं मार्गं मेक्षितविलोकयेत इयं क्षेत्रीयता कालतः कालमाश्रित्य इयं यदा
यावद्भाष्य यावत्कोटं यदागेनरोपे गमन विधेयते सा च कालतोयतायः साधुः सपयुक्तस्तत्र इर्यायां सावधानत्वात् स्यात् साभावतो यदा क्षेत्रीया ७
यय उपपन्नतेर विस्तरेण मनयेति [इदिदयत्वे विवज्जिता सज्जाय चैव पञ्चहा तम्भुत्तोत्पु रकारे उवउत्तेरियं रिये ८] साधुरूप शुक्तः सन् इर्याया
स भयोत्पत्तौरेवेत् वनेर कि क्त्वा पश्चिन्द्रियार्थान् पञ्चाना इन्द्रियाणां अर्थान् विषयान् विवर्ज्य च पुनः स्वाध्यायं कुर्यात् पुनः साधुः कोट्यः
सन् इर्यायारोयेत् तम्भुभिः सन् तस्या इर्यां समितोमूर्तिः यरोर यस्य सतकूर्तिः न तु यतस्ततः यरोर धूनयन् गच्छेत् कायचापल्य रहितः इति

महं जुगमिस्तव स्वेतश्चो । कालश्चो जाव रीएज्जा उवउत्तेय भावश्चो ७ ॥ इदिदयत्वे विवज्जिता सज्जाय चैव पंचहा ।
तम्भुर्त्ता तत्पु रकारे उवउत्ते रियं रिये ८ ॥ कोहि मारण्य मायाय लोभेय उवउत्तया । हासे भय मोहरिए विगहासु

द्रव्यतो जोषादिक् चक्षुषा मेक्षित द्रव्ये तु जोषया योमार्गयोधे आंखिकरीने युगप्रमाणे क्षेत्रतः धूसरा प्रमाणे क्षेत्रे दृष्टिदिह कालतः यावत् कालरोयेत्
गच्छेत् कानिश्चतरे कानि विचरं तद उपयुक्तः साधुभानः भावेकरी सावधानपणेचाले ७ इन्द्रियार्थान् शब्दादीन् विवर्जयेत् इन्द्रियनाविषय शब्दादिक्
षड्मे शाब्दाय पञ्चमकारं सज्जाय पाचप्रकारे तिष्ठेज चेष्टाहं ते प्रधान अंग जाणी अगीकारकर्तो उपयुक्तः इर्यारोयेत् सावधानपणे इर्यासमिति सोधे ८
कोधे कोषभानं च मानवती मायायां माया लोभे उपयुक्ततया सावधानतया लोभने विखे सावधानथको हास्ये भय मुखरिते हास्यने विखे भयनेविखे

भाव. पुनः कोट्यश. साधुः तत्पुनरस्कार. तां एव पुनरस्करोति इति तत्पुनरस्कारः तां ईर्यां समर्पितं प्राधान्येन अङ्गीकुरुते इत्यर्थः अनेन कायमनसोस्तत्परता
उक्ता एवं उपयुक्तः सावधानो विचरेत् इत्यर्थः ८ [कोहिमाण्येयमायाय लोभेय उवउत्तयाहारे भयभीहरिए विगहासुतहेवय ८] [एयाइं अठठाणाइं
परिषज्जितुं सज्जए असावज्जं मिश्रं काले भासभासिज्जपन्नवं १०] अथ हाभ्यां गाथाभ्यां भाषासमिति माह पन्नवं इति प्रज्ञावान् सयतः काले प्रस्तावे
भाषायाः समये असावद्यानि पापां तथासितां स्वल्पां भाषां भाषेत किं कृत्वा एतानि अष्टौ स्थानानि उपयुक्तं तथा एकाग्रत्वेन परित्यज्यत्यक्ता एतानि
अष्टस्थानानि कानि लोभोमानो मायालोभश्च ४ हास्यं भय मौखरिकविट् चेष्टा असत्यवचनभाषणं वा विकथा च एतान्यष्टौ असत्यवाक्य स्थानानि
तस्मात् प्रत्येकं क्रोधेमानिमायायां लोभे च हास्ये भये मौखरिकयां तथैव विकथा सुच नृपादिरूपं असद्वाग् योगं परिहृत्य असावद्यां निर्दोषां परिमितां
प्रस्तावेभाषां वदेत् इत्यर्थः १० अष्टौषणासमिति माह [गवेसणाए गहणेय परिभोगे सणायजा आहारोवहि सिज्जाए एएतन्निविस्सोहिए ११] गवेष
णायां एषणागवेषणैषणागौरिव एषणागवेषणाविश्वहाहारदर्शनविचारणा प्रथमा एषणा १ द्वितीयाग्रहणैषणा विश्वहाहारस्य ग्रहणं ग्रहणैषणा २
तृतीयापरिभोगैषणापरिसमन्तात् भुज्यन्ते आहारादिकं अस्मिन् इति परिभोगो मण्डली भोजनसमयस्तत्रैषाविचारणा परिभोगैषणा एतास्त्रिस्तोपि

तद्विवय ८ । एयाइं अठ ठाणाइं परिवज्जितुं संजए । असावज्जं मियं काले भासं भासिज्ज पन्नवं १० । गवेसणाए १

वाचालप्रणानि विखे विकथासु तथैव च वलो विकथावर्जो चालतोषको ८ एतानि अष्टस्थानानि एआठस्थानक परिवर्जयेत् सयतः भलेप्रकारे वर्ज्यं सयती
पाप्ररहितभासा असावद्या मितं कार्याय प्रस्तावे असावद्यानिः पाप थोडो वोलो भाषां भाषते प्रज्ञावान् भाषाइं वोलो बुद्धिवत् साध १० गवेषणा स्वीकारणे

पथना आहारोपधि यथासुविगोपयेत् केवल आहार एव एता एषणानभयेषुः किं तु आहार उपधौवस्तु पात्रादौ श्रद्धा उपपन्नः संस्कारकादिस्तत्र
सर्वत्र भक्षोपधेयाश्चर्यः ११ [उत्तमप्रव्यायण पठने विग्रहसोहिज्ज एसणं परिभोगं च उत्तमं च विसोहिज्जजय जयी १२] जय प्रति यत्नवान् जयति
यतोऽसौ । प्रथम इति प्रथमायागवैपण्यायां उत्तमोत्पादनात् दीपान् विगोपयेत् विधेयेषु विचारयेत् पुनः साधुहितीयाया ग्रहैपण्यायां श्रद्धितादि दीपान्
विचारयेत् पुनस्तुतीयायां परिभोगैपण्यायां चतुष्कादेषु चतुष्टयं विगोपयेत् १२ इति गाथार्यं अत्र प्रथमायां गवैपण्यै पण्यायां धादि सत् दीपाभर्वात्
तद्व्याय भवम पांशुगच्छमदीपा. उत्तमगच्छेन शार्ककर्मकादि मोह्यदीपा. तथा प्रथमैपण्यायां एव उत्पादनादि दीपाः भवन्ति उत्पाद्य तैसाधुनाये
न उत्पादना. साधोः सकायादेवपोदया दीपा जल्पयन्ते ते च धात्री प्रमुखाः एवं ह्यदिशदीपाहितीयायां एषणाया ग्रहण्यै पण्याया श्रद्धितादि दग्गदीपा.

गच्छगच्छ २ परिभोगे सगाय ३ जा । आहारो वहि सिस्काए एए तिन्नि विसोहिए ११ । उत्तमनु प्पायणं पठने विग्रह
सोहिज्ज एसणं परिभोगं मि चउत्तं विसोहिज्ज जयं जई १२ । उहो वहो वगाहियं भंडगं दुविहं मुणी । गियहंतो

शर्मनन्तदिधया एषणा श्रमाकारकोजि संशोदं तं गवैपण्या परि गवैपण्याया परिभोग एषणा आहारोपधिश्रज्या आहार उपधिश्रज्याएषणा एतैकीभि
र्यभिः विगोपयेत् एतेन एषणा सावधानि सोधे ११ उत्तमोत्पादना दीपान् प्रथमा गवैपण्या सोलह उत्तमदीप सोलह उत्पादनादीपटाले एपेहं लीएषणा
हितायां ग्रहणैपण्या विगोपयेत् योजी ग्रहणैपण्या १० दीपटाले परिभोगे पिह १ श्रद्धा २ यस्त ३ पालाकक ४ लीजीपरभोग एषणा पिह १ श्रद्धा २
यस्त ३ पात्रम विगोपयेत् यत्नवायतिः जयणाकरं दग्गलेहेने परिभोगकरे १२ श्रद्धोपधिं चतुर्धशविध दंड उपग्रहिकं सपधिं उपगारणं हिधा मुनि एष

उभयतोदायकात् ग्राहकात् च भवन्ति एवं द्विचत्वारिंश द्विषाभवन्ति तत्र प्रथमः आर्द्धकर्मिकः आर्द्धकर्मणि भव आर्द्धकर्मिकः यदाहार गृहस्थेन सर्वान् दर्शयितुं सवर्गान् लिङ्गिन उद्दिश्यकृतं आर्द्धकर्मिकं उच्यते १ साधुयोगसतियत् उद्दिश्य कलादीयते तत् उद्दिष्टिकं उच्यते २ अथ द्वितीयो दोषः बहुतरविशुद्धे आहारे आर्द्धकर्मिकाहारकणौ युक्तं भवति तदा पूतिकर्मदोषः यथा शुचिः पयोषटोपि एकेनमद्यबिन्दुना अशुचिः स्यात् तथा पूति कर्मणा विशुद्धाहारमपि आर्द्धकर्मिकयोगात् पूतिकं स्यात् अयं तृतीयो दोष ३ अथ चतुर्थीमिष्य कर्मदोषः किञ्चिक्लाधुनिमित्तं किञ्चिदाकार्यं गृहस्थ यदाहारं कारयति तदाभिष्यत दोष उत्पद्यते ४ अथ पंचम स्थापनाकर्मस्थाप्यते साधुनिमित्तं इति स्थापना यदा साधुराया स्थति तदा साधवे दास्यामीति विचार्य यदाहारं रक्षितं तदाहारं स्थापना कर्मदोष युक्तं स्यात् ५ अथ षष्ठीदोषः प्राप्तक गृहस्थः स्वगृहे उच्छ्वं ज्ञात्वा संखडिकस्य परावृत्तिं करोति स प्राप्तिकोदोष ६ अन्वकारे उद्योतं कृत्वा मुनये आहारं यदादीयते तदा प्रादुःकरणदोष सप्तम ७ यदा गृहस्थो मौल्येन आनीय साधवे ददाति तदा क्रीताख्यदोषचाष्टमोऽयः ८ यदा गृहस्थ साधुनिमित्तं उद्धारकं आनीय आहारादिकं ददाति तदा नवमः प्राप्तिदोषः ९ यदाहारादिकं परावृत्य सरस नीरसयोः परावर्त्तनं कृत्वा साधवे ददाति तदा दशमः परावृत्तदोषो भवति १० यदा स्वगृहा ब्रह्मिणामावा आहारादिकं मुनिस्समुखं आनीय मुनये दीयते तदा अभ्याहृतदोषः एकादशः स्यात् ११ यदा कोष्ठकादौ गर्भगृहादौ सुद्वितं उद्वाक्य आहारादिकं निष्कास्य दीयते तदा उद्भिन्नदोषो द्वादशः स्यात् १२ यदा उच्चस्थानादुत्तार्य आनीय आहारादि ददाति तदा मालाहृत त्रयोदशोदोषः स्यात् एव नौचैरपि दुःखीभूय ददाति तदापि सएव मालापहृतोदोष स्यात् १३ यदा कस्माच्चिन्विर्बला दुहाल्य आहारादिकं ददाति तदा आच्छिद्य चतुर्दशोदोष १४ यदाद्विताणां पुरुषाणां साधारणे आहारैक अन्यान् अनापेक्ष साधवे ददाति तदा पञ्चदशोऽनिसृष्टोदोष १५ यदा स्वनिमित्तं

वप्रोकरणादि तिलकेन जलस्यलमार्गोक्तं न सुभगदुर्भगविधि उपदिश्य आहारं गृह्णाति तदा योगपिंडदोषः पञ्चदशः १५ यदा मुलादिजन्म दूषण
निवारणार्थं मघा ज्येष्ठा श्लेषा मूलादिनक्षत्र शाल्यर्थं मूले रत्नानं उपदिश्य आहारादिकं गृह्णाति तदा षोडशी मूलकर्मदोषः १६ एवं उद्गमोत्पादनादि
दोषा सर्वपि नवैषणयायां द्वालिशदोषा भवन्ति ३१ अथ द्वितीयायां गृहणैषणयायां दशदोषाः कथ्यन्ते यदा दायकः शंकां कुर्वन् ददाति साधुरपि
जानाति असौदायकः शंकां करोति एवसति आहारं गृह्णाति तदा प्रथमः शंकीतोदोषः १ द्वितीयोन्मत्तितोदोषः सच्चिविधः सच्चित्तेन खरंटितः
आहारः अचित्तेन खरंटितश्चाहारो भवति तदा सच्चित्तदोष उक्त उच्यते २ यदा पृथिव्यां जले अग्नौ वनस्यतिमध्ये त्रसज्जीवानां मध्ये निक्षिप्तं
आहारं ददाति तदा निक्षिप्तस्यूतोदोषः ३ यदा अचित्तं आहारं अपि सच्चित्तेन आच्छादितं स्यात्तदां पिहितदोषश्चतुर्थः ४ पिहितदोषस्य चतुर्भंगो
सचित्त आहार सच्चित्तेन पिहित अचित्तं सच्चित्तेन पिहित सचित्तं आहारं अचित्तेन पिहित एवं चतुर्भंग्यां अचित्ताहारं अचित्तेन पिहितं अलको
पिनदोष यदा बृहन्नजनेस्थितम् आहारं तदस्य भाजनेन दातुम् अशक्यत्वेन तन्नजने परलोत्तार्य अथवा तस्माद्भाजनात् अपरस्मिन् भाजने उत्तार्य
आहारं ददाति स सहतदोषः पञ्चमः ५ यदा असमर्थः पण्डकः शिशुः स्खिरः अश्व उन्मत्तो मत्तो ज्वरपीडितः कम्पमानशरीरो निगड बद्धो हृडे त्रिंशो
गलितहस्त क्रिन्नपादः एतादृशीवादाता ददाति तदा दायक दोष पुनर्यदा कश्चिद्वायिका दायिको वा अग्निं प्राज्वालयन् अरहृदकं भ्नामयन् घरदको
चान्नपोषणं कुर्वन् सुसन्नेन खण्डन् सिलायां लोटके वर्त्तयन् चरण्यां कार्पासादिक लोटयन् कृतं वापि जयन् सूर्यकेण धान्यमाच्छेदयन् फलादिकं
विदारयन् प्रमार्जनेन रज प्रमार्जयन् इत्याद्यारम्भं कुर्वन् तथा भोजनं कुर्वन् स्त्रोचयासम्पूर्णं गर्भस्थित भवति पुनर्याच स्त्रीबालं प्रतिस्तब्धं पाययन्ती
पुनस्त बाल रुदन्तं मुक्ता आहार दानाय उत्तिष्ठति पुनर्यः षट्काय सम्मर्दनं सहृदयं वा कुर्वन् साधुं दृष्ट्वा हृष्टिकोपरिस्थम् अग्रपिण्डम् उत्तारयति

इत्यादयो दायकदोषाः इति षट् दायकदोषः यदा अनाभोगेन अविचार्यैव शुभाशुभ साहार सम्भोष्य ददाति तदा सप्तमं चर्मन्वितदोषः ७
यदा द्रव्ये अपरिचितम् आहार भावेन उभयोः पुरुषयोराहारं वर्त्तते तन्मध्ये एकस्य साधवेदातुं मनोस्ति एकस्य च नास्ति तदा द्वारम् अपरिदोषः
यदा स्यात् अपरिदा दोषघातमः ८ यदा दधि दुग्ध क्षैरीयादि द्रव्यं येन द्रव्येण दर्शकरोधालिप्तः स्यात् तदा पञ्चात्मत्वेन लिप्तपिण्डो नवर्मादोषः
स्यात् ९ यदा मिहानि हृत दधि दुग्धादि विन्दून् पातयन् आहारं ददाति तदा कृदिती दशमो दोषः स्यात् १० इति ग्रहणैषणाया दायकं ग्राहकायो
रन्योन्य दोष सम्भवः एव सर्वमोजने दिवत्वारिग्रहीषाभवन्ति अथ परिभोगैषणायां मासैषणा पञ्चदोषाः सम्भवन्ति तद्यथा यदा क्षीरखण्डं हतादि द्रव्यं
सम्भोज्य रसमोजनं भुङ्क्ते तदा सयोजनदोषः प्रथमः १ यदा सिधन्ते पुरुषस्याहार उक्तोस्ति तस्मादाहार प्रमाणात् स्वादुल्लेभेन अधिकम् आहारं
यदीति तदा अग्रमाप्तो धितोयोदोषः २ यदा सरसाहारं कुर्वन् भनवन्तं दातारं वर्णयति तदा इंगालदोषं स्तुतीयः ३ विरसम् आहारं कुर्वन् दरिद्रं
द्रव्यं वा निन्दति तदा चतुर्थो धमदोषः ४ यदा तपः स्वाध्यायवैद्या हत्यादिकारणं पट्कं विना बलवीर्याव्यर्थं सरसाहारं करोति तदा रङ्गमोकारण
दोषः ५ पूर्तं यद्यदोषा परिभोगैषणायां ज्ञेयाः एवं सर्वं सामचत्वारिंशद्दोषाभावन्ति ४० परिभोगैषणाव्यां चतुष्कं दोषं चतुष्टयं स्तुते उक्तं तन्तु इङ्गाल
धमना मोहनायकमोदया दियदायकस्य प्रयसावतो निन्दानय प्रादुर्भावात् एकत्वं एव अङ्गीकृतं तस्मात् चत्वारि एव दोषान्यहीताः एव षट्
पञ्चदशदोषाभवन्ति ४८ अथवा परिभोगैषणाया परिभोगसमये आसेवनासमये णिण्ड १ शय्या २ वस्त्र ३ पानं ४ एतत् चतुष्कं विप्रोषयेत् अयम्
अपि अर्थोपिद्यतं इत्यनेन लग्गमुपायण पटमे इति गाथाया अर्थः १२ इत्येवमा समितिः ॥ अथ चतुर्थीं समितिं प्राह [श्रीही वही दगाहिद्य भख्ण
निध भुजा गिरधर्वा निप्रिधवन्तोय पञ्चं किञ्च इमं विहि १३] श्रीवोपधिकं सासुदायिकमउपग्रहि कीपधिकम् उपग्रह्यते वारं२ यत्तार्थमुद्दति श्रीपग्राहि कं

निक्खवंतोयपउंजिज्ज इमंविहिं १३ । चक्खुसापडिलेहि तापमज्जिज्ज जयंजर्द । आइएनिक्खवेज्जावाटुहओवीसमिए
सया १४ ॥ उच्चारं पासवणं खेलं सिंघाण जस्सियं । आहारं उवहिंदेहं अन्नंवावि तहाविहं १५ ॥ अणावाय मसंलोए

राय धनपतसिंह बाहादुर का आ०सं० उ० ४१ मा भाग

ध्वजसंज्ञाए १६) (अथावाय नस लोए परस्मैण वधादए सने अङ्गसिरेयावि अचिरकाल कयमिय १७) [विच्छिन्ने दूरभोगाटे नासने विल वज्जिए तम पाप धोय रहिए उधारान्ति नोसिर १८] चतस्रभिः कुलकम् अद्य पञ्चमी समितिं ग्राह साधु उच्चारदीनि एतादृशे स्थितिले व्युत्पन्नो परि टापयेत् इति अनुवर्तितावदा नाना लानि कानि उच्चारदीनि उच्चारं पुरीष प्रत्ययण मूलं खिल कफ सिद्धाणं होमः जघक शरीरमलम् आहारम्

अथावाए चे वं, इ संलोए । अथावाय नसलोए अथावा चे वसंलोए १६ ॥ अथावाय नसलोए परस्मैण वधादए ।

सर्गे अङ्गसिरेयावि अचिर कालकयमिय १७ ॥ विच्छिन्ने दूरभोगाटे नासने विलवज्जिए । तसपाणवीय रहिए

रहित अङ्गलोको अदर्शन आयभग १ स्वपच परपचनुं आवुं नद्यो अने वेगलायो कहने देखनु नद्यो एपेहलोभांगो १ आगमनं नास्ति परलोको दर्शन द्याए पावे कोदनयो परिदेखनुं होइहे एवोजो भांगो २ आपातमसलोकोः जिहा स्वपच परपचनुं आवुं के परदेखनुं नद्यो एलीजोभांगो आग ननसपाकि यव मला मोत्यस्ति जिहा स्वपच परपचनुं आवुं के तथा देखनु के भांगो ४ १६ अनाप्यते स्वपच परपचाया नामनरहितं असलोको तदर्थनयभिर्न जोधा कोदनं पावयुं देखनु नद्यो १ परेभ्यः आत्माने संयमस्य उपधातो नास्तिपरप्यको आ आत्मानो संयमनो उपधात नद्यो धातो २ उपनाध भूमिर्नास्तिः अ धानोर्धो भूमिका नहीके समी धरतीके भागा ३ अशुपिर तणपलादि अनाकीर्णभेद ४ अग्निप्रमुखे घोडाकालनो अचित कोर्पा पडिहाके अचिनभूंसोहेभेद ५ १७ विच्छीर्णे दूरमवगाटे विसीर्णके सावो सोडो दूरमवगाटे पोहलोहाय ६ प्रमाणा घोडोतो आगल होठिल अधिप ७ दुरवस्थितो ८ मूधकादिरधेरहितो दं कहुं नद्यो दूरके छ दराप्रमुखनायिल नद्यो ९ तसपाण वीजरहितो लसजीव कोइ नद्यो वीजरहरी पण

अनादिक उपधिं जीर्णवस्त्रादिकं अन्यत् तथाविधपरिष्ठापनायोर्थं भेषजाद्यर्थं आनीतं गोसुत्रादिकं एतत्प्राप्तुकेस्यखले परिष्ठाप्येत पूर्व्वं स्थिखलस्य चतुर्भङ्गीमाह अनापात असंलीके न विद्यते आपात. स्वपक्षीय परपक्षीयाणां आपातो गमनागमनं यत् तत् अनापातं पुनर्यत् असंलीकं भवति न विद्यते लोकानां सलोको दूरात् दृष्टिप्रचारो यत्र तत् असंलीकं कीर्णः यत्रस्थिखले प्रायो गृहस्थः कोपिनायाति तत्रचस्थिखले प्रायो दूरात् गृहस्थानां दृष्टिप्रचारो न स्यात् तत्रस्थिखले इत्यर्थः इति प्रथमोभङ्गः पुनर्यत् खंखलं अनापातं भवति परं संलीकं भवति लोकानां उपगमनरहितं भवति परं लोकानां दूरात् सलोकसहित दृष्टप्रचारसहितं भवति इति द्वितीयोभङ्गः पुनर्यत् खंखलं लोकानां आपातसहितं उपगमनसहितं भवति अथच दूरात् लोकानां सलोकरहितं दृष्टप्रचाररहितं भवति अथ तृतीयोभङ्गः पुनर्यत्स्थिखलं आपातं लोकानां उपगमनसहितं अथ संलीकं दूरात् लोकानां सलोक दृष्टिप्रचारसहितं भवति अथ चतुर्थोभङ्गः १६ अथावायेति तत्र चतुर्षुभेदेषु अनापाते असंलीके स्थिखले उच्चारादीनिव्युक्तं जेत् कथं भूते स्थिखले दशविध विशेषणविधिष्वेतानि दश विशेषणान्याह कथंभूते स्थिखले परस्य अनुपवातके यत्र अन्यस्य उपवाती न स्यात् सयमस्य आकनः प्रवचनस्य बाधारहिते हीलारहिते १ पुनः कीदृशे अक्कूमिरे अपि अक्कूमिरे इति वासवृत्तपत्र काष्ठादिभिः अज्याते तर्वाहि परिष्ठाप्यते जन्तूनां डल्यप्तिः स्यात् पुनः कीदृशे अचिर कालकृते अग्न्यादिनास्त्रीकेन कालेन अचितीकृते १७ पुनः कीदृशे विच्छिन्ने विस्तीर्णे पुनः कीदृशे दूरं उगाढे अधस्तात् दूरसचित्ते उपरिष्ठात् अङ्गुलपत्रक यावत् अचिन्ते पुनः कीदृशेन आसन्ने अनासन्ने ग्रामाददूरवर्तिनि पुनः कीदृशे विलवर्जिते मूसक सर्प कीटिकादि रंघवर्जिते पुनः कोदृशे रसगणैर्बोद्धियादिभो रहिते पुनः कथं भूते बीजैः शालि गोधूमादि सचित्त धान्यै रहिते एतादृशे दशविध विशेषणैर्विशिष्टे स्थिखले पूर्व्वोक्तान् उच्चारादीन् व्युत्सृज्येत्येत्येति भावः (एयाञ्चो पंचसमिर्देशो समासेष्वविधाहिद्या इत्तोयतओशुत्तीर्था वुक्कामि अणुपुव्वसो १८)

पत्नी, पथसंमितयः समर्पेन सद्येय व्याख्याताः इतः अनन्तरं तिस्रोश्रुतिर्नाना श्रुतिव्यागुप्तिकायमपि आह, 'क्षीर्तोलुभमतीवस्वामि १८ [नानातमस्य
मोषाद्य सधामोषातरेत्यथ चउत्थो अमनमोषाभोषणश्रुतोचरत्विहा २०] मनोश्रुतिचतुर्विधा प्रथमासत्या मनोश्रुतिः तया द्वितीया असत्यामनोश्रुतिः
तथैव तृतीया सत्यामप्या मनोश्रुतिः, तया चतुर्थी असत्या अपामनोश्रुतिः चलत्वं ननु मनसि चित्तं न गति र्नापत्तत्वं सिध्यते इत्यादि चिन्तनस्य योग
भट्टपाश्र्वाभिः सत्यामनोश्रुतिः, प्रथमा १ यत् अस्य न यत्तुमनसि चित्तं जीर्वाभित इत्यादि चिन्तनस्य योगस्तद्व्यागुप्तिसि, अस्याप्या मनोश्रुतिः द्वितीया २
अधुना नानाश्रुतियाना आम्नादि व्यागणा वनं दृष्ट्वा आम्नाया एव वन एतत् वर्तते स तत्तत्वं पुनर्मन्त्रायुक्तं एव इत्यादि चिन्तन योगस्तद्व्यागुप्तिसि,
तया स्यामनोश्रुति स्तुतेया यतोव काचित् सत्या चिन्तनाकाचित् व्याचिन्तना केचित् तत्र गते आम्ना सतिनेन सत्या केचित् तत्र वने भय सदिह

उच्चारार्द्धविद्योमिरे १८ । एयाश्चो पंचसमिद्धश्चो समस्येयविविधा । इतोऽत तत्रोश्रुतेश्चो वोष्कामि अणुषुब्बसो १९
सञ्जातहेवमोसाय सञ्जामोसा तहेवय । चउत्थीअसच्चमोसामणश्रुती चउत्विहा २० । संरंभ समारंभे आरंभेय तहे

नयो १० द्यगुणयुक्तं स्थितिने उच्चारदिन परिष्ठापयेत् द्यगुणं सहितद्रस्यास्यंङिलने विखे उच्चारदि नोमिरावे १८ एताः पंच समितयः एपांचसमिति
सद्वर्धन व्याख्याता चतुर्थे कर्तारो इत्येततराविधि गुणाय' एतलानतरतीनश्रुतिः वच्ये अनुक्रमेण अनुक्रमे कद्वं' १९ सत्या मनोश्रुति तथैव अप्या
असत्या मनोश्रुति असत्या मनोश्रुतिः सत्या अप्या मनोश्रुति स्तुतेयव चोजी सत्यस्यप्या मनोश्रुति चतुर्थी असत्या अप्या तयाचउत्थी असत्या अप्या मनोश्रुतिः
मनोश्रुति चतुर्थेया मनोश्रुति चिद्धं प्रकारे करी २० सकल्य अहं व्याख्यामि एकामहं करीस असौ मरिष्यति एवविधः संकल्प. आरभने विखे मन

पलाशादयो ह्यत्र अपि सन्ति तेन कृषार्थस्ति चतुर्थी असत्या कृषाया चिन्तना सत्यापि नास्ति यत् आदेश निर्देशादिवचनं मनसि चिन्त्यते हे देवदत्त
षट्म् आनय असुकं वसुमह्यम् आनीयदीयताम् इत्यादि चिन्तना व्यवहाररूपा तदूपागुप्तिः असत्या कृषा मनोगुप्तिश्चतुर्थी यत एषा चिन्तना सत्यापि
नास्ति कृषापि नास्ति व्यवहार चिन्तना इत्यर्थः ४ । २० [संरंभं समारंभे आरंभेय तद्विवय मयं पवतमाणास्तु नियत्सिज्ज जयं जई २१] यती साधु
यैववान् सन् संरम्भ समारम्भे तथैव च आरम्भे प्रवर्तमानं मनोनिवर्तयेत् सरम्भश्च समारम्भश्च अन्ययोः समाहारः संरम्भ समारम्भं तस्मिन् संरम्भ
समारम्भे संरम्भः सङ्ख्येयं अहं तथा ध्यानं करिष्यामि करोमि वा यथा असौ म्रियते मरिष्यति इत्यादि सङ्ख्येयः संरम्भः तत्र सङ्ख्येये प्रवर्तमानं
मनो निवर्तयेत् तथा समारम्भः परपीडाकरोच्चाटन कौलनादिनिवन्धनं ध्यानं तत्रापि प्रवर्तमानं मनो निवारयेत् तथैव च पुनः आरम्भः
परप्राणापहारक्षमोऽप्यभ परिणामस्तस्मिन् परिणामे प्रवर्तमानं मनो निवर्तयेत् २१ अथ वचन योगं वदति सङ्ख्योपसंरम्भो परितापकरो
भवे समारम्भेय आरम्भो सुहृदयार्हण सर्वेसिं २२ सर्वेषां अशुद्ध वचसां एते भेदा भवन्ति कीदृशास्तेभेदाः परितापकराः केते भेदाः संरम्भः
सङ्ख्येयः इत्याद्यर्थः पूर्ववदेव [सच्चातद्विवमोसाय सच्चाभोसातद्विवय च छली असच्चमोसाव वयगुत्ती च छल्विहा २२] वचन गुप्तिश्चतुर्विधा भवति सत्या
सत्यवाक् तस्यायोगः सत्यवाग् तदूपागुप्तिः सत्यावागुप्तिः १ एवं असत्यासत्यवाक् तस्यायोगः असत्यवाक् योगस्तदूपागुप्तिः असत्यवाग् गुप्तिः २

तद्विवय । मयं पवतमाणास्तु नियत्सिज्ज जयं जई २१। सच्चातद्विव मोसाय सच्चाभोसा तद्विवय । चछली असच्चमोसा वद

प्रवर्तये मनः प्रवर्तमानं मनजातुं शक्नुं निवर्तयेत् यतनयायतिः यतनाइं करीने पाक्षीवाले २१ सत्यावाग् गुप्तिः तथैव तद्विपरीता असत्यावाक्
साचो वचन असत्यवचन सत्या कृषा छतोया तथैवसत्या अने कृषा मिश्र एतौजो गुप्तिश्चतुर्थी असत्याकृषाचोधी असत्याकृषा वचनगुप्ति एवं वाग्गुप्तिः चतु

तथा वा सत्याभाषा, सताप्रसवत्यवभाषा सह मिलति सा सत्यान्यथा वागुमि स्मृताया ३ तु मुनयतुयो असत्यासुपा वा गुमिः या सत्यापि नास्ति
मृकपिनक्ति अर्थात्, व्ययशरपाग, साधतुर्वात्यर्थः ४ २२ (संरम्भ समारम्भे आरम्भेय तर्हेवय वयं पवदमाणा तु नियतिज्जलय जर्द २३) यतिः साधुर्जय
इति यद्यन्यत् सत् पवनं सरम्भे समारम्भे तर्हेव च आरम्भे प्रवर्त्तमानं वचोवचनं निवर्त्तयेत् संरम्भ. परजीवस्य विनाशनसमर्थः दृष्टयिद्याना
गुणन समारम्भः परंथा परितोपकारकमन्त्रादीनां मुहुर्मुहुः परावर्त्तनं तर्हेव च आरम्भः परंथां कोशोद्याटनसारणादि कृत्य जापकरणं तत्रापि प्रवर्त्त
मानं नियारयेत् २३ [इत्यनेन वागुमि रवोक्ता अथ काय शुमि माह [ठाणेनिर्सीयणे चैव तर्हेवयतुयदृष्टे उक्तं पक्षद्वय इन्द्रियाण्यजुज्जया २४]
[सरम्भसमारम्भे आरम्भमितर्हेवय काय पवत्तमाणां तु नियतिज्जलय जर्द २५] शुभं स्थाने जर्दस्तिर्ती च मुनरैव निययेन निपीदने उपविशने
तर्हेव तु यद्वेत्तना, वर्धने अर्थात् गवर्धने तथा उग्रहान प्रलङ्घने उग्रहान तथा विधनिमित्तात् गार्त्तादेरल्लमण तव मुन. प्रलङ्घन सामान्येन गमन तव

शुर्ती चउज्जिह्वा २२ । संरम्भ समारम्भे आरम्भेय तर्हेवय । वयं पवत्तमाणां तु नियतिज्जलय जर्द २३ ॥ ठाणे निर्सीयणे
चैव तर्हेवय तुयदृष्टे । उग्रं वण पक्षं वण इन्द्रियाण्यजुं जणे २४ । संरम्भ समारम्भे आरम्भेय तर्हेवय । कायं पवत्तमाणां तु

विंथा दम्भाः एवारागुमि विधुं प्रकारं करो २२ संकल्पः अह व्यास्यामि अस्माभिरप्यति तर्हेवचवचनं आरम्भवचः प्रवर्त्तमानं वचननेराखेयतीनिवर्त्तयेत्
यत्तनवायति, यधनर्तनिपत्तये यत्तो २३ यतिः स्थाने निपीदने उपविशनेयती स्थानकनेविखेवेसे तर्हेवचलणं वर्त्तनेययने तिम वलोखे गत्या व्यति क्रमेण
पवधत् एवर्गर्भे आरम्भेयाने मुद्वो इन्द्रियाणि गच्छादि विधिवे योजने प्रवर्त्ते इन्द्रियनां प्रजुं जहुं प्रवर्त्तये २४ साधु [संरम्भ सुध्यादिताडनमे तथा समारम्भ

च गुनरिन्द्रियाणां प्रयुज्जने श्रोत्रनेत्ररसनानासात्वगादीनां इन्द्रियाणां शब्दरूपरसगन्ध स्पर्शादिविधयेषु व्यापारणे तथा सप्तभेरुष्वादिना ताभ्यं
तथा समारम्भे परितापकारिणि लताद्यभिघाते तथैव पुनः प्राणवधाकरेयव्यादि प्रयोगे कायं प्रवर्तमानं यतिसाधुर्यलक्षान् सन् कायं निवर्त्तयेत्
सर्वत्र शरीरगुप्तिर्विधेयादित्यर्थः २५ [एयाञ्चो पञ्चसमिर्दञ्चो चरणस्य प्रवर्त्तणे गुत्तीनिअत्तणेवुत्ता अस्सुभल्लेसु सव्वसो २६] एता पञ्चसमितय. चरणस्य
चारित्तस्य प्रवर्त्तने उक्ता सर्वशः सर्वप्रकारेण अस्सुभार्येभ्यो व्यापारेभ्योनिवर्त्तनेतिस्ति गुप्तयः उक्ता २६ [एयापववयणमायाजि सभ्भं आयरेमुणी सोखिण्णं
सव्वसंसारविण्णमुच्चइ पण्हिएत्तिवेमि २७] यो मुनि एताः प्रवचनमाहः सम्यक्, जिनाज्जया आचरेत् समुनिः जिप्रंभीषं सर्वसंसारान् चतुर्गति
ञ्जमणात् विशेषेण प्रमुच्यते प्रकर्षेण सुक्कोभवति कीदृशोमुनिः पण्हितः तत्तज्जः यस्सत्तज्जः स एवाह प्रवचनमाहप्रपालकः स्यादितिभावः इति सुधर्मो

नियत्तेज्ज जयंजई २५ । एयाञ्चो पंचसमिर्दञ्चो चरणस्य प्रवर्त्तणे । गुत्तीनियत्तणेवुत्ता अस्सु भल्लेसु सव्वसो २६ । एया
पवयणमायाजिसभ्भं आयरे मुणी सोखिण्णं सव्वसंसारो विण्णमुच्चइ पंडिएत्तिवेमि २७ । समिर्दञ्जयणं समत्तं । २४ ॥

परकुं पीडाकारी लताद्यभिघातसे तथा आरंभ परकुं प्राण वधकारी यव्यादि प्रयोगसे इनतीनोमिप्रवर्त्तमानकायकुं निवर्त्तये २५ एताः
प्रवचन मातर. एप्रवनमाता चारित्तस्य प्रवर्त्तने चारित्र्यस्य सहित प्रवर्त्तके गुप्तिनिवर्त्तने उक्ताः गुप्तिपणि निवर्त्तनकहो मार्गने विसे जिवहुवे ते
मार्गने निवर्त्ते अस्सुभादिभ्यो मनोयोगादिभ्य सर्वत २६ एताः प्रवचन मातरः एआठप्रवचननीमाता यःसम्यक् कुर्थाव् मुनीः साधुभले प्रकारे आचरे
ससीषं सर्व संसारान् ते साधु जतावला ससारणी विप्रमुच्यते पंडित इतिवर्त्तयेमि भूंकान् पंडीत इमकहेके २७ इति औसमितयः अण्णयनं संपूर्णम् ॥ २४ ॥

ग्रामनिघाहीन्द्रियाणां ग्रामं समूहं इन्द्रियपञ्चकं निवृत्त्याति मनोजयेनवशो करोतीति इन्द्रियग्रामनिघाही पुनः कौटशः समार्गगामीमार्गं मोक्षं गच्छति स्वयं श्रव्यान् गमयतीति मार्गगामी २ [वाणारसीए बहिद्या उज्जाणंमि भणोरसे फासुएसिज्जसन्धारे तत्थवा समुवागए ३] स साधुर्वाणारस्यां ब्राह्मे भणोरसे मनोहरे उद्याने प्रासुकेजीवरहिते श्रियासस्कारकेदर्भल्लणादि रचिते श्रयनीपविश्रान्स्थितौ तत्रवासं इति वसन्ति कर्त्तुं उपागता ३ (अहत्थेष्व कालेणं पुरीएतत्थमाह्वणं विजयघोसे तिनामेणं जणञ्जयइवेयवी ४] अथ अनंतरं तस्मिन्नेवकालेयस्मिन् काले साधुर्वने समानतस्मास्मिन्नेव काले तस्यां वाराणस्यां पुर्यां विजयघोषइति नामा ब्राह्मणोयज्ञं यजति यज्ञं करोति कौटशो विजय घोष वेदवित् वेदज्ञः ४ [अहसे तत्थ अणगारे

निगगाही भगगासी महाभुणी । गामाणुगामं रीयंतो पत्तो वाणारसिं पुरिं २ ॥ वाणारसीए बहिद्या उज्जाणंमि भणोरसे । फासुए सिज्ज संघारे तत्थ वास मुवागए ३ ॥ अह तेषेव कालेणं पुरीए तत्थ माह्वणे । विजयघोसेति नामेणं जन्नं जयइ वेयवी ४ ॥ अह से तत्थ अणगारे मासखुमण पारणे । विजयघोसस्मा जन्नंमि भिक्खुस्सट्ठा उव

चालेके मार्गे चलति महाभुनि, अलेभार्ये चालेके महाभ्रघोषर ग्रामानुग्रामं विहरन् ग्रामानुग्रामं विहारकरतुं यको प्राप्त वाणारस्यां पुर्यां वाणारसी नगरौ पोहोतु २ वाणारस्यां बहिर्भार्ये, वाणारसीने बाहिरले पारसे उद्याने मनोरसे मनोरमइस्थेनासे उद्यानके निर्ज्जीवश्रया संस्कारके प्राशुकश्रिया सधारक तेहने तत्र वासं उपायत ते वनसाहि रक्षा वासकीधो ३ अथ तेनैव तस्मिन् काले हवे तिणेज कालिं पूर्यां तत्र ब्राह्मणः तेहज वणारसी नगरनेविखे ब्राह्मण विजयघोषइति नाम्ना विजयघोषइतिनामे ब्राह्मणके यागं यजति करोति वेदवित् यज्ञकरेके वेदनीजाणके ४ अथ स तत्र अणगारः

नास्यमद्यपारं विजययोः समलवन्नि भिक्कुषट्ठा उच्यते ५] अथ अनन्तरं तत्र विजयघोषस्य यज्ञे स पूर्वोक्तो जयघोषोऽनगारो मास समस्यस्य पारणे भिषायाः प्रयं भिषायं दपस्यित. ५ [समुबद्धिय तहिं सन्तां जायगोपडिसेहरे नहुदाहामिर्तभिवव भिक्कुजायाहि अथओ ६] तदा याजकोयजमानो विजय घोषो वास्यस्य यभिषायं समुपस्यित सन्तां तं साधुं प्रतिपिष्यति निवारयति कथं निवारयतीत्याह हे भिक्खो अन्त्यतोऽन्यत्रयाहि तैरुभ्यंभिषां न ददामि ६ (अथययविजयिष्याजयजिहन्दिवा जोड सद्रं विजजिय जियधम्याणपारणा ७] (जिसमत्या समुवत्तु पर अप्पाणमेव यत्तं सिं अन्ननिष देय नं भिरुसस्यकासिय ८] [युत्तां विजयघोषोवदति हे भिक्खोऽस्मिन् यज्ञे इदं प्रत्यक्षं दृश्यमाणं अन्नं सर्वकामिकं पट्टरस सिद्धं तेषां पात्राणां देयं यत्तं तं भ्यो देयमस्ति नतु तुभ्यं देयं वत्तं ते तेषां केषां ये आत्मानां स्वकीयमात्मानं च पुन परं परस्य आत्मानं समुवत्तु समर्था ये संसारसमुद्रात्

द्विष्ट ५ ॥ समुबद्धियं तहिंसंतं जायगो पडिसेहए । नहु दाहामि ते भिक्खं भिक्खू जायाहि अन्नओ ६ ॥ जे वेय विज विष्ठा जन्नदाय जे दिया । जोडसंग विज जिय जेय धम्माण पारणा ७ ॥ जे समत्या समुवत्तु परं अप्पाण

ध्वं तं यन्तां साधु मासप्रपणपारणकेमासत्तुमकृते पारणे विजयघोषस्य यज्ञे विजयघोषं द्राक्षणा यज्ञे वाहे आर्ख्यो भिष्यार्थं उपस्यितः भिक्षुनि अर्थं आचो उभारथो ५ भिषायं समायत रुदासंतं भिषानि अर्थं तीर्थां साधु आख्यादेखीने यज्ञकारो विजयघोषः निवारयति यज्ञनोकरणात् विजयघोषं निवार नैषदास्यासि तुभ्यं भिषा तुभ्यं भिषा नहीयां हे भिषोयास्वअन्नं अहो भिक्षुबीजठामिजा मागीया ६ ये वेदविदो विष्ठाः जे वेदनाजान् द्राक्षन् यथा प्रयोधनाः निर्तेद्रियाः जे यथार्ता क्रियाकरं जितेद्रियः ज्योतिषनाजाण ये धर्मशास्त्राणा पारणा जेवकी धर्मशास्त्रना पारणांतीके ७

आत्मानं तारयितुं समर्था परं अपितारयितुं समर्थास्तेषां प्रदेयमस्ति इति भाव ७ शुनः केषां प्रदेयं अन्नं वर्तते ये विप्राः वेदविदीवेदज्ञस्तेषां पुनर्येयज्ञार्थाः यज्ञ एव अर्थः प्रयोजनं येषां ते यज्ञार्थास्तेषां पुनर्येजितेन्द्रियाः इन्द्रियाणां जेतारस्तेषां पुनर्येज्योतिपांश्च विदः ज्योतिः शास्त्रस्याङ्गं च तारः यद्यपि ज्योतिशास्त्रं वेदस्याङ्गमेवास्ति वेदविद इत्युक्ते आगतं तथापि अत्र ज्योतिः शास्त्रस्य पृथगुपात्तानं प्राधान्याख्यापनार्थं तस्मात् एतद्गुणविशिष्टायेवाज्ञाणास्तेषां देयमस्ति पुनर्ये धर्मशास्त्राणां पारणास्तेषां देयं अन्नान्नं वर्तते इत्यर्थः ८ (सीतल्य एवं पण्डिसिद्धो जायगेण महाशुणो नविरुद्धो नवितुद्धो उत्तमद्व गवेसञ्चो ९] समहामुनिर्जायघोषः तत्र यज्ञे एवं अमुनाप्रकारेण विजयघोषेण याजकेन यज्ञकारकेण प्रतिषिद्धः सन् निवारितः

मेवय । तिसिं अन्नं मिथं देयं भो भिक्षु सच्चकामियं ८ ॥ सी तल्य एव पण्डिसिद्धो जायगेण महाशुणो । नवि रुद्धो नवि तुद्धो उत्तमद्व गवेसञ्चो ९ ॥ न न्नदं पाण हिउंवा नवि निव्वाहणायवा । तिसिं वि मोक्खणं हाए इमं वयण

ये समर्था समुच्चतुं जे समर्थके संसारधी आपणा आत्मानि उद्धर वाभणो तारवाभणो परं आत्मानमपि परनेपणि आत्मानेपणि संसारसमुद्धयो तार वाभणो समर्थके तेषां अन्नं इदं देयं तेहने अर्थे एअन्ननीपजेके भो भिक्षु सर्वकामिकां षट्त्वरसोपेतं अहो भिक्षु एसर्वकामित षट्त्वरससहित भोजनके ते विप्र जिमस्से ८ सः जयघोष यज्ञे अमुनाप्रकारेण निवारित ते साधु इणे प्रकारे निवाखोषको यज्ञकर्ता विजयघोषेन महाशुनिः यज्ञनी करणहार विजयघोष ब्राह्मणेने न विरुद्ध नापि तुष्टः इमं कल्यायका साधु न रुठो न तूठो मोचार्थं गवेषय वांछकः मोचाना सुखने वांछे मोचने भार्गोचालेके ९ स शुनिः न अन्नार्थं न पानार्थं ते शुनि अन्नपानिने अर्थेनही भोजन वस्त्रादि निर्वाहणायनापि भोजन वस्त्रादिक तेहने निर्वाह भखी पण्णिनही तेषां

ननु नादिनां नानावि तृष्टः समभावयुक्तो भूत् कोट्य समरागुनिरुक्तमार्थं गवेषकोर्मोच्चाभिस्तापी ८ [न नष्टं पाण हेतुं वा नविनिव्याहणाय वा तैसि विमोक्षपाप ५ न वयः मध्यवी १०] समरागुनि, तेषां विजयवोपादि ब्राह्मणानां विमोक्षपापार्थं कर्मवन्त्यनात् मुक्तिकरणार्थं परं वचनं अत्रवीत् परं अत्रपातनाभाय न अत्रवीत् पय ज्ञात्वा न अत्रवीत् येन अहं एव उपदेश ददासि एतेप्रसन्नामथां सम्यग् अत्रपात ददति इति ब्रह्मान अत्रवीत् किं तु नयः समारनिस्तारार्थं अत्रयत् वा अत्रवा निर्वाहणाय अपिनवन्न पात्रादिकाना निर्वाहणार्थो नम भविष्यति तेन हेतुना न अत्रवीदिति भावः १० [स्वियजगत्सिर्वयमुत् नविजगत्तजमुत् नवत्ताणमुत् जस्र जस्रपन्नाणवा मुह ११] किं अत्रवीदित्याह भो ब्राह्मणविजयवोपल वेदमुखं नविजानासि पुनर्यत् यधाना ननु वधर्तं तदपित्व मजानासि पुनर्यत् नचत्राणा मुखं तदपित्व न जानासि च पुनयवर्माणा मुखं वर्तने तदपि त्वं न

मध्यवी १० ॥ नवि जाणमि वेय मुहं नवि जन्नाण जं मुहं । नवत्तत्ताण मुहं जं च जं च धम्माण वा मुहं ११ ॥ जे समत्ता समुत्तत्तु पर अथाण मेवय । न ते तुमं विद्याणासि अह जाणासि तो भण १२ ॥ तस्मक्त्वेव पमोक्त्वं च अच

विमोक्षार्थं तद्वत्तं संसारयो मूपायवर्नकाजं इदं वच्यमाण अत्रवीत् इतो वचन साधु ब्राह्मणेने कहिके १० नैव त्वं जानासि वेदमुखं अहो ब्राह्मणत्वं इत्तं मुखं नयो जाणित् नार्था यजाना यत् मुखं यजानो मुखपणि तुं नही जाणिके नचत्राणं यमुखं नचत्रत्वं पणि मुखं नयी जाणत् यत् पुनः पर्यायां वा मुखं धर्तन्तु मुख पणि तु नयो जाणत् ११ ये समर्थाः समुत्तत्तुं त्रिकेयमर्थं जधरवा भणी परं आत्मानं अपि च परने पणितारे आत्मानं पणितारे न त्वं जानासि विजयवोप हे विजयवोप तुं नयी जाणतो अथ जानासि तत कथयः जो तुं जाणिके तो कही १२ तस्य मुनिः आक्षेप प्रमुखं

जानासि ११ पुनः स साधुर्विजयघोषं ब्राह्मणं प्रति पृच्छति [जे समत्थासमुद्धतुं परं अप्पाणभिवय एते तुयं वियाणासि अहज्जाणासितोभण १२]
हे विजयघोष ये परं च पुन आत्मानं एवं समद्धत्तुं संसारत्वात् निस्सारयितुं समर्थास्त्वान् स्वपरनिस्सारकान् त्वं न जानासि अथ चेत्त्वं जानासि
तदाभण कथय १२ (तस्मक्त्वेवपमोक्त्वञ्च अचयन्तो तद्दिदिञ्चो स परिसो पंजलिउडो पृच्छेत् तमहामुणिं १३) तद्दि इति तत्रयच्चे द्विजो विजयघोष-
प्राञ्जलिपुटो ब्रह्माञ्जलि सन् त महामुनिं पृच्छति कीदृशो द्विजः सपरिषत्बहुभिर्मनुष्यैः सहित पुनः स द्विजः कीदृशः सन् तस्य साधोराक्षेप प्रश्न-
स्तस्य प्रश्नोच्चं प्रतिवचन उत्तरं अचयन्तो इति दातुं असक्नुवन् प्रश्नस्थिततरं दातुं असमर्थं सन् दातुं इत्यप्याहार १३ (वियाणञ्च मुहंबूहि बूहिजन्नाण-
जमुहं नक्खत्ताण सुहबूहि बूहिधम्माण वा मुहं १४) हे महामुने त्वमेवैदानां मुखंबूहि पुनर्यात् यज्जानां मुखंतर्मे बूहि पुनर्नच्चत्ताणां मुखंबूहि

सूत्र

भाषा

यंतो तद्दि दिञ्चो । स परिसो पंजलीउडो पृच्छेत् तं महामुणिं १३ ॥ वियाणञ्च मुहंबूहि बूहि जन्नाण जं मुहं ।
नक्खत्ताण मुहंबूहि बूहिधम्माणवाप्पुहं १४ ॥ जे समत्था समद्धत्तुं परं अप्पाण भिवय । एयंमे संसयंसव्वं साहकहय

प्रश्नोत्तरो तेह यतौनेपूछानो उत्तरदेवामणी असमर्थं ब्राह्मण द्वञ्चो दातुं महा अशक्नुवत् तस्मिन् यच्चे द्विजः उत्तरदेवामणी असमर्थं सपर्वत्
समान्वित. प्राञ्जलिपुटः सर्वं ब्राह्मण सहित हाथ जोडीने पृच्छति तं महामुनिं ते महामुनिने पृच्छेत् १३ वेदाना पुनः मुखं बूहि वेदो मुंहडो कहो
बूहिजानां यन्मुखं यज्जानो मुंहडो कहो नक्षत्राणां मुखं बूही नक्षत्रानो मुंहडो कहो बूहि धर्माणां वा मुखं धर्मानुं मुख कहो १४ ये समर्थाः समु-
द्धत्तुं जे समर्थं तारवाभणी परं आत्मानं एव परने आपणा आत्माने एतत् मम सशयं सर्वं एसर्वमाहरो संदिह हे साधो त्वं कथय मया पृच्छते अहो

पुनरुक्तं ॥ १४ ॥ तदर्थं ॥ १४ ॥ तिसमत्या समस्तं पर अपाणमवय एवमे ससयसव साहकहव पुच्छिभा ॥ १५ ॥ पुनर्ये पुरपाः परस
पुनराकाश अपि समारात् एवमे समर्पाः सन्ति एतमे मम सययविपयं वेदमुखादिक अस्ति हि साधोत्वं मया पृष्टं सन् सर्वं कथयस्व
इत्युक्ते पुनराह ॥ १५ ॥ [अभिहितमुखावेवा जयद्री वयसासुह नखत्ताण मुहं चन्दो धमाणं कासवोमुहं ॥ १६ ॥] हि विजयधोपवेदः अभिहितं मुखाः
अभिहितं मुहं वेधो तं अभिहितं मुखाः वेदानां मुखं अभिहितं हि अभिहितं हि सास्वदयं कर्माधनं समाधिभ्यस्य दृढासन्नायनाहुतिः
धर्मभोगान्मिनाभार्यादिचित्तनानिकाकारिका १ इत्यादि यज्ञ विधि विधायिकाकारिकापृष्टते वेदाना यज्ञाना एषा एवकारिकामुखं प्रधान अस्याः
धर्मभोगाः सर्वं कर्माधि अन्यानि जला उत्तमाभावना आहुतिविधेयाधर्मभोगानां दीर्घित्वेन इय अभिनकारिकाविधेया पुनर्हो ब्राह्मणविजयधोप
धर्मभोगाः सर्वं कर्माधि अन्यानि जला उत्तमाभावना आहुतिविधेयाधर्मभोगानां दीर्घित्वेन इय अभिनकारिकाविधेया पुनर्हो ब्राह्मणविजयधोप
धर्मभोगाः सर्वं कर्माधि अन्यानि जला उत्तमाभावना आहुतिविधेयाधर्मभोगानां दीर्घित्वेन इय अभिनकारिकाविधेया पुनर्हो ब्राह्मणविजयधोप
धर्मभोगाः सर्वं कर्माधि अन्यानि जला उत्तमाभावना आहुतिविधेयाधर्मभोगानां दीर्घित्वेन इय अभिनकारिकाविधेया पुनर्हो ब्राह्मणविजयधोप

संन्यासः श्रद्धापूर्वकः ६६ अनिनावाच अनिनाहोत मुखा. वेदाश्रानिनाहोतं साधुकरे धर्माध्यानरूप अनिनकरी कर्मरूपधर्माध्यामीहं तं अनिनाहोत
अनिनाहोत नारायणाय नमः वेदसा यागानां नमः भाव सहित यज्ञानो अर्थि साधु ते यज्ञानुमुख नक्षत्राणं मुखचंद्रः नक्षत्रानुमुखचंद्रमा धर्माका मुखं

[जहाचन्दं गडाईयाचिह्नते पञ्चलीउडावन्दमोणा नमंसन्ति उत्तमं मणहारिणो १७] यथा गडादिका अष्टासीति गडां नक्षत्राणि अष्टाविंशति प्रमितानि एवं सर्वव्योतिष्कादेवाश्चन्द्रः प्राञ्चलिपुटाः बडांजलयस्त्रिष्टिति सेवन्ते एवं श्रीरिषभदेवं उत्तमं प्रधानं यथा स्थानधामनोहारिणस्त्रिभुवनवर्तिनो भव्या वन्दमाना स्तवनां कुर्वन्तो नमस्कुर्वन्ति विनयेप्रवर्तन्तेइति भावः (अजाणगाजन्तवार्द विज्जामाहणसम्भयामूढासज्जायतवसा भासकन्नाइव निणो १८] हे विजयधोषविद्याव्राह्मणसम्भदां अजानानाः पुनर्यज्ञवादिन स्तेत्वयापालत्वेन मयन्ते विद्याआरण्यक ब्रह्माण्डपुराणात्मिकास्ता एव ब्राह्मणसम्भदोविद्याप्राक्कणसम्भदभ्यासां अज्ञा सन्तोयज्ञवादिनोवर्तन्ते चेत् ब्रह्दारण्यकाद्युक्तं यज्ञं एतेजानन्ते तदा कथ एतादृश यज्ञं कुर्युः तस्मात्

द्रया चिह्णंती पंजलीउडा । वंदमाणा नमंसंता उत्तमं मणहारिणो १७ ॥ अजाणगा जन्तवार्द विज्जामाहण संपया ।

मूढा सज्जाय तवसा भासंछन्नाईवनिणो १८ ॥ जोलोए वंभणो वुत्तो अग्गीवा महिओ जहा । सयाकुसल संदिहं

काश्यप. ऋषभदेव धर्मनु मुखभीआदिनाथ १६ यथा चंद्रग्रहादिका जिम चद्र आगे ग्रह नक्षत्र तारा सन्मुखं तिष्ठति प्राञ्चलिपुटाः हाथजोडिने साहभा जभारहे वदमाना स्तवन्तः नमस्ततः वांदाथका स्तवतांथका नमस्कार करताथका चंद्रमाने सेवेके उत्तमं प्रधानं मनोहारिणः उत्तम प्रधान मनननो हरणहार . तिम श्रीआदिनाथने इद्रादिक इम हाथ जोडोने सेवेके १७ अतलवज्ञा यज्ञवादिनः एते ब्राह्मणा. एवा द्वय जणिनही अने कहे अहं जज्ञकरंछुं विद्यानां ब्राह्मणसंपदांच अग्निविद्या अने ब्राह्मणी संपदा जणिनही मूर्खाः स्वाध्याय तपसाः सज्जाय तपने विखे मूर्ख वेदाध्यायनोपवासादिना भक्तच्छत्रो अग्निरिव राखसुं टांकी अग्नि जीम दहे तिम ते ब्राह्मणके १८ ये लोको ब्राह्मण उक्ताः जो लोकने विखे ब्राह्मणकहा पडिती यथा अग्निर्मयीतो निर्मल जिम अग्नि पूज्योप्रको वीवाख्यायका उज्ज्वलनिर्मलहोइ तिम ते ब्राह्मण होइ सदा कुमले

स्वयमेव यादृशमिदं भवान् कुर्वन्ति पुन कथं भूता स्वाध्यायतपसा विद्याध्वनोपवासादिना मृदा वहिः सहति भन्त आद्यादित तलजानाः एते
 अथ नान्यथा भवन्त्येव यथा च्यादि तावन्नयथ इत्यनेन न वाङ्मयीतत्वे प्राप्ताः पर कथायां निनामध्ये सन्तप्ता एवेति भावः १८ पुनः साधुर्वदति
 'नान्योपपन्नो भूता भवन्त्यासौ श्रौजहा सया सुसलसन्दिष्टं तं वयं वृमसाहण १८'] हे विजयधोपवय तं ब्रूहणं ब्रूमः तं क ये मुनिभिर्ब्रूहणं चक्षुः
 यदा कश्चिन् यथैः अधुना ज्ञतोपि दान्तेषां यमित्युक्तं ब्रूहणं न ब्रूम इति भावः कथं भूतः स लोके महित पूजितः सन् दीप्यते काहव अतिरिच यथा नि
 र्जितोऽपि दिगो दीप्यते कोटय त ब्रूहणं सदा कुशलसन्दिष्टं कुशलैस्त्वामिभिः सन्दिष्टं कथित १८ अथ कुशलसन्दिष्टस्वरूपमाह [जोनसकाह
 भवान् पश्यन्ती न संयत् रमन् अजययमि तवय वृमसाहणं २०] हे विजयधोप तं वयं ब्रूहणं ब्रूमः तं इति कां यः आगन्तु इति बहुभ्योदिनेभ्यः
 प्राप्ता राजनादिकं वसन्तमननमजतिना लिङ्गति अथवा आगन्तु इति स्वजनादिस्वान आगत्य स्वजनादिकं न स्वजति न अभिषङ्गं करोति पुनर्यः
 प्रयत्नं स्थानात् यन्तत्प्रानं स्थानान्तर गच्छन् अर्थात् विदुः न प्रोचते न प्रोक्तं कुरुते पुनर्यं आर्यवचने तीर्थं करवाक्ये रमते तं वयं ब्रूहणं वदामः २०

तं वयं वृमसाहणं १८ ॥ जोन सकाह आगन्तु पश्यतो न सोयर्ह । रमार्ह अजययमिति तं वयं वृमसाहणं २० ॥ जाय

सन्दिष्टं ते प्राप्ता गच्छन्ते यत्तरे तीर्थं कर कक्षा गत वयं ब्रूहणं ब्रूमः तेहनेह ब्रूहणकहं कु १८ य न सज्यते आगत्य पुनः गृहं संगं न करोति दीप्या
 भवन्ती भवान् स संयतो संगं न करे प्रयत्नं स्थानात्तरं गच्छन् न प्रोचते दीचाले ईने दसदिशानि विखे जाइतोषको प्रोचनही रतिं कुरुते तीर्थं
 वृमसाहणं तं वयं वृमसाहणं २० यथा ज्ञातरूपं सुवर्णं प्रसृष्टं जिम जाल्य सुवर्णं श्री

[जायरूपं जहामष्टं निवृत्त मलपावगं रागदोसभयातीतं त वय ब्रूममाह्वयं २१] हे विजयघोष वयतं ब्रूम्हण ब्रूमः कीदृशं जातरूपं स्वर्णद्वय आशुष्टं तेजोवृद्धयेभनः श्रितादिनापराशुष्टं कृतवर्णिकावर्द्धनं अनेन बाह्यगुणउक्त यथा शब्द इवार्थे पुनः कीदृशं तं निवृत्तमलपावगं नितरां अतिशयेनभातं मल किदन्तद्रूपं पातक यस्य तत् निर्भातमलपापक अनेन च अन्तरीगुणउक्तः पुनः कथमूतो रागदोष भयातीतं रागः प्रेमरूपः द्वेषोऽप्रीति रूपस्ताभ्यां अतीतोदूरोभूतस्त विप्रवदामः २१ [तवस्त्रियं किसन्दन्त अर्वाचयमसशीणियं सुव्यय पत्तनिव्याण तं वय ब्रूममाह्वयं २२] हे विजयघोष वयन्तं ब्रूम्हणं ब्रूमः तं कं तपस्त्रिनं अतएव कथं दुर्बलं पुनः कीदृशं दान्तं जितोन्त्रियं पुनः कीदृशं अपचितमांसशीणियं शोषितमांससर्वाधरं पुनः कीदृशं सुवृत्तं क्षम्यक् वृत्तानां धर्तारं पुनः कीदृशं प्राप्तनिर्वाणं प्राप्तं कषायाग्नि शमनेन निर्वाणं शीतीभावं येन स प्राप्तनिर्वाणस्तं २२ (तसपाणे विद्याणिता

रूपं जहामष्टं निवृत्त मलपावगं । रागदोसभयार्दयं तंवयं व ब्रूममाह्वयं २१ । तव स्त्रियं किसंदंशं अवचिय मंससोशिणयं । सुव्ययं पत्तनिव्याणं तंवयं व ब्रूममाह्वयं २२ ॥ तसिपाणे विद्याणिता संगहेणयथावरे । जोन हिंसद्रतिविहेणं

पु यक्तु निष्पात मलरूप मलरहित धर्मोपकी भेलदुरिहोइ तिम साधु पापमलधो रहित रागदोष भयतीतं रहितं रागदोषभय तिणे करीरहितके जे साधू त वयं ब्रूम्हणं वदामः तेहनेहं ब्रूम्हणकहं कुं २१ तपस्त्रिनं कथं दान्तं तपस्त्री कथदान्तके अपचितं मांस शोषितं मांसलोहिंसोषांके सुवृत्तं कषायाग्निशमनेन प्राप्तं स तत्त्वंचारे कषायउपशमायाके तत्वप्राप्तिहईके तंवयंब्रूम्हणं वदाम तेहनेअम्हे ब्रूम्हणकहं २२ यः तसान्प्राणान्विश्वायवस प्राणीनेजाणीने सुग्रहेणं थावरान् थावर जीवने जाणी यो न विनाशयति तिविधेन मनोवाक्कायैः चसादिजीवने मनवचन कायाद्रं करीनेमारे नही तं वयं

भूषणं धार्यं चोक्तं त्रिचरं त्रिविधं त वय वूममाहणं २३] हे वूमणं त वय वूमणं वूमः तं इति कं यस्तस्य प्राणान् पुनः स्थापयन्
 स्वर्गं भजनेन संप्रेषणं विज्ञाय त्रिविधेन मनो वाक्यादेन करणकारणानुमतिभेदेन नवविधेन नहन्ति त वूमणं वूममदिति भावः २३ (कोशा वाक्य
 नवाध्यायान्नाध्यायभट्टयानया मुसंनवयद्विजोड तं वय वूममाहणं २४] हे विजयधोष यः क्रोधात् यदिवा श्रयवा हासात् वा श्रय वा लोभात्
 भय भयान् नृपा यस्तत्पार्थ नवदति त वय वूमणं वूमः २४ [चित्तमतमचित्तं वा श्रयं वा यदि वा वयुं ननिगृह्य भदत्तजे तं वयं वूम
 भाषणं २५] हे भागवद्विचिन्तन तं सचित्तं श्रयवा श्रचित्तं प्राप्तुकं श्रय स्तोत्रं यदि वा वयं प्रचुरं भदत्तं दायकेन अनर्पितं स्वयमेव न
 गृह्णाति त वय वूमणं वयान. २५ [दिव्यमाणुसंतिरिच्छं जिनसेवद्वेगुणं मणसाकायवक्षेणं त वय वूममाहणं २६] पुनर्योदिव्यमाणुसंतिर

तवयं वूममाहणं २३॥ कोटावा जडवाहासा लोभावा जडवा भया । मुसं नवयद्विजोड तं वयं वूममाहणं २४ ॥ चित्त
 संत सचित्तं वा श्रयं वा जडवा वहुं । न निगृह्य भदत्तं जे तं वयं वूममाहणं २५ ॥ दिव्यमाणुसंतिरिच्छं जिनसेवद्वे

भूषणं धार्यं चोक्तं त्रिचरं त्रिविधं त वय वूमणं वूमः तं इति कं यस्तस्य प्राणान् पुनः स्थापयन्
 स्वर्गं भजनेन संप्रेषणं विज्ञाय त्रिविधेन मनो वाक्यादेन करणकारणानुमतिभेदेन नवविधेन नहन्ति त वूमणं वूममदिति भावः २३ (कोशा वाक्य
 नवाध्यायान्नाध्यायभट्टयानया मुसंनवयद्विजोड तं वय वूममाहणं २४] हे विजयधोष यः क्रोधात् यदिवा श्रयवा हासात् वा श्रय वा लोभात्
 भय भयान् नृपा यस्तत्पार्थ नवदति त वय वूमणं वूमः २४ [चित्तमतमचित्तं वा श्रयं वा यदि वा वयुं ननिगृह्य भदत्तजे तं वयं वूम
 भाषणं २५] हे भागवद्विचिन्तन तं सचित्तं श्रयवा श्रचित्तं प्राप्तुकं श्रय स्तोत्रं यदि वा वयं प्रचुरं भदत्तं दायकेन अनर्पितं स्वयमेव न
 गृह्णाति त वय वूमणं वयान. २५ [दिव्यमाणुसंतिरिच्छं जिनसेवद्वेगुणं मणसाकायवक्षेणं त वय वूममाहणं २६] पुनर्योदिव्यमाणुसंतिर

स्त्रीनं मेधुनं मनसाकायेन वचसाक्त्वानसेवते वयं तं ब्रह्मण ब्रह्मणः २६ [जहापोमञ्जले जायं नोव लिप्यद्वारिणा एवं अलितं कामिहिं तं वयं ब्रूम माहणं २७] हि ब्रह्मण पुनस्त वय ब्रह्मण ब्रह्मणः तं कौट्यं एवं अमुनाप्रकारेण अनेन दृष्टान्तेन कामैः अलितं भोगैः असंलवन् येन दृष्टान्तेन यथा पद्मं जलेजातं परं तत् पद्मं वारिणान उपलिप्यते जलन्यन्नोपरितिष्ठति तथा भोगैरलितोयस्तिष्ठति स ब्रह्मणो ज्ञेयः २७ [अलोलुपं मुहाजीवि अणगारं अकिञ्चणं असंसत्तं गिहत्थे सु तं वय ब्रूममाहणं २८] मूलगुणमुक्त्वा उत्तरगुणमाह पुनर्वयं तं ब्रह्मणं ब्रूमः कौट्यं तं ब्रह्मणं अलोलुपं आहारादिषु लास्यत्यरहितं पुनः कौट्यं मुधाजीविनं अज्ञातगृहेषु आहारादि गृहीत्वा आजीविकां कुर्वाणं संयमजीवितव्यधारकं इत्यर्थः पुनः कौट्यं गृहस्थेषु असंसत्तं गृहस्थे प्रतिबन्धरहितं २८ [जहिता पुब्बसञ्जीगं नायसङ्गेय बन्धवे जोनसज्जइ एएसुतं वयं ब्रूममाहणं २९]

मेधुणं । मणसा कायवक्त्रेण तंवयं ब्रूममाहणं २६ ॥ जहापोमं जलेजायं नोवलिप्यद्व वारिणा । एवं अलितं कामिहिं तंवयं ब्रूममाहणं २७ ॥ अलोलुपं मुहाजीवी अणगारं अकिञ्चणं । असंसत्तं गिहत्थे सु तंवयं ब्रूममाहणं २८ ॥

ब्रह्मणः ब्रह्मणं तेहने अभ्हे ब्रह्मण कङ्कं कुं २६ यथा पद्मं जलेजातं जिम कमलपांणीमाहिं जगो नोविलिप्यते जलेन परं पांणीसं लेपाइं नहीं एव आलोसः पम्हवत् कामे इम जे कमलनीपरे कामभोगधी लेपाइनहीं तं वयं ब्रह्मणः ब्रह्मणं तेहने अभ्हे ब्रह्मण कङ्कं कुं २७ यः आहारेषु अल पदं मुधा अज्ञाता जीविनः जे आहारने विखे लंपट न ह्वे सुधा जीव धर्मनिमित्त जाणीनेदीइ तेहगुं लिइ ते मुधाजीवकहीइ अनगारं अकिञ्चर्नोपरिग्रहरहितं वररहित परिग्रहरहित असंवधे गृहस्थे सहससर्गरहितं असवध गृहस्थस्य परिचय न करे तं वयं ब्रह्मणं ब्रह्मणं तेहने अभ्हे ब्रह्मण कङ्कं कुं २८ त्यक्त्वा

पुनरपि धर्मं प्राप्तुं यदा तस्मिन् किं वा ज्ञाता स्वकोयर्गोचरे च पुनः सङ्गोपसृष्टादि सम्बन्धेषु तर्वात्म्ये पूर्वसङ्गोपभातापिवादिष्वे ह्यस्य ज्ञा पुनरितेषु
पूर्वोक्तेषु नक्षत्रमिति नागासतो न भवति तन्नामकं यद्यदस्यः २८ [प्रसुवंधासव्येयाजडस्यभावकम्पुणानतन्नायति दुष्क्रीलं कामाणि बलमन्तिह २०]
भौमिजययोध सर्वदेहाः पशुबन्धाः पक्षीन्ते पशूना बन्धोधिनाशापनिबन्धणं वैभोपशुबन्धाः केवल वेदा पशुहननहेतवोवर्तन्ते नतुभोचहेतवः हिंसायाः
प्रत्यक्षत्वात् यतोहि वेदवाक्यमिदं न्यूना भूतिकाभोवायव्यादिसि ज्ञेयं क्षाममालभेतप्रत्यादि पशुबन्धे हेतु भूतं वेदवाक्यं च पुनजडं यति इदं
यजमं यजः पापकर्मणा जलमर्तं तत् इदं पापकर्मणा पापकारणपशुबन्धायुष्टानेन तं देवानां अध्येतारं यज्ञकर्तारं दानदायन्ते यज्ञकर्तारं वा
द्वयोजनं पुनचार पापगन्तार्या पशूनि पापकर्मकारणेन दुष्टाचार इह कर्तयि बलमन्ति यतोन्ते दुष्टकर्मणि बलेन पापकर्मकर्तारं नरकं नयन्ति

लक्षिता पुष्कलं जातं नाति संनेय वधवे । ज्ञानसज्जह एतत् तं वयं दुष्टाहातां २८ ॥ प्रसुवंधा सव्येवेया जडं च पाव
कामाणा । न तं तावति दुष्क्रीलं कस्यापि बलवन्तिह ३० ॥ नवि दुष्टाहातां नयोकारिण वंमयो । न मुणी

धर्मं सभोगं धर्मिणो सर्वमन्ति । तानि ज्ञात समस वाधवान् जाति भारं वधनोसंभृति यः न स कर्त भोगिषु ज्ञेयानभोगानि विद्वे सज्जनहीवे त दय द्वाकृषं
यजमं । न यजमं द्वाकृषं २८ पशुबन्धाः सर्वेवेना भव्येदेनेविसे ज्ञालानोषधकलो पशुताग्नि ज्ञाकर्मचपापकर्मणा पुरुष जिहो एपापकर्मकारके यज
कर्म स्वयया करधिते न दुर्गोत्तननायति न रक्षति ते दुर्गोत्तन हीनाचारी पुनर्पुनं नरकपाप्मा नानेनदी कर्माणी बलवतराणि आपणा कीधा कर्म ते
धर्ममन्ते कर्मयो रासणयाना कोटि नक्षीहे ३० नस्यात् मंहीतेन नमणं नानि मूने जतो नन्वे नयो भुर्भवः रक्षित राहेलादिना ब्रान्ण. श्रीकारभस्या

अतः कारणात् एतस्मात् ब्राह्मणः पातभूतोस्ति किं तु अनन्तरीक्त गुणवान् एव ब्राह्मणः इति भावः ३० [नविमृष्टिण्यण समणो नश्रीकारेण
वंभणो न मुणोरन्नवासिणं कुसचीरेण तावसो ३१] हे विजयवीथि मुष्टितेन अमणो निग्रह्यो न स्यात् ओङ्कारेण ओम्भूर्भुवः स्वस्तीत्यादिना ब्राह्मणो न स्यात्
तथा अरस्त्रवासेन मुनिर्नोच्यते कुपोदर्भस्तन्मयं चीरं उपलब्धत्वात् बल्लल कुशचीरं तेन कुशचीरेण कुपोपलचितवल्कल वस्त्रेण तापसो न भवेत् ३१
[समयाए समणो होइ वभभचेरेण वभभणो नाणेणयमुणी होइ तवेण होइ तावसो ३२] समयासमयत्वे न शत्रुभित्तयोरूपरिसमानभावेन अमणो भवति
ब्रह्मचर्येण ब्राह्मणो भवति ब्रह्मपूर्वोक्तं अहिंसा सत्यचौर्याभावाभैषु न निर्लोभरूपं तस्य ब्राह्मणश्चरणं अङ्गीकारणं ब्रह्मचर्यन्तेन ब्राह्मणं लब्धते ब्रह्मव
युक्तो ब्राह्मण इत्यर्थः ज्ञानेन मुनिर्भवति सत्यते जानाति हेयोपदेयविधीइति मुनिः स च ज्ञानेनैव स्यात् तथा तपसा द्वादशविधेन तापसो भवति ३२

रन्नवासिणं कुस चीरेण न तावसो ३१ ॥ समयाए समणो होइ वंभभचेरेण वंभभणो । नाणेणय मुणी होइ तवेणं होइ
तावसो ३२ ॥ कक्कु, णा वंभभणो होइ कक्कु, णा होइ ख्वत्तिओ । वद्धसो कक्कु, णा होइ मुहो हवद्ध कक्कु, णा ३३ ॥

ब्राह्मण न हुई न मुनिः अरस्त्रवासेन रस्त्रमाहि वसतां मुनीन कहीजे दर्भमय बल्कलरूप वस्त्रेण न तापस दर्भनीचे पाथरीकालिपेइइरीतो तापस
न होइ ३१ रागद्वेषादि समभावेन अमणो भवति समताभावराखे रागद्वेषनकरे ते अमण कहीजे ब्रह्मचर्येण इन्द्रिय गुसरूपेण ब्राह्मण स्यात् शीलवृत्त
पात्वां ब्राह्मण कहीइ ज्ञानेन मुनिर्भवति ज्ञानभय्वां मुनी कहीइ तपसा भवति तापसः तपकरे ते तापस कहीजे ३२ कर्मणा ब्राह्मणो भवति कर्म करीने
ब्राह्मण होइ कर्मणा भवति चत्विधः कर्म करीने चत्ती होइ वैश्यजाति कर्माणा भवति किराड वैश्यजाति कर्म करी होइ ३३ एतान् प्राशुक्तान् प्रकट

कर्मभाष्यभंगो द्यौर कथाया धादृच्छित्तयो पयसोकम्पुशाहोह सुहोहयद्रकम्पुशा ३३] कर्मणा क्रियया धूमणो भवति चमारा नन्मो ध्यानं सत्वं
 योय धृतिरथाभातधिषानमास्ति यमेतत् द्वान्द्वलक्षणं अनया क्रियया लक्षणमृतया धूमणः स्यात् लज्जितः शरणागतत्वात्पुनश्चक्रियया ध्वनिव उच्यते
 ननु उच्यते ध्वनिप्रकृतेर्जातिसंभूतये सति शब्द वचनत्वे नैव च त्विदं उच्यते एव वैश्योपि कर्मणा क्रियया एव स्यात् कपिपक्षपात्यादि क्रियया वैश्य
 धर्मो कर्मणा एव गद्गो भवति शोचनादि हेतु प्रियभासो हृदयनजलाया हरण चरणमर्दनानादि क्रियया षड् उच्यते अतः द्वान्द्वलक्षणवसरं अन्यथा
 धर्तृत्वात् लक्षणाधिधानं व्याप्ति दर्शनार्थं ३३ [एवपाठकरवृद्धे जेहि होइ सिणाइयो सव्वकम्पविणिमुक्कं तं वयं दूममाहणं ३४] वृद्धो ज्ञातत्वं
 नो मद्भाषो र एतान् अधिसाध्यार्थान् प्रादुरकार्षौत् प्रकटीचकारयैर्युषैः क्त्वा सर्वकर्म विनिर्मुक्तो भूत्वा सातको भवति केवली भवति प्राकृतत्वात्
 प्रथमास्यार्नोदताया त एतादृशगुणयुक्तं सातकं वा वयं द्वाष्ट्या वदामः ३४ [एव गुणसमावृत्ता जे भवन्ति दिवत्तमाते समत्तायो उचत्तं परं अप्पाण मेवय ३५]

एव पाउ करे दुद्धे जेहि होइ सिणाइयो । सव्व कम्प विणिमुक्कं तं वयं दूम माहणं ३४ ॥ एवं गुण समावृत्ता जे
 भवति दिवत्तमा । ते समत्ताओ उद्धेत्तुं परं अप्पाण मेवय ३५ ॥ एवं तु संसए छिन्ने विजयघोसिय माहणे । समा

सकाशान् एव धर्मपुष्टे कथा बुद्धे तावत् करे यैः श्रेयैः सेवितैः सातकं केवली भवति एवमर्थेन सेवे ते केवली होइ सर्वकर्तरि रहितः सर्वकर्मविनिर्मुक्तः तं वयं
 दूममाहणं ते धर्मं धर्मो धूमणकथा ३४ एव गुण समाधुक्ता इति प्रकारे सर्वगुणसहित ये भवन्ति दिवोत्तमाः ते उत्तम द्वान्द्वलक्षणं ते समर्थाः सन्नुद्धत्तुं
 ते समावृत्तं उच्यते द्वाष्ट्या परस्पर श्रद्धया आत्मानय परस्मै तारे आपना आत्माने पीणितारे ३५ एव श्रमुना प्रकारेण संश्रयेच्छिन्ने इति प्रकारे सन्देहकेत्या

एवं गुणसमायुक्ताः ये द्विजोत्तमाव्राम्हणाप्रे शाभवन्ति ते व्राम्हणोत्तमा परं आत्मानं अपि उद्धर्तुं समर्थाभवन्ति ३५ (एवं तु संसर्ग छिन्ने विजयघोषोऽपि साहचर्येण समादयतश्चीतं तु जयघोष महासुनिं ३६) ततस्तदनंतरं विजयघोषोव्राम्हणः जयघोषं महासुनिं उवाच इदं वचनं उदाहकथयति इति सखन्धः किं कृत्वा तं सुनिं जयघोषं समादाय सख्यक् उपलब्धज्वाला कसति एवं पूर्वोक्त प्रकारेण विजयघोषस्य संशयोच्छिन्ने सति ३६ (तुष्टीयविजयघोषे इषा मुदाहकथयन्तीमाहणत्वं जहाभूयं सुदुभेचवदंसियं ३७) विजयघोषस्तु इदं वचनं जयघोषमुनये आह कीदृशी विजयघोष कृताञ्जलिः हे मुनिमे मम व्राम्हणत्वं यथा भूतं यथा स्वरूपं सुदुस्तम्यक् उपदर्शितं ३७ (तुभ्ये जइयाजन्नायं तुभ्ये वैवविजविज जियसङ्गविज तुभ्ये तुभ्ये धम्माण पारगा ३८) किं वचनं आह हे महामुने तुभ्ये इति यूय यज्जनानां यथारोप्यं वेदविविदं वेदविक्षुविदो ज्ञातारो वेदविविदं वराः यूयं एव पुनर्युवं

दाय तश्चीतं तु जयघोषं महासुनिं ३६ ॥ तुष्टीय विजयघोषे इषा मुदाह कथंजली । साहचर्यं जहाभूयं सुदु मे उव दंसियं ३७ ॥ तुभ्ये जइया जन्नायं तुभ्ये वैय विजविज । जोइयसंग विजतुभ्ये तुभ्ये धम्माण पारगा ३८ ॥ तुभ्ये

यकां विजयघोषस्य व्राम्हण विजयघोष व्राम्हणेने समुदाय सख्यवधार्यं तदा साधूनां वचनं हि यामाहि धारैने जयघोषं महासुनिं ते जयघोषं महासुनिं ३६ तुष्टी विजयघोष व्राम्हण विजयघोष व्राम्हण संतुष्टश्चो इदं उदाहृतवान् कृताञ्जलिः सन् हायजोहीने इमकहेके व्राम्हणत्वं यथाभूतं व्राम्हणपणं जिमहत्वं तिम तुम्हे भलुं कल्लो शोभनं मम उपदर्शितं भलुं कल्लुते ३७ यूयं यज्जनानां कर्तारः तुम्हे यज्जनाकारणहारको यूयं वेदविदी विद्वांसः तुम्हे वेदना जाणणहारको ज्योतिषां गविदीप्यं तुम्हे ज्योतिषसास्त्रनो जाणको यूयं धर्माणां पारगाः तुम्हे धर्मानां पारगाभीको ३८ यूयं समर्था भवात् उद्धर्तुं

उपलब्धतिषाऽपि यद्यप्यधर्माणां धर्मोच्चारणपर्याया ३८ (तुभ्यं समत्वा समुत्तुं परमप्राप्तं देव तस्मै नमस्कृत्यैव कर्म निवेद्यं भिक्षुं
उत्तमाः २८) पुनर्धर्मसमर्पणे यद्यपरं पुनर्आत्मानं समुद्रत्तुं सत्सारात् निस्सारयितुं समर्थाः तं दत्ति तस्मात्कारणात् भोभिस्तूतना साधुदेष्टा
निष्ठायाभिज्ञायादरे न मया क्व अक्षय्यं यद्यं कुरुष्व २८ (न कल्पं मज्जभिक्केणं खिण्णं निक्खमस्सुदिदामाभिमहिंस भयावत्ते धोरेसंसारसागरे ४०)
तथा जयदांपन्नानिराहं हि जमन भिजयाकार्यं नास्ति त्वच्चिप्रं ग्रीष्मं क्षमस्वदीक्षा गृह्णाण के हि जयोरेभीपणेससारसागरे अन्नसिम्पद्वि-
सत्तात्तमन्त्रे अन्नसिम्पसि तन्नाभिषयात्तन्मज्जेनेतो दीक्षा गृह्णाणेति भावः कथंभूते संसारसमुद्रे भयावत्ते सप्तमयजलभ्रमयुक्ते ४० (उवलेवोहीद्र भोगेसु
धर्मोर्गोर्धमिष्यदं भोगेभिनमइ ससारं अभोगेतिदिष्यमुद्रे ४१) के विजयधीप भोगेसु भुज्यमानेप सत्स उपलेपः कर्त्तोपपद्य रूपोदत्यः स्यात् अभोगी

समत्वा समुद्रत्तुं परमप्राप्तं सेवय । तं मनुष्याहं करेभ्रमं भिक्वेणं भिक्व उत्तमा ३८ ॥ न कल्पं मज्ज भिक्वेणं
विषयं निक्खमसुदिदया । माभिमहिंसि भयावत्ते धोरे संसार सागरे ४० ॥ उवलेवो हीद्र भोगेसु अभोगी नाव

यत्ते भवत्तानुत्तरं तांस्त्रिभमगो मन्त्र्यहो परं आत्माननेवचपरनेतासीह्यो आपणा आत्माने पणि तारोद्धो तन्मात् त्वं अस्माकं अनुग्रहं उपकारं कुरु तिष्ठे
कारणि धरो न्याया ह्यप्यपरो भिक्षायहणेन के भिन्नतमः भोक्षानेलेवे करेने भिख्यालेवो अकृतेतारो ३८ न कार्यं मम भिक्षाया यतीवोत्तो माहरे
भिक्षायां कोडकाभनर्पाहं ग्रीष्मं मपूजा हे हिज अहो द्वाकृणं जतादलो तुं दीक्षालिद्र मात्रमणं कुर्यां भयावत्ते भयोत्पादके परिभ्रमणं मकारि रौद्रे
ससारसमुद्रे परेद्वर्णसागणे ससारसमुद्रेतेहर्माहि ४० उपलेप कर्मप्रभृतिरूपो भवति भोगेसु लेपलागे आत्मानेलाहोवे भोगेकरिने अभुज्यमानेषु

भोगानां अभोक्ताकर्मणान उपलिप्यते पुनर्भोगीभोगाना भोक्ताससारिभ्रममति अभोगीभोगाना अभोक्ताकर्मलेपाहमुच्यते ४१ (उक्तामुक्तोयदोषदूतागोलया मद्रियामयादोविआवहियकुल्लेजो उल्लोसीतल्यलगार्द ४१) कर्मा'लेपेदृष्टातमाह उल्लआर्द'य पुनः शुष्कः एती दी मृत्तिकाभर्यागोलर्को कुल्लो भित्तौ उच्छुटौ आलिसौ तल आपतितौभित्तौ आस्फालितौसर्त्ता अलहयोमृत्तिकामयगीलकयोर्मध्ये यल्लः आदौ मृदगोलकः स कुल्लोलगति ४२ (एवं लगानिदुर्भेहा जिनराकामलालसाविरत्ताचनलगति जहासुक्ते उगीलए ४३) एवं अमुनाप्रकारेण आर्द' मृत्तिकागोलकदृष्टान्तेनदुर्भेधसीदुष्टबुद्धयोयेनरा. कामलालसाः भोगेयुल' पटा लगानि संसार'आसक्ताः भवन्ति तु पुनर्विरक्ता' कामयोगेभ्योविमुखनराः नलगन्ति स सारासङ्गानभर्वात् यथा शुष्को मृदगोलर्कोभित्तौ

लिप्यर्द भोगी भमद् संसार' अयोगी विष्यमुच्यर्द ४१ । उल्लो मुक्तोय दौ छूटा गोलया मद्रियामया । दौवि आव डिगा कुल्ले जोउल्लो सीतल्य लगार्द ४२ । एवं लगानि दुस्सेहा जे नरा कामलालसा । विरत्ताओ नलगानि

भोगेषु कर्मणानोविलिप्यते जे को भोग भोगवे भोगो भवति ससार' भोगीहवे ते स सारमाहि फिरे अभोगी संसारातुमुच्यते अभोगीहवे ते संसारधी मू काद् ४१ शुष्कः आर्दः दौ जिसौ एकदूको एकनोलो लेहनेनार्यो गोलर्को मृत्तिकाभर्या गोलामाटीना हावपि आपतितौ भित्तोदोहरगोलाभीतिजद् लागानाख्यायका य' आर्द' स अल भित्तौ लगति जे आलोहतु ते भोति लागीरह्यो सुक्कोखिरोपधो ४२ एवकर्मणार्द्रा'लगति दुर्भेधसः भू'ही मतिना धणी पापकरीने इस संसारमाहि लागीरहे जे नराः काम लपटा' जे मनुष्य कामभोगने विखे लपटार्द'रह्याके विरक्ता कामभोग रहिताः न लगति जेकामभोगधी रहितहआके ते लागेनही यथा सः शुष्क. गोलक' सूकार्गालानीपरे न लागे ४३ एव स विजयधोप द्रष्टि परिर विजयधोप वारुण जय

नलगतं ४३ । ए३ सां विजयवोसाजयवोसथ अस्ति ए अणगारकनिवृत्तो धम्म सुखा अणुत्तर ४४) एव अमुनाप्रकारेण स विजयवोसो दानहो जयवोसस्य
चयगारस्य अस्ति के सवोपेनिःकान्तो दीक्षाप्राप्त किं कला अनुत्तरं धर्मं शुत्वा ४४ [स्ववितापुष्पकभाटं सस्ममेणत्वेणय जयवोस विजयवोसासिद्धिं
यथा अणुत्तरस्तिवेमि ४५) जयवोप विजयवोसो दभावपि अनुत्तरां प्रधानां गति सिद्धिं प्राप्ता किं कला स यत्नेन च पुनस्तपसापूर्वकसर्गिणक्षपयित्वा
दति अ४ पूर्वोत्तिमधर्मा स्वाप्नो ज दूखाभिन प्राह ४५ इति यज्ञीयास्यं पञ्चविंशतितम अक्षयन संपूर्ण इति योमदुत्तराक्षयन स्वार्धदोषिषकाया
उपाध्यायशालश्रोकोर्त्तिर्गणिग्राय लक्ष्मियक्षभगणिचिरचितायां पञ्चविंशतितमं अक्षयनं सम्पूर्णं ॥ २५ ॥ अथ पट्विंशतितमं अक्षयनं प्रारभ्यते
पूर्वभिन्न अक्षयने भक्तगुणादन्ता वस्तुगुणतुसाधुर्वसत्ता साधुनाच अवश्य सामाचारोविधेयादति हेतोः सामाचारी साधुजनकर्तव्यतारुपां
अक्षययने अथयानि (सामाचारिपक्वकलानि सवदुखविमुक्कणिं जस्वरित्ताणनिगथातिन्नाससारसागर १) अह ता समाचारी साधुकरणीयां क्रियां

तथा सुक्रेय गोलए ४३ ॥ एवं सो विजयवोसो जयवोसस्म अंतिए । अणगारक निवृत्तो धम्मं सोच्चा अणुत्तरं ४४ ॥
स्वविता पुष्पकभाटं सजमेणत्वेणय । जयवोस विजयवोसा सिद्धिं पत्ता अणुत्तरं ४५ । जन्नदृज्जं ज्ञेययणंसम्भत्तं ॥ २५ ॥

धाम्म भगोपे जयवोप जाधुने सभोपे अणगारस्य निष्कूलः दीक्षालोधी धर्मं शुत्वा सर्वोत्तम सर्वोत्तम प्रधानधर्मं सांभलीने ४४ क्षपयित्वा पूर्व
कक्षांलो पादिक्षा सधकनमुपादाने सयनेण तपसा च सत्तरमेदे सयमवारमेदे तप तिणी करीने जयवोप विजयवोपएनामे साधुपुन्यवत पुरप सिद्धिं
धामो नर्मे धनमां दति ध्वोमि मुक्ति पोहता सिद्ध पुरप हम्मा अनता सुद्धने धिपे प्राप्तहम्मा ४५ इति त्रीपक्षविंशतितमं अक्षयन संपूर्णं ॥ २५ ॥

प्रवक्षामि तां इति कां यां समाचारी चरित्वा अङ्गीकृत्यनिग्रथा संसारसागरं तीर्णां. संसारसमुद्रस्य पारं प्राप्ताः कौटुम्भी सामाचारी सर्वदुक्खविमोक्षणीं सर्वदुक्खेभ्यो विप्रप्रेणमोक्षिकां १ (पठमाभावस्त्रियानामं विद्वयायनिसीहिद्या आपुच्छणायतदद्या चउत्थी पडिपुच्छणा २) प्रथमासामाचारी आवश्यकी नान्वीयतः उपपन्नायात् निर्गच्छन् साधु रावश्यकीति वदति उपपन्नायात् वहिर्निःसरणं आवश्यकीं विनानस्यात् तेन आवश्यकीति प्रथमा सामाचारी नैषधिकीति द्वितीया उपपन्नायात् वहिर्निःसरणानन्तरं यस्मिन् स्थाने प्रवेशनेन स्थिति करणीयास्यात् तत्र अपरेषां निषेधात् नैषधिकीकरणीयानिषेधेभवननैषधिकी दृतीयासमाचारी आपुच्छना यतोहि स्वासीस्वासादिकल्पज्ञा अपरं सर्वं कार्यं शुरोः पुच्छां विना कार्यं न करणीयं तस्मादेता अपुच्छना चतुर्थीसामाचारी प्रतिपुच्छनानाम्नी भवति करणीयकार्यस्य शुरोः पुच्छाया अनन्तरं पुनरपि तस्य

सामाचारिं प्रवक्षामि सब्ब दुक्ख विमोक्षवणिं । जं चरित्ताण निवणं या तिन्नासंसारसागरं ॥१॥ पठमा आवस्सि या नामं विद्वयाय निसीहिद्या आपुच्छणाय तदद्या चउत्थी पडिपुच्छणा । २ ॥ पंचमा कंदणाजामं इच्छाकारोय

सामाचारी अहं कथयिष्यामि सामाचारीहं कर्हं छुं सुधंभास्वामी जंबूस्वामीने कहेके सर्वदुक्ख विमोक्षणिं सर्वदुक्खनाम् कावणहारये यां आसेव्यसाधवः जं समाचारीने अंगीकार करोने रहै ते साधुमार्गी कहीइ तीर्णां. संसारसागरं तस्या संसारसमुद्रस्य कीं मुक्तिपु हता १ आवश्यकी नामा प्रथमा उपपन्नाया नौकलता आवश्यकहीकहीए एपहलीसमाचारी जाणवि १ द्वीतीयांच नैषधिकीसामाचारी उपपन्नाया हिपेसतानिस्सिहीकीजे वीजीसमाचारी कहीइ २ आपुच्छा दृतीया पुक्खवानीतीजी समाचारी ३ चतुर्थां प्रतिपुच्छना चौथी समाचारी प्रतिपुच्छना ४ २ पंचमीच्छंदना इति नाम्ना पंचमी कंदना इमे

५००३
५००४
५००५
५००६
५००७

कथं च नरः प्रत्यावेगुरो' पञ्चनाप्रतिपञ्चनाज्ञेया २ (पञ्चमीकृत्याणामा इच्छाकारोयकृदभो सप्तमीमिच्छाकारोऽ तद्वकारोयश्चमो ३) पञ्चमी
उन्मत्ताभ्योमाभाधरो अद्यादिकं आनीय उदर एव भरणीय नास्ति किं तु यतीनां सर्वेषां निमन्त्रणारूपाकृत्या उच्यते तस्या एवच्छन्दनायां
पञ्चमीकारगन्तुं कर्तव्य इच्छाकारगन्तुंस्कोषां इच्छयाभ्याभिप्रायेण करण इच्छाकार इति व्युत्पत्तिः यदि भवता इच्छाभवेत् तदा मम निमन्त्रणा
मन्त्राद्यन्त्याभवेत् कथं न इव यदा समाधारो मिथ्याकारइति सप्तमीमिथ्याकारशब्दस्यायं वर्तते यदा कुर्वन्तिस्त्वसनास्यात् तदा तत्र साधुनामिथ्या
नृणां के इति ध्वन्य मिथ्याधरा' मिथ्याकार' मिथ्यादुःकृतदानमित्यर्थ इय सप्तमी अष्टमीसामाचारो तथाकारः तथाकरण तथाकारः गुरुपदेशं
नान्यत्, मिथ्याधरा' कथं न इव अष्टमीइत्यर्थः ३ [चतुर्थाय नवमं दसमाउवसम्पया एसादसमासाहणं सामायारोपवेदया ४] अभ्युत्थानं अभि
प्रेत अभिभक्तो न उन्मत्त उन्मत्त उद्यमकरण अभ्युत्थानं अभ्युत्थानेनियुक्ति कृता निमन्त्रणाया एव उक्तत्वात् गृहीते अक्षादीकृत्या अगृहीते तु
निमन्त्रणा उच्यते ५. तेषां कथं न इति हि गुरुपूजाया गुरुपूजा च गौरवाह्मिणा आचार्यज्ञानादीनां यद्योचित आहारपर्यायादि सम्पादनं अत्र अभ्यु
त्थानं निमन्त्रणारूपवर्ज्यं साधु गोप्येति तदाग इति अर्न्तकारणानन्तरं सर्वकार्ये उद्यमस्य कारणं अभ्युत्थानं उद्यमनं इयं नवमीज्ञेया उपसम्पद

छठ्या। सप्तमी मिथ्याधराय तद्वकारोयश्चमो ३॥ अष्टम्याय नवमं दसमाउवसम्पया । एसादसंगासाहणं सामायारो

गामि ६. ७. ८. ९. १०. ११. १२. १३. १४. १५. १६. १७. १८. १९. २०. २१. २२. २३. २४. २५. २६. २७. २८. २९. ३०. ३१. ३२. ३३. ३४. ३५. ३६. ३७. ३८. ३९. ४०. ४१. ४२. ४३. ४४. ४५. ४६. ४७. ४८. ४९. ५०. ५१. ५२. ५३. ५४. ५५. ५६. ५७. ५८. ५९. ६०. ६१. ६२. ६३. ६४. ६५. ६६. ६७. ६८. ६९. ७०. ७१. ७२. ७३. ७४. ७५. ७६. ७७. ७८. ७९. ८०. ८१. ८२. ८३. ८४. ८५. ८६. ८७. ८८. ८९. ९०. ९१. ९२. ९३. ९४. ९५. ९६. ९७. ९८. ९९. १००. १०१. १०२. १०३. १०४. १०५. १०६. १०७. १०८. १०९. ११०. १११. ११२. ११३. ११४. ११५. ११६. ११७. ११८. ११९. १२०. १२१. १२२. १२३. १२४. १२५. १२६. १२७. १२८. १२९. १३०. १३१. १३२. १३३. १३४. १३५. १३६. १३७. १३८. १३९. १४०. १४१. १४२. १४३. १४४. १४५. १४६. १४७. १४८. १४९. १५०. १५१. १५२. १५३. १५४. १५५. १५६. १५७. १५८. १५९. १६०. १६१. १६२. १६३. १६४. १६५. १६६. १६७. १६८. १६९. १७०. १७१. १७२. १७३. १७४. १७५. १७६. १७७. १७८. १७९. १८०. १८१. १८२. १८३. १८४. १८५. १८६. १८७. १८८. १८९. १९०. १९१. १९२. १९३. १९४. १९५. १९६. १९७. १९८. १९९. २००. २०१. २०२. २०३. २०४. २०५. २०६. २०७. २०८. २०९. २१०. २११. २१२. २१३. २१४. २१५. २१६. २१७. २१८. २१९. २२०. २२१. २२२. २२३. २२४. २२५. २२६. २२७. २२८. २२९. २३०. २३१. २३२. २३३. २३४. २३५. २३६. २३७. २३८. २३९. २४०. २४१. २४२. २४३. २४४. २४५. २४६. २४७. २४८. २४९. २५०. २५१. २५२. २५३. २५४. २५५. २५६. २५७. २५८. २५९. २६०. २६१. २६२. २६३. २६४. २६५. २६६. २६७. २६८. २६९. २७०. २७१. २७२. २७३. २७४. २७५. २७६. २७७. २७८. २७९. २८०. २८१. २८२. २८३. २८४. २८५. २८६. २८७. २८८. २८९. २९०. २९१. २९२. २९३. २९४. २९५. २९६. २९७. २९८. २९९. ३००. ३०१. ३०२. ३०३. ३०४. ३०५. ३०६. ३०७. ३०८. ३०९. ३१०. ३११. ३१२. ३१३. ३१४. ३१५. ३१६. ३१७. ३१८. ३१९. ३२०. ३२१. ३२२. ३२३. ३२४. ३२५. ३२६. ३२७. ३२८. ३२९. ३३०. ३३१. ३३२. ३३३. ३३४. ३३५. ३३६. ३३७. ३३८. ३३९. ३४०. ३४१. ३४२. ३४३. ३४४. ३४५. ३४६. ३४७. ३४८. ३४९. ३५०. ३५१. ३५२. ३५३. ३५४. ३५५. ३५६. ३५७. ३५८. ३५९. ३६०. ३६१. ३६२. ३६३. ३६४. ३६५. ३६६. ३६७. ३६८. ३६९. ३७०. ३७१. ३७२. ३७३. ३७४. ३७५. ३७६. ३७७. ३७८. ३७९. ३८०. ३८१. ३८२. ३८३. ३८४. ३८५. ३८६. ३८७. ३८८. ३८९. ३९०. ३९१. ३९२. ३९३. ३९४. ३९५. ३९६. ३९७. ३९८. ३९९. ४००. ४०१. ४०२. ४०३. ४०४. ४०५. ४०६. ४०७. ४०८. ४०९. ४१०. ४११. ४१२. ४१३. ४१४. ४१५. ४१६. ४१७. ४१८. ४१९. ४२०. ४२१. ४२२. ४२३. ४२४. ४२५. ४२६. ४२७. ४२८. ४२९. ४३०. ४३१. ४३२. ४३३. ४३४. ४३५. ४३६. ४३७. ४३८. ४३९. ४४०. ४४१. ४४२. ४४३. ४४४. ४४५. ४४६. ४४७. ४४८. ४४९. ४५०. ४५१. ४५२. ४५३. ४५४. ४५५. ४५६. ४५७. ४५८. ४५९. ४६०. ४६१. ४६२. ४६३. ४६४. ४६५. ४६६. ४६७. ४६८. ४६९. ४७०. ४७१. ४७२. ४७३. ४७४. ४७५. ४७६. ४७७. ४७८. ४७९. ४८०. ४८१. ४८२. ४८३. ४८४. ४८५. ४८६. ४८७. ४८८. ४८९. ४९०. ४९१. ४९२. ४९३. ४९४. ४९५. ४९६. ४९७. ४९८. ४९९. ५००. ५०१. ५०२. ५०३. ५०४. ५०५. ५०६. ५०७. ५०८. ५०९. ५१०. ५११. ५१२. ५१३. ५१४. ५१५. ५१६. ५१७. ५१८. ५१९. ५२०. ५२१. ५२२. ५२३. ५२४. ५२५. ५२६. ५२७. ५२८. ५२९. ५३०. ५३१. ५३२. ५३३. ५३४. ५३५. ५३६. ५३७. ५३८. ५३९. ५४०. ५४१. ५४२. ५४३. ५४४. ५४५. ५४६. ५४७. ५४८. ५४९. ५५०. ५५१. ५५२. ५५३. ५५४. ५५५. ५५६. ५५७. ५५८. ५५९. ५६०. ५६१. ५६२. ५६३. ५६४. ५६५. ५६६. ५६७. ५६८. ५६९. ५७०. ५७१. ५७२. ५७३. ५७४. ५७५. ५७६. ५७७. ५७८. ५७९. ५८०. ५८१. ५८२. ५८३. ५८४. ५८५. ५८६. ५८७. ५८८. ५८९. ५९०. ५९१. ५९२. ५९३. ५९४. ५९५. ५९६. ५९७. ५९८. ५९९. ६००. ६०१. ६०२. ६०३. ६०४. ६०५. ६०६. ६०७. ६०८. ६०९. ६१०. ६११. ६१२. ६१३. ६१४. ६१५. ६१६. ६१७. ६१८. ६१९. ६२०. ६२१. ६२२. ६२३. ६२४. ६२५. ६२६. ६२७. ६२८. ६२९. ६३०. ६३१. ६३२. ६३३. ६३४. ६३५. ६३६. ६३७. ६३८. ६३९. ६४०. ६४१. ६४२. ६४३. ६४४. ६४५. ६४६. ६४७. ६४८. ६४९. ६५०. ६५१. ६५२. ६५३. ६५४. ६५५. ६५६. ६५७. ६५८. ६५९. ६६०. ६६१. ६६२. ६६३. ६६४. ६६५. ६६६. ६६७. ६६८. ६६९. ६७०. ६७१. ६७२. ६७३. ६७४. ६७५. ६७६. ६७७. ६७८. ६७९. ६८०. ६८१. ६८२. ६८३. ६८४. ६८५. ६८६. ६८७. ६८८. ६८९. ६९०. ६९१. ६९२. ६९३. ६९४. ६९५. ६९६. ६९७. ६९८. ६९९. ७००. ७०१. ७०२. ७०३. ७०४. ७०५. ७०६. ७०७. ७०८. ७०९. ७१०. ७११. ७१२. ७१३. ७१४. ७१५. ७१६. ७१७. ७१८. ७१९. ७२०. ७२१. ७२२. ७२३. ७२४. ७२५. ७२६. ७२७. ७२८. ७२९. ७३०. ७३१. ७३२. ७३३. ७३४. ७३५. ७३६. ७३७. ७३८. ७३९. ७४०. ७४१. ७४२. ७४३. ७४४. ७४५. ७४६. ७४७. ७४८. ७४९. ७५०. ७५१. ७५२. ७५३. ७५४. ७५५. ७५६. ७५७. ७५८. ७५९. ७६०. ७६१. ७६२. ७६३. ७६४. ७६५. ७६६. ७६७. ७६८. ७६९. ७७०. ७७१. ७७२. ७७३. ७७४. ७७५. ७७६. ७७७. ७७८. ७७९. ७८०. ७८१. ७८२. ७८३. ७८४. ७८५. ७८६. ७८७. ७८८. ७८९. ७९०. ७९१. ७९२. ७९३. ७९४. ७९५. ७९६. ७९७. ७९८. ७९९. ८००. ८०१. ८०२. ८०३. ८०४. ८०५. ८०६. ८०७. ८०८. ८०९. ८१०. ८११. ८१२. ८१३. ८१४. ८१५. ८१६. ८१७. ८१८. ८१९. ८२०. ८२१. ८२२. ८२३. ८२४. ८२५. ८२६. ८२७. ८२८. ८२९. ८३०. ८३१. ८३२. ८३३. ८३४. ८३५. ८३६. ८३७. ८३८. ८३९. ८४०. ८४१. ८४२. ८४३. ८४४. ८४५. ८४६. ८४७. ८४८. ८४९. ८५०. ८५१. ८५२. ८५३. ८५४. ८५५. ८५६. ८५७. ८५८. ८५९. ८६०. ८६१. ८६२. ८६३. ८६४. ८६५. ८६६. ८६७. ८६८. ८६९. ८७०. ८७१. ८७२. ८७३. ८७४. ८७५. ८७६. ८७७. ८७८. ८७९. ८८०. ८८१. ८८२. ८८३. ८८४. ८८५. ८८६. ८८७. ८८८. ८८९. ८९०. ८९१. ८९२. ८९३. ८९४. ८९५. ८९६. ८९७. ८९८. ८९९. ९००. ९०१. ९०२. ९०३. ९०४. ९०५. ९०६. ९०७. ९०८. ९०९. ९१०. ९११. ९१२. ९१३. ९१४. ९१५. ९१६. ९१७. ९१८. ९१९. ९२०. ९२१. ९२२. ९२३. ९२४. ९२५. ९२६. ९२७. ९२८. ९२९. ९३०. ९३१. ९३२. ९३३. ९३४. ९३५. ९३६. ९३७. ९३८. ९३९. ९४०. ९४१. ९४२. ९४३. ९४४. ९४५. ९४६. ९४७. ९४८. ९४९. ९५०. ९५१. ९५२. ९५३. ९५४. ९५५. ९५६. ९५७. ९५८. ९५९. ९६०. ९६१. ९६२. ९६३. ९६४. ९६५. ९६६. ९६७. ९६८. ९६९. ९७०. ९७१. ९७२. ९७३. ९७४. ९७५. ९७६. ९७७. ९७८. ९७९. ९८०. ९८१. ९८२. ९८३. ९८४. ९८५. ९८६. ९८७. ९८८. ९८९. ९९०. ९९१. ९९२. ९९३. ९९४. ९९५. ९९६. ९९७. ९९८. ९९९. १०००.

दशमी सामाचारी अस्याकोषः साधुरद्यभवान् भूत्वा आचार्यान्तरात् अधिकज्ञानादि गुणादि सम्पत्तिनिमित्त आचार्यादीनां पार्श्वं अवस्थानं उपसम्भत् इति दशमीज्ञेया एषा सामाचारी श्रीतीर्थकरैः प्रकर्षेण विदिताप्रवेदिता अधिक ज्ञाताप्रकाशिताइत्यर्थं कथंभूतासामाचारी दशाज्ञादश अज्ञानि यस्यासादशाज्ञादशप्रकारादिति भाव अथकाकासमाचारोक्तकुलकर्तव्यातदाह [गमणे आवसिष्यं कुज्जा ठाणेकुज्जानिसीहिदय आपुच्छणा सयकरणे परकरणेपडिपुच्छणा ५] गमनेस्वस्थानादन्यत्रगमने अप्रमत्तत्वेन अवश्यकर्तव्यव्यापारेभवा आवश्यकीतां आवश्यकीं कुर्यात् यतोहि साधीर्गमन निःप्रयोजनं नास्ति यदि अवश्य किञ्चित्कार्यं ससुत्पन्न वर्तते तदैव साधुः स्वस्थानादुत्थितोस्ति इति भाव तथा स्थानेस्वाययि प्रवेशसमये प्रमादात् आत्मनोनिषेधस्तत्र भवानपेधिको उपाश्रये प्रविशता साधुनानपेधिको कर्तव्या यतोहि स्वाश्रये आगमनादनन्तरतत्कमययोग्य कार्याणां एव करणं तेष्वेवकार्येषु प्रमादनिषेधः कर्तव्यइति भाव स्वयं आत्मनाकार्याणां करणेगुरोः आपुच्छनाकर्तव्या न च गुरो सतिस्व बुध्यैव गुरो अनपुच्छकार्यं कर्तव्यमिति भावः परस्यकार्यकरणेगुरोः आदेश प्राप्ययदाकार्यं कर्तुं उद्यतोभवति तदा पुनः पुच्छनाप्रतिपुच्छनाउच्यते ५ [छन्दनादब्जजाएणं

प्रवेद्वया ४॥ गमणे आवसिष्य कुज्जा ठाणेकुज्जानिसीहिदयं । आपुच्छणा सयंकरणे परकरणे पडिपुच्छणा ५ ॥ छंदणा

ए उपशम दशमी १० एषादशांगः दशप्रकार साधूनां साधूने दशप्रकारे ए सामाचारी जिनै प्रवेदिता सामाचारी भगवते कहौ ४ गमने उपाश्रयाज्जिर्गमे आवस्यकीं कुर्यात् उपाश्रय यको नौकलता आवस्यही कहौइदं स्थाने उपाश्रये प्रविशन् नपेधिकीं कुर्यात् उपाश्रयेन स्वकार्यं करणे आपुच्छना गुरो पार्श्वकरणात् आपणे अर्थे गुरोने पूछे परकार्यं करणे गुरो निर्युक्ताः पुनः पुच्छना प्रतिपुच्छना परने पूछे ते पड्ढीत पृष्ठणा ५ योद्वया तेनच्छद

कुर्यात् ततश्चतुर्भागकरणानन्तरं चतुर्ध्वं पि दिनभागेषु उत्तरगुणान् स्वाध्यायादीन् कुर्यात् ११ [पठमं पोरिसिसिञ्ज्माय वीयं ज्माणं जिञ्ज्यायर्दं तद्वयाए
मिस्त्वयिरिय पुणो चउत्थोय सञ्ज्माय १२] प्रथमां पौरुषीं आश्रित्यस्वाध्यायं वाचनादिकं कुर्यात् द्वितीयां पौरुषीं आश्रित्यध्यानं मनसि अर्थचिन्तना
रूपं ध्यायन् कुर्यात् इह च प्रतिलेखनाकालोऽप्यचात् न विवक्षितः उभयत्र कालाध्वनोरत्यन्तं सयोगोदत्यनेन द्वितीया तृतीयायां पौरुष्या
शिक्षाचर्यां आहाराद्यर्थं गृहस्थगृहेनमनं कुर्यात् चतुर्थी पौरुष्या पन स्वाध्याय प्रतिलेखनास्थितिं प्रत्युपेक्षादिकं कुर्यात् यस्मिन् कालेयस्माधो
कतुं योग्यं कार्यं तत् तदैवकर्तव्यमिति भावः अत्रसरे हि सर्वं कार्यं कृतं फलदस्यादित्यर्थं १२ अथ प्रथमं पौरुषीपरिज्ञानार्थं गाथा माह
[आसाढमासेदुप्यया पोसेवउप्यया वि नाशुएसो मासेसुतिपयाहवइपोरिसी १३] [अङ्गलं सत्तरत्तेण पक्खेणयदुअङ्गुलं वड्डएहायएवावि मासेणयच

कुज्जाभिक्खवू विउक्खवूणो । तन्नो उत्तरगुणे कुज्जा दिण्भागेसु चउहुवि ११ । पठमं पोरिसिसि सञ्ज्मायं वीइयंज्माणं
जिञ्ज्यायर्दं । तर्ह्ययाए भिक्खवायरिञ्चं पुणो चउत्थीए सञ्ज्मायं १२ ॥ आसाढेमासे दुपयापोसेमासे चउप्यया । चित्ता

गुणा कुर्यात् पक्के अनुत्तरं प्रधानगुणं करे स्वाध्यायादीनि दिवसस्य भागेषु चतुर्ध्वं पि दिवसना चारभागाने विखे ११ प्रथमपौरिषी स्वाध्यायं वाचनां
कुर्यात् पडलो पोरिसीइ सञ्ज्माय करे द्वितीयां ध्यानमर्थं विषयं मनसो व्यापारणां ध्यायेत् वीजोपोरिसि ध्यानकरे तृतीया पौरुष्यां भिक्षाचर्यां करोति
त्रोजे पड्डरे विहरवाजाइ पुन चतुर्थी स्वाध्याय स्थितिं प्रतिलेखनादि कुर्यात् चउत्थो पोरिसिबली सञ्ज्माय पड्डिलेहण थड्डिलादि करे १२ आषाढेमासे
द्विपादा पौरुषो द्विपादाभ्यां भवति आसाढमासे विखे वेपथे पोरिसि होइ पोषमासे पौरुषो चतु पादाभ्यां भवति पोसमहीजे चिह्नं पथे पोरिसिह्वे चैव

समोपेयमास्थानाय गच्छात्तरे आचार्यान्तरेज्ञानाद्यर्थं इति विज्ञप्ति पूर्वकं ज्ञानाद्यभ्यसनरूपा उपसम्पत्तामाचारोति भावः एवं अनुनामकारिणद्विगुणा पञ्च अर्थादशसगुक्ताभेदसहितास्त्रामाचार्यं प्रकर्षेण वेदिताः प्रवेदिताः तोषं करणधरैः कथिताः ७ [पुर्व्विंक्ष्णिमिचउभागे आदृच्चं मिमसुष्टिए भरुडयं पडिज्ञेहितावद्विज्ञातश्रीगुरुं ८] [पुर्व्विज्जापञ्जलिउडो कि कायव्योमएइह इच्छं निओइनं भन्ते वेया वच्चेवसिज्जाए ९] शुभं अथ पूर्व्वं ओधिक सामाचारोमाह पूर्व्विस्मिन् चतुर्थभागे यदा दिनस्य चत्वारोभागः भवन्ति प्रहरप्रमिताभवन्ति तदा प्रथमोभागः प्रथमप्रहरालकस्तत्र प्रथम प्रहरस्य चतुर्थभागे षटिकाद्वयरूपे अष्टषटिकात्मकः प्रहरस्तस्य चतुर्थोभागोषटिकाद्वयात्मकस्मिन् आदित्समुत्थिते सति षटिकाद्वयस्यस्यैवसति अववा पूर्व्विस्मिन्निति

पथा । एवं दुपंचसंजुता सामायारी पवेइया ७ ॥ पुर्व्विस्मिंमि चउभागे आदृच्चंमि समुष्टिए । भंडयं पंडिलेहिता वदिताय तओगुरुं ८ ॥ पुर्व्विज्जा पंजलीउडो किंकायव्वं मएइह । इत्थं निउइउभंते वेयावच्चेव सिज्जाए ९ ॥

तिज्ञाने आचार्यांतरादि पाखं इयतकालं स्थातव्यमिति भणवानि काजे जितराइकदिनं वोजायतीने पासे जाइने भणे तेउपसंपदा कहीजे एवं दिनवरदयसंख्या युक्तः इमं दयबोलसुं युक्तं सामाचारो प्ररूपिताजिनै. एदशसामाचारो तोषंकरे कहो ७ पूर्व्विस्मिन् किंचिद्वननभं चतुर्भागे सूर्यना उदेयो पडने पोहोर चारभागकोने आदरे ये समुत्थिते प्राप्ते पादो न पोषकांतिवारे पउणपडो लेहण कीजे भाडकपतत् ग्रहादि उपकरणं प्रति लेख्य पात्रा पडिलेहोने वदिता ततो गुरुन्तिवारकेडे गुरुने वादोने ८ पृष्ठेत् प्रांजलिपुटः पृष्ठे द्वाधजोडीने कि कर्त्तव्यं मया अस्मिन् समये ए सम वने विखेसुं कामकरवुं अह इच्छामी हे भदत उदयप्रासः हु तुम्हारी आज्ञावाहु कुं हे भगवत वेयावत्ते न स्वाध्यायेन वायुप्राभिर्योजयितुं वेयावच्चेने

कुर्यात् ततश्चतुर्भागकरणान्तरं चतुर्थं पि दिनभागेषु उत्तरगुणान् स्वाध्यायादीन् कुर्यात् ११ [पठमं पोरिसिस्त्रिंशदायं दीयं ज्ञात्वा चिह्नयायद् तद्वयाए
मिह्वानरिष्य पुणो चउद्योय सञ्ज्ञायं १२] प्रथमां पौरुषी आश्रित्यस्वाध्याय वाचनादिक कुर्यात् द्वितीया पौरुषी आश्रित्यध्यानं मनसि अर्थचिन्तना
रूप ध्याने कुर्यात् इह च प्रतिलेखनाकालोऽप्यच्चात् न विवक्षित उभयत्र कालाध्वनोरलान्त सयोगेद्वयनेन द्वितीया तृतीयायां पौरुषां
श्रिज्जाचर्या गान्धाराद्यर्थं गृहस्थ गृहेणमनं कुर्यात् चतुर्था पौरुषा पन स्वाध्याय प्रतिलेखनास्थितिल प्रत्येकादिक कुर्यात् यस्मिन् काले यस्माधी
कतुं योज्य कार्यं तत् तदैवकतं अस्मिन्ति भावः अत्रसरे हि सर्वं कार्यं इत फलदस्यादित्यर्थं १२ अथ प्रथम पौरुषीपरिज्ञानार्थं गायत्रा माह
[आसाढमासेदुपया पोरिचउपया चिनासुएसो मासेसुतिपयाह्वरपोरिसी १३] [अहल सप्तरत्तेण पक्षेययदुअहल वहुएहायएवावि मासेणयच

कुज्जाभिक्खू निउज्ज्वलणी । तओ उत्तरगुणे कुज्जा दिगभागेसु चउरुवि ११ । पठम पोरिसि सञ्ज्ञायं दीद्वयंज्ज्ञायं
चिह्नयायद् । तर्हेयाए भिक्ख्वायदिअ पुणो चउलीए सञ्ज्ञायं १२ ॥ आसाढमासे दुपयापोरिसासे चउपया । चिन्ता

गुणा कुर्यात् पक्षे अनुत्तर प्रधानगुण करे स्वाध्यायादीनि दिवसस्य भागेषु चतुर्थं पि दिवसना चारभगने विखे ११ प्रथमपोरिपौ स्वाध्यायं वाचनां
कुर्यात् पडलो पोरिमोहं सञ्ज्ञाय करे द्वितीयां ध्यानार्थं त्रिपय सनसो व्यापारणा ध्यायेत् वीजोपोरिसि ध्यानकरे तृतीया पौरुषा भिज्जाचर्या करोति
वीजोपहरे विहरवाजाइ पुन चतुर्थ्या स्वाध्याय स्थितिल प्रतिलेखनादि कुर्यात् चउद्यो पोरिसिचली सञ्ज्ञाय पट्टोल्लेहण घडिल्लादि करे १२ आषाढमासे
हिपाडा पोरुपो हिनादाभ्या भवति आसाढमासेने विखे वेपगे पोरिसि होइ पोपयासे पौरुषो चतु पादाध्यां भवति पोसमहीने चिह्नं पगे पोरिसिह्वे चैन

ओ १५] एतेषु भाषेषु अवप्ररात्रयोः ज्ञेया आषाढे बहुलपक्षेऽपक्षे बहुलपक्षश्च भाद्र पदादिषु सख्यन्व कर्तव्यः भाद्रपदेकार्तिके पौषे फाल्गुने वैशाखे कृष्णपक्षे अवप्ररात्रयोर्भवन्ति अवभाः कना एकेन अहोरात्रे णहीना इति अवप्ररात्रयः रात्रि पदेन अहोरात्रि ग्रहणं कर्तव्यं एवं एतेषु भाषेषु दिने चतुर्दशकः कृष्णपक्षः स्यादिति भावः १५ अथ पादो न पौरुषीपरिज्ञानोपायमाह (जिह्ममूले आसाढे सावणे कर्हिं अङ्गुलिहिं पडिलेहा अङ्गुलि त्रियन्तियमोत ई एदस अङ्गुलिं च उल्ये १६] ज्येष्ठा मूले इति ज्येष्ठानक्षत्रं अथ च मूलनक्षत्रं ज्येष्ठमासस्य पूर्णिमायां स्यात्तेन ज्येष्ठामूलो ज्येष्ठमासे

रंगुलं १४ ॥ आसाढ बहुलपक्षे भद्रव ए कति एय पोसेय । फल्गु वदसाहि सुय नायव्वाओमरत्ताओ १५ ॥ जिह्मा मूले आसाढे सावणे कर्हिं अंगुलिहिं पडिलेहा । अङ्गुलिं विद्वयतीयंमि तद्र ए दस अङ्गुलिं च उल्ये १६ । रत्तिं पि च उरो

फागुण वैशाखया ६ मास नोवदिने विखे ज्ञातव्या अवभा एकेन न्यूना रात्रिः जाणवो जोगणती सदिन नोमास १५ ज्येष्ठमूले आषाढे आवण जिठ आसाढ अथपादोन पौरुषी विविधमाह जिष्ठ आषाढ आवणे च एषु भाषेषु यत् पौरुषी प्रमाणं तत्र षड्भिः अंगुलैः प्रक्षिप्तैः पादो न पौरुषी स्यात् द्वितीयदके भाद्राश्विनकार्तिके अष्टाभिः अंगुलैः प्रक्षिप्तैः पादोन पौरुषी तृतीय दके मार्गः पौषमास्य रूपे दशांगुलप्रक्षेपैः पादोन पौरुषी चतुर्थदके फाल्गुण चैत्र वैशाखे अष्टांगुल प्रक्षेपे पादोन पौरुषी आवणे षड्भिः अङ्गुल प्रक्षेपैः पादो न पौरुषी ज्येष्ठ आसाढ आवणमाहिं पौरसिन्नुमान कर्हिं के ते माहि ६ अङ्गुल घालोइ गुणपोरसिथाइ भाद्रवो आसीज कातोइणं वीजे तिके आठ अङ्गुल घालोए पीण पौरसि थाइ वीजे तिके मानसिर पोस माह अंगुल १० घातोइं चोपै तिके फा० वै० अंगुल ८ घातोइं पीण पौरसिथाइ १६ रात्रि विविधमाह रात्रे रपि चतुरीभागान् कुर्यात् रात्रि नापयि

तथा चाधारे यावत् भूनामं प्रत्यक्षं प्रागुक्तमोक्षोमानेन अभिरुद्धं लेखिके प्रतिलेखापादो न पौरुषोप्रतिलेखनाकालः स्वात् केटादारभ्य प्रथममासधिके
 लयेन द्वितीयदिनेनादयत् प्राप्तकालेति कलत्रपेनासधिके पूर्वोक्तपोरुषोमाने अष्टभिरह, लेखिके प्रक्षिप्तं पादो न पौरुषोपालोक्षेयः तथा तृतीयदिने
 दशभिरगुर्नं नार्थोपार्थपलासदिकं तथा चतुर्थदिने फाल्गुनक्षेत्रे वेद्यापलक्षणे प्रागुक्तपौरुषोमाने अष्टभिरह, लेखिके प्रक्षिप्तं पादो न पौरुषोपालो
 भवेत् दिनाद्वयनूत्तरादि क्वचमात्रं (रत्नं पिवचउत्तमाष्टमिह कुञ्जाविवक्ष्योतश्रोतत्तरगुणकुञ्जारहं भगोस्तुचउवि १७] (पठमेपरिसिद्धिभायं
 द्विगुणाष्टमिह तत्रापि निरुक्तं च उल्लेखिज्जोर्विसिद्धायां १८] युक्तं रात्रेरपि चतुरोभागात् विचक्षणे भिस्तु क्रियावाक्यमुनिः कुर्यात्
 लल्लभुर्नामकेरपादनन्तरं चतुर्थं पिरादिभागं पठत्तरगुणान् कुर्यात् १७ प्रथमपौरुषा स्त्राध्यायं कुर्यात् द्वितीयाया अधीतस्य स्वार्थस्मरणं मनसा
 चिन्तनं कुर्यात् ततोवायां पौरुषा निद्रायासोको विधेयः प्रथमपौरुषा द्वितीयपौरुषा च निद्रायासोचोनिद्रासोचस्तं निद्रासोचं स्वयं कुर्यात्

भाष्ट भिन्नवृत्तुञ्जा विवक्ष्यो । ततो उत्तरगुणे कुञ्जा राह भगोस्तु चउसुवि १७ ॥ पठमं पोरिसि सज्जायं विद्वयं
 अभापन्निमादायत् । तद्वयाष्ट निद्रसोक्तवतु चउल्लो भुज्जोविसज्जायं १८ । जनेन्द्र जयारसि नक्षत्रतं तंमिनह चउभाष्ट ।

यथापि मुने सर्वथा प्रमादत्यागएवउक्तोस्ति स्थाप्य निद्रायाः समयउक्तः अतकेचित् निद्रायानोच्च जागरण निद्रानिषेधं कुर्यादित्यपि वदन्ति तत् चित्तं निषेधस्य प्राप्तिसि पूर्वकालात् पूर्वं निद्राया करणसमयसु नोक्तः प्रथमप्रहरे स्वाध्याय, द्वितीयप्रहरेभ्यानं पूर्वमपि निद्रायानिषेध एव उक्तः तृतीयप्रहरे अन्यस्य कस्यापि कार्यस्य अकथनत्वात् तस्मात् तृतीयपौरुषाश्रयनसमय एवलक्ष्यते चतुर्थ्यां पौरुषां भूयः स्वाध्यायं कुर्यात् १८ अथ रात्रेः चतुर्भागज्ञानस्योपायमाह [जनेन्द्रजयारत्तिं नक्षत्रतन्त्रं भिनह चउभाए सम्पत्तेविरमिज्जा सञ्जायपञ्चोसकालमि १८] [तमेवयनक्षत्रं गयण च उन्नागसावसेसमिवरेत्तियपि कालं पडिलेहितासुणीकुज्जा २०] यन्नक्षत्रं रात्रिं समाप्तिं नयति यदा अस्तसमये यन्नक्षत्रं उदेति तस्मिन्नेवनक्षत्रे रात्रि समाप्तीभवति तस्मिन्नेवनक्षत्रे आकाशस्य चतुर्भागेसंप्राप्ते विरमेत् स्वाध्यायाद्विरमेत् प्रदोषकाले रजनौमुखे तदा प्रदोषकालग्रहणं कृत्वा पद्यात्पौ

संपत्ते विरमेज्जा । सञ्जायं पञ्चोस कालमि १८ ॥ तस्मेवय नक्षत्रं गयण चउभाय सावसेसमि । विरत्तियपि कालं पडिलेहिता सुणीकुज्जा २० ॥ पुर्विखंमि चउभागे पडिलेहिताय भंडगं । गुरुं वंदितु सञ्जायं कुज्जा

यस्मिन् नक्षत्रे नभः आकाशः चतुर्भागे ते नक्षत्र आकाशने चतुर्थभागे जिवारि आवेतिवारि संप्राप्ते विरमेत् स्वाध्यायात् तिवारि सञ्जाययीविरमे तत् प्रदोषकाले प्रारब्धे प्रदोषसमये पडिकमणोन करे १८ तस्मिन्नेव नक्षत्रे तेहज नक्षत्रने विखे गगन चतुर्भागेन प्राप्ते सावशेपे आकाशने चोधि भागे साव शेषका वैरातिक प्रदोषिक कालं चोधिभागे वैरतीकालकहोदं प्रतिलेखयित्वा मुनिः कुर्यात् पडिलेहीने मुनि सञ्जायकरे २० पूर्वस्मिन् चतुर्थभागे प्रथम पौरुषी समये दिवसने चोधिभागे पडिलो पोरसि प्रतिलेख पडिलेहीने भांडान् उपधि वस्त्रादीन् गुरुवंदित्वा स्वाध्यायं गुरुने वंदीने सञ्जाय कुर्यात्

येत् दृष्ट्यादिनापञ्च विभति प्रतिलेखना कार्याः २३ अथ पटलकगोच्छ्वके प्रसृज्य पुनर्यत् कुर्यात्तदाह [उद्धृष्टिर अतुरिय पुत्रं तावत्यमेव पडिलेहे तोवि
इयंपपोडेतईयं च पुणोपमज्जिज्जा २४] पूर्वं तावत् प्रथमत ऊर्द्धं यथास्यात्तथास्थिरं यथास्यात्तथा वस्त्रं एव प्रतिलेखयेत्
ऊर्द्धमिति कायत उक्कटिकासनोभूत्वा ऊर्द्धं न्तिर्यग् प्रसारयेत् भूमौ अलगयन् वस्त्र प्रतिलेखयेत् पुनः स्थिर दृढ ग्रहणेन पुनरत्वरितं अनुत्तलतया
प्रतिलेखनीयमित्यर्थः वस्त्रमिति जातित्वादेकवचनं पूर्व दृष्ट्याञ्जारतः परतश्च निरीक्षेत एव ततो विद्वयं द्रवित द्वितीयवार हस्तेपरिप्रस्फोटयेत् हस्त
गतान् प्राणिनः प्रमार्जयेत् पुन स्तुतीयवारं तत् वस्त्र प्रमार्जयेत् हस्तेपरिप्रस्फोटयेत् २४ अथ प्रस्फोटनविधिमाह [अण्णाधियं आवलियं अण्णाणु
वन्धिं अमोसलिं चैव क्खप्प रिमानवखोडापाणीपाणिविसोहण २५] एवं वस्त्रं प्रतिलेखन कुर्यात् कीदृश वस्त्रं अनर्चितं पुनरस्त्रलिखित मोटनारहितं
वलदानरहितं पुनरनानुबन्धिनैरन्तर्येण युक्तं अनुबन्ध प्रोचते तस्य अभावोऽननुबन्ध आन्तर्यसहितं कीर्यः यथा पूर्वापर प्रस्फोटनज्ञानं स्यात् तथा

मुहपत्तियं पडिलेहिता पडिलेहिजा गुक्कयं । गुक्कगलायंगुलिउवत्याइं पडिलेहए २३ ॥ उडुंथिरं अतुरियं पुब्बं तावत्यमेव पडिलेहि । ताविइयं पप्पोडे तइयंच पुणो पमज्जेज्जार४ ॥ अणच्चविद्यं अवालियं अणायुवंधिं अभोसलिं

प्रतिलेखयति मुहपत्नी पड्डोलेहीने प्रतिलेखयेत् गोच्छक पड्डिहेहि गोच्छओ अंगुलैः गुच्छकालात्वा गृहीत्वा आंगुलीद्दं करी भालीने वस्त्राणि पटलकार्नि
प्रतिलेखयेत् वस्त्रपड्डलांभाली, प्रमुख पड्डिलेहे २३ दड्डं स्थिर दृढग्रहणेन च चो स्थिरदृढभाले पूर्व तावत् पड्डलकां प्रतिलेखयति पेहेलां पड्डलां पड्डिलेहे
ततोन्तर द्वितीयवेलायां वक्खोडेतिवारपड्डेअने २ भाडयति द्दतीय वेलायां पुनः प्रमाज्ज्यात् दीजीवेलाद्दं वली प्रमाज्जीद्द २४ अट्ठत् कार्दोने वस्त्रेण

प्रतिष्ठम विद्ययादिति भावः पुनरसोमल्लिमिति न विद्यते नोसर्लोच्य तत् प्रसोसलित्वार्थमित्येकं कुल्यादि परासर्गसहितं यथा नस्यात्तथावक्तुं
प्रकटयेत् प्रतिश्रुत्येव प्रत्ययः पुनरिमाः पूर्व एवं क्रियमाणा पट् प्रसोटनालकाः प्रतिलेखनाक्रियामेदाः कर्त्तव्याः प्रथमं चारहवं वक्षस्त परा
धर्मनाम् प्रसोटनादयेन २ च पट् भवन्ति पयात्रवकोटाहस्योपरिप्रसोटनालकाः खोटानात्रिककरणान् नवसम्भवन्ति पुनः पार्थोपाणि यिप्रोधन
इति इत्यादिप्रोधन प्रसोटन विद्ययात् इत्यन्तनाकार विधाय आच्छादनत्रिकविकोत्तरकालं एव नव पूर्वोक्ता नवपुनय प्रसोटनविप्रोधा एव अष्टादश
विदाः सप्त पूर्वोक्ता एव २५ पञ्चविमिति विधा प्रतिलेखनाभवन्ति २५ [आरभडासम्प्रदायवज्ज्येवज्यमोसलीतइयापफोडया च उलीविखितावेइया

इव । छप्परिमानवज्योडा पार्थोपाणि विसोहयं २५ ॥ आरभडा सम्प्रदा वज्ज्येवज्यमोसली । तद्वयापफोडया
खटव्या विस्त्रिता विडवाहडा २६ ॥ पसिठिल पलं व लोला एगा मोसा अणे गरुव धुणा । कुण्ड पमाणि पमायं

अभाधानं धर्मो नयार्थनयौ वननोटनदिरहितं वस्तुलोहे नहा अर्धसलोल्यादि अस्यमं अत्यन्त असलनं भातिनलगाडे सलनयोकर दृष्टिप्रति
रं रं गाननर पट्पुनः पूर्व वस्तुप्रतिनयुणा दृष्टिप्रतिदृष्टता दीधपदे तीनवार पर्यहिरं नयप्रोटावही जी पार्था इति प्राप्ती प्रमार्जन हाधने दिखे जी
आपश्यते भागे दूरिधनः २५ दीध मधाविपरीतकरणापाधि उपरिनिपीदनस्याः विपरीतकर उपधि उपरिविसे वस्तुमर्दं तिर्यगादिषु वस्तुसघटनासो
सलोनीयर्त्तितर । अथमाशोमादि मोटी ते नोसर्लो कही जी एवलो पट्टोलेहण काणवी प्रसोटना खतुर्धो ज्ञातया भाटकं दस्त एषोधी पट्टोलेहण
प्रतिनिहित वस्तुस्य अप्रतिनिष्ठाने परानेष्टा वस्तुस्य पर्यालोधी धरतीप्रभृते २६ अथिल जी नववस्तुस्य हणं विप्रमयहणं भुमी वस्तुलोचन जियिलपणे

१. प्रतिपद्यमानाणि २८] अन्त्यभाजनानकर्तव्या १ अतिरिक्ताअधिकानकर्तव्या २ अथिल्यत्वात्मा ३ विविधोप्यत्वात्मायस्या साविध्यत्वात्मा नविष्य
 त्वात्मा अन्तिमयासादिप्रत्यक्षरहितविषयतोत्वेन रहितान्त्यत्वार्थः ३ एतत्पा चयाणा भेदाना अष्टौ भन्नात्पत्यन्ते तेषु भन्नेषु प्रथम पदं प्रयस्तुं प्रथमोभंग
 मन्नाभन्तं चन्त्यन्ता १ अन्तिरिक्ता २ अविपर्ययासा ३ इत्येव रूप प्रयत्नभन्नरूप पदं प्रयस्तु निर्दिष्टत्वात् शुद्धमित्यर्थः शेषाणि सप्तभन्नाणि अप्रयस्तुानि २८
 पुनर्वाच्यवित्कारणमाह [पडित्तेहणफणन्तो विहो कहं कुणइ जणपय कहंवा देइ पञ्चखण्णं याएइसय पडिच्छइवा २९] प्रतिलेखनां कुर्वन्

सकिए गणथोचयं कुज्जा २७ ॥ अण्णपाइ रित्त पडिलेहा अविवक्षासा तहेवय । पठमं पयं पसत्वं सिसाणिउ अप्प
 नत्थानि २८ ॥ पडित्तेहणं कुणतो मिहो कहं कुणइ जणवय कहवा । देइ पञ्चक्खणं वाएइ सयं पडिच्छइवा २९ ॥

यत्नाभाने विदमपदं नाने धर्तता यस्तानेन एकागुलो यद्वणं अधिक प्रलेखना करणं एक आगुलोसुं भाले पडिलेहण अधिकीकरं प्रमाणे प्रमादं
 कर्तते दग्धाने विरा प्रमादकारं पुरो पडिलेहणकरं नर्था शकित प्रतिलेखना पर्णाकतावान क्तावा यका उपजे पडिलेहणे पूर्वीकीधे नही तिवा
 र्थागुनार यद्वधानो ज्ञास कर २७ न्यून रहिता अधिक रहिता अन्त्यनापिकाश्रोक्षीपणि न करे अधिको पणि न करे पडिलेहणाना प्यार
 भेदे अधिक्ताभा अधिपर्यासा धर्तणमपि भगानाचिह्न भागामाहि तत्त प्रथम पद अन्त्यनातिरक्ता प्रयस्तु चोथो भागोसखराश्रोक्षीनकरं अधिको न
 कर प. १५८ पञ्चमो भन्तो वेधणि पदानि अप्रयस्तुानि र्वाजार्ताने भागानु द्वा २८ प्रतिलेखनां कुर्वन् पडिलेहण करतुषको परस्पर कथा कथयति
 कर्तव्येन गार्थानामि कथाकर्तो ननपट्टेय कथा कर्तते दिसनी कथाकर्हे ददाति प्रत्यारयानं पञ्चखण्ण करावे वाचयति स्वय आत्मापादिक प्रतीच्यासि

साधुर्मिथ परस्पर कथां वार्त्तांचेकरेति अथवा जनपदकथां देशकथां करोति पुन प्रतिलेखनां कुर्वन् कस्मैचित्प्रत्याख्यानं चेद्ददाति पुनः प्रति लेखनां कुर्वन् अपरं साधुं वाचयति वाचनां ददाति वा अथवा प्रतिलेखनां कुर्वन् चेत् स्वयं आलापादि प्रतीच्छति गृह्णाति २८ [पुढवी आउकाएते जवाऊवणसइतसाणं पडिलेहणापमत्तोकरहपि विराहओहोइ ३०] एतानि पूर्वोक्तानि कार्याणि कुर्वन् प्रतिलेखनायां प्रमत्तः प्रमादकर्तासाधुः यथामपिकायानां विराधको भवति ते षट्कायानां नामान्वाह पृथ्वीकाय १ अप्काय २ स्तेजस्कायः वायुकायः वनस्पतिकायस्त्रसकायश्चै तेषां समुदकः स्यात्तत् कथं विराधको भवति कुम्भकारादिशालायां स्थितस्तत्र प्रमादवशात् पतिलेखनायां जलकुम्भादि पातनात् तेन पानीयेन मृत्तिकाभिन् साधुकृत्यु कादिकास्त्रसा स्यावरासम्भायन्ते तदाषणामपि विराधनास्यात् यदाहार्हन् जलं जलं तल्यवणं जल्यवणं तल्य सासओ अगीतेजवाऊसहिद्या एयं कएहपि सहजओ १ इति वचनात् ३० [पुढवी आउकाएतेजवाऊ वणसइतसाणं पडिलेहणा आउत्तो कएहंपि विराहओ होइ ३१] प्रतिलेखनायां

पुढवी आऊ काए तेऊ वाऊ वणसइ तसाणं । पडिलेहणा पमत्तो कएहंपि विराहओ होइ ३० ॥ पुढवी आऊ काए तेऊ वाऊ वणसइ तसाणं । पडिलेहणा आउत्तो कएहंपि विराहओ होइ ३१ ॥ तइयाए पोरिसिए भत्तपाणं गवे

आपवाचे अथवा आगल्यापासे सांभले २८ पृथ्वीकाय १ अप्काय २ तेजकाय ३ वायुकाय ४ त्रसकाय ५ वनस्पतिकाय ६ प्रतिलेखनामे प्रमादवंत साधुकहे जिवनीकायनो विराधकहोय ३० पृथ्वीकायः १ अप्काय २ तेजकाय ३ वायुकाय ४ त्रसकाय ५ वनस्पतिकाय ६ प्रतिलेखनायां आगुक्तः सावधान यको पडिलेहण करे षणामपिजीवनि कायानां रत्नको भवति कएजीवनिकायनो रत्नकह्वे ३१ तृतीयायां पौरुषायातिः त्रीजीपीरस्मिने विखे

सप । एषह मन्त्रयरागभिः कारयन्भिः समुद्दिष्ट ३२ ॥ वेद्यया वेद्यावस्वे द्रवियदृष्टाप्य संजमदृष्टाए । तह पाण वत्तिथाए

यना ध्यानं भुक्ता भक्षणान् भवेद्यदेत् पिलोकेयेत् भातपांसीनी गर्वपणा करे पणामपि कारणाना मध्ये अन्यस्मिन् कारणे उपस्थिते ककारणके गोचरीना
ह माद्विष्यो कोदकारण उपनो ३२ वेदनाबुभुषा वेदनायां वेद्याहत्ते आचार्यादीनां २ खलागी गुरुनेकाजि आहारपाणी जीवोर्जइ एईयासिमिति
पाभभाषे १ सजम निर्वाच्यार्थ ४ ईयासिमिति पालकाभणी संयम निर्वाह निमित्त तथा प्राणहृत्पथं अन्नाविना प्राणनाशः अन्नविना प्राण रहि नही

सूत्र

भाषा

प्रत्ययस्त्वस्मै प्राणपृत्यया प्राणधारणार्थं जीवितवधौ संपूर्णे जाते सत्त्वे व प्राणभोचनं कर्तव्यं अन्यथा आकाशत्यादीषः स्यात् तस्मात् जीवितव्य धारणार्थं इदं पञ्चमं कारणं ५ षष्ठं पुनरिदं यदुतधर्मचिन्तायै धर्मस्थानं कृताभ्यासरूपायै भक्तपानं गवेषयेत् क्षुत्प्लवा पीडितस्य फाट् छान्तुहस्त धर्मस्थानं क्षुत्ताभ्यासो न स्यात् आगतमपि क्षुत्त विक्षारइति षष्ठ कारणं ६ (निगंधो धिद्रमन्तो निगन्धो विनकरिज्जह्विंचेव ठाण्हितुद्रमिहिं अणइवमणाय सेहोइ ३४) नियम्यः साधु धृतिमान् धैर्यवान् तथा नियम्यो विद्रति साक्षी अपि षड्भिर्ब्रह्मभाणैः कारणैर्भक्तपानं गवेषणां न कुर्यात् यत एभिः स्थानै से इति तस्य साधोः साध्यावा आहार अकुर्वत अनतिक्रमणं भवति संयमयोगानां उल्लङ्घनं न भवति अन्यथा आहारन्यजतः साधोः संयमयोगस्य अतिक्रमणं उल्लङ्घनं स्यात् इति भावः ३४ तानि षट्कारणानि दर्शयति [आयके उवसगो तितितक्खया वम्मचेरगुत्तीसु पाणिदया तवहेकं सरीरवुक्खेयण्णाय ३५]

छट्ठं पुण धम्म चिंताए ३३॥ निगंधो धिद्रमन्तो निगंधो विनकरिज्जह्विंचेव । ठाणेहिंतु द्रमिहिं अणइवमणया से होइ ३४ ॥ आयंके उवसगो तितितक्खया वम्मचेरगुत्तीसु । पाणिदया तवहेउं सरीर वोक्खे यण्ण इए ३५ ॥ अवसेसं

तेह पांणो आहारजेइं षष्ठ पुनः धर्मं चिंतायै ६ छट्ठो कारण धर्मन्तो चिंता भण्णिं आहार लोइं ३३ नियंधो धृतिमान् नियंध संतोष नो धणो साधुकहोइं निय यो अपि साक्षीरपि भक्तपानं विलोकयेत् षड्भिरतः एकए कारण साक्षीपणि आहारपाणीनो गवेषणाकरे स्थानेषु पुन एभि षड्भिः षड्भिकारणे तदा आज्ञाति करोनभवति एकए कारणे कौषायकी आज्ञानो लोपनहोइ ३४ आतंके उवरादिरोगे उपसर्गे उल्लङ्घरोगे उवरादि उपसर्गं तितित्ता क्षुत्सहनं समर्थत्वेन भूखलिषाने निमित्ते ब्रह्मचर्यं गुत्तिषु ४ जीवरसा तपोनिमित्तं शरीर विक्खेदनार्थं ६ एषु भक्तपान

धातुं चरन्दिरोन १ उपपद्येद्यदि कृतस्वोपसर्गस्यागमने न तथा ब्रह्मध्वं गुणगुणितित्तया हेतु भूतया यदि आहारं क्रियेत तदा इन्द्रियाणि बलवन्ति
 यस्यान्ता नृणां त्रयाणि शुक्ला तन्मात् ब्रह्मगुणितित्तया आहारनिषेधः ३ एतत् ततोयं कारण तथा प्राणितया हेतोर्वर्धनिपतत् अप्कायादि
 तमन्नायं इन्द्रिकादिरभाय ४ तपसोर्तोषतुर्धपटादिवर्गतपोषनतपसोः कारणं ५ पुनः प्रसोराव्यवच्छेदायां चित्तकाञ्चि
 भन्तः १ यमार्थेन कृत्यायरीरत्नायाय आहार साधुर्नवेपयेत् इति सन्नयः इति पटं कारण ३ ५ अथ तन्नेपयायां विधिचित्तावधि च आष [अयमेसं
 भन्तः १ यमार्थेन कृत्यायरीरत्नायाय आहार साधुर्नवेपयेत् इति सन्नयः इति पटं कारण ३ ५ अथ तन्नेपयायां विधिचित्तावधि च आष [अयमेसं
 भन्तः १ यमार्थेन कृत्यायरीरत्नायाय आहार साधुर्नवेपयेत् इति सन्नयः इति पटं कारण ३ ५ अथ तन्नेपयायां विधिचित्तावधि च आष [अयमेसं
 भन्तः १ यमार्थेन कृत्यायरीरत्नायाय आहार साधुर्नवेपयेत् इति सन्नयः इति पटं कारण ३ ५ अथ तन्नेपयायां विधिचित्तावधि च आष [अयमेसं
 भन्तः १ यमार्थेन कृत्यायरीरत्नायाय आहार साधुर्नवेपयेत् इति सन्नयः इति पटं कारण ३ ५ अथ तन्नेपयायां विधिचित्तावधि च आष [अयमेसं

भङ्गां गिराभा चक्रमा पडिलिए । परमह जोयगायो विहार विहार मुणी ३६ ॥ चउलीए पोरिसीए निक्खिवि
 भाण भायण । सन्नायां तयो कुजा सव्वभाविविभावणं ३७ ॥ पोरिसीए चउभाए वंदिताण तयो गुणं । पडिक

३६ ॥ पोरिसीए चउ भाणायोर्ना गोपण न कर ३५ अयमेसं भन्तः भउमं सर्वभिक्षोपगणं गृहीत्वा सव्वहार उपगारयन्ते तेने नेवेण प्रतिलिए
 भूतं तन्नायं नमः करं सन्नेपो पर कुल्लुटं इत्येयोजन कोपयय यावत् वेकोसताइ भिक्षा विधरयेत् मुनिः भिक्षाने जाइ सुनी ३६ चउलीए पोरिसीए
 भन्तः १ यमार्थेन कृत्यायरीरत्नायाय आहार साधुर्नवेपयेत् इति सन्नयः इति पटं कारण ३ ५ अथ तन्नेपयायां विधिचित्तावधि च आष [अयमेसं

सज्जायत्तश्रीकुञ्जा सव्वभावविभावण ३७] ततश्चतुर्थ्यां पौरुषां भाजनं निजियभोलिकादीवध्वा ततः स्वाध्याय कुर्यात् कीदृशं स्वाध्याय सर्वभावविभाव-
नं सर्वपदार्थं प्रकाशकं ३७ [पौरिसोए चउत्थाए वदित्ताणतओगुरुं पडिक्कमित्ताकालस्स सिज्जंतुपडिलेहए ३८] मुनि पौरुषाः अर्थश्चतुर्थ्याः
पौरुषाश्चतुर्भागेष्वपि गुरुं वदित्वा ततः स्वाध्यायादनन्तरं कालस्य कालं प्रतिक्रम्य तु पुनः शब्दो वसतिं प्रतिलेखयेत् ३८ [पासवणुच्चारभूमिं पल्लेक्खं द्वादश
पडिलेहिज्ज जयंजयो काउसणं तओगुञ्जा सव्वदुक्खविमोक्खण ३९] ततः पश्चात् यतिः साधर्म्यं लब्धवान् सन् यत्रया प्रपन्नपौञ्चारभूमिं प्रल्लेक्खं द्वादश
स्थण्डिलात्मकां च शब्दाकालभूमिं च स्थण्डिलात्मिकां प्रतिलेखयेत् लघुनीतिस्थाने द्वादशमस्थलानि ब्रह्मकीतिस्थाने च द्वादशमस्थलानि कालग्रहण
मस्थलानि त्रीणि एव सप्तविंशति मस्थलानि कुर्यात् दिनहाल्यमुक्ता उत्तरार्द्धेन रात्रि कालमारभ्यते ततो भूमिं प्रतिलेखनानन्तरं कायोत्सर्गं कुर्यात्
कीदृशं कायोत्सर्गं सर्वदुक्खविमोक्षणं कायोत्सर्गेण महतीकर्मनिर्जरा यदुक्तं काउसणोजहसुद्विद्यस्स भज्जन्ति अङ्गुवं गाहं इदमज्जन्तिसु विहिंया
अद्विविहं कम्मसङ्गायं कायोत्सर्गस्य ऐहिक आमुष्मिक फलं स्यात् ऐहिक यथोदेवाकर्षणादिक आमुष्मिकं स्वर्गापवर्गादिक सुख प्राप्तिरूपं अतः सुदर्शनं

मिता कालस्स सिज्जंतु पडिलेहए ३८ ॥ पासवणुच्चार भूमिंच पडिलेहिज्ज जयं जइ । काउस्सणं तओ गुरुञ्जा सव्व

सर्वभावानां विभावनं प्रकटनं सप्तमं सज्जाययकौ सर्वभावनी सर्वपदार्थानीं खवरपडि ३७ पौरुषां चतुर्भागे पौरुसीने पौरुषाभिर्गं वदित्वा ततो गुरु
गुरुनेवदना करीने कालात् प्रतिक्रम्य सिज्जातु प्रतिलेखयेत् उपान्यय पाटि पुमुख पडिलेहे ३८ पुण्यवणुमूलं उपचार ह्वस्वस्थितं मालानी भूमिधं
डिलनीं भूमि सांभे पतिलेखयेत् यत्नेनयति यत्ने करीइ देखीने देखे पडिलेहे ततो देवानभिवंध्य कायोत्सर्गं कुर्यात् देव वादिकाउस्सण वारे

कदा १८ [देवसिद्धयश्च अद्वयारश्चिन्तिज्जगुप्त्वसो नाप्येदसणे चैव चरित्तं भित्तं यय ४०] कार्यात्मनो क्त्वा च पुनर्देवसिकं अतीचारश्चगुप्त्वसो
अनुक्रमेण भानदर्शनं धारित्वे तथैव अनुक्रमेणैव चिन्तायेत् ४० [पारित्यकावक्षमोवावन्दिताप्यतश्रोतुं देवसिद्धयं अद्वयारं आलोडज्जलहकमं ४१] ततः
पारित्यकायोगं सन् साधु श्रुतं आदशावर्त्तं यन्नेनयन्दिता तु पुनर्यथाक्रमं देवसिकं अतीचारं भानोचयेत् ४१ [पडिक्कमिप्पानिप्पत्तिं वावन्दिताप्यतश्रो
तुं कावत्तमं तथोक्त्वा सत्त्वदुक्खविमोक्षणं ४२] ततः प्रतिक्रम्य अपराधस्यानिवृत्तिः प्रतिकूलं निवृत्त्यप्रतिक्रमणसूत्रं उक्त्वा निःशब्दं सन् शून्यरहितो
भूत्वा ततः पयादन्तं आदशावर्त्तं यन्नेन यन्दिता श्रोतुश्चक्षमयित्वा आयरिय उवक्कायवृत्तिं गाथावय पठित्वा ततः पयात्कार्यात्मनो चारित्र्यदर्शनं
श्रुतं भानश्रुतं कुर्यात् आतित्वादिकवचनं कीदृशं कार्यात्मनो सर्वदुक्खविमोक्षणं ४२ [पारित्यकावक्षमोवावन्दिताप्यतश्रोतुश्चक्षमं इमं लक्षकावत् कालं

दुनत्तं विमोचयणं ३८ ॥ देसियं च अद्वयारं चित्तेज्ज श्रुगुप्त्वसो । नाणंमि दंसणंमि चरित्तंमि तहिवय ४० ॥ पारिय
क्कावत्तमो वंदित्ताण तथो श्रुतं । देसियंतु अद्वयारं आलोडज्जलहकमं ४१ ॥ पडिक्कमिप्पानिप्पत्तिं वावन्दिताण तथो

अर्थ १८ विमोचयणं सत्त्वदुक्खं नू कावत्तमो काजि ३८ देवसिकमतो चारं चित्तयेत् दिवसकल अतीचारं चित्तवे अनुपूर्वसो अनुक्रमेण अनुक्रमेण भानं दर्शनं
चैव भानं दर्शनं धारित्वे तथैव धारित्वो कावत्तमं करं ४० पारित्यकावत्तमो यतिः कावत्तमपारित्यती आदशावर्त्तं वंदनेन वंदित्वा ततः
गुणं आदशावर्त्तं वादणादेरे प्रतिक्रम्य देवसिकं अतीचारं दिवससंयची अतीचारपट्टी कर्मेने अतीचारं प्रकाशयेत् यथाक्रमं अनुक्रमेण आलोच्य प्रकाश
क १८१ प्रतिक्रमणसूत्रेण प्रतिक्रम्य नियम्यः पतिक्रमणं स्वतर्कं निःशब्दप्रको वंदित्वा ततो श्रुतं तिवारे श्रुतं वादे कार्यात्मनो यय क्रमेण दिवसके

सम्पडिलेहए ४३) पद्यात्पारितकायोक्तर्गेनमस्मारपूर्वं लीगस्सज्जोयगरे इत्यनेन पारयित्वा ततोऽनन्तरं द्वादशावसंवत्सरेण शुभं कल्पित्वा इच्छामोऽपि सखित्व इगृह्णास्थित्वापद्यात् स्तुतिमङ्गलस्य स्तुतिवयात्तत्कं दहमानाचरस्तुतित्रयपाठ रूपं मङ्गलं ह्यलाकाशं मत्तुपेक्षिते प्रतिजानासि तद्वररसकदाखं कालग्रहण साधुर्हतातीत्यर्थं ततोऽनन्तरं यत्नरथौयं तदाह ४३ (पठम पौरसि रुज्जाय विदएज्जाणं जिम्मायार्हं तर्हयाए निहमीकत्वं तु सज्जमायं तु चउत्थोए ४४) प्रथमायां पौरथां स्वाध्यायं कुर्यादिति शेषः द्वितीयायां ध्यानपिच्छस्रादिकं धर्मध्यानदिकं अधीतसूत्रार्थं ध्यायेद्विन्तयेत् तृतीयायां निद्रायामोचोनिद्रासुक्लताविधेया चतुर्थीं पुनरपि स्वाध्यायं कुर्यात् द्वितीयवारकथनात् शिष्याय शुभमिदमपदेशोदात्तव्यः नतु पाठने प्रयाशश्चिन्तनीयं इति ज्ञेय ४४ (पौरसीए चउत्थोए कालं तु पडिलेहएसज्जाय तु तन्नोक्कज्जा चवोहंतो अमंज्जए ४५) चतुर्थीं पौरथां पुनः कालं प्रतिनिधाय मत्तुपेक्ष्य

शुभं । काउत्सग्गं तन्नो कुज्जा सज्जं दुक्खं विमोक्खणं ४२ ॥ पारिय काउत्सग्गो वंदित्ताण तन्नो शुभं । शुद्ध मंगलं च काउं कालं संपडिलेहए ४३ ॥ पठमं पौरसि सज्जमायं विद्वयंज्जाणं जिम्मायार्हं । तर्हयाए निहमीकत्वं तु सज्जमा

लीगस्स चित्तनरूपं कुर्यात् पडित्वा २ पथे एक एक लीगस्सनोकां उस्सगा करे सर्वदुःखं विमोक्षणं सर्वदुःखं मूकावणहार ४२ पारितकायोक्तर्गः काउत्सग्गपरीने वंदित्वा ततो शुभं शुभवर्द्धने सिद्ध स्ववरूपं ह्यलाकाशं मत्तुपेक्षिते प्रतिजानासि तद्वररसकदाखं कालं संप्रतिनिधाय भट्टक्याति पथेकालिं पडिलेहए करे मुहं पति चोत्तागो पडिलेहजे ४३ प्रथम पौरस्था स्वाध्यायं पडितो पौरसि सज्जमायकरे द्वितीयायां ध्यानं ध्यायति वीजी पौरसि ध्यानकरे तृतीयायां निद्रां सेवयेत् लोको पौरसि निद्राकरे स्वाध्यायं पुन कुर्यात् चतुर्थीं चोथी पौरसि सज्जमायकरे ४४ पौरस्था चतुर्थीं चोथी पौरसिने विवसे कालं प्रति जग

विशेषणेन कायोत्सर्गस्य अत्यन्तकर्मनिर्जराहेतुत्वं प्रतिपादितं तथा इह कायोत्सर्गग्रहणेन चारित्रदर्शनज्ञानशुद्धयर्थं कायोत्सर्गचयं ग्राह्यं तत्र
तृतीयकायोत्सर्गो रात्रिकोऽतीचाराश्चिन्तनीय ४७ एतदेवाग्रे तनयाधायां ग्राह्यं [राईयं अईयारं चिन्तित्वा अणुपुष्पसो नाणश्चिदंसणश्चिन्तित्वा मित्रं
मित्र ४८] रात्रौ भव रात्रिकं च पदपूर्णे अतीचारं चिन्तयेत् आनुपूर्व्यां आनुक्रमेण ज्ञाने दर्शनेचारित्र्ये तपसि च शब्दादीर्ये शेषकायोत्सर्गं चतु
र्विंशतिस्त्वचिन्त्यतयायतीतः साधारणश्चेति नोक्तः ततश्च ४८ [पारियकाउस्सगो वन्दिताणतओ गुरुं राईयं तु अईयारं आलोएज्जजहकमं ४९]
(पडिक्कम्मिन्त्तु निसज्जोवन्दिताणतओ गुरु काउस्सगान्तओ कज्जा सव्वदुक्खविमोक्खणं ५०) युग्मं ततः पारितकायोत्सर्गं सन् साधगुरु वन्दिता द्वाद्वा

दुक्खविमोक्खणे । काउस्सगं तओ कज्जा सव्वदुक्खविमोक्खणं ४७ ॥ राईयं च अईयारं चिन्तित्वा अणुपुष्पसो । नाणं
मि दंसणं भी चरितं मि तवंपिय ४८ ॥ पारिय काउस्सगो वन्दिताण तओ गुरुं । राईयं तु अईयारं आलोएज्ज जह
कमं ४९ । पडिक्कम्मिन्त्तु निसज्जो वन्दिताण तओ गुरुं । काउस्सगं तओ कज्जा सव्वदुक्ख विमोक्खणं ५० ॥ किंतवं

ततः कुर्यात् पक्षे काउसगकरे सर्वदुःख विमोक्षणे सर्वदुक्खधी रहितत्वे ४७ रात्रिकं अतीचारं यतिभिः रात्रिसंवाधया अतीचारं चिन्तयेत् अनुक्रमेण
अनुक्रमे चिन्तये ज्ञानेन दर्शनेन पुनः ज्ञाननोदर्शननो चारित्र्ये तपसा च चारित्र्यनो तपनो ४८ पारित कायोत्सर्गं काउस्सगपारे वदिता ततो गुरुं
वाद्वा देहने गुरुने रात्रिकं रात्रिसवधी अतीचारं आलोचयेत् यथाक्रमं यथा अनुक्रमे ४९ प्रतिक्रम्यतिः शब्दो यतिः निःशब्दश्च को पडिक्कमे
वदिता ततो गुरुं गुरुने वाद्वा देहने कायोत्सर्गं ततः कुर्यात् तिवारेकोडे काउस्सगकरे सर्वदुक्ख विमोक्षणे सर्वदुक्खनं मुक्तावगच्छात् ५० किं तप

मयं वन्दन दत्तात्रयिकं प्रतीक्षार आलोचयेत् यथा क्रम यथा यथा अनुक्रमेण प्रतीचारणि जन्तानि तदा २ आलोचयेत् इत्यर्थः आलोचनापाठं
 दृष्ट्वा ४८ ततः एवात्पद सम्प्रदासहित प्रतिक्रम्य प्रतिक्रमण सूत्रं लङ्कानियन्त्राभूत्वा ततः पुनरुत्तरादशावर्तवन्दने नयं दित्वा आचारिभ्यो षवञ्काए
 रणि नादाभय पठित्वा ततः कार्योक्त्यां कुर्यात् कथंभूतं कार्यात्मकं सर्वं द्रुक्प्रविभोच्य ५० कायोत्सर्गस्थित किं चिन्तयदित्याह (किं तव पठित्वाभि
 षय तन्मार्गस्थित एव प्रकृतम् न पारित्यामन्दश्यतयो गुणं ५१) अथ अहं किं तप नमस्कान्तार्हाहतादि यावत् पाश्चात्तपोपवासादिकं पूतिप्रये एव
 तस्य योगात्मना चिन्तयेत् नमस्ततः योगेश्वरेण परमासदायधिरस्यो विहृतवान् तत्किं नहं अपिस्मृतुं समर्थोभवामि न वेति एवं द्रष्टुमासाद्यपि
 साधनमनन्तराभित नापत्त्यर्थमाधयेत् ततः कार्योक्त्यां पारयित्वाशुच हादशावर्तं वन्दनेनवदयेत् ५२ (पारियकावसन्नोवाचिन्तितार्थाशुचं तवं
 सम्प्रदास्यभिभवाकारेण सिद्धात्मसत्यम् ५२) ततः पारितकार्योत्सर्गः सन् गुणं वन्दित्वाहादशावर्तं वन्दनेनवन्दित्वातपः सम्पत्तिपथः यथा शक्ति उपवासा

पडिवभार्मि एवतल विचिंतय । काउसरागं तु पारिता वदंय तथोगुरुं ५१ । पारिय काउसरागो वंदित्वा
 तत्रागुरुं । तवं नंपडिवज्जिता करिज्जसिदाण सयव ५२ । एसा सासायारी समासेण विवाहिया । जचरित्ता

प्रतिपद्यते प्रियं तपकथं एव तल विचिंतयेत् जं तपकरं तं चिंतयेत् कार्यात्मकं पारयित्वाकावसन्नपारिने हादशावर्तं वदना वदते ततो शुच सुहृदपरी
 यन्त्रां धारं आदरादि ५१ पारयित्वा कार्योक्त्यां कावसन्नपारिने पठित्वा ततो गुणं वाटीशुचने यथाशक्त्वा चिंतित सुपवासादि प्रतिपत्तिं कुर्यात्
 चिंतयित्वा तं तपकरं विदित्वासं तप सति तययत्प सिद्धत्वा देववदनादिकं देववादे ५० एषा समाचारि एतो समाचारी कही सन्तिष व्याख्याता

दिक अङ्गोक्तय सिद्धाना संस्तव देवसिक्क प्रतिक्रमणवत् प्राले वर्षमानसु तिन्नचरूप पाठ दुर्यात् तरनुचैत्य सङ्गावे तद्वदनं कार्यं शक्यस्त्वपठेन पश्चात् सर्वाङ्गिया यथायोग्य कर्तव्या ५२ अथ अध्ययनीपसंहारमाह [एसा सामायारी समासेण विवाहिद्या जंचरिन्ता बह्वजीवातिष्ठा संसारसागरं तिवेमिध ५३] एषा भगवदुक्ता दशविधसाधु सामाचारी समासेन सवेपिण विवाहिद्या व्याख्यातायाः सामाचारीश्चरित्वा अङ्गीकृत्य बह्वोजीवा संसारसागरं तीर्णाः इत्यहं ब्रवीमि इति सुधर्मास्मासौ जबूखामिन प्रत्याह ५३ इति श्रीमदुत्तराध्ययनसूत्रार्थदीपिकायां उपाध्याय श्रीलक्ष्मीकीर्तिगणेशिष्य लक्ष्मी वल्लभगणिविरचितायांसामाचार्यार्य्यं षड्विंशमध्ययन संपूर्ण ॥ २६ ॥ अथ समाविंशं अध्ययनं प्रारभ्यते ॥ सामाचारी अश्रुतेन पाळते तेन श्रुतस्य विपक्ष भूताया अश्रुतताया कथनेन अश्रुतत्व ज्ञापनार्थं खलुकार्य्यं अध्ययन कथ्यते [धेरिगणहरे गणेमुणी आसि विसारए आइने गणिभावंमि समाहिंपहि संधए?] गान्धर्वीनाम गणधरोमुनिः स्थविरः आसीत् गणस्य गच्छस्य धारकत्वाद्गणधरः धर्मो स्थिरौकरणत्वात् स्थविरः गर्वगोत्रोत्पत्त्यात् गान्धर्वो मनुते सर्वसावद्यविरमणस्य प्रतिज्ञां कुरुते इति मुनि कीदृशो गान्धर्वोविशारदः सर्वशास्त्रनिपुणः पुन कीदृश स आकीर्णः आचार्यगुरुर्य्यसिः पुन कीदृशः

बह्वजीवा तिन्नासंसारसागरंतिवेमिध ५३ ॥ सामायारीज्जयणं समत्तं २६ ॥ धेरे गणहरे गणोमुणी आसि विसारए ।

सखिने करोने कहो यां आचरित्वावहवोजीवाः जे समाचारी अङ्गीकार करोने घणा जीव तिष्ठां संसारसागर इति समाप्तौ ब्रवीमि संसारसागर तया पारपास्यां ५३ इति श्रीसामाचारी नाम उत्तराध्यायनस्य षड्विंशतितमाध्ययन संपूर्ण ॥ २६ ॥ स्थविरः गणधरः गर्वनामा स्थवीर गणधर गर्वनामाः मुनिरासोत् मुनिह्वया पठितविशारद आपन्नः प्राप्त आचार्योदि भावगुणे आचार्यने कवीसगुणे करी सहितके समाधि सयमरूपं करोति

सः सन्निवृत्तः आश्रयः प्राप्तः पुनः सः सान्निध्यं गणधरः समाधिधत्ते कुप्रियैः क्रीडितं ज्ञानं दर्शनचारिणा सन्नाधि प्रतिपद्यतीत्यर्थः १ । वक्ष्यं
 नृनाम् ५८ । अत्र चन्द्रं ज्येष्ठं यद्विष्णुसंसारं पश्यत्तर्ह २] यथा यथा बहने प्रकटादौ विनीतं तुरगं ह्यप्रमादीन् यद्विष्णुसंसारं इति ह्यप्रमा
 स्यात् सारवर्द्धः, यः सारं चरन्त्यं प्रतिपद्यते संपूर्णं भवति तदा दीर्घं सद्यमल्लापार्थं प्रियान् वाहयत आचार्यस्य संसारः प्रतिदर्शयति प्रियाया
 विष्णुसंसारं नृनाम् विनीतं ज्ञानं विनीतत्वेन सद्यः सः सारमुद्भवतो एव एव अभ्योर्दिनीतं इत्यत्र सदाचार्योक्तिः रत्नस्यः संसार
 सः सन्निवृत्तः सः सान्निध्यं ज्येष्ठं विष्णुसंसारं च वेदप्रतीतिप्रयोगसमर्थः ३) यत् सारविष्णुसंसारं गतिह्यप्रमानं योजयति
 नृनाम् ५८ । अत्र चन्द्रं ज्येष्ठं विष्णुसंसारं विनीतत्वेन सद्यः सः सारमुद्भवतो एव एव अभ्योर्दिनीतं इत्यत्र सदाचार्योक्तिः रत्नस्यः संसार

आश्रयं प्राप्तं समाधिं परिनिधय १॥ वक्ष्ये ब्रह्ममासा कांतारं अद्वयत्तर्ह । ज्येष्ठं ब्रह्ममाण्डलं संसारं अद्वयत्तर्ह ॥

यत्तु को ज्येष्ठं ज्येष्ठं विष्णुसंसारं किलिच्छति । अस्मादिह वेदेषु तीक्ष्णं समिच्छति ३ ॥ एतं ह्यसदं पुष्कलि एतं

अत्र चन्द्रं ज्येष्ठं १ ब्रह्मं प्रकटादौ सान्निध्यं भक्ता वक्ष्ये गच्छे ज्येष्ठं अद्वयं प्रतिवर्त्तते अद्वयं ज्ञानं ज्ञानं पारं पारं यथाचोक्तं सद्यमल्लाप
 सः सन्निवृत्तः सः सान्निध्यं ज्येष्ठं विष्णुसंसारं च वेदप्रतीतिप्रयोगसमर्थः ३) यत् सारविष्णुसंसारं गतिह्यप्रमानं योजयति
 नृनाम् ५८ । अत्र चन्द्रं ज्येष्ठं विष्णुसंसारं विनीतत्वेन सद्यः सः सारमुद्भवतो एव एव अभ्योर्दिनीतं इत्यत्र सदाचार्योक्तिः रत्नस्यः संसार

प्राप्नोति च पुनस्तस्य खलु कष्टप्रयोजयतुः पुरुषस्ततोक्तः प्राजनकोभज्यते खलु काना अतिकुदनात् प्राजनकोभज्यते इति भावः ३ [एगण्डसद पुच्छ मि
एगं विंधइ अभिक्वण एगभञ्जइ सजिल एगो उप्पइ पट्टिओ ४] पुन खलुं कष्टप्रयत्नामीरशारीरहकोरुहः सन् त खलुकं पुच्छे दन्तै र्दशति एक स एव एक
गलिहवम अभीण्णं वारं २ विध्यति प्रांजनस्य आरयाव्यथति एकोगलि हपम समिलां युगकीलिका अनक्ति एक पुनर्गीलहं षम उत्तदमानं प्रस्थितो
भवति ४ [एगोपडइपासेण तिवेसइतिवज्जइ उक्कुइउपफिडइ सदेवालगवीवए ५] एकोगलिस्साहित सन् पार्खेन वामदक्षगशानीन पतति अन्य
कश्चिद्भूमीनिवसनेनोच्चैस्तिष्ठति एकः कश्चिन्निपद्यते स्विपिति प्रत्नम्बोभूलाधोते एकावत्क्कईति उच्छलतिदुर्दुरवत् चतुःप्रासीभवति अन्यः शठोभवति
धूर्त्तल आचरति अन्य कश्चित् गलिर्वल्लोवईवालगवीं लघिष्टं धेनुं दृष्टातां अनुव्रजन्ति ५ [आईभुडिणपडइ कुडि गच्छइ पडिपहं मदलक्खेण चिडइवेगीणय

विंधइ अभिक्वणं । एगोभंजइ सजिलं एगो उप्पइ पट्टिओ ४ ॥ एगोपडइ पासिणं निवेसइ निवज्जइ । उक्कुइइ
ओपिफडइ सठे वालगवीवए ५ ॥ माई सुडिण पडइ कुडि गच्छइ पडिपहं । मदलक्खेण चिडइ वेगीणय पहावड्ढे ।

अभिण्ण निरतर विध्यते एक हवमने वारंवार आरइ वीधे एको हवम. समिल भनक्ति एक बलद सद्रिलानि भोजि एक उत्तार्गो पुंस्थतः एक बलद
उत्तार्गो दीडे एक पतति पार्खेन एकपसवाडे पडे ४ उपविशतिवइसोजाइ स्वपतिस्सईजाइ चाले नही उत्तकुईते क्कई कंदुकवत् उत्पति दृष्टीनीपरि
क ओ कड्डे शठो दृष्टात्तावलीवर्दः धेनु प्रति धावति दृष्टवलदगायने देखीने धावइ दीडे ५ आयावान् सुडिपितति एक हवममायावीसाथाइ करि
भोइ पडे क्कइः सन् विपरीत गच्छति कोपपाभ्योयको पाखोवले नृत्तकमिधेण तिष्ठति भूआनु रिस करीने पडे वेगेन प्रधावतिवेगे करीने दीडे ६

पद्यायदं ६) यकोसाहंभायायान् भुत्वाभस्तक भूमां निछिद्यपतीति एक. कश्चित् क्रुद्धः सन् प्रतिपद्य प्रतिफलं पत्न्याः प्रतिपद्यं अयं तन्नमार्गं
भयभाषयन्नायार्गं गच्छति एकः कश्चित् नृत्तलस्थेति अथ नक्षत्रं कृत्वातिदृष्टिर्निर्देशो भूत्वा पततीत्यर्थः यदा च पुनः कश्चित् रुक्मीदृश्यं दृष्ट्वापि
तदादायतेन प्रथम्यति यनया रोत्वाभावति यथा पयान्तमाभीयहीतु न शक्नोति ६ (छिद्राले छिद्रं भक्तिं दुहन्ते भक्त्यङ्गुलं सेविददत्तु दारुता दृक्कानिना
यनायदं ७) यकान्दुयान्तोदृष्टजातीयः कश्चित्तन्न इति रक्षिं वन्धनं रज्जुं त्विनसि बलासोदयाति अन्त्यादुर्दानीदसितुमयदोभुवं जूसर भनक्ति सेवि इति
य भृष्टोदभोयदं सुतरा अतिप्रयेन पृथुल्य अत्यन्तं पूष्कारं कृत्वा एतं प्रावत्ये नज्जुत्तिनाइति सा अस्मिन् शकटं उद्यमोलात्वा नृत्तचिद्विदममदिते ३३३
अयं यनयायत ७ [यस्य कालानि साजोक्तादुर्दानीना विदुता रिसा जोइयाधमज्जायमि भक्त्योधिइदुब्बला ८] गार्दनागा आचार्य एव वदन्ति मोमुनयो
यथाभोवैपुनकाः यत्र उक्तं लक्षणं गानिदप्रभा. योइया. रवस्याये धुरिवोत्कताः सन्तोयादयाभवन्ति रयारोहकस्य अन्नमाधि किञ्चकराभवन्ति दुरति

विद्वान्निच्छिदं मिच्छिं दुहंते भंजएजुगं । सेविद्य मुमुयाइता उक्ताहिता पलायई ७ ॥ खलुंका जारिसाजोक्ता
दुर्माभाविदुता रिसा । जोइया भुत्तजागमि भक्जंति धिइ दुब्बला ८ ॥ इहीगारइए एगे एगेत्य रसगारवे । साया

दुष्टभानिच्छिदं मिच्छिं पक्षः मिच्छिर्वाय दुष्टफलदराजिने तोते एको दुहंते दृगभनक्ति एक दुर्दालवत्तदं युत्तभार्ज प्रमिल प्रकटं लक्षणा शमिलाने गाह्याने
योइयं चिच्छिदं यानं पलायतनामीजारे ८ उक्तप्रभा. गार्वायादया भुत्तवानास्य विस्वा एब्बलद कक्षा भूत्ता एव दु प्रियापि तादृशाः भूत्ता प्रियापि
रवा रानि कालया योइया भर्गयाने भज्यते भक्ता भवति उभयैवगाहोने विरेजे जोइयावका भाजे कतोपरहिताइति दुर्दला सतोये करीने रविहत्त ८

निश्चयेन आचार्यस्यापि दुःश्रिया दुष्टाः श्रियाः विनयरहिताः कुश्रिथास्तादृशाभवन्ति धर्मयाने मुक्तिं नगरप्रापकत्वेन सद्यमरये योजिता. व्यापारिताः भज्यन्ते सद्यमक्रियानुष्ठानात् स्वल्पान्ते सभ्यग्नं न प्रवर्तन्ते इत्यर्थः कीदृशास्ते धर्तितुर्वला निर्दलचिन्ताः धर्मोर्दुस्स्थिरा इत्यर्थः ८ [इहि गारवण्ये एगेत्यर सगारवे सायागारविण्ये एगेमुचिरकोदृष्टे ९] [भिक्षालसिएणे एगेओमाणभीरुएण्वे एगव्व अणुसासकौ हेडहि कारणेहि य १०] शुभं एक कश्चित् ऋद्धिगौरविक ऋद्धागौरवं अस्यास्तौति ऋद्धिगौरविको मम आद्याः आद्याः मम आद्या वयथा मम उपकरणं वस्त्र पात्रादिसमीचीन इत्यादि आत्मानं बहुमानरूपं मनुरते स ऋद्धिगौरविक उच्यते एतादृशोगुर्वादेशेन प्रवर्तते एकः कश्चित् पुनरन स गौरविकः आहारादिषु रसोक्तोलुपः एतादृशोहि रत्नानायाहारदानतपसो न प्रवर्तते एकः कश्चित् कुश्रिथः सातागौरविको भवति सातायागौरवे भवः सातागौरविकः एतादृशोहि विहार कर्तुं न शक्नोति एकः कश्चित् कुश्रिथः सुचिरक्रोधनः चिर क्रोधकरणशोलः एतादृशोहितपः क्रियानुष्ठानकरणे योग्यो न भवति ९ (भिक्षा ० १०) एकः कश्चित् भिक्षालसिकः भिक्षायां आलस्ययुक्त तादृशोहि गोचरीपरीषदसहनयोग्यो न भवति एकः कश्चित् उपमानभीरुर्भवति अपमानात् भीरुः अपमानभीरु एतादृशोहि तस्य गृहेन

गार्वाण एणे एणिसुचि व कोहणे ८ ॥ भिक्खालसिए एणे एणे उमाणसीकएथवे । एणं च ऋणसासंभी हेअहिं कारणे

ऋङागारवितो मानरूप. एकतुमानरूप ऋङि तिणे करो गर्वितके एकोस्ति रसनगर्वितः स्वादलंपटः एकप्रिय रसनगर्वितके शतानगर्वितः एकाग्रिष्यः एकशतामाहि पद्यो प्रिय एक सुचिर क्रोधो दीर्घरोषो एक दीर्घरोषो ८ भिलालसः एक. एकभिला मांगवे आलसो एकोमानभीरुः यस्य तस्य गृहे न याति एकमानो जेतने घरे न जाइ एकस्तब्धः अनुशासने एकप्रियादीधायकां स्तब्धोद्दे रहं हेतुभिः कार्त्तुः पंचावयव अनुमानवाक्यैः अनन्यथास्मीद्

[illegible]

निम्नलिखित १० साधितुमिष्टमानः अतएवभाषा जिह्वादेताद्यका दिने दोले दोषप्रकरोति रोसदहे आषादीनां यद्वचनं तत्रतीहजि गुरुं
मधनमभिनेन अभाषाकार २ गुरुना वचन भूडा माने कुमिष्य भूडागिष्य ११ गुरुणाकार्ये गिरितोवृते मानविजानातिते र्भने ज्ञाने नहीके आविका
नय भाषावय वाचने तं मुभने करो दिह निर्भता भावयती मन्वेह ते व्याविका वरधीनी सरीइसेइ इम जाणुं अन्व साधुः अत्र कार्ये गच्छतु
इका गेनमभिं भाषा कोइ साधु भेनो १२ कचिक्कार्ये मे पितता कचिभूक्ता. एकाहरहितः तं कुमिष्यकार्ये मोकत्याकार्यं करेनही आहारादिकभो

गृहात् मध्यं आहाराधानीयदेहि तदा स कुप्रियोवदति सा आक्षीमस इति इति मानविजानासि मां न उपलक्षयति सा आक्षीमस्य आहारादिकं न दास्यति अथवास गुरुं प्रत्येवं वदति हे गुरो अह एव मन्ये सा आक्षीनिर्गता भविष्यति स्वग्रहादपरत इदानी गता भविष्यति अथवा इत्य साधुः अस्मिन् कार्ये वजतु अह न व्रजामि इत्यर्थ १२ [पिसियापलि उ वति तेषलिलि समतओ रायवेडिचमसं ताकरितिभिषडिं मुहे १३] पुनस्ते कुप्रिषाः आचार्येण कुत्रचित् गृहस्थगृहे आहाराद्यर्थं गृहस्थस्य आकारणायवाप्रेषित सन्तः पलिओविषति अपद्रुवन्ति अपलपन्ति वयं भवद्भिः हुतदृक्षा अस्माकं न स्मरसि अथवामिष्टाहारादिकं गोपयन्ति अथवा उक्तं कार्यं न निष्पादयन्ति अनुत्पादितमपि उत्पादितमिति वदन्ति उत्पादित च अनुत्पादितं वदन्ति अथवा यत्न भवद्भिर्वयं प्रेषिता स गृहीतकश्चित् दृष्ट इति गृष्टासन्त अपलपन्ति पुनस्ते कुप्रिषाः समं तत् सर्वसुदृष्टुपरिरयन्ति पदार्तान्त गुरुपार्श्वेकदाचिन्न आयान्ति न उपविशन्ति कदाचिद्वय गुरुणां पार्श्वेऽस्यासामस्तदास्माकं किञ्चित्कार्यं कथयिष्यन्ति इति सत्ता अन्यत्र न भवन्ति इति भावः कदाचिक्लान्कार्ये गुरुभिः प्रेषितास्तदाराजवेष्टिं इव मन्यमानास्तु कार्यं कुर्वन्ति नृपस्यवेष्टिः पतितता इति जानतोमुखे भृकुटीं भृभङ्गरचनं कुर्वन्ति अन्यामपि ईर्ष्याभूचिकां चेष्टां कुर्वन्तीति भावः १३ [वाइयासर्वाहिया चैव भक्तपात्रेणपोसिया जायपक्खाजहाहंसा पक्कमान्तिसोदिसिं १४]

समंतओ । रायवेडिं च मन्नता करेति भिषडिमुहे १३ । वाइया संगहिद्याचैव भक्तपात्रेण पोसिया । जाय पक्खा

सर्वे कहे मिल्यो नही इस कहे ते कुप्रिषा समततः कुप्रिषाः पलायनेचिह्नं पाये कुप्रिषा नासी जाइ राजवेष्टिमिव मन्यमाना राजानी वेठनीपरि माने कुर्वन्ति भृकुटीमुखे मोहीडे भमह उंचीदटावे १३ सूत्र वा ज्ञिता तदर्थं च ग्राहिताः रगृहीता प्रख्यादानेन सूत्र ३. एवायं अर्थदीपो सिख्या

पुनर्निरुक्तिरपि गुरुभिरधीकृता. सर्वं प्राकृता. ग्राह्याभासं कारयित्वा पच्छिन्नाकृता. पुनः संवृद्धीताः सम्यक् स्वनिश्चायां रक्षिता पुनर्भक्तपाने. पोषिता
 पुष्टिनीता. खलानाम् दीक्षिताः स्वयमेव उपस्थापिता पयात्तेकार्थे चेतोदिसोदिसि प्रक्रमन्ति यथेष्टं विहरन्ति ते कुशिलाः के यथाजातपथाः शंसा
 यथाजाता पथाभ्यन्तुरङ्गानि येषां तेजातपथाः शंसापय यथा उत्पन्नपचाहसाः स्वजननी जनक स त्यक्ता दयसुदिष्टु ब्रजन्ति तथा ते कुशिला अपि
 हन्ति मातुः 'सुभक्तान्तराधियधितोऽप्यनु' केहिं ससगश्रो किंनञ्जदुहसीसेहि अप्यामे अवसीयदं १५] अध्यानन्तरं सारथिर्गार्वाचार्यो धर्मयानस्य प्रेरकस्यैव
 किंनिर्गन्तव्यं यन्मार्गं निश्चयमासदये कुशिलेः समन्वतः सहित किञ्चित्तयति एभिर्दुष्टप्रिये. प्रेरितैः सङ्घः किमञ्जइति किं ऐहिकासुषिकफलं वा
 मम प्रतीकमभिह्वयितुं दुष्टप्रियेः प्रेरितैः संवत्सरे मम आत्मा एव अवसीदति तेषां प्रेरणात् स्वकलहानिरिव भविष्यति नान्यत्किमपि फलं तत एतेषां
 भविष्यात्प्राप्त्यर्तनं मया उच्यते विहायिना एवमाव्यभिचिन्तयति १५ [जायिमा मम सीसाश्रो तारिसागलिगहहागलिगहहं च इत्ताणं ददं पणिण्हइ
 मय १६] पुनः मयाचार्यश्चिन्तयति यादृश्याः मम प्रियाः सन्ति तादृशगालिगदर्शनमभवन्ति अन्नगलिगदर्भं दृष्टान्तेन प्रियाणां अत्यन्तनिन्दासंचिता

अस्मान्मा पदमंति दिसोदिसं १४ ॥ अहं सारही विचिंतेइ खलुं केहिं सदागश्रो । किंमञ्ज दुहसीसेहिं अप्यामे

एतेषां ममयानाभ्यां प्रपोषिताः मातृपार्थिकरो पांस्याहे जातपचा यथा हसाः जिम हसना बालकने हंसपर्येवधारं मोटाकरं पांखआये जीवारे उडो
 पांख हंसवैरुधमपारंगणे वज्रसि दिसोदिसं ते प्रिय पणि भयानगल्यायका पक्के ऊटीजाइ १४ अथ सारथिः विचिंतयति हवे सारथीचिंतये खलु कैः
 दुष्टप्रियैः ममागतं गुरुचिंतये दुष्टप्रिये प्रार्थामोत्ता किं मम दुष्टप्रियैः एदुष्टप्रिये मुभनेसं मम आत्मा अवसीदति क्लियतित्तारो आत्मा दुःख

ततः गार्वाचार्यो गलिगर्दभ सदृशान् कुशियान् लज्जा दृढं यथा स्यात्तथा तपोबाह्य आश्वत्तरश्च प्रवृद्धाति प्रकर्षणांगी करोति तु शब्दः पदपूर्णे यदा एतान् कुशियान् अहं नलस्यामि तदामदीयः कालः क्लेशे एव प्रयास्यतीति आचार्यो विचारयति १७ [मिडमद्वयसपक्षे गम्भीरेषु समाहिते विहरद् महिं महपासील भूएण अप्पणीत्तिवेमि १७ स गार्वा आचार्यस्तदा ईदृशः सन् महीं पृथिवीं ग्रामानुग्राम विहरति कीदृशः स नृदुर्वहिह्वं त्या विनयवान् पुन कीदृशो मार्दवसंपन्नः अन्त करणेपि कीमलतायुक्तः पुनः कीदृशः गम्भीरः अलब्धसध्यः कीदृशः सुसमाहितः सुतरां अतिशयेन समाधिसहितः पुनः कीदृशः शीलभूतेन आत्मना उपलब्धितः शील चारिवं भूताः प्राप्तीयः स शीलभूतः तेन शीलभूतेन शीलयुक्ते नात्मना सहितः यतीहि खलुं कल कुशियत्वं तत्तु अविनीतत्वं तच्च स्वस्य गुरोश्च दोष हेतुरस्ति अतो अविनीतत्वं लज्जा विनीत त्वमङ्गी कर्तव्यमिति भावः १७ इति अहं ब्रवोमि इति श्रीसुधर्मास्वामिजम्बूस्वामिनः प्राह ॥ इति श्रीमदुत्तराध्यायन सूतार्थदीपिकायां उपाध्याय शीलह्मिकीर्तिगणेशिष्य लक्ष्मीवल्लभगणि विरचिते

अविसीयद् १५ । जारिसा ममसीसाओ तारिसा गलिगदहा । गलिगदहे चइताणं दटंपगिणहए तवं १६ । मिड ददवसंपणे गंभीरेसुसमाहिए । विहरद् महिं महपा सीलभूएण अप्पणीत्तिवेमि १७॥ खलुकिज्जंज्मयणं समसत्तं २७

पक्षे १५ जादृशा ममः शिष्याः जोसाभाहरे शिष्ये तादृशाः गलिगर्दभाः दुष्टवृषभाः जिह्वागलीया वृषभः गलिगर्दभान् लज्जा गलित वृषभसरिषा शिष्यब्जोडिने दृढं तपः पश्यद्गताति दृढतपकरे १६ नृदुस्तथा मार्दवः सन् नृदुमार्दवगुणे करीसहित कीमलचित्तगंभीर तथा सुसमाधितः कीमलचित्त यको समाधिस युक्त विचरति पृथिव्यां महात्मा पृथिवीने विखे विचरे आत्मा शीतभूत शीतः सन् आत्मना इति वृवीमि सीतलह्वश्रियको विचरे १७

सूत्र

भाषा

चैव शब्दः पदपुरणे विशेषावबोधात्मकं ज्ञान सामान्यावबोधात्मकं दर्शन इति ज्ञानदर्शमयोर्भेदः च पुनस्तृतीयं कारणं चारितं चर्यते प्राप्यते मोक्षोऽने
निति चरित्रं सयमरूपं तदिह सम्यग् चारित्रं एवज्ञेय तथा चतुर्थं तप कारण तप्यते कर्मवर्थाऽनेनेति तपः येनकर्मवर्गः प्रज्वलति तत्तपोद्वादशविधं
अत्रतपसश्चारित्रात् पृथगुपादानं कर्मवर्ज्येतपसोऽसाधारणत्वस्थापनार्थं २ एतदनुवादद्वारेण फलमाह [नाण चदं सणं चैव चरित्तं च तवोतहा एयमग्ग
मणुपत्ताजीवागच्छन्ति सग्गइं ३] जीवाः भव्यजीवाः इमं मार्गं अनुप्राप्ताः सन्तः सद्गतिं मोक्षगतिं गच्छन्ति इमं मार्गकं ज्ञानं च पुनदर्शनं च
पुनश्चारित्रं तथातपोजिनाज्ञाशुद्धं द्वादशविध इत्यनेन ज्ञानदर्शनं चारित्ततपांसि मोक्षमार्गः ये पुरुषाश्चसावधानास्ते मोक्षगामिनोऽज्ञेयाः इति भावः ३
[तत्थ पच्च विहनाणं सुयं आभिणिवोहिदं ओहिनाणच्चतइयं मणनाणच्च केवलं ४] तत्र ज्ञानादिषु मध्ये पञ्च विधं पञ्चप्रकारं ज्ञानं कथितं तान् पञ्च

तवोतहा । एस मग्गोत्ति पन्नतो जिणेहिं वरदंसिहिं २ ॥ नाणं च दंसणं चैव चरित्तं च तवोतहा । एयमग्ग मणुपत्ता जीवा
गच्छन्ति सग्गइं ३ ॥ तत्थ पंचविहं नाणं सुयं आभिणिवोहिदं । ओहिनाणं तद्वयं मणनाणं चैव केवलं ४ ॥ एय पञ्चविहं नाणं

दर्शन स्वरूपं पुन ज्ञानदर्शन चारित्तं बाह्याभ्य तरभेदरूपं चारित्तवारिभेदे तप एषः मुक्तिमार्गः प्रज्ञाप्तः उक्तः जिनैः एमुक्तिनी मार्गतीर्थं करे कहाओ
प्रशस्य सम्यक्ताधरैः विशिष्ट सम्यक्ता धरणहार २ ज्ञानस्वरूप दर्शनस्वरूप ज्ञानदर्शन पुनः चारित्तं बाह्याभ्यंतरभेद स्तपस्तथा चारीत तप एवं मुक्ति
मार्गं मनुप्राप्ताः एमार्गं ने विखे प्राप्त हुआथका जीवाः गच्छन्ति सद्गतिं जीव भलीगति जाई निस्संदेह ३ तत्र पंचविधं ज्ञान तीहां ज्ञानना पांचभेद
श्रुतज्ञान १ भतिज्ञान २ दृतीयं अवधिज्ञानं ३ मनःपर्यवज्ञान पनपर्यायज्ञान ४ केवलज्ञान केवलवज्ञान ५ एतत् पञ्चविधं ज्ञान एपांसे प्रकारे ज्ञान

[illegible]

विध्वर दन्तिहं ७ ॥ धर्मो अहर्मो आगामं दव्वं द्रक्किक्कमाहिंयं । अणंताणिय दव्वाणि कालो पुग्गल जंतवी ८ ॥
गइ न भव्वोउ धर्मो अहर्मो ठाणा लक्खणी । भायणं सव्वदव्वाणं नहं ओगाह लक्खणं ९ ॥ वत्तणा लक्खणी

[illegible]

प्रयगाद्' प्रज्ञानानां जीवानां पुद्गलानां आलम्बोभवति इति श्रवणाद्: श्रवकाशः स एव लक्षणे यस्य तत् अवगाहलक्षणे' नभ उच्यते ८ [वृत्तणालक्षणे
कालो जीवोऽवधोऽगलक्षणे' नाण्य' दस्येणश्च सुहेणयदुहेणय १०] वर्तते अनवच्छिन्नत्वे न निरन्तरं भवति इति वर्तना सावर्तना एव लक्षणे
सिद्धं यस्मिन्ति वर्तनालक्षणे' कालवच्यते तथा उपयोगमिति ज्ञानादिक स एव लक्षणे यस्य स उपयोगलक्षणे जीववच्यते यतोहि ज्ञानादिभिरिव जीवो
लक्ष्यते उल्लक्षणात्वात् पुनर्विशेषलक्षणाभाह ज्ञानेन विशेषावबोधेन च पुनर्दर्शनेन सामान्यावबोधरूपेण च पुनः सुखेन च पुनर्दुखेन च ज्ञायते
स जीववच्यते १० पुनर्लक्षणात्तरमाह [नाण्य दस्येणश्च चरित्तश्च तयोतहावीरियं उवओगोय एवं जीवस्सलक्षणे] ज्ञानं ज्ञायतेऽनेनेति ज्ञानं च पुन
दृश्यतेऽनेनेति दर्शनं च पुनश्चरित्तं क्रियाचेष्टादिकं तथा तपोद्वादशविधं तथा वीर्यं वीर्यान्तरायक्षयोपशमात् उत्पन्नं सामर्थ्यं पुनरुपयोगी ज्ञानादिपु
एकाग्रत्व एतत् सर्वं जीवस्य लक्षणे ११ अथ पुद्गलानां लक्षणाभाह ॥ (सद्वन्धवारउज्जीओपहाक्यातातविविक्कनगन्धरसाफासा पुनल्लणन्तु लक्षणे १२)

कालो जीवो उवओगोय लक्षणे । नाण्यं दस्येणश्च सुहेणय दुहेणय १० ॥ नाण्यं च दस्येणं च चरित्तं च तवो तहा ।

वोरिय उवओगोय एय जीवस्स लक्षणे ११ ॥ सद्वन्धवार उज्जीओ पहा क्याता तवेइवा । वन्न गंध रसा फासा पोण्णा

गत वर्तमानसमय आवर्तते काल कहोजी जीव उपयोगलक्षणे: जेहमाहिं उपयोग हुवेते जीवकहीइ' सोपि ज्ञानेन च दर्शनेन च तेषणि ज्ञानदर्शन सुख
दुखवेवे सुखेन च दु खेन च जीवस्य लक्षणमाह १० ज्ञानं च दर्शनंचैव ज्ञानदर्शन चारित्तश्च चारित्त तपश्च तथा तपस्या वीर्यश्च उपयोगश्च वीर्य
अने उपयोग एतत् जीवस्य लक्षण एजीवनुं लक्षण ११ शब्दोच्चिनि अंधकार उद्योत शब्दकरे अंधकार करे उद्योत करे प्रभाकीति: क्याता आतप:

पुत्रं पावासवोतहा सखरो निज्जरासुंक्रो सन्ति ए तहिया नव १४] जीवार्थे तना लक्षणा अजीवा धर्मा धर्माकाशकाल पुद्गलरूपाः बन्धो जीवकर्मणो संक्षेपः पुण्यं शुभप्रकृतिरूप पापं अशुभ मिथ्यात्वादि आश्रयः कर्मबन्धहेतु हिंसास्पृष्टतत्तत्तैषुन परिग्रहरूप तथा संवराः स भिति गुप्तादिभिराश्रयद्वारनिरोधः निर्जरा तपसा पूर्वार्जितानां कर्मणां परिश्रान्तं मोक्ष सकल कर्म जयात् आत्म स्वरूपेण आत्मनोऽवस्थानं एतेन वसंस्थाका स्थायाः अचित्तया भावा सन्ति इति सखन्धः नवसंस्था ल हि एतेषां भावानां मध्यमापेक्ष जघन्यतोहि जीवाजीवयोरेव बन्धादीनां अन्तर्भावात् द्वयोरेव संस्थास्ति उत्कृष्टतसु तेषां उत्तरोत्तरभेदविवक्षया अनन्तत्वं स्यात् १४ [तहियाणं तु भावाणं सभावोत्पत्त्यस्य भावेण सहहं तस्मै सभक्तं तं विद्याहि यं १५] अर्हर्हस्तस्य पुरुषस्य सम्यक्त्वं सम्यग् भावोऽर्थादर्शनं व्याख्यातं कथितमित्यर्थं कीदृशस्य पुरुषस्य तथ्यानां सत्यानां भावानां जीवाजीवादितत्त्वानां सद्भावविषये उपदेशेन गुरुणां श्रितावाक्येण भावेन शुद्धमनसाग्रधानस्य तथेति अङ्गीकुर्वीणस्य योहि जीवादिनवपदार्थानां सम्यक् जानाति

जीवा जीवाय बंधोय पुद्गंपावा सवोतहा । संवरो निज्जराभोक्त्वो संते ए तहिया नव १४ ॥ तहियाणं तु भावाणं सभ्भावे उत्पत्त्यस्य । भावेण सहहंतस्य संसत्तं तं विद्याहि यं २५ ॥ निसग्ग, वत्ससुद्धे आणासुद्धे सुतवीयसुद्धमेव ।

पापाश्रय स्तथा पुण्यतत्त्व ४ पापतत्त्व ५ आश्रयरूपतत्त्व ६ तिम सवरोसंवरतत्त्व ७ निर्ज्वरा निर्जरातत्त्व ८ मोक्ष मोक्षतत्त्व ९ सति एतानि नवतत्त्वानि एनवतत्त्व जाण्वां १४ तथा तां सत्यानां भावानां जीवानां एजे कथा साचाभाव जीव पुद्गलना सद्भाव विषयमवि तथं सत्यादि उपदेशेन शाचा करीने शुद्ध कथा जे तत्त्वभावे करो भावेन ग्रहधतः जीवस्य भावेकरी सहहता जीवने ओलखे सम्यक्त्वजिनेः आख्यातं कथितं तेहने तीर्थं कर सम्यक्त्वकहे १५

भविष्यत्काले पुनर्न सत्कृत्यान् भवत्यर्थः १५ अथ सम्यक्कमेदानाह [निष्कम्प एव सत्कर्तृ आणारुह ३ सुप्त ४ दीयकरमेव ५ अभिगम ६ वित्तारुह ७
विद्या ८ भर्तृ ९ धर्मादे १० ११] एतदयमेताः सम्यक्कमेताः तत्र प्रथमो निस्सर्गकवि निस्सर्ग स्वभावस्तेन रचिक्त्वाना अभिक्तापो यस्य य
निष्कम्पविधिः १ धर्माय उपदेति न गुरुनेन कविर्यस्य स उपदेत्यरवि यदा गुरुयोर्यधर्ममुपदिशति तदैकाग्रचित्तोयः शृणोति स उपदेशरचिर्धर्मोयो
मे २ धर्मान् धर्मायानयन्प्रवर्तनं कविर्यस्य स धर्माकचित्तोयः ३ सुप्ते आगमन एव कविर्यस्य स सुप्तरचित्तुयोहोयः ४ पञ्चमो दीजरविः दीजेन
रचित्येव यथापि दोषाश्चि एक अपि अनेकार्थप्रयोधकं यवत तेन कविर्यस्येति दीजरविः ५ अभिगमरविः पटः अभिगमेन ज्ञानेन रचिर्यस्य स
रचिर्यस्य विः ६ भगमो धर्मात्तरवि विस्ताररविः ७ तथा क्रियारविः क्रियया धर्मोनुष्टानेन रचिर्यस्य स क्रियारवि रटमोहोयः ८
यथा धर्मेन रचि रचयेन भगमेन कविर्यस्य स सविपरविर्नवनः ९ तथा धर्मेण श्रुतधर्मैरचिर्यस्य स धर्मरवि श्रुतधर्मभ्यास रचिर्दशमः १० यद्यपि
कमेतस्य नाप्यस्यैवोनामि नोपस्य स्यात् सत्यम् तवापि लयालक्षणयोर्गुणशुणिनोः कथनमात्रेण कथ चिन्तेदोष्यस्ति अथ सम्यक्कमेदानाभमावेण
उपदेति रटमो नवदोषाश्च यथा ज्ञात्वा दीयाय पुत्रपादश्च सहसंमुद्रया सह सत्करोय रोपदृष्टनिसमो १७] स निस्सर्गकविः कथते यत्तदोर्नित्याभि

अभिगम वित्तार कर्तृ निरिया सत्वेव धर्मकर्तृ १६॥ भूयत्वेणाहिगया जिवा जीवाय पुत्रपावंच । सहसंमद्रया सव संव

भविष्यत्काले निस्सर्गयो १ उपदेशरवि २ आणारुहो ३ सुप्तकचो ४ दीजरवि ५ अभिगमरवि ६ विस्ताररवि ७ दीयाचो ८ सविप
रवा ९ धर्मरवि १० पदमे प्रथम सम्यक्क ज्ञाणिधा १६ एदय विरुत्तायेन १ सत्यायेन २ अधिगता सम्यक् प्रकारे जाणी निश्चित कोया

सूत्र

भारत

सम्बन्धात् स इति कः देनजीवाजीवाश्च पुण्यं पापं च एते पूर्वोक्ताभावाभूतार्थेन सत्यार्थेन अधिगताः भूतं सङ्गतः अर्थोविषये यस्य स तत् भूतार्थं ज्ञानं उच्यते तेन अभीजीवाद्योभावाः सङ्गताः सन्तीति क्त्वा गृहीताः च पुन पूर्वोक्ता जीवाजीवाः पुण्यपापञ्च पुनराश्रवसंवरी च शब्दादन्वमीची इत्यादि नवापि भावान् सहसम्भाल्या सह आत्मनासङ्गतामिति सहसम्भालिस्तथा सहसम्भाल्या स्वबुद्धापरोपदेशं विनाजाति स्म त्यादिविशदबुद्ध्यावस्म रोचन्ते स निसर्गश्चिः सम्यक्त्वानुच्यते १७ अभुवेवार्थं पुनराह [जोजिणुहिद्वे भावे च उच्चिहसद्वहाइ सय मेव एमेयनन्नहत्तियसंनिसगणइत्तिनायव्यो १८] सनिसर्गश्चिर्ज्ञातव्यः स इति कः यद्यनुविधान् द्रव्यत्रैककालभावरूपान् जिनोहिष्टान् भावान् जिनोक्तान् पदार्थान् स्वयमेव परोपदेशं विनेव अहधाति भनसिधारयति पुनर्योजिनोक्तेषु तत्वेषु एवमेवै तत् यथा जिनैर्दृष्टं जीवादितत्तथैवेति नान्यथेति बुद्धिं कुरुते सनिर्गश्चिर्कच्यते १८ अथोपदेशश्चैः स्वरूपमाह (एएचेव उभावेउवइद्वे जोपरेण सद्वहई कउमल्येणजिणेणय उवएसकइत्तिनायव्यो १९) स उपदेशश्चिचिरितिज्ञातव्यं यः एतान् चैवभावान्

रोय रोएइओ निस्सुगो १७ ॥ जोजिणुदिदुभावे चउब्बिहे सदहाइ सयसेव । एमेव ननहसिय सनिसगा रुद्रति

जांश्या जीवाजोवौ शुल्यपापे च जीव तत्त्व अजोवतत्त्व शुल्यतत्त्व पापतत्त्व स्वमत्याज्ञाताभवंति आपणी मतिं करौने जाणे आश्रवसंवरीचयत् रीचतं सानिसर्गस्वचिः आश्रव तत्त्वसंवर तत्त्वस्वचे ते निसर्गस्वचि कहीइं १७ यं जिन कथितान् भावान् जे मनुष्य तीर्थं करना कह्या भावजाणवा चतुं प्रकारान् द्रव्य क्षेत्रकालभावे अहते खयस्वेव चारंप्रकारे द्रव्यक्षेत्र कालभाव आपरतांसहहि एवस्वेव नान्यथा इति भगवतना कहां अन्यथा नहोवे सा निसर्गस्वचि ज्ञातिअः ते नि सर्गस्वचो जाणयो १८ एतान्चैव नवभावान् एनवबोलजे कह्या उपदिष्टान् या परिण अहधाति जे वीजे समभाव्यायका सूधासहहि छद्मस्थेन

योगो नामादौ परं च अन्ते न भक्ष्यते न वा अद्यवाजिर्नेन वै कलिनतीर्थकरेण उपदिष्टान् अस्माति ह्ययस्योनिचये च शब्दः पद पूरे १८ अथा आरभ्यः
 एतत्तदा १ रागोदोमोमोमो यथाप जस्य सप्तमय एव आथापरोय तु सोखलुभाणाकहेनाम २०) सखलुनचयेन आन्नारुचिर्नामहति प्रसिद्धोभवति
 म नति केचिद्वारागं खे एा देयोऽन्नाति मोह. गोपमोहनोयप्रकृतयोऽज्ञानं मिथ्यात्वकपं एतत्कवं नष्ट भवति अस्मदेयतोऽपगत गम्यते न सर्वतोऽपगत
 मन्दल प्रत्येक सप्तम्यं यस्य रागोदोऽपगतः यस्य द्वेयोपि देयतोऽपगत यस्य मोहोपि देयतोऽपगत यस्य अज्ञान देयतोऽपगत एतेषां अप्रमत्तास्
 साध्या भाषायोग्यपदं मनरोधमान जंयादितल तथेति प्रतिपद्यमानो यो भवति स आन्नारुचिरित्यर्थः अत्र मापतु पट्टात्तो मारुसमानुनप्रति
 भानंसायगुपदनि दृष्टाभोक्तिः २० (जोसुत्तमहिज्जन्तो सुएणओगाहरे एसमत्तं अग्नेणवाहिरएय सोसुत्तरइतिनायवो २१) स सखरुचिज्ञातव्यः यः
 भवे १ रागमैननभ्यक्तं अयगाहते प्राप्नोति कोट्येन सखेण अग्नेन आचाराहादिना वा अथ वा वाहिरए वाद्येन अनङ्गप्रविष्टेन उत्तराध्ययनादिना

राधयो १८ ॥ एएवंवड भावे उवइहे जोपरेण सहइइ । कउमल्ये ण जिणेणय उवएस रुइति नायवो १८ ॥ रागो
 टासो मेहो अन्नायं जस्य अन्नमयं होइ । आणाए रोयंतो सो खलु आणाकहेनाम २० ॥ जो सुत्त महिज्जंतो सुएण

निर्गन्ताव्यस्य नतं रंयलोना काया अद्यवा तीर्थं करना कष्टा सधासहरे उपदेशरुचिः ज्ञातव्यः ते उपदेशरुची जाणवी १८ रागोदोमोमोहः रागोदोप
 मोह अन्नायं यत्प्रमत्त भवति अर्ने अज्ञान एतन्नाज्ञाना जेहनां गद्याहोइ आन्नाया रोचयन् जिम भगवतनी आन्नाहुवे जीम भगवते काह्याके तिम
 मी म एा आन्नामे मनाम ते आन्नारुचि करोइ २० यं सखमयोवान् पठन् जे सखने भण्ठे सखेण अन्नगाहते प्राप्नोति सम्यक्कं सन्नभण्ठे भणता

समाज्ञां गोविन्दवाचकवक्ष्यते स सूत्ररुचिर्ज्ञेयः १ अथ बीजरुचिः स्वरूपमाह [एतेषु अनेषां पञ्चाङ्गजोपसरइउसम्मतं उदएवतिक्ष्विन्दूसीवीयरुद्राक्षिना यज्वी २१] सवोजरुचिर्ज्ञातव्यः स इति क यः समतं इति समाज्ञवान् गुणगुणिनीरभेदीपचारान् समाज्ञधारी आत्मा एव गृह्यते तस्मात् यः समाज्ञी एकेनपदेन जीवादिना अनेकेषु बहुभुवादेषु जीवादिषु तु निश्चयेन प्रसरति व्यापकबुद्धिमत्त्वेन जानाति इत्यर्थः कस्मिन् कइव उदकेतैलविन्दुस्त्विव यथा उदकस्यैकदेशगतोपि तैलविन्दुः सर्वमुदकमाक्रामति तथा तच्चैकदेशोत्पन्नरुचिरपि आत्मातथात्रिष्वप्योपमादशेषतत्त्वेषु रश्मिमान् भवति स एवं विधोबोजरुचिर्ज्ञातव्य इत्यर्थः यथा बोज क्रमेण एकमपि अनेकबोजानां जनकं स्यात् तथा स्यापि रुचिर्विषयभेदतो रच्यन्तराणां जनयित्री स्यादिति भावः २२ अथाभिगमरुचिः स्वरूपमाह (सोहोइ अभिगमरुद्रं सुश्रनाणजेण अत्यश्रोदिदं एकारसमंगार्द्रं पइन्नगन्दिद्विवाश्रिय २३) सो अभिगमरुचिर्भ

योगाहर्द्रो सम्मतं अंगेण बाहिरेणव सो सुतरुद्रति नायवो २१ ॥ एतेषु अर्थेगाहं जो पसरुद्रं सम्मतं ।
उदएव तिल्लविन्दूसीवीयरुद्र इतिनायवो २२ ॥ सोहोइ अभिगमरुद्रं सुयनाणं जेण अत्यश्रो दिदं । एकारस मंगार्द्रं

जाणि सांघा सम्यक्क अगेण आचाराणादिना अग आचारांगतिण भणता पामे वाह्यादिना अंगप्रविष्टे नो त्तराध्ययनादिना सूत्ररुचिर्ज्ञातव्याः अनगप्रविष्ट उतराध्ययनसूत्रे भणते सूत्ररुचि कइजे २१ एकजीवादि पदार्थेन अनेके ज्ञातव्या पदानिन्यानि प्रसरति सा सम्यक्के सत्त्वारुचि उदके यथा तैलविन्दुः प्र सरति सा बोजरुचिः ते बोजरुचि नाम जाणवुं जीम एकबीजयी अनेकबीज ऊपजे २२ सस्यात् अभिगमनाम रुचिकहीइं श्रुत ज्ञानं येन अर्थत, दृष्टानि जिणे श्रुतज्ञान अर्थे दीठोहे एकादशानि अंगानिए इय्यारइ अग प्रकीर्णकानि उतराध्ययव दृष्टिवादः प्रकीर्णक उतरा

यत्किंचिदस्ति कश्चिन्नानुमानं प्रवर्तते अथ पार्थिवत्वं दृष्टं चेन्न श्रुतज्ञानस्यार्थोपविगतो भवति किं तत् श्रुतज्ञानमित्याह एकादशाज्ञानायां प्राचाराज्ञा
 नान्नान्यथा यथाज्ञेयं कश्चित् प्रातिपदिकप्रवृत्तं प्रकीर्तकान्युत्तराध्ययनादीनि दृष्टिवादः परिकर्तव्यादि च प्रवृत्तात् उपाह्वानि उपपत्तिकादीनि
 नानि ते प्राचाराज्ञानानि भवन्ति सांभिगमरुचिर्भवति इत्यर्थः २३ अथ विस्तारश्चेत् स्वरूपमाह (द्व्याणं सत्त्वाभावा सत्त्वपमार्णे हि जस्यउत्पत्त्या
 सत्त्वमिदं ननु सर्वत्रोदितं विलारकर्मिनायज्यो २४) सविस्ताररुचिरिति ज्ञातव्यं यस्य पुरुषस्य द्व्याणां धर्मास्ति कायादीनां सर्वभावा एकत्वं एवम्
 कर्मोद्योगविभागादि सत्त्वस्य पर्याया सर्वप्रमाणैः प्रत्यक्षानुमानोपमानानामेव पुनः सर्वत्रैवविधिभिर्नैगमसङ्गह व्यवहार ऋजु सूत्रं प्रवृत्तं समभिरुद्धं दृष्टुं
 ननु यथा दृष्टावर्थात् ज्ञाता रश्मि सविस्तार रुचिर्विशेष इत्यर्थः २४ अथ क्रियारुचि स्वरूपमाह [दस्य नाणचरिते तव विणय सद्य समिद्र गुत्तोस
 ज्ञो रश्मिमान्प्रवर्तते को रश्मि किरियायते नाम २५] स खलु निययेन क्रियारुचिर्नाम प्रसिद्धोद्वेगः यः पुरुषो दर्शनज्ञान चारित्र्ये तथा तपो विनये

पदज्ञानं द्रष्टव्याश्चोय २३ ॥ द्रव्याणामव्यभावा सत्त्वपमार्णे हि जस्य उत्पत्त्या । सत्त्वाहिं नयविहीय विलार कर्तुमिति
 नायज्यो २४ ॥ दस्य नाण चरिते तव विणय सत्त्वसमिद्र गुत्तोसु । जो किरियाभावकई सो खलु किरिया कई

अत्रोक्तं दृष्टिवादं प्राचाराज्ञेयं २३ पर्यास्ति कायादीनां सर्वभावाः द्रव्यधर्मास्ति कायादिक सर्वपदार्थं सर्वं प्रमाणैः यस्य उपलब्धाः सर्वप्रत्यक्षादि प्रमाणैः
 सत्त्वं, तत् सत्त्वमिदं सर्वं नयविधिभिः नैगमसमप्रवृत्त्यपरादि क नयनोपविधाणां विस्ताररुचि ज्ञातव्या ते विस्ताररुचि कहीद २४ दर्शनं ज्ञानधारित्वे
 दर्शनं ज्ञानधारित्वं तयो विनयसत्त्वसमिति शुक्तिषु तप विनय सत्त्व समिति शुक्तीने विवेच्यः क्रियायां भाव रुचिः पटिककणं क्रिया उपरि रुचिकरं ते

क्रियाभाव रुचिर्भवति तथा सत्य समिति गुप्तिषु क्रियाभाव रुचिर्भवति दर्शनं च ज्ञानं च चरितं च दर्शनं ज्ञानं चरितं तर्कं च तर्पांस च विनयाश्च तेषां समाहार स्तपोविनय तस्मिन् तपोविनये तपस्व द्वादशविधेषु तथा विनयेषु आचार्यादीनां भक्तिषु तथा सत्याया समितयः सत्यसमितयः तासु सत्य समितिषु क्रियायां दर्शनं ज्ञानचारितं तपोविनय समितोनां आराधनागुष्ठानविधौ भावेन रुचिर्यस्य स क्रियाभाव रुचिः २५ अथ संक्षेपस्वरूपमाह [अणभिग्राह्यं कुटिद्वौ सखेव रुद्रति होदनायव्यौ अविसारश्चोपवयणे अणभिग्राह्यश्चोयसेसेसु २६] स संक्षेप रुचिर्भवति इति ज्ञातव्यः स इति कः योऽन्भि र्यहोत कुट्टष्टिः अन्भि र्यहोता अन्द्वाकता कुट्टष्टिर्वोदमतारि रूपयेन स अन्भि र्यहोत कुट्टष्टिः येन मिथ्यात्वानां कुतलथाद्वाकतो नास्तीत्यर्थः पुनर्य प्रवचने जिज्ञोक्तं सिद्धान्तं अविसारदोषचतुरं पुनर्यसु शेषेषु मतेष्वपि कपिलादिमतेष्वपि कुशलानास्ति सचै तादृशं पुरुषः संक्षेपरुचिः स्यात् २६ अथ धर्मरुचे स्वरूपमाह [जो अलिक्काय धर्मसुयधर्मं खलु चरितं धर्मं च सदृहं जिग्राभिह्य सोधर्मरुद्रतिनायव्यौ २७] सधर्मं रुचिर्भवति इति ज्ञातव्यं यः पुरुषोऽस्ति कायानां धर्मादोनां अर्थात् धर्मास्ति कायादीनां धर्मं असाधारण लक्षणं रूभावं चलनरूभाव स्थिर सस्थानावकाश दानादिकं

नाम २५ । अणभिग्राह्यं कुटिद्वौ सखेव रुद्रति होद नायव्यौ । अविसारश्चोपवयणे अणभिग्राह्यश्चोय सेसेसु २६ ।

भावश्च स खलु क्रियारुचिर्नाम ते क्रियार्थं च कहीद २५ यः अन्भि र्यहोत कुट्टष्टिर्बोधतो मतादिरागं जिणे वीडादि कनोमत नहीं आस्थोक्ते नही कोधोक्ते अविग्रहमिथ्यात्वो नही सत्यज्ञो सत्येपरुचिरिति भवति ज्ञातव्या ते सत्येपरुचि कहीजे अविग्रहदो अकुशलः प्रवचने सिद्धांतनीवातनही जाणेक्ते अनादर शेषेषु अन्यदर्शनेषु वीजां दर्शनं विखे अनादरके २६ यः प्राणी अलिक्काय धर्मं जीको प्राणी धर्मास्ति कायने श्रुतधर्मं निश्चिते नियमेन

निर्माणात् तार्थकारकं यदर्थानि पुनर्योजितानि एव तत्तत्तन्मं अत्रप्रविष्टादिरूपस्य पुनराविवक्ष्यं सामान्यिकच्छेदोपस्थापनीय परिहार विमुक्ति
 यथासम्भवात् यदास्यातादिकं जिनाहं च दधाति ननु या धर्मादीनां लक्षणं पापयिष्टभिरुक्तं नृहते अत्र हि प्रथक् उपधिभेदेन समानाहमेदकथनं प्रिय
 यथादनीयं प्रत्यया तु निर्माणाविरुद्धेयं कश्चि एतौ उभौ भेदौ अधिगम रचौ एव अन्तर्भावतः २७ अथ समानाहं लिङ्गान्याह [परमत्वं सध्वोवा
 भूम्भं परमत्वं मेवमावापि एतद्वत् तस्यवद्व्याय समस्तं सहस्रणा २८] एतत्तन्माह तद्वान समानाहस्य लक्षणं समानाहवत् पुरुषस्य चिह्नं द्वेय कि
 मन्माह परमार्थकत्वात् परमाह तद्व्याय परमार्थादीनां जीवादिभावानां संस्त्वः स्वरूपज्ञाना दुत्यक् परिचय परमार्थ
 मन्माह परमाह सत्त्वमर्तो लक्षणं वा अष्ट पट्टरत्नं वा अथवा अन्यत् लक्षणमिदं सुष्ट परमार्थं सेवनं सुष्ट यथा स्वरूप दृष्टाः दर्शिता वा पर
 मार्थं जीवादीनां तद्वत् परमार्था आताया स्तोपा सेवनं सुष्ट परमार्थं सेवनं बहुश्रुताना आचार्यादीनां यथायत्किं वैयाहृत्यस्वरूप एतदपि

वास्तविकाय धरा सुप्रसन्नं हनु चरितधर्यं च । नृहृद् जिगाभिहितं सोधस्त नृहृत्तिनायव्यो २७ ॥ परमत्वं संधवो
 नास्तिद्विपरमत्वंसेवमावापि । वाचनं सुष्टमण वज्जग्राय समस्तं सहस्रणा २८ ॥ नलि चरितं सक्तं विद्वणं दंस

धर्मधर्मः तत्तत्तं धर्मधर्मं च दधाति जिनाहं सत्त्वं तैर्धं करनु भाषा सधर्मं रचिरिति तातव्यः तं धर्मं रचिकहीय २७ परमार्थं सस्त्वककरणं
 नास्ति धर्मधर्मं धर्मना सुष्टिं परमार्थं गीतायां यावकाः साधवत्तया सेवनागीतायां साधु अथवा यावकं तेहनी सेवाकरे व्यापनाना चरणभट्टानां
 यन्मार्गनाथ भाषाधिकारानां मर्जना समानागकरे वृद्धनी २८ टावारी तेहनी सम न करे रथका इष्टान समानाही सहस्रणाकरे २८ नास्ति चारितं

शुद्धे. रश्मिताप्य मोक्षः कर्मन्त्योनाभित् अर्धोचस्य कर्मस्ययरहितस्य निर्वाणं मुक्तिसुखप्राप्तिर्नास्ति ३०. अथ समाकृत्य अष्टौ प्राचारान् आह (निस्रद्धिवानि कश्चिदपि नित्यतया भ्रमदृष्टिद्वयेय उभयवृद्धिरोकरणे वच्छन्प्रभावणे अदृ ३१) निःशङ्कितं देयतः सर्वतत्त्वग्रहारहितत्वं पुनर्निर्वाचितत्वं प्राक्यायन्य द्युर्लभप्रत्ययान्तराहितत्वं निर्वाचितिकस्यं फल प्रतिपत्तिरुद्देशकरणाविति किलानिर्वातावितिकलानिर्वातितिकला तस्य भावोनिर्वाकितस्यं किमेतस्यतपः पदवित्तितस्य फल पर्यंतं नयति लक्षणं अथवा विदन्तीतिविदः साधवस्तेषां विजुगुप्सा किमेतं मलमलिनदेहा अविसृजनीयेनदेहं प्रज्ञासयतां कर्मोपः स्यादित्यादिनिन्द्यातदभायोनिर्वाजुगुप्सं प्राकृतापर्वलासूतेनिर्वाचितिकस्य इति पाठः अमूढदृष्टिः अमूढदृष्टिः कृत्स्नमत् कुतीर्थिकानां परिप्राञ्जकानां कृत्स्नं दृष्ट्वा अमूढाकिमच्चाक दर्शनं यत्सर्वथादरिद्राभिभूत इत्यादि मोहरहितादृष्टिर्बुद्धिरमूढदृष्टि यत्परतीर्थिना भूयसी कृत्स्निं रश्मिप रकाये च किञ्चन धर्मेभर्तः स्थिरोभावः अथ चतुर्विधोप्याचार अन्तरङ्ग उक्तः अथवाह्याचारमाह उपहं हणा दर्शनादि गुणवतां प्रशसा पुनः

अशुशिक्षा नत्वितो नत्वितो नत्वितो अमुक्त्वस्य निष्वाणं ३० ॥ निष्कंक्रिय निष्कंक्रिय निष्कंक्रिय निष्कंक्रिय अमूढदृष्टिद्वयेय । उच्यते धिरोकरणा वच्छन्न प्रभावणे अदृ ३१ । सामादयत्य पटमंकेउवद्वावणां सवेवीयं । परिहारविमुद्दीयं सुहृसंतह

धार्मिकगुणा आनन्दाय चारितनगुण न होइ चारित्ररहितस्य मोक्षः कर्मचयोनान्ति चारिते हीन ते कर्मयो हुटेनही नास्ति अमुक्तस्य निर्वाणं कर्मयो रश्मिते न भया रश्मि तेर्ने भोधिभिरनर्हो ३० तत्त्वतो गगानाणे अनोरोधमर्मानवाके फलप्रतिपत्तिरुद्देशन आणे निष्वालीना धर्मनी महिमा देखीने वांका न कर्त धर्मवतना गुणधारे धर्मवर्कसोदाताने निश्चलकरे साधनीर्नो हितकारी होय प्रभावनाकरे ३१ सामाधिकं प्रथम चारित्रनामेदकहेके सासायक

स्थितोत्तराणं धर्मोत्तराणं प्रतिशोदतां धर्मवतां पुरुषाणां साहाय्यकरणेन धर्मोत्तराणं पुनर्वाक्यं साधर्मिकाणां भक्तपानीयेर्भक्तिकरणं पुनः प्रभावनाचक्रतोर्धोवर्तितं करणं एते अग्नी आचाराः समाकृत्य हेयादर्थः ३१ अथ चारित्र्यभेदानाह (सासादयत्य पदमं केओवद्वावणं भवेवीयं परिहारविसृष्टीय सहमन्तहसं परायस्व ३२) [अकसायमहकषायं कृत्तमलस्यजिणस्सवा एयं चय रित्तकरं चारित्तं होइ आहियं ३३] शुभं अल प्रथमं सामायिकं चारित्र्यं ज्ञेय समोरागहेपरहितधित्तरिणामस्तस्मिन् समे आयोगमनं समायः समाय एव सामायिकं अथवा समानां ज्ञानदर्शनचारित्र्याणां आयोजाभः समायः समाय एव सामायिकं सर्वसावयपरिहाररूपं यद्यपि सर्वमपि चारित्तं सामायिकं एवोच्यते तथापि केदोपस्थापनादि भेदेषु गणमत्वात् प्रथमं नाम्नां भेदात् ज्ञेय यतोहि शब्दाधिक्यादर्थाधिक्यं प्रथमं कथनमात्रत्वेन तदपि सामायिकं नामचारित्तं द्विविधं इत्वरं १ यावत्कथितं च २ भरतैरावतमहाविदेहेषु मध्यमजिनतीर्थेषु च उपस्थापनयाः सन्नावे यावत्कथितं सम्भवति उपस्थापनाया अभवे जावत्कीवं अपि भवति इत्वरं

संपरायंच ३२ ॥ अकसायं अहकषायं कृत्तमलस्य जिणस्सवा । एअचयरित्तकरं चारित्तं होइ आहियं ३३ ॥ तवोय

चारित्त १ केदोपस्थापनीय भवेत् द्वितीय वीजुं केदोपस्थापनीय चारित्र्य २ परिहार विशुद्ध तृतीय ३ तीजुं परिहार विशुद्धि सूक्ष्मसंपरायं तथा चतुर्थं ४ तिम सूक्ष्म संपराय चोष ३२ अकषाय चपितोपशमित कषायावस्थान रूपं कषाय चपाव्योक्ते उपशमित कीषोक्ते तेहने यथाख्यात चारित्त होइ एपांच सुं चारित्त जाणवुं यथाख्यात कृत्तस्यस्य उपशान्त मोहगुण स्थानिकस्य जिनस्य वा भवति कृत्तस्थने उपशान्त मोहने उपशान्त कषायने चारित्तहोइ एतत् कर्मचय कर पचविच चारित्तं स्यात् एपांचे प्रकारे चारित्त कर्मचयनुं कारण भगवते कत्तं ३३ तपो बाह्याभ्यतरमिति द्विविधमुक्तं तपवे भेदे बाह्यतप

अथैतदपि व्यापनोद्यानां साधना भवति तथा द्वितीय च्छेदोपस्थापनोप शस्य शब्दस्य कोर्धः सति चारस्य निरति चारस्यवा साधोर्साध्यान्तर प्रतिपद्य
मानस्य पूर्वपर्यायव्यवहृदस्तम् अथैतदाययोग्या उपस्थापनामहावतारोपणा यस्मिन् तच्छेदोपस्थापन चारित्र्यं द्वितीय ज्ञेयं तदपि द्विषिष
मातिचार निरतिचारस्य अथ परिहारविशुद्ध लतीयं परिहारस्तपो विशेषस्तेन विशिष्टीयस्मिन् तत्परिहारद्विषिषक भवति तद्विधिचायं नवयतयोग्यात्
प्रत्ययभूयः प्रष्टादशमासान् यावकाभ्यन्ति तत नव साधूनां मध्येचलारः परिहारिकाः भवन्ति चलारोऽप्येतेषा वैयाहलकरास्ते अनुपरिहारिकाभवन्ति
यस्मिन् नवमः क परिश्रितोपाचनाचार्योभयति एव परमासं यावत् तपः कला पद्यात्परमासं यावत् ये परिहारिकास्ते अनुपरिहारिकाभवन्ति अनुपरि
हारिकाः परिहारिकामवन्ति पद्यात्तयावदेवं तपः कुर्वन्ति ततश्च कल्पस्थितः सोपि ते नैवविधिनापणमासतपः करोति ज्ञेयेषु षट्सुमासेषु एकः
अविश्वध्विष्यतीति ते अन्त्ये कोर्धेपि अनुपरिहारिकाया भवन्ति गद विविधना अष्टादशमास प्रमाणः कल्पोजातव्यः कल्पसमाप्तौ तु पुन परिहार
विश्वध्विष्यन्तीति न चापि दत्तयोजिनकल्प या गणं वा आश्रयन्ति तदादाचारवन्त साधवोहि जिनस्य जिनपार्श्वस्थितस्य स्थविरस्य गणधरस्य वा समीपं
परिषयते नान्यथा पा तिरति तेषा चारित्र्यं परिहारविशुद्धिकं लतीयं ज्ञेयं तथा सूक्ष्मसम्परायं चतुर्थं भवति शूद्रः किरीकरणात् स्वस्वीकृतः
सम्परायं नैवभात्यः कपयोऽप्यत्र तत् सूक्ष्मसम्परायं एतच्चारित्र्यं हि उपश्रयश्रेणि उपक्रमेण्यारुढस्य साधोर्लोभाण वेदनसमये भवति सूक्ष्मं सम्परायं
रति अनुभार प्राकृतवान् १० अकथाय कपायरहित क्षणिकपादावस्थायां एतद्वति यथाख्यातनामक तीर्थकरीकं पञ्चम ज्ञेयं इदं हि यथा
ख्यात चारित्र्यं अथवा शरागतमोहादये गुणस्थाने तथा शरीरादये चतुर्दशे गुणस्थाने वर्तमानस्य भवति एतत्तच्च विधं चारित्र्यं भवति कीदृशं
चारित्र्यं रितकर कर्मरार्यानां रितकं अभाव करोत्येवशीलरितकर तीर्थं करैः आख्यात कर्मरार्यानां अभावकरं सामान्यिकादिपक्ष विध चारित्र्यं कर्म

स्यकारकमित्यर्थः ३३ अथ तपोभेदमाह [तवोयदुविहोवृत्तो वाहिरौक्त्विवृत्तो एवमभिनन्तरोतवो ३४] तपोद्विविधं प्रोक्तं
वाह्य तथाभ्यन्तरं वाह्य षड् विधं प्रोक्तं एवं इति षड् विधं एव अभ्यन्तरं अपितपः प्रोक्तं ३४ अथ ज्ञानदर्शनचारितायां मध्येमोक्षमार्गकस्य कीदृशी
व्यापारोपसर्तितमाह [नाणेषजाणर्हभावं दंसणेषयसद्वहइ चरित्ते णनिगिणहाइ तवेणपरिसुज्झई ३५] ज्ञानेनमति ज्ञानादिनाभावान् जीवाजीवादीन्
जानाति च पुनदर्शनेन भगवदचनं अइयाअइत्ते सलत्वे नाह्वीकुरते चारित्ते ण विरति प्रत्यास्थानेन निरुद्धाति विषयेभ्योनिवर्तन्ते तपसापरिसमन्तात्
शुध्यति कर्ममलापगमात् निर्मलोभवतीत्यर्थ ३५ अथ मोक्षफलभूताहति माह [खवित्तापुब्बकम्माइं सज्जेणएतवेणय सव्वदुक्खपहीणइहा पक्कमन्ति
महेत्तिणोत्तिवेमि ३६ सद्वर्षयोसहामुनय समयेन सप्तदशविधेन पुनस्तपसा द्वादशविधेन च शब्दात् ज्ञानदर्शनाभ्यां च पूर्वकर्माणि पूर्वोपार्जितकर्माणि
अपयित्वाप्रहीण सर्वदुःखार्था सन्तोसोच्चाभिजाधिणः सन्तः प्रक्रमन्ति पराक्रमं कुर्वन्ति सिद्धिं गच्छन्ति प्रहीणानि प्रकर्षणहानिं प्राप्तानि सर्वदुःखानि

दुविहो वृत्तो वाहिरभिधं तरो तथा । वाहिरौ चउच्चिवृत्तो एवमभिधं तरो तवो ३४ ॥ नाणेष जाणई भावे दंसणे
णय सद्वहि । चरित्तेण निगिणहाइ तवेण परिसुज्झई ३५ ॥ खवित्ता पुब्बकम्माइं संजमेण तवेणय । सव्वदुक्खपही

अंतरंग तप बाह्याभ्यतर स्थथा बाह्य अने अंतरंग बाह्यं तपः षड्विधं उक्तं बाह्यातप कएप्रकारे कह्यो एव अभ्यंतरतप कएभेदे अंतरंग तप कह्यो ३४
ज्ञानेन जानाति भावान् ज्ञाने करीने सर्वभाव जाणिके जीवादिन् दर्शनेन च अइधाति दर्शने करी सद्वहि चारित्ते ण च भावान् गृह्णाति चारित्ते करी
कर्मखपावे तपसा परिशुद्धति तपकरतां आत्मा सुद्वह्वे ३५ क्षपित्वा पूर्वकर्माणी खपावीने पाक्खिलां कर्मा संयमेन तपसाच सतरमेदे सज्जमकरीने वारे

यत्र तत् प्रक्षेपसर्पदुःखं मोक्षस्थानं तदर्थयन्ते अभिलषन्तीति प्रक्षेपसर्वदुःखार्थाः मोक्षाभिलाषिण इत्यर्थः प्रक्षेपसर्वदुःखार्था इति स्थाने सर्वदुःखं प्रक्षेपार्था इति पाठश्च आर्पत्वात् इत्यहं त्रयीमि इति सुधर्मास्वामीजन्मभ्रामिन प्राह ३६ इति श्रीमदुत्तराध्यायन सूत्रार्थदीपिकायां उपाध्याय श्रीनरेश्वरकोर्भिर्गणेशिप्रोद्यन्मन्त्रोपप्रभराणि विरचितायां मोक्षमार्गीयाख्यं अष्टाविंशमध्यायन सम्पूर्णं ॥ २८ ॥ अथैकोनविंशत्तमं प्रारभ्यते पूर्वस्मिन् अध्यायनेमाधमागैगतिरुत्थासा चर्चोत्तरागत्यपूर्विकाइति अथ यथा वोतरानात्वं स्यात्तथाभिधायकं एकोनविंशत्तमं कथ्यते (सुय मे आउसस्मि एं भगवथा एयमकथाय इहयन्तु सम्मन्तपरितोनेनामज्जयणे समणेणं भगवथाग्रहावीरेणकासवेण पवेइयाजं सम्मं सहहितापत्तिय इत्तारोयइत्ता फासित्तापालइत्ता तारइत्ता किइत्तासोहइत्ता आराइइत्ता आणए अणपालइत्ता वहवेजीवासिज्जन्ति वुक्कन्ति सुच्चन्ति परिनिब्बाइन्ति सब्बदुक्खाणमस्सं करन्ति] इत्याभापकं ३६ इत्युक्तम् इति सम्बोधन हे जन्मसयाभ्युत तेन भगवताज्ञानवता आयुष्मताजीवताविद्यमानेन श्रीमहावीरेण एव आख्यातं एवं यद्यित एयमिनि किमुक्तं तदाह इत्यास्मिन् जगति आगमिवाख्यतु निययेन सम्यक् पराक्रम नामाध्यायनं समग्रोसति वर्धमानैर्युगैः कर्मभूत जयलक्षण पराक्रमोपश्रयिन् तत् समग्रो पराक्रम नामाध्यायनं अमणेन तपस्विनाभगवता ऐश्वर्ययुक्तेन श्रीमहावीरेण काश्यपगोत्रीयेण प्रवेदितं यत्समाज्ञापरा

याद्रा प्रक्रमति सहेसियोतिर्वमि ३६ । सुक्त्वमगज्जन्मयाणं समाप्तं २८ ॥ सुयंमे आउसंतीणं भगवथा एव मक्खयायं ।

इदं तपश्चराने सर्वदुःखं प्रक्षेपार्थाय सर्वदुःखजने जयकारीने प्रक्रमति सिद्धिं गच्छन्ति सहेसिणः इति त्रयीमि सोटा ऋषीश्वर मुक्तिं पोहवे ३६ इति सोष मार्गानिनामा अध्यायननां अर्थं पुरो ययो ॥ २८ ॥ श्रुतं मया हे आयुष्मन् हे चिरंजीव सीयमेइम सांभल्यं भगवता श्रीमहावीरेण एवं आख्यात भगवंत

दियनिगहे ६६ कोहविवजये ६७ भाषविवजये ६८ मायाविवजये ६९ लोहविवजये ७० पेज्जदीसमिच्छादंसणविवजये ७१ सेलेसी ७२ अकमया ७३) इति
सूत्रं एतस्य सस्यत्तपराक्रमाध्ययनस्य प्रोमहावीरेण यथानुक्रमं अर्थोप्याख्यायते तद्यथा सस्ये गोमोलाभिलाषः १ निर्वेदः संसारात् विरक्तता २ धर्म
ब्रह्मधर्मश्च ३ गुरोस्त्वलोपदेशतस्य साधर्मिणः समानधर्मकर्तुंश्च शुश्रूषणासेवा ४ आलोचनागुरोरग्रे पापानां प्रकाशनं ५ निन्दनाआत्मसाक्षिकं
आत्मनोनिन्दा ६ गर्हणा अपरलोकानां पुरतः स्वदीपप्रकाशनं ७ सामायिकं प्रतीमिदं सास्यं ८ चतुर्विंशतिस्त्वोलीगस्सुज्जीयगरेइत्यादि चतुर्विंशति
जिननाम पठन ९ वन्दनं द्वादशावर्तं वन्दनेन गुरोर्वन्दना १० प्रतिक्रमणं पापान्निवर्तनं ११ कायोत्कर्षोत्तीचार शुद्धार्थं कायस्य व्युत्कर्जनं काय ममत्व
वर्जनं १२ प्रत्याख्यानं मूलगुणोत्तरधारणं १३ स्तवस्तुति मङ्गलं स्तव- प्रक्रस्तवपाठः स्तुतिरुद्धीभूयजवन्ते न चतुष्टयस्तुति कथनं मध्यमेन अष्टस्तुति कथनं
उत्कर्षेन १०८ कथनभूतवस्तुतयश्च स्तवस्तुतयः स्तवस्तुतय एव मङ्गलं स्तवस्तुति मङ्गलं १४ कालप्रतिलेखना कालस्य व्याघातिकप्रभृतिकाल चतुष्टयस्य

धम्मसङ्गा ३ गुरुसाहसिमय सुखसणया ४ आलोचयणया ५ निन्दणया ६ गरहणया ७ सामादए ८ चउवीसत्थए ९
वंदणे १० पडिकमणे ११ काउसगणे १२ पच्चक्खाणे १३ थयधुईमंगले १४ कालपडिलेहणया १५ पायक्खित्त

समान धर्मपाले नेह भणी भक्ति ४ आलोचना आपणपे आलोचि पापनुं आलोइवुं ५ निन्दाना ६ आत्मा साखिनिंयाकरे ६ गर्हो ७ गुरुसाखिं गर्हो
करे ७ सामायिकद वे षड्डी समायक ८ चतुर्विंशति तीर्थं कर स्तव ९ लीगस्स ९ वन्दनक द्वादशावर्तं वन्दना १० प्रतिक्रमण ११ पडिक्रमण ११
कायोत्कर्षः १२ काउसगकरे १२ प्रत्याख्यान पच्चक्खाण प्रत्याख्याने करीने १३ स्तव स्तुति मंगलं स्तुतिस्तवन मंगलरूप भणवुं १४ काल प्रतिलेखना

प्रतिभरणा भवत्प्राप्त्यालभ्यश्चत्पाकालप्रतिवेखना १५ प्रायचित्तकरण लनस्य पापस्य निवृत्त्यर्थं तपसः करण १६ क्षमापना अपराध क्षमापय १७ क्षमापययुर्मिथोभाषनादिकः १८ वाचनायुत्तममपि सूत्राचराणा ग्रहणं १९ प्रतिपुच्छनायुतोः पुरतः सन्देहस्य प्रच्छनं २० परिवर्तना सूत्र पाठस्य सुपूर्णे भूयस्त्वं २१ चतुर्वेधास्तस्य चिन्तन २२ धर्मकथाधर्मं सम्यक्वायाः वार्त्तायाः कथन २३ श्रुताराधनास्थितान्स्थाराधना २४ एकाग्रमनः समिधैश्चनानिधिराद्य एकाग्रितं प्रधानं ध्येययन्तु निमित्तीकरण २५ सयमः क्षाप्रवाहिरति रूप २६ तपोहाटशविध २७ व्यवदान विधेयेषु अवदानं कर्मैकैकैश्च यथान् कर्मणा निर्जरा २८ सुखयात सुखस्य विषयसुखस्य गानं गानतन स्मृष्टानिवारण २९ अप्रतिवदतानीरागतं ३० विविक्षययनानासनसेवना क्षीयगुणश्रद्धादिभिरभितगयनासनाना प्रासेयना ३१ विनिवर्त्तनापक्षेन्द्रियाणा विप्रयेभ्योविधेयेषु निवर्त्तनं ३२ सखीग मत्वाद्यानं सभोगः एकमण्डली

१६ वृत्तगणया १७ मञ्जुषा १८ वाद्यगणया १९ पट्टिपुच्छगणया २० परिग्रहगणया २१ अणुपेक्षा २२ धम्म
 २३ सुयमम आराधनगणया २४ ॥ एगणमणसं निवेसणया २५ संजमे २६ तवे २७ वेदाणां २८ सुहसाए २९ अप

कर्मोपलब्धिः १५ प्रायश्चित्तकरण पायश्चित्तलेहः आलोचय करं १६ लभावन १७ जीवने खभावे १७ स्वाध्याय १८ सज्जायकरं १८
मानना १९ वासना १९ नो १९ परावर्तना सत्ते गण अर्थ पृथे २० प्रतिपृच्छना सत्त अर्थभूली पृथे २१ आनुप्रेक्षा अर्थ सभा २२ धर्मैकधा
धर्मभय २३ अर्थभय आराधना २४ सिद्धांतनी आराधना करं २४ एकाग्रमन सतिर्वसना एकाग्रमन ठामिराखे २५ सज्जम सज्जमपाने २६
१५: नयका २७ अर्थभयान धानवासनराखे २८ सुपगया सगयाता कपजावे २८ अप्रतिबंधता प्रतिबंध रक्षितहो २९ विविक्तयनासन सेवना

क्रम अध्ययनं श्रद्धासुखाभ्यां सामान्येन प्रतिपद्यप्रतीत्यविशेषेण प्रतीतिं आनीयरोचयित्वा तस्य अध्ययनस्य अर्थभिन्नाषं अनुष्ठानाभिन्नाषं आत्मन
उत्पाद्य पुन स्मृष्टा मनोवाक्यैरुद्भूतानां सस्रुर्पालयित्वा तस्याध्ययनस्य गुणेन अतीचारवर्जनेन रक्षयित्वा तीरयित्वा अनुष्ठानं पारं नीत्वा कीर्त्त
यित्वा गुरु प्रतिविनयपूर्वकं मया भवद्गतः सकाशात्समन्क् प्रकारेण सपूर्णमधीतमिति कथनेन शोधयित्वा गुरोर्वचनात् पश्चाच्छुद्धं कृत्वा आराध्ययोगेन
उत्सर्गापवादनयविज्ञानेन सेवनं कृत्वा आज्ञया गुरोर्देशेन अनुपालयित्वं शोधयित्वा सिद्धिशुण्युक्ता भवन्ति बुद्धान्ति घातिकर्मनिवा
रणेन तत्त्वज्ञानाभवन्ति सुचिन्ते भवोपशान्तिर्हिकर्मं चतुष्टयवन्त्यात् मुक्ता भवन्ति परान्वान्ति कर्मदावानलोपशमनेन शीतलत्वं प्राप्तु वन्ति सर्वदुःखानां

इह खलु सक्त परक्रमे नामज्जगते । समणेण भगवया महावीरेण । कासवेणं पवेद्देया जं सक्तं सद्विहिता पतिय
इता रोयइता फासिता पालिइता तीरइता सोहइता आराहिता आणाए अनुपालइता बहव जीवा

श्रीमहावीरे इम कल्लो इह अस्मिन् प्रवचने निदयेन सम्यक्त्वा पराक्रमनामाध्ययनं एतिदय सम्यक्त्वा पराक्रमनामाध्ययनं अमणेन भगवता महावीरेण
अमण भगवत महावीरे काश्यपगोत्रेण प्रवेदितं काश्यपगोत्रेण धणीइं एअध्ययनं कत्तं यत् सम्यक् अदधानं कृत्वा जे अध्ययने भला अइहे प्रतितयित्वा
प्रतीत उपजावे रोचयित्वा चित्तमार्हिह रुचावे स्मृष्टाभिन्नायां क्रियाइ करीने परसे पालयित्वा भलेप्रकारे पाले पारं नीत्वा पारपंभीने कीर्त्तयित्वा
स्वाध्याय विधानत परने उपदेसे शोधयित्वा गुरुवचन केहे सोधीने आराध्यो उत्सर्गापवादाभ्यां उत्सर्ग अपवादे आराधीने गुरोर्ज्ञासेवनेन गुरुनी आज्ञाइ
करीने अनुपाल्य गुरुनी आज्ञाइ मार्गपालिने बहवः जीवा सिद्धान्ति घणा जीवसीक्ते तत्त्वज्ञानेन बुद्धान्ते सुचं ते कर्मवचनानात् परिनिर्वापयति कर्म

यदा रसानां भूतं कुर्यात् (तस्मिन् अवमद्वे एवमाहिक्काद्) तस्य सम्यक्पराक्रमाध्ययनस्य अथ वक्ष्यमाणोऽर्थः एवं अनुनाप्रकारेण
नामहावाग्ल आद्यायते कथ्यते (तजहा सर्वेगे १ निर्व्ये २ धम्मसत्ता ३ गुरुसाहस्रियसूक्ष्मणया ४ आलोयणा ५ निन्दणया ६ गरहणया ७ सामाहिन
ख उयासत्तए ८ वन्द्यो १० पट्टिकमणे ११ काउसगो १२ पञ्चकणो १३ यवयुद्द मङ्गले १४ कालपडिलेहणया १५ पायकिन्नकरणे १६ खभावणया १७
सुभ्राप १८ वायणा १९ पट्टियुभ्भणया २० परियट्ठणया २१ अणुपेहा २२ धम्मकहा २३ सुयसभाराहणया २४ एगगमणसन्निवेशणया २५
संयमे २६ तवे २७ वांदाणे २८ सुहसाए २९ अप्पट्टिवहया ३० विवित्तसयणासणसेवणया ३१ विणि यट्ठणया ३२ सम्भोगपञ्चकणो ३३ उवहि
पञ्चकणो ३४ आहारपञ्चकणो ३५ कसायपञ्चकणो ३६ जोगपञ्चकणो ३७ सरीरपञ्चकणो ३८ सहायपञ्चकणो ३९ भत्तापञ्चकणो ४० सम्भावपञ्च
कणो ४१ पट्टिहयणया ४२ वेयावधे ४३ सव्वगुणसम्पन्नया ४४ वीयरागया ४५ खन्ती ४६ सुत्ती ४७ मद्दे ४८ अक्कवे ४९ भाव सधे ५०
अरत्तसधे ५१ जोगसधे ५२ मणगुत्तया ५३ वयगुत्तया ५४ कावगुत्तया ५५ समाहारणया ५६ वयसमाहारणया ५७ कायसमाहारणया ५८ नाणसम्भ
यथा ५९ दत्तासम्भयया ६० चरित्तसम्भयया ६१ सोइन्दियनिगहि ६२ चक्खिदिदियनिगहि ६३ पाणिदिदियनिगहि ६४ जिभन्दियनिगहि ६५ फासि

सिञ्जतिवुञ्जतिमुञ्चति परिनिव्वाद्दितिसव्वदुक्खाण मंतंकरंति तस्मात् अवमद्वे एवमाहिक्काद् तजहा संवेए १ निर्व्येए २

धमि उपागमायां सुपंदुअनां भूतं कुर्वतो सर्वदुक्खनो भूतकरे ते अध्ययननो अथ अर्थ आख्यायते वक्ष्यमाण प्रकारे ते अध्ययननो अर्थहवे कहेके तयाथा
दर्यायसि कथयतो कहेके सर्वेग सामारयो सर्वेग १ निर्वेदः संसारयो निर्वेदः २ धर्म्यद्वहा धर्मनीवासना ३ गुरुसा धर्मिक शुश्रूषणा गुरु साधर्म्यी

दियनिगहे ६६ कोहविजये ६७ माथविजये ६८ मायाविजये ६९ लोहविजये ७० पेज्जदीसमिच्छादंसणविजये ७१ सेलेसी ७२ अकम्मया ७३) इति
स्वत् एतस्य सम्यक्पराक्रमाध्ययनस्य श्रीमहावीरेण यथागुक्रमं अर्थोप्याख्यायते तद्यथा सम्ये गोमोक्षाभिलाषः १ निर्वेदं संसारात् विरक्तता २ धम्म
अज्ञाधर्मैरुचि ३ गुरोस्त्वोपदेष्टातस्य साधर्मिणः समानधर्मकर्तुंश्च शुश्रूषणासेवा ४ आलोचनागुरोरग्रे पापानां प्रकाशनं ५ निन्दनाआत्मसात्त्विक
आत्मनोनिन्दा ६ गर्हणा अपरलोकाणां पुरतः स्वदीपप्रकाशन ७ सामायिकं शत्रौमित्रे साम्यं ८ चतुर्विंशतिस्त्वोलीगस्सुज्जीयगरेइत्यादि चतुर्विंशति
जिननाम पठनं ९ वन्दनं द्वादशावर्तं वन्दनेन गुरोर्वन्दना १० प्रतिक्रमणं पापाश्रित्यवर्जनं ११ कायोत्कर्षोऽतीचार शुद्धयं कायस्य व्युत्कर्जनं काय भ्रमत्वं
वर्जनं १२ प्रत्याख्यानं मूलगुणोत्तरधारणं १३ स्तवसुति मङ्गल स्तव शक्रस्तवपाठः सुतिरुर्ध्वभूयजवन्ते न चतुष्टयसुति कथनं मध्यमेन अष्टसुति कथनं
उत्क्रष्टेन १०८ कथनस्तवस्तुतयश्च स्तवस्तुतयः स्तवस्तुतय एव मङ्गलं स्तवसुति मङ्गलं १४ कालप्रतिलेखना कालस्य व्याघातिकप्रभृतिकाल चतुष्टयस्य

धम्मसङ्घा ३ गुरुसाहस्रिय सुखसुखाया ४ आलोयणाया ५ निन्दणाया ६ गरहणाया ७ सामादए ८ चउवीसत्यए ९
वंदणे १० पडिकमणे ११ काउस्सुवर्गे १२ पञ्चक्खाणे १३ यययुर्द्धमंगले १४ कालपडिलेहणाया १५ पायच्छिन्न

समान धर्मपाले नेह भणी भक्ति ४ आलोचना आपण्ये आलोचे पापनुं आलोइहुं ५ निन्दाना ६ आत्मा साखिनिंयाकरे ६ गर्हो ७ गुरुसाखिं गर्हो
करे ७ सामायिकद वे घडी सभायक ८ चतुर्विंशति तीर्थं कर स्तव ९ लोकास्स ९ वन्दनकं द्वादशावर्तं वन्दना १० प्रतिक्रमण ११ पडिकमण ११
कायोत्कर्षः १२ काउस्सुवर्गकरे १२ प्रत्याख्यान पञ्चक्खाणं प्रत्याख्याने करोने १३ स्तव सुति मंगलं सुतिस्तवन मंगलकप भणहुं १४ काल प्रतिलेखना

परिचरुना प्रत्यगाद्यालयत्पर्याकालप्रतिवेचना १५ प्रायश्चित्तकरण लभस्य पापस्य निवृत्त्यर्थं तपसः करण १६ क्षमापना अपराध क्षामण १७
स्वाध्यायदण्डविधौवाधनादिकाः १८ वाधनागुणमपि सूत्रावराणां ग्रहणं १९ प्रतिपुच्छनागुरोः पुरतः सन्देहस्य प्रच्छनं २० परिवर्तना सूत्र पाठस्य
भूतभूतधर्मपर्यन्त २१ अनुभूतार्थस्य चिन्तन २२ धर्मकथाधर्म सम्यग्ज्ञायाः वार्तायाः कथन २३ श्रुताराधनासिद्धान्तस्याराधना २४ एकाग्रमन
संनिध्यनासिद्धान्त एकमिन्न प्रवर्तनेत्येवमन्युनिस्विरोकरण २५ सयमः प्रायश्चित्तनिर्णय रूप २६ तर्पणादशविध २७ व्यवधानं विशेषेण अवधानं वध
सुदृढ्यं यथान क्रमेण निर्भर २८ पुनरागत सुखस्य विषयसुखस्य भातं यातन स्मृहानिवारणं २९ अप्रतिबद्धतानीरानतलं ३० विविक्तशयनासनसेवना
स्वाध्यायपण्डकादिद्विगतशयनासनना आसेवना ३१ विनिवर्तनापक्षेन्द्रियाणा विषयेभ्योविशेषेण निवर्तनं ३२ सर्वांग प्रत्याख्यानं सम्भोगः एकनखलौ

करण १६ त्वसावगया १७ सज्जगाए १८ वायगया १९ पडिपुच्छगया २० परिग्रहगया २१ अणुपेहा २२ धम्म
कथा २३ सुयम आराहणया २४ ॥ एगवमणम निवेसणया २५ संजमे २६ तवे २७ वेदाणे २८ सुहसाए २९ अप

कालमेव, १ पटीनेनधमकर १२ प्रायश्चित्त करण पावच्छिन्ननेरे आलोयण कर १६ लभाववना १७ जीवने खमावे १७ स्वाध्याय १८ सज्जगायकर १८
वाधना १९ वायगा दिवये १९ परावर्तना सुते गणे अर्थ पुष्टि २० प्रतिपुच्छना सूत्र अर्थभूतो पुष्टि २१ श्रानुपेक्षा अर्थ सभार २२ धर्मकथा
धर्मकथा २३ अनुभूत आराधना २४ सिद्धान्तो आराधना कर २४ एकाग्रमन सनिवेसना एकाग्रमन ठामिराखे २५ सजमं सजमपाले २६
मण नपकाभार २७ वाधना न दीनयेसनराखे २८ सुयगया सुयगता क्षपजावे २९ अप्रतिबधता प्रतिबंध रहितहोए ३० विविक्तशयनासन सेवना

भ्योक्त्वा तस्य प्रत्याख्यानं गीतार्थावस्थायां जिनकल्पाचारग्रहणेन परिहारः सम्भोगप्रत्याख्यानं ३३ उपधिप्रत्याख्यान रजोहरणमुखवस्त्रिकां विहाय श्रुत्यो
पधि परिहारः ३४ आहारप्रत्याख्यानं स दोषाहारपरिहारः ३५ कषायप्रत्याख्यानं ३६ योगप्रत्याख्यानं मनोवाकायानां व्यापारयोगस्तस्य प्रत्याख्यानं
परिहारः ३७ शरीरप्रत्याख्यानं प्रस्ताविसमागते शरीरस्यापि व्युत्सर्जनं ३८ साहाय्य प्रत्याख्यानं साहाय्यकारिणां परिहारः ३९ भक्तपानप्रत्याख्यानं
सन्नादेन परमार्थहत्याप्रत्याख्यान सन्नावप्रत्याख्यानं ४१ प्रतिरूपताप्रतिः स्वरिवरकल्पिमुनि सदृशो रूपं वेधोयस्य स प्रतिरूपः प्रतिरूपस्य भावः प्रति
रूपतास्थविरकल्पिसाधयोग्य 'पधारित्वं' ४२ वैयाहत्य साधूनां आहारायातयनसाहाय्यं ४३ सर्वगुणसम्पन्नताज्ञानादि गुणसहितत्वं ४४ वीतरागता

डिवद्वया ३० विविनसयणासगसेवणया ३१ विणिगद्वयाया ३२ संभोगपञ्चकलाणे ३३ उवहिपञ्चकलाणे ३४ आहार
पञ्चकलाणे ३५ कसाय पञ्चकलाणे ३६ जोगपञ्चकलाणे ३७ सरीर पञ्चकलाणे ३८ सहाय पञ्चकलाणे ३९ भक्तपञ्च
कलाणे ४० सम्भावपञ्चकलाणे ४१ पडिखवणया ४२ वैयावर्त्त ४३ सव्वगुणसंपन्नया ४४ वीयरगया ४५ खंती ४६

स्त्रीपशुपङ्कक रहित उपाश्रय सेवे ३१ विनिवर्त्तना पापयी निवर्त्ते ३२ संभोग प्रत्याख्यानं संभोगनुं पञ्चकलाण करे ३३ उपधि प्रत्याख्यानं ऊपधिवनुं
पञ्चकलाणकरे ३४ आहार प्रत्याख्यान आहारनुं पञ्चकलाणकरे ३५ कषाय प्रत्याख्यानं कषायनुं पञ्चकलाणकरे ३६ योग प्रत्याख्यानं योगनुं पञ्चकलाण
करे ३७ शरीर प्रत्याख्यानं शरीरनुं पञ्चकलाणकरे ३८ सहाय प्रत्याख्यानं साधनीो पञ्चकलाणकरे ३९ भक्तप्रत्याख्यानं भातनु पञ्चकलाणकरे ४० सन्नाव
प्रत्याख्यानं सर्वसवररूप पञ्चकलाणकरे ४१ प्रतिरूपना साधुने रूपे रद्धवो ४२ वैयाहत्य वैयावञ्चकरे ४३ सर्वगुण संपूर्णता सव्वले गुणे करीसहित ४४

रागद्वयनिवारण ४५ ध्वान्तिः धमा ४६ मुक्तिनिर्लोभता ४७ मार्दव मानपरिहारः ४८ आर्जवसरलत्वं ४९ भावसत्त्वं अनन्तरात्मनः शुद्धत्वं ५० करणसत्त्वं प्रतिज्ञेयनादिक्रियाविषये निरासस्य ५१ योगसत्त्वं मनोयुगलं मनसोऽशुभपदार्थात् गोपनं ५२ मनः समाधारणामनसः शुभस्थानिस्त्रिरत्वेनस्थापनं ५३ यथाशुभित्वं यथसोऽशुभपदार्थात् गोपनं ५४ कायशुभित्वं कायस्य अशुभव्यापाराहोपनं ५५ मनः समधारणामनसः शुभस्थानिस्त्रिरत्वेनस्थापनं ५६ यथः समधारणायधनस्य शुभकार्यस्थापनं ५७ कायसमाधारणा कायस्य शुभकार्यस्थापनं ५८ ज्ञानसम्पन्नताश्रुत ज्ञानसहितत्वं ५९ दर्शनसम्पन्नत्वं सत्यज्ञ सहितत्वं ६० धारिषसम्पन्नत्वं यथाख्यातधारित्वं शुक्लत्वं ६१ श्रौतेन्द्रियनिग्रहः ६२ चक्षुरिन्द्रियनिग्रहः ६३ घ्राणैन्द्रियनिग्रहः ६४ श्रुतीन्द्रियनिग्रहः ६५ स्पर्शैन्द्रियनिग्रहः ६६ मनोवृत्तिनिग्रहः ६७ धर्मनिग्रहः ६८ अज्ञाननिग्रहः ६९ मोक्षनिग्रहः ७०

मुक्ती ४७ मार्दवं ४८ अज्ञानं ४९ भावसत्त्वं ५० करणसत्त्वं ५१ योगसत्त्वं ५२ मनोयुगलं ५३ मनः समाधारणामनसः ५४ यथाशुभित्वं ५५ यथसोऽशुभपदार्थात् गोपनं ५६ कायशुभित्वं ५७ कायसमाधारणा कायस्य ५८ ज्ञानसम्पन्नताश्रुत ज्ञानसहितत्वं ५९ दर्शनसम्पन्नत्वं ६० सत्यज्ञ सहितत्वं ६१ श्रौतेन्द्रियनिग्रहः ६२ चक्षुरिन्द्रियनिग्रहः ६३ घ्राणैन्द्रियनिग्रहः ६४ श्रुतीन्द्रियनिग्रहः ६५ स्पर्शैन्द्रियनिग्रहः ६६ मनोवृत्तिनिग्रहः ६७ धर्मनिग्रहः ६८ अज्ञाननिग्रहः ६९ मोक्षनिग्रहः ७०

यथाशुभित्वं यथसोऽशुभपदार्थात् गोपनं ५४ कायशुभित्वं कायस्य अशुभव्यापाराहोपनं ५५ मनः समधारणामनसः शुभस्थानिस्त्रिरत्वेनस्थापनं ५६ यथः समधारणायधनस्य शुभकार्यस्थापनं ५७ कायसमाधारणा कायस्य शुभकार्यस्थापनं ५८ ज्ञानसम्पन्नताश्रुत ज्ञानसहितत्वं ५९ दर्शनसम्पन्नत्वं सत्यज्ञ सहितत्वं ६० धारिषसम्पन्नत्वं यथाख्यातधारित्वं शुक्लत्वं ६१ श्रौतेन्द्रियनिग्रहः ६२ चक्षुरिन्द्रियनिग्रहः ६३ घ्राणैन्द्रियनिग्रहः ६४ श्रुतीन्द्रियनिग्रहः ६५ स्पर्शैन्द्रियनिग्रहः ६६ मनोवृत्तिनिग्रहः ६७ धर्मनिग्रहः ६८ अज्ञाननिग्रहः ६९ मोक्षनिग्रहः ७०

जिह्वेन्द्रियनिग्रहः ६५ स्वर्गेन्द्रियनिग्रहः ६६ क्रीधविजयः ६७ मानविजयः ६८ मायाविजयः ६९ लोभविजयः ७० प्रेमहेषमिथ्यादर्शनविजयः ७१
सैलेषीचतुर्दशगुणस्यानस्थायित्वं ७२ अकर्मताकर्मणां अभावः ७३ इत्येषां त्रिसप्ततिवचनानां अर्थमुक्त्वा अर्थैर्तेषां एव प्रत्येकं फलमाह सूत्रं [संवेगेण
भन्ते जीवे किं जगद्यद् संवेगेण अणुत्तरं धम्मसङ्घं जगद्यद् अणुत्तराणु धम्मसङ्घाए संवेगं हव्वमागच्छद् अणुत्तराणु बन्धिकोहमाणमायालोभेखवेहन वच्च
कम्मं नवन्धद् तपच्च इदं चण मिच्छत्तविसोहिं काजणदंसणाराहए भवद् दसणविसोहीएणं विसुद्धाए अत्ये गइए तेषेव भवगाहणेण सिक्कद्दुसोहिएणं विसु
द्धाए तच्च पुणभवगाहणं नाइक्कमइ १] व्या० प्रियः पुच्छति हे भदन्त हे पूज्यसंवेगेन मोक्षाभिलाषेण क्वालाजीवः किं जनयति किमुत्पादयति तदा

चरितसंपन्नया ६१ सोदुर्दियनिगगहि ६२ चकिव्दियनिगगहि ६३ घाणिंदियनिगगहि ६४ जिभिंंदियनिगगहि ६५ प्रासिं
दियनिगगहि ६६ कोहविजए ६७ माणविजए ६८ मायाविजए ६९ लोभविजए ७० पिज्जदोसमिच्छा दंसणविजए ७१
सिलसी ७२ अकंमया ७३ संवेगेण भंते जीवे किं जगद्यद् । संवेगेण अणुत्तरं धम्म सङ्घं जगद्यद् । अणुत्तराए धम्म

निग्रहः नेवना विषयनुं जीपवुं ६३ घाणेन्द्रिय निग्रहः नाग्निकाना विषयनुं जीपवुं ६४ जिह्वेन्द्रिय निग्रहः जीभना विषयनुं जीपवुं ६५ स्वर्गेन्द्रिय
निग्रहः शरीरफरसनुं जीपवुं ६६ क्रीधविजयः क्रीधनुं जीपवुं ६७ मानविजयः माननुं जीपवुं ६८ मायाविजयः मायानुं जीपवुं ६९ लोभविजयः
लोभनुं जीपवुं ७० प्रेमहेष मिथ्यादर्शनविजयः प्रीत अनेहे ष अने मिथ्यात्वनी जीपवुं ७१ शैलेसीभावः चउदसे गुणठाणे रहिवो ७२ अकर्मता कर्म
रहितपणे ७३ वैराग्येन हे भदत्त हे भगवान् जीव किं जनयति हे पूज्य वैराग्ये करोने जीवसुं उपार्जो संवेगेन अनुत्तरा प्रकष्टां धर्मसङ्घां जनयति

युधराय हे शिष्य सधर्मन कृत्वा जोधोषनुत्तरा प्रधानधर्मं अहां धर्मग्रहा धर्मरक्षिज्ञानयति तथा प्रधानयाधर्मस्य अथवा स वेगमोकाभिलाषहृत्पथति गोपनागभ्यति प्राप्नोति ततोत्तरकानुबन्धिनोत्तरकगतितदियिनोऽनलानुबन्धिक्रोधमानमायालोभान् चतुरोपि कपायान् क्षपयति नवश्च कर्मनवभाति तत् प्रभया धननानुबन्धिकमयभयादुपक्षां मिथ्यात्वविशुद्धिं सर्वथाभिप्यात्वयति कृत्वा दर्शनाराधकोभवति ख्यायकशुद्धसम्यक्तस्य आराधकोनिरति आरनाभकोभयति ततः सम्यग्धाविशुद्धया अतिनिर्मलया अस्यैक कथित् भव्यायः स ते नैव भवग्रहणेन ते नैव जन्मोपादानेन सिद्ध्यतिसिद्धिं प्राप्नोति एकः पुन सम्यग्रव्य निर्मलयाविशुद्धादतेय पुनर्भवपरणं नाति क्रानति इत्यनेन शुद्धस्यायकसम्यक्तवान् भवन्त्यमर्थो मोक्ष ब्रजत्वेव १ [निर्व्वे एषं भवोऽर्थो । क अथ नित्येणस दिव्यभाणु भवेरिच्छिएस कामभोगेसु निर्व्वेय हव्यमानाच्छुद्ध सव्वविसएसुविरज्जामाणे आरभपरिगहपरिष्कार्य कोरु

महाप । सर्वंयं हव्य सागच्छुद्ध । अगताणु दधि कोहमाण मायालोभे खवेद् नवंच कर्मं न वंधद् । तत्पञ्चद्वयं चणं सिच्छस विसोहिं काजणं । दसगाराहए भवद् । दंसग विसोहीएयणं विमुच्चाए । अत्येगद्दए तेणेव भवगगहणेणं

वैराग्यधर्मान धर्मनाग्रहा उपाजं अनुत्तरया धर्मग्रहया अणुत्तर प्रधान धर्मनी श्रद्धाह करोने विधिष्ट वैराग्यं शीघ्रं आगच्छति उत्तम संवेग वैराग्य शोष पट् आप तत अनतानुबंधो पक्षे अनुंतानुबंधोशो क्रोधमान माया लोभस्त्रपति क्रोधमान माया लोभ स्त्रपाये नवीनं अशुभ कर्मन कथाति नर्ण कर्मदधि नर्णा तत्रय निमित्तं च भिप्यात्व विशुद्धिं कृत्वा धर्मेत कर्मने क्रोधमानमाया लोभस्त्रपायीने पक्षे मिथ्यात्वनी सुहता कोरे करीनेचाधिक सम्यक् भाषको भवतिधार्मिक सम्यक् उपाजं दर्शनविशुद्ध कोरे आप्तासुद्ध कोरे एककः कथित् मरुदेवी वद्व्यः तेनैव भवग्रहणेन सिद्धा ति केतला एक

आरम्भपरिगहपरिज्ञायं करेमाणे स सारमगवोच्छिन्दइसिद्धिमगपण्डिवनेय भवइ १] हे भगवन् पूज्यनिर्वेदेन सामान्येन संसारात् विरागभावेनजीव किं जनयति गुरुराहनिर्वेदेनदेवमनुष्यतिर्यक् सखन्धिषु कामभोगेषु निर्वेदं विरागं एतेकामभोगाः विरसा एतेषुकोतुरागः इति बुद्धिः शीघ्रमायाति तदा सर्वविषयेषु सर्वविषयेभ्योविरक्तः स्यात् सर्वविषयेभ्योविरज्यमानः शुभान् आरंभः कर्षणादिः परिग्रहोपनधान्यादिषु मूर्खरूपः तयोः परित्यागं करोति आरम्भपरिग्रहपरित्यागं कुर्वाणः संसारमार्गं मिथ्यात्वाविरत्यादिकं व्युच्छिनत्ति सिद्धिमार्गं प्रतिपन्नोभवति शुद्धचायकसम्यक् रूपं मुक्ति

सिज्जमइ । सोहीएणं विसुद्धाप । तच्चं पुण भवगहणं नाइकमइ १। निज्वेएणं भंते जीवे किं जणयइ । निज्वेएणं दिव्व माणुस तौरिच्छएसु कामभोगेसु । निज्वेयं हव्वमागच्छइ । सव्व विसएसु विरज्जमाणे । आरम्भपरिगह परिज्ञायं करेइ । आरंभपरिगहपरिज्ञायंकरेमाणे , संसारमगं वोच्छिन्दइ । सिद्धिमगं पण्डिवनेय

जीव मरुदेवीनी परितेहज भवसीम्मे सट्थेन विशुद्धा आत्माविशुद्धहोइ ततीयं भवरुहणं तीजो भवत्तंधेअहीं मुक्तिजाइ लांघे नही तीजो भव १ संवेगात् निर्वेदः स्यात् निर्वेदेन भगवान् जीव किं जनयति संवेग इंती निर्वेद इवे हे भगवन् निर्वेद इंती जीवस्यं छपार्जे निर्वेदेन देव मनुष्य तिर्यं चक्ष कामभोगेषु निर्वेद कामत्याग बुद्धि शीघ्रं आगच्छति देवता संबंधिया मनुष्य संबंधिया तिर्यंच संबंधिया कामभोगेने बिखे त्यागानी बुद्धि छपजे एभूं डा कामभोग सर्वविषयेषु विरक्तो भवति सर्वविषय इंती विरक्तहोइ ततः सर्वविषयेषु विरज्यमानेषु सर्वविषयने बिखे विरक्तहुवे यको आरम्भ परिग्रहत्यागं करोति आरम्भ अने परिग्रहनी त्याग करे आरंभ परिग्रह त्यागकरतुं जीव संसारमार्गं मिथ्या

मार्गं प्रतिदृष्ट्वा भवति २ । धर्मसदाएण भन्ते जीवकिञ्चनयद् धर्मसदाएण सायासोक्ते सुरज्जमाने विरज्जद् आगारधम्मं चणं चयद् अण्णारंणं
अंतरेयारोनायसाणं दुदुत्ताणं पेयणभेयणसञ्जागादीणं वोक्खेयं करेद् अच्चावाहञ्चणं सुहं निव्वत्ते ३] तेस्वामिन् हे पुज्य धर्मपूज्याधर्मं विपवेत्तुणा
जीव. किं अन्नयति गुरुसाहं हे निष्पधर्मं चययामातागुत्तेपुं सातावेदनीयकर्मजनितसुखेषु विपयसुखेषु रज्यमानः पूर्वं रागं कुर्व्वाणो विरज्यते विरक्तो
भवति तदा आगारधर्मं गृह्यत्य धर्मे लुप्तमिति तत्रैव अन्नगारं साधुः सन् जीवः प्रारोस्मानसमानां दुःखानां व्याधोना च्छेदने भेदनसंयोगं विधायिगादीनां
षट्ठानां अन्धे दं कर्मातिप्रियमनसं गोचरं न करोति ततश्चाऽन्यायाधसुखमोक्षसुखं निर्वर्त्तयति मोक्षसुखं निष्पादयतीत्यर्थः ३ धर्मपूज्याधर्मं
दीनां सुपुण्यकर्मभवति अन्नसत्फलं प्रदुक्तामः प्रिय आहं गुरुसाहं निष्पयसुखं सणयाएण भन्ते जीवे किञ्चनयद् गुरुसाहं निष्पयसुखं सणयाएण विपयपण्डितं

भवद् ॥ २ ॥ धर्मसदाएण भन्ते जीवे विं जगयद् । धर्मसदाएण साया साक्खे सुरज्जमाने विरज्जद् । आगारधम्मं
चणं चयद् । अण्णारंणं जीवं सारारं नागसाणं दुदुत्ताणं केयण मेयण सजोगादीणं वोक्खेयं करेद् । अच्चावाहं च सुहं

तद्वदिकं अस्मिन्मिह संसारतो मार्गं किं धात्वादिना तेषां, हे हे नन्दकं दर्शनरूपं सिद्धिं मार्गं प्रपन्नो भवति समकितरूपं मोक्षमार्गं नी पण्डितवज्रधार
५५ २ धर्मपूज्याधर्मं भद्रेतजोयः किं जन्मयति धर्मोनां सुहृत्पादं करा हं पुज्यजीवसुं उपाज्जे धर्मपूज्याधर्मं सातासुखेषु पूर्वरागं कुर्वन् विरक्ततायाति जीव
पदसां सुभं जप्पमं रानाधरं तुहं तु विचारं धर्मपूज्याधर्मं विचारं विरक्ततायादि गृह्यत्य धर्मपूज्याधर्मं लज्जति विचारं गृह्यत्य धर्मपूज्याधर्मं
सन् जीवः यारारं मानसकानां अन्नगारपणो अर्थाकारं करं जीव लरोरनां मननां दुक्खनां केदनं केदनारा भेदनं भेदनारा सयोगादीनां व्यवच्छेद

जणयद् विणयपडिवत्तएण जीवे अणञ्जासायणसीले नेरइयतिरिक्खजोणिय मणुस्सदेवकुगइ लनिरमइ वनसञ्जलणभति बहुमाणयाए मणुस्सदेवसुगा
इओ निवन्इ सिद्धिसुगाइं च विसोहेइ पससाइच्चविणयमूलाइं सव्वकज्जाइं सोहेइ अन्नेयवहवे जीवे विणयताभवइ ४] हे भगवन् गुरुणां आचा
र्याणां साधर्मिकाणां एकधर्मवतां शुश्रूषयासेवनयाजीवः किंजनयति तद्गुरुराह गुरुसाधर्मिकशुश्रूषयाविनयप्रतिपत्तिं विनय धर्मस्थाराधनां विनयाद्वा
कारत्वं जनयति विनयं प्रतिपन्नः प्रतिपन्नविनयोहोक्तविनयोजीवः अनत्याशातनशीलः सन् आचार्यादीनां अभक्तिं निन्द्याहीलाऽवर्णवादाद्याशात
नानिवारकं सन् नरकर्तार्यक् योनिं तथा मनुष्यदेवयोः कुगतिं चरुणद्धिनिषेधयति आचार्याणां अत्याशातनानिवारकोनरोनरकयोनी नोत्पद्यते
तिर्यकयोनी च नोत्पद्यते मनुष्येषु कुयोनीन्ते च्छादीदेवेषु कुयोनीकिंलिषादी नोत्पद्यते तथा पुनर्वर्षं संज्वलनभक्तिं बहुमानतयामानवेषु उच्चैः

निवत्तेइ ॥ ३ ॥ गुरु साहस्रिभय सुसूसणयाएणं भंते जीवे किंजणयइ । गुरु साहस्रिभय सुसूसणयाएणं विणय पडि
वत्तिं जणयइ । विणय पडिवत्तएणं जीवे अणञ्जासायणसीले नेरइय तिरिक्खजोणिय मणुस्सदेव कुगार्इओ निरंभइ ।

करोति संयोग वियोगानां दृक्छनी व्यवच्छेद करे अथा बाधं च मोक्षसुखं उत्पादयति अबाधारहित मोक्षनां सुखउपजावे ३ गुरु साधर्मिक शुश्रूषया
गुरुनी साधर्मिनी सुश्रूषाकरि हे भगवन् जीव किंजनयति हे भगवन् जीवसुं उपार्ज्यं गुरु साधर्मिक शुश्रूषया गुरुनी साहस्रिभनी सेवायकी विनय प्रति
पत्तिं उचित प्रतिपत्तिं जनयति विनय प्रतिपत्तिं उपार्ज्यं विनय प्रतिपन्नो जीवः विनय अंगीकार कीयायका जीव अनत्याशातनशील आशातना रहित
हुवे देवगुरुनी आशातना न करे नेरयिक स्त्रीर्यक् योनि मनुष्यदुर्गती चंडालादि देवदुर्गती किंलिषादि निरुणद्धि नरक तिर्यक् नीयोनिने रुंछे मनुष्य

नृणाम् सर्वेषु भाग्यभूषः भ्यात् वर्षं द्वाधा तेन वर्षेन स ज्वलन गुणप्रगटीकरणं वर्षं स ज्वलन भक्तिरभ्युत्थानादिका बहुमानोऽभ्यन्तरपीति विधेयं.
वर्षं स ज्वलनं स भक्तिरयं वरुमानय वर्षसं ज्वलन बहुमानास्तेषां भावोवर्षं स ज्वलन बहुमानतातया वर्षं स ज्वलन बहुमानतया पुमान् भवेत् यस्य
गुण द्वाधा भक्ति प्रोत्तयः सर्वः क्रियते तादृशुत्तमकुल प्रस्तोतरः स्यादित्यर्थः देवोपि च महर्षिकं स्यात् च पुनः स सिद्धि सन्नतिश्च मोक्षरूपा
मसांभान गति विधेयं प्रोथयति प्रगभानि च विनयमूलानि नृतजानादीनि सर्वाणि धर्मकार्याणि प्रोथयति स च स्वय विनयमूल सर्वकार्य
प्रोथय सन् चयान् यपि वक्षन् जीवान् विनताविनयं ग्राहयिताभवति ४ शुरु श्रुष्ट्यां कुर्वाणस्य श्रतोचार सन्मवे श्रतोचारालोचनात्
गुरुस्य भवति तत् प्रथ पुर्यसाह (श्रालोययाएणं भन्तेजीवे कि जणयइ श्रालोययाएणं मायानियाए मिच्छा दरिसणसक्काएणं मोक्ख

वन्न सजलगा भक्ति बहुमायायाए भगुप्सदेव सुगाइओ निववइ । सिद्धि सुगाइं च विसोहिइ । पसत्याइं चणं विणय
सुगाइं सव्व कज्जाइं साहिइ । अन्नेय वहवे जीवे विणयइत्ता भवइ ॥ ४ ॥ श्रालोययाएणं भन्ते जीवे किं जणयइ ।

गति श्रुतानां शुद्धव्यवर्तिर्योगो किलविधो गतिर्न रु धे प्रससाकरं वर्षः द्वाधातेन सज्वलन गुणोक्तासन भक्तिरभ्युत्थानादिका वर्षं कहतां प्रससा शुरुनो
करं उभयनभरता गुरुनागुण लोक धागलकरे कभो गुरुभावायका गुरुणा विनयप्रतिपत्तित देव मनुष्यगतिंचयवभाति शुरुनो भक्तिकर तु जीव भली
देव भनयना गतिदायं सिद्धि सुगति च विप्रोथयति लोकगतिभने सन्नतिनिर्गन्तोकरे प्रसस्त्रानि च विनयमूलानि सर्वकार्याणि साधयति प्रसस्त्रा विनय
सुन नयकायं मायं यपर भन्ते यर्योर्जाया. चिनयवन्तो भवन्तिः भने राजीववलोषणावीनय विखे धापे ४ श्रालोचनातः हे भगवन् श्रालोयण करोतो

भगविग्वाण अणन्त ससार वदणणं उदरणं करेइ उज्जुभावं च जणयइ उज्जुभाव पडिवन्नेयणं जीवे अमार्ह इत्थिवेयं नपुंसक वेयं च नवन्वइ पुण्ववधं च निज्जरेइध) हे भगवन् हे भदन्त पूज्य आलोचनयागुर्वीधे आत्मनीदीष प्रकाशनेन जीवः किं जनयति तदा गुरुराह आलोचनया कृत्वा जीवोभायानि दानमिथादर्शनप्रत्ययानां उदरणं करोति तत्र भायाकापय्यं निदानं तपसोविक्रयः समास्य तपसः फलं स्यात्तर्हि राज्ञेन्द्रादिपदभाक् अहं स्यां इति रूपं निदानं मिथादर्शनं सांसयिकादिविपरीतिसतिरूपं भाया च निदानं च मिथादर्शनं च भायानिदानं मिथादर्शनानि तान्येव प्रत्ययानि आयानिदानं मिथादर्शनं प्रत्ययानि तेषां उदरणं दूरीकरणं करोति इत्थं कौटशानां भायानिदानमिथादर्शनप्रत्ययानां भोक्षमार्गोविधानां विप्रकारकाणां पुनः कौटशानां अनन्तससारवर्धनानां पुनः ऋजुभाव सरलत्वं जनयति ऋजुभावं प्रतिपन्नोपि निश्चयेण वाक्यालङ्कारजीव अभायीमाथारहितः सन्

आलोचययाएणं भाया नियाणं मिच्छा दरिसण सत्ताणं भोक्खमण वियवाणं । अयंत संसार वदणणं । उदरणं करेइ उज्जुभावंच जणयइ । उज्जुभाव पडिवन्नेयणं जीवे अमार्ह इत्थिवेयं नपुंसक वेयं च नवन्वइ पुण्ववधंचणं

जीवः किं जनयति हे भगवन् स्यं उपार्जो आलोचनयाः पापनीं आलोचयणं करतुं यको गुरो गुरोदीष प्रकाशन रूपया गुरोने भागे आपणुं पाप प्रकासे मिथादर्शनप्रत्ययानां भायानियाणं भोयात्वसालहे जीवने भोक्षमार्गं विधानां वली मुक्तिमार्गं विधानं कारणद्वारहे अनंत प्रशार वर्धनानां एअनंत प्रशार वधारहे उदरणं करोति तेहने उदरे दूरीकरे ऋजुभाव जनयति सरलपणुं उपार्जो ऋजुभावं प्रतिपन्नो जीवः सरलपणुं अंगीकार कीयायका जीव जीव अभायी सन् स्त्रीवेद नपुंसकवेदं च नवन्नाति भाथारहितयको जीव स्त्रीवेद नपुंसकवेदन बांधे पूर्ववधं च निज्जरेति पूर्ववांधा जे कम्म ते

भावेद ननु सक्रमेदं न वधाति सावेद ननु सक वेद चेत् पूर्व वर्षं स्यात्तर्हि निर्वरयति ५ आलोचनाहि दुःहात निन्दाकारकस्यैव स फलास्यात् अत
 स्तृणकन प्रदा पूर्वमाह (निन्दायाणामर्ते जीवे किं जगद्व निन्दायाएणं पच्छाण ताव जगद्व पच्छाणतायेणं विरक्ताभाणे करणगुण सेटी पदि
 यज्जद करणगुण मेदि पडिवयेय अण्णानं मोहणिकं कम्मं उभाएइ ६) हे भदन्त निन्दनया जीव कि जनयति गुरुराह हे शिष्य आत्मनः
 वापस निन्दनेन पयात्ताप जनयति हा नया दुःकतकृत मित्यादि बुद्धि उत्पादयति पयात्तापेन विरज्यमानो वैराग्यं प्राप्नुवन् सन् करण गुण
 ये णिं' सपर्य करणेन पूर्व कटापि अप्राप्तेन विमदमनः परिणाम पियेय गुणये णिं' सपक ये णिं' प्रतिपद्यते अक्षोक्ते करण गुणये णिं' प्रति
 पद्यः सपर्य गुणये णि सन् यनगार नाधुमहिनेय कम्मं दयेन मोहनोयादिक कम्मं उयातयते अतिशयेन सपयति ६ कथित् स्वर्गोपान्

निर्झरेद् ५ ॥ निंदगाथाएणं भंते जीवे किजगाद् । निंदगाथाएणं पच्छाण, तावं जगायद् । पच्छाण, तावेणं विरज्ज
 भागे करणानुण सेटि पडिवरुद् । करणानुणसेटी पडिवनेयणां अणगारे मोहणिज्जं कसं उगघाएद् ६ ॥ नरहण

प्रतिक्रमः ५ निदयनया आत्मना दोष परितः ततः हे भगवन् जीवः किं जनयति आपणा कोषा पापानिदतोद्यको जीवः हे भगवन् किन्त्सु उपार्जो निंदनया प्रयात्ताप जनयति पापनिदतु प्रयात्तापकार प्रयादनुतापेन प्रयात्तापयो वैराग्य गच्छन् वैराग्यपामतो अपूर्वकरणेन गुणयोगेणितुकरूपा प्रतिपद्यते यद्यप्यकरस्य गुणदेशे जितेन योगोकारनार करस्य गुणयोगेण प्रतिपद्या जनगारः करण गुणयोगेण विरहे प्राप्तद्वयो साह मोहनीय कर्म सहातयति त्वपद्यति तत् पर्येन मुक्ति नाधना कारणेन उपार्जो मोहपुत्राया नृक्तिरवे हे नरोत्तमपरममजमात्मनो दोषोद्भावनेन हे भगवन् जीवः किं जनयति आपणादोष

निन्दन्त्रपि पापभीरु तथा गर्ही अपि कुर्यात् अत स्तत्फल प्रश्न पूर्वमाह [गरहणयाएणं भन्ते जीवे किं जणयइ गरहणयाएणं अपुरस्कारं जणयइ अपुरस्कारगएणं जीवेअपसत्ये हिंती जोगेहिंती नियत्तेइ पसत्येय पवत्तेइ पसत्य जोगपडिवन्नेयणं अणगारे अणन्तावाइ पज्जवेखवेइ ७] अथ पृच्छति हे स्वादिन् गर्हणेनपरसमत्तं आत्मनो दोषोज्ञावनेन जीवः किं जनयति तदा गुरराह हे शिष्यजीवोगर्हणेन अपुरस्कारं जनयति आत्मनिगुरत्वारीपणं पुरस्कार अपुरस्कारस्त्वं अपुरस्कारं आत्मनोऽवहीलां जनयति यदाहि स्वस्य गर्हणां करोतिस्वस्यधिक्रियां करोति तदा अवहीला वान् भवति अपुरस्कारगतीजीवोऽप्रशस्तेभ्य कर्मवन्स हेतुभ्यो योगेभ्योनिवर्त्तते अप्रशस्तकर्म वन्स हेतुयोगान् न अङ्गीकुरुते प्रशस्तयोग प्रतिपन्नश्च प्राकृतत्वात् प्रतिपन्न प्रशस्तयोगोऽङ्गीकृत सत्यगयोगीजनगारीजनन्तवातिनः पर्यायान् क्षपयति अनन्तविषयतया अनन्तेज्ञानदर्शनेहं तु विनाशयि तु

याएणं भन्ते जीवे किंजणयइ । गरहणयाएणं अपुरस्कारं जणयइ । अपुरस्कार गएणं जीवे अपसत्येहिंती जोगे हिंती नियत्तेइ पसत्ये हिंय पवत्तइ पसत्य जोग पडिवन्नेयणं अणगारे अणं तवाइ पज्जवेखवेइ ७ ॥ सामादएणं

लोक आगे प्रकासतोषको जीव हे पूज्यस्य उपाजो अपुरस्कारो गौरवाध्यारोपीनतथा अपुरस्कारो अवज्ञासदन्तं जनयति अपुरस्कार कहतां अवज्ञा पामे हलू आपणुं पामे स पुरस्कारगती जीव आपणीं गरहाकरतु जीव अप्रशस्तेभ्यो कर्मवध हेतुभ्यो योगेभ्यो निवर्त्तते जिके अप्रशस्त भुंङ्गा कर्मवधना हेतु इत्या जे योग तेह्योनिवर्त्ते प्रशस्त योगास्तु प्रतिपद्यते भलायोगने अंगीकारकरे प्रशस्तयोग प्रतिपन्नी अनगारी प्रशस्त भला योगप्राप्त ह्मओ अणगारयती ज्ञानावरणादि परिणामान् क्षपयति ज्ञानावरणीना परिणामखपावे ७ सायायिकेन हे भगवन् जीवः किं जनयति हे पूज्यसामायक करतु

गान् देवा ने पनभ गतिनभान् पर्वमान् ज्ञानावरणादिकर्मणा पर्वमान् परिणति विप्रोपान् क्षपयति ७ आलोचनादीनि सामायिकवत एव भवन्तीति
 पतन्तत् प्रयोत्तर पृथं फलमाह (सामाहण्यं भन्ते जीवे किं जणयद् सामाहण्यं सावज्जजोगविरद् जणद् ८) हे भदन्त सामायिकेन समतारूपेण
 ओम् किं जनयति गुरराह हे शिष्य सामायिकेन सावद्ययोग विरतिं जनयति कर्मवन्धकारणेभ्यः स पापमनो वाक्राययोगेभ्योविरतिं पयान्निरत्नं
 जनयति ८ अथ सामायिकवान् चतुर्विंशतिं जिनसुतिं विधत्ते तत् कारकस्य फलं प्रश्न पूर्वमाह (चउवीसत्यएणंभंते जीवकिं जणयद् चउवी सत्यएणं
 दसत्थिभोहिं जणयद् ८) हे भदन्त हे स्वामिन् चतुर्विंशतिसत्त्वेनलोगस्य उज्जीयगरे इत्यादि पठनेन जीवः किं जनयति गुरराह हे शिष्य चतुर्विंशतिं
 कर्तव्यं नोपयति जनयति यत्तत्कर्मैकैकं करोति [वन्द्यएणंभन्ते जीवे किं जणद् वन्द्यएणं नीयागोयं कम्मंखवेद् उद्यागोयं कम्मं निवन्ध
 सोदग्गं च भयपिहय भ्राणाफलं निपत्ते इदादिण भावस्य जणयद् १०] हे भदन्त पञ्चपन्दनकेनगुरणां दादयावत्तं विधिवन्दनेन जीवः किं जनयति
 भर्ते जीवे किंजणयद् सामाहण्यं सावज्ज जोग विरद् जणयद् ८ ॥ चउवीसत्यएणं भंते जीवे किंजणयद् । चउवी
 सत्यएणं दंसणविमोहिं जणयद् ८ ॥ वंद्याएणं भंते जीवे किंजणयद् । वंद्याएणं नीया गोयं कम्मं खवेद् उदग्गा
 भाषा किस्सुं उपाज्जे सामायिकेन सावद्ययोग विरतिं जनयति सामायक कीधे सावद्य पापयोगधी निवर्त्ते ८ चतुर्विंशति सत्त्वेन हे भगवन् जीवः कि
 जनयति हे पाप सांधासत्तोफरतो जीव किस्सुं उपाज्जे चतुर्विंशत्त्वेन दर्शने विप्रश्चिं जनयति चोवीसत्तो लोगस्यउज्जो अगरेकरतो सम्यक् निर्मलकरे ८
 मंदनेन हे भगवन् जीवः किं जनयति हे भगवन् वदनाकरतु जीव किस्सुं उपाज्जे वदनेन नीचे जीवं कर्म क्षपयति वंदना करतु जीव साधुने नीच

हे शिष्य श्रीगुरुणां वन्दनकेननोचेर्गोत्रेन कर्मक्षपयति गुरुणां वन्दनकारोनीचेर्गोत्रेन अवतरतीत्यर्थं पूर्ववत् च क्षपयति उच्चैर्गोत्रं कर्मवधाति उच्चैर्गोत्रं
अवतरतीत्यर्थः पुनरुच्चैर्गोत्रेऽवतीर्णं सन् सौभाग्यं सर्वलोकेषु वल्लभत्वं पुनरप्रतिहतं केनापि निवारयितुं अशक्यं आज्ञाफलं आज्ञासारं प्रभुत्वं निर्वर्त्तं
यति उत्पादयति च पुनर्दात्रिभिर्यत्नात् सर्वतोऽङ्गानां अनुकूलत्वं जनयति १० एतद्गुणोपयुक्तेन साधुना आदीश्वर महावीरयोस्तीर्थे प्रवर्त्तमानेनऽवश्यं
प्रतिक्रमणं कार्यं अतस्तत्फलं भवति यत्किं ज्ञायद् पण्डिक्रमणेण वयच्छिद्वाद्रपेहिदं पिहितयवयच्छिद्दं पुण्यजीविनिरुद्धासवे अस
वलचरिते अद्वसुपवयणभायास्तु उवञ्जिते त्रयुहते सुपर्णे हि एषिहरद् ११) हे भदन्त प्रतिक्रमणेन जीवः किं जनयति गुरुराह हे शिष्य प्रतिक्रमणेन
अपराधेभ्यः पश्चाद्विवर्त्तनेन ब्रतछिदाणिपिदधाति ब्रतानां प्राणाति पातविरमणादीनां छिद्राणि अतीचारान् स्थगयतिरुण्डिपिहितं ब्रतछिद्रः सन्
पुनर्जीवो निरुद्धाश्रयो भवति निरुद्धाश्रयश्च पुनरश्वत्थचारितोऽष्टसु प्रचनमात्यसु उपयुक्तः सन् स मिति गुप्तिषु सावधानः सन् अपृथक्त्वः संयमयोगोऽर्थो

गोयं निवन्धद् सोहृदं चण्डां अपण्डिहृदं आणाफलं निव्यतेद् दाहिणभावंचणं ज्ञायद् १० ॥ पण्डिक्रमणेण भंते जीवे
किञ्जलायद् पण्डिक्रमणेण वयच्छिद्वाद् पिहिद् पिहितय वय छिद्दे पुण्य जीवे निरुद्धासवे असवल चरिते अद्वसु पव

गोत्रं स्वपावे उच्चैर्गोत्रं कर्मवधाति सोभाग्यं सोभागीपण्यं अपर अप्रतिहतं हृणाद् नडो आज्ञाफलं निवर्त्तयति एहवी आज्ञानुफल उपार्जो लोकस्य
दाक्षिणं अनुकूलं जनयति लोकने अनुकूलभाव दाक्षिण्यपण्यं उपार्जो १० प्रतिक्रमणेन हे भगवन् जीवः किं जनयति पण्डिक्रमण्यं करतु जीव हे भगवन्
सुं उपार्जो प्रतिक्रमणेन ब्रतानां अतीचारान् आच्छादयति पण्डिक्रमण्यं करतुषको ब्रतना अतीचारने आच्छादिपिहितं ब्रत छिद्र पुन वली ब्रतना छिद्र

अभिप्र तन्मस प्रचिहितिं विहरति सुप्रणिहितानि असम्भार्यात् निषेधसम्भार्याव्यवस्थापितानिन्द्रियाणि येन स सुप्रणिहितेन्द्रियः सम्भार्याप्रस्थापितेन्द्रियः
साधु व्यमार्गेष्विहारीत्यर्थः ११ अन्तर्गतोच्चारणव्यवस्थां करोति अतस्तत्फलं प्रदा पूर्वकमाह (काउस्मर्गो यन्मते जीवे किं जणयइकाउस्मर्गोपस्मी
नरादप्यं पायहिम पिनाइइ विमुहपायचित्ते ण जीवेनिब्बुय हियए ओहरियभक्कभारवहे पसत्तज्जाणोवगएसुहसुहेणं विहरइ १२) हे भद्रस्तकायोक्ता
सत्ताधारविद्युद्वार्यं कायस्य व्युत्कर्षनेन जीवे किं जनयति गुरुवाह हे शिष्यकायोक्तेण अतीत चिरकालसम्भूतं मलुत्तनं आसन्नकालेवर्तमानं
प्रायश्चित्त उपधाराम् प्रायश्चित्तादिं अतीचार विप्रोध्यत्यपनयति विमुहपायचित्तयजीवोनिर्हृत्तं स्वस्तीकृतं हृदयं यस्य स निर्हतहृदयं प्रशस्तं सन्नाह

यथाभावासु उवउत्ते अपुहत्ते सुप्रणिहिह विहरइ ११ ॥ काउस्मर्गो णं भंते जीवे किंजणयइ । काउस्मर्गो णंतीय
पडुप्पन्नं पायचित्तं विसिहंइ । विमुह पायचित्ते य जीवे निब्बुय हियए । ओहरिय भक्क भारवहे । पसत्तज्जाणो

टोमपायकां ओय निरुद्धा व्यर्थं आचयकदायका निर्मलचारोवः चारित निर्मलकारं अष्टप्रवचनमाहसु अष्टप्रवचनं मातानि विखे उपयुक्तः सावधानपक्षो
अप्ययम्, भयमविद्रोहा रूढितं सुप्रसवमे प्रणिधानवान् विहरत्यास्ति सवमपालत्वं विचरे ११ कार्यात्कर्णेन हे भगवन् जीवः किं जनयति काउस्मर्गोपस्मी
हे भगवन् ओयस्य उपार्ज्यं कार्यात्कर्णेण अतीत चिरकाल भाषितया मलुत्तनस्य आसन्नकाल भवितेन प्रायश्चित्तं अतीचारं विप्रोध्ययति अपनयति अतीत
पयाकान्ता अतीचार प्रतिपद्य घाटाकालना अतीचार तेहने सार्धे दूरकरे विमुह प्रायश्चित्तय जीवो निहृति हृदयः स्वस्थोभवति विमुह प्रायश्चित्त कौया
यका ओय रुहिराह हिमो ओयानो स्वस्थप्रो अपहृत्यः भारव भारवाह जिम भारवाहक माधानोभार कतायो सुखीहुवे स्वस्थ होइ प्रशस्त ध्यानोपपन्नः

वगए सुहं सुहेयां विहरइ १२ ॥ पञ्चवज्रायोगं भर्तुं जाव किंजाणयइ । पञ्चवज्रायोगं नानाविधं विहरइ १३ । अथ
पञ्चवज्रायोग इच्छनिर्वाहं जगायइ । इच्छनिरोहणप्रथां कर्त्तुं सक्कइव्वं सुविधीयतायेहि सीलम ॥ ७ विहरइ १४ । अथ

[illegible]

यन्मयेन विनाता कीदृता लब्धायेन स सुविनीत लब्धः अत्यन्तदूरोक्त लब्धः सन् सोतलोभूतो विहरति वाङ्मात्रान्तर सन्तापस्वितोर्विरचित १३
नवा ज्ञानान्तरा ये यथन्दनाकार्या अतन्तत्कलं प्रत्य पूर्वमाह [यद्यद् महल्लेखमते जोषि कि जणयप्रययद् महल्लेखं नाणदसणचरित्तवोहि लाभं
नतन्त नाजन्मत धर्ननामहि लाभ स पये यजोषि अन्तिकिरियं कपविमाणाववत्तिय आराहण आराहेइ १४] हे भदन्तस्तयः शक्तस्तवरूपः सुतर्था
दीन्य कथन तथा अथथा एकादि सगद्योक्ताना यावदद्वोत्तरगतशोका वाचा. सुतिसस्त्वय सुतिसर्वो तो एव महल्ल भावमहल रूप सुति स्तव
महल्लेखे न श्रुति कथनाश्रमेन जोषः कि जनयति स्तवभूति महल्लेनेति पाठसु आपत्तात् गुरुः प्रश्नोत्तरमाह हे शिष्यस्तवभूति महल्लेन जीयोज्ञान
दर्शन धर्मिय बोधिलाम नान्यति तव ज्ञान मति युतादि दर्शन चायिक सम्यक्तं चरित्त विरति रूप तद्वप एव बोधिलामोर्जो न धर्मं प्राप्ति श्रान
दर्शन धर्मिय बोधिलाममयं जनयति श्रानदर्शनचरित्त बोधिलामं सम्पन्नय जीव आराधनां ज्ञानादीना आश्रयेना आराधयति साधयति कीदृशी

युद्ध समन्तेण भते जाये कि न गयद् । यद्यद् महल्लेणं नाणदंसण चरित्त वोहिलामं जणयद् । नाणदंसण चरित्त
वाधिलाम मपन्नेणां जीवे अन्तिकरियं कपविमाणा ववत्तियं आराहण आराहेइ १४ । कालपडिलेहणयाणं भंते

नेन श्रान दर्शनधर्मिय उप बोधिलामं जनयति न मुख्यण क्कवनमंगलोक् करतुं श्रानदर्शन चरित्तरूपवोषि लाभ जपजावे श्रानदर्शनचरित्त बोधि
भान प्राप्ता नीम. श्रानदर्शन चरित्त बोधि लाभ प्राप्त होया यका जीव अन्तिकया मुक्त कस्यविमानोपपत्तिकां आराधनां आराधयति जीव अन्तिकया
कल्प न्हि पि नान नयधं पयकवो आराधना आराधे हिदे हिहलोवार १४ काल प्रत्यपेक्षणा हि भगवन् जीव कि जनयतिः कास्ते विरेजे जीव

आराधनां कल्पविमानोत्पत्तिकामां कल्पाश्च विमानानिचतेषु उत्पत्तिर्यस्या साकल्पविमानोत्पत्तिकातां पुन कीदृशीं आराधनां अन्तक्रियां अन्तस्य संसारस्य कर्मणां वा अवसानस्य क्रिया अन्तक्रियातां एव भूतां ज्ञानाधारधनानां साधयति कल्पाः सौधर्मादयोदेवलोकाः विमर्शानि ८ नवयुगैवेयिक पञ्चायुत्तर विमानानि ज्ञानाधारधनया कश्चिन्नरतादिवत् दीर्घकालेन मुक्तिं प्राप्नोति कश्चिन्नजसु कुमालवत् स्वल्पकालेनैव मुक्तिं प्राप्नोतीति भावः १४ अहंचैत्य वन्दनानन्तरं स्वाध्यायोविधेयः स च काल दृष्टा एव विधीयते अतस्तत्फलं प्रम्पपूर्वमाह (कालपडिलेहण्याएणभर्त्त जीवे किं जण्ययइकालपडिले हण्याएणं णाणावरणिज्जं कम्मं खवेइ १५) हे भदन्तकालप्रतिलेखनयाकालस्य प्रादोषिक प्राभातिकादिकस्य प्रतिलेखना प्रत्युपैक्षणां सिद्धांतोक्तविधिनामस्य प्ररूपणग्रहण प्रतिजागरणासावधानत्वं कालप्रतिलेखनातया जीवः किं जनयति गुरुराह हे शिष्यकाल प्रतिलेखनयाजीवो ज्ञानावरणोयं कर्मलपयति कट्टाचिदल्पपाठे प्रायश्चित्त कर्तव्यं तदा प्रायश्चित्तकरणे यत्फलं तदपि प्रश्न पूर्वमाह १५ (प्रायश्चित्तकरणेणंभंतेजीवे किं जण्ययइ प्रायश्चित्तकरणेण पावकम्मविसोहि जण्यइ निरइयारिआविभविस्सइ सम्म चणं प्रायश्चित्त पडिवज्जमाणेमगगस्स मगगल्लव विसोहिइ आयारस्स आयार फलं च आराहिइ १६) हे भदन्त प्रायश्चित्तकरणेन पापशुद्धि करणेन आलोचनादिकेन जीवः किं जनयति गुरुरेदति हे शिष्य प्रायश्चित्तकरणेन पाप

जीवे किंजण्यइ । कालपडिलेहण्याएणं नाणावरणिज्जं कम्मं खवेइ १५ ॥ प्रायश्चित्तकरणेणं भंते जीवे किंजण्य

पडिलेहण करतुस्सं उपार्जो काल प्रत्युपैक्षण्या कालप्रहणरूपयाः कालवेलाइ पडिलेहण करतो ज्ञानावरणीय कर्म लपयति ज्ञानावरणी कर्म खपावे १५ प्रायश्चित्त करणेन हे भगवन् जीवः किं जनयति शुद्धमनै प्रायश्चित्त करतु जीव हे भगवन्स्सं उपार्जो प्रायश्चित्तकरणेन पापकर्म विशुद्धि

कर्तव्यमिति अनयति तत्तयनिर्तोचारीतोचारादितोभवति सम्यक् प्रायश्चित्तं प्रतिपद्यमानः सन् मार्गं सम्यक् च पुनर्मार्गफलं मार्गस्य सम्यक्त्वस्य
सम्मानं तम् विगोषयति च पुनराधार आराधयति आचार ग्रन्थेन चारितं आराधयति पुनराचारस्य फलं मोक्षं आराधयति साधयति १६
प्रायश्चित्तं यदा करोति तदाचामणा अपि करोत्येव शतशतं फलं प्रश्न पूर्वमाह (खमावणयाएणमन्ते जीवे किं जणयइ खमावणयाएणं पञ्चायण
भाव प्रणयइ पञ्चायणभापमुक्कणए सव्यपाणभय जीव सत्ते सु मिस्सीभाव उप्पाएइ मिस्सीभाव मुक्कणयावि जीवे भाव विसोहिं काऊण निभाए भवर १७)
हे भद्रभवासयथा दुःक्षतानन्तरं सतव्यमिदं मम अपराध पुनर्नकारियासि एतादृश इत्यादि रूपया जीवः किं जनयति गुरुराह हे शिष्यसामण्या
गुरोरपि नरदुःक्षनिन्दनया प्रह्लादनभावं चित्तप्रसत्ति रूपं जनयति प्रह्लादनभाव उपगतीजीवः सर्वप्राण भूतजीवसत्त्वे पु प्राणाय भूताय जीवाय सत्त्वाय

यइ । प्रायश्चित्तकरणेणं प्रायकम्स विसोहिंजणयइ निरर्द्रयारेयावि भवइ । सम्यंचणं प्रायश्चित्तं पडिवज्जमाणे
मग्गं च मग्गप्रलज्ज विसोहिइ आयाएच आयाएप्रलज्ज आराहिइ १६ ॥ खमावणयाएणं भंतं जीवे किंजणयइ खमा

अनयति पाप पुनर्नसि प्रायश्चित्तने करवे करौने पापकेदे निरतीचारयापि अतीचार रहितोपि भवति अतीचार रहित होइ सम्यक् प्रायश्चित्तं प्रतिपद्य
मान, अनेप्रकारे प्रायश्चित्त नेतोषको जानार्थहेतुः जानोत्यत्तिरूप विगोषयति मार्गफलं मार्गं कहतां ज्ञाननी प्राप्ति सम्यक् कहौजे, तेहनी सोधि
निर्भयकरेण आचारयारिष च तत् फलं च मुक्तिचणं आराधयति आचार चारित्र तेहनुं फल मुक्ति तेहने आराधे १६ खमापनया दुःक्षतानन्तरं
अभिलष्यं गुरुभने रामायते जीषस्यं उपार्जे खमापनया चित्त प्रसत्तिभावं जनयति शुद्धपरिणामे खमावता धका जीव उक्तासभाव करे उक्तासभाव

प्राणभूतजोवसत्ता. सर्वे च ते प्राणभूतजोवसत्तास्तेषु भैतीभावं उत्पादयति भैतीभावं गतसु जीवोभावविशोधिं कृत्वा रागद्वेष
निवारणं विधाय इह लोकादि सप्तभयानि निवार्य निर्भयो भवति १७ चामाणाकारिणा साधुना स्वाध्याय. कर्त्तव्य अतस्त्वत्फलं प्रश्न पूर्वकमाह
[सज्जाएणं भंते जीवे किं जणयइसिज्जाएणं नाणावरणिज्जं कम्मं खवेइ १८] हे भदन्तस्वाध्यायेन पञ्चप्रकारेण जीवः किं जनयति गुरुराह हे शिष्य
स्वाध्यायेन ज्ञानावरणोयं कर्मक्षपयति १८ तत पञ्चविधस्य स्वाध्यायस्य पृथक् फलं प्रश्न पूर्वकमाह (वायणाएणं निज्जरं जणयइ । सुयस्सय अणा
अणासायणाए वडइ सुयस्स अणासायणाए वडमाणेतित्तय धम्मं अवलम्बइतित्तय धम्मं महा निज्जरे महापज्जवसाणेभवइ १९) हे पूज्यवाच
वणायाएणं पलहायणभावं जणयइ । पलहायणभावं मुवगएय सज्जपाणा भूय जीवसत्तेसु भित्तीभावं उपाएइ भित्ती

भावं मुवगएयावि जीवेभावं विसोहिं काज्जा निभाए भवइ १७ ॥ सज्जाएणं भंते जीवे किंजणयइ । सज्जाएणं
नाणावरणिज्जं कम्मं खवेइ १८ ॥ वायणाएणं भंते जीवे किंजणयइ । वायणाएणं निज्जरं जणयइ । सुयस्सय अणा

उपगतः उक्तासभावः पु इतोषको सर्वप्राणभूत जीवः सत्वे शु सर्वप्राणभूत जीवः सत्त्व भैतीभाव उत्पादयति एतत्ता जीवने भित्तीभाव उपाज्जे भैतीभावं
उपगतः सन् भित्तीभावः पुहुतुषको जीवः रागद्वेष वर्जनं कृत्वा निर्भयः सप्तभय रहितो भवति जिवा रे जीवः रागद्वेष वर्जो तिवारे भय रहित होइ १७
स्वाध्यायेन हे भगवन् जीवः किं जनयतिः सज्जायः करतुषको जीवः हे भगवन् किं सु उपाज्जे स्वाध्यायेन ज्ञाना वरणीयं शेषत्र कर्म क्षपयति सज्जाय
करतु जीवः ज्ञानावरणी कर्म क्षपये १८ वाचनया हे भगवन् जीवः किं जनयति वाचना देतोषको जीवः हे भगवन् किं सु उपाज्जे वाचनया कर्म

नया आचरतीति याचनापाठना तथा जीव किं जनयति गुरुराह हे शिष्य वाचनया सिद्धाक्तवाचनेन निर्जराकर्मपाठन जनयति तथा पुनः श्रुतस्य
 यनायातनाया प्रयत्नं तत्र च प्रयत्ने नानाजीवस्वीयिगणधरस्य धर्मः आचार श्रुतप्रदानरूपस्वीयं धर्मस्य आलभ्यते ततस्वीयं धर्मं अवलम्बमान
 स्वीयधर्मं आचरन् मर्यादनिर्जरायस्य समहानिर्जरा मर्याकर्मविषयसंकोभवति पुनर्मर्यापर्यवसानः महत् प्रशस्यं श्रुत्यर्थास्यापर्य
 वसानं धर्मः अनेगीत्यस्य यावत्स्य समयापर्यवसानाय भवति मुक्ति भवतीतिहार्दं १८) अथ गृहीतवाचनेन पुनः समयादी पुनः पृच्छन् प्रतिपृच्छति
 अतश्चानुक्रमेण प्रश्नपूर्वकमाह (पठिपुच्छपयाणभन्ते जीवे किं जणयइ पठिपुच्छयाणसुत्तल्य तदुभयाद् विसोहिइ कखामोहणिकं कम् दुष्पिच्छइ२०)
 हे वरामिन् प्रतिपृच्छन्तया पूर्वार्थातल्य सूत्रादे पुन पृच्छन्तेन जीवः किं जनयति प्रतिपृच्छन्तया सूत्रार्थं तदुभयानिविग्रोभयति सूत्रार्थयोः संशय

सायणयाण वट्टइ मुयस्य अगासायणयाण वट्टमाणेतित्य धम्मं अवलंबइ । तित्यधम्मं अवलंब माणे महा निज्जरे महा
 पक्कावमाणं भवइ १८ ॥ पठिपुच्छयाण भन्ते जीवे किं जणयइ पठिपुच्छयाणं सुत्तल्य तदुभयाद् विसोहिइ ।

निर्जरा धनयनि वाचना द्वितीयको ज्येष्ठकर्मनेर्जरावे तथा श्रुतस्य आगमस्य अनायातनया वर्तते सिद्धांतनी आयातना न करे अनायातनावर्त्ते श्रुतस्य
 अनायातनाया धर्ममान, मिह्रातनी अनायातनाने पिये वर्त्त तुषको तीर्थं करो गणधरो वातस्य धर्मे अवलवते तीर्थं करनी गणधरनी धर्मं अव
 लंबे तीर्थं धर्मं अवलंबतान तीर्थं करन् धर्मं अवलंबतुषको जीव महा निज्जरा कर्मनी अंत करे १८ पूर्व
 पठिपुच्छ सूत्रादे पुनः २ पृच्छन् प्रतिपृच्छन् पठित्ता सूत्र भणोहि वली फिरी पृच्छीजे ते प्रतिपृच्छनाकरतो जीवसुं उपाजे प्रतिपृच्छन्तया पृष्ठतोषको

निवार्यनिर्मलत्व विधत्ते तथाकाञ्चामोहनीयं कर्म व्युच्छिन्नं चिन्तितं काञ्चयासन्देहः काञ्चयासन्देहेन मोहनं काञ्चामोहनं तत्र भवं काञ्चामोहनीय एतत्कर्मविशेषेण अपनयति इदं इत्थं तत्त्वं अपवा इदं इत्थं नास्ति वा इदं मम अध्ययनाय योग्यं वा इत्यादि घटनाकाञ्चावाप्यातद्रूपं भवे मोहनीय कर्मअनभिग्रहि कर्मिण्यात्वरूपं तत् विनाशयति २० अधीत्यपुनः सन्देहमपि पुनः प्रतिपृच्छन्ति तिनिराकृत्यपरावर्तनं गुरुनं न क्रियते तदा सुष्टु अधीतमपि शास्त्रं विस्मरति अतः परावर्तनेन यत् फलं स्यात्तदपि प्रश्नपूर्वमाह [परि यदृश्याएणं भंते जीवे किं जणयइ परि यदृश्याएणं वज्जणाइ जणयइ वज्जणलद्धि च उपाएइ २१] हे पुज्य हे स्वामिन् परिवर्तनयाशास्त्रस्य गुणेन जीव किं जनयति गुरुराह हे शिष्य परिवर्तनया जीवोव्यज्जनानि अक्षराणि जनयति विष्णुतान्यक्षराण्यनयति तथा विधकर्मचयोपशमात् व्यज्जनलब्धिं व्यज्जनसमुदाय रूपां पदलब्धिं पदानुसारिणौ लब्धिं जनयति २१ सूत्रवत् अर्थस्यापि विस्मरणं सम्भवात् सूत्रार्थयोश्चित्तन विधेय अतस्तत्फलमपि प्रश्नपूर्वमाह (अणुपेहाएणं भन्ते जीवे किं जणयइ

काञ्चा मोहयिज्जं कम्मं वोक्खिंदइ २० ॥ परियदृश्याएणं भंते जीवे किं जणयइ । परियदृश्याएणं वंजणाइ जंण यइ । वंजण लद्धिं च उपाएइ ॥ २१ ॥ अणुपेहाएणं भंते जीवे किं जणयइ । अणुपेहाएणं आउयवज्जाओ सत्त

जीव सुत्रार्थं तदुभयाति विशेषयति निर्मलत्वं करोति सूत्र अर्थं सुष्टु करे काञ्चा मोहनीय कर्म मोहनीयकर्म क्खेदे सन्देहटाले २० परिवर्तनया गुणनरूपया भगवन् जीव किं जनयति सूत्रं सिद्धांतं गुणतुल्यको जीवस्य उपाज्जो पविवर्तनेनया गुणवेकरीने व्यंजनाभ्य चराणि जनयति व्यंजन अक्षर उपाज्जो अक्षरलब्धिं च उपादयतीत्यर्थं अक्षरनीं लब्धिं उपाज्जिई कतावली गुणे २१ अनुपेक्षया चिंतनिकाया प्रकट

प्रत्यये प्राणकं प्रादयवजाप्रां सत्तकमपवजोभो धर्णयवन्धण वहाभोपकरेह दीहकालडिडयाओरहस कालडिडय इया भोपकरेह तिज्याय भाषाप्रान दाण भावार्थोपकरेह वहुप एसगाभा अप्पएसगाभोपकरेह आउय चण कम्म सियवन्धइ सियनोवन्धइ असयावेयणिज्जं चणं कम्मं नोभज्जो २ उभयिणर अणइयचण अणयवणं दीहमह चावरंतं समार कतार छिप्पामेववीरुवयइ २२) हे भदतस्सामिन् अनुपेच्चया सूतार्थं चिन्तनिकया भोय. कि ज्ञनयति गुरुत्वाह हे शिष्य अनुपेच्चया कला जीव समकर्मं प्रकतीर्ज्ञानावर ण दर्शनावरण वेदनीय मोहनीय नाम गोचान्तराय रूपाणां सगमा कर्मण्या प्रकृतय एकगतं चतु पचाशत् प्रमाणाः समकर्मं प्रकृतयस्ता समकर्मं प्रकतीर्धर्णिय वधनवहा गाढवधनवहानिकाचितावहा शिषिल मन्थवहा. प्रकरोतियतेहि अनुपेक्षा स्वाध्यायविशेषः स तु मनस स्तत्रैव नियोजनाद्भवति सचानुपेक्षा स्वाध्यायोहि अभ्यन्तरन्तपः तपसु निकाचित

कम्म प्ययड्ढाओ धर्णाय वंधण वदाओ सिधिल वंधण वदाओ पकरेइ । दीहकालडिडयाओरहस कालडिडयाओ पक रेइ । तिज्यागुभावाओ मंदाणु भावाओ पकरेइ । वहु पएसगाओ अप्पएसगाओ पकरेइ । आउयं चणं कम्मं

शब्द भाषयत् तदा ज्ञातः कि ज्ञनयति अर्थं विचारतुयका जीवसु उपाजं अनुपेच्चया अर्थविचारतो यको आयुवर्ज्जाः आयुः कर्मवर्ज्जानि सप्त कर्म प्रकृतय सामकर्मना प्रकृतिगाढ धनियसि गाढवधनेवहाः गाढेवधने करी वधिहे ताः सिधिल वधन वहाः प्रकरोति ते गांठि टीलीकरे अपरं दीर्घ कास धर्णियः २२) कालस्थितिप्रा करोति घणाकालनीस्थिति प्राणी राखे घणोकालहेदे अपर तीव्रानुवहभावाद्यतुः स्थानिक रसरूपा प्रकृतीः मंदाणु भावा. प्रकरोति ते कर्म तोयभावे याध्याहे ते मद्भावे करे वहुकर्मं प्रदेशान् अत्यकर्मं प्रदेशागान् करोति घणा प्रदेशहोह कर्मना ते घोडा प्रदेशकरे

कर्माणि शिथिलीकृतं समर्थं भवत्येव कथंभूताः सप्तकर्म प्रकृती आयुर्वर्ज्या प्रकृष्टभाव हेतुत्वेन आयुर्वर्ज्या यन्तीत्यायुर्वर्ज्या पुनर्हे शिथ्य अनुपेक्षया
कृत्वाजीवः स्ताएव कर्मपूकृती दीर्घकालस्थितिका शुभाश्ववसाय योगात् स्थितिरखणानां अपहारेण द्रुक्कालस्थितिकाः प्रकरोति प्रचुरकालभो
ग्यानि कर्माणि स्वल्पकालभोग्यानि करोति इत्यर्थः पुनस्तीव्रानुभावाः कर्मपूकृतीर्मन्दानुभावाः प्रकरोति तीव्रः उक्तानुभावा रसोयासान्तास्तीव्रानु
भावा इदृश्यः कर्मपूकृतीर्मन्दो निर्बलीजनुभावोया सान्ता मन्दानुभावाः प्रकरोति स्तादृश्यः प्रकर्षेण विदध्नाति पुनर्बहु प्रदेशायाः अल्पप्रदेशायाः
प्रकरोति बहुप्रदेशायां कर्म शुक्लिक प्रमाणं या सान्ता बहुप्रदेशाया एतादृशीः कर्मपूकृतीरल्प प्रदेशाया प्रकरोति इत्यनेन अनुपेक्षयाऽभुमश्चतु
र्विधोपिबन्धः पूकृतिबन्ध स्थितिवन्धोऽनुभावाबन्धः प्रदेशबन्ध शुभत्वेन परिणमतीत्यर्थः अत्र च आयुर्वर्ज्यामित्युक्तं तन्तु एकस्मिन्भवत्सु कदेव आतर्मु
हर्तकाले एव आयुर्वर्ज्यो बध्नाति च पुन आयुः कर्मापि स्यात् बध्नाति स्यान्नबध्नाति सप्सारमध्ये तिष्ठति चेत्तर्हि अशुभमायुर्वर्ज्याति जीवेन तृतीय
भागादिशेषायुष्को न आयुः कर्मबध्नाति अन्यथा न बध्नाति तेन आयुः कर्मबन्धे निश्चयोनीक इत्यनेन मुक्तिं ब्रजति तदा आयुर्वर्ज्यातीत्युक्तं पुनरनुपेक्षया
कृत्वा जीवोऽसाता वेदनीय कर्म शरीरादि दुःखहेतु च कर्म च शब्दादन्यासाऽभुम पूकृतीर्नीभूयोभूय उपचिचिनोति अत्र भूयो २ ग्रहणेन एवं ज्ञेयं
कश्चिद्यतिः प्रमादस्थानके प्रमाद भजेत् तदाऽवधायपि इति हार्द पुनरनुपेक्षया कृत्वा जीवश्चातुरन्तसंसारकलारं क्षिप्रमेववीतीवयद् इति व्यति

सिय बंधद् सियनो बंधद् । अस्माया वेयणिज्जं चणं कम्मं नो भुज्जो २ उवचिणाद् । अणाइयं चणं अणावदणं

अपरं स्यात् कदाचित् आयुर्वर्ज्याति कदाचित् न बध्नाति किंवारेके आयुः कर्मबन्धे किंवारेके नबन्धे अथाता वेदनीयच कर्मन भूयो २ बध्नाति वेदनीं कर्म

प्रक्षिप्तं धत्तास्त्वर्गितं नृणां प्रकृताधनयवायस्य तत् चातुरन्तं तदेव नत्तास्का तारं चंचारारस्य तत् ग्रीष्मं सुखं धयति कीदृशं सत्तामारस्य अनदिक्
आदिभाषायां आदिस्वरितं पुनः कीदृशं समारकन्तारं अनवदयं अनयत् आनागच्छन् अयं परिमाण यस्य तत् अनवदयं अनन्तमित्यर्थः प्रवाहापि क्षया
शनाद्यनन्तं पुनः कीदृशं द्वावैकं द्वावैकालं दोहनम् इयममकारोलालिप्साः प्राकृतत्वात् २२ एवं अभ्यस्तयास्तेषां धर्मकथाकर्तव्या
तर्गा धर्मं कथाकर्तारः पि कर्त्तुं स्यादतस्तत्पुनस्तमपि प्रत्य पूर्वनाह (धन्यकाराण्यभन्ते जीवे किं जगद्यद् धन्यकाराण्य पवयणं पश्चादेह
पवयज्यमानाऽप्यर्गं आनामिसजगन्महात्माएकम् नित्यम् २३) हे स्वाभिन् धर्मद्वयया जीव किं जनयति गुरुराहरे शिष्य धर्मं कथयाधर्मं व्याख्यातैव
अपि प्रवचनं आभिधानं भगवद्वचनं प्रभावयति प्रकाशयति प्रवचन प्रभावकं सिलालोकादीपको जीव आनामिष्यद्भूततया उपलब्धित कर्मनिवभक्ति

दोहसहं चातुरत समारं क्तारं त्रिष्यासेव वीर्हवयद् २२ ॥ धम्मं कहाएणं भवे जीवे किं जगद्यद् । धम्मं कहाएणं
पवयणं पश्चादेह । पवयणं पश्चादेह । जीवे आनामिसस्य महात्माए कर्म्म निबंध्यद् २३ ॥ सुयस्स आराहणयाएणं

धाराधार न यानि अनदिक्क अनवदय भवत दोषीव जेहर्ना आदिनधी अनेवर्त्ता जेहनो अत नधी चतुर्गंतिक समारका तारं जिप्रसेव व्युत्क्रमते धार
यत रूपं कथनभागात् अटर्भा ते तिम्र कतावलो धनिकमे २२ धर्मं कथनरूप व्याख्याता भगवन् जीव किं जनयति धर्मकथा कहतुयपी जीवस्य
धर्मानं धर्मं कथायाः निर्जरी जनयति धर्मानो कथाय करी कर्मनी निर्जरा कथजावे प्रवचनं प्रभावयति सिद्धातनी प्रभावनाकर् प्रवचन प्रभावनाया
जिन आशयनी प्रभावनाय करीन आनामिकाते भद्रतपाकर्म नित्यभानि आनालाभवने विखे भलां कर्मावाधे २३ इतस्याराधनया हे भगवन् जीव किं

आगाभिनिक्कालेभद्रत्वेन उपलक्षितं अर्थात् शुभ कर्मसमुपाज्यतीति भावः पञ्चविधस्याध्यायवर्तनं श्रुतभाराधितं स्यादतस्तस्य फलं प्रश्नपूर्वकमाह २३ [सुयस्म आराहणयाएणमन्ते जीवे किं जणयइत्तं यस्म आराहणया एण अन्नाणखवेइ नयसं किलिस्सइ २४] है भद्रम् श्रुतस्य आराधनया जीवः किं जनयति गुरुराह है शिष्य श्रुतस्य आराधनया सम्पन् आसेव नया अज्ञानं क्षपयति विप्रिष्टतत्वावबोधस्य अवाप्तेः च पुनर्नसंक्षिप्यते रागद्वेषजनितं क्लेशं न भजतीति भाव २४ श्रुताराधना च एकाग्रमनः सन्निवेशनावत एवस्यादतस्तत्फलं प्रश्नपूर्वमाह (एगगमणसंनिवेशणयाएणंभते जीवे किं जणयइ एगगमणसन्निवेशणयाएणं चित्तनिरोहंजणयइ २५) है भद्रन्त है स्वाभिन् एक अग्रं प्रस्तावात् शुभं आलम्बनं अस्थितैकाग्रं एकाग्रं च तन्मनस्य एकाग्रमनस्तस्य सन्निवेशनास्थापनातया एकाग्रमन सन्निवेशेनतया एकाग्रमनः सन्निवेशनयाशुभावलम्बनेचित्तस्य स्थिरौकरणेन जीवः किं फलं जनयति गुरुराह है शिष्य एकाग्रमन सन्निवेशनयाचित्तनिरोधं जनयति चित्तस्य इतस्तत उन्मार्गप्रस्थितस्य निरोधीनयन्त्रणं चित्तनिरोधस्तं करोति

भंते जीवे किं जणयइ । सुयस्म आराहणयाएणं अन्नाणं खवेइ नय संकिलिस्सइ २४ ॥ एगगमण संनिवेशणयाएणं भंते जीवे किं जणयइ । एगगमण संनिवेशणयाएणं चित्त निरोहं करेइ ॥ २५ ॥ संजमेणं भंते जीवे किं जणयइ ।

जनयति है भगवन् श्रुतानो आराधना करतु जीवस्त्वं उपार्जो श्रुतस्य आराधनया श्रुत सिद्धांतानो आराधनाइ करीने अज्ञान क्षपयति अज्ञानने खपावे अपरं रागादिभिर्नक्षिप्तस्यते वली रागादिके करी क्लेश न पाप्मे २४ एगग्रमन. संनिवेशनया एकाग्रमन राखने करीने है भगवन् जीवः किं जनयति है भगवन् जीवस्त्वं कर्म उपार्जो एकाग्रमनः सन्निवेशनया एकाग्रमन ठामि राखवे करीने चित्तनिरोध करोति उन्मार्गो जातो चित्तने रुंधे २५

दर्शितं नाम पद विधस्य मायोः सयमादेरित्यप्रत्ययस्य प्राप्तिरिति नियमात् तत् फलं प्रत्यपूर्वमाह [सञ्जनेषु भर्तृजीवे किं ज्ञायद् सञ्जनेषु अपत्येन ज्ञायद् २६] हे भगवन् सयमेन जीवः किं जनयति गुरुराह संयमेन अन हस्तं न विद्यते अहपाय यस्मिन् तत् अन हस्तं तस्य भावोऽन हस्तं त्वं जनयति सयमेन सत्ययनिर्योषं जनयति इत्यर्थः २६ सयमवान् साधुस्तपोनिरतः स्यात् अतस्तत्फलं प्रत्य पूर्वकमाह [त्वेषु भर्तृजीवे किं ज्ञायद् त्वं भर्तृजीवः अपत्येन २७] हे भगवन् तपसा कृत्वा जीवः किं फलं जनयति गुरुराह हे शिष्य तपसा जीवो व्यवदानं जनयति पूर्ववत्कर्मापराधनेन विद्येतेषु दर्शितं जनयति २७ व्यवदानेन किं फलं स्यादतस्तत् फलं प्रत्यपूर्वमाह [वोदाणेण भर्तृजीवे किं ज्ञायद् वोदाणेण अप्रकिरिया पशुभिर्भाषा न दीपय्या सिद्धम् वञ्छम् मुञ्चद् पनिनिव्यायद् सच्चद्रुक्ताणामन्तं करिद् २८] हे भदन्तव्य पदानेन जीवः किं जनयति गुरुराह हे शिष्य

भजसेषु अपत्येन ज्ञायद् २६ ॥ त्वेषु भर्तृजीवे किं ज्ञायद् । त्वेषु वोदाणां ज्ञायद् २७ ॥ वोदाणेण भर्तृजीवे किं ज्ञायद् वोदाणेण अप्रकिरियं ज्ञायद् । अप्रकिरियाए भविता ततोपस्था सिद्धम् मुञ्चद् परिनिव्याद् सच्च

सयमेन सयमेन ज्ञायद् किं जनयति हे भगवन् चारित्र्यको जीवस्य कर्म उपार्जितं सयमेन पचाप्यथ विरला वर्धमानं कर्म रहितः त्वं जनयति सयमेन सयमेन ज्ञायद् अप्रविद्यमानकर्मत्वात् वाधादायक कर्मजनवाधे २६ तपसा हे भगवन् जीवः किं जनयति तपकरतु जीवस्य सयमेन सयमेन ज्ञायद् अपत्येन ज्ञायद् तपसा कर्म जनयति तपकरतेन पाप्मिता वाधा कर्म खपावे २७ व्यवदानेन व्युपगतक्रियास्य शक्त्यानं चतुर्थं भर्तृजीवः तपसा तपकरतेन व्यवदानं पूर्ववत् कर्म ज्ञायति तपकरतेन पाप्मिता वाधा कर्म खपावे २७ व्यवदानेन व्युपगतक्रियास्य शक्त्यानं त्वं वोदाणेणो उपजाये अप्रविद्यको नर जनयति व्यवदानेन शक्त्यानं उपजाये व्यवदानेन अप्रविद्या जनयति व्यवदानेन करीने अप्रकिरिया ज्ञे शक्त्यानं त्वं वोदाणेणो उपजाये अप्रविद्यको

अपदानेन जीवोऽक्रिय जनयति न विद्यते क्रिया यस्मिन् स अक्रियस्तु अक्रियं व्यपरातक्रियाख्यं शुद्ध ध्यानस्य चतुर्थं भेदं जनयति अक्रियकोभूत्वा व्युपरातक्रियाख्य शुद्धाधानावर्तीभूत्वा ततः पश्चात् सिद्धिं व्रजति बुध्यतिज्ञानदर्शनाभ्यां सम्यक् वस्तु वेत्ताभवति मुच्यते संसारान् मुक्तो भवति परित्तिर्वातिपरिसमन्तात् निर्वाति कर्माणि विध्याप्यशीतलोभवति सर्वदुखानां अन्तं करोति २८ संयमादिषु सत्स्वपि सुखशान्तेन एव प्रवर्तनीय अतस्तत्फलमाह (सुहसाएण भंते जीवे किं जणयइ सुहसाएणं अणुस्सुयत्तं जणयइ अणुस्सुएणं जीवेअणुकपए अणुभडे विगयसीगे चरित्तमोहणिज्जं कम्मं खवेइ २९) हे भदन्त हे स्वाभिन् सुखस्याविषयिकस्य शान्तं सुहानिवारणेन अपनयनं सुखशान्तस्तेन जीवः किं जनयति गुरुराह हे शिष्य सुखशान्तेन अनुत्सुकत्वं जनयति विषयसुखेऽनुत्तालत्वं जनयति अनुत्सुकश्च जीवोऽनुकम्पते अये तनं जीवं दृष्ट्वा अनुकम्पकोदयावान् भवतीत्यर्थः पुनरनु

दुक्खाणां मंतं करेइ २८ ॥ सुहसाएणं भंते जीवे किं जणयइ सुहसाएणं अणुस्सुयत्तं जणयइ । अणुस्सुएणं जीवे अणुकपए अणुभडे विगयसीगे चरित्तमोहणिज्जं कम्मं खवेइ २९ ॥ अपाडिक्कयाएणं भंते जीवे किंजणयइ ।

भूत्वा ततः पश्चात् अक्रियापणीं पाप्मेहे ततः पश्चात् तिवारकेहे सीद्व्रति सीधे बुद्धयति बूधे मुच्यते मुक्ताइ परिनिर्वापयति सधला दुक्खनी अंतकरि सर्वदुखानां अंत करोति सर्वदुक्खनी नाश करे २८ सुखशान्तया हे भदन्तः जीवः किं जनयति विषय सुखनी इच्छा निवारणं जीव हे प्रव्यस्यो कर्म उपार्जो अनुत्सुकत्वं विषयसुख प्रतिनिस्पृहत्वं जनयति विषयसुखने बिखे निस्पृहपणं उपार्जो अनुत्सुकत्वेन जीवः अनुत्सुक पणे करी जीव अणु कप. कपरहित अनुइट अनुल्लणो सन् विगतशोकं विषयने बिखे अनुत्सुक पणं जीव दयापालो शोकरहित इवे चारित्तमोहनीय कर्म उपयति

इष्टानिमानरहितं च नोऽपिदिनाभारहितः स्यात् पुनस्तद्वयं सन् विगतमात्रकं इह लौकिककार्यभ्रमादावपि शोचनं न कुरुते पुनस्तद्वयोर्मात्राधी
दृष्टाव्यवसायवर्त्तमानायाय नप्राप्तितमोहनाय रूपं कर्म क्षपयति २८ अथ सद्यः प्रातस्थितस्य वा प्रतिबद्धताभवति अतस्तत्फलं प्रमुपैर्माह
[अप्युदयव्यापणमन्तर्जोर्ध्विकं क्षणयद् अप्युदयव्यापणं निरुपगतं जणयद्दन्तिस्मरन्तेषां जीवैर्गोपगन्नाचिते दिवायराश्रित्य असंज्ञाया अप्युदयव
प्राप्युदयव्यापणं ३०] हे भदन्त अप्रति वक्तव्यान्तर्निर्भयप्रज्ञताया जीव किं जनयति गुरुत्वाद् हे शिष्य अप्रति वक्तव्यानि सद्गता वाप्राप्तमात्रा
अनयति निर्गम गतं गतोर्जोऽयः एकोरागादिरहितः स्यात् तादृशय एकायचित्तोपभोग एव दृढ मनस्त्वं स्यात् पुनर्दिवादिवसेरात्रौ वा असंज्ञान्
गता आह गतं भवन्तं अप्रति वक्तव्यव्यति भासकत्वेन उद्यतविहारैरुपपद्यतेति भावः ३० अप्रतिबद्धताचविविक्तप्रयत्नासनसेवकस्यस्यादतस्तत्फलमाह
[विनिर्भयव्यापणमन्तर्जोर्ध्विकं क्षणयद् अप्रति वक्तव्यान्तर्निर्भयप्रज्ञताया जीव किं जनयति गुरुत्वाद् हे शिष्य अप्रति वक्तव्यानि सद्गता वाप्राप्तमात्रा
अनरूपमोक्षभाष्ये ३१] हे भदन्तविविक्तानि स्तोत्रं पण्डकवर्जितानि प्रयत्नासनानि उपाययस्यानानि यस्य स

अप्युदयव्यापणं निरुपगतं जणयद् । निरुपगतेषां जीवै एते एगन्नाचिते दिवाय रात्रौय असंज्ञमात्रे अप्युदय

अतिरिक्तोऽर्थो कर्मणे रात्रौ २८ अप्रतिबद्धता हे भगवन् जीवः किं जनयति अप्रतिबद्ध विहारकरतुं धर्मो जीव हे प्रज्यसुं कर्मउपार्जो अप्रतिबद्धता
य प्रतिबद्धताया जणयन्ति नित्यं गपणं उपार्जो सगरहितं शोद्द निरुपगपणो उपजावे निःसगत्वेन जीवः, संगपणे रहित जीव
धर्मः रात्रौय रहितः एकायचित्त एगन्तो रात्रौय रहित दिवा वा रात्रौ वा दिवसे अथवा रात्रौ असंज्ञानं कर्तुं धर्मो अप्रतिबद्ध तया विर

विविक्तप्रयनाशनस्य भावो विवक्तप्रयनासनात्तया स्त्रीपञ्च पण्डकादिरहितस्थिति निवासत्वेन जीवः किं जनयति गुरुराह हे शिष्य विविक्तप्रयनासनतयाजीवश्चरित गुप्तिं चारितस्य रक्षाजनयति गुप्तचरित्रश्चजीवोविविक्तोविविक्तत्वादि शरीर पुष्टि कारकवीर्यवृद्ध्यादि क्लृप्तुरहित आहारोयस्यसुविविक्ताहारस्तादृशः स्यात् तथा दृढं निश्चलं चरित्रं यस्य सदृढ चरित्रः पुनरत एव एकान्ते न निश्चयेनरक्त आसक्त. एकान्तरत. सयमेन सावधानः स्यात् तयामोक्षभावेन मनसा प्रतिपन्न. आश्रितोमोक्षोमयासाध्यइति बुद्धिमान् क्षपकश्रेणिं प्रतिपद्याष्टविधकर्मं श्रित्यं निर्जरयति क्षपयति ३१ विविक्तप्रयनाशनश्च विनिवर्त्तनावात् स्यात् अतोविनिवर्त्तनाया फलमाह (विशिष्यदृश्याएणंभन्ते जीवै किं जणयइ विशिष्यदृश्याएणं पावाणं

वद्वेयावि विहरइ ३० ॥ विवित सयणासया सेवयायाएणं भंते जीवै किंजणयइ । विवित सयणासया सेवयाया एणं चरित गुप्तिंजणयइ चरित गुप्तिंजीवै विविक्ताहारे दृढचरिते एणंतरए मोक्ख भावपडिवन्ने अइ विहंकम्म गंठिं निज्जरेइ ३१ ॥ विशिष्यदृश्याएणं भंते जीवै किंजणयइ विशिष्यदृश्याएणं पावाणं कम्माणं अकरणायाए

इति अप्रतिबद्धपणे विहार करे संगरहितहोइ विविक्त सयनासन सेवनया हे भगवन् जीव. किं जनयति निर्व्यंजन एकांत उप्राप्तयसेवतु जीव किंसुं कर्मउपाजं विविक्त प्रयनासन तथा निरव्यंजण आसण सेवतु जीव चारित्रगुप्तिं जनयति चारितगुप्ति करे चारितगुप्तकरतु जीव विविक्त स्त्री जनादि संगरहितो विहारो प्रतिबद्ध विहारो विविक्तप्रकारे अहारकरे चारित्रने विखे दृढ एकांतरत मोक्षभावं आश्रितः सन् एकांते मोक्षने विखे मतिकीधीके अष्टविध कर्मयंथि निर्जरयति आठ कर्मनी गांठिलोडे ३१ विनिवर्त्तनाया विषयपराङ्मुखी हे भदंतजीव. किंजनयति विषयने

५५८३११
५५८३११
५५८३११

पुन्यवत्ताया निज्जरण्याए तंनियत्ते इ तथोपच्याचा उरलससारकलार विरे वयइ ३२) हे स्वामिन् विनिवर्त्तनया विभवेभ्य
जातः पञ्चदशोभावेन जीव कि जनयति गुरार हे मिय विनिवर्त्तनया पापकर्मणा अकरणत्वेन सावद्यकर्मत्वात्तेन अभ्युत्तिष्टते धर्माय सावधानो
भवति पूर्ववधाना पापकर्मणा निर्जरयान्तनपापकर्मणा अकरणत्वेन सावद्यकर्मत्वात्तेन अभ्युत्तिष्टते धर्माय सावधानो भवति पूर्ववधानां पापकर्मणा
समृद्धान्तं तथ पापकर्मनिवर्त्तयति निवारयति ततः पचात् चातुरन्त ससारकान्तार वीरेवयइ व्यति व्रजति व्युत्क्रानति इत्यर्थः ३२ विषययिनि
दशयथ विद्यापुः सत्काराप्रत्यारयानपान् भवति अतन्तत्फलमाह [संयोगपञ्चकण भर्ते जीवे कि जणयइ संयोगपञ्चकणाय स्थित्य निरालम्ब
सम्भव सायतद्विद्यायोगाभयानि सपय लोभेण सन्तुष्ट इ परलभवां कामाएइ नोतकेइ नोपोहिइ नोपलेइ नोअहिहसइ परस्सलाभं अणासाएमाणे अतके
भाते अयत्तेभाते अयमिलसमणे दोष सुपसिज्ज उवसम्पज्जित्ताणं विहरइ ३३] हे भदन्त संयोग प्रत्याख्यानंन एकमण्डल्या स्थित्वा आहारस्य करण

अभ्युद्दे इ पुन्यवत्ताया निज्जरण्याए तंनियत्ते इ तथो पक्का चाउरंत ससार कंतांरवीरेवयइ ३२ ॥ संयोग पञ्चकला
भां भां भर्ते जीवे किं जणयइ । नभोग पञ्चकलागे भां आलवणाइं खवेइ निरालंबयस्सय आयतद्विद्या जोगा भवति

विरे पण्डित्वा, दार्ढ्याभ्युं वाते उपाहो विनिवर्त्तनया विषय मेवारहित पापकर्मणा पापकर्मने अकरणतया कर्मरहितोभ्यु तिष्ठेत् करं नही पापकर्म
नष्टम होइ पूर्ववधाना निर्जरण्या अ पादित्या कर्मवाध्याहेतं यथावे तत पचात् चातुरन्त ससार कातार व्यतिव्रजति तिवार पथी चातुरन्त
ससार कंतार वेहनां पारपार्मि ३२ एक मटलो भाजनकरण प्रत्याख्यानंन हे भगवन् जीव, किं जनयति आपणो आहार करे माडल मांहिं

सूत्र

भाषा

संयोगस्तस्य प्रत्याख्यानं उत्कृष्टत्वेन पृथक् आहारकरणेन जीवः किं फल जनयति तदाशुभराह हे शिष्य संयोगप्रत्याख्यानं आलम्बनं क्षपयति यतीह नलानोस्मिरोर्यास्मि इत्यादिकथनानि क्षपयति धीरोभवति इत्यर्थः निरालम्बनस्य च आयतार्था योगाभवन्ति आयतो मोक्षः सएव अर्थं प्रयोजनं येषां ते आयतार्थाः एतादृशाय योगाः मनोवाक्काययोगा भवन्ति स्वेनलाभेन सन्नुष्यति परस्य लाभं न आस्तादयति नवाच्ययति ततश्च परस्य लाभो तर्कयति मद्भ्यं दास्यति मनसानविकल्पयति नोस्मृहयति परलाभे अद्यानुतया स्वस्य स्मृह्या प्रकटीकरोति शुनः परस्य लाभं न प्रार्थयति मद्भ्यन्देहीति नयाचते यत् इदं पुनर्न अभिलषति परस्य लालसापूर्वकं नवाच्यति अथ परस्य लाभं अनास्तादयन् अतर्कयन् अनीहमान् अप्रार्थमान् अनभिलषन् द्वितीयां सुखश्रय्यां उपसम्पद्यविहरति अपरिभ्यः साधुभ्यः पृथक् उपाय्य अङ्गीकृत्य प्रवर्तते यादृशीस्थानार्हे उत्क्रास्ति ता प्रतिपद्यविहरति अलहि एतेशब्दाः एकार्था प्रतिपादिताः तत् अनेकदेशीयप्रियाणां प्रतिबोधनार्थं पयायत्वेन प्रतिपादिताः ३३ सम्योग प्रत्याख्यानवतः साधोरुपधि प्रत्याख्यानं

सएवं लाभेण संतुष्ट इ । परलाभं नो आस्तादृनोतर्क इ नोपीहिदृनोपत्ये इ नो अभिलस इ । परस्वल्लभं अनासाएमार्था

जिमे नही जूदो जीमे जीवस्यु कर्मउपार्जे संयोग प्रत्याख्यानं एकमहली पञ्चकषाणकरेजे जीवते आलम्बनानि क्षपयति एकलो विहार करतुबलानादिक आलम्बन रूपानि निरालम्बनस्य आलम्बनार्था व्यापारभवन्ति निरालम्बन आलम्बनरहित आत्मना अर्थं तेहना व्यापार ह्वे मनरहे स्वकेन लाभेन संतुष्यति आपणज लाभे सतोषकरे परस्य लाभं न आस्तादयति परनो लाभनवांछे न तर्कयति न स्मृहयति स्मृहा न करे न प्रार्थयति न मांगिनो अभिलिखतिवांछे नही परस्यलाभं अनामयन् आशाविषयमकुर्वन् पारकुं आखुं अनलेतुषको अणवांकुतुं षको अतर्कयन् असृहयन् स्मृहा अण

जीविदासं सप्रयोगं वोच्छिन्दिताजीवे आहारमन्तरेण न सङ्गिलिस्मद् ३५) हे भदन्त आहारस्य प्रत्याख्याननिन स दोषाहारत्यागेन उपवासादिना जीवः किं फलं जनयति गुरुराह हे शिष्य आहार प्रत्याख्यानेन जीवो जीविताश्रयसं स प्रयोगं व्यवच्छिन्नति जीविते प्राणधारणे आश्रयसाश्रयिभाषस्तस्या प्रयोगो व्यापारो जीविताश्रयसं प्रयोगस्त व्यवच्छिन्नति निवारयति जीविताश्रयसंहितो मुनिर्नर्त्तयेत्तु भाक् स्यात् इति भावः ३५ एतत् प्रत्याख्यानत्रयं अपि कषायाभावे एव फलवत्स्यात् अत स्तत्फलं प्रश्नपूर्वकं माह [कसाय पञ्चकषाणेणं भर्त्ते जीवे किं जणयद् कसाय पञ्चकषाणेणं वीयराय भावं जणयद् वीयराय भाव पडिवन्नेयण जीवे सप्तसुहृदुक्त्वे भवद् ३६] हे स्वाभिन् कषाय प्रत्याख्यानेन जीवः किं जनयति गुरुराह हे शिष्य कषाय प्रत्याख्यानेन क्रोधयानमायालोभत्यागेन जीवो जीतरागभावं जनयति प्रतिपन्नवौतरागभावो जीवः सप्तसुहृदुक्त्वे भवति ३६ निःकषायोपि योगप्रत्याख्यानं

स्मद् ३४ ॥ आहारपञ्चकषाणेणं भर्त्ते जीवे किं जणयद् आहारपञ्चकषाणेणं जीविदासं सप्रयोगं वोच्छिन्दिताजीवे आहारमन्तरेण न सं किलिस्मद् ३५ ॥ कसाय पञ्चकषाणेणं भर्त्ते जीवे किं जणयद् ।

संक्षिप्तस्य वस्त्रादिकनी इच्छारहित जीव क्लेश नपामे ३४ आहार प्रत्याख्यानेन हे भदन्त जीवः किं जनयति आहारने पञ्चकषाणे हे भगवन् जीवस्य कर्मउपाज्जे आहार प्रत्याख्यानेन आहारने पञ्चकषाणे जीविता संसप्रयोगव्यच्छिन्नति जिवितव्यनी आस्या क्वाडे जीविता शंसप्रयोगं व्युच्छेद्य जीवितव्यनी आस्या क्वाडे जीवः आहारमन्तरेण न संक्षिप्तस्य जीव संसारमाहि क्रिरतु आहार विनाश क्लेश न पामे आहार षण्णोनपामे ३५ कषाय प्रत्याख्यानेन हे भदन्त जीव किं जनयति कषायनोपञ्चकषाणकरतु जीवस्य कर्मउपाज्जे कषाय प्रत्याख्यानेन कषायने प्रत्याख्याने जीव वीतरागभाव जनयति वितराग

१०८१
२०८१
२५०

२५०

२५०

मन् नमनि पतस्त ॥ कल प्रत्यपूयैकमाह [जोगपञ्चक्याणिभते जीवे किं जणयइ जीगपञ्चक्याणिषं अजोगात्तजणयइ अजोगीष जीवेनवं कम्भन
 पन्थइ पुन्यवद निररइ ३७] हे भगवन् योग प्रत्याख्यानेन जीव किं जनयति योगप्रत्याख्यानेन अयोगित्वं जनयति यैजेशीभावं भजति
 चक्षुर्भगवद जीवः धर्मादेगुणव्याने प्रयत्तमानोजीवोनवं कर्मनवभाति पूर्ववदं कर्मनिर्जयति क्षपयति इति भावः २७ योग प्रत्याख्यानत्तं शरीर
 प्रत्याख्यान अरति प्रतस्तत्फल प्रत्यर्पकमाह (शरीरपञ्चक्याणिषभतेजीवे किं जणयइ शरीरपञ्चक्याणिष सिद्धाह सयगुणत्तं निव्वत्तेइ सिद्धाहसय
 गुणसत्त्वयैयणं अंभोगात्तगुणगण परमसुखीभवइ ३८) हे भगवन् शरीरप्रत्याख्यानेन शरीरव्युत्सर्जनं जीवः किं लाभ जनयति गुणराह शरीर
 कम्भाय पञ्चक्याणिषा दीयराग भावं जणयइ । दीयराग भाव पडिवन्नेविद्यणं जीवे समसुह दुक्खे भवइ ३६॥ जीगपञ्च
 वत्तागोणंभत्तजीवे किंजणयइ जीगपञ्चक्याणिषं अजोगत्तं जणयइ अजोगीण जीवे नवंकम्भं नवधइ पुव्ववदं निज्जा
 अरइ ३७ ॥ सर्वार पञ्चक्याणिषांभत्त जीवे किंजणइ शरीर पञ्चक्याणिषां सिद्धाहं सय गुणत्तं निव्वत्तेइ । सिद्धाहसय

भाष भाषं भागरागभाव प्रतिपन्नो जीवः धैतरागभाव पटवज्योषको सम सुखदुक्खेन भवति सुखे दुःखे सरिखो ह्योवे ३६ योगप्रत्याख्यानेन हे भगवन्
 नाह किं जनयति योगं पञ्चक्याणकरत्तु हे पुण्यजीवस्य कर्मउपाजो योग प्रत्याख्यानेन मनोवाकाय निरोधेनयोगनिरोध मनवचनकायानि कं धवे करेने
 चर्मागित्वं मन्यति पञ्चोपापपु पापे धर्योगानः नवकर्मन वधाति अजोगीजीव नव कर्म न वाधे पूर्ववद कर्मेनिर्जयति पूर्वे धांधा कर्मनिर्जयति ३७
 गगार मागान्गोनं हे भदंत जाध किं जनयति शरत्तनो पञ्चगुणकरत्तु जीवस्य कर्मउपाजो शरीर प्रत्याख्यानेन शरीरनो पञ्चक्याणकरत्तु सिद्धातिप्रय

ॐ टीका

आ० २६

॥

الحمد لله

श्रीगुरुभ्यो नमः

प्रत्याख्यानेन सिद्धातिप्रवगुणतं निर्वर्तयति कोयं, सिद्धानां ये प्रतिप्रवगुणा सर्वेषु छट् शुभान्तेषां भान्, सिद्धातिप्रवगुणत यतोहि सिद्धान्तोला नलोहिता, नहारिद्रा न शुक्लाश्वादय एकांतिगन्, शुभान्तोलायं प्राप्नोतोलायं प्राप्नोतिज्ञातिगत गुणान्तोला नोकायं मोक्षं उपगतं, सन् सुर्यासवति यद्यपि योगप्रत्याख्यानेन ग्रहैरप्रत्याख्यानाः समानत, तथापि ननोवाक्योग ग्रहैरभ्य प्राधान्यत्वापनार्थं पृथक् उपदिष्टान् २८ सन्तोनागिप्रत्याख्यानानि प्रायः साहाय्य प्रत्याख्यान युक्तस्य भवति अतस्तत्फलं प्रज्ञापूर्वमाह (तादायपयत्नादिषु भर्ते जाते किञ्चिदयद् सत्तायपयत्नादिषु एतौभाव ज्ञापयद् एतौ भावभूयण जीविएगगभविर्भाणं अप्यसरे अप्यभर्ते अप्यकान्तरे अप्यननाए अप्यत् सत्तेन सदभवर्ते सन्तरवर्ते सनादिष्ट कानि भवद् ६८) साहायाः साहाय्यकारिणः सत्ताटकस्य साधवन्तेषां प्रत्याख्यान साहाय्यप्रत्याख्यान तेन साहाय्य प्रत्याख्यानेन ए भवतुं जायं वि फल जनयति गुरुरार गुणसंपन्ने यणं जीवे लोकावगा युवगाए परम सुहसिबद् ३८ ॥ सहाय पञ्चरत्नयोगो भर्ते जीवे किञ्चिदयद् १ सहाय पञ्चरत्नयोगो एतौभावो ज्ञापयद् १ एतौभाव भूयवर्ते जीवे पगणा भर्ते सार्णे अप्यभर्ते अप्यकान्तरे अप्यक पञ्चरत्नयोगो एतौभावो ज्ञापयद् १ एतौभाव भूयवर्ते जीवे पगणा भर्ते सार्णे अप्यभर्ते अप्यकान्तरे अप्यक

[illegible]

जीवो अप्रमत्तो भवति तादृशः प्रकटलिङ्गः प्रकटस्थविरकत्वा ५ । लिङ्गं चिह्नं यस्य स प्रकटलिङ्गः पुनः प्रशस्त्रलिङ्गः प्रशस्त्र समीचीनं रजोहरणं मुखपोतिकादिकं यस्य स प्रशस्त्रलिङ्गः पुनर्विशुद्धसम्यक्तीनिर्भलसम्यक्ताः पुनः सत्वसमिति समाप्तः सत्वं च समितयश्च सत्वसमितयस्त्राभिः समाप्तः संपूर्णो धैर्यसमिति युक्त इत्यर्थः ततः पुनः सर्वप्राणभूतजीवसत्त्वेषु विश्वसनीयः विश्वासयोग्यो भवति पुनस्तादृशोऽप्यप्रतिलेखः प्रतिलेखनं प्रतिलेखः अल्पप्रतिलेखनावान् भवतीत्यर्थः पुनः स जितेन्द्रियो भवति पुनर्विशुद्धतपः स मिति समन्वागतश्चापि विहरति विशुद्धानि विस्तीर्णानि तपानि समितयश्च विशुद्धतपः समितयस्त्राभिरन्वागतः सहितः सन् विहरति इन्द्रशक्तिधेन तपसा समितिं शुचिं सहितो भूत्वा प्रामनगरादौ विचरति ४२ प्रतिलेखतयां अपि वैयाह्यं कर्त्तव्यं अतस्तत्फलं आह (वैयावस्वेण भर्तृजीवे किं जणयइ वैयावस्वेण तिलयय रनामगोयं कर्म निबन्धे इ ४३) हे भगवन् वैयाह्येन आहारादि साहाय्येन जीव किं जनयति तदा गुरुराह हे शिष्य वैयाह्येन तीर्थं कर्त्तव्यं नामगोत्रं कर्म निबन्धाति वैयाह्यं कुर्वन् तीर्थं कर्त्तव्यं नामगोत्रं कर्म निबन्धाति इत्यर्थः ४३ अथ वैयाह्यवान् सर्वगुणभाक् स्यात् अतः सर्वगुणसम्पन्नतायाः

समन्नागण्यावि भवइ ४२ ॥ वैयावस्वेणं भर्तृ जीवे किं जणयइ वैयावस्वेणं तिलयय रनामगोयं कर्म निबन्धइ ४३ ॥

पूषं धरे सर्वप्राणभूतजीवसत्त्वेषु सर्वप्राणभूत जीवने विश्वसनीयरूपः विश्वासनो स्थान कहीइ अत्योपधिक्त्वात् उपगरण थोडाराखे तेषे पडिलेहण थोडोकरे जितेन्द्रिय इन्द्रो जीत्योक्ते विशुद्धतपः समिति सत्वागतो युक्तः स्यात् विहरति विस्तीर्णं तपकरे पांच समिति सहितथको विचरे ४२ वैयाह्येन हे भदतः जीव किं जनयति वैयावस्वनी करणहार जीवस्य कर्म उपार्जो वैयाह्येन न वैयावस्वे करीने तीर्थं कर्त्तव्यं नामगोत्रं कर्म निबन्धाति वैयावस्व

सर्वं पञ्चभूतैकभावं । सर्वगुणसम्पन्नत्वात्पञ्चभूतैर्वि किं ज्ञायद् सत्त्वगुणसम्पन्नत्वात् । अथ रावति पक्षेऽप्यस्य जीवे सारो रक्षासाय
 भूतानां नोभावात्तथा ४४) हे भद्रतत्त्वमिह सर्वगुणसम्पन्नतया जीवः किं जनयति सर्वं च ते गुणाय सर्वगुणः ज्ञानदर्शनधारिवादयस्तेः सम्पन्नता
 र्वादिना सर्वं गुणसम्पन्नतया सर्वगुणसम्पन्नतया किं फल उत्पादयति गुरुराह हे शिष्य सर्वगुणसम्पन्नतया जीवोऽपुनरावृत्तिं
 जनयति भूतैः उपार्ज्येति अपुनरावृत्तिं प्राप्तो जीवः प्राप्ता अपुनरावृत्तिं प्राप्तो जीवः शरीरमानसानां दुःखानां विभागी नो भवति ४४ सर्वगुण सम्पन्न
 तया दोनरागाभ्यां अतस्मात्फलं पञ्चभूतैकभावं (वीयरयायाएणं भते जीवे किं ज्ञायद् वीयरयायाएणं नैहाणुवन्थाणिय तण्हाणुवन्थाणिय बोच्चिन्दर
 सांसा नत्वे गुणसम्पन्नतया सर्वगुणसम्पन्नतया ४५) हे भगवन् वीतरागतया जीवः किं जनयति वीतोगतोरानागोयस्मात्कीतरागस्तस्य भावो वीत

सत्त्वगुण संपन्नत्वात्पञ्च भूतैर्वि किं ज्ञायद् सत्त्वगुण संपन्नत्वात्पञ्च अपुणरावति यं ज्ञायद् । अपुणरावति पक्षेऽप्यस्य
 जीवे सारो रक्षासायां दुःखाणां नो भागी भवद् ४४ ॥ वीयरयायाएणं भते जीवे किं ज्ञायद् वीयरयायाएणं

यत्तत्त्वमिह सर्वं पञ्चभूतैकभावं । सर्वगुणसम्पन्नत्वात्पञ्चभूतैर्वि किं ज्ञायद् सत्त्वगुणसम्पन्नत्वात् । अथ रावति पक्षेऽप्यस्य जीवे सारो रक्षासाय
 भूतानां नोभावात्तथा ४४) हे भद्रतत्त्वमिह सर्वगुणसम्पन्नतया जीवः किं जनयति सर्वं च ते गुणाय सर्वगुणः ज्ञानदर्शनधारिवादयस्तेः सम्पन्नता
 र्वादिना सर्वं गुणसम्पन्नतया सर्वगुणसम्पन्नतया किं फल उत्पादयति गुरुराह हे शिष्य सर्वगुणसम्पन्नतया जीवोऽपुनरावृत्तिं
 जनयति भूतैः उपार्ज्येति अपुनरावृत्तिं प्राप्तो जीवः प्राप्ता अपुनरावृत्तिं प्राप्तो जीवः शरीरमानसानां दुःखानां विभागी नो भवति ४४ सर्वगुण सम्पन्न
 तया दोनरागाभ्यां अतस्मात्फलं पञ्चभूतैकभावं (वीयरयायाएणं भते जीवे किं ज्ञायद् वीयरयायाएणं नैहाणुवन्थाणिय तण्हाणुवन्थाणिय बोच्चिन्दर
 सांसा नत्वे गुणसम्पन्नतया सर्वगुणसम्पन्नतया ४५) हे भगवन् वीतरागतया जीवः किं जनयति वीतोगतोरानागोयस्मात्कीतरागस्तस्य भावो वीत

प्रत्याख्यानं जीवोक्तानि भवसह्याणि निरुणद्धि ४० अथ सर्वपूत्याख्यानं प्रधानं सद्भावपूत्याख्यानं अतस्तस्य फलं पुंश्वपूर्वकमाह [सम्भाव पञ्चकलाण्येण भवे जीवे किं जगद्यद् सम्भायपञ्चकलाण्येण अणियाद्विजगद्यद् अणियाद्विपडिवन्नेय अणगारे चत्तारि केवलिकर्मसंखवेद् तं जहा वेयणिज्जं १ आउयंर नामं ३ गोयं ४ तओपच्छासिज्जम् इ वुज्जम् इ मुच्चम् इ परित्तिव्वाएद् सच्चटुकलाणमतकरेद् ४१ हे भगवन् सद्भावेन पूत्याख्यानं सद्भावपूत्याख्यानं तेन सद्भावपूत्याख्यानेन सर्वथा युतः कारणस्य सम्भवात् ईदृशेन विधिना पूत्याख्यानं करोति यथायुतः कारणैय नस्यात् इत्यनेन सर्वपूकारेण शैलेसीकरणं चतुर्दशगुणस्थाने वर्तनेन जीवः किं जनयति गुराह हि शिष्यसद्भावपूत्याख्यानेन अनिवृत्तिं जनयति शुक्लध्यानस्य चतुर्थं भेदं जनयति अनिवृत्तिं पूतिपन्नः पूतिपन्नानिवृत्तिरनगारस्य चत्वारिकेवलिनः कर्माणि शान्तिकर्माणि भवोपयाहीणि च पयति अंशशब्दः सत्यर्यायो विद्यमानकर्माणि च पयति तानि कानि चत्वारिकर्माणि तद्यथा वेदनीय कर्म १

पञ्चकलाण्येण अणियाद्विजगद्यद् अणियाद्विपडिवन्नेय अणगारे चत्तारि केवलिकर्मसंखवेद् तं जहा वेयणिज्जं
आउयं नामं गोयं तओ पच्छासिज्जम् इ वुज्जम् इ मुच्चम् इ परित्तिव्वाएद् । सच्चटुकलाणं अंतं करेद् ॥४१॥ पडिरूचया

चित्तं राखे सद्भाव प्रत्याख्यानेन खीटा स्वभावतो पञ्चकलाणं करतुं अनिवृत्तिं जनयति अतिवृत्तिं पणुं पामे शुक्लध्यानतो चोथोपायो उपजावे शुक्लध्यानस्य चतुर्थं भेदं अनिवृत्तिं प्रपन्नो नगार चतुरः केवलिकर्मान् स्वकर्माणि च पयति शुक्लध्यानतो चोथोभेदं प्राप्तश्चो केवली चार कर्म खपावे तद्यथा ते कहेहे वेदनीयं वेदनीकर्म १ आशु कर्म २ नामकर्म ३ गोलकर्म ४ एतानि च पयित्वा ततः पश्चात् सिद्धयति बुद्धयति मुख्ये परिनिवृत्तः सर्वदुःखानां मंतं करोति एच्यारिकर्म खपावीने पडे सीमे सुं काये सर्वदुक्खतो अंतं करे एच्यारि कर्म ४१ स्थविर कल्लिकादि सदृशवेष प्ररूपति रूपं तथा अधिक्कोप

कारः कर्म २ नामकर्म २ गोत्रकर्म ४ एतेषां चतुर्णां अपि कर्मणां वायु क्त्वा ततः पद्यात् सिध्यति सकलार्थं साधयित्वा सिर्वाभवति ततो बुध्यति
 तन्मार्गोन्मथति युज्यते कर्मयोगमुक्ताभवति परिनिर्वर्ति परिस्मन्तात् कर्मतापमावात् शीतलोभवति शुनः सर्वदुःखानां श्रुतं करोति ४१ एतत्
 मन्त्राद्यान् प्रायशो पूतिरूपतायां एवस्यात् अतः पूतिरूपतायाः फलमाह [पडिक्वया एषं भवे जीवो किंजलयद् पडिक्वया एषं लाघवं जल्यद् लघु
 भूषणं जीवो अथमभो पागुलित्वे पसत्पलित्वे विसृजसमन्ते सत्तसमिति सन्मन्ते सव्यपाणभूय जीवसन्ते सुवीस सणिष्कारवे अप्यपडिलेहे जिह्रंन्द्रिए
 धिपुण्ड्र तम नमिनि तमयागए आविबिह्रद् ४२] हे भगवन् पूतिरूप तया जीवः किमल जनयति पूतिरूपतायाः कीर्षः पूति इति स्वविरकल्पि
 सद्गम रूप मन्त्र स पूतिरूप तस्यभावः पूतिरूपता तया स्वविरकल्पि साधुवेपथारित्वे न जीवः किंजनयति गुरराह हे शिष्य पूतिरूप तया जीवो
 भगवन् जनयति अथिर्कोपधित्यागेन लघुल उपार्जयतीत्यर्थः द्रव्यतः उपध्यादिपरिग्रहत्यागेन भावतस्तु अप्रतिबद्ध विहारत्वेन लघुर्भवति लघुभूतस्य

एष भर्तृर्जीवो किंजलयद् । पडिक्वया एषं लाघदिदयं जलयद् । लघुभू एजीवेथप्यमन्ते पागडलिगेपसव्यलिगेविसुह
 सन्मन्ते सत्त समिद् सन्मन्ते सव्यपाण भूयजीवसन्ते सु वीसमणिज्ज लवे अप्यपडिलेहे जिह्रंन्द्रिए विउल तव समिद्

गदयत्यागेन जीवः किं जनयति स्वविरकर्मो चोदोपगरण राखतुवको जीवः सुं कर्मउपार्जे प्रतिरूप तया लाघवी भावं जनयति साधुनेश्वाचारै रहतुवको
 मधुभूतो जीवः एतन्मो भूषो जीवः मन्मन्त स्वविरकल्यादि वेपथेन पूगट लिगः रजोहरणादिवान् अप्रमत्तयको स्वविरनो लिग रजोहरणादि वा
 निमः पूगट रार्ता पूगमन्तिगः इन्द्रादिकर्ते पूजयान्मय विसृष्ट सव्यक्त परिपूर्णः समिति श्रद्ध परिपूर्णः सव्यक्तसहित सत्ववली साहस श्रुते सुमति परि

जीवो अप्रमत्तो भवति तादृशः प्रकटलिङ्गः प्रकटस्थविरकालादिवेषेण स्फुटं लिङ्गं चिह्नं यस्य स प्रकटलिङ्गः पुनः प्रशस्त्रलिङ्गः प्रशस्त्र समीचीनं रजोहरणं मुखपोतिकादिकं यस्य स प्रशस्त्रलिङ्गः पुनर्विशुद्धस्य त्रीणि निर्मलसम्पत्तः पुनः सत्वसमिति समाप्तः सत्वं च समितयश्च सत्वसमितयस्त्राभिः समाप्तः संपूर्णो धैर्यसमिति युक्तद्रव्यार्थः ततः पुनः सर्वप्राणभूतजीवसत्त्वेषु विश्वसनीयः विश्वासयोग्यो भवति पुनस्तादृशोऽप्यप्रतिनिधेयः प्रतिनिधेयः अल्पः प्रतिनिधेयो यस्य सोऽप्यप्रतिनिधेयः अल्पोपकरणत्वात् अल्पप्रतिनिधेयत्वात् भवतीत्यर्थः पुनः स जितेन्द्रियो भवति पुनर्विशुद्धतपः स मिति समन्वागतश्चापि विहरति विपुलानि विस्त्रोणानि तपसि समितयश्च विपुलतपः समितयस्त्राभिरन्वागतः सहितः सन् विहरति इन्द्रियविधेन तपसा समितिं युक्तिं सहितो भूत्वा ग्रामनगरादौ विचरति ४२ प्रतिरूपतायां अपि वैद्या हत्यं कर्तव्यं अतस्तत्फलं आह (वैयावच्चे णमंते जीवे किं जणयइ वैयावच्चे णन्ति त्वय रनामगोय कम्मं निवधइ ४३) हे भगवन् वैया हत्येन आहारादि साहाय्येन जीव किं जनयति तदा गुरुराह हे शिष्य वैया हत्येन तीर्थं करुणामगोलं कम्मं निवध्नाति वैया हत्यं कुर्वन् तीर्थं करुणामगोलं कर्मवध्नाति इत्यर्थः ४३ अथ वैया हत्यवान् सर्वगुणभाक् स्यात् अतः सर्वगुणसम्पन्नतायाः नामगोलं कम्मं निवध्नाति वैया हत्यं कुर्वन् तीर्थं करुणामगोलं कर्मवध्नाति इत्यर्थः ४३ अथ वैया हत्यवान् सर्वगुणभाक् स्यात् अतः सर्वगुणसम्पन्नतायाः

समन्नागएयावि भवइ ४२ ॥ वैयावच्चे णं मंते जीवे किं जणयइ वैयावच्चे णं तित्वय रनामगोयं कम्मं निवधइ ४३ ॥

पूर्यं धरे सर्वप्राणभूतजीवसत्त्वेषु सर्वप्राणभूत जीवने विश्वसनीयरूपः विश्वासनीय स्थान कहोइ अलोपधित्वात् उपगरण धोडाराखे तेषे पडिलेहण धोडोकरे जितेन्द्रिय इन्द्रीजीत्योक्ते विपुलतपः समिति सत्वागतो युक्तः स्यात् विहरति विस्त्रीर्णं तपकरे पांच समिति सहितयको विचरे ४२ वैया हत्येन हे भद्रतः जीव किं जनयति वैयावच्चेनो करणहार जीवस्य कर्मउपार्जो वैया हत्येन न वैयावच्चे करीने तीर्थं करुणाम गोले कर्मनि वध्नाति वैयावच्चे

टीका

५०३८

५०३९

श्रुत

भाषा

अन्य धर्मपूर्वकानां सत्यगुणसम्पन्नत्वात् भवेत्तर्जोवे किं ज्ञापयद् सत्यगुणसम्पन्नया एण अपुणरावन्ति ज्ञापयद् अपुणरावन्ति पत्तएयणं जीवे सारीरजाणसाणं
पुनरावन्तो भागीभवद् ४४ । हे भटन्तस्वामिन् सर्वगुणसम्पन्नतया जीव किं जनयति सर्वे च ते गुणाय सर्वगुणाः ज्ञानदर्शनधारिवादयस्तेः सम्पन्नता
सर्वगुणसम्पन्नतया सर्वगुणसम्पन्नतया किं फल उत्पादयति गुरुराह हे प्रिय सर्वगुणसम्पन्नतया जीवोऽपुनरावन्ति
जनयन्ति भुक्तिं उन्मुक्त्यादिति अपुनरावन्ति प्राप्तोजीवः प्राणा अपुनरावन्ति प्राप्तमोर्चोजीवः शरीरमानसानां दुक्कानां विभागीनो भवन्ति ४४ सर्वगुण सम्पन्न
राधाजीवनसो भवन्ति फलदातृत्वं प्रत्यर्पकमाह (वीयराययाएणं भवे जीवे किं ज्ञापयद् वीयराययाएणं नैहाणुबन्धणायिय तण्हाणुबन्धणायिय वोच्चिन्दइ
नराधाभावे तु नराकारसंसारसंयम्ये तु चैव विरज्जद् ४५) हे भगवन् वीतरागतया जीव किं जनयति वीतोगतो रागो यस्मात्कवीतरागस्तस्य भावो वीत

सत्यगुण सम्पन्नया एणं भवे जीवे किं ज्ञापयद् सत्यगुण सम्पन्नया एणं अपुणरावन्ति यं ज्ञापयद् । अपुणरावन्ति पत्तएयणं
तर्जोवे सारीरजाणसाणं दुक्कयाणं नो भागीभवद् ४४ ॥ वीयरानयाएणं भवे जीवे किं ज्ञापयद् वीयरानयाएणं

कर्मण तर्जोवे कर्त्तव्यतां नोद कर्मो याने ४६ सर्वगुणसम्पन्न तया हे भटन्त हे पञ्चजिको जीव सर्वगुणकरो सपूर्णहोद् तं जीव भगवन् सुं कर्मउपार्जे सर्वगुण
सम्पन्नतया सर्वगुणकरो सपूर्णताद् अपुनरावन्ति सुक्तिं जनयति अपुणरावन्ति सुक्तिप्राप्तिहोद् अपुनरावन्ति प्राप्तो जीवः शरीर मानसानां रोगादिना
मानसानां दुक्कानां न भोक्ता भवन्ति शरीरानां मननादुःख तेहर्ना भोगवणहार न सुवे ४४ वीतरागतया रागद्वेष रहित रूपया हे भटन्त जीवः किं
जनयति वीरर्जोव रहित हे पूज्य जीवस्य कर्मउपार्जे वीतरागतया वीतरागपणं स्नेहादुबन्धनानि स्नेहनाबन्धण दण्णादुबन्धनादीनि निराकरोति मननी

रागातातयावोतरागतयारागहेषाभावेन किं फल जनयति गुरुराह हेप्रिय वीतरागतयाग्नेहाऽनुबन्धनानि स्नेहस्यअनुकूलानिवन्धनानि पुलमिलकलता
दिषु प्रेमप्राप्तान् तयाऽह्यानुबन्धनानिद्रव्यादिषुआशापाप्तान्व्यवहिनति विशेषेणतोडयति पुनर्मनोक्षेपु मनोहरेषुचपुनः।अयञ्चेषुअमनोहरेषु शब्दस्यार्थरस
रूपगन्धेभ्योविरज्यतेविषयेभ्योविरक्तोभवतोति भावः४५ वीतरागतयाशुक्लसु आमस्य सशुक्लोभवति आमस्यधर्मोच्चान्तिरेव आयाअतस्तत्फलं प्रश्नपूर्वकमाह
(खल्लिएणभंतं जीवे किं जणयइ खल्लिएणं परीसहेजिणयइ ४६) हे भगवन् चान्त्याक्षमयाक्षत्वाजीवः किं फलं जनयति तदा गुरुराह हे शिष्यक्षमया
परोपहान् जयति ४६ अथ पुनः क्षमावान् मुक्तिं शुक्लोभवतीति निर्लोभोभवति अतस्तत्फलं प्रश्न पूर्वकमाह (सुत्तीएणं भंतं जीवे किं जणयइ सुत्तीएणं
अकिच्चणं जणयइ अकिच्चणेण जीवे अत्यलोभाणं पुरिसाणं अपयत्थिज्जे भवइ ४७) हे भगवन् मुक्त्या निर्लोभत्वे नजीवः किं जनयतिगुरुराह हे शिष्य मुक्त्या
अकिच्चनत्वं निःपरिग्रहत्वं उत्पादयति अकिच्चनत्वे नजीवोऽर्थलोभानां अप्राप्तं नीयोभवति कीर्थाः योऽकश्चनोनिः परिग्रहो भवति स पुण्णोऽर्थलोभो

नेहाणुवां धयाणिय तह्हाणु वधयाणिय वोक्किंदइ मणुन्ना मणुन्नेसु सदपरिस रसरूव गंधेसु चैव विरज्जइ ४५ ॥
खुत्तीएणं भंतं जीवे किं जणयइ खुत्तीएणं परीसहे जणयइ ४६ ॥ सुत्तीएणं भंतं जीवे किं जणयइ । सुत्तीएणं अकिं

दृष्टान्तिराकरे दूरिकरे मनोज्ञास नोक्षेपु भला भूँडा शब्द १ भलासब्द स्पर्शपरस २ रस ३ रूप ४ गंधेपु गंधने विखे ५ विरक्तो भवति रोगरहित
होइ ४५ क्षांत्वा हे भदतजीव. किं जनयति क्षमाकारतु जीव हे भगवन् सुं कर्म उपार्जो क्षांत्वापरिखडादिन् जयति क्षमाई करीने परिसहजीवे ४६
निर्लोभतया हे भदतजीव. किं जनयति निर्लोभपणे जीव किं कर्म उपार्जो मुक्तीनिर्लोभपणे अकिच्चनतां जनयति अकिच्चन पणुं पाप्मे अकिंचनी जीवः

वं धर्मा यन्त्रेणोन्ना द्रव्यादिनयोरादयः पुरुषास्तेषा अप्रार्थनीयमौ रवाब्धनीयस्यैरादयोहि निपरिग्रहः किं कुर्वन्ति परिग्रहवता चैरभ्योभीतिः स्वात् ४७
 नन्मन्वर्तितानायास्यात् नोन्नाभवेनायाभावः मायायाः अभावे आर्जव सरलत्व स्यात् अतस्तत्फल मत्र पूर्वकमाह (अल्लवयाएण भवेजीवे किं जरायइ
 धन्तमवाए १ काउलाय मापुज्जुयययभासुज्जुयय अणिसम्मादणं जणयइ अणिसम्मादणसम्पत्तेणं जीवेधम्मस्सआराहएभवइ ४८] हे भदन्त आर्जवेनमाया
 पारम्परिगतोपपत्तिः क्वल्लज्जदति षट्त्तोभायः आर्जवमेव न किं फलमुत्पादयति तदा शुकराह हे शिष्य आर्जवेन कायजुं कताभावजुं कताभापजुं कतां
 अर्धमभापदना जनयति षट्शुर्वधश्चक्रक. कायेन ऋशुक. कायजुं कतस्य भाव कायजुं कतावक्रशरीररन्नुविकारादिरहितत्वेन सरलतामुत्पादयति एष
 भावपि तस्मात्तन्मात्रस्य ऋशुकताभापजुं कताता भापजुं कतां चित्तसरलता उत्पादयति पुनर्भापायाः वचनस्य ऋशुकताभापजुं कतां वचनसरलत्वं
 उत्पादयति पुनरपि सन्नाशनं परशोचानां श्रवचनत्वं जनयति प्राप्ताद्विसम्मादः कायेनवाचा मनसासप्राप्ताद्विसम्मादः परवच्चकतारहितो जीवो धर्मस्य

च्चयां जगद्यद् । अकिञ्चयेय जीवे अत्य लोलाशंपुरिसाशं अपत्यणिक्ते भवद् ४७॥ अज्जवयाएणं भंते जीवे किंजगायद्
 अज्जवयाएण काउज्जयय भावुज्जययं शसुज्जयय । अविसेवायरांजरायद् अविसेवायरा रंपन्नएयणं जीवे धम्मस्स

स्वसिद्धं चर्यं हि तन्मोक्षार्थं निमाद्येनां धीरादीनां अर्थज्ञात्वाभीर्ध्यासादिकं पुण्यपाना अप्रार्थनीयो अनभिहितस्त्रनीयो भवति पुरुषाने अप्रार्थनीयक स्वभि
निभयान्कर्तुः ४७ आर्जुन हे भद्रतर्जिव, किं जनयति सरलपणेजीव है पूज्य किस्य कर्मउपाजौं आज्ञित्वेन सरलपणेकरोने कायं प्राञ्जलिपुटं कायानी
सरलपणो भाषा सरलतां साधानुं सरलपणं भावतर्जिता अनेभावनुं सरलपणं प्रविसवादनं पर विप्रतारक वर्जनं जनयति आगत्याने विप्रतारे

वैतरागधर्मस्वाराधकोभवति ४८ एव आर्जवगुणयुक्तेनमार्दवं विधेय अतीमार्दवफल प्रश्रुपूर्वकमाह मार्दवं हि मानत्यागरूपं तत्तु विनयस्य कारणं धर्मो हि विनयस्य प्राधान्यं [महवयाएण भन्ते जीवे किं जणयइ महवयाएणं जीवे अणुस्त्रियत्तां जणयइ अणुस्त्रियत्तेणं जीवेमिउमहवसम्भवे अट्टमय द्वाणादनिद्वेद ४८] हे स्वाभिन् मार्दवेनकोमलपरिणामेनजीवः किं जनयति गुरुराह हे शिष्यमार्दवेनमानपरिहारिणजीव अणुत्सुतत्वं अनहं कारित्वं अहङ्काराभावं जनयति अणुत्सुतत्वेन अहङ्काराभावेन जीवोऽणु कोमलः सकलभयजनमनसन्तोषहेतुत्वात् द्रव्यतोभावतश्च सरलोऽवनमन शीलः सुदोर्भावोमार्दवं सुदुगुणमार्दवगुणयोरयमेद अवसरे अवनमनं सुदुगुण यत्सर्वदाकोमलत्वभवनं तत् मार्दवं यद्वाकारेण मानत्यागोऽणुत्सुगुणः मनसामानपरिहारोमार्दवं ताभ्यां सम्भन्तोभवति संयुक्तोभवति तादृशः सन् अष्टीमदस्थानानि निष्ठापयतिक्षपयति ४८ एतत् प्रायः सत्यसंस्थितस्य

आराहए भवइ ४८ ॥ महवयाएणं भंते जीवे किंजणयइ महवयाएणं जीवे अणुस्त्रियत्तां जणयइ अणुस्त्रियत्तेणं जीवे मिउमहव संपन्ने अट्टमयद्वाणाइं निद्वेद ४८ ॥ भावसत्त्वेणं भंते जीवे किंजणयइ भाव सत्त्वेणं भावविसोहिंजणयइ

नहो पर जीवने ठगेनहो परसुं हेपरराखे नहो अविस्वादन संपन्नो जीव धर्मस्य आराधको भवति धर्मन्तो आराधकद्वे ४८ मार्दवत्वेन हे अहं जीवः किं जनयति अहंकार रहित जीव हे पूज्यस्य फल उपार्जो मार्दवत्वेन सुकोमलत्वं सुदुजीव कषायरहित जीव अणुत्सु कत्वं जनयति अणुत्सु क पणं उपार्जो अणुत्सु कत्वेन जीव उत्सु कषणे रहित जीवः सुदुमार्दवं संपन्नः सुदुपणं प्राप्तश्चोषको अष्टमदस्थानानि निष्ठापयति क्षपयति आठमद स्थानक खपावे ४८ भावसत्त्वेन हे भदंत जीव किं जनयति साचेभावे वर्त्तंतु जीवस्य फल उपार्जो सत्यभावे सांचेभावे विशुद्धिभावे सुदुभावे करीने

करणसत्त्वं तेन करणसत्त्वेन जीव किं फलमुपाप्नोति तदा गुरुराह हे शिष्यकरणसत्त्वेन करणशक्तिं क्रियासामर्थ्यं जनयति पुन. करणसत्त्वे वर्तमानो जीवो यथावादीतथाकारो भवति क्रियासत्त्वः पुमान् यादृश सूत्रार्थं पठति तादृश क्रियाकलापं वदति तथैव करोति इति भावः ५१ एवं विषयस्य योगसत्त्वमपि स्यात् अतो योगसत्त्वस्य फलं प्रश्नपूर्वमाह (योग सत्त्वेण भंते जीवे किं जणयद् जोगसत्त्वेणं जोगविसोहद् ५२) हे भदन्तयोगसत्त्वेन मनोवाकाययोगानां सत्त्वं योगसत्त्वं तेन योगसत्त्वेन मनोवाकायसाफल्येन जीवः किं जनयति तदा गुरुराह हे शिष्य योगसत्त्वेन योगान् विप्रोषयति मनोवाक्, काययोगान् विप्रदीकरोति कर्मवन्त्याभावादिर्दोषान् करोतीति भावः ५२ इदं सत्त्वं हि शुभं सहितस्य भवति शुभीनां आदौ मनोशुभं रस्ति तस्मात् पूर्वं तस्या फलं प्रश्नपूर्वकमाह (मणशुत्तयाएणं भंते जीवे किं जणयद् मणशुत्तयाएणं जीवेएगण जणयद् एगणचिन्तेणं जीवेमणशुत्ते सत्त्वन्नाराहए भवद् ५३) हे भदन्त मनोशुभं तया जीव किं जनयति तदा गुरुराह हे शिष्य मनोशुभतया जीव एकाग्रं धर्मे एकांतत्वं उपोप्नोति

सत्तिं जणयद् करणसत्त्वे वद्वमाणे जीवे जहावार्द्धं तहा कारीयावि भवद् ५१ ॥ जोगसत्त्वेणं भंते जीवे किं जणयद् मणशुत्तयाएणं एगणं जणयद् एगणं जोगसत्त्वेणं जोगे विसोहद् ५२ ॥ मणशुत्तयाएणं भंते जीवे किं जणयद् मणशुत्तयाएणं एगणं जणयद् एगणं

यथोक्तं जनयति साचो क्रीयाकारु करण सत्तरो पामे करणसत्त्वे वर्तमानो जीवः साचो क्रियाने बिखे वर्ततो जीव यथोक्त क्रियाकायनशीलः तथा वादीतथैव करणशोली भवति जेहवो कहे तेहवो पालेतो करणशत्तरो आराधे ५१ योगसत्त्वेन न हे भदन्तजीवः किं जनयति मनवचनकाया सूधा प्रवर्तवतु जीवस्य फलं उपोर्जो योगान् मनोवाकायरूपान् निर्दोषान् करोति योग मनवचनकायाद् करोति निर्दोषं करे ५२ मन संवरेण मनोशुभं तया

यति एकाधविर्भावाद्युत्पन्नः सन् सयमन्य आराधकः पालकोभवति ५३ अथवचोगुप्ति फलमाह [वयशुत्तयाएणं भते जीवे किं जणयइ वइ शुत्तया
एणं निब्बिकारणं जणयइ निब्बिकारणं जीववइशुत्ते अक्कपजोगसाहणजुत्ते आविभवइ ५४] हे भदन्तवचो शुभतयाजीव. किं फलं जनयति शुरराह
हे शिञ्च यथा गुप्ततयानिर्किरित्वं विरागभावं उत्पादयतिर्निकारो जीवः वागुगं गुप्तवचनस्य सर्वविकथालागाल् वागुनिरोधोवागुप्तिमान् सन्
एव्याज्जनोत्पन्नगुल्लज्जापि भवति आकानि अविहिततीति अध्यात्तं मनस्सस्य योगां शुभव्यापाराधर्मध्यानादयः तेषां साधनं एकाग्रं अध्यात्मयोग
साधनं तेन गृहं च या मग्गेग यल्लसट्टगयापि स्यात् इत्यर्थः ५४ अथ ततीयशुभेः फलं प्रश्नपूर्वमाह (काय शुत्तयाएणं भते जीवे किं जणयइ
कायगुत्तयाएणं समवर जणयइ सवनेण कायशुत्ते पुणेपावासवनिरोहकरइ ५५) हे भदन्तकायशुभतयाजीव किं जनयति शुरराह हे शिष्यकाय

चित्तं यं जीवे सगुत्तिसंजगाराहए भवइ ५३ ॥ वइशुत्तयाएणं भंते जीवे किं जणयइ । वइशुत्तयाएणं निब्बिकारत्तं जणयइ ।
निब्बिकारिणं जीवे वइशुत्ते अज्जसप्प जोग साहणजुत्ते यावि भवइ ५४ ॥ कायशुत्तयाएणं भंते जीवे किं जणयइ । कायशुत्तयाएणं

हे भदन्त जीव. किं जनयति मन आपणो सुधो प्रयत्तां वतु किस्सु कर्म उपाजो मन गुप्ति तया जीवः मनवसिकीयांधका एकाग्रभावं जनयति एकाग्रभाव जप
आधे एकाग्रचित्तो जीवः शुभाध्यवसायचित्तः सन् संयमारोधको भवति एकाग्रचित्तं यको जीव सत्तरे भेदे संयमनी आराधकहोइ ५३ वागुप्ति तया
भदन्त जीव. किं जनयति वचनशुभपणे धरतु जीव किस्सु फल उपाजो वागुप्ति तयानिर्विकार जनयति वचनशुभपणे करितु विकारपणे रहित होइ
निर्विकारेष निर्विकारपणे जीव वागुप्ति वचनशुप्ति अध्यात्मयोगसाधनाय शुक्तयापि भवति भूंडाध्यवसायने रुंधे ५४ कायशुप्तिः हे भदन्त

प्रत्ययान् पुनः सम्यक् प्रियदि जनयति निष्पात च निर्जरयति निषारयति ५६ वचः समाधारणायाः अपि फलमाह (वय समाहरणयाएण भवे
जीवे किं अथयद ययसमाधारणयाएणं ययसमाहरणदसणपज्जवेविसोहिमा सुसभो हि यत्तं निज्जनेय
दुल्लभाहिउभ निअरिद ५७) हे भगवन् सिद्धाकोक्तमर्थो वचन समाधारणयास्वाध्याये एष वाग् निवेसनेन जीवः किं फल जनयति तदा गुरुराह
हे मित्रमयः समाधारणया वाक् साधारणयादर्शनपर्ययान् विप्रोषयति वाचाः साधारणयाः वाक्साधारणयाः वाचाकययितुं योग्याः ये पर्यवाः
अथ निवेदा तदा दर्शनस्य सम्यक्त्वं ये पर्यवाभेदास्मान् प्रियोषयति निर्मलीकरोति यतोहि वाक् समाधारणे कुर्वन् स्वाध्यायं करोति स्वाध्यायं
रुध्ने दान्दानयोगाद्यभ्यासं विदपत् अनेकयशोभूतायाद्वादि दोषान् निवारयति अतः सम्यक् निर्मल करोति यतो वाक् साधारणदर्शनपर्ययान् प्रियोष्य
सुन्नमयोपपन्न निर्ममयति सुलभमर्थिः परमवेनेनधर्मेप्राप्तिर्यस्य स सुलभमर्थिस्तस्य भावः सुलभमर्थिस्तत् तत् उत्पादयति दुर्लभमर्थिस्तत् निर्जरयति ५७

वदुन्नमाधारणयाएणंभर्त जीवे किंजणयद । वदुसमाहारणयाएणं वयसमाहारण दंसणपज्जवेविसोहिद्ववयसमाहारण दंसण
पज्जवेविमाहिना सुल्लहरोदि यत्तनिज्जनेद दुल्लह वोहिद्यत्तं निज्जरेद ५७ ॥ कायसमाहारणयाएणं भर्ते जीवे किंजणयद ।
एतदभा नप्राप्तमन्ताधारणतयाजोपः वचनरं धे उदिवरसो विप्रयान्सम्यक्त्वेदानुविप्रोषयति वचननाभेदविप्रयसम्यक्त्वाभाभेदतैर्हनेशोपेवषसः साधारणान्
भर्तंयथाभाष्य दर्शनपर्यादानुदियोष्यः समकितनापर्यायि निर्मलकरिनेरुलभमर्थिधित्वं निवर्तयति सुलभमर्थिधिएणं उपार्जं दुर्लभमर्थिधित्वं निर्जरयति अथ
यन्निदनेनधापिएण निर्मरदिद ७ कायसमाधारणतया हे भदतकाय समाधारणे हे पुज्यजीवः किंजनयतिजीवस्य फलउपार्जं कायसमाधारणतयाकाया

[कायसमाहारणाय भवे जीवे कि जणयइ कायसमाहारणायणं जीवे चरितपज्जवे विसोहेइ चरितपज्जवे विसोहिता अहक्खाय चरितं विसोहेइ अहक्खाय चरितं विसोहिता चत्ताप्पि केवल कम्मसेखवेइ तथीपच्छासिज्झइ बुज्झइ मुच्चइ परिनिव्वाएइ सव्वदुक्खाण मंतंकरेइ ५८] हे भगवन् कायसमाधारणजोवः किं जनयति कायस्य समाधारणा संयमयोगेष् देहस्य सम्यग् व्यवस्थापनाकायसमाधारणांतयाजोवः किं फलमुत्पादयति तत्र गुरुराह हे शिशुक्रात्रसमाधारणाय चरित्रं पर्यवान् चरित्रं शैदान् ज्ञायोपशमिकान् विशोधयति चरित्रं पर्यवान् विशोध्यं यथाख्यातचरित्रं विगोषयति यथाख्यातचरित्रं निर्मलं कुरुते ननु यथा ख्यातचरित्रं अविद्यमानं कथं निर्मलं भवति अतोत्तरं यथाख्यात चरित्रं सर्वथा अविद्यमान नास्ति अविद्यमानस्य निर्मलत्वसम्भवात् तस्मात् यथाख्यातचरित्रं पूर्वं अस्ति परं चरित्रमोहनीयेन मलिनमस्ति तदेव यथा ख्यातचरित्रं चरित्रं मोहोदय निर्जरेण निर्मलो कुरुते यथा ख्यात चरित्रं विशोध्य च केवल सत्कर्मिणान् चत्वारि विद्यमानकर्मणि घनघातीया निवेदनीया

कायसमाहारणाय चरितपज्जवे विसोहेइ । चरितपज्जवे विसोहिता अहक्खाय चरितं विसोहेइ अहक्खाय चरितं विसोहिता । चत्ताप्पि केवल कम्मं सेखवेइ तथो पच्छासिज्झइ बुज्झइ मुच्चइ परिनिव्वाएइ सव्वदुक्खाण मंतंकरेइ ५८ ॥

सययोगानि विहराखतांजोवः चरित्रं पर्यायान् विशोधयति चरित्रनाशेदने सोधे चरित्रपर्यायान् विशोधयित्वा चरित्रनापर्यायानि विशुद्धकरीनि यथाख्यातं चरित्रं ख्यातचरित्रनेपोधि यथाख्यात चरित्रं विगोषयग्रथाख्यात चरित्रनाशतो चारनेपोधोनेचतुरः केवल कर्मां भान् चपयति चार केवलीतया विशोधयति यथा कर्मिण्युपवेततः पश्चात्सहजतितिव। ऐपक्कीसी भेदुद्धतिसुच्यते परिनिव्यारितसंसारसागरधीसुं काइ सर्वदुःखानां अंतं करोति सधलां दुक्खनी अंतं करे ५८

मूर्तमर्त्योप नम्यन्ति न प्रयति ततः सिध्यति बुध्यति सुयति परितर्वायपति सर्वदुःखनामत करोति ५८ एवं समाधारणावय मुक्ता यथा
क्रम इत्यादिष्वनभ्य सम्प्रदाया. कन प्रश्न पूर्वकमाह (नाणसम्प्रदायाएभर्ते जीवे कि जणवइ नाणसम्प्रदायाएण जीवे सब्भावाविगमं जणवइ नाण
सम्प्रदायं भोयं याइरत्तं संसारत्तं तरेन चित्तसइ जहासुईससुत्तापडियाविनविणत्तइतहाजीवो ससुत्तो संसारेन विणत्तइ याणविणयतयचरित्त
जोमं बुद्धा इत्यहं स मनयपरसनायि कारण सदायणिभेअइ ५९) हे भदन्तज्ञानसम्प्रदातयाज्ञानस्य श्रुतज्ञानस्य सम्प्रदाता श्रुतज्ञानसम्प्रतिस्तयाजीवः
किं बुद्धं जणयि तदा गुराहं हे जिय यतज्ञानसम्प्रदातयाजीवः सर्वभावाभिगम सर्वे च ते भावाया सर्वभावाः जीवाजीवादयस्तेषां अभिगम. सर्वभावा
भिगमस्य सर्वभावाभिगम जोवाजायडित्तज्ज्ञानं जानयति तथा ज्ञानसम्प्रदातो जीवचतुरत्त संसारकत्तारं चतुर्वीतिल्लज्जे संसारयत्तेन विनयति सोचात्
पदार्थं पश्यन् अद्वयोभयतित्तादि सम्प्रदास्योक्तयरादिषु पतितासतीन नश्यति अद्वयानभवति नायन प्राप्नोति तथा जीवोपि सत्त्वः श्रुतज्ञानसहितः

नाम संपन्नयाएण भवे जीवे किजणइ नाम सपन्नयाएणं जीवेसव्वभावभिमगं जणयइ नामसंपन्नेयणजीवे चाउरंत
समान कंतारं नविणइइ जहासुई समुत्ता पडियाविनविणइइ । तथा जीवा समुत्तो संसारं नविणइइ नाम विणय

[illegible]

ससारेविनष्टो न भवतीतिभावः ततश्चश्रुतज्ञानविनय तपश्चारित्रलयोगाश्च ज्ञानविनयतपश्चारित्रलयोगास्तान्
सम्यक् प्रकारेणप्राप्नोति तत्रज्ञानं अवस्थादिविनयः प्रसिद्ध तपोहादशविधंचारित्रव्यापारास्तान् सर्वानुलभते पुनः श्रुतज्ञानीस्वसमय परस्समयसंघातनीयो
भवति स्वमतपरमतयोः सघातनीयोभीलनीयः स्यात् एतावताभ्यमतपरमताभिन्नत्वे न प्रधानपुरुषत्वात् पण्डितेषु वाक्यनोयोभवतीति भावः ५८ दंसस्यस
म्यन्नया एणभनेजोवे किंजणयद् दंसस्यसम्यन्नयाएण भवमिच्छतच्छेयणकरेइ परं नोविष्काइ परं अणुज्जायमाणे अणुत्तरेण वाणदंसणेण अप्पाणंसज्जोए
माणे सस्य भावेनाणेविहरइ ६०] हे भगवन् दर्शनं सम्पन्नतादर्शनस्य जायोपशमिकस्य सम्पन्नतादर्शनं सम्पन्नतातयाजायोपशमसम्यक् साहितत्वेन जीवः
किं फलं जनयति तत्र गुरुत्तरसाह हि शिष्यदर्शनं सम्पन्नतया जीवो भवमिच्छात्वच्छेदनं करोति भवस्य हेतुर्यत् मिथ्यात्वं तस्य च्छेदनं करोति अर्थात्

तत्रचरित्तजोगे संपाडाइ ससमयपरसमय विसारएसंघायणिज्जे भवइ ५९॥ दंसस्य संपन्नयाएणं भंतेजीवे किंजणयद्
दस ॥सपन्नयाएणं भवमिच्छतच्छेयणकरेइ । परं नोविष्काइ परं अणुज्जायमाणेअणुत्तरेणंणाणदंसणेण अप्पाणं संजो

स सूत्र श्रुतश्रुतः जिद जीव सिद्धातसहित संसारेन विनस्यति ससारमांहि विणसेनही ज्ञानविनय तपः चारित्रलयोगान् प्राप्नोति ज्ञान विनय तप चारि
त्रनायोग ते प्रते पांमि स्वसमयपर समय जिपुण. सन् पीताना शास्त्रनिविधि चतुर हुवे मंडितेषु संघातनीयः गुणनयोग्यो भवति प्रधान
पुरुष होइ अहीलणोक्कनहीइ आप पुज्यवाजोय हुवे गुणेकारी योग्यह्वे ५८ दर्शनसंपन्नतया भगवन् जीवः किं जनयति जायोपशमम कितनेप्रमाणे करी
भगवन् जीवस्य कर्मउपार्जो दर्शनसंपन्नतया दर्शन संपन्नताइ भवहेतु मिथ्यात्वोच्छेदं करोति भवतु हेतु मिथ्यात्व तेहनोच्छेदकरे परं उत्तरकाले आगाभिं

आदिभूतमप्यहं प्रविशति परन्ततः पथात् न विध्यापयति ज्ञानदर्शनचारित्र्याणां प्रकाशं नीतिचारयति ततः परं च ज्ञानदर्शनचारित्र्याणां प्रकाशं प्रविध्या
पयन् ज्ञानदर्शनचारित्र्याणां तेषां विनाशयन् अनुत्तरपक्षवर्तुल्लङ्घनेन चारिकत्वात् प्रधानेन ज्ञानदर्शनेन आत्मानं संयोजयन् सम्यक् प्रकारेण आत्मानं
प्राप्तवान् एव प्रपञ्चोत्कर्षनिष्ठमिति भूतस्यैव लतयामुल्लतया विवरतीति भावः ६० चरितसम्पन्नया एण भवे जीवे किं जणयइ चरितसम्पन्नया एणं सेलिसीभावं
अस्यइ भेदेभिम्यडियदेव चत्तनारथत्तरिकवलकपय सेखवेइ तन्मोपच्छासिअत्तइदुक्कइसुअइ परिनिब्बायइ सब्बदुक्खाणमन्तं करेइ ६१] इह स्वामिन् चरित
सम्पन्नया परिपेक्ख यदापुणाचारिणेण सम्पन्नतां तया यदा छातचारित्तसहितत्वेन जीव किं जनयति तदा गुरुराह हिमिष्यचारित्तसम्पन्नं यथा छाता
यदिह मरुत्तं वेन भर्त्तं गोमाव चत्तयत्तिमेजानां पर्वतानां इहसः शैलेयोमेवत्तस्येयं पवस्यायैले सोत्तस्याभवत्तं यैलेयीभावः तं उत्पादयति मेरुपर्वतस्य
शैलं याम्भेति शैलेया पवस्यायति पयोजनगारयत्तं कर्माणान् चपयति अग्रअद सत्तायैवाचकः चतुर्दशगुणस्यानं भजते ततः पथाक्खिअति सकलकर्माणि

एवमायं नम्रा भविम्याणे विहरइ ६०॥ चरित्त संपन्नया एणं भंते जीवे किं जणयइ । चरित्त संपन्नया एणं सेलिसीभावं जण
यइ । भंते नोभाय पडिच्चत्तंय अणगारि चत्तारि केवल कम्मं से खवेइ । तथो पच्छा सिज्जअइ जुज्जअइ मुच्चइ परिनिब्बा

नं एतान् श्रेष्ठ प्रकाशान्वयति चार्थं भवि ज्ञानदर्शनेनो प्रकाशयति चायकत्वात् प्रधानेन ज्ञानदर्शनेन आत्मानं संयोजनात् आपणा
याम्भेन कोटशब्दो सम्यक्क्रमाद्वानातः विहरति सम्यक्क मालतुयको विवर ६० चारित्त संपन्नतया चारित्तं करोसहितं हि भगवन् जीवः किं जनयति
एतं कर्म जपामं चारित्तं संपन्नतया शैलेयोभाय मेरुयोत्तोपमस्यैवं जनयति चारित्तसहितं जीव शैले सोत्तस्याभाव उपजो मेरु पर्वतनीपरे दृढं यैलेयी
भावं प्रविवक्ष्य चत्तगार शैलेयोभाय पडिच्चत्तं अणगार चत्तारि येवलीकर्माणान् चपयति चार केवलीकर्माणां अग्रं खपावे ततः पथात् सिद्धमिति वा

क्षपयित्वासिद्धिं प्राप्नोति बुध्यति तलञ्जोभवति शुच्यते कर्मस्थोभूतोभवति परिनिर्वाति कषायाग्ने रूपप्रभास्तीतलोभवति सर्वदुःखानां अन्तं करोति ६१
अथ चारिते सतिपञ्चेन्द्रिय निग्रहोयुज्यतेऽतस्तत्फलं प्रश्नपूर्वकमाह [सोऽन्द्रिय निगह्येणं भंते जीवे किं जणयद् सोऽन्द्रिय निगह्येणं मणुक्तामणुक्तेरुसहे सुराग
होसनिगहं जणयद् तत्पञ्चद्वय कस्मां न बन्धद् पुज्यवद्धं च निज्जरेद् ६२] हे भदन्त हेस्वामिन् ओलेन्द्रिय निग्रहेणकारणेन्द्रियविजयेनजीवः किं जनयति
तदा गुरुराह हे शिष्य ओलेन्द्रिय निग्रहेणमनोज्ञाभनोद्धेष्ण्येऽप्यु रागद्वेषनिग्रहं जनयति शुन. रागद्वेषाभावेसति तत् प्रलय नैमित्तकं कर्मनवध्नाति
पञ्चवद्धं रागद्वेषोपाधिर्हित कर्मनिर्जरयति क्षपयति ६२] चक्खिदिय निगह्येणं भंते जीवे किं जणयद् चक्खिदिय निगह्येणं मणुक्तामणुक्ते सुखेसुरागद्दो
सनिगहं जणयद् तत्पञ्चद्वयं कस्मां न बन्धद् पुज्यवद्धं च निज्जरेद् ६३] हे भदन्त हे स्वामिन् चक्षुरिन्द्रिय निग्रहेणजीवः किं जनयति तदा गुरुराह

एद्द सज्जदुक्खाणा मंतं करेद्द ६१ ॥ सोऽन्द्रिय निगह्येणं भंते जीवेकिं जणयद् सोऽन्द्रिय निगह्येणं मणुक्ता मणुक्तेसु
सद्देसु रागद्दोस निगहं जणयद्द । तत्पञ्चद्वयं कस्मां नवंधद् पुज्यवद्धं च निज्जरेद्द ६२ ॥ चक्खिदिय निगह्येणं भंते

रकेडे सोभे बूद्धाति बूभे परिनिर्याति सर्वदुक्खानां अंतं करोति सर्वदुःखानो अंतं करे ६१ ओलेन्द्रिय निग्रहेन हे भगवन् जीवः किं जनयति कान
आपणे वप्पिकरतुं जीव स्युं कर्मउपाजो ओलेन्द्रिय निग्रहेणजिवारेओवेन्द्रियनो निग्रहकरेतदा मनोज्ञा मनोज्ञेषु तिवारे भलाभुंछाने विखे षट्ठेऽप्यु रागद्वेष
निग्रह जनयति भलाभुंछा षट्ठ ऊपावे रागद्वेषन आपणे तत्पयं कर्मनवध्नाति तेह रागद्वेष संबंधीउ कर्मवांधे नहो पूर्ववद्धं च निज्जरयति पहिलां जी
कर्म वांधाक्के ते निज्जरे ६२ चक्षुरिन्द्रिय निग्रहेण भगवन् जीवः किं जनयति आंखिवसि कीषांयका जीवस्युं कर्मउपाजो चक्षुरिन्द्रिय निग्रहेण आंखि

हे शिष्य धर्तुर्द्विन्द्वनियमहेष मनीषामनोबोधेप रूपेण रागादिपञ्चयं जनयति ततश्च तत् प्रत्ययिकं रागादिप्रोत्पन्नं कर्मनवभाति पूर्ववत् रागादिप्रोपार्जितं यन्मनिर्जनयति यथयति ६३ (वाचिद्विन्द्वनियमहेष भर्तोजीवे किं जणयद् वाचिन्द्विन्द्वनियमहेष मणुजामणुजेसुगन्धे सुरागादोसनिगहं जणयत्तत्पञ्चदश कम्भं न यन्मणु पुन्यमन्यं च निज्जरद ६४) हे भद्रन्त हे मामिन् वाचिन्द्रियनियमहेषजीवः किं जनयति गुरुवदति हे शिष्यवाणेन्द्रियनियमहेषमनीषामनोबोधेप गन्धेपु रागादिप नियमहेष जनयति ततोरागहेषजयाप रागहेषोत्पन्नं कर्मनवभाति पूर्वोपार्जितं कर्मनिर्जरयति ६४ [जिभिर्द्विन्द्वनियमहेषभर्तोजीवे हिं अचयद् जिभिर्द्विन्द्वनियमहेषं वाणुवामणुवेसु रसेसुरागादोसनिगहं जणयद् तत्पञ्चदश कम्भं न वन्धेद् पुञ्जवदं च कम्भनिज्जरद ६५] हे भद्रन्त

होवे किं जणयद् । चक्रिद्विन्द्वनियमहेषं मणुजामणुजेसु रसेसु रागादोस निगहं जणयद् तत्पञ्चदश कम्भं नवंधद् पुञ्जवदं च निज्जरद ६३॥ वाचिन्द्रिय नियमहेषं भर्तोजीवे किं जणयद् । वाचिन्द्रिय निगहेषं मणुजामणुजेसु गंधेसु रागादोस निगहं जणयद् । तत्पञ्चदश कम्भं नवंधद् पुञ्जवदं च णिज्जरद ६४ । जिभिर्द्विन्द्वनियमहेषं भर्तोजीवे

धर्मि कोपधिका मनोषा मनोबोधेप रूपेण भला भून्टा रूपेण विखे रागादिप नियमहेषं जनयति रागादिप जीते तत् प्रत्यय नवीनं कर्मनवभाति ते दृष्टीनवां कर्मनवभाति पूर्ववदं च निज्जरद ६४ एवमवाणेन्द्रिय नियमहेष जीवः किं जनयति नायिकावासि कीधे जीवसु कर्मवपार्जि वाचिन्द्रिय नियमहेष वाचिन्द्रियनियमहेष मनीषा मनोबोधेपमणुजामणुजेसुगन्धे सुरागादोसनिगहं जणयत्तत्पञ्चदश कम्भं न यन्मणु पुन्यमन्यं च निज्जरद ६४) हे भद्रन्त हे मामिन् वाचिन्द्रियनियमहेषजीवः किं जनयति गुरुवदति हे शिष्यवाणेन्द्रियनियमहेषमनीषामनोबोधेप गन्धेपु रागादिप नियमहेष जनयति ततोरागहेषजयाप रागहेषोत्पन्नं कर्मनवभाति पूर्वोपार्जितं कर्मनिर्जरयति ६४ [जिभिर्द्विन्द्वनियमहेषभर्तोजीवे हिं अचयद् जिभिर्द्विन्द्वनियमहेषं वाणुवामणुवेसु रसेसुरागादोसनिगहं जणयद् तत्पञ्चदश कम्भं न वन्धेद् पुञ्जवदं च कम्भनिज्जरद ६५] हे भद्रन्त

जिह्वेन्द्रियनिग्रहेण जीवः किं जनयति गुरुराह हे शिष्यजिह्वेन्द्रियनिग्रहेणजीवोमनोज्ञामनोज्ञेषु रसेषु रागद्वेषनिग्रहं जनयति तत् प्रत्ययिकं रागद्वेषनिमित्तिकं कर्मनवधाति पूर्ववद्धं रागद्वेषोपाजितं कर्मनिजरयति तत्प्रयति ६५ [फासिन्द्रियनिग्राहेण भंते जीवे किं जगद्यद् फासिन्द्रियनिग्राहेण मणुनामणुर्न सुपासेसुरागद्वेषनिग्राहं जगद्यद् तत्पञ्चदशं कर्मनं वन्द्यद्वयं पुञ्चवद्धं च निज्जरेद् ६६] हे भगवन् स्वर्गेन्द्रियनिग्रहेणजीवः किं जनयति हेणं मणुनामणुर्न सुपासेसुरागद्वेषनिग्राहं जगद्यद् तत्पञ्चदशं कर्मनं वन्द्यद्वयं पुञ्चवद्धं च निज्जरेद् ६६] हे भगवन् स्वर्गेन्द्रियनिग्रहेणजीवः किं जनयति तदा गुरुराह हे शिष्य स्वर्गेन्द्रियनिग्रहेण जीवोमनोज्ञामनोज्ञेषु स्वर्गेषु रागद्वेषनिग्रहं जनयति तत् प्रत्ययिकं कर्मनवधाति पूर्ववद्धं च कर्मनिजरयति ६६ इन्द्रियनिग्रहकर्ता कषाय विजयोस्यात् अतः कषायफल प्रश्नपूर्वकमाह [कोह विजएणं भते जीवे किं जगद्यद् कोहविजएणं खन्ति जगद्यद् कोहवेयणिल्ल कम्म न वन्द्यद्वयं पुञ्चवद्धं च निज्जरेद् ६७] हे भगवन् क्रीधविजयेन जीवः किं जनयति गुरुराह हे शिष्य क्रीधविजयेन जीवः चान्तिं

किं जगद्यद् जिग्भिन्दिय निग्राहेणं मणुना मणुन्नेसु रसेसु रागद्वेष निग्राहं जगद्यद् । तत्पञ्चदशं कर्मनं नवधद्वयं पुञ्च वद्धं च निज्जरेद् ६५ ॥ फासिं दिय निग्राहेणं भंते जीवे किं जगद्यद् । फासिं दिय निग्राहेणं मणुना मणुन्नेसु कामेसु रागद्वेष निग्राहं जगद्यद् तत्पञ्चदशं कर्मनं नवधद्वयं पुञ्चवद्धं च निज्जरेद् ६६ ॥ कोह विजएणं भंते जीवे किं

निग्रहेण जीवमपि कोधां यका मनोज्ञा मनोज्ञेषु रसेषु रागद्वेष निग्रहं जनयति भला भुंङ्गारसने विषे रागद्वेषनोनिग्रहकरे तत्प्रत्ययं नवीनं कर्मनं वधाति पूर्ववद्धं च निज्जरेद्यति ६५ स्वर्गेन्द्रिय निग्रहेण भगवन् जीव किं जनयति स्वर्गेन्द्रो वशिष्यकरतु जीवसुं कर्मजपाज्जं स्वर्गेन्द्रिय निग्रहेण मनोज्ञा मनोज्ञेषु स्वर्गेषु रागद्वेष निग्रहं जनयति तत्प्रत्ययं नवीनं कर्मनवधाति पूर्ववद्धं च निज्जरेद्यति ६६ क्रीधविजयेन हे भगवन्

जनयति भाषयि ज्ञेयार्थानिमान् भवति इत्यर्थः पुनः क्रोधवदनीय क्रोध हेतु भूत पुद्गलरूप मोह
नाप्रत्यक्षेणैव न कथयति पर्यवहं च कर्मनिर्जयति ६० (माणविजएणभते जीये किं जणयइ माणविजएणं भवजणयइ माणवेयणिज्जं कम्मं न वन्मइ
पुनभवइ च निज्जरेइ ६८) हे भगवन् मानयिज्वेनजीवः किं फलं जनयति गुरुराह हे शिष्यमानविज्वेनजीवोभारद्वै सुकुमालत्वं जनयति मान
विजयात् नमनगार्होभयतीति भाषः पुनर्मानमानोदयेनवेयते इति मानवेदनीयं कर्म्मनवभाति पूर्ववद्वच कर्म्मनिर्जरयति ६८ [मायाविजएणभते
ज्ञानं किं भवयइ मायाविजएणं चञ्जुभायजणयइ मायावयणिज्जं कम्मं न वन्मइ पुनवव च निज्जरेइ ६८] हे भगवन् मायाविज्वेनजीवः किं

जणयइ कोभ विजएणं खति जणयइ । काह वेणिज्जं कम्मं नवंधइ पुव्ववधं च निज्जरेइ ६० ॥ माण विजएणं भते
लंवि किंजणयइ माया विजएणं मदव जणयइ माणवेयणिज्जं कम्मं नवधइ पुव्ववधं च निज्जरेइ ६८ ॥ माया विज
एण भते लंवि किजणयइ मायाविजएणं उज्जुभाव जणयइ माया वेयणिज्जं कम्मं नवंधइ पुव्ववधं च निज्जरेइ ६८ ॥

जाय. नि भनयति निवनापतु भगवन् भू कर्मवपार्त्तं क्रोधविज्वेन क्षमा जनयतिक्रोधजीतवे क्षमा उपार्त्तं क्रोधविज्वेन न वेदनीय कर्म्मनवभाति क्रोध
ज्ञानवंधनी कर्मेन वापि पुण्यवधं च निज्जरयति पूर्व वाधा कर्म्म निज्जरे ६० मानविज्वेन हे भगवन् जीवः किं जनयति मानविज्वेन मानने
ज्ञानवंधनी भारय जनयति मादयएणं उपजाये मान वेदनीय कर्मे न वभाति न बोधि पूर्ववद्वच निर्जरयति ६८ माया विज्वेन हे भदत जीव
किं जनयति मायाजीवायका बोधय् कर्मवपार्त्तं मायाविज्वेन चट्टुभाव जनयति सन्नपणं पाने मायावेदनीय कर्म्म न वभाति मया वेदनो कर्म्म न

सूत्र

भाषा

जनयति गुरुराह हे श्रियमायाविजयेन जीवः ऋजुभावं सरलत्वं उत्पादयति ततश्चमायावेदनीयं कर्मनवधाति पूर्वनिवहं च कर्मनिर्जरायति सप
यति ६८ [लोभविजएणभंते जीवे किं जणयइ लोहविजएणं सत्तोसिभावच्छणयइ लोभवेयणिज्जं कम्म नं वत्थइ पुब्बवहं च कम्मं निज्जरेइ ७०] हे भगवन्
लोभविजयेन जीवः किं जनयति गुरुराह हे श्रिय लोभविजयेन जीवः सत्तोषि भावः सत्तोर्हि भावस्तु उत्पादयति लोभवेदनीयं कर्म
नवधाति पूर्वनिवहं च कर्मनिर्जरायति ७० कषायविजयिनासाधुनारागहे धमिष्यादर्शनविजयः कर्तव्यः अतस्तेषां विजयफलं प्रश्नपूर्वकमाह [पिज्जदोसमिच्छा
दसणविजएणं भंते जीवे किं जणयइ पिज्जदोसमिच्छादसण विजएणं नाणदंसणचरित्ताराहणयाए अभ्युद्वेति अद्विविहसकम्मगणियि विमोयणद्वयाए तप्यदमयाएणं
जहाणुज्जेर अग्गवोसइविहमोहणिये जं कम्मं उदधाएइ च्छेविहं नाणावरणिये जं नवविहत्तसणावरणिये जं पच्चविहमन्तरायं एएति त्रिविकम्मं सेजुगवच्छेइ
तश्चोपच्छा अणुत्तरअणत्तं कसिणं पडिपुत्तं निरावरणं वितिगिरं विमुहं लोणलोणप्यभावय केवलवरनाणदंसणसमुप्याडेइ जावसजोगीभवइ तावइरियावहिंयं
कम्मं वत्थइसुहकरिसदुसमयइइयं पटसं गएवहं वोयस गएवेइरं इयं समये निज्जि वेसेयाकाले अकम्म वोंभवइ ७१] हे भदन्तस्वामिन् प्रिय हे धमिष्यादर्शनं

लोभ विजएणं भंते जीवे किं जणयइ लोभ विजएणं संतोसीभावं जणयइ लोभ वेयणिज्जं कम्मं नवधंइ । पुब्ब
वहं च निज्जरेइ ७० ॥ पि ज्जदोस मिच्छादंसण विजएणं भंते जीवे किं जणयइ पिज्जदोसमिच्छादंसण विजएणं नाण

वधाइ पुनं वहं निर्जरयति पूर्व वांछा कम्मं ते निर्जरे ६८ लोभविजयेन हे भदंतजीवः किं जनयति लोभजते जीवस्य कर्मउपार्जं लोभविजयेन
संतोष भावं जनयति लोभवेदनीय कर्मनवधाति पूर्ववहं निर्जरे पाच्छला कर्मनीर्जरावे ७० प्रेम हे धमिष्या दर्शन विजयेन स्नेह हे धमिष्यादर्शन

विभवेन जायः किं फलं जनयति तत्र मे व्यथयेन मे मरणाः द्वेपः प्रसिद्धो मिथ्यादर्शनस्य यादिभिर्विपरीतमतित्वे मे व्यं च द्वेपयमिथ्यादर्शनं च मे व्यथेयमिति
कारणं नानिना विजयः मे व्यथेयमिथ्यादर्शनविजयनेन जीयः किं फलं सुखादयति तदा गुरु राह हिमिष्य रागहेयमिथ्यादर्शनविजयेन कीवो ज्ञानदर्शनं
आदिधाना काराधनायं प्रत्यक्षं भिद्यते नायधानोभवति अभ्युत्थाय च अष्टविधकर्मणां यान्ये घातिकर्मणां कठिनजालं विमोचनार्थं प्रपयितुं अभ्युत्ति
तं सा ध्यानेभ्योऽपि यद कर्मेत्यन्ये विनोचने शत्रुकमनाह तत् प्रयत्नतया यथाशुक्रम अष्टाविधयति विधि मोहनीयं कर्म उद्घातयति ह्यपकरोषिमा
रुधः भूयः प्रयत्नं घोटनकथायाः नयनोक्तयाया मोहनीयत्रय एवं अष्टाविधयति विधि मोहनीयकर्मविनाशयेति तत्तत्समसमये यत् प्रपयति तत्क्रममाह
नानिनायमिदमनं पर्यायप्रत्यक्षं कर्मप्रयामयविधं दर्शनवाचरणीय कर्म चक्षुर्दर्शनोच्चक्षुर्दर्शनावधि दर्शनोक्तेवलदर्शनापरणं निद्रापञ्चकं एवं नवविधं

दंमण चरिता राहयाए अथुद्धे इ अष्टविहस कन्मगंठि विमोयगायाए तप्पठमहाए जहाणुपुञ्जीए अट्ठावीसइ विहं
सोपिअज्झं कवां उवाएइ । पंचविहं नाणावरणिज्जं नवविहं दंसणावरणिज्जं पंचविहं अंतरायं एए तिनिवि कन्मंसे

ज्ञाया ज्ञानभूतं कर्म उवाचं मे महेश्वर निष्पादयेन विजयेन ज्ञानदर्शनं चारिताराधनया अभ्युपतिष्ठति ज्ञानदर्शनं चारित आराधयाऽऽत्ममास
राह अष्टविधं चक्षुर्भूयं विधं प्रपयति अष्टप्रकारे के कर्म तेह भणो निविहइत्ये के कर्मप्रपिष्टुवे ते जीयः कोट्यावधामणी सावधानं द्वे तेषु प्रयत्नतया हि
पदभ्यां यनकर्मण अष्टाविधयति विधं मोहनीयं शत्रुकर्म पेशलो रू अट्ठावीस हेदे संहित मोहनीकर्म खपावे पचवीध ज्ञानावरणीय पञ्चप्रकारे ज्ञाना
वरणीयं च भूयं प्रपाये नयविधं दर्शनावरणीयं नवप्रकारे दर्शनावरणी कर्म एवं पंचविधं अंतरायं पांचप्रकारे अंतराय कर्म एतानि द्वीष्टपिकर्माणि

दर्शनावरणेय कर्म ततः पश्चात्पञ्चविधं अन्तराय एतानितीणि कर्मसंसेद्वति सत्कर्मणि विद्यमानानितीणि कर्मणि शुगपत् क्षपयति क्षपकश्चेत्यारूढः
सूनुं समकाल क्षप नयतीत्यर्थः ततः पश्चादनन्तर तेषां कर्मणा क्षयीकरणादनन्तरं अनुत्तरं सर्वेभ्यः प्रधान अनन्तं अनन्तार्थग्राहकं कर्त्तव्यं, समस्तवस्तु
पर्यायग्राहकं प्रतिपूर्णे सकलैः स्वपरपर्यायैः सहितं निरावरणं समस्तआवरणरहितं वितिमरं अज्ञानां शरहितं विशुद्धं सर्वदोषरहितं लोकालोक
प्रभावकं लोकालोकयोः प्रकाशकारक एतादृशं केवलवरज्ञानदर्शनं समुत्पादयति यावत् स योगीभवति मनोवाक् कायानां योगोभ्यापारस्तेन सह
वर्त्ततेइति स योगीभवति तयोदशशुणस्थानेयावत्तिष्ठति तावत् ईर्यापथिकं कर्मवधाति ईरणं ईर्यागतिस्त्रासाः पन्थाः ईर्यापथः ईर्यापथेभवं ईर्यापथिकं
पथोग्राहण हि उपलक्षणं तस्य तिष्ठतीपि सयोगस्य ईर्यायाः सम्भवात् सयोगतायां केवलिनोपि सूक्ष्मसञ्चाराः सन्ति तत् ईर्यापथिकं कर्मकौटुम्भं
भवति तदुच्यते सुखयतीति सुखः सुखकारीत्यर्थं आत्मग्रदेशैः सह स ज्ञेयो यस्य तत् सुखस्मर्यं हिसमयास्थितिकं द्वौ समयौ यस्य साहिसमयास्थिति

जुगवं खवेद्व तओ पच्छा अणत्तं अणुत्तरं कसिणं पडिपुन्नं निरावरणं वितिमिरं विसुद्धं लोगा लोग पभावणं केवल
वरणाणा दंसणं समुप्पाडिद्व जाव सजोगी भवइताव इरियावहिदं कम्मं निवंधइ सुह फरिसं दुसमयाडिद्वयं तंपटम

शुगपत् क्षपयति एत्रिणिकर्मणा अंश एकठाज खपावे ततः पश्चादनुत्तरं तिवारपथे अनन्तार्थं विषयं अनन्तार्थं विषयके जेहने क्खणं समस्तं संपूर्णं
निरावरणं आवरणरहितं तीमररहितं अधकार रहित लोकालोक प्रकाशं लोकश्रने अलोक तेहने प्रकासकरे सहाय रहितं प्रशस्त ज्ञानदर्शन आत्म
नासमुत्पादयति केवलज्ञान क्षपजावे यावत् सयोगी जितमनोवाक्काय पहेली सयोगी ह्वे मनवचन कायाजीने तावत् ईर्या पथिकीयं कर्म गति मार्ग

रन्ति दिसमयस्थितिकस्यरपनाह प्रथम समये वचं स्वस्यस्यर्थाय अधोन कृत अधीनकरणात् स्पृष्टमपि द्वितीये समये
 तद्वचं स्पृष्टं वर्धित कार्येन अनुभूतं तृतीय समये निर्जोषं परिणाटित निष्पापायस्य उत्तरकालस्थितेरभावोपपत्तौ उत्तरकालेसकपायस्य वन्योभवति
 दर द्वेवर्धितो न भवति तद्वच पुनः सूत्रकारः भ्रान्ति निवारणार्थमाह तत् इयार्थधिकं कर्म केवलिनोवचं भाकप्रदेशैः सहस्रिष्टं स्पृष्टं व्योम्ना
 पटवत् तथा स्पृष्टं नष्टमपि कुत्रापतित शुक्लपूर्णवत् प्रति चित्रोपपद्येन केवलिनोहि निषत्तनिकाचितायस्ययोरभावः पुनर्वर्धितं तद्वच प्राप्तं
 भवति नितं अनुभूत केवन्निनोहि तद्विरपानभवति ततो निर्जोषं धय उपगतं ततः सेवालप्रति एवक्काले आगान्निकाले अकर्मचापि भवति
 धर्मोद्वर्गो भवति इत्यर्थः ८१ अथ त्रैलोक्यकर्मतात्पराहयं अर्थतोव्याचिख्यासुराह (अहाउयं पालइत्ता अन्तोमुहुतावसेसाउए जोगनिरोहकरेमाषे

समाप च विदए समए वेदय तदए समए निज्जिन्न त वचं पुट्टं उदिरियं वेदय निज्जिन्न सेयाकालेय अकम्मयावि
 भवइ ॥ ७१ ॥ अहाउय पालइत्ता अन्तोमुहुतावसेसाउए जोग निराहं करेमाषे सुहुमकिरियं अप्पडिवाइयं सुक्क

पानाएप पुनरपयं भाकप्रदेशैः सप्रवचं विरुमय यावत्तटति इयार्थधिकी कर्मचालताहालतालागे सातावेदनीदो इससे रहै प्रथम समये वचं पहले
 समये चोडे द्वितीयेसमये वेदयति अनुभवति योजे समे अनुभवे तृतीये समये जोषं परिसाटितं तीजे समे ते कर्म परिसाडे ते जोव प्रदेशे स्पृं यांधवो
 स्पृष्टं उद्वरितं करभ्यो गाकामा पटनोपरिं तद्वच आणुं वेदित निर्जोषं सुखरूपफल अनुभव्यो खमाय्यो आगामि कालि चोया समयने विरु कर्म
 रचित ओमयाह ७१ ततो यावदायं पालयित्वा तीषा ताइ पाउचुं पालीने अंतर्मुहर्त्तं अवयोपायुषः सन् वेधटी मरणयकी पंचलां जोगनिरोधं

सुसुप्तकिरिय भ्रष्टादयः सुकृष्णकायमणे तप्यतमयाए मणजोगं निरुंभद मणजोगं निरुंभेता वयजोगं निरुंभद वयजोगं निरुंभेता कायजोगं
निरुंभद कायजोगं निरुंभेता भ्राणपाणनिरुंभेता हिंसिपक्षरहस्यवद्वारहाएणं अणगारसमुच्छिन्नकिरियं अनियदिष्टसुकृष्णकायं
अभ्यायमाणेवदिष्टजं आउय नाम गोयच एएत्तातिरिक्कमासेजगवखवेइ ७२) अथ केवलप्राप्तिरनन्तरं आयुष्कं देशो न पूर्वकोटि प्रमितं आयुः प्रपास्य
अथवा मन्त्रपि आयुःपालयित्वा यदा अन्तर्मुहूर्तावशेषायुको यदा केवलितोतसुहृत्तं प्रमाणमायुमस्ति तदा केवली योगं मनोवाकाय व्यापारं तस्य
निरुंभे कुर्याप, सन्नाह्यक्रिया भूआक्रिया यत्तत्तत् भूस्त्रक्रिय अप्रतिपाति शुक्लध्यान शुक्लध्यानस्य दतीयेभेदलक्षणं तत्थायन् तत् प्रथमतया प्रथमतोमनो
योगोमनोव्यापारोमनोद्रव्यजनितो निरुंभे त निरुंभे वचोयोगं भाषाद्रव्यसाचिव्यजनितजीवव्यापारं निरुंभे त निरुंभे व काय

उक्ताया भाषामाणे तप्यतमयाए मणजोगं निरुंभद मणजोगं निरुंभेता वदजोगं निरुंभद वदजोगं निरुंभेता ।
कायजोगं निरुंभद कायजोगं निरुंभेता आणपाण निरुंभेता इति पक्ष रहस्य

सुसुप्त योगनिरुंभे करतुयको सुक्लक्रियारूप अप्रतिपातिओ आउखेतिधान कथी पडवुंनथी शुक्लध्यानं ध्यायमानः शुक्लध्यान मनमार्हिं ध्यातुयको तत्
प्रथमतया पहिलो मनोयोग व्यापारं निरुंभे पहलां मनोयोग रुंधे मनोयोग निरुंभे मनोयोग रुंधे मनोयोग निरुंभे मनोयोग रुंधे मनोयोग निरुंभे
निरुंभे वचनयोगने रुंधेने काययोगं निरुंभे द्विकारयोग रुंधे काययोग निरुंभे काय योगरुंधेने उत्स्रासनिः स्वासनिरोह करोति सासो स्वासरुंधे
योहोसोधारपं स्रष्टाचार उत्तारण प्रमाण अइ उम्हल एपांच अन्तरजितले उत्तारी जीतेतरे काले सोम ततः इंपत् स्वल्पं पक्षकस्वाचरोधारणार्धं मनगारः

उभय कादध्यापारं निरुत्तमं तं निरुत्तमस्य भवानप्राणनिरोधं व्यासप्रस्वाप्तयोर्निरोधं करोति तत्रिरोधं कृत्वा एव योगत्रयनिरोधं कृत्वा ईदम् स्वस्थ
प्राप्तिर्न भवति तदा पञ्चानां दृष्ट्याधाराणां उच्चारणकालेनयावताकालेन ईदम् प्रयासेन पञ्चरूपाधाराणि अदृष्टकृत इत्येतानि कथ्यन्ते तावता
ध्यानं भवन्तारः समुच्चिन्नं शिवं कथ्यन् दृष्टिवाक्योदितं क्रियायुक्तं तत् समुच्चिन्नं क्रियं पुनरनिवृत्तिं शुक्तध्यानस्य चतुर्थभेदरूपं ध्यायन् शैलेष्टदस्यां
भवनभवनं भवन् भेदनीयं १ ध्यायन् २ नाम ३ गीतं य एतान् चत्वारः कर्माभ्यान् एतानि चत्वारि सत्कर्माणि विद्यमानानि कर्माणि युगपत् समकालं
भवयन्ति ७२ । तत्रोपायान्तिव्यक्तमाह च सत्त्वादि विषयजिज्ञासुषेटीपत्ते अफुसमाणगर्भं च दृष्टं एगसमएषं अविमर्शेषं गत्तासागारीव
उभो विमर्शश्च युगपद्भवनं पदनिवृत्त्यात् सत्त्वदुक्तायमन्तर्करं ७३ । ततः पञ्चादेदनीयादि चतुर्कर्मघटीकरणदनन्तरं कदारिककर्मणे च प्रस्थात् तैज
मन्त्रेण पञ्चात् नरोदभवमपि सर्वाभिधिप्रज्ञाणि विप्रहायविशेषेण प्रहाययो विप्रहाययस्तानि विप्रहायपरिधाया अस्तुयेषी प्रातः कष्टः सरलाषासी

यत्तुकारणाय यथागारं समुच्चिन्नं किरिय अणि यदि सुकृन्माणां क्रियायमाणे वेदयिष्मं आउयं नाम गीयं
च एत चकारिचिक्मासे जुगव रवेद ॥ ७२ ॥ तद्यो ओरालिय कर्मादं च सत्त्वादि विषयजिज्ञासुषेटीपत्ते विषयजिज्ञासा
कारः समुच्चिन्नं ध्यायता समुच्चिन्नं क्रिया अतिवृत्तिं शुक्तध्यानस्य चतुर्थभेदध्यायन् अनिवृत्तिरस्येनामि शुक्तध्याननो चोपायायोध्याय तां धकां वेदनीयं वेदनी
कर्म आणनीयं गीयं आउयं नामगोवि एतानि चत्वारि ए आरकर्मतणा कर्मासं निजिपयति अंशजेहे ते समकाले स्वपावे ७१ ततः पौदरिक्क कर्मानि
गोत्रा गरीर मर्माणि त्रिधा पते पौदरिक्क तैजसकर्मगद्व्यादिक गरीर सर्वपरिहरे विप्रजहातिलजति विप्रयेषेण लक्षा अस्तुयेषि प्रातः विप्रयेषवी

सूत्र

भाषा

अथोष ऋजु अथोता ऋजु अथीं सरलाकाशप्रदेशपंक्तिं गतः पुनरस्य प्रवृत्तिः सन् यावन्त अमोहं अथैषां आकाशप्रदेशावगाह्यमानास्तान् एवस्व प्रदेशैः सृशन् अधिकान् न सृशन् जीवीयया गत्याव्रजति तादृगतिधरः सन् जार्हगः एकेन समयेन अविग्रहेण विग्रहगत्यभावेन तत्र मोक्षस्थाने गत्वासाकारोपयुक्तो ज्ञानोपयोगयुक्तः सन् सिध्यति बुध्यति परिनिर्वाति सर्वदुक्खानां अन्तं करोति ७३ (एसखलु सभन्तपरिक्रमस्स अज्झयणस्स अठिसमणेण भगवया महावीरेण आवविए पव्वविए पक्खविए दंसिए णिदसिए उवदसिए त्तिवमि १) अथ प्रश्नोत्तरपसहारमाह हे जम्बूस्वामिन् एषः इदानीं उक्तः खलुनिश्चयेण सम्यक्त्वा पराक्रमस्य अध्ययनस्य अर्थं अमणेन भगवताज्ञानवता श्रीमहावीरेण आवविएरुत्ति आर्षत्वात् आख्यातः पुनः प्रज्ञापित सामान्य विशेषपर्यायेव्यक्तीकरणेन प्रकटीकृत पुनः प्रकृपितो हेतु फलादि प्रकर्षं ज्ञापनेन प्रकृपितः उपदर्शित स्वरूप कथनेन ज्ञापितः

उज्जुसिटी पत्ते अप्पुसभाया गार्ह उहुं एगससएणं अविगणहिणं तत्थ गंता सागारोवउत्ते सिज्झइ जुज्झइ सुच्चइ परि निब्बाएइ सम्बट्ठक्खाराणं अंतं करेइ ७३ ॥ एस खलु सभन्त परक्रमस्स अज्झयणस्स अट्ठे समणेणं भगवया महावीरेणं

कण्डीने समीये णि पुहुतोयको अस्यप्रवृत्ति आकाशप्रदेशेन अणफरसतुं यको उर्ध्वं एकसमयेन ऊर्ध्वगति जातुं एकमयसां हिं विग्रह गतिरहितेन विग्रह गति करो रहित सुक्तिपदे गत्वा ज्ञानोपयोगवान् सिद्ध्यति मुक्तिजाइ ज्ञानसहित सीधे बुद्धयते वूर्ध्मे मुच्यते मुकावे प्रतिबोध पासि मुके परिनिर्वायति संसारयुक्तो नोवर्तनं हवे सर्वदुक्खानां अंतकरोति सर्वदुक्खानो अंतकरे ७३ एष निश्चयेन सम्यक्त्वा पराक्रमस्य एनिश्चयसेती सम्यक्त्वा पराक्रम नाम अध्ययनस्य अर्थः अमणेन साधुइ भगवता ज्ञानवते महावीरेण महावीर देवे आख्यातः कश्चो प्रज्ञासः प्रकट्टेखायां प्रकृपितः दृष्टान्त कहीने दर्शितः एकवारदे खाया

पुनर्दर्शनाभावेन दर्शनेन प्रकथितं पुनरुपदर्शितं दृष्टान्तोपन्यासेन दृष्टोक्तं. इत्युक्तं त्रयोविंशतिं सूत्रार्थाभ्यामोज्ज्वलमिति प्राप्तं ७४ एति त्रीमदुत्तरा
व्ययनं च तत्रैव दर्शितं. तत्राव्याय आचार्योकातिरिक्तं त्रिषु नव्योपक्रमेण विनिरुचितायाः स्वस्यैकपराक्रमाख्यं अध्ययन एकोनविंशतमं संपूर्णं ॥२८॥
अथ विनिरुचनं प्रारभ्यते पूर्वमिदं प्रत्ययते अप्रमत्तं योनिरागतसम्यक् पराक्रमत्वं चोक्तं तेन प्रमत्तेन तस्यैकपराक्रममपलाभो ज्ञानार्थाय तपसि लयस्यो
विषये च स्वस्यैकपराक्रमाख्येन विनिरुचनं कथ्यते [जहा भ्यापय कथं रागदोषं समक्षिण्यत्वेऽतवसासिद्धत्वेनैव गमस्यो सुखे] यथा येन प्रकारेण भिद्यु स्तप
सासिद्धिपदस्योपपत्तिरिति आचार्यो अपातिनं कर्तव्यमिति तु शब्दः पदपूर्णेन तपोमार्गे एकाग्रमना साधनानि चित्तसन्तुल्यं चण्डिजं वृत्तामिन् अथ वटा
मार्गेण अरुच्यते, यथा चैव विनिरुचनं कथ्यते १ [एषा वरुणसाधनदत्तत्वेन साधनविनाशविरमो राशेभ्योऽपि विरमो जीवो ह्यवद निरासश्चो २] हे त्रिषु
हेतुभ्यो जीवमिति तत्रैव भवति आचार्यो प्राणिपथ उपपाधादादत्तं नैव न परिग्रहाद्विरतो न हित पुनरादि भोजनविरतः एतादृशीनां ययो भवति २ पुनरुचनं यथा

आचार्योपपत्तिरिति विनिरुचिणं निरुचिणं तदुत्तरं सप्तमं परक्रमसंभवात् सप्तमं २८॥ जहाचो पावयं काक्षं
रागदोषं समक्षिण्ये १ अथैव तत्रैव समक्षिण्ये तत्रैव गमस्यो सुखे २॥ परिग्रहं नुसावाप अदत्तं नैव न परिग्रहा विरमो

निदर्शितः साधनं अथ नैव आचार्योपपत्तिरिति दर्शितं ज्ञानार्थं कथा प्रकाश्या एवात ज्ञानार्थं कहे ७४ इति त्रिसम्यक् पराक्रमेण अध्ययनस्य
द्वयोः, तस्यैव १८४ अथैव पापकर्म जितं पापकर्म रागदोषं समक्षिण्ये रागदोषं करोति उपाधिर्ज्ञो लपयति तपसाभिद्युते कार्यं साधुतपं करोति
अथैव नारायण प्रकाशमना २८ पुनर्न तप एकाग्रमनं करोति साधनो १ प्राणिपथात् उपपाधादात् प्राणिपथ उपपाधात् अदत्तं नैव न परिग्रहात् विरतः

यथाभवति आश्वरहितोभवतितमाह [पंचसमिञ्चो ३] कीदृशीजीवः पञ्चभिः समितितिभिः समितःसहितःपञ्चसमिञ्चतः पुनस्त्रिसमिञ्चुं सिमिञ्चुं सः पुनरकषायः कषायरहितः पुनर्जितेन्द्रियः वशीकृतैन्द्रियः पुनरगारवः कृद्धिरससातादिगर्वलयरहितः पुनर्निश्चलः मायानिदानैर्मिथ्यादर्शनशून्यः स्त्रिभीरहितः एतादृशीऽनाश्वोभवति ३ एव विधीऽनाश्ववद्यथाक्षपयति तथा वदति [एएसिन्तु विवक्षासेरागदोस समज्जियं खवेद्वज्जंजंङ्गमिक्कूतमेगगमणोसुण ४] हे शिष्य यथा येन प्रकारेणभिन्नुः साधुरेतेषां पूर्वोक्तानां प्राणातिपात मृषावादादत्त मैथुनपरिग्रहराति भोजन विरतिलक्षणाणां व्रतानां तथा समितिं गुंथादि लक्षणानां अनाश्वकारणानां विपर्यासे वेपरीत्ये प्राणि बध मृषावादादत्तमैथुनपरिग्रहराति भोजन समित्यभाव गुंथाऽभावसेवने सतिरागार्हषाभ्यां समर्जितं सच्चितं पापकर्म क्षपयति तं प्रकारं एकाग्रमनाः एकचित्तः सन् त्वं शृणु ४ अत्र दृष्टान्तमाह (जहा महातलागस्स संनिवुंवे जलांगमे

राइभोयणविरञ्चो जीवोभवद्दअणासवो २॥ पंचसमिञ्चोतिगुत्तो अकसाओजिइंदिञ्चो । अगारवोयनिस्सल्लोजीवो भवद्द अणासवो ३ ॥ एएसितु विवक्षासे रागदोस समज्जियं खवेद्व जंजहा भिक्खु तमेगगमणो सुण ४ ॥ जहा महा

अदत्तादान मैथुन परिग्रहधी विरतहुञ्चो रात्रिभोजनात् विरतः रात्रिभोजनधी विरतहुञ्चो जीवो भवति अनाश्वः पापहेतुरहितः जीव पापरहित होइ २ पंचसमितिः पांचेसुमते सहितः त्रिगुणः लिङ्गगुणसहित अकषायः कषायरहित जितेन्द्रिय इन्द्रो जिने अगर्व गर्वरहित निश्चलः सालरहित पापरहित जीवः भवति अनाश्व जीव आश्वरहित होइ ३ एतेषां पूर्वोक्तानां विपर्यासे सति एहने अणफलवे रागद्वेषे करी उपार्जो जिकर्म क्षपयति यथा भिन्नु जिणे प्रकारे साधु खपवे तत् भव सकायात् एकाग्रमनाः शृणुत ते एकाग्रमनधका साभलो ४ यथा महातटाकस्य जिम मीटा

नरिषु धनपतयस्तपकर्मण्युक्तं भवत्यर्थः ५) यथा महातटाकस्य महाजलाग्रस्य जलागमपानीयागमनमार्गो सन्निरुद्धे सम्यक् प्रकारेण संहतेति तन्नि
 अथार्थः तदा ३) परवदति न कर्तव्यं यथा तपनेन रविकिरणादिना सन्तर्पणं कर्मण्युक्तं योपणाजलस्य योपणं भवेत् नवीनजलागमनमार्गो निरु
 धतं यथा ४) न निरुद्धं जलं नोक्तिः स्यात् इति भावः ५) अथ दाटान्तिकमाह [एव तु सज्जयस्मा वि पावकमनिरासये भवकोटोत्सव्यं कर्म
 तस्य सान्निध्यं ६) एव अमुना प्रकारेण पापकर्म निरासयेति पापकर्मणां प्राणिवधाद्याना निरोधेति सयतस्यापि साधोरपि तपसा द्वादश
 विधं भवकोटो सन्निरुद्धं कर्म निरोधयेत् वाधित्वेन सयतोयते अथ कोटोत्सव्यं बहुलोपलक्षणं कोटीनियमस्य असम्भवात् ६) अथ तर्पणेति माह [सोतवो
 र्निर्वाणो धारिभान्तरोतसा वाधिरुद्धिर्गुह्यो ७] तत्तपोहि विधं प्रोक्तं वाह्यं तपस्यन्तरं वाह्यं पट्विधं प्रोक्तं एवं प्रमुना

तन्नागस्य सन्निरुद्धे जलागमे । उत्सिंचय्या ए तत्रणा ए कर्मणं सोसणा भवे ५ ॥ एवं तु संजयस्मा वि पावकम निरासये
 भवकोटि सन्निरुद्धे कर्म तत्रसा निज्जरुज्जर्दे ६ ॥ सो तवो दुविहो बुजो वाहिरभिं तरो तथा । वाहिरु क्विहो

तन्नागस्य तन्निरुद्धे जलागमे ते पापो आववानुनालं रथो उत्सिंचते नारवदादिभिः तापादिभिः उत्सोचये करीतापे करीने कर्मण जसस्य
 योपणाभवेत् यमुक्तं पापोनां योपणा श्वेत् ५ एव सयतस्यापि पापकर्म निरासयस्य इम साधु भगवतपाप आववाना ठांसरुद्धे पापकर्म निरासयस्य
 योपणाभवेत् यमुक्तं पापोनां योपणा श्वेत् ५ एव सयतस्यापि पापकर्म निरासयस्य इम साधु भगवतपाप आववाना ठांसरुद्धे पापकर्म निरासयस्य
 योपणाभवेत् यमुक्तं पापोनां योपणा श्वेत् ५ एव सयतस्यापि पापकर्म निरासयस्य इम साधु भगवतपाप आववाना ठांसरुद्धे पापकर्म निरासयस्य

प्रकारेण अभ्यन्तर अपि षड्विध प्रोक्त ७ प्रथम बाह्य षड्विधमाह (अणसण्मूणोरियाभिक्षवायरियाय रसपरिच्चाओ कायकिलेसो संलीणयाय वज्जो तवां होइ ८) अनशन उपवासः एकस्मादुपवासादारभ्यपण्मासिकपर्यन्तं अनशन तप उच्यते १ द्वालिंशकवलप्रमाण आहारः प्रत्यहं एकैकेन कवलेन न्युनी कुर्वन् यावता एकस्मिन् कवले स्थाप्यते साजनोदरिकाजन उदरे भवं जनोदरिकं तपः प्राप्तत्वा निश्चल्य भिक्षाचर्यायां भिक्षया आहारग्रहणार्थं उच्चावच गृह्णेद् भ्रमण रसत्यागो विवर्तनीना परित्यागः कायक्षेत्रस्तापशीलादीना सहन संलीनता अङ्गीपाङ्गादिकं संवृत्य प्रवर्तनं एतत् षड्विधं बाह्यं तपो भवति ८ अथ एतदप्राप्तं स्वरूपमाह [इत्तरियमरणकाला अणसणादुविहाय वे इत्तरियसावकखा निरवकखा ओवेइज्जिया ९] अनशनं द्विविधं भवति एक इत्तरिकं इत्तरिस्तीकालेन भव इत्तरिकं नियतकालावधिकं यरणं कालीयस्या सामरणकाला इति द्वितीय यावज्जीवमित्यर्थः स्त्रीलिङ्गत्व

बुत्तो एव सन्निभं तरो तवो ७ ॥ अणसणा मूणो यरिया भिक्षवायरियाय रसपरिच्चाओ । कायकिलेसो संलीणयाय वज्जो तवो होइ ८ ॥ इत्तरिय यरणकालाय अणसणा दुविहा भवे । इत्तरिया सावकंखा निरवकंखा ओ वेइज्जिया ९ ॥

विध अथतर तपना परिच्छे भेद ७ अनशन १ उपवाधादिक जनोदरिकाः २ ओकुजिसे भिक्षाचर्या च भिक्षार्थे करी आहार लेवो धरणाधो नहीलेवे रसत्यागं धरस परीत्याग काया क्षेपः ३ कायाक्षेत्रे तप संलीनता तप ६ संलीनता तप अणोपंग संकोचे मासनी संलेखण करेवाह्य तपो भवति एव हे भेदे बाह्यतप कही ८ इत्तरि ककालीविधि प्रमाणाः अणसननावे भेद कहा एक एतलो एककाल वीजो मरणपर्यंतकाल अनशनं द्विविधं भवेत् अणग्रणवे प्रकारि होइ इत्तरिकसाव कांक्षाकाले भोजनेच्छा सहितेन इतरीक अणसण चउधे पाचके एकांतरे आहार करे भोजनेच्छा

भाष्येनानि रत्नैश्च तदा साधनात् भवति नह्न भयकाञ्चयायसर्वैरेति सावकाश्च घटिकाहवायनन्तरं ग्रह भोजनं विधास्यासीति वाञ्छासहितमित्यर्थः
द्वितीयं चान्यथा निरवकाशं प्राप्यप्रत्यागत्यानादिरभ्य तज्जगन्निर्भोजनागासन्ध्यात् वाञ्छारहितमित्यर्थः ८ [जोसोहरतिरयतवो सो समासेणपिबिहो
तिदिवसादगन्तमिधुनोदलह्नो रोरमलोय १०] यत्तु इत्वरिक्त तपस्तत्तु समासेन मन्त्रेणैव पठ् विधं भवति विस्तरस्तुहा समातिविध ७२ भेद अथ पट्षिषथ
साह र्नेतिरथ १ प्रतरतप २ यततप ३ स्तयायर्गतप ४ चैषि. पक्षिस्तुपुलञ्जित तपः चैषितपः तथतुर्थादि ज्ञेयेष क्रियमाण पण्मासां तं गृह्यते
तत् प्रथमतःप्राप्तं तदा चैषितप चैषागुणितं प्रथतरत्तुपुलञ्जित तपः प्रतरतपः इहसुवीधार्थं चतुर्थं पट्यामदशमास्यपद चतुष्टयाक्रिका
चैषितपेयत साध धर्तुभिर्गुणितयोऽग्रापदामक प्रतरात् तपोभवति तत् प्रतरतप मोह्यपदात्मकं एव यदा पद चतुष्टया चैषागुण्यते तदावनारय
तपोभवति तान्वय उभाध उत्तरिदिति भावः अथ पुनयदावन चतु पट्षिपदात्मकोषनेनैव चतु.पट्षि मदात्मकैवगुण्यते तदा वर्गो भवति तदुपलञ्जितं
तथापगतपदार्थं चतुर्धात्यत्. पञ्चागुणितानिजातान्य कानिपञ्चनवधिकानि चत्वारिसहस्राणि ४०।८६ १० अथ पञ्चमपट्षेटी आह [ततोयवना
यसोपचर्याह-योऽयं यतवोसपञ्चिचत्तल्लोनायव्योहार इसरिप्रो ११] तत इति ततोयर्गतपोनन्तरं वर्गवर्गइति पञ्चमोतपोऽपि वर्गः एववर्गः

लो मा इगारिव तवो सो सप्तसिण क्विचो सेटि तवो पयर तवा घणो य तहहोइ वगोय १० ॥ ततोय वगवगो

रहितं दिनाय वर्गे तपनांतं अंतनाताइ जोयं तंतनाताइआहारनलोइ ८ यदिसरि कइतरि कानयनइसरिक् अणयण तहनी तकमासेन संक्षेप
पट्षिपयः सोयं तंतनांत कथो र्गकितप १ परिहो प्रतरतप २ योजो घनतप ३ यर्गतप ४ १० तत वर्ग वर्गवर्गवर्ग तप ५

गुणितोवर्गवर्गभवति यथाचेककोटि सप्तषष्टिलक्षा सप्तसप्तति सहस्राणि द्विप्रतीषोडशाधिकका अङ्कतोभवति १६७७७२१६ एतदुपस्थासितं तपोवर्गं तपइत्युच्यते इत्यर्थं एवं पञ्चादि पदेष्वपि भूवनाकर्तव्या तथा षष्टकं तपो यत् श्रेण्यादिनियतरचनारहितं निजग्राह्यानभस्कारसहितादि पूर्वपुरुषा चरितं यवमध्यवज्जमध्यचन्द्र प्रतिमादिचेति तत् प्रकीर्णतप मनसिर्दृप्सितइष्टसित्तोऽनेक प्रकारोऽर्थः स्वर्गपवर्गादिस्त्रिजोलेण्यादिर्वायस्मात्सन्नर्दृप्सित चित्रार्थं इत्यत्रिकं प्रक्रमादनशनाख्यं तपोज्ञातव्यं ११ अथ द्वितीयं मरणकालं अनशनमाह [जासा अणसणाभरणे दुविहा साविद्याहिशा सविद्यार मविद्याराकायचेष्टं पईभवे १२] ग्राह्यतत्वादलस्त्रीत्वं यत् अनशनं मरणे मरणसमये भवति तत् तीर्थकरैर्द्विविधं व्याख्यातं सविचारं सहविचारैश्च मनो वाक्रायभेदे चेष्टारूपेण वर्तते यत्तत्सविचार अङ्गादिचेष्टया सहितं स्थित्युपविशन्तव्यं वर्तनविश्रामणादिकया युक्तमित्यर्थः द्वितीयं अविचारं चेष्टारहितं पादपोपगम इत्यर्थः तत्सविचारहि काय चेष्टां प्रतीत्यश्चाश्रयभवतीत्यर्थः वैया हृत्य कृत्वा धुना उल्लापनं प्रतिस्थापनं उभयपार्श्वार्थां स्थापनं इत्यादि

पंचभोष्टुश्चो पद्मन्नतवो मण इच्छिय चित्तव्यो नायव्योहोद इतरिञ्चो ११॥ जा सा अणसणा मरणे दुविहा साविद्या हिद्या । सविद्यारमविद्यारा कायचिद्वं पईभवे १२॥ अहवा स पङ्क्तिक्त्वा अपरिक्त्वाय आहिद्या । नोहारि मनीहारो

पचमः पांचमो षष्टः प्रकीर्णतपः षष्ठो प्रकीर्णतपः ६ मनश्चित्त चित्तार्थतपः मनमाहिजे चित्तवेते करे ज्ञेयं भवति इतरिकानशनं तपः एइतरिक तप जाणवो ११ यत् अनशनं मरणवसरे तप अणसण मरणकालिं अंतसमयकाले द्विविध आख्यातं बिहुं प्रकारे कहुं सविचारं चेष्टासहितं हाथ पगह लावे अविचारं काय चेष्टारहितः कायचेष्टा प्रतीत्यभवेत् काया चेष्टासहित जाणवुं १२ अथवा विश्रामणादि तप परिकर्मणा सहितं वीसामण

वेधातलकारापय पदवा स्वयमेव करोत्योद्धर्तनं पर्यवर्तनादि चेष्टा सञ्चित भव्येन कारापणं ईदृशं यद्वर्धति तत् सविचारमेव इत्यर्थः अविधायक्यविधावार त्यागेन प्रत्याख्यानं स्ववर्तनादि करोति कारयति वा तद्वक्तु परिज्ञायां प्रथम १ तथा प्रकृति निश्चित चतुर्विधाहार त्याग इद्विगतेने यद्वर्तनादि इद्विगतं चेष्टितं प्राकनापय करोति भव्येन कारयति पततिमेव इति नी मरणं २ एतन्नयमपि स विचारमननानं ज्ञेयं १२ एतदेव स्वकारो यद्वर्तित । पञ्चमात्मपट्टिकाया अप्यट्टिकायाय आह्वियानाहार मनीहारी आहारश्चेद्वातांसुवि १३] अथवा तत् पुनर्मरणं स प्रतिकर्त आहितं कथितमित्यर्थः सङ्घ परिचयनां यवर्तते इति स प्रतिकर्त वेयाहल्य सङ्घितं भक्तपरिज्ञास्यं इति नी मरणस्य स परिचयनीयी एतद्वे अपि मरणं परन्तु नृत्तत्वेन एक एव भेदः स नूनः अद्वितिकर्म मरण वेयाहल्यरहितं पादपोषणम इत्यर्थः तया पुनर्निर्वाति अनन्यन ग्रामात् नगरात् बहिर्निर्वायते इति निर्धारि पनर नोद्धाति एतन्पादपोषणम मपि इति भवति इत्योरपि निर्वातराजोहारयोर्मरणयोगाहारश्चेदसु भवत्येव १३ अथो नोदरिकामाह (कर्मायारियं पञ्चधा मनायैव विद्याद्विय दन्वमो विज्ञाकालेष भावेण पञ्चवेष्टिय १४) अत्रम क्तनं चदरं यस्मिन् तत् अदमोदरं तदभवं अवमोदरिकं तत्तपः समानेन

आहारश्चेत्प्रोय दोसुवि १३॥ उमेयारिय पचन्ना समासेण विआहिया । दन्वउ खेस कालिणं भाविणं पञ्चवेष्टिय १४॥

कराधे द्वितीयं प्रियामया रूढितं प्राकनातं योजा तपये यावयरहित नीकारः अनीहारः नीहार सङ्घित नीहाररहीत आहारश्चेदः इत्योरपि विधं प्रकारं पादवारस्यम कर १३ कर्माद्विस्ता पचधातपः अपोदसी तपना पचभेद कक्षा सन्निपेण आख्याताः संज्ञेये कक्षा द्रव्यतः द्रव्ययो क्षेवतः चेदयो काक्षताः १ काश्चयो भायता भाययेत् ४ पर्यायेष ५ भाययको ४ द्वे १४ जो लस्य आहारो भोजनं जेहने जितरी आहार होइ ततः आहारं अवमंलनं

संक्षेपेण पञ्चधा व्याख्यात द्रव्यतो द्रव्ये णत्वेनेण कालेन भावेन च धुनः पर्यायैः १४ तत्र द्रव्यतः अवमोदरिका माह [जो जस्रउ आहारो ततो कणं तु जोकरे जहन्नेणेगसित्यादि एवं द्रव्येण भवे १५] यस्य जीवस्य यावान् आहारः स्यात् ततः आहारात् यत् जनं कुर्यात् जघन्येन एकसित्यं यत्रैकमेव सित्यं भुज्यते आदिशब्दात् अित्यहयादारभ्य यावदेककवलभोजन एतच्च अत्याहाराख्यं अवमोदर्यमाश्रित्योक्तं इदं चाष्टकवलान्तं अथ नवकादारभ्य द्वादशभिः कवलैरपार्द्धक्य १ त्रयोदशकादारभ्य षोडशान्तं द्विभागाख्यं ३ सप्तदशकादारभ्य चतुर्विंशतिः तत्पर्यन्तं प्राप्ताख्यं पञ्चविंशतेशारभ्य यावदेकतिंशत्कवलभोजनं किञ्चिद्भूतमेव जदार्थं इत्येवं पञ्चविधमवमोदर्यं इति उक्तञ्च अथाहारः १ अवद्द्वार २ दुभान ३ पक्का ४ तहिव किं चूणा ५ अद्द ६ दुवालस ७ सोलस ८ चउवोस ९ तहेक्कवोसाय १० एव द्रव्येण उपाधिभूतेन अवमोदर्यमित्यर्थः १५ अथ चेन्नावमोदर्यमाह (गामेनगरितहरायहाणि निगमेय आगारपक्षोच्छेदकञ्चडदोणमुह पङ्कणसडं वसवाहे १६) [आसमपएविहारि सविसेसमाय षोमेयथलसेणाखन्यारिसत्ये सस्वदकोटि य १७] वाहि सुयरथासुय वरेसुवाएवमित्ति यं खितं कपई उएवमाह एव खित्तेण भवे १६ (तिक्कभिर्गाथाभिः कुलक एव इति असुना प्रकारेण हृदयस्य प्रकारेण एतावद्विद्यतमान चेन्नं पर्यटितु मम वर्तते इति एव आदिमृह्यशालादिपरिग्रह अथ एतावत् प्रमाणं भिच्चार्यं भूमितव्यमिति निर्धारणं चेत्ते ण

जो जस्रउ आहारो ततो उणं तु जोकरे । जहन्नेणेगसित्यादि एवं द्रव्येण ज भवे १५ ॥ गामे नगरे तह रायहाणि

यः कुर्यात् तेहधी जेशो ह्यो आहार करे जघन्येन एक सित्यादिक जघन्य अणोदरी एक कणखाह एवं द्रव्येण कनोदरी भवेत् ए द्रव्यकनोदरीतप कस्यो १५ गामे नाम नगरे तथा राज्याधात्यां राजधानीने विखे निगसे वणिग्वासे हिरण्णायुत्यस्ति स्थाने आगरने बिखे पक्षीधूसि प्रकार

राय धनपतसिंह दाहादुर का प्रा०स०उ० ४१ मा भाग

स्य लसेनास्त्रन्धावारतस्मिन् स्य लसेनास्त्रन्धावारे तत्र स्थलं उच्च भूमि भागः सेनाचतुरङ्गकटकसमूहः स्त्रन्धावारः कटकोत्तरणनिवासः सार्धक्रयाणक
भृतां समूहप्रतीत एव तत्र सखर्तोभयात्रस्तजन समवायः कोट्योदुर्गः सखर्तश्च कोटश्च सखर्तकोटं तस्मिन् सखर्तकोटि १७ पुनर्वटिषु हत्यादिपरिरिक्षिप्त
यद्वसमूहेषु रथासुसेरिकासु च यद्विषु प्रसिद्धेषु च एतेषु स्थानेषु अवयोदयं कृतं चेततीभवति १८ अथ पुनः प्रकारान्तरेण चेतनावयोदयं नाह [पिडाय० १८]
यदिधा चेन्नोवमोदरिकावर्तने पेटापेटाकाराचतु कोणपेटाकारेण गोचर्या कृत्वा अवमोदरीकरणं एवं अर्धपेटाकारेण गोचरीकरणं गोमूर्च्छिकाकारेण
पटङ्गवीथिका पतङ्गः प्रलभस्तस्य वीथिका उज्जयनं पतङ्गवीथिका अनियतानिश्चयरहितशालभो ज्जयनसदृशीत्यर्थं पुनः शम्बूकावर्त्ताशम्बूकः शङ्खस्तद्वत्

यल सेणाखंधारे सत्ये संवद्वद्वोद्वेय १७ ॥ नाड्युव रथासुव घरेयुवा एव क्षितियं खितं । कप्यद्वञ्चो एवमार्द्ध एव
खित्तिणज्ज भवे १८ ॥ पिडाय अर्धपिडा गोमुत्ति पर्यगवीहिद्याचेव । संबुकावद्वाय गंतु पद्मागया छट्टा १९ ॥ दिवससु

प्रदेशः चतुरंग सैन्यसहित स्त्रन्धावार कटक उत्तरवानाठाम ह्याणादि भया सायभद्र एकठा लोक मिले गढ सहित नामते कोटि १७ धाटकेषु सेरि
कासु यद्विषु बाढी सेरी घरने विखे एतावत् प्रमाणं खितं प्रत्यादिक क्षेत्रने विखे विहरवा भणो जाधो कल्पे गंतुकल्पते एवमादि खिते एतले खिते विर
हरवा जाधो स एवं क्षेत्रविषयं उन्नोदयं भवेत् ए चेतयकी अणोदरीनो भेद १८ पेटा चतु कोणा अर्धपेटा पेटिने आकारि अर्धपेटिने आकारि गोसु
लिका कारो गोमुत्राकारे गोचरी पतंगोत्पतन सदृशः पतंगने ज्जयनानीं परे गोचरीकरे संखावर्त्ता दीर्घप्राजलि प्रखना आवर्त्तनीपरिमादिद्वयकी धाहिर
धाहिर धको माहि गोचरी करे भिजाचर्यागत्वा पुनरा गच्छति सरलधूर यकीछे हड्डालगे जाहं पार्क्षावले गोचरी करे खेतउणोदरी कहीजे १९ दिव

आयभाभमय यत्ना सायन्मुक्तायर्त्ताभावि द्विपिधा अथन्तरग्रभूका वक्तिः यन्मुक्ताग्रन्ताभिरुपधेने नद्याद्विर्गन्त्यते सा अथन्तरग्रभूकावर्त्ताविपरीता
आद्यात् मध्ये आगमनव्याध्वि' यन्मुक्तावर्त्ता पश्चर्त्ता पुनः यदौ आगत्यं तुं प्रत्यागमात्रेया आदित एव आगत सरल गत्यायस्या प्रत्यागमोभवति
साधदोभेयादत्यर्थः एतासीभिषाधर्वाणा अपि अयमोदर्यत्वं दोयं यतो हि अयमोदर्यार्धं एवद्वेदग् प्रकारेणैव साधुराहारार्थं भ्रमति तत्कालादौपः १८
अयक्रान्तायमोदर्यभाष (द्विपसम्पत्तिरिर्साकं च न्न पि लक्षिप्रोभवेकालो एवं चरन्ताखलुकालोमाष मुष्टियव्यो २०] दिवसस्य चतसृणां पौनर्दीपां
प्रहराणां दानन् धटिका चतुदयादिक्रौन्निग्रहविपयः कालोभवति एव अमुनाप्रकारेण कालेन चरमाष्टरति गोचर्याचरत' साधो. रत्तुनिधयेन
कालोभं रति कालेन अयम कान्तायनमन्तव्य २० पुनः कालावमोदर्य एव प्रकारान्तरैणाष्ट (अदयातद्व्यापौरिसीए क्षणायवासनेसक्ते च उभागाणा
यथा एव कान्तायमोदर्य २१) अथवा दत्तोयायां पौनर्ध्या उनाया किञ्चिद्दीनाया आस आहार एषयन् नयेपणां कुर्वन् या अथवा चतुर्भागेन जनायां
दत्तोयमोदर्या भिषा धर्वा यार्पोरक्षास्ति कालेन अयमोदर्य भवेत् २१ अथ भावावमोदर्यमाष्ट (इत्यावा पुत्सिं या अन्नद्विप्रोवाण लक्षि प्रोवावि अयवर

धौरिसीयं चतुर्धं पिड लक्षिप्रो भवे कालो । एवं चरमाणो यजु कालोमायां मुष्टियव्वं २० ॥ अहवा तद्वया पौरिसीए

यस्य पौनर्दीपा द्विपसर्त्ता प्रमाप करे च तत्तुणां यापत् अभिषष्टः विपयकाल. भवेत्तच्चिह्नं पौरिसिनी जेतसो काल सिह्नी प्रमाप करे एवं कालेन
धरन् निधयेन दम विचरतु साधु निययपणं कान्तामोदर्यं ज्ञातव्यं एकान्तमान अर्नादरो तपजाणवो २० अथवा दत्तोयायां पौनर्ध्या अथवा दीजी
पौरिसीयं क्षयायां आहार एषयेत् क्षर्त्ता दोह तिवादि आहारोतद्वपणा करे चतुर्भागां नाया एव चतुर्भागा क्षणोष्टोह एवंकाल मोदर्यं भवेत्

वयत्योवा अन्नयरेण चवत्थेण २२] [अन्नेण विसेषेण वन्नेण भावमुणमुयन्ते एव चरमाणोखलु भावोमाणं मुयेयब्ब २३] शुभं एवं अनुनाप्रकारेण चरमाणः इति प्राकृतत्वात् चरमाणस्य भिक्षायां भ्रममाणस्य साधोः खलु निश्चयेन भावोवमाणं इति भावोवमत्वं भावोवमोदर्यं मुणितव्यं द्वेय इत्यर्थः भावेन अत्र मोदर्यं भावोवमोदर्यं कोर्यं यदा कश्चित् साधुरिति चिन्तयति अद्य कश्चिद्वताभावः एतादृशं स्वरूप अणुमुयन्ते इति अनुन्मुञ्चन् अत्यजन् एतादृश स्वरूप भजन् मत्तं आहारस्यास्यति तदाह यद्वोयामि नान्यथेति भावः कोदाता कीदृश च भाव अत्यजन् तदाह इत्थी स्त्रीवा पुरुषो वा अलङ्कृत आभरणादि सहितोऽथवा अनलङ्कृतो अलकारैरहितः अन्नयरेण्यो अन्यतरवयस्यो बालतरुणस्थविरादिकानां तयाणां वयसामध्ये अन्यतरस्मिन् एकस्मिन् वयसि स्थितः अन्यतरेण पट् बालादिवत्स्थेण उपलक्षितः २२ अन्येन विशेषेण कृपित पट्सितादिनाऽवस्थामेदेन उपलक्षितः वर्णेन स्वेतरक्तादिना उपलक्षित भावं पर्याय उक्तरूप अलङ्कारादिकं अणुमुयन्ते अनुन्मुञ्चन् एतादृशः सन् मत्तं आहारं दास्यति तदालास्यामि इत्यभिग्रहधारणेन

ऊणाए चासुसंतीता । चउभावाणाएवाएवकालेणऊ भवे २१ ॥ इत्थीवा पुरिसिवा अलंकिओवा णालंकिओवावि ।
अन्नयर वयत्योवा अन्नयरेण च वत्थेण २२ ॥ अन्नेण विसेषेण वन्नेण भावमुणमुयन्ते । एवं चरमाणो खलु भावोमाणं

एकालयो अणोदरो तपजागवो २१ स्त्रीवा पुरुषो वा स्त्री अथवा पुरुष अलङ्कृतो वा आभरणे पट्खो यको अनलङ्कृतो वा अथवा आभरण नहो पटिं खाके अन्यतरो वयस्यो वा अनेरेवयद्वह अथवा बालक अन्यतरवत्स्थेण वा अनेरे वस्त्रे यो ले काले २२ अन्येन विशेषेण अनेरे विशेषेण द्वेय अथवा विख वादे क्खणादिना भाव मुक्तरूपेण अनुन्मुञ्चन् तथा वर्णगोरा वर्णकाला वर्णभाव अणुमुक्कतु यको एवं चरमाणः खलु निश्चितपणे चाकतां भावमोदर्यं

भावा ननः प्रय संय २५ प्रय पयोया गता द्यंताफ (द्वेष्टिस्ते काले भावमि आहियाजेभावा एए हिमो मचरमो पञ्जवचरमो भवेभिक्ख २४)
 २६ अथानताग्राभीजाले याननगराटोकोनिर्वोत्पादो भावेर्त्तावादी आख्याता कयितायेभावाः पर्यायास्तेसर्वैरपि द्रव्यादिपर्यायैः अवम
 स्यमोदयं भवति मेदय. योयकचराभिद्ध. पर्यवचरकोभवेत् पर्यायावमोदयचरकोभवतोत्यर्थः एकसित्त्वाद्याख्याहारंण द्रव्यतोवमोदयं स्यादेव परं
 यमोदयि २६ दैभ्याा कान्तत्वापुकरादिपु भावतः कथ अवमोदयं स्यात् उत्तर त्रैककालभावादित्यपि विग्रिष्टाभिग्रहयथात् अवमोदयं स्यादेव
 २७ वयो २७ ॥ अर्धमेनामान्य निवद्ययापर्यावमोदयं ज्ञेय २४ निवाचर्यामाह [अद्विविहगीयरणं तु तहासत्तेवएसणा अभिमाहायजे अनेभिक्खा
 यमि २ ७ २४ ॥ मिभाधयो भुतिसनेपापरनामिका वाद्यातपस्या आख्याता अद्विविधोचराय. प्राकृतत्वादद्विविधोचरायचरति पाठ. अथप्रधानो

भुतोयच्च २६ ॥ द्रव्यं विवृति कालि भावमिय आहियाधो जेभावा । एएहिं चोम चरमो पञ्जव चरमो भवे भिक्ख २४ ॥

अद्विविध न्यायवन्तत् तहा सत्तेव एनगा । अभिगगहाय जेधने भिक्खायरियमाहिया २५ ॥ खीर दहि सपिमाईपणीयं

अथान्य कथाव भुतोयरातपजापमो २२ द्रव्यः द्रव्य द्वैत क्षेत्र काल काल भावादा आख्याता जे भावाः भावने यिस्ते नाव कक्षा एतं प्रवमोदयं भवेत् ए
 नानि यमोदयं २७ ॥ विवृति पर्याय चरको भवेय ति तं पर्यायचरक साधु कहोद २४ अद्विविधा गोचराप्रयोग चरी भेदाः आठप्रकारे गोचरी कही तथा
 कतेयमो कतेयमोः गालप्रकार पपलाना कथा ये चाभिग्रहा अत्येपि ससदा अससदा इत्यादिक अभिग्रह अत्येपि भिखाचर्या आख्याताः धर्मेरा
 र्थान् धर्माधर गोधरोना कथा २४ इत्येदं दधि दही सपिष्टतादिक मक्केह पान भोजन सरस पान भोजन परिवर्जन रसानातुरसयं पर्यव

गोचर. अष्टविधयासी अग्रगोचरस्य अष्टविधायगोचर अष्टौ अग्रगोचरगान्भेदाद्व्यर्थ. पेटा १ अर्द्धपेटा २ गोमूत्रिका ३ पतङ्गवीर्यिका ४ अश्वत्थर
शस्त्रकायर्त्तवाह्यवृकायर्त्तौ च ५ आयतगन्तु प्रत्यागमा ६ ऋजुगति ७ एव अष्टभिन्दा ऋजुगति वक्रगतिचोपणात् चोया सप्त एषणा संस्पृष्टादयः
सप्तशः १ असंसृष्टा २ छद्म ३ अल्पलेपिका ४ छद्महीता ५ प्रष्टहीता ६ चक्रितधर्मा ८ एषा सप्तविधा एषणाश्चोया च पुनरन्ये येषामग्रहाः सन्ति
अभिग्रहा यथा द्रव्यत्रैककालभावाद्विचिन्तनेन भिन्नाग्रहरूपाः द्रव्यतोमखकादिकं चेततो गृह्यादौ देहलिकातीन्ध्रिर्वह्निर्वाकालतीभिन्नाचरेषु
निवर्त्तितेषु भावतो रुदन् हसन् वादास्थिति तदाहारा ग्राह्य इति चिन्तनेन भिन्नाग्रहरूपा एव भिन्नाचर्यया भेदास्वीर्यैकरै राख्याता इत्यर्थः २५
अथ रसत्यागाख्यतप आह [खीर दधि सर्पिर्माई पणीय पाणभोयणं परिवर्जणं रसाणन्तु भणियं रसविवर्जणं २६] एतत् रसविवर्जनं रसत्यागाख्यतप
प्राह एतत् रसविवर्जनं रसत्यागाख्यतप स्वीर्यैकरैर्भणित रसानां परिवर्जनं रसपरिवर्जनं खीरं दुग्धं दधि तथा सर्पिष्टुतं खीरं च दधि च सर्पिश्च
खीर दधि सर्पिषि एतानि आदिर्यस्य स तत् खीर दधि सर्पिर्मादि प्रणीत शुष्टिकारकं पानं पानयोग्याहारं भोजनं भक्तं यस्मिन्पीति भुक्ते सति बहु
कामोद्दीपन स्यात् तस्य परिवर्जनं रसत्यागाख्यतप उच्यते प्राज्ञतत्वात् षष्ठीस्थाने द्वितीया पाणीयं पाणभोयणं परिवर्जणं इत्यल्लङ्घेया २६ अथ काय
कैश्च तप आह [ठाणा वीरासणाईया जीवसजसुहावहा उग्याजहा परिवर्जितं कायकिलेसं विहायियं] तत्कायकोश तपोव्याख्यातं तदिति किं यत्

पाणभोयणं । परिवर्जणं रसाणन्तु भणियं रस विवर्जणं २६ ॥ ठाणा वीरासणाईया जीवसजसो सुहावहा । उग्या

भणितं रस विवर्जनं रसपरित्याग तप कह्यो २६ स्थानानि वीरासनादीनिका उस गवीरा सणपणा जीवस सुहावहानि जीवने सुखना करणहार

[illegible]

संसारमन्त्राणां च, नानि कावचिदिति विरोधाणि यथा धार्यन्ते क्रियन्ते योरासन शुक्लासनलगुडासनादीनि यथा क्रियन्ते तथा कावचक्रियः स्यात्
यथा भूतानि स्वात्मनि कोपस्य सुखायहानि कर्मानिर्मूलनघनाणि पुनः कोट्यानि क्षयाणि भीषणानि वैरैः पुरुषैः कर्तुं मयवदनि प्राप्तत्वाभिन्नं च
२४५: २० अहं भानोमतामाह एतन्ममपाया ए इत्येषु विषज्ज ए सयथासथसेवया विवित्तसयथासथ २८] एकान्ते जनैरनाहुते पुनरनापार्ते न
विश्वेन श्यामानः स्त्रा पुरपादेना आगमन यम तत् अनापात तस्मिन् पुनः पमुपखडादि विवर्जिते आरामोयान भूत्य गृहादिस्थाने सयनामनसेवनया
क्रयः, भर्गो नमः एवं ततोमेव इत्यर्थः २८ [उभो वह्निरहं तयो समसेण वियादिभो अभिन्नरोतवोत्तो बुच्यामि अथ पुब्बसो २८] एतत् पूर्वोक्तं सनासेन
ततोर्भे यथाश्च तयो यास्यात् एतोहति इतोऽनन्तर आभ्यन्तरतपोवदे अनुक्रमेण १८ (पायच्छित्त ३०) पापभालोच्यतपसोद्भौकरण प्रावयित्तं तथा चित्तयो

अथा धरिञ्जति कायकिर्त्तनमतमाहितं २७ ॥ एनांत मणावाए इत्थी पसु विवज्जिए । सयणासण सेवणया विवित्त
सयणासणं २८ ॥ एसां वाहिरग तवा समःसेणा विद्याहिञ्चो । अभिंतरो तवो एत्तो वोच्चासि अणुपुब्बसो २९ ॥

१५२ कुरुतया न्यायान्न उपः करजिम अभिपद्य करं कायः क्रेयंतपः आख्यातं एकाय क्रेय तप कक्षो २७ एकात अनापातं लो पशुविवर्जितं
एकान्न सदयानि श्रुत्याप आयादिकतो व्यापनया तद्वाकोऽनु भाववु नद्यौ स्त्रोपशुद् रहित ग्रयनासनेवनया ग्रयनवपायय आसनपाटि पशुख विधिक्लं
ग्रयनासन एकान्न श्राननासन सलानता तप २८ एप दाश्रतप एण्डे कक्षा ते बाश्र तप. सखेपेण व्याख्यातः सखेपे करीने कक्षो अभ्यततप इतः
सुवाप ग्रय कक्षुद् पशुधरसपद भट एतलानतर अन्नकरोण अन्नकसे २९ पाप आनोर् नपनंनेवुं यज्ञानो विनय करीधुं यथाहल्यं आचार्यादिकनं

हृदना अभ्युत्थानादिकरण वेदाह्वयहृदना आहारोषधाया नोपदान तथैव स्वाध्यायः स्वाध्यायस्य चतुर्विधस्य करणं तथा ध्यानं धर्मं शुक्रादिविलन उत्सर्गः कायोक्तर्गस्य करण अपि च पदपुरणे ३०] अथ विस्तरण षड्विधस्य भेदानाह (आलोचनादिहादीयं प्रायश्चित्तं तु दसविहं जिभिकवूवह इत्यस्यं प्रायश्चित्तं तमाहिय ३१] तत् प्रायश्चित्तं आख्यातं तत् किं यत् भिक्षुः साधुर्दशविध आलोचनाहार्दिक सस्यक् वहति कायया सेवते तत् प्रायश्चित्ताख्यं आभ्य न्तरं तपआख्यातं तीर्थकरैरुपदिष्टं आलोचनाहार्दिकं किं मुच्यते आलोचनं गुरोरर्थे पाप प्रकाशनं तस्मै अर्हति योग्यो भवतीति आलोचनाहं तपः क्रियानुष्ठानादिक यतोहि पाप आलोचनात श्रुयति आलोचनाहं आदिर्यस्य तत् आलोचनाहार्दिकं दशविध यथा आलोचयण १ पण्डिकमणे २ मौस ३ विवेगे ४ तहावि उत्सर्गे ५ तव ६ वेय ७ मूल ८ अणुद्वयाय ९ पारचिण १० चैव ३१ अथ विनये भेदा नाह (अभ्युद्वाण पञ्चलिकरणं तर्हि वासय दायणं गुरुभक्तिभावसु स्मृताविणश्चो एसवियाहिचो ३] अभ्युत्थान गुरुन् आगतान् दृष्ट्वा स्वकीयस्थानात् ऊर्ध्वं भवन अञ्जलिकरणं करहययोजनं तथैव

प्रायश्चित्तं विणश्चो वेयावच्चं तर्हेव सज्जमाश्चो । आणं उत्सर्गो विय अभिन्तरश्चो तवोहोद ३० ॥ आलोचयणा रिहा ईयं प्रायश्चित्तं तु दसविहं जिभिकवू वहर्द सस्यं प्रायश्चित्तं तमाहिय ३१ ॥ अभ्युद्वाण अंजलिकरणं तर्हे वा सणदायण ।

वेयावच्च तथैव स्वाध्याय. तिमज सज्जाय ५ भेद ध्यानं ध्यानकरवुं कायोक्तर्ग काउत्सर्गानुं करवुं एषः अभ्यन्तरतपः ए अभ्यन्तरतप ६ प्रकारे जाणवो ३० गुरुसमीपे आलोचनाग्रहणं गुरुसमीपे आलोके पापने प्रायश्चित्तं दशविधं प्रायश्चित्तं दसे प्रकारे यः भिक्षुवर्हति सस्यक् जि साधु भली परि कायाहसेवे प्रायश्चित्तं आख्यातते प्रायश्चित्तनामा अभ्यन्तर तप कह्यो ६१ गुरुणा अभ्युत्थानं गुरुप्रमुख वडाने उभाधावुं तेषामग्रे अंजलिकरणं द्वापजोडवु तथैवा

माननापन गुणैकचित्प्रतिभाव. सङ्घानुनांसादयकर एव चित्तवाक्याख्यात इति चित्तयनानक पञ्चविध तपस्तन्मिषत्वं ३२ अथ वैवाहस्यं
प्रथमे [सायदिवभास्यसि वयापयं निदरुविर्भः आसेवण जहायाम देवा दधन्तमादिय ३३] तद् वैवाहस्य आख्यात तत् इति किं यत् यथायाम इति
यथा यन् भाषार्थो दंभिषर्वदमसिधे वया हस्यं चित्ताष्टासादिदानं तदा आसेवन तत् वैवा हतास्यं तप कथितमित्यर्थ आचार्यादयोदय वैवा
हस्ययोगान्-तथ कर्माभाषार्थ २ तपाध्याय २ स्यादित ४ त्वान ५ साहज ६ साधर्मिक ७ कुल ८ गय ९ तप्त १० एतेदयवैवाहस्यार्थः २३
दधन्तमादियाम [सायपा पुस्तकार्थ २ तपैपनिवत्ता अणुपेहाधमकसा सज्जामोपखहाभवे ३४] वाचनापुष्कनापरितर्नामनुमे खाधर्मकयादिति

गुणमति भाव सुशृङ्गा विगन्धा एस विद्याहिन्धा ३२ ॥ आत्यरिय मर्द्रए वेद्यावच्चंसि दसविहे । आसेवणं जहा याम
वेद्यावच्चं तमाहिदं ३३ ॥ वाद्यगा पुच्छगार्त्तं व तहेवय परियदृणा । अणुपेहा धम्म कहासज्जायं पंचहा भवे ३४॥

अनन्तान् । तत्र धर्मो नैवर्तनं अस्ति । पुंल्लिङ्गादिषु चत्वारिणो गुरुना भक्तिभाव इत्युक्ता गुरु कपरि भक्तिभाव गुरुना आदेश प्रमाण करे एषः विनयरूप
तत्र भगवता व्याख्यात विनयरूप भगवते अष्टो २२ आचार्यादिषु आचार्यादिकर्ते विरुं तत्रविधे विवाहत्ते अगनादिक. आर्षो देवोर्तेव यावश्च
भगवता नै विरुं, आर्षेयन दद्या चर्त्तन आर्षेयन वेवाधवा सर्वर्षा अनुष्ठान कारवुं आपणा वलसार. तद्वैवाहल्यं व्याख्यातं ते वेवाधवा कदा भगवते २२
साधना मुक्त्याय नुं र्गनापे याधना नोयो १ सदैरुन वली मुक्त्य २ तदैव परिवर्त्तना निमयली ग्रास्तभयानुं वार ३ गुणव २ अनुपेक्षा सूत्रादिक
यथासाधना ४ धर्मोपदेश भर्मोपदेशोर्तेव ५ अथ व्याख्यात एव चान्तर्व सक्त्याय पाचप्रकार रूप अन्वतन तपकर्मो २४ आर्षो रोद्रधर्तन वर्जयित्वा

स्वाध्याय' पञ्चधामभवति एतथा अर्थसु पूर्वं कृतएवास्ति ३४ अथ ध्यानमाह [अद्वरुदाणि वज्रिताज्जाएज्जासुसमाहिए धम्मसुक्कादं भाणादं भाण तं तु
बुहावए ३५] बुधाः पण्डितास्तदातद्वानं वदन्ति तदादति कदा यदा सुसमाहितः सम्यक् समाधि युक्तः साधुरात्त'रीद्रे दुर्ध्यानैत्यक्का धम्मं शुक्लध्याने
ध्यायति तदाध्यान ध्यानाख्यन्तपोज्जे यमिअर्थः ३५ अथ कायोत्कर्गतप उच्यते (सयणासणठाणैवाज्जिभिकवूणवाचरे कायस्सविउत्संगो कट्टोसोपरि
किंतिओ ३६) तत् षट् कायोत्कर्गाख्यं तपः परिकीर्त्तितं तत् किं यत् सयनासनस्थानेभिच्च साधुनैआप्रियतेनव्यापारं कुर्यात् शयनेस्वापे आसने
उपवेशने स्थानजडं स्थिती यथा शक्तिकायस्य व्युत्कर्गे मम तस्य त्यागः स्यात् तदाकायोत्कर्गाख्यं तपोभवति ३६ (एवं तवं तु दुर्विहं जे सम्मं आयरेमुणी
सेखिपं सञ्जससानाविपमुच्चइ पण्डिएत्तिवेमि ३७] योशुनिर्द्यः साधु एवं अमुनाप्रकारेण बाह्याभ्यन्तरभेदेन द्विविधं तपः सम्यग् आचरति स पण्डित

अद्वरुदाणि वज्रिता भाएज्जा सुसमाहिए । धम्म सुक्कादं भाणादं भाणांततु बुहावए ३५ । सयणासण ठाणेवा
जेउभिकवू नवाचरे । कायस्स विउत्संगो कट्टोसोपरिकितिओ ३६॥ एवंतवंतु दुर्विहंजे सम्मं आयरे मुणी । सेखिपं

आर्त्तध्यानं दुःखयो जपतुं रोद्रध्यानं तत्रैव वर्ज्जनिं ध्यायेत् सुसमाधितं ध्यायेद्दृढचित्तयको धर्मध्यानं शुक्लध्यानं च ध्यायेत् धर्मध्यानं ध्यावे अर्त्तं कर्मनो
हण्णहारते शुक्ल ध्यानध्याये ध्यानतप कहेज्जे ते एवं ध्यानरूप अभ्यंतरं तप कहेज्जे बुद्ध तीर्थं करे ३५ शयने आसने अभ्युत्थाने वा सूत्रानि विखे वेस
वाने विखे जभागरहवानि विखे य भिच्चकायादि व्यापारा न करोति जे साधू ह्यालवुं चालवु न करे कायायाः व्युत्कर्गः कायानु वोसिराववुं चेष्टादिक
यको निवर्त्तवुं षट्सं अभ्यंतरं तपः कट्टो ते अभ्यंतरं तपः बवाण्यो ३६ एवं बाह्याभ्यंतरं तपः द्विविधं इमं बाह्यं तप अभ्यंतरं तप विहं भेदे य

स्वायत्तमिति. धिप्र ग्राप्त समारात् धत्तुर्गति भ्रमणात् विरोधेण प्रमुच्यते अतः स्वन्दककथाप्रति ग्रह त्रवीर्तिम श्रीसुधर्मास्त्रामीजन्म भ्यामिन प्राप् ३०
नति तपोमार्गाध्ययन इति त्र्योमदुत्तराध्ययन सूत्रार्थेर्दोषिकाया उपाध्याय श्रीलक्ष्मीकीर्तिर्गणि ग्रियलक्ष्मीवक्ष्यभगणि विरचिताया तपोमार्गाध्ययनं
धि गगन मन्त्र २० अर्धकालि गतन् प्रारभ्यते पूर्वमिन् अद्ययने तपोमोक्षस्य मार्गत्वेन प्रकाशित अथ च तपस्तत्त्वास्तिवतः सार्धोत्पपाने सव्यक्
ग्राह्ये इ तदे तनाध्ययनेन समन्तः (चरणविहभ्रमकतामिर्जीवस्य उत्सुहावहं जज्ञिरिनावइजीवानिष्ठासंसारसागरं १) सुधर्मास्त्रामीवदति नै जन्मभ्यामिन्
अथाध धर्माधिधिं चरित्य धिधि धारित्वस्य विधानं प्रवक्ष्यामि कीदृशं चरणविधि जीवस्य भव्यजीवस्यसुखावहं सुखपूर्कं यं चारित्वविधिं चरित्वा
नृणां धर्मायोगाया समारसागरं तीर्थाः १ एगमो विरहं कुक्का एगमोय पवत्तण भ्रमज्जमे नियत्तत्त सज्जमेय पवत्तणं २) साधुः एकतः एकमातरस्या
नव्यसंसारं विष्यमुद्द पडिप्तिवेमि ३० ॥ तवमगजभयणं तस्मात् ३० ॥ चरणविहं पवत्त्वामि जीवस्य उ मुहो
व ६ तं चरित्ता वहुर्जीवा तित्ता समारसागर १ । एगमो विरहं कुक्का एगमोय पवत्तणं भ्रमज्जमे नियत्तत्त संजमेय

मन्त्र अध्यायं नृनि. ३ मन्त्रो परि. आधर साधु स. धिप्र सर्वसंसारत् ते श्रीप्र कतावलो सर्व ध्यार गति शकौ विप्रमुच्यते पडित इति त्रवीर्तिमिधि
नेधं नृकाद ने साधु सुधर्मा मन्त्रो जज्ञप्रति करि ३० इति तपोमार्गाध्ययनो अर्थ संपूर्णं दयो ॥ ३० ॥ चरणविधि प्रवक्ष्यामि चारित्वनोविधि मार्ग
३० धिप्र आधर सुगतवध आधर्मा सुगतो आपणहार य अर्गोक्षल्य वदयः जीवा. जे आदरीने धणा जीव तीर्थं समार सागरं तस्मा ध्यार गति रूप
३० मन्त्रमन्त्र १ एक धिप्रति मुर्त्यात् एक योत्तवको धिरति निवर्त्तवो करं ते वंहा एक स्तत्र प्रवर्त्तते एक योत्तने विद्ये प्रवर्त्तिवुं करं ने केषा भ्रमज्जमेय

५७

अथ

भात् विरति कुर्यात् निवर्तनं कुर्यात् एकतएकस्मिन् स्थाने प्रवर्तनं कुर्यात् सार्वविभक्ति कस्तस् इत्येके इत्युक्तात्वात् एकतोविरति कुर्यात् इत्यत्र पञ्चम्यर्थे तस् अग्रे एकतः एकस्मिन् स्थाने प्रवर्तनं कुर्यात् इत्यत्र सप्तम्यर्थे तस् प्रत्ययः निवर्तनप्रवर्तनयोः स्थानमाह असयमे इति असयमात् हिंसादि आश्रयात् निवृत्तिं कुर्यात् च पुन सयमे सप्तदशविधे च प्रवर्तनं उद्यमं कुर्यात् २ [रागद्वीसेयदोपावे पावकभापवत्तणे जेभिकखू भई निच सेन अक्कइमण्डले ३] योभिजुः साधुरागद्वे पौनिरुणद्धि कथाचित् उदय प्राप्तीसतीज्ञानेनवरितं अलन्तनिरस् कुरुते स साधुभिजुर्मण्डले चातुर्गतिकसंसारिन अक्कइ इति न तिष्ठन्ति ससारामृतोभवति ३ (दण्डणं गारवाण च सक्काणद्धतियनिय जे भिक्खू चयईनिचं सेन अक्कइमण्डले ४) योभिजुर्दण्डानां च पुनर्गारवाणां च पुनः प्रत्ययानां प्रत्येकं त्रिकं १ त्यजति स्वस्य आत्मनिनधारयति स भिजुः ससारेनतिष्ठति पूर्ववत् दण्डगते चारितधनापहारिणदिद्रिः

पवत्तणं २ । रागदोसिय द्वा पावे पावकाअ पवत्तणे जे भिक्खू रुं भर्द्द निच्चंसेन अच्छद्द मंडले ३ ॥ दंडाणं गारवा
णं च सक्काणं च तियं २ जे भिक्खू चरद्द निच्चंसेन अच्छद्द मंडले ४ ॥ दिव्वेयजे उवसग्गो तहागेरिच्छ माणुसे जे भिक्खू

निवर्त्तते अस्यमहि' सादिक प्रकी निवर्त्त'वु' स यमेव प्रवर्त्त'नं संयम भेदने विखे प्रवर्त्त'वु' २ राग द्वेषी द्वावपि पापरूपौ रागद्वेष विद्वु' पाप पाड्य
पापकर्म प्रवर्त्त'कौ पापकर्म मिथ्यावादिकना प्रवर्त्तावणहार य भिन्नरूप्यति नित्यं जे साधु रू'धे अलगाकरे सन तिष्ठति मडल ते नर हे मंडल संसार
माहि भसे नही ३ दडाना मन वचन कायाना दंडनीगारवाणांच रिद्धिरस आता गारवानो शल्याना त्रिक त्रिक मायानियाण मिथ्यात्व श्रवणी
त्रिक्रय भिन्नरूप्यति नित्यं जे साधुत्वजे सदा सनतिष्ठति ससारमडले तेनरहे मडल ससार माहि ४ देवकालोपसर्गान् देवताना कीधा हास्यादि

विद्यत आकाशमिति दत्ता । दुरव्यवसायसंप्राप्तिकं मनोवाक्, कावेर्दुष्टाव्यवसायविवर्तनत्वेनति प्रकारक एतत्पण्डितिकं तथा 'शुश्रोत्रोन्नादि
 शशिलस्य धिक्कमभावा अथ वसावातिगोस्यपि तेषां त्रिकं कृत्तिगोस्यरसगौरवसातागौरवरूप तथा यत्नते वायते जन्तुमिति शब्दानि तेषां
 त्रिकं सावातिदानमिदयादर्शनमप्यत्रिकं श्रुतं यत्नते योनिधेयकं समुनिर्मुक्तिगोस्यवर्त (द्विष्येयजिववसने तद्वातेरिच्छमाणुचेर्जिभिकसुसर्दं निष्पत्तेन
 शब्दरसपुनः ५) योभिश्चदिव्यान् दैवः क्षतान् तथातेर्यान् तिर्यग्भिः क्षतान् तथाभावयकान् मनुष्यः क्षतान् उपसर्गान् सम्यक् कपायाभावेनसहते
 सम्यक् सत्तारनिति दत्त ५) विद्यदाकयायसमाय भोणरणं च द्रव्य तद्वाजिभिरवृक्काई निचयेन अच्यद्मस्यते ६) योभिश्चुर्विकया चतुष्कं राज्यदेय
 भोवनं योला वर्तनारूप क्रोधमानमायानोभरूप कपाय चतुष्कं सत्ताचतुष्कं आहारमयपरिग्रहमैधुनरूपविकारविवर्तन रूप श्रुतं च पुन आनयो
 द्विकं योभां शोदरूप त्वज्जति स मायुज्यमारनतिद्विति प्राकृतत्वात् ध्यानानां इति बहुवचनं ध्यानानां चतुष्टयेवर्जनीय ध्यानचित्तय श्रुतं तस्मात्
 द्व्योरव्यवस्था ६ (अपस्तम्बव्यवस्थे स मन्त्रिर्गुक्तिरियासुव केभिर्गुजयईनिधं सेनश्चक्षुद्मस्यते ७) योभिश्चुर्वतेषु प्राणातिपातविरत्यादिषु तथा

भर्तुं समसंसेन अच्यद्मसंजले ५ । विगहा कसाय सन्नायं भोणायं च द्रव्य तथा जे भिक्त्ववृक्काई निचयेन अच्यद्म

उपसर्गं तथा तिर्यग्मनुष्यानां तिर्यचना क्रोधा अर्ते मनुष्यना क्रोधा उपसर्गं यं तिर्यग्मनुष्यक् सहते जे साधु भलो परिसर्हं सन तित्ति संसान स्यते
 तेन रते स मादमादि ५, विद्यदाकपाय संधानां विद्यदकपा तेषिकया ४ क्रोधादिकपाय ४ ध्यानानां चचित्तयं तथा ध्यानं आर्त्तं ध्यानं शोदध्यानवर्त्तो यं
 निष्पत्तेर्नति निचये स मायु योभिर्मादार्भ सन तित्ति सज्जते ते रते नरो स सारमादि ६ वर्तेषु द्विद्योषेषु पचसमिति पचाचसमिति नैयित्वे विद्यापुचकाश्च

इन्द्रियाण्यपि यन्त्रादिषु तथा समितिषु पञ्चसु तथा क्रियासुकायिकारणिकी प्राद्वेषिकी पारितापनिकीप्राणति पातिकीषु पञ्चसुयतते यत्नं कुरुते हि यो पादेय वृद्धिं कुरुते समसृज्जेनतिष्ठति ७ [लेसासुसुकायेसु षट्के आहारकारणे जेमिक्खू जयईनिच्चंसेन अक्खइमण्डले ८] यः साधु पट् लेस्यासुपुन. पट् सुकायेषु तथा आहारकारण षट्केयतते यथा योग विपरीतलेशानां निरोधेन सम्यलेशानां धारणेन षट्कायानां रजणेन षड्भि. पूर्वोक्तैः कारणैः आहारकारणेन यत्नं कुरुते स साधुर्मण्डलेनतिष्ठति ८ [पिण्डीगह पडिमासु भयङ्गाणेषु सत्तसु जेमिक्खू जयई निच्चंसेन अक्खइमण्डले ८] योभिक्खुः ससृष्टादिषु समसुपिण्डावयवह प्रतिमासु समसुपालने यत्नं कुरुते इहलोकादिसमसु भयस्थाने भयस्याऽकारणे स्थैर्यं कुरुते ससाधुर्मण्डलेनतिष्ठति ८

मंडले ६ । वएसु इन्द्रियत्वेसु समिर्इसु किरियासुय । जे मिक्खू जयई निच्चंसेन अक्खइ मंडले ७ । लेसासु षसु काएसु षट्के आहार कारणे जे मिक्खू जयई निच्चंसेन अक्खइ मंडले ८ । पिंडीगह पडिमासु भयङ्गाणेषु सत्तसु जे मिक्खू जयई निच्चंसेन अक्खइ मंडले ८ ॥ मएसु वंभयुत्तीसु मिक्खू धम्मंमि दसविहि जे मिक्खू जयई निच्चं

क्रियाआदिदेइक्रियाने विखे य मिच्चू यतते नित्य जे साधुयतन करे सदा सनतिष्ठतिमंडलेते रहैनहीं संसारमाहिं ७ लेस्यासुषट्सु कायेषुकेलेस्थानेविखे षकायनेविखे षड्धाआहारकारणे ष आहारना कारण तेहने विखे य मिच्चू यतते नित्य जे साधुयतनकरे सदासनतिष्ठति मंडले तेन भर्मे संसारमाहिं ८ पिण्डो उग्रहप्रतिमासु संसठादिक आहार लेवाना अभिग्रहनेविखेइ भयस्थानेषु समसु इहलोकादि ७ भयस्थानकनेविखे यः मिच्चू यततेनित्य जेसाधू जतन करे सदासन तिष्ठति मंडले ते नभर्मे संसारमाहिं ८ मदेषु जातिम दादिक दमदनेविखे ब्रह्मचर्यं गुमिषु ब्रह्मचर्यनववाडिने विखे मिक्खू धर्मे दसविधि साधुनो

। सर्वसुखभोगासुखिभूतं भवति भिदस्यिषं निमित्तं जयदं निवृत्तेन अच्युतमण्डले १०] योभिषुर्भदेपु जालादिपु अष्टसुतथा ब्रह्मशुमिषु नवसु ब्रह्मचर्यदृष्ट
रक्षय्यादिजालासु तथा दशमिषेपुभाल्यादिपु साधुधर्मपु यतंतं सदाना परिहारं ब्रह्मशुमिना रक्षणे उद्यम कुरुते स ससारंनतिष्ठति १० [उपासनाप
पडिमासु भिमाग पडिमासुय निमित्तं जयदं निवृत्तेन अच्युत मण्डले ११] यः साधुः उपासकामा आशानां एकादशसु प्रतिमासु तथाभि चूर्णां द्वादशसु
प्रतिमासुयमं कुरुते द्वादशप्रतिमाणा सत्यक् भोक्तं उपदानिभिषु प्रतिमाणां सत्यक् भालापालनेयत् कुरुते स संसारंनतिष्ठति प्रतिमाश्रमिषुविद्येया
उच्यन्ते ११] किंरियासुभयगांभसु परमाश्रमिषु सुय निमित्तं जयदं निवृत्तेन अच्युत मण्डले १२] योभिषु क्रियासु कर्मवचन भूतासु चेटासु स्वाधा
नमित्तं जयदं तयोदशसु तथा भूतप्राप्तेपु भूताना प्राणिना यामाः सधाताः स्थानातीति यावत् तेषु भूतप्राप्तेपु तथा चतुर्दशसु एगिन्दियसुहमिषरा
नेन अच्युत मंडले १० ॥ उवाचमगाणंपडिमासु भिषुत्वां पडिमासुय । जं भिषुत्वा जयदं निवृत्तेन अच्युत मंडले ११
किंरियासु भूतगांभेसु परमाश्रमिषुय । जं भिषुत्वा जयदं निवृत्तेन अच्युत मंडले १२ । गार्हामोलासपहिं तद्वाभसुं

धर्मसमादि दशैप्रकारं यः भिषु यतर्तनित्वं जे साधु जतनकरं सदासन तिष्ठति मंडले ते स सारमाहि भजे नही १० उपासकानां प्रतिमासु द्वादशकनी
नेसापय्यादि प्रतिमा ११ भदने विद्ये भिषुत्वा प्रतिमासुच साधनी १२ प्रतिमाने विखे यं भिषु यतर्तनित्वं जे साधु यतन करे सदासन तिष्ठति
मंडले ते स सारमाहि भजे नही ११ क्रियासु भूतप्राप्तेपु अनर्थं द्वादश १२ क्रियाने विखे भूतप्राप्त १४ भद जीवने विखे परमाधार्मिकेपु च चंदादिफ १५
हिद परमाश्रमाने विद्ये यः भिषु यतर्तनित्वं जे साधु यतन करे सदासन तिष्ठति मंडले ते स सारमाहि भजे नही १२ गार्हामोलासपहिं तद्वाभसुं

नादिषु तथा परमाधार्मिकेषु च अथ अभ्योन्मत्तिरसौ चेत्यादिषु यत् कुरुते त्वोदशक्रियाणां परिहारे चतुर्दशभूतग्रामाणां रक्षणे परमाधार्मिकाणां
परिश्रमात् तन्मर्थो निवर्तने उद्यतो भवति स ससारनतिष्ठति १२ (गान्धासीलसण्डिं तद्वा असं ८ मंमिय जिभिवलू जयई निचं सेन अच्यइ मण्डले १३)
योभिचर्गायापोड्यकेषु तथा असयमे सप्तदशविधेपिनित्यं यतते यत् कुरुते समण्डले न तिष्ठति गीयते कथ्यते स्व समयः रसमय रूपोर्थाभिस्तानाया
स्तासा षोडशकानि सूत्रकृताङ्गे अथयनपोड्यकानि तेषु गान्धापोड्यकेषु सप्तमी बहुवचने त्वीया बहुवचनं प्राकृतत्वात् सूत्रकृतां गान्धयनानिषोडश
सन्ति सप्तभोवियालीयमित्यादि असयमस्य सप्तदशभेदाः सन्ति पञ्चाश्वकाहिरमण पञ्चेन्द्रियनिग्रहः कषायजयः दण्डत्रय शिरसि च संयमः सप्तदशभेदः
एतज्जाहिपरीतोसयमोपि सप्तदशविधः तस्मात्सप्तदशविधे असयमे योन प्रवर्तते स संसारनतिष्ठति १३ [ब्रह्मंमिनादज्जदणेरुठाणेषु असमाहिण
जिभिवलू जयई निचं सेन अच्यइ मण्डले १४] योभिचुन्नमणि ब्रह्मचर्येण्डादशविधेदिव्योदार्तिकमेषु नाना कारणकारणानुमति भेदात् तथा मनो वाक्याये
नाष्टादशप्रकारे तथा ज्ञाताध्ययनेषु एकोनविंशति संख्येषु यत् जिमादिषु तथा असमाधिस्थानेषु विंशति संख्येषु यत् कुरुते स संसारनतिष्ठति विप्रत्य

जमजिय । जे भिन्नलू जयई निचं सेन अच्यइ मण्डले १३ । ब्रह्मंमि नायज्जयणेषु ठाणेषु असमाहिण । जे भिन्नलू

नसुगड्ढागना प्रथमं तत्कथने विखे तथा असंजमादिषु तिम वली पृथिवी असंयमादि १७ भेद असंयमने विखे य साधुः जे साधु यततेनित्यं यतन
करे सदासन तिष्ठति मण्डले ते संसारमाहि भूमे नही १३ ब्रह्मचर्येज्ञाताधायने जदार्तिकभेद ब्रह्मचर्यनिविखे ज्ञाताना अध्यायननिविखे अठारविध ६ मण्डल
विप्रत्य समाधिस्थानेषु असमाधिस्थानक विसने त्रिमे य पितृ यततेनित्यं जे साध यतन करे सदासन तिष्ठति मण्डले तेन भूमे संसारमाहि १४

इत्यादिषु तथा परमाधार्मिकेषु नञ्प्रत्ययस्य अथैवस्वरितोच्चेवेत्यादिषु यत् कुरुते तद्योदशक्रियाणां परिहारे चतुर्दशभूतग्रामाणां रक्षणे परमाधार्मिकाणां परित्राता नञ्प्रत्ययस्य निवर्त्तने उच्यते भवति स संसारनतिष्ठति १२ (गाह्यासीलसर्पहं तद्वा असं रक्षंमिमेव जिमिक्वजयर्दनिच्च सेन अच्छद्ममण्डले १३) योजितार्थाषोडशकेषु तथा असयमे सप्तदशविधेपिनित्यं यतते यत् कुरुते समण्डले न तिष्ठति गीयते कथ्यते स्व समयारसमय रूपोर्थाभिस्तानाया स्वासा षोडशकानि सूत्रकताङ्गे अथयनषोडशकानि तेषु गाथाषोडशकेषु सप्तमी बहुवचने द्वितीया बहुवचनं प्राकृतत्वात् सूत्रकतां गाथयनानिषोडश सन्ति सप्तओवेयालीयमित्यादि असयमस्य सप्तदशभेदा सन्ति पञ्चाशवाहिरमण पञ्चेन्द्रियनिग्रहः कषायजयः दण्डनय विरतिश्चेत् सयमः सप्तदशभेद एतत्काहिपरीतोसयमोपि सप्तदशविधः तस्मात्सप्तदशविधे असयमे योन प्रवर्त्तते स संसारनतिष्ठति १३ [वृक्षमिनादङ्गदण्डे तथा मनो वाक्काये जिमिक्वजयर्दनिच्च सेन अच्छद्ममण्डले १४] योजितुब्रह्माणि ब्रह्मचर्योऽष्टादशविधेद्विद्यौदारिकमैष्टानाना कारणकारणानुमति भेदात् तथा मनो वाक्काये नाष्टादशप्रकारे तथा ज्ञाताध्यायनेषु एकोनविधतिरित्यस्येषु चत् जिमादिषु तथा असमाधिस्थानेषु विधति संख्येषु यत् कुरुते स संसारनतिष्ठति विप्रत्य

जमजिय । जे भिक्खू जयर्द निच्च सेन अच्छद्म मण्डले १३ । वंभंमि नायज्जयणेसु ठाणेसु असमाहिण । जे भिक्खू

ननुगाङ्गाना प्रथम तत्तन्धने विखे तथा असंजमादिषु तिस वली पृथिवी असंयमने विखे य साधुः जे साधु यततेनित्यं यतन करे सदासन तिष्ठति मण्डले ते संसारमाहि भवे नही १३ ब्रह्मचर्यज्ञाताध्यायने ऊदारिकभेद ब्रह्मचर्यनेविखे ज्ञाताना अध्यायननेविखे अठारविध दण्डचर्य विप्रत्य समाधिस्थानकेषु असमाधिस्थानके विसने विखे य भिक्खू यततेनित्यं जे साध यतन करे सदासन तिष्ठति मण्डले तेन भवे संसारमाहि १४

निबन्धं भोक्तव्यं भवन्नात्मेन २०] य साधुः सिद्धातिमययुक्तेषु, एकातिशयत् प्रमाणेषु, तदा धार्मिकं यत् प्रमाणेषु, योगेषु धयति यत्प्रमाणासु, आश्रयतनासु, नित्यं यत्कृतं य एवमिदं श्रमं सिद्धयुक्तान् भ्राता परपयति तदा योगेषु, योगसङ्ग्रहेषु, आलोचनार्दिषु, यत् कुरुते आश्रयतनासु, समयायाह सूत्रोक्तासु, भ्राता यत् नित्यं, निर्धनं चत्नान् निवर्त्तयति स स आनन्तिवृत्ति २० अथाध्ययनोपसृष्टारमाह [इह एएसु ठाणेषु, जेभिन्वृत्त्ययद्वैसया सेविष्यं सत्त्वसंसारविषयं भव, परिहर्तव्यमिति २१] इति समुत्तमप्रकारेणैषु, अथाध्ययन प्रोक्तेषु, अस्य यमादिस्थानेषु, योगिभिर्यत ते सदायत्नं कुरुते स भिक्षुः क्षिप्रं शीघ्रं सर्वं स भ्रातृभ्यः समं यत्कुरुति अत्रगात् प्रियेण प्रमत्तमिति इति वदोक्ति अहं इति सुधर्मास्वामोज वृत्त्यामिनं प्राह इति चरणयिषिनामाध्ययनं सम्पूर्णं

संन अक्कइ मङ्गले १८ ॥ सिद्याइनुण जोगेसु तितीसा सायणामुय । जे भिक्खू जयईनिच्चं सेन अक्कइ मङ्गले २०
इइ एएसु टाणेसु जं भिक्खू जयई सया । छिप्पंसे सव्वसंसारा विप्पमुच्चइ पंडिएत्तिवेमि २१ ॥ चरणविहंज्ज

नित्य न भाग्य यत्न कर सदासन निटति मडने ते संसारमाहिं भमे नही १८ सिद्धादि गुण योगेपु सिद्ध पद पाये आदि समेद गुण ३१ ने विखे
नर्नोपाभादि व्यापार उभाभ भाषणदि ३२ भेद तेरने विखे दयस्त्रि गदाज्ञातनासु आचार्यनीते वीस आशातनाने विखे यः भिखू यतर्तेनितल जे साधु
धर्मान कर सदासन निटति मडने संसारमाहि ते फिरे नही २० एषु एषु पूर्वोक्त स्थानेपु एणे २ प्रकारे पूठे कष्टा ते धानकर्ने विखे यः भिखू यत ते
मना ये धर्मान कर सदाकाल धिप्रंमं सर्वसंसाराल धिप्रका तावलो प्यारगति रूप संसारयो विप्र सुखते पंडितः इति श्रीवृषीमि सूंकाद भलनोषाईं
नर्नोपाभादि परिश्रम तत्त्वो जाणइति सधयोगागो जधुमति कोरे ११ इति श्रीचरणविधि अध्यायन संपूर्ण यथा २१ अलतकालस्य समूलस्य भनादि

ज्ञानोपयोगं कुरुते समष्ट्येन तिष्ठति १६ [पणवोसभावणाहि उद्देशेसुदसादृशं जेमिक्खू जयर्दनिच्चं सेन अक्खइमण्डले १७] योभिच्चुं पञ्चविंशति भावनासु पञ्चमहाव्रतविषयेईयांसमित्यादि साधनारूपासु तथादर्शादृशं इति दशाश्रु तस्मान्नकल्प व्यवहाराणां उद्देशेषु षड्विंशति संख्येषु यत्नं कुरुते समष्ट्येन तिष्ठति १७ [अणगारगुणेहि च पकप्येतहेवय जेमिक्खू जयर्दनिच्चं सेन अक्खइमण्डले १८] योभिच्चुं महविंशति संख्येषु अन्नगारगुणेषु तथैव प्रकल्पे आचारारङ्ग सूत्रोक्तप्रतिष्ठानाद्यष्टाविंशत्ययनात्मके साधोः प्रकष्टाचारि आचारारङ्गे यत ते सम्यग्भ्यासं कुरुते स संसारनतिष्ठति १८ (पावसुयप सङ्गेषु मोहदृष्टेषु चैवय जेमिक्खू जयर्दनिच्चं सेन अक्खइमण्डले १९) यो भिच्चुरेकीनत्रिंशत् पापश्रुत प्रसङ्गेषु तथात्रिंशन्मोहस्थानिषु यततेस संसारेन तिष्ठति पापो पादानानि श्रुतानि पापश्रुतानि तेषु प्रसङ्गा स्थाविधा शक्ति रूपा पापश्रुत प्रसङ्गास्तेषु अष्टाङ्ग निमित्तादि शास्त्राभ्यासेषु मोहो मोहनीय कर्म ततिष्ठति येषु तानि मोहस्थानानि तेषु त्रिंशत् संख्येषु निवृत्तिं कुरुते १९ [सिंहायगुणजोगेसु तित्तीसासायणांसु यजेमिक्खू जयर्द

भावस्याहि उद्देशेसु दसादृशं । जे भिक्खू जयर्द निच्चं सेन अक्खइ मंडले १७ । अणगार गुणेहिं च पकप्यं मि तंहि वय जे भिक्खू जयर्द निच्चं सेन अक्खइ मंडले १८ ॥ पावसुयपसंगेसु मोहदृष्टेसु चैवय जे भिक्खू जयर्द निच्चं

जे साधु यतन करे सदासन तिष्ठति मंडले ते संसारमाहि भमे नही १७ अणगारगुणेषु च वयक्कादि साधुना सत्तावीस २७ गुणेने बिखे साधुनो उव् कट आचारानाना २८ अध्यायनेने बिखे यः भिच्चु यततेनित्यं जे साधु यतन करे सदासन तिष्ठति मंडले ते संसारमाहि भमेनही १८ पापश्रुत प्रसंगीषु पाप आववाना श्रुत शास्त्रनिमित्तादिना २९ भेदने बिखे मोहस्थानकेषु चैव मोहनी जेहां रहे निमीतपणे वर्तते ३० मोहधानने बिखे यः भिच्चु यतते

इति च मनसि यद्वत् सर्वं स सारमयं निति कसाया अविन्दे चिव १ अथ यत् पूर्वं एव स सारस्य प्रमोक्ष हेतुकं वक्तुं प्रारब्धं तदेवाह । नाणस्य
 कर्मप्रयत्नासत्ताय अस्माकमोक्षस्य निवृत्त्यग्राय रागद्वन्द्वसंस्मयसंस्मरणं एवामसौक्यं समुवेदमोक्ष २] जीवो ज्ञानं दर्शने च चारित्र्येण एकात्मसौख्यं
 मानं समुपैति नानातोयव्यय एतावता ज्ञानस्य दर्शनस्य चारित्र्यमोक्षं प्रतिकारणतात्तकादित्यर्थः ज्ञानस्य सर्वप्रकाशनया सर्वस्य यस्तुनः प्रकाशनया
 प्रकाशयन्तं ज्ञेयवति प्रकाशयतातया प्रकाशनया इत्यनेन ज्ञानात्मकोमोक्ष हेतु रक्तं पुनरज्ञानमोहनस्य विवर्जनयाजीवोमोक्षं समुपैति
 अज्ञानं ननु ज्ञानादिमोक्षोपन्यायं प्रज्ञानं च मोक्षय प्रनयो समाहारो ज्ञानमोक्ष तस्य अज्ञानमोहनस्य विवर्जनया विवर्जनया जीवोमोक्षं समुपैति रागद्विपा
 १६८ सङ्गतानेन मोक्षोपन्याय इत्यनेन सत्यक् दर्शनात्मकोमोक्ष हेतु रक्तस्तथापुनरागस्य द्वेषस्य च संचयेण विनाशेन जीवोमोक्षं समुपैति रागद्विपा
 भयन चारित्र्यस्याभिधानं इत्यनेन चारित्र्यात्मकोमोक्ष हेतु रक्तस्तथापुनरागस्य द्वेषस्य च संचयेण विनाशेन जीवोमोक्षं समुपैति रागद्विपा
 मोक्षोपन्यायमोक्षोपन्याय स सारस्य निवृत्त्यद्वयत्वात् २ अतो ज्ञानादीनां दुक्त्वप्रमोक्षत्वमोक्षो हेतु त्व चक्षा प्रदानो ज्ञानादीनां प्राप्ते हेतून् आह [तस्मै
 भक्त्योग्यविषयमर्थविषयकावानजगन्मदरासक्त्याय एगन्तनिसेवणायमुक्तत्वं सखित्तणयाधिदैव ३] हे प्रिय तस्य मोक्षोपायभूतस्य ज्ञानस्य एव

सौख्यं सतुन्दमोक्षत्वं २ ॥ तस्मै सन्नमो गुण विवसेवा विवज्जणा वालजगत्सुदूरा । सज्जमाय एगंत निसेवयाए

रम्यं ज्ञानं रागद्विषयं संचय्या चारित्र्येन धातकरो रागते द्वेषने चयकोषे एकात सौख्यं समोक्षवपेति ते एकातनिरावाध सुखपासे मोक्षपासे २
 तस्य सौख्यं भक्त्योऽपि गुणता केवार्थमात्रभार्थोपपन्नयोग्यगान्त नाजगत्सुदूरा तेहनी सेवा सुधर्मजनस्य दूरतः विवर्जनेन विषये वालजन पास

इति नामदुत्तराभ्यनख्यार्थदोषिकाया उपाध्याय श्रीलक्ष्मीकोर्तिगणिप्रियम् लक्ष्मीवल्लभगणिविरचितायां चरणविध्याख्यं एकत्रिंशत्तमं अध्यायन सम्पूर्णं
अथ धातिशतम् प्रोच्यते पूर्वोध्ययने चारिन्विधिरक्ताः स च अप्रमादिन साधोर्भवति तेन साधुनाप्रमाद परिहर्तव्यः ततः प्रमादज्ञानार्थं प्रमाद
स्यानाख्य अध्यायन अधोच्यते [अक्षन्तकालस्य समूलयस्य सव्वस्यदुक्खस्यउजोपमोक्खोतंभासओमेपडिपुन्नचिन्तासुणेहएणं तद्विद्य हिद्यत्थं १] भवान् प्रति
भगवान् वदति ऋषर्त्ता स्वाभ्यपि जस्य स्वाभ्यादिप्रियाणान् प्रतिवक्ति भोप्रतिपूर्णं चिन्ताः प्रतिपूर्णं विषयादिभ्योविरक्तत्वेन अक्खण्डं चित्तं देषां ते प्रतिपूर्णं
चिन्ताः तेषां सञ्जावन भोप्रतिपूर्णं चिन्ताः अक्खण्डमनस्सास्त एकान्ते नहि त सम्यक् ज्ञानदर्शनचारिजात्तकं भोच हेतु तयावृत्त्यभाणं मे मम भाषणस्य
वचन यूयं शृणुतकिमर्थं हितार्थन्तमिति किं वो हेतुः सर्वस्य दुक्खस्य प्रमोचोस्ति अत दुक्खं शब्देन संसारस्य ग्रहणं कीदृशस्य दुक्खस्य अक्षन्तकालस्य
इति अच्यन्तइति अन्तं अतिक्रान्तं अच्यन्तं कालोयत्तस अच्यन्तकालस्य पुन कीदृशस्य समूलकस्य मूलेनकषायाविरतिं रूपेण सहवर्त्तते

यत्तं समस्तं ३१ ॥ अक्षन्तकालस्य समूलयस्य सव्वस्य दुक्खस्यउ जो पमोक्खो । तं भासओ मे पडिपुन्न चिन्ता सुणेहए
यं तं हिद्यं हिद्यत्थं १ ॥ नावाख्य सव्वस्य पणसणाए अन्नाणा मोहस्य विवज्जणाए रागस्य दोसस्यय संखएणं एणं

कालनो ते अविरतिरूपं मूलं सहितं सर्वस्य दुक्खस्य प्रमोचः सर्वदुःखमयः संसारनो जे मू काइवु ते सुभने हे प्रतिपूर्णं चिन्तः तं मे ममभाषय हे प्रति
पूर्णं चिन्तवत् विषययो चित्तखट्वाणो नयो जेहनी एहवा हे गुरु सुभने कहे शृणुत एकाग्रचित्तेन हितार्थं सांभलो एकांतहित मोचनी अर्थ जिह्वां १
ज्ञानस्य सर्वस्य प्रकाशनया मति ज्ञानादिक सर्वज्ञाननो प्रकाशना प्रगट करोवे करोने अज्ञान मोहस्य विवर्जनात् मति अज्ञान अने दर्शने मोहनीने

इति मननरत्नस्य यदुक्तं नूनं स सारस्य ह्येति कमाया अविन्दे चेव १ अथ यत् पूर्वं एव स सारस्य प्रतीक्षे हेतुकं यत् प्राप्त्वं तदेवाह [नायस्य
मन्त्रपथामन्त्राय यथाकालोपलब्धिविषयकाया रागाभ्युदयसम्प्रदायस्य एणं एगन्तसोक्तं समुपेक्षमोक्ष २] जीवोपानेनदर्शने च चारित्र्येण एकात्मसौख्यं
नार्थं नानुपपन्नं दातातीत्यर्थः १ एतावताज्ञानस्य दर्शनस्य चारित्र्यमोक्षं प्रतिकारणतानकादित्यर्थः ज्ञानस्य सर्वप्रकाशनया सर्वस्य यस्तुन, प्रकाशना
प्रदेशेकरणं प्रकाशनेनैवेति प्रकाशनातया प्रकाशनाया इत्यनेन ज्ञानात्मकोमोक्षे हेतुं कर्तुः पुनरज्ञानमोहनस्य विवर्जनयाजीविमोक्षं समुपैति
यज्ज्ञानं स यज्ज्ञानादिर्मोक्षोमोक्षनीयं यज्ज्ञानं च मोक्षाय अनयोः समाहारो ज्ञानमोक्षे तस्य अज्ञानमोहनस्य विवर्जनयाविशेषतस्तत्त्वगतोन्मिष्यात्तद्वधेण
३, ६ इति सद्रत्नार्जनेन मोक्षः स्यात् इत्यनेन सत्यक् दर्शनात्मकोमोक्षे हेतुं कर्तुं यथापुनरागतस्य द्वेषस्य च संबध्येण विनाशेन जीवोमोक्षं समुपैति रागादिपा
मोक्षेन चारित्र्यस्याभिधानं इत्यनेन चारित्र्यात्मकोमोक्षे हेतुं कर्तुं यत्तत्त्वस्य ग् ज्ञानदर्शनचारित्र्यैरेकान्तसौख्यं दुक्त्वलेशैरकलं कित मोक्षं समुपैति
मोक्षं दुष्प्रपन्मोक्षे च स सारस्य निवृत्त्यर्थं यस्यात् २ अतोज्ञानादीनां दुक्त्वप्रमोक्षत्वमोक्षे हेतुं त्वं वक्षा इदानीं ज्ञानादीनां प्राप्तिं हेतून् आह [तस्मै
समन्तांगविवर्तने चारित्र्यात्मलक्षणमदरासम्प्रदाय एगन्तनिर्भेवणाय सत्तत्वं सच्चिन्तणयाधिर्द्वय ३] हे प्रिय तस्य मोक्षोपायभूतस्य ज्ञानस्य एषः

सौन्दर्यं सनुवृद्धमोक्षं २ ॥ तस्यै सन्नगो गुरु विव्रसेवा विवज्जगता बालजगत्सदृश । सज्जगत् एगं त निसेवयाए

उक्तं १ । निम्न रागादिप्रत्ययसंभवात् चारित्र्योपातकरा रागर्त द्वेषर्त चयकीर्षि एकात् सौख्यं समोच्चउपैति ते एकातनिरावाध सुखपासे मोक्षपाने २
तस्य सारस्य सत्तत्वं ३, ६ गता विरतिमा रागर्तनो पद त्र्यम्बक्यान्त्र नाजाण्यदा तेहनी केवा सूर्यजनस्य दूतः विवर्जने विधेये वाक्यजन पाम

समीपतरवर्ती मम हृदयस्य स्तवाये वक्ष्यमाणोमार्गः प्राप्ति हेतु रक्तद्रति शेषः एषः कस्तं मार्गं दर्शयति प्रथमं गुरुहृदसेवाज्ञानप्राप्ति हेतुः गुरुवक्ष्य
हृदायगुरुहृदास्तेषां सेवा गुरुहृदसेवा तत्र गुरुवीथर्मा चार्याः वृद्धाः अतपर्यायाभ्यां ये महान्तस्तेषां सेवा ज्ञानदर्शन हेतु भूताइत्यर्थः पुनर्दूरात् बाल
जनस्य सूर्खस्य विशेषेण वर्जना परिहरणाज्ञानस्य हेतुभूता पुनः पंचप्रकारस्य स्वाध्यायस्य एकान्ते न एकाग्रचित्ते न निषेवना अभ्यसनं स्वाध्यायैकान्त
निषेवना ज्ञानप्राप्ति हेतुभूता पुन सत्पार्थयोः सम्यक्प्रकारेण चिन्तना सत्पार्थ सच्चिन्तना सापि ज्ञानप्राप्तिभूता पुनर्हति धैर्यं चित्तस्यैकाग्र्यं उद्देगा
भावत्वं एतदपि ज्ञानप्राप्ति हेतुभूतं एतैरन्तरेण ज्ञानप्राप्तिर्नस्यादित्यर्थः ३ एतान् इच्छता गुरुषेण प्राक् कि कार्यं तदाह (आहारं मिच्छेमियमे
सणिज्जं सहाय मिच्छेनिज्जण्ड बुद्धिं निक्केय मिच्छेज्ज विवेगजोगं समाहिकामे समणे तवस्सी ४) समाधिकामः अमणस्सपस्सी एतत् इच्छेत् समाधिं
ज्ञानदर्शनचारित्र लाभं कामयति अभिलषतीति समाधिकामः ज्ञानदर्शनचारित्राभिलाषुकः अमणः क्रियानुष्ठानादौ अमकर्त्ता तपस्वी षष्ठाष्टमादि
तपः कर्त्ता एतत् इच्छेत् एतत् कि तदाह पूर्वं एषणोय दोषरहितं आहारं इच्छेत् अभिलषेत् यादृश आहारस्तादृशज्ञान इति वचनात् तमपिमितं

सुतत्त्व संचितशया धिर्दय ३ ॥ आहार मिच्छे मियमेसणिज्जं सहाय मिच्छे निज्जण्ड बुद्धिं निक्केय मिच्छेज्ज विवेग

त्वादिकनो सेवा दूरे स्वाध्यायस्य एकांति करण सज्जाय पांचप्रकारे दृष्टाचिताटाली एकांति करवो सुत्रार्थं संचितनधिया सूत्रेणे अर्थं चिंतवन्ति विखे
धृति एकांत पणे वांके ३ आहारइच्छेत् भित एषणीय ते साधु एहवोआहारवांके मानोपेत अने एषणीय दोषरहित सखायंइच्छेत् निपुणार्थं बुद्धि शिष्यने
वांके जोवादितत्त्वने विखे जेहनी निक्केतन इच्छेत् विविक्तयोगे उपान्यय ठामवांके स्त्रीपशुपट करहित समाधि कामः अमणः तपस्वी ज्ञानादिकनी

भय जहाय एभेवमोहाययण खतण्हा मोह च तण्हाययणं वयन्ति ६) यथा बलाकपक्षिणी अण्डप्रभवा अण्डं प्रभव उत्पत्तिकारण यस्यां सा अण्ड प्रभवा अण्डादुत्पन्ना इत्यर्थः यथा च पुनरण्डं बलाकाप्रभव बलाकापक्षिणीप्रभवो यस्य तत् बलाकाप्रभव अण्ड बलाकातुत्पन्न इत्यर्थः एवं अनुनादयन्ति नेवरु निययेन दण्वावाञ्छामोहायतन वदन्ति मोहस्य अज्ञानस्य आयतनं उत्पत्ति हेतुं पण्डितास्तुणां वदन्ति इति भावः च पुनर्मोहं दण्वायतनं दण्वायावाञ्छयावत्पत्ति स्थानं पण्डितावदन्ति दण्वाहि वस्तु निमूर्च्छायाचरागप्रधाना अतस्तयारागउपलस्यते रागे सति द्वेषोपि स्यात् अतस्तुणाग्रहणेन रागद्वेषो उक्तो ६ अतोरागद्वेषयोराधिक्यमाह (रागोयदोसोवियकम्मवीयं कम्मं च मोहपभवं वयन्ति कम्मं च जाई मरणं वयन्ति ७) रागोमायालोभात्मकः च पुनर्द्वेषः क्रोधमानात्मक एतौ द्वावपि कर्मबीजं कर्मणां ज्ञानावरणादीनां अष्टानां बीजं कारणं कर्मबीजं कर्म

विवज्जयंतो विहरेज्जा ज्ञासेसु असज्जभाणो ५ ॥ जहाय अण्डप्रभवा बलागा अण्डं बलागप्यभवं जहाय एभेव मोहाय यणंसु तन्हा मोहं च तन्हाययणं वयन्ति ६ ॥ रागोय दोसोविय कम्मवीयं कम्मं च मोहपभवं वयन्ति । कम्मं च जाई

मानः विचरे पांचेइंद्रोना कामभोगनिविद्धे प्रतिवध अणकरतो ५ यथा अण्डप्रभवाः बलाकाः हिंसे मोहनीयनी उत्पत्तिकहेके जिम इच्छांशको उपनावालाग पंखियादिक अण्डं बलाक प्रभव यथा अनेकृते पक्षीयाग्रको अपशु जीव जीम एवं मोहायतन दण्वा इम मोह अज्ञानशुं आयतन उपजवातु ठाम दण्वा वाळाहे मोह दण्वा यतन वदति अतिमोहने दण्वा वाळागुं स्थानकज्ञहे तीर्थं कर ६ तथा रागद्वेषो कर्म बीजं रागअने द्वेषते सर्वकर्म आठप्रकारलोबीज उत्पत्तिधानकहे के कर्मं च मोहप्रभववदति तीर्थं करारः अने कर्मते मोहनीयको उपनोकाहे तीर्थं करकर्मं च जातिमरणसमुत्पन्ने कर्मते जातिजन्म अने मरणशुं

भवन्ति ८ अथ मोहादीना उन्मूलनोपायमाह (रागश्च दीप्तश्च तद्वैवमोह उद्धृतकामिणः समूलजालं जेजे उपाया पडिविज्जियव्वाते किन्तइसंरामि अहाणु पुवि ८) हे शिष्य अह आनुपूर्व्या अनुक्रमेण तान् उपायान् ते तव अग्रे कीर्तयिष्यामि तान् कान् ये उपायारागश्च पुनर्द्वेष तथैवमोह समूलजालं मूलसहितं उद्धर्त्तकामिनः पुरषेण प्रतिपत्तव्याः अङ्गीकर्त्तव्याः उपायशब्दे नहेतवः ८ [रसापकाम न निसेवियव्वा पायं रसादित्तिकरानराणं दित्तं च कामासभंति दु वन्ति दुम जहासादुफलवपक्खो १०] राग द्वेषमोहोन्मूलनं इच्छतानरेण रसाभ्यङ्गारादयोदधि दुग्धहृतादयोवा प्रकाम अत्यक्तं रसलोलुपत्वेन न निषेवि तव्या। सुहृमुहर्त्तसेवनोयाइत्यर्थः प्रायेण रसासेवितास्त्वानराणां दीप्तिकराभवन्ति भातु वीर्यादि दीप्ति त्वादकाभवन्ति च पुनर्दीप्तं भातुवलवीर्यादिशुक्लं मनुष्यं कामायमभि द्रवन्ति विषया समभि आयान्ति तथा वितं वनिता अभिलषन्तीति भावः केकमिव पडिणः स्वादुफलं दूम इव स्वादूनि स्वादुयुक्तानि

जे जे उवाया पडिविज्जियव्वा ते किन्तइसंरामि अहाणुपुवि ८ ॥ रसापगामं न निसेवियव्वा पायं रसा दित्ति करा नराणं । दित्तं च कामा समतिदुवंति दुमं जहा सादु फलं व पक्खो १० ॥ जहा दवग्गी पडरिंशये वणे समाणक्खो

हे ष तथैव मोहं रागद्वेष अने मोहनीयकर्मणे उद्धर्त्तुं कामिनः समूलजालं उद्धरिवाणीं कामनावांकाणो धणीने मूलसहित येये उपायाः प्रतिपत्तव्याः जेजे रागादि कटालिवाना उपाय कारण आदरवा तत्कीर्तयिष्यामि यथानुपूर्व्यां तेहं कहीसवा अनुक्रमे ८ रसाः प्रकामं न सेवितव्याः रसहृतादि षणा सेववा नही प्रायः रसाः दीप्तिकराः नराणां प्राइते रससेव्या थका दीप्ति वीर्यादिकना करणहार मनुष्यने दिसं पुनः कामाः अतिगच्छति दीप्ति वीर्यादीक मनुष्यने कामकटपं साहसुं बलवतथाइ काम आवोव्यापे स्वादुफलं दुममिव पड्डी जीमं दुमहच स्वादुवंतने फलने पंखीया साहमाआइ १०

यन्मनि यद्य स आदुक्तस्त नमुरक्तस्त वक्ष प्रतिपक्षिणस्तदभिज्ञापिणोऽभि मुखमायान्ति तथा बलिष्टं दौम पुरयं कामायनितादयोऽभि मुखं
 यायान्ति इति भाष इत्यनेन रसप्रसवने दीप छत्र १० अथ सामान्येन प्रकामभोजने दीपमाह (जहादवगीप उरिन्मणेषु समारभोर्नोषसम उवेद
 पक्षिन्दिन्योपिपगामभोर्णो नवं भयारिक्पि यायकस्यर् ११) यथादवानिर्दावानल. प्रचुरन्धने बहुलकाष्टिर्वनेलनो उपयम उपैति न उपमाभ्यात
 क्रादयोदायानल. समाहतः पयनसहितः एवं सकाष्टवनेलन स पयनदवानि दृष्टान्तेन प्रकानभोजिनो मावाधिकाहारकारिणो ब्रह्मचारिण भ्रात्र्यानि
 हेतायनभयति यज्ञधर्मययायभवति अत्रेन्द्रियजनितरागोप्यहते इन्द्रियजनितरागस्य अनर्थहेतुत्वात् दवाने रूपमा धर्मवन्नदाहकत्वात्
 मावाधिकाभानकरणात् इन्द्रिय धामो बलवान् भवति ११ पुनरागाद्युहर्तु कामेन कि कर्तव्यमित्याह [विवत्त सयणासयजन्तियाणं सोमासयाण
 दमिहन्तियाणं ननगमसधुस्तिरुचितं परादश्वोवाहिरिवोसहिहि १२] रागशब्दराग एव शब्दवैरीरागशब्दरैतादृशाना साधूनां चित्तं न धर्मयति
 न पराभवति एतादृशाना क्रोदशाना विविक्तप्रयनासनयविताना विविक्ताः स्त्रीपशुपशुकादि रहिताया भयना उपानयः विविक्तप्रयना तत्र यत्

नोवसमं उवेद । एविदियगीवि पगाम भोदृणो न वंभयारिस्स हिंयाय कस्यर् ११ ॥ विवित्त सेक्कासण जंतियाणं

यथा दशानि. प्रचुरन्धनः यत्ने जिम दावानलो अग्नि यणा काष्ट सहित अटवने विखे समारत. न उपयम उपैति तैयर्त्ता वायर् सहीतयर्को उपयम
 यन्ता नष्टा एव पक्षेद्रियाज्जरपि प्रकामभोजिनः पुंसः इम पाचेद्रिय रूप अग्नि पणि अति सरस आहारलक्षणहार ब्रह्मचारिने हित भर्षा
 नयमे केधने पिण रत्नरसनोषाहित आहारकरता ब्रह्मचर्यने यसमभवकस्यो अर्थात् अधिक आहारकरनेसे इन्द्रियोका समुह बलवान् होताहे ११

आसनं निवासो विविक्तं शयनासनं तेन यन्त्रिताः सहिताः विविक्तशयनासनयन्त्रितास्तेषां विविक्तशयनासनं यन्त्रितानां एकात्मस्थाननिवाससहितानां पुनः कोटशानां श्रवमासनानां जनाहारकारिणां पुनः कोटशानां दमिर्तेन्द्रियाणां वशीकृतेन्द्रियाणां अर्थात् योगिनां चित्तं रागवैरीन पराभर्षान्तं कृत्वा श्लेषधैः पराजितोभेषजैस्त्रिरस्कृतो व्याधिरिव यथा भेषजैर्निवारितो व्याधिर्देहं पराभर्षितुं न शक्नोति तथा रागशत्रुरपि एकात्मवसवतपञ्चरणेन्द्रियदमनाद्युपायैः पराभूतः साधूनां चित्तं न चोभयति १२ स्त्री प्रमुखसहितस्थानस्य दूषणमाह (जहाविरालावसहस्रमूले नभूसगाणं वसहोपसत्या एभिर्वह्न्यो निलयस्तमज्जे नवभयारिस्त्रयमो निवासो १३] यथा विडालावसथस्य मूले विडालस्य श्रवसथ गृहं विडालावसथ तस्य मूले समीपे भूषकाणां उन्दराणां वसति स्थितिः प्रशस्तानसमीचीनाभवति विडाल गृहसमीपे भूषकास्थितिर्मरणाद्यैव एवं शत्रुनादृष्टानेन स्त्री निलयस्य स्त्रीया

श्रोमासगाणं दमिर्देन्द्रियाणं । न राग सत्तु धरिसेह चित्तं पराद्वयो वाहिरिवो सहिर्हं १२ ॥ जहा विराला वसहस्रमूले न भूसगाणं वसहो पसत्या । एमेव इत्थो निलयस्तमज्जे न वंभयारिस्तु त्रयो निवासो १३ ॥ न रूव लावन्न

विविक्तं शयनासनं प्राप्तानां विविक्तं स्त्री पशुपंढक रहितं शयन उपपन्नं अन्ते आसन निर्दूषणं सेवणहारने जनाश्रनानां दमिर्तेन्द्रियाणां जयो दरीने ईन्द्रिय पांचनादमणहारने नरागशत्रुः चित्तं पराभवति रागरूपी श्रो मूल धर्मे पराभवे नही साधुना चित्तने यथा व्याधिः श्लेषधैः पराभूतः बाधा न करोति जिम व्याधि रोग श्लेषधै पराभव्यो देहने पीडा करे नथी १२ यथा विडालवसति मूले जिम विडालानो वसतिने ठामे न भूषकानां वसति प्रशस्ता भूसगाणं दरनो जातिने रहवुं भवुं नही एवमेव स्त्री निलयमध्ये रम स्त्री तथा नपु सकना घरमाहि न वल्लवारिणः निवासः क्षमः समर्थं ब्रह्म

अधितोनिनयोऽयं आ नित्यवस्तुभ्य स्तो नित्यवस्य मध्ये ब्रह्मचारिणो निवासः क्षन्नायुक्तो नास्ति तत्र यसमानस्य ब्रह्मचारिणो ब्रह्मचर्यस्य नाप्रवस्यति
भाषः १२ यथादि अधितोभ्यर्त्तनं वसमानेनापि स्तोसम्भारं कि कर्त्तव्यं तदाह [निरुवलावणविलासहाय नजं पियं द्रष्टव्यपेक्षियं वा इतीषाचिप्तं] सितनेव
रुतादः यस्यो यनयंतयस्यो १४] तपस्योभ्यस्य स्तोणा एतत्तर्कं एतत् चेदित चित्ते स्वकीये मनसि सन्निवेश्य सस्यगवधार्यदृष्टुं न व्यवसेत दर्शनाय
संयमोनमश्च कर्त्तव्यः साधुः स्तोणा एतत् चेदितं सद्यदि हत्वा एतत् चेदित द्रष्टव्यवसाय न कुर्यात् यतोहि पूर्व मनसः प्रव्याया प्रवृत्ति स्त तद्यदुरा
देना इन्द्रियाणां प्रवृत्तिरिति तत् स्तोणा किं किंचेदितं तदाह रूप स्तोणा गौरादिवर्णोलावस्यं नयनाज्ञादक कश्चिद्व्यविशेषः विन्नासोर्विसदृशयन
धृष्टाधियोयः सद्यथा मन्तरगतिकरगादिकोशास्यं भिन्नत इपहन्ताना दर्शनं जन्मितं मयनोन्नापादिकां द्रष्टित अज्ञोपाज्ञादिनोटन स्वचित्तविकारस्वका
याचितं ब्रह्मावमोक्तं यद्यस्य सावस्यं च विन्नासय दास्य च रूपलावणविलासहास्यानि तेषां समाहारो रूपलावस्य विलासहास्यं एतत्सर्वं स्तोणा
साधुनागतं न द्रष्टव्यमिति भाषः १४ (अदस्य चैव अपत्यस्य अधितणं चैव अकितणस्य इत्योजणस्मारिवभाषजुग हिद्य सदादभ्यवेदरयाणं १५)

विन्नास हासं न तपियं इंगियपेक्षियंवा । इतीषा चित्तसि निवेसदृता दृष्टुं ववस्ये समये तवस्यी १४ ॥ अदंस्यंचैव

धारंनं यद्युं धनयुल नर्था स्तो प्रस्यवकमाहि रहता यद्वाचयंन रहि १२ न रूपलावस्य विलासहास्यः स्तोनुं रूप दोलवानो सतुराहं यस्यादिकनी
योभा हास्य न क्तर न जन्वित इंगितं प्रेक्षित वा सामणा यवन अगादि मोहवो वा कीदृष्टे जोऽवुं स्तोणा चित्ते निधाय स्तोजातिशुं यमलुं यमलुं
धिसर्गं विवेर चार्पणं दृष्टं यथायसायं न कुर्यात् यस्या. तपस्यो देस्य वाभयो मननकरं नकार पाक्षितोलीजी १४ अदर्शकधैव अद्य अपार्थनस दर्शनं

प्रथमं ब्रह्मवर्तेरतानां साधनानां साधनानां एतत् आर्यध्यानयोग्यं हित वर्त्तते आर्यं तद्वानक्ष आर्यध्यानं सम्यग् ध्यान धर्मशुक्रादिकं तस्य योग्यं हितं पथं धर्मध्यानस्य स्थैर्यकारकोभवति कीर्षः यदाहि ब्रह्मचर्यधारिणः एतत् कुर्वन्ति तदा तेषां धर्मध्यानं स्थिरं स्यादित्यर्थः तत् किं किं आर्य ध्यानयोग्यं तदाह स्त्रीणां अदर्शनं रागेण अनवलोकनं च पदपुरेण एवनिश्चये पुनः किं स्त्रीणां अप्रार्थनं अभिलाषस्य अकरणं पुनः स्त्रीणां अचिन्तनं यत् कदाचित् रूपादिकं दृष्टं तस्य चेतसितस्मरणं अपरिभावनमित्यर्थः पुनः स्त्रीणां अप्रार्थनं अभिलाषस्य अकरणं पुनः स्त्रीणां अचिन्तनं यत्कदा चित् रूपात्मगुणेनवानकीर्त्तनं अकीर्त्तनं नाम गुणोच्चारणस्य अकरणं यदि ब्रह्मचारी स्त्रीणां दर्शनं प्रार्थनं चिन्तनं कीर्त्तनं करोति तदा तस्य आर्यध्यानस्य उत्तमध्यानस्यस्थैर्यं न स्यात् एतत् धर्मध्यानस्य योग्यं हितं नास्ति १५ ननु कश्चिद्वक्ष्यति विकारं हेतौ सति विक्रियन्ते तेषां न चेतसित एवधीराः तत् किं विविक्तशयनासनसेवनेन इति चेत्तत्राह (कामं तु देवीहिं विभूंसियाहिं नचाद्रयाखोभद्वर्त्तन्तिगुप्तातहाविण्मनाहि यतिनञ्चा विवित्तभावो मुण्डिणं पससत्यो १६ हे शिष्य तथापि मुनीनां विविक्तभावे एकांत स्थाननिवासः प्रशस्तः किं क्त्वा विविक्तभावं एकांतहितं

अपत्ययांच अचिंतयंचेव अकितयंच । इत्थीजगत्सा रिय भायजुणहिदयं सया वभवचे रे रयाणं १५ ॥ कामं तु देवीहिं

नजोद्वं निश्चे वांछा न करवो अचितनचैव अकीर्त्तनं च शृंगारादिकनु चिंतन न करे निश्चे नानगुण कीर्त्तनं न करे स्त्री जनस्य स्त्रीजातिनो आर्य ध्यानयोग्यं आर्य उत्तमधर्मनं योग्यधर्मनुं धरिवो हितं सदा सर्वदा ब्रह्मचर्यं रतानां हितकारो सदासर्वदा ब्रह्मचर्यने बिखे रागीने १५ अत्यर्थं पुन विमपिताभिर्देवीभी अतिशयस्थो मनुष्यनीनो परिहारव देवागनाइ तेवत्तो अलंकारे सहितणीइ न समर्थाः स्त्रीभयितुं चिशुभाः संयमयो खीभा

नन्वा तथा इति क्व यद्यपि दिग्गमास्तदभिर्गुमाः सुतयः कामं अचर्यं देशेभिः चोभयितुं ध्यानाच्चालयितुं न चाश्याः इति नयं किताः कीदृशी
मिदं चोभिः आश्रयण युक्ताभिः यदि देवाश्च नाभिरामरणात्तृताभिरपि साधवो ध्यानात् न चालिता- तदा भानुपीभिस्तु चोभ प्रापयितुं अशक्या एव
तदापि क्वाप्रसङ्गत्वात् भुक्तानां एकांतस्थित जालाक्यादि रहितोपायवे स्थिति- श्रेयसीति भाव १६ स्त्री प्रसङ्गत्वात् पुनरपि द्रष्टव्यति [मोक्षान्भिकं
१०] अथ विप्रमाणा अथ स सादृशोऽस्य इति यथार्थमेव न तारिसान्दृशरमलितोऽपि जहिलिभ्यो बालमणोहराभ्यो १७] मोक्षान्भिकां च स्व मोक्षान्भिकामुक्त्वा मानवस्य
स सादृशोऽस्य इति तथा धर्मे स्थितस्य श्रुतधर्मस्थितस्य अत्र संसारतादृश दुस्तर अन्यत् किमपि नास्ति तथा लोके संसारस्तीदुस्तरास्ति कीदृशी स्त्री
भालतन्त्रोऽस्याः ध्यानात्ता अयमेव किनां मनोसिद्धरतीति बालमनोहराः तु शब्दः पदपूर्णे विधेयार्थे च १७ स्त्रीसंगति क्रमेण गुणमाह [एवमसङ्गं समरस्य

विभुभिर्याहिं न चादृशोऽभ्युदयं तियुता । तहावि एगंत हियति नच्चा विवित्त वासो मुण्णिणं पसव्यो १६ ॥
मोक्षत्वा भिकारिवृत्तयि माणवस्य ससार भीकस्य इत्यस्य धर्मो । न तारिस दुत्तरमलित्य लोए जहिलिभ्यो बाल मणो

मिन आश्रयिषं गुणे गुमा तथापि एकांत स्थित जाला तोपपि एकांत स्थितनो कारण जाणीने विविक्त वायः मुनिनां प्रशस्त- स्त्रीयादिके
रहित तलानक वास साधुने प्रशंगानोक्त तौर्ध करं एकांतभाव साधने प्रसंख्यो १६ मोक्षान्भिकान्पिण गुंसः मोक्षना अभिलाषी मनुष्यने ससारभीरोः
धर्मस्थितस्य आरगति रूपसकारयो योऽहताने द्रुतधर्मादिकने विखे सहितने नतादृश दुस्तर अस्ति लोके नद्यो तेहवुं कोर्द दुस्तर दोहिसुं नही पार
पानला सोऽर्कनदितं यथा स्त्री अश्वान मनोपारिण्या ओहर्वा स्त्रीजाति बाल अश्वानी नामननीहरणहार दुस्तरके क्वाहता १७ एतान् स्त्रीसंगात् अतिक्रम्य

मिता सुहृतराचेव भवन्तिषेसा जहा महासागरमुत्तरितानर्हे भवे अविगङ्गासनाया १८) मनुष्याणां एतान् स्त्री सन्धन्वि सङ्गात् समति क्रम्य शेषाः
धनधान्यादिसम्बन्धाः सुखीतराश्चैव भवन्ति सुखेनीतीर्यन्ते इति सुखीतरा यथा महासागरं खय भूरस्य सदृशं समुद्रं उल्लङ्घ्य गङ्गानदी अपि सुखी
तरासु खोलङ्घ्या एव तथा येन स्त्री सङ्गस्यक्तस्य भव्यसङ्गीधनधान्यादि स योगः सुख्य एव १८ अथ रानस्य दुक्खहेतुत्वमाह (कामाणुनिधिप्य भवं
खु दुक्खं सञ्चल्लोयस्ससदेवगस्स जङ्गाइयं माणसिय च किञ्चित्तस्सन्तगङ्गच्छइवोयरगो १९) वीतरागः पुमान् रागहेषरहितो बहुलस्य द्विविधस्यापि
दुःखस्य अन्तर्धाम पर्यन्तं गच्छति प्राप्नोति तत् द्विविधं दुःखं वीट्य कारिकां जायेभवं कारिकां रोगादि तथामानसिकं मनसि भवं मानसिकं इष्ट
वियोगानिदसंयोगादि पुनर्यत्तुदुःखं सर्वस्य लोक सर्वस्य प्राणिगणस्य खइति निश्चयेन कामानुयच्छि प्रभवं विषयसतसेवनोद्भूतं वर्तते कामस्यन्ते अन्नि

सूत्र

भाषा

हराचो १७ ॥ एएय सगे समइक्कमित्ता सुहृतराचेव भवति सेसा । जहा महासागर मुत्तरिता नर्हे भवे अवि गंगा
सभाया १८ ॥ कामाणु निधिप्रभव खु दुक्ख सञ्चस्स लोगस्स सदेवगस्स । जं काइयं माणसियं च किञ्चि तस्सं तरां

ए पूठे कथा संग स्त्रीजातीनीते अतीकभीने सुखे नीत्तरितुं योग्याः सेषसगाः सुखे जतरौवुं कोइ दुस्सर दोहिलुं लोकने विखे नही यथा महा
सागरं उत्तीर्य जिम मोटो समुद्र सयभू रस्य जतरौने गंगासमानापिनदी सुखीतीर्णा भवेत् गंगासमान जे मोटी नदीते सुखे उत्तरीइ एहवीहइ १८
कामानुयच्छि प्रभव निश्चयेन दुक्खं कामनी अनुयच्छि वांछा तेहथो ऊपनी निश्चय दु ख आयाता वेदनीय जाणवो सर्वस्य लोकस्य देवसहितस्य सषला
लोकना समूहने देवता सहितने यत्कारिकां ज्ञानसिक च किञ्चित् जे कार्याने दुक्खरोगादि मननी बारही वसना वियोगथी ऊपनी योहोइ कांइ

सत्यं नैव नितिकामा विप्रयान्तेषु प्रनुयहिः कामानुयहिः सतताभिष्काचाकामानुयहिः प्रभवो यस्य तत् कामानुयहिः प्रभव कीदृशस्य लोकस्य सदैव
प्रपद्वैतः स हि सत्योत्तरागे विगतकामानुयहिः रितोच्यते १८ अथ कामा एव दुक्लृप्तेतपइति वदति [जहाय कि पागफला मणोरमारसेप इत्येषयभुक्ता
मत्स्यान्धपृषथिवियपञ्चमार्गो एषो धमाकामाणा विधार्गे २०] यथा च किं पाकफलानि विपल्लवविशेषस्य फलानि रसेन मधुरत्वेन वर्तेत इति नाहका
रात् गन्धे न भक्ष्यमानानि जनस्य मनोहराणि भवन्ति तानि कि पाकफलानि तुद्रके जीयितं तुच्छेनोपक्रमेन नुयायुषिपच्यमानानि उदरालेन सार्विष्यका
यस्य प्राणानि मरणात्पुनरुत्पत्तिरिति भवतीत्यल्लङ्घाहारः तथा विपार्केपरिपाककाले कालगुणविपया एतदुपमा एतेषां हि पाकफलानां उपमादिषा ते रत
दुपमाः हि पाकफलमदृश्या विप्रयान्तेषु विप्रयान्ति भोगसमये मनोरमा विपार्के परलोके नरकादि दुःखदायिनः २० नगस्यैव हे पसहितस्योदरगोपाय

गच्छद् वायरागो १८ ॥ जहाय कि पागफला मणोरमा रसेण वन्नेणय भुज्जमाणा । ते खुद्वह जीविय पञ्चमाणा एउव
मा कामगुणा विवार्गे २० ॥ जे इन्द्रियाणां विसया मगुन्ना नतेसु भावं निसिरे कवार्ड । नया मगुन्नेसु सगपि कुक्का

इयमप्यातकं प्राप्नोति विदारागः न दुःखतो अतपारपामे योवीतराग मुनीन्तर १८ यथा कि पाकफलानि मज्जनमाणि जिम कि पाकफलानां फल
मणोरमकीक भवता रसेन वर्तेत मधुप्रमानः रसे करोष्यर्थे चकार यो गधे करो भक्षण करता स छुद्र जीविन प्रलयमान ते छुद्र तुच्छ प्रसार
सोपक्रम भोधिर्तरे सरलातरे दुरादाहे एषा उपमा कामगुण विपयानां ए उपमा कामयोग भोगव्याना फलने विरते जाणवी २० जे इन्द्रियाणां
विषया, मर्माणां, भे इन्द्रिय ५ मा गन्धादीक हि, री मर्माहरतरेप भाव वटाचित् करोति ते इन्द्रियना विषयने विरते चिन्तानो भाव न धरे न च प्रमनो

माह [जिह्वादिशब्दसयामणवा न तेसु भावं निसिरिकायाहं नयामणवे सुमणपि कुज्जा समाहिकामे समणे तवस्सी २१] समाधिकामः समाधि रागहेषां
भावेन चित्तस्य स्वास्य कामयते इति समाधिकामः चित्तस्थैर्याभिलाषी तपस्वी अमणः साधुः तेषु विषयेषु कदाचिन्नावं चित्ताभिप्रायं न कृत्वा
न कुर्यात् तेषु केषु ये विषया इन्द्रियाणां कर्णादीनां मनोभाः वक्त्रभावर्तन्ते तथा च पुनर्ये मनोभा अप्रियास्तेषु अमनोक्षेपु इन्द्रियाणां विषयेषु
मनोन कुर्यात् इत्यनेन सुन्दरेषु विषयेषु सरागं मनोनकुर्यात्तथा असुन्दरेषु विषयेषु स द्वेषं मनोनकुर्यात् २१] चक्षुस्सखगहणं वयन्ति तं रागहेषं
तुमणन्नमाह तं दोसहेषं अमणन्नमाह समीयजोतेसुवीयरानी २२] अथ मनोज्ञां मनोज्ञयोः स्वरूपमाह चक्षुषीलक्षणं रूपग्रहणतीयैकरावदन्ति
रूपं वर्णः संस्थानं वातद्गृह्यमानेनेति रूपग्रहणं चक्षुरिन्द्रियस्ये तत् लक्षणं तं इति तद्रूपं रागहेषकं मनोज्ञं आहुः यस्मिन् रूपे दृष्टे रागउत्पद्यते
तद्रूपं मनोज्ञाहुः तदेवरूपं द्वेषहेषकं अमनोज्ञमाहुः यस्मिन् रूपे दृष्टे रागहेष उत्पद्यते तद्रूपं अमनोज्ञमित्यर्थः यः साधुस्तेषु मनोज्ञामनोज्ञेषु रूपेषु
समः सदृशवृत्तिः स्यात् स साधुर्वीतरागउच्यते २२ [रूपस्सचक्षुस्स गहणं वयन्ति चक्षुस्स रूपं गहणं वयन्ति रागस्सहेषं समणुन्नमाह दोसस्स हेषं

समाहि कामे समणे तवस्सी २१ ॥ चक्षुस्स रूपं गहणं वयति तं राग हेषं तु मणुन्न माहु । तं दोस हेषं अमणुन्नमाहु

क्षेपु मनः कुर्यात् अमनोज्ञ इन्द्रियने विषयने बिखे मननकरे समाधिकामः अमणः तपस्वी रागहेषादि परिहारे समाधिनी अभिलाषी साधुः क्लृप्तादि
तपनी करणद्वार २१ चक्षुषः रूपं ग्राहकं वदन्ति बुधाः नेत्रने वर्णसंस्थानादिरूपनोग्रहणं कहे रूपते आसिनी आकर्षणद्वारके तद्रूपं समनोज्ञं राग
हेतु आहु ते रूप मनोज्ञर ते रागमेमनुकारण कहे भगवन्त तद्रूपं अमनोज्ञं दोषहेतुं आहुः ते रूप अमनोज्ञ पाहुषो द्वेषरूप कहे भगवन्त एषुय समः

अमृतमहा २३] तीर्थं कराद्यस्त्रिन्ध्रिय रूपस्य पियस्य ग्रहणं वदन्ति गृह्णातीति ग्रहणं कर्तरिरुपप्लव्य. ग्राहकं रूपस्य ग्राहकं चतुरित्यर्थः
पुनर्लोक्यं कराद्यस्त्रिन्ध्रियस्य रूप पियस्यं ग्रहणं वदन्ति गृह्णाते इति गृह्णं ग्राह्यं चतुर्पाग्राह्यं रूपं यत् चतुरित्त्रिन्ध्रियेण ग्राह्यं तदेकरूपमिति भावः
अनेन रूपं चतुर्पाग्राह्यं ग्राहकभावेन परस्परं व्यपकार्योपकारकभावेन च सम्बन्ध उत्कः इत्यनेन रूपं रागाद्वैपकारणं तथा चतुरपि रागाद्वैपकारणं उत्कं
गणमनोष्य धृतिरिन्ध्रियं रागाद्वैप ग्राह्यः सहस्रमनोभेदेन ग्राह्येण रूपेण वर्तते इति समनोज्ञं मनोष्यरूपग्राहकं निबं रागाद्वैप कर्मिल्यर्थः अमनोष्यरूप
ग्राहकं वैपल्यं हेतुकं ग्राह्यं कथयन्ति २३ [रुवेसुजोगिनिमुवेद तिव्वं अकालियं पावदसेविणस रागाउरैसेजहवापयद्वे अलोयलोलेसमुवेदमसु २४]
रागाद्य ग्रहणमहा यः प्राप्नोतिरेषु तीर्थां उत्कटागृहिं रागं उपैति प्राप्नोतिकरोति धातूनां अनिकार्थत्वात् स प्राप्नोतिरागातुरः सन् रागोपोहितः सन्

समाय जो तेसु स वीयरगो २२ ॥ रुवस चक्कुं गहणं वयति चक्कुस रुवं गहणं वयति । रागसु हेउं समणुन्न
माहु दासमस हेउं अमणुन्न माहु २३ ॥ रुवेसु जोगिदि मुवेद तिव्वं अकालियं पावद से विणसं । रागाउरै से जह

समाय रागं समर्थं भन्ना भुंजाने पिये रागाद्वैप रीहित ते वीतराग कहीरं २२ रूपं चक्कुं ग्राह्यं रूपने चक्कुपहे इमं कहे तीर्थं कर चक्कुप रूपग्राह्य
यं वदन्ति अनेन रूपग्राह्य पणं पतने दृष्टिने रूप ग्राह्यपणं समनोज्ञं रास्यहेतुः रागानु कारण ते भणुं कहताहया अमनोष्यं दोषहेतु ग्राह्यः वैपनी
हेतु कारण ग्राह्यं उत्कृष्टता भया भगयंत २३ रूपेण यः तीव्रं गृह्णं उपैति रूपने विखे जे कोइ भूष्यावणं धरे स अकालिकं पित्तयं प्राप्नोति अका
लियं पित्तयं भरणपाने रागातुरः सः यथा पतगः राग लोभनो ग्राह्यो जिम पतयो यो स अलोक लोलः पतंगं भूयं उपैति आलोकादीयानी पित्ताने

आकालिक एवं विनाश प्राप्नोति अकालिभय आकालिकं आयुषः स्थिते र्वर्णिव म्रियते यतो मनुष्यादि सोपक्रमाशुष स्युः कद्रव यथा शब्द इवायं यद्यैव आलोके प्रदीपे प्रदीपशिखादर्शने लोकात् पटः आलोकलीलः पतङ्गश्च तुरिन्द्रियो जीवो मृत्युं समुपैति तथा रागातुरो जीव अकालमृत्युं समुपैति तौ लय्यः २४ (जे आविदोसं सभुवे इति च्चं तसि खण्डे से कवे इदुक्कं इदन्त दोसेण स एणजन्तु न किञ्चि रूवं अवरज्जार्दसे २५) अथ द्विषदूषणमाह यथापि जीवोरुपेण इत्यध्याहारः यस्मिन् क्षणतोऽत्रन्दोषं समुपैति स जीवस्तस्मिन्नेव क्षणे स्वकीयेन दुर्दान्तदोषेण दुर्दान्तं चक्षुस्तदेव दोषो दुर्दान्तदोषस्तै न दुर्दान्तं दोषेण दुक्क चित्तसन्ताप उपैति परसे इति तस्य पुरुषस्य रूप कि मपि न अपराध्याति न विरूपं करोति रूपस्य न कोपि दोष इत्यर्थं तस्य जीवस्यैव दुर्दान्तेन्द्रियस्यैव दोष इत्यर्थः २५ [एगन्तरत्तो कद्ररसि रूवे आतालिसे से कुणार्द पञ्चोसं दुक्कससम्भोलुवे इदाले न लिप्येतेण सुणी विराने २६] यो मनुष्यो कश्चिद

वापयंगे अलोय लोले समुवेइ मच्चुं २४ ॥ जेयावि दोसं समुवेइ ति च्चं तंसिक्खणे सेउ उवेइ दुक्कं । दुदत दोसेण सएण जंतुन विञ्चि रूवं अवरज्जार्दसे २५ ॥ एगंत रत्तो कद्ररसि रूवे आतालिसे से कुणार्द पञ्चोसं । दुक्कससं पील

विश्वे लंपट शको मरणपामे २४ य चापि कुरूप दृष्टा तौवं द्वेष समुपैति जे कोइ पाडू आरूप देखीने द्वेषवणुं आणे ते जीव तस्मिन्नेव क्षणे स दुःखं उपैति तेह जलण अवसरने विश्वे दुःखसंताप पामे दुर्दान्तदोषेन स्वकीयेन जतु दुर्दान्तं मोटे नेलने दोषेते वली मोलाने न किञ्चिद्दूष तस्यापराध करोति पाडू रूपकादं अपराध तेहने करतुं नधी २५ एकांत रक्ता सचिरेषु रूपेषु एकांत वणो रागी मनोहर रूपने विश्वे अत्यंत सः अतादृशे कुरूपे प्रह्वे प्र करोति अति वणुं भुंहा पाडू आने विश्वे ते प्रह्वरीस करे दुक्कससं पीडा स उपैति मूर्खः दुक्क सवां धिनी पीडानो समुह पाप्मेते मूर्खं न

सनाथं च एकान्तरात्म्यमिति श्रुत्वा तं रागो भवति स च पुरुषोऽन्तादृशोऽसुन्दररूपे प्रद्वेप करोति ततो वालोऽज्ञानी रागागुमान् दुःखस्य सपीडं सधात
 श्येति विमर्शानुमिमीक्षमाणो यज्जनितादुक्ते न न निष्यते न द्विष्यते २६ [रुवाणुगासाणुगएयजीवे चराचरे हि सहस्रपिण्डरुवे चित्ते स्थिते परितो यद्रवाले
 योऽयं श्रमादगुर्विनिह्य २७] इदानीं रागस्यैव सकलाग्रवहेतुत्वमाह किं दृश्यागवाधितो रागावर्तोर्वालोऽज्ञानी जीवश्चित्तै रनेकप्रकारैः श्रुत्याद्युपायैः
 क्लेशाधरावरान् प्रसन्नमावसान् श्रुतकल्पान् पौडयति एकदेगदुःखोत्पादनेन पीडा उत्पादयति पुनः परितोपयति परिसमन्तात् दृश्यायति पुनर्हिर्निस्त्रि
 प्रादुभ्यः पृथक् काराति परस्परतोऽपीयः क्रीडन् सन् रूपानुगत सन् रूपं प्रस्तावात् मनोषां अनुगच्छति इच्छतीति रूपाणुगारपाणुगाचारो आयाच
 रपानुगागारपविषयो भिन्नापक्व श्रुतगतो श्रुतप्राप्तोरपानुगागानुगतस्तादृश सन् सुन्दररूपविलोकन मनोरपमहितं सन् इत्यर्थः पुनः कीदृशोऽज्ञानी
 एतदगुर्विति आज्ञायते आत्मनः स्वस्य पदः प्रयोजनं शुक्यस्य स आत्मार्थं गुरुः स्वप्रयोजननिरतः स्वार्थीपुमान् किं २ न कुर्वान् इति भावः २८]

मुच्येद् दार्ढ्यं न लिप्येद् तेषां मुग्धी विरगो २६ ॥ रुवाणुगासाणां गण्ड जीवे चराचरे हिंसद गेग रूवे । चित्ते हि ते
 परितो यद्रवाले पीडिते अतद गुरु किं लिङ्गे २७ ॥ रुवाणुवाएणां परितो हिण उपाययो रस्य ग संनिश्चिनो । वए विवड

श्रुत्वा तं रागो भवति न साधार तेषु द्वेप रूप दृ श्ये करो आधुराग रूढित २६ शुकपास्यानुगतो जीव मनोहररूपने चित्ते प्रवर्तते प्राणी रूपना
 भोगना इत्यादि व्याप्यो जीव परावसान् श्रुतकल्पान् जीवान् हिंसति चरतस श्रवर धावरने इणे श्रुतकलालिना जीवने विविचनरूपे परितोपयति
 गुरुं विविच नानापिपथरावर्धो यान करो दृश्व ऊपजावे अज्ञानो प्राप्नोति आत्मार्थं शुक्येण आत्मने श्रुते गुरु मोटो किलिअपाने २७ रूपान्

(रूपायुवाएणपरिगहेण उपायणेत्तवण सच्चिओगो वएविओगोयकहिं सुंइ से सभोगकालेय अतितालाभे २८) तस्य रूपलोभाभिभूतस्य प्राणिनः कृतः सुखं तदेव दर्शयति रूपानुरागे सति रूपानुरागेण वा रूपानुपार्ते सति परिग्रहेणमूर्च्छारूपेण हेतुनाउपायणे इति उत्पादने तथारक्षणे सच्चियोगे तथा व्यवेचिनाये तथा विरहे च पुनः सभोगकाले अलसिलाभेसति लभे. सन्तुष्टिर्लाभसुखं लाभा न लसिलाभोऽलसिलाभः तस्मिन् अलसिलाभेसति लोभयुक्तस्य जीवस्यकदापि न सुखं पूर्वं हि लोभीजीवोरूपानुरागीसन् मूर्च्छयारूपवद्गजतुरगकलयादीना उत्पादने दुक्खं प्राप्नोति ततस्तेषां उत्पन्नानां कष्टेभ्योरक्षणेदुक्खं प्राप्नोति ततश्च संनियोगे स्वपरप्रयोजने सस्यग् व्यापारणे दुक्खं प्राप्नोति तेषां रूपवद्गजादीनां सभोगकालेपि प्राप्नोति अलसिलाभेपि सत्तोषस्याभावेसति दुक्खं प्राप्नोति यदुक्तं न जातकामः कामानामुपभोगेनशाम्यति हविषाक्षणावर्त्तव भूय एवामि वदते १ तस्मात्परिग्रहेणजीवस्य कृत. सुखं कदापि सुखं नास्तीतिभाव २८ [रूपे अतितेय परिगहंमि सत्तोवसत्तो नउवेइ तुडिं अतुडि दीसेण दुहोपरक्ख लोभाविले आययई अदत्तं २८) रूपे अलस्य प्रवृषः परिग्रहे मूर्च्छायांसत्तोभवति सामान्ये नासत्तिमान् उपसक्तस्यत्वात् ततश्च मूर्च्छायां सत्तोपसक्तः पूर्वसक्तः पश्चादुपसक्तः

गेय कहिं सुहंसे संभोग कालेय अतिता लाभे २८ ॥ रूपे अतितेय परिगहंमि सत्तोवसत्तो न उवेइ तुडिं । अतुडि

पादेन परिग्रहेण मनोहररूपने रागे करी परीग्रहणी मूर्च्छादिकरी उपार्जते द्रव्य उपार्जवाने विखे रक्खण पौरादिकं पी राखवाने संनियोगे आपणा प्रयोजन प्रवर्त्तवाने विखे विनाशने विखे विरहने विखे कोहापी सुखहोइ तेहने तेहना भोगविना कालने विखे अलसिः लाभ. लसि सत्तोष अणहंते कौहापी सुखहोइ २८ रूपेष् अलसः परिग्रहे अलसः रूपनेविखे असत्तोपी षको तथा परिग्रहनेविखे शक्त. उपशक्तः न उपैति तुडिं सामान्य पणे आसक्त

सहोपनात् एतादृशं सन् मनुष्यजुष्टिं सन्तोषं न लपेति ततश्च अतुष्टिर्दोषेण असन्तोषदोषेण दुःखीसन् परस्यान्यस्य स्वरूपं वस्तु इति शेष आदत्ते
रद्वर्तितं कादृशसंरूपेऽप्येति लोभाविलंबाभेन आविलं कल्पुर्लोभाविलः २८ (तन्नाभि भूयस्म अदत्तहारिणोरुवे अतितत्त्वपरिगर्ह्य मायासुक्तं
यद्वर्तमानोभेदासातत्यावियुक्तान विमुञ्चस्व ३०] पुनर्दोषान्तरमाह दृष्ट्याभि भूतस्य लोभपराजितस्य जीवस्य अदत्तहारिणोऽदत्तग्राहकस्य तथा रूपे
रप्यपिधत्तपरिपरेऽप्यस्य लोभदोषाज्जोभापराधात् माया स्यान्मायावर्धने दृष्ट्याया अदत्तं गृह्णाति ततो लोभात् परस्य गृहीतवस्तु रक्षण
पराभावाभावा यति तन्नापि स्या भाषनापि दुःखात्रविमुच्यते सर्तोभीदुक्खस्य भोगवस्यादित्यर्थः ३० दुक्खपुरुषमेव प्रकटयति [मोसस्सपच्चायपुरत्तमाय
पराभावाभावेनदुःखादन्ते एव अदत्तापि स माययन्तो र्वे अतितोदुहिन्त्रो अणिस्सो ३१] मोसस्स स्यात्ताकस्य पयात्पुर तत्र प्रयोगकाले च कास्तव्येपि

दोसंभा दुर्घो परस्म लोभाविले आययद् अदत्त २८ ॥ तन्नाभिभूयस्म अदत्तहारिणो र्वे अतितत्त्व परिगर्ह्य । माया

मुम कट्टु लोभ दोसा तत्त्वावि दुक्खानवि मुञ्चस्व ३० ॥ मोसस्स पक्खाय पुरत्तमाय पञ्चोगकालिय दुर्ही दुरंते ।

लोभस्यो धनु मासत्त सात्वतो संतोषनपार्म परस्य अतुष्टिर्दोषेन दुःखो माहुर आरूप एहवे असंतोषिने दोषे दुक्खोपको पारकी रूपवत् वस्तुदेखी
भाभात् रद्वर्तितं अदत्तं लोभ पराकाक्ष्य चित्तपको निपारको अणदोषी वस्तु २८ दृष्ट्याभिभूतस्य लोभे करो पराभव्याने अदत्तनालेप हारने रूपे
पिन्धरे च असंतोषधान् रूपने विखे परिपहर्नविसं असंतोषिने माया स्यावर्धति लोभ दोषात् माया सहित स्या भूतं वीलवो बाधे लोभना दोषधको
लोभना अदत्ताने तद्व्यापि दुःखाय गुण्यते स. तोपणि भूतदोषायाको दुक्खवको नमंकाइ ने विपयजोव ३० रूपनो लोभी भूतवोली पके पयात्ताप धरे

सुरूपवसुलोभाददत्तग्राहकपुमान् दुःखीभवतीति शेषः सुरूपवसुलोभाददत्तग्राहकः पुमान् इत्यपि कल्पदं प्रस्तावात् गृह्यते कीर्यः पूर्वं हि लोभान्मृषा
भाषणं कुरुते मृषा भाषणस्य पश्चात् श्रुता वचन उक्ता पश्चात् पश्चात्पापं कुरुते मनसि जानाति मया मृषा उक्तं माज्ञास्यत्यसौवसु स्वामीति तथा पुरतश्च
मृषा भाषणात्पूर्वं अपि दुःखीभवति मायासौमरूपवसु स्वामीकेन प्रकारेण एवं वचनीय इति पुनः प्रयोगकालेभूषाजस्य न कालेपि दुःखी भवति मन
स्त्वेवं जानातिमाकदाचिन्मममृषावचनमसौजानात्यपि कौटुम्भः स पुरुषोदुरन्तो दुष्टोन्तः पर्यवसानं यस्य स दुरन्तः इह लोकेष्विदम्बनात् परमं दुर्गति
दुःखात् दुष्टावसान इत्यर्थः एवममुनाप्रकारेण रूपेणोदत्तानि समाचरन् अनियः सन् दुःखीभवति न विद्यते निश्चायस्य स अनियः अवष्टं भरहितः
यतोहि चौरस्य मृषा भाषिणश्चनकोपि रजक इति भावः ३१ (रूपाण्य रत्नस्य नरस्य एव कत्तोसुहं हुज्जकयादिकं च तल्योवभोगेविकलिसदृक्त्वं निव्वत्तइ
जसकएणदुक्ख ३२) एव असुनाप्रकारेण प्राशुक्तसूत्र प्रकारेण रूपानुरक्तस्य रूपानुरागिण पुरुषस्य कदापि रात्रौदिवसेवाकिञ्चिदस्तीकमाल मपि कुतः

एवं अदत्ताणि सभाययंती क्वे अतित्तो दुहिच्चो अणिस्सो ३१ ॥ रूपाण्यरत्तस्य चारस्य एवं कत्तो सुहं होक्का कयाइ

एकिसम वचसुं इमं करतु मलोवारी क्वे पड्डया दुखलहे भुठा बोलवाना प्रयोग प्रस्तावने विखे एमजाणे इमं दुःखनी पामडणहार दुष्ट पाडओ
अते विडं वना सहि एव अदत्तानि गृह्णन् जिम भूलागे तिम अदत्त अणदीधोते पणलानो ग्रहण करतोष्ठतो रूपे अलसो दुक्खतो अनिष्ट नेष्टा
रहित मनोहररूपने विखे असतोपी थको दुक्खीओ निष्टारहीत तेहनुं कीइ पासं न करे ३१ रूपानुरक्तस्य नरस्य एवं मनोहर रूपनी अनुरक्त
रागी नर मनुष्यने इणे प्रकारे कुत सुखं कदाचित् किञ्चित् भवति किं हाथकी सुखहोइ अपीतु न होइ कहीइ तच्चापि भोगे के स दुक्खं तीक्षां

ज्ञायादुःखसमूहं श्रेण्याभवमर्थे वसन् अपि न लिप्यते रागजनितदुःखावलिशोनस्यादित्यर्थः कोदशः स पुमान् विर्यार्कोविगतशोकः केन किं शिव जलेन पुष्करिणीपलाशमिव यथा पद्मिनी पल जलेतिष्ठदपि जलेन न अवलिप्यते एव विरक्तोपि ससारिवसन्नपि ससारदुक्खैर्नलिप्यते ३४ एवं चक्षुरिन्द्रियमाश्रित्ययोदशगाथाख्याताः अथ शेषेन्द्रियाणां मनसश्चतयोदश २ गाथाख्यात्याः सन्ति अत्र च इन्द्रियाणां चक्षुषोदोष बाहुल्ये प्रादुर्भावात् पूर्वं चक्षुरिन्द्रियद्वारेण रागहेषौ दर्शितौ अन्यथा तु दुर्दमनं रसनेन्द्रियमुक्तमस्ति अथ ओजमोर्षित्वदूषणान्वाह (सोयस्ससहं गहणं वयन्ति तं रागहेड तुमणुन्नमाह तं दोसहेडं अमणुन्नमाह समीयजोतेसु सवीयरानो ३५) तीर्थं कराः ओलेन्द्रियस्य ग्रहण विषय शब्दं ग्राहकं ओलं इति ओलेन्द्रियस्य लक्षणं शब्दः ओलेणैव गृह्यते त शब्दं मनोज्ञं स्त्री भौतादिकं रागहेतुकं आह वीतरागादि कथयन्ति त एव शब्दं अमनोज्ञं स्वरवायंसादि प्रोक्तं

दुक्खोह परपरेण । न लिप्यए भवमज्झं व संतो जलेणवा पुक्खरिणी पलासं ३४ ॥ सोयस्स सह गहणं वयन्ति तं राग हेडं तु मणुन्न माह । तं दोस हेडं अमणुन्न माह समीय जो तेसु सवीयरानो ३५ ॥ सहस्य सोयं गहणं वयन्ति

लिप्यते संसारे वसन्नपिलीपाइ खरछाये नही भवस सारमाहि वसतुं पणि जलेन यथा पद्मिनीपलं तैह ऊपरि दृष्टांत जिम पाणोइ करी पुष्करिणी क पलनो नोपलाशपानं लिपे लागे नहो ३४ ओल विषय शब्दो वदन्ति बुद्धा सोयकाननो विषयग्रहण शब्द कहे तंतुगीतादिमनोज्ञं रागहेतुः ते मनोहर गीतादिक शब्द रागनो हेतु कारणकहे तत्तुहे ष हेतुं अमनोज्ञ पाहुडं रूप आह कहेके पंडित सम एषुय सवीतराग सरीखो जे एहनेविखे ते वीतरागकहोइ ३५ शब्दग्राहक अरणं वदति शब्दनो ग्रहणग्राहक कान कहे ओजस्य ग्राहक शब्दः इति वदति काननो ग्राहक शब्द इम तीर्थं

कर्मण हेतुकं प्रायः यन्मुमनोषामनोषयोः यदर्थोपिपये समोरागहे परहितः सर्वतराग उच्यते ३५ । सहस्रसोयं गृहण ययान्त सोयप्रसरण
 यदनि रागप्रहेतुं समानुभवाहृदोसकहेतुं अमणुवमाहु ३६] तीर्थकराः सोय रति ओवे न्दिय गदस्य गृहण ग्राहकं वदन्ति गृह्यतीति गृहण
 पुनर्गोप्यरागदं विषयं त्रोधस्य ओवे न्दियस्य गृहणं गृह्यते इति गृहण ग्राह्यं वदन्ति गदद. ओवे णग्राह्यं तत्कात् गदद ओलयोप्रागग्राह्यभाव
 सत्यनादयः तत् सत्यनोषं सुन्दरगदद विषयग्राहकं रागस्य हेतुकं प्रायः पुनरमनोषं असुन्दरं गदद विषयग्राहकं ओवे न्दिय हेतुप्य हेतु प्राय ३६
 । गदद सुजोगिहि गृधेरतिथं प्रकालिय पापरसेयिणास रागाउरहरिणमिगेवसुहे सहे अतिनेमसुवेदमसुं ३७] यं पुरुष गददपतीवां अधिवा गृहि
 मूरां यद्वेति स गददग्राह्यमनोष गददे प्रसन्तुटीरागातुरः सन् मुयोमूढ आकालिकं प्रायः स्थितरवोवसोपक्रमायुक्त्वात् न्यौरवसरं यिनैवद्विनाय
 मरद प्राप्नोति मनुदः कदय गदयं समुपैति गददेद्वतो मुयोहरिणमगदव हरिणपशुरिव अल न्यग गददः पशुपर्यायवाचकः हरिणरागोक्तस्य हरिण

सोयया सहं गृहण वयंति । रागस्य हेतुं समणुन माहु दोमस्यहेतुं अमणुन माहु ३६॥ सहेसु जो गिहि सुवेद तिचं
 अकालिय पावद नं विणासं । रागाउरे हरिणमिप्य सुवे सहे अतिने समुवेद मसुं ३७ ॥ जेयावि दोसं समुवेद

कर नं नं सुतगोषं रागहेतु प्रायः नं रागानु हेतु मनोहर भनो कते अमनोष दोषहेतुं हेपरोसनो फारण पादुड करे ३६ गददे पु यः तौवा गृहि
 यदनि गददोपिये मे कोद गृहि, सुदोपाने तौव अलत सप्रकालिक यिनाय प्राप्नोति ते प्रकालिं प्रषसर विनाय सरणपाते रागातुरद्विनि वन्दनः रागे
 दोषो अभिग यरिण हेतुनो परि गददोक्तो गददेपु अलत समुलुं यद्वेतिगददोपिये प्रसंतोपी सरणपाते ३७ जो कोद पादुया गददो विने हेप आनि तीर्थ

मृगः ३७ [जे आविदोस समुवेइतिव्व तं सिंखणेसेउ, उवेइदुक्खं दुहन्तदीयेणसएणजन्तुं न किञ्चिसइं अवरज्झईसे ३८] यथापि जन्तुर्जीवोयस्मिन्नक्षणे
अमनोज्ञे शब्देतीक्ष्णं द्वेषं समुपैति^१ सजन्तुः तस्मिन्नेवक्षणे स्वकीयेन दुर्दान्तदीपेणदुर्दान्तश्रोत्रिद्रियं तदेवदीपे अथवातस्य दीपस्तेन दुःखं उपैति प्राप्नोति
सजन्तुः स्वकीयश्रोत्रेन्द्रियदीपेण दुःखी क्रियते परं तु तस्य पुरुषस्य शब्दः किञ्चिदपि न अपराप्यति शब्दस्य न कोपि दीपः जन्तोः श्रोत्रेन्द्रियस्यैव
दीपइत्यर्थः ३८ [एगान्तरत्तोइइरमिसइं अतालिसेसे कुणार्धपओसदुक्खस्ससम्पीलमुवेइ बाले न लिपईतेणमुणोविरागे ३९] योमनुष्योहचिरमनोज्ञे शब्दे
एकान्तरज्ञो अत्यन्तमासक्तोभवति रागं कुरुते समनुष्योऽतालिसे अतादर्थ्यं अमनोज्ञे शब्दे प्रद्वेषं करोति सवालो रागद्वेषासक्तो दुःखस्य सम्पीडां
उपैति असातासम्बन्धिनी अत्यन्तपीडां प्राप्नोति तेन रागद्वेषोत्पन्नदुःखेन विरागीमुनिर्नलिप्यते वीतरागः पुमान् सदासुखभाक्स्यादिति भावः ३९
[सहाणुगासाणुएयजीवे चराचरहिंसइसइणीगरुवे चित्तेहिं ते परितावेइबाले पीलेइ अत्तइयुरुकिलिइ ४०] अथ शब्दादुरक्तस्य रागद्वेषयोरैवाश्रवकारुण्यत्वं

तिव्वं तसिक्खणे सिउ उवेइ दुक्खं । दुहंत दीसेया सएण जंतू न किञ्चि सइं अवरज्झई सि ३८ ॥ एगंतु रत्तो रुइ
रंसि सइं अतालिसेसे कुणार्धे पओसं । दुक्खस्स संपील मुवेइ बालेनलिपई तेण मुणीविरागे ३९ ॥ सहाणुगासाणु
जज्जण अवसरनेविखे दुःखपासे दुर्दान्त भोटिनेलने दिषेते वलीपोतानेलीधे जीव आपणा पर पाहुआ शब्दकांइ तेहने अपराधकरनुनही ३८ एकांतपणे राग
धरतो हचिरसुनोहर शब्दते विखे पाहुआ शब्दने विखे षणो पासे द्वेष दुक्खनीं पीडापासे बालअज्ञानी नलिपाइ नलीपाए तीणे साधु शब्दनी राग
करतो ३९ रुडा शब्दनी वांछाने विखे प्रवर्ततुं षको जीव चरत्तस आचर थावरनेहणे विचित्रशस्त्रे करी दुक्ख उपजावे अज्ञानी आत्माने अर्थे गुरु भोटो

भावे येषां गन्तव्यं नानादुःखतः सन् सन्तोषगदद व्यवस्थापयुक्तः सन् चराचरान् अनेकरूपान् जीवान् हिनस्ति सवालोज्ञानीषिवै रनेक प्रकारैरुपायैः
 गन्तव्यं कान् धिन् जीवान् परितोषयति कान्चिज्जीवान् पोषयति कीदृश सवाल अतद्वशुः आकार्यशुख स्वार्थपरायणः पुनः कीदृशः किञ्चिद्वः
 विद्वान्मार्गं धामभूतविधम ४० । सदाजुवाएण परिगच्छेण उपपायेण रक्त्रण सविद्यो वएविश्वोयोगकहिं सुहंसे सभोगकालेय अतिजलाभे ४१] मनोष
 काः अत्रान्मभिनि इत्येव गणिनः कुतः सुख तदेवाह गददानुरागेण तथा परिग्रहेण भूकार्येण उत्पादने मनोहर गददेषितचित्तनाचितन इत्योत्पादने
 यथा वैधर्म्यं गन्तव्यं तत्र गे तं सत्यम् व्यापार्ये व्ययविनायेवियोगोऽर्थात् गदद अर्थिनः शुरुपस्य कुत सुखं पुनस्तस्य गददानुरागिणोजन्तोः सभोग
 ४२ । सदर्शनं नानादुःखं नरति यद्वयवैरागिणा नल्लभिरिति भावः ४३ । सदे अतितेयपरिगह निस्ततोवसतो नववेदुहिं अतुद्धिदोसेषदुहीपरस्स लोभावि
 र्द्वारात् सदर्शनं ४४ । नष्टे लोको मोक्षः परित्यजे अययक्तः स्यात् सामान्ये नरलोभवेत् ततश्च सक्तोपशक्तः स्यात् अत्यन्तं शक्तः उपशक्तः शक्त्यासौ उपशक्तश्च
 भगवताह परित्यजे गदानुरक्त नुद्धि सन्तोषन उपैति अतुद्धिदोपिण दुक्खोभवति पुनरसन्तोषो परस्थान्तस्य सत्त्वविश्रोभन गददकारि वसु यदिद्वदि
 गदय लोके चराचरे हिंसदयोगे गरुवे चित्ते हिते परितोषेन दालि पीलेन अतद्वशु क किञ्चिद्वे ४० ॥ सदाजुवाएण परि
 रक्त्रेण उपपायेण रक्त्रण सन्निधायो । वए विश्वो गेय कहं सुहंसे सभोग कालेय अतित लामे ४१ ॥ सदे अतितेय

गोपनीयं भावः ४० । सदाशब्दने रागे परित्यजे करोने उपपरि जिवाते राखवाने विधे काज करियाने विधे विनाश विरह विधे कीद्वार्थो सुखद्वे सभोग
 नेरना भोग विधाने अययार्थे दम भनोप अणहर्त किपायो सुख ४१ गददने विधे असन्तोषो यको तथा परित्यजने विधे असन्तोषो यको सामान्य पय

लोभाविलो लोभ कतुषः आदत्ते अदत्तं गृह्णाति ४२ [तन्नामभूयस्व अदत्तहारिणो सहे अतित्तस्य परिगृह्येय मायाशुसवद्वद् लोभदोसा तत्थावि
दुक्खान विमुच्चर्दसे ४३] शब्दे ऽदत्तस्य प्राणिनः परिग्रहे लक्षणाभि भूतस्य अदत्तहारिण्यलोभदोषात् माया मृषा सम्बर्धते पुनस्तस्य प्राणिनस्तापिमा
यास्रपायां अपि दुःखात् न विमुच्यते मायास्रपाजल्यनकालेपि दुक्खमाक् स्यादित्यर्थः ४३ तदेव दुक्खं दर्शयति (मोसस्सपच्छाय पुरल्यओय पओगकालेयदुहो
दुरन्ते एवं अदत्ताणि समाययन्तो सहेअतित्तोदुहिओ अणिस्सो ४४) मृषाभाषीपुमान् मृषावाक्यस्य पश्चात्पुरतश्च प्रयोगकाले च दुरन्तोदुक्खान्तीभवति
अन्तेदुक्खमाक् स्यात् माययामृषां लज्जा पश्चात् मृषाभाषणस्य पश्चात्ताप करोति मनसि एवं जानाति मायासुसंस्थापितं वाक्यं नीक्षं इति पश्चात्तापे
परिगृह्यंति सत्तोवसत्तो न उवेद्व तुद्धिं । अतुद्धिं दीसेण दुहो परस्व लोभाविले आययर्द्वे अदत्तं ४२ ॥ तन्नामभूयस्व
अदत्त हारिणो सहे अतित्तस्व परिगृह्येय । माया मुस वद्वद् लोभ दोसा तत्थावि दुक्खा नवि मुच्चर्दसे ४३ ॥ मोसस्व
पच्छाय पुरल्यओय पओग कालेय दुहो दुरन्ते । एवं अदत्ताणि समाययन्तो सहे अतित्तो दुहिओअणिस्सो ४४॥ सद्वाणु

षण् लालची लक्षणा संतोष न पाप्मे अलसितथको पारकी भलो वसु देखो लोभोषको पारकी अण दीधीले वसु ४२ लोभे करो पराभयानिचोरी
वसु लेणहारने शब्दविखे परिग्रहने विखे असंतोषीने माया सहित मृषाद् बोले लोभना दोषयकी चोरी करे तो पणि दुखयी मूकाद् नही ते विखे
जीव ४३ रूपनो लोभो भूठुं बोली पश्चात्ताप धरे पहली दुक्खलहे भूठा बोलवाना अवसरने विखे दुष्टपाड्यो अंतविहवण सहेइम अदत्तलेतुथको
प्रवर्दने विखे अस तोषी यकी दुखीयो रहे लक्षणा वर्जे नही एकारणे दुक्खी हुवे ४४ शब्दने विखे रागी मनुष्यने कीहायकी सुखपाद् कि वारीपणि

यत्कर्म तस्य प्रदृष्टचित्तस्य पुरुषस्य विपाके दुःखं दुःखदायिकं भवति ४६ (सद्दे विरक्तो मणुश्चो विसोगो एषा दुःखलोह परंपरेण नलिप्यद् भवमज्जे वसतो जलेण वा पुक्वत्तिणीपलासं ४७) यो मनुष्यश्चदे विरक्तो भवति सविशोकः शोकरहितः सन् भवमध्ये वसन् अपि पूर्वोक्तदुःखौघ परंपरया न लिप्यते किमिव जले वसदपि पुक्वत्तिणीपत्रं इव ४७ (वाणस्सगन्धं गहणं वयन्ति तरागहेडं समणुक्कमाहु त दोसहेडं अमणुक्कमाहु समोयवोतेसुसवीयरगो ४८) तीर्थं करान्नाणस्य नासिकायाः ग्रहणं विषयगन्धं वदन्ति तं मनोज्ञं गन्धं रागहेतुं आहुः पुनस्तुगन्धं अमनोज्ञं हेपहेतुं आहुः तेषु मनोज्ञा मनोषेसु गन्धेसु यः समस्तुल्यवृत्तिः सवोतरागोज्ञेयः ४८ (गन्धस्सवाण गहणं वयन्ति वाणस्स गन्धं गहणं वयन्ति रागस्स हेडं समणुक्कमाहु दोसस्सहेडं अमणुक्कमाहु ४८) तीर्थं हराः गन्धस्य सुरभ्यसुरभिपुद्गलस्य ग्रहणं आहकवाणं वदन्ति तथा वाणस्य नासिकाया गन्धस्य सुरभिपुद्गलं ग्रहणं आह्यं वदन्ति एवं गन्धवाणयोर्ग्राह्यं आहक भाव उक्तस्तन्मनोज्ञं मनोज्ञं गन्धविषयसहितं वाणं रागहेतुकमाहुः एवं अमनोज्ञं अमनोज्ञगन्ध विषयसहितं वाणं हेपस्यहेतुं आहुः ४८ [गंधेसु जीतिव्व

सद्दे विरक्तो मणुश्चो विसोगो एषा दुःखलोह परंपरेण । न लिप्यद् भव मज्जे व संतो जलेणा वा पुक्वत्तिणी पलासं ४७ ।
वाणस्स गंधं गहणं वयन्ति तं रागहेडं तु मणुज्ज माहु । त दोसहेडं अमणुज्ज माहु समोय जो तेसु स वीयरगो ४८ ॥
गंधस्स वाणं गहणं वयन्ति वाणस्स गंधं गहणं वयन्ति । रागस्स हेडं समणुज्ज माहु दोसस्स हेडं अमणुज्ज माहु ४८ ॥

नही भवसंसारमाहि वसतुं जिम पाणीइं करी नलिनीनो पान नलिपाइं ४७ वाणनाशिकाने ग्रहणने चिखे गधपरिमल कहें ते गध भखी रागानो कारणते हेपनुं कारण पाहुयो कहताहुआ जे समताभाव धरे तेवोतराग कहोइ ४८ गधनो ग्रहण नाशिका कहें नाशिकानो ग्रहण गध कहें रागानो

भुधर गिरं अकान्तिय पावर त्रैविण्णस रागाउरेशो सहि गध गिह्वे सप्पे विलाशो धिवर्निकव्वमतो ५०] यो मनुष्यो गधेषु तीव्र उक्कटा गृहिं उपैति
य मनुष्यो रागात्तर मन् प्राकान्तिकं विनाया प्राप्नोति सर्वोहि नागदमिन्यादिका सुरभिगन्धोपेताकाशिदौषधीमाधाय पथात् तत्रभ्याह्मणोविलासिगच्छन्
स्त्रियते नर्तनोद्यते धन्दनगन्धाकर्षितस्य धन्दमात्मालिङ्ग्य सिटन् स्त्रियते मार्यते गन्धबुद्ध्यो नरोहि सर्वोपसोद्देयः ५० [जि आविदोस समुवेद तिव्व तसिक्ख
धुवेउ उव्वदुक्ख दुक्कलदोमंण सएणजल्ल न किस्सिगन्धं अवरज्जरसे ५१] यथापि जन्तुर्यस्मिन् एणेश्मनोद्भवागन्धं आधायतीव हिमं समुपैति स जीवन्तस्मि
अवधत्तेसपधायेन दुट्ठान्तघालेन्द्रिय दौषेण दुक्खं उपैति पर सु सस्य गन्धपाहकस्य पुरपस्य गन्धं कि यपि न अपराध्यति गन्धस्य न कश्चिदौषस्तस्य
घालेन्द्रियस्यैव दौषांधिक्ख ५१ [एगन्तरत्तोकरमिगन्धे अत्ताल्लिसेवकुणरूपओसदुक्खस्सपीलमुपेदवालेनल्लिपरहेतणमुणीविरागे ५२] यो मनुष्यो रक्षिरोमनोद्भो
गन्धो एकान्तरतो अत्यन्त रागावान् भवति सतादये अमनोद्भो गन्धे प्रहेय करोति तदासवालः दुक्खस्सपीळा दुक्खसन्धन्विनीपीळा असाता उपैति तेन

गंधसु जो गिह्वि सुवेद तिव्वं अकालिय पावइ से विण्णस । रागाउरे ओसहि गंधगिह्वे सप्पे विलाओविव निक्ख
सत्तो ५० ॥ जेयावि दोस समुवेद तिव्वं तं सिक्खणे सेउ उवेद दुक्खं । दुदं त दोसेण सएण जलू न किंचि गंधं

हेतु भक्षो धर्म दौषनोदितु ते पादृषो करे ४८ गधने विखे जे कोई गृहि, मूर्च्छापाने अत्यंत ते अकाले अवसर विना मरणपाने जिम रागनो धाया
सोपधो पान्नावेन्नि प्रमुत्तना गधने विखे गृह, स्तोभीओ अपर्यगधने अर्थे विसयकी नीकलतो ५० जे कोई पादृषा गंधपायी हेय आण तीव्रघणो
नेधम यधमर्त्त धिरे ते दुक्ख पाप्मे दर्शित मोटा दोखनासरे कहे जीम गध तेहने अपराध नघी करतो पर रागहेय करेहे तेहने अपराध ५१

कारणेन विरागोभुनितस्तेन दुक्त्वेन रागद्वेषोद्भवेन कष्टेन लिख्यते ५२ [गन्धाणु गासाणुगणय जीवे चराचरे हिंसद्रूपे गच्छे चित्तेहि ते परितोवेदवाले पीलेइ अतद्वं गुरुकिलिद्धे ५३] बालो अज्ञानीजीवो गन्धानुगागानुगतो मनोजगन्मोपेत प्रथम कर्पूर कर्सूरिकादि द्रव्यसुरभिग्रहणाया सहितश्चित्तैर्विविध शस्त्राद्युपायै कृत्वा चराचरान् अनेकरूपान् जीवान् हि नस्ति परितापयति पीडयति कीदृशः स आत्मार्थगुरुः स्वार्थपरायणः पुनः कीदृशः संक्रिष्टोरागाद्यः पण्डितचित्तः ५३ [गंधाणुवाएण परिगृहेण उपायणे रक्त्वण सन्निभोगे वएविभोगेयकहिंसुहिसे सभोगकालेय अतितलाभि ५४] गंधानुरक्तस्य जीवस्य कृतः सुख भवति कृतोपि सुखं न स्यादित्यर्थः तथैव दर्शयति पूर्वं तु गंधानुवादेन सुरभिगंधद्रव्यानुरागेण सुरभिगंध द्रव्यानुरागे सति वा परिग्रहेण मूर्च्छारूपेण दुक्त्व स्यात् ततस्तत्स्थोत्पादने दुक्त्वं स्यात् ततो रक्षणे दुःख ततः संनियोगे स्वपर प्रयोजने सस्यग व्यापारेण दुक्त्वं ततो व्ययेतस्य न्य नतायां

अवरजमर्द्धसे ५१ ॥ एगंत रतो रुद्धरंसि गंधे अयालिसेसे कृणार्द्ध पञ्चोसं । दुक्त्वस्य संपील मुवेद्वं बाले न लिप्पद्वं तेण सुणी विरागे ५२ ॥ गंधाणुगासाणु गणय जीवे चराचरे हिंसद्रूपे गच्छे । चित्तेहिंते परितोवेद्वं बाले पीलेइ अतद्वं गुरु किलिद्धे ५३ ॥ गंधाणुवाएण परिगृहेण उपायणे रक्त्वण सन्निभोगे । वए विभोगेय कहिंसुहंसे संभोग कालेय

मनोहरं गंधने कष्टे प्रवर्त्ततु प्राणो चरित्र स यावर अनेक जीवने मारे हत ग्रहत करे विचित्र सस्ते करो दुःख क्षापजावे अज्ञानी आत्माने अर्थ गुरु मोटो किलेय दुःखपाप्मे ५२ एकांति रातु भलानगंधने बिखे वए पाड्झा गंधने बिखे करे द्वेष दुःखसंबंधिनी पीडानो समूह पाप्मे अज्ञानी नलीपाद्वं तेण द्वेष रूप दुखे करो साधू रागरहित ५३ भला गंधने रागे करो परीग्रहनी मूर्च्छार्द्धं करो द्रव्य उपाजवे रागद्वेषवाः रागद्वेष राखे आपणा प्रयो

[illegible]

धातिन नामं ५४ ॥ ग धे अतिक्षेप परिग्राहं सि सत्तोवसत्तो न उर्वेड तुष्टिं । अतुष्टि दोसेण दृष्टौ परस्म लोभाविर्ले
 धातयर्तु अदत्त ५५ ॥ तनाभाभिभूयन्ना अदत्त हारिणो गं धे अतिक्षेपा परिग्राहेय । साया मुस वड्डइ लोभ दोसा तत्त्वा

नाना रंगों विनोद विरचन विन्दे किधावधो सुखसुख तैरना भोग विधान काल विरसे लसि स तीप अणहते कि छावकी सुखधा ५४ गंधने अस
सोभा वका मया परिग्रहने किं स सामान्य पणावा लालचो भववा पणु लालचो संतोप न पामे अस तीपी थका पारका गंधदेखा लोभे कलुषित
भिष भो पारका वरुभा क्षणदीपो परिग्र ५५ लोभे करो पराभवाने भदतनालेण छारने गंधने विरखे परिग्रहने विरखे अस तीपीने माया सहित

भाषोपुषः मृषावाक्यस्य पश्चात् च पुनःपुरस्तात् पूर्वं च पुनः प्रयोगकालेदुरन्तीदुक्खीभवति मृषाभाषणस्य पश्चादेवं जानाति मया किमर्थं मृषाभाष्यं
मुक्तं मृषाभाषणस्य पूर्वं एवं जानाति असी मम मृषावाक्यं ज्ञास्यति मृषाभाषणकाले च एव जानाति अस्याये हं मृषां वदामि परमसीजानाति इति
चिन्ताश्रुललेन सर्वदादुरन्ती दुक्खीअत्यन्तदुःखीस्यात् एवं अदत्तानि समाचरन् गंधे अट्ठेसीजीवो दु खितोभवति कीदृशः सोऽनि ओनि आरहितः ५७
(गथाणुरत्तस्स नरस्स एव कत्तोसुहं होज्जकयाइ किञ्चित्तल्योवभोगिविकिलेसदुक्खं निव्वत्तइ जस्सकएणदुक्खं ५८) एवं अनुनाप्रकारिणगंधानुरक्तस्य नरस्य
कदापि किञ्चित् कृतः सुखं भवेत् तत्रापि गंधोपभोगेपि क्लेश एव दुक्खं निर्वर्त्तयति क्लेशदुक्खं उत्पादयति यस्य क्लेशमंधस्यापभोगार्थं दुक्खं आत्मनः
विदुक्खत्वा नवि मुच्चइ सि५६ ॥ नासस्स पच्छाय पुरत्थओय पञ्चोग कालिय दुही दुरंते । एव अदत्ताणि समाययंती गंधे
अतितो दुहिओ अणिसो ५७ ॥ गंधाणुरत्तस्स नरस्स एव कत्तो सुह होज्ज कयाइ किचि । तल्योव भोगेवि किलेस
दुक्खं । निव्वत्तए जस्स कएण दुक्खं ५८ ॥ एमेव गंधमि गओ पओसं उवेइ दुक्खोइ परपरओ । पट्टइ चित्तिाय चि

भूठं बोले दोषयकी चीरीकरे तीपणि मृषावादबोले यके दुक्खयकी न मूकाइ ५६ गंधनो लोभी भूठबोली पके पश्चात्ताप धरे एकिमे वचस्ये इमं
कारतो पहिला दु खलहे भूठा बोलवाना प्रस्तावने बिखे अंतविडंबन तेहने जिम भूठू लागे तिम अणदीधो लेतो गंधने बिखे अट्ठस असंतीधी
दुखीओ याइ निठारहित ५७ गंधने बिखे रागी मनुष्यने कीहाधी सुखहोइ किवारि पणि तीक्ष्णं गंधने बिखे तस न इइतालगे क्लेश दुख पासे नीप
जावे करे दुक्खकष्ट अने उपाय ५८ एणीपरि जिम उत्तमगंध ऊपरि राग इइ तिम कदाचित् द्वेष पास्यो यकी पासे ते जीव दुःखना समूहनी परपरा

कटं भवति ५८ (यन्मयं धं मिगध्रपधोसं चयैरदुक्खोहपरं पराभो पट्टच्चित्तोयद्विष्णारकम् जसेपुणोहोहं दुहयिमानं ५८) एव एव यथागंधातुरक्कोनरो
 दुक्खोवपरं परा प्राप्नोति तथैवगंधेदुटगंधेपदे पदं तोदुःखोवपरं परा चयैति मट्टच्चित्तः सन् दुटं कर्मविवर्तति यत् कर्मतस्य पुरुषस्य विषयार्कविषयाक
 कान्तिदं यं दुःखकारि भवति ५८ (गंधे विरत्तोमण्य ओयिसोर्गोए एण दुक्खोहपरं परेण न लिपद्दं भव मज्जे वसन्तो जसेणवा पुक्करिणीपलासं ६०)
 गंधे विरत्तागंधात् विरत्तागंधान्न एतेन पूर्वोक्तदुःखोव परं पर्यामलिप्यते न स्पृश्यते किं कुर्वन् अपि भव मध्येवसन् अपि किं निव पुक्करिणी पदं पश्चिनी
 पदं जन्म इव ६० १३ रसनेन्द्रियमादित्यद्रूपणमाह [जीहाएरसगहणं वयं तितं रागहेतुं समणुक्कमाह दोसक्कहेतुं भ्रमणुक्कमाह समीयजोतेस
 मवायरासो ६१] रस्यते आच्चायते इति रसं मयुरादिकं रस तोर्थं कराजिह्वायारस मयुरादिकं विषयं गहणं वदन्ति त रसमनोषं मनोहरगुण

याद कथां जसे पुणो होह दुहं विवानो ५८ ॥ गंधे विरत्तो मण्यो विसोर्गो एएण दुक्खोहं परपरेण । न लिपए
 भव मज्जेव सतो जलेण वा पुक्करिणीपलासं ६० । जीहाए रस गहणं वयंति तं राग हेतुं मणुन्न माहु । तं दोस
 एउ भ्रमणुन्न माहु समेय जो तेसु सवीयरओ ६१ । रसस्स जीहं गहणं वयति जिभाए रस गहणं वयति । रागस्स

येदा प्रदेयं भवो सचित्तं जिघांरं चित्तं धुरं तिवारंरं वांधि कर्मवणां जेहकर्मना भोगं धिनाकालने विधेहे दुःखपाप्मि ५८ मनोहरगंधेविधेहे राग भ्रमणधरतुं
 मणुन्नं गोकरीयितं यक्षां ए दुःखुर्नो परंपरा तेषु करोते लीपाद खरहाद नही भवसंसारमाहि जिम पाणिदं करो कम्मसनीनूपाननत्ती पाई ६०
 जीहंनो एव एव रसकहे तोयं करोते रागनुहेतु मनोहर भलोक्कहे तेहे पनो कारण भ्रमणोष पाटओ कहि समो जे रागधेधने थिहेते ते धीतराग ६१

विश्रोगेयक हिंस्र हसे सभोगकालेय अतितलाभि ६७) रसानुरक्तस्य जीवस्य रसानुरागे सति वा परिगृह्येण रसयुक्तं द्रव्याणां नृच्छंया तथा रसयुक्तं द्रव्याणां उत्पादने तथा तेषां रक्षणे तथा तेषां द्रव्याणां सन्नियोगे स्वपरिषां प्रयोजने तथा व्यये सरसद्रव्याणां न्यूनत्वेन तथा विद्योगे विरहि तस्य रसानुरक्तस्य कुतः सुखं भवति कस्मादपि कारणात्सुखं न भवति सभोगकाले च रसास्वादनकालेपि अलसिलाभोपि दुःखं असंतुष्टिरिव दुक्खमेव ६७ (रसे अति तेयपरिगहंमि सत्तोवसत्तीनउवेदुत्तिं अतुद्धिदोसेण दुहीपरस लोभाविले आययई अदत्तं ६८) रसे अलसो जीवः परिगृह्ये शक्तीभवति ततश्च सक्तः सन् उपशक्तीभवति सक्तीपसक्तश्च तुष्टिं न उपैति अतुष्टिं दीपेण दुक्खीपुमान् परस्य अदत्तं सरसवस्तु गृह्णाति कीदृशः स लोभाविलोलीभकलषः ६८ तण्हाभि भूयस्स अदत्तहारिणो रसे अतितस्य परिगृह्ये मायामुस वड्ढलोभदोसातत्याविदुक्खानविमुच्चईसे ६९] लण्णाभि भूतस्य अदत्तहारिणोरसे

सनिउगे । वए विश्रोगेय कह सुहंसे संभोग कालेय अतित लाभे ६७ ॥ रसे अतितेय परिगृहंमि सत्तोवसत्ती न उवेदुत्तिं । अतुद्धि दोसेण दुही परस लोभाविले आययई अदत्तं ६८ ॥ तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो रसे अतित तस्य परिगृह्येय । मायामुसं वड्ढुत्ति लोभ दोसा तत्यावि दुक्खानवि मुच्चई से ६९ ॥ मोसस्य पक्काय पुरत्यओय पओग

सुखहोइ तेहना भोग विवाना काल विखे अलसयको ६७ रसने विषे असंतोषो तथा परिग्रहने विखे सामान्य पणे लालची वणुं आसक्त लालची संतोष न पामे असंतोषीने दोषे दुःखीओ यको लोभे करो कतुषित चित्तयकोल्ये पारकी वस्तु अणदीधी ६८ लोभे करी पराभव्याने अदत्तनालेण हारने रसने विखे परिग्रहने विखे असंतोषीने माया सहित मृषा भूटू बोले तोपणि मृषा बोले यके दुःखयको न मू काइते जीव ६९ रसनो लोभी

अथ गत्युपपत्त्या परित्यक्तं लोभोपात्तं सायाद्यथावर्तं तथापि मायाद्यथाया अपि स असतोपोसरसवत्तु ग्राहीदुक्खात् न विमुच्यते ६८ मोक्षस्य पक्षाय
पुरतः प्रोक्तं प्रयोगकान्त्यदुर्धृदुर्त्तत्वे एवमदस्तापि समायायकोरसे अतिसोदुहिश्चो अणिस्मो ७०] स्या वाक्यस्य पटात् पुरतस्त्य प्रयोगकाले च दुरन्ती
सुखोभयमिदं दुर्दुष्टोक्तो यत् सद्गुरुताः एतादृशो दुक्त्वोभवति एव असुनाप्रकारेण रसे अत्येष्टत्वात्तिन समाचरन् चौर्याणि कुर्वन् दुक्त्वतो भवति नून
रतिर्भो भवति नित्यारहितोभवति ७० [रसाणुरत्तमनरस्य एवं कतोसह होत्रकयादकिञ्चित्त्योवभोगविकलसदुक्त्वं नित्यत्वाद् जस कएदुक्त्वं ७१]
यं यन्माप्रकारं यानुरागस्य कटापि किञ्चित् कुतः सुखं भवति कुतोपि सुखं न भवति इत्यर्थं तच्च रसोपभोगसमयेपि अरन्तोपी अत्यसि लाभ
स्य किमदुक्तं निर्धर्भयति उपाटयति तस्य रसोपभोगस्य कृतं प्राकनोदुखं कटं जीवतत्पादयतीत्यर्थं ७१ [यस्मिन् वर सन्निगन्धे पद्मोस त्वेदुक्त्वोह
पर परायावदुद्विषितोयि फारकम् कंसं पुणोहोदुह विवातो ७२] एवमेव रसे गृहोर्जीवः प्रहेय गतः प्रदुष्टचित्तः सन् दुर्कर्मोपपर परयातत्सर्माचनोति

कान्तियदुर्धृदुर्त्तत्वे । एवमदस्तापि समायायतो रसे अतिसोदुहिश्चो अणिस्मो ७० ॥ रसाणुरत्तमस्य नरस्य एवं कतो
सुखं इच्छा कथाद् किञ्चि । तत्त्वोपभोगवि किलेस दक्त्व निव्वत्तदं जस्य कएण दक्त्व ७१ ॥ एमेव रसंमि गन्धो पञ्चोसं

अदुर्धृदुर्त्तत्वे पद्याभाष पर किम एवमस्य, इत्यं करतुपक्षिता दुःखपासे भूटा वोलिबाने प्रस्तावने विखे दुःखनो अंतपानि जिम भूठं लोपतिम
अदुर्धृदुर्त्तत्वे पद्याभाषने रसने विखे प्रसंतीपां यको नित्या रक्षित ७० रसने विखे रागो नर मनुष्यने किं हायो सुत होद कि वारि पणि लिहा भोग
विनाशे पिपे कनेग दुःखपासे नोपजाये करीने जे मनोहर रम भोगवार्नकिजि द्वाख कट ७१ इम रसने विखे प्रहेपरीस करतु पानि जीव द रानी

सहित रागहेतुं अ . नेवरसंकटकादिकं अमनोज्ञं अमनोहर द्वेषहेतुं आहुः यद्यर्थेषु मनोज्ञाभनोज्ञेषु रसेषु समस्तस्य वृत्तिः सवीतराग उच्यते इति शेषः ६१ (रसस्वजीहं गद्यणं वयन्ति जीहाएरसज्ञहणं वयन्ति रागस्वहेतुं समणुन्नमाहुः दोसस्व हेतुं अमुन्नमाहुः ६२) रसस्य मधुरादिर्जिह्वा जिह्वेन्द्रियं ग्रहण ग्राहकं वदन्ति तथा जिह्वायारसनेन्द्रियस्य रसं मधुरादिकं ग्रहणं ग्राह्यं वदन्ति रसरसनयोर्ग्राह्य ग्राहकसम्बन्धः उक्तः तद्रसनेन्द्रियं समनोज्ञं रागहेतुकं आहुः अमनोज्ञं द्वेषस्य हेतुकं आहुः ६२ [रसेषु जोगिधिसुवेदितव्यं अकालियं पावद्रसेविणास रागाउरेविडिसविभिन्नकाए मच्छेजहा आसि सल्लोभगिधे ६३] योमनुष्योरसेषुमधुरादिषुतीव्रां गृहिं उपैति सरागातुरोऽकालिकं विनाशंप्राप्नोति तथा रसगृहीजीवोपि यथा विडिसेविभिन्न कायो यस्य स एतादृश मच्छः आसि स लोभरसगृहः मूलं प्राप्नोति ६३ (जिभाविदोसं समुवेदितव्यं तं सिक्खण्णेषेउवेदुक्खं दुदन्तदोसेण सएणजन्तु न किच्चिरस अवरज्झइसेइ ६४) यथापि जन्तुर्यस्मिन्लणेतोव्रं द्वेषं समुपैति स जीवस्त्वस्मिन्नेव लण्णे स्वकीयेनदुर्दान्त दोषेण दुर्दान्तरसनेन्द्रिय दोषेणदुक्खं उपैति प्राप्नोति परन्तु तस्य मनुष्यस्य रसः किं नपि नापराध्यति तस्य रसनेन्द्रियस्यैवदोषो न तुरसस्य कश्चिद्विषोऽस्तीति भाषः ६४

हेतुं समणुन्न माहुः दोसस्वहेतुं अमणुन्न माहुः ६२ । रसेषु जो गिधि सुवेद तिव्वं अकालियं पावद्र से विणासं । रागा उरे वडिस विभिन्न काए मच्छे जहा आसिसलोभ गिधे ६३ ॥ जेयावि दोसं समुवेद तिव्वं तं सिक्खण्णे सेउ उपेइ

रसनी ग्रहण रस कहे रागनी हेतु मनोहर भलो कहे द्वेषनी हेतु पाडूर्जो कहे ६२ रसने विखे जे गृहिषिवांका तिव्र आणे ते अकालिं पासे विनाश मरण रागे पीडो लोहानि कांटे करो भेदाणो वीधाणोकाया शरीर जेहने जिम मांछलामांसने लोभे गृध लोभी यको मरण पासि ६३ जे कीइ पाडू आ

विश्रोगेयक हि स हसे सभोगकालेय अतितलाभे ६७) रसानुरक्तस्य जीवस्य रसानुरागे सति वा परिग्रहेण रसयुक्तं द्रव्याणां नूत्कर्त्तव्या तथा रसयुक्तं द्रव्याणां उत्पादने तथा तेषां रक्षणे तथा तेषां द्रव्याणां सन्नियोगे स्वपरेषां प्रयोजने तथा व्यये सरसद्रव्याणां नूतनत्वेन तथा विद्योगे विरहे तस्य रसानुरक्तस्य कृतः सुखं भवति कक्षादपि कारणात्सुखं न भवति सभोगकाले च रसास्वादनकालेपि अल्पमिलाभेपि दुःखं असत्तुष्टिरिव दुःखमेव ६७ (रसे अति तेयपरिग्रहमि सत्तोवसत्तो न उवेद्रुष्टिं अतुष्टिदोषेण दुह्वीपरस्य लोभाविले आययई अदत्तं ६८) रसे अल्पमोजीवः परिग्रहे प्रकीर्णवर्ति ततश्च सक्तः सन् उपप्रकीर्णवर्ति सक्तोपसक्तश्च तुष्टिं न उपैति अतुष्टिं दोषेण दुःखीयुमान् परस्य अदत्तं सरसवस्तु गृह्णाति कीदृशः स लोभाविलो लोभकलषः ६८ तन्नामि भूयस् अदत्तहारिणो रसे अतितस्य परिग्रहेय मायामुसं बहुद्रलोभदोसातल्याविवृत्तानविमुच्यईसे ६८] लघ्नाभि भूतस्य अदत्तहारिणोरसे

सनिउगे । वए विश्रोगेय कह सुहंसे संभोग कालेय अतित लाभे ६७ ॥ रसे अति ते य परिग्रहं मि सत्तोवसत्तो न उवेद्रु तुष्टिं । अतुष्टिं दोषेण दुह्वी परस्य लोभाविले आययई अदत्तं ६८ ॥ तन्नामिभूयस्य अदत्तहारिणो रसे अति तस्य परिग्रहेय । मायामुसं बहुद्र लोभ दोसा तल्याविवृत्तानवि मुच्यई से ६८ ॥ मोसस्य पक्काय पुरत्यश्राय प्रभोग

सुखहोद तेहना भोग विवाना काल विखे अल्पप्रयकी ६७ रसने विषे असंतीषो तथा परिग्रहने विखे सामान्य प्रणे लालची प्रणु आसक्त लालची संतोष न पामे असंतीषीने दोषे दुःखीश्रो प्रकी लोभे करो कलुषित चित्तप्रकीर्ण पारकी वस्तु अणदीधी ६८ लोभे करी पराभव्याने अदत्तनालेण हारने रसने विखे परिग्रहने विखे असंतीषीने माया सहित प्रथा भूत वोलि तोपणि प्रथा वोलि प्रके दुःखप्रकी न मृ काइते जीव ६८ रसनो लोभी

यद्यप्यस्य पुरयस्य परित्यक्तं नोभेदीयात् मायानुप्राधर्त तत्रापि मायानुप्राया अपि स असत्तोषोसरसवल याहीदुक्तात् न विमुच्यते ६८ मोसस्यपच्याय
पुरादीय पद्योगकान्येयदुर्धादुरक्तं एवं भद्रतापि समाययत्तोरे अतितोदुहिश्चो अणिस्त्रो ७०] यथा वाक्यस्य पद्यात् पुरतय प्रयोगकाले च दुरक्तो
दुराधमपति दुर्दुर्दोक्तो यस्य सदुरक्तः एतादृशो दुक्त्रोभवति एव असुनाप्रकारेण रसे अट्टोदत्तानि समाचरन् दीर्याणि वुर्दन् दुक्त्रो भवति पुन
रनिधो भवति निगारक्षितोभवति ७० [रसाणुरत्तमनरस एव कत्तोसुहं होजकयादकिखितलोवभोगेविकलेसदुक्त्रं निव्यत्तदं जस कएएदुक्त्रं ७१]
यस्य रत्तनापधारंभनरसस्य कदापि किखित् कुतः रुक् भवति कुतोपि सुखं न भवति इत्यर्थः तत्र रसोपभोरसमर्योपि असत्तोपी अट्टमि लाभ
यस्य हेनदुक्ता निर्धर्त्तयति जगदादयति तस्य रसोपभोगस्य कृते आत्मनोदुक्त्रं कटं जीवजत्यादयतीत्यर्थः ७१ [एमे वर सभिगद्योदयोस रवेदुक्त्रोह
पर पदायापदधिसोयदिगारकस्य जंभेपुर्णाहोदुह विवागे ७२] एव मेव रसे गट्टोजीवः प्रहेप गतः प्रदुष्टचित्तः सन् दुक्त्रोवपर परयातत्कर्त्तुमिदितोति

कालेय दुर्धा दुरते । एव अदस्ताणि समाययतो रसे अतितो दुहिश्चो अणिस्त्रो ७० ॥ रसाणुरत्तम नरस एव कत्तो
सुहं होजस कयाद किचि । तलोभभोगवि किलेस दक्त्र निव्यत्तदं जसकएणा दक्त्र ७१ ॥ एमेव रसंसि गत्रो पञ्चोसं

अदुर्धोनां एव पदायाप धर् किम एवयस्य, रस्य, करतुपहिता दुःखपासे अट्टा वोलिवाने प्रसाधने विखे दुःखनो अंतपासे जिम अदुर् लोम तिम
अदुर्धोनां एव पदायाप धर् किम एवयस्य, रस्य, करतुपहिता दुःखपासे अट्टा वोलिवाने प्रसाधने विखे दुःखनो अंतपासे जिम अदुर् लोम तिम
अदुर्धोनां एव पदायाप धर् किम एवयस्य, रस्य, करतुपहिता दुःखपासे अट्टा वोलिवाने प्रसाधने विखे दुःखनो अंतपासे जिम अदुर् लोम तिम
अदुर्धोनां एव पदायाप धर् किम एवयस्य, रस्य, करतुपहिता दुःखपासे अट्टा वोलिवाने प्रसाधने विखे दुःखनो अंतपासे जिम अदुर् लोम तिम

तेन कमणापुनस्तस्य गोवस्य विपाके दुक्त्व भवति ७२ [रसे विरत्तोमणुश्रीविसोगोएण दुक्खोह परं परेण न लिपध्द भवमज्जे वसन्तो जलेण वा पुक्खरिणो पलास ७३] रसे विरक्तेमणुजोऽप्यो क सन् भवमये वमन् अरिप एतेन पूर्वोक्तेन दुक्खोषपरं परयानलिप्यते केन किं मिष जलेन पुष्करिणो पलमिव ७३ एव त्रयोऽशमाया १३ अथ स्पर्शनेन्द्रियमाश्रित्याह [कायस्स फासङ्गहण वदन्ति तं राग हिं' समणुत्तमाहु त दोसंहे'अमणुत्तमाहु समीयजोते सुसवीय रागो ७४] तीर्थं कराः काय स्पर्शनेन्द्रिय स्पर्शं प्रीतीष्णखरसहादिकं अष्टविधं विषयं ग्रहणं वदन्ति त स्पर्शविषयं मनोज्ञं मनोहरशुणसहितं रागहेतुं आहुः तमेव अमनोज्ञं असुन्दर द्वेष हेतुं आहुः तेषु मनोज्ञाभमनोज्ञेषु स्पर्शेषु यः समस्तुल्य परिणामः सर्वोतराग उच्यते इति शेषः ७४ [फासस्स कायं गहण वयन्ति कायस्स फासं गहणं वयन्ति तं रागहे'अमणुत्तमाहु दोसस्स हिं' अमणुत्तमाहु ७५] तीर्थं कराः स्पर्शस्थप्रीतीष्णादिः पुद्गलस्य कायं

उवेद्द दुक्खोह परपरआओ । पटुद्द चित्तोय चिणाद्द कम्मं जां से पुणो हिाद्द दहं विवगो ७२ ॥ रसे विरत्तो मणुओ
विसोगो एएण दुक्खोह परंपरेण । न लिपध्द भवमज्जे'संती जलेण वा पुक्खरिणीपलासं ७३ १३॥ ४ कायस्स फासं
गहणं वयन्ति तं रागहे'अमणुत्तमाहु । तं दोसं हिं' अमणुत्तमाहु समीयजो तेसु स वीयरगो ७४॥ फासस्स कायं

परंपरा द्वेषे करो सहित चित्तं यको वांछे कर्म जे कर्मना दुःखना कारण हुवे विपाक भोगविवाना कालने विखे ७२ रसने विखे विरक्त मणुष्य श्रीकरहित ए पूर्वे कहोते दुःखनो परंपरा लोपाद् नही भवसंसारमाहि वसतु जीम पाणीद्दं करो कमलिनी पान नलीपाद् ७३ काय शरीरनो ग्रहण विखे फरस करे कहि ते रागनो हेतु भलो कहि ते द्वेषतुं हेतु कारण अमनोज्ञ पाहुओ कह्यो सरीषो जे एहने विखे ते वीतराग ७४ फरसनी

अपराध्यति तस्य स्वर्धनेन्द्रियस्यैव दोषः ७७ (एगन्तरतोह इरमिफामे अयालिसे सेकुणईपओस दुक्खस्स सम्भीलमुवेइबाले नलिप्पई तेणमुणीविरागे ७८)
 योमनुष्योहचिरे स्वर्धेएकान्तरको भवति स अतालिसे असुन्दरे स्वर्धे ग्रहेष करोति स च बालोऽज्ञानीदुक्खस्य सम्भीडां उपैति तेन कारणेन विरागीमुनि
 नलिप्यते ७८ [फासाणुगासाणुगएयजीवे चराचरेहिसइणेकरुवे चित्तेहिं ते परितावेइबाले पीलेइ अत्तइशुर्कालिइ ७९] स्वर्धानुगासानुगतोजीवः
 स्वर्धाभिलाषसहितो जीवो बालोनिर्विकीचिले रनेक रुपैरपायैः शस्त्रैः कृत्वा अनेकरूपान् तसान् स्वावरान् जीवान् हिनस्तिपीडयति कौटभः स
 अत्तइशुर्कः स्वार्थपरावणः पुनः कौटभः क्किटोरानागद्धुपहतचित्तः ७९ (फासाणु वाएण परिगहेण उप्पायणे रक्खण सच्चिओगेवएविओगेय कहंसुइंसे

एगंत रत्तो कइरसि फासे अतालिसेसे कुणई पञ्चासं । दअलस्य संपीलमुवेइवाले न लिणई तेण मुणीविरागो ७८॥
फासाणु गासाणु गएयजीवे चराचरे हिसइ योगरूवे । चित्तेहि ते परितावेइ बाले पीलेइ अतइ गुरु किलिइ ७९ ॥
फासाणु बाएण परिगहेण उपायण रक्खण सनिओगो । वए विओगेय कहं सुहंसे संभोग कालेय अतित

नहीं ७७ एकांत षण् रागी फरस भलाने बिखे अति षण् पाड्झा फरसने बिखे द्वेष दक्ख सर्वाधिनो पीढानां समूह पामे अज्ञानी न
जीपाइ तिणी दक्ख रूपजे द्वेष ते करी साधुनिरागी ७८ मनोहर फर सने केडे प्रवर्त्तती प्राणी जीव चराचर तसअने थावरने हणे अनिकजाति
विचित्र शस्त्रे करीने दक्ख जपजावे अज्ञानी आकाने अर्थ गुस्मोटी किलेय पामे ७९ मनोहर फरसने बिखे रागे करी परिग्रहनी सूच्छाई
करी द्रव्य जपजावे करी चौरादिकधी राखिवे कामने करीवे करी विनाश बिखे विरहने बिखे कीहाधी सुखहीवे तेहने भोग चिवाने कालने

सूत्र

भाषा

तमेव भाव अमनोज्ञं द्वेषहेतुं आहु यो मनुष्यो मनोज्ञामनोज्ञेषु भावेषु समस्तुल्य हतिः सवीतराग उच्यते ८७ [भावस्तमस्यं गृह्यणं वर्धयन्त मयस्तभाव गृह्यणं वर्धयन्ति रागस्तमसं हिउं समनुज्ञमाहुदोसस्तमसं हिउं अमनुज्ञमाहु ८८] तीर्थंकराभावस्य शुभाशुभाश्रयस्य मनोप्रवृत्तं ग्राहकं वर्धयन्ति मनः सखितस्य भावशुभाश्रुभाभिः प्रायं ग्राह्यं वर्धयन्ति इत्यनेन भावमनसोर्ग्राह्यं ग्राहकं भावस्तमसं वर्धयन्ति तत् मन्त्रस्तमनोज्ञं प्रमोदयुक्तं रागस्य हेतुकं आहुः अमनोज्ञं कुलितभावसहितं द्वेषस्य हेतुकं आहु ८८ [भावेसु जोगिद्विशुद्धेति त्वं अकालिय पावदस्ये विषासं रागादरे कामशुण्येसु गिद्धे करेण मन्त्रवर्धे एव नागे ८९] यो मनुजो भावेषु विषयश्रुतिगतावेतीना गृह्यति उच्येति समनुजश्चाकालिकं विनाशं प्राप्नोति स पुनरागातुर कामशुण्येषु गृह्यं सन् करेण मार्गपि हृत्ते नाग इव हस्तिन्या स्वमार्गे आनीतो गज इव परवशो भूत्वा आकालिकं विनाशं प्राप्नोति यथा हि मदीक्षतो हस्ती दूरात् करेण काहस्तिनीं दृष्ट्वा तद्दुःप्रमोहितस्तस्यामार्गे पतितो जनैर्गृहीत्वा संग्रामादीं प्रविश्य विनाशयते तथा भावातुरीयि अकाले म्रियते इत्यर्थः ८९ [जियाविदोसस्तमसु द्वेषेति त्वं सिक्त्वण्येव उच्येद्दुक्खं दुहन्त दोसेण स एण जन्तुन किञ्चिन्भाव अवर्ज्जहईसे ९०] यच्चापि मनुष्यो यस्मिन् क्षणेशुभाश्रुभभावो वेतीव द्वेषं समनुपैति समनुष्यः

रागस्तमसं हिउं समनुज्ञं माहु दोसस्तमसं हिउं अमनुज्ञं माहु ८८ ॥ भावेसु जो गिद्धि सुवेद्वेति त्वं अकालियं पावद्वे से वि शासं । रागादरे कामशुण्येसु गिद्धे करेण मन्त्रा वर्धयन्ति नागे ८९ ॥ जियाविदोसं समनुवेद्वेति त्वं तं सिक्त्वण्ये से उ

ग्रहण भाव कह्यो ते रागनो हेतु कारण भलो कह्यु द्वेषनो हेतु कारण पादुओ कह्यो ८८ जने करी गृधियांका अत्य त धरे अवसर विना ते विनाश मरण पासो रागे पीछो कामशुण्य रूपदि बिखे करेण हाथणोइ पीताना मार्गे अपहस्यो नाग हस्तीनी परिग्रहे अकाले विनाश पासो ८९

स्वभावेन दुर्गोन्मदापेक्ष दृढमनोनामपदोपेक्ष तस्मिन्नेव यत्ने, दुक्त्व उपैति पर तु तस्य मनुष्यस्य भावः शुभाशुभव्यापारः किन्तपि न अपराध्वति भावस्य न
स्वार्थोपेक्षः पि. तु तस्य पुरुषस्य स एव दोष इत्यर्थः ८० [एगन्तरतोऽपरमि भावे अतालिसि सेकुण्डपद्मोक्तं दुक्त्वसम्पन्नानुवेद वालेनलिपद्वै तेष
मुत्पाद्यमानं ८१] योतनुयोरपि न मनोमोहे न हि न ससातागोत्तरवार्ता एकान्तरक्तो भवति सन्ननुयोऽतालिसि अलादये असतोऽपि भावे प्रद्वे म करोति स
य धातोऽभावीदृ. नास सम्पाद्य उपैति तेन कारकत विरतागोमुनीरगद्वे पाभ्यां न लिप्यते ८१ [आवाणुगासाणुगएय जीवे चराचरहिंसरूपेण च चिन्ते हिं
ने परितोऽपराधानं पानिद अन्तश्चरकिन्ति ८१] जोषो आवाणुगासाणुगतः शुभविषयवाभिन्नापसहितचिन्तैरनेक प्रकारैः सङ्कलनैरनेनापेक्षनादं यती
उत्तरे दृश्यते। दृढतद्वैरमिण सएण जंतून् विचिचि भावं अवरज्जद्वै रो ८० ॥ एगन्तरतो नद्वैरसि भावे अतालिसिसेकुण्ड
पशोमं । दुक्त्वया संपाल सुवेद वाले नलिपद्वै तेष मुणी विरतो ८१॥ आवाणुगासाणु गएय जीवे चराचरे हिंसद
तोमरुते । चिन्तित्वेति परितोऽद्वै वाले पानिद्वै अन्तद्वै गुरु किलिद्वै ८२ ॥ आवाणु वाएण परिगहिया उपपायगो रक्त्वण

ने कोऽप मनुष्य द्वेष सत्यत धम भावने विद्ये नेहज नमन्ते विद्ये ते पार्म दक्य दुर्द्वैत मोटे टिपे जीवे चित्तव्या पटाद्वैरप भावते बलाकारे
कालेनेहने अथराध करणं नर्था ८० एकाल धर्मा रागी नर्थाहर भावने विद्ये एतद्वै विरपने विद्ये अति घणु प्रद्वेप धर्मान्तिकरे दुक्त्व संवधिनी
पादाना मनुष्य पार्म अमानो न र्थापाद नेति टिपे अथ द वे करो साधू रागरहित ८१ नर्थाहर भावने वेडे प्रवर्तते प्राणी भोगनी प्रभाद्वै चराचर
द्वेष अपर भीमनेहने अन्तकजाति विद्यि गम्ये करोने दन्त उपजावं गजानां आलाने अर्थे गुरुमोटी गिलेस दक्य पार्म रागाद्वैक पौजा ८२

कालेयदुहीदुरन्ते एव अदत्ताणि समाययन्तो प्राप्तेऽतितीदुहिञ्चो अणिस्सो ८३] माया मृषाभाषी पुमान् मृषा वाक्यस्य पश्चात्पुनरतश्च पुनः प्रयोग
कालेभाषण प्रस्तावेदुरन्तोऽत्यन्त दुःखीभवति एव अमुनाप्रकारेण अदत्तानि समाचरन् रम्योऽलसः सन् दुक्खीभर्वात् पर कीदृशः अनिञ्चोनिञ्चारहितः ८३
(प्रासाणुरतस्सनरसएव क तोसुह हो ज्ञकयाइकिच्चित्तल्योवभोगीविकित्तिसदुक्ख निब्बत्तईजस्सकएणदुक्खं ८४) एव अमुनाप्रकारेण रम्योऽनुरक्तस्य कदापि कि
च्चिदपि कुत सुख भवेत् अपितु नभवेत् तत्र स्य उपभोगेपि केय दुक्ख यस्य स्यस्यकते उपभोगार्थं आत्मनोदुक्खं निर्वर्तयति ८४ (एमेव प्रासंभिगञ्चो
पञ्चोस उवेइदक्खोहपरं पराञ्चो पदद्वचित्तोयचिणाइकस्यं जसेगुणो होइ दुह्विवगो ८५) एवं एव यथा रम्योरागवान् दुःखीषपर परयापदुष्टचित्तः सन्

दुक्खानवि मुच्चई से ८२ । मोसस्स पक्खाय पुरत्थञ्चोय पञ्चोग कालेय दुहीदुरन्ते । एवं अदत्ताणि समाययन्तो प्राप्ते
अतित्तो दुहिञ्चो अणिस्सो ८३ । प्रासाणुरतस्सनरसएवं कतो सुहं हो ज्ञ कयाइ किञ्चि । तत्थोव भोगो वि किलेस
दुक्खं निव्वत्तई जस्सकएण दुक्ख ८४ । एमेव प्रासमि गञ्चो पञ्चोसं उवेइ दुक्खोह परंपराञ्चो । पदद्व चित्तोय चिणाइ

नश्चो ८२ फरसने लोभी भूढो बोले पहिलो दुःख लहे प्रयोग काले भूढा बोलवाने अवसरने बिखे दुक्खी थको अत विडवना जिम
भूढो लागे तिम अदत्त अणदीधे एतले फरसने बिखे असतोषी दुःख उथाइ निञ्चारहित ८३ फरने वीखे रागीने नरममुष्यने इमकी हाथी
सुखथाइ किंवारे पणि तीहा फरसने बिखे लस न होइ तालगे केय दुक्ख पासो नीप जावे करे ते फरस भोग विवाने बिखे कष्ट अनिक उपाय ८४
इम फरसने बिखे हे थ पासो थको पासो ते जीव दःखनी परपरा ग्रहे धे चित्तसहित थको वाधे कर्मवणा जेह कर्म दक्खन्तां कारणहुइ विपाक भोग

कर्मं यदप्रकारं विनोति तदा स्वयं प्रदे पद्मतांदाजोवपरं पर्यापदं विचिता सन् तत् कर्मचिन्तोति तत्कर्म उपार्जयति यत्कर्म तस्य पुरुषस्य पुनर्दिपाके
 दुःपुण्ड्रिय भवति ८५ (कार्त्तिकविरत्तोमण्यो विमोर्गोएएण दक्खोहपरं परेण नलिप्यं भव मज्जेदसन्तोजलेण वा पुक्खरिणीपलासं ८६) स्वयं विरत्तो
 मनुष्यो विमोर्गो सन् पततादुर्गोवपरं पर्यापदमप्येव सन् अपि न लिप्यते केन किं निवज्जतेन पुक्खरिणी पल मित्र ८६ १३ एताभिस्त्वयोदशगाथाभिः
 मयोनं निन्द्य श्रेय उक्तः पद्ममो विचारः (मण्यस्य भावः गहणं वयति तं रागहेतुं समन्वयमाहु त दोसहेतुं अमण्यवमाहु समोयजोते सुसदीयरागो ८)
 तीर्थं करालगतसंविताया भाव अभिप्राय धित्तनरूप ग्रहणं ग्राह्यं वदन्ति तं अभिप्राय समनोस मनोस रूपादि विप्रयचिन्तनसहितं रागहेतुकं आहु
 यथा स्वप्नकानादिषु भार्गवाभ्यापितो रपादिस्वोपि भाव उच्यते तं भावं मनसो ग्राह्यं तीर्थं करावदन्ति स्वप्नादिषु हि वेदस मनस एव व्यापारोक्तिः

कर्मं त्वमं पुण्यां हं ददुहं विवागे ८५ ॥ फासे विरत्तो मण्यो विसे गो एएण ददुक्खोह परंपरेण । न लिप्यं
 भवमज्जे न संतो जलेण वा पुक्खरिणी पलास ८६ १३ ॥ ५ मण्यस्य भाव गहणं वयति तं राग हेतु मण्यन्न माहु ।
 तं दोसं हेतुं अमण्यन्न माहु संभाय जो तेसु स दीयरागो ८७ ॥ भावस्य मण्यं गहणं वयति मण्यस्य भावं गहणं वयति ।

विचिन्तय यथासं ८५ मनोहरं कर्मसं विविदे राग अणुपरतु मनुष्य योकरहित एणुं कहीते दुक्खणी परंपरा लोपाद नष्टी भवसं ग र माहिं
 नमत्तं विम पाण्डोऽं कर्मनं पाण्ड नदी ८६ मनोविद्यानां भाव परिणाम ग्रहणं ग्राह्यं कहे तीर्थं कर तै रागनो हेतु भलो कहताहत्या तै
 दपनो हेतु पाण्डो कहेता हत्या न न वाहे मनराग हेतुने विविदे तं दीनराग ८७ भावविद्यानां अभादि चित्तन रपनो ग्रहणं मन वष्टो नननो

तमेव भाव अमनोज्ञं द्वेषहेतुं आह यो जनुषो मनोज्ञामनोज्ञेषु भावेषु समस्तुल्य द्वितिः सवीतराग उच्यते ८७ [भावस्य मणं गहणं वदन्ति मणस्य भाव गहणं वदन्ति रागस्य हेतुं समणुजमाहुर्दोसस्य हेतुं अमणुजमाहु ८८] तीर्थकाराभावस्य शुभाशुभाशयस्य मनोगहणं आहक वदन्ति मन सखितस्य भावशुभाशुभाभि प्राय आहं वदन्ति इत्यनेन भावमनसोपाया आहक भावस्य वत्स उक्तः तत्र तत् मनस्यमनोज्ञं प्रसीदयुक्तं रागस्य हेतुकं आहुः अमनोज्ञं कुलितभावसहित द्वेषस्य हेतुकं आहु ८८ [भावेसु जीगिद्विभुवेद्वित्वं अकालिय पावइसेविणायसरागाउरे कामगुणेषु गिद्वे करेणुमणवहि एव नागे ८९] योमनुजोभावेषु विषयाभिलाषेतीत्या गृहिं उपैति समनुजआकालिकं विनाशं प्राप्नोति स पुनरागातुर कामगुणेषु गृहं सन् करेणुमार्गप हतो नाग इव हसितान्या स्वमार्गे आनीतो गजइव परवशीभूत्वा आकालिकं विनाशं प्राप्नोति यथाहि मदीकानोहस्तीदूरात् करेणुकां हसितानी दृष्ट्वा तद्वूपमोहितस्तस्यामार्गे पतितोजनैर्गृहीत्वा संग्रामादौ प्रावेश्यविनाशयते तथा भावातुरीपि अकाले म्रियते इत्यर्थः ८९ [जियाविदोससमुवेद्वितिव्व तं सिकवणेसेउ उवेइदुक्खं दुइल दोसेणसएणजन्तुन किच्चिभाव अवरक्कइसे ९०] यद्यापि मनुष्यो यस्मिन् लक्ष्यशुभाशुभभावेतीव द्वेषं समुपैति समनुष्यः

रागस्य हेतुं समणुजं माहु दोसस्य हेतुं अमणुजं माहु ८८ ॥ भावेसु जो गिद्वि सुवेद्व तिव्वं अकालियं पावइ से वि णासं । रागाउरे कामगुणेषु गिद्वे करेणु मणा वहिएव नागे ८९ ॥ जियावि दोसं समुवेद्व तिव्वं तं सिकवणेसेउ

ग्रहण भाव कह्यो ते रागनो हेतु कारण भलो कह्यु द्वेषनो हेतु कारण पाहुओ कह्यो ८८ मने करी गृधिवोक्का अल त धरे अवसर विना ते विनाश मरण पाके रागे पीड्यो कामगुण रूपादि बिब्वे करेण हाथणीइ पीताना मार्गे अपहस्यो नाग हस्तीनी परिग्रहे अकाले विनाश पाके ८९

करणं करोमि अनेनोषधेन स्वर्णसिद्धिं करोमि अनेनोषधेन पुत्रं भवति इत्यादि चिन्तनेर्बाह्यो विवेकी चराचरान् अनेकरूपान् जीवान् हिनस्ति तथा पीडयति परं कीदृशं स अतद्वशुरः स्वार्थपरायणः पुनः कीदृशः क्षिण्योरागाद्युपहतचित्तः ८२] भावाणु वा एणपरिगहेण उपायणेरकणसन्निक्रमो वणविक्रमोय कहं सुहंसे सयोगकालेअ अतितिलाभे ८३] भावानुपातेन विषयादि चिन्तनेन तथा परिग्रहेण विषयादिभीलनेन तथा उत्पादने एतेविषयादिपदार्थाः कथं मे मिलिष्यन्ति इति चिन्तनेन तथारक्षणे आरोग्यं बुद्धिं प्रमुखभावरक्षणे तथा सन्निक्रमो परस्य कुबुद्धिसुबुद्ध्यादिदाने तथा व्यर्थेनिद्राश्रुति प्रमुखाणां हीनत्वे विद्योगे परस्योत्तरदानादौ समर्थाया बुद्धेः स्मरणस्याभावेभावानुरक्तस्य कुतः कक्षात्सुखं भवेत् अपि तु कुतोपि सुखं न स्यादेव पुनः सयोगकाले च अहमि लाभोदकं भावानां चिन्तनकालेपिद्वयेर्लाभोनस्यात् सत् कुश्चभक्तक पुणवत् सुखं न लभते ८३ (भावे अतितेय परिगहंसि सत्तोवसत्तो नउवेदं तुडिं अतुडिदोसेणदुहोपरस्य लोभाविले आययई अदत्तं ८४] भावेपु शुभाशुभाध्यवसाये अहमोऽसन्तुष्टो

संनिश्चोणे । वए विओगेय कहं सुहंसे सयोगकालेय अतितलाभे ८३ ॥ भावे अतितेय परिगहंसि सत्तोवसत्तो न उवेदं तुडिं । अतुडि दोसेण दुहो परस्य लोभाविले आययई अदत्तं ८४ ॥ तथह्वाभिभूयस्व अदत्तहारिणो भावे अति

भला भावने रागे करी परीग्रहणी मूर्च्छाई द्रव्य उपजावि वा चोरादिकधी राखिवा काजि आपणा करिवे विनाश विखे विरह बिखे कीहाधी सुखधाइं तेहना भोग विवाना कालने बिखे अहम सतोषना लाभ अणहुंते किहांधी सुखधाय ८३ भावने विखे असंतोषी यकों परिग्रहने बिखे असंतोषी यको सामान्यपणे घणुं लालची सतोष न पासे असंतोषीने दक्खे दुक्खीयोयको पारको वसु देखी लोभिकरी कलुषित चित्तयकोले अणदीधी

अनः परितः गतो भवति सामान्ये नरकोभवति ततश्च सालायेन गच्छ. सन् उपग्रहोऽल्पलाभो भवति एतादृशस्य तुष्टं न उपैत अथेष्टि दीपि
 तु ताम्रं परन्तु अथवा द्रव्यादी नोनामितीर्लोभकनुपादत्त आदत्ते ८४ (तन्महाभि मयस्य अदत्तहारिचोभावे अतितत्त्वपरित्यागैवमायामुस बहुलोभ
 नोपा तत्त्वविद्वत्तामपि मयस्य ८५) दृष्टान्ति भूतस्य नदत्तहारिण. पुरुषस्य लोभदर्पात् त्रायादपावर्तते तथापि रुपा भाषणेपि स रुपा भाषादुक्तात्
 न विमल्यत् ८५ [लोभमापन्नाय पुरत्यग्राय पञ्चोगकालिय दुष्टेदुरन्ते एव अदत्ताणि राजाययन्तो भावे अतितोदुहित्रो अणिस्सो ८६] रुपा वायस्य
 प्रयात्परस्य पञ्चोगकालि च पुरुषोदुरन्तदुःखो एव असुनाप्रकारभावोऽल्लभः सद्यस्ते असन्तुष्टो अदत्तानि च समाचरन् दुःखितो भवति कथमूतं, स
 चरित्यनिश्चारिणः पञ्चोगकालि रक्षितः आर्त्तैर्द्रव्या संहितस्त्वर्थ ८६ [भावाणुरत्तस्सनरस्य एवं कर्त्तोसुहृ होक्कवायश्चिचित्तिलोवभोगाविकलिस
 दुर निव्यस्यैतमभयकपादुक्तं ८७] एव असुनाप्रकारेण भावानुरक्तस्य भावेस्वामि प्राये अगुरहोभावानुरक्तस्य कदापि हतः सुखं भवेत् कुतोपि

भया पवित्रार्थेभ्यः । मायामुस बहुद्व लोभ देसा तत्वावि दुक्ता नाव सुचर्त्तं से ८५ ॥ दोसश्च पच्छाय पुरत्यग्राय पञ्चो
 यन्तर्जिय दुःखो दुर्न्ते । एवं अदत्ताणि समाययन्तो भावे अतितो दुहित्रो अणिस्सो ८६ ॥ भावाणुरत्तस्स नरस्य एवं

अथ ८४ लोभकाली पराभयार्थे अदत्तार्थेभ्यो भावने विस्ते अल्लभेन परित्यजने विषय असतोपीने मायासहित रुपावोले लोभनादीष दकी ती पिण
 द्दुःखं चक्षुः श्रुतिगोचरे विषया जीव ८५. भावना लोभो भूतवोले पञ्चात्तापधरे पञ्चना दुःखलने भूतवोलेना प्रस्थावने विष्टे दुःखनीपामण
 एव अथ विषयना केने लोभ भूत भावे जिम अर्त्ताधु लोभो मनोत्तर भावने विस्ते असतोपी पञ्को दुःखोक्क नित्यारहित ८६ भावने पिच्छे रागी

कदापि किमपि सुखं नस्यात् इत्यर्थः तत्र च भावोपशोभेऽपि सङ्कल्प विकल्पाजुरागेऽपि चिरकालचिन्तनेऽपि क्लेशदुःख अटमि लाभजनितं क्लेशरूपं दुःखं निवर्त्तयति उल्लादयति पुनर्यस्य क्लेशस्य भावोपशोभविषय चिन्तनाद्यर्थं नरस्य दुःखं स्यात् ८७ [एतेन भावंमि नशोपशोसं उवेद दुःखोहपरं परस्यो पदुद्विचिन्तोद्यचिच्छादकस्य जसे पुणोहोदुह विवर्तो ८८] एव एव यथा भावे रागं प्राप्नो दुःखौघपर परया प्रदुष्टचित्तं सन् अष्टकर्म प्रकारकं चिन्तोति तथा भावे चित्ताभिप्राये प्रद्वेष गतो जन्तुर्दुःखौघपर परया प्रदुष्टचित्तं सन् तत्कर्मचिन्तोति वक्षति यत्कर्मतस्य जीवस्य विपाके कर्मवेदनं कालेदुःखं दुःखविधायि भवति ८८ [भावे विरत्तोभयशो विसो गोएएण दुःखोहपर परेण न लिप्यर्ह भवमज्जे वसन्तो जलेन वा पुक्खरिणीपलास ८९] भावे विरत्तः सङ्कल्पादिभुक्तोभनुयः एतया पूर्वोक्त्यादुःखौघपरं परया भवमज्जे वसन् अपि न लिप्यते कौट्यः स विशेषो विगतशोक केन किमिव

कत्तो सुहं होज्ज कयाद किञ्चि । तद्योव भोगेवि जलिस दुःखं निव्वत्तर्ह जत्थ कएण दुःखं ८७ ॥ एतेव भावंमि नशो पशोसं उवेद दुःखोह परपरशो । पदुद्व चित्तोय चिच्छाद कस्यं जं से पुणो होद दुहं विवर्तो ८८ ॥ भावे विरत्तो मणुशो विसो गो एएण दुःखोह परंपरेण । न लिप्यद्व भवमज्जे वसन्तो जलेण वा पुक्खरिणीपलासं ८९ ॥ १३ ॥

नरमनुयने कीहायो सुखदुःखे पण तीहा भाव भोगविबाने अटमहद लागे क्लेश दुःख पाप्मे नोपजावे करे जे मनोहर भावभोगवधाने कार्जि दुःख कष्ट अनेक उपाय ८७ इम भावने विखे द्वेष पाप्मोषको पाप्मे जीव दुःखनी परंपरादोसवंत चित्तविको वाधे कर्म घणा जेहने दलो हृद दुःखरूप विपाक कर्मनोपलास ८८ भावशो विरभ्यो मनुय शो नरहित एणुंठे कहो दुःखनी परंपराद्व लेपाये नही भवस सारभाहि वसतु जोम पाणोये करी कमलानीनो

जनन परिनिर्वाणं यत् ८८ १३ एताभिः कथोदग्रगाथाभिर्भोगाधिकारः सम्पूर्णः अथ पूर्वोक्तायमेवोपसहरन्नाह (एवं दिवत्यायमणस्य अत्यादुःखसहं क
मपुत्रप्रसागिनी ते संघर्षोपपि कथाद् दुःखं नवीयरागस्य कारित्विकास्त्रि १००) एव पूर्वोक्त प्रकारेण रागिणी रागद्वेष सहितस्य मनुष्यस्य इन्द्रियार्थाः
इन्द्रियाणां धर्मादायानां अर्था विद्यारूपादयव पुनमनसोऽर्थाः सत्त्वविकल्पाः दुःखहेतवो भवतीत्यध्याहारः तएव इन्द्रियार्थमनसोऽर्थाश्च कदापि
स्वदियत् प्रोक्तमपि दुःखं यत्तरागस्य किञ्चिन्न जुर्वन्ति योहि जितेन्द्रियो भवति स एव वीतराग उच्यते स एव इन्द्रियार्थानां मनः सहस्थानां च
अताभ्याम् यद्य हेतुना न भवेत् स च नुवत् भाक् न स्यात् यथाजिन पालकः अतजिनपालककथा १०० [न काम भोगासमयं उच्यन्ति नयाविभोगाविवाह
उच्यन्ति जितस्य धर्मासायपरित्यागं मोक्षमूर्तोऽहोविवाह उच्ये १०१] कामभोगा शमता न उपयान्ति च पुनर्भोगाविक्रति अपि क्रोधादिरूपा विकार
श्रुतिं अपि अ उपयान्ति यमस्य क्रोधादिय भोगा कारणं न भवतीति भावः तर्हि को हेतुरित्याह यस्तत् प्रहेषो तेषु कामभोगे प्रहेषो यस्य सतत्

एष्विदित्यत्याय मणस्य अत्यादुःखस्य हेतुं मणुष्यस्य रागिणी । ते चैव योर्वपि कथाद् दुःखं न वीयरागस्य कारिति .
यिचि १०० ॥ न कामभोगा समयं उच्येति नयावि भोगा विवाह उच्येति । जे तप्यभोसीय परिगृह्येय सो तेसु भो

पान नर्तोपाद १८८ रम ५ इन्द्राणां अर्थ गत्यादिक मनना अर्थ स्वल्पादिक ते दुःखना हेतु कारणहे मनुष्य रागयन्तने ते इन्द्रिय मनना अर्थ
यानां पचि क्रिया न पचि दुःखयस्यो रना मनना कष्ट रागद्वेष रहित जिने काह करे नही १०० इन्द्रिय ५ ना काम भोगते समतानी कारण नह्य
रागद्वेष पक्षाने हेतु न ह्ये शब्दादिक काम भोग विकार जपजावता नधी क्रोधादि विकारतानधी जेत विषयने रागद्वेष शब्दहे अने परिग्रह

प्रहेपो भोगेषु विरागी च पुनः परिग्राहो तेषु भोगेषु परिग्रहबुद्धिमान् भवति सजीवो मोहात् रागद्वेषात् विक्रति लप्येति यदर्हाह विषयेषु रागबुद्धिं विधत्ते तदाभोगाशक्तोभवति यदा च विषयेषु बुद्धि न विधत्ते तदा विषयेभ्योविरक्तो भवतीति तस्मात्कामभोगाः प्रमतायाः क्रोधादिकषायाणां च कारिणी भवितुं नार्हन्ति इत्यर्थः १ अथ विक्रति स्वरूपमाह (कोह च प्राण च तदेवमायं लोभं दुर्गच्छं अर्दंरद्वृक्षं हासंभयं सोगं पुमत्थिवेयं नपुंसं विय विविहेय भावे २) (आवज्जर्ह एवमणैगरुवे एव विहेकामगुणेषुसत्तो अन्नेय एयप्य भवे विसेसे कारुणदीणहिरिमेव द्रस्से ३) कामगुणेषु शब्दादि विषयेषु शक्तोरागी जीवः एव अमुनारागवत्त्वत्वात् प्रकारेण अनेकरूपान् नानाविधान् विकारान् एव विधान् उक्तस्वरूपान् अनन्ताशुबन्धि प्रमुखान् आपद्यते प्राप्नोति च पुनरेतत् प्रभावान् एतेभ्यः क्रोधादिभ्यः प्रभवाउत्पन्ना एतत् प्रभावान् क्रोधादि जनितान् परिताप दुर्गतिं पातादीन् प्राप्नोति कीदृशः सन् कषणाद्यैर्अर्हं कारुण्यं नदीनः कारुण्यदीनोऽल्पलदीनइत्यर्थः पुनः कीदृशो क्रीमान् लज्जितः प्रीतिविनाशादिक

हाविगद्वं उवेद्व १०१ ॥ कोहंच माणं च तदेव मायं लोभं दुर्गच्छं अर्दं रद्वं च । हासं भयं सोगं पुमत्थिवेयं नपुंसं वियं विविहेय भावे १०२ ॥ आवज्जर्ह एव मणै गरुवे एव विहे कामगुणेषु सत्तो । अन्नेय एयप्यभवे विसेसे कारुण्यं

बुद्धिधरेके ते विषयादिकने विखे रागद्वेष मोहक्रोधादि विकार लहे १०१ क्रोध अभीमान तथा बली माया लोभ दुर्गच्छा अशुचिदेखीअरति अशातारति स्यात् हासभयं शोकं पुनरुषवेद स्त्रीवेद नपुंसकवेद विविध घणाभाव जे हर्षं शातादिक १०२ पामे इण्ण प्रकारे अनेक प्रकारे अनंतातुं वधीया क्रोधादिक पूर्वे कहाएशब्दादिक कामगुणने विखे विलगी रह्योके ते अनेरा क्रोधादिकना कौधा विशेष परिताप दुर्गतीरूप पामे दयामणी हवे वण

[illegible]

दंष्ट्रयो हरिमे ददधो १०३ ॥ क्षापं न इच्छेत्तु सहायलिङ्गं पक्ष्याणुतदिय तव प्रभावं । एव वियारे अभिय प्रयारे आव

श्रीनक्षत्र भवार्थं च इति श्रुतिवर्गाणि च इति यावन्ते १०३ सञ्ज्ञायादिक क्रियाणि सञ्ज्ञा याप्यनवादि शिष्येने वीरामनार्दि सहाय दाहते मे एकदश
०३ भाग्यं नामा पुत्री पद्यासामनकरे तपनी प्रभाव ललित चक्रवर्ती पणो न दाहि एहवा विद्यारदोप पञ्चित धणा प्रवर्तना पणि पणि यच्चं वने इति

पञ्चानुतापः तपस प्रभावीभवान्तरेभोगाना भोक्तास्यां इत्यादिविचिन्तनतपः प्रभावस्तु अथवा द्रष्टव्य आमीषध्यादि लब्धिमान् स्यां इत्यादि क न इच्छेत् १०४
[तत्रोसि जायन्तिपञ्चोयणादितिमज्जिहं मोहमहन्नवंमिमुहेसिणोदुक्खविणोयणद्धा तपःकथं उज्जमएयरागी १०५] ततः कषायवेदादीनां प्राप्तिरनन्तरं तस्य
इन्द्रियचौराणां वशीभूतस्य मोहमहार्णवेमोहमहासमुद्रे निमज्जयितुं तं जीवं वृद्धयितुं प्रयोजनानिविषयसेवना हिंसादीनि जायन्ते उत्पद्यन्ते किमर्थं
एतानिविषयसेवनहिंसादीनि प्रयोजनानि जायन्ते कीदृशस्य तस्य सुखैषिण इन्द्रियसुखाभिलाषिणः ततश्च तत् प्रत्यय तेषां पूर्वोक्तानां विषयसेवा
हिंसादीनां प्रयोजनानां प्रत्यय निमित्तं तत् प्रत्यय तदर्थं तन्निमित्तं रागीहेषी च जीव उज्जमए इति उज्जम्भते उद्यम कुर्वते १०५ (विरज्जमाणस्तय
इन्द्रियत्वा सहाइयातावइयपगारान तस्मसञ्जेविमणुन्नयं वानिच्चतयन्ती अमणुन्नय वा १०६) तावत् प्रकारास्तावन्तः प्रकाराभेदादिषा तं तावत् प्रकारा
भेदा येषां ते तावत् प्रकाराः खरमृदादि भेदा शब्दरूपरसगन्ध स्पर्शाः सर्वेपि इन्द्रियार्थास्तस्य पूर्वोक्तस्य विरज्जमानस्य विरानिणोरामहेपरहितस्य
अनोन्नत वा अमनोन्नत च न निवर्त्तयन्ति नीत्यादयति रागद्वेषाभ्या विषयेषु मनोन्नत चोत्पाद्यते योहि रागद्वेषाभ्या रहितस्तस्य विषया.

ऊर्द्धे द्रंदिद्य चोर दस्से १०४॥ तत्रोसि जायति पञ्चोयणाद् निमज्जिहं मोहमहन्नवयि । सुहेसिणो दुक्ख विणोयणद्धा
तपःस्रयं उज्जमएय रागी १०५ ॥ विरज्जमाणास्तय द्रंदिद्यत्वा सहाइया तावइय पगारा । न तस्म सञ्जेवि मणुन्नयंवा

यको हता १०४ वेदादि विकार पक्को तेहने हिंसा विरुद्धे खेव दिक्क प्रयोजन जपजे आपणु छाक्काने आपण ये वृद्धावे मोहसमुद्रेने विखे सुखना
अर्थी यका दु खपामि वा अणी पूठित्वा प्रयोजनने अर्थे उद्यम करे रागद्वेषी यको १०५ रागद्वेष अण करताने इन्द्रिय ५ ना अर्थी शब्दादिक्क विषय

किं कुरुतेति भावः १०६ एव सक्तकप्पविकप्पणासु सज्जायते समयमुवविट्ठयस्स अत्थियसद्वप्यवधां तथोत्ते पट्टेयपकामगुणेतुल्लुहा १०७) एवं प्रमुना प्रकाशितं ससङ्गस्य दिक्कम्पनासु उपस्थितस्य पुरुषस्य तया प्रार्थानं कृतव्यवतः पुरुषस्य च समत्वं जायते स्वस्य आकलः सद्व्यापारागोपमोहास्तेषां विद्वन्मया नानुपदीयतेतु मिथारणाः उद्विग्नविकम्पनास्तासु उपस्थितस्य उद्यमगुणस्य च पुनरर्थान् इन्द्रियार्थान् शब्दादि विषयान् विचारयन्तां यतो रथादयः इन्द्रियादयः सक्तः सक्षयात् पुथगेवतिष्ठन्ति न एतेषामपि हे तवः पाप हे तवज्जुम्बस्मिन् स्थितारानुषेधादयः इति विचारयत. सक्ततासद्व्यायते दुरुक्तं नोपायः तदप्यवन्ते जोजागाय तत्तारोह समतन्तथोत्ते इति ततः समत्वोक्तिति तस्सस्य पुरुषस्य कामगुणेषु विषयेषु लक्षणाकीमः प्रकर्षेण हीयते १०७ (समोपरागोप्यसम्बन्धियो सर्वेदन्तापावरण खणेण तर्हेवजन्त्तरिक्कभावरंरजं चत्तरायं पक्कंरंरकम् १०८) यस्य पुरुषस्य कामगुणेषु शब्दादिषु लोभो जियर्भाते सन्नित्तांभोभावतरासः वेतसर्वज्ञत्वः सन् कृत सर्व कार्यः सन् जणेन ज्ञानावरणं पक्खविधं जणेनचपयति १०८ (खब्बं तथोजाणद पासएय

निव्वत्तयती श्वन्णुन्नयंवा १०९॥ एवंस संकाप्पविकप्पणामु सजायते समय मुवाट्ठान्ता । अत्थिय संकाप्पयो तज्जो से पट्ठो यप कामगुणसु तन्हा १०९ ॥ स वीयरागोक्कय सच्च किञ्चो खवेद नाणावरणं खणेणं । तर्हेव जं दरिसण साववेद वं

तान्तासु सत्तादिक्कपपं रागदिप अण धरता ते सखला सन्तास पणं नीपजाये नही अन्ननोज पणं निपजावे नही १०६ इत्थे प्रकारे आकलने सञ्च सत्तादिभादि अल्पप्रसायना धिक्कस्य समस्तदोषना मृत्तुते एत्थो भावनाने विखे प्रवर्तताने इह सक्ता मयस्य पण उद्यमयन्ते अर्थं जोजा विषयार्थेन यमनन विगताने ते समतावकां तेरेने इत्थि पांसे ओक्कोवाइ कानगुणते ति खे लक्षणा नोप १०९ ते वीतराग याइ कोप्याहे सर्वकार्ये जेने

अप्रोहणे हो न निरंतराए अणासवेक्काए समाहि जु ते आउक्खएभोक्खमुवेइसुद्धो १०८) ततः कर्मचयानन्तर सर्वं जानाति सर्वं पश्यति च तदा अमो
हनीमोहनीयकर्मरहितः सन् निरन्तरायः अलसयकर्मरहिती भवति पुनरनाश्वो भूत्वा ध्यानसमाधिना शुक्ल आयुः लये शुद्धः सन् मोक्षमुपैति १०८
[सोत अस च उदुहस] अखो जगहईसयवजन्तुवेय दीहाअयविष्णुसुकोपसत्थो तोहोइ अच्चन्तसुद्धीकयत्थो ११०] समोच्चगामी पुरुषस्त्वस्मात् दुक्खात्
सुक्को भवति तस्मात् कस्मात् यत् दुक्ख एतं जन्तु एतं प्राणिनं सततं निरन्तरं बाधतपीडयति तस्मात् सर्वस्मात् दुःखात् सुक्को भवति कीदृशः समोच्चगामी
पुरुषो दीर्घायुविप्रसृक्त दीर्घाणि प्रलब्धस्थितौ नित्यानि कर्माणि च आसयारोगा दीर्घायुस्थेभ्यो विशेषेण प्रसुक्को दीर्घायुविप्रसृक्तो दीर्घकर्मरोगरहितः
पुनः कीदृशः अतएव प्रपन्थः प्रशंसायोग्यस्ततः कर्मरोगाभावात् अत्यन्त सुखीकृतार्थं कृतकालः सिद्धो भवतीत्यर्थः ११० अथ निगमनसाह [अणाइकालप

तरायं पकरेइ कम्पं १०८॥ सव्वंतओ जाणइ पासएय अमोहणे होइ निरंतराए । अणासवे अणा समाहि जु ते आ
उक्खए भोक्ख मुवेइ सुद्धो १०८॥ सोतस्स सव्वस्स उहस्स मुअखो जंवाहई सययं जंतुवेयं । दीहाअय विष्णुसुको पसत्थो

रूपानि ज्ञानावरणी कर्म समय मात्र माहि तिम जवली दर्शनावरणी रूपानि जे अंतराय कर्मकरी करे कर्म १०८ तिवार पक्की सर्वलोकांलोक
ज्ञाने जाणे देखे मोहनीय रहित थकी आश्रय पापरहित शुद्ध शुक्लध्याने समाधि परमस्वस्थ पथे युक्त आउछादि तथा घातीया कर्मने रूपानि
मोक्षपाने शुद्धमल रहित १०८ तो मोक्षनी पांमणहारो जन्ममरण तथा सर्वदुःखधी मुंकाइ जे दुक्ख बाधा करे पीडे निरंतर जीव प्रलब्ध देखीता
सबला संसारो प्राणीने स्थिते करी दीर्घकालताइ भोगवीइ एहवां कर्मरूप रोगनी पीछाधी मूकाणी प्रसंयाजोग तिवार पक्की घणु घाइ रुखी

तर्हेवय २] नामकर्म च गोयच्च अन्तरायन्तर्हेवय एव मेयाइकम्माइ अहेवओ समासओ ३ युस एव अमुनाप्रकारेण एतानि अष्टीकर्माणि समासतः सत्तेपतोहेयानीति शेष एतानिक्कानि तल प्रथमं ज्ञानावरणं कर्म प्रथमचैव पद पूरणे तथा द्वितीय दर्शनावरणं दर्शनं सम्यक्का माहणोतीति दर्शना वरणं प्रतोहारवत् सम्यक्क भूष न दर्शयति २ तथा वेदनीय वेद्यतेसाताज्जातेज्जेनेति वेदनीय प्रभुल्लिखन्नधारारुख्यं तृतीय कर्म तथा पुनर्मीहं सुहृत्तं वृद्धोभवति जीवोर्जनेति मोहोमद्यवत् चतुर्थं मोहनीयं मोहाययोग्यं मोहनीय कर्मज्ञेय तथैव च आयाति स्वकीयावसरे इत्याहुः गतिर्निःसरि तु निच्छन् अपि जीवोनिर्गतुं न शक्नोति यस्मिन् सति निगडवड्ववतिष्ठतीत्याहुष स्वभावः पञ्चमं आहुः कर्म २ तथा नामयति च तस्य गतिषु नवी

जेहि दब्बो अयं जीवो संसारं परिवत्तई १ ॥ नाणा वरणं चैव दंसणावरणं तहा । वेयणिक्कं तहा सोहं आउ कम्मं तर्हेवय २ ॥ नामकम्मं च गोयंच अन्तरायं तर्हेवय । एव मेयाइं कम्माइं अहेवउ समासओ ३ । नाणावरणं पंच विहं

सु अमुक्कने तेहना प्रकार पूर्वानुपूर्वोद्दं जिणे कर्मे बाओ पीओ ए जीव आरगति रूप सत्तारक्काइं परिवर्त्ते अनेक भेद पाओ १ ज्ञानने जे आवरे ठांके ते ज्ञानावरण जीम वस्स सूर्यनीकातिने ठांके १ दर्शनने जे आवरे ते दर्शनावरण जिम पीलीओ राजानो दर्शनं कर्त्तवानदीइं २ वेइहे सुखादि क ते वेदनी मय खरखाखड्गनीपरे ३ तथा वकी मोहे अज्ञानीने विकल करे म्दिशानी परि ते मोहनी कर्म ४ आउखुं कर्म ५ आवे आपणे कर्म नरक्कादि गतिथी नोकलवुं वांके पणि नोकलाइ नही लोगडनीपरे २ आरगति माहि घणा आवपमाडे ते नाम कर्म चित्तारानीपरे ६ गोचनान्हा मीटा ते गोच ते कुंभार सरीखो ७ दातारलेणहार विचाले विघपण आवेते अन्तरायकर्म अटारी नीपरेन इम एकर्म सवळाइं आठे सखेपथी विस्तरुं जेतला

तथैव प्रचला द्वितोया स्थितस्योपाविष्टस्य समायाति २ तृतीया निद्रा निद्रा दुःख प्रतिबोधा चतुर्थी प्रचला प्रचलाचलमानस्यया आयाति सा प्रचला प्रचला ततः पञ्चमी स्थान गृह्णिता कौञ्जे वा स्थाना गुष्टा नृश्चि लोभो यस्यां सा स्थान गृह्णि अथवा स्थाना संहता उपचिता ऋधिर्यस्यां सा स्थान गृह्णि यस्या उदये हि वासुदेवादर्चलः प्रचल रागद्वेष वास्य जन्तुर्जायते अतएव दिन चिन्तितार्थं साधनी इय पञ्चमी भवति ५ (चकल भवकल ओहिस्स दरिस्सणि केवलिय आवरणे एव तु नवविगणं नायव्वन्दरिसणावरणं ६) एवं तु अमुना प्रकारेण नवविकल्पं दर्शनावरणं कर्मज्ञातव्यं दर्शनं सम्यक्त्वां आहणोतीति दर्शनावरणं पञ्चनिद्रा पूर्वगाथायां उक्ता चत्वारोऽमीभेदास्ते के उच्यन्ते चकलु भवकलु ओहिस्सन्दरिसणि इति तत्र चकलु भव चकलुसौतेक पदं चकलु भवचकलुश्च अवधिश्च चकलुचकलु अवधिरावरण चकलुचकलु अवधिरावरण चकलुचकलु अवधिरावरण चकलुचकलु अवधिरावरण चकलुचकलु अवधिरावरण पुनः केवलिकेवलज्ञानेयत् आवरणं एव नवविधचकलुषादृश्यते ज्ञायते इति चकलुदर्शनं तत् आहणोतीति आच्छादयतीति चकलुदर्शनावरणं १ तथा चकलुषोऽन्यत् अचकलु ओन्ननन्ना रसनास्पर्शरूप इन्द्रिय चतुष्कं तेन अचकलुभा दृश्यते इति अचकलुदर्शनं तत् आहणोतीति अचकलुदर्शनावरणरूपवद्द्वयं सामान्य प्रकारेण भयादा सहित दृश्यते इति अवधिदर्शनं तत् आहणोतीति अवधि दर्शनावरण एव तयोर्भेदाच्चतुर्थं पुनः केवलिकेवल दर्शने प्रावरणं ज्ञेयं केवलं सर्वद्रव्य पदार्थ

तत्तोय धीणागिद्धीउ पंचभा होद्र नायव्वा ५ । चकलु भवचकलु ओहिस्स दंसणो केवलिय आवरणे । एवं तु नव दिगणपं

गाटे दुःख करी जगाड्ढीयेते निद्रा निद्रा ३ होडतां आवेते प्रचला प्रचला तिवारपक्खी अशुभने योगे हुइते दुष्टगृह्णि लोभ रागादि रूपधी वासुदेव नायकी अर्धबलदिननुं चितव्यं कार्यं करे ते निद्राभाहि ५ चकलु आण्हि देखे अचकलुका न प्रमुखवीज इन्द्रियो देखे अवधियज्ञाने दर्शने देखे वली केवल

याता तातात्येन सत्त्व दत्तं इति केचन दर्शनं तत्र यदानस्य केवलदर्शनावरण एव निद्रा पञ्चाना निद्राया चतुर्णा आवरणानां च एकलोकर
 वाप्य अन्विष्य दर्शनावरणं प्रातन्य इत्यर्थः ६ [वेद्यण्यपि दृष्टिः सायमसायस्य आह्वय सायस्य चतुर्भेदा एतेवासायस्सर्वे ७] वेदनीय कार्य अपि
 दिविष्य वेदितुं योग्य वेदनीयं सर्वविधं प्राप्यात कथित एक सातत्र पुनरसात तत्र सायते भारीर नानसस्य सस्यं अर्ननेति सात साता वेदनीयं
 नान्यथा सत्त्वता मेदनीयं नान्यं तु पुनः ता तस्यापि सा ता वेदनीयं यस्यापि चतुर्वो अतुक्तमादयो भेदा भवन्ति एव असा तस्यापि आसाता वेदनी
 यस्यापि चतुर्वो चार्तिगोपा रतापादयोभेदा भवन्ति इति श्रेयः ७ [मोहणिज्जपिदृष्टिह दस्येचरणे तद्वा दस्येति विह वृत्त चरणियदृष्टिह भवेत्] (समातं
 स्य निष्पन्नं सभा निष्पन्नं तन्मयं पञ्चार्थो तिनियवडोद्यो मोहणिज्जस्य दंसणे ८) (चरित्त मोहण कम्प दृष्टिहं तु विद्याहियं कसाय मोहणिज्जं च नी
 यमाय तर्जय १०) मोहसर्विधोपणं कम्प तु कसायज सत्त्वविहवविहवा कम्पनो कसायज ११ तिरुणां गायाना अर्थं मोहयति जीव चूर्णयति

नायव्यं दसयावरण ६ । वेद्यण्यपि य दृष्टिह माय मसायच आह्वय । सायस्यो वह्न भेदा एतेव असायस्यवि ७ ।

मोहणिज्जपि दृष्टिह दस्यणे चरणे तद्वा । दस्यणे तिविह वृत्तं चरणे दृष्टिह भवेत् ८ । सस्यतवेव निष्कृतं सस्यमिष्कृत

कस्यमभानं दर्शनं ८ ना आवरण इमं यत्नो नवप्रकारे जाणिर्वा दर्शनावरण ६ वेदनी कर्मपणि विह प्रकारे साता सुखभोगवो इति दुस्तपावो इति असा
 ता २ भेद एव साता वेदनीना दृष्ट्य शोकादि घणा भेद इमं असाता वेदनीना दुःख शोकादि क घणा भेद ७ मोहनी कर्म पणि विह भेदे तत्त्व
 कधि स्यदर्शनं यिरे विरति स्यधारित्वं विखे यत्नो दर्शनने विखे तीनयोद चारित्वने विखे वे भेद दुष्टद सत्यभाव ते समान सिध्यामति ते सिध्यालकाद

मयवत् परवश करोतीति मोहस्तदहं मोहनीय कर्म अपि द्विविध भवति दर्शनेन तथा चरणे दर्शनेन तथा चरणे चरणे विषये मोहनीय तत् दर्शनं तत्त्वविच रूपं चरणं विरति रूपं तलापि दर्शने यत् मोहनीयं तत् त्रिविधं तीर्थं करै रक्तं चरणे चारिते यत् मोहनीयं तत् द्विविध भवेत् ८ दृश्यते ज्ञायते जीवादयः पदार्था अनेनेति दर्शनं तत्र मोहयति मूढी करोतीति दर्शनमोहनीयं त्रिविधं सम्यक् १ मिथ्यात्वं २ सम्यक् मिथ्यात्वं ३ मिथ्य मिथ्यार्थ एव पदपूर्णे सम्यक् मोहनीयं मिथ्यात्वमोहनीय मिथ्यमोहनीय तत्र सम्यक् हि मिथ्यात्वस्यैव पुद्गलाः अशुद्ध पुद्गलाः अत्यत विशुद्धाभवन्ति तदासम्यक् कथ्यते तत्सम्यक् एव दर्शनकथ्यते दर्शनसम्यक्तयोर्नामान्तर अत नृहते यदासम्यक् मिथ्यात्वप्रकृतित्वं भजति तदासम्यक् अतोचारा लगन्ति तदामिथ्यात्वं भवति यदा दर्शनप्रकृतिषु मोहोभवति अथवा औपशमिकादिकं मोहयति तदपि सम्यक् मोहनीय उच्यते १ अथ मिथ्यात्वं मोहनीय स्वरूप उच्यते सम्यक्ताभावे मिथ्यात्वं अशुद्ध दलिकरूप यतस्तत्वे अतत्त्वं रुचिरतत्वे तत्त्वचिरुत्पद्यते तत् मिथ्यात्वं तत् नृहते इति मिथ्यात्वं मोहनीय यत् सम्यग् मिथ्यात्वं मोहनीय तत् शुद्धाशुद्ध दलिक रूपं यस्मात् जिन धर्मोपरि रागोपि न भवति द्वेषोपि न भवति अन्तर्मुहुर्त् स्थितिरूपं यथा नालिकेर द्वीपवासि पुरुषोऽवोपरिराग्यपि न भवति द्वेष्यपि न भवति तादृग् स्वभावं मिथ्य मोहनीय तृतीय उच्यते एतां त्रिस्रः प्रकृतयोर्दर्शने सम्यक्त्वे अथ दर्शनस्य सम्यक्त्वस्य च मोहनीय कर्मणो ज्ञेया इति शेष सम्यक्त्वस्य अज्ञानं सम्यक्त्वमोहनीय मिथ्यात्वस्य अज्ञानं

मेवय । एयाञ्चो तिति पयडीञ्चो मोहणिज्जस्य दंसणे ८ ॥ चरित्त मोहणं कस्मं दुविहंतु वियाहिदं । कसाय मोहणि

सा चोकादं मिथ्या ते सम्यक्मिथ्या एतीन प्रकृति पृठे कही ते मोहनीय कर्मदर्शनं समकितने विखे ८ चारित्त विखे मृभाद ते चारित्त मोहनीय कर्म

अथ नोदासया तर्हिवय १० ॥ सोलन विह भेषां कर्मां तु कसायज । सत्तविहं नवविहंना कर्मां नो कसायजं ११ ॥

ने मे भेदेनानां तर्हिवय कर्मा कसायज नो धादिर्के कर्मा धादिच विरिभुभा एते कपाय मोहनीय दीर्घा कपाय सार्थ ज प्रवर्त्तिर्त्तना कपाय हास्यार्त्ति १०
न धर्मान साया तर्हिवय प्रवर्त्तानुभवा प्रवर्त्तान न कलन एतोलभेदे कपाययो कपनाजि कयो हास्यः ११ रति २ परति ३ यो क ४ भय ५
दुःखा ६ वेद ७ एतोलभेद पुर प्रवर्त्तना नो वेद २ एतस्मिन् ८ भेदकर्म नो कपाययो कपनाजि ११ नरकना आधु १ तिर्यक्तो आधु २ मनुष्य

विधं भवति तथानैरयिक तिर्यगायुः निरये भवानैरयिकाः नैरयिकाश्च तिर्यच्च स्तेषां आयुर्नैरयिक तिर्यगायुः आयुश्चदस्य प्रत्येक
सम्बन्ध तथैव द्वितीयं मनुष्यायुः च पुनश्चतुर्था देवायुः एवं चतुर्विधं आयुर्भवति १२ अथ नामकर्म प्रकृतीराह [नामकम्भान्तु दुविहं सुहं अमुहश्च
आहियं सुहस्यश्च बहुभेयाएभेव अमुहस्यवी] नाम कर्म द्विविध व्याख्यातं शुभ १ च पुनरशुभ शुभनाम कर्म १ अशुभनाम कर्म २ एवं द्विविधं तत्र
शुभाशुभ नाम कर्मणो बहुभेदाः सन्ति एवं एव अशुभस्य अशुभनाम कर्मणोपि बहुभेदा भवन्ति तत्र शुभस्य उत्तरोत्तर भेदतोऽनन्त भेदत्वमि मध्यमा
येवया सप्ततिग्रहे दा भवन्ति ते चामी मनुष्यगति १ देवगति २ पृथ्वीन्द्रियगति ३ औदारिक ४ वैक्रिय ५ आहारिक ६ तैजस ७ कर्मण्य ८ सप्तचतु
रस्य संस्थान ९ वज्रकृषभ नाराच स हनन १० जदारिकांगोपांग १२ आहारकांगोपांग १३ प्रशस्त वर्ण १४ प्रशस्तं गन्ध १५ प्रशस्तरस १६ प्रशस्त
स्पर्श १७ मनुष्यानुपूर्वी १८ देवानुपूर्वी १९ अशुक्लवु २० पराधात २१ उत्सास २२ आतप २३ उद्योत २४ प्रशस्तविहा योगति २५ तक्ष २६ वा
दर २७ पर्याप्त २८ प्रत्येक २९ स्थिर ३० शुभ ३१ शुभग ३२ सुखर ३३ आदिय ३४ यथाः कीर्ति ३५ निर्माणि ३६ तीर्थकरनाम कर्म ३७ एता-

नैरद्वय तिरिकवाउ मणुस्वाउ तद्वेवय । देवाउयं चउल्यंतु आउ कस्मं चउव्विहं १२ ॥ नाम कस्मंतु दुविहं सुह
ममुहं च आहियं । सुहस्वाउ वहुभेया एमेव अमुहस्वावि १३ ॥ गीयं कस्मं दुविहं उच्चं जीयं च आहियं । उच्चं अद्व

आउरु तथावलीनिधे देवतायुं आउरु चोषु आयु कर्मचारप्रकारि १२ नाम कर्मतेविहं भेदे सर्वपण्योभेते शुभनाम सर्वपण्योत्ते अशुभ नाम कस्मो चउ ते भेदे
नामशुभ नामना घणा अनतभेद मध्यम पण्यभेद ३७ इम अशुभ नामने अनंतभेद मध्यमपण्य ३८ भेद १३ गीनकर्म रिहं भेद उच्चैर्गीत इस्वाह कुल जीय

कर्मा, अपि ग्रन्थानुभावात् शुभानाम कर्मणः प्रकृतयो मे वाः तथा अशुभनान कर्मणां मध्यमभेद विवक्षया चतुस्त्रिंशद्भेदा भवन्ति तद्यथा नरकगति १
तिर्यगगति २ एकद्रिय ३ त्रिद्रिय ४ चोद्रिय ५ चतुस्त्रिद्रियजाति ६ अथम नाराच ७ नाराच ८ अर्ध नाराच ९ कौलिका १० केवार्त्तक संवन्नानि ११
न्ययोप सङ्गन्त नान्यान १२ नाद्रि १३ धामन १४ कुल १५ सुसङ्क १६ अप्रगन्तवर्ष १७ अप्रगन्तान्य १८ अप्रगन्तरस १९ अप्रगन्तस्यर्ध २० नरकातु
र्ध्व २१ तिर्यगात्तुर्ध्व २२ उपद्रात २३ अप्रगन्त विहायोगति २४ स्वावर २५ सुस्मर २६ साधारण २७ अपर्यागा २८ अस्थिर २९ अशुभ ३० दुर्भगा ३१
शुक्ल ३२ अनाद्रिय ३३ अयगा भकोर्त्ति ३४ एताव अशुभनारकत्वादिति निवन्धनत्वेन अशुभा अत्र च वन्यन सघाते शरीरेभ्यो वर्णायमानरभेदाः
वर्णभ्यः पृथक् न विपर्ययन्ते एता प्रकृतयस्तु नध्यम विपक्षया प्रोक्ता उक्तृष्ट विवक्षयातु १०३ प्रोक्ता सन्ति १२ अथ गोत्र कर्म प्रकृतोर्ध्व नलि (गोय
कर्म द्वाविहं उभनोयस्य चोहियं उषा अहविहं होह एव नोयपि आहिय १४) नोल कर्म द्विषिष उषा च पुनर्नोच तत्र उषा उर्ध्व गोत्रं प्रत्याकु जात्यादि
उषां पृष्टेगर्भतु आतिक्ल रप नन नृत तपो लानाव्यटपिव वंष हेतुत्वादटविष उर्ध्वगोत्रं भवति एवं प्रति अष्टदिशं एव जातिस्तु नाद्रि मदाट निवन्ध
हेतुत्वाभ्यः नपिनार्धगोत्रं अपि नोर्ध्व व्युपदेगर्भतु आद्यात् १४ अद्यांतराय प्रकृतीराह [दाणे लाभेय भोगेय उवभोगे वीरिदे तथा पञ्चधिर नलभाय
नलभेय विवाधिय १५) अन्तराय समानेन सधोपेक पञ्चविध आद्यात् तत् पञ्चविध आह दाने लाभे भोगे उपभोगे तथा धीर्दे एतेषु पञ्चस अन्तराय

विहं शोड एषं नोयपि चोहियं १४ ॥ दाने लाभेय भोगेय उवभोगे वीरिए तथा । पञ्चविह संतरायं समासेय विद्या

भोल धनानाद्रि आतिमगाद्रि च भान्त चोहिये उर्ध्वगोत्रं च ह्वे जातिनदाक्कि क च मदन करिवे नीधेगोत्र काफो १४ दानने यितु भोगने विदे

त्वात् पञ्चविध अन्तराय तत्र दीयते इति द नं त दाने लभ्यते इति लाभस्त्वस्मिन् लाभे सकृद्भुज्यते पुष्पहारार्थं पदार्थो भोगः तस्मिन् भोगे उपैति पुनः पुनर्भुज्यते भुवनान्नना शुकादीनि इति उपभोगस्त्वस्मिन् उपभोगे तथा विप्रोषेण ईर्यते वेद्यते अर्जनेति वीर्यं तस्मिन् वीर्ये सर्वलाभरायां इति सम्बन्धः ततो विषयभेदात् पञ्चविध अन्तराय यत्र यस्मिन् सति चतुरे ग्रहीतरिदये वसुनि तस्य फलं ज्ञानं अपिदानेन प्रवर्तते तद्दानांतराय १ यस्मिन् विप्रिष्टेऽपि दातरि सति याचना निपुर्णोऽपि याचको न लभते तस्मात्तारायं पुनर्विभावादी सत्यपि भोक्तुं न शक्नोति तन्नो गान्तरायं येन उपभोग योऽपि वसुनि सति उपभोक्तुं न शक्यते तत् उपभोगान्तराय यद्वलवान् नीरोगस्वरणोऽपि ह्यमपि भलं न शक्नोति तस्य पुनपस्य वीर्यांतराय कर्मज्ञेय १५ उक्तार्थस्य जिगमनाय उत्तरग्रन्थ योजनायाह (एयाञ्चो नूलपयहीञ्चो उत्तराञ्चो य आहिया एए सत्ता खित्तकालेय भाव वा अदु उत्तर सुण १६) एतां मूलप्रकृतयोऽष्टौ आख्याताः तु पुनश्चत्तरा अवात्तरा ज्ञानावरण दर्शनावरणादीनां पञ्चनवायाः अये कर्मणां प्रकृतय आख्याताः अतः प्रदेशायं चेत कालो व वा शब्दः पुनरर्थे पुनर्भाव उत्तर अयेत्वं शृणु वदामीति शेष तत्र प्रदेशायं किमुच्यते प्रदेशानां अयं परमाणुना परिमाण प्रदेशायं चैव आकाशं कालश्च बद्धस्य कर्मणो जीवप्रदेशा अविवचटनात्मक स्थितिकाल भाव अनुभावादिकं कर्मपर्यायलक्षणं चतुर्विध प्रकृतिस्थिति प्रदेशानु

हियं १५ ॥ एयाञ्चो मूल पयड्डीञ्चो उत्तराञ्चोय आहिया । पएसग्गं खित्त कालेय भावंवा दुत्तरं सुण १६ ॥ सर्व्वेसिं

लाभने विषये एकवार भोगवीह ते फुलादिक वारर भोगवीह ते आभरणादिक उपभोग वीर्यने विषये पाचे प्रकारे अन्तराय कर्म सखेपे क्खुं तीर्थं कर १५ पूर्व्वे कहीए ८ मूल प्रकृति अने श्रुत ज्ञानावरणीयादि १५ ८ उत्तर प्रकृति कही परमाणुं नो अग्रप्रदेशाय केव आकाशकर्मने जीव प्रदेश स्य धिति ते

भागपरम एव पदमित्यत्र नृप १६ अत्र तावत्प्रदेशाय चदति (सत्वेति १७) सर्वेषां ज्ञानावरणावादि कर्मेषां प्रदेशाय परमाणु परिमाणं प्रत्येकसत्तातीतं
प्राप्ते पृथिव्या नृणां तदं पदपरिमाणं वागच्छतीति प्रदिश्या प्रत्येकगतये सत्तावाच्यप्रत्येक सत्ताकीर्त्या प्रतीते तान्वाश्रयितव्यतिशान्तं यन्मिमांसा सत्तातीतं कीर्त्या
रागद्वेषमद्वैतं यथैवावयुर्भेदावयवगतान्तरं परमेष्ठं प्रसक्तपथादेव व्यावृत्तिता एतादृशादे सत्ता. अर्थात्प्रत्येक जीवा तेषां कर्मणा प्रदेशाय परमाणुना
परिमाणं एव नानुगतिप्रसक्तमवयुर्भेदावयवगतान्तरं परमेष्ठं प्रसक्तपथादेव व्यावृत्तिता एतादृशादे सत्ता. अर्थात्प्रत्येक जीवा तेषां कर्मणा प्रदेशाय परमाणुना
कीर्त्या: सिद्धजोषध: कर्मपरिमाणं प्रत्येकगतये नृणां नित्यध: कर्मण्युपेक्षया सिद्धा अनन्तगुणा इति भावः अतएव कर्म परिमाणना अनन्तकं सिद्धाना
अन्तर्धर्माभिः प्रकाशित इदं संख्याना एव समवयवा कर्मपरिमाणं पक्ष गुणं वर्तते १७ प्रदेशाय मुक्ता कर्मणा क्षेत्रं चदति (सत्त्वजीवाणु कर्मणु सप्तहं
इति शाश्वतं सर्वेषु विषयपर्यन्तं भव्य सत्त्वेषु च दत्तं १८) कर्मज्ञानावरणावाद्यादि कर्म सर्वजीवानां एकेन्द्रियादीनां समस्तं संयुक्तं क्रियायां योग्यं तु पददिश्यागतं
स्यात् प्रकाशित्या समाधानं पददिश्यागतं नित्यध: तत्र च तत्र पूर्वाध्यादिप्र. ज्ञातीर्थादिगुणं चैदं एव दिग् पदकं अत्र पददिश्यागतं

स्वैव कर्ममाणं पदसमं नानुगतं । यं ठियसत्ताद्वयं श्रुतो सिद्धाया चाहियं १७ ॥ सत्त्व जीवाणु कर्मणु तु संगर्हं ह्यदिश्या

प्राप्त भाषण भाग पर्याय भागनि कर्ते ते १६ सत्ताद्वय कर्म श्रुतानां प्रदेशाय परमाणु या अनन्तजिणे कर्मपर्यन्ता अनन्तकं दृष्टानां विषयो परिणाम
पृथिव्ये अर्थात् एव वा नित्यजोषधः सत्त्व अनन्ता तेषां अनन्तगुणं अने ते सिद्धयको हीन प्रदेशाय कर्मणो जाणिषो एकसमवयवाश्चकर्मणो मुक्तलभात्योपसिद्ध
यको योनासाभिः पाने सिद्धयको योनासा पदको सिद्ध अनन्त गुणादे १७ सर्वजीवने कर्म ८ समवयवानो क्रियाने पूर्वादिदे दिशिताना यथा प्राच्याहुर

कर्मद्वौन्द्रियादि जीवान् एव अधिक्त्व ह किं गं योग्यं स्यादिति नियम एकोन्द्रियाणां तु आगमेत्तादि दिग्स्थं कर्मग्रहणं क्रियायां योग्यमपि
उक्तमस्ति अपरत्वागमेव तदाह एगिन्द्रियाण भन्ते तेयाण कस्य युगलाणं ग्रहणं करे माणे किं तिदिस्ति करेह गोयमार्सयतिदिस्ति सिय चउदिस्ति सिय
पञ्चदिस्ति करेह वेन्द्रियाण भन्ते पुच्छा गोयमार्वेन्द्रिया जाव पञ्चिन्द्रियानियमा क्दिस्तिं करेह कथं संग्रह क्रियायां योग्यं केन सह क्रियाहास्यादित्याह
सर्वैरप्यात्म प्रदेशैः सर्वं ज्ञानावरणादि सर्वेषा प्रकृतिस्थित्यादिना प्रकारेण बह्व क अन्योन्य सख्यन्व तथा जीरोदकवत् आत्मप्रदेशे स्मिष्टन्त दैव बह्वकं
कर्मसंग्रहे योग्यं भवति नत्वन्वत् आत्माहि सर्वं प्रकृति प्रायोग्य पुद्गलान् सामान्येन आदायतान् पुद्गलान् अप्यवसाय विशेषात् प्रथमं ज्ञानावरणादि
रूपत्वेन परिणमयति यत्त हि आकाशो जीवोऽवगाढस्त्वयवे आकाशप्रदेशाः आत्मन्याश्रितास्तेषु ये कर्मपुद्गलादि रागादिस्ते ह योगत आत्मनि लग्नान्तरे
एव कर्म पुद्गला जीवानां संग्रहयोग्याः न तु चेत्तांतरावगाढा कर्मपुद्गला जीवानां संग्रहणार्हाः भिन्नदेशस्थानां ग्रहणयोग्या भावात् सत्त्वसु पएसेसु इति
प्राक्तत्वात् ततोया बहुवचन स्थाने सप्तमी बहुवचनं भिन्नप्रदेशस्थाः कर्मपुद्गलाः कथ ग्रहणयोग्या न भवति स्वावगाढाकाश प्रदेशस्थाः कर्मपुद्गलाः कथ
ग्रहणयोग्या भवन्ति अत्र दृष्टांती यथाग्निः स्व प्रदेशस्थान् प्रायोग्य पुद्गलान् आत्मसात् करोति एवं जीवोपि स्व प्रदेशस्थान् कर्म पुद्गलान् आत्मसात्
करोति किञ्चिद्विदिक् स्थित अपि कर्म आत्मा गृह्णाति पर अत्यन्त विवर्चितं १८ अथ कालमाह [उदहिसिदिनामाण तौसर्द कोडि कोडीओ

गयं । सत्त्वसुवि पएसेसु सत्त्वं सत्त्वेण बह्वगं १८ ॥ उदहिसरि नामाणं तौसर्दं कोडिकोडीओ । उकोसिया ठिई

सपला आकाश प्रदेश जीवे आश्रया प्रदेशने विखे कथं जीवने ग्रहवायोग्यग्रह दूधपाणीने न्याये सर्व आञ्जखानोवध ८ आठ प्रकार तथा सर्व आत्म
प्रदेशे बध पान्यो वीथो हवे १८ उदधि सभुद्रसरिखुनाम एतले सागरोपम तौस कोडाकोड उण्छाष्टी धितिहोइ अतर्भूहर्त्त वेवडी माठेरो जघन्य

कर्मण उत्क्रष्टेन स्थितिर्थास्थिता प्राकृतत्वाद्विभक्तिबोधोप जघन्यका अन्तर्मुहृत्तं स्थिति २२ नाम गोत्रयोर्हृयो कर्मणो नृत्क्रष्टार्वाव्यतिः कोटा
कीच्यः सागरोपमानां स्थितिर्थास्थिताः जघन्यका अन्तर्मुहृत्तं काः इत्यन्तु मूल प्रकृतीनां स्थितिरस्ति उत्तर प्रकृतीनां स्थितिर्विस्तरटीकातोभेदा २३
अथ भावग्राह [सिद्धान्तं भागो अणुभागहवन्तिश्चो सर्वे सु विपएसगं सव्वजीवेसु इच्छियं २४] सिद्धानां अनन्तसंख्याकानां सिद्धजीवानां अनन्तमो
भागः अनुभागाः कर्मरस विशेषा भवन्ति सिद्धान्तभागः अनन्तसंख्या एव इत्यनेन अनुभागानां आनन्त्यमुक्तं सर्वेष्वपि अनुभागेषु प्रदेशे बुद्ध्या विभज्य
मानाः अनुभागेक देशस्तेषां अयं परिमाणं प्रवेशायं सव्वजीवे स इच्छिय सर्वजीवेशो अतिक्रान्तं ततोपि तेषां अनन्तगुणत्वं २४ अथाध्ययनार्थोप

सागरोपम उत्क्रोसेण विधाहिया । ठिई आउकम्पसा अंतोमुहृत्तं जहन्निद्या २२॥ उदहिसरिस नामाणं वीसद्वं कोडि
कोडीओ । नाम गोयाण उत्क्रोसा अद्व मुहृता जहन्निद्या २३॥ सिद्धान्तं भागोय अणुभागा हवन्तिओ । सर्वे सुवि
पएसगं सव्वजीवे सइच्छियं २४ । तन्हा एएसि कम्माणं अणुभागो विधाणिया । एएसिं संवरे चेव सुवणेय जए बुहि

थिति कही अंतर्मुहृत्तं जघन्य थिति २१ तेलोस सागरोपमनी उत्क्रुष्टी कही तीर्थं करे थिति आउखा कर्मानि अंतर्मुहृत्तं जघन्य थिति २२
सागरोपमनी वीस कोडाकोडि नामकर्मनी अने गोत्रकर्मनी उत्क्रुष्टी थिति आठमुहृत्तं जघन्य थिति २३ सिद्ध अनन्ताहे तेहने अंतमे भागिं कर्म
बंधना अनुभाग रसनामेद्व इद्व पणि अनन्ताहे हवे प्रदेश परिमाण एकसेमे बांधीता कहिके सवलार अनुभागने विखे विहची ज्ञानना प्रदेशाय
सर्वजीव यकी ते प्रदेशाय अनन्तगुणा जाणीया २४ ते कारणधो एआठकर्मनी अनुभाग रसविशेष संसारना कारणजाणीने एककर्मने सवरवेविहंडवे

कर्मलेश्यानां कर्मस्थिति विधायक तत्तद्विशिष्ट पुद्गलरूपाणां अनुभावान् रसविशेषान् त्वं शृणु १ [नादादवखरसगन्ध फास परिणाम लक्षण ठाण्ठिई गद्गं चाउ लेसाणन्तु सुणेहदे २] हे विषय लेश्यानां एकादशवचनानि मे मम कथयतस्त्वं शृणुतानिकानि वचनानि तावत्नामानि वक्ष्यामि तथा वर्णं रसं गन्धं स्पर्शं परिणाम लक्षणं वक्ष्यामि तथास्थानं वक्ष्यामि तथास्थितिं यतो वक्ष्यामि च पुनरायुर्वक्ष्यामि वर्णं च रसं च गन्धं च स्पर्शं च परिणामं च लक्षणं च तेषां समाहारो वर्णं रसं गन्धं स्पर्शं परिणामं लक्षणं तल वर्णाः श्यामादयः रसास्त्रीक्ष्णादयः गन्धासुरभ्यादयः स्पर्शाः खरादयः परिणामा जघन्यादयः लक्षणं पञ्चाश्रवा सेवनादि स्थानं उक्तर्थापकर्षं रूपं स्थिति अवस्थानकालङ्घति नरकादिकां यतो या अवाप्यते आयुर्यावति आयुश्च वसतिव शिष्य माणे आगामि भवे लेश्या परिणामस्तुदिह गृह्यते २ तदेवानुक्रमेण आह [किरहानीलाय काजय तैउ पउमा तहेवय सुकले साय क्कहीओ नामाद्दं तु जहक्रमं ३] एतानि लेश्यानां यथानुक्रमं नामानि ज्ञेयानि प्रथमा क्कणा १ च पुनर्हि तीयानीला २ तृतीया कापोतनाक्की ३ चतुर्थी तेजोलेश्या ५ च पदपूर्णे च पुनः षष्ठी शुक्कलेश्या एवंषष्ठा अपि नामानि ३ अथ वर्णान् आह [जीमूय ० ४] पूर्वं क्कणलेश्या वर्णतोच्चया कीटशी क्कणलेश्या स्निग्ध जीमूतसङ्कासा प्राकृतत्वात् स्निग्धश्चरस्य परनिपात स्निग्धश्चासौ जीमूतश्च स्निग्धजीमूतस्तेनसंकासा स्निग्ध जीमूत सकाशात्तजलं घनसदृशा पुनः कीटशी

किन्हा नीला काज तैउ पम्हा तहेवय । सुकलेसाय क्कट्टाय नामाद्दं तु जहक्रमं ३ ॥ जीमूय निध्व संकासा गवल रिद्ध

काल धिति नरकादि गति आउखुं ते लेस्यानाधोल १२ सांभलि मुभ्भने कहतां प्रते २ नाम कहिके पहली क्कणलेश्या वीजो नीललेश्या २ तीजो कापोत ३ चोथो तेजो लेश्या तिमईज पांचमी पञ्चलेश्या शुक्कलेश्या क्कट्टो एलेश्यानां नाम अनुक्रमे होय ३ जहवीजीमूत कालोमेघ ते सरिखी पाडानी

गदकारिष्ट सविभा गयनस्य अरिष्टकश्च गयलारिष्टकं ताभ्या सविभा गयलारिष्टक मदिभा गयल भारिषं गृहं अरिष्ट अरिष्टफल अरिष्टरत्नं वा ताभ्या
सटयो पुनः धाटयो खड्गाजन नयन निभा गयलस्यखड्गाजननयनानितैर्निभा खड्गाजन नयन निभाखड्गं यकट चक्रान्तर्गत लोहदण्डो
परिहृतास्त्रिष्ट यकारिष्ट वन्यनयनार्सा भूत अश्वन कल्लल नयनं नैवकनीनिकातेर्निभा सटयो ४ अथ नील लेण्याया वर्णनमाह [नीला सौकसंकासा
वासपिच्छ समव्यभायेरुत्तिय निरुसंकासा नीलनेसार्पायश्च ५] तु पुनर्नील नेण्या वर्णं तद्वद्भी भवति कीटयो नीलायासौ अशोकश्च नीला शोक
सूत्रं नक्राया सटयो नीला योक्तसकाया अशोकहर्षा नार्पाय भवति तद्वदच्चेदार्ध नीलपद पुन कीटयो चापपिच्छ समप्रभा पुन कीटयो सिन्ध
वैद्यं सकाया जाल नीलमणि सटयो ५ अथ कापोतवर्णमाह (अतसो पुष्पसंकासा कौडलच्छ दसन्निभा पारावययी वनिभा काडनेसा ओषधयो ६)
कापोतनेण्या वर्णं तद्वद्भी भवति दद्वद्भी कोटयो अतसो धानय विधेपस्तस्य पुष्प अतसीपुष्पं तेन संकाया अतसीपुष्प सकाया पुनः कीटयो कोकि

गसन्निभा । खड्गं जण नयण निभा किन्तु लिसाधो वन्नयो ४॥ नीला सोग सकासा चास पिच्छ सम प्रभा । वैकलिय
नित संकासा नील लिसाधो वन्नयो ५ ॥ अथसीपुष्प संकासा कौडल छद् सन्निभा । पारेवय गीय निभा काड

सर्वेय खराटाना फल अथवा शोणकाक सरिखां यं न गादनाडं गणस अंजन काजल नेलनीकोकी सरिखी दृष्ट लेस्या वर्णयकी एहवी कहि भुवे ४
नीनां अशोक हृथ ते सरिखां नील चासना पाख सरिखा वैद्वं रत्न सरिपी तेज ते सरीखी नील लेण्यानोवर्ण एहवी हवे ५ अतसोना फूल सरिखी
कोवन्न पक्षोनी पारय सरिखां पारेवानी कोटि सरीखी कापोतलेण्या काड काली गतीकां एहवी वर्णयकी हृद ६ हिगुल पापयधातु सरीखी

लच्छदसन्निभा कोकिलपत्रि पिच्छसदृशी पुनः कीदृशी पारापत ग्रीवानिभा ६ अथ तेजोलेश्या वर्णमाह [हिंगुलयधाउ संकासा तरणा इक्षसंनिभासुय तुंछप्रद्वनिभातेउलिसाश्रीवन्नश्री ७] तेजोलेश्या वर्णं त ईदृशीभवतिदृदृशीकीदृशी हिंगुलुकः प्रतीतः सचासी धातुश्च हिंगुलक धातुस्तेन संकासा हिंगुलुक धातुसंकाशा अथवा हिंगुलुकः प्रसिद्धोधातु गैरिकाताभ्यां सदृशी पुनः कीदृशी तरणादित्यसन्निभा सदृशी पुनः कीदृशीशुकतुण्डप्रदीपनिभा शुक्लवल्गुप्रदी पाचिस्सदृशी ७ अथ पद्मलेश्या वर्णमाह [हरियालभेय संकासा हलिहाभेयसप्यभा सणासप्य कुसुमनिभा पद्मलेशा श्रीवयश्री ८] पद्मलेश्यावर्णं त ईदृशी भवति कीदृशी ईदृशी हरितालभेद संकाशा हरितालस्य नटमण्डनस्य भेदः खण्डा हरितालभेदास्तौ संकाशा तत्सदृशी पुनर्हरिद्रोभाभेद सव्यभा पुनः शनासन कुसुमनिभा शण्ड अशनश्च शणासनौ तयोः कुसुमं तेन सन्निभाः शणाशनि कुसुमसन्निभा शनं धानाविशेष अशनोबीयकाख्यो हलस्तत्पुष्प सदृशी ८ अथ शुक्ललेश्या वर्णमाह [संखं क कुन्दसंकासा खीरपूर समप्यभा रययहार संकासा शुक्ललेशा श्रीवयश्री ९] शुक्ललेश्या वर्णं त ईदृशी भवति ईदृशीकी० शंखश्च अंकश्च कुन्दश्च शंखांक कुन्दानितौ संकासा शंखः प्रसिद्धः अङ्गः शुक्लमणि विशेषः कुन्दहल पुष्प एतौ सदृशी

लिसाश्री वन्नश्री ६ ॥ हिंगुलयधाउ संकासा तरणा इक्ष सन्निभा । सुय तुंछ पद्म निभा तेउ लिसाश्री वन्नश्री ७ ॥
हरियाल भेय संकासा हलिहा भेय सन्निभा । सणासप्य कुसम निभा पद्म लिसाश्री वन्नश्री ८॥ संखं क कुंद संकासा

जगता सूर्य सरिखी स्रुष्टाना मुख प्रदीप दीवो ते सरिखी तेजो लेश्या वर्णं यकी ७ हरितालनाभेद खंड सरिखी हलद्रनाभेद खंड सरिखी सणनामा शाना अने सणवीजो वनस्पतिभा फूलसरिखी पद्मलेश्या वर्णं यकीपीली ८ शंख अने अंकनामा मणि अने कुंदहलना फूल सरिखी खीर दूधनी धारा

पुनः स्त्रीरूपमन प्रभा दुन्यपुन सदयवर्णा पुन. रजतहाराभ्यां संकासा रजतं जातीयरूप्य हारो मुक्ताहारकाभ्यां सदधी द्रव्यः ८ अथ पञ्चालस्यानां रसमापः [अथ कडुय तुंगारसो निवसरसो कडुय रोहिषि रसोया एतोवि अणन्तगुणो रसोऽत्र किन्वा एनायव्यो १०] क्षणाया. क्षणालेयाया ईदधो रसो भूतव्य. ईदधः कं० यवा यादहन वाटुक तुंगारसभूषाया निभ्वस्य रसस्तया कटुकरोहिणीरस' कटुकासासो रोहिणी स कटुकरोहिणी तस्यारसः कटुक रोहिणीरस रोहिणीयनभूति विधेयः एतेभ्योपि भनन्तगुण भनन्तसंख्य रायिना गुणितोरसः क्षणालेयाया भवतीत्यर्थः १० अथ नीजलेयाया रस माध जिभूति कडुयकारसो तिकर्णो जहहल्य पिप्पली एवा एतोवि अणन्तगुणो रसोऽत्र नीलाएनायव्यो ११] नीलाया नीललेयाया ईदधो रसो ज्ञातव्यः यथा लादयदिकस्य भवति तदयाना कटनं समाहारस्त्रि कटुचि कटु एवचि कटुकं खंठो मरिच पिप्पल्याकक तस्य रसो यादक् तीक्ष्णो भवति पुन

र्यार पुर समपान्ता । रयय हार सकासा मुक्ष लेसायो वन्नयो ८ ॥ जह कडुय तुंगरा रसो निंव रसो कडुय रोहिषि
रसोया । इतोऽत्र अणंत गुणो । रसोऽत्र किंवा ए नायव्यो १० ॥ जह तिक्काडुयव्य रसो तिवन्नो जह हल्यपिप्पली
एवा । इतोवि अणंत गुणो रसोऽत्र नीलाए नायव्यो ११ ॥ जह तरुण अंगरा रसो तुंगर कविट्टव्य वावि जारिसभो ।

तं ह मरिचो मुक्ष नेत्रया पार्थ क्रद्धो ८ लेखानो रस करेके जिम कडूभा तु वखानो रसस्वाद नीषटानो रसकडूई रोहिणी नीषालिनो रस एष्यकी
धसि भनंत गुणा रसभवाद क्षणालेयायो कटुयो १० जिम त्रिकटक त्रिगहूनी रसभवाद तीक्ष्णो जिम हस्ती गजपी परनो रस एष्यकी भनंतगुणो
रसमास नेत्रानो धलितोयो ११ जिम तरुण काचो भार्योकोरोत सरोखोरस तुंगरकमायलोकाचोकोठनोरस केहवो एष्यकी भनंतगुणो रसकापोत

यथा हस्ति पिपिल्याः गजपिपल्या वा रसो यादृशो भवति इतोपि एभ्योपि नीलाया अनन्तगुणो रसस्तीक्ष्णो भवति ११ [जहतरुण अभ्ययरसो तुभ्य
रकविदृक्ष वा विजारिसञ्चो इतोवि अणन्तगुणो रसो उकाउएनायव्यो १२] कापोतलेष्वाया रस ईदृशो ज्ञातव्यः ईदृशः कीदृशः यादृशस्तरुणाम्नक
रसो भवति तरुणं अपरिपक्वं यत् आभक्त आत्मफल तरुणाम्नकं तस्य रसस्तरुणाम्नकरस स्तथा पुनस्तुभ्यवरक पित्तस्य रसो यादृशो भवति तुंवर कच्चं
कपिल्य तुभ्यवरकपित्त्य तस्य रसो यादृक् भवति एभ्योपि अणन्तगुणोरस कापोतलेष्वाया ज्ञातव्यः १२ [जह परिणयवनरसो पक्ककविदृक्ष वा विजारि
सञ्चो इतोवि अणन्तगुणो रसोयते जएनायव्यो १३] तेजोलेष्वाया ईदृशो रसो भवति ईदृश की० यादृश परिणतात्मकर भवति पक्काम्नफलस्य रसो
भवति पुन यादृश पक्कक पित्तस्यपि रसो भवति अतएभ्योपि अणन्तगुणो रसस्तु तेजो लेष्वाया ज्ञातव्यः इत्यनेन किञ्चित् आहः किञ्चित्मधुरश्चेति
वाहः १३ [वरवारुणोए वरसो विविहाणव आसवाणजारिसञ्चो महुमेरगस्स वरसो इतोपपन्नाइ परएणं १४] पद्मायाः पद्मलेष्वाया रस ईदृशो ज्ञातव्यः
ईदृश की० यादृशो रसे सावरवारुण्याः प्रधान मदिराया रसो भवति पुनर्विविधानां आसवानां कुसुमोत्पन्नानां मद्यानां यादृशो रसो भवति तथा

इतोवि अणन्त गुणो रसोउ काऊए नायव्यो १२ ॥ जह परिणयवग रसो पक्क कविदृक्षवावि जारिसञ्चो । इतोवि
अणन्त गुणो रसोउतेऊए नायव्यो १३ । वर वारुणीएव रसो विविहाणव आसवाण जारिसञ्चो । महु मेरगस्सव रसो

लेष्मानो जाणवुं १२ जिम पाकाआंवांनो रस काइं खाटो कांइ मीठो अथवा पाका कोठनो जेहवोरस एहथकी अनन्तगुणो रसस्वाद तेजो लेष्मानो
जाणिवो १३ वर प्रधान वारुणो मदो रसस्वाद विविध प्रकार फूलादिकना आसवनी जेहवो रस महुमद्य अने मेरक सरिखो तेहनी रसएथकी

पुनर्भूयैव कस्य रसो यादवो भवति गणनयविशेषेति चेत्तयं सरकाभिधानं मधुचर्मेत्येव तस्य मधुचर्मेत्यस्य यादवो भवति अतः एवेति रसेत्य-
 द्वापदाः परमैरङ्गाया रत्न. परमेष्व् अन्नतगुणाधिकत्वेन भवति अयस्य रसः किञ्चिदात्मकपायोमधुरयेति भाव्यं १४ [खज्जूर० १५] शुक्लायाः शुक्ल-
 भृत्ताचार्येणोक्तमवति इदम् कीदृशं यादवः खज्जूरं पिण्डखज्जूरं मृद्वीकाद्राजातयोर्द्याद्वग्नं रत्न. स्यात् तथा पुनर्याद्वग्नं
 चारुत्वं नृपस्य रसो भवति तथा खज्जूरं अर्कैरसो यादवो भवति खज्जूरं ह्युरसविकार संस्कारः अर्कस्य च तत् प्रभवा तयो रसो यादवो भवति
 अतएवेति रसंभोषि शृष्टिर्नेरङ्गायाः अन्नतगुणोत्सोजातव्यं अत्यन्तमधुररसोऽप्येवमव्यं अथ यथा लिप्यानां गन्धमाह (जह्नीमटस्त्रगन्धो सृणगमहस्र
 यमश्वा अश्विमतमस्य यतोऽपि अगमगुणो रं सता अयस्यत्याज १६) अप्रयत्नानां लिप्यानां कृष्णनीलकापोतानां तिसृणां अतीपि एवेति दुर्गन्धे भ्यान्नत गुणो
 दुर्गन्धोभवति पदः अन्य यादवो गच्छतवास्तवोक्तविरस्य तथा एवो मृतकस्य वा अथवा यथा अहि मृतकस्य सर्पकर्तविरस्य गन्धोभवति ततो अन्नत

इतो मन्दाप परपथ १४ । यज्जूरं मुद्दिय रसो ग्वीर रसो खड्ड सकर रसोवा । इतोवि अणंत गुणो रसोड मुक्राप
 नायव्यो १५ ॥ जह्नीमटस्त्र गंधो सुगन्ध मडस्त्रव जहा अहिमडस्य । इतोवि अणंत गुणो लोसार्यं अप्रसत्याणं १६॥

यज्जूरं रसो अन्नतगुणं भाद्व रसोऽपि १४ पिण्ड खज्जूरं अर्कै मृद्वीका द्राखनो रस अर्कै खोरेनो रसखाड अर्कै साकारनो रसखाद पथको
 यमस्यगुणो आदयो रसखाद यज्जूरं रसो ग्वीर रसो १५ लिप्यानां गंधकर्तव्यं लिप्यानां गंध कृतवानां मडानो गंध जोष
 र्वासादानां अहं गंधप्रयत्नो अन्नतगुणो भूदो दुर्गंध कस्य नील कपोत लिप्यानां अप्रयत्न पाद्व्या जायिषो १६ जिम चरभि कुसुम गंध

सूत्र

भाषा

गुणोद्विग्नो भवति इह लेश्यानां अप्रशस्तत्व गन्धाद्य शुभलादिति भावः १६ [जहसुरहि कुसुमगन्धो गन्धवासाणपिस्वभावाणं एत्तोवि अनन्तगुणोपसत्य
 लेसाणतित्त्वंपि १७] तिसृणां अपि प्रशस्तलेश्यानां तैजसी पद्मशुक्लानां एतादृशो गन्धोभवति एतादृशः कीदृश यादृशः सुरभि कुसुमानां जाति
 चम्पकादीनां पुष्पाणां गन्धवासानां यादृशो गन्धोभवति गन्धास्त्रवासाश्च गन्धवासा गन्धाकुष्ठपुटपाकानिः पद्मावासादतरे कपूरकर्चरिकाद्यास्त्रिषां चूर्णो
 क्रियमाशानां गन्धोभवति अतएव्योपि गन्धेभ्यो अनन्तगुणो गन्धः प्रशस्तलेश्यानां ज्ञेय इत्यर्थः १७ अथ लेश्यानां स्पर्शमाह (जहकरगयस्व फासोगोजिभ्या
 एव सागपताण एत्तोविअनन्तगुणोलैसाणं अप्रसत्याणं १८) अप्रशस्तानां लेश्यानां कृष्णनीलकापोतानां स्पर्शएतादृशो भवति एतादृशः कीदृशो
 यादृशः क्रकचस्य स्पर्शः पुनर्यादृशो गोजिह्वाया स्पर्शस्तथासागहचस्य पलाशां स्पर्शोभवति एतयः स्पर्शेभ्योपि अशुभानां लेश्यानां स्पर्शो ज्ञेयः १८
 (जहवूरस्वफासो नवनौयस्त्वयसिरौस कुसुमाण एत्तोविअनन्तगुणोपसत्यलैसाण तित्त्वंपि १९) प्रशस्तलेश्यानां तिसृणां अपि तैजोलेश्यापद्मलेश्या शुक्ल

जह सुरहि कुसुम गंधो गंध वासाण पिस्व भावाण । इत्तोवि अणंत गुणो पसत्य लैसाण तित्त्वंपि १७ ॥ जह कर
 गयस्व फासो गोजिभ्या एव सागपताणं । इत्तोवि अणंत गुणो लैसाणं अप्रसत्याणं १८ ॥ जह वूरस्वव फासो नव

भोगरादिकना फूलनो गंध हुवे उपलोटादि पांचनी पना गंध कर्पूरकाचरो गह्वंलादि वास पीसीतां वाटीतानी गंध जेहवो हुइ तेहप्रकी अनंत
 गुणो अधिक सुगंध प्रशस्त उत्तम तैजो पद्म शुक्ल त्रिणी लेश्यानी गंध जाणवो १७ लेश्याना फरस कहेके जिम करवतनी फरस खरखरो तथा वली
 गायनी जीभनी फरस तथा सागहचाना पानडानी फरस एवकी अनंतगुणो कृष्ण १ नील २ कापोतलेश्या ३ अप्रशस्त पाहूओ फरस खरखरो १८

न्यायानां तदभावाद्वाभाववति ईदृशः बाह्यः बाह्या ब्रह्मवत्सतोविशेषस्य स्वयोभवति एतन्मयः च पुनर्नवनीतस्य स्वप्नस्य स्वयो यादृशोभवति पुनः
 शिरोधृशस्य १२०) यादृशः स्वयोभवति एतन्मयः स्वयोभव्यानां लेश्यानां श्रेयः १८ अथ सर्वलेश्यानां परिणामा उपपन्ते
 तिस्रोर्ध्वान्वर्ध्यानां तत्रांशमभ्र विभक्तोऽशोधादुसश्रुतेत्यालोयातेसायं होइ परिणामो २०) लेश्यानां परिणामस्तद्रूपगमनाकमोक्ष विधोभवति अपि
 पुनर्नवनीतवति तदा सतपिद्यति विधस्तथा पुनस्ति चत्वारिणदधिकद्विगतविधोवा लेश्यानां परिणामोभवति तच्च त्रिविधो
 यथा मध्यामव्यवस्था-दधर्देनभवति प्रत्येकं यदा एतथा अपि जघन्या दीना स्वस्मानतारतस्य चिन्तायात्तयेण गुणनाक्रियते तदानवविधः एव पुनः २
 स्थितगुणनयाकार्यमिति विधित्वं भवति एव पुनर्गुणनयाएकायैति विधित्वं भवति यथाव पुनरयं द्विचत्वारिणदधिक द्विगतविधत्वं च भावनीय

यायस्य सर्वास कुसुमाय १ इतोवि अयंत गुणो पसत्य लेश्याय तित्दपि १८ ॥ तिविहीव नवविहीवा सत्तावीसइ
 विह्वं क्षर्त्ताउवा । तुसश्चां तयालोवा तिसायां होइ परिणामो २० ॥ पंचासव प्यवतो तीहिं अगुतोच्छ्रमुच्यविरचोय ।

भाषा पुनः पुनर्नवनीतः पुनर्नवनीतः फलं तुलनात् तदा नपनीतमावृणो फलं प्रिरीप ह्यना पुनर्नवनीतः फलं अतः सकुमाल फलसहे एहयर्का अनंतगुणा
 र्ध्वान्वर्ध्यानां तत्रांशमभ्र विभक्तोऽशोधादुसश्रुतेत्यालोयातेसायं होइ परिणामो २०) लेश्यानां परिणामस्तद्रूपगमनाकमोक्ष विधोभवति अपि
 पुनर्नवनीतवति तदा सतपिद्यति विधस्तथा पुनस्ति चत्वारिणदधिकद्विगतविधोवा लेश्यानां परिणामोभवति तच्च त्रिविधो
 यथा मध्यामव्यवस्था-दधर्देनभवति प्रत्येकं यदा एतथा अपि जघन्या दीना स्वस्मानतारतस्य चिन्तायात्तयेण गुणनाक्रियते तदानवविधः एव पुनः २
 स्थितगुणनयाकार्यमिति विधित्वं भवति एव पुनर्गुणनयाएकायैति विधित्वं भवति यथाव पुनरयं द्विचत्वारिणदधिक द्विगतविधत्वं च भावनीय

उपलक्षणं चेदं तारतमयोग विचारणया संख्या नियमो नास्ति तथाच प्रज्ञापना सूत्रे किन्तुलेसाणं भर्त्ते कइविहं परिणाम परिणमइ गीयमा तिविहं वा नव विहं वा सत्तावीसइ विहं वा इकासीइ विहं वा तियालभहिय दुसय विहं वा बड्डं वा परिणामं परिणमइ जाव सुक्कलेसाइत्ति २० अथ तावत् कण्णलेयापरिणाममाह (पञ्चासवप्पवत्तो तीहि अणुत्तोळ्हस अविरओयतिव्वारंभपरिणओखुद्दोसाहस्सिओनरो २१) [निधंभस पचीणामो निस्सं सो अजि इन्द्रिओ एयजोगसमाउत्तोकिन्तुले सत्तुपरिणमे २२] युग्मं एतद्योगसमायुक्तो नरः प्राणोक्कणां लेस्यां प्रतिपरणयेत् कण्णलेस्यां भजोदित्यर्थः अत्र नरशब्देन केवल पुरुष एव न ऋद्धान्त्यादिष्वपि कण्णलेयायाः सम्भवात् एते सूत्रे उच्यमानायोगाः एतद्योगास्तेः समायुक्तः सम्यग् प्रवर्त्तितः एतद्योग समायुक्तः ते के योगाः इत्याहपञ्चवत्ते आश्रवाक्षपञ्चाश्रवाः प्राणाति पातादयस्तेषु प्रवृत्तः सन् पुन कौटशस्त्रिभिरशुभः अनीशुमिवाशुमि कायशुमिरहितः पुनर्यः षट् सुष्ट्वीकायेषु अविरत षट् कायोपमदैयुक्त इत्यर्थः पुनस्तीव्रा उल्लटाः आरम्भाः सावयव्यापारास्तेषु परिणितस्तद्रूपतां प्राप्तस्त्वौन्नारम्भपरि णितं लुणोहि सर्वेष्वपि अहितवाक्यकः पुनः साहसिकः सहसा अविवार्य प्रवर्त्तते इति साहसिक चौर्यपरदारवेवाकारो इत्यर्थः २१ पुनः कौटशः निधंभं परिणामः नितरां व्वं सो निर्धं सोऽत्यन्तलोकइयविरहचिन्ताविकल्पः परिणामीयस्य सनिधंभं परिणामः पुनर्योऽससोभवति निस्त्रिंशः जीवान्निहंसन्

तिव्वारंभ परिणओ खुद्दो साहस्सिओ नरो २१ ॥ निधंभस परिणामो निस्सं सो अजिइन्द्रिओ । एय जोग ससाउत्तो

मिथ्याल अविरति इत्यादि ५ आश्रवे करो प्रमादी मनवचन काय तीनशुभिं भोक्तालो क्क कायनी रत्ताइं रद्धित कठिन आरंभने परिणामे सहितसर्व जीव विषे अहित कपण अणविमास्यं चोरो प्रमुखकार्यनो करणहार मनुष्य २१ इहलोकादि कष्ट दुःखनो प्रकारहित जेहना परिणाम जीव हणत्तुं

संभवाभावि यदा न करोति स दृश्यसद्वत्त्वर्थे पुनः कीदृशीर्जितेन्द्रियः सुक्ललेन्द्रियः एतादृशो यो भवति स ह्यणुलेश्यां प्राप्नोतीति भावः २२ (इत्था
 न्नस्ति अतस्ते अर्थव्यञ्जनाया यदा रिर्यागिदोषउक्ते सटे पमत्ते रसलीलुए २३) [सायनवै सेवार भविरश्रोत्रुहोसाहसिधो नरो एयजोगसमाजतो
 ओसस्सकृत् परिप्लवं २४] एतद्योग समापुष्पः प्रार्थनील्लेश्यां प्रतिपरिष्णमेतत् नील्लेश्यां भवेत् ते के योगाः ईर्ष्यापरशुलासहन अमर्षो महाकादायरः
 दन्तय द्यपसां यभावः ईर्ष्याय यमर्षय अतपचर्चो मर्षातपः तथा पुनरविद्याकुशासूत रूपा पुनर्मर्याकापव्यं अद्भुतकालिर्लज्जता गृहि विषयलां
 यत्वं प्रद्वेष प्रकटद्वेषभावः एते सर्वे योगादोषरूपायस्मिन् तिष्ठन्ति शुष्णगुणिनो रभेदात् स प्रार्थनील्लेश्यापरिष्णामवान् भवति पुनः कीदृशः शरी
 रिकाभाषा पुनः कीदृशः स प्रमत्तोऽतनदुष्कः पुनर्यो रसलीलुपः २२ पुनर्यः प्राणीसातनवैषयक इन्द्रियरुखाभिलाषी कथं मम रुख स्यादिति बुद्धिमान्
 पुनर्यः भारभारं प्रापिसकटदोषं अपि रत्तः श्वारभाषिरतः पुनर्यः सुद्रोनीचः साहसिकः एतादृशः प्रार्थनील्लेश्यावान् इत्यर्थः १४ अथ कार्पातलेश्या

किन्तु लिसंतु परिष्णमे २२॥ ईसा असरिस अतनो अविज्ज माया अहिरियाय । गिधि पउसेयसटे पमत्ते रत्तलीलुए २३॥

साय गर्धमे दारम अविरजो त्वद्वो माहसिधो नरो । एय जोग समाजतो नील लिसंतु परिष्णमे २४ ॥ वके

अभावे तथा बोद्धे ईदं ४ अथो बोद्धां पश्ये योग आन्यवार्तिकं संहित छणुलेश्यानी परिष्णामः छणुलेश्यायत दुइ २२ परना शुष्णो अणुशब्दो यणु
 सदा यइ एटी तप २३ ईद रक्षित शुष्णान्नायत परने यथम यनाचारी नैर्लज्जा विषय लपट द्वेषभाव रुपाइ संहित मदसंहित रसदीठि चपल याइ २३
 श्वारम यको परिस्तरत सानानी गर्धपण श्वार गृह साहसिक नर जीवनी अहितकारी अणुपिमास्यो बोले यपूर्वोक्त जीगे संहित नील लेश्यानी परिष्णाम

लक्षणाभाह (वकीवकसमायारेनियडिह्ने अणुज्जुए पलिउं चगएवाहिए भिच्छदिट्ठी अणायरिए २५) [उपफालगदुडवाइयतेणियावियमच्छरीएयजोगसमाउत्तो काउलेसन्तुपरिणमे २६] एतथीर्थ्याख्याएतथोगसमायुक्तः प्राणीकापोतल्लेखां प्रतिपरिणमेत् प्राप्नुयादित्यर्थः कौटभ योषं कोवचसावक्क. पुनः कौटथो वंसमाचारोवक्कः समाचारोयस्य स वक्क सजाचारोवक्क क्रियाकारो पुनर्थोनियडिह्नेइति निष्कृतिमान् निष्कृतिः शाल्यन्तद्विद्यते इति निष्कृतिमान् पुनर्थो उट्ठुकोउसरल कथचिक्खसरल कत्तु मय्यत्तइत्यर्थः पुनर्थः पलिउं चगइति प्रति कुञ्चकः स्वदीष प्रच्छादनपरः पुनः कौटभ. औपधिकः वपधिकनाकपटेन चर तीति औपधिकः पुनर्थोमिथ्यादृष्टिर्विपर्येत ज्ञावात् पुनर्थोऽनार्थः सम्यग् लक्षणरहित. २५ पुनर्थत् फालकदुडवादी उत्फालयति विदारयतिपरं यत् उत् फालकंदुःखीत्यादकं दुष्टं ददते इत्येवशीलउत्फालकदुडवादी पुनर्थस्तेनचापि भवति चोरोपि भवति पुनर्थोमच्छरी अन्यस्य सम्मद दृष्टाऽसह्यतः एत थोगसमायुक्तः एतादृश कापोतलेश्यावान् ज्ञेयः २६ [नीयावत्ती अचवले अमार्द अकुतूहले विणीय विणएदत्ते जोगवउवहाणवं २७] पियधमे दढधमे

वंकसमायारे नियडिह्ने अणुज्जुए । पलिउं चगओ विहिए भिच्छदिट्ठी अणारिए २५ ॥ उपफालग दुडवाइयतेणिया
विय मच्छरी । एय जोग समाउत्तो काउ लेसंतु परिणमे २६ ॥ नीयावत्ती अचवले अमार्द अकुतूहले । विणीय विणए

परिणमे २४ वचन धांजुवोले दांके आचारं चाले गर्ने वांको किमे वांको चालीसके पोतानादेष कपटे प्रवर्त्तवो वक्के विपर्येत सहहणा के जेहने आर्यलक्षण रहित २५ परने आक्रोशकारे रागहेषे दुष्टवोले चोरी करे अन्यनी सपदा देखीनसके पपूर्वोक्त योगे सहित ते कापोत लेश्यान्तो परिणाम २६ मनवचनकायाद ज्ञातादलपणे रहित माया रहितस्थालरामत रहित गुरु प्रमुखनो विनय अभ्यस्य उं के एहवो इंद्रिय ५ दम्भाजोणे सक्कायादि व्यापार

वधमभारु हि पृथक् पृथगेभ्यः प्रकृतं तं उच्यते सन्तु परिणमे २८] एतद्योगसमायुक्तः प्राणीतेजोलेश्यापरिणमेत् कीदृशः प्राणी नीचैर्हृत्तिः कायपाङ्मनोभिर
भूतिभिः गन्धरागुणैः मन्त्रैः पुनर्यथागोचरप्रलोभयति पुनरमायोमायारहितः पुनर्यो अकृतहृत्वी कृतहृत्सरहितः पुनर्योचिनीतविनयः कृतशुर्वादियोग्य
धनस्तरः पुनर्योग्यः रन्ध्रयश्चमनपरायणः पुनर्योगवान् चिह्नान् पाठ व्यापारवान् पुनर्यो उपधानवद्भनिरतः २७ पुनर्योः प्रियधर्मा पुनर्योदृढधर्मा
पुनर्योऽन्धलोभः प्रापयार्थे भवति पुनर्योहितैषकः सर्वलोवेष्टु हितान्वेषी श्रव्यारहित मोक्ष इच्छन्तीति हितैषिकः एतादृशः तेजोलेश्यावान् भवति २८
अथ मधुर्नरगा मन्त्रधर्माः (पदपुद्गोहमार्णय माया लोभेय पण्य पसन्त चित्ते दन्तप्याजीगव उवहाणवं २९) [तद्वापयणुवाह्ये ३०]
पदार्थेण मन्त्रागुणैः प्राप्ता मन्त्रैर्यथातु परिणमेत् कीदृशः प्रकर्षेण तन्म क्रोधमानः पुनर्यस्य मायालोभो च प्रतनुको भवतः पुनर्योः
प्रधानधर्मो नवति पुनर्यो दानाका पुनर्योगवान् तथा उपधानदानं भवति २९ तथा प्रतनुवादी स्वरुभापी पुनरुपमानः कपायान्तभावेन श्रीतीभूतः

दत्तं लोभवं उवहाणवं २७ । प्रियधर्मे दृढधर्मे वक्त्रभीरु हिएसए । एय जोग समाउतो तेउ लिसंतु परिणमे २८ ।
पदपुद्गोह मार्णय साया लोभेय पदपुण्य । पसंतचित्ते दंतप्या जोगवं उवहाणवं २९ । तद्वा पदपुण्य वाह्येय उवसंतैजि

अथ क्रियात्त भय बाधयो तपयन्त २७ प्रियच्छे धर्मं जेहने व्रतादिनो निर्वाहणहार पाप यकी विहेके हितनो कांक्षक मोक्षाभिलाषी एहवे पूर्वस्थे योगे
नित्तं मेजो तेन्या परिणमे २८ प्राप्ता प्राप्ता मोक्षमान जेहने मायाधर्मे लोभ पातसा घोडाछे जेहने रागहे येवकी उपग्रस्यो चित्त दृश्योके प्राप्ता
हि स नरोधोऽहं ठाकिह मेवना क्रियातना तप करेहे २९ तदावलो घोडा यवननो बोलणहार गाल दांत रंदि ३ जीला जिणं एहवे पूर्वस्थे योगे

पुनर्यो जितेन्द्रिय एतैर्योगैः समायुक्त एतद्योगसमायुक्तः पञ्चलेश्यावान् भवतीत्यर्थः ३० अथ शुक्त लेश्या लक्षणाभाह [अदृक्दाणि वर्जिता धम्मसुक्काणि
ज्जायए पसंतचिन्ते दंतप्पासमिए गुत्तेय गुत्तिसु ३२] [सरागे वीयरगो वा उवसंते जिदंदिए एयजोग समाउत्ते सुक्कलेसंतु परिणमे ३१] अनयोरर्थः
एतद्योग समायुक्तः प्राणी शुक्कलेश्यां परिणमेत् एतादृशः कीदृश य आर्त्तं ध्यान दीद्रध्यान वर्जयित्वा धर्मं शुक्लौ धर्मं ध्यान शुक्लध्याने ध्यायेत् पुनर्योः
प्रशान्तचित्तो दान्ताका च भवेत् पुनः समित पञ्चसन्नितियुक्तः तित्थसु गुत्तिसु गुत्तो भवेत् ३१ च पुनः सरागोऽज्जीणानुपशान्तकपायो वीतरागस्ततीत्यः उप
शान्तो जितेन्द्रिय एतैर्वाचयैर्लक्षितः शुक्कलेश्यां भजते इत्यर्थः ३२ इह हि प्रशस्तलेश्यानां तैजः पद्म शुक्लानां विशेषणे पुनरुक्ति दूषणं न चे यं तासां
लेश्यानां हि तैजः पद्म शुक्लानां उत्तरोत्तर विशुद्ध्या शुभाशुभतरा शुभतमा परिणामाः भावनीयाः लेश्यानां लक्षणेपु दृष्टांतः जवूह्वं निरीच्य षट्
शुश्रूषाणां परिणाम विचारणेन भावनीय तथाहि एकास्मिन् मार्गे षट्पुरुषाश्चेतु तैश्च क्षुधातुरमार्गेचैकः फलिर्तो जम्बूह्वजो दृष्ट तदा एकेन कृष्ण
लेश्यावता प्रोक्तं एनं ह्वजं मूलात् खित्वा एनं प्रपात्य अस्य फलानि अन्नं १ तदा द्वितीयेन नीललेश्यावताचोक्तं किमर्थं मूलात् खिद्यते एकामह तमा

इदिए । एय जोग समाउत्तो पम्हलेसंतु परिणमे ३० । अदृक्दाणि वर्जिता धम्म सुक्काइं भायए । पसंतचिन्ते दंतप्पा
समिए गुत्तेय गुत्तिसु ३१ ॥ सरागे वीयरगोवा उवसंते जिदंदिए । एय जोग समाउत्तो सुक्क लेसंतु परिणमे ३२ ॥

सहित ते पञ्चलेश्यानि परिणामे परिणमे ३० आर्त्तं ध्यान दीद्रध्यान वर्जनी धर्मध्यान अने शुक्लध्यान चित्ते ध्याये रागादिकथी उपशम्यो चित्त जणे दम्भोके
आकाजणे सुमति पांचे समित गुप्त तीणि गुप्तव्हे ३१ सराग संयमवंत वा अथवा रागरहित उपशम्यां कर्म एहवो पांचइं द्वीजित्याजणे एपुं ठित्या योग

पृ. ८३
६८

५४

५५

नागाः दनीया तस्याः कथानि वदन्ति भुम्भे २ तदा ब्रूता हतोयः कापोतलेयावान् प्राह किमर्थं भो अस्य वृषस्य महाग्रासाद्विद्यते एकायाः
प्रतिग्राहयति. अस्मि कर्म. सर्वथा हतिः स्यात् तज्जादेकान्तं प्रतिग्राहयेच्छेदनीया ३ ततश्चतुर्थस्त्रीलेयावान् अवादीत् किमर्थं प्रतिग्राहया. क्तेदः
प्रथमेणुः सा स्यात् तं नु-सा एव प्राधान्येनैव हतिर्भवियति ४ तत पञ्चमेन पद्म लेयावताचैवमूचे किमर्थं भोशुच्चा. पालन्ते शुच्चेषु तुकच्चान्यपि
अस्मिन् भवन्ति तेषां प्रकृतिसम्पन्नाणि यथाज्ञा अत्र. ५ तत पट. शुक्लेयावान् पुमानाह किमर्थं भो वृथात् फलानि पावन्ति वदन्ते वाय एव
फलानि स्यान्त तद्वपुषाया उपनमोभार्थति ६ एव लेयोदाहरण जेय ३२ अथ लेयानां स्थानानाह [असखिजाणोसपिणोष उसपिणोषजसमया
असाहयानोभानेनाभमन्तिठाणाः २२) लेयानां सर्वसान्तावन्ति स्थानानि भवन्ति स्थानानि प्रकर्षापकर्षकतानि अशुभानां लेयानां क्लेशरपाति
स्थानां केऽनां विरुद्धरपाति आननान्तर्यः लेयानां कियन्ति स्थानानि भवन्ति यथा असत्येया उक्कर्षिर्वैभानभावरपास्तया पुनरसत्येया
अथसपिण्डोभयमान भावःपाः तासां उसपिणोनां यावन्तः समयामवन्ति पुनर्यावन्तोऽसत्येयाजोकाकाण्य प्रदेया भवन्ति तावन्ति लेयानां
स्थानानि आनर्धनां साहर्षित्य पतन्ति पतन्ति अशुभानि निर्मलानिकणुप्राणि च स्थानानि भवन्तित्यर्थ. ३३ अथ लेयानास्त्विति माह

असपिण्डाणां सपिण्णाय उसपिण्णाय जेममया । संखाद्वया लोगा लेसाणं हवन्ति ठाणादं ३३ ॥ मुहुतवतु जहन्ना

सोऽसं तेषां तेषां सपिण्णं सपिण्णं ६२ असाहयाता जे उक्कर्षिणो विहा २ सर्व २ षटता २ भाव तथा असत्येयातीजे असपिण्णो जीहा सर्व २
पन्था २ भाव पुन तेषां सतयन विरु असाहयाता लोकाकायना जे प्रदेय तेतलास्थानक लेयानाहे षटता पटता सुभ अशुभादि जायवा ३३

[सुदृत्तद्वं तु जहन्नातितीससागराशुहृत्तहिद्या उक्कोसाहोइठिई नायव्वाकिमहले साए ३४] क्णालेश्यायाइति स्थितिर्जातव्या जघनगाशुहृत्ताद्वं केचिदं
शैत्युं नं घटिकादयं अन्तर्मुहृत्तं एव क्णालेश्यायास्थितिर्भवति तथा उत्क्कष्टास्थिति स्त्रयास्त्रिशलागरोपमाणि सुहृत्ताधिकानि अथ सम्प्रदायात्
सुहृत्तं शब्देन अन्तर्मुहृत्तं गृह्यते तयस्त्रिशलागरोपमाणि अन्तर्मुहृत्ताधिकानि परमास्थिति क्णालेश्यायाभवन्ति ३४ (सुदृत्तद्वं तु जहन्नादसदही
पलियमसंखभागमभहिद्या उक्कोसाहोइठिई नायव्वानीललेसाए ३५] नीललेश्याया जघनंगोलाकालं चित् स्थिति भवति तदा अन्तर्मुहृत्तं एव
उत्क्कष्टास्थितिश्चदशसागरोपमानि पल्योपमासंख्येयभागाधिकानि नीलायास्थितिर्भवतीति जघनगाउत्क्कष्टास्थितिर्जातव्या इयं स्थितिश्च पञ्चम दृष्टिव्या
धमप्रभाया उपरितन प्रसूटमाश्रित्योक्ता ३५ (सुहृत्तद्वं जहन्नातिनुदहीपलियमसंखभागमभहिद्या उक्कोसाहोइठिई नायव्वाकाउलेसाए ३६) कापोत
लेश्यायाः इयं स्थितिर्जातव्या जघनगास्थिति स्त्रकापोतलेश्यायाः अन्तर्मुहृत्तं भवति तथा पुन कापोतलेश्यायाः त्रीणिसागरोपमाणि पल्योपमासंख्येय
भागाधिकानात् क्कष्टास्थितिर्भवतीति ज्ञातव्याइति ततोयनरकदृष्टिव्यावाल्काया अपेक्षयाउक्तास्ति ३६ [सुहृत्तद्वं तु जहन्नादोउदही पलियमसंख

तित्तीसं सागरा मुहृत्तहिद्या । उक्कोसा हिइ ठिई नायव्वा किन्ह लेसाए ३४ ॥ सुहृत्तद्वं तु जहन्ना दस उदही पलीय
मसंखभागमभहिद्या । उक्कोसा हिइ ठिई नायव्वा नीललेसाए ३५॥ सुहृत्तद्वं तु जहन्नातिनुदही पलिय मसंखभाग

अंतर्मुहृत्तं वै षड्डी माठेरी जघन्य धिति तेलीस सागरोपम अंत सुहृत्तं नोएकदेश लीजे उक्कृष्टी धिति हई तेजाणवी क्णाले
लेस्यानी ३४ अंतर्मुहृत्तं जघन्य धिति दस सागरोपम अने पल्योपमने असख्यातसे भाग उत्क्कष्टी धिति हई ते जाणवी नीललेस्यानी ३५ अंतर्मुहृत्तं

उक्तमिति भवेति २८ [एसा चतुर्लेसाणं भोहिणं ठिई उवन्निवाहोइ च उयुविगईस एत्तो लेसाणठिई ओवोच्छामि ४०] एषालेस्थाना पया नापिओवेन सामान्य प्रकारेण गतिं विवक्षा पिनास्थितिर्वर्जितायति इतयतसुपुगतिषु लेस्थानां सर्वासांस्थिति वक्ष्यामि ४० [इसवास सहसाइ काऊएठिईजहनि याहाइति धृदहोर्पात्तप्रोपमसंरुभगं च उक्कोसा ४१] कार्पोतायाः कार्पोतलेस्थायः दयवर्षसहस्राणि ज्वान्यिकास्थितिर्भवति प्रथमायां पृथिव्या रत्ना प्रभाया प्रथमप्रस्तरे अस्ति तत्त स्नानाहि जघन्यतोदयवर्षसहस्रायुक्ता उक्कटास्थितिस्तु कार्पोतलेस्थायः द्वीणि सागरोपमाणि पल्योपभासख्ये यभाग शुष्कानि इय तु स्थिति स्तुतीय पृथिव्या. वायुप्रभाया उपरितनप्रस्तटनरकाणा एतावतीस्थितिरस्तीति ४१ (तिनुदहीपलिओवय ससंरुभगं जहन्ननील ठिईदसउदहोपलिओवय मसउभगाय उक्कोसा ४२) नीलायाः जघन्यास्थितिः द्वीणि सागरोवमाइ पल्योपभासंख्ये य भागयुक्तानि इयतीजघन्यास्थिति स्तुतीयाया वायुप्रभायाः पृथिव्या अपेक्षयाज्ञेया पुनर्नीललेस्थायाय दससागरोपमाणि पल्योपभासख्ये यभागयुक्तानि उक्कटास्थिति चोया इयमपि

लेसाए ३८॥ एसा खलु लेसायंओहिणं ठिईओ वन्निवाहोइ। चउमुवि गर्ईमुदतो लेसायं ठिईओ वाच्छामि ४०॥इस
वास सहसाइ काऊए ठिईजहन्निवाहोइ। तिनु दही पलिओवममसखभगं च उक्कोसा ४१॥ तिनु, दही पलिओवम

निधे लेस्थानो सामान्य प्रकारे स्थिति वर्खोक्के चार गतने विखे एतला यक्के लेस्थानी धीतो धीतकहेसुं ४० दसहजार परसनी कार्पोत लेस्थानी स्थिति जघन्या रत्न प्रभा पृथिवी पहले पायले मध्यम बीजे तीन सागरोपम अने पल्योपमनो असख्यातमो भाग अधिक उक्कटो स्थिति कार्पोत लेस्थानो दोजो पृथिवीना ऊपरि त्यापायजानी अपेक्षाइ ४१ तीन सागरोपम अने पल्योपमनो असख्यातमो भाग अधिक नीललेस्थानी

पञ्चदशमभाषाः पूर्वव्या उपरितनप्रकटापेक्षया ४२ (दसउदहीपलिओवममसखभाग जहन्निद्या होइ तेतीससागराइ उकोसाहोर्ध्वकन्ताए ४३)
 एसायाः कर्त्तव्यतायाः श्रमसागरोपमाणि पल्लोपमासख्येय भागयुक्तानि जघन्यिकास्थितिर्भवति इत्थं तु पञ्चम्याः धूम्रभावा नरकपृथिव्याः अपेक्षया
 भेदा कृतायाः पुनरप्युल्लटस्थितिः सद्यः क्लृप्तं सागरोपमानि इयं मपि एव कटास्थितिः कृष्णलेखायास्तु सप्तम्यास्तमसः प्रभावाः नरकपृथिव्याः
 प्रेक्षया भेदा ४६ (एतान्तरं दयाणं लेखाण्डिइ उवथियाहोइ तेषपरं बुद्ध्यामिति रियमणुयाणदेवाण ४४) एतान्तरं दयाकाणां नरकावासिना जीवानां
 स्वर्गात् अभिन्यासकर्मदेन स्थितिर्वर्तिता भवति तेषपरमिति ततः परं तिर्यग्मनुष्याणातिरया तथा मनुष्याणां च देवानां च स्थितिं वक्ष्यामि ४४ [अन्तो

ममपुमभागेय जहन्नो लठिइ । दस उदहीपलिओवममसखभागं च उकोसा ४२॥ दसउदही पलिओवममसखभागजह
 न्निया होइ । तिर्यास सागराओ उकोसा होइ किन्हाए ४३ ॥ एसा नेरइयाणं लेसाणं ठिइउ वन्निया होइ । तिग
 परं वाच्छार्सा तिरिय मणुयाण देवाणं ४४ । अंतोमनुहतमहा लेसाणं ठिइ जहिं २ जाओ । तिरियाण नराणं च

जघना द्विदि होओ धूम्रानां अपेक्षया दससागरोपमं अर्त्तं पल्लोपमनो असख्यातमो भाग अधिक उल्लटो विधि नील लेखानी पांचर्मा पृथिवीनी
 कर्त्तव्यतायाः अपेक्षा ४२ दस सागरोपमं अर्त्तं पल्लोपमनो असख्यातमो भाग जघनर विधिहुइ कृष्णलेखानी पांचर्मा पृथिवीनी अपेक्षाइ तदीच
 भाषायाः उल्लटस्थितिः दयाणं लेखाणं विधि होइ उवथियाहोइ तेषपरं बुद्ध्यामिति रियमणुयाणदेवाणं ४४ एतान्तरं दयाकाणां नरकावासिना जीवानां
 स्थितिं वक्ष्यामि ४४ अंतोमनुहतमहा लेखानी स्थित जघनादि पृथिव्यादिकर्त्तं जेहने २ जे कृष्णादि तिर्यचने

मुहुत्तमश्लेसाण्ठिर्दे जहि जहि जाओतिरियाणनराणञ्च वज्जित्तकेवलं लेसा ४५] यस्मिन् यस्मिन् पृष्ठीकायादौतिरियां यस्मिन् २ स्थाने संमूर्ध्नि मनराणाञ्च यास्तु कृष्णायाः लेश्यावर्त्तन्ते तासालेश्यानां जघन्याउत्प्लष्टा च स्थितिरन्तर्मुहूर्त्ताद्वाज्ञेया अन्तर्मुहूर्त्तं अद्वाकालीयस्या सा अन्तर्मुहूर्त्ताद्वा जघनग्रापि अन्तर्मुहूर्त्तकालं स्थितिः उत्प्लष्टापि अन्तर्मुहूर्त्तकालमेव स्थिति रसि किं कृत्वा केवलाश्लक्षां लेश्यावर्जयित्वा तत्र श्ललेश्यायाः अभावीवर्त्तते अनां कृष्णाया कचिद् २ काश्चिद् २ लेश्यासञ्चवन्तीति भावः तत्र दृष्टिब्यप् वनस्पतीनां कृष्णादि लेश्या चतुष्टयं तेजोवायुविकलसमूर्ध्निमतिर्यग्नमुष्य नारकाणां प्रथमलेश्यातयं भवतीत्यर्थ ४५ [मुहुत्तद्वं तु जहन्ना उकोसाहोइ पुब्बकोडीओ नवहिंवरसेहिंजणा नाय व्वासुक्कलेसाए ४६] श्ललेश्याया जघनग्रास्थितिर्मुहूर्त्ताद्वाइति अन्तर्मुहूर्त्तकालं स्थितिर्ज्ञातव्या तथा पुनः श्ललेश्याया उत्प्लष्टास्थितिस्तु पूर्वकोटी नववर्षेयुनाज्ञातव्या इह यद्यपि कश्चिदष्ट वार्षिकोपि पूर्वकोट्यायुर्जतपरिणामसाप्नोति तथापि नैतावद्वयस्यस्य नववर्षपर्यायादर्वाक् श्ललेश्या सम्भवति अतीनववर्षोना पूर्वकोटिकला ४६ [एसातिरिय नराणं लेसाण्ठिर्दे उवन्नियाहोइ तेण परं बुच्छासिलेसाण्ठिर्दे उदेवाणं ४७] एषास्थिति

वज्जित्ता केवलं लेखं ४५। मुहुत्तद्वं तु जहन्ना उकोसा होइ पुब्बकोडीओ। नवहिं वरिसेहिं जणा नायव्वा सुक्क लेसाए ४६। एसा तिरिय नराणं लेसाणं ठिईओ वन्निया होइ। तेण परं वोच्छामी लेसाणं ठिईउ देवाणं ४७।

समूर्ध्नि म भुष्यने वर्जो टाली केवल श्ललेश्या ४५ अंतर्मुहूर्त्तं जघनग्रा स्थिति उत्प्लष्टा होइ स्थिति पूर्वकोट १ ते नवैवरसे ८ जणाः नव वरसजणी तेजाणी श्ललेश्यानीयिति ४६ तिर्यंचनी भुष्यनी लेश्यानी यिति विस्तर पणे वखं वीके तिवार पकीइ कहिंस्सुं लेश्यानी यिति देवतानी ४७

अथान्तर भस्म लभ्यते नानां निहित द्रव्येणां सोऽप्यन्तर भवन प्रतिनी अपेक्षा पक्षोपमनो असत्त्वात्ततो भाग उत्प्लष्टी ह्रस्वे स्थितिं लभ्यते स्थानी ४८
 इत्यर्थे स्थानी न उत्प्लष्टी स्थितिं निधे उत्प्लष्टी तदवली एते सर्वे प्राधिक एतली जघनरा नील ले स्थाना धिति पक्षोपमनो असत्त्वात्ततो भाग नील
 ले स्थानी उत्प्लष्टी पक्षोपमनो अपेक्षा ४८ न नीलले स्थानी धिति निधे उत्प्लष्टी ते सजय एक अधिक जघनरा कापते ले स्थानी, स्थिति, पक्षोपमनो

ले श्यायाः स्थितिं ज्ञेया च पुनः कापोतले श्यायाः पल्लोपमासख्येयोभाग उत्कृष्टा स्थितिर्भवति परं अयमपि पल्लोपमासख्येयो भागोद्वहस्य भागो ज्ञेयः इत्यनेन भवनपतित्वन्तराणां एवतावदायुषां ले श्यावयं दर्शितं ५० [तेषां परं बुच्छामि तेजले साजहासुरगणाणां भुवणवद्वाणमन्तर जोइसवेमाणियाणञ्च ५१] ततः परं भुवनपति वाणमन्तरजोइसवेमाणियाण इति भुवनपतित्वन्तरज्योतिष्कवैभानिकानां सुरगणानां यथा येन प्रकारेण तेजोले श्याजघनगोत् कष्टस्थित्याभवति तथाह वक्ष्यामि ५१ [पलिओवमज्जहना उक्कोसासागराउटोनिहिद्या पलियमसंखिज्जेणं होइ भागेण तेजए ५२] तेजोले श्याया जघनगस्थितिः पल्लोपम भवति उत्कृष्टास्थितिस्तु हेसागरोपमे पल्लोपमासंख्येय भागयुक्ते इय परमास्थिति स्तेजोले श्यायाभवति

उक्कोसा साउ समय सम्भहिद्या । जहन्नेणं काऊए पलिय मसंखच उक्कोसा ५० । तेषां परं वोच्छामी तेज लेसा जहासुर गणाणं । भवणवद् वाणमंतर जोइस वेमाणिवाणंच ५१ ॥ पलिओवमं जहन्नं उक्कोसा सागराओ दुन्निहिद्या पलिय मसंखिज्जेणं होइ भागेण तेजए ५२ ॥ दसवास सहस्राद् तैजए ठिई जहन्निद्या होइ । दुद्दुइही पलिओवम

असख्यातमी भाग उत्कृष्टी कापोत ले स्थानी पहिली थकी भाग मोटी ५० एतलानंतरं कहे स्युं तेजो ले श्या जिम देवताना समूहनेछे तिम्र भवन पतिने जघनग वरस सहस्र १० उत्कृष्टी सागर १ अधिक व्यंतरने जघनग वरस सहस्र १० उत्कृष्टपल्लोपम ज्योतिषीने जघनग पल्लोपमनी भाग आठमी उत्कृष्टपल्ल १ वरस लाख १ वेमानि कनी ५१ जघनग पल्लोपम उत्कृष्ट सागर २ अधिक तेजो ले स्थानी थिति पहिले बिजे देवलोके साधिक तेकेतलापल्लोपमने असख्यातमे भागे अधिक तेजो ले स्थानी ५२ दसहजार वरस तेजो ले स्थानी थिति जघनगतः होइ भवनपति

५५ अ सामानांप्रकल्पे विमर्शानि कनिवायविषय तदा धेया तत्र सौधर्मे यानदेयाना जघनगोत्कटाभ्या एतायदायुर्वर्त्तते उपलक्षणाच्चेदनि कायामपि तेजोर्न भ्यायस्थितिर्न या ५२ [दसमाससङ्ख्या १० जपेठिद्वयो जहृषियाहोह दोबुदहीपलित्योवम असंखभागश्च उकोसा ५३] तेजोले श्यायाः स्थिति दसममे सङ्ख्यायि कथनमाभ्यभि तत्ता पुनर्हसागरोपमे पलरोपमासं ख्येय भागयुक्ते उत्कटास्थिति स्तेजोले स्वायामवति तत्र व्यक्तभवनपतिदेवान् धात्र्यवर्त्तते नै श्याया स्थितिर्दसममे सारयाच्युक्ता पुनर्ह सागरोपमेपलरोपमासं ख्येय भागयुक्ते इवत द्वितीय देवलोका पेक्षया तेजो ले श्याया उत्कटा स्थितिरस्ते तास्यमे ५२ [जोत्कपटिर्दसजुजकोसासदसमयमभ्यहियाजहृषेपम्हाएदसवमुहताहियाइउकोसा ५४] या तेजोले श्यायाः खलुनिचयेन चम्हास्थितियमर्त्तं मानुषाण्यस्थितिः सजयाभ्यधिका पक्षनेज्यायाः स्थितिर्भेयाइवतुपक्षले श्या जघन्य स्थितिस्त्वतीय सनत्कुमार देवलोकापेक्षयाभवति ५५ द्वायुषधर्नगाया दसमागरोपमाणि भन्तर्तु हर्त्ताधिकाणि स्थितिर्भवति इवक्षपक्षलेयाया स्थितिपक्षमवर्त्तदेवलोका पेक्षयाज्ञेया ५४ (जापन्ताएठिर्

असतय भागं च उकोसा ५३ ॥ जा तेजए ठिर्द खलु उकोसा साड समय मभ्यहिया । जहर्नेणं मुक्काए तितीस मुहत्त मम
रियाद उकोसा ५४ ॥ जा पम्हाए ठिर्द खलु उकोसा साड समय मभ्यहिया । जहर्नेणं मुक्काए तितीस मुहत्त मम

अतरथा यो सायरोपम २ अर्त्तं पनोपमनो असाख्यातमो भाग उत्कट्टा जे तेजो ले स्थानी धिति वीजा देवलोकनी अपेक्षा ५३ तेजो ले स्थानी धिति स्तेजो ले उत्कट्टा तेह समय एक अधिक जापना पक्षले स्थानी धिति सागरोपम ५० अतर्त्तु हर्त्ते अधिक उत्कट्टा स्थिति पक्षले स्थानी द्वन्द्व देव स्थोली अर्धभाड ५४] जे पक्षने स्थानी धिति नये च्च उत्कट्टा तेह समय अधिक जापणी जघनरा शक्तले स्थानी धिति कदा देवलोकनी अपेक्षा २

खलु उक्तोसासाउ समय मथहि या जहने ण सुकाए तेतीसं मुहुत मथहि या ५५] या पञ्चले प्राया खलु निश्चयेन उक्तृष्टा स्थितिर्वर्तीत सा एवस्थितिः
एक समयाभ्यधिका जघन्येन शुक्लायास्थितिर्भवति इय शुक्लले प्रायाः स्थितिः षष्ठसलांतक देवलोकास्यापेक्षया उक्ता अथः पुनः शुक्लले प्राया उक्ताष्टा
स्वय स्थिं प्रसतागरोपमाणि अन्तर्मुहर्ताभ्यधिकानि स्थितिर्भवति इयं स्थितिः स्तूपचानुतरविमानापेक्षया ५५ अथ लेश्यानां गतिद्वारमाह [किन्हा
नीलाकाज तित्थिविएयाओ अहमले साओ एयाहिं तित्थिविजीवो दुगद उववज्जई ५६] कृष्णानीलाकापोता एतांतिस्त्रोपिलेयाः अधमाज्ञेयाः एताभिस्त्रि
सुभिर्जीवोदुर्गति उपपद्यते ५६ [ते उपम्हासुका तित्थिविएयाओवन्मलेसाओ एयाहिं तित्थिवि जीवोसुगद उववज्जई ५७] तेजस्यायाः तेजः पद्म शुक्ला
एतास्त्रिस्त्रोपि लेश्याधर्माधर्मनिबन्धिन्यो ज्ञेया एताभिस्त्रिस्त्रभिर्लेश्याभिर्जीवः सद्गतिं उपपद्यते ५७ [लेसाहिंसव्वाहिं पढमे समयमि परिणयाहिं तु
नहुकस्सविउववाओ पर भवे अत्थि जीवस्स ५८] (लेसाहिं सव्वाहिं चरमेसमयमि ० ५८) सर्वाभिर्लेश्याभिः कृष्णनीलकापोत तेजः पद्मशुक्लाभिः षड्भिः

हि या ५५ ॥ किन्हा नीला काज तित्थिवि एयाओ अहम लेसाओ । एयाहिं तित्थिवि जीवो दुगद उववज्जई ५६ ॥
तेज पम्हा सुका तित्थिवि एयाओ धम्म लेसाओ । एयाहिं तित्थिवि जीवो सुगद उववज्जई ५७ ॥ लेसाहिं सव्वाहिं

तेतीस सागार मुहुतं अंतर्मुहर्तं अधिक उत्कृष्टी शुक्ललेश्यानी अनुत्तर विमाननी अपेक्षा ५५ हवे लेश्यानी गत कहिके कृष्णलेस्या नील कापोत लेस्या
त्रिण एश्वधर्मरूप लेस्या महापाप आदि वा ना कारण भणी एतीन लेस्याइ जीव नरक तिदं च गतिरूपदुर्गती उपज ५६ तेज पद्म शुक्ल लेस्या तीनए
धर्मांलेया कहि नोर्भल धर्माना कारण भणी एतिहं लेस्या जीव मनुष्य देवलोका रूप सद्गतिं भलि उपज ५७ लेस्या कृष्णादिक सर्व पडिर्वर्जिवा आओ

प्रयत्नसमये तत्प्रातिपक्षि कालार्पणया परिश्रिताभिरालम्ब्य त्व प्राप्ताभिः सतीभिः परमवेकस्यापि जीवस्य उपपत्तो नास्ति न भवतीत्यर्थं उपपत्तिर्न भवति इत्यनेन प्रयत्नसमये जेनासु दत्तयासु परमवे जीवोर्नाल्ययते ५८ सर्वाभिलेष्ट्याभिधरमसमये ऽतसमये परिणताभिः आकरूपतामापन्नाभिः सतीभिः परमवेदस्य विजोयस्य उपपत्तीनाभक्तौतिगाथादवार्थः ५९ अथ कदाचल्ययतेतदाह (अन्तोमुहुत्तमि० ६०) लेष्ट्याभिः परिणताभिः सतीभिः शुभाशुभाभिः पट्टभिः नार्पितं यन्मार्गं भवेति क्लृप्तं इत्ते चनेपे यमतिजोया परलोकां परमवर्गच्छन्ति इत्यनेन जीवस्य मरणकाले आगात्मिभवलेष्ट्या अन्तर्मुहूर्त्तं यावत्प्रवश्यं नार्पितं तथा पुनर्भावेन दत्तप्राप्तिकाले जितमपलेष्ट्या अन्तर्मुहूर्त्तं यावदवश्यं भवति अथवा नराणान्तिरवांचदेवले नारकले च उल्लस्यमानानां नृत्यकाले यन्मार्गं भवेति अन्तरावर्त्येष्ट्याः कथं सम्भवन्ति तया देवानां नारकाणां च प्यवनादनन्तरं नरतिर्यङ्मु उल्लसन्तानां प्राग्भवलेष्ट्याः अन्तर्मुहुत्तं कथं सम्भवन्ति तस्मादन्तर्गतायैष्ट्यापि परमवलेष्ट्यापरिणामी भवत्येव यदुक्तं आगमंतिरिनर आगात्मिभवलेष्ट्या ए अह गणसुरानिरया पुञ्जभवलेष्टसेसे अन्तर्मुहुत्तं

पटमे समयान्ति परिणयाहिं तु । नहु कस्यद उववाओ परमवे अति जीवस्य ५८ ॥ लेसाहिं सच्चाहिं चरिते समयान्ति परिणयाहिं तु । नहु कयावि उववाओ परमवे अति जीवस्य ॥ ५९ ॥ अंतोमुहुत्तमि गण अंतोमुहुत्तं मि सिरएवेव ।

इत्येना समयेने पिरये परिणमावेण एतीर जीवने प्रयत्न जर्जसमे लेष्ट्या आधी तिणं समवे कोइ जीवने ऊपजयो नही हइं पर अनेरा भवने विरये मरीया ये भविनाजान ५८ एष्ट्यानेष्ट्यादिक सर्वं र लेष्ट्याड चरम समयने विरये परिणामी जीव पणहतेष्टी न होइ कोइने ससारो जीवने ऊपजियो पर चनेना भवने विरये जामने ५९ दीष्ट्याने अंतर्मुहुत्तं गये परिणये यके तया अंतर्मुहुत्तं याकतेयके लेष्ट्या रट्टी पाहुई परिणमोइ आये जीव

मरणमिति १ अतएव देवानां नारकाणां लिश्यायाः प्रागुत्तरभवत्कर्मसु कर्तव्यसहितनिजायुःकालं यावत् स्थिति भवमुक्तं ६० सभ्यलभ्ययनार्थं उप
सन्निहोषराह (तन्वाण्यासिलेसाणं अणुभागे विद्याणिद्या अप्रसत्याश्रीवज्जित्ता पसत्याश्री अहिहि एत्तिवेमि ६१) मुनिस्तस्मात् कारणात् अप्रसत्यालिश्या
दुर्गतिकारणं प्रशस्ताः लिश्याः सन्नति हेतोः सर्वासांप्रशस्तानां लिश्यानां अनुभागान् रसान् विज्ञाय अप्रशस्तालिश्याः क्षण्णीलकापोताख्यास्ति स्त्रीवर्जयि
त्वाप्रशस्ताः तेज पद्म शुक्लाख्यास्ति स्त्रीलिश्या प्रशस्ताधितिष्ठेत् भाव प्रतिपत्त्या आश्रयेत् इति सुधर्मा स्वामीजम्बू स्वामिनं प्राह हे जम्बू स्वामिन् अहं
श्रीवीरवाक्यादिति ब्रवीमि ६१ इति श्रीमदुत्तराध्यायन सूतार्थदीपिकायां उपाध्याय श्रीलक्ष्मीकौत्तिर्गणि शिष्य लक्ष्मीवल्लभगणि विरचितं तांयां चतुस्त्रिंश
मध्ययनं संपूर्णं ३४ अथ पञ्चतिंशमध्ययनं प्रारभ्यते पूर्वस्मिन् अध्ययने अप्रशस्तालिश्याप्राह्याः इत्युक्तं अग्रे ततोऽध्ययने च भिक्षूणां
गुणा उच्यन्ते प्रशस्तालिश्याहि गुणवतां भिक्षूणां एव सम्भवन्ति इति पूर्वापरयोः सम्बन्धः [सुणेहमेणगमणे मगं बुद्धे हिं देसियं जसायरन्तोभिमक्खु दुक्खाय

लेसाहिं परिणयाहिं जीवागच्छंति परलोयं ६०॥ तन्वा एयासिं लेसाणं अणुभावे विद्याणिद्या । अप्रसत्यश्रीवज्जित्ता
पसत्याश्री अहिहिए मुणित्तिवेमि ६१ ॥ लेसज्जमयणं सम्भत्तं ३४ ॥ सुणेहमे एगण मणे मगं बुद्धे हिं देसियं । जमाय

जाह परलोकने गति नरकातीर्यं च मनुष्य देवगति ६० ते कारण यकी एभली पाडूर्दे सर्वलेश्याना अणुभाग रसरूप जाणेने क्षणादिक पाडूर्दे वर्ज्जनि
प्रशस्त तेजो लेश्यादि भली ३ अहिष्टे भाव स्युं आश्री साधुयतीस धर्मा स्वामी जंबूने कर्हे ६१ इति श्री लेश्याध्ययननोटव्वो संपूर्णम् ॥ ३४ ॥
संभलो मुक्त कहतां प्रति हे शिष्य एकाग्रचित्त यकी भोलमार्गं प्रति बुद्ध तीर्थं करे देखाव्वो जे मार्ग आदरतुं साधु दुःखते सर्वपापरूपने हणे चयकरे १

मित्यर्थः पुनः कीदृशं चित्रमन्दिरं सकपाटं कपाटसहितं पुनः कीदृशं पाण्डुरीक्षोचं उज्ज्वलं चन्द्रीपकं साधुरेतादृशं गृहं मनसापि न प्रार्थयेत् अपि
शब्दात् वचसान् प्रार्थयेत् ४ तादृशे तिष्ठतः साधो कीदोषस्तमाह (इन्द्रियाणि च भिक्वुस्तारिसन्नि उवक्ष्ये दुःकरा इति निवारितं कामरागविवर्द्धणे ५)
तादृशे मनोहरे चित्तं मालाधूपादि सहिते उपस्थेभिर्जो साधोः इन्द्रियाणि तु निवारयितुं विषयेभ्यो व्यावर्त्तयितुं दुःकराणि दुःशक्यानि पुनः
कीदृशे मन्दिरे काम राग विवर्द्धने कामा इष्टेन्द्रिय विषयास्तेषु रागः स्नेहस्तं विवर्द्धयतीति काम राग विवर्द्धनं तस्मिन् ५ तदा कुलं स्यात्तस्य
मित्याह (सुसाणे सुवगारे वाक्कवमूलेव एगओ पयारिके परकडेवा वासन्तत्या भिरीयए ६) एककः एकाकौ द्रव्यतोभावतश्च द्रव्यतः सहायरहितोभावतो
रागादिरहितः परिवारश्रुतीपि ममसाएकत्वं चिन्तयन् साधुस्तत्र तेषु स्थानेषु वासनिवासं रोचयेत् आकानं रोचयेत् केषु २ स्थानेषु इत्याह श्रमशाने
पुनः श्रम्यागारेवा शब्दार्थे तथा पुनर्हन्तमूले पुनर्वाञ्छया गृहादीपदिरिके इति देशीभाषया एकान्ते स्त्री पशुपण्डकादिरहिते पुनः कीदृशे स्थाने परकते

ध्वेण वासियं । सकवाडं पंडुरक्षोयं मणसावि न पत्यए ४ ॥ इन्द्रियाणि च भिक्वुस्तारिसंमि उवक्ष्यए । दुकरा इ
ति निवारितं काम राग विवर्द्धणे ५ ॥ सुसाणे सुन्न गारेवा कक्वमूलेव एगओ । पदरिके पर कडेवा वासं तत्या भिरी

धरं भुले सुगंध कोधो अगरे वास्यो कमाड सहित जीहां चंद्र आ कजलाके एहवो मने उपाश्रयादिन वांके ४ जे मणो पांच इंद्री साधुनां वस पूर्वोक्त
उपाश्रयने विखे दोहिलांनि वारवां ब्रह्मन्नत राखवा काम रागनीवधारणहारउपाश्रय ५ रहे श्रमशाननेविखे अथवा सूना धरने विखे ह्मन्ना मूलने विखे
रागह्वे रहित स्त्रियादिक रहित श्रवणी परी गृह आपणे अर्थे कीधो वसितुं तीहां रोचवे करे एहवे शान किं साधु रहे ६ प्राणक अचित्त भूमि विखे

पाणिषु पयणे पयावणेसुय पाणभूय दयद्वाए न पए न पयावए १०) तथैव साधुर्भक्तपानेषु अन्नपानीयेषु पचनपाचने च त्रैसांसां स्वावराणां च वधत्वे न प्राणभूत दयार्थं तस्य थावराणां दयार्थं स्वयं अन्नपानीयं नप चेतथा साधुर्भक्तपानीयं अन्येन पाचयेत् १० अन्नपानीय पचनपाचने जीव हिंसां दर्शयति [जलधन्निस्त्रिया जीवा पुहवी कट्टनिस्त्रिया हन्मंति भत्तपाणिषु तन्मा भिक्व न पयावए ११] भक्तपानेषु पच्यमानेषु तथा पच्यमानेषु सत्सु जलधान्यनिश्चिता तलस्या जीवा सूया पृथ्वीकाष्टनिश्चिता जीवा हन्यन्ते जलश्च धान्यश्च जलधान्यं तत्र निश्चिता सूत्रोत्पन्ना सूत्रागताः क्लेशरूपा एकेन्द्रिया जीवा सूया तत्र भवाः पुतरकादयो जीवा स्ते पचनकाले ततोन्मूल निश्चिता वाहन्यते यतोहिंसे जीवा यत तिष्ठन्ति यत्रोत्पद्यन्ते तत्र स्थिताएव ते सुखिनोभवन्ति तदाश्रयनाशे अपि नाशो भवति एवं पृथ्वी च काष्ठश्च पृथ्वीकाष्टे तत्र निश्चिता पृथ्वीकाष्टनिश्चिता पृथ्वीकाय एकोन्द्रिया सूद्रा श्विताः पनकाया अन्नतवायिकाः क्लम्यादयो द्वीन्द्रियाद्याश्च जीवाहन्यन्ते तथा काष्टनिश्चिता घृणाद्या हनन्ते भक्तपानकोहि पृथ्वीकाय वनस्पतिकाय

तन्हागिह सत्तारंभं संजओ परिवज्जए ८ ॥ तथैव भत्त पाणेसु पयणे पयावणेसुय । पाणभूय दयद्वाए नपए नपया वए १० । जल धन्न निस्त्रिया जीवा पुठवी कट्ट निस्त्रिया । हन्मंति भत्तपाणेसु तन्मा भिक्व नपयावए ११ । विसर्पे

तसर्वेन्द्रियादि थावर पृथिव्यादिक सूक्ष्मनाम्नोवाटर मोटो जीव तेहनी वध घात ते कारणेवरनोसमारंभसाधु विशेषे परिहर ८ हवेआहार नीविष कहिछे तिम वली भातपाणीने विखे पीते राधेनही अनेरापासे रधावे वधयाइ तेणे प्राणवेन्द्रियादिक भूत पृथिवीनी दयाभणी आपराधि नही बीजापासे रंधावे नही १० पाणिनी निश्चाइं पूराधाननी निश्चाइ इली प्रमुख जीव जाणिवा पृथ्वीने निश्चित वनस्पति आदिकाष्टने निश्चित घृणादि हयाइ भात

धाविं तावनात्वा देय तन्मत्तय स स्वायत्त विनाशहेतुत्वादिधुर्नपचेत् नपावदेदिति भावः ११ अध्याने रारथो हि साकारण आह [यिसर्पे सव्यधोधारं
यद्वयात् प्रत्यासदं नस्य को रसमे सत्ये तस्या जोह नदीपय १२] साधु स्तस्मात् कारणात् ज्योतिर्न दीपयेत् अग्निं न प्रज्वालयेत् किं कारणं तदाह
इत्यंतिः सप्त धम्मिनुनरं बहु प्रापि विनाशन अनात् यन्नं नास्ति अग्निः सर्वान् प्राणिनो विनाशयति कदाभूतं ज्योतिः यस्त्वं विसर्पत् द्विपेषिण सर्प
लोहितं स्फुरताति विसर्पत् प्रशरयन्ति पुनः कोट्यं ज्योतिरस्य सर्वतोधारं सर्वतद्युर्दिक्षुधारा शक्तिर्यस्य तत् सर्वतोधार सर्वदिशा स्फुरत जीव
विनाश हेतुक भित्त्यर्थः प्राकृतत्वाददलित्वव्यक्तयः पचन पाचनान्तु अग्निं प्रज्वालनं विना नस्या अग्निं प्रज्वालन निषेधन पाचन पचनयो
नियमः पुनरग्निं प्रज्वालन निर्धेयं न य योक्तकालादौ अपि अग्निं समाश्रयो निषिद्धः यदा पचनपाचनातिनना प्रज्वालनादि निषेधो भवति तदा
प्रथमं पचनपाचनं निषेधं क्रियते अतः साधुना तद्विषयोप्युच्यते १२ [हिरण जायत्यवच मणसा विनपत्यए समलेहुकचणेभिक्षू द्विरएकय विक्रए १३]
[किञ्चलो कंठोर्ध्वोद धिरसं तोयमाश्रितो कयविक्रय त्रिवटं तो भिक्षू ह्वय न तारिषो १४] अनयोर्व्याख्या भिक्षुः माधुहिरण्यं हेम जातरूपं रूपं च
अभ्यासनात्तार्तः नक्षत्रापि न प्रायदेत् यदि मनसापि न प्रायदेत् तदा कथं गृह्येयात् कीदृशो भिक्षुः समलेह्य काश्चनः लेह्य च काश्चनश्च लेह्यकाश्चने

सव्यधो धारं वक्ष्यपणि विधासणे । नल्य जोह समे सत्ये तन्हा जोहं नदी वए १२ । हिरन्नं जायतुवंच मणसावि

याजो न धिदु न कारण यथा साधु पथाधे नयो ११ द्योदोसो पणं धार शक्नोतीपरि सर्वदिसे धाराहे जिह्वा घणा प्राणीने विनाशनी करणहार नवी
याभि सर्पेधुं सो नं भव कोह नं कारण यको अग्नि दीपाये नदी १२ हिरण्य रूपो जात रूप सवर्णं तथा धन प्रमुख मने करो प्राये वांहे नदी

समेल्युकाश्चने यस्य स समलेष्टुकाश्चनं तुल्यकाश्चन पाषाणः पुनः कौटुम्भः क्रयविक्रयात् विरतः क्रयश्च विक्रयश्च क्रयविक्रय तस्माद्विरतो रहितः १३
क्रयविक्रये दूषणमाह (किणंती० १४) यतीहि साधुः क्रीणन् मूलान वस्तु गृह्णन् क्रयको भवति इतरलोका कदाहको भवति तथा पुनर्विक्रीणानश्च वणिग्
भवति क्रयविक्रये वर्तमानो भिन्नलुलाहयो नभवति भिन्नगुणयुक्तो नभवति सूत्रे हि भिन्नोर्लक्षणं एतादृश नास्तीत्यर्थः १४ [भिक्रयव्यं न केयव्यं भिन्नगुणा
भिक्रयवृत्तिना कयविक्रयो महादीप्तो भिन्नवित्तो महावहा १५] भिन्नगुणा साधुना भिन्नितव्यं याचितव्यं न तु साधुना क्रेतव्यं मूलान गृह्णादी गृहीतव्यं
कौटुम्भेन भिन्नगुणा भिन्नवृत्तिना भिन्नयावृत्तिरूपरूपं यस्य स भिन्नावृत्तिस्तेन यतीहि भिन्नोः क्रयविक्रययोर्महान् दोषोस्ति साधोर्भिन्नावृत्तिः सुखाव
हास्ति भिन्नं यावृत्तिर्भिन्नावृत्तिः सा सुखं आवहति पूरयतीति सुखावहा सुखपूरका १५ [स मुयाणं ङं केमे सिज्जा जहा सुत्तमणिंदियं लाभालाभं मिसं

नपत्यए । समलेष्टु, कांचणे भिक्खु विरए कय विक्रए १३। किणंती कइओ होइ विक्रणंतोय वाणिओ । कय विक्रयंमि
वडंतो भिक्खु न हवइ तारिसो १४ ॥ भिक्खुयव्वं नकेयव्वं भिक्खुणा भिक्खुवित्तिणा । कय विक्रओ महादीप्तो
भिक्खुवित्तो सुहावहा १५ ॥ समुयाणं ङं केमे सिज्जा जहा सुत्त मणिंदियं । लाभालाभं संतुडे पिंडवायं चरे

सारखो पाषाण अने सुवर्ष जेहने एहवो साधु विरभ्यो श्रीसखोके क्रयलेवा यकी विक्रयवेचिवा यकी १३ मोले क्रयाणो लेतु लोक सरीखो ग्राहकहइ
क्रयाणादिवे चतुवाणीओ इइ व्यापारि पाइ क्रय लेवो विक्रय वेचतु साधुने होइ तेहवो सूत्रे बोळ्यो १४ तुं स्युं करवु भिन्नाइ मांनिवो परं मोलि लेतुं
नही चारिजे भिन्नामांगिवे वृत्तिआ जीविका जेहने क्रय विक्रयतो मोटो दोषके भिन्नाइ वर्त्तिवो ते सुखनी आपणहारके १५ घणा घरनि समुदाय

तुहि । पदपाठपरमुखा १६ । मृतिः साधुर्वास्तव सर्वोक्तरीत्या अनिन्दित निन्दारहितं समुदानं भैक्षं भिक्षासम्बृंहं एवमेव गवेषयेत् कथम्भूते भैक्षं
 पदं १५ तं पदं पदवान् पदम् २ कथमप्यभिप्रेत स्वस्य स्वस्य मीलनेन मनुकरवस्था भवनम् इच्छेत् इत्यर्थः पुनः साधुर्लभालाभे आहार प्रार्थना वा सन्नुष्ट-
 भन् कर्त्तव्या मनु विपदपात भिक्षाटनचरित् आसेवेत पिष्टपात्र भिक्षाप्रवृत्त्याय पतनभ्यातः पिष्टपात्री भिक्षार्थं स्वमणस्तं आसेवेत् इत्यर्थः १६ अथ
 भुञ्जन्तिभिन्नाः । अन्तर्लक्षितं नरसे निवे जिभादन्ते अमुच्छिष्ट ए नरसङ्गाय भुञ्जिन्ना जवणद्वारा महाभुण्णी १७) महाभुनिर्यापनार्थं दापना सयमनिर्वाहः
 दापनाय इति दापनार्थं सयमनिर्वाहार्थं आहारं भुञ्जीत रसोधातु विशेषस्तदर्थं इति रसार्थं धातुवद्वयार्थं स रसाहारं न भुञ्जीत केवलं सयम निर्वा-
 हार्थमेव भुञ्जीत इत्यर्थः कोटयो मणस्तुतिः भर्त्तालः सरसाहार प्रार्थना अथपलः पुनः कथंभूतो रसे न गृहं मधुरादौ तीव्राभिलाषवान् नास्ति पुनः
 कोटयो मणस्तुतिः जिभा दातः प्राकृतत्वात् दात जिह्वः वसीकृतरसनः पुनः कौटुम्भः अमुच्छिष्टतः सनिर्वेत्करणेन आगामिदिनेषु भक्षणाथं हतगुहादि
 सङ्घट्टनरूपमितिः १८) अथपि केवणस्यैव पदं पृथगतद्वा इद्रीसकार सम्प्राप्यं मणसा विनयत्न ए १८) पुनः साधुरेतन्नसापि न प्रायेवेत् न अभिलषेत्

मुखा १६ ॥ अन्तर्लक्षितं नरसे निवे जिभा दन्ते अमुच्छिष्ट ए । नरसङ्गाय भुञ्जिन्ना जवणद्वारा महाभुण्णी १७ ॥ अथपि

भिन्ना न पयि तन्म भोठा २ अन्तर्लक्षितं नरसे नदीती तेषु भो प्रापणी पारको निन्दा रक्षित आहारादि लहेतुं पयि सतोषी पिष्टपात्र भिक्षापात्रे पदे
 तन्म १६ भक्ष्य अथ पिष्टे पृथ भर्त्ता एतादि रस पिष्टे लोभ नश्ये दसोले जिह्वे हतादिवासीराखीवि मूर्च्छान्दी प्ररीरन्तो रसधातु हृदि मणौ भोजन
 न कर भवन निर्वर्त्तय भर्त्ता आहारान्ये भक्ष्य साधु १७ पुलादिके पूजा साधियादिकर्त्तव्ये विरुधे मननो करवो वांदिर्वो तिस वली वस्त्यादिके प्रतिलाभार्थं

यदि मनसापि न प्रार्थयेत् तदा वचन कायाभ्यां दूरतएव अपासं तत् किं किं अर्चनं गुण्यादिभिः सत्कारण यथा सेवनं पर्युपासनञ्चैव पदप्रकरणे पुन
 र्बन्दनं स्तुतिकारणं तथा पूजनं वस्त्रादिभिः प्रतिलाभनं न प्रार्थयेत् पुनः साधुः ऋद्धिसत्कार सन्मानं मनसापि न प्रार्थयेत् ऋद्धिश्च सत्कारश्च सन्मानश्च
 ऋद्धिसत्कार सन्मानं ऋद्धिः आद्यानां सम्पत् अथवा वस्त्रपात्रादि सम्पत् सत्कारो अर्थप्रदानादिः गुणकथनं वा सन्मानं अभ्युत्थानादि एतत्सर्वं साधुर्न
 अभिलषेत् १८ [सुकृष्णार्थजिज्ञासूज्जा अनियाणे अकिंचणे वोसद्विकाए विहरिज्जा जावकालस्य पज्जञ्चो १९] साधुः शुक्लध्यानं प्राशुक्तं ध्यायेत् पुनः
 साधुः अनिदानो निदानरहितः अकिञ्चनः धनादिरहितः पुनर्बुद्ध्युत्पादय. सन् शरीर ममत्वरहितः सन् यावत्कालस्य पर्यायः यावन्मृत्योः समय
 स्थावत् एतादृशः सन् विहरेत् अप्रतिबद्ध विहारत्वेन विचरेदित्यर्थ १९ [निज्जुहिज्जा जण आहारं कालधम्मो उवट्ठिए चद्वज्जण माणुसं बोदिं पद्ददक्खे विमु
 ष्से २०] स साधु रैतादृशे मार्गे सत्त्वरन्काले धर्मे उपस्थिते सतिमरणे प्राप्तो सतिप्रभुः समर्थः दुक्खात् शरीरमानसात् दुक्खात् विशेषेण मुच्यते मुक्तो
 भवतीत्यर्थः किं क्वा आहारं निज्जुहिज्जा इति संलेखनया परित्यज्य पुन किं क्वा मानुषीं बुद्धितत्त्वत्वं ज्ञा जदरिक शरीरं त्यक्त्वा दुःखरहिती

सेवयंचेव वंदयं पूययं तद्वा । इद्वो सत्कार सन्मायं मयासावि न पत्यए १८ ॥ सुकृष्णार्थं जिज्ञासाएज्जा अनियाणे अकिं
 चणे । वोसद्व काए विहरिज्जा जाव कालस्य पज्जञ्चो १९ ॥ निज्जुहिज्जा आहारं कालधम्मो उवट्ठिए चद्वज्जण माणुसं

आवक उपगारणलब्धि द्रव्यादिक उभाधाद्वयं इतस्ता मने प्रार्थं नहि ती वचनानादिके करी कहे १८ शुक्लध्यानध्याये करी नियाणुं तपनो वेधवो न करे
 धनादिके रहित जिणे कायावो सिरावीके एहवो साधु प्रतिबंध रहित विचरे जांतो काल मरणनो प्रस्तावतां लगो १९ संलेखणाने करिवे

भयतात्पर्य. २० [निष्कर्मो निरहंकारो वीयरगो अणसर्वो संपत्ते केवलनाथं सासए परिनिब्बुद्धितिवेसि २१] एतादृशोयतिः शाश्वतो अविनश्यरो मरण
धर्मरहितः धर्मसं भानं संप्राप्तं सन् परिनिब्बुद्धितिवेसि कर्माभावात् शीतीभूतो भवति सिद्धि गति भाक् भवतीत्यर्थः कीदृशोयतिर्निर्ममो लोभरहितः
दुःख, कौटुंबो धनाश्रयः प्राप्तातिपातादिपञ्चाश्वरहितः पुनः कीदृशो निरहंकारो अहङ्काररहितः पुनः कीदृशो वीतरागो रागधेरहितः सुखमा
भार्या अश्वत्थामिनं प्रतिपक्षि भूयं प्रति प्रवर्तिस वीतराग वचनात् २१ इत्यनगार मार्गाध्ययनं इति श्रीमद्भूताराध्ययन सूत्रार्थ दीपिकायां लपाध्याय
श्रीसम्भोकोर्भिर्याल्लिप्य लक्ष्म्यैवभगवति विरचितया अतनगरमार्गाध्ययनं पञ्चविंशं अध्ययनं सम्पूर्णं ॥ ३५ ॥ अथ पट्विंशं प्रारभ्यते पूर्वस्मिन् अथ
धर्म धनगारमार्गः चक्र, स च र्वाणालीयादितवभानं विनानस्यात् अतो जीवाजीव भक्ताख्यं पट्विंशं अध्ययनं व्याख्यायते (जीवाजीव विभक्तिं सुणेहमेए
गनद्वाराया अत्राणि कल्पभिक्षा समंजयर संजने १) भो श्रियाः एकाग्रमनसः सन्तः स्थिरचित्ताः सन्तो ययन्तां जीवाजीव विभक्तिं जीवाजीवादीनां

वीदि पङ्क दुवले त्रिसुद्धे २० ॥ निष्कर्मो निरहंकारो वीयरगो अणसर्वो । संपत्तो केवलं नाथं सासए परि निब्बुडे
विभक्ति २१ ॥ अणगारमणां ज्ञायथं सन्मत्त ३५ ॥ जीवाजीव विभक्तिं सुणेह मे एगमगाइओ । जं जाणिऊण भिक्खू

एताद्ये आहार म प्रकार मरणनोक्ता न भवतरे आलोचको ह्यंर्द्धने मनुष्यनी वीदि सरैर समर्थ शरीर मननीदुहते धकी मुकाए २० ममता लोभ
रहित भवकार रहित रागदि प रहित प्रायव पापरहित पाप्मो केवल भान सर्वश्रद्धां ग्राहक शासतु कर्म स्वपाविवाधकी दीसम्यो शीतली भूत
एतमां भवि भवर्त्तन कर्त्तरे १ इति श्रोमधगारमध्ययनना टव्वा सपूर्णं ३५ एकेद्वियादि जीव काटादि अजीवनी विभक्ति विधरो जाणियो सामलि हे श्रिय

लक्षणं मे मम कथयत सतं शृणुत जीवाश्च अजीवाश्च जीवा जीवास्तेषां विभक्तिर्लक्षणा ज्ञानेन पृथक् २ करण जीवाजीव विभक्तिस्तां उपयोगवान् जीव एकोन्द्रयादिः उपयोगरहितो अजीवः काष्टादि इत्यादि जैनमतोक्त लक्षणेन लक्ष्यज्ञानं तां इतिकंथां जीवाजीव विभक्तिं ज्ञात्वा भिक्षुः संयत्ने संयममार्गो सम्भक् यतते यत्नं कुरुते १ [जीवाचेव० २] जीवाश्चेतना लक्षणात्मका च पुनरजीवा अचेतनात्मकाः चकार एवकारश्च पदप्रकरणे एष लोकोव्याख्यातस्तीर्थकरैश्चक्षुः अजीवदेश आकाशं असोको व्याख्यातः अजीवस्य धर्मास्तिकायादिकस्य देशोऽगो अजीवदेशो धर्मास्तिकायादि हितिरहितस्य आकाशस्यैवदेशः स असोको व्याख्यात जीवा जीवानां आविर्भूतानां लोकाकाशं आधारभूतं अतो लोकोलोका लक्षणं उक्तं २ जीवाजीव विभक्तिर्यथास्यात्तथाह [द्रव्यगो खित्तगो चैव कालगो भावगो तद्वा परवर्णान्तसिं भवे जीवाणम जीवाणय ३] द्रव्यतो द्रव्यं आश्रित्य इदं द्रव्यं इयद्देदं चैवत इदं द्रव्यं एता

सत्त्वं जयद्र संजने १ ॥ जीवाचेव अजीवाय एस लिए विद्याहिण् । अजीवा दसमागसि अलोए से विद्याहिण् २ ॥
द्रव्यगो खित्तगो चैव कालगो भावगो तद्वा । परवर्णा तिसिं भवे जीवाण मजीवाणय ३ ॥ रूविणो चैव रूवीय

शुभ्र कहतां प्रति' एकाग्र मनश्च एपांतीसमा अध्ययन अनंतर कृतीसभुं जाणुं ते अध्ययन सांभली जाणीने साधु तथा आवक भली परिर यतन करे संयमने विद्ये १ जीवने वली अजीव कह्योये एजव ऊदराज सर्वने प्रत्यक्ष कह्यो जिने अजीवनी देस आकाश रूप परं धर्मास्तिकायादि तिहां नधी तेहने अलोका कह्यो तीर्थ' करे २ द्रव्य धकी जेहना एतलाभेद चैव धकी ज एतली आकाश अवगाहि रहैके काल धकी एहनी एतली धिति तथा भाव धकी जे एहना एतला स्वर्गादि पर्याय तेहनी चिह्न प्रकारे परवर्णा भेद जीवने अजीवनी धिति ३ अजीवनी परवर्णा धोडी ते भणी प्रथम

यति स्वयं स्थितकामत इदं द्रव्यं इत्यल्लालित्विति महर्त्तं भावतोस्य द्रव्यस्य इत्यन्तः पर्यायाः एव तेषां जीव द्रव्याणां अजीवद्रव्याणां च द्रव्यत्वेन
 यान्तमभिन चतुर्धां प्रकृपया भवेत् ३ अथ तावत् अजीव द्रव्यप्रकृपयायाः स्वल्पत्वात् अजीव द्रव्यस्यैव प्रकृपणा कथ्यते (रुक्मिणीय अरुचोय अजीवा
 भूयश्चाभवे अरुचो दसशायुक्ता रुक्मिणी विषट्कित्वा ४) अजीवा द्विविधाभवेयु एके अजीवारुक्मिणी रूपवन्तः च पुनरन्ये अजीवा अरुक्मिणी अरुपवन्तः
 तद्वत्त्वं स्वर्गाद्यानय भूतं कृत्तं तद्विद्येयु ते रुक्मिणः तद्वर्गातिरिक्ता अरुक्मिण इत्यर्थः तत्र अरुक्मिणी अजीवा द्रव्यभाउक्ता रुक्मिणी जीवा चतुर्विधा
 प्रोक्ताः ४ पुनर् द्रव्यविषयत्वात् (अभक्तिकाए० ५) [आगासे तत्त्वदेवेय तत्त्वस्यैव आहि ए अश्वासमए चैव अरुचो दसहाभवे ६] युग्म अरुपी अजीव
 एव द्रव्यभाभवेत् अति द्वितीय गाययान्वयः प्रथम धर्मास्तिकायः अरति जीवपुद्गलो प्रति गम नोपकारेणति धर्मस्तस्य अस्त्यय प्रदेश सन्नावास्तिपा कायः
 सान्नेयो धर्मास्तिकायः सर्वं द्रव्यानुगत समान परिणति मह्यं इतिभावः १ पुनस्तद्देशस्तस्य धर्मास्तिकायस्यक तमो विभागोदेशस्तृतीय चतुर्थदिभागा
 स्तरेयो धर्मास्तिकायदेशः २ तथा पुनस्तत्प्रदेशस्तस्य धर्मास्तिकायविभागस्य अतिशूक्ष्मोतिरशेषः प्रदेशोधर्मास्तिकायप्रदेशस्त्वौर्ध्वकारैः आख्यातः कथितः ३
 एव अथर्मांशोय पुद्गलयोः स्थिरकारो धर्मास्तिकायाद्विषयो अधर्मास्तिकायः ४ पुनस्तस्य अधर्मास्तिकायस्यापि देशस्तद्देशः एकः कथिज्ञानो अधर्मा

अर्जावा द्विविधा भवेत् । अरुचो दसहा युक्ता रुक्मिणीवि चउज्विहा ४ ॥ धर्मस्तिकाए तद्देशे तत्त्वस्यैव आहि ए । अह

अर्जो द्रव्यादिषु ते रूपो रूपादि नयो ते अरुचो अजीववेहं भेदे कथो ते माहिं अरुपी द्रव्यप्रकारे कथा जीनेस्त्ररे रूपीते चिह्नं भेदे जाणवा ४
 धर्मास्तिकाय १ तेषां विभाग ते देशधरे र्जाय पुद्गलने गति पण अनुकूल दुर धर्मना अस्ति प्रदेशनो काय समूह ते विभागनो अंश जीवनी यत्तु

निकायदेशः ५ एवं पुनस्तस्य अधर्मास्तिकायस्य प्रदेशोऽपि स्तत् प्रदेश आख्यातः अधर्मास्तिकाय प्रदेश इत्यर्थः इत्यनेन पङ्क्तिदा अरूपिणो अजीवद्रव्यस्य ५
अथ शेषाश्चत्वार उच्यन्ते आगास इति सप्तमीभेदः आकाशं आकाशास्तिकायः जीव पुद्गलयो रवकाशद्वयौ आकाशं ७ तस्य आकाशस्य देशः कतमी
विभागः आकाशास्तिकायदेशः ८ तस्य आकाशास्तिकायस्य निरंशोदेशः स्तत्प्रदेशः आकाशास्तिकाय प्रदेशः ९ दशमीभेदश्चाज्ञा समयः अज्ञाकालो वन्
मानलक्षणस्तद्रूपः समयो अज्ञासमयो अस्य एक एव भेदो निर्विभागत्वात् देशः प्रदेशो अपिकालस्य न सम्भवतः १० एवं दशमीदा अरूपिणोऽज्ञेयाः ६
एतान् अरूपिणं चेतनः आह (धर्माधर्मय दोएर लोगमिता वियाहिया लोगालीगेय आगासे समए समयखितिए ७) धर्माधर्मौ धर्मास्तिकाया
धर्मास्तिकायो एतौ द्वावपि लोकमानौ व्याख्यातौ यावत्परिमाणौ लोकस्वावत्परिमाणौ धर्मास्तिकाया धर्मास्तिकायो चतुर्दश रज्ज्वात्मलोक व्याप्ती इत्य

स्मे तस्मै देसेय तप्पएसेय आहिए ५ । आगासे तस्मै देसेय तप्पएसेय आहिए । अज्ञा समए चेव अरुवी दसहाभवे ६ ।
धम्मा धम्मो य दोएर लोगमितावियाहिया । लोगालीगेय आगासेसमए समयखितिए ७ । धम्मा धम्मागासातिन्निवि

भागन होये तेहसुं 'मित्तो देसते धर्मास्तिकाय यकी विपरीत अधर्मास्तिकाय तेहनी विभाग ते देस ते देसनी विभागनथाइ एहवी विभाग ते प्रदेश
कह्यो ५ मर्यादा सहित आपणे सरूपे शोभि पदार्थतीहां रह्याते आकाशास्तिकाय तेहनी विभाग ते भेद ते मांहिं जेहनी भाग नथी ते प्रदेश कह्यो
अज्ञाकालरूप समायादिक ते अज्ञासमय तेहनी विभाग नथी एह बाभणी देस नही अरूपी दशप्रकारे हइ ६ धर्मास्तिकाय अधर्मास्तिकाय एवं द्रव्य
लोकमात्र चौदराजव्यापी पर अलोक माहीं नथी ते कह्यो तीर्थं कर देवे लोक चौदराज अलोक चौदराज बाहिर तेहने विखे आकास्तिकाय सप्तमे

नमः चन्द्रार्धधर्मो भवतः आकाशं लोकालोकं वर्तते इत्यनेन आकाशपरितकायः पतुर्दयस्त्वात्मलोक व्याप्यस्थितः ततो वहिरलोके अपि व्याप्य
आकाशपरितकायः स्थित इत्यर्थः समयः समयादिकः कालः समयचेधिको व्याख्यातः समयोपलक्षितं चेतं साधं ह्य द्वीपः समुद्रात्मकं समयं चेतं तत्रभवः
रुदिकः साधं ह्य द्वीपार्थं बहिरसु समय आर्वात्मिकादिद्वय समासादि कालभेदाः मनुष्यलोका भावान्न विवक्षितः ७ पुनरन्तान् एककालत आह [धर्मा
धर्मात्मिकातिविषय एव आकाशया रूपक्यसिधार्थं सत्त्वं तु विद्याहिया ८] धर्मार्थमाकाशानि एतानि नोऽपि सर्वाध्वं इति सर्वकाल सर्वदा स्वरूपा
परिचयान् निश्चानि चन्द्रार्धोति य पुनरप्यर्थसिधतानि अन्तरहितानि व्याख्यातानि ८ अथ काल स्वरूपमाह (समएविसन्तदं पप एव मेव
विद्याहिया साधम पप्यधार्दय सपञ्जमसिध विव ८) सन्त्योपि कालोपि एव एव यथा धर्मार्थमाकाशानि अनाद्यनन्तानि तथा कालोपि
अनाद्यनन्तः इत्यर्थः किं ज्ञया भवति प्राप्य अपरापरोत्यत्ति रूपप्रवाहान्निका आश्रित्यकोषः यदाहि कालस्योत्यत्ति विर्लोच्यते तदा कालस्य
आदिरपि नास्ति धर्मोपि नास्ति इत्यर्थः पुनरादेश प्राप्यकार्यार्थं आश्रित्यलकालः सादिकः आदिसहितः तथा सपर्यवसितोजव सानसहितो व्याख्यातः

एव आकाशया । अपञ्जमसिधया चैव सत्त्वंतु विद्याहिया ८ । समएविसन्तदं पप एवमेव विद्याहिए । आएसंपप

व्याप्य रलोके समयादि कालं व समयचेद्वद अतो द्वीपमाहि वाहिर नक्षो ७ धर्मार्थस्ति काय आकाशस्ति काय तौनए अनादि जे भयी
एवादि नया चने सपयार्थय धर्मान् ओषन्तोहे एतौनकहवाइ याप्रताके तेह भयो सर्वकाल लगो हुइ कहोइ आपणु स्वरूप छाडे नक्षो ८ समय काल
भिरतरउतवसितो अप्यधार् लोभा इतिधारे मत्ता आर्या एह पृठलोपरि अनादि अने अनत आदेशकार्य आरभीइ तेह आन्यो आदेशहि तर्प अने

यदा च यत् किञ्चित् कार्यं यस्मिन् काले आरभ्यते तदा तत्कार्यारम्भवात्कालस्यापि उपार्धवशात् आदिः एवं कार्यारम्भ समाप्तौ कालस्यापि अन्तोऽव्याख्यात इत्यर्थः ८ अथ रूपिणोऽजीवाद्यतुर्विधाद्यतुर्भेदा उच्यन्ते [खन्यायखन्यदेसाय तत्प्राप्तातद्विवयपरमाणुणोय बोधव्यारूपिविचि च उच्यिहा १०] रूपिणोऽजीवाद्यतुर्विधाद्यतुः प्रकारा के ते भेदास्तान् आह स्कन्धाः यत्र पुञ्जे परमाणवो विचटनात् मिलनात् चरयन्ताः अधिका अपि भवति एता दृशा परमाणुपुञ्जा स्कन्धदेशाः १ तथा तत् प्रदेशास्तेषां स्कन्धानां निर्विभागा अंशाः स्कन्धप्रदेशाः ३ तथैवेति पूर्ववत् च पुनः परमाणवो बोधव्याः परमाणव एव परस्परं अभिलिता इत्यर्थः एवं चलरो रूपिणद्यतुर्विधा बोधव्या इति भावः अत्र च मुख्यतया परमाणुद्रव्यस्य द्वौ भेदौ परमाणवः स्कंधाद्यदेश प्रदेशयोः स्कन्धेष्वात्तर्भावः १० अथ स्कन्धानां परमाणूनां लक्षणमाह (एगतेण पुहत्तेण खन्यायपरमाणुणो लोएगदेसिलोएय भद्रव्याते उचिस्तओ इत्तो कालविभागं तु तेसिं बुच्छ च उचिहं ११ अर्थः एते स्कन्धाद्य पुनः परमाणवः एकत्वेन पुनः पुनः लोके लोके कदेशे च पुनर्लोके क्षेत्रतो भग्नव्याः तत्र केचित्

सादृष्ट्यं सपञ्जवसिएविय ८ ॥ खंधाय खंधदेसाय तत्प्राप्ता तद्विवय । परमाणुणोय बोधव्या रूपिविचोवि चउच्यिहा १० ।

एगतेणं पुहत्तेण खंधाय परमाणुणो । लोएगदेसे लोएय भद्रव्यातेय खितओ । इत्तो काल विभागं तु तेसिं वोच्छं

पर्यवसान अतश्चे ८ परमाणुयाविवट्टे मिले ते स्कंध तेहानो विभाग ते देश तेहाना जे निर्वात अथ ते प्रदेश तिम्न जाणवा जे परमाणुं घणुं अणुं नान्हा ते परमाणुं आजाणवा रूपी द्रव्य चिह्नं प्रकारे पुहलते रूपी द्रव्य जाणवो १० परमाणुं आसुं एक परिणामे परिणामे परमाणुं नं जुज्ज आपणुं रहिहुं परमाणुं या एकठा मिल्या कि अन्ततालग जुज्ज आते परमाणुया लोकना एकदेशते विखे परमाणुं आ रह्याके स्कंधते लोकमाहि यका लोकना

परमाणवय एकत्वेन समानपरिधि तिरपेण लक्ष्यन्ते अथ च स्कन्धापरमाणवय पृथक्केन परमाणुत्वे रसगुणरूपेण लक्ष्यन्ते इति आध्याहार इति इत्यतोऽन्यथायं छलं अथ चरुवतः साह ते स्कन्धाः परमाणवय इति तत् स्कन्धपरमाणूनां ग्रहणेऽपि परमाणूनां एव एक प्रदेशायस्थानत्वात् ते परिमाणवयः परतो पुनार्कैर्नर्देयैर्लोकैः सपर्यवसन्त्या भवन्तीत्याः दर्शनीय इति यावत् ते हि विचित्रत्वात्परिणतैर्बहु प्रदेशेतिट्टन्ति इतः क्षेत्रप्ररूपणातीज्जनन्तरं तेषां स्कन्धानां परमाणूनां ध्रुवविधं फालभेदं चतुर्विधं वक्ष्ये सादि अनादि सपर्यवसित अपर्यवसित भेदेन कथयिष्यामि इदं च स्वं पट् पादं नास्ति ध्वजं ११ (भगवत् पण्यतेसाह अपञ्जयसियावियठिरं पटुचसारया सपञ्जवसियाविय १२] ते स्कन्धाः परमाणवय सन्ति अपरापरोत्पत्ति पञ्चाह रक्षा प्राप्य धनादयः सादिरहितस्तथा अपर्यवसिता अन्तरहिताः स्थितिं प्रतीत्यैवावस्थानरूपांस्थितिं अज्ञौकाल्यसादिकाः सपर्यवसिताय वक्ष्यन्ते १२ सादिनापर्यवसितत्वेऽपि कियत्कालमनैपास्थितिरित्याह [असहकालमुक्रोसं इह समय जहसय अजीवाणयरुवीणं ठिईएसावियाहिया १३]

अउट्थिह ११ ॥ संतदं पप्प तेणार्ह अपञ्जवसियाविय । ठिइं पटुच्च सार्इया सपञ्जवसियाविय १२ ॥ असख कान मुक्कोस एक्कां समथो जहन्नयं । अजीवाणयरुवीणं ठिई एसा वियाहिया १३ ॥ अणंतकाल मुक्कोस एक्कोसमथो

प्रदेशेन विरतं तं रूपं पटुं ध्रुवभाषाया भजिवा अनेक प्रकार करी कहवावेह प्रदेशी पण एक ११ प्रदेशे रहे सतति प्रवाहं आत्मी तेषमनादि जिणेशुंत तं सपयवेवसित अनंत पणं जिय सदापुण्यो चितति नियत चेत विखे होतं आत्मी आदि सहित तेसादि अने स पर्यवसित अत सहित जेहनी नवनवे ठामे उपर्यं १२ समथ्यातु कान सखट्टनियत एक समय जयन्त्यस्थिति अजीवरूपी द्रव्य पुनल पण्य्यादिक धितति एह करी तीयं करे १३ अनंतो काल चत्

रुक्म्यानां परमाणूनां च उत्कृष्टा असंख्यकाल स्थितिः जघन्यका एकसमया स्थितिः एषा अजीवानां रुपिणां पुद्गलानां स्थिति र्व्याख्याता १४
अथ कालतः स्थिति उक्तातदन्तर्गतं अन्तरमाह (अणन्तकालमुद्गीसं द्रक् समयं जहन्नयं अजीवाण्यरुवीणं अन्तरेयं विधाहिद्या १४) अजीवानां
रुपिणां पुद्गलानां रुक्म्यदेश प्रदेशपरमाणूनां अन्तरं विवक्षितचेलावस्थितिं प्रच्युतानां पुनस्तत् चेतप्राप्ते र्व्यवधानं अन्तरं उत्कृष्टं अन्तकालं भवति
जघन्यकं एकसमयं यावन्नवति इदं अन्तरं तीर्थकरैर्याख्यात पुद्गलानां हि विवक्षितचेलावस्थितिः प्रच्युतानां कदाचित्समयावलिंकादि संख्यानां काल
तोवापस्योपमादेर्यावदन्तकालादपितत् चेलावस्थितिः सम्भवतीति भावः १४ अथ भावतः पुद्गलान् आह (वन्नशो गन्धश्रोत्रेव रसश्रो फ्रासश्रोतहा
सगुहाण्यभोय विज्ञेशो परिणामो तसिं पञ्चहाः १५) तेषां पुद्गलानां परिणामोवर्णतो गन्धतीरमतः स्पर्शतस्तथासंस्थानतश्च पञ्चधापञ्च प्रकारो ज्ञेयः यतोहि
पूरणगलनधर्माणः पुद्गलास्त्रिषां एव परिणतिः सम्भवति परिणमनं स्व स्व रूपावस्थितानां पुद्गलानां वर्णगन्धरस स्पर्शसंस्थानादिरन्यथा भवनं परिणामः

जहन्नयं । अजीवाण्यरुवीणं अन्तरेयं विधाहिद्यं १४ ॥ वन्नशो गंधश्रोत्रेव रसश्रो फ्रासश्रो तहा । संठास्यश्रोय वि
ज्ञेशो परिणामो तसिं पंचहा १५ ॥ वन्नशो परिणया जेउ पंचहा ते पकितिया । किन्हा नीलाय लिहिद्या हालिहा

कष्टो अन्तर तीहायको वली तीहा जपजे एक समय जघन्यधिति अन्तर पढेतो एक समे तीहानो तिहा आवे अजीवरूपी द्रव्य पुद्गल ग्रथिध्यादिक
आंतरो पूर्व कश्चो तीर्थं करे १४ वर्णयको पुद्गल परिणम्या गंध यको पुद्गल परिणम्या रस यको परिणम्या फ्रासयको परिणम्या तथा वली संस्थान
कथको परिणम्याते जाणवा परिणाम पुद्गलास्त्रिकायनो पांच प्रकारे इम हुइ १५ वर्ण परिणाने परिणम्याहे जे पुद्गल पांचे प्रकारे ते कथा

अ नृपदानां पञ्चनकाररत्नयोः १५ एवामेव प्रत्येकं उत्तरमेवानाह [वयमोपरिणयजिउ पञ्चहर्तेपकिप्पिया फिन्नानीलादलोहिवा हालिदासुफि ला
तथा १६] अमुपस्था. यथैतं परिणताः सन्तिः ते मुहलाः पक्षधाः प्रकीर्तितास्तीर्धकरै. कार्यतास्तिवे तानाह कथाः षड लक्ष्याः पुननीला. शुर्कारिपञ्च
निभा. गुप्तिकासदयापातोहितारत्नादिगुलवर्णाः तथा हारिद्राः पोताहरितालजिन्ना. तथा मुक्ताः ग्रह कुन्दरूपटिकसदृशा. १६ [गन्धोपरिणयार्जिउ
दुर्ध्वार्जिप्रयादिषया सुभिगन्धपरिणामादुभिगन्धतर्हेव १७] जेतु मुहलागन्धतः परिणताः सन्ति ते मुहलादिषिषाव्याख्याताः सुरभिगन्धः परिणामो
वेद्यन्ते सुरभिगन्ध परिणामाः सुगंधत्वेन परिणतायन्तर्नादिषदित्वर्थं तथैव दुरभिगन्धः दुर्गंधत्वेन लक्षणार्दिषत् परिणताः १७ [रसोपरिणयार्जिउ
यदरार्तपकिप्पियातिसकट्ट झाकसाया अस्मिन्नामदुरातथा १८] ये तु पुद्गलाः पुनरसत परिणतास्तेष्वध्या १. कीर्तिता तिक्ता निम्बसदृशा.
षट्का. एष्यन्तिरेष सदृशाः कपाया खुदिर सदृशाः आस्त्रानिम्बकरससदृशाः मधुराः सर्करा सदृशा १८ [फासोपरिणयार्जिउ रुद्रहर्तेपकिप्पिया ककण्डाम
ध्याधेय गुधमालद्वयातथा २०] स्वर्गतयये परिणताः मुहलास्ते अष्टधाप्रकीर्तिता. कर्कशा अजालीमसदृशा. च पुनर्दुका. राहुमालाः पदकूल

सुखिला तथा १६ ॥ गंधोपरिणयार्जिउ दुविहा ते वियाहिवा । सुभि गंध परिणामा दुभि गंधा तर्हेवय १७ ॥
रसोपरिणयार्जिउ पचहा ते पकिप्पिया । तित कडुय कसाया मंविला मधुरा तथा १८ ॥ फासोपरिणयार्जिउ

भाषानोदाराता पोसा धयला तथा १६ गंध परिणामे परिणम्याहे जे पुद्गल विह भेदे ते कक्षा तीर्थं कर् सुरगंध पणे परिणम्याक पुरनी पद दुर्गंध
पवं परिणम्या भसलनापरि तथा धर्मो १७ रसनेपरिणामे परिणम्या जे पुद्गल पाचे प्रकारे कक्षा तोखा कडुया कसाद लाखाटा मीठा तथा यलो १८

सदृशा गुरुका लोहपारद सदृशाः तथा पुनर्लघुका अर्कतुल्यसदृशाः २० (सीया उन्हायनिवाय तहालुक्लाय आहिंया इद्रफासपरिणयाएए पुनला समुदाहिंया २१] तथा पुनः क्वितुपुद्गलाः सीताहिमसदृशाः च पुनरुणा अग्नि सदृशा च पुन क्रिधा हत सदृशा तथा रुक्लाश्च आख्याता इति अमुनाप्रकारेण एतेपुद्गलाः स्पर्शपरिणताः अष्टप्रकारेण तीर्थकर्तृदाहता २१ [सण्ठाणपरिणयाजिउ पञ्चहातेपकिक्तियापरिक्कण्णलायवद्धा तं साचउरं समायया २२] ये तु पुद्गलाः संस्थानपरिणतास्ते पञ्चधाप्रकीर्त्तितास्तेकेतानाह परिक्कण्णलाकङ्कणाकारापुनवत्तुल्ललद्धुकाकृतयः पुनस्तिस्सा संघाटकाकारा पुन चतुरस्सा चतुष्कोणः चतुष्किकाकारा तथा पुनरायताः प्रलम्बाः रज्जाकाराः २२ सप्रत्येधां एव परस्पर सखंधं माह [वसुञ्जीभिरे

अट्टहा ते पकिक्तिया । कक्कण्डा मउयाचेव गुरुयालहुयातहा १९ ॥ सीया उन्हाय निवाय तहा लुक्लाय आहिंया । इद्रफास परिणया एए पुनला समुदाहिंया २० ॥ संठाण परिणया जेउ पंचहा ते पकिक्तिया । परिमंडलाय वद्धा तंसा चउरंस मायया २१ । वन्नञ्जी जे भवे किर्हे भद्रए सिउ गंधञ्जी । रसञ्जी फासञ्जी चेव भद्रए संठाणञ्जीवियर २२ ।

फरसने परिणामे परिणमया जे पुद्गल आठे प्रकारे ते कक्षा तीर्थकरे खरखरा खंहाला भारी हलुआ तथा वली १९ ताढा जक्का चोपछा तथा वली लूखा कक्षा इण प्रकारे फरस पणे परिणमया पूराइगलाइते पुद्गल समाक् प्रकारे कक्षा तीर्थकरे २० संस्थानपणे परिणमया जे पुद्गल पांचे प्रकारे ते कक्षा परिमंडल चुह्नीनीपरे वाटली मोदकनीपरिं लिखूणा चोखूणा आयतलांवा २१ वर्ण्यकी जे कालो पुद्गलते गंधधकी भजवो भजना रस धकी भजिवो जाणवो सुगंध हवे तया दुर्गंध हूर रसधमाहि फरसद कोइ कहवे कोइकनहोवे संस्थान धकी भजिवो संस्थानधमाहि कोइ कहवे २२

किञ्चे भद्रपञ्च उगधश्वोरसथाकासश्वोच्च भद्रपसथाश्वोचिय २३) पुदलोवर्णतः कृष्णः कज्जलनिभोभवेत् सङ्कणः शुदलोऽनघतोभज्य सुगधो भवति
दुर्गंधोपि भवति न तु सुसन्निधेय न तु दुरभिर्येव किन्तु कृष्णवर्णं पुदलः सुगंधोपि भवति दुर्यधोपि भवति सुरभिदुरभिर्भवेन परिरणमति दुरभि
सैनपरिरणमति भ तु नित्यतगंध एवेति भावः एव रसतः स्पर्शतरेव भाज्यः रसाना पश्चाना मध्ये एकस्मात् रसांतरपरिरणतो भवति स्पर्शानां श्रष्टानां
मध्ये एकस्मात् श्रष्टात् स्पर्शांतरपरिरणतो भवतीति भावः तथा पुनः स एव पुदगलः सस्थानतोपि भज्यः पश्चानां सस्थानाना मध्ये एकस्मात् संस्थानात्
सस्थानान्तर परिरणतो भवतीति भावः यत्रगर्धा द्वा रसाः पञ्चसर्पा श्रष्टां सस्थानानि पञ्चमोलिता विप्रतिरित्येक एव कृष्णवर्णो विप्रति विधो
भवति २३ अथर्गोक्षस्य भद्रानाह (यत्रघोत्रे भवेनोले भद्रपसे उगधश्वोरसधो फासधो चैव भद्रपसथाश्वोचिय २४] यः पुदलो वर्णतोनी
भोगाति स पुदगलोपि गधमः सुरभिगधदुरुभिगधतो भाज्य पुनः स पुदलो रसतः पञ्चविधः तिल कटु कादितोभाज्यः च पुनः स्पर्शतोऽष्टविधः
यस्मद्भोगातीनादितो भाज्यः संस्थानतर पञ्चविधपरिमण्डलादितो भाज्यच विप्रति विधोभवति २४ अथ रक्तस्य भेदानाह [यत्रश्वोलोहि एजे छभद्र

यत्रघोत्रे भवे नोले भद्रप सेउ गंधघो । रसघो फासघो चैव भद्रप संठाणश्वोचिय २३ । वन्नघो लोहिप ए जेउ भद्रप
संउगंधघो । रसघो फासघो चैव भद्रप संठाणश्वोचिय २४ । वन्नघो पीयए जेउ भद्रप सेउ गंधघो । रसघो फा

यत्र घर्षो जे एव पुदगल नोर्लो ते गध यको भजिघो भजना रस ५ यर्को फरस दधकी सस्थान ध्यकी भजिघो संस्थानमाहि कोइ एक छद्रं २३ वर्ण
यको एयो पुदगल ते गधदिक् भजिघो रस ५ फरस दधकी भजयो भजीघो संस्थान यको २४ वर्णयो पीलो जे पुदगल ते गंधादिक यकी भजिघो

एषे उगधश्चो रसश्चो फासश्चो चैव भद्र एस्यष्टाणश्चोविय २५) यः पुन पुद्गलोवर्णं तीलोहितोभवति हिगुल सदृशो भवति सोपि पूर्वोक्तविधिना गधतोरसतः स्पर्शतश्च संस्थानतोपि भज्यस्तदासोपि विधातिविधीभवति २५ [वर्णश्चोपीयएजेउ भद्रएषे उगधश्चो रसश्चो फासश्चो चैव भद्र एस्यष्टाणश्चोविय २६] यः पुनः पुद्गलोवर्णतः पीतलः स्वर्णवर्णः स पुद्गलोपि गंधतोरसतः स्पर्शत संस्थानतश्च भज्यस्तदाविधाति विधीभवति २६ अथ शुक्लस्य भेदानाह [वर्णश्चोसुक्तिनेजेउ भद्रएषे उगधश्चो रसश्चो फासश्चो चैव भद्र उसंठाणश्चोविय २७] यः पुनः पुद्गलोवर्णतः शुक्लश्चन्द्र सदृशो भवति सोपि पुद्गलो गंधतोरसतः स्पर्शतः संस्थानतश्च भज्यस्तदाविधाति विधीभवति २७ इति वर्णभेदानुज्ञा गंध पुद्गलभेदानाह (गधश्चो जिभवेसुश्चो भद्रएषे उवन्नश्चो रसश्चो फासश्चो चैव भद्र एसंठाणश्चोविय २८) य पुद्गलोगंधत सुरभिश्चन्द्रनपरिमलादिवत् सुगंधो भवति स पुद्गलो रसत स्पर्शतश्च भज्यस्तदा स संस्थानतश्च भज्यः कीर्ष्यः भद्र एसंठाणश्चोविय २८) य पुद्गलोगंधत सुरभिश्चन्द्रनपरिमलादिवत् सुगंधो भवति स पुद्गलो रसत स्पर्शतश्च भज्यस्तदा स संस्थानतश्च भज्यः कीर्ष्यः

सञ्ज्ञो चैव भद्र ए संठाणश्चोविय २५ । वन्नश्चो सुक्त्रिले जेउ भद्र ए सेउ गंधश्चो । रसश्चो फासश्चो चैव भद्र ए संठाण
श्चोविय २६ । गंधश्चो जि भवे सुभी भद्र ए सेउ वन्नश्चो । रसश्चो फासश्चो चैव भद्र ए संठाणश्चोविय २७ । गंधश्चो जि
भवे दुभी भद्र ए सेउ वन्नश्चो । रसश्चो फासश्चो चैव भद्र ए संठाणश्चोविय २८ । रसश्चो तित्तश्चो जेउ भद्र ए सेउ

रस ५ फरस ८ यको भजीवो संस्थान यको २५ वर्ण यको जि कजलो पुद्गल भजीवो ते गंध यको रस ५ फरस ८ यको भजीवो संस्थान ५ यको २६ गंध यको जि पुद्गल इह सुगंध भजीवो ते वर्ण यको कीर्ष्य वर्णश्चाद्र रस ५ फरस ८ यको भजवाना संस्थान यको २७ रस यको तित्तो पुद्गल भजीवो ते वर्ण यको गंध यको फरस यको भजना संस्थान ५ यको भजना २८ रस यको कडुश्चो जि पुद्गल भजीवो ते वर्ण ५ यको गंध रस फरस ८ यको

सुगन्ध पुद्गलानि पदानां मध्ये केचिदपि भवन्ति रसानां अपि पदानां मध्ये केचिद्रसा भवन्ति एवं स्पर्शानां अपि पदानां मध्ये केचिद् स्पर्शा भवन्ति मर्यादानां पदानां मध्ये कानिचिद्विज्ञानानान्यपि संभवति २८ [गन्धश्चो जी भवेदुन्मो भद्रए सेउवन्नश्चो रसश्चो फासश्चो चैव भद्रए संठाणश्चो विद्य २८] यं पुनं पुद्गलानां गन्धतो दुरभि दुर्गो भवति स च पुद्गलो वर्णतो रसतः स्पर्शत सस्यानतय भज्यं सुगन्ध पुद्गलवत् दुर्गो य पुद्गलोपि द्वेयः २८ अपि रसपुद्गलानां भेदानाश्च (रसश्चो तिस्रो जेउ भद्रएउवन्नश्चो गन्धश्चो फासश्चो चैव भद्रए संठाणश्चो विद्य ३०) य पुद्गलो रसतस्तीक्ष्णो भवति स पुद्गलानां वर्णतो गन्धतो रसतः स्पर्शतः संस्थानतय भज्यं यत् पुद्गले एकरतीक्ष्णो रसो भवति तत्र सुगन्धयो रसः कश्चिद्गन्धो भवति स्पर्शानां अपि मध्ये विधू भवन्ति स स्थानानां मध्ये कानि चित् स स्थानानि भवन्ति ३० अपि कटुक रसभेदानाश्च (रसश्चो कटुएजेउ भद्रए सेउवन्नश्चो गन्धश्चो फासश्चो जेउ भद्रए संठाणश्चो विद्य ३१] यं पुद्गलो रसतः कटुको भवति स पुद्गलस्तिक्त पुद्गलवत् गन्धतः स्पर्शतस्संस्थानतय भज्यः ३१ [रसश्चो

वन्नश्चो । गन्धश्चो फासश्चो चैव भद्रए सठाणश्चो विद्य २८ ॥ रसश्चो कटूश्चो जेउ भद्रए सेउ वन्नश्चो । गन्धश्चो फासश्चो चैव भद्रए संठाणश्चो विद्य ३० ॥ रसश्चो कसाए जेउ भद्रए सेउ वन्नश्चो । गन्धश्चो फासश्चो चैव भद्रए संठाणश्चो विद्य ३१ ॥ रसश्चो अं विजे जेउ भद्रए सेउ वन्नश्चो । गन्धश्चो फासश्चो चैव भद्रए सठाणश्चो विद्य ३२ ॥ रसश्चो मङ्गए

भज्यो कस्यानं य साधि कोइ कहये २८ कसायला रस यको जे पुद्गल ते भजना वर्ण यको गन्ध यको फरस यको भजना रस्यान वर्णो ३० रस यको छाटो अपुद्गल भजना ते वर्ण यको गन्धयको फरस यको भजना संस्थान यको ३१ रस यको मङ्ग मीठो जे पुद्गल ते भजना वर्णो य यको

कसाए जेउ भइएसेउ वन्नओ गंधओ फासओ चैव भइए संठाणओ विच ३२] य. पुद्गलो रसतः कषायो भवति स पुद्गलो वर्णतो गंधत स्पर्शतश्च भव्यः संस्थानतश्चापि भव्यः ३२ [रसओ अंबिलेजेउ भइएसेउ वन्नओ गंधओ फासओ चैव भइए संठाणओ विच ३३] य पुद्गलो रसत आत्मी भवति स पुद्गलो वर्णतो गंधत स्पर्शत संस्थानतश्च भाव्यः ३३ [रसओ मडुरए जेउ भइए सेउ वन्नओ गंधओ फासओ चैव भइए संठाणओ विच ३४] यः पुद्गलो रसतो मडुरः सर्करातुल्यो भवति स पुद्गलो वर्णतो गंधत स्पर्शतश्च भव्यस्तथा संस्थानतोपि भव्य ३४ इति रसमेदानाह (फासओ ककवडेजेउ भइए सेउ वन्नओ गंधओ रसओ चैव भइए संठाणओ विच ३५] य. पुद्गल स्पर्शत कर्कशो भवति स च पुद्गलो वर्णतो भव्यः गंधतो रसतश्च भव्यः एवं संस्थानतोपि भव्यः यथाहि एकः कर्कशः पाषाणादि सदृश स्पर्श पुद्गल स्तत्रपुद्गले वर्णानां पद्धानां मध्ये केचिद्वर्णः भवन्ति गन्धयोक्तभयोर्मध्ये एकः कश्चिद्गंधो भवति रसानां पद्धानां मध्ये केचिद्रसभवन्ति संस्थानानां पद्धानां मध्ये कानि चित् संस्थानानि भवन्तीति भावः ३५ (फासओ मडुरए जेउ भइएसेउ वन्नओ गन्धओ रसओ चैव भइए संठाणओ विच ३६) यः पुद्गल स्पर्शतो मृदुर्भवति स पुद्गलो वर्णतो गन्धतो रसतः संस्थानतश्च भव्य खरस्पर्शवत्तु यः

जेउ भइए सेउ वन्नओ । गंधओ फासओ चैव भइए संठाणओ विच ३३ ॥ फासओ ककवडे जेउ भइए सेउ वन्नओ ।
गंधओ रसओ चैव भइए संठाणओ विच ३४ ॥ फासओ मडुरए जेउ भइए सेउ वन्नओ । गंधओ रसओ चैव

रस यकी भजना संस्थान यकी ३२ फरस यकी मृदुः पुद्गल सुकमाल भजना वर्ण यकी गंध यकी रस यकी भजना संस्थान यकी ३३ फरस यकी जे करकस, पुद्गल भजना वर्ण यकी गंध यकी रस यकी भजना संस्थान यकी ३४ फरस यकी हलुयो जे पुद्गल भजना ते वर्ण यकी गंध यकी रस यकी

रसतः ३६ [क्रासधोगुहएजेडभइएसंसदयधयो गन्धधोरसधोचिव भइएसस्यणधोविय ३७] यः पुद्गलः स्वर्गतोगुरुभर्षति स पुद्गलोवर्षतो गन्धती रसतय
संस्थानतय भव्यः ३७ (क्रासधो लहुधो जेड भइए सेड वन्नधो गंधधो रसधो चैव भइए सस्यणधोविय ३८) यः पुद्गलः स्वर्गतो लघुभर्षति स पुद्गलो
वर्षतो गंधतो रसतः संस्थानतय भव्यः ३८ (क्रासधो सोयए ३८) यः पुद्गलः स्वर्गतः शीतलो भर्षति सवर्षतो गंधतो रसतः संस्थानत
यपि भव्यः ३८ [क्रासधो उहए ४०] यः पुद्गलः स्वर्गतः स्योभर्षति स पुद्गलोवर्षतो गंधतो रसतः संस्थानतयापि भव्यः ४० (क्रासधो
निहयः ४१) यः पुद्गलः स्वर्गतः धिधो भर्षति स पुद्गलो वर्षतो गंधतो रसतः संस्थानतयापि भव्यः ४१ [क्रासधो लुहए जेड भइए सेड वन्नधो

भइए संठाणधोविय ३५ ॥ क्रासधो गुहए जेड भइए सेड वन्नधो । गंधधो रसधो चैव भइए संठाणधोविय ३६ ॥
क्रासधो लहुए जेड भइए सेड वन्नधो । गंधधो रसधो चैव भइए संठाणधोविय ३७ ॥ क्रासधो सोयए जेड
भइए सेड वन्नधो । गंधधो रसधो चैव भइए संठाणधोविय ३८ ॥ क्रासधो उहए जेड भइए सेड वन्नधो ।
गंधधो रसधो चैव भइए संठाणधोविय ३८ ॥ क्रासधो निहए जेड भइए सेड वन्नधो । गंधधो रसधो

संस्थान धर्को ३५. फरस धर्को भारी जे पुद्गल भजनाते वर्ण धर्को गंध धर्को भजना संस्थान धर्को ३६ फरस धर्को जे सीतल पुद्गल भजना ते
धर्को गंध धर्को रस धर्को भजनाते संस्थान धर्को ३७ फरस धर्को जे क्यण उहो पुद्गल ते भजयो वर्ण धर्को गंध धर्को फरस धर्को भजना संस्थान
धर्को ३८ फरस धर्को जे धोक्रो पुद्गल ते भजियो वर्ण धर्को गंध धर्को फरस धर्को भजना संस्थान धर्को ३८ फरस धर्को लुहो जे पुद्गल ते भजयो

गंधओरसओचेव भद्रएसृष्टाणओविय ४१ (यं पुद्गलः स्वार्थतीरुक्तोभवति स पुद्गलीवर्णतीगंधतीरसतश्च संस्थानतश्च भव्यः ४२) अथ संस्थानभेदानाह
[परिमण्डल सृष्टाणि भद्रएसेड वन्नओ गंधओरसओचेव भद्रएफासओविय ४३] यं परिमण्डल संस्थानपुद्गलः स च वर्णतीगंधतीरसती योज्यः तथा
स्वार्थतीपि भव्यः एकस्मिन् परिमण्डलसंस्थाने चूटिकाकृतिमति पुद्गलवर्णानां पञ्चानां मध्ये केचिद्वर्णभवन्ति गंधयीरभयोर्मध्ये कश्चिद्गंधो भवति
रसानां पञ्चानां मध्ये केचिद्रसाभवन्ति स्वार्थानां अष्टानां मध्ये केचित् स्वार्थभवन्ति ४३ [सृष्टाणओभवेवद्वे भद्रएसेडवन्नओ गंधओरसओचेव भद्रएफासओ
विय ४४] यः पुद्गलः संस्थानतो वदे इति वक्तुं लोखड्डुकाकृतिर्भवति स पुद्गलीवर्णतीगंधतीरसतश्च भव्य स्तथा स्वार्थतीपि भव्यः ४४ (सृष्टाणओ
भवितंसे भद्रएसेड वन्नओ गंधओरसओचेव भद्रएफासओविय ४५) यः पुद्गलः संस्थानतस्त्रिस्त्रीभवित् सोपि पुद्गलीवर्णतीगंधतीरसतश्च भव्यस्तथा

चेव भद्रए संठाणओविय ४० ॥ फासओ लुक्खए जेड भद्रए सेड वन्नओ । गंधओ रसओ चेव भद्रए संठा
णओविय ४१ ॥ परिमंडल संठाणो भद्रए सेड वन्नओ । गंधओ रसओ चेव भद्रए फासओविय ४२ ॥ संठाणओ
भवे वदे भद्रए सेड वन्नओ । गंधओ रसओ चेव भद्रए फासओविय ४३ ॥ संठाणओ भवे तंसे भद्रए सेड

वर्ण थकी गंध थकी फरस थकी भजना संस्थान थकी ४० चूडानीपरिमण्डल संस्थान जे पुद्गल ते भजिवो वर्ण ५ थकी कीइक वर्ण होइ गंध थकी
रस थकी फरसथकी भजना कीइक गंधादिक हइ ४१ संस्थान थकी वाटलो जे पुद्गल ते वर्णादिक थकी भजिवो गंध थकी रस थकी भजना फरस
थकी ४२ संस्थान थकी इइ तिरवुणो पुद्गल ते भजिवो संस्थान थकी गंध थकी रस थकी भजना फरस थकी ४३ संस्थान थकी चोरसजे पुद्गल

अथा स, इति तान् सिद्धमेतान् मेकपयतकम् नृण ४८ (इत्यौ पुरिससिद्धाय तद्देवयनपु सगासलिङ्गा अन्वलिङ्गाय गिहंलिङ्गे तद्देवय ५०) इत्यौश्चित्ति स्त्रियः
पुंसां पर्यायाप्यथासिद्धाः स्त्री सिद्धा. १ एव पुरुषपर्यायात् सिद्धा पुरुषसिद्धाः २ तथैव ते नैव प्रकारेण नपुंसकपर्यायात् सिद्धाः नपुंसकसिद्धाः नपुंसकाश्च
इति न। एव सिद्धाः भवन्ति न तु अस्मानपुंसकाः सिध्यन्ते ३ स्वलिङ्गसिद्धायतिथेषु सिद्धा ४ अन्यलिङ्गसिद्धाः कौवपरित्वाजकादिवेषु सिद्धाः ५ तथैव
नृदन्निर्भो सिद्धा नृदस्यवेषसिद्धा. ६ पट्भेदासिद्धानां सक्ताः प्रत्यान्तरपक्षदयभेदा अपि जिन सिद्ध १ स्त्रीयैकर २ अजिनसिद्ध १ नणधरः तीर्थसिद्ध
पुष्कराकादिः २ धर्माधीसिद्ध भवदेयादि ४ नृदलिङ्गसिद्धभरतादि ५ अन्यलिङ्गसिद्ध वस्त्रादीधीर्प्रमुख ६ खलिङ्गसिद्धस्याधुः ७ स्त्रीलिङ्गसिद्धयन्त्र
वात्यादि ८ नरसिद्धस्यविर. ९ नपुंसकसिद्धानांयादि १० प्रत्येक नृद ११ करकच्छादि १२ स्वय नृदकपिलकेवत्यादि १३ बुद्धिवोधितसिद्ध १४ एकसमये
यकसिद्ध १५ एकसमये धनैकासिद्ध १६ एव पक्षदयभेदा अपि पट् स्त्रेव अन्तर्भवति अथ सिद्धानेव अवगाहनातः ज्ञेयतय आह (उक्रोसोगाहणाएव
अथवभिम्भभादय चतुर् पक्षेयतिरिय च समुदन्निमज्जलमिय ५१) अस्या गाथायां उक्ताष्टावगाहनायां तथा जघन्यावगाहनायां च पुनर्मध्यमावगाहनायां

विधयारिया । सिद्धा योग विहा वृत्ता तं मे कितयउं सुण ४८ ॥ इत्यौ पुरिस सिद्धाय तद्देवय नपुंसगा । सलिंगे अन्न
लिंगेय गिहलिंगे तद्देवय ५० ॥ उक्रोसा गाहणाएव जहन्न मज्झिमादय । उहुं अद्देय तिरियं च समुदंभि जलंमिय ५१

यार नृदस्यार्थे लिंगार्थे चतुर्भुजसिद्ध स्त्री धर्मी सिद्ध पुरुष धर्मी नरो सिद्ध तिमयली नपुंस धर्मी सिद्ध ४८ उक्ताष्टौ पांचसे भवयनी अवगाहन देहे
सोमे वाप २ अथन्य अवगाहना तं पिधाने मध्यम अवगाहना चर्हलोक मेरुचला अधोलोक अधोगाम अदीहीपतिरके लोक समुद्रने विखे नदी

कतिसिद्धा कुत्र२ स्थाने भवन्ति तदाह उक्ताष्टावगाहनायां अवगाह्यते जीवेन आकाशोऽनयाहर्त अवगाहनायां सिद्धा च पुन जघन्य मध्यमयोर्जघ
न्यावगाहनायां तथा मध्यमावगाहनायां उक्ताष्टावगाहनाया जघन्यावगाहनायाश्च अन्तर्वर्तिनीमध्यमावगाहनातस्यसिद्धा उद्दिहति जघर्लोको
नेरुचलादौ चैत्यवन्दनां कर्तुं गतानां केषांचित् चारणश्रमणानां सिद्धिः स्यात् तदा ते श्रमणास्तत्र कियन्तः सिद्धाभवन्ति एवं अभीलोक्येवाहनादौ
सिद्धाः कियन्तोभवन्ति एव तिर्यग्लोकेसाध्वं द्वितीयहीपेषु समुद्ररूपेजलेनयादौ एतेषु स्थानेषु एकस्मिन् समये कियन्त सिद्धाभवन्ति इति प्रश्न अथै
तेषां एव उत्तरं वदन्ति [दसयनपुंसएसु वीसर्द्धाख्ययास्यपुरिसेसुयश्चदसयसमएणेगसिज्जर्द्ध ५२] [चत्तारियगिहिलिंगेअन्नलिंगेअद्वयसलिंगेणयश्चदसय
समएणेजेण सिज्जर्द्ध ५२] [उक्कीसावगाहणाएउ सिज्जंते जुगवदुवे चत्तारि जहक्काए जवमज्जमहुत्तरं सय ५३] [चउरुहलोए यदुवे ससुहेतञ्जो जहे वीसम
हितहेवय सयश्च अहुत्तरतिरिय लोए समए णेगेण सिज्जर्द्धुवं ५४] एतासाश्चतसृणां गायानां अर्थः च शब्दः समुच्चये दशेति दशसंख्याकाः नपुंसकेषु

दसय नपुंसएसु वीसं इत्ययामुय । पुरिसेसुयश्चदसय समएणेगेण सिज्जर्द्ध ५२ ॥ चत्तारिय गिहिलिंगे अन्नलिंगे
दसेवय । सलिंगेणायश्चदसयं समएणेगेण सिज्जर्द्ध ५३ ॥ उक्कीसो गाहणाएओ सिज्जंते ज, गवदुवे । चत्तारिय जह

तलावादि पाणीने विखे ५० दस नपुंसकाने विखे वीसस्त्रीने विखे पुरुषने विखे एकसोअठ एकसमय सीर्भे उक्ताष्टपणी ५१ चार, गृहस्थ लिंगने
विखे वीश्वादिक्क अनेरा लिंगवेसने विखे खलिंगेनय तीर्नेलिंगे एकसोअठ एक समे सीर्भे तो उक्ताष्टपणी ५२ उक्ताष्टी पांच सय धनूषनी अवगाहना
देहे गुणपत् साधे सीर्भे तु समय २ सीर्भे जघन्यावगाहनी अवगाहनाइ ४ सीर्भे एके समये यवानामा ध्याननीपरि मध्यम अवगाहना देहे वर्त्तता

एकस्मिन् समये सिध्यन्ते च पुनः विगतस्त्रिषु सिध्यन्ति पुरुषं च अद्वय इति अष्टभिरधिकं भूत अष्टयतं एकस्मिन् समये सिध्यन्ते ५३ गृहीणो गृहस्य
स्मिन् गृहस्थिर् तस्मिन् गृहस्थिर् चत्वारः सिध्यन्ति एकस्मिन् समये सिद्धिं प्राप्नुवन्ति अन्यलिङ्गे वीचादिर्वेदशसस्याकाः सिध्यन्ति खलिङ्गे न रजो
धरादिभ्यां पुरुषं पश्येन सन्नेन अष्टोत्तरं गत सिध्यन्ति ५३ चकृष्टावगाहनाया पञ्चमत्तधनुः प्रमाणायां युगपलभकाल एकेन समयेन द्वौ सिध्यत
ज्वन्त्यावगाहनायां द्विष्टम् प्रमाणायां चत्वारः सिध्यन्ति तथा ज्वमभक्ति इति यवमध्यमिव मध्यं मध्यमावगाहनाया एकेन समयेन अष्टोत्तरयतं
सिध्यन्ति न चन्द्रः पुनरर्थं भवमिति निश्चयाद्येदृतिं गायाम् चतुष्टयार्थः ५४ अथ तेषां एव प्रतिघातादि प्रतिपादनाय आह (कर्हि पडिहया सिद्धा
कश्चि सिद्धापरद्विधा कर्हि द्योदिद्यरत्नाप कत्यगन्तुसिद्धा ५५) कर्हि इति कस्मिन् सिद्धाः प्रतिहताः खलिताः सन्ति कीदृशः कुलसिद्धाः निरवगतयो

ज्ञात ज्वमभक्तदुत्तरं सयं ५४ ॥ चकृष्टलोपय दुवे समुद्रे तत्रो जले वीस महे तहेवय । सयंच अहुत्तर तिरियलोप
समपुण्येण मिज्जर्द्धधुवं ५५ ॥ कर्हि पडिहया सिद्धा कर्हि सिद्धा पद्विहया । कर्हि वेदिं चद्रताणं वात्य गंतूण सिज्जर्द्धधुवं ।

१०८ सोमो यकतर्भ ५३ ईश चक्षादि दर्शनोक्तं एकस्मिन् ४ सोमो नवणो दधि समुद्रने तलावादि श्रेयपाणीने विखे तीन अधोलोक अधोगामादौ
विर्गं विषय गता भूतो एकस्मां पाठए एकस्मिन् तिरखे लोकं अष्टोद्दीपमाहि ससे एके निखे सोमो ५४ किहां सिद्ध प्रतिहत खलना पाप्माके
किंवा प्रतिहता रक्षाके किहां द्योदो गरीर काडोने किंवा जर्द्धने सोमो ५५ अलोकर्ने विखे हणाणा खलना पाप्माके सिद्ध लोकर्ने
परिमयवहे प्रतिहता रक्षाके दद्या तिरखे सोमो योदो गरीर काडोने तीहां लोकने अपि जर्द्धने सोमो ५६ प्रमाणां गुले धारियो जने

वर्त्तन्तेसिद्धा कस्मिन् प्रतिष्ठिताः सन्ति सादि अपर्यवसित काल स्थिताः सन्ति पुनः सिद्धाः क्वर्तुन् प्ररीरन्त्यक्का कुलगतसिद्धिर् इति सिध्यन्ते
प्राकृतत्वाद् वनव्यत्ययः कसिद्धजीवादेहन्त्यक्कानिष्ठितार्था भवन्ति ५६ एतत्प्रस्थितोत्तरमाह [अलोए पडिहयासिद्धा लोयगो य पयडिहया इहिं बुन्दिं च
इत्ताणं तत्थ गन्तुणसिद्धिर् ५७] सिद्धाअलोके केवलाकाप्रलब्धे प्रतिष्ठिताः सन्ति तत्र हि धर्मास्ति कायाभावेन तेषां गतिरसम्भवोस्ति तथा
पुनः सिद्धालोकाग्रे लोकस्थोपरितने भागे प्रतिष्ठिता सदा अवस्थिताः सन्ति इहतिर्यग्लोकादौ बुन्दिं गरीरन्त्यक्का तत्र लोकाग्रे गत्वासिध्यन्ति पूर्वापर
कालस्य असम्भवात् यतैव समये भवन्नयस्सिद्धिन् एव समये भोजस्तत्र गतिश्च भवति भावः ५७ अथ लोकाग्रे चर्हं षत्प्राग्भारा यत्तत्थानायत् प्रमा
णायद्वर्णं च वर्त्तते तत्सर्वं प्राह [वारसजोयणे हि सव्वड्धुवरिं भवेईसीपभारनामाओ पुठवीकत्तसहस्राजोयणाणं तु आयया
तावइय चे वविविक्किनातिउणोसाहियपरिरओ ५८] (अठ्ठजोयण वाहक्का एसामक्कति वियाहिंया परिरहायत्ती चरिमन्ते मच्छिय पत्ताओ तण्णयरी ६०)
[अल्लुणसुवन्नगमई सापुठवी निम्मलासहाविणं उत्ताणय क्तय सण्णयाय भणियाजिणवरेहिं ६१] (सद्धं ककुन्दसद्धासा पण्डुरानिम्मलासुभासीयए जो

अलोए पडिहया सिद्धा लोयगो य पडिहया । इहं विदिं च इत्ताणं तत्थ गंतूण सिद्धिर् ५७ ॥ दारसहिं जोयणेहिं

सव्वड्धुवरिं भवे । इसीपभार नामाओ पुठवीकत्त संठिया ५८ ॥ पणयाल सयसहक्का जोयणाणं तु आयया ।

सर्वार्थयोश्च विमानने उपरिक्ते ईषत् प्राग्भारा नाम सिद्ध सिला पृथिवी पाषाणमइ ऊताणा चीता कन्नने संस्थाने रह्योक्ते ५७ पैताली सलाख योजन
आयतलांबो वेतलीज ४५ लाख योजन पोहली जाणवी त्रिगुणी भाभेरी परधि १ कोडि ४२ लाख ३० हजार २४८ योजन भाभेरा ५८ ते सिद्ध शिला

[illegible]

सावद्रव्यं च विचिन्ना तितुषो साहिव्य परिरभो ५८ ॥ अड जोयण वाहजा सा मज्जमि चियाहिया । परिहायंती

वाड्योन्नत वादन्य कार्वा तं जालपदं मलयमप्रदये कर्त्तो तोर्यं कर दिवे पक्षे घोडे २ पानली घटती घटती छेहडे नाखीना पाख धर्को तनु धनि
 वागभ्यो ३८ धर्जुन घोडा सोनोत २ म यतं पृथिवि सिद्ध जिला निर्मलमहित स्वभावे छाताणा चिता छवने रुस्याने आकारे संस्थित कहो तोर्यं कर दिवे

पृथो अर्जनं सुवर्णमयी स्वे तकाच्च न पा पुन. सा पृथो स्वभावेन निर्मला पुन सा कीदृशी उत्तानकं जर्द्धं मुखं यत् क्लकं तद्वत् स्थित यस्या सा उत्तान
क्लकसं स्थिता सा जिह्ववरे व्याख्याता भणित्ता पूर्वं साप्राप्त्येन क्लक सस्थिता इत्युक्ता इह तु उत्तान क्लकसं स्थिता इत्युक्ता अत्रायं विशेष इति न पुन रुक्ति
दीप्तः ६१ पुन सा पृथो यद्वा ककुन्दसंकाशा पाण्डुराधवला निर्मला शुभाभया सा पृथो सीताभिधावर्त्तते सीता इत्यपर नाम तस्याः सीताभिधानायाः
पृथिव्या उपरि द्रव्येन सिद्धा भिलाया उपरि दृष्टात् एकयोजनं लोकान्तस्तु व्याख्यातः ६१ इति सिद्धि शिलास्वरूपमुक्ता तत्र सिद्धाः कतिपयतीत्याह [जोयणस्स उ
जोतस्य कोसो वरि मो भवे तस्स कोसस्स क्खभाए सिद्धा णो गाहणा भवे ६२] योजनस्य तत्र उपरिम उपरिवर्त्तीयं क्रोशो भवेत् तस्य कोसस्य षष्ठे भागे इत्यनेन
सति भागत्रयस्त्रिंशदधिकधनुः शतविततय रूपे ३३३ धनुः परिमाणे सिद्धानां तत्र अवगाहनावस्थिति भवेत् इत्यर्थः ६३ पुनः सिद्धानां स्वरूपमाह

वरिमंते मच्छीयपत्ताओ तणुययरी ६० ॥ अण्णुण सुवन्नगमर्द्ध सा पुठवी निक्खला सहावेणं । उत्ताणय क्लत संठियाय
भणिया जिणवरेहिं ६१ ॥ संखं क कुंद संकासा पंडुरा निक्खला सुहा । सीयाए जोयणे तत्ता लीयंतीओ विया
हिओ ६२ ॥ जोयणस्स उ जो तल्य कोसो उवरिमो भवे । तस्स कोसस्स क्खभाए सिद्धा णो गाहणा भवे ६३ ॥ तल्य सिद्धा

भणो कहो तोर्थं कर देवे ६० शंख अकरल कुंद कुंदना फूलसरिखो धउली मलरहित मनोहर जंघो सिद्ध भिलायी एक योजन लोकानो अंत केहिं उ
कहो ६१ ते एक योजनयो तीहां एक कोस ऊपरि लोके ते एक कोशना क्लक भागने बिखे एतलेइ ३३ धनुख भग्निरा सिद्धनी अवगाहना होइ ६२
तिहां सिद्ध महाभाय अचिल्य शक्ति लोकना अग्रने बिखे रखाके भवसंसार अवतार प्रपंच यकी मुंकाणा सिद्धरूप भोज उत्तमगति पडुंता ६३ उंच

(अन्तर्निष्ठा गद्याभागा नोदगमि पयट्टिन्ना भवपयस्य उन्मुक्ता सिद्धि वरगय गया ६३) तत्र तस्मिन् लोकापे सिद्धाः प्रतिष्ठिताः सन्ति कीदृशाः सिद्धाः गद्याभागाः अस्मिन्मन्त्रिभूतः पुनः कीदृशाः भवपयस्य उन्मुक्ताः भवानराकादयोऽवताराः तेषां प्रपञ्चोविस्तरस्तत्र उन्मुक्ताः भवपयस्योन्मुक्ता भवपयस्योन्मुक्ता इत्यर्थः पुनः कीदृशाः सिद्धि वरगतिगताः सिद्धिनाम्नी प्रधानगति प्राप्ताः अत्र हि सिद्धाना भव प्रपञ्चोन्मुक्ता इति विशेषेण अत्रलक्ष्यभाव उल्लिखितः ६३ अथ सिद्धानां क्रियतो अवगाहनभवति इत्याह [उक्तेर्हो जस्रजोर्हो भवं मिचरस मिचतिभागहीणातर्तीय सिद्धाणो ग्राह्या भवे ६४] यद्यप्यप्य चरिते भवे अत्ये भवे सोऽवगाहनार्हः जन्मनि यादृशः उक्तेर्धो भवति देहप्रमाणा भवति ततो देहप्रमाणात् सिद्धाना मोक्षप्राप्तानां तर्तीय भागहीना प्रपञ्चग्राहना भवेत् ६५ अथ सिद्धानां कालतयाह [एगते गयसाईया अपज्जव सिद्याविद्य पुहुत्ते ण अणाईया अपज्जव सिद्याविद्य ६६] ते सिद्धा एवमेव न एकस्य यथाचित् नामयहणापेक्षया सादिकाः असुको सुनिस्तदा सिद्धः इत्यादि सिद्धता सिद्धाः भवन्ति च पुनस्ते सिद्धा अपर्यवसिताः अन्तः

महाभागा नोदगमि पयट्टिन्ना । भव पयस्य उन्मुक्ता सिद्धि वरगदं गया ६४ ॥ उक्तेर्हो जस्र जो होइ भवमि चरस सिद्धो । तिभाग हीणा तर्तीय सिद्धानो ग्राह्या भवे ६५ ॥ एगतेण साईया अपज्जव सिद्याविद्य । पुहुत्ते ण अणा

पयस्य उन्मुक्ता भवपयस्य उन्मुक्ता इति प्रमाणा होइ चरिते लोकापे मोक्षजावानो भव अवसरने चित्ते लोके भाग्यो क्तिने पूर्वभवना उच्यते यर्को सिद्धानो भवपयस्य उन्मुक्ता ६४ एककोऽप्युक्तो नामोऽहं कहे भवको सोऽवते आदि सिद्धित कहीदं मोक्ष यको इदं दानावर्तेण अपर्यवसित पुहुत्त यणा आशी जोई यो तो आदि सिद्धित भवनादि यत्ने अहने पर्यवसान केहोइ ६५ ते सिद्ध अरूपी रूपादिरहीत जीव प्रत्येकस्य यथा भवतस्ते सिद्धित यदीर

रहिता सो जगमनादनन्तर अलागमना भावात् अन्तरहिताः ते सिद्धाः पृथक्ते न बहुक्ते न सामख्या पेक्षया अनादयो अनन्ताश्च ६६ पुनस्तेषामेव स्वरूपमाह [अरुविणो जीवघणा नाण दसण सन्निया अउलं सुह संपत्ता उवमा जस्स नल्लिओ ६७] ते सिद्धाः अरुपिणो वर्तन्ते रूपरहितत्वेन रस मध स्पर्शानां अपि अभावः लेख्यारहिता अपि पुनः कीदृशाः सिद्धाः जीवघनाः जीवाश्च ते घनाश्च जीवघनाः जीवाः सच्चिदुपयोगशुक्ता घना अन्तर रहितत्वेन जीव प्रदेशमया पुनः कीदृशः ज्ञानदर्शन सन्निताः केवल ज्ञान केवल दर्शने एव संज्ञा जाता येषांते ज्ञानदर्शन सन्निताः ज्ञानदर्शनीपयोग वन्त इत्यर्थः पुनः कीदृशाः अतुलं अपरिमितं सुखसंप्राप्ता यस्य सुखस्य उपमानास्ति तत्सुख प्राप्ता इत्यर्थं यतः कर्मक्तेषां विमोक्षाच्च मोक्षे सुख मनो नरमिति ६७ अथसिद्धानां चेन्न स्वरूपमाह [लोएगदेसे ते सव्वे नाणुदंसण सन्निया स सार पार निच्छिन्ना सिद्धि वर गइं गया ६८] ते सिद्धाः

इया अपज्जवसियाविय ६६ ॥ अरुविणो जीवघणा नाण दंसणसन्निया । अउलं सुह संपत्ता उवमा जस्स नल्लिओ ६७ ॥
लोएग देसे तेसेव्वे नाणुदंसण सन्निया । संसार पार निच्छिन्ना सिद्धिं वर गइं गया ६८ ॥ संसारत्वात् जे जीवा दुवि

विवरपूरा तेषां केवलज्ञान केवल दर्शन सन्नावत एतले ज्ञानदर्शनना उपजोग सहीत अतुल घणुं सुख पाप्प्याहे जिहनी सुखनीओपमानयो अनंत सुखहे ६६ लोक मउदराजना एक देश विभागने विखे ते सर्वासिद्धहे केवलज्ञान केवलदर्शन उपयोग सहित गत चार ससारजो पारनी वाख्यो जेषां सिद्धे सिद्धरूप उत्तम गति गया एतले सीद्ध गया ६७ हिंवे ससारो जीव कहिहे संसार संबंधिया जे जीव विहुं प्रकारे ते कह्या तीर्थं करे ते केहा प्रकारे सबीजा थावर ते वैलस थावरमाहि थावरलिहुं प्रकारे ६८ ते तीन केहा एथिवी जीव अप्पकारिया जीव तथा बलिबनस्मति जीव ए थावर

संयं चोक्तं दंशं तितटिनिं इत्यनेन युक्ताः चयैव तितटिनि व्योमवत्यापवर्जिता इति सर्वगतत्वं सत अपास्तं तथात्वे सति सर्वदा वेदनादि प्रसङ्गात् पुनः
कोट्याः शानदग्रं स भ्रिता. इत्यनेन केपाश्चित् ज्ञान संज्ञा केपाश्चिदर्थं सञ्ज्ञा जैन मते तु सर्वेषां स्थितानां उभे ज्ञानदर्शने संज्ञावर्तस्ते
शानदग्रं प्रदां सिद्धाः इत्यर्थः पुनः कोट्याः स सारपारनिस्तीर्णाः पुनरागमनाभावात् संसार श्रुतिश्रान्ताः इत्यनेन केपाश्चिन्मते भक्तोद्धारार्थं दान
वानां विनागार्थं नृयोभूयोभूयो प्रयतीर्यमक्तं कार्यं विधाय मुक्तिं व्रजति प्रयुरिति सतमपि निराधात पुनः कीदृशा सिद्धिं वरगतिं गताः इत्यनेन
चोक्तकर्मोत्तपि भोकाप्रगमनस्वभावेन उत्पत्तिं समवेसक्रियत्वमप्यस्तीति गाथाभिप्रायः ६८ अथ सिद्धान् अभिधाय स सारिणो जीवानाह [ससारत्यावर्ज
नोवाद्भविष्यार्थं प्रियभिया तया यथा वराचेव यावराति विहातहिं ६९] ये जीवाः संसारस्यास्ते जीवा द्विविधास्तीर्थकरैर्व्याख्याता. तैके वसास्याव
राज एवेति प्रियया अथ हे प्रियेसत्यपि अस्त कथनत्वात् पूर्वं स्यावराणा निर्देयकरोति तत्र वसेयु स्यावरेषु त्रिविधास्यावराः सन्ति ६९ (पुटवीप्रावजीवाय
भवेययमकमर्दे एतेषावरातिविशतस्मिभएतुकेषमे ७०] स्यावरास्त्रिविधाः पुटुजीवा आपोजलानि पृथिवी च आपश्च पृथिव्यापस्तद्रूपाजीवाः
सृष्ट्यन्वद्भ्यादाकाक्षेप वनसतंक्रावा जीव शरीरयोग्यो रन्योन्यानुगतत्वेन कथञ्चित् अनेदात् पृथिव्यप् वनस्त्विति तु जीवव्यु पदेयः इति एतं पृथिव्यादवस्थि
प्रियास्यावरा. सन्ति तेषा वयाया स्यावराणा भेदान् मे मम कथयतस्त्वं नृपः ७० पृथिवी भेदानाह [द्विविधा पुटवि जीवाश्चो रुहमा वायरा

या ते विद्याभिया । तसाय यावरा चेव यावरा तिविहा तहिं ६९ ॥ पुटवी प्राव जीवाय तहेवय वयस्सुर्द । इत्थेए

विष्णुं प्रकारं तेषां भेद प्रकार माभवि हे गिष्य ६९ विष्णुं प्रकारे पृथिवीना जीव सूक्ष्मान्ता केवली गम्यवाद्दर देखीताप्तरमस्ये ते एक पर्याभावी

तद्वा पञ्चत्तम पञ्चत्ता एव भेद दुह्य पुणो ७१] पृथिवी जीवास्तु द्विविधा उक्ताः शुष्माश्चर्म चक्षुर गोधरा केवल ज्ञानगम्या तथा पुन
पृथ्वी जीवा वादरा ते च पर्याप्ता अपर्याप्ताश्वा आहार शरीरेन्द्रियोच्छ्वास निःश्वासरूपाभिः पर्याप्तिभिश्च तद्वभिः शक्तिभिर्युक्ता पर्याप्ता स्तथा
तेभ्यो विपरीता अपर्याप्ता शुष्माः पृथ्वीजीवाः पर्याप्ताः अपर्याप्ता वादरा पृथ्वीजीवाः पर्याप्ता अपर्याप्ता एवं द्विविधा ७१ (वायरा जेड
पञ्चत्ता दुविह्य ते विद्याहिया सन्हा खराय बोधव्या सन्हा सत्त विहातहिं ७२) तत्र पुनरेषां उत्तरभेदानाह जेबादराः पृथ्वीजीवाः पर्याप्ता
उक्तास्ते द्विविधा व्याख्याता एके वादराः पृथ्वीजीवाः पर्याप्ता अक्ष्णश्चूर्णरूपा च पुनरेके वादराः पृथ्वीजीवाः पर्याप्ता कठिनाश्च बोधाः तत्र
अक्ष्णश्चरयोः पृथ्वी जीवयोः अक्ष्णा पृथ्वीजीवाः सप्तविधाः ज्ञातव्याः ७२ सप्तविधत्वमेवाह (किन्हा नीलाय रुहिराय हालिहा सुक्लिता तद्वा पन्हु
पण्या मटियाखरा क्तौसई विह्य ७३) कृष्णाः श्यामवर्णाः १ नीला नीलवर्णा पृथिवी २ रुधिरा रक्तवर्णा पृथ्वी ३ हारिद्रा पीतवर्णा ४ शुक्ला धवलवर्णा

वायरा तिविह्य तेसि भेद सुणेह मं ७०॥ दुविह्य पुटवि जीवा सुहुमा वायरा तद्वा । पञ्चत्त मपञ्चत्ता एव भेद दुह्य
पुणो ७१ । वायरा जेड पञ्चत्ता दुविह्य ते विद्याहिया । सन्हा खराय बोधव्या सन्हा सत्त विह्य तहिं ७२ । किह्य

जा अपर्याप्ता एमएविहुं प्रकारे तथावली ७० वादर जे वली पर्याप्ता बिहुं प्रकारे ते कद्दा तीर्थ करे एक स्रहालावीजा कठोर जाणिया तिव्हा
बिहुं माहि सन्हा सुहाला सात प्रकार ७१ काला १ नीला २ राताते जाणवा ३ पीला ४ धवला ५ तथावली धोली पांडू ६ स्रस्त्र आकाशियं ऊर्ध्व
ते पण गमाटो एव भेद ७ खरा कठिन पृथिवोना क्तौस प्रकारे ७२ पृथिवीकाली १ मरडीयाका करा २ वेहु ३ पाषाण खड ४ लवण ५ सिसा

पुत्री तथा ५ तथा पाण्डुः पाण्डुर्गर्भा इत्यत्र शुभाः ६ इह च पाण्डुग्रहणं वाण्यादि वर्णानां अपि स्वस्थानभेदान्तरं सम्भवशूचकं समसो भेदसुपन्नक
रुतिकारस्य धनकोटिश्च अत्यन्तशुभमेव न आकाशे पृथिवी न आरुहः तस्मान्नेदत्वेन गृहीत इत्यनेन श्रुत्यापृष्ठी समविधीकृता अप्य खरादि पृथ्वीपट-
मि ग्राहिणा तौर्धं करार्याद्याता ७३ तान् भेदानाह [पुटवीयसकरावालुयाय उवलेसिलायलोयोसे अयतउवतं वसीसगरूपसुवस्ये यवयरेष ७४]
[धरित्यानेहि गुरुप मर्गासिन्नामोसगजपवर्गान् अथपडलभमात्यवायरकाए मणिविहाणा ७५] [गोमिज्जएयरयरीषध्वे फलिहियलोहिदकखेमरगयमसार
गधे भयनीयगधन्तर्नोन्य ७६] [चन्द्रगते रव्यहसगम्य पुलएसोगान्धि एयवीधवे चदप्पहवेरालिए जलकन्ते स्वरकंतेय ७७] पृथ्वीशृङ्गालिम्पन्नयोण्या १ मर्क
तान्मर्गादि रषाधर्करमयो २ वागुका च स्थली भूर्मा प्रसिद्धा ३ उपलोगायड्येलपापाण खण्डादि रूपा ४ शिला हहत्यापाणमयो ५ लोयोसेइति
मयर्त्तपि लयद च उपायन यर्त्तपि लयक समुद्रादिभ्य उत्पन्नं तदपि पृथ्वीरूपमेव ६ जपाजपरमयो ७ दोलोहं ८ चणुकंस्तीर ९ ताम्रं प्रसिद्धं १०
नामक ११ रथं १२ सुनकं १३ अययन पुकखताम्रस्य गोनकस्य रथ्यस्य सुवर्णं च अययल पुकताम्रसोसकरूप्य सुवर्णानि एतेपि पृथ्वीभेदाइत्यर्थः च

नीलाय रुधिराय जालिद्धा सुखिला तहा । पडु पणग मट्टिया वहरा कृतीसर्द विहा ७३ । पुटवीय सकराय बालुयाय
उवले मिलाय लोयोसे । अय तंव तडय सीसग रूप सुवनेय वडरेय ७४ । हरियाले हिंगलुए मणोसिला सीसगं

राभाप मंडा ६ भंभरातामंडा ७ तप भो ८ ताको ९ कोह १० सीसो ११ रूपो १२ सोनो १३ वच्चही राजाति १४ ७३ हरियाख १५ हिंगलो १६
नीलसिम्प १७ लोयाग जसद मिरोप १८ सुरसो १९ प्रवाण २० आभुया २१ आभुयानो सुखं २२ एवादर पृथिवीकाय मणिनाम कहोइ कीतला

सूत्र

भाषा

पुनर्वक्षं हीरकं १४ चतुर्दशमेदा ७४ हरिताल १५ हिङ्गुलु १६ मर्नसिला १७ प्रसिद्धा सीसकोषातु विशेषो जसद्वति लोके १८ अञ्जनं सुरमक १९ प्रवाल विद्रुमं २० अश्वपटलं भोदलद्वति प्रसिद्धः २१ अश्ववालुका अश्वपटलमिश्रावालुका अश्ववालुका २२ वादरकाये वादर पृथीकायेऽभीमेदा उक्ताः अथ मध्यभिधाना अपि पृथिवी अस्ति तस्माद्व्यभिधानानिमणौनां नामान्युच्यते मणिमेदा अपि पृथुभिदेदा एवैत्यर्थः ७५ कार्नितानि मणिनामानि गोलयकीर्णमेधमणिः १३ च पुनरुचकोरचकनामामणि १४ अङ्गरत्नं १५ स्फटिकरत्नं १६ लोहिताख्योमणिः १७ मरकतमणिः १८ मसारगक्ष १९ भुजगभी च कोमणि ३० च पुनरिन्द्रनीलरत्नं ३१ ७३ चन्द्रनी ३१ गैरिकनामा मणिः ३३ हंसगर्भः ३४ पुलक ३५ पुनः सौगंधिको मणिर्बोध्यः ३६ चन्द्रप्रभं ३७ वैडूर्योमणिः ३८ जलकालोमणिः ३९ सूर्यकालोमणिः ४० ७७ अत्र एतासुगाथासुखरपृथिव्याः षड्विंशद्देदा उक्ताः गणनायां तु चत्वारिंशद्देदाः सञ्ज्ञातास्तत्कथं ततोत्तरं अत्र हि रत्नानां केचिद्देदाः केषुचिद्रत्नमेदेषु अन्तर्भवन्ति तस्मान्नात्रकश्चिद्वीतरागवचनेषु दोषावकाशः ७७

जया प्रवाले । अश्वपटलभ्य वायुय वायरकाए मणिविहाया ७५ ॥ गोमिज्जएय रुयगे अंके फलिहिय लोहिियक्खेय ।
मरगय मसारगक्षे भुयभोगय द्दन्दीलिय ७६ ॥ चंदण गेरुय हंसगर्भे पुलएय सोगंधिएय बोधव्वे । चंदप्पह वैरुलिए

सर्वं ७४ गोमेथरत्न २३ रुचकरत्न २४ अंकरत्न २५ फीटकरत्न २६ लोहिताक्षरत्न २७ मरकतरत्न २८ मसारगक्षरत्न २९ भूजभीचकरत्न ३० इन्द्रनीलरत्न ३१ ७५ चंदनरत्न ३२ गेरुकरत्न ३३ हंसगर्भरत्न ३४ पुलकरत्न ३५ सौगंधीकरत्न जाणवी ३६ चंद्रप्रभरत्न ३७ वैडूर्यरत्न ३८ जलकांत रत्न ३९ सूर्यकांत रत्न ४० ७६ एसर्वखर पृथ्वीनामेद क्वलीस कक्षा तीर्थं करे एके प्रकारे परं षण्णे प्रकारे नही सूक्ष्म पृथिवीना जीवते सूक्ष्म वादर

एतस्मिन् पुटयोऽपि भेदादसोऽसनाहिया एगविवहमनाएता सुहुमातल विद्याहिया ७८] एतेखर पृथिव्यादि भेदाः षट्चिन्मकमाख्यातास्तीर्थकररक्षा. पृथ्वी
भेदात् पृथ्वीराजोऽपि विद्याभिन्नाः तत्र शूद्रावातर पृथ्वी जीवेषु सूक्ष्म पृथ्वीजीवा. एकविधा अनानालास्तीर्थकरैर्व्याख्याता नविद्यते नानाल वेपा
ते च नानाविधाः अथपुंभेदाः दशधाः प्रत्ययः कोर्व. पूर्व. शूद्रावातरसुख्यभेदो द्वौ पृथ्वीकायजीवानामुक्तौ एतेहि शूद्राना अवातरभेदाश्चिदाः वादराथा
अवाभारभादादरा. मुख्यभूतया तु एकएव शूद्रोवादरो वा एकएवभेदोस्तितानात्वं नास्तीत्यर्थः अथतान् पृथ्वी जीवान् खेततआह (सुहुमासब्बलोग्यनि
लोय भेदंयथापरा भूतोकासभिभागन्तु त्रिसिं वृक्षस्य चत्विह ७८) शूद्रावे पृथ्वीकायजीवास्ते सर्वस्मिन् चतुर्दशरज्जाकके लोके सन्ति अभिव्याप्यस्थिता
भस्ति भादरा. पृथ्वीकायजीवालोकेत्येतिटन्ति लोकस्यदेशोविभागोलोकेत्यस्तस्मिन् तिष्ठन्ति वादराहिकचित् कस्मिन् चित् प्रदेशेकदाचित्त्वं भवन्ति
अदाभिव्याप्यस्मिन् भित्तुयाने सभयन्ति इतोइति इतः क्षेत्रपरपणानन्तरं तेषां पृथ्वीकायजीवानां चतुर्विधं कालविभाग कालतो भेदं वच्ये ७८ [सन्तद्वं

लज्जकतं सूत्रकतंय ७७॥ एए खर पुटवीए भेदा कर्त्तास माहिया । एगविह मनाएता सुहुभा तल्य विद्याहिया ७८॥
सुहुभा मन्त्रलोगंमि लोग दंसिय वायरा । इतो काल विभागंतु तिसिं वोच्छं चत्विह ७८ ॥ संतद्वं पप्रणाईया

नाहि कया तीर्थ कर ७७ सुभ्य पृथ्वीकोका जीव सर्वलोक च वदेराजने विखे रथाके लोकना एकदेशने विखे यादर पृथ्वी जीव एतलानंतरकालनो
विभाग भेद तंधनो कश्चिद् सादि १ पर्यवसित २ अनदि ३ अपर्यवसित ४ भेद ७८ प्रवाह मार्ग जोइए तिवारे सूक्ष्म वादर यधि अनदि छे
इतं न भवत्येवमित उच्यते ते पृथिवि जीवो भवन्ति भवरक्षितो काया धितिकाइ रक्षितो ते आयी आदिहे अने सपर्यवसित सांतपुत्र निये ७८

पप्रणारंया अपज्जवसियाविय ठिइं पडुससार्इयासपज्जवसियाविय ८०] सत्ततिं प्राप्य प्रवाहमाश्रित्य एते शूल्माः वादरास पृथ्वीकायजीवा अनारय
आदिरहितः च पुनरपयंवसिता अपि स्थितिं प्रतीत्यभवस्थिति कायस्थिति रूप स्थितिमाश्रित्य संसारवर्तीजीवः संसारे पृथ्वीकायां
तवर्तोसत् पृथ्वीकाये क्रियक्काल तिष्ठति इति स्थिति विचारमाश्रित्य जीवाः स.दि.काः सपर्यवसिताद्यापि वर्तन्ते ८० [वावीस सहस्राद् वासाणुक्को
सियाभवे आउठिइं पुढवीण अत्तोमुहुत्तं जहन्निया ८१] [असंखकालमुक्कोसं अत्तोमुहुत्तं जहन्निया कायठिइं पुढवीणं तं कायं तु अमुच्चओ ८२]
पृथ्वीनां पृथ्वीकाय जीवानां वर्णाणां द्वाविंशति सहस्राणि उत्कष्टा आयु स्थितिर्भवेत् जघान्यका च अन्तर्मुहूर्त्तं स्थितिर्भवेत् ८२ भवस्थितिं
उक्ताकायस्थिति वदति असंखेति पृथ्वीनां इति पृथ्वीकायजीवानां पृथ्वीकायं अमुच्चतां पृथ्वीकाये स्थिति संसारचेद्भवति तर्हि उत्कष्टा असंखकालं
स्थितिर्भवेत् जघन्यका च अन्तर्मुहूर्त्तं स्थितिर्भवेत् कोर्धं यदि पृथ्वीकायस्थीजीव पृथ्वीकायतश्च गुत्तापुनः पुनर्निरन्तरं पृथ्वीकाये एव उत्पद्यते तदा

अपज्जवसियाविय । ठिइं पडुच्च साइया सपज्जवसियाविय ८० ॥ वावीस सहस्राद् वासाणुक्कोसिया भवे । आउ ठिइं
पुढवीणं अत्तोमुहुत्तं जहन्निया ८१ ॥ असंख काल मुक्कोस अत्तोमुहुत्तं जहन्नियं । कायठिइं पुढवीणं तं कायं तु अमुं

वावीस हजार वरिस उत्कष्टो इइं आजखानीथिति थकी पृथवीनो अतर्मुहूर्त्तनी जघन्यस्थिति ८० असख्याता कालनो अंतरपडि तो उत्कष्टो अंत
र्मुहूर्त्तं जघन्य अंतर कायस्थिति पृथ्वीवी पृथवीनो पृथिविमाहि एम तेहनी कायने मुक्को वार वार तेहने ते माही रहि ८१ अनताकालनो अंतर उत्
कष्टो अतर्मुहूर्त्तं जघन्य अंतरे पीताने पृथिवीने विज्जमि खंडे थके पृथिवीना जीवने पृथिवी पणे अंतर पडतु ८२ एह पृथिवी कायनावर्ण थकी

उत्प्लुष्टं प्रसृत्य कालं यावत्तिष्ठति जघन्यं तु अन्तर्मुहूर्त्तं तिष्ठति इति भावः इत्थं द्विविधाया अपि स्थितिः सादि सपर्यवसितत्वमुक्तं अथ कालस्यान्त
र्गतं यथ कालान्तरमाह (अपगतकालं मुहूर्त्तं अन्तोमुहूर्त्तं जहन्निव्यं विजटमिसएकाए पुटवीजीवाण अन्तर ८२) पृष्ठीजीवानां स्वकीयेकायेविजटं नि
रुति न्यते मति उत्प्लुष्टं अनन्तकाल अनन्तर भवति जघन्यकं अनन्तर अन्तर्मुहूर्त्तं भवति कीर्धं यदाहि पृष्ठीकायस्त्रीजीवः पृष्ठीकायात् च्युत्वा
अपरमिन्नं याये उत्पद्येत ततश्च पुनः पृष्ठीकाये एव उत्पद्येत तदाकियदन्तर भवति रत्नकट अनन्तकाल जघन्यं अन्तर्मुहूर्त्तं यदा पृष्ठीजीवस्य
पृष्ठीकायात् अतिर्भूत्वायतमिति काये उत्पत्तिः स्यात्तदा अनन्तकालस्यान्तर जायते वनस्पति कायस्य जीदस्य अनन्तकालस्तिष्ठत्वात् जघन्यं अनन्तरं
अन्तर्भूतं भवति ८२ एतान्येव भावत आह [एएसियन्नश्चेव गन्धश्चोरसफासश्चो सस्याणादेसश्चोवावि दिहाणाइसहस्रसी ८३] एतेषां पृष्ठीजीवानां
भूयःसंगमनोरगतः न्यर्गतः सस्यानतद्यापि सहचर्योविधानानि भेदाभवन्ति सहचर्यश्वत्सुपलक्षणं वरादिहारतस्यस्य बहुभेदत्वेन असस्याभिदत्वात्

चमो ८२ ॥ अथांतकालं मुहूर्त्तं अतोमुहूर्त्तं जहन्नयं । विजटमिं सए काए पुटवि जीवाण मंतरं ८३ ॥ एएसिं वन्नश्चो
चो व गंधश्चो रस फासश्चो । सटाणा देसश्चोवावि विहाणाइं सहस्रसी ८४ ॥ दुविहा आउ जीवाश्चो मुहुमा वायरा

अथ चमो अरसयको रसयको गस्यानना आदिगयको पणिए सस्यानना भेद भेदांतरयको विधानभेद सहस्रगमे गुरे संख्याता असंख्यात अनंत
परं यद्यपि चर्त्त ५ गंध २ रस ५ फास ८ हे तथापि तरतम योगे षण्माभेदहुर ८३ विहुं प्रकारे अप्कायनाजीव सूक्ष्म अने वादर अप्काय तिम
वादर पर्यामा अपर्यामा इमथ दिवुं प्रकारे दलो ८४ वादर अप्काय जे पर्यामा पाचे प्रकारे कक्षा तीर्थ करे से घनी पाणी तथा ओसिनो समुद्रनो लाभ

वर्णादीनां भावरूपत्वात् ८३ अथ अप्कायनेदानाह [दुविहा आठ जीवाठ सुहुमा बायरा तहा पज्जत्त भपज्जत्ता एवमेए दुहापुणो ८४] [बायरा जी उपज्जत्ता पच्चहाते पकित्तिया सुद्धोदएय उस्सेय हरितणू महिया हिमे ८५] (एगविह मनाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिद्या सुहुमा सव्वलोगंमि लीयदेस्येय वायरा ८६) तिक्कुणा गाथाना अर्थ अप्जीवासु द्विविधा भूत्ता स्तथा बादरा अपि पर्यामा अपर्यामाश्चद्विविधा पुनर्वर्त्तन्ते इति शेषः ८४ अथ पुनर्बादरावेपर्यामा अप्जीवास्ते पच्चधा प्रकीर्त्तिताः शुद्धोदकं भेषसमुद्रादेर्जलं अवस्थाय भरदादिषु ऋतुषु प्राभातिक भूक्ष्मवर्षारूप हरितस्निग्ध पृथ्वीभवस्तृणा ग्रविन्दुः ३ महिकाजलं गर्भमासेषु भूत्ता धूमरूपाः हिमे इति हिमजल खन्यारदेशादौ प्रसिद्धं ८६ तत्र भूत्ता अप्कायजीवा एकविधा अमानावास्तीर्थ करैर्व्याख्याताः तत्र भूत्ता अप्काय जीवाः सर्वस्मिन् चतुर्दश रज्जावल्लोके वर्त्तन्ते बादरा अप्काय जीवालोकस्यै कदेशेवर्त्तन्ते ८७ (सन्तदं पप्पणार्इया अपज्जवसियाविय ठिदं पडुच्चसार्इया सपज्जव सियाविय ८८) सन्ततिं प्रवाहमार्गमाश्रित्य अप्काय जीवा अनादिकाः पुनरपर्यवसिता अपि स्थितिं भव

तहा । पज्जत्त भपज्जत्ता एवमेए दुहापुणो ८५ । वायरा जेउपज्जत्ता पंचहा ते पकित्तिया । सुद्धोदएय उस्सेय हरतणु महिया हिमे ८६ ॥ एगविह मनाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिद्या । सुहुमा सव्वलोगंमि लोगदेसिय बायरा ८७ ॥

उपरि पाणीय अरि ४ होम जमइ ८५ एके प्रकारे पणि नाना प्रकारे नही सूक्ष्म अप्कायना जीव तीहां कहा तीर्थं करे सूक्ष्म अप्कायना जीव सर्वलोक चौद राज व्यापी रह्याहे लोकना एकदेस सरोवरदिक्कने बिखे बादर अप्कायके ८६ प्रवाह मार्ग जोई तिवारेए सूक्ष्म बादर पृथिवी अनादिहे अने अपर्यवसित केहडो ते पृथिवी जीवना भव स्थिति भवे रहिवी काय स्थिति काया रहिवी ते आग्नी

निर्यात्वा ध्यायति ध्यायित्वादिक्वात्वा सपर्यवसिताः श्रवसानसंहिता अपि वर्तन्ते ८८ (सत्तेय सहस्राद् वासाणु क्रोसियाभवे आउठिई आऊयं
 यन्तुर्भूतं जहन्निय ८८) अपा अप्काय जीवानां सहेव सहस्राणि वर्षाणामुक्ता आयुषः स्थितिर्भवेत् जघन्यतः श्रान्तमूर्हत् भवेत् ८८ (असंखकाल
 नृहेभ्यः श्रान्तोमुह्यत जहन्मियाकाय ठिई आऊयं तं कायं तु अमुश्चओ ८०) अपा अप्काय जीवानां त स्वकायं अर्थात् अप्कायं अमुह्यतां उत्कृष्टाकाय
 स्थितिं अमृत्यकान्तं भवति जघनिका कायस्थितिरन्तमूर्हत् भवति ८० [अथन्तकाल मुक्तीसं श्रान्तोमुह्यतं जहन्नयं विजटमि सए काए आउजीवाण
 श्रान्तं ८१] अपूर्जोधाना मर्कटिकायेत्येके सति अपरस्मिन् काये उत्पद्यन्तः स्वकीयेकाये उत्पत्तिस्तदा उत्कृष्ट श्रान्तं श्रान्तकाल भवति जघनक
 श्रान्तं श्रान्तमूर्हत् भवति एतस्मिन् कायेजोऽनन्तकालनिष्ठति तदा श्रान्तकाल श्रान्तं भवति इति भावः ८२ [एएसिंयवओचिव गन्धओरसफासओ

संतद् पद्मागार्दया अपक्कावसियाविय । ठिईपहुच्च सार्दया सपक्कावसियाविय ८८॥ सत्तेय सहस्राद् वासाणु क्रोसिया
 भवे । आउ ठिई आऊय अंतोमुह्यत जहन्निया ८८ । असंखकाल मुक्तीसं अंतोमुह्यतं जहन्नियं । कायठिई आऊयं तं
 कायंतु अमृत्चओ ८० । अथन्तकाल मुक्तीसं अंतोमुह्यतं जहन्नयं । विजटमि सए काए आउ जीवाण मतरं ८१ । एए

आदिदे अर्न अपर्यवसित सांत पुणनिदे ८७ सात सहस्र वरसनी उत्कृष्टी इई आऊपाणीनी स्थिति अप्काय जीवनी अंतमूर्हत् जघन्य ८८ असंख्यात
 अमृत्पुष्टी श्रान्तमूर्हत् जघन्य परं कायस्थिति अप्कायनी तेहन्तो ते माहिती ते काया अणकोउतु ८८ श्रान्तकाल उत्कृष्टी अंतमूर्हत् जघन्ये
 संशानिकाया धावा धर्मा अप्काय जीवने एतन्तो आतरो एए ८० ए अप्काय जीव वर्षयकी गंधयकी रसयकी फरसयकी संशाननागेदयकी

सण्डाणादेसञ्चोवावि विहाणाइसहससो८२] एतेषां अप्कायजीवानां वर्णं तीगन्ततः रसतः स्पर्धतः संस्थानादिशतथापि संस्थानानामतथापि सहस्रसोबह
वोभेदाभवन्ति ८२ अथ वनस्सति जीवानाह [दुविहावणस्सइ जीवासुहुमाबायरातहा पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेव दुहाणुणो ८३] वनस्सति जीवाद्विविधाः
भूत्तास्सथा वादराः ते भूत्ता वादराथापि पर्याप्ता अपर्याप्ताश्च द्विविधा आख्याताः ८३ [बायराजेउ पज्जत्ता दुविहा ते वियाहिद्या साहारण सरीराय
पत्तेयगाय तहेवय ८४] येवादरावनस्सति जीवास्तेपि द्विविधाव्याख्याताः साधारण सरीराश्च पुनः प्रत्येका वनस्सति जीवाः ८४ (पत्तेय सरीराओणेगहा

सिं वन्नओ चेव यं धओ रस फासओ, संठाणा देसओवावि विहाणाइ' सहस्रसो८२ । दुविहा वणस्सइ जीवा सुहुमा
बायरा तहा । पज्जत्त मपज्जत्ता एवमेव दुहाणुणो ८३ । बायरा जेउ पज्जत्ता दुविहा ते वियाहिद्या । साहारण सरी
राय पत्तेगाय तहेवय ८४ । पत्तेय सरीराओ णेगहा ते पक्कितिया । कक्खा गुक्काय गुक्काय लयावल्ली तथातहा ८५ ।

विधानभेद इजारे गमिहोइ ८१ विहु प्रकारे वनस्सतीना जीव सूत्ता वादर तथावली एक पर्याप्ता वोजा अपर्याप्ता इम विहु'भेदे हुवे वली ८२ वादर
वनस्सतिकायते पर्याप्ता विहुभेदे ते कहा तीर्थ' करे अनता जीवने साधारण सामान्य सरीर ते अनंतकाय प्रत्येक जूया सरीर जेहना ते प्रत्येक
तिमज ८३ ते माहि प्रत्येक सरीर वनस्सतिना जीवहे ते माहि प्रत्येक सरीर वनस्सतीना रूख आत्मादि १ छंताक गुच्छरीगणी आदि २ गुल्म वन
मालती आदि तथा चांपा ४ विलि' सडो प्रमुख लण भीम'आदि तथावली ६ ८४ वलयनालिकेरी आदि ७ पर्वगसेलडी वंशादि ८ कुं'हणभू'इ
फोडादि ८ कमलादिक जलरह १० ओषधीसाली प्रमुख ११ तड्'लेवादि हरीकायजांणवी प्रत्येक वनस्सति कही तीर्थ' करे ८५ अनंता जीवने साधा

प्रकाराः प्रकीर्तिताः तेषां च केषां चित् प्रसिद्धानां नामाख्याह आलुक् आलपिण्डालुक्कालुक्कान् १ स्था मूलकं प्रसिद्धं २ अङ्गवेरकं आर्द्रकं ३ तथैव च ७ हरिलीनामाकदः ४ सिरिलीनामाकदः ५ सिस्त्रिली नामापिकन्दः ६ एतकन्दविशेषा यावति कोपिकन्दविशेषः ७ कन्दलीकन्द ८ देशविशेषेमांसरूपः कन्दो भवति ९ लघुनकन्दसुप्रसिद्धः १० कुरुव्रतकदलीकन्दोविशेषः ११ ९८ लोहिनीकन्दः १२ कृतालीकन्दः १३ हनकन्दः १४ तुहककन्दः १५ कृष्णकन्दः १६ वज्रकन्दः १७ सूर्यकन्दस्वधा १८ ९९ अश्वकर्णिकन्दो बोधव्यः १९ तथैव सिंहकर्णो २० मुसण्डोकन्दः २१ हरिद्राकन्दः २२ च एवमादिका अनिकथाः कन्दजातयो ज्ञेयाः १०० अथ साधारणलक्षणमाह (गुडसिरागं पतं सच्छोरंजम्बहोदनिच्छीरंजं प्रियपण्डु संधिं अणत्तजीवं विद्याणाहि १ एगविह भूत्वावनस्रतिकायजीवाः एकविधाः अनानावाख्याख्या तास्तत्रभूत्वाः वनस्रतिजीवाः निगोदनामानः सर्वस्मिन् चतुर्दशरज्ज्वात्कलीकोब्यामा सन्तिवादरावनस्रतिजीवालोकोदशे अभिव्याप्यस्थिताः सन्ति कुत्रचित्प्रदेशे भवन्तीत्यर्थः १०१ (सन्तद्रं पप्पणादया अपज्ज वसिया वियठिद्रं पडुच्चसाइया सपज्ज वसिया विय १०२)

पलंडु लसण कंदेय कंदलीय कुहुव्वए ९८ ॥ लोहिणी ह्यथली ह्यतुहगाय तहेवय । कन्देय वज्रकंदेय कंदे सूरणए तहा ९९ ॥ अस्सकन्नीय बोधव्वा सीहकन्नी तहेवय । मुसंडीय हलिदाय गेगहा एवमायओ १०० ॥ एगविह मनाणत्ता मुहुमा तत्थ विद्याहिआ । मुहुमा सव्वलोगं मि लोगदेसिय बायरा १०१ ॥ संतद्रं पप्प णाईया अपज्ज वसिया विय ।

तुगाय कद १४ तथावली कृष्ण कंद १५ वज्र कंद १६ सूर्य कंद १७ तथावली ९८ अश्वकर्णी कद १८ जंघिबो सीह कर्णी कंद १९ तिमवली मुसंडी कंद २० हलदकंद २१ ए आदीदेई अनेकप्रकारे अनंतकायना जीव ९९ एकज प्रकार परंषणे प्रकारे नही सूत्र तीहां कहा तीर्थ करे सूत्र

अस्मिन् प्राप्य एवं वनस्यति जंवा. अनादयं पुनरपयं वसिताः सन्ति कायस्थिति च प्रतीत्यश्चिन्त्यसादिकाः सपर्यवसिताश्च सन्ति इत्यर्थ. १०२
‘‘अथैव नभःप्रायः मासाण्युपमितामवे वषास्रं श्रावन् अन्तोमुहृतं जहन्नय १०३) वनसतीना प्रत्येकं वनस्यति जीवानां वर्पाणा द्यसहस्राणि
इत्युक्ता आ१. स्थितिर्भवेत् जयन्ति कास्थितिश्च अन्तर्मुहर्त्तं भवेत् साधारणानां तु जयन्त्यत उल्लटतोऽनन्तं अन्तर्मुहर्त्तं एव स्थिति रस्ति तस्मात् अत्र
अन्तोऽप्यनभ्यति गोवाता एव स्थिति द्वेया १०३ (अनन्तकालमुक्तास अन्तोमुहृतं जहन्नय कायठिर्दृपणगाणं तं कायं तु अमुं चश्चो १०४] पनकानां पनकोप
नभ्यितपन्निव्यनभ्यति जंवाता तं स्वकीयं काय अमुञ्चता कायस्थितिरुल्लटतोऽनन्तं कालं जयन्त्यतयान्तर्मुहर्त्तं कायस्थिति द्वेया कोर्धं यदाहि
पनक नोपपनकात् अत्रा पुनरनन्तत्वेन पनकत्वे एव उत्पद्यते तदा एवं उल्लटतोऽनन्तकालं तिष्ठति जयन्त्यतोऽतर्मुहर्त्तं एव तिष्ठतीति भावः पनकाना
मद्वन्नायानानमनभ्यति जंवात् निर्गाद्वेन उल्लटतोऽनन्तं उच्यते विशेषापेक्षयाहि प्रत्येकवनसतीना तथा निर्गोदाना बादराणां शून्नाया वा
नन्तितयानापय अन्तभ्यति’ इतः च भगवत्या मत्ते यगरीरवायववणस्सद्रकाद्रयाणभन्ते केवतियं कायठितीपणत्ता गोयमा जहन्नेण अन्तोमुहृतं

उक्तीशेष सत्तरिंसागरोवमकोडाकोडीओ निगीदेषं भन्ते निओदेति कालोकीविचिरं होन्ति जहन्नेषं तं चैवउक्तीशेष असखेज्जं कालप्रिति १०४
अथ कालस्यांतरमाह [असखकालमुक्तीसं अन्तोमुहृतं जहन्निषं विजटंअसएकाए पणगजीवाणं अन्तरं १०५] पत्तकजीवानां स्वकीयेकायेत्यक्तो
सति अपरस्मिन् पृथिव्यादिषु कायेषु उत्पद्य पुनं पनकत्वेन उत्पद्यमानानां उत्पत्तं असखकालं अन्तरं भवति जघनं अन्तरं अन्तर्मुहृतं भवति
इति कालांतरं प्रतिपादितं अथ प्रकृति सुपसहस्रं अये तनं सखन्धंस्त्वयति [एएसिखन्नओचेव गन्धओरसपासओ सखाणादेसओवावि विहाणाइ सह
स्ससो १०६] एतेषां भूत्वभादरवनस्पति जीवानां वर्णतीगन्धतोरसतः स्पर्शतः सस्थानादेशतथापि सहस्रोविधानानिभवन्ति सहस्रं भवेन असंख्येया
अनन्ताद्यभेदाभवन्तिइत्युच्यते १०६ [इत्थेएया वरातिविहा समासेण विगाहिद्या इतोयतसेतिविहे वुच्छासि अणुपुव्वसो १०७] इति असुनाप्रकारेण एतेनि

असंखकाल मुक्तीस अंतोमुहृतं जहन्नयं । विजटंमि सए काए पणग जीवाणं अतरं १०५॥ एएसिं वन्नओ चेव गंधओ
रस प्रासओ । संठाणा देसओवावि विहाणाइसहस्ससो १०६ ॥ इत्थेते यावर। तिविहा ससासिण विगाहिद्या । इतोउ
तसे तिविहे वोच्छासि अणुपुव्वसो १०७ ॥ तेऊ बाऊय वोधव्वा ओरालाय तसा तहा । इत्थेए तसा तिविहा तेसिं

मूके जातं निगीदकाय मूके पृथिव्यादि माहिजाइ पछे आवेतो अंतरपडे १०४ वनस्पतो सख्य वादर वर्णयकी गंधयकी रसयकी प्ररसयकी स्थान
देशनाभेदयकी विधानभेदसहस्र १०५ ए पूर्वे कक्षा ते यावर पृथवी पाणी वनस्पति तीह्मभेदे सखेये कक्षा तीर्थकरा एतला कक्षानंतरत्वं स तिह्मभेदे
कहंहुं ए वचन भगवंतनुं १०६ तेऊ कायना जीव बाऊकायना जीव उदार ओटा वेडियादिन्न स तिस ए पूठे कक्षा तेलस तिह्मभेदे तिहना भेद

प्रियास्यामताः प्रदो जन्मजनस्यति जीयतिष्ठन्तोले वप्रोलाः स्यावराः समार्सेनव्याख्याता विस्तरतोऽमीवहवोभेदाः सन्ति इतोऽनन्तरतिविधान् तस्मान् अनु
पदप्रोऽनन्तरतयधमि १०६१ क्रवाजयवोधव्या ओरालायातसातहा इत्ये एतसातिविहार्तिसिन्धे ए सुगिहमे १०८ तेजोयोगात्ते जांसि अन्वयस्तद्वर्ति नोजीना
स्यपि तयोक्ताः एव वायव्य तथा उरालायाइति उदाराः एकेन्द्रियापेक्षयास्थलादीन्द्रियादयश्चत्रसाइत्ये तेव सास्ति विधाः सन्ति तेषां तेजोवायुदीन्द्रिया
नामा नेत्रान् मे कक्षयतोयत्तं गृणतइति अत्रयद्यपि तेजोवायोद्यस्यावरनामकर्मोदये पितृ चन नास्ति ततस्तेजोवायोर्गतिमत्वात् उदाराणां च लोब्धतो
पितृ सम आस्ति यतोऽद्विधस्यन्ति देगारे गान्तर सक्रामन्तीतिचसाः इति व्युत्पत्तिः १०८ [द्विहार्तजोवायसुहुमावायरातहा पञ्जत्तमपञ्जत्ता एवमेव
दुष्प्राप्तो १०८] तेजोओवा गृह्णास्तयास्तयावादराय ते पुनः पर्याप्तापर्याप्तभेदेनद्विविधा सन्ति शुद्धा अस्ति जीवा पर्याप्ताः अपर्याप्ताश्चवर्तन्ते १०८
[मायराते उपभवात्तमहाते विद्याद्विधा इद्वान्तेमुमुक्षुः अगणी अस्तिजालातहेवय ११०] ये वादराः पर्याप्ता अग्नि जीवास्ते अनेकधाव्याख्याता अज्ञारः
प्रत्यग्निन्मनसा इत्यपः सुर्मर्माभ्यसागिवितानिकपरपोनि अस्तिद्योक्तभेदात् अतिरिक्तः प्रचिः प्रदीपादेर्जालाकिन्नमूला साञ्जाला उपरिष्टात् स्फुरन्ती

अं प सुर्मर्मा मे १०८ ॥ दुद्धिहा तेज जीवाश्चो सुहमा वायरा तहा । पञ्जत्त मपञ्जत्ता एवमेव दुहा पुणो १०८ ॥ वा
यरा तेज पञ्जत्ता गगहा ते विद्याद्विधा । इंगारे सुम्सु रे अगणी अस्तिजाला तहेवय ११० ॥ उक्ता विज्जुय वोधव्या

अग्निना सुर्मर्मेन कक्षयतोयत्तं १०८ विष्णुं प्रकरोतेऽजकायनाजोव एक सूक्ष्मवोजावादेर तिनपर्याप्तावीजा अपर्याप्ता इम ए विहु भेदेवली १०८ वादरेद्विखता जी
वसिन्ना आधपयोहा अनेकप्रकारि ते कष्टा वन्तता खोरटा अग्निना कषीया धूमसहित अग्नि रतुलसहित ते अर्चिभाला जपदि भडकर वलतो तथा

दृश्यन्ते तथैवेति पद पूरणे ११० [उक्ताविक्रयबोधव्याणोहा एवमादौ एगविह मनाएत्ता सुहमाते वियाहिद्या १११] उक्ताग्नि स्तारावदाकाशालयतन्
योदृश्यते विद्युत्तडिदग्नि एवं आदिकः अनेकधाअग्निजीवाबोधव्याः तेनय सूक्ता एकविधा एव अनानाला व्याख्याताः १११ [सुहमासञ्जलीगमि
लोगदेसेय वायरा एतोकालविभागान्ते तिसिं बुच्छच्च उच्छिदं ११२] भूक्षानि जीवाः सर्वस्मिन् चतुर्दशरज्ज्वाललोकसिन्नि वादरा अग्निकाय जीवालोक
देशे चतुर्दशरज्ज्वाललोकस्यैकदेशे साङ्ग द्वितीयद्वीपे सन्ति इति क्षेत्रविभागउक्तः इतोऽनन्तरं तेषां अग्निकायजीवानां चतुर्विधं कालविभागं वक्ष्ये ११२
[सन्तइपप्रणाइया अपज्जवसियाविथठिदं पडुच्चसाइया सपज्ज वसियाविथ ११३] अग्निकायजीवाः सन्ततिं प्राप्य अनादिका अनदिदरहितास्तथा अपर्यव
सिताः स्थिति प्रतीत्य आयुराञ्जित्यसादिकाः सपर्यवसिताः अपि अन्ते नापि सहितावर्तन्ते ११३ [तिन्नेव अहीरत्ता उक्कोसेण वियाहिद्या आउ

वली १०८ तारानीपरि जपरि जपरिपछतीदीसे बीजलीजाणवी अनेकप्रकार एहआदर एकाजभेदके परबीजोभेदनहीसूक्ष्म अगनिकायनाकह्या ११० ते सूक्ष्म अगनि सर्वलोक चौदराज व्यापी रह्याके एकदेभने बिसे वादर एतवानंतर कालनो विभाग भेद तेहनी कहेसुं 'चिह्नं प्रकारि १११ प्रवाहि आग्नी अनादिके अतपणिके धिति आग्नीसादि सहित अंतपणिके ११२ त्रिणि अहोरात्रि पूर्णप्रहर चोवीस उल्कटुष्टिस्थिति कही तीर्थं करे आज

तुष्टेन अथ अन्तोमुहृतं जहन्नियया ११४) तेजसां तेजो जीवानां उत्कृष्टेन त्रीणि अहोरात्राणि आयु स्थिति र्वाख्याताः जघनिनामा
आयु निर्मितमन्तर्मुहूर्तं भोजान्नय ११४ भव स्थिति मुक्ताकाय स्थिति माह (असस्रकाल मुक्तास अन्तोमुहृतं जहन्नय काय ठिई
नं कर्म तं काय तु अमुधयो ११५) तेजसान्तेजस्काय जीवानां स्व काय अमुधतां उत्कृष्टं असस्रं काल स्थितिर्भवति तेजस्कायस्य जीवो
धुनः अन्तन्तरं तेजस्काये एव उत्पद्यते तदा प्रसस्यं काल तेजस्काये तिष्ठतीत्यर्थः जघन्यं अन्तर्मुहृतं तिष्ठति ११५ अथ कालस्यान्तर
प्रदति । अमन्त काल मुक्तास अन्तो मुहृतं जहन्नयं विजटमि सए काए तेज जीवाए अन्तरं ११६] तेजो जीवानां स्वकीये तेजस्कायेत्यक्षे
भूति उत्कृष्टं अन्तर अन्तन्तकाल तेजस्काय जीवा स्तेजस्कायात् प्लुता अपरस्मिन् काये उत्पद्य पुन स्तेजस्काये उत्कृष्टं अन्तन्त कालस्यात
रन्तोमुहृतं जघन्यं अन्तरं चिन्नवति तदा अन्तर्मुहृतं भवति नव समयया दारभ्य किञ्चिद्गुणं घटिकादय अन्तर्मुहृतं मुच्यते ११६ [एएसिं
प्रदयो नव रांययो रसप्रसासयो मठाणा देसयो वायि विहाणाह सहस्रसो ११७] एतेषा अग्निनाय जीवानां वर्षां तो गन्त्यतो रसतः स्पर्शतः संस्थाना

काल मुक्तासा अन्तोमुहृतं जहन्नियया । काय ठिई तेज्जणं त कायंतु अमुंचयो ११५ ॥ अणंत काल मुक्तासं अंतोमुहृतं
जहन्नय । विजटमि सए काए तेज जीवाण अंतरं ११६ ॥ एएसिं वन्नयो चेव रांधयो रस प्रासयो । संठाणा देसयो

मानाभिर्वा अन्तिकरायतां अतर्मुहृतं जघनय स्थिति ११३ असस्यातुकाल उत्कृष्टो अंतरं मुहृतं जघनय कायास्थिति तेज कायनी ते काय अण
नं चन्तो ११४ अन्तन्तकाल उत्कृष्टो अतर्मुहृतं जघनयपणे विहट्टो पीतानोकायभूमं को तेज कायना जीवने वलतुं अंतररुहवे ११५ ए अग्नीकायना वर्षा

देशतद्यापि सहश्रयो विधानानि भेदा भवन्ति ११७ (द्विविहावाड जीवाड सुहभावाय रातहापज्जतमपज्जन्ताएवमेए दुहापुणो ११८) वायु जीवा द्विविधा
शुक्लावादरास्ते शुनः पर्याप्ता भेदेन द्विविधासन्ति ११८ [वायराजोडपज्ज तापचहातेपकितियाउहलियाभडलियाधणगुं जासुहवायाय ११९] वेवाद्दरा
वायुकाय जीवा पर्याप्तास्ते शुनः पच्चधा प्रकीर्त्तिता पच्चकथनमावतं वायवोहि अनेकाविधाः सन्ति उत्कलिका वायुर्यः स्थित्वा २ वांति १ मण्डलिधा
वायुः वातुलिकावायुः घनोघनरूपो वायुर्वनवायुः रत्नप्रभाद्यधोवर्ती घनोदधिसु विमानानां आधारो हिम पटलकल्पोवायुः गुंजन् वातीतिगुंजावायुः
शुद्धावायवस्त्वोक् २ वेवान्ति ११९ [संवडुगवा यायणेगहाए वमाईओ एगविहमनाणत्ता सुहुनाते वियाहिया १२०] सवर्त्तक वायवस्ते वेवायुभिस्तुणा

वावि विहाणादं सहस्रसो ११७ ॥ द्विविहा वाड जीवाओ सुहुया वायरा तहा । पज्जत मपज्जत्ता एवमेए दुहा
पुणो ११८ ॥ वायरा जोड पज्जत्ता पचहा ते पकितिया । उक्कलिया मंडलिया वण गुंजा सुहवायाय ११९ ॥
संवडुग वायायणेगहा एवमाइओ । एगविह मनाणत्ता सुहमाते वियाहिया १२० । सुहभा सव्वलोगंमि लोगदेसिय

यको गंधधकी रसधकी फरसधकी सस्थानभेदधकी विधानभेद सहस्र ११६ वेहं प्रकारे वाजकायना जीव एक सूक्ष्मनानां बिजा वादर ते योटा
तिमज एक पर्याप्ता बीजा अपर्याप्ता एवेहं प्रकारे इम ११७ वादर वाजकायना जीव पर्याप्ता पांचे प्रकारे कह्या तीर्थं करे उत्कलिका रह्यो २ वाइते
वायमडलो यावतो लिया घन रूपत घनवातः गुंजता वाइते गुंजवात सुहवात ते थोडे थोडे वाये ११८ जिणे वायर लणादिथेई अनोधिना खेते सवर्त्तक
अनेक षणे प्रकारे चादि देईने इत्यादिक एकभेद पणि अनेकप्रकारे नही सूक्ष्म कह्या तीर्थं करे ११९ सूक्ष्म चीदराजमाहि लाभे लोकने एकादेसे

४५. एकधारं स्थानात् स्थानान्तरं गीयन्ते एवमादयो अनेकधा व्याख्याताः परवायु जाति सामान्येन एक विधाः अनानात्वा स्वीयं करैस्ते भूक्षवायु
काय जीवा वाद्याता. १२० (सुहृन्ना सव्वलोक्यमि लोचदसेय वायरा एतेकाल विभागन्तु तेसिबुच्छं चउव्विहं १२१) भूक्षा वायुकाय जीवास्सर्वसिन्
भयदंय रक्तास लोकेस्थिताः सन्ति वादरा वायुकाय जीवा लोकेक देशेस्थिता. सन्ति इति चैत्रविभाग उक्तः इतो अनन्तर तेषा वायुकाय जीवाना
भयस्थि कात्तविभाग वक्ष्ये १२१ [संतदं पप्पणादया अपप्पवसिया विव ठिदं पडुच्च सादया स पज्जवसिया विव १२२] सन्ततिं प्रवाह मार्गोन्निव
वायुकाय जीवाः अनारयन्तया अपर्यवसिता अपि पुन स्थिति प्रतोलते सादिका स पर्यवसितास वत्तन्ते १२२ (तिन्नेव सहसादं वासाणुकोलिया
भवं आउठिं धाज्जा अतोमुहुत्तं जहमिया १२३) वायुना वायुकाय जीवानां तीणिषयं सहसाणि उक्कटा आयु स्थितिर्भवति जघनिप्रका स्थितिरन्त

वायरा । इतो काल विभागं तु तेसि वोच्छं चउव्विहं १२१ ॥ संतदं पप्पणादया अपज्जव सियाविय । ठिदं पडुच्चं
सादया सपज्जवसियाविय १२२ ॥ तिन्नेव सहसादं वासाणु कोसिया भवे । आउ ठिदं वाज्जणं अतोमुहुत्तं जह
मिया १२३ ॥ असंखकाल मुक्कोसा अतोमुहुत्तं जहमिया । काय ठिदं वाज्जणं तं कायंतु अमुं चओ १२४ ॥ अणंत

सादर बाध परलानंतर कालनां विभाग भेद तेहनो चिदं प्रकारे कहसुं १२० प्रवाह आयो अनादिखे अंतपण्णखे स्थिति चाओसादि सहित स
पदंविधित अतर पण्णखे १२१ विणिण्णार वरस उक्कटा स्थिति होइ आउछानी स्थितिवायरानी अंतर्तुहत्तं जमव स्थिति १२२ असख्याता
कालनां उक्कटा पंतर्तुहत्तं जघन कायस्थिति वाउनी वायुवकी मरी वायुगाहि जपजे ते वाउकाय मुंके नही १२२ अनंतकालनी उक्कटा अंतर

सुं हृतं भवति १२३ अथ कायस्थितिमाह (अस्य कालमुक्त्वा) अतोमुहुतं जहन्नयं कायठिई वाज्रं तं कायं तु अमुं च श्री १२४) वायूना वायुकाय जीवाना स्वं कायं वायुकायं अमुं हृतं असं ख्ये य काल उत्कृष्टस्थितिर्वाख्याता जघनित्रका स्थितिरन्तमुं हृतं भवति वायुकायात् च्युत्वा पुनर्वायुकाये एव उत्पद्यते तदा उत्कृष्टो असं ख्ये य कालं जघनर तथांतमुं हृतं स्थितिर्वाख्याता इत्यर्थः १२४ अथ कालस्यान्तरमाह (अप्यंतकालमुक्त्वा) अंतमुं हृतं जहन्नयं विजडमि स ए का ए वाजजीवाण मंतरं १२५) वायुजीवानां स्वकीये कायेत्यक्ते सति उत्कृष्टं अनन्तकालं जघनरं अनन्तमुं हृतं भवति तदा उत्कृष्टतो अनन्तकालस्यान्तरं भवति जघनरतथांतमुं हृतं अन्तरं भवति १२५ (एएसिं वन्नश्रीचिव गंधश्री रसफासश्री संठाणा देसश्री वावि विहाणाह सहस्रसो १२६) एतेषां चत्कलिकादि वायुनां वायुकाय जीवानां वर्षं तो गन्धतो रसतः स्पर्शतस्संस्थानादिशतश्चापि सहस्रसो विधानानि बहवोभेदाः भवन्तीत्यर्थः १२६ एवं तेजीवायुनसान् उक्त्वा उदारन्नसान् आह (ओराला तसाजिज चरविहाते पकिन्तिया वेदियतेदिय चउरोपचिंदिया चिव १२७) ये उदारारास्त्रसाधीन्द्रियादयस्ते चतुर्विधा प्रकीर्त्तिताः द्वीन्द्रिया १ स्त्रीन्द्रिया २ चतुरिन्द्रियाः ३ पञ्चिन्द्रियाः ४ चैव पदपूरणे एतेनसा उदारा

काल मुक्त्वासं अतोमुहुतं जहन्नयं । विजडमि स ए का ए वाज जीवाणं अंतरं १२५ ॥ एएसिं वन्नश्री चैव गंधश्री रसं प्रासश्री संठाणादेसश्रीवावि विहाणाहं सहस्रसो १२६॥ ओराला तसाजिज चउविहा ते पकिन्तिया । वेदंदिदियं तेदं

अंतमुं हृतं जघनर पोतानीकाया मूकतो वायुकायांना जीवने एतलो अंतर पडे १२४ एषा च कायना वर्षं यकी इत्यादि वर्षं १२५ उदारिक जी वेदं द्वीयादि तस जीव चिहुं प्रकारे कहिया वेद्रीकाया जीव तेद्रीकाया काया १ जीमर नासीका २ चउरिंद्रीकाया रसना घ्राणनाक ४ पचेद्री १२६

हरत् परात्ताः १२७ (वेदियावजे जीवा इयिहातेपकितिया पज्जत्तमपज्जत्तात्तिसि भए सुणेहमे १२८) द्विन्द्रियाः कायरसनन्द्रिय शुक्ताजीवास्ते द्विविधाः प्रकीर्तिताः ते के द्वेन्द्रियाः पर्याप्तापर्याप्ताय एव अनुनाप्रकारेण एतेद्वेन्द्रिया सन्ति इति वाक्यं मे कथयतीत्ययं न्युत १२८ (किमिषो सोमद्गलाच्चैव प्रसूताभाः भावमा दासोमुहाय स्थियि सुखामखणगातहा १२९) [पक्षोयाणुक्षया चैव तहेवय वराडगा जलुगा जालगाचैव चन्द्याय तहेवय १३०] इमर्वाप्रविध जीवाः च पुनः सोमद्गलाद्विन्द्रिय जीवविशेषाः अलसाधर्माकाले नृत्तिकोद्भवाः माटवाहकाचूडेलगिजाइ इति लोक प्रसिद्धिमन्तीद्विन्द्रिय जीवा धार्वांसुखाधार्वा सहयपदनाजीवास्तथा शुक्तयोमुक्ताफलयोनयः शङ्खाः हृदिजलजाः तथा शङ्खनकालधर्वावर्पासु नृत्तिकोद्भवा १२९ पञ्चका च पुनरप्य पञ्चकास्तयं व पराटकाः कपर्दका जलकास्त्विरपाः जालका अपि द्विन्द्रियजीवविशेषाः तथैव चन्दनाः अक्षाः वेधा अवयवास्यापनायां स्थाप्यते

द्विय चउत्तो पंचिन्द्रिया चैव १२७ ॥ वेदन्द्रियाओ जे जीवा इविहा ते पकितिआ । पज्जत्त मपज्जत्ता तिसिं भए सुणेह मे १२८ ॥ किमिषो सोमंगला चैव अलसा माद्गवाहया । वासी मुहाय सप्पीया संखा संखणगा तहा १२९ ॥ पक्षो दालुगोया चैव तहेवय वराडगा । जलगा जालुगा चैव चन्द्याय तहेवय १३० ॥ इदं वेदिया एए णेगहा एवमा

हेन्द्रिय च जीव विदं प्रकारं ते कक्षा तैर्ध करे एकपर्याप्ता पीजा अपर्याप्ता तैहना भेद सांभलि हे प्रिय १२७ क्षमि १ सोमंगल वेद्विन्द्रियाति अलशीया शङ्ख पंशर्वाभा मुसु सरिखा मुखते मोती संबंधिया जीवते सपर्यग्रह जीवग्रह नखवेद्विनाकाजीव १२८ पञ्चकजीव तथा वडानकोडीनाजीव जलोना शोष क्षालकजीव चंदनगोमपा तैहना जीव १२९ इणे प्रकारे वेदन्द्रिय जीव अनेक षण् प्रकारे लोकोने एक देसे ते सर्ववेदो परं सर्वलोक मे नही १३०

द्वीन्द्रियाणां मध्ये केचित् प्रसिद्धा केचित् अप्रसिद्धाः सन्ति १३० [इन्द्रियेण एणैवा एवमाह आ लोएगदेसे ते सव्वे न सव्वत्थविद्याहिद्या १३१] इति
अमुना प्रकारेण एते द्वीन्द्रिया एव मादयोऽनेकाधाः अनेकानामानोवर्तन्ते ते सर्वे द्वीन्द्रिया जीवा लोके कदेषे चतुर्दशरज्ज्वात्सलीकस्य एकदेषे जला अयादौ
तिष्ठन्ति सर्वत्र न व्याख्याताः सन्ति १३१ [सन्तद्दं पण्णार्इया अपज्जवसियाविय ठिद्दं पडुच्चसार्इया सपज्जवसियाविय १३२] ते द्वीन्द्रियास्सन्ततिं
प्राप्य प्रवाहमाश्रित्य अनादयः तथा अपर्यवसिता अपि सन्ति स्थितिं भव स्थितिं प्रतोलसादिकाः सपर्यवसिता अपि च सन्ति १३२ पूर्व भवस्थितिं
वदति (वासाद्द वारसेवउ उक्कोसेणं विद्याहिद्या वेन्द्रिय आउठिद्दं अन्तीमुहुत्तं जहन्निद्या १३३) द्वीन्द्रियाणां द्वादशवर्षाणि आयुस्थितिरवृक्षाद्याख्या
तास्ति जघन्यतोत्तमुर्हत्तं न वसमयादारभ्य किञ्चिद्दूतं घटिकादयं आयुषे स्थिति र्व्याख्याता १३३ अथ कायस्थिति माह (संखिज्जकालमुक्कोसं अन्ती

इद्धो । लोएग देसे ते सव्वे न सव्वत्थ विद्याहिद्या १३१ ॥ संतद्दं पण्णार्इया अपज्जव सियाविय ठिद्दं पडुच्च सार्इया
सपज्जव सियाविय १३२ ॥ वासाद्द वारसेवउ उक्कोसेण विद्याहिद्या । वेद्दं दिद्य आउ ठिद्दं अंतीमुहुत्तं जहन्निद्या १३३
संखेज्जकाल मुक्कोसा अंतीमुहुत्तं जहन्निद्या । वेद्दं दिद्य काय ठिद्दं तं कायंतु अमुं चद्धो १३४ ॥ अणंतकाल मुक्कोसं

सतति प्रवाहे आदि रहित अपर्यवसित अनंतपीण धिति आप्पी आदि सहित अने अनंत अंतवीण १३१ वरस वारि १२ उक्काष्टी कहो वेन्द्रिय
जीवने आउखानी स्थिति अंतमुर्हत्तं जघनरा आऊखी १३२ संख्याता कालनी उक्काष्टी अंतमुर्हत्तं जघनरापणे १३२ वेद्दी जीवनी कायस्थिति तेहनी
ते माहे रहि ते वेन्द्रियकाय अमुं कतानि १३३ अनंतकाल उक्काष्टी अंतमुर्हत्तं जघनरा वेद्दी जीवनी आतरोए कहो खकायकांडी वनस्पती माहि

मुमुक्षु लक्ष्मण वेदियकायठिरे त काय तु प्रमुञ्चश्च १३४) द्वीन्द्रियजीवानां त स्वकीयकाय द्वीन्द्रियकायं अमुञ्चतां कार्यास्यतिरुक्कष्टा स रयेयकाल
 किञ्चित्तन्मन्त्र्यन्तर्गुह्यं भवति रस्ति इत्यर्थः १३४ अथ कालस्यांतरमाह [अणंतकालमुक्तीस अन्तर्गुह्यं जहन्नयं वेदियजीवाणं अंतरयं विद्या
 इत्य १३५] द्वीन्द्रिय जीवानां स्वकीय योनित्वात् सति अपरस्मिन्काले उत्पद्युनहीन्द्रिय यो नौ एव उत्पद्यते तदा उत्क्रष्टं अन्तरं अनन्तकालं
 जहन्नन्तर्गुह्यं कालस्यान्तरं भवति यदाहि द्वीन्द्रियो जीवः स्वयोन्युत्पत्तावनस्यती उत्पद्यते तदा अनन्तकाल तिष्ठति ततोऽनन्तकालस्यान्तरं
 भवति यदात्पुनर्हीन्द्रियत्वे उत्पद्यते इत्यर्थः १३५ (एएसिं वन्नश्चोच्चैव गन्धश्चोरसफासश्चो सण्णाणादेसश्चोवावि विहाणाइ सहस्रस्यो १३६) एतेषां द्वीन्द्रि
 यानां वर्णनं गन्धतोरसतः स्मर्यतः सस्यानादिगतय सहस्र सोवहनिविधानानि भेदा भवन्ति इति शेषः १३६ अथ त्रीन्द्रियानाह [तीन्द्रियाश्चो जीजीवा
 दुभिरुत्तपकिस्त्रिया पक्कात्तमपक्कात्ता तसिं भेएसुणेहमे १३७] येतीन्द्रियजीवाः शरीररसनाघाणेन्द्रिय तययुक्तास्तेपर्वामापर्वामभेदेन द्विविधाः प्रकीर्त्ताः
 गंधा त्रीन्द्रियजीवानां भेदान् मम कथयतो ययं नृणुतः १३७ (कम्पुपिपील उइंसा उक्कुहेहियातहातण्हारकड्हारा मालूणापत्तहारगा १३८)

अ तौमुमुक्षु जहन्नयं । वेइदिय जीवाणं अंतरयं विद्याहियं १३५ ॥ एएसिं वन्नश्चो चेव गंधश्चो रस फासश्चो ।
 संटाणा देसश्चोवावि विहाणाइं सहस्रस्यो १३६ ॥ तीन्द्रियाश्चो के जीवा दुविहा ते पकित्तिया । पक्कात्त मपक्कात्ता

जाइ तु १३४ एतेषां जीवानां नृण्यपकी गंधयकी रसयकी प्ररसयकी सस्यानयकी विधानभेदे सहस्रगमे होइ १३५ त्रीन्द्रियीके जीव तिवह भेदे त्रीन्द्रियं
 ५६ कक्षा पर्यामा अपर्यामा तैवेष्टो जीयना भेदे सामल हे शिष्य १३६ कुंघुयाकीही जाति उइंसा जीवविशेष उक्कलिया उदेहि जीवदण्हार कड्हारा

(कपासद्विमिञ्जाया तित्दुगातश्चो समिञ्जगा सदावरीय शुक्मीय बोधव्वा इन्द्रगायगा १३८) [इन्द्रगोवग मर्दया गेगहाएव मर्दश्चो लोएग देसे ते सर्वे न सव्वत्थ वियाहिंया १४०] कप्पु पि पीलुहसा कप्पु लंघुशरीर स्त्रीन्द्रिया जीवः पिपीलिः कीटिकाः उहसास्त्रीन्द्रिय जाति विशेषाः उक्कलिकोजन्तु विशेषास्तथा उपदेहिंका लणहार काटहारा एतेपि तीन्द्रिय जीवविशेषाः मालूकाः पल हारकाः एतेपित्रीन्द्रिय जीव विशेषाः १३८ कर्पासास्थिजाता स्त्रिंहुकाः पुनस्सं तु समिञ्जका अपितीन्द्रियजीव विशेषाः सदावरी च पुनर्गुक्खी इति यूकाः तथा इन्द्रकाय कायका इत्यपि कुलचिह्नोक्त प्रसिद्धाः १३८ इन्द्र गोपकादिका इन्द्र गोप काम मोला इति प्रसिद्धा एवमादिका स्त्रीन्द्रिया अनेकधा जीवास्ते सर्वे लोकेक दिशे व्याख्याता सर्वत्र न व्याख्याताः १४० [सत्तइ पप्पणार्दया अपज्जव सियाविय ठिइं पडुच्च सार्दया सपज्जव सियाविय १४१] एते तीन्द्रिय जीवाः

तेसिं भेए सुणेह मे २३७ । कुंयूं पिपीलि उदंसा उक्कलुदेहिंया तहा । तणहार कट्टहाराय मालुगा पत्तहारगा १३८ ।
कपासद्विमिञ्जाय तित्दुगाश्चो समिञ्जगा । सदावरीय शुक्मीय बोधव्वा इन्द्रगार्दया १६८ । इन्द्रगोवग मर्दया गेगहा
एव माइश्चो लोएग देसे ते सर्वे न सव्वत्थ वियाहिंया १४० । संतइं पप्पणार्दया अपज्जवसियाविय । ठिइं पडुच्च

रादि जे जीव जाणे मालूका पलहार १३७ कपासना जीव अठमिंजी जीव तित्दुक्क जीवतो समिं जगजीव सदावरी जीवधूकाय तपदी जीव जाणि वाइंदकाइय जीव १३८ इन्द्रगोयमामोला प्रमुख अनेकप्रकारे ते द्वी जीव लोकने एकदेशे ते सर्व सगले लोके कहा नथी १३८ सतति प्रवाहे अनादि अने अपर्यवसित केहडो भवथिति कायथिति आत्मी आदिहे अने सपर्यवसित सांत पीण नीखे १४० ओगणपंचास दिवस उत्कथी स्थिति कहो तेद्वी

अनति प्राप्य अनादयोऽप्यवस्थिताः स्थिति भवस्थिति कायस्थितिं प्रतीत्यसादिकाः सपर्यवस्थिता अपि १४१ (एगुणपन्नहोरता उत्क्रोसेणवियार्हया
चिन्द्रयाउठिई अन्तोमुहत्तं जहन्निया १४२) चीन्द्रियजीवानां एकीनपञ्चायहिनानि उत्क्रष्टा आयुः स्थितिर्याख्याताः जघन्यकाश्चन्तमुहत्तं आयुस्थिति
रर्थातिभाष्य १४३] अथ कायस्थिति माह [संखिज्जकालमुक्रोसं अन्तोमुहत्तं जहन्नय तेन्दियकायठिई तं काय तु अमुष्यभो १४३] चीन्द्रियाणां स्वकायं
वीन्द्रियकाय अमुहत्तं नत्ता तन्नैवोत्पद्यमानानां उत्क्रष्टा संख्येयकाल स्थितिः जघन्यतस्तु अन्तमुहत्तं एव स्थितिरस्ति १४३ अथ कालस्यांतरमाह
[अपंतकालमुक्रोसं अन्तोमुहत्तं जहन्नयन्ते रन्दियजीवाणं अन्तर तु वियार्हियं १४४] वीन्द्रियजीवानां स्वकायात् व्युत्पा अनात्रयो नौ उत्पद्यते
तदा तु उत्क्रष्टं अन्तकाल अन्तर भवति वनस्थिति कायेऽनन्तकालस्य सम्भवात् जघनां अन्तमुहत्तं व्याख्यातं १४४ (एएसिं वन्नओचेव गन्धओरस

सार्द्धया सपञ्जव सियारिवय १४१। एगुणपन्न हारता उत्क्रोसेण वियार्हिया। तेन्द्रिय आउ ठिई अंतोमुहत्तं जह
न्निया १४२ ॥ संखिज्ज काल मुक्रोसा अंतोमुहत्तं जहन्निया। तेन्द्रिय काय ठिई तं कायं तु अमुचओ १४३ ॥ अणंत
काल मुक्रोस अंतोमुहत्तं जहन्नय। तेन्द्रिय जीवाणं अंतरेयं वियार्हियं १४४ ॥ एएसिं वन्नओ चेव गंधओ रस

अंथनां आउथानां स्थिति अतसुहत्तं जघने १४१ संख्यात काल उत्क्रष्टो अंतसुहत्तं जघने तेद्रीनीकाय स्थिति तेह्नो तं माहि रहि तेद्रीकायना
अमुहत्तं १४२ अन्तकाल उत्क्रष्टो अंतसुहत्तं जघने चीद्रीय जीवने अंतरो कश्चो एणे प्रकारे १४३ एतेद्री जीवने वर्णयकी गधयकी रसयकी
हरययकी सखानना आदेशयकी विधानभेद सहस्रगने हुए १४४ चीन्द्रि जी जीव विहभेदे कश्चा तीर्थं करे पर्यासा अपर्यासा तेहनाभेद सांभलि

फासओ सण्यादेसओवावि विहाणाइ सहस्रसो १४५) एतेषां तींद्रियजीवानां वर्णतीगन्मतोरसतः स्पर्शतश्च संस्थानादेशतश्चापि सहअग्नीविधानानि भवन्ति १४५ अथ चतुरिंद्रियानाह (चतुरिन्द्रियायजजीवा दुर्विहातेपकित्तियापज्जत्तमपज्जत्ता तेसिंभेएसुण्हिक्के १४६) च उरिन्द्रियायेजीवाः स्पर्शनरसन द्वाणचक्षुसहितास्ते च पर्याप्तापर्यासभेदेनद्विधाः प्रकीर्त्तिता तेषां भेदाः श्लेष्मयतीयूय अणुत १४६ (अन्धियापीत्तियाचेव भस्मियाससगातहा भग्ने कीडपयङ्गेयटिं कण्णिक्कणेतहा १४७) (कुक्कुडिसिङ्गरीडीय नन्दावत्तेयविच्छिष्ट उलेयभिङ्गरीडीय विरली अस्मिन्नेहए १४८) [अस्मिन्नेहए एअत्थि रोडएचित्तपत्तए उहिं जलियाजलकारीय नीययातंबगाइया १४८] तिस्रभिर्गाथाभिश्चतुरिन्द्रियजीवानां नामानि आह आत्मकाच पुनः पौत्तिका भच्चिका तथाभयका भग्नेरस्त्रायाकीटः पतङ्गश्च तथाटिं कणस्तथा कुङ्कुणः एते चतुरिंद्रियाजंतव १४७ पुनः कुर्कुटः अङ्गरीटीनन्दावत्तं हृदि कडोली अङ्गरीटी कविरली अक्षवेधकः १४८ अचिल्लः मागधः अक्षः रोडकः चित्रपलकपथि जलक जलकारी नौष्ठकताम्वक १४८ एतानि द्वायीयानामानि [इहचउरिन्द्रि

फासओ । संठाणा देसओवावि विहाणाइ सहस्रसो १४५ ॥ चउरिंद्रियाओ जे जीवा दुविहा ते पकित्तिया । पज्जत्त मपज्जत्ता तेसिं भेए सुणेह मे १४६ ॥ अंधिया पुत्तिया चेव भस्मिया मसगा तहा । भग्ने कीड पयंगेय टिं कण्णे ककण्णे तहा १४७ ॥ कुक्कुडे सिंगरीडीय यंदावत्तेय विच्छिष्ट । उलेये भिंगारीय विराली अस्मिन्नेहए १४८ ॥ अत्थिले

हे श्रिय १४५ अंधियाजोव तथा प्रकारे पोतीयाजीव भाखी मसाजीव तिम भग्ने कीडीजाति पतंगीया टकण जीवकुंङ्कुणजीव तिम १४६ कुङ्कुडजीव सिंगरीडीजीव नयावत्तं नामवीकुजीव डोल भिंगरीडीजीव विरलीजीव अक्षवेधक १४७ अस्मिन्नेहए मागधजीव अक्षीरोमजीव विचिल्लजीव चिलपल

याए र्देगभाप्यमादप्रो नोगस्य एगदेसभिन्ने सर्वे परिक्रित्या १५०) इति अनुना प्रकारेण एतेचतुरिद्रियाएवमादिका अनेकधाः सन्ति ते सर्वे
चतुरिद्रियालोकस्य चतुर्द्वयस्त्वाकालोक्त्येकदेशेपरिकीर्त्तिता १५० [सन्तद्रूपपणादया अपञ्जवसियाविय ठिद्रं पटु ससादया सपञ्जवसियाविय १५१]
सन्ति प्राप्यते बोधा अनादय क्त्वा अपर्यवसितायापि भवस्यति कायस्थिति प्रतोल्यसादयः सपर्यवसिताः अपिसन्ति १५१ [छत्रेवय
भाभाक् चक्रोर्भेष विद्याद्विया चतुरिद्रिय आचठिद्रं अन्तोमुहुतं जहन्निद्या १५२] चतुरिद्रियाणा उक्कष्टा षण्मासा आयुः स्थिति व्यस्थिता
जघन्यकाचालांभुर्भुर्भ्यति व्यस्थिता १५२ भवस्थिति उक्ताकायस्थिति माह [संख्येकालमुक्तोसं अन्तोमुहुतं जहन्निद्या चतुरिद्रियकायठिद्रं तं कायं
यमुच्यते १५३] चतुरिद्रियाणा भवं काय अनुसृतां पुनः पुनस्त्वैवोत्पद्यमानाना संख्येयकालं उक्कष्टास्थिति रस्ति जघन्यका च अन्तमुहुतं

मोहए अलि रोडए विचिते चित्तपतए । उहि जलिया जलकारिय नीयाततव गार्दया १४८ ॥ इद्र चउरिद्रिया एए
गोगभा एव मादयो, लोगस्य एग देसमि ते सर्वे परिक्रित्या १५० ॥ सतद्रूपपणादया अपञ्जव सियाविय । ठिद्रं
पटुच्च मादेया सपञ्जवसियाविय १५१ ॥ छत्रेवय मासाउ उक्कोसेण विद्याद्विया । चउरिद्रिय आउ ठिद्र अन्तोमुहुतं

नीय भ्रांजलियालोय जलकारीर्जावनीयाजीव जाणवा तंवगजीव एलोकरुडि १४८ इणे प्रकारे चौरिंदीजीव अनेकषणे प्रकारे एवमादिक लोक चौद
राजना एकदेयते भागे ते सबला कक्षा तीर्थकरे १४८ सतति प्रवाहे अनादि अपर्यवसित अनतपणि धिति आय्मी आदि सहित अने अतपण १५०
प्रमासनी उक्कष्टा स्थित कही तीर्थकर देवे चउरिद्री जीवनी आउखानीस्थित अतमुहुतं जघनस्थीती आउखो १५१ सख्याता कालनी उक्कष्टा

यावद्व्याख्याता १५३ अथ कालान्तरमाह [अथान्तकालमुक्तीसं अन्तोमुहृतं जहन्नयं विजटमिसएकाए अन्तरेयं विद्याहियं १५४] चतुर्द्विद्याणां स्वकीयेकायेत्यक्ते सति पुनरन्यस्मिन् कायेऽतयय पुनश्चतुर्द्विद्याकाये उत्पद्यते तदा उत्कटं अन्तरं अनन्तकालं जघन्यतीतमुहृतं अन्तरं ज्ञेयं १५४ (एणसिंवनञ्चो चैव गन्धश्चोरसफासञ्चो सण्णणादेसञ्चोवावि विहाणाइं सहस्ससो १५५) एतेषां चतुर्द्विद्याजीवानां वर्णतीगन्धतीरसतः स्पर्शतः संस्थानां देशतयापि सहस्ससोविधानि बहवोभेदानभवन्ति १५५ अथ पञ्चेन्द्रियाश्चो न्द्विद्यायजीवा च उच्चिह्वाते विद्याहिया नेरइयतिरिक्त्वाय मणु आदेवाय आहिया १५६] पञ्चेन्द्रियाश्चो जीवास्ते चतुर्विधाव्याख्यातास्ते पञ्चेन्द्रि जीवानैरयिकासिर्यश्चो मनुजाश्च पुनर्देवा आख्याता स्त्रीर्यं करे

जहन्निया १५२॥ संखिज्जकालमुक्तीसं अन्तोमुहृतं जहन्निया । चउरिद्विद्याकायठिर्दे तंकायंतुअमुं चञ्चो १५३। अणंतकाल मुक्तीसं अन्तोमुहृतं जहन्नयं । विजटमि सएकाए अंतरेयं विद्याहियं १५४॥ एणसिं वन्नञ्चो चैव गंधश्चोरस फासञ्चो । सठाणा देसञ्चोवावि विहाणाइं सहस्ससो १५५॥ पंचिन्द्रियाश्चो जीवा चउच्चिह्वाते विद्याहिया । नेरइय तिरिक्त्वाय मणुया देवाय आहिया १५६ ॥ नेरइया सतविहा पुढवीसू सतसू भवे । पज्जतमपज्जता तेसिंभेए सुणेह मे १५७ ॥

अतर्मुहृतं जघनन चौरिन्द्रि जीवनी कायस्थिति ते कायने मुंकेनही १५२ अनंतोकाल उत्कटो अंतर्मुहृतं जघननपणे पीतानीकायाम् केतजिइं एतलो अंतर काह्यो अतीतोर्थं करे १५३ एवेन्द्रिय जीवना वर्णयक्ती गंधयक्ती रसयक्ती प्ररसयक्ती संस्थानना आदेशयक्ती विधानभेदसहस्र गमे १५४ पंचेन्द्रिय जीविव चिह्नं प्रकारे ते कह्या तीर्थं करे नारकी १ तिर्यंच २ मनुष्य ३ देवता कह्या तीर्थं करे १५५ नारकी साते प्रकारे रत्नप्रभादि सात पृथिवीने विखे

संज्ञातः १५६ (निरदया सत्तद्विद्या शुद्धीभूतसत्सुभवे पञ्चतमपञ्चता तिसिन्धे एतुल्येमे १५७) सप्तसरत्नप्रभादिषु नरकपृथ्वीषु सप्तधास्तेनैरयिकाभवेयुः
स्तेषु नरैरयिकाः पर्यासाः प्रपर्यासाश्च सन्ति सप्तनैरयिकाः पर्यासाः सप्तनैरयिकाः अपर्यासाः एवं चतुर्दश प्रकारास्तेषां भेदान् मे मम कथयतः
सतोऽयं नृपुत्र १५७ पूर्वं सप्तनरकपृथ्वीनां स्वरूपमाह (रयणाभा १ सकराभा २ वालुयाभा ३ व आहिद्या पङ्कामा ४ धूमाभा ५ तमा ६ तमतमा
तथा १५८) रयणाभा धैर्यदीना आभाइव आभायस्याः सारलाभा १ रत्नकाण्डस्य भवनं पति भवनस्याभाइव आभायस्याः सारलाभा १ शर्करा-
भूतपायाश्च तथा तदाकारा आभायस्याः सा शर्कराभा २ वालुकास्त्यरज सदृश आभायस्याः सावालुकाभा ३ पङ्कस्य आभाइव आभायस्याः सापं-
कामा ४ धूमस्य आभाइव आभायस्याः साधूमाभा ५ यद्यपि तत्र धूमस्य आभावोस्ति तथापि तत्र तदाकार शुहलानां परिणामोस्ति इति धूमा ५ तमः
प्रभातमरुपात्यकारमयो ६ तमश्चमाप्रकाटं तमस्तमस्तमयो अलन्तान्वकारमयोइत्यर्थः ७ सप्तविध नरक पृथ्वीत्वेन तदन्तर्वर्तिनीपि नरकजीवा-
सहस्राध्यायताः ते मुनः पर्यासापर्यासभेदाश्चतुर्दशान्वेयाः १५८ इति सप्तनरकपृथ्वीनां स्वरूपमुक्त्वा अध्वनामान्याह (धूमा १ वंसगावेलातहा अक्षय

रयणाभसकराभावाजुयाभाय आहिद्या । पंकाभा धूमाभातमा तमतमा तथा १५८॥ धूमावसगासेलातहा अंजणरिड
नामयामाघवद्वे वयारयायपुणोपुणो । रयणाइतु त्रयोर्चे वतहाधमसाइणामभो इद्र निरदया एएसनहापरिकित्तिया

धूमना आभाङ्गीतिरत रत्नप्रभा सुभेरा काकरा सरिदी प्राति ते सकराप्रभा वेल्नो आभाकांति ते सरिखीते वालुकाप्रभा कही १५६ एककादव सरिखी
प्रति ते पयप्रभा कही १५७ धूमना करोखो कांति ते धूमप्रभातम अंधकार रुपतेतमा तमतमा अलं त अधकारइणे प्रकारे नारकी सातेप्रकारे कही १५७

रिद्वगा सधासाधवर्देवेव णारयाय पुणोपुणो १५८) धर्मा प्रथमा पुष्वो द्वितीयावयका तृतीयाभैला तथा चतुर्थी अज्ञाना अरिष्टापक्षमी सधाषष्टी माधवती सप्तमी अत्रवासिनोनारकाः सप्तधामवेयुः १५८ (रयणाइ गुत्तओचेव तहा धम्माइणामओ इइनिरईयाए सत्ताहापरिकित्तिया १६०) रत्न प्रभादयो गोत्रतोझेयाः तथा धर्मादयोनामतोझेयाः इति अनुनाप्रकारेण एतेनैरयिकाः सप्तधा; परिकीर्त्तिता १६० अथ जेत विभागं आह (लोगस्सएगदेसस्मि ते सव्वे उवियाहिंया इत्तोकालविभागं तु तेसिं जुच्चं च उविहं १६१) ते सर्वेनारकालोकस्यैकदेशे व्याख्याताः अन्यत्र सर्वत्र न सन्तीत्यर्थः इत्तोइत्तोमत्तरं तेषां नारकाणां चतुर्विधं कालविभागं वक्ष्ये १६१ (सत्तइं पप्पणाइया अपज्जव सियाविय ठिइं पडुच्चसाईया सपज्जवसिया विय १६२) सत्ततिं प्राप्य प्रवाह माभिल्लतेनारका अनादयो अपर्यावसिताषापि स्थितिं भवस्थितिं कायस्थितिः आभिल्लसादयः सपर्यावसिताषापि वर्तन्ते १६२ [सागरोवममेगलु उक्कोसेणवियाहिंया पढमाएजहवेणं दसवाससहस्सिया १६३] प्रथमायां नरक दुधिय्यां रत्तुप्रभायां उत्तुक्कट्टेन तयोदशे प्रसुटे एकंसागरोपमं आयुः स्थितिर्याख्याता जघन्येन दशवर्षं सहस्त्रिका आयुः स्थिति र्याख्याताः १६३ [तिन्नेवसागराए उक्कोसेण वियाहिंया

लोगस्स एगदेसंमि तेसव्वे उ वियाहिंया । इत्तो कालविभागं तु तेसिं वोच्चं चउव्विहं । १५८ संतइं पप्पणाईया अप पज्जव सियाविय ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसियाविय । १६० सागरोवम मेगं तु उक्कोसेण वियाहिंया । पढमाए जह

लोकना एकदेश अधोलोकने बिखे ए सर्वनारको कहौ एतला कछा पछी कालनो विभाग तेइनो चिइं प्रकारे कहसुं १५८ संतति प्रवाहे अनदि अने अपर्यावसित केइहो पीण स्थिति आयो आदि सहित अने पर्यावसित अंतपणिके १५८ सागरोपम १ तेरसो प्रतरनो अपेक्षाइं उत

पुष्पाय अश्वमेध एतत् सागरोपम १६४] द्वितीयायां नरक पृथिव्या प्रकराभाया अन्त्यमे प्रसूटे नारकायां उत्कृष्टत्वेन वीक्ष्य सागरोपमानायाः स्थितिर्याख्याताः जघन्येन तु एक सागरोपमं श्रायुः स्थितिर्याख्याता १६४ (सत्तेव सागराज उक्कोसेण विद्याहिद्या तद्वयाए जहन्नेषं तिस्रेष सागरोपमा १६५) दृतीयायां नरक पृथिव्यां बालुक प्रभायां अन्त्यमे प्रसूटे उत्कृष्टतः सप्तसागरोपमानायाः स्थितिर्याख्याताः अथमात स्तोत्र सागरोपमाणि स्थिति र्याख्याता १६५ [दससागरोपमाज उक्कोसेण विद्याहिद्या च दृतीए जहन्नेषं सत्तेव सागरोपमा १६६] पृथ्व्यां नरक पृथिव्या पट्टप्रभायां प्रत्ये प्रसूटे उत्कृष्टेन दशसागरोपमानि स्थिति र्याख्याताः जघनेन तु सप्तसागरोपमानि श्रायुः स्थितिः

द्वेष दस वास सहस्रिया १६१ । तिन्नेव सागराज उक्कोसेण विद्याहिद्या । दृच्चाए जहन्नेषं एगं तु सागरोपमं १६२
सत्तेव सागराज उक्कोसेण विद्याहिद्या । तद्वयाए जहन्नेषं तिन्नेवड सागरोपमा १६३ ॥ दस सागरोपमाज उक्को
सेण विद्याहिद्या । चउत्तीए जहन्नेषं सत्तेवड सागरोपमा ६४ ॥ सत्तरस सागराज उक्कोसेण विद्याहिद्या । पंचमाए

दृष्टो कर्त्ता नाय कर् कर्त्ता पर्वतो रत्नप्रभा पृथ्वीते जघना दशहजार वर्ष पहिला प्रतरनी अपेक्षा १६० तीन सागरोपमनी आजख उत्कृष्टो कह्यो
विदं कर् योओ पृथ्वीदं नारकाने देहले प्रतर एक सागरोपम पहिला प्रतरनी अपेक्षा १६० सात सागरोपमनी आजखो उत्कृष्टो कह्यो उत्कृष्टो
मन्थले कर्त्ता नाय पृथ्वी नारकानो देहलो प्रतर जघन तीन सागरोपमनी अपेक्षा पहिला प्रतर १६१ दशसागरोपमनी आजखो उत्कृष्टो कह्यो
योयो पृथ्वी नारकानो देहले प्रतर सात सागरोपम नोओहुइदं पहिला प्रतरनी अपेक्षा १६२ सत्तर सागरोपमनी आजखो उत्कृष्टो कह्यो तीर्थ करे

कथिता १६६ [सत्तरस सागराज उक्तेषिण विद्याहिया पञ्चमाए जहन्नेणं दसचेवउसागरोवमा १६७] पञ्चमायां नरक पुथव्यां धूम प्रभायां अन्त्ये प्रस्तटे सप्तदशसागरोपमानायाः स्थितिव्याख्याताः जघनेन तु दशसागरोपमानायाः स्थितिव्याख्याता १६७ (बावीस सागराज उक्तेषिण विद्याहिया छट्ठीए जहन्नेणं सत्तरससागरोवमा १६८) षष्ठ्यां नरकपुथिव्यां तमः प्रभायां अन्त्ये प्रस्तटे उत्कष्टेन द्वाविंशति सागरोपमानि आयुः स्थितिव्याख्याता जघनेन सप्तदशसागरोपमानि आयुः स्थितिव्याख्याता १६८ (तिनीस सागराज उक्तेषिण विद्याहिया सत्तमाए जहन्नेणं बावीस सागरोवमा १६९) सप्तमायां नरक पुथिव्यां तमस्तमः प्रभायां अन्त्ये प्रस्तटे उत्कष्टेन त्रयस्त्रिंशत् सागरोपमानायाः स्थिति व्याख्याता जघनेन द्वाविंशति सागरोपमानायाः स्थितिव्याख्याता १६९ [जाचेवउ आउठिई नेरईयाणं विद्याहिया सातिसिकायठिई जहन्नु कीसियाभवे १६९] नारकाणां याजघनरोत्कष्टतः आयुः

जहन्नेणं दसचेवउ सागरोवमा १६५ ॥ बावीस सागराज उक्तेषिण विद्याहिया । छट्ठीए जहन्नेणं सत्तरस सागरोवमा १६६ ॥ तिनीस सागराज उक्तेषिण विद्याहिया । सत्तमाए जहन्नेणं बावीस सागरोवमा १६७ ॥ जाचेवउ

पांचमी पुथवी नारकीनी केहलो प्रतरे जघन्य दस सागरोपमनो पेहला प्रतरनी अपेचाइ १६२ जे बली आउखानी स्थिति उत्कष्टो कहाो तीर्थ करे नारकीनि विखे छट्ठीइ प्रथिवोइ नारकीनी केहले प्रतरे जघन्ये साहे तेहने तेहन्ये जकाय स्थिती जे भणी नारकी भरी नारकीमे नथाइ जघन्य पणे उत्कष्ट पणे हुई १६४ बावीस सागरोप मनो आउखो उत्कष्टो कहाो तीर्थ करे छट्ठीइ प्रथिवोइ नारकीनी केहले प्रतरे जघन्य सत्तर सागरोप मनो पेहलो प्रतरनी अपेचा १६५ तेनीस सागरोप मनो आउखो उत्कष्टो कहाो तीर्थ करे सातमी प्रथिवोइ नारकीनी जघन्ये बावीस साग

विहितव्यं रज्ज्वात्ता सा एव त्रेधा नारकाणां कायस्थितिर्वर्णनोत्कृष्टतय व्याख्याता यतोहि नारको जीवो मत्वा पुनर्नरकमुर्ध्वा नीतयत्यते अनन्तरं गर्भजं
 यथागतं तत्र यथायुक्तेषु कल्पयते पचाक्षरके कल्पयते नीतयत्यते च १७० अथ कालान्तरमाह (अणुत्कालशुक्रोसं अन्तोमुहूर्तं जह्मश्रियं विजलदं भिन्नसं
 पश्चादणुत्कृष्टयासं तु अन्तरं १७१) नारकाणां तु स्वेकायेत्यक्ते सति उत्कृष्टं कालस्यान्तरं अनन्तकालं भवति जघनरातोऽन्तमुहूर्तं कालान्तरं भवति
 नृदा अन्तरान्नरकात् अचिन्नाकरकयुगलागर्भजपर्याप्तमत्स्यादिषु कल्पयते तत्र च अत्यन्तदुष्टाध्यवसायलात् अन्तमुहूर्तं आयुः प्रपात्यमत्वाऽनन्तरमनरके
 उत्पद्यते १७१ [एषसि यन्नश्रोक्षेयं गन्धश्चो रसफासश्चो सखाणा देसश्रोवावि विहाणाह सहस्रसो १७१] एतेषां नारकाणां वर्णतो गन्धतीरसतः स्पर्शतः
 संशान्ताद्रेगजयापि सहस्रसंविधानानि बहवो भेदा भवन्ति १७१ अथ पञ्चेन्द्रियतिरथां भेदानाह [पञ्चेन्द्रियातिरिक्त्वाय दुविहाते विद्याहिद्या
 चर्गुष्विभर्गतिरिक्त्वाय गन्धपदं तियातहा १७२] पञ्चेन्द्रियास्तिर्यं चो द्विविधा व्याख्यातास्तेके समुर्धिर्मास्तिर्यं च स्त्रया गर्भवृत्तानि कार्किर्दश्च

आत्तं ठिर्दं नैरुदयाणं विद्याहिद्या । सार्तिसिं काय ठिर्दं जहन्नुक्रोसिया भवे १६८ ॥ अथांत काल मुक्रोसं अंतोमुहूर्तं
 जहन्नुयं । विजलदं स ए का ए नैरुदयाणंतु अतरं १६९ ॥ एणसिं वन्नश्चो चैव गंधश्चो रस फासश्चो । संठाणा देसश्चो
 वापि विहाणाहं सहस्रसो १७० ॥ पंचिदिय तिरिक्त्वाश्चो दुविहा ते विद्याहिद्या । संमुक्किम तिरिक्त्वाश्चो गन्ध वक्कं

नीय न्तो १६६ अन्तर्गतास कृत्कृष्टो अन्तरमुहूर्तं जघन्य षांत्ये यकं आपणी नारकोनी काया नारकोनी आतरो मुहूर्तो १६७ ए नारको वर्णं यको
 मन्तं गंधपयो रसपयो फरसपयो सन्तानना आदियथकी विधान भेद सहस्र गमे मुहूर्तं १६८ पंचेन्द्रिय तिर्यं च जीव निरो विहर्तुं भेद कप्ता तीर्थं

तत्र समूर्ध्वं अतिशय मूढ भावस्तेन निर्हृता नि.पन्नाः समूर्ध्विभाः समूर्ध्विभाश्च ते तिर्यक्ष्च समूर्ध्वं तिर्यक्षो मन पर्याप्ति रहिताः सदा समूर्ध्वताद्व तिर्यन्ति गर्भं व्युक्रान्तिका गर्भजासन पर्याप्ति सहिताः १७२ [दुविहा ते भवे तिविहा जलयरा थलयरा तहा खहयराय बोधव्वा तेषिभ्यो ये सुणेहमे १७३] ते द्विविधा समूर्ध्विभा गर्भजाश्च तिर्यक्ष् पुन स्त्रिविधाः बोधव्वा तत् त्रैविध्यं यथा जलचरा स्थलचरा तथा खचरा. सन्ति एतेत्रयोपि द्विविधाः गर्भजाः समूर्ध्विभाश्च यास्तेषां भेदान् मे मम कथयती दयं श्रुत १७३ अथ जलचर भेदानाह (मच्छायकच्छभा यागाहायमगरातहा संसुमारायबोधव्वा पञ्चहाजलयराहिया १७४) एते जलचरा पञ्चधा आख्याताः एतैके मत्स्यामीनाः कच्छपाः कूर्मभाद्यापि ग्राहास्तं तुकजीवा मकरामहामत्स्याः शिशुमारापि मत्स्यविशेषाः एतेषु पञ्चसु भेदेषु बहूनां भेदानां अन्तर्भाव यतोहि यावन्तः स्थलजीवास्तावन्त एव जलजीवाः इत्युक्ते १७४ [लोएगदेसेते सव्वे न सव्वथवियाहिया एत्तीकालविभागान्ते तिसिं वुच्छ्छ छव्विहं १७५] ते सर्वे जलचर जीवाः लोकेकदेशे

तिथा तहा १७१ ॥ दुविहा ते भवे तिविहा जलयरा थलयरा तहा । खहयराय बोधव्वा तेषिं भेए सुणेह मे १७२ ॥
मच्छाय कच्छभाया गाहाय मगरा तहा । संसुमाराय बोधव्वा पंचहा जलयरा हिया १७३ ॥ लोएगदेसे ते सव्वे

करे एक समूर्ध्वं म विजोगर्भज तिर्यं च मन सहित १६८ विभेदे कथा ते वली त्रिहं प्रकारे दुई जलमाहिं चाले मच्छादि तेजलचर भूमि चाले ह्यधभा दिते थलचर तथा वलि खचर जाणवो खचर आकाशे चालेते हंसादिते जलचरादि जीवनाभेद सांभली प्रिय सुभने क्रहताप्रते १७० माक्खलानी जातका क्वानी जांति ग्राहकतांतूया जीव तथा मगर मच्छ माक्खलानी जाति सुसमार जल चीरजीव जांणवा पाचेप्रकारे जलचर जीव-जाणवा १७१ कीक

कात्यायना अभ्यासार्थ एष न तु सर्वत्र इतोऽनन्तर तेषां जलचर जीवानां तु कालविभागश्च तु विधं वक्ष्ये १०५ । सन्तद्रं पृष्ण्यार्द्धया अपक्ववसियाविय
ठिङ् पदुमसांश्या सपक्ववसियाविय १०६] न जलचरजीवा सन्ततिं प्राप्य प्रवाहशार्गमाश्रित्य अनाद्योऽपर्यवसिताश्च वर्तन्ते स्थितिं प्रतीत्यभवस्थितिं
यान्तिनिष्ठाप्रित्यसादय' सपर्यवसिताश्च सन्ति इति भावः १०६ [इकाय पुष्ककोडी उक्रोसेण विद्याहिद्या आउठिर्द जलयराणं अन्तोमुहुतं जह
प्रिया १०७] जलचराणां सत्स्यार्दीनां जीवानां उल्लेखेन आशुः स्थितिरैका पूर्वकोटी व्याख्याताः पूर्वस्य तु परिमाणं एतत् सप्तति कीटिलचवर्पाणि
यद् पञ्चानलधयर्पादि वर्धयि एतेर्धर्मः पूर्व भवति जघन्यिका आशुः स्थितिरैतेषां अन्तर्मुहूर्तं एव व्याख्याताः १०७ अथ जलचराणां कायस्थिति

न सञ्चल्य विद्याहिद्या । इतोऽकाल विभागं तु तैसिबोक्चं चउव्विहं १०४ ॥ संतद्रं पृष्ण्यार्द्धया अपक्ववसियाविय ।
ठिङ् पदुमसांश्या सपक्ववसियाविय १०५ ॥ एकाय पुष्ककोडी उक्रोसेण विद्याहिद्या । आउ ठिर्द जलयराणं अंतो
मुहुतं जहन्निद्या १०६ ॥ पुष्ककोडी पुहत्तं तु उक्रोसेण विद्याहिद्या । काय ठिर्द जलयराणं अंतोमुहुतं जहन्निद्या १०७ ॥

योऽपराजने एकद्वये न जलचरत्वे परं नयो सर्वलोक चौदराजने एतलानंतरकालनो विवरौ तेहनी कहिसुं सादि १ पर्यवसित २ अनादि ३ अपर्यव
सित १०३ प्रमादं जलचर अनादिहं अपर्यवसित अतर्पाणत्वे विवति आशु आदि सहित अने पर्यवसित केहडो १०३ एक पूर्वनी कोडी उल्लेखी
अहो गोर्धं कर्मा आउरुनी भवति गर्भज समुच्चिन्म जलचर जीवनी अंतरं मुहुतं जघनो १०४ पूर्व कोडनी यद्यर्वाकाय धिती तेषकी अंतर्मुहूर्तं
अल्लेखी कर्मा सत्या सुवर्णनी अत्यधिति जलचरनी सात आठ भव जलचरनी जलचर माहि र्हं प्राणी अंतर्मुहूर्तं जघन १०५ अन्तर्मुहूर्तं

माह [पुष्पकोटि पुहत्त तु उक्तीसेण विद्याहिया कायठिई जलयरण अन्तोमुहत्तं जहन्नया १७८] जल चराणां कायस्थिति शृङ्गष्टतं पूर्वकोटि पृथक्कां व्याख्याता यदा जलचरजीवो सत्त्वा पुनः पुनर्जलचरयो नौ एव उत्पद्यते तदा पूर्वकोटि पृथक्कां यावदुत्पद्यते पृथक्कां द्वाभ्यामारभ्यनवांकां यावत् पृथक्कां इति सिद्धान्तांक संज्ञास्ति द्वाभ्यां पूर्वकोटि भारभ्य यावन्नवकोटिं यावज्जलचरो जीवो सत्त्वा २ जलचरयो नौ उत्पद्यते इत्यर्थः जघन्यतरु अन्तर्मुहत्तं भेव कायस्थिति व्याख्याताः अथ कालांतरमाह [अणन्तकालमुक्तीसं अन्तोमुहत्तं जहन्निद्या विजटमिस एकाए जलयरणं तु अन्तरं १७९] जलचराणां स्वकीयेकायेत्यक्ते सति अन्यतोत्पद्य पुनः स्वकाये उत्पद्यते तदा कियत्कालान्तरं भवति तदुच्यते उत्प्लक्ष्यतोऽनन्तं कालान्तरं भवति यतोहि चेज्जलचरो निगोदलेनोत्पद्यते तदानीगोदस्थानन्तकालस्य स्थितिरस्ति जघन्य तरु अन्तर्मुहत्तं भेव कालान्तरं ज्ञेयं १७९ [एएसिं वन्नओचेव गन्धओरसफासओ सगुहायादेसओवावि विहायाइसहससो १८०] तेषां जलचराणां वर्णतोऽनन्तोरसतः स्पर्शतः संस्थानादेशतद्यापि विधानानि सहस्र सो भवन्ति १८० अथ स्थलचरभेदानाह [च उपयाय परिसप्पा दुविहाथलयरामवे च उपयाय च उब्बिहाउ त मे कित्तयओसुण १८१] स्थलचराः द्विविधाः चतुःपदाः

अणंत काल मुक्तीसं अंतोमुहत्तं जहन्नयं । विजटंमि सए काए जलयराणंतु अंतरं १७८ ॥ एएसिं वन्नयो चेव गंधओ रसफासओ । संठाया देसओ वावि विहायाइं सहस्रसो ॥ १७९ चउपयाय परिसप्पा दुविहा थलयरा भवे । चउ

उत्प्लक्ष्यो निगोदमाहि जाइतो अनंतु अतर्मुहत्तं जघनेर पीतानीकाय मुंकी जाइते वली प्रिरीने जलचरनी जलचरमाहि आवेते अंतर १७६ ए जल चरने वर्णयकी गंधयकी रसयकी परसयकी संस्थानना आदेशयकी विधानभेदसहस्रगमे १७७ चार पगनाते चतुःपद द्वयमादि उत्सुइं चालेते मुज

परिसर्पाय संयुः सत्वार. पदा. देपा ते सतुःपदा परि समन्तात् सर्पन्तीति परिसर्पा तल सतु पदाः सतुर्विधाः सन्ति तान् सतुर्विधान् मे
नल काययतत्वं नृप १८१ (एगनुरादुनुराभ्यां गण्डीपयसण्यया हयमाई गोणमाई गयमाईसोहमारणो १८२) एकसुराः द्विसुरा. गण्डीपदाः सनख
पदा. एक सूरपरजाधोपर्वतिहउ विविधो देपा ते एकसुरास्ते च अन्नादयः एय द्वौ सुरौ देपां ते द्विसुराः गोणादयोबलीवर्दादयो गण्डीकमलमध्यस्थ
कणिं कालहसदा देपा ते गण्डीपदाः गजादयः सहनखैर्वर्तन्तेइति सनखासनखापदा देपा ते सनखपदा. सिंहादयः सण्ययाइति प्राकालत्वात् १८२
सय परिसर्पानाह [भूटरगपरिसर्पा परिसर्पा दुविहानवे गोहाई अहिमाईआ इकिका एगहाभवे १८३] परिसर्पा जीवा द्विविधाभवेयुस्तेके भुजाभ्यां
परिसर्पन्तीति नृभप्रसिर्षपाः उरसा सर्पन्तीति उर परिसर्पा. तल गोधानकुल मूषकादयो भुजपरिसर्पाः अहेयः उर परिसर्पाः एते एकपि
पुनर्कथाभवेयुः १८१ सय तेषां क्षेत्रविभागमाह [लोएगदेसेते सन्ने न सल विवाहिद्या इत्तोकालविभागम् ते स्त्रिंशच्छं चठव्विहं १८४] ते सर्वे सलचरा

पया सतुर्विधभायोत्तसंकिस्वयोमुग १८०॥ एगनुरादुनुराचेव गण्डीपय सनपया। हयमाईगोणमाई गयमाई सीह
गाइयो १८१। भु उरग परिसर्पा परिसर्पा दुविहा भवे । गोहाई अहिमाईया एक्केका एगहा भवे १८२ । लोएग

परिसर्पन्तीनादि प्रगुग विधं प्रकारं सलचर पुवे सतुःपद चिधुं प्रकारं ते सुभने कीर्त्ति कहतां सांभल हे सीय १७८ एक सुरीछे ते एक सुरा वेजुईर
सुराहे ग विधुं रा २ गण्डी कलमयर्काका सुरीछो पगतं गण्डी पद नखसहित पगते सनखपद घोडादीसुर १ हयमादीवे सुरर नजउंट आदे गण्डीपद ३
११० आदि म नखपद १७८ भुज धाविउररददे परिसर्पचाले इम सर्प विहं भेदे पुवे गोह उदरा आदि सर्प आदि ते एक्केका अनेकप्रकारे हुई १८०

भुजपरिसर्पाश्चलोकैकदेशे व्याख्याताः सव्वत्तं न व्याख्याताः इतीजनन्तरं कालविभागं स्थलचराणां चतुर्विधं वक्ष्ये १८४ (सन्तद्रं पप्पणादया अपज्जवसि
यावियठिर्दं पडुच्चसार्दया सपज्जवसियाविय १८५) सन्ततिं प्राप्यते थलचरा अनादयोऽपर्यवसिताद्यापि स्थितिं भवस्थितिं प्रतीत्य आश्रित्यसादय
सपर्यवसिताद्यापि वर्तन्ते १८५ (पलिओवमादं तिन्नेओ उक्कोसेण वियाहिद्या आउठिर्दथलयरणं अन्तीमुहुत्तं जहन्नयं १८६) स्थलचराणां उत्कृष्टेन
त्रीणिपत्थोपमानाद्युः स्थितिर्व्याख्याता जघन्यतः स्थलचराणां अन्तर्मुहत्तं भायु स्थिति १८६ अप्य स्थलचरान्त्वा स्थलचरेष्वेकीत्ययन्ते तदाक्रियत्कालेन
उत्पद्यन्ते तां कालस्थिति माह [पलिओवमादं तिन्ने उ उक्कोसेणं तु साहिद्या पुव्वकोडो मुहत्तेणं अन्तीमुहुत्तं जहन्निद्या १८७] स्थलचराणां स्वकीये
कारे एव समुत्पद्यमानानां त्रीणि पत्थोपमानि पूर्वकोटि पृथक्ते न साधिकानि उत्कृष्टे न कायस्थितिर्व्याख्याता जघन्यिकाकायस्थिति स्तेषामन्तर्मुहत्तं

देसे तेसव्वे न सव्वत्थ वियाहिद्या । इतो काल विभागं तु तेसिं वोक्कं चउव्विहं ॥ १८३ संतद्रं पप्पणार्दया अप
ज्जवसियाविय । ठिदं पडुच्च सार्दया सपज्जवसियाविय ॥ १८४ पलिओ वमाओ तिन्निओ उक्कोसेण वियाहिद्या ।
आउठिर्द थलयराणं अंतोमुहुत्तं जहन्निद्या ॥ १८५ पलिओवमाओ तिन्निओ उक्कोसेणं तु साहिद्या । पुव्वकोडो मुहु

लोक चौदराजना एकदेशेने भागे ते सर्पके नथी सव्वले कह्या भगवंते एतला कह्या नन्तरकालनी विभाग विधरो ते थलचर चिहुं भेदे कहसुं १८१
प्रवाहमार्गे थलचर अनादिहे अपर्यवसित अंतपिणि थिति आओसादि अने सपर्यवसित केहपणि १८२ पत्थोपमनी चिहुनी स्थिति उत्कृष्टी कहो
तीर्थं करे आऊखानी स्थिति थलचर जोवनी अंतमुहुत्तं जघनरा १८३ पत्थोपम चिहुं नीथिति उत्कृष्टी कहो तीर्थं करे पूर्वकोटि पृथगत्वे अधिक

भवेत्तदा । यथाहि विप्रनामनायुषः स्वत्ववराः पूर्वकोषाद्युपा समाष्टभवग्रहणानि कुर्वन्ति पक्षेन्द्रियनरतिरिक्ता अविक्किनिरन्तरभवस्याऽसम्भवंति ॥ १८७ ॥ यत्र कालांतरमाह [कायठिर्देवलवराणं अन्तरं तिस्रसं भवे काल अणन्तमुक्तेः अन्तोमुहुतं जहन्निव ॥ १८८ ॥] (विजटमिसएकाएयलवराणं अन्तरं एयमिषयप्रदोवेय गन्धप्रोरसफासश्चो मण्डाणभेयप्रोवावि विहाणा इसहस्रसो ॥ १८९ ॥) युग्मं स्वत्ववराणां स्वकीयेकायेत्यक्ते सति वनस्यत्यादि तयोऽथयश्चेत्तस्य स्वचरं पुनरायाति तदा उत्कृष्टं अन्तकाल स्यान्तरं भवति जघन्य तस्यांतमुद्भूतं कालस्यान्तरं भवति ॥ १८८ ॥ एतेषां स्वत्ववराणां यथा तोगन्तवत् रसतः स्वगतं संस्थानभेदतयापि सप्तश्रोविधानानि भेदाः ॥ १८९ ॥ अथ स्वचरभेदानाह (चक्षे छलोमपकवीय तद्वयासमुत्पन्नपकवीय विषयः पक्षीय गोपयः पक्षिचोय च उच्चिरा ॥ १९० ॥) पक्षिणः चतुर्विधाः बोधव्या चर्मपक्षिण्यर्मे चटिकायाः रोमपक्षिणो राजहस्यायाः समुद्रपक्षिणः समुद्रमाकार पक्ष्यपक्ष्माभानुपोत्तरं पर्वताहर्हिर्वर्त्तिनः विततपक्षिणो ये सर्वदाविस्तारित पक्षा एव तिष्ठन्ति ॥ १९० ॥ [लोणगद्वेसे ते सर्वे न सव्यत्यवियगहिवा

तेषां अतमुहुतं जहन्निव ॥ १८६ ॥ कायठिर्देवलवराणं अन्तरं तिस्रसं भवे । अन्तकाल मुक्तेः अंतोमुहुतं जहन्नयं ॥ १८७ ॥ विजटमिस एकाएयलवराणं अन्तरं । एयमिषं वन्नश्चो चिव गंधश्चो रस फासश्चो । १८८ संठाणा देसश्चो वावि विहाणाहं सहस्रासो चक्षे उ लोम पकवीय तद्वया समुत्पन्न पक्षिण्यर्मे ॥ १८९ ॥ विषय पकवीय बोधव्या पक्षिणः

भवेत्तदा । यथा ॥ १८७ ॥ यत्र कालांतरमाह [कायठिर्देवलवराणं अन्तरं तिस्रसं भवे काल अणन्तमुहुतं जहन्निव ॥ १८८ ॥] (विजटमिसएकाएयलवराणं अन्तरं एयमिषयप्रदोवेय गन्धप्रोरसफासश्चो मण्डाणभेयप्रोवावि विहाणा इसहस्रसो ॥ १८९ ॥) युग्मं स्वत्ववराणां स्वकीयेकायेत्यक्ते सति वनस्यत्यादि तयोऽथयश्चेत्तस्य स्वचरं पुनरायाति तदा उत्कृष्टं अन्तकाल स्यान्तरं भवति जघन्य तस्यांतमुद्भूतं कालस्यान्तरं भवति ॥ १८८ ॥ एतेषां स्वत्ववराणां यथा तोगन्तवत् रसतः स्वगतं संस्थानभेदतयापि सप्तश्रोविधानानि भेदाः ॥ १८९ ॥ अथ स्वचरभेदानाह (चक्षे छलोमपकवीय तद्वयासमुत्पन्नपकवीय विषयः पक्षीय गोपयः पक्षिचोय च उच्चिरा ॥ १९० ॥) पक्षिणः चतुर्विधाः बोधव्या चर्मपक्षिण्यर्मे चटिकायाः रोमपक्षिणो राजहस्यायाः समुद्रपक्षिणः समुद्रमाकार पक्ष्यपक्ष्माभानुपोत्तरं पर्वताहर्हिर्वर्त्तिनः विततपक्षिणो ये सर्वदाविस्तारित पक्षा एव तिष्ठन्ति ॥ १९० ॥ [लोणगद्वेसे ते सर्वे न सव्यत्यवियगहिवा

इतो कालविभागान् तसिबुच्छ च छविहं १८१] ते सर्वे खचरालोकोकदेशे व्याख्याताः सर्वत्र चतुर्दशरज्ज्वात्मलोकेन सन्ति इतोऽनन्तरं तेषां खचराणां चतुर्विधं कालविभागं वक्ष्ये १८१ [सन्तद्रूपप्रणार्द्रया अपज्जवसियाविय ठिई पडुच्चसार्द्रया सपज्जवसियाविय १८२] सन्ततिं प्राप्यते खचरा अनादयोऽप्यर्थवसिता अपि वर्त्तन्ते स्थितिं प्रतीत्यते सादयः सपर्यवसिता अपि सन्ति १८२ (पलिओ वमस्सभागी असंखिज्ज यमोभवे आउठिईखह यराणं अन्तो मुहत्तं जहन्निवा १८३) खचराणां आयु स्थितिः पल्लोपमस्य असंख्येतमो भागो भवति जघनिराका आयुः स्थितिः पल्लमुहत्तं भवति १८३ अथ खचराणां कायस्थितिः कालांतरं राणां आयु स्थितिः पल्लोपमस्य असंख्येय तमो भागो भवति जघनराका आयुः स्थितिः पल्लमुहत्तं भवति १८३ अथ खचराणां कायस्थितिः कालांतरं हाभ्यां गाथाभ्यां वदति [असंखभागी पल्लियस्स उक्कोसेण साहिओ मुक्कोडो मुहत्तेणं अन्तो मुहत्तं जहन्निवा १८४] कायठिई खहयराणं अन्तरं ते सिमं

शोय चउत्थिहा । नोएगदेसे तेसव्वे न सव्वत्थ वियाहिथा ॥ १८० संतदं पप्पणार्द्धया अपज्जवसियाविय । ठिद्वं प
हुच्च सार्द्धया सपज्जवसियाविय ॥ १८१ पलिओवमक्ख भागो असंखेज्जदमो भवे । आउ ठिद्वं यवहयराणं अंतोमुहुत्तं
जहन्निथा ॥ १८२ असंखभागो पलियक्खा उक्कोसिण वियाहिओ । पुब्बकोडी पुहुत्तं णं अंतोमुहुत्तं जहन्निथा ॥ १८३

पक्खी कहीये १८६ विततपोहलो पांखे जडे ते वितत पक्खी जाणवा पक्खी स्यारप्रकारना लोकने एक देशे सवला नथी सवले भगवते क्ख्या- १८७ प्रवाहमार्ग आथी ए पंखी अनादिक्के १८८ पल्लोपमनो अशंख्या तमो भाग उतूख्खो आउखानि स्थिति खचर पंखी आनी अंतमुहुत्तं जवनेर १८९ असंख्या तमोभाग पल्लोप मनो लूतूख्खो साधिक भाभेरी पूर्वं कोड दृष्टकल पूर्वकोडिवा लाभव १ करी असंख्याता आउखानाभव करीती अतमुहुत्तं

अथ स्वस्तकाश्वमुद्रांश्च शक्तानुवृत्तं जहन्नया १८५) खचराणां कायस्थितिः पलत्रोपमस्य असंख्येयतमोभगाः पूर्वकोटिं पृथक्तेन साधिकस्य भवति जघ
नायाः नायस्थितिरुत्तर्गम्य भवति तेषां खचराणां कालान्तरं च उत्क्रष्टतोऽनन्तकालं यावद्भवति जघनातस्य अन्तर्मुद्रितं भवति १८६) (एयसिचक्षुष्यो
भयं चान्द्रेयं रमकाभयो मयराणादेस्त्रयोवि विहाणाश्च सदस्यसो १८६) एतेषां खचराणां वर्षतो गन्धर्तोरसत स्यर्गतः संस्थानदिशतयापि सहज्यसो
विधानानि भवन्ति १८८ [ससपादुपि शोभेयाऽ तर्किकतयश्रोसुष समुच्छिन्नायमशुया गभयकं तियातहा १८७] मनुजाद्विधियं मेदासन्ति तान् भेदान्
धर्माभं यत्कृतं यदु ननुभाः ननुया समुच्छिन्नास्तथागर्भवत्क्रान्तिकाः गर्भजाः संसृष्टिमानमनोरहिताश्चतुर्दश स्थानिपूत्यन्नाः १८७ (गभयकतियाजोष्ठ
निर्दिशार्तदियादिया यकभाकप्रभूमाय अन्तरद्वीपगातहा १८८) ये तु गर्भव्यत्क्रान्तिकास्ते मनुयास्त्रिविधाभ्याख्यातास्ते के अकर्मकर्मभूमिगाः अन्तर

प्रायटिहं रश्मयरागं अंतरं तिसिभं भवे ॥ कालं अणंतमुक्तासं अंतोमुहुतं जहन्नयं १८४ ॥ एणसिं वन्नओवे वगंधओ रस
प्रासथो मठाणादं भओ वा विविहाणा इंसहअसो १८५ ॥ मणुवाटु विहाभे अओ ते भे कितयओ मणु । संमुच्छिजाय मणुया
गभाअकितिया तहा १८६ ॥ गभभवकं तिया जे जतिविहा ते वियाहि या । अकमकमभूम य अंतरदीवगा तहा १८७ ॥ पन्नरस

अध्याय १८ • कार्यविधि सधर पर्याप्तो कार्य प्रंतरते खचरपर्यन्ते एष्टुवे अनताकालनी अतर उत्कृष्टो निर्गोदमाहि अतर्मुहुत्तं जवनेर १८१
 १४ परधनाना वर्धयन्ता मधरसाधर्को सस्यनना आदेश्य वर्को विधान भेद सहस्रगमे हुवे १८२ मनुष्य विहुं भेदेहुद् तं मनुष्य कहता प्रति साभजि
 के भिन्न मर्गिना भन धिनाहो मर्ग्य आदेश्ये सोवे उपमे मन सहित ते गर्भज तथावली १८३ गर्भज मनुष्य जेहतिविहा विहुं भेदे ते कप्रा

शोधित २. योजनमस्य मया यामिभूत राभ्या लक्षण समुद्रमति क्रमस्थितासु षट् षट् अन्तरद्वीपाः सन्ति ते च द्वीपाश्चतुर्भिर्भुवि णिताश्चतुर्विंशति सख्याका
भवन्ति ततश्च आद्यन्तर्द्वीप चतुष्कस्य द्वितीया अष्टाविंशति तृतीया सन्ति एव त्रिष्वरिषि पर्वतपि अष्टाविंशति त्रयो सर्वसाध्याश्चैषां भेदेन अपि
अथ तत्राग्नौ यद्वेष्टाधियति संख्याकवन विरोधावन भवति तेषु अन्तरद्वीपेषु युगले धर्मिकावसन्ति तच्छरीरमानादि कथ्यते अष्टधनुः शतौच्छायाः
पञ्चाशद्व्यभगायुष धनुः षष्टि षट्करण्या चतुर्थदिवसाहाराभि लापवन्तः एकोनाशीति दिन कृतापव्यपासनाः तेषां द्वीपानां नामायासविस्तरपर
श्चादि विधारसु धेद समास वृद्धौ कातोवसेय १८८ संमूर्द्धिमानां हि एष एव भेद यत्कर्म भूमि समुत्पन्नानां गर्भजानां वातपित्तादिषु चतुर्दश
भेदः सप्तमस्ति अद्रु ज्ञासं श्लेयभागमात्रावगाहनास्ते सर्वे मनुष्याः संमूर्द्धिभागर्भजाश्च लोकैकदेशे व्याख्याताः २०० [सन्तद्रं पण्णादया अपज्जवसियाविय
ठिरं पण्णादया नपज्जवमियविय २०१] (पलिभोवमादतिवे श्रोतकोसेण वियाहिया आउठिरे मणुआणं अन्तोमुहुत्तं जह्वद्विया २०२) मनुजानां गर्भजानां
भोपि पत्तोपमानि उत्कृष्टेन प्रायः स्थिति र्व्याख्याता जघनाका स अन्तर्मुहुत्तं स्थिति र्व्येयं २०२ अथ कायस्थिति मन्तरकालं चाह द्वाभ्यां गाथाभ्या

प्रापि शो । लोगस एगदेसंसि ते सव्ये वियाहिया ॥ १८८ संतद्रं पण्णादया अपज्जवसियाविय । ठिद्रं पण्डुच्च सार्देया
सपज्जवसियाविय ॥ २०० पलिभोवमाद तिन्निशो उक्कोसेण वियाहिया । आउ ठिरे मणुयाणं अंतोमुहुत्तं जह्व

नं विद्यते न भयं चतुर्धर्मं गर्भजं कथा १८६ प्रवाहमार्गं आश्रो अनादिद्वे अंतर्द्वीपेष्वे धिति आश्रो आदि सहित सपर्यवसित चान्तर्पथि
निये १८० पत्तोपम विपुंनो उत्कृष्टो कथो पाज्जयानो स्थिति गर्भजं मनुयनो अन्तर्मुहुत्तं जघना गर्भजनी समूर्द्धि मनी जघना अंतर्मु

[पलिओवमादं तिन्नेओ उक्कोसेणं तु साहिया पुब्बकोडीपुहत्तेणं अत्तोमुहत्तं जहन्निद्या २०३] (कायठिदं मणु आणं अन्तरन्ते सिमभवे अणंतकाल मुक्कोसं अत्तोमुहत्तं जहन्निद्यं २०४) मनुजानां गर्भजानां तीणि पल्लोपमानि पूर्वकोटि पृथक्केन साधिकानि उत्तुल्लहेन कायस्थिति व्याख्याता जघ न्निक्कावान्तमुहत्तं स्थिति अर्थ्याता तेषां गर्भजानां मनुजानां कालस्यान्तरं उत्तुल्लहं अनन्तकालं जघन्यकां अन्तमुहत्तं कालान्तरं ज्ञेयं २०४ [एएसिं वन्नओवेव गन्धओरसफासओ सण्णाणदिसओवावि विहाणाद सहस्रसो २०५] एतेषां संभूर्हिमगर्भज मनुजानां वर्णतीगन्धतीरसतः स्पर्शतः संस्थानादेषतश्चापि सहस्रसो विधानि भवन्ति २०५ अथ देवानाह (देवा चउव्विहा बुत्ता तं मे कित्तयओसुण भोमिज्जवाण मन्तर जोह सवेमाणि या

न्निया ॥ २०१ पलिओवमाउ तिन्निओ उक्कोसेणं तु साहिया । पुब्बकोडि पुहत्तेणं अंतोमुहत्तं जहन्निद्या ॥ २०२ काय ठिदं मणुयाणं अणंतरं तेसिसं भवे । अणंत काल मुक्कोसं अंतोमुहत्तं जहन्नयं २०३। एएसिं वन्नओ चेव गंधओ रस फासओ । संटाणा देसओवावि विहाणादं सहस्रसो । २०४ देवा चउव्विहा बुत्ता ते मे कित्तयओ सुण । भोमिज्ज

हुत्तं १८८ पल्लोपमनी लिहं नी उत्तुल्लष्टी कही तीथं करे देवे पूर्वकोडी पृथुक्काल ८ लग्गी सातभव पूर्वकोडीथी करीने पल्लवुं आयु भोगवे पूर्व पृथुक्काल ते अंतमुहत्तं जघनो १८८ काया स्थिति मनुष्यनी जह भणी तेहनी तेह मांहि ७ । ८ भव रहि अंतरो तेहनी मनुष्यने कहीस्ये अनंतकालनी उत्तुल्लष्टी अंतरनि गोदमांहि जाइ तु अंतमुहत्तं जघन २०० एमनुष्यना वर्णं थकी गंध थकी रस थकी फरस थकी सण्णानना भेद थकी विधान भेद सहस्रगमे २०१ देवता चिह्नं भेदे कल्ला भगवंते ते सुभक्ते कहतां प्रति सांभलि हे शिथ भूमि ऊपना ते भूमिज भूवनपति विविध पर्वतने अंतरे ऊप

भवनवासिणो२०८] एते भवनवासिनः कुमार शब्दान्ताः उच्यन्ते यती हि एते कुमारवत् विषभाषाशस्त्र यौनवाहन क्रीडनानि कुर्वन्ति अतएव सर्वे देशापि कुमाराण्यन्ताः तद्यथा असुरकुमारनागकुमारवियुत् कुमार अभि कुमारद्वीप कुमार उदधि कुमारदिक् कुमार वायु कुमारस्तनित कुमार एतेनामतः आख्याताः ८ अथ व्यन्तरभेदानां नामान्याह (पिप्साय १ भूया २ जक्खाय ३ रक्खसा ४ किन्नराय ५ किं पुरिसा ६ महोरगाय ७ गन्धव्वा ८ अद्दहा वाणमन्तरा२०९) व्यन्तरा अष्टविधा पिप्साच १ भूता २ यक्षाश्च ३ पुनराचसा ४ किन्नराश्च ५ किं पुरिषाः ६ महोरगा ७ गन्धर्वा ८ एवमष्टप्रकाराः व्यन्तराज्ञे या ९ अथ ज्योतिष्कानां भेदान् नामतश्चाह (चन्द्रसूराय नक्खता गह्वातारगणा तहाठिया विचारिणो चैव पञ्चहाजोद्द सालया २१०) ज्योति राखया ज्योति राखयोग्यही येषां तेज्योतिराखया ज्योतिष्कादेवाः पञ्चधासन्ति धृति श्रेष्ठस्तेज्योतिष्कादेवाः ठियाइति स्थिराः मनुष्येज्जाइहि ज्योतिष्कास्तेपञ्च स्थिरा अचलस्वभावाः मनुष्येज्जान्तर्वर्तिर्नोहि मेरुपर्वतस्य नित्यं प्रादक्षिण्य चारिणस्तेपञ्च धाज्योतिष्काज्ञेयास्तेचामीचन्द्रा १ सूर्याश्च २ नललाणि ३ ग्रहा ४ स्तारागणा ५ प्रकीर्णकतारकसमूहास्तथा ज्ञेया २१० अथ वैमानिकानां भेदानाह [वैमाणियाओ जेदेवाहुविहतीविघाहिघा कप्पोवगाय बोधव्वा

सिणो । २०७ पिप्साय भूया जक्खाय रक्खसा किन्नराय किंपुरिसा ॥ महोरगाय गंधव्वा अद्दविहा वाणमन्तरा २०८ चंद्रा सूराय नक्खता गह्वा तारागणा तहा । ठिया विचारिणो चैव पंचहा जोद्दसालया २०९ । वैमाणियाओ

राखस ४ किन्नर ५ किंपुरिष ६ महोरग नामा ७ गंधर्व ८ एआठे प्रकारिख्यंतर २०५ चंद्रमा १ सूर्य २ नलल ३ ग्रह ४ ताराणा संमूहवली अद्दी द्वीप वाहिर ते थिर अद्दीई द्वीपमाहि चाले तिणे चारी पांचे प्रकारे ज्योतषीनां ठाम २०६ वैमानना वासीजे वैमानिक देवता ते विहुं प्रकारे कद्धा

कष्पाद्रयातइयय २११] सु मुनेर्धमानकावेदेवास्ते द्विविधा व्याख्याताः कल्पादेवलीकास्तान् चपगच्छन्तीति कल्पोपगाः हादय देवलीकस्याः कल्पोपगाः पुनस्तथैव कल्पातीताः कल्पान् श्रुतीताः इति कल्पातीताः नवमे वेयकपश्चानुत्तरविमानस्या एव वैमानिकादिप्रकाराज्ञातव्या २११ अथ कल्पोपगतानां नामान्याह (कल्पोपगाधारसहासोदभ्रीसापगातहा २ सयं कुमारमाहिदा ४ वभलीगाय ५ लन्तगा ६ २१२) [महासुक्ता ७ सहस्रारो ८ आणया ९ पाणया १० आरण्य ११ अशुया १२ शिव इद्रकल्पोपगासुरा २१३] शुभं कल्पोपगा हादयधासु धर्मानाम इन्द्रस्य सभाऽस्मिन्नस्तीति सौधर्मः प्रयत्नकल्पाय इयान्तोर्हितोयकस्य सौधर्म्यं इयानस्य सौधर्म्येयान्तोर्ती गच्छन्ति प्राप्नुवन्तीति लांतगाः २१२ महाशुक्ले भवामहाशुक्लाः सहस्रारिभवा साहस्राराः भान्तोभवा भानतास्ताया प्राणतेभवाः प्राणताः अरुणेभवा आरुणाय अचुते भवा आचुताय आरुणाय तादृति अमुनाप्रकारेण हादयविधाः कल्पोपगताः शराप्रिया २१३ (कष्पाद्रियायजेदेवा द्विविधा त्रिविधा हियागे विज्जाणुत्तराचिव गेविज्जानवविहातहिं २१४) च पुनस्ते कल्पातीतादेवास्ते द्विविधा व्याख्याता

जेदेवा द्विविहा ते विधाहिधा । कल्पोवगाय बोधव्या कष्पाईया तहेवय ॥ २१० कल्पोवगा वारसहा सोहभमी सा यगा तहा । सयंकुमारमाहिदा वंभलीगाय लंतगा २११॥ महासुक्तासहस्रारा आणया पाणयातहा । आरणा अशुया

कल्पमर्यादिद्र इन्द्र सामान्यादिकनी व्यवस्थति कल्पोपगतयार देवलीकना देवताकल्पे अतिक्रमीवर्त्ते इन्द्र सामानग्रादि रहित ते कल्पातीता ८ द्वेक पांथ अमुत्तरगा २०७ कल्प देवलोके जपना देवता वारि प्रकारे ते कहा सो धर्म देवलीकना १ ईसांण देवलीकना तिम २ सनत्कुमार देवलीकना ३ भार्गव देवलोकना ४ ब्रह्म ५ लांतक देवलीकना ६ २०८ महाशुक्ल देवलीकना ७ सहस्रार देवलीकना ८ प्राणत देवलीक १०

त्रैवेयका. अनुत्तराश्च तत्र त्रैवेयका नवविधा तत्र श्रीवालीक गुरुष्वस्य त्रयोदशरज्वाक स्थानीय प्रदिशस्तत्र श्रीवायां अतीव श्रीभाकरण हि तव
आभरण भूतायै वेया देवावासास्तत्र भवा देवायै वेयकास्ते नव प्रकाराच्चेयाः २१४ तेषां त्रैवेयाणां नामानि (हिडिमा हिडिमा चैव १ हिडिमाम
जिक्कमातहा २ हिडिमाउ वरिमाचैव ३ मज्जिमाहिडिमातहा ४ २१५) (मज्जिमाभिज्जिमाचैव ५ मज्जिमा उवरिमातहा ६ उवरिमाहिडिमाचैव उवरिमा
उवरिमाचैव ७) उपरितन षट्कापेक्षया प्रथमेषु अधस्तना अधस्तना चैव पद पूर्णे १ प्रथमत्रैवेय देवाः १ अधस्तनाश्च मध्यमाश्च अधस्तनामध्यमाः १
द्वितीयत्रैवेयदेवाः २ तथा अधस्तनीपरितना तृतीयत्रैवेय देवाः ३ तथा मध्यमाधस्तनाः मध्यस्त त्रिकापेक्षया अधस्तनाश्चतुर्थत्रैवेयदेवाः २१५ [च
पुनर्मध्यमा. मध्यमा मध्यमस्थत्रिका पेक्षया मध्यमा मध्यमा पंचमत्रैवेयक देवाः तथा मध्यमलिका पेक्षया उपरितया मध्यमोपरितमा षष्ठ्यत्रैवेयक
देवा पुनरुपरितनाधस्तना उपरि स्थलिकापेक्षया अधस्तनाः उपरितनाधस्तनाः सप्तमत्रैवेयकदेवाः तथा उपरिमध्यमाः उपरितनत्रिकापेक्षया

चैव इद्र कपोवगा सुरा २१२ ॥ कपाईयाय जेदेवा दुविहा ते वियाहिया । नेवेज्जा गुत्तरा चैव नेवेज्जा नव विहा.
तहिं २१३ ॥ हिडिमा २ चैव हिडिमा मज्जिमा तहा । हिडिमा उवरिमा चैव मज्जिमा हिडिमा तहा २१४ ॥

आरण देवलीक ११ अच्युत देवलीकना १२ इणे प्रकारे कल्य देवलीकना १२ भेद जपना देवता २०८ कल्यातीत नवत्रैवेयकादिकना जे देवता विह्व
प्रकारे ते कहा लोक रूप नर गुरुष्वने श्रीवा कीट समानते त्रैवेयकना देवता उत्तम प्रधान सुख प्रभाव जीहां ते अनुत्तर विमान देवता त्रैवेयक नव
प्रकारे जाणवा २१० नवनी अपेचाइं हेठिलामाहिं हेठला पेहला देवता हेठिल्यानी अपेचाइ मध्यम विचालानी वीजीनी देवता तीम हेठलानी

१००
१००
१००

मध्यमा, नम्यता उपरितता मध्यमा अष्टमये वैयकदेवा. २१६ अथ नवम्यैवैयक देवानां नामोच्यते उवरिमाउवरिमाचेव इदमे विज्जानासुरा च
भूतैरुत्तिर्गोपरिमा उपरि. स्रक्त्रिकापेजया उवरि मोपरिमा नवम्यैवैय देवाः इति अनुना प्रकारेण नवम्यैवैयकाः सुरा व्याख्याता अथानुत्तर
इदमनाम्याह विजया वैजयताय जयंता अपराजिया २१७ [सञ्चद सिद्धिगाचेव पंचहाणत्तरा सुरा इद्वैमाण्या एए णेगहा एवमादश्चो २१८]
विजया विजय विमानपासिनः विजयन्ते विविधहेतून् विजया व्युत्पत्तिः तथा वैजयन्ताः तथा अपराजिताः अपरै हृदय विवहहेतुभिः प्रतुभि अजिताः
यपनाजिता, भूतः मयोर्यै सिद्धका संप्रज्या. सिद्धाह्व सिद्धा वेपान्ते सर्वार्थसिद्धाः सर्वार्थसिद्धा एव सर्वार्थसिद्धिकाः इति अनुनाप्रकारेण एते पञ्चधा
भूतभगवन्तमाः एयनादिधा व्याख्याताः हादश देवलोकेभवा. नवम्यैवैयकमवाः पञ्चानुत्तरभवाः सुराएवमादयोच्चेयाः चतुरशीति लक्षाणि सप्तनवति

सभिक्कमा २ चैव सभिक्कमा उवरिमा तहा । उवरिमा हिट्टिमा चैव उवरिमा सभिक्कमा तहा २१५॥ उवरिमार चैव
इदं नैवञ्जगा सुरा । विजया वैजयताय जयंता अपराजिया २१६ ॥ सञ्चदसिद्धिगा चैव पंचहा गुत्तरा सुरा । इदं
वैमाण्या एए णेगहा एव मादयो २१७ ॥ लोगका एग देसंमि ते सव्वे परिकितिया । इतो काल विभागं तु तेसिं

अथैतारं अपरक्षा मध्यम द्विकर्मा अपेक्षादं इतिना उ च २११ मध्यतिकर्मा अपेक्षाद मध्यविचालानो पांचमो देवता मध्यतिकर्मा अपेक्षादं जपरि
भांशानां देवता उपरिमा द्विकर्मा अपेक्षादं इदंलो सातमाह देवता उपरिलाटकनी अपेक्षादं मध्य विचालानो आठमाना देवता २१२ जपरिलां
मिदनां यपमाह अपरला नवमाना देवता ८ एते प्रकारे नवमे देकनादेवता १० विजयविमानना १ वैजयल विमानना २ जयंत विमानना ३ अप

सहस्राणि तथा त्रयोविंशतिर्विमानापेक्षया अनेकविधा आख्याता २१८ (लीगस्त्र एग्रेसिमि ते सर्वे परिक्रितिया इतोकाल विभागंतु तसिं वृच्छं चउव्विहं २१८) ते सर्वे देवालीकस्यैकदेशे परिकीर्तिता इतोऽनन्तरं काल विभागन्तु तेषां देवानां चतुर्विधं वक्ष्ये २१८ [संतदं पप्य णाईया अपज्जव सियाविय ठिइं पडुच्च सार्इया सपज्जव सियाविय २२०] सत्ततिं प्राप्यते देवा अनादयः अपर्यवसिता अपि स्थितिं भवस्थितिं कायस्थितिं प्रतीत्यसादय सपर्यवसिताश्चापि वर्तन्ते २२० [साहियं सागरं इक्कं उक्कोसेण ठिई भवे भोमिज्जाणजहन्नेणं दसवास सहस्रिया २२१] भोमिज्जाणं इति भवन पतीनां देवानां उव्वक्खेन आयुःस्थितिः साधिकां सागरोपमं वर्तते जघनेन दशवर्षं सहस्रिकास्थितिं व्याख्याता २२१ (पलिओवममेगं तु उक्कोसेण ठिई भवे वंतराणं जहन्नेणं दसवास सहस्रिया २२२) व्यन्तराणां उव्वक्खेन एकं पल्योपमं आयुः स्थिति

वोच्छं चउव्विहं २१८॥ संतदपप्यणाईया अपज्जवसियाविय । ठिइं पडुच्चसार्इया सपज्जव सियाविय २१८॥ साहियंसा गरंएक्कं उक्कोसेण ठिई भवे । भोमेज्जाणं जहन्नेणं दसवास सहस्रिया २२०॥ पलिओवममेगं तु उक्कोसेण ठिई भवे । वंतराणं

राजीत विमानना ४ २१३ सर्वायसिद्धना देवताना पांच अणुत्तर विमानना देवता इणे प्रकारे बेमानोक्क देवता अनेक प्रकारे इत्यादिक २१४ लोकना एकदेशने विखे ते सर्व कक्षा भगवते एतलानतर कालनो विभाग वीवरो ते देवतातुं कहेस्युं २१५ प्रवाह आशीदेवता अनादिना अपर्यवसित अनंतपणे स्थिति आशीसादि सहित सपर्यवसित केहडो पणि २१६ साधिका भाभेरो एक सागरोपम उव्वक्खणी स्थिति हुवे भवनपति चमरेद्रादि जघना दशहजार वरसनी २२१ पल्योपम एकनी उव्वक्खणी स्थिति हुवे व्यंतर देवतानी जघना दसहजार वरसनी २२२ पल्योपम एक वरस लाख

भयं तु पुनश्च नाराणां लघनेन दशमपदं सहस्रिकाभवेत् २२२ (पलिश्रोवमनुएग वासलक्खे ण साहिच पलिश्रोवमद्वभागी जोइसेस जहअिया २२३)
 उन्तिव्यासा अन्नाकर्षा देयाना एकपयोपम चर्पलक्षेणसाधिक उत्कृष्टा आयुः स्थितिर्वाख्याता शुनर्जघन्यका आयुः स्थितिः पत्योपमस्याटोभागी
 भयति २२३ (दोषेप सागराडं उक्कोसेण ठिई भवे सोहअमि जहनेण एगख पलिश्रोवम २२४) सौधर्मे देवलोके हेसागरोपमे उत्कृष्टा आयुः
 स्थितिर्जघन्येन एकं पत्योपम आयुः स्थितिर्जोया २२४ [सागरा साहियादुनि उक्कोसेण ठिई भवे ईसाणं मिजहनेणं साहियं पलिश्रोवम २२५]
 रंमानं ईगान दिवर्लोके उत्कृष्टेन हेसागरोपमेसाधिर्न आयुः स्थितिर्भवेत् जघन्यतस्तु तत्र आयुः स्थितिः साधिकं पत्योपम अस्ति २२५ (सागराणिच
 क्षेपि उत्कृष्टेण ठिई भवे नच शुभारिजहनेण दुनिशोसागरोवमा २२६) सनत्कुमार उत्कृष्टेन सतैवसागरोपमानि आयुः स्थितिर्भवेत् जघन्येन

जहनेणं दत्तं नाम सहस्रिया २२२ ॥ पलिश्रोवमनु एगं वासलक्खेण साहियं । पलिश्रोवमद्व भागी जोइसेसु जह
 निया २२३ ॥ दोषेव सागराडं उक्कोसेण विहाहिया । सोहअमि जहनेणं एगं च पलिश्रोवमं २२४ ॥ सागरा सा
 हिया दुनि उक्कोसेण नियाहिया । ईसाणमि जहनेणं साहियं पलिश्रोवमं २२५ ॥ सागराणिच सत्तेव उक्कोसेण ठिई

एव परोपमिक उत्कृष्टो चित्तिर्वातिर्या अटनानी पत्योपमनी आठमो भाग ज्योतिषीने विवे तादादेवोनी जघना २२३ वे सागरोपम उत्कृष्टी
 स्थिति पाठयुं शीरं सोधये देवलोकेने विवे जघना एक पत्योपम आठमो २२४ सागरोपम वे आठमे उत्कृष्टी स्थिति दुई दसांण देवलोके
 अथनेर आठमो एक पत्योपम २२५ सागरोपम सातनी स्यात्ता जाणवी उत्कृष्टोनीये सनत्कुमार देवलोके जघनापरणे वे सागरोपम २२६ आठमे रा

हे सागरोपमो स्थितिर्भवेत् २२६ [साहिद्या सागरा सत्त उक्तीसेण ठिई भवे माहिंदमि जहनेण साहिद्या दुनि सागरा २२७] माहिन्दलोको उत्कष्टेन
साधिक सप्तसागरोपमाण्यायुः जघन्ये न साधिक हे सागरोपमे २२७ (दसवेव सागराद् ० २२८) ब्रह्मलोको उत्कष्टेन सप्तसागरोपमाण्यायुः
जघन्ये न सप्तसागरोपमे २२८ [चउदससागराद् उक्तीसेण ठिई भवे लंतगं मिजहनेणं दससागरोवमा २२८] लान्तकदेवलोको उत्कष्टेन चतुर्दश
सागरोपमानि आयुः स्थितिर्भवेत् जघन्यतो दशसागरोपमानि आयुःस्थितिर्भवेत् २२८ [सत्तर स सागराद् उक्तीसेण ठिई भवे महासुक्तेजहनेणं च उदस
सागरोवमा २३०] महाशुक्ते देवलोको उत्कष्टेन सप्तदशसागरोपमानि आयुः स्थितिः जघन्ये न चतुर्दशसागरोपमानि आयुः स्थितिर्भवेत् २३० [अथा

भवे । सणकुमारो जहनेणं दुनिज सागरोवमा २२६ ॥ साहिद्या सागरा सत्त उक्तीसेण ठिई भवे । माहिंदमि जह
नेणं साहिद्या दुनि सागरा २२७ ॥ दसवेव सागराद् उक्तीसेण ठिई भवे । बंभलोए जहनेणं सत्तज सागरोवमा २२८
चउदस सागराद् उक्तीसेण ठिई भवे । लंतगं मि जहनेणं दसज सागरोवमा २२८ ॥ सत्तरस सागराद् उक्तीसेण
ठिई भवे । महासुक्ते जहनेणं चउदस सागरोवमा २३० ॥ अठारस सागराद् उक्तीसेण ठिई भवे । सहस्रारो जह

सागरोपम सातनी उत्कष्टी थिति होइ माहिंद देवलोको जघन्ये तो भ्राभे रो वे सागरोपम २२७ दस सागरोपमनीं उत्कष्टी स्थिति हई ब्रह्म देव
लोके देवतानी जघन्ये तु सात सागरोपम २२८ चौद सागरोपमनी उत्कष्टी स्थिति हुइ लांतके देवतानी जघन्यतो दस सागरोपम २२८ सत्तर साग
रोपमनी उत्कष्टी स्थिति हुवे महाशुक्ते देवतानी जघन्य चौद सागरोपम २३० अठारो सागरोपम उत्कष्टी स्थित हुइ सहस्रार देवलोको जघन्ये

रस सागराद्' उक्तोऽपि ठिर्द् भवे सहस्रारं जहन्नेष सत्तरस सागरोपमा २३१] सहस्रारं देवलोके अष्टादश सागरोपमानि उत्कृष्टाहुः स्थिति
भेदेन प्रपन्नतः सप्तदश सागरोपमानाहुः स्थितिर्भवेत् २३१ (सागरा अउणवीसन्तु उक्तीसेष ठिर्द् भवे आणयं मिजहन्नेषं अष्टारससागरोपमा २३२)
पानर्त देवलोके एकोनविंशति सागरोपमाणि उत्कृष्टे भाहुः स्थितिर्भवेत् तथा जघन्येन अष्टादशसागरोपमानाहुः स्थितिर्भवेत् २३२ (वीसन्तु सागराद्
उक्तोऽपि ठिर्द् भवे पाणयमिजहन्नेषं सागरा अउणवीसर्द् २३३) प्राणतदेव लोके उत्कृष्टेन विंशति सागरोपमानाहुः स्थितिर्भवेत् तथा जघनेन
एकोनविंशति सागरोपमानि आहुः स्थितिर्भवेत् २३३ [सागराद् वीसन्तु उक्तीसेष ठिर्द् भवे आणयमिजहन्नेषं वीसर्द् सागरोपमा २३४] आरण्ये
देवलोके एकविंशति सागरोपमानाहुः स्थितिर्भवेत् तं विंशति सागरोपमानि आहुः स्थितिर्भवेत् २३४ (वावीस सागराद्' उक्तीसेष ठिर्द् भवे

नेषं सत्तरस सागरोपमा २३१। सागरा अउणवीसन्तु उक्तीसेष ठिर्द् भवे। आणयमिजहन्नेषं अष्टारस सागरो
पमा २३२। वीसन्तु सागराद्' उक्तीसेष ठिर्द् भवे पाणयमिजहन्नेषं सागरा अउणवीसर्द् २३३॥ सागराएकवीसन्तु उक्ती
सेष ठिर्द् भवे। आरण्यमिजहन्नेषं वीसर्द् सागरोपमा २३४। वावीस सागराद्' उक्तीसेष ठिर्द् भवे। अच्युयंसि जह

अष्टारसागरोपमा २३१ सागरोपमयोगीस उत्कृष्टा दीति ह्रस्व आणत देवलोके जघन्ये स्थिति अठार सागरोपमनी २३२ वीस सागरोपमनी
उत्कृष्टा स्थिति ह्रस्व प्राणत देवलोके जघन्य सागरोपमयोगीस २३३ सागरोपम एकवीसनी उत्कृष्टा स्थिति ह्रस्व आरण्य देवलोके जघन्य
कोनविंशति सागरोपमनी २३४ आणयस सागरोपमनी उत्कृष्टा स्थिति ह्रस्व अच्युत देवलोके जघन्य चउवीस सागरोपम २३५ वीस सागरोपम उत्कृष्टा

अथयमिजहनेण सागरादकवीसद् २३५) अथुतदेवलोके द्वाविंश सागरोपमानावृक्षष्टाय स्थितिर्भवेत् जघनगतसु एकाविंशति सागरोपमानिस्थिति
र्भवेत् २३५ अथ नवग्रैवेयकाणां आयुःस्थितिरुच्यते [तैवीससागराद् उक्रोसेण ठिर्द् भवेपढम मिजहनेण वावीससागरोवमा २३६] तयोविंशति
सागरोपमानि प्रथमग्रैवेयके उत्कृष्टा आयुःस्थितिर्भवेत् जघनेन द्वाविंशति सागरोपमानि २३६ (चउवीस सागराद् उक्रोसेण ठिर्द् भवे विद्वयमिजह
नेण तैवीस सागरोवमा २३७) द्वितीये ग्रैवेयके चतुर्विंशति सागरोपमानि उत्कृष्टा आयुःस्थितिर्भवेत् जघनेन त्रयोविंशति सागरोपमानि २३७
[पणवीस सागराद् उक्रोसेण ठिर्द् भवे तद्वयं मिजहनेण च उवीससागरोवमा २३८] तृतीये ग्रैवेयके पञ्चविंशति सागरोपमानि उत्कृष्टाः स्थिति
र्भवेत् जघनेन चतुर्विंशति सागरोपमानि २३८ [ह्रवीस सागराद् उक्रोसेण ठिर्द् भवे च उखं मिजहनेण सागरापणवीसद् २३९] चतुर्थे ग्रैवेयके षड्
विंशति सागरोपमानि उत्कृष्टा आयुःस्थितिः जघनेन पञ्चविंशति सागरोपमानि २३९ (सागरासत्तवीसन्तु उक्रोसेण ठिर्द् भवे पञ्चमं मिजहनेण
नेयं सागरा एकवीसद् २३५ ॥ तैवीस सागराद् उक्रोसेण ठिर्द् भवे । पढममिजहनेण वावीस सागरोवमा २३६ ॥
चउवीस सागराद् उक्रोसेण ठिर्द् भवे । विद्वयमिजहनेण तैवीस सागरोवमा २३७ ॥ पणवीस सागराद् उक्रोसेण
ठिर्द् भवे । तद्वयमिजहनेण चउवीस सागरोवमा २३८ ॥ ह्रवीस सागराद् उक्रोसेण ठिर्द् भवे । चउखमिजह

स्थिति इह प्रथमग्रैवेयकने विखे जघनेन वावीस सागरोपम २३६ तैवीस सागरोपम उत्कृष्टो स्थिति ह्रद् वीजग्रैवेयके जघनगत तैवीस सागरोपम २३७
पचवीस सागरोपम उत्कृष्टो स्थिति ह्रवे लीजग्रैवेयके जघनेन चउवीस सागरोपम २३८ ह्रवीस सागरोपमनी स्थित उत्कृष्टो स्थिति होह चोथे ग्रैवे

राय धनपतसिंह बाहादुर का आ०स०उ०४१ मा भाग

भक्तोऽपि जहन्नयं विजटमि सएकाए देवाणं ह्येका भन्तरं २४८) देवानां स्वकीये कायेत्यन्ते सति वनस्सति कायेन्नजति तदा उल्लङ्घ्य भन्तरं भन्तल
यान् भवेत् अथनातोतर भन्तर्मुह्यते भवेत् २४८ [अथन्तकालमुक्तेसं वासपुहत्तं जहन्नयं आणवारण देवाणं गेविज्जाणं तु भन्तरं २४८] आनतादीनां
नववर्षेभ्योऽपि दाता तु पुनः ये धेयकानां नयानां उपलब्धत्वात् तत्र वासिनां देवानां स्वस्थानात् आनानात्र संसारिनिगोदेसमुत्पन्नानां पथात्पुनः
राज्यादि आणभूता उल्लङ्घ्य भेदात्तान्तरं भवेत्तदा भन्तं कालान्तरं भवेत् जवनं वेदतरं भवेत्तदा वर्षं पृथक् नववर्षाणि यावद्भवतीत्यर्थः २४८
[नववर्षाणां भवेत्तदा पुनश्च जहन्नयं अथुत्तराण्यदेवाणं भन्तरं तु विद्याहिय २५०] अनुत्तराणां देवानां अवनं भूत्वा पुनश्चेत्तदैवोत्पत्तिः स्यात्तदा कियदन्तरं
भवेत् तदा उल्लङ्घ्य संयोज्येयसामागोपमानि भन्तराध्यात्वात् जवनं तु वर्षं पृथक् नववर्षाणि यावत् २५० [एएसिं वन्नञ्चोवेव गन्धञ्चोरसफासञ्चो सएकाए
दहर्मायादि विद्यावार नववर्षा २५१] एतेषां देवानां चतुर्निकायानां गन्तोरसतः स्मरतः सस्यानादेयतयापि सहचसोविधानि भवन्ति अनेकेभेदा

तस्मिन् कायं ठिडं जहन्नकुसिसिया भवे २४९ ॥ अथत काल मुक्तेसं अंतोमुहत्तं जहन्नयं । विजटमि सएकाए देवाणं
रोज्ज भन्तर २४८ ॥ अथत काल मुक्तेसं वास पुहत्तं जहन्नयं । आणयादणं कप्पाणं गेविज्जाणं तु अंतरं २४८ ॥ सखिज्ज
नागरो ज्जम् वाम पुहत्तं जहन्नयं । अथुत्तराण्य देवाणं अंतरं तु विद्याहिया २५० ॥ एएसिं वन्नञ्चो वेव गंधञ्चो रस

देवानां कायस्योक्तं भवेत् देवता तदा उल्लङ्घ्य भवेत् २४९ अन्तर्काल उल्लङ्घ्य भवेत् २४९ अन्तर्काल उल्लङ्घ्य भवेत् २४९ अन्तर्काल उल्लङ्घ्य भवेत् २४९
देवता भवेत् देवता तदा उल्लङ्घ्य भवेत् २४९ अन्तर्काल उल्लङ्घ्य भवेत् २४९ अन्तर्काल उल्लङ्घ्य भवेत् २४९ अन्तर्काल उल्लङ्घ्य भवेत् २४९

भवन्ति २५१ अथ निगमयितुं माह [संसारव्यायसिद्धाय इन्द्रजीवाविद्याहिया रूविणो चैव अरुवीय अजीवार्दुर्विहाविद्य २५२] संसारव्याय जीवासिद्धाय जीवाइति अमुना प्रकारेण व्याख्याताः च पुनरुपिणोऽरूपिणोऽजीवाश्च व्याख्याताः द्विविधा अपि कथिताः अथोपदेशमाह (इन्द्रजीवमजीवेय सुखासह हि जगद्य सव्वनयाणमणुमए रमिज्जासंयमेसुणी २५३) मुनिः साधुरेवं अमुनाप्रकारेण जीवान् गुरोर्मुखात् अत्वा पुनः अद्याय सयमे सप्तदशविधेरमेत्तरिति कुर्यात् कौटुम्भे संयमे सर्वनयानां अनुमते सर्वे च तेनयाश्च सर्वनयाः नैगमादयः सप्तनयास्तेषां सर्वनयानां ज्ञानक्रियातर्गतानां अनुमते अभिप्रीते ज्ञान सहित सम्मक् चारित्र रूपे २५३ [तत्रोवह्मणिवासाणिसाममणुपालियाइमेण कम्मजीएण अप्पाणं संलिहेसुणी २५४] ततश्चारिते रमणानन्तरं बह्मणि

प्रासञ्जो । संठाणा देसञ्जोवावि विहाणाद् सव्वसुसो २५१ ॥ संसारव्याय सिद्धाय इन्द्र जीवा विद्याहिया । रूविणो चैव अरुवीय अजीवा दुर्विहाविद्य २५२ ॥ इन्द्र जीव मजीवेय सोच्चा सहिहजणय । सव्व नयाण अणुमए रमेज्जा संजमे सुणी २५३ ॥ तञ्जो बह्मणि वासाणि सामन्न मणुपालिया । इमेण कम्म जोगेणं अप्पाणं संलिहे सुणी २५४ ॥

संसारिक जीवना सिद्धना जीव इणे प्रकारे जीव विहुं भेदे कह्वा रूपी अजीव विहुं भेदे अरूपी अजीव दशभेदे अजीव विहुं प्रकारे हुवे २५२ एणे प्रकारे जीवने अजीवनाभेद गुरु समीपे सांभलीने सर्वदीह प्रमाण करी पडिवजी समस्त नैगमादिकसा तनय ते ज्ञानकथा माहि अंतर्भावता जाणी ज्ञान सहितथको रति आणेने संयमने बिखे साधु २५३ ततोदीचालोधानंतर घणा वरसलग्गी ग्रामए चारित तपसंयम कथाइ उत्तम पालीने इणे आगलि कहोस्ये तेणे अनुक्रमे कर्मयोगी आत्मा शरीर संलेखे द्रव्य थकी तपे करि काया ह्येण पाडी भाव थकी कषाय रहित २५४ बारवरसताई

अथ लिङ्गानां धर्मपान्थमुत्तिरन्तेन क्रमयोगेन आत्मानं स लिखितं द्रव्यतोभावतय कथोक्त्यात् स प्रतिपत्तिं लेखना पूर्वकं क्रमयोगमाह माह [वारसेवदया
माह न ननु भुक्तिं विनाशमेव स वच्छेदमन्त्रमिवाहमात्रावजहन्निवा २५५] [पठने वास चउकमिनिगई निज्जहणं करे वीएवास चउकं मि विचिन्त तु तव
धर्म २५६] [एतन्मात्रमात्रावजहन्निवा स वच्छेदं तुनाइविनिगइं तवचरे २५७] (तश्चासं वच्छेदं तु विनिगइं तु तवचरेपरिमितयधेव आयासंतसि
संयुक्तं कर २५८) (कोटो महिदयायास कटुम वच्छेदे सुषोमासवसासि एण तु आहारिणं तवचरे २५९) एतासां गाथाना व्याख्या दादमैवर्पाणि
ऽप्युक्ता स नैगामं भूत् नैरसन द्रव्यतोभावतय कथत्वं कारणं सलेखना द्रव्यतः शरीरस्य कथोक्ताय भावतय कथायाया कथोक्ताय स वच्छेदमेकं वर्षं
अथ निशामन्तेनाभिवर्त्तं जयविष्का नैरसनानाप्रमातोभिवर्त्तं २५५ सलेपनायास्त्वैविधेऽनुक्रममाह प्रथमे आद्येवर्षं चतुष्के विष्काति निर्दुहंन विष्कालीना
पद्यनामाया आत्मानिनिज्यादि तप कुर्यादित्यर्थं द्वितीये वर्षं चतुष्के विचिन्त एव चतुर्थपट्टाटमादि रूप तपयरेत् २५६ ततो हौ संवत्सरो यावत्
यत्नेन भूतिनिर्गतेन तपनायत्नत एव प्रधानं यश्चित् तदेकान्तरं आयास आवाह्यं ज्ञातपद्य नवच्छेदाहं यावत्मास पट्क यावत् अतिविष्काटं अटस

वारसेवदयासाहं सलेख्मिनिज्या भवे । संवच्छेदं सज्जमिज्या ह्यस्मासाय जहन्निवा २५५ ॥ पठसे वास चउकंमि
विगमं निज्जहणं करो । दिदुए वात चउकमि विचिन्ततु तव चरे २५६ एतां तर सायासं कटु संवच्छेदे दुवे । तश्चो संव

ऽप्युक्ता स नैगामं भूत् नैरसन द्रव्यतोभावतय कथत्वं कारणं सलेखना द्रव्यतः शरीरस्य कथोक्ताय भावतय कथायाया कथोक्ताय स वच्छेदमेकं वर्षं
अथ निशामन्तेनाभिवर्त्तं जयविष्का नैरसनानाप्रमातोभिवर्त्तं २५५ सलेपनायास्त्वैविधेऽनुक्रममाह प्रथमे आद्येवर्षं चतुष्के विष्काति निर्दुहंन विष्कालीना
पद्यनामाया आत्मानिनिज्यादि तप कुर्यादित्यर्थं द्वितीये वर्षं चतुष्के विचिन्त एव चतुर्थपट्टाटमादि रूप तपयरेत् २५६ ततो हौ संवत्सरो यावत्
यत्नेन भूतिनिर्गतेन तपनायत्नत एव प्रधानं यश्चित् तदेकान्तरं आयास आवाह्यं ज्ञातपद्य नवच्छेदाहं यावत्मास पट्क यावत् अतिविष्काटं अटस

विक्रष्टं षष्ठाष्टमादितपः आचरेत् परं तलायं विशेषः परमित्तमेवस्तीकां एव
द्वादशादितपोन आचरेत् न सेवेत २५७ ततस्तु सवत्सराद्धं मास
आचान्तं तपस्तप्तिन् संवत्सरे कुर्यात् कोषं पूर्वस्मिन् संवत्सराद्धं न अस्मिन्संवत्सराद्धं च एवं एकादशे संवत्सरे चतुर्थषष्ठाष्टमाद्वादशादीनां पारणे आचान्तं
विदध्यात् इत्यर्थः ततोकोटी सहितं तपः स्यात् २५८ इत्थं एकादशसुवर्षेषु व्यतीतेषु द्वादशवर्षे यत्कुर्यात्तदाह कोटीभ्यां प्रत्याख्यानस्य आद्यन्ताभ्यां सहितं
कोटीसहितं तपोद्वादशे संवत्सरेभ्युनि कुर्यात् कोषं विवक्षितदिने प्रभातसमये आचान्तं प्रत्याख्यानं कृत्वा पुनर्द्वितीयदिने तपोन्तरं विधाय तस्यां ते
पुनराचान्तं इति कोटीसहितं उच्यते इत्यनेन द्वादशवर्षाणि तपः कुर्यात् तु पुनः पञ्चाशत्संस्कारेण पुनरर्द्धमासिकेन आहारिण अर्धमासचपण
प्रत्याख्यानेन तथाह मासचपणेन आहारिणइति आहारानादरेणेन तपः प्रस्तावाङ्गपरिज्ञयाजनशनरूपं तपश्चरेत् एतद्विस्तरस्तु निशेष चूर्णितो
वसेय २५९ अङ्गीकृतानशनस्य अशुभभावनापरिहारः कर्तव्यः अतोऽसुभ भावनाज्ञानार्थमाह [कन्दपमाभि ओगं किञ्चित्सियं मोहमासुरत्तच्च एयाओ

क्करद्धं तु नाद्रविगिद्धं तवं चरे २५७ ॥ तत्रो संवत्करद्धं तु विगिद्धं तु तवं चरे । परिमितं चे व आयामं तंमि संवत्करे
करे २५८ । कोडीसहिय मायामं कद्रु संवत्करे मुणी । मासद्वमासिएणं तु आहारिणं तवंचरे २५९ । कंदप माभि

पक्षी सवत्कर अर्द्धं कृमासताद् नही अति दुर्लभ एहवो तप करे २५७ तिवार पक्षी अर्द्धं सवत्कर कृमासताद् विक्रष्ट आकरो कद्र अद्रमादि
तप करे परिमित थोडा थोडा आंवल करे एतले उपवासने पारणे आंवील पेहइला मास २५८ एहमासदर्ह इम वरस २ एवं २२ २५२ पञ्चखायने
धुरिं आंवल करे विचाले तप करे केहडे आंवील करे ते कोडि सहिय करी वरस २ लग्गी साधु पक्षे मास खमण अधमास खमण आहार परिहारी

दुर्गतयो नरगतिविनाशित्वाश्रुतिः २६०] एता पञ्चभावना विराधिका सम्यग् दर्शनधारितादीनां भङ्गकराः सत्योत्तरणान्ते मरणसमये दुर्गतयोदुर्गति
कारणत्वात् दुर्गतयोऽभ्यर्त्तित कार्त्तिकार्योपचारः एता काः भावनाक दर्प इति कन्दर्पभावनापदैकदेशेपद समुदायोपचारात् एवं अभियोग्य भावना
क्षित्विषयभाषना गौड भाषना असुरत्वभाषनादुर्गतिचात श्रद्धात् देवदुर्गतिः स्यात् तद्वशाद्भावहारिण चारित्रे सत्यपि तादृग्देयनिकायोत्पत्तौ चारित्रा
भाषनं नानागतिनाशकत्वं स्यात् यदुक्तं यः सशयमपि कुर्यात् एतासु भावनासु मनुजसु स च नञ्चेत् सुरयो नौ यत्र हि चारित्र हीनत्वमिति २ मरण
समये यादृशान्तिरिक्तादुर्गतिति, स्यात् श्रुति दर्शित मरण समये यदि एताभावना नस्तु सदासुगतिः स्यादित्यर्थः २६० [मिच्छादसणरत्ता सनिधाणाह
इत्युक्ता रत्नेभ्यर्त्तित जीवा र्त्तित पुण्यद्वन्द्ववायोहो २६१] इति असुनाप्रकारणये जीवा त्रियन्ते तेषा जीवानां पुनर्जन्मान्तरे वीधिर्जन्मधर्मं रचिदुर्लभा
सु. प्राधान्यं धर्त्तित किं यं जीवाभिज्यादर्शनं रक्षाः अतलेतत्त्वमि निदेशरूपं मिथादर्शनं तत्र रक्षामिथादर्शनं रक्षास्तादृशाः सन्तो त्रियन्ते पुनर्ये

श्रांतां त्रिद्विचित्रिय मोह मासुरसत्त्वं । एथाद्यो दुर्गादेवो मरणमि विराहिया हीति २६० मिच्छा दंसण रत्ता सन्नि
याणाहु हिमगा । इय जे सरति जीवा तिसिं पुण दुल्लहा वोही ॥ २६१ सम्मदंसण रत्ता अनियाणा सुक्कलेसमोगाटा ।

असुरत्वदस २५८ कन्दर्पेऽपते भावना १ अभियोग्यभावना २ किर्त्तयिषीभावना ३ मोहभावना ४ असुरपणानीभावना ५ एपांचिभावना दुर्गतियुं कारण
मरणने भयभ० ०, एतयोनामना श्रद्धेयां जिना ज्ञानी विरावफरुह २६० मिथा विपरीत दर्शनने रागे राता निदाणासहित मरेहुह पचेद्री जीवनाघात
अहं प्रकाश नर ज्ञानाधनं योयने नोधिपन भवे जिन धर्मना प्राप्ति दोहीजी २६१ तमञ्जितसाक्षा देययुक्त धर्मतत्त्वनिधिरे राता रागीनियाणा रक्षित शुक्ल

जीवाः स निदानाः निदानेन विषयाद्याभ्यासह वर्तन्ते इति सनिदानास्तादृशाः सन्तोन्निव्यन्ते तथाह इति निश्चयेन ये जीवाहि सका जीवहि साकारिण सन्तोन्निव्यन्ते तादृशानां भवान्तरे जिनधर्मं प्राप्तिदुर्लभस्यादित्यर्थः २६१ [सञ्ग्रहस्य रत्ता अनियाणा सुकले समीगाढा इद्वजेपरन्ति जीवा सुलभातेसि भवे बोही २६२] इति अशुनाप्रकारेण ये जीवास्त्रियन्ते तेषां जीवानां बोधिर्जनधर्मं प्राप्तिर्जन्मान्तरे सुलभाभवेत् इतीति किं ये जीवाः सस्यग् दर्शनं रक्ता देवतत्वगुरुतत्वधर्मतत्वरक्ताः एतादृशाः सन्तोन्निव्यन्ते तथा पुनर्ये जीवाः अनिदानानिदानरहिताः सन्तोन्निव्यन्ते पुनर्ये जीवाः सुकलेषां अवगाढा सुकलेषां प्रविष्टाः सुद्वपरिणामाः सन्तोन्निव्यन्ते तेषां बोधिर्भवान्तरे सुलभा भवे दित्यर्थः २६२ [क्षिच्छादस्य रत्ता स नियाणा किह्लेसमो गाढा इद्वजेमरति जीवा तेसि पुण दुक्कहाबोहो २६३] इति अशुनाप्रकारेण ये जियन्ते तेषां पुनर्जन्मान्तरे बोधिदुर्लभाभवेत् इतीति किं क्कणलेषां अवगाढा क्कणलेषां प्रविष्टा सन्तोसिप्यादर्शनं रक्ताः पुन सनिदानाः एतादृशा सन्तोन्निव्यन्ते तेषां जिनधर्मं प्राप्तिः पुनदुर्लभाभवेत् अत मिच्छादस्य रत्ता इति गाथापूर्वशुद्धा पुनरपि सिप्यादर्शनं रक्ता इति गाथा उक्तास्ति तत्र च पुनरुक्ति दूषणं न ज्ञेयं अत्र गाथायां क्कणलेष्यावतां मियममाणानां भव सन्ततो अपि बोधि प्राप्ते रभाव इति सूचित पूर्वगाथायां तु क्कणलेष्यारहितानां व्युत्तानां तु

इय जे मरन्ति जीवा सुलहा तेसिं भवे बोही ॥ २६२ मिच्छा दंस्य रत्ता सनियाणा किह्लेसमोगाढा । इय जे

लेष्या निर्मल परिणामि सहित इणे प्रकारे जिके मरे जीव सोहिली ते जीवने हुइ बोधि जिन धर्मनी प्राप्ती २६२ कुदेव कुशुर कुधर्मरूप मीप्या दर्शनने बिछे रागी नियाणा सहित भोगना करणहार क्कणलेष्या पाहुये अण्ववसाय सहित इणे प्रकारे मरे जे जीव ते जीवने वली बोधि जिन

मरुतानन्तरं अपरं जन्मनि बोधिदुर्लभत्वं दर्शितं इति न पुनरपि दूषणं २६३ [जिणवयणे अणुरत्ता जिणवयणं उक्तरति भाषेण अमला असंक्रितं
ज्ञातं इति परिश्रमसारी २६४] ते जीवाः परीक्षितस्यारिणोभवन्ति प्राकृतत्वात् बहुवचनस्थानि एकवचनं परीक्षितः खण्डितः ससारः परीक्षितसंसारः परीक्षा
समाराधयते यस्य सपरं सारससारोदति इति संसारिणः स्युरित्यर्थः ते इति के ये जीवाजिन वचने अहंवाक्ये अणुरत्ता सन्तोभावेन जिनवचनं कुर्वन्ति
इत्यनेन मर्तोमाकाये जिनप्रभं आराधयन्ति पुनः कीदृशास्ते अमलासिध्यामलरहिताः पुनः कीदृशा असंक्रिता मोहमलरादि केसररहिता एतादृशा
भावाः मभारप्रारं कृत्वा मोहं व्रजन्तित्यर्थः २६४ (बालमरणाणि वरुणो अकाभमरणाणि चैव बहुयाणि मरिहन्ति तेवराया जिणवयणं जिनयाणन्ति २६५)
ते मनुष्या जिनवचनं न जानन्ति ज्ञानक्रियाभ्यां मोहइति अहंवाक्यं न अधश्चन्ति ते मनुष्याः बहुशीवारंवारं वराकादयाभोजनं सन्तोबालमरणाणि
इति प्राकृतत्वात् दर्शया बहुवचनं स्युरित्येत्या बहुवचनं बालमरणैकवचनं विषमवचनं मरणैकवचनं अकाभमरणैश्च इच्छन् विनाकुक्षा लपामोता
तपलाप्राप्तिमरणं निर्वर्त्तते तन्माहावेनजिन वचनं चोद्य भावम् आलोचनयास्यात् आलोचनाज्ञायां देया आलोचना योग्याय एतेर्हेतुभिः स्युस्तान्

नरति जीवा तंमिपुणं दुल्लहा वोहि ॥ २६३ जिणवयणे अणुरत्ता जिणवयणं जे करन्ति भाषेणं । असला असं
क्रितिश्रुता ते होति परित्त ससारी । २६४ बाल मरणाणि बहुसो अकास मरणाणि चेवय । बहुणि सरिहन्ति

मर्तोभाषा दीर्घा २६६ मोरातने चिन्ति यनुरत्ता मर्तोजिननावचनं जे कोइ करे तपजपभावेकरे मोष्यावसलरहीतरानहोपादिकमलरहीत ते हुवे
मोहाकान्तमाहि समारइयो मोधजार्दं २६४ नारे भेदे बालमरणं षणीयार नरतुं अकासवांकाविना तादृतापादि सहतो अकास मरणं षणी वार मरे

हेतुनाह २६५ [बहु आगमविष्णुणा समाहि उपायगायगुणगाही एएणकारणेणं अरिहा आलोयण सोडं २६६] एतैः कारणैर्जना आलोचनं भोतुं
षड्भवेति तानि कानि कारणानि बह्वागमविज्ञानत्वं समाधुत्वादनत्वगुणग्राहितादीनि आलोचना अवधारणत्वं कारणानि इमानि ज्ञेयानि गुण
गुणिनोरभेदविवक्षया इमान्येव कारणानि आलोचना अवधारणत्वादिभिः विशेषणत्वेन प्रतिपादयति ते नरा आलोचनां भोतुं अर्हा भवन्ति ते इति के ये
बह्वागमविज्ञाना बहुः स्वार्थाभ्यां विस्तारो विबुल आगमो बह्वागमस्य विशिष्टं ज्ञानं येषां ते बह्वागमविज्ञानाः भवन्ति च पुनर्येषु नयः समाधुत्वादकाः
समाधिं देशकालं वयो योयैर्भधुरवचनैरन्यस्य स्वास्य च उत्पादयतीति समाधुत्वादका भवन्ति च पुनर्येषु ग्राहिणो भवेयु परद्रवणोदघाटकानस्य स्वे
आलोचना अवधारणत्वं भवेयुरिति भाव २६६ अथ कन्दर्पादि भावनानां यत्परिहार्यत्वं उक्तं अतस्त्वासां एव स्वरूपमाह (कन्दर्प कुकुयाहं तहसीलसहा
वहासविगहाहिं विगहावन्तोयपर कन्दर्पं भावणं कुण्ड २६७) नरः कन्दर्पको कुर्वन् तथा शीलस्वभाव हास्य विकायादिभिः परं अन्यं विस्मापयन्

तेवराया जिणवयणं जेनयाणंति ॥ २६५ बहु आगम विज्जाणा समाहि मुप्पायगाय गुणगाही । एएणं कारणेणं
अरिहा आलोयणं सोडं ॥ २६६ कंदर्प कोबुद्धयाहं तहसील सहाव हास विगहाहिं । विगहावितोय परं कंदर्पं

इय प्रकारे भरेते वराक् अज्ञानी जौननावचन ते सारकरीन जाणे ज्ञानक्रियानां फलजाणानथी २६५ षणो आगम सिद्धांत अर्थनाजाण देशकालथकी
मधुरधुर वचनबोले आलोयणत्वे परने समाधिनी उपजावणहारपरने आस्था ऊपजे समकितादी गुणग्राहकएपूठिल्ये कारणे गुणसहित ते आचार्यादि
आगलानी आलोयण संभलि वाड्हेयोय २६६ हास्य वक्त्रवचनकामकथाकरे काय चेष्टादि करी आश्चर्यपमाडे तथा शील फल विना प्रवृत्ति विस्रय

कल्पे भावना प्रतीति कल्पय कोकलस्य क दम्प को कुचे ते कल्प को कुचे तत्र कल्पोऽदृष्टहास्यादि पूर्व वक्रत्वेन जलन कोकुष्य काय दुर्येष्टित च
एतं दुर्येष्टं जीव. कल्प भावना जनयति तथा गोलस्रभावहास्य गोलस्रभावहास्य च विक्रधा च गोलस्रभावहास्य विक्रधा
कालिन्धं नाराय दुर्येष्ट कल्पभावनं जनयति २६० (मत्ताजोग काउं भूयकम च जेपठं जन्ति सावरसदृष्टि हेडं अभिभोगं भावणं कुण्ड २६८)
यः भूयः कालरगिर्दं ते तमे मत्तायोंगं कृत्वा मन्त्रस्य आयोतस्य मन्त्रायोग मन्त्र श्रीकारादि स्वाहात् आयोग जापमीमालन श्रयवा मन्त्राणां
सायोंगः भावन मन्त्रयोगान् कृत्वा तथा भूया भक्तना मृत्तिकया सूत्रेण वायक्मं तत् भूतिकर्म मनुष्याणां तिरथां गृहाणां वा रत्नायथं
कौतुकादिकस्य भूतिकरण कर्म एतानि सुखार्थं सरसाहाराय वस्त्रादि प्रास्थयं यः साधुः कुर्यात् स आभिभोगकी भावनां क
र्माणि सायोंगानि की भावना चोत्पाद्य स अभिभोगिन्ने देवत्वेन श्रुत्वोत्पद्यते इत्यर्थः अभिभोग देवाहि देवानां प्राज्ञाकारिण. किं
कर प्राया द्यात प्रायाय २६८ [नागस्र केवल्लोणं धन्याय रियाय संघसाहणं माई श्रवन्नवाई किंविस्मय भावण कुण्ड २६८] स

भावणं कुण्ड । २६७ मत्ता जोगं काउं भूई कम्मं च जे पठंजंति । साय रस द्रुडि हेडं अभिभोगं भावणं कु

अथ भावणं नामाथ दुर्येष्टिकारिदिक अदृष्टहास कर विजय भावय कारय कारणवि कथाए करि विस्मय भावयपमाडतो परं श्रुनेराने कदम्पनी
भावना कदम्पनी देवता नभना भययोन्य वास वासनी ते करं २६७ जागुली आदि मत्र श्रजन चूर्णादी द्रव्यना योग करीने भूति राख माटीइ
अथ पुरे कर्म दया निमिश्र घरनाहि चाहिरे कोनक ने प्रयं जे करावे साता सरस वसुपासि वागे हेते आभिभोगी देवताना भावना करे पके मरी

पुरुषः किल्बिषी भावनां कुरुते किल्बिषिक देवयो नित्यदायिकां भावनां जत्यादयन्ति स. कः य पुरुषो ज्ञानस्य श्रुतज्ञानस्य तथा श्रुत ज्ञानवतोऽवर्णवादी भवति तथा यः पुरुषो धर्माचार्यस्य धर्मदायकस्य अवर्णवादी भवति अयं जातिहीनः अयं शूखी अयं कषायो इत्यादि आघातना कदं भवति तथा संघसाधूनां सवश्च साधवश्च संघ साधवस्तेषां संघ साधूनां अवर्णवादी भवति तथा पुनर्यो मायो आत्मनः सतः अपगुणान् आच्छादयति परेषां असतो अपगुणान् वक्ति सतीगुणान् वक्ति एतादृशी जीवो मृत्वा किल्बिषदेव उत्पद्यते इत्यर्थ २६८ [अणुबद्ध रोसपरोतहय निमित्तं मिहोद्वपडिसेवोएएहिंकारणेहिआसुरियंभावणं कुणइ२७०] एताभ्यां कारणाभ्यां पुरुषः आसुरीं भावनां करोति असुर निकायोत्यादिकां भावनां जनयति एतौ कौ कारणौ इत्याह य पुरुष अनुबद्धरोष प्रसरः अनुबद्धश्चिरकालस्यायो रोष प्रसरः क्रोध प्रसरतो यस्य स अनुबद्धरोष प्रसरः तथायः पुरुषो निमित्ते अतीतानागत वर्तमानरूपे निविधे विषये अथवा निमित्ते भूमांतरिकादिके प्रतिसेवो भवति कारणं विनापि शुभाशुभनिश्चिक्ता प्रयोक्ता भवति स मृत्वा असुरत्वेनोत्पद्यते इति भाव २७० [सत्यगहणं विसभकवणं जलणं जले पवेसीय अणायारमडसेवा जन्मण ग्ररणाणि वंधति२७१] प्रसन्नग्रहणं प्रसन्नाणां खड्ग क्षुरिकादीनां आत्मवधार्थं उदरादौ ग्रहणं प्रसन्नग्रहणं तथा विप्रभक्षणं तालुपुटादि कालकूटानां अदनं तथा ज्वलनं

णइ ॥ २६८ नाणस्य केवलीणं धम्मायरियस्य संघ साह्वणं । माई अवन्नवाई किक्विसियं भावणं कुणइ ॥ २६८
अणुबद्ध रोस पसरतो तहय निमित्तंमि होइ पडिसेवो । एएहिं कारणो हिं आसुरियं भावणं कुणइ ॥ २७० सत्यगह

ते जीव अभिजोगीक देवतामाहि ऊपजे २६८ ज्ञानका तथा केवलीका तथा धर्माचार्यका तथा संघसाधुका अवर्णवादी तथा माइ होय सो किक्विसो भावना करे २६८ प्रसन्ने पेठ आहणो मरतो विष तालपुटादि भक्षणकरो मरतु जलण अग्निमाहिषो मरतुं जल पाणी

परिनिष्पन्नं तदा जने प्रवेग करणं कृपयाप्यादी ब्रह्म पर्वतादिभ्यः पतनश्च शब्दान् यदुपार्ते पुनरनाचार भांडसेवा एतानि कारणाणि क्षुद्रन्तीजना
असमरस्य कारणाणि कथं त्वि स सार भ्रमणं उतादयन्ति इत्यर्थः तत्र आचारः शास्त्रोक्त व्यवहारः न आचारी अनाचारस्तेन भांड स्योपकरणस्य
यथा शास्त्राभावादिभिः परिभोगो प्रनाचार भांडसेवा इयमपि के प्रोत्पादनादनन्त भवोत्पादिका इत्यर्थः २७१ [इदमपाठ करे बुद्धे नायए परिनिष्पुए
स भासं उभयव्याप्य भवसिद्धीय संमए त्तिर्विमि २७२] ज्ञात जी बुद्धस्तीर्थं करो ज्ञातात् सिद्धार्थं कुलाज्जात उत्पत्ती ज्ञातजः श्रीमहावीरः
परिनिर्दो नित्योपपन्नः इत्यन्वयः किं क्वा इत्यनुना प्रकारेण षड्विंशत् संख्यानं उत्तराध्यायान् प्रादुः काल उत्तराः प्रधानाः अध्यायाः
इत्यन्वयः उत्तरादन्त अध्यायाय उत्तराध्यायास्तान् श्रवतः प्रकटी काल इत्यर्थः कीदृशान् उत्तराध्यायान् भवसिद्धिक संमतान् भवसिद्धिकाः
अन्त्यास्तेषां संमतानाम्नाः पठनीयान्नान् २७२ इति जीवाजीव विभक्तिनामक मध्ययन षट्त्रिंशं सम्पूर्णम् ॥ ३६ ॥ अथ निर्युक्तिकार एतेषां

इयं प्रसन्नमन्त्रणं च जलधं च जलपर्वसोय । अगायार भंड सेवी जन्मणा मरणाणि वर्धति ॥ २७१ इदं पाठ करे

बुद्धे नायए परिनिष्पुए । कर्त्तासं उत्तरज्जाए भवसिद्धीय सम्मएत्तिर्विमि ॥ २७२ जीवाजीव विभक्तिजन्ममरणं सम्मतं ॥ ३६

भाषि भूद्धा सारं यताना उपमरण परिहराने मोक्षादिकना उपजाणहार उपमरण सेवे ते यती घणा जन्म अने मरणवांधि उपराजी अनता भव करे
नां करण २७१ ए पृष्ठि क्वा ते बुद्धवक्त्रो श्रवणको प्रगट क्वा बुद्ध केवली महावीर क्रोधादीक उपग्रमावी जीव पुं हुता क्वीस उत्तरा
अयनना अन्त्यासं भवसिद्धीय संमतयाप्राए पवन सांवा जीवं सुधर्मास्त्रामो जंबूप्रति कहि २७२ इति श्रीजीवाजीव विचार अध्यायननी श्रव्यं संपूर्णः ॥

अध्यायानां नामान्याह गाथाभिः । विण्य १ गाथा ४८ परीसह २ गाथा ४६ चउरस ३ संख्या ४३१ काममरण ५३२ खुल्ला ६१८
एलिज ७३० काविलिज्जं ८२० नमिपव्वज्जाय ८६२ दुपमत्तं १०३७१ वड्डसुय पुज्ज ११३२ हरिएस १२४७ चित्तसंभूययस्स १३ ५३ दसु
यारं १४ ५३ स भिक्खु १५ १६ वंभवेरं १६ १७ पाउसमणिज्ज १७२१ संजइयं १८ ५४२ मियापुत्त १८ ८८ महनिगिठिय २० ६० समुह
पालियज्ज २१ २४ तहयरहनेमि २२ ४८ कीसीगोयम २३ ८८ समिइयं २४ २७ जन्न इज्जस्स २५ ४३ तहसमायारी २६ ५२ ३ स खुलुं क
२७ १४ सुक्खमगं २८ ३६ ससत्तपरकमं २८ ७३ तवमग ३० ३७ चरणविहि ३१ २१ पमायठाणं ३२ २२ तहकम्मपयडि ३३ २५ लिसाणं ३४
६१ ४ अणगारमग ३५ २१ जीवाजीवविभत्ति ३६ २७२ कत्तीसअज्जायणा जीपढइसुणइ गुणइ सोपावैणिज्जराविडला ५ इति श्रीउत्तराध्वन नाम
सम्बद्धं गाथापञ्चकं अथ नियुक्तिकार एव अस्य ग्रन्थसमाहान्त्य माह (जिकिरभवसिद्धीया० १) किलेति सम्भावनायां वे केचिन्मनुष्याः भवसिद्धिकाः
भव्याः च पुनः परोक्षसंसारिकास्ते भव्याः एतास्मि षट्त्रिंशदुत्तराध्वयनानि अधीयन्ते अर्थात् वे अभव्या बड्डल संसारिणस्ते एतानि उत्तराध्वयनानि
न अधीयन्ते न पठन्ति १ [तम्हाजिणपस्सते अणत्तगम पव्वज्जेविहिसंजुत्ते अज्जाए जहजीगं गुरुपसाया अहजिज्जा २] तस्मात्कारणात् जिन प्रश्नान्
अध्यायान् प्रक्रमात् उत्तराध्यायान् यथा योगं गुरुप्रसादात् अधीयेत यथा योग इति योग उपधानाद्युचित व्यापारसं अनति क्रम्यइति यथा योगं पठेत

जे किरभवसिद्धीया परित संसारियाय जे जीवा । ते किरपठति एए कत्तीसं उत्तरज्जाए ॥ १ तम्हा जिणपन्नते

जे जीव किल निश्चे भव्यमुक्ति जावा जोन्य परित अल्य ससारो जे भव्यजीव ते जीव निश्चे भणे कत्तीस अध्वयन उत्तराध्वयननां १ ते कारण थकी

कथमगन् उतरा आयात् अनन्तागमपर्यवेः संयुक्तान् अनन्ताद्यते आगमाय अनन्तागमाश्च परस्मिन्ति प्रकाराः तथा पर्यवाय अर्थपर्ययरूपाः अनन्ता
नमापयन्माय पुनन्तागमपर्यवेनादो रनन्तागमपर्यवे गन्दायनयेय संयुक्तान् २ [जोगविहीन वहिता एएजोलहइसुत मल्यं कामासेइय भवियजणो सोपा वेइ
निभरति १३ नो २] समन्वज्जगंघिपुजानिर्जरा प्राप्नोति स कः योयोगविधि वहिला योगोपधानतपोऽनुष्ठानविधि क्त्वा एतान् उत्तराध्यायान् सूत्रार्थतो
भनम पदार्थमुपयात् सूत्रार्थे लभापर भाषेत सज्जोणकर्माभवतोत्यर्थः ३ (जस्साढत्ताएए कहविसमप्यन्ति विवररहियस्स सोलविखल्लइभब्बो पुब्बरिसी
एव भावन्ति ४) समनुच्चो भब्बोसुत्तिगामोइति लखते पूर्वपर्ययः पूर्वाचार्या एवं भाषन्ते स इति कः यस्य पुरषस्य विवररहितस्य निर्विघ्नस्य सतः कथमपि

अगन्तागमपञ्चवे हिंसं कुतो अज्झाएजह जोगं गुत्तपमाया अहिज्जिक्का ॥ २ जोगविहीए वहीया एए जोलहइ
सुत्तमत्तया भासिइ भवियजणो सोपावेइ लिज्जरा वहुला ॥ ३ ॥ जस्साढत्ता एए कहविसमप्यन्ति विवररहियस्स सो
लविखल्लइ भब्बो पुब्बरिसी एव भावन्ति ॥ ४ ॥ इति श्रीउत्तराध्यायन सूत्र निर्युक्ति संपूर्णम् ।

निर्नगा कता अमर्तं नाम लरिउ पाठ अनतपर्ययपर्याय सहित अध्वयन भणे भणाने यथायोग्ये योग्यजाणो गुरुधर्माचार्यो नो प्रसाद सोम दृष्टिपामीने
य भर्तु अध्वयन भणोः योगानो गुत्त परपरार विधिल हीने योगमिधि वहीने इणे प्रकारे जे साधु साध्वीलहे ग्रहे सूत्रने अर्थ अनेराने उपदेयये ते
नाइ ॥ ३ ॥ न पार्त्तं नार्त्ताना निर्जरा विपुल यथा २ सो पुत्तप भव्य ओलखते ते पडता ते पूर्वाचार्य एसा कहते हे तो कोन जो विवररहीत कोइ तरे से
ह उपादाअध्वयन पदार्थे क भारभ क्रिया वक्ता लन्ताग होयइति श्रीउत्तराध्यायन सूत्र निर्युक्ति संपूर्णम् ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

यत्ने नापि एते उत्तराध्यायाः आढत्तापठनाय आरब्धाः सन्तः समाप्यन्ते सपूर्णं भवन्ति स भव्यो भाग्यवान् ज्ञेय इत्यर्थः भाग्यवतः पुरुषस्यैव निर्विघ्नं
एते अध्यायाः सपूर्णं भवन्ति यतः श्रेयांसि बहुविधानि भवन्ति महातामपोल्लभे ४ इति श्रीमदुत्तराध्यायन सूत्रार्थदीपिकायां उपाध्याय श्रीलक्ष्मीकीर्ति
गणेशिष्य लक्ष्मीवल्लभविरचितायां जीवाजीवविभक्ति नामकं षट्त्रिंश भव्ययनं सपूर्णं ३६ गच्छेत्स्वच्छतरै हृदयस्वरतरे जाग्रज्जगदभ्यासुरे श्रीमान्
सूरिरभूज्जिनादि कुशलः प्रौढप्रतापान्वित यन्नामस्मृतमात्र मेव हृदये विद्वीधविद्रावणे सन्त्यते महिमानमल विततं अनोवाञ्छितं १ तच्छिष्यो विनयप्रभः
समभवत् श्रीपाठकः पुण्यवान् सिद्धान्तोद्धि तत्त्वज्ञानिकराविकार देवाचलः यद्वाक्छिन्नुरपाकरोन्मातिमतां मिथ्यामलं मानसं श्रीलङ्कारगता महाति
सरलाह्वयव्यासदा २ तदनुसदनं कारुण्यस्य प्रभावनिधिर्महान् विजयति लक्ष्मीः स्याती भूमौ बभूव महामति सकल विशदोपाध्यायानां शिरोमणि
सन्निभः विविधविवुध श्रेणि सुलः सदागममर्मवित् ३ तुष्टावाचक पुङ्गवायतपसाध्यानेन शीलेन वा यस्यापार्श्वजिनार्द्धि सेवन परापश्चाददौ वा यदं शिष्यान्
भूरितरांश्चकार सततः श्रीचेमशाखाततः शास्त्री च व्यरुचतया च मरुतां श्रीचेमकीर्तिगुरुः ४ सुशिष्यं लेभस्य प्रकट शमप्रिच्छां प्रददत्तं ह्युपाध्याय
ध्यानं हृदिजिन वराणां विदधतां महाभेधानावागमजलधि लक्ष्मीतमतटं तपोरत्नं २ मुनिषु भजतश्चान्ति रहितं ५ तच्छिष्यो भूद्भेदको दुर्नयाना माचा
रञ्जोत्वर्थनामाद्यधिष्यां सक्ताधूनां पाठको द्वादशांश्यास्तेजोराजः पाठकः पापहन्ता ६ तत्सहिनेय इह वाचकमुख्य आसीत् विद्याविनोदभवनं भवनादि
कीर्तिः श्रीहर्षकुञ्जरगणेश तदीयशिष्यो वैराग्य मेव सच वाचकमुद्धार ७ लब्धिमण्डनगणेश ततो भूवाचको विवुधहृदयवन्द्यः हेमकान्ति विनयां
कितगात्रो दुर्निवारहृदमारविकार ८ तच्छिष्यः परकादि हृदयवदनप्रोक्तयत्न्यच्छलत्कल्लोलो कुसचच्छलस्य महतो दुर्वाद्वारां निधेः निःपानेविलसन्मति
यतिवरस्य कुम्भजमाकृति लक्ष्मीकीर्तिरिति स्मरन् गततिः श्रीमानभूत्पाठकः ८ श्रीमल्लक्ष्मीकीर्ति सत्पाठकस्य ही शुर्वाज्ञाकारिणौ सहिने यौ तत्रा

प्रेक्षां वाचकः सोमदयं. साध्याचारा सेवने स्वधर्मः १० साधु ग्रीयुक्त्वक्षमः सज्जनाना लक्ष्मी पूर्वोक्तमद्य द्वितीयः तेनाकारि प्रसूटादीपिकेय । सदा
तत्प्राप्ताराध्यायनामः ११ न्युनाधिक्य बुद्धिमायाकटुकं तद्वै स्वाहाकटुपणं प्रोधनीय अन्तिर्धर्मोद्यस्ति क्लेशस्थपुसो जालाशोवा प्रसव सत्वेव गच्छन् १२
दयं प्रक्षोतायति प्रियदा रासुटीकासुनोमक्षरितामभास्ति तेजसुताभ्यः समवाय भास्वत्कृताल बोधायसुदीपकेय १३ ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥



